לבוש

עטרת זהב

והוא לבוש השלישי מעטרה לבושי מלכות אשר חבר הגאון מוהרר **מרדכי יפה** זללה"ה וקרא שמו לבוש עטרת זהב גדולה על
שם הפסוק ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות תכלת וחור ועטרת זהב גדולה וגו' והוא כולל כל דבר הנקרא
הורלת אסור והיתר אשר כלל בעל העור בעור יורה דעה כמו שתבאר בהקדמה הראשונה הנדפסה עם שני לבושים הראשונים אשר המה
לבוש התכלת ולבוש החור ,

ועתה בכדי לזכות הרבים הוספנו לקשט הלבוש במחברת פאר ורקמה כלל יפי אשר פעל איש חי רב פעלים ה"ה כבוד הרב הגאון מה'
שמואל מלנצבארג וקראו בשם **הגורת שמואל** והוא טולל כל הדינים מצו"ת ראשונים ואחרונים על הלכות
טרפות ובשר בחלב ותערובות

והידיד החביבא יד הכל התחבר בס' וכשו תמו מרוב חלבת הקודש ולא נכתבו כ"א בלוחיהן ושתה העיר ה' רוח מדיבה על הבחורים ה"ה הרב מוהרר **ישראל** בארבני מוהרר **אברהם**
וה"ה מוהרר **יוסף** במוהרר **צבי** שהיומים ושה לשעות מחדש לספרי עברה לבושים על תשמח הדשה בנייד יפה ובאחיהם מהודרים באשר שבעבי פרוחים המחזה מיצרים ,

חלק **שלישי**

תחת מחצלת אדוניו הקיסר אוסטא
פריסו ויעליוסא דערזאוויגי
מילכי האמיתר מיחסרלטר **אלכסנדר**
לאוויטש מחיטא דערזיגס
רחמיסקי האמיתלר מוסא
מזלעמטיוגטא יר"ה ,
גדרוקט מיג. ברדיטשב מין וחלוגטאן
גובטרלקטחלטו מיטו בחוליג נחר
מיטר הטבטאן מטרחרטעגטן קיטטרליכן לעמזור
ברשיון הצענזור אשר
באקן עמיי רווילנא

גם אלה לחבחים יבינו מדעתם כי לא כגוים
שהיו בימי המלכים ז"ל הגוים האלה
אשר אנו מתגוררים בארמותם כי המה היו
עובדים כוכבים ומזלות ודבקים בכל החטוב
לא ידעו אתה" והת דבר קדשו לא הגירו אבל
העמים שבחגינו אתה ל' סם ירחים ומוחגים
כבוד לתורתו שבים מהשנו ולדק בארלותם
ומסר ע' היהודים כמומי תחת כנפיה"
ומלילה לנו לדבר מו למראב שם גלגלי
עליה" וכל מקו" שנחר בתורי" גוי מו נכרי
מו מו"ה ומחיתה הכוונה על עכו"ם אית"
שהיו בימי חמתי הרשעה ,

נדפס פה קק

ברדיטשוב

גערע כי האיש מרדכי הולן וגדול

לוח הסימנים

ודא לך סימני לבוש השלישי והוא הנקרא לבוש עטרת זהב והוא הכולל כל דיני ים שבטור יורה דעה ומעמידם .

א מי הם הכשרים לשחוט
ב דין אם שחיטת נכרי ומומר כשרה
ג אם שחיטה צריכה כוונה
ד השוחט לשם עבודה זרה או לשם ד"א
ה דין השוחט לשם קדשים , ו דין במה שוחטין ,
ז דין הקובע סכין בגלגל , ח דין שיעור סכין של שחיטה ,
ט השוחט בסכין מלוכן , י יתר דיני סכין ,
יא באיזה זמן שוחטין ודין השוחט לתוך המים
יב שלא ישחוט לתוך נומא , יג דין בעלי חיים שאין צריכה שחיטה ,
יד דין עובר במעי בהמה , טו שלא לשחוט בהמה עד יום ח' ללידת'
טז דין אתו ואת בנו , יז דין השוחט את המסוכנת למות ,
יח דין בדיקת הסכין ופגימותיו , יט דין ברכת השחיטה ,
ך מקום השחיטה בצואר , כא שיעור השחיטה בבהמה ,
כב באיזה מין צריך לשחוט הנרדין , כג דיני שחיטה בשהייה ,
כד דיני דרסה חלדה הגרמה ועיקור
כה שצריך לבדוק הסימנים אחר השחיטה
כו דין נקב בושט או בכלי מעיים
כז אם מותר לחתוך אבר מן הבהמה בעודה מפרכסת
כח דיני כיסוי הדם

הלכות טריפות

כט שמונה מיני טריפות , ל דין מכה בעצם הגולגולת ,
לא דיני נקיבת המוח וקרומיו , לב דין מכה בתוך השדרה ,
לג דין אם ניטל הלחי ומכה בושט , לד דין מכת הגרגרת ,
לה דין טריפות הריאה ואונותיה , לו כמה מיני טריפות בריאה ,
לז דיני אבעבועו וסרכו' הריאה , לח דיני מראות הריאה ,
לט דיני בדיקת הריאה , מ דיני טריפות הלב ,
מא דין טריפות הכבד , מב דיני טריפות המרה ,
מג דין טריפות בטחול , מד דין טריפות בכליות ,
מה דין אם ניטל השליא , מו דיני טריפות בבני מעיים ,
מז דין אם נמצאו בני מעיים יתירי' , מח דיני טריפת בקיבה ובכרס
מט דיני טריפות בקורקבן , נ דינים כללים בנקיבת האברים ,
נא דין מחט או קוץ שנמצא בבהמה , נב דין עוף שנפל לאור
ושינוי מראה באברים , נג דין שבר או מכה בבהמה או בעוף ,
נד דיני טריפות הצלעות , נה דיני טריפות ברגל ובפרקיו
נו דיני טריפות בצומות הגידין , נז דין בהמה דרוסה מחיה הדורס' ,
נח דין בהמה נפלה , נט דין בהמה שנפשטה בחייה ,
ס דין בהמה שאכלה סם המות , סא דין מתנות זרוע ולחיים ,
סב דיני אבר מן החי , סג דין בשר הנמצא ולא נודע מהו ,
סד איזה חלבים הם המותרים והאסורים לאכילה
סה דיני חושין האסורין משום דם או חלב וגיד הנשה וכל סדר
הניקור בקצור , סו דברים האסורים משום דם ,
סז כמה דברים האסורים משום דם , סח דיני סלגת הראש ועופות ,
סט דיני מליחת והדחה , ע דין מליחת הרבה בשר ביחד ,
עא דין מליח' הראש והטלפים והמוח , עב דין מליחת הלב והריא' ,
עג דין צלית הבבר , עד דין הטחול ,
עה דין מליחת המעיים עו דין בשר לצלי ,
עז דין עופות שנמלאו בבשר שלא נמלח ,
עח דין בצק שדבק בבשר שלא נמלח , עט סימני בהמ' וחיה טהור' ,
פ דין חיה טהורה ,
פא דין דברי' היוצאי' מן הטמא ודבר' היוצאים מן החי ,
פב סימני עוף טהור , פג דין סימני דגים מלוחים ,
פד דין שרצים הנמצאים במים בפירות ובקמח ובגבינה ,
פה סימני חגבים , פו סימני בצים ודינים ,

הלכות בשר בחלב

פז באיזה בשר נוהג דין בשר בחלב והאיך נקר בישול ,
פח שלא לעלות בשר וגבינה על שלחן אחד ,
פט שלא לאכול גבינה אחר בשר , צ דיני כחל ,
צא דין בשר וחלב שנתערבו , צב אם נפל חלב לקדירה של בשר ,
צג דין קדירה שבשלו בה בשר אם יבשלו בה חלב ,
צד דין התוחב כף חולבת בקדירה של בשר ,
צה דגים וביצה שנתבשלו בקדירה של בשר אם מותר לאוכלם עם גבינה או איפכא ,
צו דין מאכל חריף שנחתך בסכין של בשר ,
צז שלא ללוש עיסה בחלב

הלכות תערובות

צח דין איסור שנתערב בהיתר ואיפן ביטולו ,
צט דין העצמות אם מצטרפין לאיסור או להיתר

ק
בריה אפילו באלף לא בטיל
קא דין חתיכה הראויה להתכבד , קב דין דבר שיש לו מתירין
קג דין נותן טעם לפגם , קד דין עכבר שנמצא בין או בשכר
קה דין איסור שנפל לתוך היתר , קו דין האיך מבטלין בששים ,
קז דין המבשל בצים ודבר מיאוס הנמצא בתבשיל , קח שלא לאפות היתר ואיסור בתנור אחד , קט דין יבש ביבש שנתערב ,
קי דין ספק טרפות שאירע בבשר, קיא דין כלים טריפות שנתערבו בכשרים ,

הלכות פת ושלקות וחלב וגבינה של גוים שעבדי עבודה זרה

קיב דיני פת של גוים עובדי עבודה זרה , קיג דיני בישולי גוים עובדי ע"ז , קיד דיני שכר ושאר משקין של גוים , קטו דין חלב שחלבו גוי ואין ישראל רואהו וגבינה וחמאה , קטז דברים האסורים משום סכנת נפשות , קיז שלא לעשות סחורה בדבר איסור ,
קיח דין חתימת בשר או דבר מאכל הנשלח ע"י נכרי , קיט דין חשוד ובו ד' סעיפים , קך דין טבילת הכלים , קכא דין הכשר הכלים הנקנין מן הגוים , קכב דין נותן טעם לפגם בכלים ,

הלכות יין נסך

קכג כמה דינים מיין נסך , קכד מי הוא העושה יין נסך ודיני נגיעת הגוי בחבית , קכה דין יין הבא מכח גוי וכח כחו , קכו דין יין שנתערב ביין נסך ודין אם נצוק חבור , קכז אם נאמן האדם לאסור יינו של חבירו , קכח דין מקום שיש בו יין ונתייחד שמה גוי .
קכט דין המניח יין ביד גוי וישראל יוצא ונכנס , קל דיני חתימת היין , קלא דין יין כשר שנעשה ברשות הנכרי קלב שלא ליהנות מיין נסך , קלג שלא להשתכר ביין נסך ולא לעשות ממנו סחורה
קלד דין יין שנתנסך וגתעכ"ב ,

הלכות כלי יין

קלה באיזו כלים יש לחוש משום יין נסך קלו השולח כלי יין ביד גוי צריך לחתמו קלז דין יין כשר שחושם לתוך כלי שלא נכשר , קלח דין הכשר כלי היין בגת קלט הלכות ע"ז ותקרובתה ומשמשיה וביטולן קם דין תקרובת ע"ז שנתערב ,
קמא דין הצלמים והצורות ,
קמב עבודה זרה ותשמישיה אסורין בהנאה ,
קמג שלא לבנו' ביתו סמוך לבית ע"ז ובאיז' אופן מות' ליהנות מע"ז ,
קמד דמי עבודה זרה מה דינם
קמה איזה עבודה זרה מותרת בהנאה
קמו איזו עבודה יש לה ביטול ואיזו אין לה ביטול
קמז דין השבועה בשם עבודה זרה ודיני הזכרת שמה
קמח דיני חגי הע"ז
קמט דיני ירידים מע"ז
קנ להתרחק מדרך עבודה זרה ושלא לשחות בפניה
קנא דברים הצריכי' לעבודה זרה אסו' לישראל למוכרם
קנב שלא יאכל הישראל עם הגוי אעפ"י שאוכל משלו
קנג דיני ייחוד ישראל וישראלית עם הגוים
קנד דיני מילדת נכרית וישראלית
קנה אם מותר להתרפאות מגוי עבודה זרה
קנו אם מותר להסתפר מעכו"ם
קנז על איזו עבירות יהרג ועל יעבור
קנח עובדי עבודה זרה אסור להצילם מהמות

הלכות ריבית

קנט שמותר להלוות לגוי ולמשומד בריבית
קס גודל איסור הריבית
קסא דין איזה אבק ריבית או ריבית דאורייתא
קסב שלא להלוות סאה בסאה
קסג דין הפוסק חטין לחייבו בשער של עכשיו
קסד המשכן שדה לא יחכירנו
קסה דין המלוה על המטבע והוסיפו עליו
קסו המלוה לחבירו לא יעשה מלאכה בעבדו ולא ירגר בחצירו
קסז באיזה אופן מותר להלוות מעות בתנאי שיעסק בו לריוח
קסח וקסט כמה דינים ריבית הנעשים באמצעות
קע שלא יובל ישראל להיות ערב לישראל שלוה מן הגוי בריבית
קעא דין גוי שהלוה בריבית ונתיגייר
קעב המשכן בית או שדה ע"מ שיאכל פירות
קעג הרב' פרטי דיני ריבית , קעד דין המוכר לחבירו על מנת להחזיר'
קעה דין הפוסק על הפירות כפי השער , קעו איזה השכרה מותרת ואיזו אסורה , קעז דיני מקבל צאן בריזל מישראל וכמה דיני משא ומתן האסורים משום ריבית , קעח שלא ללבוש בלבוש גוים

גוים, קעט שלא לכשף ולעונן ולנחש, קפ איסור כתובת קעקע וקריחה על מת, קפא איסור גילוח הפאות, קפב דברים האסורים משום לא ילבש גבר שמלת אשה,

הלכות נדה

קפג אשה שרואה טפת דם, קפד שצריך לפרוש מהאשה עונה קודם לוסתה, קפה דיני אשה שאמרה טמאה אני ואח"כ אמרה טהורה אני, קפו דיני בדיקת האשה בין לפני תשמיש בין לאחר תשמיש, קפז דיני אשה הרואה דם מחמת תשמיש, קפח דיני מראות הדם, קפט דיני אשה שיש לה וסת קבוע ושאין לה וסת קבוע, קצ דין כתמים ובדיקה האשה,

קצא דין אשה שנמצא דם בהשתה,

קצב דיני מלה הכנסת לחופה קצג דין דם בתולים,

קצד דיני ילדת ומפלת קצה דברים האסורים בזמן נדתה,

קצו דין לבישת הלבון ובדיקתה,

הלכות טבילה

קצז שלא תטבול האשה בים קצח דיני טבילה וחציצות,

קצט שצריכה האשה לבדוק בית הסתרים וחפיפה ודיני כשבת ובחול

ר אימתי תעשה ברכת הטבילה.

הלכות מעיין ומקוה

רא דיני מקוה ומימיו, רב הבדים החוצצים בטבילה,

הלכות נדרים

רג איזה דברים משובחים בנדרים ואיזה הם מגונים,

רד דין המתפיס בנדר, רה דין האוסר עליו דבר באיסור התורה,

רו דיני ידות נדרים, רז דין כינוי נדרים

רח דיני סתם נדרים והנדר בחרם

רט השומע שחבירו נודר ואמר אמן, ריי שצריך לפר"הנדר בשפתיו

ריא המתנה שנדריו לא יהיו נדרים, ריב דין הנודר בתורה,

ריג שאין הנדרים חלים על דבר שאין בו ממש,

ריד לעבור על מנהג צריך התרה, רטו שהנדרי' חלים על דבר מצו'

ריו חלוק בין האומר פירות אלו או לא אמר אלו ודין הנודר מהמבושל וכיצד הולכין בנדרים אחר ל' תורה,

ריז דין הנודר מהמבושל מהמליח ממעשה קדירה ודומיהם וכיצד הולכין בנדרים אחר לשון בני אדם,

ריח כיצד הולכין אחר כונת הנודר ריט הנודר בלא קביעות זמן,

רי חלוק שבין קונם יין להיום או לזמן ודין הנודר על דבר שאינו קבוע, רכא דיני הנודר הנאה מחבירו,

רכב מי שחבירו מידר הנאה ממנו ורוצה ליתן מע' לבתו,

רכג דין המדיר בנו לתלמוד תורה, רכד מי שאומר נכסיך עלי חרם,

רכה ורב"ע שותפין שהדירו זה את זה, רכז דין מי שאסר עצמו מכל ישראל, רכח דיני התרת נדרים וההבדל שבין פתח לחרטה והאיך נקרא על דעת רבים, רכט דין נדר שהותר מקצתו או מי שנדר על רב' אחד ב' פעמים, רל רלא הנודר על תנאי או שתולה נדרו בדעת אחרים, רלב דין נדרי זרוזין והבאי ושגגת ואונסין

רלג עונות נדרים לזכר ולנקבה, רלד מתי האב והבעל מפירין ומתי מפירין שניהם יחד, רלה המדיר אשתו מתשמי' או שלא תלך

לבי' אביה ודומיו, רלו מה היא שבועות ביטוי ושבועת שוא,

רלז הנשבע בש' או בכינוי, רלח דין שבועה שלא אוכל סתם או אם פיר', רלט נשבע על דבר שאין בו ממש או לבטל המצוה,

הלכות כבוד אב ואם,

רמ איזה כבוד ואיזה מורא ודיניהם, רמא מכה ומקלל אביו ואמו

הלכות כבוד רבו ות"ח

רמב שלא להורות בפני הרב ודין רב שמחל על כבודו,

רמג ת"ח פטור ממס וסכיר' סחורתו מוקדמת, רמד דין קימה והידור בפני חכם אפילו אינו רבו,

הלכות תלמוד תורה

רמה חייב כל אדם ללמוד בנו ולהעמיד תלמידים,

רמו שחייב כל אדם בתלמוד תורה והיאך לומדים בשכר,

הלכות צדקה

רמז גדול שכר צדק'ואם כופין עליה רמח מי חייב בה ומי ראוי לקבל

רמט כמה חייב ליתן צדקה וכיצד יתננה, רנ כמה ראוי ליתן לכ אחד ואחד, רנא למי נותנין הצדקה ואיזה קודם לחבירו

רנב דין פדיון שביים וכיצד פודין אותן, רנג מי היא הראוי לשיל צדקה, רנד שלא לקבל צדקה מן הגוים, רנה להרחיק מקבלתה

רנו קופה ותמחוי האיך נגבים ומתחלקים, רנז סדר גביית הצדקה ושלא לאחרה, רנח דין המתפיס בצדקה, רנט הנודר ואינו יודע מה נדר ודין אמירה לגבוה,

הלכות מילה

רס נודל מצות עשה דמילה, רסא מי הוא החייב למול הכן'

רסב זמן מילה לבריא ולחלה ולאנדרוגינוס, רסג ילד שהיא אדום

או ירוק ומי שבניו מתים מחמת מילה, רסד מי ראוי למיל ובמה

מלין וכיצד מלין, רסה סדר ברכת המילה ודין מילה ביום התענית,

רסו איזה מילה דוחה שבת ויום טוב,

הלכות עבדים

רסז הלוקח עבד אסור לקיימו ערל וטבילתו ברכתו ומילתו וכל

דיני עבד ושפחה,

הלכות גרים

רסח כיצד מגיירין הגר והגיורת ודיני קידושי הגר

רסט אסור עריות בגרים ודינם לעניין ערות וחליצה

הלכות ספר תורה

רע שכר מצות כתיבת ספר תורה, רעא דין העור שנכתבת עליו,

ושרטוטה ודין הדיו, רעב דין רוחב הדפין,

רעג שיעור הגליון ורוחב בין שיטה לשיטה ובין דף לדף,

רעד שצריך לכתיב אותו לשמו ודין תיקון האותיות רעה צורת

פרשיו' פתוחות או סתומה וצורת השירה רעו דין תליית הדילוג ודין

הטועה בכתיבת שם רעז שלא להפוך הדריעה על פניה רעח דין

תפירות ס"ת רעט דיני הגהת ספר תורה ושלא ישהנו מוטעה

רפ דין נקדעה הדריעה לאחר תפירתה, רפא מי כשר לכתיבת

ס"ת ואם אמר הסופר לא כתבתי האותיות לשמן, רפב לנהוג כבוד

בס"ת ודין תשמישה, רפג שיכול לדבק תורה נביאים וכתובים יחד,

רפד שלא לכתוב בלא שרטוט,

הלכות מזוזה

רפה שכר מצות מזוזה, רפו מקומות החייבים במזוזה, רפז איזה

פתח חייב במזוזה, רפח במה נכתבים והאיך נכתבת, רפט מקום

קביעות וכיצד נקבעה וברכתה, רפי שלא לכתוב אותה על גליון

ספר תורה, רצא מזוזה מתי נבדקת ומי חייב בה,

הלכות שלוח הקן

רצב כמה דינים משילוח הקן,

הלכות חדש

רצג דיני חדש ומתי נוהג,

הלכות עדלה

רצד דיני עדלה באיזה מקום נוהג ובשל מי

הלכות כלאי האילן

רצה דיני הרכבת האילן

הלכות כלאי הכרם

רצו דיני כלאי הכרם וכלאי זרעים,

כלאי בהמה

רצז דיני הרבעת והנהגת כלאי בהמה

הלכות כלאי בגדים

רצח דברים האסורים משום כלאי בגדים, רצט באיזה מינים נוהג כלאים, ש איזה כלאים דאורייתא ואיזה דרבנן, שא אם מותר להציע כלאים תחתיו ודין מרדעת וחכריבים, שב דין בגד שאבד בו כלאים, שג שמותר לפשוט כלאים מחבירו אפי' בשוק,

הלכות פדיון בכור

שה מי חייב ומתי ראוי לפדיון וכל דיניו

הלכות בכור בהמה טהורה

שו דין בכור בהמה טהורה באיזה זמן ובאיזה מקום נוהג,

שז שאינו יכול למכור הבכור ולא לשחטו עד שיפול בו מום ודינו

אחר שחיטה, שז אסור עבודת בכור ואסור גיזתו, שח דין

בכור בזמן הזה, שט דין בכור שנשחט שלא על פי חכם, שי דין

החשוד למכור הבכור, שיא דין הנוטל שכר לראות בכור, שיב שלא

להטיל מום בבכור, שיג מי נאמן על הטלת מום בבכור, שיד דין

ספק בכור ויוצא דופן וטומטום ואנדרוגינוס, שטו דין הלוקח בהמה

מן הגוי ואינו יודע אם בכרה, שטז דין בכור שנתערב ומת אחד

מהבהמות, שיז כמה ספקות בדיני בכור בהמה, שיח דין דתוך

אבר הבכור ויתר דיני בכור, שיט מי הם החייבים בבכיר בהמה

טהורה ודיני שותפות הגוי, שכ בכור בהמה טמאה במה ובמ

ובאיזה מקום נוהג ודין פדיונו ועריפתו,

שכא

לוח הסימנים

הלכות חלה

שכא הפרש שיש בין חלת ארץ ישראל לחלת חוצה לארץ
שכב חלה דר בנן היאך נתנת ונאכלת ודין תערובתה בחולין
שכג שיעור חיוב חלה ומינים המצטרפין ודין פת פטור שנתערב בחיוב, שכד דין ב' עיסות שאין בהן כשיעור, שכה אחד שלש ב' עיסות ואין בשום אחד מהם כשיעור ונתערבו, שכו מתי חל על העיסה חיוב חלה, שכז דין ברכת חלה ומי ראוי להפרישה
שכח איזה פת חייב בחלה שכט דין עיסת נכרי ושותפין והפקר וכלבי

הלכות תרומות ומעשרות ומתנות עניים וראשית הגז

של דין נתינתם באיזה מקום וכיצד הכהן מקבלם ואם הם שלא דאורייתא או דרבנן, שלג דין מתנות עניים

הלכות נדוי וחרם

שלד האיך נוהגין עם המנודה או המוחרם ועל מה מנדין ודין התרתו

הלכות ביקור חולים

שלה מתי מבקרין החולה ואיזה חולים מבקרין
שלו כיצר מתפללין עליו ודין הרופא, שלז דין חולה שמת לו מת
שלח וידוי החולה וכיצד אומרים לו
שלט דיני הגוסס ומה הם הסימנים היפים

הלכות קריעה ואנינות ואבילות וטומאת כהן

שמ ענין הקדיעה שיעורה ומקומה ועל מי קורעין ובאיזה זמן קורעין
שמא מי שמתו מוטל לפניו בשבת או ביו"ט ודיני האונן
שמב מי שהכין צרכי חופתו ומת לו מת שחייב עליו אבילות
שמג מצות הלויית המת
שמד חיוב ההספד וגודל שכרו וכיצד ועל מ מספידין
שמה דין המאבד עצמו לדעת ומנוד'והרוגי ב"ד והפורשין מן הצבור
שמו מי שקרבו צלוב בעיר לא ידור בה
שמז שלא לעור על מתו שלשים יום לפני הרגל
שמח דין שריפה על הכת והאומר אל הקברוני
שמט איסור הנאה במת ובתכריכיו
שנ רבים העשוים למת ואין בו משוט דרבי האמורי
שנא דין כלאים וציצת למת
שנב באיזו בגדים קוברין ואין האיש מלביש האשה
שנג האיך מיציאין מת גדול וקטן ובאיזו מטה
שנד עיר שישבה ב' מתים ואיזה קודם
שנה דברים שמשנים באשה יותר מבאיש
שנו גבו לצורך המת והותירו
שנז איסור הלנת המת ומתי מותר להלינו
שנח נושאי המטה פטורין מק"ש ומתפילה (וזמן הוצאה)
שנט, מקום יציאת המת והאבלים, שם מת וכלה מת ומילה איזה קודם, שסא הלויית המת ובטול ת"ת ללותו
שסב לקבור בקרקע ואם קוברים ב' מתים
שסג איסור פנוי המת והעצמות ממקומן
שסד איסור הנאה של קבר והאבן ודבנין (וקבורת הרוג ויולדת)
שסה החופר קבר פטור מק"ש וכמה מרחיקין הקברות מהעיר
שסו דין המוכר קבר ואשה שירשה קבר ממשפחתה
שסז קוברים מתי גוים ושלא יהלך בבה"ק בתפילין וציצית
שסח שלא לנהוג קלות ראש בבה"ק
שסט על איזה טומאה הכהן מוזהר
שע מי הוא ההשוב כמת אע"פ שעודנו חי
שעא דין אוהל האיך מביא טומאה
שעב היתר טומאה במקום מצוה ודין קברי עכו"ם
שעג איזה כהן מוזהר על הטומא'לאיזה מתים מטמא ועד מתי מטמא
שעד טומאת כהן למת מצוה לנשיא ולרבו ועל איזה מת מתאבלים
שעה אימתי מתחיל האבילות ולמי שמפנין מקבר לקבר
שעו מנהג המנחמים ודין מת שאין לו מנחמים
שעז דין עברים ושפחות ומנודה שיש להם אבילות
שעח דיני סעודת הבראה לאיש ולאשה
שעט דין ברכת המזון בבית האבל
שפ דברים שהאבל אסורבהם, שפא איסור רחיצה וסיכה לאבל
שפב איסור נעילת הסנדל לאבל, שפג איסור תשמיש המטה לאבל
שפד האבל אסור בתלמוד תורה, שפה דין שאלת שלום לאבל
שפו עטפת הראש שפז דין כפיית המטה
שפח אבל ביום ראשון אסור להניח תפילין
שפט אבל אסור בבכיסת כסותו ודין גיהוץ
שצ דיני גילוח וסריקה באבל, שצא אבל אסור בכל מיני שמחה
שצב אבל אסור כל ל' יום לישא אשה
שצג מתי האבל יכול לצאת מביתו
שצד שלא להתקשות על המת יותר מדאי
שצה מקצת יום ז' ושלשים ככולו
שצו דין אבל שלא נהג אבילתו כל ז'
שצז דין עדות לנהוג אבילות על פיחס
שצח אבילות יום ראשון דאורייתא
שצט אבילות ברגל בראש השנה ויו"ט של גלות
ת דין אבילות בשבת
תא דברים הנוהגים בחול המועד
תב דין שמועה קרובה ורחוקה
תג דין המלקט עצמות

תם ונשלם שבח לאל בורא עולם

הקדמה

ראה נתתי לפניך היום את הברכה · היא המנחה אשר הוכנת ושיר הנאון נערכת ·
הוא המחבר מוה"ר מרדכי יפה נקרא בשמו ככה · אין באדון דמיון השפר
ועדכו · הכל מתוקן ומקובל וטוב ויפ"ה לפי צרכו · וספריו ספרי הקודש שחיבר יעידון
על גודל מעלתו · כי שלם הוא ושלימה היתה משנתו · ומי שלא בא בסודו · לא ראה
הודו · כפרדס נאה כל עץ בו נתן פריו · מה טובו ומה יופיו · נטע שעשועים · יפ"ה
אף נעים · גן המודות · שתול על פלגי תענוגות · מלא על כל גדותיו · סובב על אריבע
פעמותיו · גברו נחליו וזרמיו · ונתן מימיו · עד אשר עלו צמחיו · והאירו פרחיו · והזילו
בשמיו · הגדלו שושניו · ופרחה נרדיו · והבשילו מגדיו · ומגדול עוז בסופו בנוי להלפיות
בעטר"ת זה"ב סימני הדינים יור"ה דע"ת מצות ישרים וחוקים · ומשפטים
צדיקים · שואל בפרקים · בכל סימן וסעיף עומד על כנו · על כן נדבי עם
ועדה · באו שעריו בתודה · לדעת תורת אמת הודה והודה · דברי תורה
מאירת עינים · באור השמש בחצי שמים ·
דברי הסופר יוסף בלא"א שלמה
הלוי זלה"ה מפוזנא
חותם

א מי הם הכשרים לשחוט ובו י"ד סעיפי',

א מצות שחיטה היא מן התורה דכתיב וזבחת מבקרך וגומר, וכן חיה ועוף ילפינן מקרא לקמן סי' י"ג שצריכי' שחיטה אבל עיקרי פרטי דיני הלכות שחיטה אינם מבוארים ולא מרומזים בתורה אלא הם הלכה למשה מסיני שכן כתוב וזבחת מבקרך ומצאנך כאשר צויתיך דמשמע כאשר צויתיך במקום אחר והיכן ציוהו על הזביח' שהרי לא מצינו דיני שחיטה בהדיא בתורה במקום אחר אלא ה"ק כאשר צויתיך על פה בסיני והסכימו רוב הפוסקים מסברתם העצומ' שרוב הרגילים לשחוט הם בחזקת בקיאי' ומומחים בדיני שחיטה דקים להו שאם לא כן לא היו מעיזים פניהם לשחוט ולהאכיל נבלות לאחרים וגם הם מוחזקי' שלא יתעלפו מחמת מורך לב בראותם הדם דניחוש שמא מתוך כך ישהו או ידרסו לזה לא חיישינן שרוב' אינם מתעלפים הלכך הכל שוחטין לכתחלה ואפילו נשים ועבדים וכל אדם הרוצה לשחוט מותר לכתחלה ליתן להם לשחוט ולאכול משחיטתן ואפילו אין מבירין אותן אם הם מומחים בהלכותיה או מוחזקים שלא יתעלפו' ומיהו כבר נתפשט המנהג שאין הנשים שוחטות וטעמא נ"ל משום שרובן יש להם מורך לב ומתעלפות מראיי' הדם בד"א שמות' לאכול משחיטת כל אדם בשאינן לפנינו בגון שהלכו להם מיד אחר השחיטה אז מותר לאכול משחיטתן שסומכים על החזקה בדעבד אבל אם הוא לפנינו צריך לבודקו אם הוא מומחה ויודע הלכות שחיטה אבל לשמא נתעלף לא חיישינן ואפילו הוא לפנינו אין צריך לשואלו אם נתעלף אם לא שרוב' אינם מתעלפים ומטעם זה דקיימא לן כשהוא לפנינו שצריכים לבודקו אם הוא מומחה אם לא נהגו באלו הארצות שלא לסמוך על שחיטת שום אדם ואפי' היודע ובקי' בהלכות שחיטה אינו נוהג לשחוט אא"כ יש לו רשות לשחוט מחכם אחד שבדקו וחקרו בדיני שחיטה אם הוא בקי ומחמירין עוד שנוהגין שיראה אותו החכם ששחט שלש' פעמים שלא יתעלף ושידע לבוין מקום השחיטה בצואר ולפי שנתפשט המנהג כן נתפשט ג"כ מנהג אחר לאידך גיסא לקולא והוא שסומכין עכשיו אפילו לכתחלה על כל מי שבא לשחוט ואין בודקים אותו לא בתחלה ולא בסוף דאוקמינן ליה אחזקה זו שודאי לא יעיז פניו לשחוט אם לא היה לו רשות מחכם אחד שבדקו וקצתם נוטלין כתב מן אותו החכם שמתן לו רשות והכל לפי מה שהיא אדם,

ב ומיהו אין צריך כל שוחט לדעת כל דיני שחיטה בכללותיהן ופרטותיהן ודקדוקיהן אלא כיון שיודע ובקי בפשוטן של הלכות שחיטה הנוהגין בינינו שיתבארו לפנינו בע"ה סי' כ"ג ובדין בדיקת הסכין ובדיקת הסימנים שיתבאר לקמן סימן כ"ה אע"פ שלא ירד לעומקן נותנין לו רשות לשחוט אבל מזהירין אותו שיהמור בספקותיו וישאל לחכם רק דברים הרגילים ושכיחים להמצא בשחיטה כגון ה' הלכות ור' מקומות השחיטה ושלש מדות הסכין ובדיקת הסכין אכישר' ואטופרא ואתלת רוחות כאשר יתבאר לפנינו בע"ה צריך שידע, מי שרבו להתעלף ואנו יודעין בו שאינו מוחזק ושחט בינו לבן עצמו ואמר ברי לי שלא נתעלפתי נאמן מאחר שיודע הלכות שחיטה,

ג מי שיודעין בו שאינו יודע הלכות שחיטה אפילו שחט לפנינו ד' או ה' פעמים שחיטה ראויה והגונה ואחר כך שחט בינו לבין עצמו שחיטתו פסולה אפי' שאל לו עשית כך וכך ומתוך תשובתו גראה ששחט כראו אין לסמוך עליו ואפי' אמר ברי לי ששחטתי יפה דמשמע מתוך לשונו זה שיודע קצת דיני שחיט' דא"לב היכי אמר ברי לי ששחטתי יפה אפ"ה אסור לאכול משחיטתו דכיון שא"י כל הלכו' שחיט' המצויין ה"ל מילתא דלא רמיא עליה דאניש ואפשר ששה' או דרס ולאו אדעתיה דקיימא לן שכל מילתא דלא רמיא עליה דאניש עביד ולאו אדעתיה מכל מקום אם שחט לפנינו וראינו שחיטתו מתחלה ועד סוף שלא שהה ולא דרס אע"פ שאינו יודע דיני שחיטה מותר לאכול משחיטתו ואפי' בתחלה מותר ליתן לו ולעמו' על גבו לראות אם ישחו' יפה ומותר לאכול משחיטתו, ויש מחמירין ואוסרין ליתן לו לכתחלה לשחו' מאחר שאינו יודע הלכות שחיטה טוב הוא בצבור שימנו שוחט מומחה וגאמן וירא אלקים וחרד על הלכות שחיטה ובדיקה ודרכו לחזור אותם תמיד שלא נחוש בי שמא יאכיל נבלות לישראל ומעשה באחד שהיה ממונה על השחיטה והבדיקה ולאחר זמן ובדקוהו ונמצא שלא היה בקי ויודע והיה ביד הקהל בשר מלוח משחיטתו ואסרו אותו הבשר וגם הכלים שהיה להם שבשלו בהם בשר שחיטתו ובדיקתו הצריכו להגעיל דשמא זה השוחט לא היה מוחזק ומומח' מעולם ואפי' את"ל שהיה מומחה ומוחזק מתחלתו אין זה חזקה להכשיר הבשר ולא נעמידנו על חזקתו ולומר עכשיו היא ששכח דאדרבה השכחה היא מצויה ואימר מתחלת מינויו שכח ואם כן אין כאן אלא חדא ספיקא שמא אירע לו פסול בשחיט' שמא לא אירע וספק דאוריית' לחומרא ויש אומרים מי שאנו יודעים בו שהיה יודע הלכות שחיטה ועכשיו אינו יודע מחמת שלא חזר אותם תמיד ושכחם אין מטריפין למפרע מה ששחט דאמרינן השתא הוא דאיתרע אבל מי ששחט ולא נידע מעולם אם היה בקי אם לא אז מטריפין כל מה ששחט אפי' למפרע וגם כל הכלים שבשלו בהן מה ששחט מחזיקין טרפה וצריכין הכשר, ואפילו מי שיחזיק עצמו במוחזק ומומחה ואמר לעצמי אני שוחט ולנו הוא מוחזק שאינו יודע יש להפריש אותו ולהכותו ולגדותו עד שיקבל עליו שלא לעשות עוד עד שילמוד דיני שחיטות ובדיקות ויהא מומחה ומוחזק,

ד המוציא בהמה או תרנגולת שחוטה בראוי במקום שרוב ישראל מצויין ואפילו הוב העיר גוים אלא שהשוק שמצאן בו היא רוב ישראל וגם רוב גנבי העיר הם ישראלים בין שמצאן בשוק בין שמצאן באשפה שבבית מותרין דהא קי"ל רוב מצויין אצל שחיטה מומחים הן ומוחזקים ואפילו נגנבו ממנו ומצאן שחיטין בראוי מותרין שאף על פי שמי שגנבן הוא חשוד על הגניבה אינו חשוד על השחיטה ולשמא כונתו להזיקו או להכשילו נמי לא חיישינן דאחזקו אנשי ברשיעי לא מחזקינן אבל מצא בשוקי רוב גוים אסורין אף על פי שגראית לו השחיטה בתוך של ישראל אין זה סימן כדלקמן סימן קי"א,

ה חרש שאינו שומע ואינו מדבר ושוטה שיוצא יחידי בלילה או מקרע בסיתו או לן בבית הקברות אי מאכד מה שנותנים לו ושאר דברים הדומין לאלו שעושה אותם דרך טירוף ושביש הדעת ואפילו בדבר אחר מאלו שעושה אותם דרך שטות בכלל שוטים יחשב וקטן שאינו יודע לאמן ידיו לשחיט כל אלו סתם מעשיהם מקולקלין ואין מוסרין להם לכתחלה לשחוט אפי' אחרים עומדי' על גביהן שמא יקלקלו שחיטתן ולאו אדעתן שכיון שקלקולן מצוי אין לסמוך עליהם לכתחלה אפילו אחרים עומדים על גביהן ואם שחטו ועמדו אחרים על גביהן וראו שחיטתן שהיתה כראוי שחיטתן כשירה ואם אין אחרים עומדים על גביהן אין מוסרין להם לשחוט אפילו אם רוצים להאכיל לכלבים דחיישינן דלמא אתו למיכל בשחיטתן שמתוך שיראו שמוסרין להם לשחיט יטעו לומר שכשירה היא ויאכלו ממנה וקטן שלא הגיע לי"ג שנים יום א' ויודע לאמן ידיו אע"פ שהוא בקי ויודע הלכות שחיטה לא ישחיט לכתחלה בינו לבין עצמו שסת' מעשיו מקולקלי' ואם שחט שחיטתו כשירה כיון שהוא בקי וי"א שהיא פסולה אע"פ שיודע הלכות שחיט' עד שיהא בר מציה דהיינו בן י"ג שנים ויום אחד שכיון שעדיין לא הגיע לחובת שחיטה מן התורה אין שחיטתו שחיטה דכתיב וזבחת שפי' מי שהיא מצוה כו' כמו שיתבאר בסי' כ' ואם גדול עומד על גביו ישחוט אפילו לכתחלה כיון שיודע לאמן את ידיו ואפי' אם אינו בקי בהלכות שחיטה דעל דעת הגדול שהוא מצוה הו' שוחט

ו מומחה שנתחרש עד שאינו שומע הבריה אפי' שהוא מדבר לא ישחוט כיון שאינו שומע ברכתו אע"פ שעושה שאר מצות ומברך עליהן שחיטה כיון שאפשר לעשות ע"י אחר יעשה ע"י אחר אבל אם בירך ושחט אפילו בינו לבין עצמו שחינתו כשירה דברכות אינן מעכבות וכ"ש זה שבירך. אלא שלא שמע,

ז ואם

ז ואם נשתתק אכל הוא שומע אם אחר מכיר והוא שומע יכול לשחוט לכתחילה דק"ל שומע הרי הוא כעונה וחשיב כאלו ביד הוא ,

ח שוכר שהגיע לשכירותו של לוט יש לו כל דיני שוטה שהרי נתבלבל דעתו ואבריו ורדיו כבדים עליו וקרוב הוא לדרום אבל מ"מ אם אחר עומד על גביו וראה שלא דרס שחיטתו כשירה ואם לא הגיע לשכירותו של לוט שוחט אפילו לכתחילה ,

ט כימא לא ישחוט לכתחילה שמא ירום אא"כ אחרים עומדים על גביו ואם שחט בינו לבין עצמו ונראית שחיטתו יפה שחיטתו כשרה ,

י עיוור לא ישחוט לכתחילה מפני שאינו יכול לברך ואם שחט שחיטתו כשרה שאין הברכות מעכבות ,

יא קהל שהטילו חרם שלא ישחו' אלא טבח ידוע ושחט אחר א"א שחיטתו פסולה מפני שחשיד לאיתו דבר הוא ואם נתבטלה אותה התקנה חזרו כל השוחטים להיות בחזקת כשרות כמו שהיו בראשונה

יב טבח ישראל ששחט בהמה לטבח לגוי בפני עדים וכשבא ישראל לקנות ממנה אמר לו לא תקנה ממנה כי לא שחטתי' אינו נאמן במגו דאי אמר הדלתי או שהייתי או דרסתי משום דהוי מגו במקום עדים דהא אמר לא שחטתי ועדים ראו ששחט ומגו במקום עדים לא אמרינן ועיין לקמן סי' קכ"ז בדיני עד אחד נאמן באיסורין , ומיהו לדידיה אסורה דהא שויה אנפשיה חתיכה דאיסורא ,

יג טבח שעשה סי' בראש כבש השחוט שיהא נראה שהי' טרפה וגם אמר כן בפיו שהיא טריפ' ואח"כ אמר שכשר היה ושלא אמר כן אלא כדי שלא יקחו אותו אחרים ויישאר לו ליקח ממנה בשר כיון שנותן אמתלא לדבריו נאמן ,

יד שוחט שהעיר עליו עד אחד ששחט שלא כדרוגן והוא מכחישו עד אחד בהכחשה לאו כלום הוא ואין מעבירי' אותו בכך ואפי' העד עצמו מותר לאכול משחיטתו מכאן ולהבא שאפילו יהיה אמת שפעם אחת לא שחט יפה אין לפסלו בשביל כך עולמות דמקרה הוא בלתי טהור קרה לו בפעם הזה ואעפ"כ אם יש כאן שני עדים מעבירין אותו אפי' בפעם אחת שכיון שלא נזהר בעצמו לעשות כן בפני שני עדים חשדינן ליה ומ"מ הכל לפי מה שהוא אדם מוחזק בכשרות וצריכין לחקור עליו אפילו בעד אחד ,

ב דין אם שחיטת נכרי ומומר כשרה ובו יא סעיפים ,

א שחיטת נכרי נבילה ואפי' הוא קטן ואפילו אינו עובד ע"ז כגון גר תושב ואפי' ידעינן בו שיודע הלכו' שחיטה או אחרי' עומדים על גביו שחיטתו נבילה משום דכתיב וזבחת ואכלת מה שאתה זובח אתה אוכל כל מר מי' שהוא מצווה על השחיטה אכול מזבחו לאפוקי גוי שאינו מצוו' על השחיטה אל תאכל מזבחו ועוד כיון שהזהיר הכתו' מלאכול מזבחו שבאמר וקרא לך ואכלת מזבחו וסתם זביחה זביחה כשירה משמע ואפ"ה אסרה רחמנא שמע מינ' דאינה שחיטה וא"כ הוא נבילה ואסורה באכילה כאלו מתה מעצמה אבל מומר' בהנאה אבל אם הוא מין אדוק בע"ז או אפי' סתם גוי ושמעינן ליה דחשיב לע"ז אסור' גם בהנאה דכיון דמחשבת' לע"ז הוי זבחי מתים ואפי' היתה הבהמה של ישראל ואינה שלו אפ"ה אסורה בהנאה אע"ג שאין אדם אומר דבר שאינו שלו בנוי וישראל משומד ק"ל שכול לאסור דבר שאינו שלו כשעשה בה מעשה כגופה כמו שיתבאר לקמן סי' ד' סעי' ד' ,

ב משומד אוכל נבלות לתיאבון והוא שידעינן בו שיודע הלכות שחיטה ישראל בודק סכין ונותן לו לשחוט בו ואז מותר לאכול משחיטתו אפי' אם ישחוט בינו לבין עצמו ולא בדק הישראל הסכין אחרי כן ולא חיישינן שמא נפגם הסכין בעור דאוקמינן ליה אחזקת שכרו' אע"ג דגבי ישראל כשר כשלא בדק הסכין חיישינן לזה ומצרכינן לבדוק היינו לכתחילה אבל הכא בדיעבד ועוד שאינו אוכל נבילות אלא לתיאבון מצרפים טעמא דלא שביק היתירא ואכל איסורא לחזקה דאוקמינן הסכין על חזקתו ואמרינן שבדקו ה' ומצאו יפה וכן לענין בדיקת הסימנין לאחר שחיטה אמרינן בדקו ומצאן שחוטין ואין צריך ישראל כשר לחזור ולבדוק הסכין ולא הסימנים לאחר שחיטתו דכיון שאינו אוכל נבילות אלא לתיאבון והיה לו סכין בדוק לא שביק התירא ואכיל איסורא ואפי' אם לא יאכל הוא עצמו ממנו תחלה מותר דאע"פ שהיא חשוד באכילת נבלו' לתיאבון אינו חשוד אלפני עור לא תתן מכשיל ואם לא בדקו לו הסכין תחלה יבדקנו בסוף ויאכל משחיטתו אבל לא יתן לו לכתחילה סכין בלא בדיקה על סמך שיבדקנו אחריו דחיישינן שמא ישכח ולא יבדקנו וכלא בדיק' תחלה או בסוף ואפי' אבר הסכין אסור לאכול משחיטתו אפי' אם ישראל כשר עומד על גביו דחיישי' שמא בסכין פגו' שחט ולא אמרי' כיון שישראל כשר עומד על גביו מירתת ולא ישחוט בסכין פגום מפני שמתיר' שמא יבדקו אחריו הא לא אמרינן גבי ישראל אף על פי שהו' חשוד כי הוא מחזיק עצמו בכשר וסומך שלא יבדקו אחריו ואינו טורח אחר סכין יפה אם אין לו אלא פגום ,

ג ומיהו אם לא בדקו לו הסכין ואחר ששחט בינו לבין עצמו מצאו אצלו סכין יפה ושאינו יפה ואומר שביפה שחט נאמן דלא שביק התירא כי' והוא שלא היה זמן רב בין מציא' הסכין אצלו ובין השחיטה אבל אם היה זמן רב כדי שהיה יכול לקנות או לשאול לו סכין יפה יש לחוש שמא לא היה לו זה הסכין בשעת השחיטה ובפגימה שחט' ואפי' נמצא בשר שחוטה בידו בין בשר בהמה בין בשר עוף ואין אנו יודעין אם שחטו בעצמו אם לא אם יש כאן מומח' בעיר נאמן לומר מומחה שחטו לי כי אע"פ שאינו טורח לתקן הסכין אם אין בידו אלא פגומה מ"מ טורח הוא לילך אצל הבקי לשחוט מטעמא דלא שביק היתרא ואכיל איסורא ,

ד ואם שחט בינו לבין עצמו ונשב" ששחט בסכין יפה אינו נאמן שהרי מושבע ועומר מהר סיני הוא ואפ"ה אוכל לתיאבון גם שביעתי על דבר זה אינו כלום ,

ה מי ששח' והוציא טרפה פעם א' מתח' ידי אם לא היחזק לכך מותר לאכול אד"כ משחיטתו מ"מ דנין בזה לפי ראות עיני הדיין באדם השוח' אם כבר נכשל ורגלים לדב' מעבירין אותו משומד להכעיס אפי' באחת מכל מצות השי"ת שעשה להכעיס ולהקניט הרי הוא כגוי ב"ש אם אוכל נבלו' להכעיס או אפי' שלא לתיאבון שאינו חושש לשחיטה דאסור לאכול משחיטתו אפי' ישר' עומד על גבו שמא יקלקל ולאו אדעת הרואה שהרי מכוון לקלקל וכן משומר לע"ז או לחלל שבת בפרהסיא או שהוא משומד לשאר כל המצות כולם חוץ משתים אלה וכן כותי כל אילו דינם כגויים גמורים ,

ו אבל משומד לאחת מעאר עבירות שעושה אותן לתאותו הרי הוא כמשומד אוכל נבלות לתיאבון וצריך בדיקת סכין תחלה או סוף להרמב"ם ולא לשאר פוסקים דכיון דפקר לעבור המצוה לתאותו חיישינן שמא לא יטרח בשום מצוה כהלכתה ודוקא במשומד דהיינו שמיעד לעבור על המצות בכל עת ברצונו ואינו חושש אבל אם לא עבר עליה אלא בפעם אחת במקרה אפי' ברצון אע"פ שהוא פסול לעדות מותר לו לשחוט לכתחלה בלא שיבדקו לו סכין ומיהו באוכל נבילות אפילו לא אכל אלא פעם אחת ברצונו הרי הוא חשוד לדבר זה וצריך שיבדקו לו הסכין ,

ז משומד לעדות שאינו מהול שלא מלו אותו אבותיו וגם הוא אינו מל את עצמו הרי הוא כמשומד לשאר עבירות ואם מתו אחיו מחמת מילה ומיראה לא מלו אותו ג"כ וגם הוא עצמו נותן טעם שמתיר' מן המיתה הרי הוא כשאר ישראל כשר ,

ח כותי האידנא דינו כגוי עובד ע"ז שכבר חזרו לסורם ,

ט צדוקי ובייסוסי שחיטתן אסור אלא א"כ בדקו להם סכין וגם שחטו ואחרים עמדו על גביהן ואם שחט בינו לבין עצמו אפי' אם חתך כזית בשר ונתן לו אין סומכין עליו שכל מצוה שאינה כתובה בתורה אין סומכין עליהן הבי נמי דינו שחיטה הם הל"מ ואינם מתיבין בתורה בהדיא לכך אינ" נאמנין , מסור דינו כמשומד דהואיל ודעותיו ומחשבותיו רעות זרות ונפסדות כעובד ע"ז יחשב לפיכך שחיטתו פסולה ויש מכשירין ועיין לקמן סימן קי"ט סעיף ט' ,

י התחיל אחד מן הפסולין לשחוט וגמר ישראל כשר על ידו או שהתחיל הכשר וגמר הפסול על ידו פסולה בד"א שהתחיל הפסול בדבר שעושה אותה נבילה כגון שנגע בוושט ועשה בו אפילו נקב כל שהו או שחט רובו של קנה או אפי' שחט הכשר הקנה עד חציו והשלים הפסול משהו עד שתיעשה רוב פסולה אבל התחיל הפסול ושחט הקנה עד חציו וגמר הכשר על ידו או ששחט הפסול בקנה עד חציו במקום אחר והתחיל הכשר במקום שלם כנגדו בקנה וחתך כל שהוא ופגע בחתך שחתך הפסול כשרה שהרי עיקר הכשר שחיטה נעשית ע"י הכשר ,

יא היו שניהם איחזין בסכין אחד הכשר והפסול הרי מעורבת כח הפסול בה ופסולה ואין צריך לומר אם כל אחד סכינו בידו ואפי' שחט כל אחד הרוב הכשר כמו הפסול שפסילה שהרי גם הפסול שחט כדי שחיטה כשרה ואין כח הכשר מעורב בה כלל והוא שהיה הפסול גוי או ישראל משומד מעיקר" יאפי" אין לו שותפות בגוזה כראמרינן לעיל דגוי וישראל משומר אוסרי" אפי' דבר שאינו שלהם ולרבי הרמב"ם אפי' אדם סתם אלא שהיה לי שותפות בגוזה ואמר כן בפי' אבל אם אין לו שותפו" בגוזה ולהרא"ש אפי' היה לו שותפות בגוזה אם אינו חשוד כבר על זה אינו אוסר דבר שאינו שלו כדלקמן סי' ד' שחיט' קוף פסולה דבה אדם בעינן כמו שיתבאר בסמוך ,

ג דין שחיטה אם צריכה כוונה ובו סעיף אחד ,

א שחיטת חולין אין צריכה כוונה ולפיכך טעמא מדגלי רחמנא בקרשים במתעסק הפסיל הפתיב ושחט את בן הבקר עד שתהא

שתהא השחיטה לשם בן בקר מכלל דחולין לא בעי כוונה אבל כח גברא מיהו בעינן דכתיב וזבחת ואכלת מה שאתה זובח אתה אוכל כלומר שתהא הזביחה באה מכחך אע"ג שלא נתכוין אפי' להתיכה אלא שיהפיל הסכין בכחו ונתכוין להפילה ובהליכתו שחט כשירה דהא לא כתיב וחתכת שאז היה משמעו שצריך לכוין לחתוך דבר ומיהו בלא כוונת שום דבר מעשה אין להכשיר דהא כתיב וזבחת דהוי לכל הפרות כמו ועשית מעשה הזביחה, הלכך אפי' לא כיון לשחוט אלא היה מתעסק בעלמא לחתוך או שזרק סכין לנועצה בכותל או אפי' הפיל הסכין בידו או ברגלו שלא בכוונה כלל והלך ושחט כשרה והוא שראה שלא החליד הסכין בין סימן לסימן או תחת העור ואם מצא הנוצה או השער חתוכה ודאי לא החליד שאם החליד לא היו השער מחותכין ודוקא הפילה אבל נפלה הסכין מעצמה ואפילו היתה מונחת בחיקו או בידו ונפלה מידו או מחיקו שלא בכוונה כנפלה מעצמו דמי ופסולה,

ד השוחט לשם ע"ז או לשם ד"א ובו ז סעיפים,

א השוחט לשם ע"ז הרי זה תקרובת ע"ז וזבחי מתים מקרי ואסורה בהנאה אפי' לא חישב לעובדה בשחיטה זו אלא חישב בשעת שחיטה לזרוק דמו או להקטיר חלבה לע"ז הרי זה זבחי מתים ואסורה בהנאה שכל מה שמפגל בקדשי פנים אם עושה כן לע"ז הרי זה זבחי מתים,

ב שחטה סתם ואח"כ חשב לזרוק דמה לע"ז או להקטיר חלבה לע"ז הרי זו ספק זבחי מתים דשמא תוכיח סופו על תחלתו דכי שחט בהתוא מחשבה שחט ולכך מספק אסרינן לה בהנאה

ג ישראל ששחט בהמתו של גוי אפי' חשב הגוי לע"ז ואפי' שמענו מן הגוי בפי' שרוצה לזרוק דמה לע"ז או להקטיר חלבה לע"ז כשרה אע"ג דגבי ישראל כה"ג מפגל הוא שאני גוי דלית ליה שליחו' ואין הישראל נעשה שלוחו בכך הלכך לא אזלינן אלא אחר מחשבת השוחט ואם חישב הישראל שיזרוק הגוי דמה לע"ז או יקטיר חלבה לע"ז הרי הסכים דעת השוחט עם דעת הגוי המשחיט שתהיה לע"ז והוי כאלו שחטה הגוי בעצמו לע"ז ואסור' בהנאה ואפי' לא שמענו מן הגוי שהסכים עמו אסורה אע"ג דאלו שחטה הגוי בעצמו סתם אמרינן לעיל בסי' ג' דלא הוי דעתו לע"ז אלא א"כ הוא מין אדוק לע"ז מ"מ כיון שמחשבת הישראל השוחט הוא שיזרוק הגוי לע"ז גרע טפי דודאי תסכי' עמו מחשבת הגוי כשידע לו דעת השוחט,

ד ישראל ששחט בהמת חבירו לע"ז לא אסרה דכיון דלא ידעינן ביה כבר שמודה בע"ז לא חשדינן ליה לעובד ע"ז ואמרינן שודאי לא כיון אלא לצערו ואם יש לו שותפות בגווה להרמ"בם אסור דהא בחלקו ודאי לא כיון לצער והרי גילה דעת שכוונתו לעבודה זרה באמת ונאסרה כל הבהמה שהרי יש לו שותפות בכולה ולהר"אש אינו אוסר דסבר שגם כן אינו מכוין אלא לצער שותפו ואם הוא ישראל משומד מעיקרא או שהתרו בו עכשיו וקבל ההתראה דודאי כיון לאסור אוסר מדרבנן אפי' אין לו שותפות בגווה אע"ג שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו עשה בה מעשה אוסר מדרבנן היכא דליכא למיתלי שמכוין לצערו אבל אם הוא ישראל שנוכל לומר שמכוין לצערו אפי' עשה בה מעשה אינו אוסר דתלינן לומר לצערו קא מכוין וע"ל סימן קמ"ה סעיף ה',

ה השוחט לשם הרים וגבעות או ימים ונהרות ומדברות או לשם חמה ולבנה כוכבים ומזלות דברים אלו אין להם דין תקרוב' ע"ז לאוסרה בהנאה דילפינן מקר' דאלקיהם על ההרים ולא ההרים אלקיהם שכל דבר המחוב' אינו נאסר בעצמו משום ע"ז ואינו אוסר תקרובתו בהנאה מן התורה וע"ל סימן קמ"ה סעיף ב' מ"מ מדגלי רחמנא בעובד למזלות שהוא בסייף דכתיב וראית השמש והירח וגומר ואע"פ שהם מחוברים לגלגל הרקיע השוחט לשמן אע"פ שלא נתכוין לעובדן אלא לרפואה וכיוצא בה מדברי הבאי שאומרים הגוי' הרי שחיטתו פסולה מדרבנן ומותרת בהנאה,

ו אבל השוחט לשם שרים של אלו בין ששחט למיכאל שר הגדול בין ששחט לשר של שלשל קטן שבי' הרי זה זבחי מתים שהרי הם עיקר עבודות הזרות שהגוים עובדין אותם ועיקר אלקים אחרים הנאמרים בתורה עליהם נאמר שנקראים אלקים ע"ש הממשלה והכח שיש להם בתחתונים כי אל פירושו כח לפיכך אוסר תקרובתו בהנאה מן התורה ואפי' לא נתכוין לעובדו אלא לרפואה בעלמא אסורה בהנאה מדרבנן,

ז מבחים ישמעאלים שאינם מניחים ישראל לשחוט בהמותיהם למכור לישראלים אלא א"כ יהפוך פניו לצד מזרח כמנהג חקותיהם אינו אוסר דנהי שאפשר שהישמעאל מחשב לדבר איסור מ"מ השוחט אינו מחשב ואנן לא אזלינן אלא בתר דעת השוחט כדלעיל ואין לאסור משום הרואה דהרואה אומר דלמא איתרמי ליה צד זה מה שאין כן בשוחט לימים או לגומא דאיפא דשחטי לבובאה מכל מקום כיון שהישמעאלים מקפידים על כך דאי לבטל מנהג ההוא ולגעור במי שעושה כן,

ה דין השוחט לשם קדשים ובו ג' סעיפים,

א השוחט לשם קדשים הבאים בנדר או בנדבה שחיטתו פסולה ל"מ בזמן הבית דאסורא שהרואה אומר עכשיו הוא מקדישה ושוחטה ואם היו מתירין אותה יבאו להתיר קדשים בחוץ אלא אפי' בזמן הזה דלא שייך למגזר יש לחוש שמא עתה בשעת השחיטה מקדישה והוו להו שוחט קדשים בחוץ ממש ואלו הם הבאים בנדר או בנדבה עולה ושלמים ותודה וכן בקרבן נזיר אף על גב שאין אנו רואין בו שנוהג נזירות חיישינן שמא נדר נזירות בצנעא וכן פסח בר נידר ונידב הוא שהדי יכול להפרישו כל השנה כולה ולהניחו עד זמנו הילכך אמרינן שמא השתא מפריש ליה וקא שחוט ליה לשם שלמים דהכי ק"ל שאם הפרישו באמצע ימות השנה ושחטו שהוא שלמים ואפי' היא בעלת מום שאינה ראוייה להקרבה אסורה שפעמים שאדם מכסה ממה ואין ניכר לרואה אבל השוחט לשם דברים שאינם באים בנדר או בנדבה שחיטתו כשירה שהכל יודעי' שדרך שחוק הוא עושה כן שהרי אין בידו להקדישו עכשיו וגם לא חיישינן שמא יאמר הרואה שהוא הקדישו בכר דהוא קלא אית ליה ואלו הם שאינן באים בנד' או בנדבה חטאת אשם ודאי אשם תלוי בכור ומעשר ותמורה בר"א שלא נודע שעבר עבירה שחייב עליה חטאת או אשם ואפי' אומר זו לחטאתי ואשמתי כשרה דמידע ידעינן דמשקר ולא חיישינן שמא עבר עבירה שחייב עליה חטאת דאדרב' מי שעבר עבירה כזו אינו מחפה עליה כדי שיתכייש ויתכפר לו וכן בתמורה בר"א שלא נודע שיש לו זבח בתוך ביתו אבל אם נידע שעבר עבירה שחייב עליה חטאת ואשם ואומר זו לחטאתי ולאשמתי או בתמורה ויש לו זבח בתוך ביתי שחיטתו פסולה דאמרינן שהמירה בזו ויש פוסלין באשם תלוי ככל עניין משום דסבירא להו דבא בנדר ונדבה וטעם מחלוקת' אין כאן מקומו ויש להחמיר,

ב שחט תרגולים ואווזים וכיוצא בהן מינין שהכל יודעין שאינן ראויין להקרבה וכן תורים קטנים ובני יונה גדולים שגם הם אינן ראויין להקרבה ודאי דרך שחוק הוא אומר כן ושחיטתו כשירה אבל תורים גדולים ובני יונה קטנים שחיטתו פסולה שהרי ראויין להקרבה,

ג שנים ששוחטין בין שאוחזין בסכין אחד ושוחטי' בבת אחת בין שהתחיל אחד וגמר השני שחיטתו בין שכל אחד סכינו בידו ושוחט ונתכוון א' מהם לשם דבר הפוסל אף על פי שהשני נתכוין לשם דבר כשר שחיטתן פסולה שהרי מעורבת היא מהכש' וסיפסול בר"א כשהיה לו בה שותפות אבל אם אין לו בה שותפות אינה אסורה שאין אדם מישראל אוסר דבר שאינו שלו שאין כוונתו אלא לצערו ואיפש' דאפי' הרא"ש יודה בזה בשיש לו בה שותפות דאסורה אע"ג דגבי שוחט לע"ז ס"ל דאפי' שותף אינו אוסר דבר שאינו שלו שאין מכוין אלא לצערו הכא אוסר משום הרואה גזירה שמא יבאו להתיר קדשים בחוץ אבל גבי ע"ז אין שייך לגזור שמא יבאו להתי' שחוט לע"ז דהכל יודעין דזבחי מתי' אסור בהנאה ואע"ג דלהאי טעמא אפילו בשאינה שלו ואין לו בה שותפות כלל היה לנו לאסור כדי שלא יבאו להתיר קדשי' בחוץ אין לחוש לזה דכל ששוחט בהמה שאינו שלו כלל קלא אית ליה והכל יודעים שאינה יכול לאוסרה ולא להקדישם שאין אדם מקדיש ואוסר דבר שאינו שלו דאיש כי יקריש ביתו כתיב ויש אנסרין בכל ענין משום מראית עין ויש להחמיר,

ו דין במה שוחטין ובו ד' סעיפים,

א אין שוחטין אלא בדבר התלוש דילפינן מקרא דכתיב ויקח את המאכלת לשחוט דדבר הנלקח בעינן דהיינו תלוש הלכך בכל דבר תלוש שוחטין ובלבד שלא יהא בו פגימה ופיו חד כמו שיתבאר לקמן סימן י"ח ואילו הם הדברים הכשרים לשחוט בהן סכין וצור וזכוכית וקנה הגדל באגם ונתלש שהוא יבש וחד ואין קסמין נבדלין ממנו שלא ינקבו את הוושט אבל שאר הקני' אין שוחטין בהן שדרכן להתפצל ולהבריל קסמין מהן ומנקבין הוושט אפי' בדיעבד פסולין דשמא נקבו צפורן התלושה וכן שן יחידי שהם חדין שוחטין בהם,

ב כל דבר המחובר לקרקע כגון קנה העולה מן הארץ מאליו או מחובר לגוף כגון ציפורן ושן המחוברים אין שוחטין בהן ואם שחט בה שחיטתו פסולה בד"א במחובר מעיקרו אבל אם היה תלוש ולבסו' חיברו לכתחלה לא ישחוט בו ואם שחט שחיטתו כשרה ואפי' אם בטלו להיות שם עולמית שחיטתו כשירה כיון שהיה תלוש כבר ובלבד שלא יהא נשרש בארץ אחר שבטלו שאז פסולה אפי' בדיעבד,

ג שחט בלחי שיש בו שינים חרים שחיטתו פסולה שהוא כמגל שיש בו פגימה בין כל שן ושן אבל בשן אחד הקבוע בלחי להרמב"ם חשיב תלוש שהרי הלחי תלוש הוא מן הגוף ושוחט בו לכתחילה ולהטור אסור לכתחלה דדומה למחובר כיון שעדיין מחובר במקום גידולו שגדל שם הוא וכן הדין בציפורן הקבוע

ביד התלוש מן הגוף למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה :

ד והא דשרינן תלוש ולבסוף חיברו בנעץ סכין בכותל ושחט בה דוקא שהסכין למעלה והצואר למטה שאין כאן חשש דרסה אבל בשהסכין למטה וצואר בהמה למעלה פסולה אפי' בדיעבד שהצואר מכביד על הסכין וחותכן בלא הולכה ובלא הובאה אלא דורס ואין זו שחיטה ואפי' אמר ברי לי שלא דרסתיו אסרינן לה שלא יעשה כן בפעם אחרת ולהאי טעמא לאו דוקא שנעץ הסכין בכותל ומשום מחובר הוא דאסרינן אלא אפי' נעצו בקורה גדולה והוא תלוש או אפי' בדבר התלוש לגמרי ואוחזו ביד יש לאסור בכה"ג שמכביד צואר הבהמה ויש לחוש לדרסה וה"מ בבהמה שהיא כבידה בין בהמה גסה בין בהמה דקה אבל בעוף שטבעו קל בין עוף דק בין עוף הגס מכשירין בדיעבד הטבח שהוא קבוע ושוחט בכל יום צריך להיות לו סכין מיוחד לשחוט ג' שלא יהתוך בו דבר אחר שלא תפגום ותתקלקל ואע"ג שהוא בודקו בכל פעם קודם שחיטה יש לחוש שמא פעם אחר ישחוט בלא בדיקה ויאבד הסכין ואז אם הסכין מיוחד לכך יכול לסמוך על הבדיקה שבדק הסכין אחר השחיטה ששחט קודם זו שהסכין היא בחזקת בדוקה וכשרה אפי' נאבד הסכין אחר שחיטה זו

ז דין חקיבע סכין בגלגל וכו סעיף אחד ,

א מותר לקבוע סכין בגלגל לשחוט בו לכתחלה ודוקא בשמתגלגל הגלגל ע"י כח האדם כגון שמשים ציאר הבהמה והעוף סמיך לגלגל ומגלגלו בידו או ברגלו עד ששחטו בסבובו הגלגל אבל כשמתגלגל הגלגל ע"י המים שחיטתו פסולה דאנן כח גבר' בעינן מרכתיב וזבחת ואכלת מה שאתה זובח אתה אוכל כדלעיל סי' ג' ואם פטר אדם את המים עד שכאו וסבבו את הגלגל ובהיסובו הראשון שחט שחיטתו כשירה בדיעבד דהא כחו הוא אבל מסיבוב ראשון ואילך כבר פסק כחו ושחיטתו פסולה ואפי' במיבוב ראשון לכתחלה לא ישחוט דגזרינן סבוב ראשון אטו סיבוב שני ,

ח דין שיעור סכין של שחיטה וכו סעיף אחד ,

א צריך ליזהר בסכין ששחט בו שיהא בו שיעור באופן שיוכל להוליך ולהביא שלא ידרוס וגם שלא יהא לו עוקץ בראשו שלא יחליד בסימנין ולא ישחוט בדבר דק מאד כגון איזמל קטן ומחט של רצענים שחותכין בו החיט אע"פי שהיא רחבה קצת וארוכה מ"מ היא נוקבת ואינו שוחט בה מפני דקותה ומי שלא יכול לשער יקח סכין שהוא לפחות ארוך כשני צוארין של אותו דבר שרוצה לשחוט ,

ט השוחט בסכין מלובן וכו סעיף א'

א סכין מלובנו' באש לא ישחוט בה כי יש לחוש שכשנכנס הסכין בתוך החתך קודם שישחוט רוב הסימנין היא שורפת את הסימן מן הצדדין ונוקבת אותו בשריפת' והוושט נקובתו במשהו ונמצא שנטרפה הבהמה קודם שנשחט הרוב ואם שחט בה יש מכשירין מפני שחידודה קודם לליבונה כלומר שממהר הסכין לחתוך קודם שתגע בבהמה מן הצדדים מפני שמתרחבת בית השחיטה מכ' צדדי הסכין ואין הצדדי' של סכין נוגעת בסימן אלא דידודו של סכין וחידוד הסכין מפני שהוא דק מאד אין בו חמימות כל כך ואינו שורף ונלבד שידע השוחט שהיא מליבנת וגם שידע הדין שהליבון שורף ונוקבת שאז נזהר בה שלא יטנו לצדדים אבל בלאו הכי ודאי שהוא טרפה דמילת' דלא רמיא עליה הוא ונכון להחמיר אפי' כשידע ,

י יתר דיני סכין וכו ג' סעיפים ,

א סכין שהיא מיוחדת למשמשי ע"ז כגון ששורטין קרבנות לע"ז אע"פי שהיא אסורה בהנאה אם היא חדשה או אפי' ישנה וראוי לשרה שאין בה כשיעור גיעולי גוים מותר לשחוט בה בהנאה בריאה מפני שאין זה הנאה אלא מקלקל הוא שבהמה בחייה דמיה מרובין שעומדת לג' דברים לגדל ולדות ולחריש' ודישה ולאכילה ותמצא קונים הרבה ולאחר שחיטה אינה עומדת אלא לאכילה אבל בהמה מסוכנת שאינה עומדת אלא לאכילה אסור לשחוט בה שהוא מתקן שלא תמות ותתנבל והרי יש לו הנאה ממנו והיינו דוקא לכתחלה אבל אם שחט בה איקלאוסרה בשביל הנאה מועט' כזו , סכין של גוים אפי' היא יפה ואין בה פגימות לא ישחוט בה משום שהאיסור שבה נבלע בבשר ואם שחט בה קולף בית השחי' אפי' אינה בן יומא משום שומן שעליה שנבלע בבשר דשומן הנדבק בדופן הסכין אינו נפגם ולא ישחוט בה על דעת שיקלוף אחר כך בית השחיטה דשמא ישכח ולא יקלוף ואם קודם לכן השחיזה ברחים שלה או נועצה בקרקע קשה י' פעמים שלא נשאר עליה שמנונית אין צריך קליפה אפי' היא בן יומא שאין בית השחיטה כריותה גמור שיפלוט מה שבסכין ויבליענו בבשר ואפי' לכתחלה מותר לשחוט בה בשעת הדחק כגון שאין לו סכין אחר

ב סכין ששחט בה בשיר'אע"פי שהיא מלוכלכ'בדם ומיוחד'לשחוט בה מותר לשחוט בה פעם אחרת שאיקהדם שעליו נבלע בבשר דבלאו הכי דם הרב'יש בבית השחיט'דטרידי סימנילפלוט דם ולא בלעי דם אבל אסור להה'ב מאכל רותח אם היא מיוחדת לשחוט אפי' ע"י הדחת הסכין שוהרי הדם נבלע בתוכה ויבלע במאכל ומותר להתוך בה צונן ע"י הדחה שידיח הכסין תחלה ואם רוצה להגעילו לאכול בו רותח טגי ליה בהגעלה ע"י עידוי אע"פי שאינו בכלי ראשון שאינו בולע מדם השחיטה הרבה עאין בית השחיטה רותח כ"כ ואם אינה מיודדת לשחיטה אלא ששחט בה ארעי אפי' רותח מותר לאכול בה ע"י הדחה שאינה נאסרה בבליעה אחת שהסכין קשה ואינו בולע כ"כ מהר משחיטה אחת כמו הבשר ,

ג וכסין ששחט בה טריפה אסור לשחוט בה פעם אחרת עד שידיחו' בצונן או יקנחנה בדבר קשה משום שמנונית הטריפה שעליו שנדבק בו בשעת השחיטה ויבלע בזו וגוהגין לקנחו יפה בשער הבהמה בין כל שחיטה ושחיטה ושפיר דמי אם שחט בלא הדחה ידיח בית השחיטה ואין צריך קליפה כיון שאין איסורו אלא ארעי אין איסורו חמור כמו סכין של גוי שהרי בהדחת הסכין בעלמא ג"כ מותר אפי' לכתחלה לשחוט בו הילכך אם רגיל לשחו' בה טריפות תדיר הוי כמו סכין של גוים וצריך נעיצה עשר פעמים בקרקע קשה או קליפה בדיעבד אע"ג דטרידי הסימנין לפלוט דם ואינן בולעין דם מ"מ שמנונית גבילה המתערבת ביציאת דם גבילה ונדבק בסכין נוח הוא לבלוע אפי' בעת טרידתן לפלוט דם ,

יא באיזה זמן שהטין ודין השוחט לתוך המים וכו ד' סעיפים ,

א מותר לשרוט בכל עת שירצה כין ביום בין בלילה ובלבד שישחוט בלילה לאו' האבוקה או ביום לאור היום שיראה שלא יעשה הגרמה אבל בלילה ובלא אבוקה או ביום במקום אפילה לא ישחוט ואם שחט שחיטתו כשירה אם לא הגרים וב' נרות חשובות אבוקה ,

ב השורט בשבת וכי"ה אף על פי שאלו היה מזיד בשבת היה חייב סקילה וכי"ה היה חייב כרת או מלקות אפ"ה שחיטתו כשרה ודוקא בשוגג אבל במזיד בשבת ובפרהסיא שחיטתו פסולה שהרי הוא משומד שאסור לאכול משחי'ט' כדלעיל סי'ב' ,

ג אין שוחטין לתוך ימים ונהרות שלא יאמרו לשר של ים הוא שוחט ולא לתוך הכלים שלא יאמרו מקבל הדם לזורקו לע"ז ואם יש בכלי מים שאז מידע ידיע שאינו מקבלו לע"ז לזריקה שאין הדם ראוי לזריקה כיון שהוא מעורב במים אז אם הם צלולים לא ישחוט בו שלא יאמרו לצורה הנראית במים הוא שוחט ואם הם עכורי' מותר שאין הצורה נראית בהן וכן אם יש בכלי עפר מידע ידיע דלאו לזריקה מקבלו שאינו ראוי לכך כיון שיש בו עפר ומותר לשחוט לתוכו ,

ד מותר לשרוט אפילו בראש הגג ובראש הספינה ולא חיישינן שמא יאמרו לצבא השמים עלה לשחוט שאין דרך השוחטין להם לעלו' לשם ואם א"א לטנף לגגו או ספינתו יכול לשחוט על גבי כלי מבחוץ והדם שותת ויורד לתוכו ובלבד שלא ישחוט להדיא לתוכו או מוציא ידו הוץ לספינה ושחט על דופנותיה והדם שותת ויורד לתוך המים ואינו חושש יש מקצת שוחטין שנזהרין שלא לשחו'שום אווז בטבת ושבט אם לא שאוכלין ממנה משו'שיש קבל' בידם שיש שעה אחת באותן חדשים שכל מי ששוחט אווז ימות השוחט אם לא אכל ממנו ונוהגין לאכול מן הלב שעיקר החיות תלוי בו :

יב שלא לשחוט לתוך גומא וכו ב' סעיפים :

א אין שוחטין לתוך הגומא אפילו בבית מפני שהוא חוק ומנהג למינין לשחוט בו לשם ע"ז וכתיב ובחוקותיהם לא תלכו הילכך אפי' בגומ' שאינה מנוקה מעפר אסור לשחוט לתוכה ואם אינו רוצה ללכלך את ביתו בדם עושה מקום מודרן חרץ לגומא ושורט שם והדם שותת ויורד לתוך הגומא שאז ניכ' לכל שעושה כן לנקות את ביתו אבל בשדה או בשוק אפי' כה"ג אסור שאינו חושש לנקותו :

ב ואם עשה כן בשוק או בשדה ששחט לתוך הגומא יש לבדוק אחריו מכאן ואילך דשמא מין הוא ויבדלו ממנו מכאן ואילך משחיטתו ומפתו ויינו עד שיבדק וימצא כשר אבל שחיטה זו אין לאסור דתלינן לומר מקרה בעלמא הוא ויש אוסרים אפי' שחיטה זו ובזמן הזה שאין דרך עובד ע"ז בכך יש להתיר בדיעבד :

יג דין בעלי חיים שאינן צריכין שחיטה וכו ו' סעיפים ,

א אחד בהמה ואחד חיה ועוף טעונין שחיטה בהמה דכתיב וזבחת מבקרך ומצנאך וגו' חיה דכתיב בפסולי המוקדשין כאשר יאכל את הצבי ואת האיל וגומ' מקיש צבי ואיל לפסולי המוקדשין מה פסולי המוקדשין בשחיטה דהא בהמה היא אף צבי ואיל בשחיטה ועוף דכתיב אשר יצוד ציד חיה

או עוף ושפך את דמו הקיש שפיכת דם העוף לשפיכת דם חיה מה חיה בשחיטה אף עוף בשחיטה מיהו הל"מ שאין שחיטת בהמה היה ועוף שוין דבהמה וחיה צריכין ב' סימנין או רוב שנים ועוף סגי בסימן אחד או רובו ואסמכוה אקרא דכתיב זאת תורת הבהמה והעוף וכל נפש החיה הרומשת במים הטיל הכתיב עוף בין בהמה לדגים והרשו רז"ל לבוטרו בלא שחיטה אי איפשר שכבר הוקש לבוהמה לחייבו בשני סימנין אי איפשר שבבר הוקש לדגים הא כיצר הכשירו בסי' אחר או ברובו ויש נותנין טעם לדבר בהמ' שנבראת מן הארץ וחיותם חזק צריכין שני סימנים כדי שתמות מהרה שאל"כ הוי לה כמו נבלה שמתה מעצמה ודגים שנבראו מן המים וחיותם אינו חזק שטבעם חלוש מות' בלא שחיטה עוף שנברא מן הרקק שהוא חציו מים וחציו עפר הכשירו בסימן אחד :

ודגים וחגבים שאינם טעונין שחיטה מנין דגים דכתיב הצאן ובקר ישחט להם ואם את כל דגי הים יאסף להם הרי שהזכיר בצאן ובקר שחיטה ובדגים יאסף ש"מ דבאסיפה בעלמא סגי להו וחגבים דכתיב זאת תורת הבהמה והעוף וכל נפש החיה הרומשת במים אלו דגים וכל נפש השורצת על הארץ אלו חגבים ומדהזכיר חגבים אחר דגים ש"מ דין אחד יש להם הילכך דגים וחגבים שמתו מאליהן מותרין באכילה ואפי' דיים מיתרין ואינן אסורין משום איסור אבר מן החי שכל שאין אתה מצוה' על שחיטתו אינו נאסר בחייו אלא משום דכתיב אל תשקצו את נפשותיכם אל תנגלהו דמיאוס הוא :

ב השוחט בהמה ונמצאת כשירה ומצא בה עובר בין חי בין מת בין בן שמונה בין בן תשעה מיתר לאוכלו בלא שחיטה משום שנ' כל בהמה מפרסת פרסה וגומר בבהמה אותה תאכלו ודרשינן בהמה הרישא אבהמה דסיפא ומשמע כל בהמה שבבהמה אותה תאכלו ומדכתיב כל דרשינן נמי כל שבבהמה תאכלו ואפילו חלבו וגידו של העובר מותר אבל דמו אסיר שאינו בכלל אוכל אלא בכלל משקה ולא ניתר מלשון תאכלו ואף על גב דאפקיה קרא לגוף של איסור הדם בלשון אכילה דכתיב כל דם לא תאכלו היינו מש' שאי איפשר לדרשו בענין אחר אבל תאכלו דהכא כיון שנוכר לפרשו אבשר שנקרא אוכל מנא לן לאוקמא אדם ועוד דהא ז השליל על כל פנים מיקרי דם ולא עדיף מדם של גוף הבהמה דקרינן ביה כל דם לא תאכלו אבל חלבו של שליל לא מיקרי חלב שאסרה התורה שהתורה לא אסרה אלא חלב דשור וכשב ועז דכתיב כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו ואין נקרא שור וכשב ועז עד שיולד דכתיב שור או כשב ועז כי יולד כלומר משעה שיוולד נקראו כן ולא קודם לכן א"צ בהדיא מיעטא רחמנא גבי אשם דחלב שליל לא יקריבו למזבח ואי הוה קרי חלב למה לא יהא קרב לגבי מזבח הא כתיב כל חלב לה' אלא ש"מ דלא מיקרי חלב וא"כ ממילא ניתר מכל בבהמה תאכלו כל זמן שהוא בתוך הבהמה ולא יצא לחוץ אפילו נתלש ממנו אלא שלא הוציא לחוץ אבל אם תלשו והוציאו לחוץ הרי הוא חלב גמור אם הוא בן תשעה חי דהוצאת לחוץ הוי כלידה כמו שיתבאר סוף סימן י"ד וסימן ס"ד סעיף ג' בע"ה וגיד דשליל נ"ל טעמא דלא מיקרי גיד הנשה אשר על כף הירך דירך השליל לא מיקרי כף ירך שיהא הגיד אסור משום גיד דידיה דהא אפי' בהמה לא מיקרי לכ"ע בעודה בתוכה :

תג"ה אין להקשות דהא אמרי' בסעי' א' בהמה בבהמה שפירושו בהמ' שבבהמ' אותה תאכלו הרי משמע שקרא' הבת' בהמה בעודה בתוכה דאין זו קושיא דהא כבר אמרנו כן גבי חלב שבעודו

במעי אמו לא מקרי חלב ומיד כשיצא נקרא חלב ה"נ בעודו בתוכה לא מיקרי בהמה ומיד כשיצא מיקרי בהמה , וכן שור או כשב ג"כ בפירוש אמר קרא דלא נקרא שור אלא כי יולד והבא נמי קרא הכי קאמר כשתרצה לאכול בהמה שהיתה בבהמה כששחט אמה אותה תאכלו ומיירי קרא לאחר שיצאה לאויר העולם בשעה שרוצה לאוכלה בלא שחיטה , (דוק נ"ל) , עכ"ה

אם אין כאן בהמה כ"ש דירך אין כאן ואי משום האם הא אין זה והגיד על כף ירך של האם ואינו אלא כשאר גידין דידיה נ"ל וה"מ דבן ט' חי אין פיען שחיטה שלא הפרים על גבי קרקע כגון שממית אותו מיד כשמוצאו בבהמה ולא הניחו להלך על גבי קרקע אבל אם הניחו להפרים ולהלך על גבי קרקע טעון שחיטה ראויה מדרבנן משום הרואה שהרואה שאוכל אותו בלא שחיטה לא ידע שהוא בן פקועה ויבא ויתיר גם בן שאר בהמות בלא שחיטה אבל טריפות דלא מפרסמו כולי האי אין אוסרין אותו דליכא למיחש משו' שאר בהמות והואיל והצריכו רבנן שחיטה טעון שחיטה ראויה בכל דיניה וכל שפוסל בשאר שחיטות פוסל בו דכל מה דתיקון רבנן כעין דאוריית' תיקון וכן חלבו אסור לכולי עלמא גזירה משום שאר חלב בהמה ואם פרסותיו קלוטות וה"ה אם יש בו דבר אחר שהוא תמוה אף על פי שהפרים על גבי קרקע אין טעון שחיטה שמפני שהוא דבר חידוש והכל מתמיהין עליו זוכרין ויודעין שהוא בן פקועה ואין צריך שחיטה ולא אתי לאחלופי בשאר בהמה ויש אוסרין עד שיהא שני תמיהות כגון קלוט בן פקועה בן קלוטה שאותה קלוטה היתה גם בן בן פקועה שאז חתיכה גדולה וזוכרין אותו ולא בחד תימה :

ג והא דבן פקועה ניתר בשחיטת אמו דוקא ששחט האם שחיטה ראויה אבל אם לא שחט האם אלא קרעה ומצא בה בן ט' חי או שחטה ונתנבלה בידו או שהיתה טריפה ושחטה אין הולד ניתר בשחיטתה אבל ניתר בשחיט' עצמו דד' סימנים הכשירה בו התורה סימני האם אם נשחטו כראוי כדילפינן מכל בבהמה וסימני עצמו דלא גרע מגולד אם הוא בן ט' חי אבל בן ט' מת או בן ח' אפילו הוא חי אין לו תקנה ואסור דבן ח' אפילו הוא חי הרי היא כירך אמו ונטרף אגב אמו שאינו יכול לחיות וא"כ שחיטת עצמו אינו מתירתו ושחיטת אמו הרי היא שחיט' שאינה ראויה כיון שהיא טריפה או נתנבלה בידו ועכשיו אין להתיר שום ולד הנמצא בבהמה אם האם טריפה דלא מהני ליה שחיטת עצמו דחיישינן שמא אינו בן ט' :

ד בן פקועה הבא על בת פקועה כיוצא בו הרי בנו ובן בנו עד סוף כל הדורות אינם צריכין שחיטה מן התורה אלא מדבריהם ושאר טרפות אין פוסל בהן אבל בן פקועה הבא על הבהמה דעלמא או איפכא והולד אותו הולד אין לו תקנה שהרי מצד אחד הרי היא כשחוט משעה שנולד ומצד אחד אינו כשחוט מספק דחוששין לזרע האב וא"כ הוו כאילו סי' אחד נשחט בשעת הלידה ובהמה בחד סימן לא מתכשרא והשני אינו נשחט עד עכשיו ואין לך שחייה גדולה מזו ואין לומר הא ד' סימנין אכשר ביה רחמנא ואם לו תועיל לו שחיטת אמו יועיל לו שחיטת עצמו זה לא אמרינן אלא כשלא נשחטה האם שחיטה ראויה שלא הועיל שחיטת אמו אפילו לאמו לאכילה אלא לטהרה מידי נבילה אז ניתנו לו סימני עצמו להכשירו לאכילה אבל כשהועילו סימני אמו לאמו לאכילה הרי גם הוא כשחוט בסימן האחד מצד האחד ומצד שני איבא שהיי' ביניידו ואין לו תקנה :

ה לא התירה התורה ולד הנמצא בבהמה אלא מיקשיש לו פרסה ואפי' פרסותיו קלוטות כעל המור וגמל דכתיב כל מפרסת פרסה ושוסעת שסע פרסות מעלת גרה בבהמה אותה תאכלו כתיב פרסה וכתיב פרסות ודרשינן בין שיש לה פרסה אחת כבהמה טמאה או שני פרסות כבהמה טהורה אכולהו קאי כל בבהמה תאכלו ולא עוד אלא אפילו שהוא ממינם ואין לו לא פרסה ולא פרסות כגון מצא בה בהמה גמורה ורגליה כרגלי יונה או שאין לה רגלים בכל הרי כל אלו ניתרות בשחיטות אמן כשנמצאת בתוכה הואיל ויש במיני פרסה ופרסות וגם אם נולדה ממנה ניתרת בשחיטת עצמה שהרי בני קיימין הן כשנולדו וקי"ל לקמן סי ע"ט סעיף ב' שהתירה התורה גמל בן פרה אפי' בלידה ובשחיטת עצמו אבל אם מצא בה דמות עוף אפי' הוא דמות עוף טהור ואפילו רגליו כרגלי בהמה הואיל ואין במינה פרסה אינו ניתר בשחיטת אמו וגם כשנולד ממנה אינו ניתר בשחיטת עצמו דקים לן שאינו יכול לחיות ולהתקיים :

ו השוחט את הבהמה ומצא בה בריה שיש לה שני גבין ושני שדראות אע"פי שיש לו פרסה או פרסות אסורה שזו היא השסועה הנאמרת בתורה שאסורה דכי אגמריה רחמנא למשה את השסועה לאיסורא דכתיב את זה לא תאכלו וגומ' את השסועה וגו' על כרחך במעי אמו אגמריה שלא יהא ניתר בשחיטת אמו מדרש דבל בבהמה תאכלו דאי לאחר שנולד פשיטא שאסור שהרי אינו יכול לחיות אפילו שעה אחת כשיצא לאויר העולם והרי הוא נבילה :

יד דין עובר במעי בהמה ובו ו' סעיפים :

א לא התירה התורה דבר שנמצא בבהמה אלא מה שנמצ' בבהמה ומעולם לא יצא לחוץ כדילפינן לקמן מבשר בשדה טרפה כו' אבל אם פעם אחת היה בחוץ כגון בהמה אחת המקשה ללדת והוציא העובר את ראשו והחזירו הרי הוא כולו כילוד ואם שחט אח"כ האם קודם שתלד אינו ניתר בשחיט' אמו אלא בשחיטת עצמו אם הוא בן ט' חי ואם הוא בן ח' אפי' חי או בן ט' מת הרי זה אסור ואינו ניתר בשחיטת אמו ולא בשחיטת עצמו כשהוא בן שמונה אפי חי שאינו יכול לחיות ,

ב ואם לא הוציא ראשו אלא אבר א' כגון ידו או רגלו והחזירה קודם שחיטה אז מה שיצא מן האבר לחוץ אסור דכתיב ובשר בשדה טריפה לא תאכלו ודרשינן אפילו חתיכת בשר כיון שיצא לחוץ בשדה דהייני חוץ למחיצתו שהוא בכאן הרחם שהיה מחיצה שלו להתירה בשחיטת אמו ויצא לאויר העולם לא תאכלו אותו הבשר ומיהו כילוד לא הוי ומה שנשאר בפנים הוא ניתר ע"י שחיטת אמו ואפי' מה שנשאר בפני' מאותו האבר ואפי' היא מיעוט מאותו האבר דלא גרגין כל הגוף אחר אותו האבר אלא כל מה שבפנים הכל מותר ע"י שחיטת האם ואפי' מקום החיתוך שהוא מקום המבדיל בין מה שיצא לחוץ ובין מה שנשאר בפנים מותר דלא קרינן ביה ובשר בשדה כו' שהרי לא יצא לחוץ אבל אם לא החזיר ידו או רגלו קודם שחיטה גם מקום החיתוך אסור דלא קרינן ביה בבהמה תאכלו שהרי הוא כאלו ראה פני השדה אלו היה נחתך בעור שלא נשחט וכל מה שבחוץ אסור ואפי' אם מה שיצא הוא מיעוט של אותו אבר שיצא לא רמינן ליה בתר רובו להתירו על ידי שחיטת אמו ,

ג לא הוציא ראשו אלא שאר גופו אם יצא הרוב אף על פי שהחזירו הרי הוא כילוד כולו ואם יצא חציו ברוב אבר כגון שיצא רוב ידו עם שאר הגוף וכשנשער מה שיצא מהעובר אינו אלא חציו אזלינן לחומרא ונחשוב מיעוט היד שבפנים למה שיצא לחוץ שהוא בטל אצלו להשלים לרוב העובר ואסור וכן אם יצא רובו עם מיעוט היד אין אומרים מיעוט היד שיצא בטילה ברוב היד הנשארה בפנים והשאר אינו הרוב ולא הוי כילוד כולו אלא אזלינן לחומרא ונחשב מיעוט היד שיצא להשלים הרוב שיצא לאסור כולו :

ד הוציא העובר אבר אחד והחזירו וחזר והוציא אבר א׳ והחזירו וכן אבר אחר אבר והחזירו׳ וכשנשע׳ ונצרף כל מה שיצא והחזיר היה הרוב אפ״ה המיעוט הנשאר בפנים מותר דלא הוי כילוד כיון שלא יצא הרוב בבת אחת אבל אם חתך כל אבר ואבר כשיצא ולא נשאר בפנים אלא המיעוט אז גם המיעוט שנשא׳ בפנים אסור דהוי כאלו יצא הרוב בבת אחת שהרי כל הרוב נשאר בחוץ ולא חזר :

ה עובר שהוציא את ידו והחזירה ואח״כ נולד קודם שחיטת האם וגדל אז אפי׳ אותו אבר ניתר בשחיטת עצמו ואם היא נקבה וגדלה וילדה גם חלבה ממנה מותר כמו שאר חלב בהמות אבל הוציא ידו והחזירה וקודם שנולד נשחטה האם ואח״כ נולד או הוציאוהו חי אותו אבר אסור ואין לו תקנ׳אפי׳ בשחיט׳ עצמו שהרי כל הגוף הו׳ בשחוט אגב אמו חוץ מאותו אבר ולא תועיל שחיטתו כאותו אבר לבדו שהסימנים כאלו הם שחוטי׳ ושחיטת עצמו מהתך בשר בעלמא הוא מן התורה ואין כאן שחיטה ונשאר אותו האבר באיסורו לפי׳ אם אח״כ גדל וילדה שיש לה חלב גם החלב ממנה אסורה מפני שהחלב באה מכל האיברים והרי יש בה אבר אחד שאסור ואין לו תקנה אפי׳בשחיטה והרי זה כחלב טריפה שנתערב׳ בחלב כשרה ואסורה לגומעה ולענין ביטול ס׳ אם אין באותו אבר א׳ מס׳ מכל הבהמה צ״ע אם נאמר שהוא בטל דהא מ״מ חלב האסורה אינה יודע וניכר במקומו וג״ל שהוא בטל דהא מ״מ חלב האסורה אינה ניכרת מעולם :

ו המושיט ידו למעי בהמה וחתך מן הטחול ומן הכליות וביוצא בהן והניח החתיכות בתוך מעיה ואח״כ שחט׳ אותן החתיכות אסורות משום אבר מן החי ואי גם ניתרים מפסוק כל בבהמה אע״פ שהם בשעת שחיטה בתוך מעיה שאין זה נקראת מה שבבהמה אלא בהמה עצמה והרי נחתכו ממנה בחייה והוי אבר מן החי אבל אם חתך חתיכה או אבר אחד׳מן העובר שבמעיה ואפילו מן החלב של העובר ולא הוציא ואח״כ שחט האם הרי אותה חתיכ׳ העובר או האבר או החלב מותר הואיל ולא יצא לחוץ דהוי בכלל כל בבהמה וגומר ואם הוציאו לחוץ חייב עליו משום אבר מן החי וכן אם תלש מחלב העובר מבן ט׳ חי שבתוכ׳ והוציאו לחוץ חייבין עליו משום חלב כעל חלב בהמה גמורה דחדשים והוצאתו לחוץ גרמו לו איסורו למקרי חלב דכיון שהו׳ בן תשע חי והוציאו לחוץ הוי כילוד ומקרי שור או כשב כמו שנתב׳ לעיל סימן י ו סעיף ב׳ ואם שחט העובר במעי אמו לא מקרי שחיטה להתירו ע״י אותו שחיטה בלא שהיטת האם שאין זה שחיטה מפורע׳ והוי כחלדה שאוסרת בשחיטה כמו שיתבאר לקמן בסי׳ כ״ד סעיף ז׳ בע״ה :

טו שלא לשחוט בהמה עד יום ח׳ ללידתה ובו ג׳סעיפים

א אפרוח כל זמן שלא יצא לאויר העולם אסור דאתרבי מכל שרץ השורץ על הארץ שגם שריצתו בתוך קליפת הביצה מקרי שורץ על הארץ ולאחר שיצא לאויר העולם מות׳ מיד דעוף גמור הוא ,

ב בהמה שנולדה אם ידוע שכלו לו חדשיו דהיינו תשעה חדשים לגמה וה׳ חדשים לדקה מותר מיד אפילו ביום שנולד ולא חיישי׳ שמא נתרסקו אבריו מחבלי לידה דאזלינן בתר רוב ולדות הנולדים שאינם מתרסקים ואפי׳ מקשה לולדת אבל אם אין ידוע שכלו לו חדשיו אסור משום ספק נפל עד תחלת ליל שמיני מיום הלידה דכיון שהותר לגבוה דכתיב מיום השמיני והלאה ירצה וגו׳ כ״ש להדיוט :

ג גדיים קטנים הנלקחים מן הגוים ואמר הגוי שהן בן ח׳ ימים אין לסמוך עליהם דכדי להשביח מקחו הוא אומר כן ,

טז דין אותו ואת בנו ובו י״ב סעיפים ,

א אסור לשחוט אותו ואת בנו ביום אחד שנאמר ושור או שה אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד והאי אותו אין פירושו לפי פשוטו על האב מדכתיב בנו שפי׳ הכרוך אחריו כמו שיתבאר בסמוך אלא פירושו על מין השור או מין השה שאין עיקר האיסור מן התורה רק על האם ובנה דמדכתיב בנו ולא כתיב אותו ואת הבן משמעו בנו הכרוך אחריו דהיינו האם שדרך הולד להיות כרוך אחריה ולא אחר האב לפיכך אסור לשחוט את האם ואת הבן ביום אחד ל״ש האם ואחר כך הבן ל״ש הבן ואח״כ האם ל״ש האם והבן ל״ש האם והבת וכל זה אנו למדים מדכתיב לא תשחטו לשון רבים ולא כתוב לא תשחוט בלשון יחיד כמו שנאמר בכל הלאוין לא תנבוב לא תרצח וכן כולם אלא ש״מ דאי כתב לא תשחט׳ היה משמע שלא מצינו שעובר על לאו זה אלא אחד והוא השוחט את הבן אחר שנשחטה האם בו ביום ולכך כתב לא תשחטו למר שלפעמי׳מצינו ששנים עוברים על לאו זה מחמת בהמה אחת ואין לומר שלכך כתב לא תשחטו ולא כתב לא תשחוט שלא נאמר דדוקא אם שחט אחד האם והבן חייב ולא כשישחטו שנים אחד האם ואחד הבן לכך כתב לא תשחטו לומר שאפי׳ אם שחט אחד האם ואחד הבן שהשני חייב שאם כן לא ישחטו מבעי ליה בקמץ תחת השי״ן דהוה משמע לא יהיו נשחטין בין ע״י אחד בין ע״י שנים מאי לא תשחטו אלא ע״כ לומר ששנים הם העוברים על לאו זה דאותו ואת בנו מחמת בהמה אחת ולא מצינו שנים עוברים אלא בנ׳ בהמות והיכי דמי כגון ששחט אחד הפרה ואח״כ שחט אחד את אמה ואחד את בנה ששנים האחרונים חייבים השני ששחט את אמה חייב משום בנו ואותו השלישי ששחט את הבן חייב משום אותו ואת בנו שאין לומר כגון ששחט אחד את האם ושנים האחרונים שחטו שני בניה דא״כ ל״ל קרא פשיטא מה לי חד ומה לי תרי דכי היכי דמחייב אהאי מחייב אהאי ואין לומר ג״כ בשחט אחד את הפרה ואחד בתה ואחד בת בתה דהא נמי פשיטא תרוייהו אותו ואת בנו נינהו ואין לפרש ג״כ בבן או בת ואב ובן או בת דהא בנו הכרו׳ אחריו בעינן דהיינו האם ולא האב אלא על כרחך כדפירש׳ בבת או בן ואם ובת או בן וש״מ דמחייב על הבן ואח״כ האם כמו על האם ואח״כ הבן שהוא כתוב בפי׳ אותו ואת בנו וגומר וממילא שמעינן נמי דבנו לאו דוקא דה״ה הבת דהא על כרחך על השלישי אינו חייב אלא משום אותו ואת בנו ובנו הא אמרינן שפיר בנו הכרוך אחריו והיינו האם וא״כ על השני למה חייב משום בנו ואותו והא אינו אלא בתו ואותו אלא ש״מ בנו לאו דוקא דה״ה הבת כן הוא מסקנת הגמר׳ עם פרש״י אלא שעדיין יש לי לדקדק דלמא לעולם לא מחייב קרא אלא על האם והבן ולא על הבת והא דכתיב לא תשחטו לשון רבים מיירי בגון פרה שיש לה שני בנים ושחטו הבן והאם ואח״כ הבן השני שיש כאן בן דווקא ומשמע ג״כ בנו ואותו ושניהם חייבים בנו ואותו ואותו ואת בנו נ״ל לומר דא״כ הוה ליה למכתב אותו ואת בניו ביו״ד לשון רבים והיינו ג״כ דורשי׳ מינה בניו הברוכים אחריו דהיינו האם ובניה ולא האב ובניו מדלא הוה כתיב הבנים ואח״כ לא תשחטו ג״כ לשון רבים ועל כרחין הוה דרשינן הכי בן ואם ובן ולא בת אי נמי אפי׳ הוי כתיב בניו בלא יו״ד בכתיבה אלא הוי למימסר לן הקריאה בקמץ תחת הנון דהוי נמי לשון רבים דהאו קיימא לן יש אם למקרא כו׳ אלא מדכתיב בנו וקרינן בנו בחולם משמע שהשלישי שישחט לא היה אלא יחיד לאמו ואפ״ה חייבים שנים וא״כ על כרחיך א״א לומר אלא בבת ואם ובן או בת וכדכתבינן וש״מ דבנו לאו דוק׳ אלא ה״ה הבת מדהיי׳ השני משו׳בנו ואותו דה ינו בתו ואותו וזה נ״ל ברו״

ב לפיכך אין לוקין משום אותו ואת בנו אלא באם עם הבן או עם הבת שהוא כרוך אחר אמו אבל באב עם הבן או הבת אין לוקין אפי׳ אי ידעינן בבירור שזה הוא האב שהרי אינו כרוך אחריו ומ״מ איסור׳ מדרבנן מיה׳ איכא באב ואין שוחטין האב והבן או הבת ביום א׳ אם נודע שזה אביו ול״ש באדם אחד ששוחטין ול״ש בב׳ בני אד׳ השני לוקה שהראשון לא עבד איסורא והשני עבד איסורא :

ג עבר ושחט ביום אחד מות׳ לאכלן ולא אסרינן ליה מדי דהוה אמחוסר זמן שאסור באכילה וה״נ נימא מחוסר זמן הוא ששוחטו קודם שהגיעו זמנו לשחוט ונאסר ליה מדכתיב לא תאכל כל תועבה דדרשינן כל מה שתיעבתי לך לא תאכל דמדלא אסר הכתוב מחוסר זמן אלא לגבוה דכתיב מיום השמיני והלאה ירצה לקרבן וגו׳ מכלל דלהדיוט שרי ומיהו בו ביום אסרינן ליה האחרון שנעשה בו האיסור מידי דהוה אמעשה שבת דאסרינן בו ביום משום דזוה חוטא נשכר ,

ד יום האמור באותו ואת בנו היום הולך אחר הלילה דילפינן יום אחד יום אחד ממעשה בראשית דכתיב בו ויהי ערב ואח״כ ויהי בקר הלכך אם שחט הראשון בתחלת ליל ב׳ לא ישחוט השני עד תחילת ליל ג׳ ואם שחט הראשון בסוף יום ב׳ קודם בין השמשות שוחט השני בתחלת ליל ג׳ ואם שחט הראשון ביום ב׳ אחר שקיעת החמה בין השמשות דספק לילה הוא לא ישחו׳ השני עד תחלת ליל ד׳ דשמא לילה היה וצריך להמתין עד לילה השניה שהוא תחלת ליל ד׳ ואם שחט השני ביום השלישי אינו לוקה דספק הוא דשמא בין השמשו׳ עדיין יממא הוא ועדיין יום ב׳ היה כששחט הראשון ,

ה והא דאסור לשחוט בין באב מדרבנן בין באם מן התור׳ היינו דווקא בידוע שהוא אביו וכן בידוע שהיא אמו כגון שהו׳ כרוך אחריה אבל מן הספ׳ אין חוששין דאותו ואת בנו הכרוך אחריו משמע דהיינו שהוא ידוע שזה אמו על ידי שכרוך אחריה אבל מספק לא :

ו הלכך הלוקח בהמה אינו חושש שמא נשחטה אמו או בנה היום אבל על המוכר מוטל להזהיר הלוקח ולהודיעו אם שחט האם

או הבן או אם מכרה לאחר לשוחטה היום שלא יכשול הלוקח
על ידו ואם לא הודיעו שיחט ואינו חושש ואפילו לשואלו אינו צריך
דכמה סכיקות יש בדבר זה הדא שמא אין לבהמה זו אם או בן
ואת"ל יש לה ומכר שמא לא לקחה לשחיט'ואם תמצא לומ'לשחיטה
שמא לא לשוחטה היום לקח אלא ליום אחר ואפילו אם הוא באחד
מד' זמנים שדרך שכל מי שקונה בהמה ודאי לשוחטה היום קנה
אותה והם ערב פסח וערב עצרת וערב ר"ה וערב יום טוב האחרון
של חג שודאי קונה אותה לשוחטה מיד לשמחת יום טוב אפ"ה אינו
צרי' לשאול מטעם ס"ס לא שנא קונה מישראל ל"ש קנה מן הגוי
ואפילו מתגר גוי שדרכו למכור בהמות הרבה אין חוששין אבל אם
המוכר הוא ישראל על המוכר מוטל להודיעו אם מכר האם או הבן
היום ואם לא הודיעו וגידע לו לקונה אח"כ שנשרכה אמה או בנה
או בתה היום והמוכר הזה מכרה היום מקח טעות אם קנאה זה
לשחיטה ודאי לשוחטה היום קנאה וצריך להחזיר לו מעותיו אם
הוא באח' מד' זמנים הנזכרים אבל בשאר ימות השנה אם לא הודיעו
לא הוי מקח טעות דשמא לא לשוחט'היום קנא' אלא שצריך להודיעו
לכתחילה שלא יכשול הלוקח על ידו, ומה שלא הצריכו להודיעו
אלא בד' פרקים אלו משום שבאלו פרקים רגילים לשחוט הרבה
לשמחת י"ט מה שאין כן בערב יום טוב האחרון של פסח שכיון
שאינו רגל בפני עצמו אין מרבין לשחוט ועי"כ רגילים בתרנגולים
ודגים ואין רגילים להרבות בו במאכל ובמשתה אע"פ שמצוה להרבו'
בסעודה אמת י"כ עליהם ועי"ט הראשון של כוכי" העם מרודין
לעסוק במצות סוכה ולולב ואין להם פנאי לשחוט הרבה והא דצריך
להודיעו אפי' בד' פרקים אלו דווקא שמוכר שניהם ביום אחד אבל
אם מכר האם או הבת אתמול אין צריך להודיעו דתלינן לומר
אתמול קנה אתמול שדרט שהיה צריך לאכול ממנה אתמול ואם מכר
האחד להתן והשני לכלה סמוך לנישואין אפילו אם מכרם בשני
ימים צריך להודיעו שודאי שניהם שוחטין ביום אחד לצורך סעודות
הנישואין ונראה דאפילו מקח טעות נמי הוי אם לא הודיעו כמו
בד' פרקים דלעיל: המוכר האם או הבת הלוקח היא קודם למוכר
לשרוט אותה תחלה שעל מנת כן קנאה והוה כאילו התנה עמו כן
הלכך שני' שלקחו אותו ואת בנו בי'אחד מאיש אחד הלוקח תחלה
ישחו' תחלה ולא השני שאין לו כח לשני יותר מלמוכר עצמו
דמה מכר לו המוכר לשני הוכית שהיה לו בה והוא בעצמו לא
היה יכול לשחוט קודם הלוקח הראשון אבל כשלקחום משנים שניה'
שוים לשחוט וכל מי ששורט תחילה הרי זה זריז ונשכר,

ז אותו ואת בנו אינו נוהג אלא בבהמה טהורה בלבד אבל לא
בחיה ועוף דכתיב ושור או שה אותו ואת בנו לא תשחטו ביום
אחד שור ושה אין מידי אחרינא לא דאל"כ לא לכתוב רחמנא אלא
אותו ואת בנו לא תשחטו וגומר שור ושה למה לי שהרי בפסוק
דלעיל מיניה כתיב שור או כשב או עז וגומר ועליה קאי ושור ושה
למה לי אלא הד למעוטי חיה וחד למעוטי עוף דלא ליתי בקל וחומ'
מה בהמה שאינה במצית כיסוי הדם ובמצות שלוח הקן חייב באותו
ואת בנו חיה ועוף לא כל שכן לכך כתיב שור למעוטי ואם לא
כתיב אלא חד מיעוטא הוי מוקמינן ליה בחד דמכתבר טפי: ואף
על גב דבגמרא ליף מהכא דנוהג בחולין דאי לא חזר וכתב שור
או שה ה"א הואיל ובעינינא דקדשים כתיב אין אותו ואת בנו נוהג
אלא בקדשים לכך הפסיק הענין בשור או שה מכל מקום הא פרכינן
התם ואימא דנהוג בחולין ולא בקדשים כיון שהפסיק הענין ומשנינן
וי"ו דושור וגומר חזר וערביה שינהוג ג"כ בקדשים ועכשיו יקשה
לא לכתוב לא וי"ו ולא שור ויכתבנו במקום אחר והוה שמעינן
סתם דנהוג בין בחולין ובין בקדשים ומדכתבו כאן והפסיק וערביה
שמע מיניה תרתי:

ח כלאים הבא מן העז והכבש אותו ואת בנו נוהג בו דהא מ"מ
שה הוא דעז נמי שה מיקרי: תייש הבא על הצבייה וילדה
אין אותו ואת בנו נוהג בו דשה ובנו אמר רחמנא ולא צבי ובנו
ומותר אפילו לכתחלה והרמב"ם אוסר לכתחלה מפני מראית העין
אבל צבי הבא על העז וילדה ושחט העז ובנה ביום אחד לוקה דשה
אמר רחמנא ובנו כל דהו ואפי' אם היה הולד הבא מן הצבי הבא
על העז נקבה וילדה בן ושחט אותו הולד ובנה ביום אחד לוקה
ואפי' את"ל חוששין לזרע האב לוקה דשה אמר רחמנ'ואפי' מקצ'
שה מ'מ אבל ח יש הבא על הצבייה וילדה בת והבת ילדה בן
ושחט הבת ובנה ביום אחד פטור אבל אסור דמספקא לן אי חוששין
לזרע האב והוא ספיק דאוריית'דהא אי הוה חוששין לזרע האב הוה
לוקה משו' דהוי מקצת שה אלא שאינו לוקה מספיקא דשמא אין
חוששין לזרע האב ואפילו מקצת שה אין כאן והבית יוסף בשלחן
ערוך שלו פסק דגם בזה לוקה והם דברי הרמב"ם פי"ב והיינו
משום דס"ל כמ"ד דודאי חוששין לזרע האב ושה אפי' מקצת שה
אמרינן ואע"ג דגבי שחט האב והבן כתב דאינו לוקה לא משום
דס"ל דאין חוששין לזרע האב אלא אפילו חוששין אינו לוקה משום
דדרשי' בנו הכריך אחריו לאפוקי דאב שאין בנו כרוך אחריו
והבא הא אם ובן הוא נ"ל:

ט לא אסרה תורה אלא שחיטה דכתיב לא תשחטו ואפילו שחיטה
שאיגה ראויה שמה שחיטה כגון ששח' הראשון ונמצא טרפה
אסור לשרוט השני אבל ניחר הראשון או נתנבלה בידו לא שמיה
שרוט' ומותר לשרוט השני אחריו הלכרחרש שוטה וקטן ששחטו
הראשון בינם לבין עצמן מיתר לבן דעת לשחוט אחר, כך השני
לפי שרוב מעשיהן מקולקלין ואם אחרים רואין אותן ששוחטים
כראוי אסור לשחוט אחריהן:

י מותר לשחוט את המעוברת ואין בה אסור משום אותה ואת
בנה שיש לה בבטנה דעובר ירך אמו הוא ואם יצא העובר
חי אחר שחיטת אמו והפרים על גבי קרקע אין שוחטין אותו בו
ביום ואם שחט אינו לוקה דהא מן התורה אינה צריכה שחיט'
הלכך שחיטתו לאו כלום הוא דלא מקרי שחיטה:

יא גוי שמכר ב' בהמות ואח"כ אמר מ"לת שהם אותו ואת בנו
אינו נאמן במה שאמר לאחר שמכרה ויצאה מתחת ידו
דלהשביה מקחו אומר כן ומיהו אי מיהמן ליה לא ישחוט:

יב בהמה שנשחטה אמה או בתה היום ונתערב באחרת אפילו אם
הם הרבה לא יקח מהם היום לשחוט דהוי דבר שיש לו מתירים
ואפילו באלף לא בטיל כל זמן שהם קבועים במקום אחד ואם צריך
להם היום כיצד תקנתו יכבשינהו כי היכי דניידי ממקו' קביעתן
ויקח מהם אחד אחד וישחוט דכל דפריש מרובה קא פריש ושנים
האחרונים אסורים לשחוט היום דהוי מחצה על מחצה:

יז דין השוחט את המסוכנת למות וכו' ג' סעיפים

א השוחט את הבריאה אע"פ שלא פרכסה הרי זו מותרת דהיא
בחזק' היה ולא מתה עד שנשחטו רוב סימניה אבל מסוכנת
והיא כל שמעמידין אותה ע"י גערה או על ידי מקל ואינה עומדת
אע"פ שאוכלת מאכל בריאת שחטה ולא פרכסה כלל הרי זו נבילה
ולוקין עליה דוראי נתעלפה ויצאה נפשה מיד כשהרגישה השדיטה
קודם שנשחט הרוב ואם רואין בה סימן שלא יצא היותה קודם
גמר שחיטה כגון שפרכסה הרי זו מותרת וצריך שיהא הפרכוס
בסוף השחיטה ולמשוך עד אחר שחיטה אבל בתחלת' או
באמצעיתה אינו מועיל דבידוע שנשמת' נטולה ממנה קודם לכן
וביצד הוא הפרכוס בבהמה דקה ובחיה בין דקה בין גסה כיון
שפשטה ידה והחזירה או שפשטה רגלה אף על פי שלא החזירה
או שכפפה רגליה בלבד הרי זה פרכוס ומותרת אבל אם פשטה ידה
ולא החזירתה הרי זו אסורה שאין זו אלא הוצאת נפש בלבד וכן
אם היתה פשוטה וכפפה אינו פרכוס ובהמה גסה אחד היד ואחד
הרגל בין שפשטה ולא כפפה בין כפפה ולא פשטה הרי זה
פרכוס ומותרת ואם לא פשטה לא יד ולא רגל ולא כפפה כלל
הרי זו נבילה וכשכש' בזנב הוי פרכוס בין בגסה בין בדקה ובעוף
אפי' לא רפרף אלא בעינו או כשכש בזנבו הרי זה פרכוס,

ב השוחט מסוכנת בלילה ולא ידע אם פרכס' הרי זו ספק נבילה
ואין סימן במה שכ תלי בית השחיט' מלובלבי' בדם שאע"פ
שיצא נשמתה דרך הדם לקלה על בית השחיט':

ג גדולי החכמים לא היו אוכלי' מבהמה שממהרי' ושוחטין אותה
כדי שלא תמות ואע"פ שפרכסה בסוף השחיט' ולא משום איסור
נהגו כך אלא משום מדות חסידות להחמיר על עצמן וכל המחמיר
בזה הרי זה משובח ויש לו סמך מקרא דיחזקאל שאמר נבילה
וטריפה לא אכלתי ומאי רבותיה דיחזקאל שלא אכל נבילה וטריפה
כ"ע נמי לא אכלי אלא שלא אכל מבהמה שאומרים עליה מהרו
ושחטוה כדי שלא תמות ותתנבל מפני שמסוכנת היא הרי שהתפאר
עצמו במדות חסידות כזו ש"מ שיש לעשות כן,

יח דין בדיקת הסכין ופגימותיו וכו' ב' סעיפים:

א סכין שהוא פגום אסור לשחוט בו משום שאינו חותך אלא קורע
ונוקב הסימנים בעוקצה ומנבל הבהמה.וקרא כתיב וזבחת ולא
וקרעת הלכך השוחט בסכין בדוקה ונמצא' פגומה אפי' מן הצד
הרי זו נבילה ואפי' נגע בעצם המפרקת שכיון שנפגמה פוסלת מן
התורה ואין תולין להקל לומר שנפגם בעצם אחר השחיטה אלא
חיישינן שמא בעור נפגם ונמצא ששחט הסימנים בסכין פגומה
וטעמא משום דבהמה בהיה בחזקת איסור אבר מן החי עומדת
ואינו יוצא' מחזקת' עד שיודע לך בבירור שנשחט' כהלכתה ואפילו
בעוף חיישינן מהאי טעמא,

ב ושיעור הפגימ' הפוסלת היא אפי' כל שהוא ובלבד שתחנו' בה
דבר מועט אפי' כחוט השער ונהגו להרגיל ולבדוק בציפורן
וכשמרגישין פגימה בציפורן אפי' אין הציפורן נחגר בתוכה אלא
שאינה עוברת עליה אוסרין:

ג וסתם סכינים בחזקת שאינם בדוקים לשחיטה קיימים שהפגימו'
מצויין בה' הלכך צריך לבדוק הסכין קודם שחיטה ואין לסמוך
על מה שירצה לבדוק אחר השחיט' דשמא ישכח ולא יבדוק
והרי הוא כאוכל נבילה ואם עבר ושחט ולא בדק תחלה ואחר
השחיט' בדקה ומצאו יפה שהיטתו כשירה:

ד וכיצד היא תיאר הפגימה הפוסלת אוגרת והיא פגימה שיש לה
שני עוקצין משתי רוחות וכשיבדוק בציפורן מעבב אותו שלא
יוכל לעבור עליה ולא לזוז מינה לא לכאן ולא לכאן ולכך נקראת
אוגרת שאוגרת והוגרת בציפורן כשיגע בה ומעכבתו והרי זו פסולה
בכל

בכל עניין ובכל מקום שעומדת בסכין בין בראש בין בסוף בין הוליך ולא הביא בין הביא ולא הוליך בין שהעוקצים זקופים בין שהם כפופים אלא שמעכבין הציפורן שמיד שמחתך בבשר העוקץ פוגע בסימן ונוקב כזה עוקץ אחד והצד השני מסוכסכת שמסכסכת מסוכסכ' והיא פגימה שאין לה אלא הוחלקה במשחזת לכך נקראת הבשר בצדה השני שהוחלקה אז אם העוקץ נרגש כשיורד אצבעו לתוכה אז היא פוסלת אפי' בדיעבד דכמו שהציפורן יורד ממנה כן כשהוא מגיע לסי' יורד וקורע אבל אם היא כפופה כל כך שכשתבדוק בהולכה לא תרגיש שיש בה פגם וכשחוזר לבודקה בהובאה תרגיש שיש בה פגם לכתחלה לא ישחוט בה ואם שחט בה דרך הולכה ולא הביא שחיטתו כשירה ואם הביא פסולה וכן איפכא אם העוקץ עומד בצד האח' יהיה הדין הפך מזה דדבר ידוע דכמו שלא הרגיש בה בבדיקתו באצבעו כך לא תקרע בסימן ולכך כשירה בדיעבד בד"א שהרגיש וידע בה קודם שחיטה ושחט בה שאז ודאי נזהר בה שיוליך ולא יביא אבל אם קודם שחיטה מצא סכינו יפה ואחר שחיטה מצא פגימה מסוכסכת אע"פ שאמר ברי לי שלא עשיתי אלא הולכה לבד שחיטתו פסולה דכל מילתא דלא רמיא עליה דאינש עביד לה ולאו אדעתי' ואין זה ברי מעולם וי"א דכל מסוכסכת אכורה עד דקיימא ארישא דסכינא ממש אם שחט בה בהולכה או אסיפא דסכינא ממש אם שחט בהובאה ואנו אין אנו בקיאין היכא מיקרי רישא או סיפא דסכינא ממש ויש להטריף הכל וכן נוהגין : עולה ויורד והוא סכין שדה נפגם פגימה גדולה והוחלקה העוקצי' במשחזת וחור הסכין הוא נכוך שם ואין לה עוקצין כלל שחוט בה לכתחילה ואינו חושש •

ה סכין שיש בה פגימות הרבה ואפילו כולן מסוכסכי' וכפופים בענין שאינ' נרגשים בירידה אלא בפגיעה אע"פ שהרגיש בה וידע קודם שחיטה שיש בה פגימות אפ"ה שחיטתו פסולה אפי' בדיעבד דמתוך שפגימותיה מרובות' חיישי' שמא השיב ידו מעט בתוך השחיטה ולא הרגיש :

ו סכין חדה שהושחזה ואינה חלקה אלא מגעתה היא בנוגע בראש השיבולת שהיא מסתבך באצבע ואין בה פגם מותר לשחוט בה שאין אלו פגימות אלא סכסוך בעלמא אבל נוהגין להחליקה קודם שחיטה מפני שאין אנו בקיא' בדבר :

ז סכין שפיו חלק אלא שאינו חד היאיל ואין בו פגם שוחטי' בה אע"פ שהוליך והביא ושהה בה כל היום כולו עד ששחטה ולא הפסיק בנתי' שחיטתו כשירה והוזקא בעוף שכשר בסימן אחד אבל בבהמה שצריכה ב' סימנין חיישינן שמא אחר שישחוט רוב סימן א' ישהה בה זמן רב שישחוט במיעוט הסימן הנשאר לגומרו קודם שיתחיל בשחיטת הסי' השני והוי שהייה גמורה בין סימן לסימן ואסור כמו שיתבאר לקמן סימן כ"ג סעיף ד' :

ח סכין עקומה שעולה ויורדת בנחש ואין בה פגם מותר לשחוט בה :

ט יש פגימה שנרגשת בדרך ואינה נרגש' בקשה ויש שהוא איפכא והוו שט הוא רך והקנה הוא קשה לכך צריכין לבדוק הסכין בבשר האצבע כנגד הוושט וכציפורן כנגד הקנה אם ימצא שם פגימה באחד מהן והיינו שמוליך הוד הסכין ומביאו על בשר אצבעו לאט ובכוונת הלב שלא יפנה לבו לדברים אחרי' וכן בשני הצדדין של סכין: לך ויבי' בבשר האצבע וכן יעש' בציפורן ולך ויבי' חוד הסכין על ציפורן וכן בשני הצדדי' עד שיהיו ההולכות וההובאו' בבשר ובציפורן י"ב וסימן ושחטת' בז"ה ז"ה גימטריא י"ב שלא יהא בו פגם כלל לא בחודו ולא בצדדין ואחר שעשה קצת בדיקות בציפורן ישנה ציפורנו לבדוק במקום אחר מן הציפורן דחיישי' שמא נפגם הציפורן בחודו של סכין ואולי יש פגימ' מן הצדדין ולא ירגיש בה לפי שעוברת בתוך פגימת הציפורן : יש ליזהר שלא יבדוק ב' צדדי הסכין ביחד שא"א לתת לבו על שני הצדדין יחד ולא ירגיש בפגימות אלא יבדוק כל אחת בפני עצמה :

י סכין שצדו אחד מגל מלא פגימות וצדו השני יפה לא ישחוט אפי' בצד היפה גזירה שמא ישחוט בצד האחר ואם שחט בצד היפה שחיטתו כשרה הילכך סכין שיש לו שתי פיות לא ישחוט בו עד שיבדקו משני צדדים וכ"ש סכין שאין לו אלא פה אחד ויש לו פגימה בראשו או בסופו שאסור לשחוט בו אפי' מכוין לשחו' שלא מצד הפגימה אפילו היא ארוך הרבה שיש בו שיעור שחיטה בלא הפגימה ואפי' אין לו פגימה אלא בין הקתא והסכין יש בו עוקץ לא ישחו' בו מיהו אם שחט בו ואמר ברי לי שלא נגעתי במקו' דפגימה שחיטתו כשרה ובשעת הדחק כגון בי"ט שאין יכול להשחיזה או אפי' בחול שאין לו סכין אחר מותר לברוך מטלית על גבי הפגימה לשחוט בו :

יא אע"פ שבדק הסכין קודם שחיטה צריך לחזור ולבדקו אחר שחיטה אם ימצא בו פגימה שחיטתו פסולה אפי' נגע בעצם המפרקת דשמא בעור נפגם הילכך השוחט בהמות הרבה זו אחר זו וכן עופות הרבה ובדק הסכין קודם שחיטה צריך לבדוק הסכין בין כל אחת ואחת ואם לא בדק ונמצא הסכין פגומה אחר ששחט כולן כולן אסורות אפי' הראשונה דשמא בעור הראשונה איפגם מידו הרוצה לשחוט הרבה עופות זה אחר זה ולהכניס עצמו בספק ולא ירצה לבדוק הסכין בין כל אחד ואחד שיאמר שבטוח אני בסכיני שחזק הוא וקשה ולא יפגם ואם אמצא בו פגימה אחר השחיטה אטרוף הכל אפי' הראשונ' הרשות בידו כיון שהסכין בחזקת בדוקה שקודם השחיטה בדקה לא היישינן שמא ישכח לבדקה אחר השחיטה אבל נראה לי שאם הוא שוחט לאחרי' ועושה כן ונמצא אח"כ הסכין פגום עד שצריכין לאסור כולם כמו שאמרנו ה"ל השוחט פושע שעבר על דברי חז"ל שאמרו צריך לבדוק הסכין בין כל אחת ואחת ואם עשה כן שלא ברשות בעל בהמות או העופות צריך לשלם אפילו שוחט בחנם כדין מזיק בידים נ"ל :

יב השוחט בסכין שהיא בדוקה קודם שחיט' ואחר השחיטה קוד' שבדקה נאבד הסכין שחיטתו כשרה כיון שהסכין בחזקת בדוקה אוקמינן ליה אחזקתיה ואפילו שחט הרבה בהמות זו אחר זו ונאבדה שחיטתו כשר' ואם ידוע בבירור שנגע בעצם המפרקת של אחת מהן יש להחמי' ולחוש לכל אותן שנשחטו אחר כך :

יג ואם לאחר זמן נמצא הסכין ונמצאת שהיא פגומה אפ"ה השחיטה כשירה דהואיל ויצא הדבר בחית' תלינן לומר זה שנמצא פגום אימר אח"כ שיבר בה עצמות ולאו אדעתיה דאוקי סכין אחזקתיה ועד עכשיו לא איפגם :

יד אבל אם לא בדקו קודם השחיטה ונאבד אח"כ שחיטתו פסול' שהרי לא היה בחזקת כשרות מעולם ובהמה בחייה בחזקת איסור עומדת עד שיודע במה נשחטה והרי זו לא יצאה מחזקת איסורה בד"א בסתם סכין אבל טבח שיש לו סכין מיוחד לשחיטה ומקום מיוחד להצניעו שם תמיד הרי הוא בחזקת בדוק ואם שחט בו בלא בדיקה ונאבד שחיטתו כשירה ואין חוששין שמא מעצמו נפגם במקום הצנעו שהוא דבר שאינו מצוי לפיכך ראוי לכל טבח שיהיה לו סכין מיוחד לשחיטה ואסור לעשות בו שום דבר ויצניעו שלא יפגמנו ומכל מקום לא ישחוט בו לכתחלה בלא בדיקה שמא שכח ונשתמש בו ולאו אדעתיה :

טו השוחט בסכין בדוק ואחר השחיטה שיבר בה עצמות ומצאה פגום אם עשה השבירה של עצמות ששיבר בה דרך הולכה והובאה כעין חיתוך שחיטה שחיטתו פסולה שאין דרך סכין לפגום אפי' בשבירת עצמות קשין בהולכה והובאה יותר מבהולכה והובאה בדבר רך לפיכך חיישינן שמא בעור נפגם אבל אם היתה שבירת העצמות בהכאה ושבירה בכח שלא כדרך הולכה והובאה או שנפלה הסכין על גבי קרקע קשה וראינוה שנפלה על חודה אז שחיטתו כשירה שאנו תולין לומר בשבירת העצמות נפגם או בנפילתו ע"ג קרקע קשה איפגם אבל אם לא ראינוה נופל על חודה מספק לא מכשרינן דבהמה בחזקת איסור עומדת עד שיודע לך אם נשחטה בהכשר וכל שאין ידוע אם נפלה על חודה לא נודע לך שנשחטה בהכשר ואם שיבר בה עצם המפרקת אפילו בהכאה ושבירה ושלא כדרך הולכה והובאה אין תולין בו מפני שהוא רך ואין דרך לפגום בו וחיישינן שמא בעור נפגם ואין חילוק בכל זה בין שבדק הסכין תחלה סמוך לשחיטה או שהיה בחזקת בדוק ולא בדקו סמוך לשחיטה דאפ"ה מיקרי סכין בדוק :

טז בדק הסכין אחר שחיט' ומצאו יפה והצניעו והרי הוא בחזקת בדוק ואח"כ מצאו נפגם לית לן בה ולא אמרינן שמא לא בדקו יפה שלא הרגיש בפגימה אלא מוקמינן ליה אחזקתיה ואימור בדבר אחר נפגם מעצמו או שיבר בה עצמות ולאו אדעתיה :

יז הרבה צריך ישוב הדעת ויראת שמים לבדיקת הסכין כי דבר מצוי הוא שיבדוק אדם פעמים ושלש ולא ירגיש פגימה דקה ובפעם רביעית ירגיש וזה מפני שבראשונות לא הכין לבו ומחשבתו לזה כי ההרגש ובחינת חוש המישוש תלוי בכוונת הלב ומן הטעם הזה היה מנהגם בימי חכמי התלמוד להראות הסכין לחכם ואם לא היה מראהו לחכם ובדק' ושחט בה אפי' הית' נמצא' יפה היו מנדין אותו ומעבירין אותו ואם היתה נמצאת פגומה היו מנדין אותו ומעבירין אותו ומכריזין על כל בשר שהיה יוצא מתחת ידו שהוא טריפה הלכך גם האידנא נוהגין בכל גלות ישראל שאין מאמיני' לקצבים וממנים אנשים ידועים ויראי חטא על השחיט' ועל הבדיק' ולהם מחלו חכמים את כבודם כי הם זריזים וזהירים :

יח טבח שמושבר צריך ליטול שכר מן הטריפות כמו מן הכשירות מפני החשד שלא יאמרו בשכיל שלא יפסיד שכרו הוא מכשיר ומן הטעם הזה נוהגין קצת שלא לשחוט ולבדוק בהמה לעצמן שלא יחשדוהו אלא מניחין לשחו' ולבדוק הממונה לשחוט ולבדוק כל הבהמות :

יט ראובן שאמר לשמעון בדוק לי סכין זה ובדק שמעון בפני ראובן ובמעמדו קצת בדיקות מקרי"ב שצריך ולא כולם ונתנו לראובן וראובן היה הולך לשחוט ולקחו לוי מיד ראובן ומצאו פגום וראובן מתנצל ואומר שעדיין היה רוצה לבודקו כהוגן אינו נאמן המעשה ראובן מוכיחי' עליו שהיה די לו באותה בדיקה שבדק שמעון בפניו שהרי הלך לשחוט ולפיכך מעבירין אותו ובודקין אחריו ושמעון אין להאשים שהוא סמך על ראובן עצמו שיגמר הבדיק' אבל ראובן הא הלך לשחוט כאילו היה הסכין בדוק

אם נראין הדברים שהיה כעין שגגה ושהוא אדם כשר מחזירין אותו מיד ובלבד שיקבל עליו בפני שלשה חכמי העיר או הכשרי' שבעיר שלא ישוב עוד לדברים כאילו אלא שיברוק יפה אבל אם נרא' בעיניהם שהוא פושע ומיקל ראוי שלא להחזירו אפי' בקבלות דברי הבריות :

ך טבח שנמצאת פגימה גדולה בראש סכינו ואמר זאת הפגימה היא באה מפני שאני מכסה דם העופות בראש הסכין ומזיז אני צרורות לכמות ומזה נפגם אבל אני נזהר כשאני שוחט שאיני נוגע בפגימה מעבירין אותו שהרי מיקל לכתחלה לשחוט בסכין פגומה וזה דבר שאסרוהו חכמים בפירוש והרי הוא ושור ופושע ואם הוא טבח לרבים קרוב הוא לומר שהכלים של הקהל אסורי' וצריכין הגעלה :

יט דיני ברכת השחיטה וכו ח' סעיפים :

א וכיון שמצות שחיטה היא מן התורה דכתיב וזבחת לבך צריכין לברך עליה כעל כל המצות שמבר' עליה' עובר לעשייתן ומברך קודם שישחוט בריך א"י אמ"ה אשר קדשנו במצותיו וצונו על השחיטה ותקנו לברך בעל ולא בלמד לשחוט מפני שהיא מצוה שאיפשר להתקיים ע"י אחר אפי' אינו בעל הבהמה או העוף לפיכך מברכין בעל שכן משמע לשון על לימד שלא הקפידה התורה אלא שתהא הבהמה נשחטת אם רוצה לאוכלה יהיה השוחט מי שיהיה ועיין בלבוש החור סימן תל"ב אבל הברכה אינה מעכבת שאם שחט ולא בירך שחיטתו כשירה לפיכך אם רוצה לשחוט דבר דאתייליד בו ריעות' של טרי ת וצריך בדיקה אחר השחיטה אם היא כשר אם לא ישחטנו בלא ברכה וכשימצא כשר יברך על השחיטה ובלבד שיהא סמוך לשחיטה מיד ואנו נוהגין בשיודמן לשחוט דבר שיש בו ספק טריפה שאינו שוחטו לבדו אלא שוחט תרנגול או עוף אחר קודם לו וכיונתו גם כן על זו ואז אפ אם ימצא זו טריפה לא הוי ברכה לבטלה דהא היתה צריכה הברכה משום העוף ש שחט ראשונה : ואם צריך לשחיט בבית המטבחיים שהוא מקום מטונף יברך ברוך ד' אמת קודם שיכנס לשם שאסור להזכיר שם שמים במקום הטנופת ולא ידבר עד אחר השחיטה שלא להסיח דעתו בין הברכה לשחיטה :

ב וברכה זו היא שוה לכל המינין הנשחטים הלכך שחט הרבה בהמות וחיות ועופות מברך ברכה אחת לכולן כיון שדעתו לשחוט' כולם בלי הפסק הוי מצו' אחת ודי בברכ' אחת :

ג וכמו כן שנים ששחטון שני בהמות אחד יכול לברך ויוציא בו חבירו ובלבד שיכוון המברך להוציא חבירו וחבירו יתכוין לצא' :

ד וצריך ליזהר מלדבר בין ברכה לשחיטה דברים שאינם מצרכי השחיטה ואם דבר הוי הפסק וצריך לברך פעם אחת אבל דברים שהם צרכי שחיטה כגון הביאו לי לשחוט וכיוצא בו אינו הפסק אבל בין השחיטה והבדיקה אין השיחה הפסק רשתי מצות הן מ"מ טוב היא שלא לדבר ביניהם :

ה וכן אם רוצה לשחוט בהמות או עופות הרבה צריך ליזהר מלדבר דברים שאינם מצרכי השחיטה בין שחיטה לשחיטה ואם דבר צריך לכסות דם שחיטה ראשונה ולברך עליה ולחזור ולברך פעם אחת על השחיטה שרוצה לשחוט אח' כן משום שהדיבור בין ברכת השחיטה הראשונה לשחיטה שני' הוי הפסק הדע' כיון שאין זו תלוי בזו שהרי אם הי' רוצה שלא לשחוט יותר היה הרשי' בידו לפיכך נומר מצוה ראשונה ומה שרוצה לשחוט יותר הוא מצוה אחרת וצריך לברך עליה בפני עצמה ומה שצריך לכסות שחיטה הראשונה יברך ולמה לא ישחוט כל מה שלפניו ואחר כך יכסה כולה שהרי בכיסוי לא שייך בה הפס' טעמ' הוא מפני שהכיסוי הוא מר מעשה השחיטה הראשונה הלכך אינו מן הראוי שיתחיל מצות אחר ויברך עליה קוד' שיגמור המצוה הראשונ' וכיון שצריך לכסו' הראשונה צריך ג"כ לברך על הכיסוי אבל על כיסוי השני שיכסה אחר כך מה שישחוט עוד אינצריך לברך הכיון דבשעת הכיסוי הראשון היה דעתו לשחוט ולכסות עוד מברך על דעת שני הכסויים ואף על גב שצריך לברך על השחיטה שעושה אחר כך ברכת השחיטה לא הוי הפסק כל זמן שלא שה שחיטת חולין וכיון שהברכה אינה מפסק גם מעשה השחיטה כיון דאפשר דשחט בחד ירא ומכסה בחד ירא הוי הפסק :

ו וכן המברך על דעת לשחוט חיה אחת ושחטה ואחר כך קודם שכיסה דמה הביאו לו יותר וכסה דם הראשון ויברך עליו והא דעתו גם על כיסוי של אלו שהביאו לו ואחר כך יברך על שחיט' השנייה שהביאו לו וכסה דמה ועל הכיסוי אין צריך לברך כי כבר יצא בברכת הכיסוי הראשון והווקא שהביאו לו אלו קודם שיברך על הכיסוי הראשון שאז היה דעתו בברכה על שני הכסויים וברכ' השחיטה לא הוה הפסק כמו שאמרנו אבל אם אחר שברך על הכיסוי הראשון הביאו לו יותר צריך לברך גם על הכיסוי השני וי"א דאם הביאו לו ממין הראשון ששחט קודם שכסה אין צריך לכסות הראשונה ולא לברך על שחיטה השנייה כיון שעדיין עסק בה וכן עיקר ועיין בלבוש התכלת סימן ר"ו סעיף ב' :

ז ולכולי עלמא אם מתחלה כשבירך היו לפניו הרבה לשחוט אחר כך הביאו לפניו אחרות אם כשמביאין לפניו האחרות יש עוד לפניו מאותם שהיו לפניו כשבי' אין צריך לברך על אותם שמביאין לו שכיון שראשונות עדיין לפניו הרי משכה הברכה הראשונה עד עכשיו והוי כאילו בירך עכשיו על אלו שהם לפניו מן הראשונות ובאותו פעם גם האחרונות הם לפניו והוי כאילו נתפשטה הברכה גם על אלו שהביאו לו אבל אם גמר לשחו' כל אשר היו לפניו בשעת ברכה ראשונה ואח"כ הביאו לו אחרות צריך לברך על האחרות שכבר נגמרה הברכה הראשונה ולכתחל' כל שוחט קביע טוב ליזהר להיות דעתו בשעת ברכה על כל מה שיביאו לו ואז לא יצטרך לברך אפילו על מה שיביאו לו אחר גמר הראשונה :

ח היה שוחט חיה או עוף ודעתו לשחוט עוד חיה או עוף אחריהם ושכח וכסה ובירך כשהוזר ושוחט אין צריך לברך על השחיט' ואם שחט חיה או עוף ורצה לשחוט אחרי' בהמה יכסה דם החיה או העוף וישחוט הבהמה בלא ברכה דכיסוי לא הוי הפסק משום דאיפשר דשחט בחד ידא ומכסה בחד ידא וכיון דמעשה הכיסוי לא הוי הפסק גם הברכה לא הוי הפסק כל זמן שלא שה שחת חולין בהלעיל ועל הכיסוי השני נראה אם היה טעותו במה שכסה ובירך שהיה סבור במחשבתו שכן הדין שצריך לכסות בין כל אחת ואחת ולכך עליה חייב והא ע"מ כן כיסה ובירך כדי שיברך גם על הכיסוי השני אבל אם ברעתו היה לשחיט עוד ולכסות בכח ברכה זו גם האחרות אין צריך לברך על הכיסוי השני כיון שהיה דעתו עליה מתחלה אבל אם היה טעותו ששכח שהיו לפניו עוד לשחוט אם כן לא היה דעתו ומחשבתו בברכתו על הכיסוי השני שהרי הסיח דעתו ממנו וצריך לברך על הכסוי השני אע"ג דעל השחיטה אין צריך לברך הוינו מפני שבשע' ברכתו על השחיטה הראשונה היתה דעתו גם על זאת ואין שכחתו נקרא הוסח הדעת מה שאין כן בכיסוי שלא היה דעתו עליו בשעת ברכת הכיסוי הראשון ג"ל :

ך מקום השחיטה בצואר יב' ד' סעיפים ,

א ק"ל הל"מ דמקום השחיטה בצואר והוא שישחו' המימני' דהיינו קנה וושט ומקומה בקנה לצד הראש בין בבהמה והיה בין בעוף היא משיפוי מגע ולמט' והיא קודם שיתחיל הכובע לשפע ולעלות והיינו דקאמר בגמרא בחיטי' והוא שבסוף הקנה למעלה יש בתוך הטבעת הגדולה שני גרגרים כמו בשר ונקראים חיטים ואם שחט בתוך החיטים ושייר מהם כל שהו למעלה לצד הראש כשירה שהרי שחט משיפוי כובע ולמטה ומיהו היינו דווקא בדיעבד אבל לכתחלה יזהר שישחט גם למטה מטבעת הגדולה ואע"ל שיזהר לשחיט למטה משני הגרגרי' האלו שלא יגע בהם כלל אלא יניחם כולם לצד הראש ואם לא שייר מהם כלום לצד הראש אלא שחט למעלה מהם הרי זו מוגרמת ופסולה ולמטה בקנה בבהמה יהיה מקום השחיטה הוא עד מקום שמגיע ראש כנף האונה העליונה כשנפחין אותה יעולה למעלה וכימנם בחוץ הוא כל ארך הציאר כשתמשוך הבהמה צואר' לרעת כרבה ולא שתאנוס עצמה לפשוט ציאר' יותר ממה שרגילה לעשות כשהיא רועה בריוח מבלי אנס ואע"פי שהקנה ירד עוד משם ולמטה עד הריאה הל"מ הוא ששם אינו מקום שחיטה הלכך אם אנס ומשך הקנ' למעלה ושחטו שה שחיטתי פסולה ובעוף מקום שחיטה בקנה עד הגוף :

ב ובוושט בין בבהמה בין בחי' בין בעוף מקום שחיטה למעלה לצד הראש היא מתחיל מן המקום שכשחותכין אותו מתכויץ והולך משם ולמטה בבהמה והיה עד מקום שישעיר ויתחיל להיות בקעים כמו הכרס : שחט למעלה ממקום זה והוא הנקרא תורבץ הוושט דהיינו שחותכים אותו ועומד כמו חבשר או למטה ממקום זה והיא התחלת בני מעים שחיטתו פסולה ושיעור תורבץ הוושט שאינו ראוי לשחיטה למעלה בבהמה והיה הוא כדי שיאחז בשתי אצבעותיו משני צידי הציאר שזה אינו אלא רוחב אצב' אחד והיינו דווקא בדיעבד אבל לכתחלה נוהגין לכוף אוזן הבהמה ומקו' שיכלה האיזן יש קבלה ביד הטבחים ששם שוחטין כדי להרחיק יותר מן התורבץ שלא יגע בו ושיעור זה בגדול לפי גדלו וקטן לפי קטנו ובעוף שיעורי למעלה הכל לפי גדלו וקטנו וכמו שאמרנו , ואין חילוק בין יונה לשאר עופו' ולמטה עד גגו של יפק ועוף שאין לו זפק כגון איוזא עד בין האגפיי' דהיינו עד הגוף וסימן להבדיל איזו היא גגו של זפק או איזהו וושט הוושט יש לו שני עורות אחד אדום ואחד לבן וגגו של זפק אין בו אלא עור אחת וגם היא לבנה :

ג ואני אין בקיאין כל כך בשיעורן לפיכך ק"ל דמצות שחיטה לכתחילה הוא לשחוט באמצע הציאר ונגד הגרון ולא מן הצדדין וכ"ש מן העורף דלא דיש לחוש שנוא יחתוך המפרקת קודם שיתדוד הסימנים והרי היא נטרפה קודם שנשחטה ואפילו החזיר הסימנים לעורף או לצדדין לא ישחוט לכתחלה כי הסימנים רכים הם וגדדי' מן הסכין וא"כ הותך המפרקת תחלה אבל בד עבד אם הרי' הסימנים לצדדים או לעורף וידע בבירור ששחט הנזמני' תחילה שחיטתו כשירה :

ד טוב ליזהר למשמש בסימני׳ ולתיפעם בירי קו׳ שהיטה כדי שיזדמנו תחת הסכין קוד׳ בשר הציואר וביני׳ נמצאו הסימנים בצדדים וצריך אימון ידים וזהירות גדולה שאם לא ימשמש בהם ויזמינם לפניו קודם שהיטה קריב הדבר מאד לפשוע ולרתוך המפרקת קודם הסימנים :

כא שיעור השחיטה בבהמה ובו ה׳ סעיפים :

א וכיון דאגמרינן הלכתא מסיני שצריך לשחוט הסימני׳ יכוין השוחט לכתחלה שישחוט שני הסימני׳ כולן הקנה והוושט בין בבהמה בין בחיה בין בעוף ובדיעבד שלא שחט בעוף אלא סימן אחד או אפי׳ רוב סימן אחד כשר בעוף בין הקנה בין הוושט ובבהמה והיה ברוב שני הסימנים דיו בדיעבד דהכי אגמריה רחמנא למשה הילכתא שחוט רובה ורובא שאמרו לא ששערו בלב ובאומר הדעת לומר זה לפי האומד הוא הרוב ושמא אינו הרוב אלא צריך להיות רוב הנראה לעינים והוא שימדדו אותו וימצאו ויראו שהרוב הוא נשחט ואם נמצא שהנשחט הוא יותר מחציו אפילו כדוט השערה דיו :

ב והסימנין אינם מצטרפין כגון ששחט בבהמה סי׳ אחד כולו והשני חציו דהוה ליה הרוב משניהם כשנצרפם יחד אפילו הכי פסולה וכן בעוף שחט שני חצאי סימנים פסולה דזיל הכא ליכא שיעור וזיל הכא ליכא שיעור :

ג לא שחט רוב הסימן במקום אחד כגון שהתחיל לשחוט במקום זה ונתהפך הסימן וגמרה שם ובין שניהם הוא רוב מצטרפין ובשירה בין בקנה בין בוושט דהא מ״מ נתתך רוב הסימן וגמירא הלכתא שכשנתתך רוב הסימן החיות יוצא ממנה ולא נתנבלה ולא מבעיא אם שני התתכים שוים בהיקף אחד שאז ודאי החיות יוצא בבת אחת אלא אפילו אם דתך האחד לצד הראש והשני לצד מטה אלא שאינם בצד א׳ זה כנגד זה כשר בין אם אדם אחד שחט כך בשנים וב׳ מ׳ ומות בין ששחטו שנים בשני סכנים אבל אם הכל בצד א׳ כגון שאחר שהתחיל לשחוט מעט הניח זה המקום ושחט למטה או למעלה ממנו באותו צד מפוש אז אין מצטרפין ואז צריך להיות הרוב במקו׳ אחד ומיהו כשיש הרוב אפילו במקום השני כשר אע״ג שמה שהוא כנגו׳ החתך הראשון כבר הוא שחוט מ״מ מה שהוסיף מצטרף לחתך הראשון להכשירו דלא גרע מה שהוסיף כאן בחתך השני יותר על הראשון מכאילו שדט בצד אחר ואע״ג דליכא שחיטה מפורעת שאין הסימן ממשך לצד המיעוט שנשחט אפ״ה כשרה :

ד שחיטה העשוי׳ באלכסון בקולמוס או בשיני המסרק דהיינו ששחט חתך ישר ועקם ידו ואח״כ חזר ועיקם הרי זו כשרה :

ה לענין דין טרפות ק״ל שאם ידעינן בבירור שלא ניקב הוושט ונמצא הקנה חציו חתוך כגון ע״י חולי או שתפס הקנה בידו ודתכו עד החצי לא נטרפה הבהמה בזה והרי הוא כאלו הוא שלם בדלקמן סימן ל״ד הלכך היה חצי הקנה פגום וחתוך כבר ושחט בו כל שהוא והשלימו לרוב הרי זו שחיטה כשרה דהא יוצא החיות ע״י שחיטה זו ואין חילוק בין אם היה החתוך למעלה וחתך בו והוסיף עליו והשלימו לרוב בין אם היה נקוב באמצעיתו ושחט למעלה כנגד הנקב ופגע בנקב והנקב משלימו לרוב שחיטתו כשר׳ :

כב באיזו מין צריך ליזהר הווריד ובו ב׳ סעיפים:

א רוב דמים שבבהמה ושבעוף נגררין אחר הווריד שבציואר ובשעת השחיטה הבהמה מרתתא וכל הדם שבתוכה מזדעזע ונעקר ממקומו לצאת ואם מוציא הווריד פתוח כגון שנחתכו עם השחיטה הרי הוא יוצא דרך שם ואם לא נחתכו נשאר הדם בהם ונקרש גם מתפש׳ לבשר שסביב הווריד ושוב אינו יוצא לא ע״י מליחה ולא ע״י צליה כל זמן שהעוף או הבהמה שלימים אבל ע״י התיכה ומליחה יוצא הדם הילכך עוף שדרך לצלותו שלם צריך לשחוט הווריד כדי שיצא הדם ואז מותר אפילו לבשלו שלם ולא שהווריד הם בתורת שחיטה שהרי אם שהה או דרס בהן כשרה דלא אגמרי׳ בם הלכות שחיטה אלא שצריך לנקבם בשעת שחיט׳ בעוד הדם הם שלא נתקרר בתוכו ואז לא יוכל לצאת וכל זמן שהיא מפרכס׳ עדיין המין הם ומנקבן ודיו לא חתכן בשעת שחיטה מנתח העוף לאברים ושר׳ אפילו לקדירה אבל לא יאמר לכתחלה לא אחתכם בשעת שחיטה ואנתחנו לאברים דהיישנן שמא לא ינתחנו כיון שדרך לצלותן כולן כאחד וכן בגדיים וטלאים כשרוצה לצלותן כולן כאחד צריך לחתוך ווריד׳הן אבל בסתם אינו צריך שדרך לנתחם אבר אבר לא חתך הווריד׳ן וגם לא נתחו אברים לא יצלנו כולו כאחד ואנו צלאו ישליך הווריד׳ן ויחתך סביבם כדי נטילה שהוא כעובי אצבע ששם בלעה דם וכן אם מלחו מסיר החוטין ושדי׳ ויש מחמירין לקלוף סביב החוטין אבל אין צריך ששים שכיון שהדם הוא כנוס בווריד׳ן אינו מפעפע בכולו לא ע״י מליחה ולא ע״י צלי אבל אם בשלו בקדירה מחטט ומנקר החוטין ובשאר צריך ששים כנגד כל החוטין ואפילו למ׳ד אין דתיכה נעשית נבלה מ״מ לא ידעינן כמה דם נפק מינייהו ולכן בכולהו משערינן וכל שכן לדידן דס״ל דחתיכה נ״נ דהא דוי הדם כאלו הוא דבק בווריד׳ן כיון שנקרש בתוכן ובכולהו משערינן ועכשיו שאנו נוהגין שלא לבשל שום עוף בעוד ראשו דבוק בו כי חותכים ומסירים הראש קודם שיבשלנו הוי כאילו חתכו אבר אבר ודיו ומותר לבשלו ואפילו לא נשדטו הווריד׳ ומדאי נ״עמא נתפשט המנהג הזה שלא לבשל שום עוף דבוק עם ראשו שכיון שצוארו דק וקטן ואין שם רוב דם בווריד׳ן די בהסרת הראש ואפילו בעוף שלא נשחט בו אלא סי׳אחד ולא חתך בסי׳ השני כלל ונתקרר הדם בתוך׳השלם אפ״ה די בהסרת הראש ובמליחה אפילו לקדירה וע״ל סימן ע״ז :

ב בהמה אינה צריכה לנקוב הווריד׳ן בשעת שחיטה כיון שדרך לנתחה אבר אבר ומותר בין לצלות בין לבשלה חוץ מגדיים וטלאים שרוצה לצלותן שלימין בדלעיל :

כג דיני שחיטה בשהיה ובו ז׳ סעיפים :

א כל טבח שיודעין אנו בו שאינו יודע הלכות שחיטה אסור לאכול משחיטתו דשמא קלקל והוא לא ידע כדלעיל סי׳ א׳ אלו הן הלכות שחיטה הנאמרים למשה מסיני שהייה דרסה חלדה הגרמה ועיקור :

ב שהייה כיצד הרי שהתחיל לשחוט והגביה ידו או עמד מלשחוט קודם שיגמור השחיטה ושהה בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון ובא הוא או אחר וגמר השחיטה אם שהה בכדי שיגביה הבהמה וירביצנה וישחוט עד רוב הסימנים שהוא הכשר שחיטה שחיטתו פסולה היתה בהמה דקה שיעור שהייתה כדי שיגביה בהמה דקה וירביצנה וישחוט אותה ואם היתה גסה כדי שיגביה בהמה גסה וירביצנה וישחט אותה ובעוף כדי שיגביה בהמה דקה וישחטנה וג״ל טעמא בכולהו משום דהכי אגמריה הלכתא מסיני שאין זה נקרא שחיטה שאין לפרש דטעמא הוא משום דקיימא לן דבזמן כזה מתה הבהמה מאליה קודם שנשחטה רובא והוי נבלה דא״כ לעיל דאמרינן גבי בן פקועה שבא על בהמה והוליד אותו הולד אין לו תקנה בשחיטה וטעמא הוא משום דסימן אחד הוא כשחוט מעת הלידה והוה שהייה רבה בין הסימנים והא חזינן שלא מתה בשהייה זו אלא טעמא הוא דהכא אגמריה הלכתא שאין זה נקרא שחיטה ג״ל : אבל אנו לא בקיאינן בשיעורא לפיכך נוהגין להטריף כל השהיות אפי׳ בכל שהוא בין בעוף בין בבהמה הלכך בעוף שעורו רך ודק כשרתחיל לשחוט והתך מעט עד שהדם יוצא והגביה סכינו מהציואר יש ליזהר שלא יגמר השחיט׳ שיש לחוש שמא נגע בוושט ונקבו ונקובת הוושט במשהו והרי התחיל לשחוט ושהה בה אפי׳ אם אמר השוחט ברי לי שלא התכתי כי אם העור אין סומכין עליו כיון שיצא הדם אלא כיצד יעשה אומרים לו שישחט הקנה לבדו במקום אחר ואח״כ יהפוך הוושט ויבדוק אותו והבדיקה הוא שיניח העוף עד שימות ויהפוך הוושט ויבדקנו מבפנים ולא מבחוץ שאינו ניכר מבחוץ מפני שעורו אדום ואין נקב משהו נכר שם ושל פנים הוא לבן וניכר הילכך אם לא ימצא טיפת דם מבפנים בידוע שלא ניקב הוושט ובשירה אבל לא ישחיט הוושט עצמו במקום אחר למטה או למעלה מזה המקום ואח״כ יבדקנו בזה המקום דחיישינן שמא ישחוט תוך הנק׳ הזה אע״ג שהוא למטה או למעלה מזה המקום מ״מ כיון שהעוף בחייו מושך הוושט ועולה או יורד יש לחוש שמא ישחוט בנקב זה ומהאי טעמא בבהמה שצריכה ב׳ סימנים אין לה תקנה בכה״ג דבכל מקום שישחוט הוושט יש לחוש שמא במקום נקב שחט וכן בעוף לא ישחוט הקנה באותו מקום עצמו שמפני שהעור מחותך באותו מקום קל לפגוע בוושט ויבא לומר עתה הוא שנשחטו ומקודם לכן לא נגעתי בו ושמא הוא מקודם נגע בו וניקב ויבא להכשירו שלא כדין׳אבל אין אנו נוהגין לבדוק כלל אלא מטריפין אותו מיד ולא יניח העוף חי וימכרנו לגוי רשמא אחר שיתרפא יחזיר הגוי וימכרנו לישראל אלא ישחטנו באופן המבואר למעלה לפי הנוהגין בדיקה או ימיתנו בקופיץ וימכרנו לגוי ולא ישהנו בביתו כמו שהוא חי שמא יתרפא וישכח ויבא לידי תקלה שיתירנו כיון שאין טריפתו ידוע ולענין מעשה יש להחמיר כמנהגינו להטריף כל השהיות אפי׳ כל שהוא כמו שנכתוב בסי׳ זה בע״ה אבל אם הוא שעת הדחק או הפסד מרובה יש לסמוך על סברא הראשונה שהוא הלכה למשה מסיני :

ג שהיות מצטרפות כגון שחט מעט ושהה מעט וחזר ושחט מעט ושהה מעט אם יש בין כל השהיות שיעור שהייה אחת שחיטתו פסולה ולפי מנהגינו הכל פסול :

ד כבר כתבנו לעיל סימן שמונה עשר סעיף ז׳ שהשוחט בסכין רעה שאין חידודה חותך יפה ונתעכב בשחיטה אפילו כל היום כולו רק שלא פסק מלהוליך ולהביא שחיטתו כשרה וה״מ בעוף שהכשירו בסימן אחד אבל בבהמה שצריכה ב׳ סימנים אם אחר ששחט רוב סי׳ א׳ והתוך במיעוט סימן הנשאר קודם שיתחיל לשחוט הסי׳ השני עיכוב כשיעור שהייה שחיטתו פסולה דכיון ששחט רוב הסימן אותו מיעוט סימן הנשאר חשוב כשחוט ואם כן מה שמתעכב אח״כ בו קודם שיתחיל לשחוט הסימן השני אינו נחשב מן השחיט׳ דהוי כמו שחותך בידה או ברגלה והרי היא שהיי׳ גמורה הלכך יש ליזהר לכתחילה שלא לשחוט בסכין רעה :

ה נוהגין אנו לפסול כל השהיו׳ אפי׳ כל שהוא בלי שיעור וכן בכל מקום שישהה בשחיטה בין במיעוט קמא בין במיעוט בתרא בין בקנה בין בוושט ואע״ג דבקנה לא שייך שהייה ממ״ש דהא אם שחט רובו הרי כבר נגמרה שחיטתו ואם לא שחט רובו הרי לא נטרף בכך דהוי ליה כחצי קנה פגום שמות׳ לגמור שחיטתו עד רובו מ״מ הואיל ודרך שחיט׳ נעשה הקלקול אסרינן לה וכן בוושט אחר שנשחט רובו מהאי טעמא אסרינן לה הלכך אם שחט רוב אחד בעוף ורוב שנים בבהמה ופסק ושיהה למות לא יחזור וישחוט המיעוט הנשאר בסכין כדי למהר מיתת׳ אלא ימיתנה ברגל או יכנה על ראשה במקל ובלבד שלא ישבר מפרקתו קודם שתצא נפשה מפני שגוזל את הבריות במקום שמוכרין הבשר במשקל שמכביד את הבשר ע״י שבירת המפרק׳ מפני שנשאר דמה בתוכה ועוד אפילו איסור יש בו שמבליע דם באיבריו כדלקמן בסימן ס״ז :

ו השוח׳ ומצא קנה של גמי רך ועגול תחוב בוושט וארכה לאורך הוושט ונתחב הקנה ההיא עם שחיטת הוושט שחיטתו פסולה דיש לחוש שמא בשעה שהתחב בסכין תוך הקנה לא התחב הוושט וה״ל שהייה ופסולה הרוצה לשחוט את העוף ותולש נוצה מצוארו לפנות לו מקום לשחיטה ופעמים שיוציא דם או שיקרע העור אין לחוש לנקיב׳ הוושט וכן בהמה שהתחיל לשחוט והתרמקצ׳ עיבי העור ויצא דם וידע בודאי שלא נגע בבשר אין לחוש לנקיבת הוושט וי״א כיון שיצא דם יש להטריף דהיישי׳ שמא ניקב הוושט ואין מתירין אלא בשלא יצא דם ולכן יש ליזהר שלא למרוט הנוצות אם יוכל לשחוט בלא מריטה :

כ״ך דיני דרסה חלדה הגרמ׳ ועיק׳ ובו כ׳ סעיפי׳ :

א דרסה כיצד הלכה למשה מסיני שהיא צריך להוליך ולהביא הסכין בשעת שחיטה ואסמכוה אקרא דושחט שהוא לשון זמשך מלשון חץ שחוט לשונם ואם לא עשה כן אלא התיז הסימני׳ בבת אחת כגון שהניח הסכין על הצואר ודחק וחתך למטה בכח בחותך צנון או קישות הרי זו פסולה ואצ״ל אם הכה בסכין על הצואר כדרך שמכין במייף וחתך הסימני׳ בבת אחת שפסולה:

ב וכיון שצריך לשחוט בהולכה והיבא׳ צריך להיו׳ הסכין יותר ארוך מרוחב הצואר ושיערו חכמים ארכו הוא כמלא צואר וחוץ לצואר כמלא צואר עם העור והמפרק׳ שאז אפשר לו לשחוט בלא דרסה ע״י הילכה לבד או הובאה לבד דבאמ׳ מהן סגי בריעבד ואם אין בו כשיעור הזה ושחט בהולכה לבד או בהובאה לבד אי אפשר שלא דרס ושחיטתו פסולה אבל אם הוליך והביא אפילו שחט באיזמל או בסכין כל שהיא כשירה ויש מחמירין בבהמה והמנהג בגלילו׳ אלו לפסול בבהמה אפי׳ הוליך והביא אם אין בסכין כמלא צואר וחוץ לצואר משה׳ שחט רוב הסימן קוד׳ שהוליך או הביא כל אורך הסכין כגון שהסכין חריף וחד מאד וחותך רוב הסימן קודם שיוליך או שיביא כל ארכו כשרה ובלבד שלא יתפס הסכין בתחלה במזיד במקום אחד וישחוט רוב הסימן קודם שיוליך או יביא רוב הסכין :

ג שחט שני ראשין כאחד בהולכה או בהובאה בלבד אם יש בסכין כדי שלשה צוארין כשרה ואם לאו פסולה דע״כ אחת מהן שחט בדרסה דהא לא היה לה לשחיטתה שיעור אורך סכין וע״כ אמרינן שניהם נשחטו בענין אחד שבענין אחד העביר הסכין על שתיהן ובין שאחת מהן נשחטה בדרסה נימא שנדרסה גם השנייה אע״פ שהיה לה שיעור סכין לשחיטת׳ דהא חזינן בעל כרחך שדרס בשחיטה זו ובדרסה אחת נשרטו שניהם :

ד שנים אוחזין בסכין ושוחטין אפי׳ זה למעל׳ לצד הראש וזה למטה לצד החזה שאוחזין אותו באלכסון כשר׳ ולא חיישינן מתוך שזה מושך לכאן וזה מושך לכאן ידוחקו׳ הסכין על הצואר שמא ידרוס זה על זה שיכולים להזהר בזו :

ה השוחט וחותך רוב המפרקת יש מכשירין כשהיא דרך הילכה והובאה ויש מטריפין אפי׳ דרך הולכה והובאה ונוהגין להטרי׳ דבין שחתך כל כך ברוז׳ חיישינן שמא דרס :

ו השוחט את העוף צריך ליזהר שיאחוז בסימנים יפה יפה שלא ישמטו מתחת אצבעותיו שאם אינו אוחזן יפה יהיו נשמטי׳ מתחת הסכין ואינו יכול לשוחטו ע״י הולכה והובאה אם לא שיבא ליד׳ דריסה וכן יש ליזהר שלא יניח האצבע על הסכין אלא יחזיק אותו בקתא שלא יבא לידי דרס׳ : ודרסה פסולה בין בקנה בין בוושט בין במיעוט קמא בין במיעוט בתרא כיון שנעשית בשעת שחיטה ובמעשה שחיטה כמו שנתבאר בשחייה :

ז חלדה כיצד צריך שיהיה הסכין מגולה למעלה בשעת שחיטה ולא יתכסה בשום דבר דהכי אגמריה הלכתא מסיני וחלדה היא מלשון הולדה כהולדה הטמונ׳ בחורי עפר ובפים הלכך אם הכניס הסכין בין ט׳ לסי׳ ושחט ל״ש שחט התחתון כהלכתה מלמעלה למטה וחזר והוציאו ושחט העליון גם כן מלמעלה למטה ל״ש שחט א׳ מהן מלמטה למעלה שהיטתו פסולה :

ח ולא עור אלא אפילו הכניס הסכין תחת העור או תחת צמר מסובך בצואר הבהמה או תחת מטלית הקשור בצוארה או שמטלי׳ מדובק בו בשעוה ושחט מתחתיו זהו נקרא חלדה ושחיטתו פסולה אבל אם המטלית פרוש על צוארה ושחט שחיטתו כשרה ומיהו לכתחלה יש ליזהר גם מזה כדי שתהא הסכין מגולה מכל וכל בשעת השחיטה וכן בעוף יזהר שלא להכניס הסכין תחת הנוצה ולכך אם הנוצה ארוכה וא״א לו לשחוט שלא יתכסה הסכין מהם ימרט הנוצ׳ במקום השחיטה קודם שישחוט אע״ג דאיכא צער ב״ח וכן בכבשים שיש להם צמר מסובך בצואריהם יתלוש אותו הצמר שם שלא יבא לידי חלדה :

ט השוחט וחם על העור שלא לעשות בו קרע גדול צריך ליזהר שלא יכניס הסכין בשעת שחיטה תחת העור בשום מקום בין כנגד הסימנין בין בראש הסכין שלא כנגד הסימני׳ :

י וק״ל דחלדה פסולה בין במיעוט קמא בין במיעוט בתרא בין בקנה בין בוושט כיון שנעשית במקום השחיטה ובשעת שחיטה :

יא הילכך ל״ש שחט הרוב בהכשר והחליר הסכין תחת מיעוט הנשאר משניהם או מאחד מהם ושחט ממטה למעלה ול״ש החליר הסכין תחת מיעוט הראשון ושחט ממטה למעלה ואח״כ גמר השחיטה כדרכה ל״ש שחט מיעוט הסי׳ בחלדה מלמעלה למטה והוצי׳ הסכין וגמר השחיטה שלא בחלדה ול״ש שחט רוב סי׳ אחד בבהמה והחליר הסכין תחת מיעוט הסי׳ הנשאר ושחט הסימן השני כדרכו שחיטתו פסולה :

יב הגרמה כיצד ששחט שלא במקום שחיטה המבוארים למעלה בסי׳ ד׳ ולשון הגרמה הוא לשון הכרעה כלומר שהכריע ידו בסכין לצאת חוץ ממקום הכשר שחיטה כגון בקנה שמקום שחיטה בו היא משיפוע כיבע ולמטה אם שחט למעלה ממנו או שהתחיל לשחוט במקום שחיטה ושחט מעט והטה הסכין חוץ למקום שחיטה וגמרה שם זהו הגרמה ושחיטתו פסולה אבל אם שחט הרוב במקומו והטה כלפי מעלה לצד הראש וגמרה שם כשירה אפילו למי שפוסל שהייה דרסה חלדה במיעוט בתרא הכא מכשיר דשאני התם שנעשה הפסול במקום שחיטה אבל הכא לא נעשה הפסול במקום השחיטה והוי כמהתך ברגל או במקום אחר בבהמה אחר ששחט הרוב אע״ג שנעשה בבת אחת עם השחיטה לית לן בה ומיהו יש ליזהר לכתחלה שלא לעשותו והא דמכשרינן בשחט הרוב בגרגרת דווקא ששחט רוב חלל הקנה שכפנים מהגרגרת אבל אם לא שחט רוב הקנה שבפנים אע״ג ששחט רוב הכבעת לא סגי שהטבעתי׳ אינם מקיפים כל הקנה ואיפשר שישחט רוב הטבעת ועדיין רוב הקנה אינו שחוט חוץ מטבעת העליונה שהיא מקיפת כל הקנה ובשחיטת רובו הוי ג״כ רוב הקנה וכשרה :

יג והווקא כה״ג ששחט הרוב וה״כ הגרים אבל שחט שליש והגרים שליש ושחט שליש דכי נפקא חיותא בהגרמת שליש האמצעי שהוא משלים לריבה נפקא פסולה וכן הגרים שליש ושחט שליש והגרים שליש או אפי׳ הגרים שליש ושחט שני שלישים האחרונים נוהגין לפסול דהא כי נפק חיותא דהיינו בעת שחיטת הרוב לא היה כולו בשחיטה ואע״ג דמצא חצי קנה פגום והשלימו לרוב כשרה הכא שנעשי׳ הפסול בשעת שחיט׳ ובהתחלת׳ אסרינן לי׳ אף על גב שאין הפסול במקום שחיטה ולא דמי לשח׳ שני שלישים והגרים שליש שכבר נגמרה כל השחיטה בשעה שהגרים :

יד וכל דיני הגרמה הנזכרים אינם אלא כשידע שלא נגע בוושט אלא בקנה למעלה לצד הראש שאינו נפסל שם אלא בפסיק׳ הרוב אבל אם נגע בקנה למטה לצד גוף דק״ל בין כנפי הריאה נידון כריאה וכן בוושט בין לצד מעלה בין לצד מטה אם שחט כל שהוא חוץ למקום שחיטה קודם גמר הכשר שחיטה אע״פ שגמר כל שאר השחיטה במקום שחיטה שחיטתו פסולה מפני שנקיבת מקומית הללו במשהו והרי נטרפה קודם גמר שחיטה יאנו נוהגין להטרי׳ גם בהגרמה למעלה בקנה בין במיעוט קמא בין במיעוט בתרא בין בקנה בין בוושט :

טו עיקור כיצד כבר כתבתי בסימן י״ח שאם שחט בסכין פגומה ועקר הסימנים זה אינו העיקור הנמסר מסיני הפוסל את השחיטה שהוא נלמד מפסוק וזבחת ולא יקרעת אלא עיקור הנמסר הל״ט שפוסל כיצד כגון שנעקרו הסימנים ונשמטו שניהם ממקום חיבורן בלחי א׳ אפי׳ אחד מהם שנשמט ונעקר ושחטו לא מבעי נעקר ונשמט קודם שחיטה דאסור שנתנבלה קודם לכן אלא אפי׳ התחיל לשחוט ובתוך השחיטה קודם ששחט רובה נעקר אחד מן הסימני׳ שחיטתו פסולה שכיון שנשמט באותה שעה

הסימן מתבדבר אילך ואילך ואי אפשר שתשחט בהכשר ואפילו בעוף שנעקר סימן אחד ואחר כך שחט את השני שחיטתו פסולה אבל שחט בעוף סימן אחד או רובו ואח"כ נשמט ונעקר השני שחיטתו כשירה: וכן בבהמה אם נעקרו הסימנין אחר ששחט רוב שנים שחיטתו כשירה כיון דלא הוי כדרך שחיטה ונוהגין לאסור אפי' למאן דמכשיר בהגרמה בבהאי גוונא שכיון שאירע בשחיטה אי אפשר לצמצם ושמא קודם שנשחטו רובן נעקרו מה שאין כן בהגרמה שעינינו רואות אם נשחטו רובן קודם הגרמה אם לא וליכא למטעי ביה ואנו נוהגין להטריף כל עיקור בין במיעוט קמא בין במיעוט בתרא בין בקנה כין בוושט:

טז והא דפסול בנעקר היינו כשנעקר כולו ולא נשתייר בה כלום אבל אם נשתייר בה אפי' כל שהו כשר דעדיין הסי' נמתח וחוזר ומבריא והוא שאותו מיעוט שנשאר הוא במקום אחד שאז אמרינן נתפרק מן הלחי בגרת ואותי המיעוט הנשאר נשאר בחבורו בחוזק הילכך הוי חיבור והדרה בריא ואפי' הוא כל שהוא אבל אם המיעוט הנשאר הוא מרולדל מעט כאן ומעט כאן שאז ניכר הדבר שנעקר בכח וגם מה שנשאר מחובר חיבורו מרולדל הוא ונחלש גם כן כח חיבורו הוה ליה כנעקר כולו ופסול והני מילי בשנעקר וזבו והמיעוט מרולדל אבל אם לא נעקר אלא מיעוטו ורובו קיים אע"פי שרוב זה הנשאר הוא מרולדל מעט כאן ומעט כאן כשר וגם בנעקר כולו לא אסרינן אלא בשחיטה כלומר שאין השחיטה מועלת בו דהכי אנמרי' הילכתא אבל כשרה מיהא הויא ונ"מ בחייה לעניין חלבו בבהמה או בצים בעוף שהם כשרים:

יז שחט אחר מהסימנים בעוף ונמצא השני שנמשט ואין יודע אם קוד' שחיטה נשמט אם לאחר שחיטה נשמט הרי זה פסולה ואפי' זרקו מידו בחזקת כשרות שראה הוושט שחוט ולא ראה אחר הקנה אם שחוט אם לאו וזרקו מידו ואח"כ מצא הגרגרת שמוטה טריפה לא אמרי' אחר שנחבט" על הקרקע ופרכסה נעשי' שמוטה דאין בפירכוסה כח להשמיט הסימן ואוקי בהמה אחזקתה שלא נשחטה כראוי ונאמן הטבח לומר שבשעת שחיטה לא היתה הגרגר' שמוטה שעד אחד נאמן באיסורין וכל שכן הכא שהוא מסייע לרוב שרוב עופות אינן שמוטות,

יח נמצא הסימן השחוט שמוט נוהגין לאסור בין תפס הסימנים בידו כשנשחטה בין לא תפס שאין אנו בקיאין בבדיקה לבודקו אם נשמט קודם שחיטה אם לאו:

יט שחט עוף כדרכו בהכשר ואחר גמר שחיטה מצא טבעת מהגרגרת שלם על הסכין כשרה שעל ידי גלגול הגרגרת מכח הסכין בעת השחיטה נתפרק ויש מטריפין,

ך השוחט התרנגול צריך ליזהר שידחוק רגלו בקרקע או גביהו מן הקרקע שלא יגעוץ הרגל בקרקע ועל ידי הגעיצה בכחו יעקור הסימנין:

כח שצריך לבדוק הסימנים אחר השחיטה ובו ג' סעיפים

א השוח' צריך לראות בשעת שחיטה קודם שיזרקנו מידו אם רוב הסימנים שחוטות במקום שחיטה בלא הגרמה ואם לא ראה בשעת שחיטה יבדוק אחר השחיט' ואם לא בדק הרי זו אסורה דבהמה בחייה כל זמן שלא נשחטה בחזקת איסור אבר מן החי עומדת ואינה נית' אלא בשחיטה ראויה וכשרה וכל זמן שלא נתבר' לנו שנשחטה שחיטה כשרה הרי היא כמו"ה מאליה דאוקמא אחזקת איסורה ומיהו בדיעבד אם זרקו מידו ולא בדקה יכול לבודקה אחר כך ולא חיישינן שמא על ידי פירכוס נתקרעה השחיטה ונעשה הרוב שאין כח בה לקרוע את עצמה ע"י פרכוס ונהגו לבדוק בדרך זה שתוקף אגודלו על השפוע כובע ומתוך הדחק יבלטו הסימנים לחוץ ואז יוכל לראות אם נשחטו רובן גם אם עכיד שמוטה כי אם לא יכנסו הסימנים ויחזרו לפנים אחר שהסיר אצבעו הוי שמוטה וטריפה מיהו אין צריך לבדוק אחר שמוטה דסמכינן ארובה שאין שמוטות כמו בשאר טריפות אלא אם יראה שמוטה יטריף:

ב ואין לבדוק הסימנים בנוצה שיתחב נוצה דרך הפה לראו' אם נשחט הרוב דרוב הנראה לעינים בעינן והעוש' כן מאכיל טריפות לישראל מפני שהנוצה קורעת ויש לחוש שמא לא שחט הרוב והנוצה קרעה והשלימה לרוב ואין צריך לבדוק אלא אחר שחיטת הרוב אבל לשאר ספיקות כגון שמא נעקרו הסימנים לא חיישינן דסמכינן ארוב בהמית שלא נעקרו כמו בשאר שמונה עשר טריפות דסמכינן ארובה ולא בהקינן אחריהם:

ג ואחר שנשחטה הבהמה ונבדקה כראוי הרי היא עומדת בחזקת היתר ואפילו נולדה בה ריעותא כגון שבא זאב ונטל בני מיעיה והחזירם נקובים כשרה שאנו תולין לומ' הוא נקבם ולא אמרינן במקום נקב ניקב כיון שהוחזקה בהיתר:

כט דין ניקב ביושט או בבני מעים ובו ב' סעיפים:

א ניקב הוושט בשעת שחיטה קודם ששחט הרוב אפילו היה הנקב כנגד מה שנשחט ממנו כבר טריפה:

ב חייה קנה והוושט תלויין זה בזה הילכך בבהמ' שצריכה ב' סימנים אם שחט את הקנה ונקבה הריאה קוד' ששחט את הוושט או ששחט את הוושט ונקבו בני מעים קודם ששחט הקנה טריפ' אע"פ שחיי הריאה תלויין בקנה וחיי המעים תלויין בוושט והרי הם היו נשחטים קודם שנטרפו מ"מ כל זמן שלא נשחט הסימן השני גם הסימן הנשחט עוד חצי חיותו בו ויש טריפת לחצי חיות:

כז אם מותר לחתוך אבר מן הבהמה בעודה מפרכסת ובו סעיף אחד:

א הרוצה לאכול מבהמה קודם שתצא נפשה מותר לחתוך ממנה אחר שנשחטה בעודה מפרכסת ומדיחו יפה יפה ומולחו יפה וחוז' ומדיחו ואוכלו אחר שמתה אבל בעוד חיותא בה אסור לאוכלו שנאמר לא תאכלו על הדם כלומר בעוד דמו שהוא חיותו בו ואחר שמתה מותר להאכילו אפילו לגוי ולא אמרינן כיון שחתך קודם שתצא נפשה הוי לגוי כאבר מן החי דלדידיה לאו בשחיטה תליא מילתא אלא במיתה ובן נח מציה על אבר מן החי וקם ליה הישראל הנותנו לו בלפני עור לא תתן מכשול זה לא אמרינן דלא מצינו מידי דלישראל שרי ולגוי אסור וכ"ש שמותר להאכילו מבני מעים דלא ק"ל כמ"ד דאחר שנשחט כל אחד כמונח בריקולא דמיא והרי הבהמה עוד חיותא בה דהא חיותא של זה תלוי בחיותו של זה כדלעיל סימן כ"ו ומיד שנשחטו שניהם הרי היא כמת' כל ספק שאירע בשחיטה פסולה דאוקי בהמה אחזקת' שהיא בחזקת איסור אבר מן החי עומדת עד שיודע בבירור שנשחט' כהוגן כמו שנתבאר פעמים:

כח דיני כיסוי הדם ובו כ"ד סעיפים:

א השוחט חיה או עוף צריך לכסות דמן ל"ש צדן עתה ל"ש מזומנים בידו שנ' ואיש איש מבני ישראל ומן הגר הגר בתוכ' אשר יציד ציד חיה או עוף אשר יאכל ושפך את דמו וכסהו בעפר ודרשינן אין לי אלא אשר יצוד צידין ועומדין מאליהן בגון אווזין ותרנגולים מנין ת"ל ציד ריבוי' הוא מ"מ א"כ מה ת"ל יציד למדה תורה דרך ארץ שלא יאכל אדם בשר אלא בהזמנ' צידה פי' כאלו הוא צריך לצוד אותה בכל פעם כלו' לא יאכל בשר תדיר והכיסוי הוא מציה בפני עצמה ואינו תלוי בשחיט' לפיכך השחיטה כשרה אפי' הזיד ולא כיסה אלא שעבר מצות עשה הכיסוי:

ב וכיון שהוא מצוה אחת ממצות השם יתברך צריך לברך עליה קודם עשייתה כמו בשאר כל המצות ומברך בא"י אמ"ה אק"בו על כיסוי הדם בעפר והטעם שמברכין בעל הוא כמו שנתבאר למעלה בשחיטה סימן י"ט סעיף א', השוחט בפעם ראשון ומכסה הדם יש לו לברך שהחיינו על הכיסוי כמו על חינוך שאר כל המצות אבל על השחיטה אין לו לברך שהחיינו שהוא מזיק בריה ואין לברך שהחיינו על השחתת שום נברא,

ג כוי שהוא בריה בפני עצמו דלא הבריעו בו חכמים אם הוא מין חיה או מין בהמה או כלאים הבא מן החיה ומן הבהמה צריך לכסות דמו מספק אבל אין לברך עליו על הכיסוי' דשמא מין בהמה הוא והוי ברכה לבטלה ועובר על לא תשא וגו' הילכך טוב שלא לברך עליו דאף את"ל חיה הוא ברכות אינן מעכבות ואין שוחטין הכוי והכלאים ביום טוב דשמא יטלטל העפר בי"ט שלא לצורך י"ט דשמא מין בהמה הוא ואם שחטו אין מכסין את דמו ובלילה במוצאי יום טוב אם נשאר הדם שלא נבלע בארץ ורישומו ניכר יכסנו בלא ברכה ואין יכול לקבל הדם בכלי לכסותו בלילה שאין שוחטין לתוך הכלי כדלעיל סימן י"א:

ד שור הבר שקורין בופ"לא י"א שהוא מין חיה וי"א שהוא מין בהמה והוא מריא הנאמר בפסוק ולכך טוב הוא לכסו' דמו בלא ברכה או ישחוט: עוף עמו ואז יוכל לברך על הכיסוי משום דם העוף וכן יעשה בכוי:

ה ביצד הוא הכיסוי נותן עפר תיחוח למטה ועפר תיחוח למעלה דעפר משמע עפר תיחוח דקרקע קשה אינה נקראת עפר ומדלא כתיב וכסהו עפר אלא בעפר משמע שיהא הדם כולו עטוף בעפר ולכן צריך להזמינו בפה למטה וליתן עליו בידו למעלה דכיסהו בידו משמע כלומר הכיסוי מוטל עליו לעשותו בידים דהיינו העפר הניתן למעלה אבל למטה אין צריך ליתנו לשם כיסוי בידים אלא אם מצא עפר תיחוח ושחט לתוכו שפיר דמי מיהו הזמנה בפה צריך דהכי משמע בעפר עפר המזומנת לכך מדלא כתיב בעפר בשוא תחת הבי"ת:

ו ומכסה בידו כדמשמע לשון דכסהו ולאו הוקא בידו אלא ה"ה בסכין או בכלי אחר ואמכוה אקרא דכתיב ושחט וכסה במה ששחט יכסה דהיינו בסכין ולא מיעט הכתו' אלא שלא יכסה ברגלו שהוא דרך בזיון ואין לעשות המצוה דרך בזיון שלא יהיו מצות בזויות עליו,

שהם

ז שחט ולא היה עפר תיחוה למטה צריך לגרור הדם משם ולתנו בעפר תיחוה ולכסות עפר תיחוה עליו :

ח שחט ולא כיסה וראהו אחר חייב לכסות שמצות כיסוי היא כשאר כל מצות עשה שכל ישראל חייבין בהם דכתיב גבי כיסוי ואומר לבני ישראל וגומר אזהרה לכל בני ישראל אלא שהשוחט קודם לכל אדם דכתיב ושפך את דמו וכיסהו מי ששפך יכסה הילכך אם קדמו אחר וכסה חייב ליתן לשוחט עשרה זהובים שכר הברכה שביטל ממנו ואין גובין אותו בזמן הה דמידי דלית ביה חסרון כיס לא עבדינן שליחותייהו ואי תפס לא מפקינן מניה כשאר דיני קנסות ולא יכול המכסה לפטור עצמו במה שנותן לו תרנגולת אחרת לשחוט ולכסות שזו מצוה אחרת היא ובראשונה מעוות לא לא יוכל לתקון הוא :

ט שחט מאה חיות או מאה עופות או ששחט חיות ועופות במקום אחד כיסוי אחת לכולן ואסור לספר בין שחיטה לכיסוי ואם סח בנתיים דינו מבואר למעלה סיטן י"ט סעיף ד' שחט ולא כיסה אין הכיסוי מעכב את הבשר ליאסר בכך באכילה שאין האכילה תלויה בכיסוי כי הכיסוי מצוה בפני עצמו הוא :

י השוחט וגבלע הדם בקרקע אם רישומו ניכר חייב לכסות ואם לאו פטור מלכסות :

יא וכן כיסהו הרוח פטור מלכסות חזר ונתגלה חייב לכסות ולא אמרינן הואיל ואידחי אידחי שאין תורת דחוי אצל מצות אבל אם היא בעצמו כיסה וחזר אח"כ ונתגלה בין במזיד בין בשוגג או הרוח גילהו פטור מלחזור ולכסות שכבר יצא ידי חובת כיסוי :

יב דם שנתערב במים לא שנא נפל הדם בתוך המים לא שנא נפל המים לתוך הדם אם יש בו מראית דם הייב לכסות ואם אין בו מראית דם פטור מלכסות ואע"ג דכשנפל הדם לתוך המים כל טפה וטפה בתחילה נשתנה מראיתו למים ובטל ונדחה ראשון ראשון אלא שאחר כך נתרבה הדם עד שנתאדם הכל מכל מקום כשהלך ורבה הדם עד שנתהפך מראית המים לדם חזר דם הראשון הבטל וניעור וחשיב דם ולא אמרינן קמא קמא הואיל ונדחה ידחה שאין תורת דיחוי אצל מצות כמו שנתבאר :

יג נתערב הדם בין אדום או בדם בהמה רואין היין ודם הבהמה כאילו הוא מים ומשערינן אלו נתערב במים בשיעור הזה והיה בו מראית דם חייב לכסות :

יד שחט עוף או חיה ושחט עליו בהמה מלמעלה פטור מלכסות שהרי דם בהמה למעלה ומה יכסה אבל שחט בהמה ואח"כ שחט עוף או חיה מלמעלה חייב לכסות ובלבד שיהא עפר תיחוה מלמטה שלבסוף יבלע בו ואם אין עפר תיחוה מלמטה יגררנו הכל כמו שהוא ויתן עפר תיחוה מלמטה ולמעלה ובשגררו לא יהפכנו שלא יבא דם הבהמה למעלה ואף על פי שלמטה מפסיק דם הבהמה בין העפר ודם החיה לית לן בה דהא סוף סוף יבלע הכל תוך העפר אבל מלמעלה בשעת כיסוי צריך שלא יפסיק שום דבר בין עפר הכיסוי ובין דם החיה או העוף דהא וכסהו כתיב משמע יכסה הדם עצמו ולא יפסיק שום דבר בינו לעפר שחט עוף או חיה ואחר כך שחט עוד אחרת עליה ונתגבלה השנייה בידו אם יודע שדם האחרונה כסה דם הראשון פטור מלכסות דשחיט' שאינה ראויה אינה חייבת בכיסוי אבל סתמא שאינו יודע אם כסה דם השנייה את הראשונה חייב לכסות שאין דרך השנייה לכסות כל הראשונה :

טו דם הניתז ושעל המכין אם אין שם דם אחר חייב לגרור ולתנו בתוך עפר תיחוה ולכסותו אבל אם יש שם דם אחר אין צריך לכסותו שאין צריך לכסות כל הדם דדמו אפי' מקצת דמו משמע לפי' אין צריך למצו' עד שיצא כל הדם מכל מקו' ומתין עד שיטיף הדם טיפין טיפין שהוא דם הנפש שצריך לכסות לפחות מקצת דם הנפש :

טז השוחט לחולה בשבת לא יכסה לא מבעיא אם אין לו דקר נעוץ מבעוד יום דלא אתי עשה דכיסוי ודחי עשה ולא תעשה ואיסור סקילה דשבת אלא אפילו יש לו דקר נעוץ מבעוד יום שאין איסור טילטולו אלא מדרבנן אפילו הכי לא יכסה שלא התירו לחולה אלא מה שהוא צורך לו אשר בלתו לא יוכל לאכול כגון שחיטה אבל הכיסוי אינה מעכב מלאכול הבשר לפיכך לא התירו לטלטל העפר לכסות אפי' מה שהוא מדרבנן ובלילה אם רישומו ניכר שלא נבלע בקרקע יכסנו ומיהו אם יש לו עפר מוכן לכסות בו צואה יוכל לכסות בו גם הדם אפילו בשבת :

יז השוחט ואינו צריך לא כול אלא צריך לדם אפ"ה חייב לכסות דלאו באכילה תלה רחמנא אלא בשפיכות דם והא שפך אלא כיצד יעשה נוחר או מעקרו דנחירה ועקירה אינה שחיטה כלל דכנבלה גמורה היא ואין צריך כיסוי :

יח ולא עוד אלא אפי' שחט שחיטה שנקראת שחיטה אלא שאסור לאכלה מצד אחר כגון שנמצאת טריפה פטור ג"כ מלכסות שלא חייבה התורה אלא שחיטה הוראוי' לאכילה דכתיב אשר יאכל ושפך את דמו וכסהו הילכך השוחט את הטריפה או השוחט ונתנבל' בידו פטור מלכסות :

יט לפיכך צריך לבדוק הסימנים והסכין קודם הכיסוי שלא יבא לידי ברכה לבטלה דשמא לא שחט יפה :

כ וכן השוחט חיה לא יכסה עד שיבדוק את הריא' שדינה בבדיק' הריאה כמו בבהמה ואם נמצאת טריפה לא יכסה ואם נמצא ספק טריפה מכסה בלא ברכה וכן כל מה דאסרינן מספק כגון נמצא סכין פגום וחיישינן שמא בעור נפגם וכה"ג מכסה בלא ברכה :

כא השוחט חיה או עוף ולא יצא מהם דם מותרין דכיסוי אינו מעכבת :

כב חרש שוטה וקטן שכל מעשיהן מקולקלי' אם אין אחרי' רואין אותן אין אחרים חייבים לכסותו דהוי כודאי נבלה ואינה ראויה לאכילה ואם אחרי' עמדו על גבן ורואין ששחטו כראוי חייבים לכסותו אפילו שחטו הם עצמן ובלא ברכה דהא מ"מ שחיטה ראויה היא :

כג מי שאין לו עפר לכסות לא ישחוט עד שיהיה לו עפר לכסו' וסתם עפר היא מצמחת זרעים הנזרעים בתוכו לפיכך אז"ל כל דבר המצמיח זרעים הנזרעים בתוכו הוא בכלל עפר דקרא ומכסין בו אע"פ שאינו נקרא עפר בפי הבריות נכלל הוא בעפר דקרא ואם אינו מצמיח זרעי' הנזרעי' בתוכו אף על פי שבשמשימי' צמחי' בתוכו הוא מגדלם כגון ארץ עפר מליחה של מדבר ציה ושממה אע"פ שהיא נקראת עפר בפי הבריו' אינמכסין בה שאינה בכלל עפר דקר' ודבר שאינו נקרא' עפר בפי הבריו' אלא שמצינו בכתו' שהחשיבו לקרותו עפר ואינו בכלל עפר סתם כגון זהב שחוק דכתיב ועפרות זהב לו או עפר שריפה דכתיב ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת אף על פי שאינם מצמיחים זרעים הנזרעי' בתוכן מכסין בם כיון שנקראו עפר לפיכך מכסין בזבל דק וחול הדק מאד עד שאין היוצר צרי' לכותשן כלל ובסיד ובחרסי' והוא ג"כ מין סיד ולבינה כתוש' ומגופת הבית של חרס שנכתשה ובשחיקת אבנים ובשחיקת חרסים ובזהב שחוק ובגעורת של פשתן דקה ובנסורת של חרשים והוא שמגרדים הגרים במגירה וקוצצים בה עצים והיא משרת נסורת דקה כעפר ובאוכלים או בגדים שריפים עד שנעשה אפר ובשיחור והם פחמים כתושים או פיח הכבשן ובכחול ובנקר' הפסילי' והוא מה שמנקרין מן הריחים בכל אלו נקראים כיסוי אבל אם כפה עליו כלי או כסהו באבנים אין זה כיסוי דהא בעפר כתיב לפיכך אין מכסין בזבל הגס ובחול הגס שהיוצר צרי' לכותשן ולא בקמח וסובין ומורסן ולא במיני מתכות שחוקין חוץ מבזהב שחוק והו' שלא נשרפו אבל אם נשרפו חזרו לעפרן ומצמיחין זרעים הילכך מכסין בהן

כד אין מכסין בכל דבר שיש בו לחלוחית מים כגון מתונתא שהיא ארץ ליחה ואינה ראויה להזריע שאינה נעשית עפר ואם בא לכותשה היא מתדבקת ונגבלת כטיט ואינה מתפרדת כעפר ולא מיקרי עפר אלא עפר דק שנפרד שראוי למנות כדכתיב אם יוכל איש למנות את עפר הארץ , וכתיב מי מנה עפר וגו' , אין מכסין בשלג אע"ג דכתיב כי לשלג יאמר הוי ארץ הא לא כתיב יאמר הוי עפר אלא ארץ א"נ ה"ק קרא לשלג יאמר הש"י ויציה עליו לירד ולהיו' בארץ ולא שהוא עצמו יהיה ארץ : ההולך במדבר או בספינה ואין לו עפר לכסות וגם אינו רוצה לשרוף טליתו או לישחק דינר זהב דהפסדו מרובה י"א דתקינו לו רבנן שישחוט וימצה הדם בבגד או בסנדל ויברך עליו ובשמגיע למקום עפר יכבס הבגד או הסנדל עד שיצא הדם ויכסה בלא ברכה , אבל נ"ל שלא לברך כלל לא בתחלה כשממצהו בבגד דלאו כיסוי הוא כלל דהא אינו עפר וגם אח"כ כשיכבס הבגד דהתם כבר בלה הדם ועיקר הם מים ואיפשר לומר שאם המים מתאדמין בכביסה צריך לברך בשעת כיסוי שאחר הכביסה דהא דם שנתערב במים אם יש בו מראית דם חייב לכסות ולברך :

כט שמנה מיני טרפות וסימנם ובו סעיף א׳ ,

א כתיב ובשר בשדה טריפה לא תאכלו מכאן אזהרה לטרפה וסתם טרפה משמעו שטרפה ארי וכיוצא בו וסתם חיה כשטורפת היא דורסת ברגליה ומטלת ארם מבין צפורניה והארם יורד ושורף (א) וממית הבהמה וכן בעוף שדרס אותו עוף הדורס כגון דנץ וכיוצא בו שהוא נמי מטיל ארם בדריסה ועל כרחך לא איירי כשנטרפה ומתה דא״כ הוי ליה נבלה דמה לי נבלה שרומ׳ על ידי אחרים או שמתה מעצמה אלא מיירי שנטרפ׳ ועריין לא מתה ואי אפשר לומר דבשנטרפ׳ בעלמא(ב) שהוכתה מכה בעלמא תהיה אסורה (ג) דהא כתיב לכלב תשליכון אותו ואם לא הוכתה אלא מעט למה נשליך אותה לכלבים הא יכולה להתרפאות וראויה לכל דבר אלא מיירי בענין שאינה יכולה לחיות ואינה ראויה אלא לכלב ובא להשמיענו דכיון שנטרפה בעניין שאינה יכולה לחיות אם קדם ושחטה אסורה וכיון שידענו דבטרפה ונדרסה עד שאינה יכולה לחיות אסורה אם כן הוא הדין (ד) אם אירע לה מעצמה חולי שאינה יכולה לחיות ממנו שהיא אסורה דכי היכי דגבי נבלה אין חילוק בין מתה מעצמה או מתה על ידי דבר אחר כך אין חילוק בטריפה בין נטרפה על ידי אחרים או נטרפה מעצמה על ידי חולי שבכל ענין היא טרפה וזו היא ששנינו כל שאין כמוה חיה טריפה מיהו מזה הפסוק לא ידענו איזה חולי הוא שאינה יכולה לחיות ממנו ונטרפה בו או איזה שיכולה לחיות ולא נטרפה בו אלא שבאה לנו קבלה הלכה למשה מסיני שבעה מיני חלאי׳ הן שבהן היא נטרפת והשמיני הוא שכתוב כאן בפירש התורה שנטרפת בו והיא הדרוסה שאין לשון טריפה הנאמר בתורה אלא שטרפה אותה חית היער כגון ארי ונמר וכיוצא בהן וכן עוף שטרף אותו עוף הדורס דהכי קים לן שהוא לשון טריפה והוא שקראוה דרוסה חז״ל ואילו השמונה חלאים הם כללים ובהן נכללו כל מיני טרפות ואילו הן (ה) דרוסה (ו) נקובה (ז) חסרה (ח) נטולה (ט) קרועה (י) נפולה (יא) פסוקה (יב) שבורה , וסימן ד״ן חנ״ק נפ״ש והא לך סידורה על סדר משך גוף הבהמה מן הראש ולמטה ,

ל דין מכה בעצם הגולגולת ובו ב׳ סעיפים ,

א (א) בהמה או חיה (ב) שנתרוצץ רוב עצם גולגלתה בין ברוב גבהה ובין ברוב הקיפה אעפ״י (ג) שהקר ם של מוח קיים טריפה שכיון שנתרוצץ רובו קים לן שאי איפשר הקרום להתקיים וסופו לינקב וגבהה נקרא מגובה הפרחת שהוא באדם מקום הנחת תפילין עד למטה באמצעית הראש שהוא סמוך לבין העינים אם נתרוצץ הרוב באותו שיעור טריפה הקיפה הוא הרוחב שבין העינים (ד) ושבנגד בין העינים (ה) עד למעלה לצד הראש כל ארך הגובה אם נתרוצץ רוב אותו הרוחב טריפה ורוב הרוחב הוא שיעור יותר גדול מרוב הגובה אבל אם נתרוצץ העצם מאמצעית הראש ולמטה לצד החוטם והפה לא נטרפה בכך דלא מיקרי שם גולגולת שאין שם ולמטה מוח ואין טריפות זה אלא משום שינקב המוח ,

ב ואם

כט (א) וממית הבהמה , אם דורסת אותה נגד חלל שלה מכף ירך עד הקדקד כמבואר לקמן בסי׳ כ״ז , (ב) שהוכתה מכה בעלמא , דהיינו בלא דריסה או ע״י דריסה ובלא כנגד חלל שלה וק״ל , (ג) דהא כתיב לכלב תשליכון אותו , מה שיש לדקדק בזה עיין בע״ז , (ד) אם אירע לה מעצמה חולי שאינה יכולה לחיות פי׳ לאפוקי מסוכנת דאפשר שיכולה לחיות פריסה , (ה) דרוסה היינו שדרסה ארי וכיוצא בו כמ״ש המחבר לעיל ויתבאר לקמן בסי׳ כ״ז , וטעמא לאו משום דסופה לינקוב דא״כ בכלל נקובה היא אלא טעמא דדריסה שהארם שורף וסופו למות וכמ״ש המחבר לעיל והארם יורד ושורף , (ו) נקובה תחת סוג זה ככלם נתמסמס המוח דלקמן סי׳ ל״א וחילף שני קרומים דוקא שבסי׳ ל״ג ודין נתמסמס הריאה ודין מקום הטעוס בריאה ושינוי מראה הריאה וכן נסרכה אונא לאונא אלא כסדרן לקמן סי׳ ל״ו דבכל הני טעמא משום דסוף קרומי הריאה לנקוב וכן דין יצאו בני מעיה לחוץ ונהפכו דלקמן סי׳ מ״ז ושאר הנקובים , (ז) חסרה חילוף האונות וכן נמלאת הריאה בלא היתוך אונות שבסימן ל״ה וכן יבשה מקצת נופה ומקה מפחד אדם דלקמן בסי׳ ל״ו וכן נתחכו רגליה שבסי׳ ל״ה וכן כל יתר דכחסר דמי לדעת הרמב״ם , (ח) נטולה דין ניטל טותות הגידין דלקמן סי׳ כ״ו וכן כל יתר דכנטול דמי ודין בוקע דאמעת דשף מדוכתיה שבסי׳ כ״ה וכן גלוחה שבסי׳ כ״ע לדעת רש״י וכן לדעת הרשב״א בת״ה דף ל״ע הם תחת סוג זה ולהרמב״ם דשף מדוכתיה היא תחת שבורה וגלוחה תחת קרועה וכמו שמנאן הכ״מ בפ׳ עשירי ומה שיש להקשות על הרמב״ם עיין בפר״ח , וכולא שהקטיעה ולקוחה הכוליא שבסי׳ מ״ד מנאן הרמב״ם תחת סוג זה אע״פי שביטלו הכליות כשירה ולא״ח היינו חסרה היינו נטולה כבר כתב הרמבם בסי׳ פ״ח דחסרה היינו מתחילת בריית׳ וכ״ש אם ניטל בידים אבל אבר שנאמר בו אם ניטל עריפה אינה נאסרת אלא אם נחתך אותו אבר אבל אם נגדעת חסרה אותו אבר הרי זו מותרת , (ט) קרועה גלוחה לדעת הרמב״ם ונקרעת רוב בשר החופה את הכרס שבסימן מ״מ , (יוד) נפולה לקמן בסי׳ כ״ח והרמב״ם מנה נדללו הסימנים שבסימן ל״ג תחת סוג זה אבל רש״י סבר שנדללו הסימנים הם תחת שבורה , (יא) פסוקה נתמסמס המוח חוט השדרה שבסי׳ ל״ב הוא תשוש פסיקת חוט השדרה ופסיקת הגרגרת שבסי׳ ל״ד וכיוצא בהו , ולא״ח היינו פסוקה היינו קרועה כבר חירץ הרשב״א בת״ה דף מ״ו דלשון פסוקה משמע כולה או רובה והיינו גרגרת והיינו חוט הנשברה אבל לשון קרועה שייך באמצע דנכרס האיטוה ואפילו גדולה סגי להו בעפת כדלקמן בסימן מ״ח אבל הרמב״ם סבר דלשון פסוקה הוא לגמרי מעבר לעבר אבל לשון קרועה אפילו לא נקרע מעבר אל עבר כל שנקרע רוב עובי הבשר מיקרי קרועה וטריפה לדעתו ז״ל , (יב) שבורה דין בוקע דאמעת דשף מדוכתיה לדעת הרמב״ם ונדללו הסימנים לדעת רש״י ז״ל , וכן חכיסת הגלגולת שבסימוך וכן עקירת עלע שבסי׳ כ״ד וכיוצא בו ,

ל (א) בהמה או חיה וה״ה עוף ופשוט הוא דטרפות שמנו חכמים בבהמה כנגדן בעוף כדאיתא בפ׳ א״ע דף כ״ז וכן מבואר בלשון הרמב״ם , (ב) שנתרוצץ היינו שנתבשה פירש״י שהוכתה מכות רבות ולא נפתחה , (ג) אע״פ שהקרום של מוח קיים ר״ל ב׳ קרומים וליכא דמתניתין נקע קרום תשוש דמיירי באותו קרום שהעיקר החיות תלוי בו וכדלקמן סימן ל״א גם לשון המחבר מתוקן בהכי , (ד) ושבנגד בין העינים היינו לצד האוזר ובין העינים ושבנגד בין העינים פירושם היקף כל הגלגולת , (ה) עד למעלה לצד הראש כל ארך הגובה כו׳ רצה לומר עד גובה הפרחת שהוא במדה מקום הנחת תפילין והוא זה מקום הערפות אם שנתרוצץ רוב אותו הרוחב טריפה ,

וראיתי לכתוב הכ״ל בטוחות דברי הטור והרי״ן הבי״ב ז״ל בטור כתב ח״ל בהתה או חיה שנתבשה עלם גולגלת פירוש שנתרוצץ ברובו טריפה בין ברוב הקיפו דהיינו מלחלעתו ולמעלה שהוא לחטה מהעינים בין ברוב גובהה דהיינו מחקום שמתחיל לנטע והוא לחטה מהעינים ע״כ , וכתב הב״י והרי רבינו תמוהין וטרחה שמין לכם הבנה עכ״לי כרחה תשם דקשה ליה לשון מלחלעתו ולמעלה משמע מלחלעות הגלגולת הכא עלה קאי והדר אחר שהוא לחטה מהעינים ושוב כל מה שתן העינים ולחטה אין בכך כלום דלאו גולגלת מקרי שאין שם ולחטה מוח ואין טריפות זה אלא הבנים מוח והכי״ל רוצה לפרש דברי הטור בדרך הזה וז״ל שתחתיה כתן מיתן מתחיל מקום הטריפות ואחר מן המלעת של גובה הראש ולמעלה דהוא לחטה מהעינים לצד הראש כל ארך הגובה בעיגול עריכה ורוב גובהה היינו שנתבשה אלא בעיגול הסיקה אלא לחטה מהעינים לצד האחרון ומלחלעתו מקום ולמעלה עד הקרנים כל מקום שהיה אחבשה בהיקף בעיגול אותו מקום אשלו ברוב מאזו עיגול עריכה ורוב גובהה היינו שנתבשה אלא בעיגול הסיקה אלא לחטה מהעינים מן העינים ולמעלה לצד הקרנים אם נתבשה רוב אותו מקום ג״כ טריפה אבל לחטה מתחיל שבשבע אין שום מבדיל לאמור שם ברוב גובהה עכ״ל , ולא נחית לדרוך בדרך אחת לשון מלחלעתו דקאמר הטור משמע דעל הגולגלת קאי דעלה קאי ובוד כל הה שתן העינים ולחטה אין בכך כלום דלאו גולגלת מקרי דאין שם ולחטה מוח וק״ל והרי״ן חביב כתב וז״ל רב״י פירוש בין ברוב גבהה כלומר מן העינים ולמעלה בין ברוב הקיפה וז״ל הר״ן ברוב גובהה של הגולגלת דלפי דעתי׳ אז ברוב הקיפה אל כל הראש והוא שיעור גדול מרוב גובהה מכ״ל ותכף עתה הלשונות אלו אחר דאלא כיון בעל הספר כאחרו לחטה מהעינים על התרחק ההולך תחורך הראש ר״ל לצד החוטם ולחטה מהעינים כנגד זה רק שיעור לחטה ולחטה כנגד תרחב הראש ולחטה מהעינים ר״ל לפנים מהעינים ובזה הצד הוא היקף הגלגולת ואחנם לחטה מהעינים ר״ל מצד חוץ מקום נסער גובהה על מקום הראש הוא וכלל הדברים פירוש גובה הוא חוט הולך מחטה לחטה בגובה הפרחת שהוא לחטה מן העינים ופירוש היקף בתרחב בזה שהיקף כל הגלגולת בכל לד שלנים ולחטה מהעינים ר״ל לפנים מהעינים עכ״ל ובי״ה הביאו מ״ם , ובראה הכוונה כדי הוא שלא כיון בעל הספר באחרו לחטה מהעינים על התרחק ההולך באורך ר״ל לצד החוטם כו׳ דהיינו שהטור תחילה נתן שיתן היכן מתחיל מקום הטריפות ואחר מן המלעת של גובה הראש ולמעלה דהוא לחטה מהעינים לצד החוטם ולחטה ולמעלה עד הקרנים בכל מקום שיהיה חבשה בהיקף בעיגול אותו מקום אשלו ברוב מאזו עיגול עריכה דה״כ קבה מקום לעיל בדברי הטו״ר רק שיעור לחטה ולחטה ר״ל שיעור לחטה דקאמר שהוא לחטה מהעינים ולחטה דקאמר הראש תתחלשתא ולחטה כנגד תרחב הראש קאמר הטור ולחטה מהעינים ר״ל לפנים מהעינים דהיינו לצד האוזר לחטוקי לצד החוטם ובזה הצד הוא היקף הגלגולת אלא נתבשה בם בצד היקף זה רובו עריכה , ולפי פירושו משמע דעת כל המפרשים שזוהן בזה מקום הטריפות נתבשה הגלגולת אינו מתחיל אלא מן העינים ולחטה ולמטה לבסוף אלא אחתלוקת ביניהם הוא כך לאמור ברוב היקפו היא ברוב היקף לצד האוזר שהוא לפנים מהעינים ולדיהבו ברוב הקיפו הוא ברוב היקף כל עיגולה , ואתן נקעינן דהאמר שפקיים ברוב היקפו הוא ברוב היקף כל עיגולה ולא כהטור וכתו שפקיים הרב ר״י בפ״ע וכת״ם המחבר ,

והפרישה רוצה לפרש דברי הטור וז״ל כ״ל דהכי פי׳ ידוע שעצם הגלגלת שהמוח מוכח בה היא הגלגלת העצם מקיף המוח מכל לד מעלה ומטה ומהצדדין וחלק היא הקרוב וקבוע ברחם ועצמות ובשר מקיפין אותה תחתיה וסביבה והעינים קבועים ברחם בצד עצם הגלגולת אחר בלות אותה חלי התחתונה וחלי הצני של עצם הגלגולת לצד עליונה הוא בולט למעלה ואין עליו אלא עור לבד שמכסה אותה ובאותה החלי דוקא שיך הטריפות אם נחבשה אבל בחלי התחתונה אף אם נהבשה אם אינה נערף בכך כיון שהיא חקועה וקבועה ברחם וה״ם רבינו בין ברוב הקיפה דהיינו מלחלעתו ולמעלה שהוא לחטה מן העינים ולחטה מן העינים רצה לומר לפנים מן העינים לצד האוזר לאפוקי לצד החוטם כו׳ עכ״ל , וכתב ולעכ״ד שלזה הפירוש כיון מהרי״ן חביב שהביא ב״י עכ״ל , ולדעתי לא כיון אליו כלל דאם כדבריו שמהרי״ן חביב כיון לזה האיך כתב רק שיעור לחטה ולמעלה כנגד מרחב הראש הכי הו״ל למיכתב רק שיעור לחטה כנגד מרחב הראש ולמעלה מאן דכר שמה ומדכתב הכי ש״מ דמ״ם ולמעלה רצה לומר מלחלעתו ולמעלה דקאמר הטור ודו״ק

(ו) כסלע וכי היו כסלע מלומלם דינו ביחד מכסלע וטריפה ס"ם ופוכקים ודע דהם דנעיגן חסרון כסלע היינו בנבמה גדולה ובבריה קטנה ובעוף משערין לפי קוטנה וכן מבואר בדברי הרמ"ם בפ' מ"ע רים דף קמ"ו ובדברי רבינו ירוחם ע"ם (ז) והוא שלים עפח מה שהש"ך בסי בס"ק ה' הביח בל"ע על דין זה ייסב לוחו בהפרו מה"כ ע"ם, (ח) שיש בהן חסרון וכתב הב"י דנקביים שאין בהם חסרון אפילו כי מעורפי להו היו רובא לא פסלי בגלגולת ע"כ ע"ם והש"ך מגמגם בדין זה לבל הפר"ח כתב שדעתו נראה בפשיעות להכשיר ורמיוחו ע"ם, (ט) אלא כל שהו טריפה והעלה הפר"ח לדינא בס"ם כ' דאותן מוחות שלאחר שחסירן הגולות מעל ראשיהם נראה נוטה על הגלגולת והעור שעל הגלגולת אלא רק שהעור הוא כפוף לאחה ונראה בעין גומה וכאשר מתחילן לחתוך בעור בדי לפעע הראש וכן בגלגולת הלב ומגיע עד הקרום של מוח והקרום קיים טריפה וכן שהגין בקלת מקומות, (י) אם נכבה אולה בו' דאלו ביד ים דרוסה לאחלה בעופות ובדלקמן כי' כ"ו, (יא) אם יוצא ומבלבן המוח בו' ואפי' לר"ת דאוסר אפילו בניקב קרום עליון לבד בס"ם בסי' שאחר זה אף ע"פ כן בשאינו יוצא לחעלה כשר אלי הוי קרום עליון נקוב הוי נקרע גם התחתון מתוך הדחק ס"ם, (יב) לבד יש להטריף כל עוף שניקב עצם גולגלתה

לא (א) **אם** לא במקום הפסד מרובה רש"ל וב"ח אוסרין אפי' במקום הפסד מרובה לפסק דחזרייתא הוא והואיל שבה"ג מן האוסרים

והואיל דאתי לידן איתא מיהא בהגהת אשרי"ל כתב בפס בה"ג דר' דניקב אי אתקרוטין או בעניין או התחתון טריפה והוא זה מ"ם רמ"א והתחבר ויש מטריפין גם בניקב העליון לבדו ובאב כ"י ויש לתחוה שאין זה

בשם אי מהלשונות וז"ל דבה"ג מפרש אלישבא דאתא דוקא דאיקנב עילאה טריפה אבל אי לא אתיקב אלא תחתה כשרה וא"ל תחתה בלותר אפילו לא איקנב אלא תחתה לחוד טריפה עכ"ל והיקבה הב"ח וגם הסמ"ק שמואל דא"כ אחי קאחר גבי עוף אי נ"ו הגיחא לא"ד קרמא תחתה כו' הא אף לדידיה טריפה בקרמא עילאה לחוד ע"כ ולפע"ד נראה פשוט דלא קשה מידי דבאתא איקנב לכרוכי כתו בחפרא רש"י ז"ל וא"ל קרמא תחתה עד דאיקנב קרמא תחתה וכתו שחפרא הרי"ף וא"ל קרמא תחתה דאבריחות תלוי בתחתה ולא בעילאה וכמ"ב בס"ג וא"ל תחתה בלותר אפילו לא איקנב אלא תחתה ובעילאה לא מבעי' לטריפה ובמתחתא דהלוחה י"ל נמי דהוי קא מסקלא לה אלא דסבי קאחרי הגיחא לא"ד קרמא תחתה דאיקנב לפריבי עד דאיקנב תחתה אי אבריחות תלוי בתחתה אלא לא"ד קרמא עילאה ובמתו כו' אבל בתר דאסוקי אי איתא דאיקנב עילאה גם תחתה אבד דוכלה מיפקע פקע אלא לפרוכי בכל הני פירוכי ולפי הר"ב ב"ג ורב"ל מהדרי לא הב מיתנא בקרא' התחתון מסתבא בתריה לכשיבא לפי הבו תלוי הבריחות דאיקנב לפרבי בכל הני פירוכים לפי נקבו ב"ג הכלי פירוכא לחוד ולא"ל, והב"ח דולה לפרש דבה"ג ס"ל כיון דלעיכנא קתם קא מיבדפא בניקוב העליון לחוד ולעיכנא בתרא בניקב התחתון לחוד ומפירוש הריף ולא איקבקא הילכתא בהיא מתא הילכי נקבין בתרוייהו לחוד ע"כ וזה אינו דוחלי מההרי ר"ם ב"ג ורב"ל לחיבה מיתנא בקרום התחתון דבמא בתריה לכשיבא בבו תלוי הבריחות ובא הר"ח פסק כרבנא קתם לחוד ע"ל איכנא מבוא דבריחות דיהה עד דאיקבה תחתה בבריחות רש"י ולכאי אף דההרי לחיבה ביתנא הוחל ובכא איקבה קולא ובכא איקבה לחוד לחוד ע"ל נקבו לחוד לבל אי בבריבה הרי"ף קרמא עילאה ואי"ל קרמא תחתה בודאי יש לפסק דהבריחות תלוי בתחתה כולהו ובכא מההרי לחיבה מיתנא בבו תלוי הבריחות תלוי דוק"ק,

(ב) המוח עצמו שנקרב מעט ממנו לו נתמעך בו' כשן הרמב"ם הוא ובתב הש"ך דמ"ם הרמב"ם והש"ע המוח עצמו שנקרב בו' היינו ע"י חסרון ר"ל דאפילו נקרב לו נתמעך שנחסר מעט בעינן שאם היה ביולה בו בחוט הבדרה לוחזין לוחה ומגיע הריקן למעלה מידו היה עומד ולא היה נכפף אבל אם נחסר הרבה שאז כ ולא בו בחוט הבדרה אילו היה יולה הרבה למעלה מידו היה נכפף טריפה ולכן כתב המגיד בסי' ל"ב ס"ד דנחסר קלת מהמוח ונתקרקן כשר לאפוקי אם נחסר הרבה שאז טריפה כיון שאם נחסר הרבה בחוט הבדרה לא הילקו לא כאן ולא בכו" ל"ב בין מעט להרבה לפי שדרכו להתמשחה הרבה ואין נימוח היטב אז לא שכבימוח היטב כדוגא אז הוא שוחה וטריפה ואם לאו כשרה, וכן משמע מת"ם והקרום קיים בו' דמשמע כל שהקרום קיים אפי' נחסר מהמוח עלאה ע"י רקיבה כשר עכ"ל ע"ש ובסמוך מבואר מ"ם הב"ח לפסק הלכה בדין זה, (ג) אם נימוח במים בו' פירש בענין שבחוט הבדרה ביולה בו אם מעמידין אותו לא היה עומד כדלקמן סי' ל"ב כ"כ העור ומהר"ל סי סי' י"ד, (ד) ונחסר מהמוח בשיעור המים כו' כתב הע"ז דוקא נחסר מהמוח אבל אם אינו בכל מדיו ואחר שהתבו הרחם והוליאו המוח נמצא מים קלת אין בזה איסור דעיקר איסור האיר היא משום דאמרי' שהמוח נתחבמה ונעשה מים אבל כאן אנו רואין שהמוח שלם אין כאן איסור והמים בלו ממקום אחר, ר"ל שהמילה בתולדה מרוב ליחות טורדו מים במוח אבל במים שבתוך הבלפוחית שהיא מונחת בין מוח לקרום או בין קרום לגולגלת אפילו אם המוח שלם שהיה עריפה דאנו רואין אמן המוח בלו, אבל הפר"ח הביג עליו וכתב וז"ל ודבר תימה הוא שכיון שהמים והבלפוחית מעולים לקרום מה לי אם המוח שלם או הבר ולכן העיקר אלי שהבדרן המוח אינו מעלה ואינו מוריד בעיקר הדין אלא שמעבה שהיה כך היה והמחבר העתיק הדין כמו שמצאו בפוסקים, מ"ר לרבותא דאף בשנחסר מהמוח בשיעור המים כל שהמוח מקיף המים סביב דבשרה אבל בהמים מעולים לקרום אף שהמוח שלם טריפה ואחיי בה"ג שהוא הפוסק הראשון שהזכיר דינים אלו ולא הזכיר בדבריו כלל חסרון מוח, גם מ"ם בס"ו שהמים שבתוך הבלפוחית מעריפן אפילו אם המוח שלם לפי שאנו רואין שמן המוח באו עכ"ל דבר תימה הוא דכיון שאנו רואין שהמוח שלם איך אנו יכולין לומר שמן המוח באו אמנם הדבר ברור שמהילה בתולדתה מרוב ליחות מוריים מים במוח ונעשית בלפוחית ומתמלא מים וא"כ מה טעם ומה סברא יש לחלק בין דין נמצאים מים לחודייהו ובין דין נמצאו מים בתוך הבלפוחית ולכן כ"ל עיקר הדין הוא שכל שנמצאו מים או בלפוחית במוח בין שהמוח שלם בין שהמוח חסר צריך להיות המוח מקיף סביב למים או לבלפוחית, דבהני הדר בריה ואם המים או הבלפוחית מונחים בין הקרום והגלגולת אף שהמוח שלם טריפה וכ"ם בשנמצאו בין קרום לקרום דבריבי עפי וטריפה עכ"ל הפר"ח, ולפי דברי הב"ח שבתב בנרקב המוח מעט או נתמעך דאין להקל באיסור דאוריתא ולאסור בכל ענין אף בהפסד מרובה דאין אנו בקיאין בשיעור חסרון מעטו וגם בנתמעך צריך שידע להכמין בין לימוח לגמרי או אלא לימוח לגמרי ואין אנו בקיאין ע"כ פשיטא דאין אנו בנמצא מים או בלפוחית אי נחסר מהמוח ומוח מקיפו או לא ויש לחסור בכל ענין, (ה) אפילו לקרום הני אפילו אינם מדוקדקים שפיר ואין כאן לא תבעית ובפוסקים שהעתיק מהם דין זה ליתנהו להני אפילו, (ו) טריפה כיון שאין המוח מקיף אותו, וכן אם נמצא מים בין הקרום לגלגולת טריפה

ודע שהמחבר זה הסמיך הבה' רמ"א ולא ידעתי למה וז"ל הגהות רמ"א וכן אם בלבלפוחית מונחת בין הקרום והגלגולי טריפה היה ספק אם היה מבוסה או לא טריפה ע"כ יש לדקדק כשפיתחון הראש שיפתחהו בדרך שיוכל לראות אם המוח מקיף אם מצאו אם מים או לא ומ"מ אין צריך לבדוק אחר זה לסמכין אחרב' ויוכל להבליך הראש או לחוברו לעבו"ם בלא פתיחה עכ"ל וכתב הע"ז הא דכתב רמ"א ויוכל להבליך הראש פשוט דהיינו במקו' שאין רשותא לפניע אבל אם יש רשות לפניהו לדיינו שהבהמה שחיה דאתה מעוגנת בראשה שקורין שוויב"ל פשיטא שיש לאסור עד שיתבדר הדיתר בפתיחת ראשה וכ"כ הב"ח ע"ש (ז) ואין בקרום התחתון לא רושם כו' דברים אלו אלא בדקדוק דמשמע אף שיש רושם בקרום העליון ובאמת בניקוב קרום העליון אף לבדו פסקינן דטריפה אלא במקום הפסד מרובה כדכתב המחבר לעיל בס"ו, (ח) כגון בחוטם בו' חוליות כלפי חוץ וכלאי' בב"י ומשמע ולאי דבדיקה אינו צריך אולי יש שם רשותא בקרום אמנם אם אינו כלום הוא אמנם אלא לקרה מעולם ומיהו אי אינו רשותא דוקא אם אי אינו בקרום המוח ולאי יש לחאור, כל זה לדינא אבל הע"ז כתב וז"ל דמ"מ ראה דנכון לבדוק בקרום מלחר שאפשר לעמוד על הברור לא

נגוחיל

ב ואם נפרחה הגולגולת וחסר ממנו (ו) כסלע (ז) והוא שליש מפח טריפה אע"ג דלא ניקב הקרום של מוח מטעמא דלעיל שסוף הקרום לינקב ופרות כבסלע בשירה ואם ניקב הגולגלת נקבים (ח) הרבה ע"ש בהן הקרום אם יש בנקבי' כולם בסלע בלי צירוף העצם ע"ביניה' פריפ' בד"א בשיש בשלם שבין נקב לנקב כמלא נקב אז אינו נטרף אלא כשיש בנקבים עצמן כסלע אבל אם אין השלם שבין נקב לנקב כמלא נקב גם השלם נידון בנקוב והשלם מצטרף לכסלע וטריפ' ובעוף שדרכו לשוט תמיד במים בגון אווזות ובר אווזות שקורין ענטין בל"א וכיוצא בהו אפי' לא ניקב עצם הגולגולת שלהן (ט) אלא כל שהוא טריפה הואיל וקרומן רך ובניקב העצם הוי באלו ניקב הקרום אבל עוף של יבשה אינו נטרף בנקיבת העצם אלא (י) אם נשכה הולדה על ראשה או נגפה באבן או בד"א בניקב העצם ולא ידעינן אם ניקב גם הקרום או לא מניח ידו בצד הנקב ונועץ אצבעו שם או מכניס ידו לתוך פיה ודוחק כלפי (יא) מעלה אם יוציא ומבצבץ המוח דרך הנקב בידוע שניקב הקרו' וטריפה ואם לאו כשירה ואנו אין בקיאין בבדיקה זו, (יב) לכך יש להטריף כל עוף שניקב עצם גולגלתה (יג) אפילו עוף דיבשה,

לא דין נקיבות המוח וקרומיו ובו' סעיפים,

א המוח יש לו שני קרומין זה על גב זה ניקב התחתון טריפה אבל אם ניקב העליון לבדו כשירה ויש מטריפין גם בניקב העליון לבדו והבי נהוג, (א) אם לא במקום הפסד מרובה, ב (ב) המוח עצמו שנקרב מעט ממנו או נתמעך והקרו' קיים כשירה אבל, (ג) אם נימוח במים בתוך הקרום ונשפך מראשו לסופו ומסופו לראשו אפילו לא נימוח כ"כ אלא שנתרבך ונימוח בדונג מפני האש כיון שהגיע להפסק וריקבון בזה ודאי עתיד הקרום לדנקב ולא יוכל לעתקיים וטריפה ואם נמצאו מים בתוך הקרום (ד) ונחסר מהמוח כשיעור המים אם המוח מקיף המים מכל צד שאינם מגולים כלל (ה) אפילו לקרום כשירה דהדרא בריא אבל אם אין המוח מקיף המים מכל צד טריפה שלא יבול להרפא והולך ומתנונא עד שינקוב הקרום וכן אפילו אם היו המים מונחים בתוך השלפוחית קטנה אינו כשר אלא עד שיקיף המוח את השלפוחית מכל צד ואם לאו טריפה ואפילו אם נמצא השלפוחית מונחת בין הקרום והגלגולת, (ו) טריפה כיון שאין מוח מקיף אותו,

ג אם נמצא תולעה בקרום של מוח והמוח קיים, (ז) ואין בקרום התרתון לא רושם ולא ריעותא כגון קורט דם כשירה דדרך חומימה בא לשם והא לא נילב המוח מיהו מן הדין היינו צריכין לבדוק הקרום דשמא ניקב ועכשיו אין אנו בקיאין בבדיקת ומבדפינן מספק וה"מ אם נמצא תוך הקדירה של עצם המוח שאין כאן אלא ספק א' שמא ניקב הקרום שמא לא ניקב ואזלינן לחומרא אבל אם נמצא חוץ לקדירה (ח) כגון בחוטם דהוי ספק כפיקא שמא לא דגיע לעולם אל המוח ואת"ל דגיע למוח

(ב) המוח עצמו שנקרב מעט ממנו לו נתמעך בו' כשן הרמב"ם הוא ובתב הש"ך דמ"ם הרמב"ם והש"ע המוח עצמו שנקרב בו' היינו ע"י חסרון ר"ל דאפילו נקרב לו נתמעך שנחסר מעט בעינן שאם היה ביולה בו בחוט הבדרה לוחזין לוחה ומגיע הריקן למעלה מידו היה עומד ולא היה נכפף אבל אם נחסר הרבה שאז כ ולא בו בחוט הבדרה אילו היה יולה הרבה למעלה מידו היה נכפף טריפה ולכן כתב המגיד בסי' ל"ב כ"ד דנחסר קלת מהמוח ונתקרקן כשר לאפוקי אם נחסר הרבה שאז טריפה כיון שאם נחסר הרבה בחוט הבדרה ביולה בו אם מעמידין אותו לא היה עומד כדלקמן סי' ל"ב כ"כ העור ומהר"ל סי סי' י"ד, (ד) ונחסר מהמוח בשיעור המים כו' כתב הע"ז דוקא נחסר מהמוח אבל אם אינו בכל מדיו ואחר שהתבו הרחם והוליאו המוח נמצא מים קלת אין בזה איסור דעיקר איסור האיר היא משום דאמרי' שהמוח נתחבמה ונעשה מים אבל כאן אנו רואין שהמוח שלם אין כאן איסור והמים בלו ממקום אחר, ר"ל שהמילה בתולדה מרוב ליחות טורדו מים במוח אבל במים שבתוך הבלפוחית שהיא מונחת בין מוח לקרום או בין קרום לגולגלת אפילו אם המוח שלם טריפה דאנו רואין שהמים והבלפוחית מעולים לקרום מה לי אם המוח שלם או הבר ולכן העיקר אלי שהבדרן המוח אינו מעלה ואינו מוריד בעיקר הדין אלא שמעבה שהיה כך היה והמחבר העתיק הדין כמו שמצאו בפוסקים, מ"ר לרבותא דאף בשנחסר מהמוח בשיעור המים כל שהמוח מקיף המים סביב דבשרה אבל בהמים מעולים לקרום אף שהמוח שלם טריפה ואחיי בה"ג שהוא הפוסק הראשון שהזכיר דינים אלו ולא הזכיר בדבריו כלל חסרון מוח, גם מ"ם בס"ו שהמים שבתוך הבלפוחית מעריפן אפילו אם המוח שלם לפי שאנו רואין שמן המוח באו עכ"ל דבר תימה הוא דכיון שאנו רואין שהמוח שלם איך אנו יכולין לומר שמן המוח באו אמנם הדבר ברור שמהילה בתולדתה מרוב ליחות מוריים מים במוח ונעשית בלפוחית ומתמלא מים וא"כ מה טעם ומה סברא יש לחלק בין דין נמצאים מים לחודייהו ובין דין נמצאו מים בתוך הבלפוחית ולכן כ"ל עיקר הדין הוא שכל שנמצאו מים או בלפוחית במוח בין שהמוח שלם בין שהמוח חסר צריך להיות המוח מקיף סביב למים או לבלפוחית, דבהני הדר בריה ואם המים או הבלפוחית מונחים בין הקרום והגלגולת אף שהמוח שלם טריפה וא"ל המים או הבלפוחית מונחים בין הקרום לגולגולת אף שהמוח שלם טריפה וכ"ם בשנמצאו בין קרום לקרום דבריבי עפי וטריפה עכ"ל הפר"ח, ולפי דברי הב"ח שבתב בנרקב המוח מעט או נתמעך דאין להקל באיסור דאוריתא ולאסור בכל ענין אף בהפסד מרובה דאין אנו בקיאין בשיעור חסרון מעטו וגם בנתמעך צריך שידע להכמין בין לימוח לגמרי או אלא לימוח לגמרי ואין אנו בקיאין בנמצא מים או בלפוחית אי נחסר מהמוח ומוח מקיפו או לא ויש לחסור בכל ענין, (ה) אפילו לקרום הני אפילו אינם מדוקדקים שפיר ואין כאן לא תבעית ובפוסקים שהעתיק מהם דין זה ליתנהו להני אפילו, (ו) טריפה כיון שאין המוח מקיף אותו, וכן אם נמצא מים בין הקרום לגלגולת טריפה

ודע שהמחבר זה הסמיך הבה' רמ"א ולא ידעתי למה וז"ל הגהות רמ"א וכן אם בלבלפוחית מונחת בין הקרום והגלגולי טריפה היה ספק אם היה מבוסה או לא טריפה ע"כ יש לדקדק כשפיתחון הראש שיפתחהו בדרך שיוכל לראות אם המוח מקיף אם מצאו אם מים או לא ומ"מ אין צריך לבדוק אחר זה לסמכין אחרב' ויוכל להבליך הראש או לחוברו לעבו"ם בלא פתיחה עכ"ל וכתב הע"ז הא דכתב רמ"א ויוכל להבליך הראש פשוט דהיינו במקו' שאין רשותא לפניע אבל אם יש רשות לפניהו לדיינו שהבהמה שחיה דאתה מעוגנת בראשה שקורין שוויב"ל פשיטא שיש לאסור עד שיתבדר הדיתר בפתיחת ראשה וכ"כ הב"ח ע"ש (ז) ואין בקרום התרתון לא רושם כו' דברים אלו אלא בדקדוק דמשמע אף שיש רושם בקרום העליון ובאמת בניקוב קרום העליון אף לבדו פסקינן דטריפה אלא במקום הפסד מרובה כדכתב המחבר לעיל בס"ו, (ח) כגון בחוטם בו' חוליות כלפי חוץ וכלאי' בב"י ומשמע ולאי דבדיקה אינו צריך אולי יש שם רשותא בקרום אמנם אם אינו כלום הוא אמנם אלא לקרה מעולם ומיהו אי אינו רשותא דוקא אם אי אינו בקרום המוח ולאי יש לחאור, כל זה לדינא אבל הע"ז כתב וז"ל דמ"מ ראה דנכון לבדוק בקרום מלחר שאפשר לעמוד על הברור לא

למוח שמא לא ניקב ואזלינן לקולא וכשירה ,

ד עצם שהמוח מונח בתוכו יש בו חלל גדול כמו קדירה ויש
על פיה כלפי הצואר כמו שני פולין וכל מה שיש מהמוח
בתוך הקדירה עד הפולין (ט) ופולין בכלל נידון כמוח ונקיבת
קרומו במשהו ומשם ואילך (י) נידון כחוט השדרה שיתבאר דינו
בסימן שאחר זה בעז"ה ,

לב דין מכה בחוט השדרה ובו ז' סעיפים ,

א חוט השדרה יוצא מן המוח ונמשך על פני כל השדרה עד
סוף הזנב ועור אחד מקיפו ובו תלויה הטריפות שאם
נפסק אותו העור המקיף סביב החוט של מוח (א) ברוב הקיפו
טריפה אף ע"פ שכל המוח קיים ואם לא נפסק הרוב של העור (ב)
אע"פ שנפסק כל המוח שבפנים כשר ,

ב (ג) נסדק העור לאורכו וכן אם נשברה השדרה ולא נפסק
החוט כשרה ,

ג נתמעך המוח שבתוך החוט ונתערבב או (ד) נחסר קצת מן
המוח ונתרוקן תוך העור ועורו קיים הרי זה כשרה ,

ד אבל אם נתקלקל המוח בתוך העור כ"כ עד שנימוח (ה) ונשפך
כמים (ו) או אפילו כרוגג שנמס מפני האש עד שימצא אלו
היה מעמידו בידו היה המעט מוח היוצא , (ז) שחוץ לידו שוהה
ולא היה יכול לעמוד טריפה שהולך ומתנוגא ועתיד העור לינקוב
וכן אע"פ שלא נתרכך ונמס מבפנים אלא שהוא עב וכבד ואם
מעמידין אותו אינו יכול לעמוד מפני כבדו טריפה שדבר זה אינו
בא אלא מתוך חולי ועתיד העור לינקוב ,

ה וטריפות החוט הנזכרים הוא משום שהחוט הזה הוא
קשר ומקיים כל החוליות שבשדרה ומעמיד בניין כל הגוף אם
נתקלקל החוט הזה אין הגוף יכול להתקיים הלכך אין הטריפות
הללו מטריפין הבהמה אלא עד פי פרשה השלישית ועד בכלל
כמו שיתבאר שעד שם קיום השדרה תלוי בחוט ומשם ואילך
תשש כח החוט ואין הבהמה מתה בפסיקת ונקלקל החוט שם מפני
שמשם ואילך אינה צריכה לקיום השדרה ע"י החוט ההוא מפני
שהיריכים מעמידים שדרתו ופירוש פרשה השלישית הוא זה דע
כשמגיע החוט עד היריכים מתפצל פיצל אחד לצד ימין ותוך עצם
אחד ופיצל אחר לצד שמאל תוך עצם אחר ואמצעיתו יורד
ביושר דרך השדרה עד למטה כנגד הזנב ולאחר שיורד בשלשה
אצבעות מתפצל עוד שני פיצולין אחד לימין ואחד לשמאל וכן
הרבה מקומות עד שיכלה ומעתה כל מקום שיפסיק או יומוח מתחל
יציאתו מן המוח שהוא מסוף הפולין ולמטה עד התחלת הפיצול
השלישי (ח) ועד בכלל הוא טריפה ומשם ואילך הוא כשרה ואם
נפסקו אחד משני הפיצולין הראשונים או השניים הרי הם כחוט
השדרה עצמה וטריפה אבל אם נפסקו חוטי פיצול השלישי כשרה
ובעוף הוי טריפות החוט עד בין האגפיים הוא בתחלת המקום
שהאגפיים מחוברים בו בגוף (ט) ויש מטריפין בעוף עד מקום
שכלות שכיבת העצם המחובר לגוף והכי נהוג אם לא בהפסד מרובה
חולא אחת שנעקרה מהחוט אפי' הוא מהחוליות שהם למטה
מהבסלים שאין שם צלעות טריפה שכיון שנעקרה חולי' אחת
נתקלקל בניין הגוף ואין הבהמה יכולה לחיות

ו בהמה שהבו אותה על השדרה לאורכה במקל והלך המקל
על פני כל אורך השדרה כשרה (י) ולא חיישינן שמא נפסק
החוט (יא) ואם לא הגיע המקל על פני כל אורך השדרה או שיש
במקל קשרים (יב) חוששין לפסיקת החוט שראש המקל במקום
שכלה וכן במקום הקשרים מכה בכח ופוסק החוט וכן אם הכה
לרוחב השדרה במקל חוששין שמא נפסק החוט וצריכה בדיקה
על פני כל השדרה ,

ז בהמה שנורדת רגליה (צ) וה"ה עוף אין חוששין שמא נפסק
חוט השדרה דהוי מילתא דלא שכיחא אלא תולין אותה בחולי
שקורין שגרונה שהוא כאב היריכים וה"מ שלא נודע שנפלה ,
(יד) אבל אם נודע שנפלה חיישינן שמא עם נפילת' נפסק החוט
שהוא מצוי בנפילה לפסוק החוט ולכך נורדת רגליה וצריכה שהייה
ובדיקה כמו שיתבאר לקמן סימן נ"ח ,

לג דין אם ניטל הלחי ומכה בוושט ובו י"א סעיפים ,

א אמרו חכמי הרופאים וכן הסכימו חכמינו ז"ל שהלחי העליון
נברא בבעלי חיים לכסות פי הקנה שלא תכנס בו נשימת
הרוח הקרה פתאום לריאה ויקרר אותה וימות החי פתאום אם יכנס
לריאה הילכך כשניטל לחי העליון טריפה שלא תוכל לחיות עוד ,

ב (א) אבל לחי התחתון שניטל כשר והוא שיטילה לחיות ע"י
(ב) המראה והלעטה ואם לאו טריפה שלא תוכל לחיות עוד
(ג) ואין חילוק בין בהמה לעוף ,

ג וושט ותורבץ הוושט שניקבו בכל שהוא טריפה ,

ד שני עורות יש לו לוושט זה על זה ניקב זה בלא זה כשר ניקבו שניהם (ד) אפי' זה שלא כנגד זה טריפה שכיון שאוכלת
בו וצועקת בו נמשכות העורות אילך ואילך ומזדמנים לפעמים שהנקבים עומדים מכוונים זה כנגד זה והוי כניקבו זה כנגד זה
וטריפה והני מילי (ה) דווקא כשהנקבים מרוח אחת שאז אי"אשר

נעמיד על הספק ע"כ ע"ש , (ט) ופולין בכלל פירש"י מוח שכנגד הפולין ,
(י) נידון כחוט השדרה ונקיבת קרומו ברובו כמ"ש בסימן שאחר זה ,

לב (א) ברוב הקיפו עריפה כתב הב"ח ולא מטרפין בנקבים כמובי'
זה לזה בהיקף ובלירוף רובו כמו בגרגרת אלא דוקא
בנפסק רובו במקום אחד ע"כ והש"ך הביאו אבל הפר"ח כתב דלא נהירא
להקל מכברא בחוט השדרה עפי מגרגרת ותדע דהרי גבי גרגרת הקן ואלו
בשירות בבהמה נקבה הגרגרת או שנסדק וליכא מאן דפליג בהכי וגבי חוט
השדרה פליגי בה תנאי ואיכא מ"ד דאפילו בניקב לחודיה עריפה אלמא
מחיר השדרה מגרגרת וא"כ אפילו למאי דק"ל דהוי ברובו מכ"ל להקל עפי
מגרגרת וכן גבי נסדק לאורכו כשר מסקנת הב"י ומאר אחרונים דאפילו לא
נסתייר כל שהו לא למעלה ולא למטה דכשר , כתב הרב ה"ג נמי בזה"ל ולא
נהירא לי מטעמא שכתבתי בסמוך ע"כ , ודעתו להעריך כמו בגרגרת ולאיש
כמוני הצעיר לימים אין בידי להכריע והיודע יבאר , (ב) אע"פ שכל
המוח קיים דפסיקת המוח לא מעלה ולא מוריד ש"מ , (ג) נסדק העור
לאורכו כשרה מסקנת הב"י דאפילו לא נסתייר אפילו כל שהו לא למעלה
ולא למטה כשר ובזה קיל מגרגרת וכן משמע בת"ה וכ"כ ד"מ והב"ח ופרישה
ולדעת הפר"ח לעיל אינו כן , (ד) נחסר קצת מן המוח ונתרוקן כו' כבר
פירשתיה בסימן הקודם ס"ך ב' בשם הש"ך דלהבי נקבו קצת משום דאלו
נחסר הרבה אז ודאי כשמעמידו היה הריקן שחוץ לידו שוהה ובנתמעמע
כדונג לא מפליג בין מעט להרבה לפי שדרכו להתמעמע כולו , (ה) ונשפך
כמים ואילו היה החוט נקוב היה יולא רש"י , (ו) או אפילו כדונג אבל אינו
נשפך כמים ואילו היה החוט נקוב לא היה יולא , (ז) שחוץ לידו פירש למעל'
מידו , אבל דע שכבר כתבתי בסימן הקודם בשם הב"ח שאין אנו בקיאין
בנחסר מועט או הרבה וגם בנתמעך אין אנו בקיאין ויודעין להבחין בין
נימוח לגמרי או ללא נימוח לגמרי ואין להקל באיסור דאורייתא ולאסור בכל
ענין בשם יתלא ריעותא בחוט השדרה , (ח) ועד בכלל הוא טריפה רלה
לומר פי פרשה של שלישית בכלל דאם נפסק שם ברוב הקיפו עריפה , (ט)
ויש מטריפין בעוף עד מקום כלות שכיבת העצם המחובר לגוף כו' בא"ז
כתב זה בשם הרשב"א אבל העור כתב בשם הרשב"א עד מקום כלות חיבורן
בגוף ולפ"ז אם נפסק חוט השדרה כנגד מקום שכיבת עצם בין האגפיים
כשר ומביאו בד"מ דיש ת אלו , ובא"ה כלל כ"ה סי' ב' פסק להחמיר כדברי
הא"ז , וכתב הגו"ז וז"ל ונראה הא דכתב רמ"א כאן דבהפסד מרובה אין
להחמיר היינו שאינו שאינו להחמיר כ"כ להעריף עד נגד מקום כלות שכיבת עצם
אבל להקל כ"כ להכשיר אפילו אם נפסק נגד מקום חיבורן לגוף ולסמוך על
הדיעה הראשונה שכתב עד התחלת המקום שהם מחובריס כו' אינו נראה
דהא בד"מ כתב שיש להחמיר שלא לפסוק כן ורש"ל פסק שיש להחמיר
אפילו במקום שכיבת עצם וכ"ח מו"ח ז"ל עכ"ל , אבל הש"ך בנה"כ הסיג
עליו וכתב ולאין זה נראה דשמעו דרמ"א מודה להמחבר בהפסד מרובה
וכדעת העור והרמ"ם ושאר פוסקים ומ"ש בד"מ להחמיר מיירי שלא במקום
הפסד מרובה ע"ש , והיודע יבאר , (יוד) ולא חיישינן שמא נפסק החוט
דכיון שהלך המקל על פני כל אורך השדרה אי אפשר שיכה בכח , (יא) ואם
לא הגיע כו' פירוש שבתחילו הכאתו לא הכה על פני כל אורך השדרה
וה"ה אם הכה אותה ונפסק המקל בשעת הכאה לפי שבמקום שנפסק המקל
עשה חבורה כמו בראש הסרטיע כ"כ הכל בו , (יב) חוששין לפסיקת החוט
כו' כתב הר"ן דעריכה שייה ובדיקה כדין נפולה בסי' כ"ח וכן פסק רש"ל
כתב הגו"ז וז"ל דאף שפסק רמ"א בסימן כ"ח ס"ו דאין אנו בקיאין
בבדיקה היינו לענין ריסוק אבל לא כאן שיש חשש מעוט שבירת שדרה
ובזה אנו בקיאין ע"כ , אבל מדברי הש"ך שכתוב לקמן בס"ק י"ד נראה
דאף כאן אין אנו בקיאין בבדיקה ואסור ודו"ק , ועיין בסי' כ"ח ס' קי"ד
(יג) וה"ה עוף כתב בהגהת מרדכי דחולין בשם ה"ר טוביה מווינא על
אחד שקנה אווז מן השוק ולא יכולה לעמוד דאותרת כיון שלא ראינו שנפל
אין לאסור מספק ואומר שגרונא נקבה וכ"כ בתו"ה כלל כ"ה , (יד) אבל
מדע שנפלה חיישינן שמא עם נפילתה נפסק חוט השדרה ולכך גורדת רגליה
שפסיקות חוט השדרה מצוי עם נפילתה עכ"ל הטור ואף ע"ג דבנפילה בלאו
הכי חוששין כדלקמן סי' כ"ח יש לומר דבנפילה בעלמא הוי שרי כדאלבו
מרבע אמות וכדאיתא התם אבל הכא כיון שגורדת רגליה לא מיקרי הליכה
וצריך לעולם בדיקה , ש"ך ,

לג (א) אבל לחי התחתון שניטל כשר , היינו בענין דליכא משום עיקר
מימיס ועיין בש"ע סי' כ"ד סט"ו וע"ז , (ב) המראה
והלעטה מה שמוחבין לה בבית הבליעה על מקום שאינה יכולה להזור נקרא
הלעטה כמ"ש בא"ח סימן שכ"ג , (ג) ואין חילוק בין בהמה לעוף דהיינו
עוף שניטל חרטומו ויכול לחיות ע"י המראה והלעטה כשרה , (ד) אפילו
זה שלא כנגד זה טריפה ול"ד לקורקבן לקמן סי' מ"ט דניקב זה שלא כנגד
זה כשר דהקורקבן מינה נייח וכדקאי קאי אבל ווש"ט כיון דאוכלין ומשקין
חדיר שם וגם הוא מגמתם פעמים שהנקבים מתכווים זה כנגד זה והוי
כניקב מתם , (ה) דווקא כשהנקבים מרוח א' כו' כלומר אבל כשהן מתחי
רוחות מ"א בשום פנים דלמרפי אהדדי וכברה וכמ"ש הב"י בשם הריטב"א
וכמו שסיים המחבר וכתב כמ' ב"ח על זה וז"ל ולפ"ז ודאי כ"ש כשניקב אחד
למעלה וא' למטה אפילו ברוח א' דכשרה ואין להקל בכך משום דהשוו
חכמים

דמתרמי

מכמיס מדומיהן ע"כ ואין דבריו נראין דמשמע ודאי דדוקא בב' רוחות הוא דבריהן משום שאין כאן שום מילתא דלתרמי אהדדי אבל ברוח מ' ודאי לא פליג רבנן בין קרובים לרחוקים משום דלא הוי מלתא דפסיקא וכן נראה דעת רש"ל בא"ע סי' ג' וכן עיקר מדינא פר"ח , (ו) ומיהו כשניקב הפנימי ובחיצון אין אנו רואין שניקב חיישינן שניקב חיצון אם גם החיצון ניקב כו' וזה הוא דוקא בנקב שיש לחוש שניקב ע"י קוץ הוא דחיישינן שמא גם בחיצון ניקב דהוי מידי דשכיח דמנקב לחוץ ואין לוטש בדיקה מבחוץ וטריפה אבל בניקב הגיכר שבא ע"י חולי ובחיצון אין גיכר שום חולי כשירה דאמרי' במה שבלעה המכה שלעה ובמאי דלא שלעה לא שלעה ואף דשלעה הלקות' גם בחיצון במקצתו ואפילו ברובא ומיעוט מעור החיצון נאמר דלא שלעה הלקותא ב"כ אין איסור מהאי טעמא דאמריק היכא דשלעה שלעה והיכא דלא שלעה לא שלעה וכמ"ש התוס' והרא"ש וכן כתב גמי הרב רמ"א בהגהותיו לס"ע וכל זה לא מיירי אלא בגיכר שנקב בא ע"י חולי אבל אם יש לחוש שניקב ע"י קוץ אפילו לא ניקב רק הפנימי טריפה דחיישינן שמא ניקב גם החיצון ושבא אין לו בדיקה מבחוץ עכ"ל אבל אמה אחי של המחבר שבא לפרש ואינו אלא סותם , (ז) בודקין הפנימי וקבה הא המחבר גופיה פסק לקמן בס"ח ובסי' ל"ד דאמן לא בקיאין בבדיקה אף מבפנים וי"ל דס"ל כסברת הרמבן שהביא הרשב"א משמו בחידושיו בדפל"ע דהיכא דאיכא להפוקי בכולי ובא היכא דאינקב כגון ההוא מוזאה דמסתם קטיעה דמא ותפני שהעין משוטע בכל ובנקב משהו עובר ההרגב ואינו מרגיש בו כיון שהוא אדום ואינו אלא סותם , (ז) בודקין הפנימי וקבה הא המחבר גופיה פסק לקמן בס"ח ובסי' ל"ד דאמן לא בקיאין בבדיקה אף מבפנים וי"ל דס"ל כסברת הרמבן שהביא הרשב"א משמו בחידושיו בדפל"ע דהיכא דאיכא להפוקי בכולי ובא היכא דאינקב כגון ההוא מוזאה דמסתם קטיעה דמא ותפני שהעין משוטע בכל ובנקב משהו עובר ההרגב ואינו מרגיש בו כיון שהוא אדום ואין לו לחפש אחר נקבתו אלא מבחוץ בנגד נקב הפנימי הרי הוא יכול לבדוק עליו אם ישנו ע"כ נהשתא ס"ל דהחילוק זה שכתבו לעור החיצון דלא בקיאין בבדיקה אהני לן לפחות לעור הפנימי שהא לבן ולפיכך בכאן כל שניקב החיצון במקום ידוע בודקין כנגדו בעור הפנימי אפילו הא דלא אלא דזה מיקרי אינו ידוע היכי שריך לבדוק כנגדו כל אורך ורוחב מקום החלוכלך כי הנה דסעיף ח' בעוף שבא לפנינו ואומרו מלוכלך הרבה בדם כו' , (ח) אינה סתימה וטריפה ואפילו עלתה בו סתימה עבה אינה מתקיימת רש"י (ע) לו שגיאה לבנים רש"ל בפ"אע סי' ג' כתב שהרשבא מתיר בא"ש נתחלף אחד מהם לחוד אלא שהתוס' מסתפקים בזה ורמוי לחוש לדבריהם ע"כ אין להתריף אלא בשניהם אחדומים דמ"מ הא' הוא עלקה אבל שניהם לבנים מה לקוי יש כאן ופסול הטרפות לא תמצא אלא בריאה ומכין לנו להוסיף בעריסות וכך כתב הא"ז שכן משמע בתוס' ר"י שי רלינ"ן שפי' לפני ר"י עכ"ל וגראה בהפסד מרובה ולעורך מורחים לו לכבוד שבת יש לסמוך עליו ובאלו הבי אין לנו אלא פסק המחבר ובאני מוזאה המלעיגים מלוי בהן שניהם לבנים בתכלית הליבון פשיטא יש להתיר ולסמוך עליו דבזה יש לתלות עפי שמתמת רוב הסמומיות הנפסכו לליבון ולא

ם קוץ

מחמת חולי הלקותא הלעגה נהפכו ועיין בש"ות פנים מאירות שהאיר ג"כ בזה וכמו שכתוב בקונטרס אחרון : (י) שאין זה בא אלא מחמת מכה וחולי כו' ובר"ן ריש מ"ש כתב וז"ל פירש"י והא דקאמר דאי חליף טריפה היינו שנתחלף הפנימי באדומיות וטריפה דאמרינן דרוסה היא כדאמרינן לקמן אשכח תרי קורטא דמא וטריפה עכ"ל והוכיח הט"ז בראיות ברורות הדר"ן לא מיירי אלא בא"ש שם בלאו הכי ספק דרוסה שראינו אדי בין הבהמות אבל בלאו הכי לא וכן הסכימו עמו שאר רבנים ואמרי לית מן דתם לה לזה כלל לחוש אה לדרוסה ומבעיה בכל יום שאנו מתירין כשיש בוודאי קצת אדמומיות מבפנים ע"ש בט"ז ס"ק ח' : (יא) שהאחד כולו אלקה כו' ודוקא כולו אבל במקצת לית לן בה מיהו ברובא ה"ל ככולה כמו בכל התורה ב"ח : (יב) אין כח בחבירו להגין עליו ואין להקשות למה אמרינן כאן דאין הא' תגין על השני מאי שנא מריאה בסימן ל"ו דאמרינן אפילו נגלד הקרום העליון כולו כשר דאין לדאות בטריפות זו לו ובכאן בני חות עפי וצריך שיהא פר"ח ע"ש : והט"ז רולה לתרץ וז"ל דעפי עדיף כשאין הקרום השני כלל כי ההוא דריאה מהך דהכא שיבא לפנינו והוא לקוי דכיון שהלקותא גדולה כ"כ אמרינן דגם השני יהיה נלקה דהא בוכבים זה על זה ולקותא של זה דבוק בזה תמיד וזהו דבר ממחבר ולפ"ז אם היה ניטל עור מ' מן הבשר כולו היה מתבאר ע"י השני כמו הריאה כנ"ל בחירך קושית זאת אבל למעשה לא נסמך על זה להקל ע"כ ופירוש כוונתו דריאה דהכי הוא בתמה אי מקצתו נלקה חזינן דלא שלטה לקותא גדולה ב"כ דאמרינן ביה עור השני יהא נלקה מבל תמה אני עליו הא מיהא בש"ס דחולין אמר רבא ובא אין לו בדיקה מבחוץ אלא מבפנים למאי נפקא מינה לחפש דרוסה וכתב הרא"ש המיה לי כיון דאין לו בדיקה מבחוץ אליך אין מכשרינן ליה ע"י בדיקה מבפנים דילמא אי הוי אני למבדקיה הוי מולאים האדם וטופו לקלקל לפנים וכ"ל דהקלו בספק דרוסה הוחיל וא"ל בע"א וגם י"ל דרוב פעמים אפשר שיהא ניכר עיפת דם האדם אף על הבשר מבחוץ אלא להאמיר קאמרי דאין לסמוך על בדיקה חוץ לפי שהחיצון אדום ושעמים שאין ניכר וצריך לבודקו אף בפנים כי האדם נתחלל לפנים ולא נשאר מבחוץ אלא רושם אדמומיות של האדם ואומר אינו ניכר מחמת אדמומיות הבשר אבל בעוד שלא נתחלל האדם ועבר לפנים עפת האדם ניכרת יפה בעורה אבל הבשר עכ"ל , והר"ן כתב ליישב המיהא זו דכיון דבני עורות הם אפילו האדיש החיצון אין סופו לירד לעור הפנימי דסימנים קבים הם אבל דרוסה וכי היכי דבסימנים בעינן שיחדימו סימני עלמן ולא סגי שהאדיש בשר כנגדם כדסגי בבני מעים ה"נ לא סגי בהאדיש עורם החיצון כיון שהפנימי לא האדיש וכ"ת ניחש שמא אף עור הפנימי האדיש אין הבל שהא דבוק לחיצון ליכא למיחש להכי שמתוך שהקרום לבן ודק הוא אם האדיש כלל ניכר הוא בלא הפנימי אלו ע"כ וסברת זו הביא המחבר בסעיף ז' , וגם הב"י מהביא סברת הר"ן לבסוף משמע דהכי ס"ל ושוב בלאו הכי מוכח דהרב ב"י כסברת הר"ן ס"ל דכתב בס"ע ובשו אין לו בדיקה מבחוץ אבל דרוסה שריכה בדיקה מפני שכיון שהוא אדום אין אדום אין אדום האדם ניכר בו כילד יעשה אם עוף הוא בדיק הקנה מבחוץ ושוחטו ואח"כ מתחפך הובשו ובודקו מבפנים ואם בהמה היא אין לה תקנה ואי כחירך הרא"ש ס"ל הא לחירך הבני דהרא' גם בחוץ שריך בדיקה דילמא יהיה אודם האדם מבחוץ ולא בפנים ולמה לא הזכיר הב"י בס"ע אלא בדיקה מבפנים אלא ואלי בחירך הר"ן ס"ל דהוא סברא נכונה וא"כ וכי יש לנו לקותא עפי מאדם השורף ונוקב ומחלחל אפ"ה אמרינן אי אודם האדם בעור החיצון אין סופו לירד לעור הפנימי אף דשוכבים זה על זה דסימנים קבים הם אבל דרוסה

ונהאיך יהא אמרינן בלקותא זו כיון דשוכבים זה על זה הא' מקלקל את חבירו ולא אמרינן סמנים קבים הם ואף גם שרוצה להוכיח מזה דין אחר מה שלא נמצא בפוסקים בכל ובודאי אין לסמוך עליו בשום מה שכתב בעצמו אלא נסמוך עליו בזה למעשה וחירך הפר"ח נכון הוא : (יג) שאין נקב משהו ניכר בדבר אדום הטעם ברש"י פרק השוחט דף כ"ח דשמא נכנס עיפת דם בנקב ע"כ אינו ניכר מבחוץ שכולו אדום (יד) וה"מ בעוף כו' שהכשרו בסימן ח' ואע"ג דלכתחילה צריך לשחוט ב' סימנים אף בעוף ובדלעיל סי' כ"ח הכא כיון שאין לו היתר אלא בסי' ח' כדיעבד דמי כ"כ הפוסקים , (עו) כל עוף הבא לפנינו ואומרו מלוכלך כו' באמונת שמואל שאלה י"ג הביא מעשה שנחטו י"ב חוזיזים פעומות וז' אינם פעומות לאחר שהפשיטו ונמלחו והאחד השומן בתערובות יחדיו הפשיט עור מן המאור שקורין בל"א העלזל בלד החוץ לא נראה וגיבר שם רשותא בעולם ובלד הפנימי במקום הפשטת מן הבשר נמלאו שני חלליים קטנים סתומות תכופות זה לזה בתוכם היו מונחים כמה נוטות מקולפים מבופלים וקרום היה מכסה עליהם וקנת מן הנוטות היו בנוים ורקובים והיתר שם מעשה דים בזה כמה ספיקות ספק בתא מהאו מחמת רבוי השומן מחמת עלמן ואח"ל שלא נתהוה מחולדתם שמא נקרע הבשר ע"י עולי שנעשה בבשר האווזא לחוד ולא בסמנים ואח"ל שנעשה ע"י קון מלן לימא שניקבו הסימנים לו שמא נעשה ע"י קנה הנב שלא יכל לקרוע הסימנים , ע"ש בתריכות , אבל זה ודאי הוא דלריך לבדוק בסימנים דמחבר

מלפסר

דמתרמי אהדדי אבל כשהן משתי רוחות אי איפשר בשום פנים דמתרמי אהדדי ובשרה (ו) ומיהו כשניקב הפנימי ובחיצון אין אנו רואין שניקב חיישינן שמא גם החיצון ניקב ואין לו בדיקה מבחוץ שכיון שהוא אדום אין נקב כל שהוא ניכר בו וטריפה מספק כמו שיתבאר בסמוך אבל כשניקב החיצון (ז) בודקין הפנימי ואם אין בו נקב כשר ואם נקבו ונתרפא ועלה בו קרום ונסתם , (ח) אינה סתימה וטריפה דקרום שעלה מחמת מכה במקום שנקב פוסל בו אינו מתקיים ויחזור וינקב ,

ה וקרומין אלו דרכן להיות החיצון אדום והפנימי לבן. ואם נתחלפו שהחיצון לבן והפנימי אדום (ט) או שניהם לבנים או שניהם אדומים טריפה (י) שאין זה בא אלא מחמת מכה וחולי ועתידים הם לינקב ואינו דומה לניקב נקב כל שהוא שהאחד מגין על חבירו דשאני הכא (יא) שהאחד כולו נלקה וכיון שכולו לקוי (יב) אין כח בחבירו להגין עליו ,

ו וכיון שעור החיצון אדום אין בדיקה לוושם בחוץ בין לעניין נקב בין לעניין דרוסה שיתבאר לקמן סימן ג"ז מפני (יג) שאין נקב משהו ניכר בדבר אדום ,

ז וכן הארם הוא אדום ואינו ניכר מפני ארמדומות העור וכיצד יעשה אם הוא עוף ויש בו חשש דריסה כגון שראינו חתול רודף אחריו יאין אנו יודעין אם דרסה אם לא אע"ג שאינו מלוכלך בדם או שצוארו מלוכלך בדם אע"ג שלא ראינו חתול רודף אחריו ויש בו חשש נקב בודק הקנה בחוץ ושחטו ואח"כ מהפך הושט ובודק מבפנים שעור הפנימי הוא לבן וזך ונקב וארם ניכרים בו ואם ימצא בו נקב חיישינן שמא גם החיצון ניקב בדלעיל וכ"ש אם ימצא בפנים קורט דם שהוא סי' ארם שנדרסה וירד הארם דרך שני העורות וטריפ' ואם לא כשרה ולא חיישינן שמא דרס בחיצון ועדיין לא ירד הארם וסופו ירד וינקוב שעור הסימני' קשה הוא לגבי דריסה וכיון שלא ירד מיד שוב לא ירד וגם לא חיישינן שמא ירד ונגע בעור הפנימי בצד שהוא דבוק לחיצון שמתוך שהקרו' לבן וזך אם היה מתארם כלל בחוץ היה ניכר בצד הפנימי ,

ח (יד) והני מילי בעוף אבל אם היא בהמה אין לה תקנה שאי איפשר לשוחטה ולהופכה אחר כך ולבודקה דשמא במקום ארם ונקב שחט וטריפה ומיהו בזמן הזה ראוי לאסור (טו) כל עוף הבא לפנינו וצוארו מלוכלך הרבה בדם או שהוא ספק נדרס מפני שאין אנו בקיאין בבדיקת הושט וכן נוהגין עיין לקמן סימן ג"ז גבי דרוסה :

דע שהרב רמ"א כתב בהגהותיו לס"ע בסעיף זה וכ"ם אם יש לו שני הסנים לו כ"קנים דערים"עכ"ל והטע"מפורש בהריב"הרא"ם דכל יחד כנגמל דמי ה"ל כלום נעלו ב' הוושטים לא הקנים וכמ"ם הטור בס"ם מ"א דאם נתלא נתלא ב' עבדים דעריפה אה"ע וע"ם בהגהות מהרי"ו בסוף כתב שתעשה בא לידו בלוותא שהיה לה ב' ווסטים ולמעלה היו מחוברין ביחד וכן נתעה היתה ג"כ מחוברת ביחד ובאמלע היה נחלק לשנים והרמ"א לחרמ"א והטורים ע"כ ועיין בפר"ח שהעיר עוד לחתיר בזה ,

ט קוץ שנמצא בוושט בפנים (טז) תחוב תוך העור (יז) חיישינן שמא היה ניקב הוושט ועלה בו קרום במקום הנקב ואינו נראה ואפילו על ידי בדיקה אי איפשר לעמוד עליו וטריפה : (יט) ואפי' אין שם קורט דם טריפה : ואף על גב דבמדה שנמצא בעובי בית הכוסות לא אסרינן עד דאיכא קורט דם : ווושט שאני שמתוך שאוכלין ומשקין שוטפים ועוברים שם תדיר חיישינן שמא הם העבירו את הדם אבל בבית הכוסות דאוכלין ומשקין מינח נייחי שם אם איתא דמחיי' הוה קורט דם הוה משתכח ביה ודוק' שנמצ' הקוץ תחוב בוושט אבל אם נמצא (יט) לארכו או לרחבו ואינו תחוב בעורו כשר'(כ) אם אין עליו קורט דם מבחוץ שדרך הבהמו' הרועו' לאכול קוצים ונשתייר כך מונח בו שט שלא הבליעו :

י הושט והקנה דרכן להיות מחוברין זה לזה ואם נפרדו ונתדלדלו זה מזה ברוב שיעור אורכן טריפה :

יא הוושט בעוף למטה מתרחב והולך עד שנעשה ככים שבו המאכל מתקבץ ומשם יורד לקורקבן ואותו הכיס נקרא זפק ואם ניקב כשר אבל אם ניטל טריפה ואפי' נשתייר בו כדי שיוכל המאכל לעבור מן הוושט אל הקורקבן טריפה וגנו של זפק גידון כוושט לאסור בנקב כל שהו ואיזהו גנו כל שימתח עם הוושט בשיאריך העוף צוארו ונקרא גנו מפני שהוא מיצר והולך כלפי הוושט ומכסה את הזפק ככיסוי שעל הקדירה שהוא כגג וכן אם ניקב הבשר שבין הזפק לקורקבן(כא)טריפה : אותו אוזות שאובסין ומלעיטין לעשות מהן שומן יש לבדוק הוושט אם הוא נקוב שעל ידי לעיטות האיבוס מצוי הוא לינקב ומצוי יותר מסירכת הריאה לפיכך יש לבדוק אחריו ויש מקילין להתיר אפי' נקוב בעור הפנימי ואין שם קורט דם מבחוץ דהא ק"ל ניקב זה בלא זה כשר (כב) ויש להחמיר וכתב מורי מהרמא"י ז"ל יותר טוב היה לבדוק בלל ולסמוך ארובא מלבדוק ולהקל במקום דאיכא ריעותא עכ"ל :

לד דין מכת הגרגרת וכו' סעיפים :

א הגרגרת הוא חלול מתוכו ועורו עב מלמעלה ומלמטה לצד הצואר אינו אלא קרום דק ואם נפסק רוב חללה במקום הראוי לשחיטה (א) או למעל' לצד הראש (ב) אפילו שלא במקו' שחיטה טריפה אבל אם לא נפסק רוב חללה אע"פ שהוא רוב הקיפה אם תצרף עמו עובי העור כשירה :

ב ואם ניקב נקב מפולש אפי' יש בו חסרון בבהמה כל זמן שאין בנקב כאיסור כשרה ואם חסרה כאיסור טריפה (ג) ובעוף הכל לפי קטנו ואם ניקבה נקב ארוך שיש בו חסרון בגון שנטלה ממנו רצועה קטנה לארכה משערין אם היו מעגלין אותה הרצועה הוה כרוחב עגול איסור טריפה ואם לאו כשירה :

ג ואם ניקבה סביב הקיפה נקבים דקים סמוכים זה אצל זה בנקבי הנפה ואין בהן חסרון ואין בין נקב לנקב כמלא נקב אז (ד) אפילו השלם שביניהם נחשב כנקוב ומצטרף לרובו שאם השלם שבין הנקבי' והנקבים יחד הוו כנגד רוב חללה טריפה אבל אם יש בין נקב לנקב כמלא נקב אין מה שביניהם מצטרף אלא הנקבים בלבד הוא שמצטרפי' לבשיעור ודוקא סב"ב הקיפה אבל אב הנקבים לאורכה

ואינו תחוב בו לף דנמצא שם ק"ד בפנים יש להקל ולהכשיר דבזה ודאי יש לתלות בטפי שהק"ד לתי מכח לקות הלשונה ובזה ודאי לף הני תרי אשלי דרבי הנ"ז והפר"ח מודיס לזה וק"ל (כא) טריפה ויש ספק דשמא שייך להקורקבן ונקיבתו בשמו (כב) ויש להחמיר אבל הנ"ז כתב אותן אוזות שאנו מלעיטין אותן בגלגולי עיסה שמיבשין בתנור וכיולא בו שכיח הוא שנמצא בתוך הוושט כמין שחין ובועות ע"י שאסרעין בהו את הוושט אם לא נמצא שום רישומא בעור החיצון יש להכשיר משום דהו"ל כנקב ע"י חולי דמכשרינן היכא דליכא רישומא בעור החיצון וכ"כ נמי בס' ת"ם ודלא כהב"ח והמחבר שהחמירו בזה י עוד כתב הנ"ז דאף בבלעה הלקותא גם בחיצון במקומו אין כאן איסור ואף אם שלטה ברובו לא הוי כנקוב ע"כ ויפה כתב דאף לקותא בכאן לא גריעה טפי מניקב וכי היכי דבניקבו ב' עורות בעינן נקב מפולש ה"ל לעניין אף לקותא דחשבינן לה בניקב בעינן שיהא הלקותה שולטת בכולו והסכימו עמו ממש רוב אחרונים להקל בזה וכן אנו נוהגין : אכן במסקנא כתב הנ"ז וז"ל וז"ל כל ירא אמיס יזהיר לבני ביתו שילעיטו האוזות בגחת ודבריס קטנים שלא יבולעו לשוס ספק ע"כ ע"ש , וכן ראוי לכל איש והשורר בביתו שיזהיר לבני ביתו כך ובודאי לא יבולעו לשוס ספק עיין בתשובות מהר"מ מלובלין סי' כ"ח בביאור שעשו תקנה לבדוק הבטנו' וכי ההיא דאתן נהיגין נמי בזה ואח"כ אירע שבליעו הרמ"ים ולא בדקו הוטעות כשר בדיעבד ועיין שם שהאריך :

☜ ובלל הדיעים אלו אכתוב בדיעור אם בא עוף לפנינו ונוצרו תלולכ בדם טריפה והיכא דנמצא נקב בוטנו בעור הפנימי מעבר לעבר ויש לשוס שיקב הקוף טריפה החיישינן שמא ניקב גם החיצון ושנו אין לו בדיקה מבחוץ ואפילו היכי דלא ניקב מעבר לעבר נמי טריפה דחיישינן שמא הבדי' ועל' בו קרו' ונפסח' ואינו קרו' אבל אם נקב עד החיצון מעבר לעבר בודקין בחצי כנגד הנקב בחוקו' ודוש אבל אם לא ניקב עור החיצון מעבר לעבר טריפ' דחיישינן שמא הבריא בן

אם ניקב עור החיצון מעבר לעבר וגם עור הפנימי ניקב בחקנא דחיישינן שמא התחיל להבריא וכל זה בניקב ע"י חולי אבל אם ניקב בקנא ע"י קוץ אבל אם ניקב ע"י חולי מחריבה הכא ל"ל ונגיע הני ל"ל ונזה שלעיטין אבל בניקב עור הפנימי כולה מעבר לעבר ועור החיצון נמי ניקב בחקנא ואפילו ברובה כשרה דבניקב ע"י חולי מחריבה הכא דלעלה לא שלטה ובכשרה דבעינן נקב תמוש ואם נמצא קוץ בוטנו לאורכו או לרחבו ואינו תחוב בו ולא נתלה קורט דם לא מבחוץ ולא בפנים כשרה דכל הני חוזי בריאתא אבל קוצים אבל אם נמצא קורט דם מבחוץ או בפנים טריפה הני חולי היכי דנמצא קורט דם בפנים ובריפה בסתם אוזות אבל בא"ו הבעלנו תלינן דקורט דם אחי מלקות הלשונה ובשרה , בפר"ח הביא מעבה אמודנו לפנינו בנמצאת נמלה תחובה בחוזק בוטנו ויש"ל הני בכרו בל עור הפנימי של ובנו בחקום שכרה הנמלה תחובה ותיכר אותה דבינן שאנו רואים שהנמלה לא תלנה כל הנ"ר מעבר לעבר , אלא הקלקו ולוכה שום רישומא ואחר העור אין לחוש לאותה ונקב ובעלה קרום דשאני קוף דהוי חולי בחיצון ובעלה קרום לשכיח דמקבל לחוץ ומון דלמלה ביה ובעלה ביה תלוי ביחוש דהוא דבר דחיק לומר שאמלה נקבה כי אם מכיה הוא דבר דחיק לומר שאמלה חקלת אחי עורות מעבר לעבר ואחרה לאחוריה ואחר ובעלה קרום בחקום שאמלה ע"ש , ויתר הדיעים תלוי הדיעה בוטנו תחלה בקונגרס אחרון בסוף הדיבור ע"ש ,

ודבר זה להודיע לריך דמתחילת הדיבור אוזן אוזות עד סוף הענין כ"ל דלריך להיות קודם הביף יוד ואין כאן מקומו ,

לד (א) **או** למעלה לצד הרא"ש אפילו שלא במקום שחיטה טריפה אבל למטה ממקום שחיטה נקיבתו בשמו בס"ש לקמן י (ב) אפילו שלא במקום שחיטה טריפה והא דבסי' כ"ד נתבאר בעיקר אפילו לא נשאר אלא מעטה מחובר במקום אחד כשר התם היינו שלא נעקר הני' אלא ממקום חבורו בלחי אבל הכא בהקלקול בנוף הסימן ברובא מטרפא ולמטה ממקום הראוי לשחיטה יתבאר בסימן זה לקמן דבמשמו טריפה , (ג) ובעוף דלא נזכר ובעוף דליכא בגרגרת כדי לשאר בו באיסור מבעי"ן לפי קטנו (ד) אפילו השלם שביניהם נחשב כנקוב ומצטרף לרובו כו' כן הוא דעת הר"ן ומהרי הב"י בס"ע דמדכתב בנקבים שם בהן חסרון אשם יש כאיסור אסורה ולא כתב נמי הכי בריבא בני נקבים אלין בהם חסרון בגם השלם שביניהם מצטרפין לרובא מלגל דס"ל דבאין בהן חסרון אין בין נקב לנקב כמלא נקב וכן הוא דעת רש"י והרא"ש ויהרב"ם דדוקא בנקבי שם בהן חסרון מצטרפין הנקוב והשלם אבל בנקבי אלין בהן חסרון אין השלם מצטרף אלא הנקבי' לחוד מצטרפין לרובא אבל הפר"ח כתב בגם עיקר כדעת הר"ן מהאמרינן בגמרא נקבה כנפה מצטרפין לרובא ומוקמינה לה בנקבים אלין בהן חסרון והשתא קשה דאמאי נקטינן בכה ג שהם קרובים זה לזה כנפה רבותא עפי ה"ל לאמעינן אלף שהם רחוקים הרבה זה מזה שאעפ"כ מצטרפן

מצטרפין לרובא אלא ממעט דהתם לא מסמועי' בכל בהם סמוכים זה לזה בנקבי הקפה מצטרפין לרובא עם הכלם שביניהם דומיא דנקבים שיש בהן הסרון עכ"ל וכן עיקר להלכה בהפר"מ וכדעת המחבר והר"ן : (ה) הוי דינא כמו נסדקה לאורכה דלקמן כו' דאם נכתר ממנו כל שהו למעלה ולמטה כשירה דלא יהא אלא מהוברים יחד בודאי לא נרע מנסדקה בסעיף ז' דאפילו לא נתייר אלא מעט למעלה ולמטה כשירה (ו) בין הם סביב הקיפה ר"ל סביב הקיפה בענין שאין מקיפין רוב הקנה דהי נשאר עומדין בהיקף הגרגרת ברובה פשיטא דמצטרפין לרובא דודאי לא נרע מנקבים שאין בהן הסרון ולא נפקא לן מידי בין בהן הסרון אלא ודאי דמצטרפין נקבים שיש בהן הסרון לבאיסור הייט כשהן עומדין באורך או בחתיכה הגרגרת בענין שאין מקיפין רוב הקנה וליכא לאוקמי בהיקף רובא דנקבים שאין בהם הסרון כיון שהן עומדים בהיקף הגרגרת ברובא דהוי ממש כנפסקה אם תתברר יחד אבל בנקבים שיש בהם הסרון כיון שאין עומדין בהיקף הגרגר' ברובא לא שייך לאוקמי רובא וע"כ לא מטעם נפסקה אחיצה עלה אלא מטעם דהוי כנתברר והלכך מצטרפין לשיעור נחסרה דהייטו כאיסור : (ז) ובשוף דחיותו מועט אין שיעורו כאיסור כו' מדברי התחבר נראה מדכתב לעיל ס"ג בנחסר הגרגרת ע"י נקב ח' בשוף הכל לפי קטנו והכא בנקבה בנפה כתב ובשוף דחיותו מועט כו' משמע על פי חלל הקנה כו' ע"כ כפירש רש"י והרא"ש והרי"ו ס"ל דמפרשו הא דבעי בגמ' בשוכא מאי ואמר ר' יצחק בר נחמני מקפלו ומניחו ע"פ הקנה אם הופו רובו טריפה ואם לאו כשירה אניקבה בנפה מבעי ואמרו הכי דכל היכא דמבערי' בבהמה כאיסור לא אינטריך ליה מיבעי בשוכא מאי דפשיט' דמבערים לפי קטנו אבל בניקבה בנפה דמבערין הכלם עם הנקבים לבאיסור בשהם מקורבי' בנקבי הנפה שסופן ליחסר הוא דמבעי ליה בשוף דכי מבערים שיעור חסרון שלו בנגד איסור הבהמה גדולה קטן מלא שיעור הסרונו אי מחמירין בשיעור קטן כזה לערף הכלם עם הנקבים ומכי דלא אלא שיעור אחר נתנו חכמים מקפלו ומניחו ע"פ הקנה דאי כפירש הרי"ף ס"ל דמפרש דהא דקאמר בשוכא מאי לא קאי אניקבה בנפה לחוד אלא אשיעור הסרון הגרגרת מבעי ליה בשוכא שאין הגרגרת שלו כאיסור מאי שיעור הסרונו מפרש דשיעור הסרונו בחפיית רוב פי הקנה קשה למה כתב בס"ב בנחסר הגרגרת ע"י נקב ח' בשוף הכל לפי קטנו והכא בניקבה בנפה כתב ובשוף דחיותו מועט כו' מבומו ע"פ הלל הקנה כו' ומחלק לתרי בבות ובשתי דיוקים בהד בבא ובהד דין הו"ל למחבר למיכתב אלא ע"כ כפירש רש"י והרא"ש והרי"ו ס"ל וא"כ תמה אני על המחבר היאך כתב אחר זה ושכשיו שאין אין אמו בקיאין ברובא איסור כמה הוו אמו מבערין הכל ברובא דהא אחר שנתנו אמו בקיאין לבערו בכמה פחות מרובה ועל הרשב"א שהוא מרי דשובבא ל"ק מידי דה"ל דס"ל כפי' הרי"ף ולפירוש הרי"ף ז"ל דשיעור איסור יותר מרוב חלל הקנה ובשוף דחיותו מועט לא נתנו חכמים שיעורו אלא ברובו וכאשר כתב כן בגליון עור שלי על הרשב"א אבל על המחבר קשה וא"ע גדול ומיהו גם על הרשב"א כתב הפר"ה דאין לסמוך כלל עליו בזה דאמרינן בגמרא דהא פשיטא זיטרא ואפי' משבע גדול ונכנס בחלי רוחב שיגול פי הקנה של בהמה גסה וזה דבר הראה לעינים וכ"ש פשיטא זוטרא עכ"ל ועוד הביא כמה ראיות ודבריו נכונים הם להלכה אבל הי"א נראה דמ"ש הרמ"א בהגהותיו דרשב"א רצה לומר רוחב רוב חלל הקנה של שוף דהוא פחות מכאיסור בזה נוכל לסמוך עליו אף דמוכח בהדיא מלשון הרשב"א דמיירי בבהמה מ מ הדין זה דין אמת דיש לבער בנחסר גרגרת הבהמה ברוב רוחב החלל הקנה של שוף דזהו יותר פחות מכאיסור וגם מדכתב רמ"א מתם רוחב רוב חלל הקנה של שוף משמע אף בשוף הגם עולל לבער בהמי אבל בשוף כ"ל דאם נחסר הגרגרת ע"י נקב ח' יש להעריף בכל עניין דיש לחוש לפיר' הרי"ו והרמ"ם ולדידהו בנחסר הגרגרת בשוף הוא פחות מרוב חלל הקנה כנ"ל וזה עדיין אין אמו בקיאין לבער בבמה יהא נערף בפחות מרוב וגם לפי הברא דהבתא מ"ש הפר"ח דאיסור הוא פחות מרוב חלל הבהמה ודבריו נכונים הם ע"כ כ"ל כפיר"י והר"מ והרי"ו דאי כפירוש הרי"ף ח"כ בשוף דחיותו מועט היאך נתנו חכמים לבער ברוב רוחב הלל הקנה מבח"כ בבהמה אלא ע"כ כפירש רש"י והרא"ש ורי"ו א"כ בנחסר הגרגרת בשוף יש להעריף בכל עניין : (ח) ומשימה על פי חלל הקנה כו' משמע דאין חילוק בין בהמה לשוף אלא בנקבים שיש בהן חסרון ואין בין נקב לנקב כמלא נקב דבבהמה מבערין כאיסור ובשוף באם הופה אבל בנקבים שאין בהן חסרון מבערין גם בשוף ברוב היקף קנה דידיה וכ"כ הרא"ש ורי"ו (ט) ואם הוא גדול כדי שיכנס ויצא בו איסור לרחבו דהיינו רוחב הנקב בעובי איסר טריפה שכיון שניקבה משני צדדין נטרף בשיעור קטן כזה : (ז) נסדקה לאורכה ולא נשתייר ממנה שלם כלום טריפה ואם נשאר ממנה כל שהו למעלה ולמטה כשרה מפני שכל מה שהצואר נמשך הסדק כוגר ודילך ומתדבק וחוזר ומתרפא , (יא) ובשיור של מעלה לצד הראש אין חילוק בין אם הוא במקום שחיטה אם לאו דכיון דשם דינו כמו במקום שחיטה עצמה שאינו נפסל אלא בפסיקת הרוב גם היא מסייע להכשיר בנשתייר משהו : (יב) אבל השייר שלמטה צריך שיהא במקום הראוי לשחיטה , דאילו במקום שאינו ראוי לשחיטה ואילך גם הגרגרת נידון כריאה לאסור בנקיבות משהו ואם נסדק עד שם למטה כל שהוא טריפה : (יג) גרגרת שנמצא פסוקה ואינו יודע אם מחיים נפסקה ואם לאחר שחיטה אם הוא סמוך למקום שנעשה שאיפשר שנעשית בשעת שחיטה שרתחיל לשחוט בכאן ונמתח ונשמט הקנה מן הסכין ושחט במקום אחר תלינן לקולא לומר בשעת שחיט' נפסקה ונשחטה בב' מקומות וכשרה דכל בהמה שנשחטה בחזקת חיה ע"ומדת

לאורכה (ה) הוי דינא כמו נסדקה לאורכה דלקמן דלא גרע מפסיקת הגרגרת והני מילי כשאין בנקבים חסרון אבל אם יש בהם חסרון בין הם לאורכה (ו) בין הם סביב הקיפה אם הם סמוכים זה לזה שאין בין נקב לנקב כמלא נקב אז גם השלם שביניהם מצטרף לבאיסור :

ד (ז) ובעיף דחייתו מועט אין שיעורו באיסור אלא חותך מקום דמנוקב (ח) ומשימה על פי חלל הקנה אם יש באותה התיכה לכסות רוב של חלל הקנה הנקוב ממנה עם השלם שבין הנקבים טריפה ואם לאו כשרה ועכשיו שאין אנו בקיאין ברוחב איסור כמה הוי אנו משערינן הכל ברוחב חלל הקנה וגם בבהמה אנו משערינן כן שאם הנקבים שבגיה' חופה רוב חלל פי הקנה טריפ' וכן בנקוב נקב ארוך משערין הסרון הרצועה ג"כ בשיעור זה :

ה אם נפחת' הגרגרת כמו דלת שלא ניטל הפחת אלא תלוי' ועומד' וזקוף שם כדלת על פי הארובה אם הפחת הוא כאיסר מצומצ' בשירה , (ט) ואם הוא גדול כדי שיכנס ויצא בו איסר טריפה וזה יתר מכאיסור שכיון שהדלת סותם הנקב אינו מטריף בכאיסור מצומצם אלא ביותר מעט :

ו (י) ואם ניקבה נקב מפולש משני צדדיה אף ע"פ שאין בנקב אלא כדי שיכנס בו איסר לרחבו דהיינו רוחב הנקב בעובי איסר טריפה שכיון שניקבה משני צדדין נטרף בשיעור קטן כזה :

ז נסדקה לאורכה ולא נשתייר ממנה שלם כלום טריפה ואם נשאר ממנה כל שהו למעלה ולמטה כשרה מפני שכל מה שהצואר נמשך הסדק כוגר ודילך ומתדבק וחוזר ומתרפא , (יא) ובשיור של מעלה לצד הראש אין חילוק בין אם הוא במקום שחיטה אם לאו דכיון דשם דינו כמו במקום שחיטה עצמה שאינו נפסל אלא בפסיקת הרוב גם היא מסייע להכשיר בנשתייר משהו :

ח אבל השייר שלמטה צריך שיהא במקום הראוי לשחיטה , (יב) דאילו במקום שאינו ראוי לשחיטה ואילך גם הגרגרת נידון כריאה לאסור בנקיבות משהו ואם נסדק עד שם למטה כל שהוא טריפה :

ט גרגרת שנמצא פסוקה ואינו יודע אם מחיים נפסקה ואם לאחר שחיטה אם הוא סמוך למקום שנעשה שאיפשר שנעשית בשעת שחיטה שרתחיל לשחוט בכאן ונמתח ונשמט הקנה מן הסכין ושחט במקום אחר תלינן לקולא לומר בשעת שחיט' נפסקה ונשחטה בב' מקומות וכשרה דכל בהמה שנשחטה בחזקת חיה

רש"י והרא"ש ורי"ו ומשמע דרובו של חלל הקנה עפי' ממה שאמו מבערין בכאיסור דכשוף מבערין בחסרונו לפי קטנה כמו בבהמה כאיסור לפי גדלה ומבערין בשוף בניקבה בנפה עם הכלם בביאיסר ברובו של חלל הקנה שהוא עפי' ממה שאמו מבערין בשוף בחסרון הגרגרת לפי קטנה ח"כ נראה דרובו של חלל הקנה עפי' ממה שאמו מבערין כאיסור והאיך כתב המחבר ועכשיו שאין אמו בקיאין ברוחב כמה הוו אמו מבערין הכל ברוחב חלל הקנה כו' הא בבהמה בין בנחסר הגרגרת ע"י נקב ח' ובין בניקבה בנפה נערפה ובשוף בנחסר הגרגר' ע"י נקב אחד ג"כ בפחות מרובה ובזה עדיין אין אמו בקיאין לבערו בכמה פחות מרובה ועל הרשב"א שהוא מרי דשובבא ל"ק מידי דה"ל דס"ל כפי' הרי"ף ולפירוש הרי"ף ז"ל דשיעור איסור יותר מרוב חלל הקנה ובשוף דחיותו מועט לא נתנו חכמים שיעורו אלא ברובו וכאשר כתב כן בגליון עור שלי על הרשב"א אבל על המחבר קשה וא"ע גדול ומיהו גם על הרשב"א כתב הפר"ה דאין לסמוך כלל עליו בזה דאמרינן בגמרא דהא פשיטא זיטרא ואפי' משבע גדול ונכנס בחלי רוחב שיגול פי הקנה של בהמה גסה וזה דבר הראה לעינים וכ"ש פשיטא זוטרא עכ"ל ועוד הביא כמה ראיות ודבריו נכונים הם להלכה אבל הי"א נראה דמ"ש הרמ"א בהגהותיו דרשב"א רצה לומר רוחב רוב חלל הקנה של שוף דהוא פחות מכאיסור בזה נוכל לסמוך עליו אף דמוכח בהדיא מלשון הרשב"א דמיירי בבהמה מ מ הדין זה דין אמת דיש לבער בנחסר גרגרת הבהמה ברוב רוחב החלל הקנה של שוף דזהו יותר פחות מכאיסור וגם מדכתב רמ"א מתם רוחב רוב חלל הקנה של שוף משמע אף בשוף הגם עולל לבער בהמי אבל בשוף כ"ל דאם נחסר הגרגרת ע"י נקב ח' יש להעריף בכל עניין דיש לחוש לפיר' הרי"ו והרמ"ם ולדידהו בנחסר הגרגרת בשוף הוא פחות מרוב חלל הקנה כנ"ל וזה עדיין אין אמו בקיאין לבער בבמה יהא נערף בפחות מרוב וגם לפי הברא דהבתא מ"ש הפר"ח דאיסור הוא פחות מרוב חלל הבהמה ודבריו נכונים הם ע"כ כ"ל כפיר"י והר"מ והרי"ו דאי כפירוש הרי"ף ח"כ בשוף דחיותו מועט היאך נתנו חכמים לבער ברוב רוחב הלל הקנה מבח"כ בבהמה אלא ע"כ כפירש רש"י והרא"ש ורי"ו א"כ בנחסר הגרגרת בשוף יש להעריף בכל עניין : (ח) ומשימה על פי חלל הקנה כו' משמע דאין חילוק בין בהמה לשוף אלא בנקבים שיש בהן חסרון ואין בין נקב לנקב כמלא נקב דבבהמה מבערין כאיסור ובשוף באם הופה אבל בנקבים שאין בהן חסרון מבערין גם בשוף ברוב היקף קנה דידיה וכ"כ הרא"ש ורי"ו (ט) ואם הוא גדול כדי שיכנס ויצא בו איסור לרחבו דהיינו רוחב הנקב בעובי איסר טריפה שכיון שניקבה משני צדדין נטרף בשיעור קטן כזה , וכ"ל דאם בשוף אם נפחתה הגרגרת כמו דלת יש ג"כ לבער ברוב רוחב חלל הקנה דידיה וכמ"ש הרי"ו וז"ל דנפחתה הקנה דמבערין כדי שיכנס איסור לרחבו היינו בבהמה אבל בשוף מקפלו ומניח ע"פ הקנה אם הופה רובו טריפה ואם לאו ואינו יודע מניין לו זה בהרי הוא סובר כשיעת רש"י והרא"ש דלא בעי בשוף מאי אלא בניקבה בנפה נקבים שיש בהם חסרון אבל בבאר פסולים אם בבהמה שיעורו ברוב גם בשיף שיעורו ברוב ואם בבהמה שיעורו כאיסור בשוף הכל לפי גדלו וקטנו ולא במקפלו ומניחו ע"פ הקנה עכ"ל ב"י מ"מ כתב הרשב"ש ותירץ זה דרביו ירוחם סובר נפחתה כדלת דומה לנקבה בנפה הואיל ולא נחסר ולכן מבערין בשוף לפי גדלו בנקב שיש בו חסרון עכ"ל ח"כ כ"ל דהכי עיקר וכמו שכתבתי וק"ל : (י) ואם נקבה נקב מפולש כו' מדברי הרי"ף והרמב"ם נראה דבשוף מיירי ובמבואר בב"י אבל הש"ך כתב דגם בבהמה דינא הכי לדידהו דאם נקבה נקב מפולש משני צדדים מבערין כשיעור איסור אלא שבאו לפרש דלא מיתא דוקא בבהמה אבל בשוף שיעורו באם הופה שהוא קטן מבני איסור וכמ"ש הב"מ ס"פג מה"ש דאם הופה קטן משיעורא דבני עבדי איסור אלא אף בעופא אין אומרים אם הופה אלא כדי שיכנס עובי איסור לרחבו בשני הנקבים וה"ה בבהמה נמי דאם נפחתה מבערין כדי שיכנס איסור בעובי בשני הנקבים המפולשים וכן מוכח מדברי הטו"ר דלדברי הרי"ף והרמב"ם נמי דינא הכי עכ"ל הש"ך ולדידן אין אמו בקיאין לבער בשיעור קטן כזה אם נקבה נקב מפולש משני צדדיה בין בשוף ובין בבהמה מטריפין בכל עניין : (יא) ובשיור של מעלה לצד הרא"ש אין חילוק בין אם הוא במקום שחיטה אם לאו כו' הב"ח חולק בזה וס"ל דכיון שהשיור גורם שע"י יתרפא שהא הסדק הולך וסוגר צריך שיהא התיקון מעגן הקליקול במקום הראוי לשחיטה וכן מוכח מלשון הרמב"ם בס"פג שכתב נסדקה לאורכה אפילו לא נשתייר מן המקום הראויה בה לשחיטה אלא משהו למעלה ומשהו דאף למעלה בעינן מקום הראוי לשחיטה וכן הוכיח הפר"ח בראויה ברורה מש"ם וכן נראה עיקר להחמיר וכן דעת מהרש"ל , מיהו לענין דינא גם דעת רש"ל שם דאפילו למעלה מעובעת הגדולה דהיינו משיפוי כובע ולמטה דהוי מקום שחיטה אפ"ה לא מהני אם שיור דאין שם גרגרת עליה , הפר"ח הביג עליו וכתב דזהו הוי חומרא יתירה וכיון דהוי במקום שחיטה סגי בהני וכדמוכח בהדיא מדברי הרמב"ם וכן עיקר עכ"ל , אבל דעת הש"ך נראה דיש להחמיר כדברי רש"ל : (יב) דאילו במקום שאינו ראויה לשחיטה ואילך כו' עיין בש"ע סי' כ' מיהה נקרא למעה ממקום שחיטה בעוף ובבהמה :

אבל בניקבה נקבה ואין בין נקב לנקב כמלא נקב משערינן ברוב רוחב חלל הקנה אף בעוף כדאמרינן בגמרא בחולין על זה וזהו איסרם בכל הפוסקים וזה כ"ל עיקר להלכה ומיהו אי שאינו בקי לבער אברוב רוחב חלל הקנה יעריף בכל עניין בין בעוף ובין בבהמה וכדכתב הר"ח בהגהותיו נהי הכי ע"ש ,

עומדת עד שיודע לך במה נטרפה ואם הוא במקום שא"א שנעשה בתוך השחיטה כגון שמוחתין את הקנה ולא מתרמי כנגד התך דעור או שיש היכר שלא נעשה בסכין אלא בחתך עץ או קנה אז פוסקה במקום אחר וראוה אם הם שוים בשרה דכמו שזה נעשה אחר השחיטה גם הראשון נעשה אחר שחיט'ואם אינם שוים טריפה דודאי הראשון נעשה קודם שחיטה כיון שלא יתדמה זה לזה ובשמדמין אין מדמין אלא מחוליא לחוליא ומבר חוליא לבר חוליא ולא מחוליא לבר דוליא ולא מבר חוליא לדוליא וחוליא הוא חצי טבעת שכלפי החוץ ששם הטבעת הוא עב וחצי האח' ממקום שהטבעת מתחיל להיות דק ולמטה נקרא בר חוליא וכן העור שבין טבעת לטבעת נקרא בר חולי'לענין שמדמין מן העור לעור אדרת ולא כן העור לטבעת ולא מטבעת לעור (יג) ועכשיו אין אנו בקיאין בבדיקה ויש להטריף בכל ענין וכל אלו הדינין דנקיבה וחסרון הגרגרת הם דווקא כשידוע שהם מדמת חולי אבל אם נעשה מדמת קוץ או מחט יש לנו לחוש שמא ניקב גם הוושט ואין אנו בקיאין בבדיקת הוושט ויש להטריף :

• הקנה בסופו משנכנס תחת החזה מתפצל ומשם יפרד והיה לשלשה ראשים (יד) האחד נוטה ללב (טו) והאחד לכבד והאחד לריאה ושלשתן נקובתן במשהו מיהו בקנה הלב שהוא השומן שיורד בין ערוגות הריאה ללב (טז) רגילין להיות בו נקבים קטנים דקים והיינו רביתייהו ולא מיקרו נקבים ובשרה :

לה דין טריפות הריאה ואונותיה ובו י"ז סעיפים ,

א (א) ריאה שניקבה טריפה מפני שרוח יוצא דרך שם ואינה יכולה להיות :

ב והא לך צורתה ואחר כך נפרש טריפתה חמשה (ב) אונות יש לה לריאה וכשהבהמ' תלויה ברגליה ובני מיעיה כלפי הטבח שאז ימין הבהמה כנגד ימין הטבח ושמאל הבהמה כנגד שמאל הטבח יש לה שלשה אונות לימין ושנים לשמאל שכן דרך הטבחים לתלותה ואם היה אדם תולה אותה ביריה או היה אוחזה בידו בגרגרת ופני הריאה כנגד פניו הוה איפכא לימין האדם שהוא שמאל הבהמה שנים ושלשמאלו שלשה ויש לה עוד אונא קטנה אחת בצד ימין ונקראת (ג) עינונותא דוורדא ואין דרכה להיות עומדת בסדר האונות אלא מרוחקת מהם לצד פנים כך הוא צורות הריאה ואם נשתנית מצורתה זאת טריפה : כיצד חסר אחת מהאונות מהימין (ד) או מהשמאל נתחלפו צורות האונות התחתונה לעליונה או איפכא(ה)או שהיו שנים מימין ושלש'משמאל טריפה ועוד יש שינוי שמטריפה והוא שצורת האונות שבצד ימין אינן דומות לשל שמאל ואם נתחלף צורתן טריפה וכן כשאונא האמצעית של ימין גדולה מהתחתונה טריפה וכן אם אונא עליונה של שמאל גדולה מאונא עליונה של ימין טריפה וכן אם האונה של ימין גדולה משל שמאל או נתחלפו צורות האונות התחתונה לעליונה או איפכא (ו) כל זה מיקרי חלוף וטריפה , ובעינונית' דוורדא באילו הארצות אני נוהגין להטריף הכל בין דסרה (ז) בין נמצאו שנים (ח) בין שינתה מקומה כמו שיתבאר ואם נחלקה (ט) לשנים ונשאר למטה מחובר (י) כעובי אצבע (יא) אף על פי שיש שם סדק כשרה (יב) ואם האחד הפוך והשני אינו הפוך (יג)חולבין אח' הגדולה שבהן אם אותה הגדולה אין הפוך בשירה: דרך העינונית' להיות עגולה כוורד ודקה כוורד ואדומ' כוורד שלכך נקראה עינונתא דוורדא ואם נשתנית צורתה בגון שהיא ארוכה ומשיכה וחדודה כאונה ולא עגולה או שהיתה גדולה הרבה (יד) כאונה הסמוכה לאומה (טו) או קטנה הרבה פחות מטרפא דאסא

(יג) ועכשיו אין אנו בקיאין בבדיקה ויש להטריף בכל ענין משמע מדברי המחבר גם דאין אנו בקיאין לענין זה כעוכל לחלות שמחמת השחיטה נעשה דמי יודע למהוה כרחוי ויש להטריף בכל ענין וכן עיקר ובכפר מפי רבדבי כתב אם יש עוד לד להחיר יש להחיר ע"י בדיקה : (יד) האחד נוטה ללב והוא המזרק הגדול שיוצא ממנו לריאה : (טו) והאחד לכבד היינו המזרק הגדול שבכבד והוא נקרא סמפונית רבה דכבדא אבל סמפוניות הקטנים שבכבד יתבאר דינם בסימן מ"ח וכן הסמפוניות הקטנים שבריאה יתבאר דינם בסי' ל"ו • (טז) רגילין להיות בו נקבים קטנים כו' כתב הש"ך וז"ל וכתב הב"י ואני מעתה הטעם שאותן הנקבים הם פיות הסמפוניות ולא נקבים ניכרו ע"כ ומביאו ד"מ ואינו דומה שמעה לראייה שכן ראיתי בעיני והוא פשוט והילכך אם יש נקבים אלא בתקום פיות הסמפוניות טריפה עכ"ל :

לה (א) **ריאה** שניקבה כו' כיקר טריפות דניקבה הריאה יתבאר לקמן ר"ס ל"ו ע"ש : (ב) אונו כירוכו לשון אוזן ואומה לשון אם דהיינו הגדולה שהאונות נפרדו ממנה והיא עיקר הריאה כ"כ הרא"ש ע"ש : (ג) עינונתא דורדא פירוש עינונתא דהיינו אונה קטנה דורדאי על שם קלוסתא ואומה רש"י : (ד) או מהשמאל כו' כמ' תורת חיים מכשיר אי איכא ד' ביתין נחסרה אחת בשמאל מכוח דלשון חלוף לא שייך אלא בחלבו בנים' והאמינו דהא גבי שני שורות של ווטא ליתמר בר"פ א"ע דאי חליף טריפה ואתבאר לעי' בסי' ל"ג שאף שלא נתחלף אלא אחד מהם טריפה איכא דאיהו ז"ל בהיא נמי פליג אלא שאין לחוש לדברי : ועו' מדברי כל הפוסקים דסברי גבי הפלמת הורדא דאינו משלמת וטעמייהו משום דלא קיימא בדרא דאונא יתרת היא ואונן הראוין להיות הסרות היא והו"ל חליף וטריפה אוכח מזה בהדי' דבכה"ג ה"ל חליף וטריפה וזה הוא פשוט בפי כל דבה"ג הוי חליף וטריפה וכ"כ הש"ך ע"ש • אבל בס' פר"ח ראיתי ברולה להשיג עליו מדשתם הרב ב"י בש"ע והרמ"בס ברפ"ח מ' מהשמאל מוכח בהדיא דמיירי אף בבהמה שנמלאת לה ורדא במקומה דהשתא הו"ל ד' מיתין ואחד בשמאל דהא לדידהו הורדא משלמת ואעפ"כ מיקרי חליף וטריפה ע"כ וקיימא אדמותיב ממילעתא תנייא מרישא ומסיפא דכתבו בריאה ואם הסר אחת מיתין ע"כ מיירי בבהמה שאין לה ורדא דא"כ הורדא משלמת וכן בסיפא כתבו או שהיו שנים מיתין ושלשה משמאל ע"כ בבהמה שלא נמצאת לה ורדא מיירי דא"כ הורדא משלמת ולא מיקרי חליף דהוי כשלשה מיתין ושלשה משמאל והוכחתו ליתא וק"ל : (ה) או שהיו שנים מיתין וכו' וה"ה נמי ד' בשמאל וג' ביתין הוי חליף וטריפה וכמ"ש הרב בס"ב • (ו) כל זה מיקרי חליף וטריפה ומהרש"ל פא"ע סי' ל"ד מכשיר כל מילו החלופים ואינו מטריף אלא החילוף שנזכר בטור והוא בש"ס ופוסקים והחלוף שהאונות למעלה והאונות למטה שהוזכר בדברי האחרוני • ויפה כתב כי מדברי הפוסקים שכתבו שהורדא משלמת למנין האונות שהסרו מוכח בהדיא דצורתה ושיעורה לא מיקרי חליף ואף רש"י דפליג לא פליג אלא מטעמא דלא קיימא בדרי דאונא הא אי הוי קיימא בדרי דאונא אף ע"פ שיש לה צורת ורדא ולא צורת אונא כשירה וכ"כ הרא"ש בתשובה כלל ד' סי' ל"א בעינונתא דורדא שנמצאת בדרי דאונא דאונא מיקרי ולא ורדא אלמא אין הצורה גורמת פיסול אלא המקום הלא גורם וכן יש לדקדק מדברי המפרשים וכתבו שאם חסר אחת מהאונות ואין בה אלא כצורתא דאחת אחר הנפיחה כשירה וכן אנו נוהגין כמו שיתבאר בדברי המחבר בסעיף ו' כ"פ הב"ח להקל בהפסד מרובה וכתב היכא דליכא הפסד מרובה נראה דאין להורות היתר בלא שנהגו לאיסור אע"ג דמדינא ליכא איסורא עכ"ל •

(ז) בין נמצאו שנים ואין להקשות הא יתבאר בס"ב דמהגינו להכשיר כל יתרת מקומא וגראה דכאן אין הפסול משום יתרת אלא כיון דיש יתר וכל יתר כנעול דמי מ"מ חסרה הורדא הרא"ש להיות וכן בשינתה מקומה דהיינו שעומדה בכד שמאל והעור כתב בש"ס הרא"ש דצריפה מעשה יתרת ולפי זה היה לנו להכשיר דהא יתרת מקומא הוא אלא אנו אומרים בזה מעשה דהוי חסרה הורדא במקום הראוי להיות ולפ"ז אין טריפות דורדא אלא כשנמצאה במקום הורדא ואין לחש שורש אחד כעובי אצבע אחר הנפיחה מ"מ אם משכחת לומא יתרה בפיס אפילו במקום הראוי להיות ורדא אין כאן פסול דב' ורדות אין כאן פסול דב' ורדות המוה אינה דומיא לורדא כמ"ש התוס' בפ' מ"ע גבי הנה ביני ביני כו' וה"ה אם נמצאו ב' ורדות מ' ביתין ומ' בשמאל אלא שיש יתר כיון שאין היתרת עומדת במקום הראויה לה דוגמת לזה אתריגן גבי יתרת רגל בסי' ל"ה ומעשה יתרת אין פסול דהא מקומא היא וכבר העיד עליו שהמהגו להכשיר כל יתרת מקומא משמ' דאפי' שלא בדרי דאונא כנ"ל ע"ז • (ח) בין שינתה מקומה דהיינו שדרכה להיות עומדת נגד החריץ של מיתוכי דאונא ואם עומדת בכד שמאל אפילו כנגד תחוכי דאונא כמו שיתבאר בדברי המחבר דיד אחר זה אי שדרכו לעמוד למטה מן האונות ויש לה חריץ וכשעמדה הריאה החריץ מכוון נגד החיתוך שבין אונא לאומה ובנה נגד הלב ופניה כנגד הכליות ואם נתפכה שהחריץ נגד הלב ובנה כנגד החיתוך טריפה אבל אם החריץ הפוך מעט כנגד האונא אי נמעה לאומה כשירה עכ"ל מהרי"ו שם הובא בד"מ ועיין פירוש האחרונים וזה הוא מה שכתב ואם האחד הפוך כו' ומהרש"ל פ"ז מ"ז כתב מה בכך שהחריץ הפוך אין זה אלא מיבד מנוסט של ישראל ויש לנעל המנהג ע"כ אבל אנו נוהגין להטריף דלא כמהרש"ל : (ט) ונשאר למטה מחובר כעובי אצבע כו' משמע דלעולם נשתרינן כעובי אצבע בין בבהמה דקה בין בגבה וכן מסיק בד"מ וכ"פ מהרש"ל שם מי' ל"ב דלא כיש שכתבו דבגסה בעינן ב' אצבעות וכן לקמן סי' מ"ז גבי שני מעיים היוצאים ממקום אחד דבעינן שיהא להם שורש אחד כעובי אצבע לא מחלקינן בין דקה לגסה דמאחר שעובי אצבע נקרא שורש אי' ה"ה בגסה ש"ך : (י) כעובי אצבע כו' כתב הט"ז מ"ב בשם מ"ז אע"פי שאין עובי אצבע שם וכתב ע"ז חכם מ' מ"מ משך בשורש בעינן כאצבע בין שני הארדות ול"נ דמשור נ"כה השורש בשניהם קודם שמתחלקים ארוך שיהיה כאצבע עכ"ל ע"ש : (יא) אע"פ שיש שם סדק פירש בשורש הנאמר וכ"כ בד"מ : (יב) ואם האחד הפוך כו' אדמשמיע ליה דיש להם שורש קאי דאילו באין להם שורש מ' פשיטא דאפילו בנוסה אינם הפוכים עריפה דהו"ל ב' ורדות וכן משמע להדיא בהגהות הר"ן ע"ש : (יג) הולכין אחר הגדולה שבהן כו' פירוש אינו כשר עד שהפוכה תהיה קטנה משאינה הפוכה אבל אם שניהם שוין טריפה ש"ך : אם שינתה הוארה דינה בהפוכה שם , (יד) כאונה הסמוכה לאומה : לשון האונר ומדברי התוס' פא"ע דף מ"ז ע"ב והמרדכי גבי עינונתא דכל חווי ברייתא הכי אית ליה גראה דאם שינתה הוארה בענין שאפילו רק גדולה כ"א מעאר אונות טריפה וכ"כ האגור והרשב"א בתחושין שם : וכ"כ מהרש"ל בבדיקות שלו בחן ז' הכה שאם שורש מ' פשטה דאפילו אמיתה גדולה מכל אונא דאמצעית של ימין טריפה וכן משמע בסימני מהרש"ל פא"ע סי' ל"א שכתב דאם היא גדולה יותר מדאי טריפה ומדלא נתן שיעור אלמא כל שאינה גדולה הרבה טריפה וכ"ל דעת רמ"א בהגה"ה שכתב כתב דאם שינתה הוארה טריפה מיהו הרבה בודקין מקלין בזה ולא מטריפין אלא בשינה גדולה כ"כ כאונה הסמוכה לאומה וכן דעת מהרי"ו וגראה דאפילו למאי דמכשרינן יתרת מקומא בס"ג מ"מ שינתה הוארה וגדולה ב"כ טריפה דהוי כמו מחרה הוי הא דזכי אונה היא ולא וורדא וכ"ל דעת רמ"א והאחר ופשוט הוא : (טו) או קטנה הרבה

פחות מטרפה דאסא. וה"ה אם אין לה תרין כמאר עינעית דורדא וכן כל שינתה תוארה כיום לכל ורדא מבואר שם בתנאי סי' אלף ק"ל דטריפה ע"ש: (עו) ואם לא נמצא לה כיס כו' ומהרש"ל שם פסק דאפילו אין לה כיס כלל כשר וכ"ש אם יש לה ב' כיסין אז אחינה מוכחת בכיס: גם בתשובת מבחת בנימין סי' ס"ג הסכים למהרש"ל אלא שכתב מאחר שכבר נתנו באחרונה הללו לאסור כשחסר אז אחינה מוכחת בכיס אין לשנות המנהג דלא יסת אלא בדברים המותרים ואחרים נהגו בו איסור כו' אך בנמצא לה ב' כיסין האריך להתיר ע"ש כי דברו נכונים אלא שכל הבודקים מנהגן להעריף וכ"כ בבדיקת מהר"ן ומהר"ך וכן מנהגן להעריף וכ"כ בבדיקת הר"ן ומהר"מ דכן מנהגן וקשה להקל נגד המנהג אם לא בהפסד מרובה וכה"ג ב"ך •

(יז) אז אחינה לה שני כיסין כו" הטעם מבוא דכל יתר כנגעל דמו והוי חסר הכיס ועריפה ונראה דבזה נמי אין טריפות דשני כיסין אלא בשמיטה במקום הורדא הראוים להיות אבל בלאו הכי לא כ"כ לשון בשני ורדון ע"ש: (יח) ואינה מוכחת בתוכה שכשמניחה אותה בתוכה כו' כלומר שיש לה כיס ואינה מוכחת בתוכה דהיינו אף כשמניחן אות בתוכה חוזר וילא כשנופחין הריאה וק"ל, והטעם בזה כתבו האחרונים מבוא ב"ז ולהי שיתה מקומה פורתא:

ודע הכתב הב"י ז"ל וז"ל אבל אילו הרבים מיכם אלא לדעת המכנים יתרת באונה בדרי דאונה מ"ל להבדי המוסכים בעבי ורדות אז אם אין לה ורדא אבל לדברי המכשירים יתרת בכל מקום שתנא חוץ מעל גבה וכן מבדי המכשירים בשני ורדות אז באין לה כלל אין בזה שום שינוי פיסל פורדא בין שינוי שבנעשה בין בשנה פחותה הטרפא דאמא בין הסרין כיס הבי כבר עכ"ל ל"ל לפנים בדברי הב"ל אבל לדברי המכשירי' יתרת ב"מ בתנא חוץ מעל גבה ובשני ורדות אז באין לה כלל אין שום שינוי מוכח פורדא כו' ושירוגו תרוכת ועד סיכם כך הוא הדברים אינם אלא לדעת המוסכים יתרת שבאונה בדרי דאונה אין הסבר הילדא אז שני ורדות מכשירין מ"מ אם אין לה יתרת פורדא הוי יתר אונה אלא בדרי דאונה ועדיכם ח"ל לדברי המוסכים בשני ורדות בין בהעשם דס"ל דיתר פורדא הוי כיתר אונה אלא בדרי דאונה ויתר אונה אלא בדרי דאונה טרפה אז בין בהעשם דס"ל דבשני ורדות טריפה אם הב' יתר כנגעל דמו ועריכם אם אין לה יתרת פורדא טריכם דאז אינה אלא בדרי דאונה והוי מסר פורדא ומ"מ ע"ל טריפה כפי הנני טעמים אלו אז אם אין לה ורדא דאם אין לה יתרת אונה אין מסר הילדא ועריפה אבל לדברי המכשירים יתרת ב"מ בתנא חוץ מעל גבה ובשני ורדות אז באין לה כלל אין שום שינוי מוכח דאין הטרפא יתרת פורדא אלא בדרי דאונה ויתר אונה אלא בדרי דאונה ואבר פורדא אז אינה אלא בדרי דאונה ואבר פורדא אבל לפי הנראה מלכתו אבר פורדא אז אם אין לה יתרת אונה אלא בדרי דאונה ומסר פורדא אז אינה אלא בדרי דאונה ואבר פורדא אבל לפי הנראה מלכתו אבר פורדא אז אם אין לה יתרת אונה אלא בדרי דאונה ומסר פורדא אז אינה אלא בדרי דאונה ואבר פורדא אבל לדברי המכשירים יתרת ב"מ בתנא חוץ מעל גבה ובשני ורדות אז באין לה כלל אין שום שינוי מוכח דאין הטרפא יתרת פורדא אלא בדרי דאונה ויתר אונה אלא בדרי דאונה ואב

היא חלוקה לשנים (לה) מצטרף להכשיר בגון למלאות דמניין אם חסרו אבל לא להטריף שנאמר שע"י זה יש יותר אונו' בצד שמאל מבשל ימין (לו) דאין נזקקין לסדקין להטריף וכן אפילו נתפצלה אלא שיש לה שורש אחד כעובי אצבע (לז) אינה נחשבת אלא אחת ולא מיקרי יתרת אלא אם כן יש לה צורת אונא ממש אבל בליטה שנמצא' על הריאה כמיזהר שהוא רחב למעלה ולמטה הוא עב קרוי גבשושי' וכשרה ואם הוא למעלה או למטה חד כבובע והיא גדולה כמו עלה של הדס הוי יתרת וטריפה ואם נמצא יתרת על גב הריאה וגומא תחתיה וכשנופחין הריאה נופלת לתוך הגומא ומתמלא' הגומא מאותה היתרת (לח) עד שהיא שוה לשאר הריאה שאינה בולטת כלל כשרה ואעפ"י שאינה נכנסת לתוך הגומא אלא כשמניחים היד עליה בנחת כשירה דאין זה יתרה אלא פיצול הריאה ומאחר שיש לו גומא תחתיו לנוח בו אינו עת"ד להתפרק כשאר יתרת וכשרה לפיכך אין להכשיר (לט) פיצול כזה רק מגבה שהפיצול מונח על הגומ' שבעודה היה היו הצלעות דוחקין אותה לתוכ' ונחה שם בתוך הגומ' (מ) אבל מקומא הפיצול נופל למטה וסופו להתפרק וטריפה י"א שאם נמצאת (מא) יתרת כנגד חריץ הורדא דינו כמו פיצול בגומא ואין לסמוך על זה אם לא בשעת הדחק והפסד מרובה :

ד יתרת שנמצאת בשיפולי אומה (מב) והיא ממש כסדר האונות והאומה כשרה דאומת נמי אונא מיקריא והרי היא בדרי דאונא :

ה אונא עליונה של ימין הממוכה לגרגרת במיצר החזה אצל הצואר ממש שהיא בתחתונה כשהבהמה תלוייה ברגליה והיא עליונה כשאוחזין אותה בקנה דרכה להתפצל מפני שהיא מונחת במקום צר ומתפצלת על ידי הדחוקת שם ולכך אם נמצא על גבה יתרת אפילו בטרפא דאסא ויתר (מג) כשרה כיון שדרכה בכך ודווקא של ימין (מד) ולא של שמאל ודוקא (מה) מחציה למעלה אבל מחציה ולמטה אין דרכה להתפצל שם וטריפה :

ו שיעור האונא בטרפא דאסא הילכך אם חסר אחת מן האונות ואין בה אלא בטרפא דאסא אחר הנפיחה כשרה אבל אם היא קטנה מטרפא דאסא אחר הנפיחה ה"ל חסרה וטריפה :

ז אונת הימין שחסרה אין הורדא משלמת המניין (מו) כיון דלא קיימא בדרא דאונא ויתרת היא אלא משום דרוב בהמות הכי אית להו מכשרינן לה הילכך אינה עולה להשלים מניין הנחסר בדרי דאונא :

ח אבל אם חסרה אונא אחת מדרי דאונא ובסוף אותה האומה שבאותה צד יש אונא יתירה או בליטה גדולה כמו אונא היא משלמת המניין אע"פ שהאומה מפסקת ביניהם ודרך האונות להיות סמוכות זו לזו מ"מ דרי דאונא מיקרי וכשר' וכן אם יש לה שתי אומות גדולות בצד שנחסרה אחת מהמניין היא משלמת המניין וכשרה (מז) ויש נוהגין להטריף בכי האי גונא (מח) כי כל מה שלמטה

כתב הרב המחבר בסתם הכא דמצטרף להכשיר אבל אם אין המדקר ברובה אלא סדק כל שהו נתבאר בס"ט ובאין הפסד מרובה אין להכשיר בכה"ג וק"ל (לה) מצטרף להכשיר כו' בהגה' אסר"י כתב מעשה שהיה בימין ב' אונות גדולות וה"ג ניכר בה חיתוך כלי להכשיר על ידו והיה שם שיעור אחר שבגד שמאל היו ג' אונות ואסר רב אחאי והשיב ר"י לא ידעתי למה אסר אם לא קבל מרבותיו כי נראה לי היתר גמור עכ"ל וכתב רש"ל ונראה להתיר כרבותיו של רב אחאי עכ"ל וכתב הט"ז ונראה שגם רמ"א מתיר בזה דאיכא תרתי לרשותא : אבל הש"ך בנה"כ השיג עליו וכתב דבהדיא לא פסק כן בס"ד כו' וכ"כ הר"ן שכן נוהגין בקהילה קדושה קראקא וכן עיקר והכי הוי סוגיא דעלמא דלא כמהרש"ל פא"ט סי' ל"ג והב"ח שאוסרים בזה עכ"ל הש"ך וכן דעת הפר"מ להתיר בפשיטות ע"ש : (לו) דאין נזקקין בסדקין להטריף משמע דאפילו בריאה אחת מצטרפין להכשיר ולא להטריף כגון אם יש בגד שמאל אונה וג' סדקין אמרינן דסדק א' מועיל להכשיר והאחרות אינו כלום לחשבו חליף ולא אמרינן ממ"נ אי נחשב סדק לאונה הוי חליף דהוי ד' בשמאל וג' מימין אלא אין חושבין בסדקין כלל להטריף וכן משמע בבדיקת הר"ן י עיין בס"ך ס"ק ל"ג שכתב שם ובזה אתי שפיר הא דכתב הרב כאן דסדק מועיל להכשיר דלכאורה הוא אך למוחר דהא מבואר הוא בס"ה אלא כדפרישה עכ"ל ולי נראה דבלא"ה לא קשה מידי ואינו מיומר כלל והא דכתב רמ"א כאן דסדק מועיל להכשיר אחיירי אף בלא הפסד מרובה והיינו דסדק הוא מלמעלה למטה או ברובה ובס"ח אחיירי בסדק כל שהו ואין להכשיר אלא בהפסד מרובה וכמ"ש לעיל בדברי המחבר וק"ל : (לז) אונה נחשבת אלא אחת היינו להטריף אבל להכשיר פשיטא דלא נרע מהכשר סדק דסעיף ח' ס"ך י (לח) עד שהיא שוה לשאר הריאה י כתב הט"ז משמע דאם היא קצרה מהגומא דטריפה דאז לא הוי פיצול אלא יתרת ע"כ והש"ך בנ"הכ והפ"ת השיגו עליו וכתבו דלאו למעוטי קצרה מהגומא דהגם דיתרת היא מ"מ סוף סוף כיון דגם בגומא אינו עתיד להתפרק כשאר יתרת וכשירה אלא אחי למעוטי כשהיא ארוכה יותר מהגומא דאז הוי טריפה משום דחוכך בגלעות י ותימה מהיכן ראו דטעמא דיתרת על גבה טריפה משום דסופה להתפרק י לדידי נראה דטעמא דיתרת על גבה טריפה משום דכל יתר כנטול דמי וכן נראה מדברי רש"י דף מ"ז י ואע"ג דמכשרין יתרת מקמא אף שלא בדרי דאונה הוא משום דסברינן שכל יתרת מקמא לאו יתרת הוא אף שלא בדרי דאונה דהכי רביתייהו אבל על גבה ודאי יתרת הוא וטריפה משום דכל יתר כנטול דמי י ועיין לעיל ס"ק כ"ז : וכן נ"ל להוכיח מהכי דאסרי יתרת מקמא אלא בדרי דאונה כיתרת על גבה ואף דיתרת מקמא אינו נחפצל מגוף הריאה הזק הוא ואינו חוכך בגלעות דהם מקמא היא ובודאי אין סופה להתפרק וכמ"ש הש"ך בס"ק ל"ז ואפי' הכי אסרי וא"ל דיתרת היא וכן נ"ל להוכיח מלשון הרב רנ"א והמחבר שכתבו דאין זה יתרת אלא פיטול ואי כדבריהם דאף היתרת דגם בגומא ואינו עתיד להתפרק כשירה מאי דייקו בלשונם דאין זה יתרת סתם הא"ל למימר כשירה דמאחר שיש לו גומא תחתיו לנוח בו אינו עתיד להתפרק דהא אפילו הוא יתרת כשירה בכה"ג אלא ודאי נ"ל דיתרת טריפה אף שאינו עתיד להתפרק ולהכי דייקו בלשונם דאין זה יתרת אלא פיטול ומש"ה כשירה כיון דאינו עתיד להתפרק וד"וק והדין עם הגאון ע"ז והלבה כמותו : (לט) פיטול

כזה דלא לומר פיטול כזה שאינו נכנסת לתוך הגומא אלא כשמניחן היד עליה ומש"ה כזה בקמא טריפה משום דמקמא לא היו לה גלעות שדוחקין אותה לתוכה ויהא נקרא שם בתוך הגומא וא"כ הוי סופה להתפרק י אבל אי נופחין אותה ונכנסת שם אף כשאין מניחן היד עליה כשירה אף מקמא דכזה לא הוי סופה להתפרק וק"ל : (מ) אבל מקמא הפיטול כו' וא"ד ליתרת מקמא דכשר דהתם יתרת האומה הוא ולא נחפצל מגוף הריאה והוא חזק אבל פיטול שנתפצל מגוף הריאה שיש גומא תחתיו וכשנופחים הריאה הפיטול נופל לגומא א"כ נראה שנתפצל מגוף הריאה ואינו חזק וסופה להתפרק ועריפ' ש"ך וט"ז • (מא) יתרת כנגד החריץ הורדא כו' כלומר תחת הורדא נגד החריץ וכן הוא בד"מ : וי"א אלו פסלי יתרת מקמא לכן הוצרכו להכשיר מעשה הנגת החריץ והרב רמ"א השיג עליהם דאם יתרת טריפה ה"ה זה וז"ל בד"מ וא"כ דל"ד דשאני פיטול שתחתיו גומא דעשתה לאו משום הגנה לחוד אלא שאם היה נופל לתוך הגומא לא היה יתרת כלל אלא נחפצל מהריאה ולכן נשאר הגומא תחתיו כמ"ש שעשה פיטול א' וגומא תחתיו לפניה ולכן כשר אבל בשאר יתרת מאי מהני הגנת חריץ אי אמרינן כל יתר כנטול דמי ולכן נ"ל דאין להמוך מזה הטעם ומ"מ המיקל לא הפסיד שהרי למה גאוני' מכשירים יתרת מקמא ע"כ : ומדבריהם אלו יש נמי סתירה אם יתרת טריפה ה"ה אם אינו על הט"ז בלשון דמכשרינן יתרת מקמא לא צריכין לטעמא דהגנת חריץ : (מב) והיא ממש כסדר האונות והאומה כשירה כו' בשלה הדברים כוונת המחבר לחרץ קושיא עצומה והוא זה דכאן נחבאר יתרת שנמצאת בשפולי אומה כשירה דהרי היא בדרי דאומה ומשמע אפילו האוסרים יתרת מקמא מכשרי בהכי משום דהאי בדרי דאומה מיקרי וכ"פ מהר"ש וב"י ובסעיף ת' כתב אם חסרה אונא אחת מדרי דאומה ובסוף אותה אומה שבאותה צד יש אונא יתירה היא משלמת המניין ויש נוהגין להטריף בכי האי גוונא כי כל מה שלמטה מן הורדא מיקרי שלא בדרי דאומה וכן נוהגין בתדיעות אלו משמע דזה לא הוי דרי דאומה ויש לאסור גם הכא ולכן המחבר לא משמע הכי אבל בדברים שכתבנו והיא ממש כסדר האונות והאומה שפיר הכא אחיירי שם ומדת ממש כסדר האונות והאומה כשירה לפי שהאומה נמי אונא מיקרית והרי היא בדרי דאונה ואף האוסרים יתרת מקמא מכשרי בהאי משום דהאי בדרי דאונה מיקרי אבל הגזם בסעיף ח' אחיירי שנומדת בסוף האומה שלא בדרי האונות וכדכתב אע"פ שהאומה מפסקת ביניהם ודרך האונות להיות סמוכות זו לזו וכמו שכתב כי כל מה שלמטה מן הורדא משמע שנומדת בסוף האומה שלמטה מן הורדא ולכך אנו נוהגין להטריף דאינה משלמת כיון דלא קיימא בדרי האונות וכמו שקבלו פסקים פסקו בהשלמת הורדא דאינה משלמת מעשה זה דלא קיימא בדרי האונות י ובאמת אי כל האונות כתיקון ונומד אונה יתירה בשפולי האומה אף שלא בדרי דאונה נמי כשירה לדידן דהוי יתרת מקמא והמנהג להכשיר במדינות אלו יתרת מקמא י והיש מכשירין סוברים אף דלא קיימא בדרי האונות כיון דיתרת מקמא כשירה וכמו שקבלו פוסקים פסקו בהשלמת הורדא דמשלמת מעשה זה וק"ל . וכל האחרונים המחברים נכנסים בזה על דברי רמ"א בחירוניים שוים דחוקים ואמה אי אין שלא הרגישו בזה וגם לא עיינו בדברי המחבר י ודע בשפולי האומה לאו דוקא וה"ה באומה מקמא אלא שפולי אחי לאשמעינן דלא תימא דהוי מגבה וכמ"ש הב"י ע"ש וק"ל . (מג) כשירה כיון שדרכה בכך וליכא למיחוש לסופה נתפרק בזה דכיון דהוא במיקר החזה הוי פיטול זה כגומא בגבה וק"ל : (מד) ולא של שמאל וכ"פ מהר"ש סם סי' כ"ו ומביאו הב"י וכ"כ הרב דכן נוהגין י (מה) מחציה למעלה פירוש לגד חוד של אונה נמלא שיעור האלי ברוחב האונה י והט"ז החמיר עוד דאף האלי שהכשרנו אינו כל אלי הרוחב אלא דוקא אלי הרוחב דהיינו נגד הקנה אבל לא האלי הב' שהוא לגד הריאה י (מו) כיון דלא קיימא בדרי דאונה כו' בתמת לדידן בלאו הכי הורדא אינה יכולה להשלים האונות מעשה דקי"ל חסר הורדא טריפה א"כ אם תצטרף לאונה הו"ל חסרה אבן המחבר בעשה זה דין אחר אחי לאשמעינן דאפילו יתרת דאוני לא משלים כגון אם הורדא בתיקונה ויש ג"כ אלה יתרת מקמא לא משלים לדידן וכן עיקר לדינא י עיין בש"ך ס"ק מ"ב : (מז) ויש נוהגין להטריף כו' עיין מ"ש לעיל בס"ק מ"ב ע"ש : (מח) כי כל מה שלמטה מן הורדא כו' אבל שלמעלה מן הורדא בדרי דאונה מיקרי :

(מט) ויש לסמוך עליהו בתפסד מרובה אבל בלא הפסד מרובה צריך שיהא סדק כמראה הכרש בימיהם כשיטור עלה על הדם ואם סדק הוא באול מלמעלה למטה או ברוב והרי היא כאלו חלוקה לגמרי לא צריכין סדק כמו עלה על הדם וכמ"ש לעיל בס"ק ל"ד ע"ש : (נ) ואפילו היכר ע"י סמפון הרגיל בו' בשכל האומה דבוקה משמע ודאי דלא סגי בהכי דהא דמיא לאופפ' ובגמרא אמרינן בסתם דטרפה ולא אמרינן דבהי הסמפונים אלא כשהריאה נתקנה אלא שב' אונות דבוקות דלא אמרינן אלא מעטמא דחסרון כיון שיש סמפון מוכחא מילתא שהיא אונה בפני עצמה אלא דסירכא בכסדרן דכשרה משום דהיינו רביתייהו וסימן דאמרוכם ועבה דקאמר נמי בה"ג דכל הריאה היא כתיקונה אלא דאונה התחתונה היא דבוקה ש"ך :

(נא) יש אומרים דבגדיים וטלאים בו' ואריך לומר דהיינו דוקא בשאין לו היכר אונות לגמרי אבל אם יש לו רק בלד אחד יש לו דין אונה שיש לו דין אונה בגדולים , וגם שאין נקראים רבים לענין זה רק חוץ למ"ד לדיתן וגם בגדרין אחר אמן שמניקתן דהא מלינו גבי בכור שאין נקראים טלאים לעבל בעליהם עמהם קודם שיתנו לכהנים רק על למ"ד יוס אבל לאחר למ"ד יוס אף על פי שנגדרין אחר אמן ומניקתן אפ"ה חשבי כגדולים , ומן הסתם אמרינן דהוא לאחר למ"ד יוס דהיא גופא קולא גדולה היא להקל בדבר שלא נמצא בש"מ ופוסקים והבו דלא להוסיף עלה אלא בדעינן בודאי דהוא תוך למ"ד אבל מספק אסור ש"ך מעשה היה שבדקו ריאה ומצאוה כולה חלקה כחתיכת בשר א' ונמצא שם בודק א' ולקח סכין חד והתך כיסוי העליון שנתקרש עליה ופתח אותה בנחת וקלף אותו עד שהפרידו כולה מעליה אז ראו אותה הריאה כשאר הריאות והכשירוהו ועיין לקמן סימן ל"ט , כתב הב"ח שמעשה בא לפנינו בריאה שבשר שמאל יצאה בליעה מן האומה בחיתוך שבין אונה לאומה ממש במקום שדרך ורדא להיות עומד שנגדו בלד ימין ואותה בליעה היה לה כיס גמור ומונחת בכיסה ולא הו"ל סרת הורד כלל ונס היתה שום לאומה מלד קמא באילו היתה חתיכה ממנה והכשירה לפי שאין כאן יתרת מגבה ולא ורדא יתירא ואין כאן רשותא אלא מלד כיס ואין סברא לאוסרה מכח זה עכ"ל וכנזב הע"ז שאפילו היה לה סרת הורד אין כאן איסור דאיקרי יתרת מקמא ואין איסור שני ורדות אלא כשבשיהם עומדות בימין בתקומה הראוי ואין כעובי אצבע בשיהם כמ"ש לעיל והכיס ודאי אין איסור אלא מצינו שבשביל כיס יתר יהיה איסור עכ"ל : (נב) אבל בעוף כו' אבל ריאה אית לה ולאפוקי מחזקיה דקאמר בפא"ע דף כ"ז שאין ריאה לעוף :

לו (נג) ורוח לא יבא בשיהם , כך ביאר הרשב"א בתשמרת הבית אבל בגמרא לא משמע הכי ומשמע כדעת שי' מדאמרי' והאי דאוזא זיקא דביני בני הוא אלמא הרוח נכנס ועובר בין שני העורות וכדלקמן בס"ד וש"ש הב"י דאע"פ שנכנס הרוח בזה ויצא בזה כיון שאין מכוונים זה כנגד זה ליה לן בה זה מנין לו להקל מהברא והלא מדברי הרשב"א נופיה מוכח שאם אמו מניחן שהרוח נכנס בין עור לעור שמגיע לנקב שבעליון דהוי טריפה וכיון דמן הש"ס מוכח הכי וכדכתיבנא הרי נדחו דברי הרשב"א וכן דעת הר"מה והג"א וכ"כ בהו"ה כלל ל"א ד"ד וכן דעת ר' יונתן וכ"ם הב"ח ולפיכך הדבר פשוט דנקטינן לאסור ובפסק המחבר ולפ"ז אף אם הנקבים הם משתי רוחות טריפה ול"ד לוושט בשי' ל"ג דתבאר שם דבשתן נקובים משתי רוחות בשירה דשאני התם משום דבשתן משתי רוחות אי אפשר בשום פנים דמתרמי אהדדי ובשירה אבל הכא הנעשה משום דהרוח נכנס בזה ויצא בזה א"כ אף משתי רוחות אפשר שהרוח יכול ליכנס בזה ויצא בזה וטריפה . וכ"פ הש"ך בנה"כ וגכון הוא ודלא כהפר"ח והט"ז וק"ל . כתב הרמב"ם בפ"ח שאם העיטוניתא דורדא נמצאת נקובה אע"פ שהכיס שלה כותם הנקב הרי זו טריפה : (ב) קרום העליון כולה בשרה ול"ד לוושט בשי' ל"ג כמ"ש ע"ש , והט"ז תירץ בשי' זה דשאני הכא שאפשר להתברר ע"י בדיקה בנפיחה שלא ניקב גם התחתון מה שאין כן בוושט שאין שייך כן עכ"ל ותירץ זה נכון הוא אבל מה שתירץ עוד שם בשי' ל"ג אינה ובבר השבתי עליו שם ע"ש : (ג) ומיהו צריך בדיקה בנפיחה , ודוקא בגדול כולה או רובא אבל בניקב לחודיה אין צריך בדיקה וכן משמע מדברי הפוסקים ש"ך : (ד) ואם נמצא בועה כו' פירש אפילו ממים זכים כמ"ש בש"ך : (ה) דהוי כמו קרום כו' כלומר שהקרום התחתון הוי קרום מחמת מכה : (ו) יש אומרים שאם נפחו הריאה כו' בב"ח שי' ל"ט כתב שמעשים בכל יום שנשבר הקרום מחמת חוזק הנפיחה ומכשירין לה , ובחמת הדין עמו כיון שאין אנו יודעין היאך היתה הבהמה נפוחה בחייה ע"כ אין לנו להטריף כאן דאמו אומרים שהבהמה לא היתה נפוחה כ"כ כמו שמנפח הבודק , אבל בש"ך כתב דכאן מיירי כשנפחה בדרכה א"כ כשנשבר הקרום שביב היובש יובש היא ואין צריך בדיקה לראות אם היא יבש א"ל מיירי בדאיכא שום רשותא בגון מראה וכיוצא : (ז) דכל קרום כו' פירש אפילו קרום עבה ובכל הנקבים אין הקרום סותם וכדלקמן בסי' מ"ו ע"ש ולכך סתם המחבר וכתב סתם ק"ל ניקבה ועלה בו קרום ומשמע בכל הנקובים וק"ל : (ח) דהוי מתיחה דמעיקרא ר"ל מיד שנעשה הנקב מיד יש דבר לסתום : (ט) יהיו כהפשרת המים שנשאבו בימות הקיץ כו' ובב"י לקמן בסי' קפ"ח מביא בשם הריע"בא ופסקו שם בהג"ה ס"ד דפוטרין היו שיהא כעין חמימות שברוק וזה כלל גדול ע"כ וכתב הש"ך דמשמע מדבריו דבכל מקום שהוכר בש"ם פוטרים היינו כחמימות הרוק ע"כ ועיין בפר"ח בסי' זה סק"ז : (י) בין במים קרים שוב אין לה בדיקה כו' דברי המחבר תמוהין דלפי עניות זה שכתב הקריב מקשים את הריאה כו' פשיטא דמהני בדיקת הפוטרין ואדרבה אפילו בדיקת פוטרים לא צריך כלל כיון דלא בלבן בקרי' כ"ש בפוטרים • והעעם שהרי כבר נכוון וגסתה אינו אלא במים חמין :

ובאמת הרמ"א שתבר בהג"ה בזה הלשון ואם שתה פעם אחת במים חתין אז קרים שוב אין לה בדיקה אפי' בפוטרין עכ"ל היינו משום דנקט פירש הר"ן לחותרא דאיתא בגמרא בפוטרין בהתלוי לא דתלוני בקרירי לא דמעתרני ופירש הר"ן דמעתרני ומותחים הנקב ובזה שיר מתב הרמ"א ואם שתה פעם א' במים חמין אז קרים שוב אין לה בדיקה וכן מוכח מדברי דמעתרני מקשים אותם ואם אין ניקב בעליון תוחחין כמתחקבה ונעשה נקב עכ"ל , היאך כתב לעעם זה אם שתה הריאה בין במים חמין בין במים קרים שוב אין לה בדיקה וכן מוכח מדברי ב"י שכתב פיר"ש פירש הר"ן וכתב שם אם שתה הריאה לתוך מים חמין לבדיקה שוב אין לה בדיקה שבדי מתחת המים ונפתחו הנקבים , ולפי שכתב הר"ן בשם אחרים ה"ה אם נתנו אותה לתוך מים קרים שוב אין לה בדיקה עכ"ל , ומשמע מדבריו דלפירש"ם אם שתה הריאה לתוך מים חמין לבדיקה שוב אין לה בדיקה בפוטרים ואדרבה אפי' בדיקת פוטרים לא צריך כלל כיון דלא בלבן בקרי' כ"ש בפוטרים , א"כ נראה דלא היה דק בלשונה והכי הוי ליה לכתב והקרים מתי מותתים הנקב היעלה אם כבר שתו כו' ,

(יא) שוב אין לה בדיקה כו' משמע הא מעיקרא אפילו אחילנא וכן משמע מדברי הרמ"א וב"ח ושאר האחרונים וכן לעיל ס"ב גבי עגלה קרום העליון שריכן בדיקה משמע מדברי המחבר והר"מא ושאר אחרונים דכשר אפילו לדיון ואף ע"ג דתבאר בס' ע"ו גבי למקה ריאה דמושיבן אותה בכלי מים פושרין דאין אמו בקיאין בבדיקה זו תירץ הש"ך דהוי יש לחלק דשאני התם דצריך שיהיו פוטרים כל מע"ל וכן צריך הבחנה אינו קרוי חזרה לבריותא אבל

שלמטה מן הוורד מיקרי שלא בדרי דאונ' וכן נוהגין במדינות אלו :

ט ריאה שהיא חלקה ואין לה היתוכי דאונה טריפה ואם אחר שנופחין אותה נ כר בה איזה הפרש וסדק או סימן אחר במקום שראוין להיות היתוכי דאונא בין בעיקרן בין באמצעיתן בין בסופן כשרה וההיכר או הסדק הזה י"א אעפ"י שאינו כטרפא דאסא כשר (מט) ויש לסמוך עליהו בהפסד מרובה עוד יש היכר והוא זה אונא התחתונה של ימ'ן דרכה להיות עבה וארוכה מאאת' האמצעית גם היא יותר גבוה משל שמאל ואם היא דבוקה באומה לגמרי רק שנראה היכר הסימנים האלו במקום שראויה להיות האונא מיקרי היכר וכשרה וה"ה אם ניכר שם סימן אחר שניכרת האונא קצת (נ) ואפילו היכר ע"י הסמפון הרגיל להיות באונא אם נמצא שם סימפון במקום הרגיל להיות אונ' מיקרי היכר -וכל הדברים הללו בדקינן אחר שנפחו הריאה משו' דבחיי הבהמה הריאה נפוחה (נא) יש אומרים דבגדיים וטלאים אין להטריף אם לא נמצא היתוכי אונות אפי' בלא היכ' וסדק כלל דהכי רביתייהו ואורחייהו דבקטנותם לית להו וכשגדילין גדילין האונות בזרייהו :

י כל הדינים הללו שבריאה אינם אמורים אלא בבהמה וחיה (נב) אבל בעוף אין חסר ויתיר פוסל בו שלא נאמר בו מנין ידוע :

לן כמה מיני טרפות בריאה ובו י"ז סעיפים .

א הריאה יש לה שני קרומין ניקב זה בלא זה כשרה ואם ניקבו שניהם אם הנקבים זה כנגד זה טריפה שמשם הרוח יוצא ואם נקבו זה שלא כנגד זה כשרה שאי איפשר לרוח לצאת שהרי שני הקרומים דבוקים הם זה בזה ורוח לא יבא ביניה' ויש משריפין בניקבו שניהם אפי' זה שלא כנגד זה שגם שם יוכל הרוח לצא' ויש להחמיר ואין מכשירים אלא בניקב אחד :

ב ואפילו נגדל (ב) קרום העליון כולו כשרה (ג) ומיהו צריך בדיקה בנפיחה שהקרום התחתון הוא דק ויש לחוש שמא ניקב (ד) ואם נמצא בועה על מקום שנגדל העור העליון יש להטריף (ה) דהוי כמו קרום שעלה מחמת מכה :

ג (ו) יש אומרים שאם נפחו הריאה ונקרע הקרום מחמת נפיחה טריפה דאמרינן נקב היה שם ועלה בו קרום דק וחלוש ולכך נקרע עכשיו ע"י נפיחה וקיימא לן ניקבה ועלה בו קרום ונסתם טריפה (ז) דכל קרום הבא מחמת מכה אינו מתקיים וסופו ליסתר ואף על גב דריאה שניקבה ודופן סותמתה כשרה שאני התם (ח) דהוי סתימה דמעיקרא ולא נחלשה הבהמה מעולם והוי כאלו לא ניקבה אבל הב' סתימא דסלק' בה לאחר זמן הוא ובין כך ובין כך נחלשה :

ד ריאה שנשמע בה קול הברה כשנופחין אותה אם ניכר וידוע המקום שהקול יוצא ממנו מניחין עליו רוק או תבן וכיוצא בו ונופחין בו אם מבצבץ הרוק או מתנדנד התבן בידוע שהיא נקובה וטריפה ואם אין יודעין המקום שממנו יוצא הקול משימין כל הריאה כולה בכלי שיש בו מים פושרין ונופחין אותה אם המים מבצבצין אז ודאי יש בה נקב וטריפה ואם לאו כשרה והברת הקול הנשמע בה הוא מפני שהקרום התחתון ניקב וע"י הנפיחה הרוח הולך בין שני הקרומים ומשמיע קול ההברה והמים הפושרים שבודקין בה הריאה (ט) יהיו כהפשרת המים שנשאבו בימות הקיץ ועמדו קצת בבית ונתחממו מזה' האויר ולא יהיו חמין ולא קרים מפני שהחמים מכווצין את הריאה וסותמין את הנקב ואין כאן בדיקה והקרים מקשי'את הריאה ומותחים את הקרו'העליון ומתקרע בנפיחה ויטריפנה שלא כדין הילכך אם כבר שמו הריאה בין במי' חמין (י) בין במי' קרי' (יא) שוב אין לה בדיקה במים פושרין שהרי

(יב) אבל בעוף אין חסר ויתיר פוסל בו שלא נאמר בו מנין ידוע : בהמה וחיה אינם אמורים אלא בבהמה וחיה (נג) אבל בעוף אין חסר ויתיר פוסל בו שלא נאמר בו מנין ידוע :

שהרי כבר נבדקו הנקב (יב) והכלי שבודקין אותה בו צריך שיהא כ"ח מחופ' באבר שסבעו שאינו משנה פושר המי' מפשריו:

ה אם נמצא הנקב במקום שיש לתלות שנעשה אחר השחיטה כגון במקום (יג) שהעביר הטבח ידו בכח או שתלשה בכח (יד) או שלקחה גאב והחזירה נקובה מוקמינן הבהמה אחזקת כשרו' שרוב בהמות בחזקות כשרות הן עומדות (טו) ותלינן להקל לומר הטבח הוא גאב נקבוה (טז) וכשירה מיהו אין לתלות הנקב ביד הטב' אלא אם כן הנקב הוא משוך שנכר שעל ידי שנסתבב ביד הטבח נמשך ונקרע אבל אם הוא עגול לא תלינן ביד הטבח שאין דרכו להיות עגול כשנקרע על ידי משמוש הדד (יז) וכן אם נמצאו עליה (יח) תולעים שנקבוה ואין יודעה אם לפני שחיטה נקבוה או לאחר שחיטה (יט) כשרה שאנו תולין לומר מתוך שהבהמה בחייה מנשמת הריאה מרחפת תמיד בלי הפסק ואין כח בתולעת לנקב ובוראי לאחר שחיט' ניקב' וכן בעוף שנמצא תולעים (כ) בקורקבן ונקבוה תלינן לקולא לומר אח"כ נקבוה (כא) ומיהו (כב) אם נמצא סביבות הנקב אדום (כג) וכן אם האריכו הצלעות שכנגד הנקב לא תלינן לקולא דודאי בחייה קדם שחיטה נקבוה וטריפה: ואם אין מקום לתלות בו והדבר ספק אם ניקבה מחיים אם לאו עושין נקב אחר ומקרבין אצל נקב זה אם הם דומין כשירה שכמו שזה נעשה אחר שחיטה כך נעשה הראשון אחר שחיטה ואם אינן דומין טרפה דודאי הראשון נעשה קודם שחיטה (כד) ואין מדמין מאונא לאומא ולא מאומא לאונא אלא מאומא לאומא ומאונא לאונא ויכולין לדמות בריאה אחרת ובשחרטין באחר' אין מדמין אלא מבהמה דקה לבהמה דקה או מגסה לגסה אבל לא מדקה לגסה ולא מגסה לדקה ואין מדמין בזמן הזה שאין אנו בקיאין לדמות:

ו שמפונות הריאה שבפנים שנקבו ובשר הריאה סותמן כשרה שהבשר הוא רך ומגין עליו אבל סמפון שניקב לחברו (כה) במקום שאין שם בשר כגון במקום שהתפצלין זה מזה וחב"ו מגין עליו אינה סתימה שפני שהוא קשה ואינו מגין וטריפה:

ז ריאה שנתרוקן כשרה מבפנים וחסר כל כך עד שחלל החסרון הריקות מחזיק כדי רביעית (כו) והקרום קיים כשרה (כז) ואם מחזיק יותר טריפה ששופו לינקב וה"מ (כח) שנימוקה (כט) מדרכי פ"ק דחולין בשם ר' שמתה ומביאו מהרש"ל פמ"ע סי' כ' והכי מוכח נמי להדיא מדברי הגור, מיהו מי מתרמי לתקוף העתיקו רש"ל וש"ך והגהות מרדכי דכתב דכל היכא דחלין לפי' מי מקיפו ולא למי כשרה דסמכינן אחזקתא דבשחיטה בחזקת כשר ואמרינן אע"פ שנמצאה נעשו לאחר שחיטה אימגין דלא דמי עב"ל, אבל הפר"ח כתב וז"ל אע"פ שרש"ל וש"ך העתיקוהו כ"ל שאין לסמוך על זה משום שכתב הרמב"ם בפ"ו גבי בני מעיים שמדמין שאם היה הנקב הראשון כמותו כשרה ואם היה בימיהם שני קודם שחיטה ניקבה וטריפה ע"כ וכן הוא לשון הרא"ן בפי' רמ"ז משמע היכא דלא מידחו לאו מחמת ספק מטרפינן אלא משום דבודאי קודם שחיטה ניקבה והכי מוכח נמי מלשון הגור כתב ואם אין דומין טריפה שודאי הראשון נעשה לפני המיתה ע"כ ולשון הרוקח הוא ג"כ בידוע קודם שחיטה היה וטריפה וכן עיקר להחמיר עכ"ל ובודאי לחומרא נקטינן כהפ"רח ומיהו בנמצא בועה בחקוה אנקב כתב הפ"רח דמסתברא דאף אם הקיפו ולא דמי כשרה משום דבועות עשויות להתנות וכדלקמן בס"ם ל"ז ע"ש עכ"ל (טז): וכשרה ומאבאר עוד בדברי ס"ע ואפילו יש שם נקבים הרבה שלא בתקוה שינו תלין כולהו בזאב וכתב הב"ח הטעם דאמרינן כשר וחזר וכשר ואמה אני על המחבר למה השמיטו דברי ס"ע: (יז) וכן אם נמצאו כו' מלשון הגור והמחבר משמע לכאורה דספיקא מיהא הוי אלא דתלין להקל דלאחר שחיטה פירש אבל הרמב"ם פ"ו והכל בו והאו"ה כתבו חזקה שלאחר שחיטה פירש וכן רא"ש כתב ודאי לאחר שחיטה פירש וכן משמע מדברי שאר פוסקים ש"ך (יח) תולעים עו' תרש"ל פמ"ע סי' ל"ח פסק דדוקא בנמצא התולע בתוך הנקב אבל רחוק מן הנקב שמכה שהנקב בא מתולעת וצריך לחתוך דוקא תולעת בכל נקב ונקב אז עליו הב"ח הוסיף דבעינן שיהא התולע מקלתה בנקב ומקלתה חוץ לנקב אבל הש"ך כתב וז"ל ואין לכל הדברים אלו עיקר והברח בס"ם ופוסקים ומהר"מ תלובלין בתשובה סי' קכ"ז חולק על כל זה ומסיק להלכה דודאי אם נמצא נקב אז נקביס בריאה ולא נמצא על הריאה שום מורגת אין להקל ולהכשיר ולחלות שע"י המורגת בא ואין לסמוך על הברת הבודקים שאומרים שבקיאין לידע איזה נקב בא מחמת מורגת ואם נמצא התולעים בפנים בין נמצאו בתוך הנקבים אז בחוץ על הריאה יש להכשיר וא"ל לדקדק שיהא התולעים דוקא על הנקב אז בסמוך לו אמנם כי מי יוכל לומר כזה אלא כיון שאנו תולים שהתולעים בפנים על הריאה יש הוכחה גדולה שהנקבים בא ע"י מורגת וגם ג"ל לדקדק שיהא כ"כ הרבה תולעים כמספר הנקבים עב"ל וכן רא"ש טהגין והכי משמע נמי לכאורה ממאי דכתבו הפוסקים דבזאב אפילו אלא במקום שינו תלין כולהו בזאב וה"ק עב"ל ע"ש: (יט) כשרה ברוקח סי' שפ"ג כתב ריאה שיש בה תולעים מניחים את הריאה בשמש אם מתקיימים ויוצאים לחוץ כשרה ואם לאו טריפה ובוראי הש"ך שמה אלא הראיה הפוסקים בדיקת השמש משום דאינהו מיירי להדיא בנמצאים תולעים על הריאה ואם כן חזרו דפירש והילכך כיון דפירש מקלת לא מיכפת לן מו בתוך דלא פירשו דהרי גראה לעין דהני ניקבו מוהרני מינהו כיון דפירש מקלת אבל הרוקח מיירי בדלא פירש כלל דמי לאו דיוקאין ע"י שום השמש הוי טריפה דהא לא קאמרי בס"ם אלא לאחר שחיטה פירש משמע דלא הוי כשר אלא כשפירש ולא כשנמצאים בתוך הנקב ולא פירשו כלל והלכך מהני בדיקת השמש לקולא דאם יוצאים לחוץ כשרה והנביש לזה יש להחמיר • (כ) בקורקבן גבי כרס ודקין וכן כל אבר שהנקב פוסל בו תלינן נמי לקולא שלאחר שחיטה נקבו לבד בחוט וכמ"ש לעיל סי' ל"ח כן הוא בה"ג דף קכ"ט ע"א ובתרא"ן סי' רמ"ו וכ"כ בא"ה כלל ל"א ד"ב ומביאו בד"מ לפסק הלכה: (כא) ומיהו אם נמצא סביבות הנקב אדום ומתבאר עוד בדברי רמ"א בהג"ה אז שהשאר סביב הנקב: (כב) אם נמצא סביבות הנקב אדום וכן אם האדימו הצלעות כו' כל זה קאי נמי אתלפניו דהיינו בנמצא נקב במקום שהעביר הטבח ידו אז במקום שהחזירו הזאב נקובה וק"ל • (כג) וכן אם האדימו הצלעות כו' ומתבאר עוד בדברי רמ"א בהגהותיו בנמצא נקב במקום שהעביר הטבח ידו אז במקום שהחזירה הזאב נקובה דאם הנקב הוא פחות ע"ריפה ואמה אמי על המחבר שהמיון הגהות רמ"א: (כד) ואין מדמין מאונא לאומא ולא מאומא לאונא כו' ויכולין לדמות בריאה אחרת כו' מדברי המחבר משמע אף לפירוש הרי"ף דבבר שמדמין בריאה אחרת לא הטירו אלא מאונא לאונא אז מאומא לאומא ולא מאומא לאונא אז אז מאומא לאומא

שמתרוקן בשר וכירוכו שנחסר מקלתה לגמרי כמו שכתוב בתחילה ריאה שמתרוקן בשרה כו' : (ל) הסר מגוף הריאה פירוש בחולה : (לא) זה חסרון וטריפה י"ל זה חסרון דהי"ל כאומה חסרה דאם חסרון ככף כפופה מיחזי כב' לאומות והו"ל יתרת אומה וכל יתר כבטול דמי וה"ל כחסרה אינה וטריפה . אבל הע"ז וש"ך ופר"ח המיגו כולם כא' על דין זה דא"כ למה לא מוקי הש"ס כדברי הכל ומיירי שהחסרון ככף כפופה אלא ע"כ שטריפות זה חומרא בעלמא הוא וכ"כ רש"ל ולא כמ"ש במקלת בדיקות להטריף כמין כף ומחלקים בין כף כפופה לפשוטה כי הכל הכל ורעיון רוב כל היכא שעולה בנפיחה בשרה מה אתה בא לומר אם יש חסרון ככף כפופה דמחזי כב' לאומות מה בכך הוי יתרת בדרי דאומה וכבר עכ"ל . וכתב הע"ז ובודאי כדאי הוא רש"ל לכתוב עליו בשרטו במקום הפסד ושיעת הלכה מוכח כן וכמ"ש . וכתב עוד הע"ז וז"ל ורמיתי כתוב למתן דטריף בכף כפופה דוקא בשמיהם שין אבל אם עוקץ מ' אחרוך מחבירו אחרינן כיון דאותו לד כתחיל להתרפאות גם לד הני יתרפא וכיון שטריפות מחומרא היא ודאי יש לסמוך על סברות כאלו אפילו מתן דמתמיר עכ"ל ומינה נשמע עוד דאם במקלת אינו מרווח עד שיוכל להניח בו אחר הנפיחה אלבע אגודל אחרינן מי כיון דהתחיל קלת להתרפאות גם כולה יתרפא ומכריעין וק"ל . ואגב באתי להזכיר קושיא עצומה על ב"י וכבר מחבתא בגליון טור שלי וז"ל העור כתב הרמב"ם חסר מגוף הריאה אעפ"י שלא ניקבה הרי היא כמו שחסר המין האומות כו' וכתב ב"י וטעמו מדתנן במתניתין דא"ע דף מ"ב הריאה שניקבה או שחסרה ואע"ג דבגמרא דף מ"ח אותיבנא מינה לר' יוחנן דאמר חסר' מבפנים לא שמיה חסרון דהיא חסרה היכי דמי אילימא מבחוץ הייט ניקבה אלא לאו מבפנים ושני לעולם מבחוץ ודק' אמרת הייט ניקב' ל"ל אלא לר"ש דאמר עד שתקוב לבי' הסמפונות ה"מ נקב דלית ביה חסרון אבל נקב דאית ביה חסרון אפי' ר"ש מודה וכתבו התוס' יש שרטו לאסור כשנראית הריאה חסרה שיש קמט וכדק החסרון על הריאה אפילו עולה בנפיחה והעור והבשר קיים והשיב להם ריב"ל דטעות הוא ביתם דא"כ הו"ל לשנויי הכא הכי וכדברי הכל ולא הו"ל לאוקמי הר"ש אלא וודאי כיון דעולה בנפיחה בשר וכ"פ רבינו קלונימוס הקן . וכ"כ במרדכי ובהגהות אבר"י אפשר לומר לדעת הרמב"ם דאמ"ל דה"מ לשנויי הכי אלא דלפוס מאי דס"ד דמקשה דחסרון מבחוץ לא הוי אלא ע"י הנקב אחדר ליה דהיכא לאוקמי כר"ש אבל לפוס קושטא אית לן לאוקמי בב"ע והיינו כמין פגם וחסרון גרמה מבחוץ ואין בה נקב ויש הוכחה לדברי הרמב"ם מדאמרינן בר"פ ג"ש דבמתמיתין חשיב י"ח עריפות ומשמע דהכי הלכתא ומי מדלית ריאה וחסרה משום דלא אינעריך אלא לר"ש דלית הילכתא כוותיה לא פשו אלא י"ז ורש"י כתב שם שהאומות שתחלפו בכלל שחסרה היא שחסרה ממקום שרשויה להיות שם ויש להקשות עליו דא"כ אמאי דחק הגמרא לאוקמי כר"ש כתב בפ"ח וז"ל שתחלפו האומות ונמצאו אלש מן השמאל ושמיש מן הימין בלא ורד או שהיה הורד מש הצלש שבאל שמאל הרי זו עריפה שהיא חסרה מצד ימין ע"כ מוכח מדבריו דסבר כרש"י ז"ל דטעמא דהליף עריפה משום שהיא חסרה והוי שתחלפו האומות בכלל שחסר ההוא וא"כ הו"ל י"ח ובאמת קושיא זה מה שהקשה על רש"י ז"ל גם על הרמב"ם קשה אבל הוכחה ודאי ליתא ודוק וע"ע רב לייבב זה : (לב) ונשפך בקיתון משמע אפילו כולה ואע"ג דבחבירה אינה כשירה אלא כדי רביעית כ"ל דגרע חסר במקום אחד מבשפכה כולה בקיתון רש"ל וב"ח וש"ך (לג) שהמוגלא והנימוק אינו מותם וכ"כ הרמב"ם בפ"ו ד' ופ' י"א ד"ה גבי ריאה שנמלאו בה אבעבועות שאם ניקב השמפון שתחתיו טריפה וטעמו מי משום דהמוגלא והנימוק אינו מותם : (לד) מוגלא והיינו דאינה מרוחה דאי דאינה דינה כמו מיש עבוריס וטריפה : (לה) ויש מבשירין אפילו בעבוריס ומרוחים ומיש רמ"א בהגהותיו ומי שהיא בקי לבדוק שלא נימוחו השמפונות יוכל לסמוך עלייהו לצורך הפסד מרובה ע"כ ולא ידעתי למה השמיטה המחבר דבריס אלו : (לו) ריאה שיש בה גומא אם עולה בנפיחה עד שישתנה לשאר הבשר כשיהא פירש דברי המחבר בכעיף זה מופלא ממני דאם פירשו הוא שלאחר הנפיחה יהא במקום הגומא שוה ז"ל אינו הא לעיל בסעיף הקודם גבי חסר מגוף הריאה כמין כף כפופה כתב המחבר אם הוא מרווח עד שיוכל להניח בו אחר הנפיחה אלבע אגודל משמע דאם אינה מרווח כאלבע אגודל אף לאחר הנפיחה אינו מקום הגומא שוה כשירה ואם כמין לף פשוטה אף היא מרווח באלבע אגודל ומקום הגומא אינו שוה אף לאחר הנפיחה כשירה . ועוד הרמב"ם ויש שרטו לאסור כשנראית הריאה חסרה שיש קמט וכדק שכתבו התוס' לא טרפי אלא כשיש גומא לאחר הנפיחה והמכשירין מכשירין אף לו איכר הגומא לאחר הנפיחה וכן מוכח להדיא מדבריהם וא"ש הפוסקים דנעינן שיהא אולה בנפיחה ר"ל כיון דאית בה ריעותא צריך לראות אם עולה בנפיחה ולא מפקינן ליקא אבל אם לאחר הנפיחה אינה עולה בנפיחה כשירה בכה"ג דכל מילי דריאה כשהיא נפוחה משערינן וכן נראה מדברי הרמ"א בהגהותיו והרב ב"י שכתב מ"כ ריאה שיש בה גומא אם עולה בנפיחה כשירה ואם לאו טריפה : באמת כתב הרמ"א בד"מ על זה שזו הוא דוקא לסברת הרמב"ם דפוסל בפגם בריאה אבל למאן דמכשיר מכשיר נמי בהאי עכ"ל ע"ש . ולכאורה נראה שהמחבר העתיק הא"כ לדינא ולא יפה כיון ופירש אחר בדברי המחבר שנראה מדבריו כותרין מהדדי , ואנן סבירא לן כהמכשירין כמ"ש כל הפוסקים דאם חסר מגוף הריאה בתולדתה דאף אם לאחר הנפיחה לא יהא מקום הגומא שוה כשירה אלא בנחסר כמין כף כפופה וגם זה אומרא בעלמא כמ"ש לעיל ס"ק ל"א : (לז) חמין בימות הגשמים ר"ל פוריס(לח) וקרים בימות החמה ר"ל מים שנאלבו ועמדו קלת בבית ונתחממו מחוסר האויר והוי כמים פיסרים בימות הגשמים : (לט) שהליחה לא היה כן בחייה דאפשר בחייה יוצאת לגבה ואחר המיתה נתקבלה שם : (מ) ממוך ממש למקום האטום ואין נוקבים רק הקרום ולא הבשר כו' הכל דבר אחד והמכוון שאין לחתוך כלל ממקום אטום ואין לחתוך אלא הקרום לבד שע"ג מקום האטום וזהו פירוש ממוך ממש למקום האטום (מא) ודאי יצא הרוח מחמת החתך שנפתח האטום ומ"ה יצאו שלש ויחתך ממוך לו : (מב) ושמא ושמא ולמטה נטמטה רצה לומר ושמא משש מהקרום למטה נטמטה • ועוד אולי הוא מטומטם בתחילתו ולא בסופו וע"י החתך יוצא הרוח ומכשירין לה והיא טריפה וק"ל : (מג) ומופה להתרפאות רצה לומר ומופה להתרפאות דלאפשר אם הבהמה נשארת בחייה היתה מתרפא • והא דלא קאמר המחבר הכא נמי כמו שכתב לעיל שהליחה לא היה כן בחייה אלא נתקבלה שם אחר השחיטה י"ל משום דאם נתקבלה שם הליחה אחר השחיטה ודאי היתה יוצאת בטיטא הריאה אלא ודאי כבר היתה נשרשת שם בחייה ועוד דבבשר נקב לא שייך למימר הכי דבחייה לא היתה אלא נתקבלה שם אחר השחיטה ומש"ה אמר המחבר דודאי בחייה היתה נשרשת שם אלא דמופה להתרפאות וק"ל : (מד) ומרלה ריאה : אלא שאינה עולה בנפיחה : (מה) תחתוך ותכול כו' כתב הפר"ח ואף

או שנתרוקן הקרום אבל אם (ל) הסר מגוף הריאה ונעשה כמין פגימה אף על פי שלא ניקב הקרום אז אם הפגימה כמין כף כפופה כזה כ'אם הוא מרוו'ער שיוכל להני' בו אחר נפיח'אצבע אגודל(לא) זה חסרון וטרפה ואם לאו כשר' אבל אם החסרון הוא אחר הנפיחה כמין כף פשוטה כזה ך כשרה ואם לא נחסר אלא שנימוק בשרה בפנים (לב) ונשפך בקיתון והקרום קיים כשרה ובלבד שיהיו כל הסמפונות קיימים שלא נמוקו אבל אם נימק אפילו כסמפון אחד טריפה וביצד בודקין אם נימוקו אם לאו נוקבין אותו ושופכין אות' בכלי שוע באבר חלק ובהיר דשוריקי היורי ניכרים בו ואז אם נראין בה חוטין לבנים בידוע שנימוקו הסמפונות וטריפה ואם לאו בשר הריאה בלבד הוא שנימוק וכשרה והא לא היישי' שמא ניקב סמפון אחד מבפנים ואין כאן בשר שסותמו (לג) שהמוגלא והנימוק אינו סותם דכיון שהריאה נתקלקלה כל כך עד שנשפכה בקיתון אם איתא שנתקלקל סימפון אחד שבה ודאי היוז נימוח וניכר בקערה ומדלא ניכר שום שוריקי ודאי לא ניקב שום סימפון גם כן וכשר והא דמכשרינן בנימוק והסמפונות קיימין דוקא כשהמיחוי הוא כמו מים זכים או כמו(לד)ביגל' שהמוגל'דרכו להתרפאו' כמו מים זכים שאינם סרוחים אבל אם הנימוק הוא כמו מים עכורים או זכים וסרוחים אף על פי שהסמפונות קיימים טרפה שאי אפשר לחזור ולהתרפאות ועתיד להינקב : (לה) ויש מכשירין אפי' בעכורים וסרוחים :

ח (לו) ריאה שיש בה גומא אם עולה בנפיחה עד שישתנה לשאר הבשר כשרה ואם לאו טריפה :

ט הריאה בחייה הוא רוחפת ומגשמת תמיד להניף על הום הלב ולרחוף עליו והרי היא תמיד כמו נפיחה ואם אינה יכולה לרחף ולנפוח אינה יכולה לחיות מכל מקום כששוחטים הבהמה ואין בה שום ספק טריפה אין צריכין לנופחה לראות אם תעלה בנפיחה אלא מוקמינן לה אחזקת' דרוב בהמות כשרות הם ועולין בנפיחה ואם אירעו בה מקרה מצד אחר שהיו צריכה לנופחה ונפחוה ונשאר בה מקום אטום שאינו עולה בנפיחה ומשמישו קשה ומראיתו כמראה הריאה ואם היינו יודעים שהיתה כן אטומה בחייה היתה טריפה מפני שלא היתה יכולה להכנים רוח ולהגין על הלב אז בודקין אותו כך מהפכין כל הערוגות למטה עם הקנה ומנענעין אותו שמא יש תוך הקנה לחה שסותם אחד מן הסמפונו' שאין הרוח יכול להכנים שם ועל ידי הניענוע יפול ממנו וטוב ליתן קודם לתוך הקנה מים (לז) חמין בימות הגשמים (לח) וקרים בימות החמה וינענע את הריאה ואח"כ ישפוך את המים וינפח ואז אם אחר כך תעלה בנפיחה היא כשרה (לט) שהליחה לא היה כן בחייה אלא נתקבצה שם אחר השחיטה ואם עדיין לא תעלה מניחין אותה במים פושרין כדי שתתחמם מעט דשמא נתקררה אחר השחיטה ואח"כ נופחין אותה ואם גם זה לא יועיל ממשמשים שם ביד באותו מקום הרבה אולי תתרבך ותעלה בנפיחה ואם גם זה אינו מועיל אז מביאין סכין וקורעין אותה (מ) סמוך ממש למקום הטמטום ואין נוקבין רק הקרום ולא הבשר שאם ינקבו גם הבשר (מא) ודאי יצא הרוח ושמא משם ולמטה נטמטם ואז אם (מב) נמצא שם לחה מוגלא או דם עכור או בשר נרקב כשרה שמחמת הלחה לא נכנס שם הרוח(מג)וסופה להתרפאו'ואם לא נמצ'שם לחה נותנין עליו רוק או תבן או נוצה אם נתנדנד כשר' שהרי הרוח בא שם שמחמת הרוח מתנדנדן ואם לאו טריפ'ואפי' גם כבר נתאכה הריאה אם יוכל לבדוק החתיכה על ידי שפופרת שמכנים בקנה שבאותה חתיכה ויעלה מקום האטום על ידי נפיחה יש להכשיר וכל זה דווקא כשיש לה אטום דהוה משמוש קשה (מד) ומראה ריאה אבל אם מראיתה בועה וטינרי בודאי יש שם מוגלא וכשרה :

י ריאה שנתמסמסה דהיינו שנמצאת שלימה וכשתולין אותה (מה)תחתך ותיפול חתיכות חתיכות טרפה :

יא ריאה

יא ריאה שקשה במשמושא כעין (מו) או שהיא קלה כעין טריפה :

יב ריאה שנמצאת נפוחה כמו עקרי חריות של דקל אוסרין אותה מספק דמספקא לן אם זה נקרא תוספות וכל תוספות הוא כחסרון דכל יתר כנטול דמי ולכך היא טריפה מספק :

יג ריאה שיבשה אפילו מקצתה טריפה וכגון שיבשה עד שנפרכה בציפורין ואם לא יבשה כל כך עד שנפרכת בציפורין כשירה (מז) ואם יבשה עד שאם משרטט בצפורין על בשרה נשאר השרטוט ונראה בתוכה זהו מיקרי גם כן יבשה וטריפה :

יד ואם לא יבשה אלא שצמקה אינה טריפה אלא אם כן (מח) צמקה כולה והוא שצמקה מחמת בני אדם שהפחידוה כגון ששחט בהמות אחרות בפניה וכיוצא בזה אבל אם צמקה בידי שמים כגון שפחדה מקול רעם או שראתה זיקים וכיוצא בזה או מפחד שאר הבריות כגון (מט) משאגת אריה וקול שחל וכיוצא בזה אפילו צמקה כולה כשרה דהדרא בריא :

טו (נ) וכיצד נדע אם היא בידי אדם אם לא משימן אותה במים מעת לעת אם חזרה ללחותה בירוע שאינה בידי אדם וכשרה ואם לא בידי אדם היא וטריפה ובאיזה מים בודקין אותה בימי החורף שהעת קר לוקחין כלי חרס (נא) שאינו לבן ומחופה באבר מפני שטבעו שאין המים שבו ממהרין להתקרר וממלאין אותו מים פושרין שיהיו חמין כמו צוננין בימות הקיץ שעמדו מעט בבית בין של נהר בין של מעיין שאם היו חמין יותר או קרים יותר אינם מרככין ואדרבה מצמקין אותה יותר אלא יהיו פושרין ומניחין אותה בם והוא שיהיו פושרין כל מעת לעת שלא יתקררו ובקיץ בודקין אותה בכלי חרס לבן מחופה באבר מפני שטבעו ממהר להתקרר ונותנין בו מים קרים שעמדו מעט בבית אחר שנשאבו שערך קרים בקיץ הוא כמו פושר בחורף ומניחן אותה בו כל מעת לעת אולי תחזור ללחותה ואנו אין לנו לסמוך על בדיקה זו שאין אנו בקיאין בבדיקה מיהו אם הדעת נוטה הרבה שבאה לה בידי שמים (נב) אין להכשיר בלא בדיקה ונוכל לסמוך על בדיקותינו :

טז (נג) נחשט שנמצאת בסימפונא רבה דריאה כשירה ואין צריך אפילו נפיחה לפי שהריאה קרובה לקנה (נד) וסמפוני הריאה רחבים ונכנסות דרך שם ואם מרגישין במשמוש היד שיש (נה) מחט בתוך בשר הריאה אם היא שלימה נופחין אותה (נו) ואם היא עולה בנפיחה (נז) כשירה ולא חיישינן שמא נקב סמפונא לחב״ה במקום שאין שם בשר דאחזוקי ריעותא לא מחזקינן ואין חילוק בין אם היא דקה או עבה בין נכנס דרך חודה או דרך קופא לעולם היא כשרה מפני שהסמפונות והבשר דקים ורכים ובקל דוחקת המחט ונכנסת דרך הסמפון תוך הבשר מיהו אם (נח) יש עליה קורט דם מכחוץ (נט) כנגד המחט

וכ״פ הרע״ב בפירוש המשניות וכן נראה שהוא דעת הרוקח וכ״ל בעטם משום דעובדא דרבה בר חנא דאשתכח דיכרי במדברא דלמיק ריאה דיהו והגריכוס בדיקה לכאורה הכי מוכח דעפי שכיח במדברא שאנת אריה ושאר בריות ורעמים דהוי בידי שמים מבידי אדם דלא שכיחי כולי האי והו״ל למיתלי לקולא ולא לאגרכינה בדיקה אלא משום דהילכתא כהרשב״א ואריה ושאר בריות שכיח במדברא ומ״ה הגריכוס בדיקה ראוי לחוש למברא זו עכ״ל היודע יבחר . (נ) וכיצד נדע אם הוא בידי אדם או לא ופי׳ הרב רמ״א בהגהותיו לש״ע שכתב ובודקין כתב אם הדבר ספק מאיזה דבר בא לה והרב המחבר שהמציא הג״ה זו נראה משום דהיה קשה ליה נמי כקובים הע״ז שהקשה על רמ״א דכאן פוסק כהר״ן משום דבודאי בידי שמים בא לה ונגון היכי דראינו שדקפ״אחרי׳ האחרי לפנינו או שמועת קול רעמים ושעה או שתים אחר זה שחטוה אין צריך לבדוק ובמשך בהג״ה כתב ואם נראה שבא לה בידי שמים אין להכשיר בלא בדיקה וכזה יש לסמוך על בדיקתינו ופיסק הרשב״א שכתב מיהו היכא דדקפ אחריה אחרי לפנינו או שמועה שאנת אריה וקול נחל או רעמי׳ ושחטוה ונמלא שלמה׳ הריאה שלה צריך עיון כיון דאיכ׳ קמן מידי לתלי תלין לא תלינן כו׳ פ״כ והובא בב״י ור״ל לא תלינן ולמחוש דילמ׳ מקודם לכן הפחדוה ג״כ בידי אדם ומכח זה לא קמ׳ ולכך המציע המחבר זה וכתב וכיצד נדע אם הוא בידי אדם אם לא אמנע אקפ״אחרי׳ דגרא׳ שבא לה בידי שמי׳ אפ״ה בכלל ספק הוא אם הוא בידי אדם או לא וצריך בדיקה ר״ל היכא שדבר ספק מאיזה דבר בא לה אפי׳ דלפנינו אחרי דקפ אחריה או שמועה קול שאנת אריה לפנינו ושחט׳ לשעה קלה מיד אחר שראינו אחר שדלפה אחרי דכזה נמי בכלל ספק הוא מאיזה דבר בא לה ונגם הר״ן מודה בזה דספק הוא דלפנינו אחרי דקפ אחריה או שמועה קול שאנת אריה לפנינו ושעה או שתים אחר זה שחטוה אפ״ה אין להכשיר בלא בדיקה ולחוש להרשב״א שמתפיק בזה ונוכל לסמוך על בדיקותינו כיון שהר״ן הכבר כזה בלא בדיקה נוכל לסמוך עכ״פ בזה בבדיקותינו : אבל הש״ך בנה״כ מיישב גם דברי רמ״א דמה שמצי״ה לתעלה אם הדבר ספק כו׳ היינו להורות דאפילו בספק לא מהני בדיקה לדידן ובודאי שבא לה בידי אדם לא מהני בדיקה אפילו להמחבר אבל בודאי שבא לה בידי שמים סמך תמ״ם תמ״כ ולא רצה להכשיר לגמרי בלא בדיקה כדעת הר״ן כיון שהרשב״א חולק ודבריו נכונים הם ולא כהג״ה בהגיה זה בל״ע . (נא) שאינו לבן ומחופה באבר פירש וגם אינו מחופה באבר וכן כתב הרשב״א בהגיה והבית כ״י וכתב שכן דעת רבינו הטור ע״ש : (נב) אין להכשיר בלא בדיקה ודעת מהרש״ל שם דאם נראה שבא לה בידי שמים אין צריך בדיקה כלל וכן פסק הגר״א וכתב מילתא בעעמא ור״ל דבשלמא במידי דתלוי בבדיקה יש לנו להסתיר כיון שאין אנו בקיאין משא״כ במידי דלא תלוי בבקיאות כמונו כמוהם להכשיר וכן פסק הש״ך וכתב ומיהו ודאי היכא דבדקה ולא חזרה לבריתא לכ״ע צריכה דמוכחא מילתא דמוקדם לכן הפחדוה ג״כ בידי אדם : (נג) מחט בסמפונא רבא דריאה היינו דמרגיש בעשש היד שיש מחט בסמפונא רבה דריאה ולכך כתב כשירה ואין צריך אפילו נפיחה מיהו כדברי הרמ״א מעטם דאם אינה לריאה שלימה לקמן צריך לבודקה וכתב הש״ך הטעם משום דקי״ל לקמן סי׳ ל״ו דבכל מקום דאיכא ריעותא צריך לנפח גם בקנה מקומות נהגו לנפוח כל ריאות ע״כ וכדברי הרמ״א נקטינן להחמיר דאם אינה לריאה לקמן צריך לנפח רק בתוכה יש להחיר דבזה אי אפשר לברורי אבל היכא דאפשר לברורי מברריגן . (נד) וסמפוני הריאה רחבים ר״ל וסמפוני רבה דהריאה רחבים וק״ל (נה) מחט ואם נמצאת קציתה דוחתה דיוא כמחט משום דמיבנא בזע וטריפה לכ״ב ועיין לקמן סי׳ מ״ז ובס״ם מ״ב פר״ח : (נו) ואם היא עולה בנפיחה פירש דלא מפקא זיקא : (נז) כשירה דהרי עולה בנפיחה ומשום ניקב הסמפון ליכא למטרפה דהבשר רך ומגין על הנקב . מיהו אם נמצאת מחט בריאה שנמוק או נפסכה בקיטון אע״פ שהיא עולה בנפיחה טרפה שהרי ניקב הסמפון ואין לו דבר שיסתום ואח״ל אם אינה דמקלקל הסמפון ודאי היה ניחוח וניכר בקערה ל״ל מחוך לריאה בא לה המחט וניקב הריאה וטריפה דאיזה דרך שבא לה המחט נטרפה או דרך הסמפונות אחא ניקב הסמפון ואין לו דבר שיסתום ואי מחוך בא לה. ניקב הריאה וטריפה וק״ל : (נח) יש עליה קורט דם כו׳ כתב הב״י והב״ח שזה נלמד מדין המחט שנמצא בשובי בית הכוסות דלקמן סי׳ מ״ז נכתב הב״ח ומשמע דאם אין שם קורט דם דאפילו ניקב לחוץ כשרה דודאי אחר שחיטה דחק ועבר עכ״ל והשיגו עליו הש״ך ופר״ח בהוכחת גמורות דאדרבה משמע מיפכא דאם אינ׳ כדבריו למה כתבו כל הפוסקים והטו״ר נופחין אותה נפיחה זו מה עיבה הלא אם יש קורט דם אפילו עולה בנפיחה טריפה ואם אין שם קורט דם אפילו אינו עולה בנפיחה כשרה ע״כ הכל תלוי

אם לא תפול אם הגיע לקותא שהרופא גורדו ומעמידו על בשר מי הוא טריפה וכדאיתא בא״ח דף כ״ג וכדלקמן סי׳ מ״ח וכן מבואר בב״י סי׳ ל״ח ע״ש ופשוט הוא עכ״ל . כתב בהג״ה מהרי״ו מעשה שהביאו ריאה לפני ר׳ משה מבנפחה נפלה ממנה חתיכות חתיכות ולא יצא הרוח ונוה לנופחה בחוזק עד שנפל כל בשר הריאה וראה שהיה בפנים הריאה קרום חדש על הריאה ר״ל על הסמפונות והכשיר ע״כ יש לסמוך על זה וכלקמן ס״ס ל״ט : (מו) או שהיא קלה כעין טריפה כגון שבעבע בעבע בעבע שדרך הענן קל הוא בעבע בעבע על פני המים וכן פי׳ הב״ה בסי׳ ל״ח בפסיעות אך נתברר שהחוש מכחיש פירש זה כמ״ש הרבה בודקים שכל הריאות לפנים ע״פ המים ופירשו הבודקים קלה כעין הייט כעין נרקב ואמרו שכך הוא מקובל בידם . אבל הפר״ח כתב דעין נרקב בש״ם מאן דכר שמיה ופירש הוא ז״ל דקלה הייט שהיא קלה בעבעה יותר משאר ריאות ע״ש . (מז) ואם יבשה עד שאם משרטט בצפורין על בשרה כו׳ זהו מיקרי ג״כ יבשה וטריפה רלה לומר ואם יבשה עד שאם משרטט בצפורין על בשרה ונשאר השרטוט ונראה בתוכה זהו מיקרי נפרכת בצפורין אלא אם תאמר היאך מיקרי בזה יבשה על זה קאמר המחבר זהו מיקרי גם כן יבשה וטריפה אבל אין כוונת המחבר בזה דקאמר זהו מיקרי ג״כ יבשה דקאמר בתחלה וכגון שיבשה עד שנפרכת בצפורין ר״ל שהיא נפרך בצפורין כמשמעו דאין זה שייך בריאה ועוד דא״כ אפילו לא נפרכת אמנ מ״מ לא עדיפא מאם יבשה מקום אחת שאין עולה בנפיחה שהוא טריפה ועוד דקאמר ואם לא יבשה כל כך עד שנפרכת בצפורין כשירה והא ודאי יוכל להיות שהשרטוט יהא נראה בתוכה אף אלא יבשה כל כך כשנפרכת בצפורין אלא ודאי דר״ל ואם יבשה עד שאם משרטט בצפורין על בשרה ונשאר השרטוט ונראה בתוכה דהייטו פירושו דאם יבשה עד שאם יתקוק עליה בצפורין יהא רושם קייש זהו נקראת נפרכת בצפורין דבריאה כשתוקקין בה בצפורין כאשר תחיר הצפורין תחזור לקדמותה אבן אם תאמר האיך מיקרי בזה יבשה על זה קאמר זהו מיקרי גם כן יבשה : וכן משמע בהגהות רמ״א שכתב וז״ל ואם משרטט על בשר הריאה ונראה השרטוט בתוכה מיקרי יבשה ונריפה עכ״ל ודאי משמע מתוך לשונו מלא כתב זהו מיקרי גם כן יבשה דעל נפרכת בצפורין קאי ולפרושי היאך מיקרי נפרכת בצפורין ודו״ק ועיין בפרישה ושם תמצא כתות נפשך ועיין בפר״ח . (מח) צמקה כולה ה״ה רובה כ״כ רש״ל . ופירש לצמקה שאינה נפרכת בצפורין כמו יבשה ולא צריך בדיקה אא״כ צמקה כולה או רובה אבל אם צמקה מקצתה לבד כשירה כן משמע בש״ס וכ״כ כל הפוסקים והב״ח מעריף אף בצמקה מקצתה וכבר הביאו עליו ב״ך ופר״ח ע״ש . מיהו היכא דיבשה אוכה שלימה אע״פ שהיא נפרכת בצפורין כתב בהג״א מא״ז בש״ס הא״ב דעריפה אך מיחין אותה במי׳ ומתמצבה או יתן מים לתוך הקנה אם תחזור לברייתה כשירה וכ״פ מהרש״ל פא״ט מי׳ כ״ב וכתב הטעם דכיון שצמקה אוכה שלימה הוי כחסר אוכה ול״ד לצמקה ריאה מקצתה דחסרון מבחוץ לאו שמיה חסרון דלא כב״י וד״מ וכתב הש״ך ונראה דבדיקה דהג״א נוהגת ג״כ עכשיו דהיינו כמו בדיקה שכתב הרב ס״ע וכ״כ רש״ל שם ע״כ ע״ש (מט) משאגת אריה כו׳ וכתב הפר״ח וז״ל בש״ידה לדרך פסק כהרשב״א דאף בשאגת אריה ושאר בריות עריפה

שקורט דס ולא בנפיחה כלל וכן בס"ם פס"ט דף מ"ח ע' ב גבי הא מיתא קמן ולא מינקב לא משמע הכי ע"ש וכתבו ע"כ נראה דדוקא בבית הכוסות אחרינו וכ"כ דאם אין סס קורט דס אפילו ניקב לחוץ כשר מה שאין כן בריאה וכ"כ הפריסה וחילק מנוס דקורט דס מנפנים חשיב כמו מבחוץ ובריאה לא שייך להיבדקה מנפנים מפני שהמשקים מפספסים תמיד כל מה שבמחכה עכ"ד - והש"ך כתב דנראה לחלק מנוס דבריאה מתוך שהמחט הולכת תמיד בדוחק בכשר הריאה ואין לה מקום מרווח ח"כ אף אם ניקב מחיים לא ימלא קורט דס ועוד אפשר דאין עכשיו כל האיברים שוה דאין אומרים בטריפות זו דומה לזו עכ"ל . ודבריהם נכונים לדינא וכן משמע מכל הפוסקים ראשונים ואחרונים . (עט) כנגד המחט כו' ולא לאפוקי למעלה או למטה מהמחט דהא אפשר דנקבה וירדה למטה על ידי ניטוע הריאה אלא למשוטי אם קורט דס מצד ימין והמחט ללד שמאל או בהיפך אבל בלאוחו לד טריפה אפילו אינו מכוון כנגדו ממש וכ"כ מקצת אחרונים (ס) ובזמן הזה יש להחמיר אפילו בצלימה דאין אנו בקיאין בבדיקת נפיח' ומהרש"ל פס"ט סי' מ"ו פסק ג"כ דאין אנו בקיאין בבדיקת נפיחה : והש"ך הכריע דהיכא דנפיחה ולא הרגישו עדיין במחט רק אח"כ הרגישו בהמוכה אז יש להעריף אבל אם הרגיש המחט במשמש היד בעוד שהיא צלימה אז נראה דמהני בדיקה ע"כ , ועליו יש לסמוך כי דבריו נכונים וכן הסכים הפר"ח : (סא) מן הטעם שכתבתי רלה לומר מן הטעם שכתבתי לעיל דאפילו איתא לריאה צלימה לקמן אין צריך נפיחה :

לז (א) **מים** זכים אם אפילו מוגלא לילא כו' והיינו דלמא מריס ולאו מלוחים לכל זה הוי כמו עכורים וסרוחים וטריפה

(ב) דלא חיישינן לזה אלא בימוק שהתקלקל הרבה וקשה הא גם בימוק אם לא נראו בה חוטים לבנים לא חיישינן לינקב הסמפונות כמ"ש בסי' ל"ו ס"ק ל"ב וכ"ל דרלה לומר ולא חיישינן לזה לקילקול הסמפון אלא בימוק שהתקלקל הרבה אבל הכא שלא איתרע הריאה כ"כ לא חיישינן לקילקול הסמפון כלל ומים זכים כשירה ואיש עכורים או סרוחים טריפה מנוס דשופה הוי להמים עכורים או סרוחים אלו הוו מינקבי שר הריאה הילכך כניקב דמי וטריפה : (ג) ויש מכשירין בו" וכן המנהג להכשיר בבועות בכל ענין כו' וכן כתב רמ"א בהג"ה והשתא דאתיין להכא לא קשיא לי למה השמיט המחבר לעיל בסי" ל"ו ס"ז הגהות רמ"א שכתב שם ויש מכשירין אפי' בעכורים וסרוחים ע"כ משמע לפי דברי המחבר דיש להקל כהגך מכשירין אף שלא במקום הפסד מרובה הא רמ"א כתב ויש מכשירין אפילו בעכורים וסרוחים ומי שהוא בקי לבדוק שלא נימוחו הסמפונות יוכל לסמוך עלייהו לעורך הפסד מרובה דהמחבר רלה דברי רמ"א בסימן זה שהכשיר בעכורים וסרוחים אפילו שלא במקום הפסד מרובה אתפס דברי רמ"א בסימן זה לעיקר הלכה . אבל באמת לא ירד המחבר לסוף דעת רמ"א דבאמת הא בדאיתא והא בדאיתא דשאני התם גבי ריאה שמיתוקה דהיכא חשבא דסמפונות דלרינין בדיקה שלא נימחו משא"כ הכא דלא איתרעי הריאה כ"כ וכן חיבו האחרונים : וכן רמו להורות לנוטבה ודלא קהמחבר וק"ל (ד) סמוכות זו לזו כו' רש"י פירש הטעם שאין סמוכות אלא מלמעלה נקב שהיה בריאה והעל' אח הבועות והו"ל קרום שעלה מהמתם מכה בריאה שאינו קרום וכן הסכים הרא"ה בס' ב"ה דף ל"ד ורשב"א ור"ן פירשו כיון שסמוכות דוחקת זה את זה וסופן לינקב הוה כניקוב עכשיו אלא דמ"ש רמ"א והמחבר בסמוך בועה וטיורי סמוכים זה אלל זה כשרה משמע שתפשו מברת רש"י עיקר להלכה בין לקולא ובין לחומרא ולא כהרשב"א דאי כהרשב"א כיון דאפילו בועה דסמיכי עריפה מנוס דדחקי אהדדי א"כ כ"ש בועה וטיורי שהטיורי קשה ומנקבת , וכן כתב ממי הט"ז ולפ"ז נראה הא"ה אם הסכיק בינתים מן הריאה כשני חוטי שער אף דלמעלה הבועות שוכבות זו על זו שכל אחת דוחקת את חבירתה סופה של שור לינקוב אפ"ה כשרה ולא כהרשב"א שזו עריפה לפי שברחו וק"ל : ומ"ש הש"ך בספר נקודת הכסף דכיון שהטיורי היא קשה ועומדת במקומה ואינה דוחקת הבועה וכשר אף להרשב"א והר"ן ונראה מדבריו דיש לחוש גם לפברת הרשב"א והר"ן אבל אין בדבריו ממש כמ"ש כיון דאפילו בועה דסמיכי עריפה מנוס דדחקי אהדדי א"כ כ"ש בועה וטיורי שהטיורי קשה ומנקבת וק"ל : (ה) ואפילו יש בהן מים זכים כתב הפר"ח אע"פ שלפי' רש"י והרמב"ם אינו מוכרח דדילמא לא הוי לקולא אלא"ב מלי' מוגלא מ"מ לפיטת הרשב"א והר"ן שכתבתי דעשאת מים שם שזו דוחקות את זו אין לחלק בין מוגלא למים ע"כ ולכאורה דבריו תמוהין הא הב"י כתב בס"ע אבעבועות סמוכות זו לזו אסורה אפי' מלאות מים זכים וזה ודאי דמ"ש סמוכות זו לזו אסורה אף דאין סמוכים ממש שכל אחד יוכל לדחוק את חבירתה אלא דסמוכים ואין ביניהם כשני חוטי שער כמו שפסק בב"י ע"ש וא"כ סתיר כתב אפילו מלאות מים זכים הא לפי דברי פר"ח אינם אסורים במים זכים אלא בסמוכי ממ שכל אחד יוכל לדחוק את חבירתה ומשמע דאם מים זכים אסורים בסמוכי ממש לא נתן דבריו לבעורין ואוסר אף בשאינו סמוכי ככל הבועות אבל זה דוחק גדול על מה ולמה ועוד לפי מ"ש לעיל הרב רמ"א והמחבר חפצו סברת רש"י לעיקר פשיטא קשה לפי דבריו למה אסרו במים זכים אבל האמת יורה דרכו דמוכח מגמרא בועות דסמיכי אף במים זכים אסור דאף במים זכים שייך לינא דבועה דכתיב מים תבעה אש ומלשון מבועי מים וכמו שהוכיח רבינו מאיר והובא בב"י ע"ש • (ו) כשני חוטין כשרה ומהרש"ל שם פסק דנעשין הפרש רוחב קש דא"ל בקיאין בין חוט שער א' לב' ע"כ ויש לחוש לדבריו ומתמך יאכלם בקש : (ז) מראה ריאה פירש לאפוקי מראה מוגלא דאף אם מתראות הכשירות שיתבאר בסי' ל"ח כיון דהמוגלא רבועה מחתיו הו"ל סמוכים : (ח) קשים כטיורי כתב הב"ח ל"ל דה"ה בתלאות רוח דכשר בסמיכי ע"כ והש"ך הביא ראיה לדבריו והסכים עמו והראיה מה שהביא הוא זה דהא הפוסקים המערפי בת"ז בסמיכי לא מערפי אלא מטעמא דשייך בהו ממי לישנא דבועה דכתיב מים תבעה אש וכדאיתא בהר"אש ב"ל בתלאות רוח ליכא לאיתר הכי ע"כ ודלא כהפר"ח , ולפ"ז ה"ה בועה בשפולי הריאה מלאה רוח או בועה מעבר לעבר מלאה רוח כשירה ופשוט הוא : (ט) וה"ה שרסא כו' משמע ודאי דאף אם יש מוגלא בשרסא דומי' לטיורי כשרה מנוס דלא הוי בועה אלא דבר הבולע לחוץ וה"ה בבועה בשפולי ריאה או בועה מעבר לעבר דכל שעולה הקרום ומכסה שאינה ניכרת כשרה וכן מבואר בהגהות מהרי"ו , כתב הש"ך דאם הוא גבוה מבשר הריאה אחורות מנוס סמיכי אפי' אין בו ט"ד ולא צורת חוגה ופשוט הוא :

(י) מלוחין ומתוקים לאפוקי מרים או מלוחים דהוי כמו עכורים , וכתבו האחרונים סי' לידע איזה מים זכים כל שיש לה כיס בפני עצמו ונקלף מן הריאה ואין רוח יוצא מהם כשמנקבים הבועה וגם שער של הבועה לבינה היא גם בפנים ע"כ , עוד כתב בהגהות מהרי"ו שהמים יקבל אותם בכלי ולא ביד ושלא ינקוב בסכין אלא בקוץ שאם ינקוב בסכין מיד יהיו מלוחים : (יא) וזיל בתר מנהג ובמקום שאין המנהג מבורר ודאי יש לאסור כי הב"י כתב בשם רוב הפוסקים להחמיר בכל גווני ע"ז : (יב) גם בשעת הדחק או הפסד מרובה , המחבר לחד בדברי רמ"א בס"ש ויש לילך בזה אחר המנהג או לפי ענין ההפסד ושעת הדחק דוי"ו המוחלקת היא אבל הש"ך כתב דו"ו המודבקת היא דמ"ש הרמ"א או לפי ענין ההפסד ושעת הדחק דוקא קאחר היכא דאיכא תרוייהו דמהרש"ל שם חולק על המנהג ונראה דעתו אאין להכשיר אף בהפסד מרובה ובאמת נראה לענין דינא דברי האומרים עיקר ולהבי בודאי לא קאמר רמ"א דיש לילך בזה לפי ענין ההפסד ושעת הדחק אלא היכא דאיכא תרוייהו וכן עיקר ולא כהמחבר : (יג) ואם היא אחת אחת כו' משמע דבתרתי בועי דסמוכי לית להו בדיקה אפילו בפני להדדי וכך כתוב בהגהות מרדכי ולפ"ז יראה דאף באחת ונראות כשתים ובפני להדדי נראות אם בכים אחד הן מוקפין שאם הם בב' כיסים עריפה מנוס דאיכא הריאה וכ"כ מהרש"ל וש"ך וט"ז : (יד) בועה העומדת על החרין כו' בחוגה עליונה של ימין במקום מרגש ש"ך י (טו) דהוי כשתי בועות דסמיכי ולפ"ז בת"ז יש להקל במקום המקילין אבל בממ"חד כתב עטש אחר משום שיש לחוש לחיבוך הבועות בללעות קטנות ובגרגרת ועוב להחמיר ובאמת אנו לריכין להאי עטמא דאל"כ קשה הא בועה אחת מנראות כשתים נוקבים אותה מלידה אם שופכות למקום אחד אחת היא וכשירה ומאי גרעותא להאי בועה דעריפה

נגל

חמחט טרפה אפילו היא שלימה לפנינו דאחיישינן שמא נקבה הריאה לחוץ וחזרה לאחורה דאם לא כן קורט דם מהיכן בא ואם הריאה באה חתוכה לפנינו לעולם היא טרפה ואין חילוק בין מחט דקה בין עבה בין קופא לגיו בין לבר דשמ' אם היתה באה לפנינו שלימ' היינו רואין בה ריעותא מבחוץ ובמחט שקרוב לודאי הוא שמנקבת לא מזקמינן לה אחזקתה (ס) ובזמן הזה יש להחמי' אפי' בשלימה ובלא קורט דם אם לא בהפסד מרובה :'

יז חוץ משנמצאת בסמפונא רבה שאפי' באה חתוכה לפנינו יש להכשיר (סא) מן הטעם שכתבתי :

לז דיני אבעבועות וסירכות הריאה ובו ז' סעיפים .

א ריאה שנמצאת בה אבעבועות אפי' הם גדולות הרבה ואין מראיהם דומים למראה הריאה אלא למרא' מוגלא שאם הן דומין למראה הריאה הוי אטום בריאה שדינ' מבואר לעיל בסימן הקודם זה דטריפה אלא ע"י בדיקה אבל כשאינם דומין למראה הריאה דין אחר יש להם והוא זה שאם הם מלאים רוח או (א) מים זכים או אפי' מוגלי צילא או לחה הנמשכת כדבש וביוצא בה או לחה יבשה וקשה אפילו כאבן כשרה ואפילו הם הרבה אלא שאינם סמוכים זו לזו ואין צריך לבדוק תחתיהם אם ניקב הסמפון אם לא (ב) דלא חיישינן לזה אלא בנימוק שנתקלקל הרבה אבל אם נמצא בה ליחה סרוח' או מים סרוחי' או עכורי' אפילו אינם סרוחים הרי זו טריפה (ג) ויש מכשירין בבועות אפילו הם עכורים וסרוחים וכן המנהג להכשיר בבועות בכל ענין אם אינן סמוכות :

ב אבל אם נמצאו שתי בועות (ד) סמוכות זו לזו טריפה (ה) ואפי' יש בהן מים זכים ואפי' יש ביניה' הפסק כחוט השערה או יותר מעט דקים לן כיון שהם סמוכות זו לזו כל כך ודאי נקב היה שם בריאה והעלה את הבועו' האילו סביביו אבל אם יש ביניה' אחר שנפחוה הפסק (ו) כשני חוטין כשרה והוא שיש באותה הפסק (ז) מראה הריאה ולא אטרן אלא כשיש בהם מוגלא או מים זכים אבל אם הם צמחים קשים (ח) כטיורי אפילו סמוכות ממש ואין ביניהם הפסק כשרה דלא מחזמת נקב הם באים : (ט) וה"ה מורסא דהיינו שקרום הריאה מכסה אותה ואינו גבוה מבשר הריאה שכשרה ויש מכשירין גם במים זכים כשהם (י) צלולין ומתוקין (יא) וזיל בתר מנהג (יב) גם בשעת הדחק או הפסד מרובה יש להתיר (יג) ואם היא אחת ונראית כשתים נוקבים אות' באחת מצדה אם שופכות זו לזו שיוצא כל המוגלא או המים מנקב זה אחת היא וכשרה ואם לאו שתים הם וטריפה : (יד) בועה העומדת על חרין וקמט טריפה (טו) דהוי כשתי בועות דסמיכי שתי בועות זו כנגד זו בין ב' אונות כשרה אבל בועה נגד טיורי

יש מטריפין משום שהטינר' קשה ומנקבת הבועא שבגרדה ובועא וטינרא סמוכים זה אצל זה כשרה :

ג בועא שנמצא בשיפולי ריאה והם כל החידורי' והחתוכי' שבריא' בין באונות בין באומות נופחין אותה ואז (יז) אם חוט בשר מקיף אותה מכל צד כשרה ואם אין חוט בשר מקיף אותה טריפה דכיון שהיא בחודה כל כך אי איפשר לה להתקיי' (יח) וסופה ליפסק ולינקב הילכך כנקוב דמי וטריפה ולמעלה בריא' במקום שהיא דבוקה לשדרה כל מה שהוא כנגד חיתוכי האונות הוא חד ונקרא ג"כ שיפולי ריאה להטריף שם בבועה שאין חוט בשר מקיף אבל מה שהוא כנגד האומות כשר ששם הריאה היא רחבה ואם היא בשיפולי ואין נראה בה חוט בשר מקיף בתחלת הנפיחה יכול למשמש בה מצד פנים לצד הבועה וע"י כך לפעמים נמצא חוט בשר מקיף אותה וכשרה ואפילו נפחה בודק זה ומשמש בה ולא מצא חוט בשר מקיף ואחר כך באו בודקין ממחים אחרי' ונפחוה ומשמשו בה וע"י בקיאותן וכחן יפה שנפחוה היטב ומשמשו בבקיאות ועשו עד שנמצא שם היקף בשר (יט) בשר (כ) ואם יש בה מים זכים דינה כמו שכתבתי גבי שתי בועות הסמוכות והווקא בועה אבל(כא)טינרי אשיפולי ריאה כשר' אפי' בלא חוט בשר מקיף:

ד בועה או טינרא הנכרת מעבר לעבר והיא במקום שאין שם סמפונו' כגון בקולשיה וחוט בשר מקיף כשרה ואפילו הם שנים בין שפכי אהדדי (כב) בין לא שפכי אהדדי ואם היא כנגד הסימפונו' דהיינו ברחוק ד' אצבעות משיפולי בשר (כג) ובקטן לפי קטנו אז נוקבין אותם אם אחת היא שכל המוגלא או המים יוצאין בזה הנקב (כד) טריפה (כה) ואפילו הם מים זכים דחיישינן שמא נימוחו הסימפונות ואם אין כל המים יוצאין בנקב זה (כו) אז שנים הם (כז) ולא אמרינן דהסימפון שביניה' ניקב וכשרה אפי' בעבורים וסרוחים בועה שהיא בוורדא במקום הדק טריפה (כח) שיש שם סימפון וניכרת מעבר לעבר :

ה בועה בכל ענין מהאי בועה אלא ולאי בהאי טעמא ומש"ה טריפה כאה וק"ל ' (טו) בין ב' אומות כשרה פחב המ"ך והפ"רח הטעם דהא יש הפרש ביניהם ודרך האומות להיות פרושות בחיי הבהמה ואינו דוחקות אז אח אז אבל הטינרי אף בלא דחיקי מנקפ ע"כ והוא תמוה היאך אפשר כזה לימר דהטינרי אף היא פרודה מבועה דמנקבת ועוד דלפעמים אפשר דנמצא בה בועות גדולות הרבה דאף אם נופחין אח הריאה כמו שהיא נפוחה בחייה שוכבות אז על אז וא"כ לפי דבריהם היה בזה טריפה ובאמת הר"מא כתב סתם אלא הטעם כ"ל כך הבהמה בחייה רוחפת ומנשמת תמיד ודרך הנשימה היא כך שנופחות בנשימה הריאה האומות והאומות וחוזרת ונופלת אחה על גבי אחה שאינה נפוחה וחוזרת חלילה כל ימי חייה בנשימה זו וא"כ כשנופלת אחה על גבי אחה ויש ב' בועות אז כנגד זו בין ב' אומות אינא אלא לאיחא בנפילה דוחקות ומנקבת כתב רמ"א דבבועות אף כזה ליכא לאיחא בדחיקה אבל בוע' וטינרי כזה איכ' לאיחא שהטינרי דוחקו' הבועה בנפילה עליה והוי מינקב ומש"ה טריפה וק"ל :

ד"ע דכתב הט"ז מ"כ אם נקלף העור עליון של הבועה דהיינו עור הריאה עריכה תפני שהעור התחתון הוא עור שבועה והוא עור הבא תחתת תכה ותקי אפילו בבועה אמיתית טריפה ע"כ וזה מיירי אפילו בעוים זכים עכ"ל הט"ז , ונראה דיותר כתב הט"ז שם מ"כ אתחתונו תינה הנהות רמ"א בסי' ל"ו ס"ב שכתב שם במירוש דין ב , מיהו אם נמצא בועה על מקום מנקלף העור העליון יש להטריף כי הוי כקרום שעלה תחתת תכה ועיין שם בש"ך ,

(י) אם חוט בשר מקיף כו' משמע אפילו חוט שער מ' וכן כתב מהר"ל וכן הוא בבדיקות אחרונים י ונראה עוד מדברי המחבר דמדכתב סתם אם חוט בשר מקיף משמע דיש להקל אע"פ שאין לאוחו היקף מראה ריאה ולא כהר"מא בהגהותיו וכן כתב רש"ל וז"ל מאחר שהרבה בדיקות כתוב בהן אפילו כחוט השערה וא"כ אין לו בודאי מראה ריאה ועוד מאחר שהרבה גאונים הבאירו אפילו בלא חוט בשר מקיפעכ"ל וכתב הט"ז ולפי הוכחה הראשונה היה להתיר גם בסמיכי בים חוט בשר מסמיק בלא מראה ריאה אלא שאין לסמוך על זה כיון שטריפות זה הוזכר בש"ס משא"כ בשפולי וכמ"ש רש"ל בהוכח שביי עכ"ל ובזהב מזוקק כתב עוד הט"ז דמטע' זה יש להקל בזכים בבוע' בשפולי ואע"ג דהחמרנו בסמוכי' באין המנהג מבורר ע"כ

(יא) אם חוט בשר מקיף כו' טעם זה כתבו תוספות בפס בה"ג והוא טעם נכון אבל בהג"ה וסמ"ג והגהת מרדכי ומהר פוסקים כתבו הטעם משום שמאחר שניכרת מצי לדון דומה לבתי בועות דסמיכי ויש לחוש לתרמית עין טעם זה לא מייתא לי דהא בועה אחת דמתחייה כתרתי בועות נוקבין ולותה בא' מלידה אם שופכות לתקוס אחת כשירה וזה מבואר בגמרא ולא חיישינן לתרמית עין אלא ודאי טעם זה ליתא וק"ל ' מירכא שהיה תלוי בשפולי לוחה ולמעה היתה מירכא עבה וכפתור תלוי בה והיה נראה לעין מליאה מוגלא זה היה מעשה והתשובה היתה אחין זה בועה בשפולי לוחה אלא שיש בהן אפילו כחוט השערה וא"כ אין לו בודאי מראה ריאה ועוד מאחר שהרבה גאונים הבאירו אפילו בלא חוט בשר מקיפעכ"ל וכתב הט"ז ולפי הוכחה הראשונה היה להתיר גם בסמיכי בים חוט בשר מסמיק בלא מראה ריאה אלא שאין לסמוך על זה כיון שטריפות זה הוזכר בש"ס משא"כ בשפולי ובמ"ש רש"ל בהוכח שביי עכ"ל ובזהב מזוקק כתב עוד הט"ז דמטע' זה יש להקל בזכים בבוע' בשפולי ואע"ג דהחמרנו בסמוכי' באין המנהג מבורר ע"כ

(יב) אם שניים הם ולקחן סי' מ"ב גבי שתי מרות יתבאר דאם נקבוהו לא היו שופכות ואח"כ נפחו זו ועלתה גם הבירתה בנפיחה אז שהגילו מים בא' מהן וע"י כן נתמלאת גם חבירתה מיקרי שופכות להדדי ' וה"ה כאן נמי דינא הכי (יג) ולא אמרינן דהסימפון שביניהם ניקב ' ונעמת משום דאז לא דמי לנקבה בקיתון וליכא לחיוש לסמוכות ' (כד) אינם שם סמפון וניכרת מעבר לעבר פירש דבורדא אף בחוט הדק יש שם סמפון ולפיכך אף בחוט בשר מקיף טריפה כל שניכרת מעבר לעבר והיינו נמי דשפכי להדדי אבל רש"ל כתב דאין להתיר כלל בוורדא יותר מבשאר הריאה כיון שאמה גאונים מכשירים אפילו בלתא לורדא כל עיקר מ"ב חוכח שלשם אין עיקר הסמפונות של הריאה שיהיה תלוי בהם התיות עכ"ל ופירושו הוא זה דאפילו יש שם סמפון בחוט הדק אין להטריף בורדא דכיון דאמה גאונים מכשירים אפילו בלתא לורדא מ"ב אף דאין מחמירין ומטריפין בלתא הורדא כמו בחסר לוכה אחת אין להחמיר יותר מבשאר הריאה ולהכשיר בבועה בשפולי הורדא אף דיש שם סמפון ומה שכתב הט"ז . ודברי חכמים דמי ביקש שיהיה הסמפונות

בכל עניין מהאי בועה אלא ולאי בהאי טעמא ומש"ה טריפה כאה וק"ל ' (טו) בין ב' אומות כשרה פחב המ"ך והפ"רח הטעם דהא יש הפרש ביניהם ודרך האומות להיות פרושות בחיי הבהמה ואינו דוחקות אז אח אז אבל הטינרי אף בלא דחיקי מנקפ ע"כ והוא תמוה היאך אפשר לימר דהטינרי אף היא פרודה מבועה דמנקבת ועוד דלפעמים אפשר דנמצא בה בועות גדולות הרבה דאף אם נופחין אח הריאה כמו שהיא נפוחה בחייה שוכבות אז על אז וא"כ לפי דבריהם היה בזה טריפה ובאמת הר"מא כתב סתם אלא הטעם כ"ל כך הבהמה בחייה רוחפת ומנשמת תמיד ודרך הנשימה היא כך שנופחות בנשימה הריאה האומות והאומות וחוזרת ונופלת אחה על גבי אחה שאינה נפוחה וחוזרת חלילה כל ימי חייה בנשימה זו וא"כ כשנופלת אחה על גבי אחה ויש ב' בועות אז כנגד זו בין ב' אומות אינא אלא לאיחא בנפילה דוחקות ומנקבת כתב רמ"א דבבועות אף כזה ליכא לאיחא בדחיקה אבל בוע' וטינרי כזה איכ' לאיחא שהטינרי דוחקו' הבועה בנפילה עליה והוי מינקב ומש"ה טריפה וק"ל :

אפילו בבועה אמיתית טריפה ע"כ וזה מיירי אפילו בעוים זכים עכ"ל הט"ז , ונראה דיותר כתב הט"ז שם מ"כ אתחתונו תינה הנהות רמ"א בסי' ל"ו ס"ב שכתב שם במירוש דין ב , מיהו אם נמצא בועה על מקום מנקלף העור העליון יש להטריף כי הוי כקרום שעלה תחתת תכה ועיין שם בש"ך ,

(יא) אם חוט בשר מקיף כו' משמע אפילו חוט שער מ' וכן כתב מהר"ל וכן הוא בבדיקות אחרונים י ונראה עוד מדברי המחבר דמדכתב סתם אם חוט בשר מקיף משמע דיש להקל אע"פ שאין לאוחו היקף מראה ריאה ולא כהר"מא בהגהותיו וכן כתב רש"ל וז"ל מאחר שהרבה בדיקות כתוב בהן אפילו כחוט השערה וא"כ אין לו בודאי מראה ריאה ועוד מאחר שהרבה גאונים הבאירו אפילו בלא חוט בשר מקיפעכ"ל וכתב הט"ז ולפי הוכחה הראשונה היה להתיר גם בסמיכי בים חוט בשר מסמיק בלא מראה ריאה אלא שאין לסמוך על זה כיון שטריפות זה הוזכר בש"ס משא"כ בשפולי ובמ"ש רש"ל בהוכח שביי עכ"ל ובזהב מזוקק כתב עוד הט"ז דמטע' זה יש להקל בזכים בבוע' בשפולי ואע"ג דהחמרנו בסמוכי' באין המנהג מבורר ע"כ

המנהג גם בשפולי מחבאר שהדין בסיס זכים כמו בסמיכי ולכאן בדין מעבר לעבר אמינו רק מנהג כמ"ש הפוסקים החליט להחמיר :

וגם רש"ל כתב בזה בפס הר"ם מוזעא כיון שקבלה בעלמא היא אין להחמיר בסיס זכים אך צריך שיהיה סתים לגלוס ולא עגולים מתוקים ולא מרוחים ומלוחים כי העגולים והמרוחים והמלוחים המגלים הסמפונים ולא הדרי ברי' ודבריו נראין להבאיר אפילו בלא מיקות סמפונות כי מיס זכים אינם מקלקלים ועוד מאחר שמוחזק יהיה הוא ורוב הפוסקים לא זכרוהו ואינה דומה לשפולי ריאה שנזכר בפס בפס בה"ג מו' עכ"ל , וכ"ה הבאיר ג"כ בסיס זכים וכיון שהגי מהלי רבריבי לעתם להבאיר אין להרים ראש נגדם , ובמ"ש הב"ד דבועה מעבר לעבר יש לו מקום בש"ס ולאחרונים בש"ס סוף דמ"ו מריאה שבפסה כיקתון והוא לקיימא מתפניי' ח"ל כ"ם בועה מעבר לעבר דקיימא מתפונות וכי ברע תפני שהיא בועות ס"ם הם חסרון בזכים כמו בנשפכה ולחרבה בועה ברע מנשפכה הבאת בועות וגם אין קרום הריאה תפסה אותה ולפיכך יש לאחור אף בסיס זכים ע"כ לא אוכל לירד לסוף דעתו ח"כ בבועה בועות ס"ם יש חסרון בזכים כמו בנשפכה ולחרבה בועה ברע מנשפכה הבאת בועות אין קרום הריאה תפסה אותה ולפיכך יש לאחור אף בסיס זכים ע"כ לא אוכל לירד לסוף דעתו ח"כ בבועה כיכרת מעבר לעבר דלא שפכי אהדדי אז אפילו בבועה חדא הו"ל לאיסור וכי בבעל אנפשך מעבר אינר אינא לאיסור לאיסור לקילקול הסמפונות ובלאו הכי לא הא גם בזה בשפך מעבר בקיתון אלא נ"ל דשאני בכ

ממפוגית של הורדא חמוריס עפי מעמר סמופוגית הריאה הלא לא באמו אלא לומר כיון שיש סמפון אפילו במקום הדק הוי דומו לאסור בגיכר מעבר לעבר הא"כ גרמה אלא ירד לכוונת דעת רש"ל כמ"ש : ולכן כ"ל דבהפסד מרובה אז שעת הדחק וכה"ג יש להקל י (כט) דלא ממשמשא בה • אבל במקום דממשמשא ידא דעבחא תליגן בה אע"פ שיש ריעותא דבועה וכמ"ש לעיל בסי' ל"ו ס"ק ט"ו : וכתב בד"מ אחר דין זה דמשמע כשר ובלבד שיעיין בגלעות עכ"ל כן מלא כתוב ומדלא הגי"ה כך בהגהותיו לש"ע גרמה דס"ל דכל היכא דאיכא למיתלי לא צריך לעיין בגלעות ולא כמ"כ וכמ"ש לעיל סי' ל"ו לענין הקפה דכל היכא דאיכא למתלי לא צריך הקפה י וכן הלכה : (ל) אבל בקנה הלב כ"כ בב"י בשם א"ח בסי' זה בלי חולק ובש"ס מ"ו מייתי פלוגתא שבת"ה חולק בזה וכן הורה להתמיר בעל משפטי שמואל ע"ש בספרו וכן הסכים הפר"ח וכתב וז"ל שגרמה לדקדק כן מדברי הרא"ן דקאי בשיטה זו שכתב בסי' רל"א וז"ל ניקב הקנה למעה מן החזה כו' נידון כריאה בנקב משהו ומכאן כ"ל דאותו אוני דריאה שביניהם הגרגרת כי נסרכו לה עריפה אע"ג דמקום רביתא היא מקום דספק היא אם אותו הקרום שהיא הסירכא אי מחמת נקב הריאה הוא או מחמת נקב הקנה שהוא נמי במשהו עכ"ל אלמא דס"ל דכל סירכא אינו אלא מחמת נקב אפילו בקנה וה"ה לשאר מקומות , שנקובתן במשהו וכן יש לדקדק מדברי הר"ן בפא"ע כל היכא דסריכה ריאה למקום שאין הנקב פוסל בו לגבן שהיא סרוכה לגרגרת או לשמוניות דידיה אז לערפשא דליבא בו' בכל אילו מפרקינן הריאה מעם ונופחין אותה ואי לא מבלבלא כשרה שאני אומר מאחד המיברים שנסרכה להם שאין הנקב פוסל בהן בא הסירכא וכשרה ע"כ מוכח בהדיא שאם נסרכה למקום שהנקב פוסל בו בכל גווני עריפה משום דהאי אינקב או האי אינקב אלמא שהסירכא פוסלת בכל איברים שנקובתן במשהו וכן דעת מהרש"ל בפא"ע סי' מ"ח וכ"ו ע"ש ונאמת שכך נראין הדברים וכן דעת מ' שתי לוחות הברית דף ע"ד ע"ב אבל בס' ל"ל סי' ע' הורה להכשיר ע"פ סמך המחבר וכן דעת הב"ח בס"ס מ"ו ולענין דינא פשיטא שיש לחוש לסברת הר"ן ורא"ן ובהפסד מרובה צריך הכרע ודעתי נוטה להעריף י ומ"מ אם נסרך הלב או הגחול בסומכיה למקום אחר אין להעריף דאלו לימא לן שיגיע הנקב עד מקום שמעריף מאחר דליכא ריעותא אלא מבחוץ וזה פשוט עכ"ל הפר"ח : (לא) כגון בגבשושית אבל משתנית אלא מרגה הריאה כשרה עכ"ל מ"כ • ור"ל דאם עור הבועה משתנית אלא מרגה הריאה אע"ג דע ומלת בגבשושית אלו שאר ריעותא כשר דכיון דיש בו מרגה ריאה לא הו"ל אלא חסרון מבפנים • אבל גרגה מדלא כתב רמ"א כן בהגהותיו משמע דס"ל אף דמשתנית אלא מרגה הריאה אפ"ה עריפה דכיון דיש תרתי לריעותא וכן הלכה י (לב) אם סירכא תלויה היוצאת מן הבועה כו' פירש רש"ל הענש כיון שאין סירכא בלאונקב בפרש בכה"ג דאיכא ריעותא לפנינו והסירכא יוצא ממנה עכ"ל ופי' סירכה תלוי' עיין סי' ל"ט ס"ו : (לג) סירכא תלויה היוצאת מן הבועה כו' כתב הט"ז אפילו מבועה דמיס זכיס דהא כתבו התוס' בפא"ב דף מ"ד ד"ה יפלא כו' דמיס וכיס לקותא היא וכשי רה נמלא דהכא עריפה מכח תרתי לריעותא ואפילו למאן דמכשר בב' בועות דסמיכי במיס זכיס כמ"ש בס"ב שאני הכא דהתם אין כאן אלא חד לקותא דכשיר לכל שאתה אומר שמיס זכיס לקותא דכשר הוא אין לך פסול גס מחמת סמיכי דהא סמיכי אין אוסר אלא מחמת לקותא דבועה משא"כ הכא יש ב' לקותא כל אחד אין תלוי בחבירו דסירכא תלוי' לקותא בפני עצמו והסירוף מעריכין וכן רמיתי בספר מחזיק בדק על בדיק ע"כ ולא הסב"ח וש"ך שדעת להקל בזה , ונקטינן להתמיר כפסק הט"ז בפרש שהוא מתמיר והם מקילין י וכתב עוד דגרמה דמב"ש אם יש סירכה גמורה הנמצא שדבוקה למקום אחד והיא יוצאת מן הבועה דעריפה ולא מפני בזה במה שמהגין למנע ולמשמש בסירכות כמ"ש בסי' ל"ע ס"ב דהא סירכא תלויה מותר לכ"ע ואפ"ה אסור כשיוצא מן הבועה קל ומותר לסירכה דבוקה שהרבה פוסקים אינם מחיתן בשום מעוד ומשמע כמ"ש סי' ל"ט פשיטא שיש להעריף לכ"ע במקום שיש עוד ריעותא דהיינו כשיוצא מן הבועה ואפילו מן הגיגרת כ"ל דעריפה ולא מהני משמוש כמ"ש בס"ד סי' ל"ט ס"ח ע"כ י וכתב עוד גרמה לי דבועה היוצא מן הסירכא דבין אוזה לאוזה למעה מתחיין דאין זה מיקרי תרתי לריעותא דהא למעה מתחיין אין שם סירכה עליה כלל אבל אם יש שם תלון אע"ב דאנו מכשירין כדלקמן סי' ל"ע סעיף ד' מ"מ כיון שיש פוסקים שמעריפים אפילו בתלון וכאן דיש עוד ריעותא דבוקה מיקרי עכ"פ תרתי לריעותא ועריפה וכן אם בועה יוצא מסירכה שבין אוזה לאוזה למעה מתחיין אפילו בלא תלון כיון שיש קצת פוסקים דס"ל דהאי סירכא עריפה אע"ג דלא קיי"ל כמותם מ"מ כאן יש לקרות בו תרתי לריעותא ע"כ י וכתב עוד מעשה בא לפני בריאה שנסרכה לכיס והסירכה היתה אלא דס עד שבמקום הסירכה לכיס נתעלה כל סביביו אותו מרגה דס והערפתי דכאן גרע מתרתי לריעותא ולא מהני בזה משוך ומשמש דכאן אי"ל שאינו אלא הפסדא הליתה דדס זה בא מריאה שניקבה ויצא דס מסמפונית שלה דהפסדא הליתה ולאי נעשה אע"ג דלא ניקבה משא"כ בדס זה ואע"ג דלא בנבד עריפה כי אין הבדיקה מועיל להכשיר במקום שיש ספק איסור וכמ"ש בסי' ל"ע ס"ד ע"כ ע"ש :

לח (א) הבשות הוא ג"כ לבע גע"ל , וכתבו האחרונים דירוק כזהב או כשעוה שקורין בל"א הפאוו"ה או כהורקת פני אדם התולה שנקרא בל"א גע"ל זו"כנו הכל הוא אין ירוק גע"ל ועריפה י וכתב הש"ך דגע"ל כאחרוב דינו כשעוה והוי עריפה כדמשמע בתוספות ופוסקים דהד דינא אית להו ע"כ י (ב) הכרכום פי' ר"מ בס"תה בין כרכום גופיה בין כהדבריס שלבעים ממנו ע"ש י (ג) לונן של בילה כתב הש"ך בשם מהרי"ל דהיינו אחר שנתבשלו דאי בעודה חיה אינו רק זהרורית וגלולה ולא לבן י אבל הפר"ח כתב דלדידיה מסתברא דהיינו בעודה חיה ופי' לונן בילה ר"ל לבנונית קרום בילה וכהיות דתמן ריש נגעים הסתם כלמר לבן שביה לה כקרום בילה ע"כ י (ד) למרגה כשר • רש"ל וט"ז כתבו שריך שיחזור דוקא למרגה הריאה מתם אבל למרגה המותר לא מהני ועריפה ועעתה דכיון שאפי' בליבון מתם עלה על הדעת לאסור כמ"ש הרא"ש בשם ר"י אלא שאנו תוספין דברי רבינו האי שכל המרגות החוזרת ע"י נפיחה כשר ע"כ מסתתא לא מקילין להכשיר אלא בתלבנות מתם כמרגה הריאה בתחלה ולא בשניין אחר כלל אבל בדברי הרמב"ם ומרדכי וכל בו ורשב"א מבואר דאפי' חוזרת למרגה כשר כשיהיה והכעת הב"י בש"ע והמתבר זה והכי נקטינן וכ"כ האחרונים ש"ל ש"ך ופר"ח , (ה) דלמא מחמת ליחה כו' הכי פירש הב"י אבל הל"ח כוף דף קנ"ג ביאר הטעם יותר יכון דמשום דלפעמים אין הרוח נכנס בכל חלקי הריאה וכשמתרה ומתנך שם ביד על ידי זה נכנס שם הרוח ועולה ע"כ ע"ש י (ו) כשהשינוי בא מחמתו ולא מחמת מוגלא כו' כן דעת הר"ן וכן דעת הרא"ה בש' בדק הבית דף ל"ב שכתב שאין מרגות פוסלין בריאה אלא כשהן בבשר הריאה אבל המחיים וגבועות שבה אין מרגה פוסל בהן ע"כ והדבר ברור דקרי בשר הריאה לעור הריאה לאפוקי כשהמרגה היא מסיבת הבועה או בבועה עצמה והרש"ב בא הטיב עליו בכדי ולענין דינא דברי הרא"ה נכונים בטעמם וכן דעת האחרונים (ז) אם ירוקה כברתי וכתב מהרש"ל שם פא"ע סי' כ"ט שא"כ בהג"ה בשם מהרי"ל כללא דמילתא ירוק הנקרא בל"א גרי"ן או בלא"י כשר וירוק הנקרא בל"א גע"ל עריפה ע"כ וכן גרמה עיקר עכ"ל , וכ"כ האחרונים ושאנו הוא (ח) כשיהה כתוב בבדיקת הו"ן דמרגות הבשירות אינם כשירות עד שיתלבנו קצת בנפיחה ולא בהירה וכן הטיב עליו ר"מ בב"ה וכ"פ מהרש"ל פ"אנ סי' ל"ע ע"ש וכן פסקו האחרונים ז"ל וכן הלכה : (ט) אילו המרגות הכשירים הא דמשמע דה' מרגות הפסולו' פסולה היינו כשהשינוי בעור מלד עצמו וכמ"ש בס"ק י' כתב חט"ז וז"ל מ"כ הג"ה אחת קבלה על מרגה שחור שאינה לקותא אלא עד שיכנס תוך ב' הקרומים ונכנס בבשר ואומר אני שראל מברונא שאין לסמוך על הדבר שאינו לא בגמרא ולא בפוסקים עכ"ל והבין זה רש"ל בספרו והד"מ וז"ל פשוט שהדר ישראל מברונא חולק על כל מה שזכר תחילה דהיינו גם מ"ש שיכנוס לקרומים דאע"פי שלא נכנס לתוך ב' הקרומים אלא המרגה מלמעלה על הריאה הוא מרגה פסול ועדיפה עכ"ל הע"ז והוכיח שם בכמה ראיות

ברורות

ה בועה שנמצא בה נקב והיא במקום (כט) דלא ממשמש' בה ידא דטבחא ואינו יודע אם ניקב מחיים או לאחר שחיט' טריפה מספק ואין אומרים ניקב לאחרת לדמו' בה שאין מדמין בבועת דדווקא בריאה עצמה ' מדמין שאין דרכה להשתנות אבל בועה דרכה להשתנות בכל שעה ושמא מראה אחרת היה לה ונשתנית :

ו אין בועה וסירכה מטרפת אלא בריאה (ל) אבל בקנה הלב ושאר מקומות אין בועה וסירכה פוסלות בהן עיין לקמן סוף סימן מ"ז :

ז בועא העומדת במקום שיש שם עוד ריעותא אחרת אף על גב דאות' ריעותא כשר בלאו הכי (לא) כגון בגבשושי' או במקום שמשמע' קול או שהבועה מעצמה משמעת קול או (לב) סירכא תלויה היוצאת מן הבועה טריפה מפני שיש כאן תרתי ריעותא וכל מקום שיש תרתי לריעותא מטריפין חוץ מסירכא בפולה או סירכא היוצא מן הטינרא כמו שיתבאר בסימן ל"ט סעיף ד' וסעיף ו' :

לח דיני מראות הריאה ובו ה' סעיפים

א הריאה נפסלת בשינוי מראות כיצד היתה שחורה כדיו או ירוק כמראה חלמון של ביצה או כמרא' (א) הבשות או כמרא' (ב) הברכום או שדומה למראה בשר או שהיא לבנה כמראה (ג) לובן של ביצה או במראה בקעת של עץ טריפה דכל אלו ק"ל דמחמת מכה נעשה כן וסופה לירקב ולינקב ובנקו' דמי הילכך אפי' בכל שהו ממנה טריפ" באלו מראות :

ב וכל אלו המראות אין פוסלין אלא לאחר נפיח' שנופחי' אותה ונשארת המראה בעיניה ואינה משתנית אבל אם היא משתנית ע"י נפיחה (ד) למראה בשר כשרה שהרי הריאה בחיי הבהמה היא נפוחה תמיד וא"כ בחייה לא היה בה שינוי ואפילו לא חזרה מיד למרא' ריאה ע"י נפיחה ממרסין בה ביר (ה) דשמא מחמ' ליחה שהוא על הריאה נשתנה וע"י המירוס תעבור הליח' ותחזיר למראה בשר ואז היא כשרה ואם עמדה בעיניה אסורה :

ג ואין מראות הללו פוסלת בה אלא (ו) כשהשינוי בא מחמתו ולא מחמת מוגלא או שער שחור או אדום או דם הנצרר שבתוכ' אבל אם הוא מחמת מוגלא או שער אדום שבתוכה אז יש מכשירין :

ד ואם אינה שחור' כדיו אלא במראה הכחול שהו' כמראה לוז"ר והוא שקורין בל"א בלאו ודומה למראה רקיעי לא ירוק ולא שחור (ז) או ירוקה כברתי או שהיא כמראה המחול או כמראה הכבד או אדומה אפי' בתכלית האוד ' (ח) כשרה אפי' היא כולה כך ואפי' יש בה הרבה גוונים (ט) מאלו המראות הכשרים כשרה ולא

ולא אמרינן כיון שנהפכה להרבה גוונים נתקלקלה ועתידה להינקב (י) נתאדמה הריאה מחמת מכה שיש לה בדופן כנגדה יש מטריפין אפילו בכל שהו דלקותא היא וסופה לינקב :

ה יש בה קליפות כמו נתק והיא שלימה (יא) כשרה : ריאה שנמצא עליה כיסוי כמו חלב או בשר בלוי קולפין אותו מעליה אם הריאה תחתיו(יב)שלם ויפה כשרה מ"מ צריך לבדוק אותה ע"י נפיחה אם תי שאר במראיתה ובשלימותה אז היא כשרה ואם לאו טריפה :

לט ריני בדיקת הריאה ובו כ"ה סעי'

א כל טריפות שמנו חכמים בבהמה וחיה ועוף אין צריך לבדוק אחריהם דחזקתן דכשרים הם שהולכים אחר הרוב ורוב בעלי חיים הם בריאים וכשירים אלא שהחכמים ז"ל הצריכו לבדוק הריאה כשהא לפנינו אם ימצ' בה סירכא אם לא לפי שהסירכות מצויות בה הרבה הילכך נוהגין בכל המקומות לבדוק הריאה (א) בין בבהמה בין בחיה וכל הפורץ גדר לאכול בלא בדיקה ישכנו נחש (ב) ויש נוהגין לנפוח כל ריאה אפילו אין בה ריעותא ויש מקילין שלא לנפח (ג) אלא א"כ היתה בה סירכא עוברת ע"י משהוש

וכן עיקר מיהו היכא דנהגו נהגו (ד) ואין להקל להם :

ב בד"א בשהיא בפנינו אבל אם קרע הבטן וקוד' שיבדוק בא בלב או גוי ונטל הריאה והלך לו הרי זו מותרת ואין אומרים שמא נקובה היתה או שמא דבוקה היתה שם שאין מחזיקין איסור (ה) אלא הרי זו בחזקת היתר עד שיוודע במה נטרפה ואין לומר כאן נלך אחר המנהג דדבר שאינו בא אלא במקרה אין שייך בו מנהג (ו) ויש מחמירין ואין מתירין אלא בהפסד מרובה (ז) או בגריים וטלאים וחיות שאין סירכות מצויות בהן :

ג ואם הוציאה הגוי והריאה קיימת (ח) מחמירין (ט) ונופחין אותה לראות אם ימצא בה סירכא או נקב מ"מ אם לא נולד בה ריעותא אין צריכין להוציא אותה ולנופחה כמו שנתבאר למעלה השוחט בהמה לגוי שרוצה למכור הבשר לישראל לא יניחנה בידו בין

ריעותא וכמ"ש הרמ"בם פי"א מה"ש וז"ל ורוב המקומות אין נופחין שהרי לא נולד דבר שחוששין לו ע"כ מכלל דהיכא דאיכא חשש צריך לנפוח פר"ח וש"ך . (ד) ואין להקל להם . כתב הרש"בא בתשובה בסימן קי"ב כל מקום שהבודקין מורגלין להחמיר אפילו אינה כהלכה אמי אומר כך הנהיגו חכמי המקום ואסור לעבור על דבריהם עד שנדע שטעו ממש בהוראה ונעשו בו באיסור עבי"ל. (ה) אלא הרי זו בחזקת היתר ר"ל הרי זו בחזקת היתר ברוב בהמות בחזקת הן ואע"ג דהאידנא ברוב המקומות הטריפות שכיחי עפי מהכשרות נעשתא דמילתא משום שמחמירין הרבה חומרות שאינם מעיקר דין התלמוד וכן איכא מילי עובדא דבעי בדיקה ולא בקיאין בבדיקה ומטרפינן לה וכן כתה בהמות מחמת ספק מטרפינן להו אבל היכא שנאבדה הריאה ולאי אזלינן בתר רובא שמעיקר הדין כשירות הן וכדמוכח מההוא עובדא דבבדי וכולייתא דמעלי יומא דכיפורי דאיתא בפ"גב פר"ח : כתב הש"ך שאם הסליך או איבד הריאה במזיד דלכ"ע דינו כמו ביעל במזיד איסור דדבריהם שנתבאר דינו בסימן ל"ט ס"ז וכ"כ הריב"ש בתשובה סי' תל"ח והיינו בגדיים ועלמים וחיות שאין סירכות מצויות כאן דמותר אם נאבדה הריאה אם הסליך או איבד במזיד דינו כמו ביעול במזיד איסור דדבריהם שנתבאר דינו בסי' ל"ט דאסור לתבעל עצמו אם הוא שלו וכן למי שנתבעל בשבילו ה"מ כאן • ונראה דאם אחד שחט לעצמו לאכילה ולא למוכרו והסליך או איבד הריאה במזיד אסור לדיניה לאכילה אבל מותר למוכרו לישראל אחר ביוקר יותר מהעכו"ם דכיון שאין כוונתו הוי בביטול האיסור למוכרו אלא כוונתו היה לבטלו לאוכלו כיון דלא נתקיימה מחשבתו הרא לא שריגן ליה לאוכלה שרי למוכרו אף ביוקר לישראל • וכמ"ש הפר"ח בסי' ל"ט והשיג על ש"ך ודבריו נכונים ש"מ והבאתי שם בסי' ל"ט אבל היכא ששחט אף למוכרו ג"כ למוכרו לישראל אחר ביוקר מהעכו"ם דמ"מ נתקיימה מחשבתו בביטול זה • ושוב נראה דבזה שהסליך או איבד במזיד הריאה לא שייך למימר דאם הוא הפסד גדול יש להיתר דהא אסור לדידיה למכור לישראל ביוקר מהעכו"ם ולא הוי הפסד מרובה ואף באחד ששחט לעצמו לאכילה ולא למוכרו אם הסליך או איבד במזיד דברי למוכרו אף ביוקר לישראל וכמ"ש לעיל אפ"ה לא שייך בזה למימר דאם הוא הפסד מרובה די"ל דמתיה טעם אמרינן דאם הוא הפסד מרובה דיש להיתר דאורה חשה על ממונם של ישראל וטוחיל שזה לא חס על דברי רבנן שהוא כעין דאורייתא והיאך אין יהא חסינן על ממונו ודו"ק •

(ו) ויש מחמירין כו' עשה סברא זו דכיון דהמריכו חכמים בדיקה אדו' אף בדיעבד כבלא בבדקה דא"כ מה הועילו חכמים בתקנתן דכל אחד יסליך הריאה בלא בדיקה והפר"ח רוצה לסמך על טעם זה וכתב דאין זה כלום שלא נתנו ישראל על כך לפרוץ גדרן של ראשונים דאם איבדה במזיד אסריגן לה עליה מעתה ליכא לאיחם למידי אבל אם נאבדה בשוגג אינו כלום דמה שכתב שלא נתנו ישראל על כך לפרוץ גדרן של ראשונים דלאו בדשיעי עסקינן י"ל דאי נמי אסריגן אף בדיעבד לא משמע להו לאינשי דאיכא איסורא כלל בדבר וסברי מלד חומרא בעלמא החמירו חכמים וכל מ' יסליך הריאה בלא בדיקה ולכן בודאי כיון דהאריכו חכמים בדיקה אסרו אף בדיעבד כשלא נבדקה והוי משמע להו לאינשי דאיכא איסורא בדבר לא יפרצו גדרן של ראשונים • ומ"ש ועוד הרי כתבנו אם איבדה במזיד אסריגן לה עליה מעתה ליכא לאיחם למידי • על זה תמה אמי עליו מי איירי שיסליך הריאה בלא בדיקה במזיד ויאמר שעשה כך במזיד כי בשופעי עסקינן אלא דאיכא לאיחם אי נתירנו בדיעבד כל מ' יסליך הריאה בלא בדיקה ויאמר שנאבדה ממנו שלקחה כלב או עכו"ם והלך לו וק"ל • (ז) או בגדיים כו' מדברי הר"ן שכתב בשם הרב רמ"א דלהכי אין מוהגין למעך בגדיים ועלמים ועגלים כיון דסירכה לא שכיח בהו ואלי נסרכה ולאי סירכה גמורה היא הוה נראה להיתר גם בעגלים הרכים נאבדה הריאה אבל הרב רמ"א גופיה בד"מ ובה"גה ס"יג כתב טעמא אחרינא כי הסירכה עדין רכה ומתקת וכמ"ש התוספות בפ"ו דחולין ואפשר דהכי קאמר דלא שכיח בהו וכיון דנסרכה סירכה גמורה היא ולאי דניחקת מפני שאינה רכה ועלה ועגל ש"ך • אבל מ"מ ל"ע בעגלים כיון שהרמ"א והמחבר לא הזכירו ומאי שייר דהסוא שייר • (ח) מחמירין ונופחין אותה לראות אם ימצא בה סירכה או נקב ר"ל אם נקב דילמא הטבו"ס פרוק הסירכות ונדע זה ע"י בדיקה בנפיחה • (ט) ונופחין אותה כו' מדברי המחבר נראה שכיון לדעת הב"י בס"ע אבל לא כיון לדעתו דהרב ב"י כתב בס"ע בא עכ"וס והוליאה הריאה קודם שתבדק והרי הוא קיימת נופחין אותה והמחבר הוסיף על לשון הס"ע תיבת מחמירין ובאמת יפה כיון בזה לדעתו דלדעת הב"י אם נאבדה הריאה קודם הבדיקה הבהמה מותרת מעשה כיון שנשחטה הותרה דרוב בהמות בחזקת כשרות הן וא"כ בזה שבא עכ"וס והוציאה הריאה קודם הבדיקה הוה כנאבדה הריאה ומותרת לדעתו אך דהיא קיימת לפניו מצריכין בדיקה לאומרא דאם תבלבן תהיה עריפה ואם לא תבלבן כשר מלד הדין דנאבדה הריאה כשרה ולכך הוסיף המחבר תיבת מחמירין ולומר דהא דקאמר הב"י נופחין אותה מלד חומרא • אבל לא כיון לדעתו דלדידן נאבדה הריאה עריפה במקום שאין הפסד גדול וכמ"ש בסעיף שלאחר זה ויש מחמירין ואין מתירין אלא בהפסד מרובה או בגדיים כו' ומהבה"ל דעת המחמירין לבסוף משמע דכותייהו נקט לחומרא וכן כתב הרמ"א ויש מחמירים אם נאבדה הריאה ואין להתיר רק במקום הפסד גדול או בגדיים כו' וכן רש"ל וב"ח וכל האחרונים וכן מהגין , אם כן כבי האי גוונא דהיא נאבדה הריאה מלד הדין צריך נפיחה כי היכא דיתברר בודאי דלא היה בה סירכא מתחת נקב ווז ליכא לברורי בנפיחה שלא היה בה סירכא מתחת נקב דה"כ למה לן המישוך ותשמוש בסירכה וכן להרב ב"י למה לי שיכנים אצבעו תחת הסירכה ומגביה קצת אם נפסקה מתחת הגבהה כל שהו סירכה בת יומא היא וכסירה וכן אמר הקצות שהוא"ם בס"ע יתחוך אותה בסכין ויראה אחר הבלבן ווו' מוכח מהאי דינא דסעיף י"ד דלמה יהא עריפה ליבדקה בנפיחה אלא ודאי בסירכה גמורה אין מועיל נפיחה וא"כ היאך כתב ואם הוליאה הטבו"ס והריאה קיימת מחמירין ונופחין אותה משמעות דברי המחבר אין מחמירין ובאמת לדידן דין זה ליתא ולא הו"ל למיכתב הכי דינא כלל ועל הרב רמ"א ליכא לאקשוי למה לא הגי"ה סס על דברי ס"ע מבוס דהיה נראה לו כמולתא דפשיטא דהוי בנאבדה הריאה ונפיחה אין הדין ליכא בזה כמ"ש אבל

על המחבר קשה שכתב דברי הס"ע מה שבדין זה ליתא לדידן והוא בא לפרש ואינו אלא סתום •

ועוד הש"ו יש ג"כ לחומרא להחמיר בדין זה ג"כ מעשה שאין אנו בקיאין בנפיחה אחר תיבת הבאת אי הוי תבלבן לתא ליה להחמיר מעשה שאין אנו בקיאין אי אם הוי בקיאין בנפ"ח אסור אין הדין בזה לדון מוכל בנפיחה וכמ"ש בשמו כתב עכ' חוחן מורגים מחמירין מעשר בתחת וסותכין על נפיחת הריאה שהם מלכים מלכים ... ונראה לענינו להדין זה ליתאלדין אלא בהסכמת מורה דלו

ומאודות אין הס"ם וס סקיס ע"ם ואין להאריך כאן והדין עמו ודלא כהפר"ח כתבו האחרונים שנם בריאה של עוף פוסלות התרוות כמו בבהמה ופשוט הוא • וכתב הרמב"ם בפי"ח מה"ם גבי בדיקת הריאה וז"ל ומעולם לא שמענו בתי שבדק עוף אלא אם עולד לו חשש ע"כ : (י) נתאדמה הריאה כו' יש מטריפין כו' התחבר זה בא לפרש ואינו אלא שותם דמדבריו משמע דאם היא אדומה כשירה ואין צריך לבדוק אחר זה אם יש מכה בדופן אם כ רואינו שיש מכה בדופן אמרי' דנתאדמה מחמת מכה שיש לה בדופן וטריפה ובאמת זה ליתא דאם היא אדומה צריך לבדוק אחר זה והכי איתא בהגהות רמ"א וי"א אם יש מכה בדופן נגד הריאה האדומה טריפה וצריך לבדוק אחר זה והכי נהוג ע"כ ותמה אני עליו למה לא כתב הגהות רמ"א כהוויתן וכתבם דבדבריו יש דבר לעשות כמ"ש : ודע שכתב אר"ן ע"ש הר"ר יעקב ותתאר"ן הבאת אפילו תחתה מוחרת הריאה ע"י נפיחה טריפה כיון שבא תחתת הבלה שהוסרה

ברוון וב"ם הב"ח , אבל הש"ך וט"ז וחר"ם כתבו אם לאחר הנפיחה תחזור לחרלה כשר בודאי כשירה דאחר תיקון לא להחמיר בחשש לקולא ואם עפי תכל לקיחת שבחב הרא"ש בשמ"ע בהריגת אמין בום שימוי פוסל אלא אחר הנפיחה ואח"כ שבחבאר שטריפות זו הוא דיחר גדול לכל הפוסקים ועוד רבינו אשרים והרא"ם בודאי אין כלל בו להחמיר כלל על"ל ודבריהם נכונים הם לדינא .

(יא) כשירה פי' בלא בדיקה וכ"כ הרמב"ם ז"ל וכתב עוד שאם יש בין קליפה לקליפה סירכא לא הוי כלום דהמי קליפות לאו מבוף הריאה הוו : (יב)אם ויפה כש רה יש מי שסבין דכל שאינו יפה דהיינו שיש תחתיו קמטים וכיולא בהן טריפה אע"פ אלא המיה טריפה בלאו הכי ובכום הוא העיקר כמ"ש הט"ז שראה לומר שאלאה יפה בלי שום טריפות וקמ"ל שבשר הבלוי מינה מעלה ואינו מעריד והו"ל כמאן דליתיה :

לט (א) בין בבהמה בין בחיה . אבל בעוף לא וכדכתב הרמב"ם בפי"ח מה"ם גבי בדיקת הריאה וז"ל ומעולם לא שמענו בתי שבדק עוף אלא אם עולד לו חשש ע"כ : (ב) ויש מהגין לנפוח כו' כתב הש"ך אבל מי נאבדה בלא נפיחה לכ"ע כשירה כמו דבבדקה וזה פשוט ומוכח בש"ם בכמה דוכתין וכל הפוסקים וגם הב"ח כ"כ אלא שהבין מדברי מהרש"ל פ"ק דחולין סי' כ"א דבעל נפש יחמיר לעצמו בבהמה גדולה אם נבדקה הריאה ונאבדה בלא נפיחה ולא דקדק היעב בדבריו דאדרבא נראה מדבריו מיפכא ולמה לו לבעל נפש להחמיר בדבר שפשט היתרו בש"ם וכל הפוסקים ראשונים ואחרונים ע"כ . (ג) אלא א"כ היתה בה סירכא כו' וה"ה אחר שנמצאו בה סירכא כו' (ד) ואין להקל להם . כתב הרש"בא בתשובה בסימן קי"ב כל מקום שהבודקין מורגלין להחמיר אפילו אינה כהלכה אמי אומר כך הנהיגו חכמי המקום ואסור לעבור על דבריהם עד שנדע שטעו ממש בהוראה ונעשו בו באיסור עבי"ל. (ה) אלא הרי זו בחזקת היתר ר"ל הרי זו בחזקת היתר ברוב בהמות בחזקת הן ואע"ג דהאידנא ברוב המקומות הטריפות שכיחי עפי מהכשרות נעשתא דמילתא משום שמחמירין הרבה חומרות שאינם מעיקר דין התלמוד וכן איכא מילי עובדא דבעי בדיקה ולא בקיאין בבדיקה ומטרפינן לה וכן כתה בהמות מחמת ספק מטרפינן להו אבל היכא שנאבדה הריאה ולאי אזלינן בתר רובא שמעיקר הדין כשירות הן וכדמוכח מההוא עובדא דבבדי וכולייתא דמעלי יומא דכיפורי דאיתא בפ"גב פר"ח : כתב הש"ך שאם הסליך או איבד הריאה במזיד דלכ"ע דינו כמו ביעל במזיד איסור דדבריהם שנתבאר דינו בסימן ל"ט ס"ז וכ"כ הריב"ש בתשובה סי' תל"ח והיינו בגדיים ועלמים וחיות שאין סירכות מצויות כאן דמותר אם נאבדה הריאה אם הסליך או איבד במזיד דינו כמו ביעול במזיד איסור דדבריהם שנתבאר דינו בסי' ל"ט דאסור לתבעל עצמו אם הוא שלו וכן למי שנתבעל בשבילו ה"מ כאן • ונראה דאם אחד שחט לעצמו לאכילה ולא למוכרו והסליך או איבד הריאה במזיד אסור לדיניה לאכילה אבל מותר למוכרו לישראל אחר ביוקר יותר מהעכו"ם דכיון שאין כוונתו הוי בביטול האיסור למוכרו אלא כוונתו היה לבטלו לאוכלו כיון דלא נתקיימה מחשבתו הא לא שריגן ליה לאוכלה שרי למוכרו אף ביוקר לישראל • וכמ"ש הפר"ח בסי' ל"ט והשיג על ש"ך ודבריו נכונים ש"מ והבאתי שם בסי' ל"ט אבל היכא ששחט אף למוכרו וכדרך הקבים אסור ג"כ למוכרו לישראל אחר ביוקר מהעכו"ם דמ"מ נתקיימה מחשבתו בביטול זה • ושוב נראה דבזה שהסליך או איבד במזיד הריאה לא שייך למימר דאם הוא הפסד גדול יש להיתר דהא אסור לדידיה למכור לישראל ביוקר מהעכו"ם ולא הוי הפסד מרובה ואף באחד ששחט לעצמו לאכילה ולא למוכרו אם הסליך או איבד במזיד דברי למוכרו אף ביוקר לישראל וכמ"ש לעיל אפ"ה לא שייך בזה למימר דאם הוא הפסד מרובה די"ל דמתיה טעם אמרינן דאם הוא הפסד מרובה דיש להיתר דאורה חשה על ממונם של ישראל וטוחיל שזה לא חס על דברי רבנן שהוא כעין דאורייתא והיאך אין יהא חסינן על ממונו ודו"ק •

(ו) ויש מחמירין כו' עשה סברא זו דכיון דהמריכו חכמים בדיקה אדו' אף בדיעבד כבלא בבדקה דא"כ מה הועילו חכמים בתקנתן דכל אחד יסליך הריאה בלא בדיקה והפר"ח רוצה לסמך על טעם זה וכתב דאין זה כלום שלא נתנו ישראל על כך לפרוץ גדרן של ראשונים דאם איבדה במזיד אסריגן לה עליה מעתה ליכא לאיחם למידי אבל אם נאבדה בשוגג אינו כלום דמה שכתב שלא נתנו ישראל על כך לפרוץ גדרן של ראשונים דלאו בדשיעי עסקינן י"ל דאי נמי אסריגן אף בדיעבד לא משמע להו לאינשי דאיכא איסורא כלל בדבר וסברי מלד חומרא בעלמא החמירו חכמים וכל מ' יסליך הריאה בלא בדיקה ולכן בודאי כיון דהאריכו חכמים בדיקה אסרו אף בדיעבד כבלא בבדקה והוי משמע להו לאינשי דאיכא איסורא בדבר לא יפרצו גדרן של ראשונים • ומ"ש ועוד הרי כתבנו אם איבדה במזיד אסריגן לה עליה מעתה ליכא לאיחם למידי • על זה תמה אני עליו מי איירי שיסליך הריאה בלא בדיקה במזיד ויאמר שעשה כך במזיד כי בשופעי עסקינן אלא דאיכא לאיחם אי נתירנו בדיעבד כל מ' יסליך הריאה בלא בדיקה ויאמר שנאבדה ממנו שלקחה כלב או עכו"ם והלך לו וק"ל • (ז) או בגדיים כו' מדברי הר"ן שכתב בשם הרב רמ"א דלהכי אין מוהגין למעך בגדיים ועלמים ועגלים כיון דסירכה לא שכיח בהו ואלי נסרכה ולאי סירכה גמורה היא הוה נראה להיתר גם בעגלים הרכים נאבדה הריאה אבל הרב רמ"א גופיה בד"מ ובה"גה ס"יג כתב טעמא אחרינא כי הסירכה עדין רכה ומתקת וכמ"ש התוספות בפ"ו דחולין ואפשר דהכי קאמר דלא שכיח בהו וכיון דנסרכה סירכה גמורה היא ולאי דניחקת מפני שאינה רכה ועלה ועגל ש"ך • אבל מ"מ ל"ע בעגלים כיון שהרמ"א והמחבר לא הזכירו ומאי שייר דהסוא שייר • (ח) מחמירין ונופחין אותה לראות אם ימצא בה סירכה או נקב ר"ל אם נקב דילמא הטבו"ס פרוק הסירכות ונדע זה ע"י בדיקה בנפיחה • (ט) ונופחין אותה כו' מדברי המחבר נראה שכיון לדעת הב"י בס"ע אבל לא כיון לדעתו דהרב ב"י כתב בס"ע בא עכ"וס והוליאה הריאה קודם שתבדק והרי הוא קיימת נופחין אותה והמחבר הוסיף על לשון הס"ע תיבת מחמירין ובאמת יפה כיון בזה לדעתו דלדעת הב"י אם נאבדה הריאה קודם הבדיקה הבהמה מותרת מעשה כיון שנשחטה הותרה דרוב בהמות בחזקת כשרות הן וא"כ בזה שבא עכ"וס והוציאה הריאה קודם הבדיקה הוה כנאבדה הריאה ומותרת לדעתו אך דהיא קיימת לפניו מצריכין בדיקה לאומרא דאם תבלבן תהיה עריפה ואם לא תבלבן כשר מלד הדין דנאבדה הריאה כשרה ולכך הוסיף המחבר תיבת מחמירין ולומר דהא דקאמר הב"י נופחין אותה מלד חומרא • אבל לא כיון לדעתו דלדידן נאבדה הריאה עריפה במקום שאין הפסד גדול וכמ"ש בסעיף שלאחר זה ויש מחמירין ואין מתירין אלא בהפסד מרובה או בגדיים כו' ומהבה"ל דעת המחמירין לבסוף משמע דכותייהו נקט לחומרא וכן כתב הרמ"א ויש מחמירים אם נאבדה הריאה ואין להתיר רק במקום הפסד גדול או בגדיים כו' וכן רש"ל וב"ח וכל האחרונים וכן מהגין , אם כן כבי האי גוונא דהיא נאבדה הריאה מלד הדין צריך נפיחה כי היכא דיתברר בודאי דלא היה בה סירכא מתחת נקב ווז ליכא לברורי בנפיחה שלא היה בה סירכא מתחת נקב דה"כ למה לן המישוך ותשמוש בסירכה וכן להרב ב"י למה לי שיכנים אצבעו תחת הסירכה ומגביה קצת אם נפסקה מתחת הגבהה כל שהו סירכה בת יומא היא וכסירה וכן אמר הקצות שהוא"ם בס"ע יתחוך אותה בסכין ויראה אחר הבלבן ווו' מוכח מהאי דינא דסעיף י"ד דלמה יהא עריפה ליבדקה בנפיחה אלא ודאי בסירכה גמורה אין מועיל נפיחה וא"כ היאך כתב ואם הוליאה הטבו"ס והריאה קיימת מחמירין ונופחין אותה משמעות דברי המחבר אין מחמירין ובאמת לדידן דין זה ליתא ולא הו"ל למיכתב הכי דינא כלל ועל הרב רמ"א ליכא לאקשוי למה לא הגי"ה סס על דברי ס"ע מבוס דהיה נראה לו כמולתא דפשיטא דהוי בנאבדה הריאה ונפיחה אין הדין ליכא בזה כמ"ש אבל

על המחבר קשה שכתב דברי הס"ע מה שבדין זה ליתא לדידן והוא בא לפרש ואינו אלא סתום •

ועל הש"ו יש ג"כ לחומרא להחמיר בדין זה ג"כ מעשה שאין אנו בקיאין בנפיחה אחר תיבת הבאת אי הוי תבלבן לתא ליה להחמיר מעשה שאין אנו בקיאין אי אם הוי בקיאין בנפ"ח אסור אין הדין בזה לדון מוכל בנפיחה וכמ"ש בשמו כתב עכ' חוחן מורגים מחמירין מעשר בתחת וסותכין על נפיחת הריאה שהם מלכים מלכים ... ונראה לענינו להדין זה ליתאלדין אלא בהסכמת מורה דלו

ומאודות אין הס"ם וס סקיס ע"ם ואין להאריך כאן והדין עמו ודלא כהפר"ח כתבו האחרונים שנם בריאה של עוף פוסלות התרוות כמו בבהמה ופשוט הוא • וכתב הרמב"ם בפי"ח מה"ם גבי בדיקת הריאה וז"ל ומעולם לא שמענו בתי שבדק עוף אלא אם עולד לו חשש ע"כ : (י) נתאדמה הריאה כו' יש מטריפין כו' התחבר זה בא לפרש ואינו אלא שותם דמדבריו משמע דאם היא אדומה כשירה ואין צריך לבדוק אחר זה אם יש מכה בדופן אם כ רואינו שיש מכה בדופן אמרי' דנתאדמה מחמת מכה שיש לה בדופן וטריפה ובאמת זה ליתא דאם היא אדומה צריך לבדוק אחר זה והכי איתא בהגהות רמ"א וי"א אם יש מכה בדופן נגד הריאה האדומה טריפה וצריך לבדוק אחר זה והכי נהוג ע"כ ותמה אני עליו למה לא כתב הגהות רמ"א כהוויתן וכתבם דבדבריו יש דבר לעשות כמ"ש : ודע שכתב אר"ן ע"ש הר"ר יעקב ותתאר"ן הבאת אפילו תחתה מוחרת הריאה ע"י נפיחה טריפה כיון שבא תחתת הבלה שהוסרה

ברוון וב"ם הב"ח , אבל הש"ך וט"ז וחר"ם כתבו אם לאחר הנפיחה תחזור לחרלה כשר בודאי כשירה דאחר תיקון לא להחמיר בחשש לקולא ואם עפי תכל לקיחת שבחב הרא"ש בשמ"ע בהריגת אמין בום שימוי פוסל אלא אחר הנפיחה ואח"כ שבחבאר שטריפות זו הוא דיחר גדול לכל הפוסקים ועוד רבינו אשרים והרא"ם בודאי אין כלל בו להחמיר כלל על"ל ודבריהם נכונים הם לדינא .

(יא) כשירה פי' בלא בדיקה וכ"כ הרמב"ם ז"ל וכתב עוד שאם יש בין קליפה לקליפה סירכא לא הוי כלום דהמי קליפות לאו מבוף הריאה הוו : (יב)אם ויפה כש רה יש מי שסבין דכל שאינו יפה דהיינו שיש תחתיו קמטים וכיולא בהן טריפה אע"פ אלא המיה טריפה בלאו הכי ובכום הוא העיקר כמ"ש הט"ז שראה לומר שאלאה יפה בלי שום טריפות וקמ"ל שבשר הבלוי מינה מעלה ואינו מעריד והו"ל כמאן דליתיה :

לט (א) בין בבהמה בין בחיה . אבל בעוף לא וכדכתב הרמב"ם בפי"ח מה"ם גבי בדיקת הריאה וז"ל ומעולם לא שמענו בתי שבדק עוף אלא אם עולד לו חשש ע"כ : (ב) ויש מהגין לנפוח כו' כתב הש"ך אבל מי נאבדה בלא נפיחה לכ"ע כשירה כמו דבבדקה וזה פשוט ומוכח בש"ם בכמה דוכתין וכל הפוסקים וגם הב"ח כ"כ אלא שהבין מדברי מהרש"ל פ"ק דחולין סי' כ"א דבעל נפש יחמיר לעצמו בבהמה גדולה אם נבדקה הריאה ונאבדה בלא נפיחה ולא דקדק היעב בדבריו דאדרבא נראה מדבריו מיפכא ולמה לו לבעל נפש להחמיר בדבר שפשט היתרו בש"ם וכל הפוסקים ראשונים ואחרונים ע"כ . (ג) אלא א"כ היתה בה סירכא כו' וה"ה אחר שנמצאו בה סירכא כו' (ד) ואין להקל להם . כתב הרש"בא בתשובה בסימן קי"ב כל מקום שהבודקין מורגלין להחמיר אפילו אינה כהלכה אמי אומר כך הנהיגו חכמי המקום ואסור לעבור על דבריהם עד שנדע שטעו ממש בהוראה ונעשו בו באיסור עבי"ל. (ה) אלא הרי זו בחזקת היתר ר"ל הרי זו בחזקת היתר ברוב בהמות בחזקת הן ואע"ג דהאידנא ברוב המקומות הטריפות שכיחי עפי מהכשרות נעשתא דמילתא משום שמחמירין הרבה חומרות שאינם מעיקר דין התלמוד וכן איכא מילי עובדא דבעי בדיקה ולא בקיאין בבדיקה ומטרפינן לה וכן כתה בהמות מחמת ספק מטרפינן להו אבל היכא שנאבדה הריאה ולאי אזלינן בתר רובא שמעיקר הדין כשירות הן וכדמוכח מההוא עובדא דבבדי וכולייתא דמעלי יומא דכיפורי דאיתא בפ"גב פר"ח : כתב הש"ך שאם הסליך או איבד הריאה במזיד דלכ"ע דינו כמו ביעל במזיד איסור דדבריהם שנתבאר דינו בסימן ל"ט ס"ז וכ"כ הריב"ש בתשובה סי' תל"ח והיינו בגדיים ועלמים וחיות שאין סירכות מצויות כאן דמותר אם נאבדה הריאה אם הסליך או איבד במזיד דינו כמו ביעול במזיד איסור דדבריהם שנתבאר דינו בסי' ל"ט דאסור לתבעל עצמו אם הוא שלו וכן למי שנתבעל בשבילו ה"מ כאן • ונראה דאם אחד שחט לעצמו לאכילה ולא למוכרו והסליך או איבד הריאה במזיד אסור לדיניה לאכילה אבל מותר למוכרו לישראל אחר ביוקר יותר מהעכו"ם דכיון שאין כוונתו הוי בביטול האיסור למוכרו אלא כוונתו היה לבטלו לאוכלו כיון דלא נתקיימה מחשבתו הא לא שריגן ליה לאוכלה שרי למוכרו אף ביוקר לישראל • וכמ"ש הפר"ח בסי' ל"ט והשיג על ש"ך ודבריו נכונים ש"מ והבאתי שם בסי' ל"ט אבל היכא ששחט אף למוכרו וכדרך הקבים אסור ג"כ למוכרו לישראל אחר ביוקר מהעכו"ם דמ"מ נתקיימה מחשבתו בביטול זה • ושוב נראה דבזה שהסליך או איבד במזיד הריאה לא שייך למימר דאם הוא הפסד גדול יש להיתר דהא אסור לדידיה למכור לישראל ביוקר מהעכו"ם ולא הוי הפסד מרובה ואף באחד ששחט לעצמו לאכילה ולא למוכרו אם הסליך או איבד במזיד דברי למוכרו אף ביוקר לישראל וכמ"ש לעיל אפ"ה לא שייך בזה למימר דאם הוא הפסד מרובה די"ל דמתיה טעם אמרינן דאם הוא הפסד מרובה דיש להיתר דאורה חשה על ממונם של ישראל וטוחיל שזה לא חס על דברי רבנן שהוא כעין דאורייתא והיאך אין יהא חסינן על ממונו ודו"ק •

(ו) ויש מחמירין כו' עשה סברא זו דכיון דהמריכו חכמים בדיקה אדו' אף בדיעבד כבלא בבדקה דא"כ מה הועילו חכמים בתקנתן דכל אחד יסליך הריאה בלא בדיקה והפר"ח רוצה לסמך על טעם זה וכתב דאין זה כלום שלא נתנו ישראל על כך לפרוץ גדרן של ראשונים דאם איבדה במזיד אסריגן לה עליה מעתה ליכא לאיחם למידי אבל אם נאבדה בשוגג אינו כלום דמה שכתב שלא נתנו ישראל על כך לפרוץ גדרן של ראשונים דלאו בדשיעי עסקינן י"ל דאי נמי אסריגן אף בדיעבד לא משמע להו לאינשי דאיכא איסורא כלל בדבר וסברי מלד חומרא בעלמא החמירו חכמים וכל מ' יסליך הריאה בלא בדיקה ולכן בודאי כיון דהאריכו חכמים בדיקה אסרו אף בדיעבד כבלא בבדקה והוי משמע להו לאינשי דאיכא איסורא בדבר לא יפרצו גדרן של ראשונים • ומ"ש ועוד הרי כתבנו אם איבדה במזיד אסריגן לה עליה מעתה ליכא לאיחם למידי • על זה תמה אני עליו מי איירי שיסליך הריאה בלא בדיקה במזיד ויאמר שעשה כך במזיד כי בשופעי עסקינן אלא דאיכא לאיחם אי נתירנו בדיעבד כל מ' יסליך הריאה בלא בדיקה ויאמר שנאבדה ממנו שלקחה כלב או עכו"ם והלך לו וק"ל • (ז) או בגדיים כו' מדברי הר"ן שכתב בשם הרב רמ"א דלהכי אין מוהגין למעך בגדיים ועלמים ועגלים כיון דסירכה לא שכיח בהו ואלי נסרכה ולאי סירכה גמורה היא הוה נראה להיתר גם בעגלים הרכים נאבדה הריאה אבל הרב רמ"א גופיה בד"מ ובה"גה ס"יג כתב טעמא אחרינא כי הסירכה עדין רכה ומתקת וכמ"ש התוספות בפ"ו דחולין ואפשר דהכי קאמר דלא שכיח בהו וכיון דנסרכה סירכה גמורה היא ולאי דניחקת מפני שאינה רכה ועלה ועגל ש"ך • אבל מ"מ ל"ע בעגלים כיון שהרמ"א והמחבר לא הזכירו ומאי שייר דהסוא שייר • (ח) מחמירין ונופחין אותה לראות אם ימצא בה סירכה או נקב ר"ל אם נקב דילמא הטבו"ס פרוק הסירכות ונדע זה ע"י בדיקה בנפיחה • (ט) ונופחין אותה כו' מדברי המחבר נראה שכיון לדעת הב"י בס"ע אבל לא כיון לדעתו דהרב ב"י כתב בס"ע בא עכ"וס והוליאה הריאה קודם שתבדק והרי הוא קיימת נופחין אותה והמחבר הוסיף על לשון הס"ע תיבת מחמירין ובאמת יפה כיון בזה לדעתו דלדעת הב"י אם נאבדה הריאה קודם הבדיקה הבהמה מותרת מעשה כיון שנשחטה הותרה דרוב בהמות בחזקת כשרות הן וא"כ בזה שבא עכ"וס והוציאה הריאה קודם הבדיקה הוה כנאבדה הריאה ומותרת לדעתו אך דהיא קיימת לפניו מצריכין בדיקה לאומרא דאם תבלבן תהיה עריפה ואם לא תבלבן כשר מלד הדין דנאבדה הריאה כשרה ולכך הוסיף המחבר תיבת מחמירין ולומר דהא דקאמר הב"י נופחין אותה מלד חומרא • אבל לא כיון לדעתו דלדידן נאבדה הריאה עריפה במקום שאין הפסד גדול וכמ"ש בסעיף שלאחר זה ויש מחמירין ואין מתירין אלא בהפסד מרובה או בגדיים כו' ומהבה"ל דעת המחמירין לבסוף משמע דכותייהו נקט לחומרא וכן כתב הרמ"א ויש מחמירים אם נאבדה הריאה ואין להתיר רק במקום הפסד גדול או בגדיים כו' וכן רש"ל וב"ח וכל האחרונים וכן מהגין , אם כן כבי האי גוונא דהיא נאבדה הריאה מלד הדין צריך נפיחה כי היכא דיתברר בודאי דלא היה בה סירכא מתחת נקב ווז ליכא לברורי בנפיחה שלא היה בה סירכא מתחת נקב דה"כ למה לן המישוך ותשמוש בסירכה וכן להרב ב"י למה לי שיכנים אצבעו תחת הסירכה ומגביה קצת אם נפסקה מתחת הגבהה כל שהו סירכה בת יומא היא וכסירה וכן אמר הקצות שהוא"ם בס"ע יתחוך אותה בסכין ויראה אחר הבלבן ווו' מוכח מהאי דינא דסעיף י"ד דלמה יהא עריפה ליבדקה בנפיחה אלא ודאי בסירכה גמורה אין מועיל נפיחה וא"כ היאך כתב ואם הוליאה הטבו"ס והריאה קיימת מחמירין ונופחין אותה משמעות דברי המחבר אין מחמירין ובאמת לדידן דין זה ליתא ולא הו"ל למיכתב הכי דינא כלל ועל הרב רמ"א ליכא לאקשוי למה לא הגי"ה סס על דברי ס"ע מבוס דהיה נראה לו כמולתא דפשיטא דהוי בנאבדה הריאה ונפיחה אין הדין ליכא בזה כמ"ש אבל

על המחבר קשה שכתב דברי הס"ע מה שבדין זה ליתא לדידן והוא בא לפרש ואינו אלא סתום •

(י) מיהו בדיעבד מומר שיש בלון מ"ם כו' ובכעיף י"ז יתבאר לפי טעמי עכו"ם רגילין לעשות כן יש לחוש לפיכו בדיעבד וע"ש מ"ש בדין זה : (יא) חברתה סותמות ומגינה על הנקב כו' ר"ל לונה חברתה רוחמות ומלי היא מחיצה שלה ומגינה על הנקב שלא יפרוק הסירכה ולא הוי בקרוס בעלה מחמת מכה דלינה קרוס בסופה ליסתר לבל לעולם בעינן שהא כתוס הנקב וכמ"ש המחבר מיד לחר זה • והב"י כתב ג"כ בלשון המחבר והסיג עליו הש"ך בס"ק י' וכמו בפרכתי דברי המחבר יש לכרס דברי הב"י ולין סתירת הש"ך בלוס : (יב) וי"א שלפילו בבסדרן צריך בדיקה דבר סתימה לא חשיב שפיר מחיצה והך בדיקה מבואר בס"ם דר' נחמיה בדק לה בפוטרין וכ"כ הטור בסוף סי' זה וז"ל וכל בדיקה דהכא דטופחין במיה דפוטרין כו' וה"כ גם לעיל סעיף ג' צריכה הבדיקה שתהיה בפוטרין וכתב הרשב הטעם דצריך פוטרין כדי שיהיה בנקב כל דהו מ"ל כיון שהריאה סמוכה לדופן נכרך קרוס שלה מליחות הדופן לס יעמד בלא פוטרין ינקוב הקרוס נכ"ל ומדברי הר"ן פמ"ע משמע שכל הריאה צריך להיות בפוטרין ולשרות בהן : (יג) שאין אנו בקיאין בבדיקה פירש בנפיחה כן הוא בספר כל בו ולפ"ז נ"ל דמה שאנו בודקין בנפיחה ובמין רוק על מקום הסירכה וסומכין על זה להכשיר היינו לפי שבבר עברה הסירכה ע"י משמוש ממילא לא היתה בלון סירכה בלל בזה אנו מצריכין בדיקה להוסרא דאם תבלבל תהיה טריפה ואם לא תבלבל כבר מבר הדין כיון שאין בלון סירכה ומ"ש בלון דיש להטריף כיון שאין אנו בקיאין היינו בל שאינה עברה ע"י משמוש ויש בלון סירכה וטריפה אלא שאתה בא להכשיר מבח הבדיקה שלנו וזה אינו מועיל כיון שאין אנו בקיאין בנפיחה היאך תהיה ובמה אי היה מנפח בראוי היה מבלבל בל זה הוא ברור ולא בהרבה בודקים סומכים להחיר גם בספק איסור כיון שאינו מבלבל והם מתכילם טריפות דא"כ למה לן המיעוך והמשמוש בסירכה יתמוך אותה בסכין ויראה אחר הבלבל אלא ודאי דלא מהני להקל וכמ"ש לעיל ס"ק ט' : (יד) אפילו יש פילוש בלומר יש חלון ואפילו בחלבכון בל בהחלבכון כולה למטה מחליה כ"כ רש"ל . (טו) וכן נוהגין להכשיר כי האי אם הסירכה מעיקר האונות עד חלין בבסדרן אפילו יש פילוש ואפילו בחלבכון ואפילו בלא בדיקה וכ"כ בל האחרונים דבן נוהגין והבסמת האחרונים דאין חילוק בין אונה לאונה וכ"כ הב"ח בבן המנהג ודלא כהרש"ל וע"ז דאסרו חלון בין אונה לאונה אלא דוקא שהיה סרוכה כולה בלי פילוש בקרוס וזה אינו : (טז) כאין קרוס הב"י פסק דאין חילוק בין קרוס עב לדק וכן דעת האחרונים להכשיר ודלא כהב"ח : (יז) בסדרן אבל שלא בסדרן יש להטריף ודלא כהב"י : (יז) מעיקרו פירוש שאינו מפולש אבל אם יש בו חלון דינו בסירכה וכ"כ הפוסקים : (יח) עד אמצעיתו , אורחא דמילתא נקב בכן היא דרך קרוס לאמצע אבל אם אפילו יותר מאמצעיתו דאם לא הזכירו עד אמצעיתו וכ"כ מהרש"ל והב"ח דבליבא חלון מכשיר אפילו נדבקה כולה ביחד מראשו עד סופו : (יט) בחיתוך מו בגב פירוש שבסרכה בשפת האונה בסדרן אלא שיש להסתפק אם היא מחיתוך לחיתוך וכשירה מו מגב וטריפה : (כ) דאזלינן בתר רוב בהמות ורוב בהמות בשירות הן דרובא דאורייתא וכל שנסתפק העמידנה על חזקה היתר וכמ"ש בב"י בשם הרשב"א : (כא) שזה ריר הוא ובא מליחות הריאה ואין כאן נקב ואפילו למ"ד אין סירכה בלא נקב לפי שהסירכה הבא מחמת נקב היא נסרכת לאקום אחר אבל סירכה תלויה אינו אלא הפסבת ליחות הריאה ולא בא מחמת נקב הרא"ש ורבינו ירוחם וכ"כ האחרונים , וא"ש המחבר ואין צריכה בדיקה בחמת הב"י בדברי ש"ע סיים נמי הכי אבל הע"ז כתב דלפי מ"ש רא"ש בס"א דנהגו דבשם בסירכה עוברת ע"י משמוש נוהגין לנפחה ה"ה בזה דצריך בדיקה דהא חד טעמא הוא דסירכה תלויה וסירכה עוברת שיכין אינו מחזיקין להפסבות ליתה ע"כ ודבריו נכונים להלכה : (כב) אפילו יש בה מיס זכים דמיס זכים נמי לקותא מיקרי וכמ"ש הע"ז בסי' ל"ז ע"ש ודע שמדין סירכה תלוי היולאת מן הבועה לחדו להטריף היכא דאיכא ב' רשותות כגון בועה בגבשונית וכיולא וכמ"ש לעיל בהג"ה ובהמחבר לעיל סי' ל"ז : *

בין שהיטה לבריקה דשמא הגוי יכנים ידו דרך בית השחיטה ויפרוק הסירכות (י) מיהו בדיעבד מותר שיש כאן ספק ספקא ספק הכנים ספק לא הכנים ואת"ל הכנים שמא לא היה בה סירכא :

ד בדק את הריאה ומצא בה סירכא והוא חוט של ריר שיצא ממנה ונסרך אל מקום אחר בריפה אפי' אם אין רואי' בה נקב דודאי ניקב דאין סירכא בלא נקב שמתוך שהריאה שואבת בל מיני משקה המשקן' נעשה עב בתוכה ויצא מעט מעט דרך הנקב' ונקבה ונעשה קרום וסותם הנקב וקרום שעלה מהמת מכה בריאה לא חשוב מתימה שסופה ליסתר וה"מ כשאין הסירכ' בסדרן שאז היא נודה לינתק אבל אם הסירכא מאונא לאונא או מאונא לאומה שאצלה בסדרן בשרה ואפילו בדיקה אינה צריכה דאע"ג דניקב בין שנסרב' לחבירתה שאצלה (יא) חבירתה סותמת ומגינה על הנקב והקרום הולך וחזק ודוקא כשאין שם אלא סירכא ולא נראה נקב אמדינן חבירתה מועלת להחזיק אותה אבל אם יש שם נקב להדי' בלא סירכא בין אונא לאונא היא טריפה דאף על גב דחבירתה סותמת" לא הוי סתימ' מעליתא ואיזו נקרא בסדרן בגון שנסרכו אונא לאונה שאצלה או אונא לאומא שאצלה והולכת הסירכא מחיתוך של זו לחיתוך של זו ואפי' היא אינה ישרה אלא הולכת באלכסון ואפי' יש לו פילוש ואינה סרוכה כולה אלא מעט בין בראשן בין באמצעיתן בין בסופן בשרה דחבירתה סותמת ומגינה עליה אבל אם נסרכה מגבה של זו לגבה של זו או אפילו מחיתוך לגב או אפילו משפולי לשפולי או משפולי לחיתוך או אפילו מחודה של זו לחיתוך של זו שאצלה בל אלו נקראין שלא בסדרן וטריפה דלאו רביתייהו היא ונמשך זה מזה ומתפרק , (יב) וי"א שאפילו בבסדרן צריך בדיקה שמא יש נקב בריאה ומאחר , (יג) שאין אנו בקיאין בבדיקה בל מקום דאיכא ריעותא יש להטריף וי"א שבשרם בסדרן דמבשירין היינו דוקא כשהסירכא מהעיקר האונות עד חציה (יד) אפילו יש פילוש : (טו) וכן נוהגין וכן אם יש : (טז) כמין קרום בין אונא לאונא או בין אונא לאומה • (יז) בסדרן יוצא (יז) מעיקרו • (יד) עד אבצעיתו אין להטריף דדרך הוא להמצ' בך ואין זה סירכא ואין דרך קרום זה להנצא אלא בין אונא לאונא או בין אונא לאומה אבל לא בשאר מקומות ואם נמצא בשאר מקום אינו אלא סירכא ובל מקום שסירכא בשירה אף אם יש עוד סירכא תלויה שם באותה סרכא נקרא סירכא בפולה ולא אמרינן בין דאיכא תרתי ריעותא נטרפיה דבאמרי' לעיל סוף סי' ל"ז אלא נקרא סירכא בפולה ובשירה :

ה סירכא שמסופקין בה אם היא (יט) בחיתוך או בגב בגון בשנופחין אותה הרבה נכנסת לפנים תוך החיתוך ובשאין נופחין אותה בל בך נשארת בחיוקעתה הספק הוא שמא בחייה אין הריאה נפוחה ב"ב וא"ב בחייה גם היתה הסירכא בחוץ הרי זו בשירה (כ) דאזלינן בתר רוב בהמות ורוב בהמות בשרות הן :

ו סירכא היוצאת מן האונא או מן האומה שהיא תלויה ואינה נסרכ' למקום אחר בשרה ואין צריכה בדיקה (כא) שזה ריר הוא ובאה מליחות הריאה ואין כאן נקב אבל סירכ' תלויה היוצאת מן הבועא (כב) אפילו יש בה מים זכים טריפה שזו אינה באה מליחו' הריאה אלא ודאי יש שם נקב שהבוע' נקבה ויצאה ממנה סירכה זו אבל סירכא היוצאת (כג) מן המנרא בשירה :

ז ואם סירכא יוצאת מתוך האונא או האומה (כד) ונסרכה בראש' השני לאיתה אונא עצמה או לאות' אומה עצמה בשרה ודוקא שאין הסירכא קצרה מבשר הריאה בשנופחי' הריאה אבל אם היא קצרה עד שמבח הסירכא הבשר שתחתיה מקמט בנפיחה ואינו עולה היטב בשאר הריאה טריפה (כה) שסופה היה להתפרק ולנקוב

לעיל סי' ל"ז : *

וכתב שם הע"ז דבועה היולא מן הסירכה דבין אונה לאונה לאומה מחלון ויש חלון ויש לם בועה היולא מסירכה שבין אונה לאומה לאומה מחלון אפילו בלא חלון כיון דבתר בועה מיבא מלן דהטריף לף בסירכה בעלמא היולא בועה מיקרי הרתי ריעותא וטריפה בל"ע , ובבר בתבתי לעיל לף נתברה ובכנית בבביל דבר שמתחלה וסרב הפר"ח , דסירכה תלויה בחקום אחוס לא גרע מבועה ואין חקום להכשירה עוד כתב שם הע"ז שחעשה בא לפניו בריאה שנסרכה לגיס והסירכה הרה תלויה דם עד שבחקום הסירכה לגיס מחאלה בל שבביבו חריאה דם , והטריפה דבבאן והלי אינו הפסבות ליתה אלא דם זה בא חריאה שניקבה ויצא דם חבחפוגיות שבה ע"ש ,

(כג) מן העיטרא בשירה משמע דאחלויה דבמיך ליה קאי אבל בדבוקה לחקום אחר אין בלון שום קולא דפשוט שלא עדיפה משאר סירכות אלא דאם סירכה תלוי קאי וכן הביא רש"ל אסירכ' אלוי' גם בהגהו" הר"ן וכן כתב הע"ז והפרי עוד יותר דאסיר' מיעוד ומשמוש לא מהני בזה דקל' חרתי לריעותא מיקרי וכתב עוד דאם לחטה מחלון יולאת מן עיטרא דלא מיקרי חרתי לריעותא לע"פ בבדבקת בב' אלדין ובזולאת חבועה צריך מיעוד ומשמוש כמו בשאר סירכותיה ע"ש ודבריו נכונים להלכה , (כד) ונסרכה בראשה השני לאותה אומה כו' כתב ב"י אפילו למ"ד אין סירכה בלא נקב שאילו היתה סירכה מחמת נקב בבאומה אחרת וכיון שבבבקת באותה אומה עצמה ודאי אינה סירכה אלא בא מחמת נקב ומשמע מדברי רמ"א שמסכים לזה אלא שחילק בין אם היא קצרה מבשר הריאה כו' וכמ"ש נמי המחבר ומהרש"ל בבדיקות בפא"ט והע"ז ופר"ח חלקו עליהם בלא טעמה מוכרחת ודעתם דלמאי דק"ל אין סירבה בלא נקב מתקוס לתקוס טריפה אבל דעת רמ"א והב"י והמחבר נראה עיקר דהא הכל בו שמאנו מקו' דין זה דתקוס לתקו' מוחר ס"ל אין סרכה בלא נקב ועוד דהא מהרי"ו נמי מחיר מתקוס לתקוס וכן נוהגין ומ"ש הע"ז והך סברה שכר רמ"א מבשר הריאה שלרוחתן הסירכה אין מזה הוכחה דלתה אם עכביו שוה שמא בחייה היתה נפוחה יותר והיתה קצרה ע"כ תמה אני הא אינו כתב בכי' ל"ז ס"ו דאם נפחו הריאה ונקרע הקרום מחמת הנפיחה שהיא בסירה והשיג על רמ"א וכתב שכן הוא מן הדין כיון שאין אנו יודעיסהיאך היתה הבריאה בחייה ע"כ אין לנו להטריף כאן דאנו אומרים שהבריאה לא היתה נפוחה כ"כ כמו שמנפח הבודק וא"כ הזקן אפי' היכא דאיכא ריעותא אמרינן שמא בחייה היתה נפוחה יותר שמא לא היתה בחייה נפוחה כ"כ כמו שמנפח הבודק וא"כ היאך יהא אמרינן בתקוס דלא ראינו ריעותא לפנינו לחומרא שמא בחייה היתה נפוחה יותר והיתה קצרה ודברי סותריה זה אחת זה ול"ע גדול עליו , וא"כ אין לזוז מפסק הרב ב"י ורמ"א והמחבר ודוק , (כה) שסופה להתפרק ולנקוב , ועשה זה כתב נמי מוהר"ר מברהם מפרנא וכן הוא בבדיקת האחרונים ולע"ג דסירכה זו אלו מחמת נקב הוא בא מ"מ בשאתתה יהיה נקב מידי דהוי אמ"ד שסירכה בלא נקב דשלא בסדרן טריפה בלא נקב , דשלא בסדרן טריפה משום שסופה להתפרק ויהא נקב ע"ך וברב רמ"א בד"מ כתב טעם אחר בזה

ולנקוב וכל סירכא שנעשית כמו נפוח בשעת נפיחת הריאה (כו) זהו סימן שיש שם נקב שהרוח נכנס לתוכה וטריפה (כז) וכן אם יש מכה בדופן נגד הסירכא טריפה ואונא הדבוקה לאומה ומתוך מקום הדיבוק יוצא סירכא ואינה ניכר מאיזה מדם יוצאת והו נקרא' ג"כ סירכא כפולה ודינ' הבי אם היא תלויה או אפילו ראש השני (כח) נסרכה לאותה אומה או לאותה אונא כשיר' מפעם ספק ספיקא שמא יוצאות מקרום הדיבוק ואין שם נקב כלל ואת"ל יוצאת מתוך האונא או האומה (כט) שמא יוצאת מאותה שראשה השני דבוק בה (ל) וכשר' (לא) ואם נסרכה לדופן או לאונא אחר' (לב) הרי זו טריפה :

ח עינוניתא דורדא לכל מקום שתסרך טריפה אפי' לכים שלה ואפי' כולה נדבקת בו דלגבי דיד' כל מקום שנסרכה שם שלא כסדרה הוא שאין לה מקום קבוע שאפילו מן הבים שלה רוב פעמים יוצא ממנה וכן (לג) כל יתרת שנמצא בה סירכא הוי כל מקום לגביה דידה שלא כסדרן הוא וסופה להתפרק וטריפה (לד) מיהו הורדא אם נדבק למטה בשורש שלה עם הבים שלה יש להכשיר דהיינו רביתייהו :

ט כל מקום שנסרכא האונה או האומה לגרגרת טריפה שהגרגרת קשה ואינו סותם וכן לחזה או לשמנוני' הלב אע"ג דחלב טהור סותם שמנונית הלב אינו סותם וכן לכים הלב או לטרפש הלב או לטרפש הכבד או לטרפש העינונית' שהוא סוף טרפש הלב או לרחם או לסימפון היורד בין שתי הערוגות או לקנה הלב או לשמנוניתא הסמפונות או לכבד כל אלו המקומות הוו לגבי דידה שלא כסדרן וטריפה ואפי' היא כולה דבוקה לאחת מן המקומות הללו בלי פילוש (לה) טריפה ואפילו יש מכה באלו המקומות לא תלינן במכה ויש מקילי' אם האונות העליונות הסמוכים בגרגרת (לו) דבוקים ממש בגרגרת ואין ביניהם פילוש שיוכל להכנים אצבע ביניהם וכן אם היו האונות או האומות דבוקים לגמרי (לז) מראשן עד סופן לשומן היורד בין האומות וכן אם היתה כל הריאה דבוקה בשדרה כי אומרי' שזהו דרך רביתייהו ואין זה סירכ' מיהו אין להתיר כל זה בלא שאלת חכם ומומחה ומורה הוראו' ואין ללמוד ממקומות אלו לשאר מקומות שנסרכה שם הריאה כולה כי בשאר מקומות אין חילוק לדבוק כולה או אינו דבוק כולה (לח) גם האומה והוא אחורי האומה היושב על השדרה שנסרכה לשדרה שבגדה טריפה שהגוף רחב לשם ואינה כ"כ סמוכה לשדרה והוי שלא כסדרן ודוקא נסרכה במקצת אבל אם נדבקה כולה מראשה עד סופה לשדרה ואין שם פיצול כלל בשדרה כמו שכתבנו למעלה והוא שדבוקה כל רוחב הצד של פנים אע"פ שרוחב הצד של חוץ אינה דבוקה וב"ש אם גם הצד של חוץ דבוק בו ש זהו גידולו אבל אם רודב הצד של חוץ דבוקה ושל צד פנים נפרד לאו היינו רביתייהו וטריפה :

י כל מקום שאמרו סירכת הריאה אין הפרש בין שתהא הסירכה דקה כחוט השערה בין שתהא עבה וחזקה ורחבה כגדל :

יא מ"מ (לט) נהגו הטבחים באלו הארצות למשמש (מ) ולמעך בה ביד בנחת בין אצבעותיו שלא יעקור אותה ואומרי' שקבלה בידם (מא) שאם מתנתק' ונימוח' בין אצבעותיו אז אינה סירכא אלא ריר בעלמא ואם היא סירכא הבאה מחמת נקב המטריפה אינה מתנתקת ואדרבה הולכת ומתחזקת ומכל מקום ימשמש (מב) וימעך בנחת ולא בחוזק שמא יקרענה ויאכיל טריפות לישראל ויש מקומות שנוהגין שלא למעוך ולמשמש בסירכות (מג) של גדיים וטלאים ועגלים כי אומרים שיש קבלה בידם שמטריפין באלו כל הסירכות גי מפני שהם רכים בטבעם גם הסירכ' היא רכה ומתנתקת ע"י מיעוך ומשמוש ופוקח חזי מאי עמא דבר כי כל זה תלוי במנהג ובמה שיש קבלה בידם גם בסירכות הורדא בכל הבהמות (מד) יש מחמירין שלא למעך ולמשמש

(כו) זהו סימן שיש שם נקב כו' וסירכה שמתנתק' ע"י נפיח' כתב בתשובת ר' מאיר הלקר סימן ב' דטריפה ומדמי לה למיעוך ומשמוש ומשמע לדין דמקילין במיעוך ה"ה בהכי, ש"ך, (כז) וכן אם יש מכה בדופן כו' דומלי נתקת משם, ולפ"ז סירכה תלויה לריכה בדיקה נגדה בעלעות, המחרוגים ז"ל, ועיין בסעיף כ"ג לזה הוי מכה בדופן, (כח) נסרכה לאותה אומה כו' דהיינו בגב, (כט) שמא יוצאת מאותה שראשה הכני דבוק בה ר"ל שמא יוצאת אותה סירכה שהיא על גב האומה או אומה מאותה אונה שראשה הכני של סירכה דבוק בה ומכרכת ונדבקת בדיבוק בבין אונה לאונה והוי כסדרן (ל) וכשירה ומיהו אינו כשר אלא כשאין בשר הריאה שתחת הסירכה מקמיע בנפיחה ש"ך, (לא) ואם נסרכה לדופן כו' דבזה ליכא למיחר אלא שמא סירכה זו בדופן מתוך מרוס הדיבוק יוצא אבל אי אחרינן מתוך האונה יוצא מיד טריפה דהוי שלא כסדרן מאונה לדופן וה"ה אם נסרכה לאונה אחרת דאיכ שאינו נוכל לומר שמא מאונה יוצא ונסרכת ונדבקת במקום הדיבוק מ"מ הוי שלא כסדרן וטריפה, (לב) הרי זו טריפה אבל באותה אונה או אומה שנסרכה דהוי שלא כסדרן ודלא כהט"ז ופ"ת (לג) כל יתרת שנמצאת מקמת עכ"ל מ"ת בהביא ב"י אבל יתרת בדרי דאונה פשיטא דדין אונה יש לה וכסדרן כשירה, (לד) מיהו הורדא כו' וכ"כ הר"ן שמכשירין ור"מ בסי' מ"ה כתב דכ"ל דלמ"ד אין סירכה בלא נקב טריפה ולא נהירא דהכא כשר מטעם דהיינו רביתייהו, (לה) טריפה ולא מהני בדיקה ובדלקמן סעיף כ"ב, (לו) דבוקים כו' עד לגמרי כו' משמע דס"ל כמסקנת פירש ב"י דאם ע"פ דליכא תלוי' כל שאין האבר כולה דבוק לאורכו טריפה וכן משמע בד"מ אבל יש מכשירין בדיבוק לגרגרת או לשומן שמפון אפילו יש הפרש שנתפצל כל שאין חלון דהיינו שכתוב מבני לדיש והפרש בתייס דוקא והוכר מברא זו בב"י וכ"כ ר"מ בס' מ"ב וכן מוהגין קלת בודקים מומחים ש"ך, אבל אנו אין לנו אלא פסק רמ"א והמחבר : (לז) מרחשן עד סופן אין להקשות מ"ש בדיבוק לגרגרת שכשר כל שאינו יכול להכנים אצבע ביניהם משום די"ל דקיש להו לגאונים דהכא דהכי ריבוחייהו ואין אומרים בטריפות זו דומה לו ש"ך, (לח) גג האומה כתב רש"ל וז"ל מ"כ בשם המרדכי שאם נסרכה מגג ערוגה זו לגג ערוגה אחרת שטריפה וחמהו עליו לאלי כתביה דפשוט הוא וא"ל למידק דוקא מגג ערוגה אבל לתטה הימנה מחיתוך ערוגה זו שכשירה לפי שאם הערוגו' במיצר הסדרה ואין מהפרקות וגם לא משבינן במקום גלוי דהא בין ב' ערוגות הן וחדש דאם לא כן מחיתוך ערוגה זו לחיתוך ערוגה אחרת דטריפה הול"ל עכ"ל וכתב הט"ז דאגבי קדיש ס"ל בכל בסדרן אין לריך בדיקה כדברי הש"ע ס"ד ע"כ הם מחזיקים סירכה מחיתוך הערוג' לקנה שבין הערוגו' בסירכה כסדרן ואין אוסרין אלא בסירכה מגג לקנה אז מגג לגג אבל לפי מ"ש רמ"א שם דלריכה בדיקה אפילו כסדרן ואמן אין בקילין בבדיקה גם בזה י"ל כאן ע"כ אם יש סירכה בין חיתוך הערוגה לקנה וכ"ש מחיתוך ערוגה זו לחיתוך ערוגה שאלה לריך חיתוך ומשמוש בכל סירכה ואם לא יבלבל אז דוקא כשר ע"כ ודברין נכונים :

(לט) נהגו הטבחים באילו הארלות כו' וז"ל מהרש"ל פא"ש סי' כ"ה והמנהג בכל אשכנז למעך הסרכות באצבעות אף שהרשב"א כתב שזה לא שמעט מהחכמים בשום מקום וכל הנוהג כן באילו מאכיל טריפות לישראל כך הוא לפי דעתו אבל לא שמעתי אינו ראיה ודברי המחירין אני אומר עליהם ברוך שבחר בהם ובדבריהם מוצא בשכל ובחוש שכך הוא כו' וכן מאחר שכתב הרא"ש שנוהגין בכל ארץ אשכנז דכל סירכה שהיא ניתקת בשהבחה מכנים ידו בנחת לבדוק הריאה אומרין דלאו סירכה הוא אלא ריר בעלמא שנתפשטה מליחת הריאה וכשירה והסירכה אם ימעך אדם אותה כל היום בין אצבעותיו היא הולכת ומתחזקת עכ"ל אלמא שאם מנתק בכך שהיא כשירה אבן שמעתי שמקצת קהילות אשינס בני תורה לוקחים המרטוט עבה ומתעבים בה בודאי אנשים בלילו מאכילם טריפות לישראל להדיא ראוי להזהיר הנבחים אלא ימעכו ב"כ בחזקה אלא לגלגל בין האצבעות וקצת בדרך המיעוט עכ"ל מהרש"ל וכדברי הרא"ש כתב ג"כ ר' יהודה וז"ל וכמו כן המתפרקין בהכנסת יד הנבח אין סירכות אלא ליחות הריאה וכן נהגו באשכנז ובדוב המקומות כו' ובודאי כן הוא כי כל סירכה שניתקת בשהכנים הנבח ידו בנחת ריר הוא ומליחות הריאה וכשירה כי הסירכה אם יפרוק אותה כל היום באצבעותיו הרי היא יותר הולכת ומתחזקת עכ"ל ועוד מביא ב"י פוסקים המקילים בזה ע"ש, (מ) ולמעך ולהר שנתמעך נוהגין לבדוק ברוק או פוטרים לריאה אם אינו מבלבל וכ"כ כל האחרונים, (מא) שאם מתנתקת ונימוחת כו' וכל סירכה שלא נסרכה לריאה אלא לשמנונית הלב או לגרגרת וכיוצא בסירה ודנין אותה כריר בעלמא בבשר הריאה טריפה משום דאין סירכה בלא נקב אבל נשאר בשומן הלב וכיוצא בסירה אלא ניתקה משם אינגלאי מילתא דאין הריאה היא : (מב) וימעך בנחת וכתב בד"מ בע"כ לא יתשמש ע"י עפר וחול והעושה כן הרי מאכיל טריפות לישראל עכ"ל, (מג) של גדיים וטלאים והרמ"א סיים בזה ועגלים הרכים והבין המחבר דחיבת הרכים קאי אכולה לגדיים ועגלים אבל לא הבינו האחרונ" ז"ל והם הבינו דלא קאי אלא אעגלים בלבד דבעינן רכים דהיינו שיהא תוך שנתו אע"פי שאינו יונק אז לאחר שנתו והוא יונק מיקרי עגל רך וכר"י כדאית' פ' העור והרוטב דף קכ"ב יע"ש בפירש"י אבל לאחר שנתו ואינו יונק לא ובגדיים וטלאים אע"פי שהוא לאחר שנתו ואינו יונק כל שהוא נקרא בשם גדי וטלה בלשון בני אדם דינו שלא למעך בהם וכן עיקר : (מד) יש מחמירין שלא למעך ולמשמש שם וסיים רמ"א בהג"ה וז"ל ויש מקומות שנהגו להקל גם בזה ולי נראה בסברא ראשונה שלא למעך בודאי דהוי אמי שלא כסדרן ובכל סירכות שהם שלא כסדרן מאחר שסירכא שלא כסדרן כתב ב"ש ואין חולק עליו אין לסמוך אדברי מקילין בענין המישוש והמשמוש אבל הנוהג בעירנו לשמש ולמעך בכל הסירכות ואין חילוק בין סירכה לסירכה ונכון לחוש לחזה שכתבתי אם לא בהפסד מרובה ע"כ וכתב הב"ח ונוהגין היתר אפילו שלא במקום הפסד מרובה והגם דישראל שוגגים כו' ע"כ וכתב הט"ז דאפ"ה אין למעך ולמשמש בסירכה דבוקה היומלת מבטנה הומעינר' שלא כסדרן ונראה לי דאפ"ה אין להקל בכך ולמעך ולמשמש בסירכות שלא כסדרן אלא בבהמת ישראל לא בבהמת עכו"ם ולחוש לדברי הרא"ש בודאי ואף אם הנבחים טוענים שכר בסירות לבד ולוקחים בשר ממנה כפי מנהגם ומן הערישות אינם לוקחים כלום אין נקראת בהמת ישראל דאינו דומה הפסד מן הבים להפסד ריוות שמפסיד השוחט מלהרוויח, אבן בשעת הדחק יש להקל

☜ וכבר מחבתי בס"ק ל"ט דברי מהרש"ל בזה ואיזה בודקים אינם מחמירים למעך בנחת וסומכים על נפיחת הריאה והם מאכילים טריפות לדודאי בכל סירכה נקבה אין תועיל ניפוח,

להקל ועיין בפר"ח מי' זה ס"ק כ"ז (מה) ולנענע אין נוהגין כו' ונהגו בקצת מקומות שאחר שהפשיט את הבהמה חופס העכו"ם בקצה ומושך אותו למעלה בכח וכן ללמדין והטעם הוא לפי שאין הדבר ברור שהסירכה ניתקת ע"י תנועה זו ומספיקה לא מחזיקינן ריעותא בריאה ומ"מ אם ברור אלינו שמחמת תנועה זאת הסירכה ניתקת ראוי להוס כ"כ רדב"ז בתשובה (מו) שאין אנו בקיאין ודאי כמהרש"ל ודאי שהטו"ז שכתבו דמכח גדול אם רואה לנהוג ולנענע ינהוג, (מז) וטוב להשקות כו' כ"כ הכל בו קבלה מרבותיו ומאת זוהרי הזכח הבקיאין בהמה שלא השקתה מיס קודם השחיטה כולה מלאה סירכות דקות וקשות כו' וכבר הביא הש"ך בשם אביו ז"ל סמך לזה דאמרינן בסוף ביצה לאם לי למימר משקין מילתא לגבי אורחא קמ"ל דלשקיה מיגם בהמתיה והדר ליטחנו משום סירכה דמכבא ומפרש דלא כרב"י משום סירכות דמתקות מחמת השקאה וכן מבואר שם בלשון הרי"ף והרמ"בם שם בפי' המשניות כתב וז"ל ואמרו משקין להודיעך חומלת שאם יש שם סירכה חלושה נשמטת ונכרתת ע"כ: (מח) בזריזות בלא רפיון ידיים וכ"כ הרב ב"י בש"ע אבל רש"ל כתב עליו וז"ל לא כן קבלנו ואדרבה בכל נסתי הלכות בדיקות כתב שיכנים ידו בגחת וכך הוא הלשון כשבא לבדוק יחתוך החלר הכבד יזהר שיחתוך בגחת ולהטות ידו לצד הלעומת שלא יחתוך לצד הלל הגוף כו' וכשיכנים ידו לפנים יוליכנה בגחת בין הערוגות ללעומת כו' וכן יראה מלשון הרא"ש שכתב בגחת ע"כ, ותימה על המחבר הרי הוא בעצמו בסעיף י"ח כתב וימשך בגחת ולא בחוזק שמא יקרענה ויאכיל טריפות לישראל ואגב בחתי להזכיר מה שכתב הא"ח יזהר שלא יפתח הטרפשא יותר מדאי אלא כשיסת ידו אולי יש שם סירכה ותוקבה ושמעתי כי הר"ר יוסף בן פלגו ז"ל לא היה חותך הטרפש בסכין לעולם אלא בציפורן מפני חשבא זו:

(מט) הראבן נתן כו' ואפי' לדידן דמחירין כל הסירכות הימותיס ע"י מכחוש מ"מ טריפה דלילתא העביר בחוזק וכ"כ האחרונים ז"ל,

(נ) מכשירן אותה נראה שזו מיירי שהעבה אמר בפירוש שבריאה אלא טריפות אבל אם אמר סתם טריפה יכול לומר שאלא איזה נקב בחלר הכבד מה שלא אלא הבמי כי אין חיוב על הבודק לבדוק אחר זה אם יש נקב בחלר הכבד כמו שיתבאר בסי' מ"ח בסיעתא דשמיא בזה ולאי אין להכשיר ואפי' אם אומר אמי חפשתי בחלר הכבד ולא ראיתי שם נקב לא ראיתי אינו ראיה דאפשר שהראשון ראה מה שלא ראה זה איזה נקב קטן ע"ז ע"ש ודבריו נכונים • (נא) דאמרינן העבה טעה, אי שראה לשאר בדבר זה דהא עינינו רואות שדבריו דברי האמי, (נב) ואחר מכחישו ואומר כשהרן היתה כו' ומיירי בכאן שנתנה בבית אחת לב"ד דאחלו בזה אחר זה הו"ל דברי שאומר בריאה כשנים כיון שכבר נתקבל עדותו ואמר עולא ביבמות דף ק"ו כל מקום שהאמינה תורה עד ג' הו"ל כשנים וכי אתא אחריתא ומכחיש ליה הו"ל חד ואין דבריו של אחד במקום שנים: (נג) שכל שנחשבה בחזקת היתר עומדת עיין מ"ש בסעיף שאחר זה מזה (נד) ובאו לפנינו כו' גם בזה אחרי בבאו שנתנה בבית אחת לב"ד דחד דינא הוינן ושניהם הם בב"י בשם הרשב"ץ, (נה) והרי זה כבהמה שנאבדה ריאה שלא קודם שנבדק שכתבתי דינה לעיל סעיף ב', ותימה המחבר כתב עצם להכשיר בתרי דינים הללו משום כיון שנחשבו בחזקת היתר עומדת והוי כנאבדה הריאה דינים כתב דינה בסעיף ב' הא שם מבואר דאנו מחמירין בנאבדה הריאה גם בהני תרי דינים יש להחמיר וכן פסק מהרש"ל פ"ק דחולין סי' כ"ג וכתב על הני תרי דינים שכיון שהתיתר הוא מכח דהוי כנאבדה הריאה בלא בדיקה ממילא לדידן דאמרינן בנאבדה הריאה גם בזה אסור ע"כ והמחב" זה נראה שנמשך אחר דברי רמ"א שלא הגיה כלום על הני תרי דינים בדברי ש"ע ובאמת כל האחרונים הקשו על רמ"א שלא הגיה לדידן דמחמירין בנאבדה הריאה גם בהני תרי דינים יש להחמיר ובהפסד מרובה מחירין שם יש להתיר גם בדינים אלו והאיך לא חלי ולא מרגיש האי גברא רבא בזה ומה שהש"ך רוצה לתרץ הרמ"א דהא דמחמירין בנאבדה הריאה הוא משום דלא עביד כתיקון רבנן אמרו אפי' דיעבד דאי לאו הכי לא הוי מקיים תקנתא דרבנן, אבל בשאחד אומר נבדקה כהוגן וכשירה היתה ואחד אומר טריפה היתה דבין להאי ובין להאי נבדקה מיהת ועביד כתיקון חכמים אלא דזה אומר כשירה היתה וזה אומר טריפה היתה א"כ הוי ליה חד לגבי חד ואוקמה בהתה בחזקת היתר דהא ודאי כ"ע מודים כשהיה בחזקת היתר עומדת וכל ספק לאחר שחיטה הליון לקולא אלא שחכמים ז"ל הצריכו לבדוק הריאה מפני שעלולה ליערף ומתוך כך אמרו אפי' דיעבד כשלא נבדקה אבל מדינא היתר גמור הוא ע"כ וקרוב לזה תירץ הט"ז, קלת תימה על הש"ך דהכא כתב בפשיטות דאוקמא בהתה בחזקת היתר ולקמן בסי' נ' ס"ק ג' כתב / שיכא הלשון והיתר תרוייהו שוין תליון לאומרא שלא במקום הפסד מרובה ולפ"ז אם יש ספק אם הוא בחיתוך או בגב כו' בסעיף ה' ראשונים וא"כ אין לזוז מספק רש"ל ולהחמיר בשני דינים אלו שלא במקום הפסד מרובה ולא יועיל חזקה בשהיה הותרה דמ"ש מנאי והוא מבואר מדברי רשב"א בב"י מעשה בשהיה הותרה יש לנו לאסור גם שם שלא במקום הפסד מרובה ולא בתרי דינים (נו) וכן במקומות כו" אין חוששין כו' אע"ג דכבר כתבהו דין זה בסעיף ג' חוזר ושנה בשביל דבר שהודם בה מיהו אם הבעלים יוכו"ס רגילין כו' (נז) כיון דבדיקת הריאה דרבנן כפיקו להקל ותימה נמה הולרך לעשות זה דבדיקת הריאה דרבנן וספיקו להקל אפילו אי הוי בדיקת הריאה דאוריתא יש להתיר בדין זה מכח ספק ספיקא אם הכנים אמת לא היה בה סירכה דספק הכיקא אפי' בדאוריתא מותר כמבואר בש"ם וכבל הפוסקים בדוכתי טובא ובוחר אלי ספק ספיקא בדין זה כתב הוא בעצמו לעיל בסעיף ג', וכן על רמ"א שכתב הכי בהגהותיו לש"ע יש לתמוה בתמיה קיימת. וע"ע והאחרונים לא הרגישו בזה, (נח) מיהו אם הבעלים כו' כ"כ הרשב"א ור"מא בהגהותיו וקבה מני דעבו"ם מורגלין בכך מ"מ מלן לימא לן דהיתה סרוכה הא כיון שנחשבה בחזקת היתר עומדת הריאה דמכשיר הרשב"א וכן הרמ"א בהג"ה והמחבר הכשירו בהפסד מרובה ויש להתירו הכא ג"כ בהפסד מרובה וי"ל כיון דהגיהו הא"כ הוי כמוזל ש"ך, (נט) שאינה מתנתקת ע"י מישוך ומשמוש הא אם מתנתקת ע"י מישוך ומשמוש בין הסירכות שנתבארו עוד בסי' זה בכולן נוהגין להכשיר ע"י בדיקה בנפיחה לאחר המישוך והמשמוש וזה הכלל נקוט בידך כל סירכות שבעולם נוהגין למשך ולבדוק אחר כך אם עולה בנפיחה ובסירכה תלויה נוהגין ג"כ לבדוק אם עולה בנפיחה פמ"ל בס"ק ג"א בשם הע"ז ע"ש חוץ מכסדרן דהיינו מהיתוך לחיתוך לחוטה מהליה לצד עיקרן ודבוק בגרגרת לו בשונן הסמפון לו בגדרה בענין שנתבאר סעיף ע' דכבר וכן אם הורדה נדבקת לחוטה בשורש בלא כסירים בלא מישוך שלא שיש בדיקה מעשה דהיינו ריבוקייהו וכן נוהגין בהרמות אלו וכן הוא בדברי להרמים, (ס) והוקה כנגד הלחוטה ז"ל ב"י הגה נהבאר שיעור מקום ריבוקייהו דלחוטה ברוחב

מבל

ולמשמש שם (מה) ולנענע אין נוהגין (מו) שאין אנו בקיאין בכח הניענוע היאך יהא:

יב (מז) וטוב להשקות הבהמה סמוך לשחיטה כדי שתתקרר הריאה ויתפרקו כל הסירכות הדקות המתפשטות מלחות הריאה שאם לא הושקתה קודם אז מחמת חמימות הבהמה וליחות הריאה נעשו בה רירין דומות לסרכות דקות וקשות וע"י השתייה מתפרקות בחייה:

יג יש מי שאומר שהבודק יכנים ידו בבהמה (מח) בזריזות בלא רפיון ידים ואם נתפרקה שום סירכא כשמכנים הבודק ידו מוציא הריאה לחוץ ובודקה אם היה סירכא ימצא ראשה בריאה או בדופן ואם לאו רירה הוא וכשרה ואין להקל בכך אלא בבהמת ישראל ואין סומכין על קולא זו אלא בבודק כשר וירא את ה' מרבי':

יד טבח שהוציא ידו ואמר טריפה ואח"כ הכנים הקצב או בודק אחר ידו ולא מצא טריפות (מט) הראשון נאמן כי אולי הבודק השני הכנים ידו בחוזק והעביר הסירכא או הראשון העבירה בהוצאת ידו ועד א' נאמן באסורין לאסור דבר המסור לידו כמו שיתבאר לקמן בע"ה:

טו טבח שהכנים ידו ואמר טרפה ואחר כך נתברר שלא נפתח הטרפש ונמצא שהטבח לא נגע בריאה ופתחו הטרפ' ובדקוה ולא נמצא בה טריפות (נ) מכשירין אותה (נא) דאמרינן הטבח טעה והיה סבור שנפתחה ונסרכה:

טז בודק אומר סירכא שלא בסדרן היתה (נב) ואחר אומ' בסדרן היתה דל עדים מהבא ואין כאן עדו' ומעמידין הבהמה אחזקת" וכשרה (נג) שכל שנשחטה בחזקת היתר עומדת:

יז הקונה ריאה ואמר שמצא בה סירכא במקום שהיא טריפה והמוכר אומר שהיתה במקום שהיא כשיר" (נד) ובאו לפנינו הרי זה מכחיש את זה ודל עדותם מהבא (נה) והרי זה כבהמה שנאבדה ריאה שלה קודם שנבדקה שכתבתי דינה לעיל סעיף ב' (נו) וכן במקומות ששוחטין אצל גוים והניחו הבהמות אצל גוי בין השחיטה לבדיקה אין חוששין שמא הגוי הכנים ידו ונתק הסרכות (נז) כיון דבדיק הריאה דרבנן ספיקו להקל (נח) מיהו אם הטבחים גוים רגילים לעשות כן יש לחוש אפילו בדיעבד ולכתחילה יש ליזהר בכל ענין:

יח ריאה שניקבה במקום חיתוכי דאוני שהוא סמוך לצואר במיצר החזה והנקב הוא בגב האונ' בנגד הדופן וסירכ' יוצא' מן הנקב ונסרך לדופן שבנגדה כשירה וכן הדין בכל השלם כנגד האונות למעלה עד הערוגה כשירה מפני ששם המקום הוא צר והאונות נדחקות לדופן והדופן סותמות ואין הסירכות מתפרקות ודווקא שיש שם סירכ' דהוי כתימא שרירא דלא מיפרקא אבל נקב מפולש בלא סירכה פשיט' דטריפה ואין הדופן סותם ונקראת דופן עד החוט שמנקרין מן החזה ומשם ואילך נקרא חזה ואם נסרכה שם טריפה ששם הוא רחוק מן האונות ואינו סותם אפי' בסירכה ואם נסרכה על גב החוט שבחזה נידון כחזה וטריפה ואם הבהמ' שמינה ושמנוני החזה תולה מן החזה על הצלעות ונסרכה שם הריאה אל השמנוני נידון כצלעות וכשירה:

יט (ס) ודווקא כנגד האונות הוא דמכשרינן אבל שלא כנגד האונ' כגון מן האונות ולמטה טריפה ששם החלל הוא רחב ודרך הסירכא להתפרק ואין הדופן סותם כיון שהיא רחוקת מן הריאה:

כ וכנגד האונות נמי לא אמרן דכשירה אלא דוק' שהנקב הוא בגב הריאה ושוכב על הדופן אז הדופן סותם אבל אם ניקבה מבפני' וסירכא יוצא משם לדופן אין הדופן סותם וטריפה ואפילו נקב בשיפולי ריאה וסירכה יוצאת משם לדופן טריפה דחיישינן שמא הסירכא מבפנים היא באה ובפני' הוא דנקבה ואין הדופן סותם שם:

כא ואם

הג"ה מן המחבר עצמו

כל החילוקי' שכתוב תכלן עד סוף הסימן אמתא דאינא מ"מ לענבינו אין בהן נפקות כלל כי כבר נהגנו בהלו האחרות להעריך הכל ואין לבטל כי מנהג קדמונים הוא בשמנא ונדפת ונלו מבני בניה' ותקנה אמתחתו תורה היא ולכן אין להכשיר שום סירכא בריאה (נט) שאינה מתנתקת עכ"ל יקר משוך ומשמוש אם לא ב' אותות הסרוכות כסדרן למעה מתנין לצד עיקרן וה"ה אותה באותה כסדרה בכלתי נוגעת עכ"ל,

בא ואם הסירכא יוצא משפולי אונא ומתפשטת על גב האונא ונסרכת לדופן שכנגדה אם רוב הסירכא בגב האונא כשירה דבין דרוב הסירכ׳ היא בגב (כא) אמרינן הנקב בגב הוא והדופן סותמו ואם לא טריפ׳ ואם הנקב הוא באונ׳ והסירכ׳ עולה עד הדופן שכנגד האומ׳ טריפ׳ אבל אם היא במיצר החלל כנגד האונות אפילו הסירכא הולכת שם באלכסון כשיר׳ ואם הסירכ׳ נסרכ׳ לדופן בסוף האונו׳ כנג׳ האונו׳ וכנגד האומ׳ אוזלגן בתר רוב׳ שא׳ רוב הסירכ׳ כנגד האונ׳ (סב) כשיר׳ כנגד האומ׳ טריפ׳ והא דדופן סות׳ במיצר החלל דווק׳ כשהסיר׳ נסרכת בבשר שבין הצלעות ששם נאחזת ומסובבת יפה ואין קופה להתפר׳ ואפי׳ בלא בדיק׳ שרי אבל אם נסרכ׳ כנגד עצם הצלעות לבד אינו סותם דמתו׳ שהעצ׳ קשה אין הסירכ׳ נאחז׳ בה יפה וסופ׳ להתפרק ואפי׳ בדיק׳ לא מהני ואם נסרכ׳ כנג׳ הבש׳ וגם כנג׳ הצלעו׳ אז אם הרוב כנג׳ הבש׳ כשיר׳ דבין שמ׳ שכנג׳ הבש׳ לא יתפר׳ גם מה שכנג׳ העצם יתקיי׳ ואם הרו׳ כנגד העצ׳ טריפ׳ ומחצה על מחצ׳ ודאי יש להחמיר

כב וא׳ נסרכ׳ הריא׳ במקו׳ שהחלל רחב ואין הדופן סומת׳ דהיינו באומ׳ למט׳ מחיתו׳ דאונא והיא סירכ׳ חזק׳ שאינה מתפרק׳ במשמוש׳ היד אז אם יש מכה בדופן כנג׳ הסירכ׳ ממש כשר׳ ואינ׳ צריכ׳ בדיק׳ אעפ״י שיש מכה ג״כ בריא׳ מפני שליח׳ המק׳ שבדופן קולט׳ הריא׳ אלו עד שנסתבך שם ודווק׳ מכה ולא נקב דאי הוו נקב פשיט׳ דטריפ׳ ואם אין מכה בדופן אע״פ שאין מכה ג״כ בריא׳ טריפה ולא מהני לה בדיק׳ ודווקא בסירכ׳ לדופן מכשיר׳ ין ע״י מכה מפני שהוא רחב ולא חות׳ מרוב׳ אם יש בה מכה קולט׳ הריא׳ אלו אבל לשא׳ איברי׳ כגון חזה וגרגרת ושמנוני׳ הלב וטרפש וכיוצא בה אע״פ שיש בהן מכה לא תלינן בהן וטריפה ולא מהני לה בדיקה .

כג מכה זו שאמרנו לא שרינן אלא כשיש בדופן מכה כעין נגע שנוכל לתלות שמחמ׳ לידות המכה שהיתה שם נעשית הסירכ׳ ונדבקה שם הריאה אבל אם יש שם בהרת שחורות אינן סימן מכה שהיתה לשנתלה שמצר זה באה הסירכ׳ כי אפשר שבאו מחמ׳ הבאו׳ שהכו על גבה ולא היה שם מכה ליחה בפנים מעולם שכן דרך מקום המכה להשחיר וטריפה אבל אם נשבר הצלע אע״פ שחזר ונקשר קרינן ביה שפיר מכה שכיון שיש שם שבר תלינן לומר כשהיתה המכה ליחה ירדה הליחה מן המכה ונעשית הסירכה דבוקה מן המכה לריאה ועודה קיימת אע״ג שחייתה המכה :

כד ריאה הסמוכ׳ כולה לדופן כולה בלי שום פילוש ובלי שום פירוד אסורה והמתיר הוא בר נידוי והבלים אסורים :

כה סירכ׳ אחת היוצא מן האומ׳ ומן האונ׳ יחד ונסרכ׳ בנגד׳ בדופ׳ אם רוב הסירכ׳ מהאונ׳ ומיעוטה מן האומ׳ תלינן לומר דעיקר הנקב היה באונ׳ וסרוכי סרוך באומ׳ ובשרה ואם רוב׳ מן האומ׳ טריפ׳ וכן ריאה הסרוח׳ לחז׳ ולדופן יחד שדינן בתר רוב׳ וכן נמי אם יש מכה בדופן והסירכ׳ רובה במקו׳ המכה ומיעוטה חוצ׳ לה תלינן לומ׳ ובשיר׳ וכן אם נסרכ׳ האומ׳ בסירכ׳ אחת לטרפש׳ ולדופן עיק׳ הסירכ׳ מן המכ׳ באה ואתפש׳ הוא דמתפש׳ לחויקיש שם מכה בדופן אם רוב׳ במכה שבדופן כשר׳ ואם לאו טריפ׳ ומחצ׳ על מחצ׳ בבולהו אזלינן לחומרא דספיקא דאוריתא היא ע״כ נתבתי לדינא ולא למנהג כאשר כתבתי לעיל בהג״ה :

מ״ו דיני מריפות הלב ובו ו׳ סעיפים .

א הלב יש לו ג׳ חלליו אחד גדול באמצ׳ וא׳ קטן בימנו וא׳ קטן בשמאלו נקב עד לא מן החללי׳ טרפה ואפי׳ חלב הטרפש׳ של הלב סות׳ הנק׳ לא הוי סתימ׳ וטריפ׳ משו׳ דהל׳ הטרפש׳ בין שהוא עגול ונעש׳ בכובע לא מהדק יפה ואינו סות׳ (א) אבל אם שמנוני׳ הלב עצמו סות׳ הנקב הוי סתימ׳ ובשר׳ ויש להחמיר :

ב (ב) ואם לא הגיע הנק׳ לחלל בשרה בד״א שניק׳ מחמת חולי (ג) אבל אם ניקב בקוראו במחט אפי׳ מבחוץ שלא הגי׳ לחלל טרפ׳ (ד) דמהיכ׳ תבא המח׳ ללב מבחו׳ אם לא תנקב כבר או הוושט או הריאה או במקו׳ אחר שהנקב פוסל בו ממ שיתבאר לקמן סימן נ״א במחט שנמצא בחלל הבהמה :

ג מחט שנמצאת בלב בפנים אע״פ שאינו ניכר בחוץ טריפה דשמא נקב דרך כניסתו (ה) וכן אם נמצא בטרפשא דלבא טרפה מספק (ו) וי״א שאם לא נמצא המחט רק בסימפון הגדול שבלב וקופה לבר דהיינו לצד חלל הלב אם ראש המח׳ עבה בגרעין של תמר׳ בשר שאין דרכ׳ לינק׳ ותלינן דנבנס דרך הגרגרת לסמפון שבלב והברמ׳ תפל׳ אות׳ ע״י כיחה וניעה : ומאחר שראשו למט׳ אין סופו לינקב שלא בעיני׳ שנוטה תובנת לגל מגל הוגד ומאחר ולא נמצא המחט רק בסימפון הגדול שבלב וקופה לבר דהיינו לצד חלל הלב אם ראש המח׳ עבה בגרעין של תמר׳ בשר שאין דרכ׳ לינק׳ ותלינן דנבנס דרך הגרגרת לסמפון שבלב ולא ניקב כלל לקמה וללב : ומאחר שראשו למטה אין סופו לינקב והבהמ׳ תפלוה לזמה ע״י כיחה וניעה רצה לומר אע״ג דעד הנמ׳ עד שבאתה לכאן לא ניקבה כיון דקופה לבר והוא עב לא היה יכולה לינקב בכניסת׳ אבל לאחר שבאתה לכאן ליחוש דילמא ע״י שיעול הבהמה אח״כ בעוד היתה היה מתנענע המחט ותתחיל׳ להעלו׳ למעל׳ ע״י השיעול לחוז׳ וללא׳ הולה ולא הקל׳ חוד המחט לעלות ומת׳ מתעכב בעלייתו מחמת שנתחב המחט בתחת מן המקומו׳ שהנקב פוסל בו דבקו׳ הלב לו בלב עצמו וחזו׳ ונפל למט׳ לסמפון ולזה אמר דזה לא אמרינן אלא הלינקלקולא ואמרינן מאחר שרחמו הגיע למעה שוב לא חיישינן שינקוב אח״כ ע״ל עלייתה החוט ע״י השיעול דינמ׳ שמת נעש׳ זה קודם הבחינה ונקבה דאמרינן תפלוה לזמה ע״י כיחה וניעה , ר״ל אם יהיה כח בשיעול הבהמה לדחות המחט ממקומה תפלוה לזמה בבת אחת ע״י כיחה וניעה עד שתלא לחוץ דהלב שעה מבפנים ומיד שתעוררת לנתה מפלינו׳ לחוץ אלא כיון שמלאנו׳ אחר הבחינ׳ בסמפון אמרינן מעת שיבא לכאן לא שיעול׳ בכח ולא מעורר המחט לנוע ממקומ׳ עד עכשו ולא נקב׳ בשו׳ מקום .

ד אבל אם הגיע הנק׳ לחלל בשרה בד״א שניק׳ מחמת חולי (ג) אבל אם ניקב בקוראו במחט לחלל בשרה הוא מבחוץ לחלל בשרה אם לא תנקב כבר או הוושט או הריאה או במקו׳ אחר שהנקב פוסל בו ממ שיתבאר לקמן סימן נ״א במחט שנמצאת בחלל הבהמה לא נתבאר מיעורו ונראה דכל שכנגד האומות דוקא הוי רביעייהו ואלא כנגד האומות לא הוי רביעייהו ובן מוכח לשון העיבור . (סא) אמרינן הנקב בגב הוא כו׳ בתלה דבריס מתורץ מה שקשה הב״ל דכתב העור בשם הר״ם דכשהוא בנגד הצלעות והבשר אמור כיון שהוא גם נגד הצלעות ובדוזה כתב העור שהרמ״ם הסכים לזה ותלמי דמתרי : ולפי דברי המחבר ניחא דהתם חיירי הר״ם דגם הנקב בבירור בנגד הצלעות וכנגד הבשר ע״כ לא מהני סתימת הבשר כיון שחלק הנקב שכנגד הצלעות אינו כותם משא״כ כאן שיש סירכה אע״פ שאין סירכה בלא נקב מ״מ אין הנקב גדול כ״כ כמו הסירכ׳ אלא שהנקב העלה ליתה שביבו עד כי הגדיל מ״ה אמרינן אם הרוב של הסירכ׳ מן האונה לא חלק הסירכ׳ שבו הנקב הוא משם אלא שהרחיב ועשה סירכ׳ גם נגד האומ׳ ושם אין נקב׳ וכן איפכא וק״ל וכן תירץ מה״ג בס״ק כ״ה ע״ש , (סב) כשיר׳ והנע׳ דכיון שכנגד האומה לא יתפרק גם המיעוט מה שכנגד האומה יתקיים וכמו שכתב המחבר בסוף סעיף ט״ז זה בסירכה כנגד הבשר וגם כנגד הצלעות .

ריאה שהיתה בה עלים דק מאד אריך לקח תוכת על הריאה ומבחוץ ותבה נשבר לרחבה מסתתא אינו אלא תגלגל הבהמה וכל שנמצאים אותה ואינה

מבלבלת בשירה . וח״ג הנ״ג בס״ם זה דעריסה דכיון שלאבר לו ליקוב הריאה בעוי בדיקה מדין הס״ם מה מדיאה שהרגיש בה מתנו בזיעון ל״ו מעיף ע״ו ואלו אין בקיאין בדיקה מ״ם מי״ז זה סעיף י״ולפי דברי הב״ד בח״ם מי׳ ל״ו מ״ק ל״ג בשם רש״ל ותתלק שם חלוק בשמם גם בזה ניחא ודברי הנ״ז מיוש , ח״ם הנ״ז ועוד דיש לחלק אתת נקב גם בחתוכה אחר בכוס שנקלף תגלעות ותבוק בשר הריאה׳ לא תחזקין ראשונה אתת נקב גם בתוכ׳ אחר , ולא דמי לחתנו שנתנה בחלל הגוף ול״ל .

א (ה) אבל שמנונית הלב עצמו שותם הנקב הוי סתימה וכשירה הבי מפמע ולאי בגמ׳ דלא ממעטינן אלא חלב הגשמי ככובע דהיינו חלב הקרום שהלב נחבא בתוכה לפי שאינו מחובר ללב אלא שוכב עליו כובע על הרמש אבל שומן הלב עצמו שמחובר בו ממש ולאי שסותם וכן יש לדקדק מדברי התוס׳ והרשב״ם בחדושו ומדברי שאר מפרשים אבל הרמב״ם כתב בפ״ו וכן כל נקב שהבשר או חלב המוחר באכילה סותם אותם הרי זה מותר חוץ מחלב הלב והקרום שעל הלב כולו כו׳ אלו אין מגינין לפי שהם קשין ע״כ וכתב הכ״מ וראיה שרבינו היה גורס ודערפשא ולדיבא ע״כ וכ״כ הא״ה כלל ל״ב דאמי׳ שומן הלב עצמו אינו סותם והמה דעת המטריפין (ב) אם לא הגיע הנקב לחלל בשרה כתב הב״ח שאם ניקב נקב מפולש מצד לצד ולא ניקב לחלל בשרה ע״כ וכן מבואר בדברי הר״ן בפ׳ א״מ מתחיתן דאלו בשרה הוא ובדור הוא (ג) אבל אם ניקב בקוץ כו׳ אפי׳ מבחוץ אלא הגיע לחלל טריפה דאם לומר אבל אם ניקב בקוץ אע״פ שעדיין אחוז בו רק אלא ניקב לפנינו ועיין לקמן סי׳ כ״ח אפי׳ מבחוץ טריפה ר״ל בניקב חולי אינה טריפ׳ כשניקב לד החוץ לחוד עד שינקבו לא לל משא״כבקוץ דבכה״ג מטריפין אותו אפי׳ לא ניקב לחלל אלא בלד חוץ :

אע״ג הר״ל אבל אם ניקב בקוץ דבמלינו בדור שהנקב הוא מחתת חולי אינם נתלות הנקב טפי מנעשה בקוץ אז אחתו מה״ב מטריפין. אותו אפי׳ לא ניקב לחלל אלא בלד חוץ ותיירלי דאין לפנינו הקוץ אז אחתו דאינו היה לפנינו נתלא בוץ הבהמה אפי׳ לא ניקב חלל מבחוץ גם כן טריפה מדין קוץ ואחתו הבינלאין בחלל הגוף ואם הוא סמ״ן אם נעשה ע״י חולי אז ע״ל קוץ ואח״ל ע״ל קוץ שאם לא נגע בתקום שהנקב פוסל בו אז שאם לא נקב עד החלל עיין לקמן סי׳ כ״ח ,

(ד) דמהיכ׳ תבא המח׳ ללב מבחוץ אם לא תנקב כבר אז הוושט אז הריאה אז במקום אחר שהנקב פוסל בו , דברי המחבר מגומגמי׳ דמשמע ולאי ניקב בחלל הבהמה אז מן המחבר׳ שהנקב פוסל בו וזה אינו דשמ׳ לא נגע כלל במקו׳ שהנקב פוסל בו אלא היא בא׳ אבל חוץ לדופן ומיד הגיע לב מבחוץ אלא ניקב לחלל ולא בא משאר מחבר׳ אלא דאמרינן אלא דאמרינן מלא ספק מטריפין אותה דשמא ניקב בתחיל׳ א׳ משאר מחבר׳ שהנקב פוסל בו ואח״כ היא בתה ללב מבחוץ כמ״ש לקמן סי׳ כ״ח ע״ש וק״ל , (ה) וכן אם נמצא בטרפשא דלבא טריפה דשמ׳ מהלב יצא לטרפשא והרי ניקב הלב וטריפה ואי מבחוץ אתא מחט שנמצא בחלל הבהמ׳ טריפ׳ היא דשמא ניקב א׳ מהחבר׳ הפנימי׳ , (ו) וי״ל ל״ל במקום ל״ל לגרום מיהו וכשתעיין ותדקדוק היעב תמצא כדברי׳ ופירוש דברי׳ סעיף זה מרשם׳ עד סיפא לפי דברי הגהות׳ כן הוא מחט שנמצאת בלב בפנים ר״ל בפנים בחלל הלב , אף אלא נכנס בבשר ואף ע״פ שאינו ניכר בחוץ טריפה דשמא ניקב דרך כניסתו אפי׳ ר״ל דשמ׳ ניקב לקמה הלב בכניסתו ולא ניכר מיהו אם לא נמצא המחט רק בסמפון הגדול שבלב וקופה לבר דהיינו לצד חלל הלב , ר״ל דעד השתא חיירי בחודה למטה ולקמר אבל בקופה למטה אם רחם המחט עבה כגרעין של תמרה כשירה אלין׳ דרכה לנקוב ותלינן דנכנס דרך הגרגר׳ לסמפון שבלב ולא ניקב כלל לקמה וללב : ומאחר שראשו למטה אין סופו לינקב והבהמ׳ תפלוה לזמה ע״י כיחה וניעה רצה לומר אע״ג דעד הנמ׳ עד שבאתה לכאן לא ניקבה כיון דקופה לבר והוא עב לא היה יכולה לינקב בכניסת׳ אבל לאחר שבאתה לכאן ליחוש דילמא ע״י שיעול הבהמה אח״כ בעוד היתה היה מתנענע המחט ותתחיל׳ להעלו׳ למעל׳ ע״י השיעול לחוז׳ וללא׳ הולה ולא הקל׳ חוד המחט לעלות ומת׳ מתעכב בעלייתו מחמת שנתחב המחט בתחת מן המקומו׳ שהנקב פוסל בו דבקו׳ הלב לו בלב עצמו וחזו׳ ונפל למט׳ לסמפון ולזה אמר דזה לא אמרינן אלא הלינקלקולא ואמרינן מאחר שרחמו הגיע למעה שוב לא חיישינן שינקוב אח״כ ע״ל עלייתה החוט ע״י השיעול דינמ׳ שמת נעש׳ זה קודם הבחינה ונקבה דאמרינן תפלוה לזמה ע״י כיחה וניעה , ר״ל אם יהיה כח בשיעול הבהמה לדחות המחט ממקומה תפלוה לזמה בבת אחת ע״י כיחה וניעה עד שתלא לחוץ דהלב שעה מבפנים ומיד שתעוררת לנתה מפלינו׳ לחוץ אלא כיון שמלאנו׳ אחר הבחינ׳ בסמפון אמרינן מעת שיבא לכאן לא שיעול׳ בכח ולא מעורר המחט לנוע ממקומ׳ עד עכשו ולא נקב׳ בשו׳ מקום .

וזהו

הגה״ה מאחת הוא קדחי כאן בגירוש סוחתי תפני מאחת בעיני שנוטה תובנת לגל מגל הוגד ומאחר לי ואחתיתי מרגיש טוענים בלאוני מרזיר לחי להרחיבו לתגן יכיונה הכל ואנב יתפרש לגמן הג״ה מובאת הוגר בסיגון זה ע״ש מה שאחרתי ומאחר בהאנו לתעה אין סופו לינקב אין מוחתי לומר דאם היה סופו לינקב מבריגן לה עכשיו אחר שהיה אע״פ שלא ניקבה תכוס אחרינו אם היה מיה. היתה חיוקב׳ כמאחרינו גבי חלה סם הוות לו גבי נפחת עלם נולגלגת לו גבי חלוה מחבריה כו׳ דלא דמי דכתם אחרינו כיון קלית בה ראשונה בעבה כבר מתפלה וסוף הקרום לו הוות לינקב אם היתה מיה, וכן סם כמות כיון שבאמצע לגרוף הבני תעים ובזולתי סוף בהתה לא היתה תתה וכו׳ פלינו עכשו נערבה בחתיה אבל אם אחתנו לא נקבה קודם שתעה לא שיר לאחרה תעוס שלם היתה מיה מיה׳ אחתנו מבקר לוחה ותעריפה זה לא עלה על דעתי תעוס אחרינו זו סברא שבאמר לוחה תעוס דילמא שלם היתה מיה מיה׳ אחתנו מנקבה ונעשית עריפה ת״ל לחה לא נאסור כל מתנו שמתה תאוכה בקורקבן לו בהתמם ובין כבוסות ומיגלא בזה תעוס שלם היתה מיה מעקב נקב תפולה מ׳ אלא ולאי לא חיישינן לכו׳ ונעשתה תעוס שעיין אין רעות׳ בגוף הבהמה ולא בתחילה בתחילה כלום ולחה נאסור אותה ולא בהתה בריאה אלא אחר אחר היה בא עליה שהיתה מנקבה ע״י התמנו הה דוחה לבהמה שהיו אחרים מרדפים אחריה לטרפה ובא אחר ואחרה קודם שהגיעה הרודפים ובו בבבל זה בגורה אותה בתיה בתיה בהתה אחרתי ומאחר שראשו לתעה אין סופו לינקב הכי פירושו דקלי אותה שלגיו שמראתי. ואנינו דבמסה מדר מגרגרת למתמון שבלב ומאחר כו׳ מלאר כיון שבנכסה עד סיפון הלב ולא תוכל לינסם עוד יותר לא אחרינו אע״ג דעד הבהמה לכאן לא ניקבה כיון דקופה לבר והוא עב לא היה יכול לינקב בכניסה אבל לאחר שבאתה לכאן ליחוש דילמא ע״י שעול הבהמה אח״כ בעוד היתה היה מתנענע המחט ומתחילה לגעלה לתעלה ע״י השעול לחוזר ולגלגת הולה ולא הקדים חוד המחט לעלות ומת׳ מתעכב בעלייתו ומחמת בהתה בתחת אין המקומות שהנקב פוסל בו ובקב לחוד ובפל לתעה לסיתמון זה לא אחרינו אלא הגיע שיקוב אח״ב ע״ל עליית החוד ומאחר שראשו לתעה אין סופו לינק

ואם שלא נמלא רק בסמפון הגדול ולא נכנס בבשר הלב • אבל אם נכנס בבשר הלב אף שהקופה למטה טריפה דחיישינן הואיל ונכנסה במקום דחוק כזה ולא מצי פלטה לה פנה לה התחתן לגדלין ונקבה הלב וטריפה , ופירש"ג דברי בה"ג שכתב וז"ל והני מילי כי משתכחת בסימפונא דליבא לגוואי דליתי חוכתא למיפק וכי רישא לתחתי דכמה דאתא נקובי מנקבא וטריפה אבל קופא לתחתי דלא עייל אלא בסימפונא רבא תלינן דילמא בהדי דשעילה פלטה לה ואחזיק באיסורא לאו וילמא ע"כ לפי דבריו יתפרש מתחילת הלשון כאילו אמר אם רישא לתחתי והכי פירושו דבגמרא לגוואי טריפה אפילו קופא לתחתי דכיון דליתי ליה דוכתא למיפק ר"ל דכיון דלא מצי פלטה לה חיישינן שפנה לה התחתן לגדלין ונקבה וכי רישא לתחתי אפי' נמצאת בסימפונא רבא ואף שאינו מבר בחוץ מי טריפה דשמא ניקב דרך בסימפו והא דקאמר דכמה דאתא נקובי מנקבא הוא טעם לתרוייהו דבין כך ובין כך חיישינן לנקובת הלב וטריפה אבל קופא לתחתי ולא עייל אלא בסימפונא רבא כשירה ולא חיישינן דילמא ע"י שיעול הבהמה אה"כ בעוד היתה היא מתיעגנת התחתן והתחילה להעלות ושמא נתעבב בעלייתו מחמת שמתחב החוד ואם הקדים חוד התחתן לעלות ושמא נתעבב בעלייתו מחמת שמתחב החוד בתחתן מן המקומות שהנקב פוסל בו או בנקבה הלב או בלב עצמו וחזר ונפל למטה למטה דתלינן לקולא דילמא בהדי דשעילה פלטה לה כו' רבא לומר אם יהיה כח בשיעול הבהמה לדחות התחתן ממקומה תפלוט אותה טולה בבת א' ע"י כיהה וגיעה עד שהגא לחוץ נקובה דהלב ושיעה מבפנים ומיד שתעוררת לגאת מפל עה לחוץ וכיון שנגאתו' אחר השחיטו' בסימפון אמרינן מעת שיבא לכאן לא שיעלה בכח ולא נתעורר התחתן לטוע מתקומה עד עכביו ולא נקבה בשוס תקוס ואחזיקי איסורא לאו מלתא היא • והרב ב"י ורמ"א שניהם בדבר אחד כיוונו ופירשו הא דקאמר בה"ג והני מילי היכא דמשתכחא בסימפונא דליבא לגוואי וכי רישא לתחתי דכמה דאתא נקובי דמי מינקבא וטריפה ר"ל דמשתכחא בסמפונא דליבא ולגוואי בעובי בשר הלב וכיון שעוזן שם בחזקה במקו' דחוק ואר וא"א למיפק משם ע"י שעילה ודאי יכנוס עוד שם בעובי הלב ושופו לינקב וכל העומד לינקב כנקוב דמי וז"ש דכמה דאתא נקובי מנקבי ר"ל דיוס יוס יכנים עפי לבסוף ינקוב אבל קופא לתחתי דלא עייל אלא בסימפונא רבא ר"ל כיון שקופא לתחתי כיון שהיא עבה א"א לומר דנכנס שם בעובי בשר במקום אר שא"א לגאת משם דודאי בקופה לא יכול ליכנס שם ולא עייל אלא כ"א במקום רוחב בסימפונא רבא דהא בהא תלינ וכיון שכן תלינן לקולא ואמרינ דשופו יצא המתן משם דרך שעילתה ולא חיישינ שמא מתוך שהקופא מונח בעומק הלב ירקב הבשר שתחת הקופא דתלינ דילמא בשהשעל תפלוט ולא ירקב הבשר וגם לא חיישינ מאחר דאמרינ כשהשעל תפלוט לה דבחזרתה תינקב בפגעה בסימפון קנה הלב דאחזיקי באיסורא לאו מילתא היא דאפשר בהדי דשעילה שהגא ולא תנקוב בכו' מקו' וזהו שאמר אבל קופא לתחתי דלא עייל אלא בסמפונא רבא תלינ דילמא בהדי דשע"ל פלטה לה ואחזיקי באיסורא לאו מילתא ע"כ ע"ש ובדריסה ופריסה • ולכאורה לפי פירושיהם קשה ריש אמיפא וסיפא מריש דבריסה דוקא היכא דמשתכחא בסימפונא דליבא לגוואי וחודה לתחתי הוא דטריפה אבל היכא דמשתכחא בסימפונא אף דחודה לתחתי כשירה ונאמת דלהו הכי דאם מונחת בסמפונא רבא ולא עייל במקום דחוק ואר אין שופו לינקוב דאפשר דילא משם ע"י שעילה כי היכא דמשתכחא בקופא לתחתי תלינ דילמא בהדי דשעילה פלטה לה ובסיפא אמרינ אבל קופא לתחתי אף דלא עייל אלא בסמפונא רבא כשירה משמע אבל חודה לתחתי אף דנמצא בסמפונא רבא טריפה ; ועוד דריש מסתע דוקא היכא דמשתכחא בסימפונא דליבא לגוואי חודא לתחתי הוא דטריפה אבל היכא דמשתכחא בקופה לתחתי אף דנכנס שם במקום אר ודחוק כשירה ובסיפ' אמרינ אף דקופא לתחתי דוקא היכא דמשתכחא בסימפונא רבא הוא דכשירה אבל היכא דמשתכחא בסמפונא דליבא ולגוואי אף דקופא לתחתי טריפה ונאמת דלהו הכי דאף דקופה לתחתי כיון שנושן שם בחזקה וא"א למיפק משם ע"י שעילה וקופא מונח בעומק הלב ירקב הבשר שתחתיו הקופה ושופו לינקוב , אבל כ"ל דמתחת דמילתא קאי דבקופא לתחתי מסתעא לא עייל לינקוב אבל בסמפונא דליבא לגוואי אף דקופא לתחתי מסתעא עייל בסמפונא דליבא לגוואי אבל נאמת אי אחרתי כה"ג דמשתכחא מחוץ בסמפונא רבא ובחודא לתחתי נמי כשירה מטעמא שכתבתי והיכא דמשתכחא בסמפונא דליבא לגוואי ובקופא לתחתי נמי טריפה וק"ל : והב"ח וצ"ז מכח קושיא זו דחוקים לומר דהם דיוקא דסיפא נקבי לחומרא ודיוקא דריש קמא וזה אין לו בחר דמאיזה טעם בחודה לתחתי ומשתכח בסמפונא רבא יהא טריפה דהא בזה אין שיך לומר דשופו לינקוב כמ"ש , והב"ח רולה לפרש בה"ג וכאילו אמר היכא דמשתכחא בסמפונא דליבא לגוואי אם ריש לתחתי דבגמרא לגוואי טריפה אפילו קופא לתחתי דכיון דלא מצי פלטה לה חיישינ שתפנה לה התחתן לגדלין ושופו לינקוב בדוכתא אחריתי וכי ריש לתחתי נמי טריפה נמצא בסמפונא רבא כיון דשופו לינקוב בהליכתה למטה והא דקאמר דכמה דאתא נקובי מנקבי הוה טעם לתרוייהו דבין כך ובין כך חיישינ לנקובת הלב וטריפה אבל כי משתכחא בסמפונא רבא וקופה לתחתי תלינ דילמא בהדי דשעילה פלטה לה ולא חיישינ דנפקא מהתם ונקבא בדוכתי אחריתי לגדלין ע"כ ועליו ג"כ קשה מאיזה טעם שיך למערף במשתכח בסמפונא רבא אף דחודה תחתי דאין זה שופו לנקוב דכשהשעל תפלוט אותה שוהו מונחת במקום אר ודחוק ומה שרולה לפרש דלו או קאמר ולא הוי טעמא משום דשופו לינקב אלא היינו טעמא כי משתכחא לגוואי אפי' קופא לתחתי טריפה דחיישינ נקבה עד לחוץ וחזרה ימנע לאחוריה ואין הנקב ניכר מבחוץ דליבא לאימר הכא בהדי דשעילה פלטה לה חדיר לגד מעלה ואינה מגיע'

למתן שחרד למטה דכיון דליתי לה דוכתא למיפק ולגאת למעלה ע"י שעילה ממקום שהיא שם לגוואי מ"כ בע"כ חיישינ דירדה לה כבר למטה ונקבה וחזרה מעט וטריפה וכי ריש לתחתי אפילו כי משתכחא בסמפונא דרבא נמי טריפה דחיישינ דלמא בכיוסתה נקבה קנה הלב וז"ש דכמה דאתא נקובי מנקבי ואתא אבל בקופא לתחתי היכא דלא עייל אלא בסמפונא דרבא לא חיישינ דילמא כבר היתה למטה ונקבה הלב וחזרה לאחוריה ואתא לסמפונא רבא אלא תלינ דבהדי דשעילה פלטה לה תדיר ולא ירדה לה למטה כלל כו' ע"כ : גם על זה קשה כיון דהלב קרוב הוא לקנה כאשר עינינו רואות ואין לה להלך מהלך רב לא חיישינ אף בחוד למטה לנקיבת הקנה וכמו שכתב הכי גם הט"ז ע"ש וק"ל • והט"ז רולה לפרש בה"ג ולומר דסוף הלשון אבל קופא לתחתי דלא עייל אלא בסמפונא רבא כו' יתפרש כאילו אמר אם אלא בסמפונא רבא והכי פירושו והני מילי היכא דמשתכחא בסמפונא דליבא לגוואי דליתי דוכתי למיפק משם ע"י שעילה כיון שמונחת במקום אר ודחוק וכי ריש לתחתי דחזי לינקוב ; וז"ל דאתא נקובי מנקבי ר"ל דיוס יוס יכנים עפי ולבסוף ינקוב • וטריפה ולא מיעטם דסופו לינקוב וכל העומד לינקוב כנקוב דמי אלא דאמרינ הואיל דיש לבהמה חזקה לנקיבה ע"י מחט זה שהיא מונחת במקום שבסוף יעשה ולאי נקיבה אז מועיל דבר זה דיתא שם להוש שמא כבר עשה נקב בקנה הלב כשנכנס שם ללב דרך הקנה אף דהלב קרוב הוא לקנה כאשר עינינו רואות ואין לה מהלך רב ליצא למיחש כלל לנקיבת הקנה כמ"ש לעיל מ"מ כיון שיש חזקה רעה לתחתן זה שבסוף נעשה ולאי נקיבה איכא לאיחש שמא כבר עשה נקב בקנה הלב אבל קופא לתחתי אף דנמצא לגוואי אז דלא עייל אלא בסימפונא רבא כשיר אף דחודה לתחתי כשרה דבקופא לתחתי ולגוואי כשרה דא"ח לינקוב בקופא לתחתי אז חזקת רישותא לתחתן זה ובחודה לתחתי ולא עייל אלא בסימפונא רבא כשרה דבזה נמי ליתא ליה חזקת רישותא הואיל שהיא מונחת במקום רחב דילמא בהדי דשעילה פלטה לה' ר"ל כשהשעל תפלוט אותה לחוץ ואין שופו לינקב ע"כ לא מחזקינ איסורא ע"כ וקשה לפירושו דאפילו יש חזקת רישותא לתחתן זה מעט דסופו לינקב מ"מ מאי איכא לאימ' הואיל דאיתא לתחתן זה חזקת רישות' דסופו לינקב חיישינ דילמא כבר ניקב קנה הלב הא הקנה קרומה ללב ואיכא מקום דחוק דגיחוש לינקב הקנה מאי גרישותא לזה מכח חזקת רישות' ותלה לי לפרש בסיגנון דיליה הכי והני מילי דמשתכחא בסמפונא דליבא לגוואי וכי ריש לתחתי דכתה דאתא נקובי מנקבי ומרים' הואיל דאיתא לתחתן זה חזקת רישותא דסופו לינקוב חיישינ שמא כבר עשה נקב בקנה הלב אבל קופא לתחתי אף דנכנס לגוואי אז בחודה לתחתי ולא עייל אלא בס'פונ' רבה כשירה דבקופא לתחתי ולגוואי אף דאיתא לתחתן רישותא דסופו לינקב שיחוך בעומק הלב ולית לה דוכתי למיפק ירקב הבשר שתחתיו עד שינקב מ"מ ליכא לאימר הואיל דאיתא לתחתן זה חזקת רישותא דסופו לינקב חיישינ שמא כבר עשה נקב בקנה הלב כשנכנס דרך שם דהא קופה לתחתי ובקופא ולאי לא מצי לינקוב בקנה הלב : ובחודה לתחתי ולא עייל אלא בסמפונא רבה נמי כשירה דבזה אין שופו לינקב אז לירקב בבשר שתחתיו עד שינקוב דתלינ דילמא בהדי דשעילה פלטה לה ואין שופו לינקב כנ"ל וק"ל • אבל כיון דאתי פירושא ובין דאתי פירושא קשה קושיא אחרת מאי שנא מהא דמלאת בריאה אפילו בחודה לתחתן כשירה אם היא עולה בנפיחה ולא אחרינ הואיל שסופו לינקוב דהא אין מקום לגאת אלא לתחתן זה חזקת רישותא חיישינ שמא כבר עשה נקב בקנה הריאה • והט"ז רולה לתרץ על קושיא זו דשאני התם דאפשר להתברר ע"י בדיקה משא"כ בזב ע"כ תמהני עליו מה מועיל בירר בדיקה בזה דאפילו ודאי לא ניקב השתא מ"מ הואיל שסופו לינקוב ואית חזקת רישותא לתחתן זה ניחוש דשמא כבר עשה נקב בקנה הריאה כמו הכא ואף דיש קצת לדחוק ולישב דבריו מ"מ דבריו דחוקים • ומשום הכי כ"ל לפרש דברי בה"ג בסגנון דיליה ובדרך אחר והכי פירושו והני מילי היכא דמשתכחא בסמפונא דליבא לגוואי וכי ריש לתחתי דכמה דאתא נקובי מנקבי וטריפה הואיל דאיתא לתחתן זה חזקת רישותא דסופו לינקוב חיישינ דשמא כבר ניקב הלב וחזרה לאחוריה ונתרפא ואינו ניכר אבל קופא לתחתי אף דנכנס לגוואי אז דלא עייל אלא בסימפונא רבא אף דחודה לתחתי כשירה דבקופא לתחתי אף דנכנס לגוואי כשירה דבזה ליכא למימר הואיל דאיתא לתחתן זה חזקת רישותא דסופו לינקוב חיישינ שמא כבר ניקב הלב דבקופא ולאי לא מצי לינקוב ואין שופו לינקוב ולרקיבת הבשר דנימא הואיל שהיא מונחת בעומק הלב ולית ליה דוכתא למיפק ירקב הבשר שתחתיו עד שילקוב לזה לא חיישינ לרקיבת הבשר ; ובחודה לתחתן ולא עייל אלא בסמפונא רבה נמי כשירה דהואיל שהיא מונחת במקום רחב תלינ דילמא בהדי דשעילה פלטה לה ואין שופו לינקוב ולית חזקת רישותא לתחתן זה דנימא דשמא כבר נקב וחזרה לאחוריה ונתרפא ואינו ניכר והשתא ליכא לאקשוי מריאה דשאני התם דאיכא לברורי ע"י בדיקה ואם איתא דכבר ניקב הקרום אלא דנתרפא ואינו ניכר יהא נקרע מחמת הנפיחה הואיל וקרומו אינו חזק ורחיה לזה מהא דאיתא בסי' ל"ו סעיף ג' בה"ג יא"ח אם נפחו הריאה ונקרע הקרום מחמת הנפיחה והעשן דאתרינן דבולאי כבר היה נקרע אלא דנתרפא והשתא הואיל וקרומו אינו חזק נקרע מחמת הנפיחה אף שנפחוה כדרכה וכדינו הרי חזינן דקרום הנתרפא אינו חזק ונקרע מחמת הנפיחה ודוק : ורש"ל פירוש דברי בה"ג בהיפך כל הפירושים דבחודה לתחתן אף דנכנס לגוואי כשרה ובקופא לתחתי ולא נכנס אלא בס'פונא רבה הוא אבל בנכנס לגוואי טריפה והובא בדריסה וב"ח ע"ש :

ודע דבמלבקת מסיק הב"ח וז"ל לענין הלכה חיישינ לכל הפירושים וכשמלאת בלב לגוואי טריפה בין בקופא לגד חלל הבהמה ונמלאת

בסמפונא

ד קנה הלב שהוא קנה השומן היורד בין שתי ערוגות הריאה וכן המזרק הגדול היוצא ממנו לריאה שניקב לחללו במשהו טריפה ועיין לעיל סוף סימן ל"ד :

ה (ז) ניטל הלב (ח) בין ביד, בין מחטת חולי טריפה :

ו (ט) שומן הלב שנמצא דבוק בלב ואחוק בו מאוד מפרידין אותו בנחת בסכין ואם נמצא שם או בעובי הלב קורט דם אסור דוראי היה שם נקב (י) ושמא היה ניקב לחללו ונסתם (יא) ואין צריך לומר אם נמצא הקורט דם בחללו ראסור שהקורט מוכיח דודאי הגיע הנקב עד החלל ואם נצרר הדם בעובי הבשר הרי הוא כקורט דם וטריפה וע"ל סוף סי' מ"ז :

מא דין טריפות הכבד ובו י' סעיפים

א (א) ניטל הכבד טריפה בד"א שלא נשתייר כזית במקום מרה ובזית במקום שהיא חיה אבל אם נשתייר ממנה כזית במקום מרה וכזית במקום שהיא חיה (ב) והוא המקום שהיא חלויה בו שהוא מקום חיותה כשירה והוא שיהיה כשני הזיתים הללו כל אחד שלם במקומו אבל אם לא היה כל אחד שלם במקומו אלא היה מתלקט חצי זית כאן וחצי זית כאן או שהיו מרודדים ומרוקעים או שהיה כרצועה (ג) ואפילו היה אחד מהם שלם במקומו והשני מתלקט או מרודד או כרצועה טריפה :

ב ושיעור

בילי שמים וחעתה בהמה שמלאת בלב שלה עלם אין בנו כח להחירה על שמדע שהיא ממין השוורים שהזכיר החכם הגדר וכת"ם הרשב"ם בסי' ק"ח גבי מרה והבילו הב"ה לקמן בסי' מ"ב ס"ח ומיהו עלם שכל נדדיו בסיס ואין בו חלות כלל בשום לד מנדדיו ים להכשיר ע"כ ע"ש, ובסתם מתנו שהיא דקה כמו מתנין שלנו דרחוי לנקוב בלד העב שלה ים להטריף בכל ענין וק"ל, כתב הריב"ש מעשה בת לידי בלב תרעגל שהיה עליו כיסוי מלת מיס והלב טולה בחוכה וקלפתי אותו ובדקתיו ולא היה בו נקב והכשרתי ולמדתי כן מדין הריאה הזכר בס"ס הקודם ס"כ,

והואיל דאתי לידן מימת מילתא בב"י בסוף כתב וע"כ נראה כפירש הראשון, ונראה דלאלי פירושא ליכא לפרושי סוף הלשון כאילו כתוב אבל קופא לתתאי או לא שייל מלא בסימפונא רבה טולי והוה סיפא הפוכא דרישא דאם כן יהיה פירוש אבל קופא לתתאי אף על פי שנכנסת בעיני הסימפון כשירה דליכא לתימר בזה שסוף המתנו לנקוב הוא"ל וקופא לגד מעה, וכן אם עדיין הוא בסימפון הגדול כשר דהוא"ל שלא נכנסת במקום דחוק, ולפ"ז היאך יתפרש תלין דילמא בהדי דשמילה פלעה לה בו' דליכא לפרושי דר"ל דמיום שמא מחוך שסתתנו מונח בעומק הלב ירקב הבשר שתחת המתנו ועל זה כתב לא חיישינן דתלין דילמא כשתעגל תפלטו ולא ירקב הבשר דזה מיתא ברישא לתתאי ועדיין לא נכנס מלא בסימפון הגדול דבשר ואיכא למיחש דשמא מתוך שהיה מונחת בעומק הלב ירקב הבשר שתחתיה דילמא כשתעגל תפלטו ולא ירקב הבשר אבל כשהקופא נכנסת בפנימי הסימפון לתתאי כשירה מטעם שאין סופו לינקב מיהו שמא מתוך שהקופא מונחת בעומק הלב ירקב הבשר שתחתיה ואיכא למיתר בזה דילמא כשתעגל תפלטו ולא ירקב הבשר דהרי נכנסת במקום לר ודחוק ועוד אם בחוקה וא"ל לאחת מהם ע"י שעילא, אלא ע"ב דהכי קאמר ה"ב אבל קופא לתתאי דלא שייל מלא בסימפונא רבה רלא לומר כיון שהקופא לתתאי עבה א"ל לומר דנכנס אם בעובי הבשר במקום לר שא"ל לגאת מהם דודאי בקופא לא יכול ליכנס אם ולא שייל אלא כי אם במקום רוחב בסימפונא רבה דהא תלין אבל בתחת אי מקרמי הנכנסת לאם בעובי הבשר דריפה מעטם שמתוך שהיא מונחת בעומק הלב ירקב הבשר שתחתיה ואפו ניקב ואי אחרתי דרחם המתנו אתי לא שייל אלא בסימפונא רבה ולא שייל אלא בין בקופא לתתאי ובין בחוקה לתתאי בין בקופא לתתאי ובין בחוקה לתתאי דאם נמלא בסימפונא רבה ולא שייל אלא בין בקופא לתתאי ובין בחוקה לתתאי כשירה, ולא קשה מידי מה שהקשה הב"י על הרשב"ם וז"ל שכתב בספרו הקצר מתנו שמלאת בלב טריפה ולא חילק בין קופה לגו או קופה לבר ומאחר שהביא דברי הב"ג בספרו הארוך לתתאי לא פסק כמותו ע"כ דהא כל היכא שמלאת תחוב בלב בין בחוקה לתתאי ובין בקופה לתתאי טריפה והיכא שמלאת בסימפונא רבה ולא תחוב בכל ענין כשירה כמ"ש לעיל מ"כ כתב בתחתה ואם שמלאת בלב טריפה ולא חילק דמי מפסר לחלק, ובה"ג לחילק לא חילק. אלא משום טעמא דאסבר לן וק"ל והב"י בס"ש סעיף ג' כתב נמי כדברי הרשב"ם ולא חילק מפסר דייסוב דעתו נמי למה שכתבתי וק"ל, (ז) ניטל הלב כו' טריפות זו היא דעת כל הפוסקים דכיון דקאי בתחתיתן ניקב טריפה ע"ש אם ניטל לגמרי אם יותר כל יתר כגון דמי, ודאיה לזה מהא דתנן בפ"ט גבי כשרות ניקב הפסק ר' אומר אפי' ניטל כשרה וכיון דכיון דניקב דקאי גבי כשרה הוי דוקא ניקב ולא ניטל ומתילא שמעינן דניקב דקאי גבי טריפה הוי ס"ש ניטל פ"ח, (ח) בין ביד בין מחטת חולי טריפה עיין בתשובת קכט לבי שאלה ע"ד דכתב שם דאי אפשר לגזר כלל מלאות ניטל הלב ביד אלא שהכף אחר שהכעל אי שהחתת חולי אי אפשר לומר שיהם הלב ויתמקמק ולא יהיה מסוכן בחדרנה המתחוב ויותר ברוע שבמסכנת ומכח זה היתר תרעולת שהיא בחייה חזקה ובריאה ובכל כחה לאכול ולשתות ולילך ולעשוה ובליחה בכל חוטי' בכל עוז ותעצומות ככל מ' מהתרעולות הטובות והבריאות ולאחר הסחיטה נפתחה להוציא בני מעיה ותחול מ' שומתת לחנה אבל אם לאכול ממה שיפול מרלה ולא מלא הלב בתרעולו' ובתרעולת לא היה בה שום חברון ולא רקבון בבני מעיה ולא ניכר שום רושם אבל שנימוק או נת שמחם ולא שום שנוי בעולם בכל בני מעיה ונעמו לפי שלי אפשר לשום נגרת בעולם לחיות אפי' שעה מ' בלא לב ויהיה כמ' הברומים ויש בזה יותר לומר שהלב נפל ואכלו החתול דודאי סכיח שפי מלומר שלא היתה לה לב כלל מבלי היות שום רושם נמוס וניתוק ולא רושם וזכרון שום סכנה ולא שום חולי ולא שום שינוי בעולם, ע"ש שהאריך ברחיות והגאון מוהר"ר נפתלי אב"ד דק"ק פוזן ופ"פ דמיין ז"ל הסכים עמו ומלא סעד לדבריו אמלא בחד דיינו ק"ק פ"פ דמיין נכתב בגליון ע"ש דידיה בזה הלשון מעשה מירא בימי הגאון מוהר"ר ליב מפראגא שלא נתלא לב בתרעולת ובא הבאלה לפני הגאון מוהר"ר ליב מפראגא והתיר את התרעולת באומרו שא"ל לשום בריה לחיות בלא לב אפילו רגע א' ובודאי אחר שחיות נאבד והוא היתר גמור לפי"ל אבל בש"ת ר' זיסקינד שאלה ל"ג סותר בש"ת הגאון המפרסם מ"מ ז"ל אב"ד דק"ק אלטונא והמבורג הני ראיות דהגאון ח"ל ודעתו לאיסור ומביא כמה ראיות אחר אי אפשר לסתור בגמרות וסברות ושינוי רוחות שהדין עתו בהוראות וע"ש ותמצא כתוב, (ט) שומן הלב כו' כאן מיירי בטרפס הלב שנקרא ג"ב שומן הלב דאי בשומן הלב עצמו הא גידול שלו כך הוא דדבוק בלב ואחוק בו אחר אלא ע"ב בטרפס הלב מיירי הכא, (י) ושמא היתה ניקב לחללו ונסתם דודאי חשבא ראוקה הוא לאיתר ניקב ונתרפא ומה"ה לא אתרינן בשום מקום בסתם שמא ניקב ונתרפא, אבל הכא ע"כ ניקב הוי בחלי דנסרך דהרי נתלא קורט דם בתוקם שבסרך ולא ראינו שום נקב בלב ע"כ ע"ל דניקב ונתרפא ומ"כ הוא"ל דחזינן דהכא ניקב ונתרפא חיישינן שמא ניקב נמי לחללו ונתרפא כי הכא והא דכתב הרשב"ם בתשובה סי' שע"ד מתנו שנמלא בבשר הקורקבן ולא ניכר נקב לא לגד פנים ולא לגד חוץ תלינן להקל דדרך הוצאת בלת עכ"ל ע"ש, ותשובת כב"י ובב"ח בסוף סי' מ"א ופסקו הני נוחיה ע"ש הרי חזינן דלשמא ניקב ונתרפא לא חיישינן אף דראינו דבחד דוכתא ניקב ונתרפא ויש לומר דחילוק גדול יש לחלק דהתם המתנו עוד תחוב בה ואי אתא דניקב כולו בודאי המתנו לא הגיע להתרפאת תנאי דדיים הוא"ל שהיא תחובה עדה בתוכה ובודאי בחד דוכתי ניקב ולא תנאי לדיים ובהא דוכתא דניקב אתרפא אבל הכא איכא למיחש שיגיר כי היכא דהכא ניקב ונתרפא הכא נמי ניקב ונתרפא וק"ל ותמה מרי על רש"ל והש"ך ופר"ח בתה שכתבו בזה ולענ"ד הוא דבר ברור כמ"ש (יא) ואין צריך לומר אם נמצא הקורט דם בחללו קורט דם שהוא דבוק בלב ואחוק בו אחר אלא שלא נתלא בלב אלא בסימפונא רבה טולי והוה סיפא הפוכא דרישא דאם כן יהיה פירוש אבל קופא לתתאי אף על פי שנכנסת בפנימי הסימפון כשירה דליכא לתימר בזה שסוף המתנו לנקוב הוא"ל וקופא לגד מעה, וכן אם עדיין הוא בסימפון הגדול כשר דהוא"ל שלא נכנסת במקום דחוק, ולפ"ז היאך יתפרש תלין דילמא בהדי דשמילה פלעה לה בו' דליכא לפרושי דר"ל דמיום שמא מחוך שסתתנו מונח בעומק הלב ירקב הבשר שתחתיה בהדי דשמילה פלעה לה בו' דליכא לפרושי דר"ל דמיום שמא מחוך שסתתנו מונח בעומק הלב ירקב הבשר שתחתיה דלמא כשתעגל תפלטו ולא ירקב הבשר דזה מיתא ברישא לתתאי ועדיין לא נכנס מלא בסימפון הגדול דבשר ואיכא למיחש דשמא מתוך שהיה מונחת בעומק הלב ירקב הבשר שתחתיה דלמא כשתעגל תפלטו ולא ירקב הבשר אבל כשהקופא נכנסת בפנימי הסימפון לתתאי כשירה מטעם שאין סופו לינקב מיהו שמא מתוך שהקופא מונחת בעומק הלב ירקב הבשר שתחתיה ואיכא למיתר בזה דילמא כשתעגל תפלטו ולא ירקב הבשר דהרי נכנסת במקום לר ודחוק ועוד אם בחוקה וא"ל לאחת מהם ע"י שעילא, אלא ע"ב דהכי קאמר ה"ב אבל קופא לתתאי דלא שייל מלא בסימפונא רבה רלא לומר כיון שהקופא לתתאי עבה א"ל לומר דנכנס אם בעובי הבשר במקום לר שא"ל לגאת מהם דודאי בקופא לא יכול ליכנס אם ולא שייל אלא כי אם במקום רוחב בסימפונא רבה דהא תלין אבל בתחת אי מקרמי הנכנסת לאם בעובי הבשר דריפה מעטם שמתוך שהיא מונחת בעומק הלב ירקב הבשר שתחתיה ואפו ניקב ואי אחרתי דרחם המתנו אתי לא שייל אלא בסימפונא רבה ולא שייל אלא בין בקופא לתתאי ובין בחוקה לתתאי בין בקופא לתתאי ובין בחוקה לתתאי דאם נמלא בסימפונא רבה ולא שייל אלא בין בקופא לתתאי ובין בחוקה לתתאי כשירה, ולא קשה מידי מה שהקשה הב"י על הרשב"ם וז"ל שכתב בספרו הקצר מתנו שנמלאת בלב טריפה ולא חילק בין קופה לגו או קופה לבר ומאחר שהביא דברי הב"ג בספרו הארוך לתתאי לא פסק כמותו ע"כ דהא כל היכא שנמלאת תחוב בלב בין בחוקה לתתאי ובין בקופה לתתאי טריפה והיכא שנמלאת בסימפונא רבה ולא תחוב בכל ענין כשירה כמ"ש לעיל מ"כ כתב בתחתה ואם שנמלאת בלב טריפה ולא חילק דמי מפסר לחלק, ובה"ג לחילק לא חילק. אלא משום טעמא דאסבר לן וק"ל והב"י בס"ש סעיף ג' כתב נמי כדברי הרשב"ם ולא חילק מפסר דייסוב דעתו נמי למה שכתבתי וק"ל, (ז) ניטל הלב כו' טריפות זו היא דעת כל הפוסקים דכיון דקאי בתחתיתן ניקב טריפה ע"ש אם ניטל לגמרי אם יותר כל יתר כגון דמי, ודאיה לזה מהא דתנן בפ"ט גבי כשרות ניקב הפסק ר' אומר אפי' ניטל כשרה וכיון דכיון דניקב דקאי גבי כשרה הוי דוקא ניקב ולא ניטל אמתילא שמעינן דניקב דקאי גבי טריפה הוי ס"ש ניטל פ"ח, (ח) בין ביד בין מחטת חולי טריפה עיין בתשובת קכט לבי שאלה ע"ד דכתב שם דאי אפשר לגזר כלל מלאות ניטל הלב ביד אלא שהכף אחר שהכעל אי שהחתת חולי אי אפשר לומר שיהם הלב ויתמקמק ולא יהיה מסוכן בחדרנה המתחוב ויותר ברוע שבמסכנת ומכח זה היתר תרעולת שהיא בחייה חזקה ובריאה ובכל כחה לאכול ולשתות ולילך ולעשוה ובליחה בכל חוטי' בכל עוז ותעצומות ככל מ' מהתרעולות הטובות והבריאות ולאחר הסחיטה נפתחה להוציא בני מעיה ותחול מ' שומתת לחנה אבל אם לאכול ממה שיפול מרלה ולא מלא הלב בתרעולו' ובתרעולת לא היה בה שום חברון ולא רקבון בבני מעיה ולא ניכר שום רושם אבל שנימוק או נת שמחם ולא שום שנוי בעולם בכל בני מעיה ונעמו לפי שלי אפשר לשום נגרת בעולם לחיות אפי' שעה מ' בלא לב ויהיה כמ' הברומים ויש בזה יותר לומר שהלב נפל ואכלו החתול דודאי סכיח שפי מלומר שלא היתה לה לב כלל מבלי היות שום רושם נמוס וניתוק ולא רושם וזכרון שום סכנה ולא שום חולי ולא שום שינוי בעולם, ע"ש שהאריך ברחיות והגאון מוהר"ר נפתלי אב"ד דק"ק פוזן ופ"פ דמיין ז"ל הסכים עמו ומלא סעד לדבריו אמלא בחד דיינו ק"ק פ"פ דמיין נכתב בגליון ע"ש דידיה בזה הלשון מעשה מירא בימי הגאון מוהר"ר ליב מפראגא שלא נתלא לב בתרעולת ובא הבאלה לפני הגאון מוהר"ר ליב מפראגא והתיר את התרעולת באומרו שא"ל לשום בריה לחיות בלא לב אפילו רגע א' ובודאי אחר שחיות נאבד והוא היתר גמור לפי"ל אבל בש"ת ר' זיסקינד שאלה ל"ג סותר בש"ת הגאון המפרסם מ"מ ז"ל אב"ד דק"ק אלטונא והמבורג הני ראיות דהגאון ח"ל ודעתו לאיסור ומביא כמה ראיות אחר אי אפשר לסתור בגמרות וסברות ושינוי רוחות שהדין עתו בהוראות וע"ש ותמצא כתוב, (ט) שומן הלב כו' כאן מיירי בטרפס הלב שנקרא ג"ב שומן הלב דאי בשומן הלב עצמו הא גידול שלו כך הוא דדבוק בלב ואחוק בו אחר אלא ע"ב בטרפס הלב מיירי הכא, (י) ושמא היתה ניקב לחללו ונסתם דודאי חשבא ראוקה הוא לאיתר ניקב ונתרפא ומה"ה לא אתרינן בשום מקום בסתם שמא ניקב ונתרפא, אבל הכא ע"כ ניקב הוי בחלי דנסרך דהרי נתלא קורט דם בתוקם שבסרך ולא ראינו שום נקב בלב ע"כ ע"ל דניקב ונתרפא ומ"כ הוא"ל דחזינן דהכא ניקב ונתרפא חיישינן שמא ניקב נמי לחללו ונתרפא כי הכא והא דכתב הרשב"ם בתשובה סי' שע"ד מתנו שנמלא בבשר הקורקבן ולא ניכר נקב לא לגד פנים ולא לגד חוץ תלינן להקל דדרך הוצאת בלת עכ"ל ע"ש, ותשובת כב"י ובב"ח בסוף סי' מ"א ופסקו הני נוחיה ע"ש הרי חזינן דלשמא ניקב ונתרפא לא חיישינן אף דראינו דבחד דוכתא ניקב ונתרפא ויש לומר דחילוק גדול יש לחלק דהתם המתנו עוד תחוב בה ואי אתא דניקב כולו בודאי המתנו לא הגיע להתרפאת תנאי דדיים הוא"ל שהיא תחובה עדה בתוכה ובודאי בחד דוכתי ניקב ולא תנאי לדיים ובהא דוכתא דניקב אתרפא אבל הכא איכא למיחש שיגיר כי היכא דהכא ניקב ונתרפא הכא נמי ניקב ונתרפא וק"ל ותמה מרי על רש"ל והש"ך ופר"ח בתה שכתבו בזה ולענ"ד הוא דבר ברור כמ"ש (יא) ואין צריך לומר אם נמצא הקורט דם בחללו קורט דם שהוא דבוק בלב ואחוק בו אחר אלא שלא נתלא בלב אלא בסימפונא רבה טולי והוה סיפא הפוכא דרישא דאם כן יהיה פירוש אבל קופא לתתאי אף על פי שנכנסת בפנימי הסימפון כשירה דליכא לתימר בזה שסוף המתנו לנקוב הוא"ל וקופא לגד מעה, וכן אם עדיין הוא בסימפון הגדול כשר דהוא"ל שלא נכנסת במקום דחוק, ולפ"ז היאך יתפרש תלין דילמא

בגמרא מהן דלא מיפסלה ועלו בחיקו וכיון שכן איכא למימר דהני מיפסלה לא הוי אלא בשני אחים הם מחלקין כו' אבל כשיש אחד קי' אלם והאחד מחלקין כו' כשירה משום דהוי כפק ספיקא ספק אם איש שרוך שיחייר הוא אומר שהוא קיים אלם ואח"ל אחיו זה אלא אחר שמא מוגלקין כו' דינו כאלם מכן מב"י כותיה דין זה בביאור יפה מדברי הרמב"ם דעריפה ע"ש וכן הסכים עמו הפרישה ע"ש ומה שקשה על הרמב"ם בדין זה לפי פירש הב"י מסי' נ"ט עיין בש"ח פניש מלירות הגדפם מחדש בסוף שאלה מ', (ד) ונשוף הכל לפי קטנו וגדלו וכתב בתשובת משאת בנימין סי' ק"נ דלוותא ומאר עופות שחלקה הכבד לבני חלקים וחלק אחד גדול מחבירו דאם החלק גדול קיים אפי' מיעל ממנו ג"כ בשיפולי אז כוליה איתמהו ביה וכשר אבן אם ארבע אז מיעל החלק גדול ממקום המרה אז דבוק לבליות אז במקום שביאלה בערפשא ונם בחלק קטן מיעל במקום שאלוה בערפשא יש להעריף אף אם הבאר מולה קיים כי בדקו נפמה עשות ומצאו שחלק גדול סמך למרה הוא דבוק לבליות ולא חלק קטן לפיכך אם חלק גדול קיים כמ"ש כשר בגל ענין עכ"ל והובא במ"י בלל וסי' פ"ח ,

(ה) עד שאפרך בגיפורן כו' לעיל בסי' ל"ז סי"ב כתב ואם מערטע בגישרן על בשר הריאה וערלה הסירטע בחוכה מיקרי יבש ועריפה ובכאן לא כתב זה לפי שסמך אמ"ש לעיל ולא נמיתרא דמערטע בגישרן ונפרך בגיפורן מידי ואידי חד שיעורא הוא דהא מילתא דפשיטא דנפרך בגיפורן הוי יבש בוודאי טפי ממערטע בגיפורן אלא משום דלא בקיאין בשיעור הפרכת גיפורן וכדלקמן בס"ם כ' גבי האסמסה נקט שיעורא דמיכר להחמיר עפי דכל שערלה הסירטע מיקרי יבש ועריפה משום מומרא אבל מעיקר דגמרא לא מערפה כי אם נפרך בגיפורן ממש כמבואר בפמ"ע , פר"ח וכן ערלה מהמ"ך , (ו) וכ"ל דה"ה אפי" לא נחייבשו אלא אלו השני אחים בו" המחבר אלה דין זה בערלה לי כאילו הוא לערלה עיניו יפקוו והרב רמ"א כתב דין זה להדיא בהג"ה וכן משמע מעור וכ"כ מהרש"ל פא"ע סי' י"ז וכ"פ הא"זה שם וכ"כ הכל בו והכי מוכח נמי להדיא מדברי הרשב"א בח"ה האריך דף ל"ע ע"ב ובנקר שם גבי מ"ש דשני כבדים הדביקים בבזית במקום מרה ובכזית במקום חיותא עריפה ע"ב , ומביאו ב"י ס"ם זה ומהרש"ל שם סי' י"ז והכי מוכח נמי מדברי הרשב"א שהביא העור בסי' י"ב גבי הוריקה כבד כנגד מקום המרה ונגד מקום חיותא וכ"כ הרמב"ם בפ"ח מה"ש דין ד"א ויעל ממנה המקום שהיא חלויה בו ומקום המרה אף ע"פ שהאחר קיים כמו שהוא עריפה עכ"ל ע"ש , והא דמבעיא לן ס"ם דף כ"ה ע"ב גבי גלודה מעל כמלא בשדרה וברלאי פרקים והאחר בולו קיים מהו ולא מיבעיא לן הכי גבי כבד ומשמע דבכבד כשר י"ל להיפך הא דלא מבעי ס"ם הכי גבי כבד הייט משום דבכבד פשיטא לאיסור כיון דעיקר חיותא ניעלה כל זה ברור ס"ך , (ז) אילו הבני זיתים וה"ה נמי אם יבשה אז מיעל כזית אחד מהני מקומות עריפה ואף דאיכא הכא ס"ם ספק מ' דילמא אין הלכה כאותו מ"ד דכזית זה הוא במקום זה ואח"ל דהילכתא כוותיה דילמא פשיט לן איכא שמיעל כזית זה וכל הכבד נשחייר דכשירה והו"ל ס"ם , אפ"ה עריפה כמו אחלקין כזית אחד והאחד קיים אלם לאיכא אחד אחר אלם ע"י זה יחסר הזית אלא ע"כ דבעינן כולה אז רובה וע"כ ל"ל בדברי הב"י בסי' נ"ט הא דנקט שלא יאחר במקום חיותא כזית הייט שלא יאחר רוב זית אבל אם הרוב קיים אז אפי' מקצת כשירה והאחרונים לא ירדו לחלק בזה וזה אמת וברור , (ח) אע"פי שבני הזיתים נשחיירו דסופו הוה לרקב הכל אין זה מחוור דבלקוחא אז חולי אין לחון אלא כפי מה שנא לפנינו ולא מערפינן ע"ש שסופו להתפשט ולפיכך אם נשחיירו כב' זיתים קיימים כשרה וכמשמע בהגיזקין דף ס"ע וכן פיר"ש בשם ואף דעת הרוקח כן ודלא כהו הב"י בדבריו וכן דעת הב"י לדינא להכשיר וכן מבואר בתשובת משאת בנימין סי' כ"א וכן בס' ח"ח דף קל"ד ובס' ל"מ דף ס"ח וכן דעת הפר"ח והש"ך והט"ז והכי נקטינן , וכן ראה בעל המחבר מ"י הוראה זו הלכה למעשה מחמיו זקינו הגאון מוהר"ר שמעון ז"ל מפרמ"ג , (ט) וכבד שהיא קשה כאבן י"א שהיא עריפה כ"כ הרוקח דכי היכא דבה"ג לחד דין יבש הכבד מדין ריאה שיבשה גם הרב ז"ל הסכר לחד דין כבד קשה כאבן מדין ריאה דחמיא לאוכלא כי ל"ז ס"י ע"ש והרב בב"י חולק עליו ונראין דברי דשמי יבש דבטול דמי ובכלל ניעל שבכבד דמאיתן נכלל אבל קשה כאבן דאיתמר גבי ריאה מנין אם להעריף גבי כבד ואין לך בעריפות אלא מה שמנו חכמים ודלא כהב"ח , פר"ח וגם בס' אפי' רבדבי כתב דבהפסד מרובה אז לעת הצורך יש להקל בזה ומביאו בס"ך ;

ודע דכתב בה"ג והיכא דעביא לה כבדא חזיק לריאה דידה אי חיוורא ואי סוקמא הדדא בריא וכשירה : והר"ן ור' ירוחם הביאוהו וערלה מדבריהם שאין לחוש לעריפות ז"ה אלא נמצא לו עיקר בגמרא ולא נמצא כן לשום אחד מהגאונים וכתב בש"י בשם אבן הפ"ה המרוך כתב כן בשם ספר המרדם וכתב פירושו דהייטו לומר שהכבד הוא נפוחה ועבה וערקב דיש לעניין בריאה אם לגנה הוא בלמר גמן עריפה ואם אחזותא הוא כשירה והדדא בריא , וכתב הב"ח וערלה לפע"ד שיש ליזהר בדין זה הכל דברי בה"ג הם דברי קבלה ולא עדיף מבועה בשפולי ריאה דכתב הר"ן נופיה בשם הגאון' ולאף על פי דבר תימה הוא מ"מ עוד ליזהר לפי שכל דבריהם דברי קבלה וכן נהגו עכשיו להחמיר בבועה בשפולי והכי נמי דכוותיה עכ"ל ע"ש(י) אפי' במקו' מרה כו' ואפי' מיעל כל הכבד ולא נשחיירו אלא כשני זיתים מתולעי' כשרה וכן דעת הרשב"א והעיקר דלא כהר"מה בב"ה ומיהו אם אין בלקוב' זיתים שלימים לבד מהסרון נקב התולעי' הרי חסרו מהכשני זיתים משיעורן ולכ"ע הוי עריפה דאעו בשביל שהיא מתולע' אעדיף טפי משחיי' מתולעת דבעינן כב' זיתים שלימים ורמיה ממ"ש הר"ן וב"י לקמן בסי' כ"ב גבי נפלה לאור שאם הוריק סמוך למקום חיותא בכדי שאם יכנול מקום הירקות לא יאחר במקום חיותא כזית עריפה ע"כ וה"נ כל שאחה מוצא מקום החסרון הנקבים אין כאן כב' זיתים שלימים פשיטא דאסור וכן בעלמא אם ניעל כל הכבד בחוטן שלא נשחייר כי אם כב' זיתים שלימים אף אם נקבו נקבים הרבה כל אלין בחס חסרון כשרה בחכ"ם דהחלעה דהכא דהדדה בריא אבל אם מיקבו נקבים שם בהן חסרון הא ודאי חסרון מכב' זיתים ומילתא דפשיטא דעריפה ובס"ך תנמנם בדין זה וכתב בשמא ואולי שהח"ה וב"ת שבתב להבשיר אף אם לא נשחיירו אלא אילו כב' זיתים ואילו הת ליעו דלא מיירי אלא כשהחליעו בענין דלא חסרו הכב' זיתים משיעורן ע"כ והבריהם פשטים הם כדכתיבנא פר"ח , וכ"כ מהרש"ל פא"ע סי' מ"ב וז"ל דהא דכשרה בהחליפה במקום מרה ומקום חיותא הייט כשיש בין הכל לבד נקב החולעים בזית בשר במקום חיותא ובמקום מרה ואל מ"כ פשיטא י"ל דקמ"ל דלא אמרינן כיון דאיתלע כ כ שופו ליתלע ולקלקל בכולה ולסברא זו טעה הר"ן להחמיר ועיקר עכ"ל , ולי נראה דקמ"ל אף דהשני זיתים מחלקים הם ולא במקום אחד דהא נקב החולעים מפסיקין אפ"ה כשירה , והטעם דהחלעים הדרה בריא והוי כזית במקום מ' וק"ל ותמהני על רש"ל שהאריך לתרץ זה. ולדעתי בהכי ניחא , (יא) במקום מרה כו' וכ"ם אם החליעו במקום אחר ואפי' החליעו שימשוני הכבד ג"כ כשירה ב"י שם , (יב) שאנו חוששין כו' וכן לגון העור והא דקאמר חוששין ולא קאמר ודאי שהקופא ודאי דרך הסמפון לא יוכל ליכנס ובודאי דרך הוושט נכנס וכתו שכתב רש"י דף מ"ח אהא דקאמר קופה לבר נקובי נקב ואמאן י"ל דאי טולה טמון בבשר הכבד ולא רואינו שום רשותא מבחוץ קצת טפי איכא למימר לחלות שדרך סמפון נכנס אף בקופה וקאי הכא בדקאי האמא מלמימר דדרך הוושט נכנס ונטמון בתוך בשר הכבד ומתרגא ומה"ה קאמר משום שפק עריפות לחומרא אבו חוששין שמא דרך הוושט נכנס ובחר הכי כתב אף איכא קופה כגון במתנו דקה חוששין להשם זה ואמרינן שמא נתרפא אבל רש"י פירש שם בהסמתנו מקלחה חוץ לכבד ומקלחה בחוכה שפיר כתב ודאי דרך הוושט נכנס דאי דרך הסמפון נכנס האיך יכול ליכנס בבשר הכבד בקופה וק"ל אבן דבר זה קשה דקאמר שאילו נכנס דרך הסמפון האיך יכול ליכנס בלא הנב שלו משמע היכא דיכול ליכנס בלא הנב כגון מתנו דקה.טפי יש לחלות דדרך הסמפון נכנס וכשירה מלמימר דרך הוושט נכנס ונטמון בבשר הכבד ונתרפא וכתר הכי כתב בד"א בתנו נסה אבל בתנו דקה אין חילוק ועריפה , ותירץ הט"ז דודאי מחמת ספק לחוד אסריג כיון דרוב הבליעות הם דרך הוושט אלא דפריעת היה לנו לומר שאין לחלות שנכנס דרך הוושט כיון שיש בו קופה אע"פ שחודה לומנה מיקב שפיר מ"מ איתי יכולה הקופה להיכנס דרך שם דהא נקב קטן אלא היה שם לחלות בקופה ע"ב אמר שנ"ב יש להחמיר אף על פי שאינו מסתבר דאלא מאי דדרך הקנה

ב ושיעור זה דבשני זתים הוא אפילו בשור הגדול (ד) ובשוף הכל לפי קטנו וגדלו :

ג יבש הכבד (ה) עד שנפרך בגיפורן טריפה דבטול דמי והוא שיבש כולו ולא נשחייר בזית במקום מרה ובזית במקום חיותו (ו) וכ"ל דהוא הדין אפילו לא נתייבשו אלא (ז) אילו השני זתים במקום מרה ובמקום חיותו והשאר לא נתייבשה דטריפה דהוי כמו נעקרה כולה ממקומה דטריפה כבד שנימוקה דהיינו שנימוק בשרה והיה לדם טריפה (ח) אף על פי ששני הזיתים נשחיירו דסופה הוה לרקב הכל (ט) וכבד שהיא קשה כאבן י"א שהיא טריפה והוא שלא נשחיירו בה השני זתים הנזכרים שלא נתקשו :

ד בכבד שהתליע (י) אפילו (יא) במקום מרה ובמקום שהיא חיה כשירה שתוכל להרפא :

ה נקערה הכבד במקומות הרבה ומעורה בטרפש כאן מעט וכאן מעט כשירה :

ו מחט שנמצאת בכבד בין אם בא לפנינו שלם או חתוך אם צד העב שלו לצד חלל הבהמה לחוץ אפילו כולו טמון בבשר הכבד טריפה (יב) שאנו חוששין שמא נכנס דרך הושט להדקין ויצא מהדקין לחלל הבהמה ונקבם ומשם נכנס לכבד שאלו נכנס דרך הסמפון לא היה יכול לנקב בצד העב שלו ואם הצד הדק שלו כלפי

בלפי חוץ (יג) אפילו אינו טמון כולו בבשר הכבד אלא חודה יוצא לתוך חלל הבהמה וראשו העב נחבא בתוך הכבד כשרה : (יד) שאנו תולין לומר דרך סמפון בא שם ונקב את הסמפון ויצא לכבד וממנו לחוץ בו"א במחט גסה שראשה העב גסה (טו) כשיעור גרעינה של תגרת שאז אין דרך ראש העב בזה לנקב אבל אם ראש העב של מחט קטנה משיעור זה אין חילוק לאיזה צד פונה צד העב שלו וטריפה בכל ענין שהרי הוא ראוי לנקב בצד העב שלו כמו בצדי הדק שלו : וכן אם נמצאת המחט מונחת בעובי הכבד ביושר באופן שאין צד העב שלו פונה לצד הסמפון טריפה בכל ענין בין קופה לגיו בין קופה לבר דודאי דרך ושט נכנס ונפלה על דופן הכבד שאלו נכנסה דרך הסמפון לא היה לה איפשר להתעקל לגמרי וליתחב בעובי הכבד אלא דרך הושט נקבה : ז (טז) מחט שנמצא בסימפון גדול שבכבד והוא סמפון הקנה שנכנס בעובו וכן אם נמצא בסימפון גדול של ריאה כשרה דודאי דרך סימפון באה ואפילו בדיקה אינה צריכה ,

ח טרפש' דבר שניקב נקב מפולש (יז) מצד הכבד טריפה (יח) ולא מטעם הנקב שאין פוסל בטרפשה אלא דאמרינן כיון שניקב הטפרש והתחיל להתקלקל סופו גם הכבד תתקלקל ותינטל וכנטול דמי אבל אם נסרכה בסירכא בצלע כשרה (יט) שהסירכא הוי כמו סתימה ואין סופה לינטל ואם נסרך טרפש הכבד לבית הכוסות (כ) יש לבדוק בכרס שמא

דקופה לגיו היינו שהקופה הוא כנגד חלל הבהמה וקופה לבר כשהוא כנגד פי הקנה כלומר לבר כשהוא נגד הראש ולא חיישינן שנכנס דרך הושט דכאן נמצא וכאן היה אלא דאם הקופה כנגד הראש כיון שבלד הדק נכנס טריפה דחושבין לולי נטתה חילך ואילך דרך ירידתו וניקבה קנה הכבד בעשבו דכאן נמצא וכאן היה אם במיצר מצ"כ בקופה לגיו לא חיישינן לכלום אלא יוכל לינקוב בלד העב שלה , ואף דראינו שניקבה בצד הכבד בלד העב שלה אלמי החס כל שהוא לפנינו כח המושך שבחיצריס מושך ודוחק , ולענין דינא יש לחוש לב' הפירושים ואם לד הלק שלה לגד חלל הבהמה נמי טריפה , וכ"פ מהר"ש בל וב"מ וכן נראה דעת האחרונים , ולכן אין נפקותא לדינן בדין זה וק"ל • הרב ב"י מביא בשם הרש"בא בתשובה סי' רכ"ה שבכבד החמירו כיון שהוא רחוק מן הקנה לפיכך כשהלד הדק נכנס בלפי הכבד חושבין שניקבה בכמיסתה כיון שהולכת מהלך רב ומקום לר וחושבין לולי דרך כמיסתה נטתה כאן וכאן וניקבה בסימפונות הלב וכבד לפי שהוא מהלך רב עכ"ל , וכתב הט"ז לפ"ז נראה דה"ה מחט שנמצא בעובו ועיין מ"ש סי' מ"ג • (יד) שאנו תולי לומר דרך הסמפון שם ס' דאי מלד חוץ בא בלא יכול לינקוב המעים ובשר הכבד בלד העב שלה , ואין לנו לחוש שמא בא מבחוץ מלד אחר של הכבד ושם היה חודו לבשר הכבד דודאי סברא הוא דכאן נמצא כאן היה דכיון שהפשר לומר שבאה לכאן דרך הסמפון הוא מסתבר עפי מלומר שבא מלד אחר מבחוץ לכאן , ע"ז • (טו) כשיעור גרעינה של תמרה , מסתברא לי שכתב הרשב"א כן משום דתפרש הסוגיא במחט נקובה ובדמוכח מדבריו בתשובה הביאה הב"י והכי משמע ליצא דקופה וכדאמרינן בהמפקיד ובפ' הרואה דעייל פילא בקופה דמחטא אבל מחט שאינה נקובה אראשה כשיעור גרעין של זית כשהרי אינה יכולה לנקוב , ומדברי הרמב"ם בפ"ו ירואה ב' שפרש הסוגיא במחט שאינה נקובה ע"ש , אם נמצא בכבד גרעין תמרה כשר• ואם הוא גרעין של זית טריפה , פר"ח , בתשובת מ"ל נשאל על מעשה שבליל שבת מצאו בחתיכת כבד לאחר שלאוהו ובשלוהו מחט תחובה בחתיכה אחת מלאמצעית הכבד והמחט היה מאותן מחטין שבגיס משתמשין בהם הרבה ארמשם עגולה והיה שם הפסד גדול בדבר והשיב של"ל להתיר מכח מ"ש ספק קודם שחיטה או לאחר שחיטה ואח"ל קודם שחיטה דילמא דרך קנה נכנסה ולא נקבה אוש אבר שנקיבתן במשהו ע"כ עוד האריך הרב הנזכר בלילי הה"ר וכתב בסוף דבריו דלעולם יש לחלות ולהקל ולומר כיון דלא נמצאת המחט בכבד מיד אחר השחיטה אלא אחר שנלקחו לכבד להרבה מחיצות והביאו החתיכה לביתה והדיחוה ונלאוה ובשלוה ומשום בה הרבה אמרינן כאן נמצאת המחט וכאן היתה שנפלה לחתיכת הכבד בבית האשה ולא תלינן שהיתה בתוך הכבד מחיים ואפילו אם לא היו רגילין המחטין בלילו בגיס בלעיתים אפ"ה יש לנו לומר כאן נמצאת וכאן היתה וגדולה מזה כתב מהר"מ מלובלין בתשובה סי' ע"ח , בחבית אלא כרוב כבוש שקנו ממנו לפסח וכאשר הביאו לביתם ואכלו ממנו מצאו גרעין של שבולת שועל בתוכה ופסק שאין לאסור הכרוב מה שבחבית משום טעם זה דכאן נמצא וכאן היתה מכ"ש בנ"ד דעפי איכא לתיתלי בנפלה לאחר שחיטה לתוך חתיכת הכבד ועל זה סמך הרב הנ"ל להתיר משום דאיכא תרתי הפסד מרובה וכבוד שבת • אבל הרב הגאון מהורר העגיל מלובלין לא מצאו לבו להתיר ובישל דעתו והורה לאיסור וכן דעת הפר"ח שכתב במחט תחובה בכבד הוא קלא רחוק לומר שמתחבה כך מאילא לו שתחבה קצן וכיוצא בו לריך הוכחה גדולה לתלות בהני גווני דכוותיה ע"כ אבל הכלים שנתבשל בהם הכבד כתב דיש לסמוך בזה להקל להשתמש בהם בשאינם בני יומן דהוי נט"לפ ע"כ ע"ש , (טז) מחט שנמצאת בסימפון גדול כו' בין במחט

גסה ובין במחט דקה אפילו קופה לבר וכ"כ הרשב"א וכן מתבאר בדברי הרמב"ם בפ"ו וכ"כ רבינו ירוחם ופשוט הוא

והואיל דאתי לידן הלי דינא מחטא דאשתכח בכבדא אימא מילתא מה שיש לתיבה בדברי תוס' ותחילה אמיר לבאיר הגמרא שם דף מ"ח ע"ב הכיא

מחטא דאשתכח בחתיכה דכבדא סבר מר בריה דרב יוסף לאטרפא אמר ליה רב אשי אילו אשתכח בבשרא כה"ג הוה טריף מר אלא אמר רב אשי

חזינן אי קופא לבר נקובי נקב ואתאי אי קופא לגיו סמפונא נקבו ואתאי וה"מ בחלימתא אבל קטינתא לא אבא קופא לגיו ל"ש קופה לבר נקובי נקב ואתאי

ומאי שנא מחטא שנמצאת בעובי בית הכוסות מצד אחד כשירה מצי לדיין טריפה ולא אמרינן ליחוי אי קופא לבר אי קופא לגיו אמרי אתם כיון דאיכא

אוכלין ומשקין אימא אוכלין ומשקין דחקוה , כתבו התוספות אין לפרש כפירש"י בשהמחט מקלתה חוץ לכבד ותקלתה בתוכה אבל כולה בתוך הכבד

כשרה בכל ענין דסמפונא נקבו ואתאי דמ"ב מאי פריך ממחטא שנמצאת בעובי בית הכוסות דע"כ אתם כשהוא בתוך בית הכוסות אמירי דאי בחלל הגוף היכי

קאמר מצד אחד אלא ניקבה אלא עור א' כשרה הא ודאי דרך הושט נקיב ואתא אלא אי קופה לגיו נקיב ואתא אלא אי קופה לבר אי קופה לגיו ל"ש ויש לתמוה למה הוצרכו להוכיח דע"כ אתם כשהוא בתוך בית הכוסות אמרי דאי בחלל הגוף היכי קאמר מצד אחד אלא עור א' כשרה כו'

בתוך אם ת"ל דבחלל הגוף אמירי מ"מ לפירש"י קשה מאי היקשה המקשין דילמא אתם כשהוא בתוך בית הכוסות אמירי ומ"ה כשרה ואין חילוק בין קופה

לבר לקופה לגיו דבכבד נמי אמרינן הכי ודוק י ול"ע , ועוד למה לה לתות אלא היקשה המקשין כשמצאת המחטא תחובה בלד חוץ בחלל הגוף דאי בחלל הגוף

היכי קאמר מצד א' אלא ניקבה אלא עור אחד כשרה אלא ודאי דרך הושט נקיב ואתאי הו"ל לתות הכי דא"כ מאי מצי המירצן דאוכלין ומשקין דוחקא

במב"ם דעריפה עפי ול"ע . (יז) מצד הכבד כו' כי הערפשא רחבה היא יותר מן הכבד ובלד ימין הערפשא אינה מכוסה מן הכבד

ושם יכול להיות הנקב רחוק מן הכבד ש"ך בשם ר"מ , והב"ח הוכיח דע"ם הוא ול"ל חלר הכבד ולפי זה כל מקום שניקב חלר הכבד

עריפה וכן מביא הב"ך בשם כמה גדולים , ולפיכך יש להתמיר בדבר , ובספר מלחמה בלולה בשמן , כתב שמתא לפרש מצד הכבד עריפה כלומר דאין

הטריפות מצד עצמו רק מצד שהוא שאגבל הכבד ולכן לא מנה אותו בכלל נקובי דמחני' ע"כ ע"ש כלל ל"ב ד"ו , והמ"ז ביאר דמצד הכבד אתי לאשמעי אותו

חלק של חלר הכבד שהוא פרוס על דיפן הבהמה לכי שהדופן מכסה הנקב אף שאינו נכנס לתוכו ודבוק בו ומה זה נכון ועיקר וכן הסכים הפר"ח , (יח)

ולא מטעם הנקב כו' בזה ניחא הא דלא קתני לה בכלל נקובי דמחני' דכיון דאין פיסולו מחמת עצמו אלא מחמת שהוא שאינו כותש הכבד ליטול הא קתני לה ניטל

הכבד והכי מצי תלמודא בפא"ע דף מ"ח דכי ניקבה דלאו מינה מטרפא לא קתני , ולפי זה כל שנסתם הנקב אפילו בחלב עמא שאינו כותש בעלמא

לא עלה בו קרום מחמת מכה הוי סתימה וכמ"ש הב"י והב"ח וט"ז והש"ך , ואח"כ מצינו עריפה שיש לה היתר ובר"פ בהמה המקבלת אמרינן דבהמה

שנטרפה שוב אין לה היתר וי"ל דה"מ ע"י מעשה אדם אבל בעריפות דמתילא כגון זה אה"כ שיש לה היתר ואדע דהא אמרינן בפא"ע דאיכא פיסול

החוזר לכשירו כגון ריאה שניקבה ודופן שותמתה והוא דסכיך בכשרא והאי נמי דכוותיה ומסתברא נמי שאם נמצאו ב' טרפשים כשירה ולא אמרינן כל

יתר כנעול דמי כיון שאין פיסולו מחמת עצמו וכמ"ש בתשובת מ"כ סי' ס"ח לענין ורדא שנמצאת בב' כיסים פר"ח , כתב בד"מ בשם מהרי"ל אי ניקב חצר

הכבד במקום דמשמשא ידא דעבחא כבר ואם נמצא סביביו חוטים בגיגים כמו חלב אז הוא נקב ישן ועריפה , (יט) שהסירכא הוי כמו מחיצה , ובלאו

הכי אין כאן בית מיחוש משום דלא אמרינן אין סירכה בלא נקב אלא בריאה שאותבת כל מיני משקה וכדמוכח מדין זה שכתב אלא נסרך טרפש הכבד

לב"ה יש לבדוק בכרס שמא יש שם קוץ או מחט שניקבה אח הכרס משמע דאם לא נמצא דכשירה דלא אמרינן אין סירכה בלא נקב אלא בריאה ודוק ,

(כ) יש לבדוק בכרס , וכתב בתשובת חוט השני בסי' ס"ש אם אירע הפרש מחוכה ולא בדקו אחר המחט נראה להכשיר דסירכת הכרס הוי רק חשש

באם ימצא מחט שם ואי לא תלינן הסירכה בהפשטת ליחה בעלמא , אבל המ"י השיג עליו וכתב דבכל מקום דאיכא רישותא ובריך בדיקה אי לא בדקו

בחזקת איסור עומדת עד שיבדוק , והאריך ע"ש •

(כא) שמא ימצא שם קוץ או מחט שנקבה את הכרכו , וע"י זה באה הטרכא ,

ט (כב) ואם נמצא שם מחט בטרפשא הוי ספק טריפה שהרי מטעם שניקבה אינה טריפה גם לא מטעם דסוף הכבד לינטל שכיון שלא ניקבה מעצמה אלא ע"י מחט אין בזה קילקול אלא משום דלא ידענן מהיכא באה המחט דשמא נקובים נקבה ואתית דרך הוושט או ממקום אחר שהנקב פוסל ואוסרים אותה מספק , נמצאו שני כבדים בבהמה או בעוף טריפה (כג) דכל יתר כנטול אותו שכנגדו דמי וה"ל ניטל הכבד ואע"ג דבריאה אמרינן דיתרת בדרי דאונה כשרה ולא אמרינן כאלו נטול אחת מתאונות וה"ל חסרה אונה אחת וטריפה דשאני אונות דאורחייהו בהכי להיות להם הרבה אונות בשורה אחת ואין להם שיעור למעלה אלא למטה אבל אם היתרת שלא בדרי דאונה דלא אורחייהו בהכי הוי טרפה מהטעם דכנטול אחת כנגדה דמי וה"ל חסרה :

מב דיני טריפות המרה ובו ט' סעיפים ,

א מרה שניקבה טריפ'(א)ואם איפשר לתלות בסכין או ביד הטבח תלינן וכשרה יאם ניקבה כנגד הכבד במקום דיבוקה (ב) והכבד סותמת' כשרה (ג) ואם נקבה שם גם הכבד טריפה : (ד) מרה שנדבקה לצלעות וכבד כשרה וע"ל סימן מ"ו ,

ב (ה) ניטלה בין בחולי בין ביד או חסרה בתולדתה טריפה בין בבהמה בין בעוף חוץ מקצת עופות שבריאתן כך הוא בלא מרה כגון תורים ובני יונה ואין לאוסרין כיון שכל המין הוא כך (ו) וכן הצבי אין לו מרה תלוייה בכבד אבל יש לו אחת למטה סמוך לזנבו ואין לאוסרו בכך מ"מ אין ללמוד מהם להכשיר מינים אחרים כשלא נמצא בהם מרה שחלוקין הם במינים ואין ללמוד מין משאינו מינו לפיכך עוף שבא לפנינו ולא נמצא לו מרה ואין אנו מכירין את מינו אם כל מינו אין לו מרה (ז) לא תלינן לקולא לאמור כל מינו הוא כן אלא אסרינן ליה משתמא עד שיודע שמין זה אין לו מרה מפני שרוב ב"ח יש להם מרה ,

ג (ח) מרה שחסרה קורעין הכבד שתי וערב (ט) וטועמו בלשון (י) אם יטעום טעם מר כשרה שהמרה נבלע בתוכו שכך אמרו חכמים כבר בועם ומרה זורקת בו מפה ואפילו טעמוהו ולא הרגישו בו מרירות צולין אותו על גבי גחלים שמא ע"י האש יצא המרירות וטועמין בו ואם יש בו טעם מרירות אחר צלייה כשרה (יא) ואם לאו טריפה ,

ד (יב) נמצאו שתי מרות טריפ' דכניטול דמי (יג) ואם היא אחת ונראית

פשיעת לי ויש לפקפק בזה עובא ע"כ , (יג) ואם היא

(כא) ומאחר שמצאו מחט בטרפשא הוי ספק טריפה שהרי מטעם שניקבה אינה טריפה גם לא מטעם דסוף הכבד לינטל שכיון שלא ניקבה מעצמה אלא ע"י מחט אין בזה קילקול אלא משום דלא ידענן מהיכא באה המחט דשמא נקובים נקבה ואתית דרך הוושט או ממקום אחר שהנקב פוסל ואוסרים אותה מספק , נמצאו שני כבדים בבהמה או בעוף טריפה (כג) דכל יתר כנטול אותו שכנגדו דמי וה"ל ניטל הכבד ואע"ג דבריאה אמרינן דיתרת בדרי דאונה כשרה ולא אמרינן כאלו נטול אחת מתאונות וה"ל חסרה אונה אחת וטריפה דשאני אונות דאורחייהו בהכי להיות להם הרבה אונות בשורה אחת ואין להם שיעור למעלה אלא למטה אבל אם היתרת שלא בדרי דאונה דלא אורחייהו בהכי הוי טרפה מהטעם דכנטול אחת כנגדה דמי וה"ל חסרה :

מב דיני טריפות המרה ובו ט' סעיפים ,

א מרה שניקבה טריפ'(א)ואם איפשר לתלות בסכין או ביד הטבח תלינן וכשרה יאם ניקבה כנגד הכבד במקום דיבוקה (ב) והכבד סותמת' כשרה (ג) ואם נקבה שם גם הכבד טריפה : (ד) מרה שנדבקה לצלעות וכבד כשרה וע"ל סימן מ"ו ,

ב (ה) ניטלה בין בחולי בין ביד או חסרה בתולדתה טריפה בין בבהמה בין בעוף חוץ מקצת עופות שבריאתן כך הוא בלא מרה כגון תורים ובני יונה ואין לאוסרין כיון שכל המין הוא כך (ו) וכן הצבי אין לו מרה תלוייה בכבד אבל יש לו אחת למטה סמוך לזנבו ואין לאוסרו בכך מ"מ אין ללמוד מהם להכשיר מינים אחרים כשלא נמצא בהם מרה שחלוקין הם במינים ואין ללמוד מין משאינו מינו לפיכך עוף שבא לפנינו ולא נמצא לו מרה ואין אנו מכירין את מינו אם כל מינו אין לו מרה (ז) לא תלינן לקולא לאמור כל מינו הוא כן אלא אסרינן ליה משתמא עד שיודע שמין זה אין לו מרה מפני שרוב ב"ח יש להם מרה ,

ג (ח) מרה שחסרה קורעין הכבד שתי וערב (ט) וטועמו בלשון (י) אם יטעום טעם מר כשרה שהמרה נבלע בתוכו שכך אמרו חכמים כבר בועם ומרה זורקת בו מפה ואפילו טעמוהו ולא הרגישו בו מרירות צולין אותו על גבי גחלים שמא ע"י האש יצא המרירות וטועמין בו ואם יש בו טעם מרירות אחר צלייה כשרה (יא) ואם לאו טריפה ,

ד (יב) נמצאו שתי מרות טריפ' דכניטול דמי (יג) ואם היא אחת

למיתלי בקוץ מע"י חולי ואם הנקב הוא באיברים הפנימיים טפי איכא למיתלי בחולי ולקל ולדע דהא בהיות סיום הב"י דיש מחמירים אח"כ ניכר שאין הנקב מחמת קוץ עכ"ל , וא"כ אפשר עלוגתא לא מפשינן ואיה לן למימר דע כ לא פליג עליה אלא באיברים הפנימיי' אבל כשהעור נקוב מבחוץ משמע דלכ"ע צריך שיהא ניכר שאין הנקב מחמת קוץ וכן מוכח מתשובת הרשב"א בסימן רע"ח , עכ"ל הפר"ח ע"ש , (ה) גיטלה בין בחולי בין ביד כו' וכן לקמן בסימן נ' כתב שכל חסר שניקב במקומו טריפה כך אם ניטל כולה טריפה , ואין לתמוה לפ"ז היאך פסק בסמוך אמאם חסרה המרה שיעשה הכבד ואם יש בו טעם מר כשרה ומה בכך שמאם טעם מר בכבד מ"מ הרי ניטלה כיס המרה והוי טריפה די"ל הואיל שיש הרבה מהגדולים שמכשירין בניטלה המרה ולא פסיקא להו מילתא להטריף בניטלה המרה ואכתי הטילו פשרה באם ניטלה לגמרי דהיינו אלא נמאם אפילו נעשה מרה טריפה אבל אם נמאם טעמא דמרירותא אף שניטל הכיס כשרה , פר"ח , (ו) וכן אבי כו' בפסקי תוס' דחולין סי' קי"ב כתבו דאוסים אין להם מרה וכן הביא בש"ך בשם כמה גדולים , ובס' שער המים במאמר רביעי כתב ז"ל וקנת ב"ח שאין להם מרה כלל וזה שיש להם במעיים כגון יונה ואין הבליו ולפור דרור , ויש שיש לה מרה בבטן וקנת מקן שיש להם מרה באזן , ואבי ואיל אומרים עליהם שהמרה היא בחליה שלהם ע"כ , ועיין ברד"ק הובא סי' ז' , וכתב המ"י אבי דאין לו מרה בכבד אלא למטה סמוך לזנבו ל"ש אם לא נמצא לו מרה מה דינו דמלשון ה"ג ומאחר פוסקים שכותבין הטעמין ליה מדוכתיה משמע דוקא בחולתן מינים שאמרה הם אלל הכבד התם שייך דטעמיון ליה משום דכבד כועם ומרה זורקת בו טפה אבל כאן דאין המרה אלל הכבד היכי ליכבד ואף אם יש טעם מר במקום הדבוק מ"מ הוי כניקב המרה דבטלתא גבי כבד דרכה להיות כך כדאמרינן כבד כועם ומרה זורקת בו טפה וחולי אף מרחוקה מן הכבד אעפ"כ זורקת בו ע"י סמפון והדבר צריך תקירה אלל הבקיאים בזה ע"כ , ומילתא דקא מבעי ליה לדידי פשיעת דלא שייך בזה דטעמיון ליה מדוכתיה וכי אסתמיעי לכל הפוסקים שלא כתבוהו מידום דין זה אלא ודאי דלא שייך בזה דטעמיון ליה מדוכתיה , (ז) לא תלינן לקולא לאמר כל מינו הוא כן משום דרוב בהמות לו עופות דרוב אינו אין עוף זה אין להם מרה , (ח) מרה שחסרה , ולא נמצא לה מכה כ"כ בה"ג ובהגה בס"ח כלל וכו' פ"ח ע"ש , (ע) וטועמו בלשון אע"ג דקיי"ל בכלה דוכתי דאמרו לטעום דבר מאכל לידע אם יש בו איסור לכן בעינן קפילא אדאמתי לענין איסור כמבואר בסי' נ"ח ולכן כתב מהרש"ל והובא בב"ח בסי' ל"ו דבסקונין בבר מן העבחים ואינו נודע אם מלוח דאסור לטעום בו בלשונו וי"ל דבאלו התם דאריך טעימה ממש ולטעום יפה אם יש שם טעם איסור לו אלו שבטעימה מוטעמת אולי לא יראים ואתי לאיכול איסור אבל הכא לא התירו אלא טעימה פורתא דסבי בלחיכה בעלמא , פר"ח , אבל א"א לתרץ דשאני הכא דאיכא רובא דרוב בהמות כשרות הן ואע"ג דריש הך רובא שהרי אסרה המרה לפנינו מ"מ רגילות הוא שנבלע במקומה ולא ריש גולי אחי דנהי דלא אסור משום טריפה אבל אם אסור אם וכמו שאסר מהרש"ל למטעם בבשר שקונין מן העבחים ואינו יודע אם מלוח או לאו , והש"ך ומ"י שנו וטעו בזה ע"ש אבל דע דאם לאיך בכבד אריך בידיה אחלה מן הדם בעין שעליו וק"ל , וכתב בתשובת מתם לדק שאלה ק"ז דאומן ישראל שעושה פורים (שקורין בל"א זייף) ואריך לטועמה אי מגי ליה במלח שאם לאוכה דמותר לטועמה ולרקוק בין דבורית פעמה לגמרי אפילו קודם שנתבשלה וכיון שפוגם מותר ע"י טעימה אפילו לכתחילה כיון שאינו אוכל עכ"ל , (י) אם יטעום טעם מר כשרה , וכתב רמ"א בהגה"ה ואף שכבר אוכל לסמוך על טעימת הכבד ע"כ וטעמו ואינו מוקו טמו דרבו המכשירין בחשרה המרה ובדאי הם לסמוך עליהם לכל הפחות בכה"ג כ"כ בד"מ ע"ש : טעמו מקומה ונמלא מר ושוב טעמוה ולא נמלא המרירות תלינן שנתקנת מה שבלע הכבד מן המרה וכשרה הריק"ש ז"ל , (יא) ואם לאו טריפה , כתב המ"י וז"ל לפי מ"ש בס"ק ג' בשם הש"ך דקיים להו לגאונים דיתלתא דלא שכיחא שמרה יהא נעולה לגמרי והרגילות הוא שנבלע במקומו כו' היה נלע"ד לכאורה באם לא נמלא המרה וקודם שטעים בדוכתא בא כלב ונטל הכבד דיש להחיר מק"ו מנאבלה הריאה קודם הבדיקה דאפילו המחמירין בריאה כמבואר בי"ד ריש סי' ל"ע היינו משום דריאה עלולה לנרוף משני הכירכות ושאר טריפות דשכיח בה משא"כ כאן דלא שכיח דמרה יהא נעולה לגמרי ואמרינן בודאי שנבלע במקומו אבן למעבה ע"ש , די"ל דשאני התם דלא תילד ריעותא כלל ואמרינן נחתה בחזקת היתר עומדת עד ביודע בתם נטרפה משא"כ כאן דאיכא ריעותא לפנינו דינעל וא"כ ליה כאן חזקה דכשרות עד דאתברר לנו שנבלעת בא קומה וגם בלאו הכי דברי הש"ב אינם מוכרחים וי"ע עכ"ל ע"ש , אבל אם הבליך הבני מעים ומספקא לו אם המרה היה עמהם או לא ודאי אזלינן בתר רובא דרוב בהמות כשרות הן ואזלינן שהמרה היה עמהם עם הבני מעים ובשרה וכן משמע בס' פר"ח ס"קד ע"ש : (יב) נמצאו שתי מרות טריפות אפילו אינם סמוכים זה לזה כדלעיל ס"ס מ"ח וכתב הפר"ח ומיהו ה"מ היכא דליכא טעמא דמרירותא בכבד אבל אי איכא טעם מר בכבד בודאי כשירה במכ"ש מדין חברה המרה לגמרי ופשוט הוא עכ"ל ובגה בזה שגגה גדולה דמאי בכך אי איכא טעם מר בכבד בודאי האי מרירותא מהני תרי מרות בא והני אף דנראה לנו מרירותא דהני מרות אפ"ה טריפה דכנטולין דמיין ודו"ק וכתבתיה אני שראיתי ג"כ בתשובה מ' שהביא על הפר"ח ושויה טועה בדין זה וכן מלאתי בכתבי הרב מ' מוגת אב"ד דק"ק שוועדונק ז"ל שכתב עליו וז"ל ומילתא דקא מבעיא ליה

נראית כשתים , (יד) נוקבין אותה אם שופכות זו לזו אחת היא
וכשירה ואם לאו שתים הם וטריפה :

ה נמצאו שתי מרות הסמוכות זו לזו ונקבו אחת מהן ויצא כל
הליחה שבה והשנייה נשארה ומלאה ואח"כ נקבו גם השנייה
ויצא ממנה גם הליחה שבה ואחר כך נפחו אחת מהן ועלתה גם
השנייה מנפיחות חברתה הרי נתברר שאחת הם וכשרה וכן אם
הטילו מים אח"כ באחת מהן ונתמלאה גם השנייה בזה נתברר ג"כ
דשפכי אהדדי וכשרה ומה שלא יצא כל הליחה בנקיבת אחת מהן
הוא מפני שהלחה היא עב והנקב שביניהם שמשש שפכי אהדדי
היה דק ולא היה יכול הליחה לצאת דרך אותו הנקב שהוא עב יותר
ממים וגם רוח הנפיחה נכנס שם בקל יותר :

ו ואם היו שתי מרות אחת הנה בכבד ואחת הנה וסימפון אחד שופך
מרה לשתיהן וכשאד' זוקף האחת חוזרות ליחה למקו' שהסימפון
מחלק מרה ושופך לשתיהם אבל כשהן שוכבת כדרך שהן עומדות
בחיי הבהמה אין שופכות זו לזו , (טו) יש להכשיר בבהמת ישראל
במקום דאיכא פסידא מרובה ולא במקום אחר :

ז ואם במקום דיבוקם בכבד יש י (טז) כמו רוחב אצבע הם אחת
נמשם ואילך מתפרדים ואפילו הם שם שתים ובסוף הם
מתערבות ונעשית אחת כשרה :

ח מרה הניכרת מעבר לעבר של כבד י (יז) כי שפכי להדדי
חדא היא וכשרה ואי לא שפכי להדדי טריפה :

ט גרעין שנמצא' במרה אם היה כמו גרעין של תמרה שאין ראש'
, חד מותרת דודאי דרך הסמפון באתה ולא נקבה ואם ראשה
חד כגרעינה של זית אסורה שמא ניקבה אותה כשנכנסה וזה
שלא נראה הנקב מפני שהוגלד פי המכה וקרום שעלה מחמת
מכה במקום שהנקב פוסל בו אינו קרום (יח) וכ"ש אם נמצא מחט
או קוץ במרה דטריפה :

סימן דיני טריפות הטחול וכו' סעיפים ,

א ניטל הטחול כשר הילכך אם נמצאו שני טחולים ואפילו דבוק'
זו לזו במקום העב שלו כשירה דכל יתר כנטול אותו שכנגדו
דמי ויש מחמירין כשנמצאת היתרת במקום העב שלו שאומרים
(א) כל יתר כנטול לבדו הוא ממקומו דמי והוי כמו ניקב' כל הטחול
במקום דיבוק היתרת וטריפה ויש לחוש לדבריהם (ב) במקום שאין
שם הפסד מרובה :

ב ובניקב הטחול יש בו חילוק והוא שבריית הטחול ראשו האחד
עב והשני דק כבריית הלשון ואם ניקב בראש העב (ג) נקב
מפולש טריפה שהוא גרוע מנטול מפני שהנקב מכאיבה ושוב אינה
חיה (ד) ודוקא מפולש וכ"ש

נראה פשוט דאף אם העור שעל הטחול לא ניקב שם טריפה לפי שיש לו שם אחר דהיינו קרום שעל הטחול שהזכיר בסי' פ"ד ס"י וכמו שאחרו ניקב הלב טריפה , פשיטא שלא נתכוונו כיהיה גם הקרום שעליו ניקב ועוד דאיה מדברי או"ה הבאתיו בסי' מ"ו ס"ל ע"כ , ואין הפרק שכונתו הוא בהקרום שעל הטחול כמבואר בדבריו וכ"ז הביא דאיה מן הלב שאין הקרום בכלל וכן מתבאר ממ"ש המחבר בר"ס מ"ו וגם דאיתו מאו"ה לזה עכונה ע"ש פר"ח וכס"ם זה כתב הגו"ז וז"ל ונראה לי דמה שהכרח בימוק או לקוי בלב העב היינו כשמתחיל מבחוץ והולך לפנים אבל אם הטחול בחוץ שלם ולקוי בפנים אין איסור דלא חמיר מריאה דאחרינן בזה חסרה מבפנים לא שמיה חסרון ותדע מדאמרו בגמרא כשר בריאה פסול בכולא דהיינו מוגלא ולא אמרו כן בטחול דפסול בו מה שכשר בריאה דהיינו לענין חסרון מבפנים וכן נראה דעת מהרש"ל אלא דמ"מ מסתפינא להקל כיון שלא נמצא מפורש בפוסקים עכ"ל : והפר"ח כתב עליו ואמנם לא מסתפינא להקל בזה לפי שהדין זה ברור הוא בעיני ע"כ ויפה כתב דחסרון בפנים בטחול לא שמיה חסרון אף שמבפנים כולו לקוי בלא שיור כלל רק עור הטחול מבחוץ שלם ואין בו נקב כלל כשירה וכן מוכח מדברי ש"ך בנה"כ במה שהבין מדברי הט"ז והשיג עליו ודו"ק ודלא כמ"ש שם בכתב דבריס בלי טעם אבן אם ניקב הטחול עם העור שעליה ולא נשתייר עובי דיר זהב אף שהקרום שעליה נכאר שלם ולא ניקב מכל מ"מ לא שמיה כחימה והוי כמפולש ונריפה כנ"ל בשם הט"ז ותהייה לזה עמי נ"ל מדברי המרדכי פא"ע וז"ל כתב הר"ר יצחק מוויעא דאיתי לפני מורינו רבני"ה שהביאו לפנינו עתהו של פרה נפוח באמצעיתו מאד עד שומכיה ויהיה ותחכו לפנינו אם הנפוח וכשתחכו קפצו מים שבתוכו הטחול ממקום הנפוח ויצאו מים כלי גדול והיה מרתחו מבפנים כמרתחה שעה ויהיה וגררו בסכין מבפנים וגררו הרבה ובדקו בפנים והיה שלם מכל מ"מ אמר לנו רבני"ה שאמר לו ר"ת לרש"ס פה אל פה בנ"מ שאמרו חכמים שהוא נריפה ע"י ניקב שאפי' אם לא ניקב והבשר רע סביביו שהוא נריפה והכא הוחיל וגררוהו מבפנים ונמצא שלם מכל מ"מ נראה להכשיר ואמר שאם היו המים סרוחים היה ג"כ מתיר עכ"ל ועיין בט"ז משמע דאם לא היה שלם מכל מ"מ והמים הללו הוי הלכו בסומכיה ולא היה נכאר כעובי דיר זהב משמע דהוי מנריף אף דמשמע שהקרום שעליה מבחוץ היה שלם מכל מ"מ דלאחר שחתכו קפצו המים אפ"ה הוי מנריף מטעם דקרום שעליה לא חי כתימה והוי כמפולש ודו"ק וה"ה נמי דלא מלנרף לעיבור עובי דיר זהב (ד) ודוקא המפולש כתב הט"ז שנמצאים עגלים שיש להם נקב מפולש בטחול ברחש העב וכביב הנקב מבפנים מקיף עור הטחול ונאומרים קלת מגשים שכן דרכן של רוב עגלים שם כשירים הם שאין שייך שם נקב אם נברא כך אלא שם חסרון יש עליו וחסרון כשר בטחול כמו גבי ריאה דאם חסר מגוף הריאה כשר כמ"ש לעיל סי' ל"ו ס"ח דהיינו כשיש חסרון וחדק בריאה והעור והבשר קיים דה"ה הכא דכשר דהא אחס אחסר בנקב אפי' אינו מפולש ואפ"ה אחרינן כיון שהעור תחתיו קיים אין שם נקב עליה ה"ה נמי הכא במפולש דכן לי בריאה באין מפולש כמו בטחול במפולש ע"כ ועוד אחריך שם , והכשיר עמו הנמת לדק בתשובה סי' ע"ח אלא שכתב דכל זה אינו אלא באבר שאין לו חלל כגון טחול שהנקב מנריף בסומכיה ונראה שהוא כן מחולדתו שהעור הביב הנקב שלם וחלק אין להנריף דלא דיינין כניקב אלא בחסרון ומשום חסרון אין להנריף מידי דהוי בריאה דחסרון בריאה כשר ה"ה נמי בטחול ומה שנראה עמוק נ"ל שם תשובת נ"ל שכתב שהשאלה היה בגיר שכך הוא מתחילת ברייתה תוך השאלה והתשובה לא הוזכר מזה כלום עיין במ"ש שם אבל הש"ך בנה"כ הביא על הט"ז וכתב דל"ד לחסרה בריאה מבחוץ דשם נקיבת בריאה מנריפה מעיס שהרוח יוצא ממנה וחסרון מבחוץ אינו כלום דמ"מ בריאה עולה בנפיחה משא"כ הכא ואין אומרים בעריפת זו דומה לזו , והכשיר עמו הפר"ח וכתב דכי היכי דבאבר שנאמר בו אם ניקב עריפה ה"ה לגיעל ואין חילוק בין ניטל ע"י חולי או לנברא וכדלקמן סי' נ' ס"ב ה"ה אם נמצא מתחילת ברייתו נקב דבולאי עריפה ע"כ , אבל מה שהביא הש"ך בנ"הכ עוד עליו ואמר דילמא לאו מחולדתו הוא אלא ע"י חולי או קוץ נעשה ונתרפא העור מבפנים כך עד שנראה שהוא כן מחולדתו ואינו וא"כ יש לו דין נקב וטריפה לאו מילתא היא דא"כ לא תמצא לעולם הכשר חסרון בריאה דלעולם נימא דלאו חסרון הוא אלא נקב ונתרפא מבפנים העור עד שנראה שמחולדתו היא כן וא"כ האיך מצינו למימר דחסרון בריאה כשר אלא ודאי נ"ל היכא שראינו העור בטראה הריאה בברייתה לא אחרינן דניקב ונתרפא אלא ודאי מחולדתה הוא כן ה"ה כמו בעפול אחרינן כן ומה שהפר"ח רוצה לתרץ על זה דהתם בריאה לא נבאר חסרון בה"ב אלא בשם בריאה קמ"ל וחדק שם גומא לאחר הנפיחה וכדלעיל בסי' נ"ו ס"ק כ"ח ומוכחת מילתא דודאי שלא ניקבו קרומי הריאה אבל בנקב זה שהוא מפולש מעבר לעבר הרי נקוב לפנינו ומהיכן הרגליס לומלי לקולא שכך היתה ברייתו נימא שנתרפא העור עד שנראה כן מחולדתו ובכה"ג נמי אם מצא בריאה דכוותיה נקב מפולש מעבר לעבר אע"פ שימצא קרום סביב הנקב יש להנריף ואין נעשה כלל לחלק בין אבר שיש בו חלל לאבר שאין בו חלל אלא בכל האיברים שהנקב פוסל אף שנראה כן מדרך ברייתו עריפה ע"כ ואלו מילתא הוא ודברי תימה הן דאפ"ה קשה בריאה דילמא נחסר כך ונתרפא בעור הדבוק בה בתחלת ברייתו והאיך מצינו להכשיר חסרון בריאה אלא ודאי כדאמרינן ודוק ודברי הרשב"ש בתשובה סי' שפ"ג ביאר בתשובת ס"ל שם בסי' ע"ח באורך ומכל הנ"ל הואיל שהשגה ראשונה מהש"ך בנה"כ קלת השגה היא וכתב שמעשה בא לפנינו בדין זה ונשא ונתן בדבר עם בית דינו ולא מצאו ראיה להחיר

לאחת ונראיה כשהיס ירואה דלאו דוקא אלא אורחא דמילתא נקט וה"ה אם נפרדות זו מזו ומקום חיבורן אחד כשמגביה הלב האחד שוכב אל האני דרך חיבורן וכ"כ רדב"ז בתשובה סי' קכ"א ע"ש , כתב הריק"ש מעשה בא לידי שהיתה בועה כמו כיס קטן יוצאה סמוך למרה חלויה בסתמון סמוך לה ברוחב אצבע ולא הוי שפכי אהדדי וקרעו הבועה ויצאו מים זכים ועשמו המים ולא היו מריס והכשרתיה דלאו מרה אלא בועה ואין עריפות בועה אלא בריאה , (יד) נוקבין אותה כו' כדלעיל סי' ל"ז גבי חרי בועה דסמיכי להדדי ולקמן סי' מ"ז גבי חרי סגיא דיבי , (טו) יש להכשיר בבהמת ישראל כו' כתב הב"ח דמלשון הרשב"א משמע דאף בבהמת ישראל יש לאסור להתחילה כו' וכתב הש"ך דגם המחבר הבין כן בדברי הרשב"א אלא כיון דהרבה פוסקים מכשירין לגמרי בשתי מרות מסתבר להכשיר בכה"ג בבהמת ישראל וכ"כ מהרש"ל פא"ע סי' ב (טז) כמו רוחב אצבע , ואע"ג דלקמן בס"ם מ"ז בעינן רוחב אצבע למטה ורוחב אצבע למעלה התם שאני משום שריך המאכל ללאת משא"כ הכא ש"ך (יז) כי שפכי להדדי כו' ואע"ג דבריהה לעיל סי' ל"ז אמרינן איפכא הייט משום סתפוית משא"כ בכבד דאף ע"ג דניטלו ממפוית כשרה , ש"ך בשם ד"מ , כתב בס" מרה שנתרוקנה וכיס חלויה במקומה כשרה שחולין דרך הסתמון נשפך המרה ולא דרך נקב ע"כ , וכתב הפר"ח דמהתברא דהוי רישותא להאריכה נפיחה ואם אחר נפיחה לא ימלא שם נקב עפי מיכא למיתלי שנשפך דרך הסתמון תלמימר שהעלה הנקב קרום ואינו ניכר ע"כ ע"ש , (יח) וכ"ש אם נמצא מחט כו' ואין חילוק בין קופה לבר לגיו לעולם עריפה וכ"כ בד"מ וכ"כ מהרש"ל פא"ע סי' מ"ט ושאר אחרונים והדין עמהם דאם קופה לבר חוטשין שמא נכנס דרך הושטו להדקין ואלא אהדקין לחלל הבהמה ונקבו ומשם נכנסה למרה ואי קופה לגיו וחודה לבר נמי טריפה דאפי' ר"ל דודאי דרך הקנה נכנסה מתוך שעור המרה רך ודק חיישינן שמא לאחר שנכנסה במרה נקבה אותה והוגליד פי הנקב כסברת הר"ן שהובא בב"י ע"ש .

מג (א) כל יתר כנטול לבדו הוא ממקומו דמי ר"ל כאילו ניטל לבדו הוא
ממקומו ומקומו עמו ומש"ה עריפ' דהוי כמו ניקבה כל הטחול
במקום דיבוק היתרת ועיין בב"י בס"ם זה (ב) במקום שאין הפסד מרובה
אבל במקום הפסד מרובה כדאי המה רש"י והרא"ש והרמב"ם והב"י
לסמוך עליהם ודלא כהב"ח דפסק אף בהפסד מרובה יש להחמיר , ש"ך
ופר"ח ומ"י ע"ש , בתשובת נמח לדק שאלה נ"ח פסק דאם אחת ניקב
בסומכיה אם ידעינן איזה היא היתרת והיתרת ניקבה ליה לן בה וכשירה אבל
אם אינה ניכר איזה היא היתרת ושניהם שומדים בשוה ושניהם הם בגידול
אחד מטרפי' מספק והסכים עמו המ"י אבל הפר"ח הביג עליו וכתב
דהא ק"ל ניטל הטחול כשר ואף עפ"כ כי ניקב עריפה מפני שהכאיבה יותר
זה הטעם ילדק אף כשהם שניים ולפיכך בכל גוונא יש להטריף ע"כ , (ג)
נקב מפולש עריפה , כתב הגו"ז דהא דקי"ל שאם ניקב נקב מפולש עריפה

להעריף יש לחוש לדבריהם ולהחמיר במקום שאין שם הפסד מרובה אבל במקום הפסד כדאי המה הע"ז ורש"ל ומ"י להכשיר שכתב שם דניקב העתול חידוש הוא דעשל כולה כשר ואין לך בו אלא חידושו דניקב בידי אדם או מחמת חולי יהא עריפה אבל בגברת כך בברייתא יהא כשירה ע"ש : ובריאה נמי אף שניקב מעבר לעבר אם נראה שמחולתה הוא כן כשירה כמו במחסר ואינו מעבר לעבר והעעם כמ"ש הב"ך דהתם ניקב עריפה משום שהרוח יוצא ממנה ומ"מ האמת הריאה עולה בנפיחה וכשירה ודו"ק :

(ה) וכ"ש אם נחתך כו' רצה לומר אם נחתך כולה ועיין בב"י :

(ו) בכל ענין כשירה כו' בכל הני נקובים מיירי שאין המתנו לפניו אבל בגמלא מתנו לפניו תחיב בו ויש לחוש לנקיבת שאר מיבדיס אז יש להעריף כ"כ הע"ז והש"ך והשיגו על הב"ח שם ע"ש : (ז) כל מה שדבוק לכרס אף שבמקום הדבוק יש ג"כ בשפה דק קלת מ"מ הוא בכלל סומכיה ואם ניקב עריפה כ"כ הפר"ח והע"ז ובתשובת מה"רי הלוי ש"פ וכ"כ בא"ה דף ע"ה ע"א . (ח) ולא יותר , ובל"ח דף קס"ח בפא"ע הביא מעשה שנעשה בפראג בעתול שניקב מקום העב דהיינו מקום שאינו דבוק לכרס ונעתלו למנין והעריפוהו ומלשון המחבר שכתב סומכיה הוא כל מה שדבוק לכרס קרוי עב משמע ודאי דאתי לתעוני אותו גד שאינו דבוק לכרס אף שהוא ג"כ עב וכן נראה מדברי או"ה בכלל כ"ב שכתב סומכיה הוא כל מה שדבוק לכרס וקולטיה הוא שאין דביק בו כלל ע"כ וכן דעת בעל ל"ח להלכה ולא לתעשה : ונראה דהמיקל בהפסד מרובה לא הפסיד וכן דעת הפר"ח וכמעשה דהע"ז במקום זה יש להכשיר אף שלא במקום הפסד מרובה וק"ל (ע) שהוא פחות מחצי עובי , הטעם דבגמרא אמרינן ע"ז אי אתמיר כעובי דינר זהב וכל שיור הוא פחות מחציו , רשב"א , (י) אם נשתייר חצי עוביו כו' של אותו עתול במקום שהוא עב , ש"ך ופשוט הוא , (יא) חצי עובי וכו' ואין להקשות לפ"ז יצא מזה קולה גדולה מאחר שלא ידענן שיעורו אם הבהמה היא קטנה דהיינו כמו עגלים קטנים אם יהיה השיעור שנשתייר פחות מחציו מעט מ"כ לא היה עובי דינר זהב בזה שנשתייר בעגלים קטנים והרשב"א כתב שדי בפחות מחציו מעט באותו עתול בין גדול בין קטן דמדקאמרינן בגמרא סתם אם נשתייר מוכח דאף בעתול של עגלים קטנים דינר זהב אינו כמחצית עוביו ואינה שמעינן אף לעתול מן הבהמה שבגסות בכל שנשתייר בו כחצי עוביו פחות מעט ובל עתלים קטנים שני בהכי להכשיר דהא הוי לברייתא דר' בבהמה קטנה אם נשאר פחות מחצי עוביו מעט ההרא לברייתא ומאחר דהגדול לפי גדלו דינר זהב פר"ח בקונטרוס אחרון ע"ש , והקטן לפי קטנו ובאותה אף בפחות מחצי עוביו הוי משערינן בבהמה קטנה דהקטן לפי קטנו אלא עד כמה משערינן בבהמה בשה בין גדולה ובין קטנה בפחות מחצי עוביו , ולעיל בסי' ל"ח גבי כבד משערינן , בפחות כזית בתקום מרה בעוף הגדול לפי גדלה והקטן לפי קטנה וכ"ל ,

ולי נראה כשנו לפי היכא בבהמה גדולה אם נשאר פחות מחצי עוביו מעטו אותר ההרא לברייתא דר' בבהמה קטנה אם נשאר פחות מחצי עוביו מעטו ההרא לברייתא ומאחר דהגדול לפי גדלו

(יב) או לקחה בשינוי מראה וכתבו הע"ז והש"ך דאין נאסור אלא כשהבשר נתי לקוי מחמת שינוי אבל בשינוי מראה לחוד אינו מזיק . וכ"פ מהרש"ל והב"ח , כל זה וכפעיף שאחר זה מיירי בראשה העוד וק"ל , (יד) כשירה ולא אמרינן שסופו להריקב הכל והוא מדברי המרדכי והג"א בפא"ע והבאתי לעיל (טו) ואין הנקב פוסל בו שכן דעת הרמב"ם וכתב הרשב"א עליו שכבר הורה זקן , אבל ראשונים ואחרונים כתבו שקולא גדולה היא לסתור הכלל שאמרו כל מה שנעשה בבהמה כנגדו בעוף ואיפכא מסתברא דהכל נקרא בעוף סימנים ולהעריף בכל מקום , והסכימו האחרונים הב"ח ומהרש"ל והש"ך וט"ז ומ"י דראוי להחמיר לעצמו , ומ"מ כ"ל למעשה דהע"ז כדאי לסמוך על ראשונים המכשירין בזה וק"ל :

מד (א) אם נבראת בג' כליות , דכל יתר כגעול דמי , (ב) נבראת בג' כליות וה"ה בד' וח"ה ויתר (ג) בג' כליות ואפי' דבוקים בחרץ שבכוליא כשירה כל"ע דהא בניקבו קי"ל דכשר אפי' הגיע הנקב למקום הרץ וכ"כ הב"ח והפר"ח , (ד) אז, בכוליא אחת , וה"ה בלא כלום , (ה) ניקבה כו' בעור כתב ניקבה או חסרה אפי' לא הגיע החסרון וכו' וכתב רש"ל ול"ל שהרי לא מערפינן בתמסמסה אלא דחשוב כהילו איט וא"כ ב"ש נחסר דעריפה אם הגיע החסרון עד החרץ ע"ב ואין זה כלום אם נחסר או ניקב אפי' שמגיע עד החרץ כשירה משום מלי דהוי הוי ואינו הולך ומתגדל הבאחר עוד אבל לקות דהמסמס גריע טפי ולי הגיע למקום חרץ עריפה משום דמכאיבה יותר וכמ"ש הרשב"א והר"ש והר"ן , ע"ז ופר"ח אבל המ"י כתב דגם הרא"ש והעור לא קאמר אלא בניקב ואחר שלא ע"י חולי הוי כמו לקותא וכ"כ האו"ה כלל כ"ג דהא דניקבה כשירה דוקא ע"י מתנו אבל ע"י חולי לא גרע מתמסמס , ואף שהב"ח כתב דלמעשה צריך להתישב בדבר מ"מ בנחסר ע"י חולי עכ"פ אין להקל כיון שלא נזכר בדברי הרא"ש כלל וכמ"ש מהרש"ל , וגם הפר"ח מסיק וכתב ולפי מ"ש הגה"ה לקמן בס"מ כ' דאין אנו בקיאין בתמסמסה יש להחמיר , (ו) אפי' עד התקוס החרץדברי המחבר עד ס"ף הכעיף עד ולא עד בכלל ותדע בחגיאים מיס זכיס דמיי לא הוי לקותא ומעלה יחזיה יש בהן דעדיפי מניקב ונחתך דניקב ונחתך פוסל בריאה ומיס זכיס כשירים בריאה ואפי' הכי כתב ובלבד שהלובן הוא שלם וכן דעתו בלקתה בכוליא בתה שכתב עד הלובן , אבל לא כיון יפה דלדעת העור וב"י והרשב"א וסייעתו עד ועד בכלל דבניקב ונחתך ובמיס זכיס אפילו שיגיע לתוך הלובן עצמו כשירה ובליחה סרוחה או מיס עטרים וזכיס וסרוחים וכן בלקותא דהמסמס אם הגיע עד הלובן אבל אם הגיע עד הלובן ולא תוך הלובן כשירה דעיקר עריפות תלוי בלובן ולכן כתב הב"י בתורו הגדול ובש"ע אם לא היה הלקות אלא הכוליא בריאה עריפה , וגם המחבר גופיה כתב הכי במעיף שאחר זה , ולפי דעת האו"ה כלל ל"ג דין ד' שכתב ז"ל וכתב ר"ש בן חפני הכהן בשעריש שלו לקתה הבהמה אפילו רק בכוליא אחת במיס עטורים או סרוחים או נעשה בשרה כגבר המת שהבאים לאחר ימים ואם תלהון במקלת יסתמסם ויפול עריפה ואפי' לא הגיע למקום חרץ דהיינו עד מקום הלובן עכ"ל וכ"כ גם הראבי"ה הא לעריך בכוליא שהגיע למקום חרץ היינו בחתת חרב אבל ע"י מוגלא אפילו לא הגיע למקום הרץ עריפה ומביא וכו' אם נבקעת לשניס עריפה מדקאמר אינוב י"ו יפלא כליותי עכ"ל הא"ה משמע לסברא זו דאפילו במעט מוגלא ולקותא רחוק הרבה ממקום חרץ עריפה וכן הביא ב"י סברת הפוסקים אלו ע"ש הגהות אשר"י וכן הוא במרדכי בא"ע וכתב ומשמע המפרשים דמאי דאמרינן בש"ס דבעינן דמטא לקותא למקום החרץ היינו בלקותא דחרב • וכ"פ מהרש"ל פא"ש סי' פ"ו דבמוגלא אפי' לא הגיע עד הלובן עריפה , וכן בח"ח כלל פ"ע דין מ' מביא סברת האומרים לבטוף , אבל ודאי בחכת חרב לב"ע בעינן דמטא לקותא למקום חרץ והיינו בתוך החרץ עצמו ובניקב ונחתך או מיס זכיס אפילו הגיע תוך החרץ עצמו כשירה דלא מצינו שחילקו בזה שיהא הלובן שלם כמו שחילקו הראשונים ונראה דשלא במקום הפסד מרובה יש להחמיר כאו"ה דאפילו במעט מוגלא ולקותא רחוק הרבה ממקום החרץ עריפה ואפי' בנקב אם הוא מחתת חולי ויש בו חסרון עריפה דלא גריע מנתמסמס ובניקב ע"י מחט או נחתך או מיס זכיס שאינם סרוכים אפי' הגיעו תוך הלובן עצמו כשירה אבל בהמוך על הטור וב"י והרשב"א וסייעתו דאם הגיעו לתוך החרץ עצמו עריפה ואם לאו כשירה בלקותא דמכת חרב , ואף שלא במקום הפסד מרובה דעריפה אפילו לא הגיעו לתוך הלובן ה"מ אם התחיל הלקותא גם מבחוץ דאל"כ לא עדיף מריאה ולא מצינו שיהא עדיף לקותא בכוליא מבריאה וש' כ"ש הוא מריאה דחסרון מבפנים לא שמיה חסרון , וכן אמרינן בגמרא מלא מוגלא עריפה אלמא דמליאה בעינן ואינה עריפה עד שיגיעו למקום החרץ ואם הגיע למקום חרץ אין זה חסרון מבפנים אלא בחוץ שהרי לובן שבתחת המתנים נכנס בתוך הכוליא ואח"כ יוצא מן הכוליא לחוץ וגלגו הוא ועיין ברש"ל (ז) ולדעת זה יש לאסור אפי' מראה דש , ר"ל דגם שינוי מראה יש בזה שיהא לא נעשה כן אלא נחמת חולי ולקותא שהיה בה , וכן בספר ל"ח מתמיה על רמ"א שלא הגי"ה לאסור בדש כמו שהגי"ה לאסור במראה הדבש , ולא עיינו לא בד"מ ולא בח"ח שבד"מ כתב על הב"י וז"ל ולא הגיעה דעתא דדש הוא כמ"ש האו"ה שאין זו לקותא הוא"ל והיא כולה דש אבל בלא"ה לא , רצה לומר ובמראה הדבש אם עכורים מיקרי וכ"כ בח"ח שם בהגיה

ואין

(ה) וכ"ש אם נחתך דטריפה אבל נקב שאינו מפולש אם נשאר תחתיו כעובי דינר זהב מותר דהדדה לברית' פחות מכאן הרי הוא במפולש וטריפה אבל אם ניקב הדק שלו (ו) בכל עניין כשרה ואפילו נחתך שם לגמרי כשרה ,

ג וגקרא מקום העב (ז) כל מה שדבוק לכרס (ח) ולא יותר ,

ד ועובי דינר זהב זה לא ידענו שיעורו ומ"מ ידענו (ט) שהוא פחות מחצי עובי העתול הילכך (י) אם נשתייר (יא) חצי עוביו פשיטא דכשרה נימוחה (יב) או לקתה בשינוי מראה ונשתייר בעובי דינר כשרה (יג) ואם לאו טריפה :

ה טחול נפוח ויש בנפוח מיס בין זכים בין עכורים סרוחים אם הבשר מתחתיו הוא שלם ולא נרקב (יד) כשרה אבל אם נתמסמס או נימוחה ולא נשתייר כדינר זהב בעובי שלו טריפה :

ו טחול העוף עגול ואינו דומה לבהמה וחשבינן כולו במקום הדק (טו) ואין נקב פוסל בו :

מד דיני טריפות הכליות ובו י' סעיפים ,

א ניטלו הכליות כשרה והוא שנבראת כך בלא כליות או שניטלו בידי אדם אבל אם היו לה וניטלו מחמת חולי טריפה כמו שיתבאר בסמוך לפיכך (א) אם (ב) נבראת (ג) בג' כליות (ד) או בכוליא אחת כשרה וזה הדין אסמכוה אקרא רבתיב גבי הקרבן ואת שתי הכליות ולא בעלת שלש ולא בעלת אחת ומדפסלה רחמנא בקרבן משמע דווקא משום מום פסלה ומכלל דלהדיוט שרי ,

ב (ה) ניקבה הכוליא או נחתכה (ו) אפי' עד המקום החרץ והוא הלובן שנכנס תוך הכליות תחת המתנים ששם מעורין הגיד' באמצעית הכוליא כשרה : ואם הם מליאים מים זכים כשירה ואפי' הגיע עד הלובן ובלבד שהלובן הוא שלם ואפי' אם אם נמצאו המים זכים בשלפוחית קטנה תוך הכוליא כשרה וכן אם הם מלאים דם נידון כמים זכים וכשרה אבל אם נמצא בה ליחה עבה אף על פי שאינה סרוחה וכן מים עכורים שאינם סרוחים או זכים וסרוחים טרפה והוא שיגיעו עד הלובן אע"פ שהלובן הוא שלם וכן אם נמצאו בה מים שמראיהן רע אע"פ שאינם עכים ועכורים אלא כרכומי כמראה הדבש יש מי שאוסר שלא נעשו כן אלא מחמת חולי ולקותה שהיה בה (ז) ולדעת זה יש לאסור אפילו מראה דם לקתה הכוליא והוא שנעשה בשרה כבשר המת שהבאיש ומתמסמס' הבשר עד שאם תאחזו במקצתו מתמסמס ונופל טריפה והוא שהגיע המסמוס עד הלובן :

ג לא

(יב) לא לקתה בשינוי מראה וכתבו הע"ז והש"ך דאין נאסור אלא כשהבשר נתי לקוי מחמת שינוי אבל בשינוי מראה לחוד אינו מזיק . וכ"פ מהרש"ל והב"ח , כל זה וכפעיף שאחר זה מיירי בראשה העוד וק"ל , (יד) כשירה ולא אמרינן שסופו להריקב הכל והוא מדברי המרדכי והג"א בפא"ע והבאתי לעיל (טו) ואין הנקב פוסל בו שכן דעת הרמב"ם וכתב הרשב"א עליו שכבר הורה זקן , אבל ראשונים ואחרונים כתבו שקולא גדולה היא לסתור הכלל שאמרו כל מה שנעשה בבהמה כנגדו בעוף ואיפכא מסתברא דהכל נקרא בעוף סימנים ולהעריף בכל מקום , והסכימו האחרונים הב"ח ומהרש"ל והש"ך וט"ז ומ"י דראוי להחמיר לעצמו , ומ"מ כ"ל למעשה דהע"ז כדאי לסמוך על ראשונים המכשירין בזה וק"ל :

מד (א) אם נבראת בג' כליות , דכל יתר כגעול דמי , (ב) נבראת בג' כליות וה"ה בד' וח"ה ויתר (ג) בג' כליות ואפי' דבוקים בחרץ שבכוליא כשירה כל"ע דהא בניקבו קי"ל דכשר אפי' הגיע הנקב למקום הרץ וכ"כ הב"ח והפר"ח , (ד) אז, בכוליא אחת , וה"ה בלא כלום , (ה) ניקבה כו' בעור כתב ניקבה או חסרה אפי' לא הגיע החסרון וכו' וכתב רש"ל ול"ל שהרי לא מערפינן בתמסמסה אלא דחשוב כהילו איט וא"כ ב"ש נחסר דעריפה אם הגיע החסרון עד החרץ ע"ב ואין זה כלום אם נחסר או ניקב אפי' שמגיע עד החרץ כשירה משום מלי דהוי הוי ואינו הולך ומתגדל הבאחר עוד אבל לקות דהמסמס גריע טפי ולי הגיע למקום חרץ עריפה משום דמכאיבה יותר וכמ"ש הרשב"א והר"ש והר"ן , ע"ז ופר"ח אבל המ"י כתב דגם הרא"ש והעור לא קאמר אלא בניקב ואחר שלא ע"י חולי הוי כמו לקותא וכ"כ האו"ה כלל כ"ג דהא דניקבה כשירה דוקא ע"י מתנו אבל ע"י חולי לא גרע מנתמסמס , ואף שהב"ח כתב דלמעשה צריך להתישב בדבר מ"מ בנחסר ע"י חולי עכ"פ אין להקל כיון שלא נזכר בדברי הרא"ש כלל וכמ"ש מהרש"ל , וגם הפר"ח מסיק וכתב ולפי מ"ש הגה"ה לקמן בס"מ כ' דאין אנו בקיאין בתמסמסה יש להחמיר , (ו) אפי' עד התקוס החרץדברי המחבר עד ס"ף הכעיף עד ולא עד בכלל ותדע בחגיאים מיס זכיס דמיי לא הוי לקותא ומעלה יחזיה יש בהן דעדיפי מניקב ונחתך דניקב ונחתך פוסל בריאה ומיס זכיס כשירים בריאה ואפי' הכי כתב ובלבד שהלובן הוא שלם וכן דעתו בלקתה בכוליא בתה שכתב עד הלובן , אבל לא כיון יפה דלדעת העור וב"י והרשב"א וסייעתו עד ועד בכלל דבניקב ונחתך ובמיס זכיס אפילו שיגיע לתוך הלובן עצמו כשירה ובליחה סרוחה או מיס עטרים וזכיס וסרוחים וכן בלקותא דהמסמס אם הגיע עד הלובן אבל אם הגיע עד הלובן ולא תוך הלובן כשירה דעיקר עריפות תלוי בלובן ולכן כתב הב"י בתורו הגדול ובש"ע אם לא היה הלקות אלא הכוליא בריאה עריפה , וגם המחבר גופיה כתב הכי במעיף שאחר זה , ולפי דעת האו"ה כלל ל"ג דין ד' שכתב ז"ל וכתב ר"ש בן חפני הכהן בשעריש שלו לקתה הבהמה אפילו רק בכוליא אחת במיס עכורים או סרוחים או נעשה בשרה כבשר המת שהבאים לאחר ימים ואם תלהון במקלת יסתמסם ויפול עריפה ואפי' לא הגיע למקום חרץ דהיינו עד מקום הלובן עכ"ל וכ"כ גם הראבי"ה הא לעריך בכוליא שהגיע למקום חרץ היינו בחתת חרב אבל ע"י מוגלא אפילו לא הגיע למקום הרץ עריפה ומביא וכו' אם נבקעת לשניס עריפה מדקאמר אינוב י"ו יפלא כליותי עכ"ל הא"ה משמע לסברא זו דאפילו במעט מוגלא ולקותא רחוק הרבה ממקום חרץ עריפה וכן הביא ב"י סברת הפוסקים אלו ע"ש הגהות אשר"י וכן הוא במרדכי בא"ע וכתב ומשמע המפרשים דמאי דאמרינן בש"ס דבעינן דמטא לקותא למקום החרץ היינו בלקותא דחרב • וכ"פ מהרש"ל פא"ש סי' פ"ו דבמוגלא אפי' לא הגיע עד הלובן עריפה , וכן בח"ח כלל פ"ע דין מ' מביא סברת האומרים לבטוף , אבל ודאי בחכת חרב לב"ע בעינן דמטא לקותא למקום חרץ והיינו בתוך החרץ עצמו ובניקב ונחתך או מיס זכיס אפילו הגיע תוך החרץ עצמו כשירה דלא מצינו שחילקו בזה שיהא הלובן שלם כמו שחילקו הראשונים ונראה דשלא במקום הפסד מרובה יש להחמיר כאו"ה דאפילו במעט מוגלא ולקותא רחוק הרבה ממקום החרץ עריפה ואפי' בנקב אם הוא מחתת חולי ויש בו חסרון עריפה דלא גריע מנתמסמס ובניקב ע"י מחט או נחתך או מיס זכיס שאינם סרוכים אפי' הגיעו תוך הלובן עצמו כשירה אבל בהמוך על הטור וב"י והרשב"א וסייעתו דאם הגיעו לתוך החרץ עצמו עריפה ואם לאו כשירה בלקותא דמכת חרב , ואף שלא במקום הפסד מרובה דעריפה אפילו לא הגיעו לתוך הלובן ה"מ אם התחיל הלקותא גם מבחוץ דאל"כ לא עדיף מריאה ולא מצינו שיהא עדיף לקותא בכוליא מבריאה וש' כ"ש הוא מריאה דחסרון מבפנים לא שמיה חסרון , וכן אמרינן בגמרא מלא מוגלא עריפה אלמא דמליאה בעינן ואינה עריפה עד שיגיעו למקום החרץ ואם הגיע למקום חרץ אין זה חסרון מבפנים אלא בחוץ שהרי לובן שבתחת המתנים נכנס בתוך הכוליא ואח"כ יוצא מן הכוליא לחוץ וגלגו הוא ועיין ברש"ל (ז) ולדעת זה יש לאסור אפי' מראה דש , ר"ל דגם שינוי מראה יש בזה שיהא נעשה כן אלא נחמת חולי ולקותא שהיה בה , וכן בספר ל"ח מתמיה על רמ"א שלא הגי"ה לאסור בדש כמו שהגי"ה לאסור במראה הדבש , ולא עיינו לא בד"מ ולא בח"ח שבד"מ כתב על הב"י וז"ל ולא הגיעה דעתא דדש הוא כמ"ש האו"ה שאין זו לקותא הוא"ל והיא כולה דש אבל בלא"ה לא , רצה לומר ובמראה הדבש אם עכורים מיקרי וכ"כ בח"ח שם בהגיה

ג (ח) לא היה הלקותה כי אם במקום החריץ לבד אפילו שאר בשר הכוליא הוא בריא טריפה ששם היא תלוי עיקר היותה (ט) ומכת הרב דינו כלקתה הכוליא ,

ד (י) נמצאו בה אבנים כשרה ,

ה (יא) כוליא שהקטינה טריפה וכמה תקטן ותטרף בבהמה דקה (יא) ער כפול (יב) ופיל בכלל טריפה יתר מכאן כשרה ובגסה עד כענבים בינוני וענבה בכלל טריפה יתר מכאן כשרה ודוקא שהקטינ' מחמת הולי אבל היתה קטנה בתולדת' כשרה (יג) ומנא ידעינן אי הי' מהמת חולי או לא חזינן אם הקרום שלה כווץ בידוע שמחמת חולי הוא וטריפה ואם אינו כווץ אלא שהוא עשוי כמדת כוליא מוכחה מילתא שמתחלת בריאתה היתה כך וכשירה :

ו הילכך מה שאמרינן ניטלו כשרה היינו דוקא (יד) שגברא כך בלא כליות אבל היו לה ונגלו מחמת חולי טריפה דהא ביון שהקטינו ע"י החולי לפחות מכשיעור מיד נאסרה (טו) ואיך תחזיר להכשרה לכשיגמרו וינטלו לגמרי ע"י החולי הזה שאין דרכה לנטל כולה בבת אחת מחמת חולי אלא שהולכין וכווצין ומקטינן עד שלא נשאר מהם כלום ואם כן כבר הקטינו קודם שניטלו ומטעם זה כשלא נמצאו כליות צריך לבדוק מקומן והבים שלהם אם הוא מלא חלב (טז) ואין שם כי אם החוטין בלבד בזה ניכר שתחלת בריאתה היתה כך וכשרה ואם נמצא שם חלל ומקום רק בזה ניכר שהיו לה כליות ונימוהו וטריפה ,

ז (יז) היו לה שלשה כליות או יותר הקטינו היותרת ונשארו שתים כהלכתן שלא הקטינו כשירה ,

ח (יח) לובן בכוליא י"א דלקותא הוא וטריפה (יט) וכן כל שינוי מראית (כ) פוסלות בה :

ט חוץ מהאריכו דכשירה בין כולה בין מקצתה שהוא נוטה למראית עצמה :

י בכוליא של עוף (כא) אין שום טריפות נוהג בהם (כב) מפני שהם סגורים בעצם ואינם מגיעים לבני מעים ועיקר טריפות הכליות

ומן להקטות מכבד דג"כ כולה דס ואפ"ה מימוק הכבד והיה לדס טריפה כמבואר בכו' מ"ה בס מין לדמות טריפות זו לזו דהא בכבד כל שמימוק לפילו מיס זכיס טריפה מש"אס בכוליא דאינה נטרפת אלא במיס עכוריס וסרוחיס ובמרלה דס לא מיקרי עכוריס כיון שהס לגבי הכוליא , מ"י •

(ח) מ"ס הא"י בזה עיין בפר"ח , (ט) ומכת חרב כו' הייט בכח כדרך שמכין בחרב והייט לקתה הכוליא אבל נחתך בנחת הייט נחתך מה שכתבו הפוסקים להכשיר • ס"ך ויפה הבוו דעת הפוסקים ודלא כהב"ח וט"ז ופר"ח וכבר כתבתי דבלקותא דחרב כ"ע מודיס דאינה טריפה עד שתגיע לתוך החריץ עצמו ובנחתך ומיקב ומיס זכיס אף שיגיעו לתוך החריץ עצמו כשירה ואם נקבעת לגיס נתי טריפה כמ"ש אמו"ה והרא"ה , (י) נמצאו בה אבנים כשירה כי מסס יורדיס לגיד הערוה עכ"ל הרוקח • וכתב בת"ח שם דאזה משמע אפילו נמצאו אבני במקו' החריץ עכ"ל וכן נראה עיקר אע"פי שאין נראה כן מדברי הא"ח שהביא הב"י פר"ח כתב המ"י ל"ע קצת דאי אמרי' כיון שדרך האבן לגדל בכליות א"כ אם אתקינה הכוליא ע"י אבני' לפחות מכשיעור שיתבאר בסמוך דין ז' ג"כ מכשירין שזה לא מיקרי נתקינה ע"י חולי אז אמרינן דכולי האי לא מכשירינן דגם האבני' עכ"פ חולי הוא בגדם ובהמה כמו שאמרו הרופאים וא"ע ע"כ ע"ש , ולי נראה פשוט לדברי הא"ח שדעתו לאסור בנמצאו אבנים בתקום החריץ משום דלקותא הוא אם אתקינה הכוליא ע"י אבנים אינו אלא לפחות מכשיעור טריפה משום דלקות' היא ולדברי הרוקח שדעתו להכשיר אפי' שנמצאו בתקום חריץ משום דלקותא היא אף אם אתקינה הכוליא ע"י אבנים אינו אלא לפחות מכשיעור בשרים דגם האבני' עכ"פ חולי הוא דלקותא היא ומן דקיי"ל כהרוקח וכמ"ש הת"ח גם בזה יש להכשיר ומילתא דקא מבעי' ליה לדידי פשוטא וק"ל , (יא) עד כפול מדקאמר כפול סתמא ולא קאמר ביטוניס כמו בענבה משמע דכפול קטנה קאמר והשתא ניחא דענבה ביטוניס גדול תפול קטן א"כ אפשר דגלת ביטוניס קאי לחרוויהו ובמקומן בא"י הין הענבים גדולים וכדאי' בפ' בתרא דכתובות ובש"ך כתב דמהרי"ן חביב מסי' דהוי ענבה ממש ולית אמינו מסיק אלא דהוי פיגון בלע"ז ואינו ענבי גפן אבל ל"ש עיקר דהוי ענבה ממש כפשוטה וכדכריתות וכן פי' הב"ח ומהרש"ל ורא"ן פר"ח ושיין במ"י • (יב) ופיל בכלל טריפה ובה"ג מכשיר כפול וכענבה וכן דעת הרא"ן בכו' רש"ו וה"מ ואע"ג דקי"ל כל שיעורי חכמים להחמיר וכדאי' בא"ע בקי"ל כ"ד מ"מ בתנה מו בבריתא ומ"מ אין בזה כדי להקל דאכתי בין לקולא בין לחומרא דא"כ הכי מספקינן במימרת אמורא' בא"ע אי הוי עד ועד בכלל מו הוי עד ולא עד בכלל ולכן הנשיקר להחמיר כפסק המחבר ז"ל פר"ח , (יג) ומנא ידעינן כו' בבלבו והאיך נדע אם מקומן אם היא כולה מלאה ואין שם חלל סביבותיה ולא ריקות כלל מו ניכר שכך היתה תחילת בריאתה וכשירה ואם נמצא חלל שם בתחת הקטינה ואסור ע"כ , (יד) שגברא כך בלא כליות מו שניטלו כך בידי אדם כמ"ש בריש הסימן , (טו) ואיך תחזיר להכשירה זה דעת הבלבו ורש"ל חולק עליו וכתב דהרי מצינו כן בריאה שניקב' ומהני לה כי סבוך בבשרא אע"פי דקולדם הסביבה טריפה היתה ודיעק בידי אדם אינה מתרין גבי טומות הגידין שפין חוזר להכשירו ע"כ ס"ל דאפי' ניטל ע"י חולי כשרה , אבל הט"ז והש"ך מיישבים דברי הבלבו בחירוצים שונים והשיקר כמו שתירץ הש"ך לבסוף וז"ל דגבי ריאה לא מהני סתימה ודופן סותמה בלתי דהוי סתימה דמעיקרא כמ"ש רש"י והפוסקים משא"כ הכא ולא כהפר"ח ע"ש(טן) ואין שם כי אם החוטין בלבד ואף בזין שם החוטין אלא הוא אלא כך בחלב ובלא חוטין מתי כשירה וזה מוכח ממה שכתבתי לעיל בריש הסימן בס"ק ג' בשם הב"ח והפר"ח (יז) היו לה שלשה כליות כו' והקטינה היותרת כו' כתב הב"ח הלשון משמע שהשלשה אינה עומדת בשורה א' עם השתים אלא נמצא במקום א' אבל אם עומדת זו אצל זו ואינה לקותא בחדא אז היא טריפה דאמן ליתא לן דהיותרת לקויה דילמא שכוליא שלישה יתירה היא לקוי והו"ל לקתה בכוליא אחד דטריפה עכ"ל וכתב הט"ז ולא ידענא מי הכניסו להוכיח בטריפות ע"י חילוק זה דודאי על כל א' יש שם יתירה וכל שאמרו שתים כהלכתן אמרינן שהם הכליות שלה וזה פשוט לפע"ד ע"כ וזה כדברי מהרש"ל שם מי' פ"ט שכתב דאם יש ג' כליות וכולן עומדות בדרך חדא ויש לקותא לו אחר חסרון בא' מהם כשירה אבל אם הג' אינה עומדת בדרך חדא והלקותא לו מחסרון הא באחת מאותן השתים העומדות בדרך טריפה עכ"ל דגם הט"ז לא בא לחלוק אלא בעומדות זו אצל זו במקום א' דאכל חדא וחדא יש שם יתירה הואיל דקיימת כולה זו אצל זו במקום א' אבל אם הג' אינה עומדת בדרך תדא והלקותא לו החסרון הוא באחת מאותן השתים העומדות בדרי טריפה דודאי על השלישית שמאלה עומדות בתקום א' שם יתירה : ולא כמו שהבין הפר"ח שדעת הט"ז גם בזה להכשיר זה אינו וק"ל . וגם הב"כ הגיה דין זה בא"ע , אבל בנו של הב"ד בא"ב בהג"ה מביא ראיה ברור' לדברי הב"ח מסי' ל"ה גבי ב' ורדות שא' מקן הפוך והשני אינו הפוך הולכי' אחר היותר גדולה וכתב הש"כ שם בס"ק י"ב דאם שניהם שוים טריפה ומביא זה בשם כתה פוסקי' ואתה תחזי לא תמרינן שאינה הפוכה הא הורדא ושאינה הפוכה יש לה תוקר ורדא והפוכה דינה כמו קטנה הורדא אלא ודאי כיון דשניהם שפק אמרינן דילמא הפוכה הא הורדא וטריפה ה"ג ל"ש ע"כ וזה והוא דמיון ברור לדברי הב"ח וגם מ"ש הכא בסי' זה בס"ק י"ג הטעם דטריפה משום שפק דאורייתא וה"ל ל"ש ע"כ וכה"ג כתב בתשובת ל"ל שם , וכתב המ"י דכן נראה עיקר לדינא , והפר"ח רוצה להפריז יותר על מדותיו ולהטריף אף שהשלישית אינה עומדת בדרך אחת אם עם השתי' אלא במקום אחר ושעמדת דידיה הוא דאילו מיעלו הכליות כשירה וכן אם נפרצת בכוליא אחת לו בשלשה כליות כשירה ומעפ"כ לקתה כוליא אחת טריפה משום שלקות מכאיב יותר מ"כ אף אם נמצאו כליות יתירו כל שיש לקותא בכוליא אחת טריפה ע"כ וזה ליתא דהיתרת הוי כמו אבר אחרת שהלקותא אינה עושה בה טריפות ודו"ק ! אלא בדקיימת כולה בדרך אחת ויש לקותא לו אחר חסרון בא' מהם אין להטריף אלא בדמעת הלקותא בתוך החריץ עצמו אבל בדלא מטא לתוך החריץ יש להכשיר וב"י והרשב"א ומיימוני ולהכשיר הואיל שיש מכשירין בלהו הכי בדקיימת כה"ג , (יח) לובן בכוליא י"א דלקותא היא , וכתב מהרש"ל מ"ש פ"ו מע"ב דאינו פוסל עד שיגיעו ללובן שבכוליא שהוא מקום חריץ ובמה ניכר דלקוי הוא הואיל דאינו פוסל עד שיגיעו ללובן וכבר הוא לבן י"ל כיון דא"ל למיקס עלה טריפה דספק דאורייתא הוא עכ"ל ונראה מ"ל דאינו פוסל אלא בדמעת הלקותא בתוך החריץ כגון שנטלו כלב קודם בדיקה הוי ספיקא דאורייתא ולחומרא וכ"כ בתשובת מהר"ש די מדינא סי' ל"ה ול"ו ובדברי ריבות סי' ש"י ע"ש :

(יט) וכן כל שינוי מראה , והעתר כתב דירוקה כשירה וכ"כ התו"ה בלל כ"ג וכ"ש מהרש"ל שם והב"ח ופירשו דהיינו דוקא כתתי (שקורין גרי"ן אי בלויא) וכן פירש בטריפה בעיף ד' אבל ירוקה הנקרא בגל טריפה , ולפי דשם ירוק מתרגי' אתרוג דהיינו בגל כדאמר בלולב הגזול שמה ז' ירוק בסתמי

(כ) פוסלת בה ואעפ"י דכל האיברים חוץ מריאה אין שינוי מראה פוסל שאני כוליא כיון דלקותא פוסל בה ושינוי מראה הוי לקותא כדאיתא בש"ס פא"ש דף מ"ז ע"ב ע"כ , ולפי זה מאי שכתבתי לעיל שלא במקום הפסד מרובה במוגלא ולקותא אפי' שלא יגיעו ללובן ואפי' רחוק הרבה מתקום חריץ דעריפה ה"ל בשינוי מראה לאפילו לא נגעה לאוכה כלל דעריפה וק"ל , ודע דכתב הפר"ח בלובן הכוליא יש עליו קרום דק מלמעלה ולפעמים נמצא אותו קרום שחור נוטה לדיותא ותחת אותו הקרום מולאין הלובן לבן כאחר כליות שמעתי שנחלקו בזה חכמי הדור שלפנינו מהם אומרין ומהן מתירין ולענין להכשיר משום דהא דשינוי מראה מעריף אינו אלא דמעטא לקותא למקום חריץ והקרום אינו נקרא חריץ וכן דעת מהרש"ל והב"ח דהא דשינוי מראה מעריף אינו אלא מעטא דהוי לקותא וקי"ל והוא דמעטא לקותא למקום חריץ אבל אם מ"ש לעיל להעריף בלקותא אלא במקום הפסד מרובה אף שהוא ממקו' החריץ רחוק הרבה להכשיר בשינוי מראה כל שאינו מגיע למקו' חריץ כו' ע"כ ולפי מ"ש לעיל להעריף בלקותא אלא במקום הפסד מרובה אף שהוא ממקו' החריץ רחוק הרבה ים להעריף אפי' בזה וכמ"ש במתוך שלפני זה אבל בהפסד מרובה יש להכשיר במעשה כזה דלא כהט"ז שרוצה להעריף בשינוי מראה אף אלא נכנס כלל וזה ליתא (כא) אין שום טריפות כו' אף לא מ"ש בס"ס מ"ו שאין לחוש לאוכלת זקן דטחול מ"מ הכא גבי כליות מודינא , (כב) מפני שהם סגורים כו' והפר"ח כתב שוד טעם דהרי ליכא טריפות בכליות אלא כשמגיע למקום חריץ דהייטו לובן וכוליא של עוף ליכא לובן בתוכה ולפיכך אין טעם להעריף

בשוף וכ"כ הרשב"א בת"ה דף נ"ה ע"ב וכתב ב"י

בס

בשם מ"ח ומטעם זה היתר הר"ם תרנגולת שנפח כוליתה בבילת תרנגולת וכשרה כדין עכ"ל, (כג) בניקב יש מכשירין ויש אוסרין כולו עד סוף ההע"ף קשה להלמס וכבר הביאו הל"ח והש"ך וכתבו ואולי יש טעות בדבריו ע"ש:

א בין בעוף • והתו' והפוסקי כתבו לר"ח בעוף טריפה וכן הוא בהגהו' ס"ד סי' פ"ח ובה"ה דמהרש"ל סי' נ"ו וז"ל כתב רא"ה שאם ניטל בעוף סתמיים וזהו שהבילה מוצחת בו ר"ח ור"י פוסקים בעוף לאיסור מה"ז עכ"ל וכ"ם הב"ח דיש להחמיר היכא דליכא הפסד מרובה וכ"ם בא"ה בלל כ"ה דין ע' וכן מסיק בד"מ וכתב ורחיתי בא"ז בדבריהם ובני נקטינן מכל תרנגוליס שנמלאים בשליתן ביניס מרוחיס ונקרעים יש להכשרן מכל מה שמה מעורין בגידין שמחוברין בשליין יש לאוסרן משום ניתוק הבלית: לתוספת שמואל סי' י"ח ופר"ח ע"ש, לכן אם ניתוק הולד בתעי הבהמה והולד בשחיטת אמו כשרה דמה בכך שניתוק הולד, גם אם בתוספת שמואל סי' י"ח ופר"ח • (ב) וכ"ם ניקב כלומר לפי הכלל דקיי"ל לקמן סי' נ' דכל מבר שאם ניקב טריפה כו' אם ניטל טריפה אלא דיש מחמירין בניקב כו' וכ"כ בד"מ, אבל בניטל האם לכ"ע כשרה כדאיתא בתוספה ובש"ם בהליה, (ג) ויש מחמירין כו' והב"ח כתב דמרלה מסוגיא דש"ם פא"ע ופ' אחד דיני תמונות דמדינא אסור בניקב לו בניתוק האם ולפיכך אפילו בהפסד מרובה אסור מיהו בנחתך מקלתו כשרה עכ"ל והשיג עליו הש"ך וכתב וז"ל ולא נתברר לי דבריו וכן בתו' כת"ע דף מ"ח ע"ח והתוספה לשם סי' מ"ז משמע להדיא דניקב האם כשרה וכן משמע מרוקח סי' של"ח וכן נראה מדברי שאר פוסקים עכ"ל, וכן הפר"ח השיג עליו בזה ועוד אחרת דמ"ש דבנחתך מקלתו כשרה דברי חימה הן לפי שיטתו דכיון דבניקב טריפה נחתך מקלתו הייתו ניקב כו' ע"ש וכן הב"י סי' מ"ג כתב להדיא דנחתך מקלתו הייתו ניקב ע"ש, ע"כ שלא בתקוס הפסד מרובה יש להחמיר בניתוק ואפילו בניקוב: ובנחתך מקלתו דהייתו ניקב ונחתך כולה הוי כנטול וכשרה, אבל בתקוס הפסד מרובה יש להכשיר בניתוק וכ"ם בניקוב ובנחתך מקלתו, (ד) ויש אוסרים כו' כ"כ התוס' בפא"ע דף מ"ח שאם ניקב בים השתן לו ניטל טריפה ומה שלא הוזכר לא בתוספה ולא בגמרא שתא הוי בכלל ניקבו הדקין, (ה) והבי נהג להטריף כו' וכ"כ מהרש"ל בא"ז שלו שם דירלה לנהוג הכי אלא שבספרו פה"ע לא' מ"ב הזר בו ע"ש אבל אמו אין לנו אלא פפק רמ"ח ולהחמיר אף בהפסד מרובה רש"ל הביא מעשה שמלאו אחוב בשלל של ביניס והטרפוהו מעוס שהיה בחלל הגוף ושמת ניקוב מ' מהאיברים וכן הוא בא"ה:

(ו) **אפילו** נקב שרלה בו כו' טריפה, מקור דין זה מתשובות הרש"בא סי' שפ"ג ומביאה בב"י שכתב שם שכשאל על נקב שנמלא בדקין המוך לקיבה והלך בשיפוע ומתחיל מכל מלו והולך ושפוע בעביו כלפי מעה ויוצא לחוץ והשיפוע כמו אלכע ונרלה מעיניו שנברלה כן בשעת ילירת הבהמה ואומרים קלת מנשים שכן דרכן של רוב בהמות והשיב שהיא טריפה ואינן הופשין לאוסרן שכן דרכן של רוב בהמות שהן בדבריהן שמה, ומתשובה זו מתר הש"ך בבה"כ לעיל סי' מ"ג בס"ש הע"ז נענין עגלים שנמלאים שיש להם נקב מפולש בעמוד ברחם העב וסביב הנקב מבפנים מקיף עור העמוד ואומרים מקלת מנשים שכן דרכן של רוב עגלים שם כשירה הם כו' ע"ש, וכמ"ש שם, (ב) ואפילו ליתה כו' הוא הגלד העשוי כלמר מבפנים וגורדין אותה בחוזק מהם, ואף אם עלה קרוס ונסתם אינו סתימה ההכמתת רוב המפרשים דבבל נקובים אין הקרוס סותם ואע"פ שיש חולקין כן עיקר וכ"כ הרוקח דבבל נקובים אין קרוס סותם והא דקאמר תלמודא בריאה ובוטע לרבותא נקטיה דיש לריאה ובוטע ב' קרומים ואם ניקוב זה בלא זה כשר והייתי סבור קרוס שסתמו מועיל קמ"ל דלא וה"ה בבל נקובים ע"כ וכך העלה הרב"בא במשמרת הבית דף ל"ה ולא כהרא"ה ע"ש, וכבר כתב רש"י בפא"ע דף מ"ג דכ"ד לריאה שניקבה ודופן סותמה ולסתימת דרכים בחלחולית דלקמן דהיא סתימה מעיקרא היא ש"ך ופר"ח, והטעם שעלה מחמת הבה אפילו קרוס עבה סופה להתפרק ואינה סתימה וק"ל, (ג) ואם חלב טהור כו' מדברי התוס' פא"ע דף מ"ע ומדברי שאר המפרשים שם מחבלר שאפילו מתא תחוב בנקב וחלב טהור סותם כשר ש"ך ופר"ח ודלא כמ"ש בתשובת בחר עשק סי' כ"א בפשיטות, בלי ראיה רק מסברת עלמו וז"ל ועוד מי אומר בדוקא כשהנקב בלי מתא אבל אם המתא על עמדו עומד ותמיד ניקב קשה הדבר להאמין כי יסופר שהשומן ימנע המתא לו שקוף תלנאת עכ"ל ובודאי אישתמוט מלינה דברי התו' והפוסקים שכתבו כן בפשיטות ואולו ראה לא היה הדבר קשה עליו כ"כ, ודע שלא חלב טהור סותם אלא ה"ה לבשר שסותם וכמ"ש הרמב"ם בפ"ו ולראייה כתב הב"י וד"מ וש"ך כמו הדרא לגמרא דבמסוך סעיף ג' ובדאמרינן גבי ריאה בסי' ל"ו דהיכא דניקב שימפונא דריאה ובשר סותם ע"ש והכי אמרינן לעיל סי' ל"ט גבי ריאה שניקבה ודופן סותמה בשירה ע"ש,

בתב האו"ה בכלל נ"ב דדוקא בדבר שניקבו בתחלה אבל בדבר שנריך שיעור לנקיבתו כגון נקיבת העמוד לא אמרי אחיתה דדילמא אינו סותם כ"כ כעובי דינר זהב וכן עיקר ולזה הסכימו האחרונים, וזה מ"ש הע"ז לעיל בסי' מ"ג ס"ק ב' דאף אם העור שעל העמוד לא ניקב שם טריפה כו' ע"ש ובמ"ש שם, אבל מ"מ נראה לפי מאי שכתבתי לעיל דהכי נקטינן לאם העמוד בחוץ שלם ולקוי בפנים אין איסור דאחרון בפנים לא שמיה אחרון לענין זה הקרוס זה סותם דלא הוי אלא אחרון מבפנים וכשר, דמאיזה טעם אמרינן דאינו סותם דנריך שיעור לנקיבתו דנריך שיאחיר כעובי דינר ואם לא נשאיר כעובי דינר זהב אף דנשאיר למעה ונשאר שלם האויל ולא נשאיר כעובי דינר זהב טריפה אע"ה אינו סותם דילמא אינו סותם כעובי דינר זהב והוי בחלולו לא נשאיר עובי דינר זהב וטריפה, אבל לענין זה אין נריך שיעור לאחרון מבפנים לא שמיה אחרון וסותם וכשרה דאחרון בפנים לא שמיה אחרון דהא הקרוס זה אחוק בו שפיר והוי כעור העוזל עלמו והוי כמו אחר שאין נריך שיעור לנקיבתו וק"ל וה"ה דקרוס זה מלי לאלטרופי לעובי דינר זהב מהאי טעמא שכתבתי ולא כמו שמלאתי כתוב בכתבי הרב מ' מונא ז"ל שהיה אב"ד בק"ק ווערונן דכתב בשם הע"ז סי' מ"ג דאין קרוס העמוד מלטרף לעובי דינר זהב וזה אינו לזה לא בעין הע"ז, וגם על זה פליג הש"ך בבה"כ, וגם במ"י ראיתי שכתב נמי הכי כמו שמלאתי בכלבי מהו"ר מונא ז"ל ובעיקר לא דקו בדברי הע"ז ודו"ק, והאויל דאתי לידי סימא מלתא הש"ך כתב על האו"ה בכלל נ"ב בתה שכתב דדוקא בדבר שניקבתו בתחלה אבל בדבר שנריך שיעור לניקבתו פגון נקבת העמוד לא אמרי אחיתה וז"ל ול"ד לחלחולית דסעיף ה' דע"ג דיש שיעור לאחרונו כשרה בין הירכים הע"ג דמשמע מדברי רש"י פא"ע דף מ"ג סוף ע"א דהייתו נמי מעמתא דקי"ל בשר שאתם יש לומר דאתם שאני האויל ודרך שמאכל הוא לירד למעה אם כן כשהירכים מעמידין אותה שוב אינו יוצא לחלל הגוף ויורד למעה כעבעו משא"כ הכא עכ"ל, ולאו הבנותי דבריו היאך אפשר ובייך לדמויי שיעור לנקיבתו להכא לדהתם דהתם בחלחולות נריך שיאחיר למעה בכרכשתא כמלא בעלא בתורא אבל כמה עובי דאתיתה יהא לנקיבתו לזה לא נריך שיעור ומש"ה הבשר שבין הירכים שאתם הנקב אבל בעמוד שנריך שיעור עובי דאתיתה לנקבתו דהייתו נריך שיאחיר כעובי דינר זהב ומש"ה החלב והבשר שאתם לא אמרי אחיתה דילמא אינו סותם כ"כ כעובי דינר זהב ועוד דהא התם בחלחולות אמרינן והוא שיאחיר כמלא בעלא בתורא והבשר שבין הירכים סותם כשירה דכך הלכשירו כמו נקיבת העמוד ונאחיר כעובי דינר זהב, ובאמת אי לא נאחיר כמלא בעלא בתורא הבשר זה אינו סותם ודוק היטב בדבריו וע"ע בדבריו, (ד) חוץ מקרוס שעל הלב הוא ערפאת ולשון הרמב"ם בפ"ו הוא כך חוץ מחלב הלב והקרוס שעל הלב כולו והתחילה שבאמצע הבטן המבדלת בין איברי המאכל לאיברי הנשימה והוא שקורעין אותו ואח"כ תראה הריאה והוא נקראת ערפאת הכבד והמקום הלבן שבאמצע וחלב האעי האחרון שבאיברים אינו אין מגיעין לפי שהם קשים ונקב שנכתב באחת מהם אינו כמתים ע"כ ולדעת רש"י ושאר המפרשים הטעם שאינו סותם לפי שהלב זה אינו מהודק שפיר דומיא דשאר חלב עהור והטעם שחלב טמא אינו סותם ג"כ הוא מפני שאינו מהודק יפה וכמ"ש המחבר וע"ז מ"ש בסי' מ"ק ח', (ה) וחלב שעל הכרכשתא סי' שקורין עבחיי חלב שעליה נפשה קרויך קרעין כעין חטים עגולים ע"כ אינו סותם, (ו) ובעוף כל שומן שלו דבוק בו מאד וסותם דעוף לא אינו כנגדו טמא מהרש"ל פא"ע סי' ס"ב כתב שהסכימו לזה כל האחרונים וחלילה לו לחלק עליהם בלי ראיה מספקת אבל מ"מ אלמלא בא לידי כה"ג לא הייתי אוכלו כיון ששומן עוף הוא רך אין זה סתימה אבל חלילה לאסור לאחרים עכ"ל ושיין בתשובת בחר עשק סי' ס"ח שכתב שאולי יש להחמיר בשומן מוזאת הבא מכח פיעוס דלא מיקרי סתימה דאם תכחים סופו להתפרק השומן, ובאמת הא"י עליו שהוא נגד מסמעות סתימות לשון הפוסקים ע"כ ולע"ע לדינא ולהיודע יבין ויסכיל בדין זה ויבורר, (ז) בשאתו אבר שהשומן דבוק בו בתולדתו ומשמע דה"ה לבשר שאינו סותם אלא בבה"ג וראיה שניקבה ודופן סותמתה דכשר הוא מעוס דהבשר אלו בתולדתו וכבר שפיר בביאורא הא אלו הכי לא וכן דעת הש"ך ועיקר ודלא כהע"ז פר"ח, והמ"י שם בכלל נ"ו רוצה ליישב קלת הש"ך שגם כוונתו לאסוקי אם הבשר אינו אלו בתולדתו

בכליות בבהמה הוא משום קילקול הבני מעים הוא שקרובים הם להתקלקל ע"י קילקול הכליות (כג) ובניקב יש מכשירין ויש אוסרין כמו בטחול ויש להחמיר אם לא בהפסד מרובה,

מה דין אם ניטלה השליא ובו ב' סעיפים,

א ניטלה האם שהולד מונח בה כשרה בין בבהמה (א) בין בעוף (ב) וכל שכן ניקב (ג) ויש נהמירין לאסור בניקב או נימוק משום דמבאיב לה יותר מניטל ויש להחמיר אם לא בהפסד מרובה,

ב ניטל השלפוחית שמימי הרגלים נקיים לתוכה יש מתירים (ד) ויש אוסרים (ה) והבי נהגו להטריף אפילו בניקב:

מו דיני טריפות בבני מעיים ובו ז' סעיפים

א ניקבו הדקין (א) אפילו נקב שראה בו שנבראת כן משעת יצירתו טריפה (ב) אפילו ליחה שבהן סותמתו אינו סתימה ואפי' היא דבוקה בהן הרבה עד שאין יכולין להוציאה אלא ע"י הדחק אינו סתימה (ג) ואם חלב טהור סותמו כשרה שכל חלב טהור דבוק בו מאד וסותם (ד) חוץ מקרום שעל הלב (ה) וחלב שעל הכרכשת שעשוים כבובע עגולים ואינם מהודקין בו שפיר ואינם סותמים וכן כל חלב טמא אינו דבוק כ"כ ואינו סותם וחלב חיה שכנגדו בבהמה אסור אינו סותם אף על גב דלענין אכילה טהור הוא לגבי סתימה אינו סותם שאינו מהודק יפה (ו) ובעוף כל שומן שלו דבוק בו מאד וסותם מיהו אינו נקרא סתימה אלא כשהוא סותם נקב (ז) באותו אבר שהשומן דבוק בו בתולדתו אבל אם סותם נקב של אבר אחר לא מקרי סתימה וטריפה:

ב בני

ב (ח) בני מעים שיצאו לחוץ ולא ניקבו כשרה וכן אם הוחזרו מאליהן כשרה דודאי בסדרן נכנסו ולא נתרפבו מבמות שהיו בתחילת יצירתן אבל אם הוחזרו בידים (ט) חיישינן שמא הפכן מבמות שהיו אחר שנהפכו ואינו חיה וטריפות זו אסמכוה אקרא דכתיב הוא עשך ויכוונך מלמד שברא הקב"ה כוונית באדם כלומר ברא בסים לכל אבר לישב עליו שאם נתהפך אחד מהם שוב אינו יכול לחיות כיון שירד מבסיסו ואינו יכול עוד לעמוד לפיכך ה"ה אם לא יצאו ונמצאו מהופכין טריפה בין בבהמה בין בעוף וכן אם נמצאו מעיים בין עור לבשר ונמצא שם תפור יש לחוש שמא יצאו ונתהפכו אבל אם לא נמצא שם תפורה ולא ניכר שם שנקרע (י) ולא ניכר שם שום ריעותא כשרה :

ג הדורא דכנתא והם הדקין שסובבים סביב הכנתא בעגולה אם ניקב אחד באותו צד שבינו לחבירו אפילו אין שם חלב טהור כשרה שחבירו הוא רך וסותם ומגין עליו ואין צריך לומר אם נקבו במקו' שיש כנתא דכשרה שהכנתא חלב טהור הוא וסותם :

ד מחט שנמצא בדקין טריפה דחיי שינן הואיל והולכין בהיקף וקרומן רך שמא אוכלין ומשקין דחקוה ונקבה הדקים ובנקב משהו אין להם בדיקה :

ה חלחולת והוא הכרכשתא שהוא המעי האחרון שהוא שוה בלא עיקום והרעי יוצא ממנו אם ניקב במשהו טריפה כמו שאר המעים (יב) ואפילו חלבו המקיפו אינו סותם שאינו דבוק בו מאוד (יג) בר"א שניקב לחלל הבטן אבל אם ניקב במקום שהוא דבוק בין הירכים כשר שהירכים סותמין אותו ואפילו ניטל כל מקום הדבוק בין הירכים כשר דק שישאר ממנו כמלא (יד) ד' אצבעות בשור הגדול (טו) ובדקה לפי שיעור זה הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו ואם באותן ד' אצבעות ניקב י"א דאפילו במשהו טריפה ויש מכשירין עד שינטל רוב רוחבו :

ו ואם סירכא יוצא מן הדקין או מאחד משאר אברים שנקובתן במשהו ונסרכא לדופן או למקום אחר ובדקו אותו האבר או המעים מבפנים ולא פוצאו שום ריעותא יש מכשירין דאין אומרים אין סירכא אלא מחטת נקב אלא בריא' ויש אוסרין דכללא אמרו אין סירכא בלא נקב :

כיון דין אם נמצאו בני מעיים יתירים ובו ה' סעיפים ,

א הדקין יוצאין מן הקיבה ומושך משם חוט אחד ואם יוצאין שני בני מעיים בבהמה מן הקיב' מתחלתו עד סופו זה בצד זה (א כמעי העוף יתרת ופריפה בר"א שיוצאין בשני מקומות

א

רק שנמשך לבשר אבל אם הוא מגלו בחולדתו אף שאינו דבוק מותר אבל הלבון לא עדיף כו' מ"ש הש"ך לא מסמע כן וכ"ע ע"כ ע"ש ,

(ב) בני מעיים שיצאו לחוץ ולא ניקב כשרה , משמע אף דעדיין המה לחוץ ולא הוחזרו כשר ובאמת דין זה לא נתבאר בב"י וכב"ע ודברי עצמו הוא (ע) חיישינן שמא הפכן כו' חיירי בחוטו שהחזיר לא מהיק מדעתיה לדקדק בזה חיישינן דנהפכו אבל היכא דידוע שלא נתהפכו כשרה , ועיין בל"ח דף קע"ח , (י) ולא היה ניכר בה שום ריעותא כל"ל והכי איתא בהגהות רמ"א ובמ"ו אחרוך בלל כ"ה אחר מהם הוליאו דין זה , ופי' מחיים דהייטו שהיתה הולכת יפה קודם שהיתה דליכא למיחוש לריחוק מיבריס , כ"כ או"ה בלל כ"ה בהדיא , כתב בפ' ל"ח שמעשה בא לידו בחרגול מכורם שלא היה ניכר בו שום קרע ולא חתירה ובני מעיו היו מקלתן דבוקים בבשר והמוכיס לשר והטריפה לפי שסתם בכלל כתב דכתב הב"ה שלא יהא ניכר בו שום ריעותא וכיון שיש כאן ריעותא טריפה דידים מוכיחה שנקרע וחירוסו מוכיחו ג"כ עליו שלא היה לו ביליו ע"כ ואין דבריו מרתין דכיון שאין כאן שום תפירה ולא ניכר בה ג"כ שום קרע היכן הם הידים מוכיחות שנקרע וחירוס לא הוי ריעותא כלל לומר בע"י הבירוס נעשה הקרע וגם מה שמלאים הבני מעיים בין עור לבשר אינו ריעותא ומ"ש בב"ה עור ס בכאן ולא היה ניכר בה שום ריעותא כבר השיגו הש"ך שאינו ר"ל שלא יהא ניכר שום ריעותא עכשיו שברי אין לך ריעותא גדול מזה שמלאו המעיים בין עור לבשר ועוד דא"כ הול"ל ולא יהא ניכר ריעותא אלא ר"ל שלא היה ניכר ריעותא מחיים וכדפרישית , והילכך נראה עיקר להפשיר בדין זה וכן הכריס עתו הפר"ח ע"ש , (יא) מתני שנמצא בדקין טריפה דחיישינן כדחיישינן במרה הואיל והולכין בהיקף וקרומן רך שמא אוכלין ומשקין דחקוה ונקבה הקרום ונגיב משהו אין להם בדיקה כדלקמן סי' כ"ח ע"כ לשון הר"ן , אבל בהג"ה ס"ד סי' כ"ב בשם מ"ז ובמ"ה כלל ע"ו בתבו וז"ל מעשה שהיתה מתו מונחת באורך הדופן של הדקים והכשירוהו זקני הדור דאורחיה הוא ליבנוס דרך החלל של הושבו וחוזר ונכנס כך דרך בני מעיים אבל אם נמצא כעין זה בדופני בית הבטומת אפילו באורך הדופן טריפה כיון דחללה רחב אם איתא שדרך הושבו נכנס על הפרס אינבני ליה לאסתכוחי עכ"ל וכ"כ בבמ"ק וכתב בהגהות מו"ה וז"ל אך בתשובת הגאונים לא נקבו אלא נמצא לאורך הדקין כדרך המאכל ולא נקבו חתיכה עכ"ל , ומה שתיה הד"ת על מו"ה דלגבי מרה כתב שנוהגין להטריף ונכון הבשר כבר תירץ הש"ך דדעת המו"ה לחלק דדוקא במרה חיישינן כיון דלית לה דוכתא למיפק אלא תוכחת במרה כל שעה משא"כ בדקין ומילוק זה איתא בב"ח בע"כ , ולענין דינא מסיק הש"ך והגאוני זהב דבתפסל מרובה יש להקל בתוכחת לתרכן אבל אם היא מחוברה ורחיצו שנעשה קרע נקב עריפה אפי' לת"ס רמ"ח בסי' מ"ח ס"ו בהתפסל דבהפסל מרובה יש להתיר במקב מלא ס' הכא חתיר טפי כיון דהר"ן מוסר אפי' בתוכח ואינו סתוב בלל אין להקל עבדו כולי האי כיון דרמיגו שהתחילו לנקוב ובמלא ק"ל מבחוץ אף בתוכח לתרכן יש להטריף וכן בבהמת עכו"ם יש לחוש לעולם לכבדת הר"ן דבעכו"ם לא שיך הפסל מרובה , פר"ח , (יב) ואפילו חלבו המקיפו כו' כמ"ש בס"ח , (יג) בד"ת שניקב לחלל הבטן אלו דוקא ואפילו שלא לגד חלל הבטן כל שאינו דבוק ביריכים מיקרי שלא בתקון הדבק כ"כ ב"י(יד)ד' אצבעות הוא פירוש בעדה איתא בס"ם וי"ת הייטו ב' אצבעות ו"ת דהייטו אצבע והוא דעת רש"י ותוספות ב"י וכן לקמן בסי' כ"ו ס"ה בשם יש מי שאומר והמחבר זה לא מביא החם בסי' כ"ו אלא דעת רמב"ם לחודה מפרש ד' אצבעות כמו שסתם הכא ודע דכתב הש"ך בס"ק י"ב וז"ל ד' אצבעות הוא פירש בעדה בתורה בס"ם וי"ת פוסקים מפרשים בעדה בתורה דהייטו ב' אצבעות ומוסיפים ב"י וכן לקמן סי' כ"ו ס"ה בשם יש מי שאומר עד ס' הכא חתיר בכתבי הרב מוה"ר מוסא הכ"ל שכתב וז"ל רלה לומר וכו' לקמן לא קאי אמ"ש בס"ך יש פוסקים דבעדה בתורה הם שני אצבעות אלא וכי קאי אמ"ש שכתב בעדה בתורה הייטו ד' אצבעות ועל זה קאי הש"ך וכתב יש פוסקים שני אצבעות אבל וכן לקמן כתב אמי כהאי דהיא ד' אצבעות ולא בהיש פוסקים הג"לוק"ל ע"כ .

וראיה שהארך לתוך ולפרש הכי מנוס דלקמן סי' כ"ו לא הביא ב"י בשם"ע אלא דעת רמ"בם .ורש"י שבאיבו העור הרמ"בם מפרש בעדה בתורה הם שני אצבעות ד' אצבעות ורש"י מפרש בעדה בתורה אצבע וה"ה האיך אפשר לפרש ולמימר וכן לקמן קאי אמ"ש הש"ך בשם יש פוסקים בעדה בתורה הם שני אצבעות , ומנוס הכי מפרש וכן לקמן קאי אמ"ש כו' אבל דברי הש"ך במ"ם וכן לקמן סי' כ"ו ס"ה בשם יש מי שאומר דקאי אמ"ש כו' אבל דברי הש"ך קאי אמ"ש בס"ם וכן לקמן סי' כ"ו ס"ה בשם יש מי שאומר דקאי אמ"ש בס"ם בלשון מי שאומר ועוד דלשון וכן משמע דקאי אלפני פניו ועוד במאי ראיה הש"ך שכתב דעת רמב"ם לחודה מפרש ד' אצבעות ומחשוב שר"ל רוב האורך אלא האמת בכבל הל' אצבעות שהוא כדי תפיסה ניקב במשהו כשר ניקב ברוב רחבו ר"ל עד שינטל רוב במקום הנקרא תפיסה שהוא ד' אצבעות עכ"ל , ורבו המפרשים בפירושו כמו שרבו וגם מאי כתבתי בגליון עור שלי פירוש הנכון והאמת ואתיכ מלאתי בס' .פר"ח בדבריי' וכאן לא ראיתי להאריך מנוס דלדקן אין נפקותא דלענין דינא הברת האוסרים במשהו ראיתי עיקר בס"ם וכן דעת הרש"בא במשמרת הבית דף ל"ו וכ"פ הב"ח ופר"ח ולפיכך אין להקל אף במקום הפסד מרובה ואין שינטל מקום הדבוק. ואין לא ניטל מקום הדבוק פריך שיהא המקום בלי תפיסה אלא בלי נקב , כן משמע מדברי מהר"ל שהעתיק הט"ז בסי' זה ס"ק ו' ו' אף שהש"ך בב"הב כתב על דברי מהר"ל שלא שיהא המקום בלי תפיסה אלא שיקר חיוחא תלוי בבלי תפיסה ואיכא לחמוחא לגיטל הכבד במקום מרה או במקום חיוחא לגיטל סי' מ"ח אלו שאינם נכונים מ"מ דין זה דין אמת הואיל שניקר חיוחא תלוי בבלי תפיסה ואיכא לחמוחא לגיטל סי' מ"ח ולא כמ"ש הל"ח דף קס"ב ע"ל להקל וכתב ואע"ג דבש"ע לא הבריע היינו מפני דהשמיטו ליה להב"י דברי רבינו ירוחם ע"ל סוף אות י' דכתב דהעיקר ולא כמ"ש הל"ח דף קס"ב ע"ל להקל וכתב ואע"ג דבש"ע לא הבריע היינו מפני דהשמיטו ליה להב"י דברי רבינו ירוחם ע"ל סוף אות י' דכתב דהעיקר בהמכשירים ויש לנו לילך אחר המכריעים האחרונים שהם העור וד' ירוחם עכ"ל דיל"ל דגם הב"י רלה דברי ר' ירוחם ונפ"ה לא הבריע להקל משום דהעור ור"י הם תלמידי הר"מם הגמ"ש חמיד לשיטת הרמ"ם ואין רלייה מהבראתם , ולא כמו שסבר הש"ך להקל בהפסד מרובה ובפרט שהם רבו דעות בפירוש זה רוב רבנו תיקוס מדוכחיה , (יח) ויש אוסרין , אבל הלבה כהים מבבירן דאין סירכא ובופה אלא בריאה ולא בשאר אברים וכתב רמ"ח בהגהותיו ומ"מ יש לדקדק שלפעמים מצאו בשעת הרבה ועל יון נסתמו המעיין ולא הוא עריפה ויש לבדוק ע"י קש או מוסה אם נכתמו ע"כ ותמהני על המחבר על מה ולמה השמיטוהו , וכתב בד"מ בשם הגהות מו"ה שם יש בהן ליחות הוי לקותא ועריפה ותרגולים שיושבים על הבילים לאוצא אפרוחים יש להתיר בהן יותר מבשאר עופות מכח חלישותן עכ"ל הג"ה עכ"ל ד"מ וכן הוא בשאר אברים ובכתב רמ"ח בפוסקמדינא מביאה מהר"ל בח"ל שלו סי' כ"ו ונראה דמ"ש אם יש בהן ליחות הוי לקותא ועריפה ר"ל בנגין שבשר שתחתיו רע דהוי כמתחסתם כדלקמן ס"ם ג' אבל כשבשר מתחתיו יפה אין נטשם כלל לאסור וכן נראה מדברי מהר"ל שם להדיא ע"ש ס"ד :

מז (א) במעי העוף פירוש כמעי העוף שדרכו בן מנוס דמן הפק ועד הקורקבן קנה של מעיס אחד והוא קרי בני מעיס ובראש הקורקבן יוצאים

יוצאים בני מעיים גמורין ובאמת אם נמצאו בעוף מעי יותר מהרגיל להמצא בו טריפה וכמו ביתבאר בסמוך : (ב) כשירה וכן כתב הרב רמ"א בהג הסוטים להש"ע וכן עיקר , לבד אין דבריהם עיקר להקל אלא נקעינן כהומרי דכולהו פירוכי וגם יש לחוש להכשיר לפירש"י ולפיכך להכשיר צריך ג' תנאים אחד שקודם שמתחילים להפשט שיהיה ברוחב המעי כרוחב אצבע מי שאין באורך הנעוף היוצא יתר מאצבע ג' שחוזר ומתערב למעה כמוך לבית הרעי ברוחב אצבע ואם חסרה אחד מג' תנאים אלו טריפה וכן פסק הרב"א בת"ה , פר"ח , כתב הרוקח דהדין עצמו שיש בב' מעיים ישנו בב' בית הכיסות אם הדרי וערבי כשירה (ג) כשירה ויוצאין מבני מקומות דאמרינן דאמרו בגמרא דטריפה וכגנדן בעוף כבר היינו דיוצאין כ"א ממקום אחד אלא אלא בשאר שם ברוחב אצבע למעלה ובזו דוקא קאמר דבעוף כבר דקיים להו דהכי מסתכח בעופות שעושים עניפים בעוף היוצא מן הבד אבל לא מכבדין בעוף כשנולאו שני מעיים לגמרי ע"ש בב"ה שמפרש הכי דברי הטור והב"ע והכי מפרש המחבר נמי ודלא כהגו"ר שמפרש הטור ודברי הב"ע בע"א ע"ש בס"ק ב' , תרגולת שיש לה ב' נקבים מלאחוריה שבהם היא מוציאה הרעי אם בדקו אותה ורואו שהמעי שבו יוצא הרעי היה אחד לבד אלא שפי אותו המעי היה מתפשט לב' מקומות ובכל מקום היה נקב אחד בעוף התרגולת אבל המעי היה אחד כשירה לפי שאין לו יתרון הר"ש הלוי מי' כ"ה ובדור הוא , (ד) טריפה כתב המבי"ט בח"ב סי' קנ"ד על הדרא דכנתא שנמצא בלמעלה יתרת בצין כמוך דבי בכיון שהיה טורתו כצורת הסמיכה דיבי והיה מלא פרש כמוהו אף על פי שאינה במקומה טריפה ע"ש , (ה) הוא מחובר לדקין בכוס וסחוב בראשו בכ"ל (ו) שיוצא מאמצעיתו יתרת שתלוי בדקין כמו שהיה המעי יוצא בעוף מן הבד והרי הוא מובדל בין בעוף ובין בבהמה עכ"ל , משום דפסקיו סותרים זה את זה דמהכא משמע דבעוף היוצא מן הבד ואין לו אלא פה אחד טריפה ובסוף הסימן כתב בזה כשירה ומשום הכי המחבר נקוט דברי הרפא להלכה כהראב"י והרא"ש והגיר והמיר דברי ריפא והב"ה והש"ך רוצים לייחס דברי הש"ע דהא דפ"ק למעלה דבעוף מן הבד טריפה הוא דוקא בשיולאין מן הקיבה או מן הקירקבן ונכר בהוא מעי יתר שדומה לבני מעים יוצאין , וכן בבהמה מחוברין למעה ברוחב אצבע מכל מקום ניכר בשני מעיים יוצאין בתחד טריפה י אבל דק היוצא מן הדקין בשר דבשין דמן הקיבה אינו יוצא רק מעי אחד רק בתח"כ הרוק מן הקיבה יוצא מעי קטן מן אותו מעי ח"כ דק היוצא מן הדקין הוא ולא חשיב יתר ע"כ וקשה לפי דבריהם הילך מלאו ידיהם ורגליהם לפרש דברי ש"ע בח"ש בס"ח מיד אחר דין זה אבל אם חוזר ונתערב עם המעי ונעשה אחד מבני רמשים והרי שניהם מובדלים במלא הרי זה מותרת ואין כאן יתר הא אף אם חזר ונתערב הלך נעשה אחד מבני רמשים הא לתעלה מיירי בשניהם יוצאין מן הקיבה ולכן אין לנו לפרש דברי הש"ע שלא כמו שפרש הדריסה הא דפסק למעלה דבעוף מן הבד טריפה מיירי במעי היוצא הוא אריך ואינו חוזר ומתערב עם הבני מעיים אלא יורד למעה עד ימלאת הנקביה ומשם נוצאת הרעי ואפילו על פארן בנוקוס שנופל שם המעי מעיקר הבני מעים כי זה הענף היוצא מכן הוצא פה שפיכתו לחוץ בלד פה עיקר הבני מעיים ומעבר שפכים כל אחד ואחד בפה שלו לתקוס אחד על הארן אבל בשאין לו אלא פה אחד לב"ע כשירה , וכך מפרש הדריסה נמי הב"י בתה שמפרש דברי הרא"ש ע"ש , ולענין דינא הסכמת כל האחרונים בכל גוונא יש להחמיר וזלחי בהפכד מרובה יש להקל ולהכשיר בענף היוצא מן הבד ואין לי אלא פה אחד דהדק היוצא מן הדקין אינו יתר אלא דלחול בעלמא וכדאמרינן לקמן סי' נ"ה ס"ד גבי יתרת רגל , וכל זה מיירי ב' שני שיש בו רעי אבל אם אין בו רעי אע"פ שהוא חליל אינו יתר אבל הוא וריד ומכך מן הכבד ולפעמים מתחבר במעיים ונחתך סמוך לכבד ונראה כמעי יתר וכמ"ש הב"י בשם הכל בו ע"ש , פר"ח , והיינו דאם הוא בלד הכבד אבל בלאו הכי לא ופשוט הוא וק"ל . (ז) באורך אלבע כשירה אלו דוקא אלא ה"א אפילו יתר מאלבע כמו שהבאר מתשובת הרא"ש שהביאו הב"י ע"ש :

מח (א) הקיבה קיבה הוא כיס שבמעי הבהמה שהאכל נכנס לכרס ובסוף הכרס שקורין פאנ"ץ עבור כתוב וקרוי בית הכוסות והאכל נכנס מבית הכוסות להמסכת ומהמסכת לקיבה ומהקיבה לדקין ומאלו תחוב בסוף הקיבה של בהמה יחד ג' אז מהם והקיבה לא ניקבה מעבר לעבר אלא שיבלת קשה עומדת על הקיבה נגד אותו הנקיש שהחתו תחוב מבפנים והשיב בשער אפרים סי' ס"ב שיבלת הוי הוכחה שניקב והו"ל קרוס בעלה מחמת מכה שאינו קרוס כו' אבל מ"מ יש להחמיר בנחתב בדופן הקיבה ואמ"ש בניקב הקיבה רק שעלה קרוס מחמת מכה דמדינא טריפה , אלא שיש להחמיר לפי שהיבלת היתה מכוסה בחלב שעל היתר , והגם שאלא בהלב כתב שחור במקום שהיה דבוק לדופן אבל זה עליו ג"כ חלב עב ומבחוץ לא ראו שום כתם שחור וא"כ אין זה ק"ד מבחוץ ולא ניקב מעבר לעבר עכ"ל וכ"פ פר"ח וזלת בזה שמחמיר בנתחב בדופן הקיבה כפר"ח אפי' נאלא היחד תחוב בקיבה אם כשאר מעט העור שלא ניקב מעבר אל עבר יש להכשיר לכ"ע (ועיין ס"ל סי' מ"ע דנמה להחמיר) לה"פ , (ב) ומבפנים ר"ל שבפנים לעיגול , (ג) כשלה מי' ואמ"ש דקי"ל בסימן כ"ד בחלב שעל היתר אסור וקי"ל חלב מאת אינו טעמת דסותם לפי שאחרינן בגמרא שבני מ"י אוכלים אותם שעל היתר אלא שבני בבל נהגו לאיסור לכל הסתות מהני גם לבני בבל שמתיר בסתימת הקנה , ולענין זה מיקרי חלב עליון , אבל שעל הקשת אסור בתחילה לכ"ע ע"כ אינו סותם , בהגיון הבני סי' ה' להלכה הורה להעריף קיבה שלאו מתנה ג' ענפים באורך חלי אלבע ויתר מתנו כעין תחיכת מעי והיה סתום בסופו אך הבשר היה מעין בשר הקיבה בלי שינוי כלל אך העלה להתיר והכשיר עפ"י עדות שכן רגיל להתעלת בהרבה בהמות המעות מחמת כי הבוטן דוחק כלתו לפנים ומתבני כך מתבני אלו הענפים ע"ש לה"פ . (ד) טריפה שהרי אין לה דבר שסתום אותה ואף אם ניקב בתקוס שהשחול דבוק בו והשחול הוא מהני כיון שהקרוס שעל השחול אסור משום חלב ומדלקמן בסי' נ"ד ע"ש ע"ז זה הוא לשיעת ר" אפרים שאוסר חלב הדבוק לבשר שתחת הפריסה וכמ"ש הרדבי בפא"ש , אבל לבני ריינו"ש שמהגין בי היתר לאכלו וכמ"ש לקמן בסי' כ"ד שאם ניקב הכרס וחלב זה סותמו דתהני פר"ה , (ה) ורובו תחת אותו הבשר , והוא קרוס עב העובר על כל החלל ויצאו מן החזה ועד הירכים והכרס הקרויה פאנל"ה מיעוטה נחבא בלעות החזה ורובו תחת אותו הקרוס ר' עזר ור"ל , ובתבו רש"י ור"ן אם ממקום בהכרס כלה ולמעה נקרע אותו קרוס כשירה וכ"כ מור"ם אלבקר בתשובה סי' מ"ו ולזה כתב המגיד לקמן אם נקרע אותו הבשר שכנגד הכרס הפנימי כו' : (ו) אם נקרע אותו הבשר ואלא הכרס הפנימי אז הוי דינא כו' כך הגירסא לפנינו אבל לגירסא זו אין ביאור לדברי ריבא וא"ל להגיהו בדברי הכי שאם נקרע אותו הבשר אלא הכרס פנימי דינא הכי (ז) אלא שנשאל מקומו שם בו חסרון (ח) יש מוסרין ויש מתירין ואי אינא הפסד מרובה יש להקל ומיהו היכא דליכא טעם אחר שהוא הבדל בדבר להתיר ומ"ש בהגיה הבין"י ובבר כתבתי בגליון טור אלו כוונת הב"י ואחר זה ראיתי בנה"כ מתפרש כמ"ש וכן דעת המחבר בבתבו לפני זה קרע הפסה בתורך עפה טריפה משמע אי ליכא עפה אף שהוא מפולש כשירה וכן לקמן כתב בד"א בעשה הקרע ע"י החולי אבל אם נעשה הקרע ע"י הסכין ונקרע קרע מפולש אפילו בכ"ש טריפה משמע ע"י החולי במפולש שאין בו עפה כשירה כתב הב"ח דאף להעת האוסרין אם נתאלא ניקב בבשר החיפה רוב הכרס והעור קיים וידוע שזה הגיע מגיחת הבהמה דהדרא בריא וכשירה ע"ש , בהמה שנגחה חברתה בקרן בתקוס כרס החיצונה ויכר בעשה כתקוס גבוה בתקוס הנגיחה עד בל"אה שניקב הבשר שעל הכרס החיצונה והעור בלא אם ידוע שניקב בשר הנופה כשעור שמטריפה לפנינו אחרת עפה א"כ חלבה לאסור כדין חלב טריפה שכתב הב"ע סי' פ"ח אך מאחר שאין ידוע אם הנקב הוא שעור אחרת עפה החלב מותר ואם לא נתאלא אחר שחיטתו קרע כשעור עפה מ"מ יש לבדוק באחרים הפנימים שניקבתן במשהו בית יעקב סי' י"ג לח"פ ,

כתב הע"ז בסי' מ"ע שטריפות דין

בשר

או אפילו יוצאין ממקום אחד ואין שם שלם ברוחב אצבע במקום שיוצאין אף על פי שחזרו ונתערבו ונעשו שלימים במקום שכלין שם ברוחב אצבע ויותר או אפילו שיש שם שלם ברוחב אצבע במקום שיוצאין ובמקום שכלין שם סמוך לבית הרעי אין שם שלם ברוחב אצבע אע"ג שחזרו ונתערבו בסוף טריפה אבל אם יוצאין ממקום אחד ושם בראש הקיבה במקום שיוצאין שם יש שלם ברוח' אצבע קודם שיתחיל זה המעי להתפצל ומשם ואילך הולכין ומפוצלין ומפורדין אלא שסמוך לבית הרעי בבאצבע חוזרין ומתערבין (ב) כשרה :

ב בד"א בבהמה אבל בעוף אפילו מפוצלין מתחילתו ועד סופו ואין חוזרין ומתערבין אלא עד בפחות מבאצבע ואפילו כמה ענפים יוצאין ממנו (ג) כשרה .

ג מעי היוצא מבית הכוסות להמסס כשרה דכל הני חיוי ברייתא הכי אית להו והיוצא מבית הכוסות לכרס טריפה :

ד ואי אית לה תרתי סניא דיבי (ד) טריפה דיתר בנטול דמי ואי שפכי להדדי אינה אלא אחת וכשרה : ופי' סניא דיבי פרש"י (ה) הוא מחובר לדקין בכוס וסתום בראשו ולשון סניא דיבי לפי שהוא מקום מאוס ובחוש שאפילו זאבי' אין אוכלים אותו וזרקין אותו :

ה הדורא דכנתא (ו) שיוצא מאמצעיתו יתרת שתלוי בדקין כמו מעי קטן (ז) באורך אצבע כשירה בד"א שהיתרת סתום בראשו ואין הרעי יוצא ממנו אבל אם הוא פתוח שהרעי נופל ממנו לגוף טריפה שהרי ניקבו הדקין :

מח דיני טריפות בקיבה ובכרס ובו י"ב סעיפים ,

א (א) הקיבה עשויה כמין קשת ויש עליה חלב מבחוץ (ב) ומבפנים אותו שבחוץ נקרא דאקשתא והוא טמא ואותו שבפנים נקרא דאייתרא מפני שהוא כמו היתר לקשת והוא טהור הילכך אם ניקבה הקיבה והלב שעל היתר סותם אותו (ג) כשרה דחלב טהור סותם ואם חלב שעל הקשת כותם אותו טריפה דחלב טמא אינו סותם ועי"ל סימן ס"ד היכי נוהגין בחלב דאייתרא :

ב הכרס הפנימי שקורין פנצא בכל מקום שניקבה (ד) טריפה שהרי אין לה דבר שיסתום אותה שהרי החלב שעליה אסור :

ג וכרס ההיצון והוא הבשר החופה את רוב הכרס הפנימי כי הכרס הפנימי מיעוטא נדבא בצלעות החזה (ה) וריבו תחת איתו הבשר (ו) אם נקרע אותו הבשר ויצא הכרס הפנימי אז הוי דינא הכי אם נקרע אותו הבשר שכנגד הכרס הפנימי קרע מפולש באורך טפח טריפה ואם הקרע אינו מפולש מעבר אל עבר באותו בשר (ז) אלא שנתבל אי שנקרע רוב עובי אותו הבשר ולא נראית הכרס (ח) יש אוסרין ויש מתירין ,

ואם

ד ואם נתסמם אותו הבשר באורך טפח ונרקב עד שהרופא גורר
הוי בטול וטריפה אבל אין אנו בקיאין בבשר שהרופא גורדו
לפיכך כל מקום שנשתנה מראות הבשר דינו בטיטל וטריפה ואם
הבהמה קטנה עד שבכל הבשר החופה רוב הברס אין בו שני
טפחים נאסר ברובו אף על פי שאין בו טפח (ט) בין ברוב
ארכו בין ברוב רחבו בר"א שנעשה הקריעה על ידי חולי אבל
אם נעשה הקרע ע"י סכין ונקרע קרע מפולש אפילו בכל שהוא
טריפה דחיישינן שמא ניקב הכרס הפנימי כל שהוא ואינו ניכר :

ה אם נקדר הבשר הזה כארובה שיש בו חסרון (י) באורך או
בעוגל אם אין בו חסרון אלא כסלע כשרה ואם יש בה חסרון
יותר מכסלע (יא) והוא כדי שיכנסו בו שלשה גרעיני תמרה בריוח
שאין בהן אוכל טריפה דלכשימתח אותו החוט המקיף את הקדירה
יהיה אורכו טפח :

ו (יב) מחט שנמצא בחלל הקיב' או הברס דינו כמחט שנמצא
בבית הכוסות שיתבאר בסמוך :

ז המסס ובית הכוסות במקום ששופבין זה לזה הם דבוקין סביב
סביב וכשאתה מבדילן יש שם דופן לזה ודופן לזה ואם ניקבו
שם במקום דיבוקן (יג) אפילו נקב מפולש מחללו של זה לחללו
של זה כשרה דהא בלאו הכי הם שופבין זה לזה (יד) ואם הנקב
בשאר הצדדין במקום שאינם דבוקים יחד אם הנקב מפולש מעבר
אל עבר טריפה ואם לאו כשירה בין בהמסס בין בבית הכוסות
(טו) ויש מחמירין בהמסס אפילו אין הנקב מפולש משום שדופנו
דק מאד ובקל הוא ניקב מעבר לעבר ויש לחוש שמא היה מפולש
וחזר והבריא (טז) ובמקום דליכא פסידא מרובה יש להחמיר :
ונראה דוקא כשבא הנקב ע"י קוץ או מחט מחמירין משום דא"א
שתתפש המחט בעור ההמסס אם לא שניקב כולו מעבר לעבר
מפני דקותה (יז) ואפילו המחט עודה תחובה בו ולא נמצא קורט
דם כנגדה איפשר שמחמירים מה"ט בהמסס (יח) אבל אם הנקב
בא מחמת חולי אין להחמיר בהמסס יותר מבית הכוסות ג"ל :

ח מחט או קוץ שנמצא תחוב (יט) באחד מהם ולא ניכר מעבר
אל עבר הופכין אותו ובודקין אותו מבחוץ כנגד פי המחט (כ)
אם נמצא עליו קורט דם (כא) או חלודה בידוע שכולה היתה נקובה
אלא שחזרה המחט לאהוריה והבריא וטריפה ואם לא נמצא עליו
קורט דם או חלודה כנגד פי המחט לא ניקב כולה וכשירה ואפילו
לא נשאר (כב) רק מעט מעור החיצון שלא ניקב (כג) ואפילו
ראש העב שלו לצד חוץ לא אמרינן דרך חוץ נכנסה ונקבה אלא
חולין לומר אוכלין ומשקין דחקוה כן עד שנכנסה תוך הקרום
בצד העב שלה :

ט ואם עבר המחט מעבר אל עבר ועודנו תחוב בו בודקים אותו
אם נמצא קורט דם (כד) סביב המחט או עלתה בה חלודה
בידוע שקודם השחיטה ניקב כולו וטריפה ואם לאו אחר השחיטה
דחק ועבר וכשרה דכיון שהמחט עודנו שם אלו עבר מחיים היה
דם או חלודה סביבה אבל כשאין המחט לפנינו אסורה כשניקב
כולו אפילו אין בו קורט דם דשמא ביציאת המחט הלכה לה ג"כ
הקורט דם ונפסדה ואפי' אם המחט בפנינו אם מלחו או הדיחה
אותה אסורה אפילו אין שם דם וחלודה דחיישינן שמא ע"י המליחה
או הדוח' עבר הדם והחלודה ויש מקילין להתיר אם לא ניקב מעבר
לעבר והודח ונמלח (כה) או שנאבד ולא בדק מבחוץ אם היה עליו
קורט דם (כו) ויש לסמוך עליהו במקום

בשר החופה את רוב הכרס לא שייך בטוף שהרי אין לו כרס והביא ראיה
מ"ש הר"מ מעשה היה בחוזה שהיה לה מכה בבטנה כמין שני גיסים
גדולים ופתחו בטנה וראו שהדקין שלימים והכשירוהו אע"ג שיקרע העור
המיירי כשהדבר ניכר שהאת מחמת חולי ולא מחמת קוץ הא לאו הכי פסיעת
שיש לחוש שניקב אחד מהאיברים פנימים ע"י קוץ וכמ"ש סי' כ' פר"ח ,
תרגולת שבטנה לבה ולאחר שחיטה כשנקרע זב המנה קילוח מים זכים
הרבה כתב דיש מקום להכשירה כל שלא נראה לה ריעותא אין להחזיק בה
טריפות ויש לתלות בחולי שפל בבשר כדרך הפוחים שנשפך להם מים
בין פור לבשר והרואה להחמיר יחמיר לעצמו ולא על האחרים , תשובת
ב"ח קנ"ז לח"פ , (פ) בין ברוב לוחבו בין ברוב רחבו , וכן בבהמה
גדולה שעורה עפח אין חילוק בין ארכה לרחבה והכי מוכח מדין נקדר
דלקמן , וכ"כ האחרונים ז"ל , (י) באורך פי' נקדרה דהייט שנחסרה
בחפולם באורך וכשתעשה מן האורך עיגול והיה כסלע טריפה ובכעיף ג'
בס"ע דגיעל טריפה בחוכו טפח מיירי אפילו היכא שהרטיבה אינה רחבה
בעין אלא תעשה ממנו עיגול לא היה כסלע אלים טפח אפ"ה כיון שאורכה
טפח טריפה כן נראה ברור , ש"ך וט"ז פר"ח לח"פ , (יא) והוא כדי
שיכנסו כו' אבל הרמב"ם והעור כתבו בהחס שכל שנכנסין ג' גרעיני תמרה
זו אצל זו בדוחק טריפה ויש לחוש לדבריהם שהרי הרשב"א בח"ה דף מ"ג
כתב שבתוספות נראה שפוסקים להחמיר דבכלע טריפה ועיין בדבריהם
בדף כ"ד ע"ב בד"ה כסלע ביתר מכסלע ע"ש וכן פסק רש"ל , פר"ח ;
(יב) מחט שנמצא בחלל , לשון ישמח ישראל מצא בה מחט ועברה מעבר
לעבר טריפה , כל"ל דכל שנמצא מחט תחוב בכרס וכנגד לוחו מקום נמצא
סירכה בכרס תלינן לחומרא , דודאי הסירכא באתה מחמת המחט שניקבה
הכרס מעבר אל עבר אבל בנמצא קו' או מחט מונח כך בכרס ואינו
תחוב בו אע"פ שהבית הכוסות נסרך לאיזה מקום אין להעריף עכ"ל *
ויפה כתבו , פר"ח סי' מ"ח , לח"פ * (יג) אפילו נקב מפולש כשירה ,
פירוש לא מבעיא כשאינו מפולש דהיינו שלא ניקב אפילו אחד אחד אלא
אפילו ניקב אחד מ' לגמרי וגם ניקב מזה לזה כשירה , פר"ח , ב"ה
שנסרך לערכם הכבד וכנגד לוחו מקום נמצא יחד או מחט תחובה בכרס
ולא ניקב מעבר אל עבר הורה להעריף וה"ד דאין לחוש לסירכו' האיברים
שקר בתן בתשובת היינו דוקא היכא דליכא אלא סירכא לחוד ואין מחט תחובה
כנגדה אבל כשהמחט תחובה כ"ע מודו דתלינן להחמיר דהאי סירכא באה
מחמת המחט ע"ש ל"ל סי' מ"ט שער אפרים ס"ב וחוט הנשי ס"ע וחות
יאיר ע"ז לה"פ , (יד) ואם הנקב בשאר לדיין כו' ואפי' נקבו שני העורות
במקום בשוכב ע"ג המסס מדובקים בשומן אינו סותם דחלב עמא הוא
כדלקמן סי' ס"ד תוספות ור"ן ורשב"א (טו) ויש מחמירין בהמסס כו'
ולסברת זו אף בדיקה לא מהני דשמא הבריא כ"כ שאינו ניכר , ודע שב"ה
מקלתו עבה ויש בו שני עורות ומקלתו דק שאין בו אלא עור א' ולשיעת
רש"י במקום הדק טריפה ודומיא דהמסס וכ"כ רבינו ירוחם והרדב"ז
בתשובה סי' קי"ג וכמ"ש הש"ך ודלא כהב"ח והדריסה וכתב הש"ך דהא
דאחרינן דבהמסס טריפה ה"מ כי איכא ק"ד מבפנים דאל"כ דליתא אחר
שחיטה נתחב בהמסס דאי קודם שחיטה הו"ל למברך הכי משמע בת"ח
ריש כלל ל"ד ע"ש ובסימנים עכ"ל יש מי שרואה לומר שאף בכרס לדעת
רש"י טריפה אע"פ שלא יצא המחט לחוץ ואין זה עיקר כמ"ש הרדב"ז
בתשובה סי' קי"ג פר"ח , (טז) ובמקום דליכא פסידא מרובה יש להחמיר
וב"ח החמיר אף בהפסד מרובה ואין טעם לדבריו וגם הש"ך כתב דלא נהירא
כנ"ל וכן נראה דעת הל"ח בהרב רמ"א והמחבר , (יז) ואפי' המחט עודה
תחובה בו ולא נמצא קורט דם כנגדה אפשר שמחמירין מה"ט בהמסס ,
וקשה המחבר כתב אפשר שמחמירין , הלא ודאי דמחמירין בזה דאי איכא
ק"ד מבחוץ אפי' בב"ה טריפה כדאיתא בס"ח , וי"ל דאיכא למימר דהני
דסברי בהמסס אבל מ' טריפה סברי דניקב אבל מ' ל"ל בדיקה כדעת הרמב"ם והרא"ש סברי אבל מ' כשירה בלא בדיקה אך בהמסס סברי
צריך בדיקה מבחוץ שמא יצא שם ק"ד הואיל שדופנו דק מאד ובקל הוא ניקבה מעבר אל עבר ויש לחוש שמא היה מפולש וחזר והבריא והאבל
בלא בדיקה מבחוץ אז תלאו והדיחו קודם הבדיקה הוא דסברי דטריפה שמא היה שם ק"ד וע"י האליחה או הדחה עבר הדם אבל בעודה המחט תחובה
בו ולא נמצא קורט דם כנגדה , אפשר דמחמירין אף בהמסס ולהכי קאמר המחבר אפשר דמחמירין גם בזה בהמסס ואזלינן לחומרא במקום דליכא
פסידא מרובה , וק"ל (יח) אבל אם הנקב בא מחמת חולי אין להחמיר בהמסס יותר מב"ה ולא כהב"ח שכתב ברש"י אוסר ע"י חולי ופסק כן שלא
בהקום הפסד מרובה וליתא ש"ך ופר"ח , (יט) באחד מהן בהמסס או בב"ה (כ) אם נמצא עליו ק"ד כו' אבל בנמצא ק"ד סביבות הנקב כשירה עד
שיתלא ק"ד כנגד פי המחט מרדכי ושאר גדולים וה"מ בתולא ד' אבל מב' לדדין בכל גוונא טריפה בין שנמצא ק"ד סביב הנקב אע"פ שלא נמצא כנגד
פי המחט ובין שלא נמצא כלל ק"ד בנקב אולתי בפי המחט טריפה וא"ת דהכא אמרינן שכיון שלא יש שם ק"ד מבחוץ כשירה ולא חיישינן שמא הבריאה
ולעיל בסימן ל"ג בישב לה קוץ בושט חיישינן שמא הבריא כבר תירלו הר"ש בפסקיו בפא"ש והסמ"ק דשאני ושט דכיון שהוא מתנועע תמיד איכא
למיחש שמא העיקרא ניקבו הב' עורות של ושט ומחמת הנענוע חזרה המחט וכנס קלת בפנים ואז עלה הקרום מבחוץ ומצא"כ הבא ואם איתא שעבר
מעבר אל עבר כך היה ראוי להמצא גם עוגה וגם הקרום לא היה יכול לעלות שם כי המחט מעכבו מלעלות ומדלא נמצא עתה כי אם מצד אחד א"כ
כך היה מתחילה ולא ניקב מעבר לעבר , (כא) או חלודה ורש"ל כתב דבניקב מצד א' חלודה לא מעלה ולא מוריל
וגם כתב בשם מהרש"ון דבחלודה בתמצא ומחט כשר והב"ח מעריף בכל ענין ש"ך ונראין דברי הב"ח פר"ח , (כב) רק מעט מעור החיצון אפי' לתלן
דאוסר בהמסס מודה הכא וכתו שהוכיח בת"ה כי' קס"ה ע"ש , (כג) ואפילו ראש העב שלו לצד חוץ וחודה הוא לצד חלל ב"ה דכה"ג גבי כבד טריפה
ובדלעיל סי' מ"ח משום דאמרינן דרך חוץ נכנסה ונקבה הכא כיון דאיכא אוכלין ומשקין דחקוה כן עד שנכנסה תוך הקרום
בצד העב שלה , (כד) סביב המחט וכתב הגהות שבס"ס או"ה דתמתמא אם הוא רחוק קצת מן הנקב ברוחב קב וכה"ג נמי טריפה , ומביאו הב"ח וכתבו
רש"ל והב"ח דבניקב מצד אחד דין טריפה במצאת ק"ד סביב המחט בין בפנים ובין מבחו' וכ"כ דריסה ופרישה בס"ח ס"ו ח"ך , (כה) או שנאבד או
לקחו המחט משם ומפני שהמחט דקה מאד לא ניכר מקום נקיבתה לבדוק מבחו' אחר ק"ד (כו) ויש לסמוך עליהו במקום הפסד מרובה , ודוקא כשנאבד
הב"ה , או לקחו המחט משם והיה ידוע שלא ניקב לחוץ אבל הילא דנאבד או לקחו המחט משם ולא היה ידוע אם ניקב לחוץ או לא לכ"ע טריפה וכמ"ש
המחבר לקמן בסי' ח' מחט שנמצא תחוב בכרס וקודם שנבדקה אם נקבה אם לאו ניעלה ממנו ומפני שהמחט דקה אחד לא ניכר מקום נקיבתה הרי זו טריפה
דשמא נקבה מב' מדרים היה וחזרה מחט וקוץ שנקבה נקב מפולש , וכתב בזה סתם טריפה מבחוץ אף בהפסד מרובה ולעיל ויקל בהפסד מרובה אלא
ע"כ דבזה כ"ע מודו לטריפה וכ"ש ולא כ"ח כלל ל"ד ורש"ל דמכשירים בהא וליתא דהא ספיקא דאוריתא ולחומרא וכ"כ נמי הפר"ח ע"ש

ודע שכתב הרמ"א בהג"ה יש אומרים דבזמן הזה דאין אנו בקיאין בבדיקות יש להטריף אם נקבה המחט מסני לדדין אפילו לא נמצא קורט דם ולא חלודה דאין אנו בומכין בזה על בדיקתינו מאחר דיקב מסני לדדין והכי נהוג והמחבר השמיט זה, ובאמת מהרש"ל ושאר אחרונים לא כתבו כלל האומרת זו, ואפשר מש"ה השמטוהו המחבר הג"ה זו, אבל מ"מ אנו אין לנו אלא פסק רמ"א, וכמ"ש והכי נהוג, ואף לבאורה נראה העצם הא דבניקב מב' לדדין אין אנו בומכין על בדיקתינו מטום דצריך בקיאות גדול לבדוק מבפנים וגם מבחוץ, א"כ בהמסס בניקב מצד ב' נמי צריך בקיאות גדול לבדוק מבפנים וגם מבחוץ יהיה ג"כ טריפה בניקב מצד ב' אף שאין ק"ד לא בפנים ולא מבחוץ, ואין לומר דזה על בדיקתינו מ"מ בהמסס אם לא ניקב מסני לדדים כשר כשאין שם ק"ד כלל דאפילו להאוסרים בהמסס היינו כשיש שם ק"ד בפנים וכמ"ש לעיל והיא גופא חומרא בעלמא והנו דלא לוסיף עלה דנימא דאין אנו בקיאין ועוד דהאוסרי לוסרין מעצם דחיישינן שמא הבריא א"כ איכא כאן כפיקי עובא, ועוד דגם בניקב מב' לדדים כתב הב"ח דיש להכשיר בהפסד מרובה בזמן הזה, וכן רמוי להורות הומיל ורש"ל ושאר אחרונים והמחבר לא כתבו כלל חומרא זו וכן בב"ה בניקב מצד א' ואיכא ק"ד מבחוץ כשירה, ואף דאיכא ריעותא דמלחו והדיחו אין להטריף בהפסד מרובה דדילמא יש ק"ד לפנים וא"א בקיאין אלא סמכינן במצד א' אהמקילין, (כז) במקום הפסד מרובה אבל בניקב מב' לדדים ואין המחט לפנים או אפילו אם המחט מלחו או הדיחו אותה כ"ע מודו דאסורה אף בהפסד מרובה ואפילו אין שם דם וחלודה דכיון דניקב מבני לדדים הרי היא בחזקת איסור והבדיקה היא כדי להכשירה להוציאה מחזקת איסור וכל כמה דלא ידוע בבירור שאין שם ק"ד באיסורו הוא עומד, ש"ך, (כח) טריפה כדלקמן סי' נ"א, (כט) ואין צריך שום בדיקה כו' משמע דכל שנמצא ק"ד מבחוץ אפילו לא נתחב כלל טריפה וכן דעת הרב בהג"ה לעיל גבי ובמי' ל ג וכמ"ש שם וכ"כ הש"ך וט"ז בכאן ואינו מחוור דשאני ובמי דאכלה ביה ופעיל ביה ונמצא ליה כדאיתא בפא"ע ולפיכך אף בנמצא כיון שיש ק"ד מבחוץ חיישינן וכמ"ש לעיל אבל בכאן גבי המסס וב"ה נהי דבניקב מצד א' הוי רישותא ולפיכך אם יש שם ק"ד מבחוץ טריפה אבל בנמצא אין כאן רישותא כלל ואין כאן דבר שיחזיר המחט לאחוריו אדרבה אוכלין ומשקין דחקי המחט לגאת חוצה אף אם נמצא ק"ד מבחוץ כשירה ומדע שהרי רא"ה והב"י כתבו דאף בניקב מצד א' אם נמצא ק"ד סביבת הנקב כשירה ומו"רס גופיה כתב כן (ואחרינו הקורט דם מעלמא אתא) וא"כ כ"ש בנמצא דכשירה ואחר ימיש שכתבתי זה הגיע לידי ס' נ"ל ובסי' מ"ע הכריע כמ"ש ובאמר כוונת הג"ה אאין פי' כל ואין צריך בדיקה שר"ל אחר ק"ד אלא פי' שא"ל בדיקה אחר ניקב אבל ע"י ק"ד לחוד לא הוי טריפה ועכ"פ עיקר הדין כמ"ש פר"ח בית הבחירה שניקבו הב' עורות זה כנגד זה כשירה דמינה נייחו דומיא דקורקבן דלק'רי' ס' מ"ע ס"ך בהג"ה ס"ד סי' נ"ד ואו"ה לכל נ"א כתבו דאם נמצא אחוז בדופן ב"ה על אורכו של אחוז טריפה והביאו רש"ל פא"ע סי' ס"א וכתב שדבריה של עצם הם כיון דחלו רחב דאם דרך הוצע ציל על הפרס מיבעי ליה לאתכוחי אלא ולאי נקב ואחוז מבחוץ ואין להקל גם בד"מ סי' מ"ו הביאו הג"ה ואת והסכים לזה הגו"ז וכתב ולפ"ז אין היתר במצד א' אלא כשהמחט מונח בחלל ב"ה דוקא כדרך לא תחוב באורך הדופן וכתב הפר"ח ואין זה עיקר לדינא (ונראה דמש"ה לא הביאה רמ"א הג"ה זו בש"ע) ומיהו אם הוא תחוב מצד אחד מבחוץ לאורך הדופן ב"ה יש להטריף, פר"ח,

(ל) ואם נמצא תולעים בכרס כו' פי' מונחים בפנים ואם יוצאין לחוץ ואין יודע אם יצאו קודם שחיטה נראה דדינם כמו בריאה סי' ל"ו ס"ה ע"ז ומבית בעל המחבר לחם הפנים בשם חמיו בעל מגן אברהם שכתב בגליון ש"ע שלו על הט"ז וז"ל וגם ידעתי דהרי בריאה העצם משום דבחיי הבהמה מ"מ לחלוא לינקב מחמת טרדות הריאה שמרחפת תמיד בלי הפסק וזה לא שייך כאן עכ"ל, וכסברת זו מייסב הדרישה סי' ל"מ סעיף ג' מסי' ל"ז ס"ה חכן בקורקבן כתב הדרישה כיון שקרומיו קשים ועבים לא חיישינן שמחיים ניקב ע"ש וכן כתב הב"ח דוקא בריאה אמרינן הכי אבל בכרס ודקין וכה"ג אי חזינן דנקובין הן כיון דאחיילד רישותא חיישינן דילמא מבחוץ באו התולעים מחיים ע"כ ובה"ג ובראב"ן ושאר פוסקים כתבו בכרס ודקין נמי אמרינן הכי וכ"כ בהו"ה בכל מיברים שבנקב פוסל בהן אמרינן הכי לבד במוח, והפר"ח סי' ל"ו ס"ק י"ב כתב גבי כרס ודקין וכן כל אבר שבנקב בוסל בו תלינן נמי לקולא שלאחר שחיטה ניקבו ע"ש, (לא) ולאסור על פיו העצם מטום דכל שנמצא אחוז רגלים יש לדבר וכעין גלוי מילתא בעלמא הוא ואפילו להוציא האמינוהו בגלוי מילתא בדאתן בפ' ב' דכתובות נאמן הקטן לומר זכור אני בסלוניא שלאה בהיומא ורלשה פרוע מ' עכ"ל הרשב"א בתשובה סי' ר"ל, ומהר"מ מלובלין בתשובה סי' ס"ו נשאל על עכו"ם שהיה עושה מלאכה בהפשטת הבהמות והולאת המעיים והפרש מן הכרס ובא לישראל ומסמר בידו ול"ל מסמר זה מלאחיו תחוב בכרס הבהמה ושאל לו היהודי היכן היה תחוב והראה לו במקום שלא היתה הבהמה נטרפת בכך והביא להטריף מטום דאין לסמוך על דברי העכו"ם להחיר אלא לאיסור ובס"ע הביא עליו דודאי אין כאן חשש טריפות דאם אין אתה מאמין לו במקום מחיצת המסמר אף לא נאמין לו במציאות המחט דהפה שאחר הוא הפה שהחיר ע"כ ואיברא ודאי דבמילתא שאמרי העכו"ם אנו חיים אי מהמינן ליה באיסור אף ש"ם לנו להאמינו בהיתר דרך מילתא הפה שאחר סברא הוא אחרה והוא שרי לה וכדאיתא בפ' ב' דכתובות ואין טעם לחלק בזה בין ישראל לעכו"ם וכן מבואר בתשובת הרשב"א סי' קי"ח וכדלעיל בסי' ע"ז ס"ק כ"ב, וא"מ דינו של מהר"ם מלובלין אמת ושלא כדת הביא עליו הט"ז והדע שהרי הרב בלא"ה מחמיר מטום שהמחט ודבריו של קטן שנאלה בבהמה הוי רגלים שאומר אמת דמה לו לשקר בכה"ג אמי גבי עכו"ם דיאמר הכי שכל שיש לו רגלים לדבר שאומר אמת אמרינן על פיו וכדלקמן בהג"ה בס"ם קכ"ע נמצא שהם שאנו מאמינין לו במציאות המסמר לאו מטום דאחדוריה לחודיה קא סמכינן אלא מטום דכיון שאנו רואים שהיה מתעסק בהולאת הפרש מן הכרס והביא מסמר בידו ואמר לנו שנאלאו שם הם רגלים לדבר דקושטא קאמר ואנן סהדי במילתא וכי קאמר שנאלאו במקום שאינו מטריף בהאי לא מהימן דבהך מילתא ליתי לן למסמך אלא אחדוריה לחודיה וכתיב אחר שיהם דבר שוא ולפיכך דין בהמה זו הו"ל כבהמה שנאלאה בה מהנו בנ"ה נקוב מצד א' והודח או נאלה שאירע לה מקרה שהיה צריך בדיקה שכתבתי לעיל ס"ח שהיא טריפה מספק וה"ל אין כאן אלא ספק א' אולי היתה תחובה במקום המטריף או לא וספיקא דאוריתא לחומרא וכמ"ש בתרוכה סי' ל"ע ס"ק א' וכמו שפסק מהר"מ מלובלין ושוב ראיתי נעתל ס' כ"ה שגם הוא דחה דברי הט"ז ע"ש פר"ח, (לב) ולא ניקב אלא לד הפנימי וחזר והיי כניקוב מצד א', כתב מהרש"ל פ"ע סי' מ"ח דהא דלדעת הרשב"א מוקמינן ליה בחזקת מינקב כל היכא דלא בדקינן ליה כדלעיל בס"ח ה"מ בבהמה והמסס וב"ה אבל קורקבן שעורו עב אף הרשב"א מודה דמוקמינן ליה בחזקת כשירות ע"כ ואין זה עיקר אלא אם נאבד או הודח או נאלה טריפה מספק כדלעיל וכן דעת הש"ך ולפיכך צריך לבדוק אולי יש שם ק"ד מבחוץ וכ"כ הרב בד"מ סי' מ"ו וברור הוא פר"ח, (לג) ואוקמינן העוף על חזקתו דכשר ונראה שאין אותו עצם לחוד מספיק להתיר דא"כ קבה מא"ם הרשב"א עלמו דכל מקום שצריך בדיקה ונאבד או לקחו המחט דאסור ואנן פסקינן הכי אלא במקום הפסד ונראה כמ"ש המחבר בס"ע ולא אמרינן העמידנו על חזקתו אלא ודאי אלא כתב כאן אלא בלירוף עצם הראשון ע"ז, (לד) ויש מחמירין כו' הנ"ל כתב בא"ה כלל ל"א דמאחר שהמחט לא ניכר מבפנים כמו שאינה ניכרת מבחוץ איכא לאחלי ולומר שמבחוץ באתה ונקבה הוצע או הדקין עכ"ל ומשמע הא כל שיש היכר מבפנים כגון שיש ק"ד מבפנים ולא מבחוץ כשר ש"ך ולפיכך אם יש ק"ד מבחוץ אף אלא כנגד פי המחט יש היכר שבא מבחוץ ולא מבפנים וטריפה אף אלא ביטקוס הפסד מרובה וק"ל, כתב הט"ז וז"ל ואם נראה שבא מבפנים לחוץ וניקב כולו ואין שם ק"ד כלל כתב בד"מ דטריפה דלא בעינן ק"ד אלא בהמסס וב"ה שעורן דק אפשר לומר דאחר שחיטה ניקב דבר מועט כזו אבל בשר קורקבן הוא עב אין אומרים שאם ניקב בשעה מועטת כזו ולא אלא לומר דילמא ניקב מחיים כל הבשר חוץ ממעט ואותו מיעוט ניקב בתר שחיטה הא לא אמרינן דהואיל וע"כ ל"ל שניקב רובו מחיים אלא גם המיעוט אחר הרוב כן משמע מלשון העור דדוקא לענין ניקב מבפנים ולא בחוץ דין קורקבן כהמסס וב"ה אבל בהא דניקב כולו לענין ק"ד אין שוין ע"כ וכן המנהג בכל יום להטריף בניקוב מב' לדדים אף ע"פ שאין ק"ד מבחוץ ותמהתי על מו"ר ז"ל שכתב בס"ס מ"ע שאף לענין ק"ד בניקוב מב' לדדין הוה קורקבן כמו בהמסס וב"ה וכתב שפשוט הוא ולא ראה דברי ד"מ אלו ע"כ אבל בנה"כ הביא בדברי הב"ח בדברי הד"מ תמוהים ומ"ש וכן המנהג בכל יום להטריף בניקוב מב' לדדים אף שאין ק"ד מבחוץ כתב בנה"כ דאין מהמנהג כן מעצם דא"ל בקיאין בק"ד ושל דהא דמטרפין היינו דאיכא חלודה דהוי כמו ק"ד ע"כ וכ"כ הש"ך בסי' מ"ע בהכשר בניקב מב' לדדין אם יש ק"ד כמו בהמסס וב"ה והיינו בה"מ וכן משמע מדריסה בתה שכתב בסי' ל"ל ענין תולעים ביולאים לחוץ דבקורקבן כיון שקרומיו קשים ועבים לא חיישינן שמחיים ניקבו אלמא דאלין

לומר

(כז) במקום הפסד מרובה:

ומה שאמרנו שתחובה בצד אחד בשירה היינו שנמצאת תחובה מבפנים כלפי הרעי אבל אם נמצאת תחובה בצד חוץ כלפי חלל הגוף טריפה דהא אפי' אינה תחובה אלא נמצאת מונחת בחלל הגוף (כח) טריפה דשמא נקבהו בא' ממקו' שהנקב פוסל וא"א לעמוד עליו שהיינו צריכין לבדוק כל חלל הגוף וכל האברים שנקיבתן במשהו וזהו דבר שא"א לנו לעשות שאין אנו בקיאין:

יא מחט שנמצאת תחובה בכרס וקודם שגבדק' אם נקבה אם לאו ניטלה ממנו ומפני שהמחט דקה מאד לא ניכר מקום נקיבתה הרי זו טריפה דשמא נקובה מב' צדדים היתה דחזקת מחט וקוץ שנקבה נקב מפולש, אבל מחט שנמצא בחלל הכרס ולא נתוחב כלל בבשר (כט) כשר ואין צריך שום בדיקה דאמרינן שעם האוכלין נבנסה לשם ולא נקבה בשום מקום (ל) ואם נמצאו תולעים בכרס כשר שמן הפרש הם גדלים או הבהמה אכלה אותם מן הארץ בחייה,

יב קטן שמצא מחט תחוב בכרס יש להחמיר (לא) ולאסור על פיו אם הוא חריף לידע ולבין בדברים אלו: מחט שנמצא בקורקבן וכולה נבלעת בעובי בשרו ונשאר בחצי אצבע מצד הכיס וגם מצד החוץ שלא היתה המחט אוכלת ולא היה ניכר שום נקב לא בצד פנים ולא בצד חוץ תולין להקל לומר דרך הוושט נכנסה עם האוכלין דאוכלין דחקוה ליבנס בבשר הקורקבן (לב) ולא ניקב אלא צד הפנימי וחזר ונסתם שזה דרכו יותר משנכנס מצד חוץ (לג) ואוקמינן העוף על חזקתו דכשר (לד) ויש מחמירין ואם אין הפסד מרובה יש לחוש לדבריהם,

א כל

מט דין טריפות בקורקבן ובו ה׳ סעיפים ,

א כל אלו הטריפות הטרפות בבהמה הם טרפות ג״כ בעוף באברים הנמצאים בו אלא שאין לעוף לא כרס ולא המסס ובית הבוסות (א) ויש לו כנגדן זפק וקורקבן , דין הזפק מבואר למעלה סימן ל״ג הקורקבן (ב) יש לו שני עורות אם ניקב זה בלא זה כשר דחבירו מגין עליו עד שיניקבו שניהם והוא שיניקבו זה כנגד זה שאין כאן סתימה אבל ניקב (ג) זה שלא כנגד זה כשר שכל אחד נסתם מחבירו :

ב ואפי׳ אם ניקבו שניהם זה כנגד זה (ד) ושומן שעליו סותמו כשר וכ״ש אם לא ניקבו כל ב׳ העורות אע״פ שלא נשאר (ה) רק מעט מעור החיצון שלא ניקב כשר *

ג ומה שהכשרנו אם ניקב עוד החיצון לבדו דווקא בניקב מעצמו מחמת חולי דאי מחמת מחט וקוץ וכיוצא בו׳ ודאי טריפה הוא דהאי קוץ מהיכא אתא אי דרך חוץ הרי נקבה לחלל וטריפה דשמא ניקב אחד מאברים הפנימים שנקובתם במשהו ואי דרך ווישט אתאי ע״כ כיון דחוץ איניקב פנימי נמי אינקיב אלא דלא מינכר מקומו או קרום עלה בו וכל קרום שעלה מחמת מכה במקום שהנקב פוסל בו אינו קרום וטריפה , ואם אינו מכיר אם הנקב בא מחמת קוץ או מחמת חולי כשר משום (ו) דהוי ס״ס ספק מחמת מכה ספק מחמת קוץ ואם תימצי לומר מחמת קוץ שמא לא נקבה האברים הפנימים שנקובתן במשהו ,

ד (ז) מחט שנמצא תחובה בקורקבן בפנים ולא ניקב כולו דינו כדין מחט שנמצא בהמסס ובית הבוסות שאם נמצא חלודה או קורט דם כנגדה טרפה ואם לאו כשירה (ח) ואפילו אם לא נשאר שלם רק מיעוט בשר הקורקבן שכנגדה כשרה ,

ה אם תולעים יוצאים מהקורקבן כשרה דלאחר שחיטה פירשו (ט) דבחייה אין כח בהם לנקוב כמו גבי הריאה בסימן ל״ו : דיני

לומר דילמא ניקב מחייס כל הבשר חוץ ממעט ואותו מיעוט בחר שחיטה דודאי בשעה מוטעמת כזו מ״מ לומר שניקב בשר קורקבן שהוא עב וכן משמע מלו״ה שכתב דבכל מיברים שהנקב פוסל בהן אמרינן הכי דהתולעים אחר שחיטה יצאו ולא מחיים לבד במות ומביאו ד״מ לפסק הלכה וק״ל ,

מט (מ) ויש לו כנגדן זפק וקורקבן ועיין בסי׳ מ״ח ס״ק ז׳ מ״ש בזה בסס הע״ז סס , (ב) יש לו שני עורות פי׳ הכיס בפנים הוא עור מ׳ וכל הבשר כולו עור שני , (ג) זה שלא כנגד זה בשר ולא דמי לוושט לעיל סי׳ ל״ג משום דאכלה ביה ופעיה ביה רווח גמדה ליה ופשטה ליה ומתרמי דמכיוני להדדי אבל קורקבן דמיכח נייחי ובדקאי קאי ס״ס דקמ״ג ע״א ולפ״ז ה״ה בית הכוסו׳ שניקבו שני עורו׳ זה שלא כנגד זה דכשר ש״ך וכבר הבאתי זה לעיל בשמו בסי׳ מ״ח סעיף קטן כ״ט ע״ש (ד) ושומן שעליו סותמו׳ כשר ואפילו המחט תחוב בנקוב וחלב שהור סותם כשר ש״ך וע״ל סי׳ מ״ו ס״ח , (ה) רק מעט מעור החיצון כו׳ אפי׳ למאן דאומר בהמסס וכן בב״ה במקום הדק , מודה הכא בקורקבן וכן בב״ה במקום שני עורות דכשר אע״פ שלא נשאר רק מעט מעור החיצון דבשלמא בדבר שדופנו דק מיכא למיחש שמא הבריא משום דאין דרך המחט לינקב וליכנס רק מעט קלת לארכו ובדופן דק בדבר מועט שחפש תעביר הדופן אבל בדופן עב שיש לפניה ליכנס ול עבור הרבה ועדיין לא תעבור את כל הדופן ליתא לי למימר שהבריא כן הוכיח בת״ה וע״ש שהאריך בראיות וכבר כתבתי לעיל בסי׳ מ״ח ס״ק כ״ח מזה ע״ש , (ו) דהוי ס״ס כו׳ ומה שהע״ז תמה על זו מסי׳ ל״ג עיין בנה״כ ובתפארת שמואל ייישב לתמיהתו גם מה שהשיג וכתב דלא הוי ס״ס המתפסף דלא עיקרי ספיקא ע״כ עיין בש״ך בסי׳ ק״י בכללי ס״ס כ׳ מ״ו ייישב נכון על זה דהכי מיקרי ס״ס אף שלא תוכל להפכו ומפסק המתבר ורמ״א אין לזוז כתב הפר״ח מסתברא לי דהא דתלינן הכא להקל הוא כשהנקב בתיברים הפנימים לחודייהו אבל אם היה נקב מלא חוץ עפי מיכא למיתלי בקוץ מע״י חולי וכמ״ש בסי׳ מ״ב ס״ק ג׳ ע״ש ע״כ (ז) מחט שנמצא תחובה בקורבן בפנים ולא ניקב כולו דינו כדין מחט שנמצא בהמסס וב״ה וכן הוא לשון העור ופירש לא מיבעיא היכא דניקב כולו פשיטא דדמי לב״ה ומי אין ק״ד על המחט אלא על הבשר לא חיישינן שמא עבר מחיים לגד חוץ אלא לאחר השחיטה יצא לחוץ וכשירה אלא דבלא ניקב כולו הוי סד״א דדמי לבבד דמחלקין לעיל סי׳ מ״ח בין קופא לגיו אי לבר קת״ל דבקורקבן נמי אמרינן . אוכלין ומשקין דוחקו כמו בב״ה ולהכי אפילו קופא לבר כשירה ב״ח ודלא כד״מ וע״ז שמשך אחריו דמטרפי בקורקבן בניקב מב׳ דדין אף בלא ק״ד ולא נהירא כמ״ש לעיל סי׳ מ״ח ס״ק ל״ג ע״ש , וכתו שהוכיח הב״ך מכמה פיסקים דאף בקורקבן בבה״ג כשירה , ואפשר לומר הואיל שהשמיט הרמ״א את זה בהג״ה חזר ג״כ מזה דס״ל דכשירה והש״ך רולה לייסב דמש״ה השמיט משום דכתב לעיל סי׳ מ״ח ס״ח דאף בב״ה יש לנהוג איכור כשניקבו מב׳ דדין אפי׳ אין ק״ד דאין אנו בקיאין ואין תירץ בזה בלוס דאפ״ה הו״ל להזכירו הכא להורות בזה דאף בהפסד מרובה טריפה דלעיל בהפסד מרובה כשירה , והכא לדידיה מדינא טריפה כמו שהוכיח מעור ומת״ה ומ״כ אף בהפסד מרובה טריפה ולמה השמיט אלא ודאי כמ״ש גם הדרישה מביאה הד״מ לפסק הלכה ותימהני עליו דהרי העטם להטריף הכא יותר מהמסס וב״ה משום דשאני המסס וב״ה שעורן דק אפשר לתלי דילמא ניקב דבר מועט כזו בתר שחיט׳ משא״כ בשר קורקבן הוא עב ומ״א לומר שמא ניקוב מחייס כל הבשר חוץ מעט ואותו מעט ניקב בתר שחיט׳ זה לא אמרינן הואיל וע״כ ל״ל שניקב רבו מחייס תלינן גם המיעוט אחר הרוב עכ״ל הד״מ ומ״כ היאך פסק הדרישה לעיל בסי׳ ל״ג דאם התולעים יוצאים מהקורקבן כשירה דלאחר שחיטה פירש גם על הד״מ יש לתמוה דמשמע בהתולעים היוצאים מהקורקבן ס״ל דכשירה דלאחר שחיטה פירש , ואפשר לייסב בדוחק תולעים הואיל שיש בהן רוח חיים אף בבשר קורקבן הוא עב אפשר לומר דלאחר שחיטה פירש וניקבו כולו או רובו אחר שחיטה משא״כ מחט שאין בו רוח חיים ובשר קורקבן הוא עב מ״מ לינקוב בשעה מוטעמת כזו אחר שחיטה כולו או רובו וק״ל , (ח) ואפילו אם לא נשאר שלם רק מיעוט בשר הקורקבן שכנגדה כשרה , דזה נוכח מדין אם ניקבו שניהם זה כנגד זה ושומן שעליו סותמו כשרה ולא חלקו בש״ס אי האומן דק או עב ב״ש הכא דכשרה ת״ה סוף קס״ה ומביא הב״י ובכר כתבתי זה לעיל ס״ק ה׳ ע״ש , תיקוק הרגים בפיו בשעת אכילתו שיש מחט בקורקבן ולעק ורמו במקום שניכח הנן בקורקבן יבא המחט מסם חלק ואמר הכל אפי׳ התערובות שהתרגולת מחיכה הראויה להכבד ואע״פי שהטריפות הוא ספק ולא מיקרי ספיקא דרבנן וה״ה אם ספק אם ניקב הקורקבן גם הלד תו׳ וא״א לבודקו כגון שנאבד אחר שנמצא בו המחט או שנחתך בלופן שא״א לבודקו , תשובת מהרי״ל אחיו של הט״ז וע״ז הכסיס עמו כתב הב״ה על קורקבן שנמצא תחוב בו מחט אחר שנתאכל שהתאכל אמור אבל אם היה ספק אם בא המחט לאחר שחיטה דהיינו שמונח המחט על הקורקבן ואינו תחוב בתוכו ולא נמצא שום חלודה על המחט אז הוא כשר משום ס״ס שמא נפל המחט לתוכו עכשיו מעלמה ואח״ל קודם השחיטה היה בה מחייס שמא לא ניקב רק עור הפנימי והוי ס״ס ע״כ , וכתב הפר״ח עליו בקצרה אחרון וז״ל הנה מ״ש מתחיל מ״ל קורקבן שנמצא תחוב בו מחט שהתאכל אמור בזה יפה כיון ואין להטריף בזה אלא במקום הפסד מרובה כיון שאינו נקוב לחו׳ לפנינו אלא דוקא תחוב בו אבל אם נמצא תחוב שניקב לחוץ מעט בהא ודאי יש להטריף אף במקום הפסד מרובה , אמנם אם נמצא על הקורקבן ולא תחוב בתוכו חלין שנפל שם אח״כ ואף כשיש שם הלודה במחט אין בכך כלום דתלינן דחלודה מעלמא אתא וכן עיקר ע״כ , ודברי ב״י בס״ס מ״ח במ״ש בדברי רבינו ירוחם נראה דהדין עם הפר״ח ע״ש ודו״ק , כתב רדב״ז בתשובה בסי׳ קמ״ב על מעשה שנמצאת מחט תחובה בקורקבן של תרנגולת מבחו׳ והמחט היה יולא לחו׳ הרבה וליכא למתפוקי שיצא אחר שחיטה והטריף את העוף אלא שהיה שם עופות הרבה בחופן שלא היו מכירין את השוף הנערף ובדקו את התרנגולת ומצא בא׳ מהן רושם שחור ובשאר עופות לא היה בהן רושם כלל והחיר את שאר התרנגולת שמסתמא הרושם אינו אלא מחמת המחט והביא ראיה מדין קורקבן דלקמן סי׳ ק״ל סי׳ ס״ח שמדמין שומן שבקורקבן לשומן שבתרנגולת של מקום חיבר הקורקבן אם הם דומין לגמרי מכשרים האחרות ע״כ וכתב הפר״ח וז״ל וא״ל שאין ראיה לא מדין קורקבן הנזכר ולא מדין ראש הכבש שנתבאר ג״כ שם בה״ע ולא מדין חתיכות דגיים שנתבאר בסי׳ פ״ג ס״ד דבכל הני ודאי כיון שאחר החתיכות ושאר התרנגולת לא מידמיין זה הקורקבן וכן ראש הכבש והחתיכות של דגים כולם מכוונים ומתאימות הדבר מוכיח בודאי מלד עלמו שאותו הקורקבן הוא מאותה התרנגולת וה״ה בחיוך אבל הרושם שחור אינו הוכחה כולי האי דמאן לימא לן שהוא מאותו מחט דילמא אינו אלא מחמת איזה הכאה שהכו ע״ג התרנגולת שכן דרך מקום המכה להשחיר מ״מ בשר הוה זקן ויפה הוה דכיון שהמחט לפנינו אפי׳ איכא למיתלי ביה מלמחלי בתחה אלא חזינן כי היכא דתלינן בזאב וידא דטבחא ומיהו ל״ל לחחיר אפי׳ אותו עוף כיון שלא נמצא על המחט ק״ד ומה בכך שהמחט היה יולא לחוץ הרבה והיכן מצא הרב חילוק זה ובפ׳ מ״ע אמרינן שהמחט לא נמצא עליה ק״ד בידוע שלאחר השחיטה משום דכיון דאיכא מחט אי איתא דקודם שחיטה הוו מיסרך הוה סריך ולא קא מפליג תלמודא בין יולא מעט ליולא הרבה ושוב מי יתן ויודעני הרב ז״ל מהו מעט ומהו הרבה אלא שבאמת אין לדברים אלו עיקר ובכל גוונא יש להכשיר עכ״ל ואמינא כל נייס ובכיב אחרה לה בשמתתא הא בעוף זה מיירי שיש בו רושם שחור ואיהו בעצמו כתב דכיון שהמחט לפנינו עפי איכא למיתלי ביה מלמחלי בתה דלא חזינן כו׳ וא״כ מזה מוכח דניקב מחייס והוי כמו ק״ד על המחט אז על הבשר והיאך כתב להיתר אפילו אותו עוף ובאמת אי ליתא בו רושם כלל וגם לא נמצא עליה ק״ד בזה הבדא דידיה נכונה דאי שיולא המחט הרבה לחוץ איכא למיתלי ולומר אחר שחיטה יצא לחוץ אבל בעוף זה לא ול״ש והלא״הפ העתיקוהו ונמשוהו אי ולא הרגיש בזה עוד כמאל הרב הנזכר בס״ח על המחט שנמצא תחוב בקורקבן האוזר ועובר מעבר אל עבר כשיעור אחי אצבע ולא ניכר אלא אחר הבישול ובשעת תליחה שעופה והלחה לא ניכר כלל ולא הרגיש במחט ואם״ב דמעיקר הדין שריא משום דתלינן שא״כ נפל המחט לתוך הקורקבן ונתחב שם והאריך בלאי היתר ע״ש , ובכוף דבריו כתב שלמעשה יש לחוש להחמיר ע״כ , וכתב הפר״ח ולדידי הוי חומרא יתירה בדיון זה כיון שהמחט היה מרוך כ״כ שהיה עובר מעבר לעבר כאלו אינבא דבר רחוק הוא אם היה קודם ביטול אלא ראינו בו לפיכך אף למעשה מורין בה לקולא ע״כ , גם זה ליתא דאיכא למימר אחר הבישול יצא כ״כ לחוץ ולא מקודם הבישול ומש״ה לא הרגישו בזה אבל באמת איכא למיחש שמא מחייס בתה לה ויצא לחוץ וטרפה וק״ל , (ע) דבחייה אין כח בהם לינקב כמו גבי הריאה בסי׳ ל״ו התחבר מדמה דין זה לדין ריאה שיצאו ממנה תולעים וליתא דהרי בריאה העטם משום דבחיי הבהמה מ״מ לאולא שינקוב מחמת טרדות הריאה שמרפחת תמיד בלי הפסק וזה לא שייך כאן , אבן העטם בת״ם הדרישה בסי׳ ל״ג כיון שקרומיו קשים ועביים לא חיישינן שמחייס ניקבו ע״ש ,

לא אם

ג (ח) אם משמשו בידים בנקב הספק כו' ומדקדק לשון רבינו שכתב אם משמשו בידים בנקב הספק משמע דאי בריא לן שלא משמשו בידים בנקב הבכר אין משמשין בנקב הסגי ב"י אבל מהתמת תלינן לומר שהאי משמשו בידים וכן משמע בגמרא וב"י מביאו דריבה ע"ש, (ב) ובכבד אינה צריכה דמיון שהרי אין הנקב פוסל בו, בעוד כתב אבל לא בכבד ולב כו' ותמה ב"י הא אין נקב פוסל בכבד וליכא לתרוצי דילמא אם מחמירין באם לא היה מכיר אם הנקב מחמת קון או אם הוא מהמת חולי אף דליכא ס"ס כהים מחמירין שהביא לוהל מועד בסי' מ"ט ובמיקב הכבד מבחוץ שלא מחמת חולי הרי זה טריפה כמ"ש הרשב"א בת"ה ומביאו הב"י בס' נ"ל ולא"כ אם נמצא הכבד נקוב מבחוץ ולא יתלינן אי מחיים ניקוב מחמת קון וטרפה או לאחר שחיטה וכשירה ובכה"ג אמרי דלא מדמין בכבד וטריפה דילמא ניקב מחיים מחמת קון זה אינו בזה דליכא ספיקא עובא אפילו הים מחמירין בסי' מ"ט מודו הכא דכשירה דאי עבד המחמירין שם כמ"ש הט"ז דלא אמרינן ס"ס אלא במקום שיכול להתפסק ע"ש בסי' מ"ט ס' ק"ג וע"ל מ"ש בס"ק ו' הכא עבד זה ליכא דהכא יכול להתפסק בחרי אפי' ולמימר שמא לאחר שחיטה ניקב ואתא"ל קודם שחיטה שמא ע"י חולי ובהיפך ליכא למימר שמא ע"י חולי ואתא"ל ע"י קון שמא לאחר שחיטה ניקב וגם נוכל לומר שמא לא ניקב מ' מאיברים הפנימיים ואי עבד המחמירין כמ"ש הב"ח דאי היה ע"י קון הוי כמו ודאי ניקב באברים הפנימיים דכיון שהקון היה בהלל הגוף וכגע וגע בהם לא מתקיימין ליה בספק ניקב דא"א אלא ניקב ע"כ הכא מודו דליכא הכא מ"ש שמא לאחר שחיטה ניקב ואתא"ל קודם שחיטה שמא ע"י חולי וקי"ל בנ"ל, ותיר' דאגרת ליגא הוא ולהו דוקא מ"ב בקנה הכבד קאמר דלדידן מיפסל בנקב כמו שנתבאר בסי' נ"ד ע"כ והא דלא כתב זה בס"ע ורלה משום דנקיים לא אייתי הרי הוא כמו בקנה הלב שגם מזה לא הזכיר ומילתא דמעם איכור בהן מהא דכתב ואין מדמין אלא בכרס ודקין אבל לא בלב וטחול וקורקבן וה"ה בקיים שלהם ודו"ק וזה הוא דברי המחבר וכבד אינה צריכה דמיון שהרי אין הנקב פוסל בו אבל קנה שלה הרי הוא בכלל קנה הלב שאין מדמין בה, ורש"ל פירש דברי המגיד דמיירי בכבד שבנגד הקרה דהיינו שניקבה הקרה ומקום הכבד שבנגדה הוא ג"כ ניקב אז אסור בדלעיל סי' מ"ב, (ג) ועיין לעיל סי' ל"ו ס"ה מהבאר דאין אמו בקיאין בהקפה ע"ש, (ד) אם אין יכולין לחלות שנעשה לאחר שחיטה כו' מילתא באמפה נפשה היא וקי"ל ועיין בהגהות רמ"א והש"ך כתב על המחבר שערבב הדברים ד' תמיהי עליו מהיכן רלה בדברי המחבר שערבב הדברים ואי בבנין שלא כתב דברים כהויתן בדברי רמ"א קיצור לכוונו הוא זה וקי"ל ובדין זה הקרוב הש"ך ומביק היכא דאתיליד ריעותא מחיים והביאר לא שכיח עפי מהאיסור יש להחמיר בזה אף בהפסד מרובה וכדברי הרב בהג"ה ושלא במקום הפסד מרובה יש להחמיר אפי' היכא דלא אתיליד ריעותא אלא לאחר שחיטה היכא דהאיסור והיתר תרוויהו שוים והיכא דהיתר שכיח עפי תלינן אפי' מחיים לקולא כדמוכח מהגהות דבגרוג' והכי מוכח מדברי פוסקים וע"ש בש"ך ס"ק ג', מעשה שי' עבחיס בדקו בהמה אחת ומיד כשהרגו הערפש להכניס היד לבדוק קפץ עליהם קילוח גדול של מים עכורים שהיה כל החלל של הבהמה מלא מים עכורים והוצרכו להכות בהבהמה דרך יסר תחילה כדי שיצא מחללה כל המים ואח"כ יבדקו לאחה ומצאו הריאה טובה ובריאה, והתריך הפר"ח בזה והשיג על שי' המאורות כמהו"רר יעקוב אלפנ"דרי ופני משה, ומביק בבהמת עכו"ם אין להתיר כלל אפילו בע"ש שהוא שעת הדחק אבל בבהמת ישראל ובהפסד מרובה (וה"ה בע"ש שהוא שעת הדחק ובהמת ישראל) יש להתיר והיינו בנפיחת הריאה דוקא ואם חסרה מ' מחצאים אין להתיר ושעמש להתיר ולאיכור ע"ש בפר"ח ס"ק מ', (ה) חוץ מן הטחול שיטל כשר וניקב בסומכיה טריפה ואע"ג דלעיל סי' מ"ה יש מחמירין בניקב האם דכשר בטיטל בפלוגתא לא קמיירי, (ו) ובמקום שאמרנו שיטל טריפה ר"ל שמקום שאמרנו הכא כל אחר שניקב באמצעו טריפה ה"ה נמי אם טיטל כולו טריפה אין חילוק בין שיטל בחולי כו', (ז) בין שנברא חסר וה"ה אם נברא נקוב וכמ"ש בסי' מ"ג ס"ק ב', אוזא שהיה העור שלה שנם מבחוץ על פני כולו והיה ראלה גומא עמוקה כרוחב שתי אצבעות באמצע הבטן על פני ארכה והיה ניכר שיש שם חסרון מבפנים תחת העור והפשיטו העור ונמצא שאותו עלם האמצעי הבולט באמצע כמו קרם דק שבבשר מצוי לדיו היה נסדק ונחלק על פני כל ארכה באמצעו ממש ובאותו הפסק שהיה ביניהם היה ראלה מבחוץ הלב והכבד כשר הם שוכב ם בחלל הגוף והיה ראלה שנעשה כך מהולדתו בס' ל"ל בסי' ע"ו העלה להכשיר וראלה מחוך דבריו שם שאף אם העור היה נקוב מבחוץ הו"ל כהפק ניקב ע"י חולי או קון דתלינן להקל ובדלעיל בסי' מ"ט ואין זה מהוור דכל שנקוב מבחוץ שמתא דמילתא נעשה ע"י קון ולא ע"י חולי וכדמוכח מתשובת הרש"בא סי' רע"ו ולפיכך יש להעריף אבל כשהעור מבחוץ היא שלם עפי ליכא לאתלי שנעשה ע"י חולי או תולדה מ"ב הו"ל קפק ולא"כ ליכא ס"ס להתיר הפק ע"י חולי או ע"י קון ואתא"ל ע"י קון שמא לא ניקב מ' מהאברים הפנימיים ולפיכך יש להכשיר בזה ועיין במ"ש בסי' מ"ב סק"ג ובסי' מ"ה סק"ו פר"ח, (ח) כ"ש אם נטיל ביד כו' והיינו בטיטל כולה אבל אם נחתך מקצתו לא אהיא במכל שכן מתחר כולו ב"י ע"ש, (ט) הא"ה אם נברא חסר בס"ל, (י) אלא שהפסו חכמים בכל מקום לבון המצוי באותו אבר רלה לתר' בזה דלא חיקשה דאם תאמר דגם נברא חסר טריפה בהקום שאמרו טיטל טריפה הו"ל נעולה וחכורה אחת הם ולמה מנו אותם לשתים והרשב"א כתב דודאי שוין הם ונכתבו שניהן שלא ליתן מקום לשום אדם לטעות בזה ולהלק ומביאו ב"י בסי' מ"א, (יא) ויש מכשירין בנברא חסר הוא הרמב"ם דה"ל דאם תאמר דגם נברא חסר טריפה במקום שאמרו טיטל טריפה הו"ל נעולה וחכורה אחת הם ולמה מנו אותם לשתים, כתב הב"י דכיון דפלוגתא דהרי רבדבי הוא ואין מכריע ביניהם נקטינן להומרא, ע"ל ואפשר שעל זה סמך הרב רמ"א בהג"ה לסמוך על המכשירין בהפסד מרובה הפר"ח תמה על הב"י במ"ש ואין מכריע ביניהם הלא בס"ם מ"א הביא דברי הר"ן שמכריע לאיסור ע"כ ולדעתי אין כאן מקום תימה הא דכתב הב"י ואין מכריע ביניהם ר"ל אין הכרעה בין הני שתי סברות שנוכל לומר דמ"ה מנו אותם לשתים משום דבמקום שאמרו נעולה טריפה נברא חסרה כשרה ונוכל לומר דמ"ה נכתבו שתיהם שלא ליתן מקום לטעות לשום אדם לחלק בזה וא"כ ספיר כתב בזה הרב בהג"ה ובהפסד מרובה יש לסמוך אמכשירין ומ"ש הפר"ח וכמ"ש הב"ח בסי' כ"ד שבה"ג והרמ"ם ושאר פוסקים שפסקו בב' כבדים דטריפה מכלל דאין חילוק בין חסר לנעול א"כ לדידן פשיטא דנקטינן להחמיר אף בהפסד מרובה אין זה מהוור דאפשר לומר דכבד אף להרמב"ם טריפה וכ"כ הרשב"א בת"ה דף מ"ג עכ"ל וז"ל וכל עלמינו לא אמרנו נעולה הכבד אלא מפני המרה ואם נברא אלא כבד טריפה גם הוא חסרה המרה וראלה דזהו מ"ש הב"י בס"ם מ"א ויש לדחות דדילמא א"א ליברא חסרה הכבד ע"כ והיינו מעמא דהרשב"א דהוי חסרה המרה, וא"כ אין לזוז מפסק רמ"א והמחבר, כנ"ל וקי"ל אותן מיני חוזות שלאחר שמכירין הנולות מעל ראשיהן ראלה גומא על הגולגולת והעור בעל הגולגולת שלם רק שהעור הוא כפוף לתחת וראלה כעין גומא וכאחר מתחילין לחתוך בעור כדי לפלוט הראש ראלה בגולגולת אדם ומגיע עד הקרום שם מוח והקרום קיים יש להעריף וכן נוהגין בקצת מקומות, ומ"מ המיקל לא הפסיד אם הוא במקום הפסד מרובה פר"ח, ע"ש וכבר כתבתי לעיל בסי' ל' ס"ק ע' קלת מזה, (יב) כל שינוי מראלה לרוע, כתב ר"ל דוקא נשתנה בשר ממראיתו אבל כשאין רואין שינוי בבשר אין לחוש אפילו נקרע הבשר לומר שמא נסתמתה והוה כניטול אלא לא מחזקינן ריעותא עכ"ל,

נא (ח) שנמצא בחלל הבהמה כך הא גירסת רש"ל בש"ם ובטור וב"י בש"ע גורס קון או מחט שניקב ולא הבהמה ולענין דינא אין נפקות א בזה אלו ואלו דברי אלהים חיים וראלה דגם הרב המחבר גורס הכי, דהא לקנין כתב וה"ה כשנמצא הקון או המחט בחלל כו' טריפה מה"ע מכלל דעד השתא מיירי המחבר בניקב הקון בדופן לחלל הבהמה, (ב) שמתוך שהנקב דק מ"א לעמוד עליו דנקב קטן מ"א לבדוק בכולן (ג) אם שמא לא ניקב עד החלל, רלה לומר

נ דינים כללים בנקבים ובו ג' סעיפים:

א כל אלו הנקבים אם יש במה לתלות כמו במבח או בזאב שנטלן תולין בהם משום שכל הבהמות בחזקת כשרות הן שלא נקבו ואוקמינן להו אחזקתן לומר עכשיו ניקבו ואם אין דבר לתלות בו וספק אם ניקב מחיים אם לאו נוקבין נקב אצלו ומדמין זה לזה אם דומין כשרה עכשם שזה נעשה לאחר שחיטה כן הראשון נעשה לאחר שחיטה ואפי' אם אין דומין מיד בנקיבת השני (א) אם משמשו בידים בנקב הספק ישמשו גם בנקב שעושין לדמותו ואז אם דומין לאח' משמוש כשרה ואין מדמין אלא בכרס ובדקין אבל לא בלב וטחול וקורקבן (ב) וכבד אינה צריכה דמיון שהרי אין נקב פוסל בו (ג) וע"ל סימן ל"ו ביצד נוהגין (ד) אם אין יכולין לתלות שנעשה לאחר שחיטה דאזלינן לחומרא:

ב כל אבר שאמרנו שאם ניקב במשהו טרפה ה"ה נמי אם ניטל כולו טרפה (ה) חוץ מן הטחול ע"ד שביארנו למעלה סי' מ"ג (ו) ובמקום שאמרנו שניטל טרפה אין חילוק בין שניטל בחולי או ביד (ז) בין שנברא חסר וכך אם נברא בשני איברים באותו אבר טרפה דכל יתר כנטול דמי וכל שאמרנו אם נברא חסר טרפה (ח) כ"ש אם ניטל ביד שהיה לה צער נטילה שטרפה • וכל שאמרנו בו אם ניטל טרפה (ט) ה"ה אם נבר חסר (י) אלא שתפסו דכמ' בכל מקו' לשון המצוי באותו אבר (יא) ויש מכשירין בנברא חסר ובהפסד מרובה ניכל לסמוך עלייהו ולהכשיר:

ג ובכל המקום שנקיבת משהו או חסרונו או נטילתו פוסל בו ה"ה נמי אם נתמסמס הבשר באותו המקום ונעשה רע ונשתנה מראיתו לרוע מדמת מכה או חולי טריפה שסופו לינקב ואין אנו בקיאין בגרירה שהרופאים גורדין ומטריפין (יב) כל שינוי מראה לרוע •

נא דין מחט או קוץ שנמצא בבהמה ובו ד' סעי':

א קוץ או מחט (א) שנמצא בחלל הבהמה או עוף חיישי' שמא ניקב בא' מן המקומות שנקיבתן במשהו ואין לו היתר אפילו בבדיקה (ב) שמתוך שהנקב דק א"א לעמוד עליו ולפיכך הא דאמרינן לעיל בקצת אברים שנקבו מצד א' כשר כלב ועובי בית הבוסות וקורקבן היינו דוקא שניקבו בקוץ או במחט שנכנסתדרך פנים או שניקבו על ידי חולי אבל אם הוא בחוץ מחמת מחט או קוץ אפילו תחוב במקום שאין נקב פוסל בו טריפה דשמא נקב במקום אחר במקום שנקב פוסל בו ואם הוא ספק אם נעשה ע"י חולי או ע"י קוץ או מחט אזלינן לקולא דה"ל ס"ס ספק ע"י חולי או ע"י קוץ ואת"ל ע"י קוץ שמא לא נגע במקום שהנקב פוסל בו (ג) או שמא לא נקב עד החלל וה"ה בשנמצ' הקוץ או המחט בחלל

בחלל ואינה תחוב׳ בשום מקום דטריפה מה״ט (ד) מיהו אם הקוץ
או המחט נקבו לפנינו ונכנסו מבחוץ תוך הדופן ונשחטה הבהמה
ונמצא הקוץ תחוב בפנינו מדופן הבהמה לאחר מן האברים
גראין הדברים שלא ניקב במקום אחר לפיכך אם פגע בלב וכיוצא
בו ולא ניקב לבית חללו כשרה אבל אם היא נתחבה באופן שיש
לחוש שמא קודם שנתחב׳ לכאן כבר נקבה במקום אחר יש להחמי׳
דשמא נקבה :

ב והא דחוששין לשמא נקבה דווקא בקוץ ובמחט שהם דקין ואין
הנקב ניכר מהרה כי הנקב דק אבל אם נמצא בה קנה וכיוצא
בו דבר שהוא עב יש לו תקנה על ידי בדיקת האברים שניקבתן
במשהו :

ג ודווקא שנמצאת המחט בחלל הבהמה כראמרן אבל אם לא
לא ניקב לחלל אפילו כולו טמון בבשר כגון בירך שהוא עב
ואפי׳ צד העבה של המחט כלפי פנים כשרה ולא אמרינן וודאי
מן הדקין בא ונכנס לירך דרך חודו שאלו בא מן החוץ לא היה
יכול לנקב בצד העבה כל עובי הירך עד החלל אפ״ה כשרה (ה)
לפי שרדך הבהמה להתחכך בכתלים (ו) אמרינן ודאי מחמת
שנתחככה בכותל ודחק נכנס המחט בצד העיבי בכל עובי הירך :

ד הלעיטה דבר שנוקב בני מעיה כגון (ז) קורט של חלתית
וכיוצא בו טריפה ואם אכלה עלין של חלתית בשירה שאינו
נוקבים מעיה ואם אכלה דבר שאנו מסופקין בו אם נוקב אם לאו
טריפה מספק שהרי ק״ל דאין לה בדיקה שאי אפשר לעמוד עליו
מתוך דקות הנקב וספיקא דאורייתא לחומרא :

נב דין עוף שנפל לאור ושינוי מראה באברים ובו ז׳ סעיפים .

א עוף שנפל לאור (א) ונחמרו בני מעיו ונשתנו מראיתו כגון
לב וקורקבן וכב׳ שדרכן להיות ארומין ונשתנו והוריקו (ב)
כברתי או המעי׳ שדרכן להיות ירוקין נשתנו והאדימו טריפה אפי׳
במשהו מהם אפי׳ לא הגיעו לחלל שכיון שלקו מחמת מכות אש
ודאי סופן לינקב ורוקא נשתנו למראה אחרת אבל אותם שדרכן
להיות אדומין (ג) נתאדמו יותר או הירוקין הוריקו יותר מחמת
האש כשרה שבמעט חום מוסיפין המראה שלהם ואין זה מכוה
ואין הכבד דומה ללב וקורקבן שהלב והקורקבן בכל מקום שישתנו
אפילו במשהו טריפה דהוי כניקבו אבל הכבד אין איסורה מחמת
עצמה דהא (ד) אפילו ניטלה כשרה אלא מחמת הבני מעיים
הסמוכין אצלה הילכך אין שינוי מראה אוסר בה אא״כ נשתנה
כנגד המעיים והוא ראש הרוק שלה וכלפי פנים ולא שבנגד הצלעו׳
שאנו אומרים כיון שלקתה כנגד המעיים אפי׳ בכל שהוא(ה)ודאי
לקו גם הבני מעיים אפילו הם לפנינו ואין רואין בהן שום (ו)
ריעותא אפ״ה טריפה דכל שהריקו כנגד הבני מעיים בידוע
ששלט האור בהן אלא שאין ירוקתן ניכר בהן כמו בכבד וכן
אם

רבה לומר ולאף שנגע במקום שהנקב פוסל בו שמא לא ניקב עד החלל *
כמו אלא נקב בתחר זה עד החלל , ועיין לעיל סי׳ מ״ט ס״ג , ובמ״ב
סס בס״ק ו׳ כתב רמ״א בסג״ה וכ״ש שיש להכשיר כהאי גוונא בניקב
העור והבשר עד החלל ורבה לומר כהאי גוונא שספק הוא ממה נעשה אי
מחמת חולי או מחמת קוץ אולינן לקולא . וכתב מהרש״ל פ״ט דמ״מ
ארוך בדיקה נגד הנקב והב״ח השיג עליו מהא דמכשרינן בספק אם נעשה
ע״י מחט ואין זו השגה-דהתי דכשר מ״מ בדיקה בעי כיון דאיכא רשותא
לפנינו ש״ך והגו״ז השיג עליו עיין בהה״כ שם תשובתו בלבו , ועיין לעיל
סי׳ מ״ט סק״ו מ״ב שם בבס הפר״ח לענין האי דינא מה שכתב רמ״א
וכ״ש שיש להכשיר כו׳ ואם אפשר להתברר אם הוא ע״י קוץ או מחמת
עלמו אלא שאין החכם בקי זה לא מיקרי כפיקא ובריפה , דרכי משה ,
(ד) מיהו אם הקוץ או המחט נקבו לפנינו כו׳ כתב בד״מ דאפילו לא ראינו
תחילה להיכן ניקב אלא כל שראינו שנכנס המחט מבחוץ עד הלב ותחובה
עתה בלב תלינן דלא ניקב רק נגדו גלא במקום אחר וכשירה ודלא כהב״י
ע״ש בב״י , אבל קשה לי דב״י כתב ולענין הלכה נקטינן כדברי הרשב״א
להחמיר משמע ודלא כהגור דבניקב לפנינו סגי , ובש״ע כתב כדברי הגור
ואפשר לדחוק ולייב שחזר מזה מה שכתב בב״י וגראה לו לפרש הרשב״א
כדברי הגור וכל״מ כנ״ל ומה שכתבו הד״מ והב״י שהרשב״א והמרדכי
פליגי ליתא והעיקר כמ״ש הב״ח שמה שהאריך הרשב״א ניקב לפנינו הוא
דאי לאו הכי חיישינן שמא דרך ושבו נכנס ונקב וחזר ונכנס קלה אחד בלב
ונקלה הב׳ בדופן אבל כל שיש היכר מבחוץ בדופן הלעות שידוע שבא
התחבו מחוץ לגד פנים ותקוע עדיין מקצתו בדופן פשיטא שחולה הרשב״א
שהיא כשרה דמי תקוותה לחזור ולינטש בדופן למקום שנכנסה בו מתחילה
מבחוץ לחלל הגוף ובן דעת מהרש״ל פ״ט סי׳ ע״ו ולזה הסכים הש״ך
והכי נקטינן פר״ח ומבואר במרדכי שם דאין חילוק בין קופא לבר לקופא
לגו ובין קיימתא לאלימתא , (ה) לפי שדרך הבהמה להתחכך בכתלים
כולו כדאמרינן בא״ע דרוב שורין מתחככין ובריש ב״ק גמי אמרינן חולדה
דשן מאי היא נתחככה בכותל להלאתה ודקדק הב״ח דדוקא בבהמה אמרינן
הכי אבל בעוף שאין דרכו להתחכך עריפה בקופה לגו , והגו״ז כתב שאף
בעוף אין לאסור דהא מינו גם בעוף שלפעמים נכנס בחיזה מקום גר
ע״כ ולא כהירא דאנו משוה דלפעמים נכנס במקום גר דהוי מילתא דלא
שכיחא נתירו איסורא דאורייתא אלא הדבר ברור שאין להתיר אלא דוקא
בבהמות שדרכן להתחכך פר״ח , וגם בנ״הכ הסיג על הט״ז ודעתו כה״בח
וע״ש , (ו) ואמרינן ודאי מחמת שנתחככה בכותל כו׳ , והא דאסרינן לעיל
שלא בתקום הפסד מרובה בעוף סי׳ מ״ח בתחבו שנאכל בקורקבן וכולה
נבלעת בעובי בשרו ונשאר כחצי אצבע מצד פנים וגם מצד החוץ , והטעם
כתב בא״ה בלל ל״ח דין כ״ב דמאחר שהתחבו לא ניכרת מבפנים כמו שאינה
ניכרת מבחוץ אינה למיתלי ולומר שבחוץ בתחבו ונקבה הוסיו או הלקין
וכן כל כיוצא בזה עכ״ל , וא״ש הכא דמכשרינן אפילו לד הבבה של המחט
בלבי פנים , והכא נמי איירי דכולה עתון בבשר הירך ולא ניכר שום נקב
לא בצד פנים ולא בצד חוץ כמו כתם בקורקבן , ודוקא י״ל התם איכא
רשותא לפנינו שנאכלה תחוב בקורקבן ונקב אש״ה אולינן לחומרא שלא
בתקום הפסד מרובה , אבל הכא דליכא רשותא לפנינו בחלל הגוף כלל
אולינן לקולא אף בדופה לגו וק״ל , אוזה א׳ נאכלה עתון בבשרה עד החלל

הגוף קוץ ארכו זרת מונח בשיפוע קלת ולא היה ניכר שום נקב מבחוץ ומבפנים אך כשאר מכל לד כשובי ב׳ אצבעות בשר אלא שום רשותא הן מבפנים
לו מבחוץ . אך הקנה דק כרא״ם השבע היה מובלע בבשרה ובשומנה ודעת הבאול להעריף , וי״ל אליהו הסיג דהדין פשוט להתיר סי׳ ס׳ בלחה״פ הנדפס
מחדש עם מ׳ מגן אברהם פירוש על החוספתא , אוזנות פטומות שבלד הפנימי במקום הפשטות העור מן הבשר נמצאו שני חללים קטנים סתומים זה לזה
ובתוכם היו מונחים כמה נוצות מקופלים וקרום היה מכסה אותם וגיים לו שלשה מאלו הנוצות מקצת היו בלוים ורקיבים והשאר תמימן ואורכן כשאר
נוצות האוזנות יש להכשיר , אוזנות שמואל בסי׳ י״ג , וכ״כ הב״ח אוזנות פטומות שנאכלה בזוגר הסומן סמוך לבני מעיים נוצות מרוכות הרבה אלין פולה
פה לאוסרן וכן עיקר ודלא כתשובת שארית יוסף פר״ח , (ז) קורט של חלתית פירוש אבל הסורש אינו מיקר כמבואר בתשובת המבי״ט ח״ח סי׳ קי״ו ע״ב
וע״ש בתשובה הנזכר וכתב׳ מיתן קל״ד על בהמות שנאכלה בבני מעיים בהרות אדומות מצד שאוכלות עשב שקורין בערבי כלך כו׳ דיש להכשיר בבהמת
יש אל לפמות דלא דמי לחלתית ע״ש באריכות ומסתברא לי שאף אם שתשוה תיכף ומיד אחר שאכלה הקורט של חלתית עריפה משום דכיון שסופו לינקב
בנקוב דמי וכן נראה מת״ש ההג״ה לעיל בסימן מ׳ ס״ג וכתי״ש שם ע״ש פר״ח .

נב (א) ונחמרו כו׳ פי׳ נתכוונו תלשון מחמרתו מעי וי״ל לשון תחימות וכ״כ מרדכי , (ב) כברתי אבל ירוק כביאה שקורין געל כשר בכבד שהכבד
הוא ירוק כביאה אם הוא שתן , עור בשם הרשב״א ומשמע לכאורה דמש״ה אפי׳ בשעה כחום כשר וכן נראה מדברי המחבר אבל
מהרש״ל פ״ט סימן ל״ו כתב דבשעה כחום אסור ונראה עוד מדברי המחבר דה״ה בלב וקורקבן לא מיעדף אלא בירוק כברתי וכתו שהגיה בב״י סר״ן
בשם הר״אה אבל הרשב״א בתה״ה דף ל״ח ע״כ כתב דבלב וקורקבן אפי׳ כמראה הביאה עריפה וב״פ הב״ח וכ״פ מהרש״ל שם , ש״ך ופר״ח , אם היתה
באור מחתת הקדירות וגרם לחתם אבל אחר ונשרפה בשור ובשר אבל הלעות בין הגוף והעלם הקולות ונראה רושם אדום בשור שנול כמו ב׳ אצבעות
ונחתוך בסמין ומאלא נגרר הדם עריפה ומב״ש אם נעשה רשותא במקום אחות הנידון או בסימנים או סיוך למקום שמוחת הריאה שיש להעריף ,
לח״הם בשם בה״י (ג) נתאדמו יותר כו׳ כשרה שבמעט חום מוסיפין המראה שלהם ואין זה מכוה והכי נוכח מדתנן בלב וקורקבן וכבד אם אדומים
כשרים , ע״כ להירות ולמיתר שלף על פי שהוסיפו באדמומות כשרה , וכן נמי מדאתרינן בנתרא ירוקים שהוריקו כשרה ע״כ לומר שאעפ״י שהוסיפו
ירקות כשרה לפי שבמעט חום הם מוסיפים במראה שלהם , ר״ן ומביאו ב״י (ד) אפי׳ ניטלה כשרה , פירוש ונשתייר כזית במקום מרה ובמקום חיות
(ה) ולאי לקו גם הבני מעיים עור ורשב״א , אבל המרדכי כתב הוריק כבד כנגד בני מעיים עריפה ובישר ירוקא בתשבו ואע״ג דמיקר הכבד כבר מ״מ
הואיל שהוריק הכבד מיגלמי מילתא וחיישינן אף אלא ולמעיים אע״פ שעדיין אינו ניכר בהם ועוד יש לחוש שתא סופו לינטול כולו , והקשה הב״י לדברי
מרדכי מ״כ מאי אריא כנגד בני מעיים שלא כנגד בני מעיים נמי איכא למיחוש דסופו לינטל כולו ותירץ אפשר דס״ל דקיים להו דאין
סופו לינטל כולו אלא בהוריק כנגד בני מעיים דוקא עכ״ל ולפי גירסת הר״ן מתבאר ב״י ה״ק לדברי המרדכי כל שהוריקה כנגד בני מעיים
בידוע שנחמרו בני מעיה מצילת האור ונרפה הואיל שהוריקה כנגד בני מעיים סופו לינטל כולו ועריפה , ולפי גירסת הרי״ף ה״ק
בידוע שכנפלה לאור נחמרו בני מעיים וזו שהוריקה כנגד בני מעיים בודאי הוריקה מנפילת האור ועריפה הואיל שהוריקה כנגד בני
מעיים סופו לינטל כולו וק״ל , והגו״ז כתב דהתרכי ס״ל שם כאן שני שעמים לעיסות אחד שכיון שאנו רואין רשותא בהורקה ודאי נלקו גם מיבריים
הסמוכים לה לתכה ואע״פ שלא נראה עדיין מ״מ אפשר שבע שלהם שאין מתגלה מהר כ״כ כמו זה הגלקה והעשב הבני אפי׳ באותו אבר שנלקה
בתקלא ומתילא אנו רואין שלא נלקה החלק הנשאר כיון דבאבר זה עלו שבעו להשתנות והתגלות אפ״ה לא נתגלה רק במקום אחר באותו
אבר לא נלקה עדיין אפ״ה הוסיפו שתא אח״כ יהיה נלקה דהתם זאת חברות לזה ומאד זה מדברי רבא שאמר בידוע שנפלה לאור דקיים לה לו לומר
דבר זה היה לו לומר בקיצור בידוע שנחמרו בני מעיה דהכא גם הבעיין היה שיאכל בכבד שנפלה לאור בידוע שאל״כ אין הוריקה פוסל כלל כמ״ש המרדכי
עלמו שם אלא ע״כ דס״ק רבא ב׳ אסורים יש בדבר אחד בידוע שנפלה לאור ואחור מלד שזה יזיק לה אפי׳ בתקום אלא אלעה המכה עדיין ושוד עשב ב׳
שנחמרו

שנחמרו כבר מעיה כיון שהיו סמוכים לה אלא שאין מטבעם להתגלות כ"כ מהר כמו הכבד נמלא דלעעם הראשון יש מיכור גם מצד הכבד דאסרינן להו ע"ם כופו ע"כ : וקבה למה ליה לרבא למימר ב' טעמים הרי די בחתם מהן . וכמו שהיקבה הס"ם בחס' ברכות דף ג' ע"א מפני חבד ותיפוק ליה משום מפולת , וביותר הטעם הנני קלוסה מטעם ראשונה , דלטעם הראשון משמע בכל מקום שהוריקה הכבד טריפה משום דסופו ליעבול כולה ולטעם הנני אין הטריפות אלא כנגד בני מעים , ובזה נ"ל לישב קושית עצומה בחס' בבת דף כ"א ע"א וע"ב אמר ר"ה מתילות ושמנים שאמרו הכמים אין מדליקין בהן בשבת אין מדליקין בהן בחמוכה בין בשבת ובין בחול אמר רבא מ"ע דר"ה קסבר כבתה זקוק לה ומותר להשתמש לאורה עיין רש"י • והיקשה תוס' מנ"ל לרבא דסבר ר"ה מותר להשתמש לאורה דילמא הא דאמר אין מדליקין בהן בשבת משום דסבר כבתה זקוק לה ואין יכולה להדליק בשבת וי"ל דא"כ לא הוה צריך ליה למימר בין בחול ובין בשבת כיון דמד טעמא הוא אלא הוה ליה למימר אין מדליקין כתם ומדקאמר בין בחול בין בשבת שמע מינה שבות יש בעשה אחר בשבת שלא להדליק לצד מעשה חול והיינו שמא יעה וא"כ סבר דמותר להשתמש לאורה , ולאורה עדיין קושית הסוס' במקומה עומדת דילמא הא דאמר ר"ה אין מדליקין בהן בשבת משום דסבר כבתה זקוק לה והא דקאמר בין בחול ובין בשבת לאשמועינן טעם אחר בשבת שלא להדליק לצד מעשה חול היינו משום דכבתה זקוק לה חיישינן בשבת דילמא כבתה ויבא להדליק בשבת ולעולם דסבר ר"ה אסור להשתמש לאור' , אלא ע"כ טע' איכור מוקמאחוד בשבת לא אמ"ר"ה לאשמועי' דלמ"ל ב' טעמים הרי די בחתם מהן אלא ודאי דאתה לאשמועינן באיסור מוקף בשבת היתר אחר מאי דלא אשמעינן מאיסור חול והיינו דבשבת איסור שמא יעה וא"כ סבר דמותר להשתמש לאורה והיתר זה אתא לאשמעינן , אבל אי אמרינן דטעם האיסור בשבת משום דכבתה זקוק לה חיישינן בשבת דילמא כבתה ויבא להדליק בשבת וסבר ר"ה איסור להשתמש לאורה קשה למה ליה לר"ה ב' טעמים בשבת לאיסור הלא דיבא' מהן והיינו דילמא כבתה ואין יכולה להדליק בשבת ודו"ק , (ו) לא יכחר כזית במקום חיותא טריפה • אבל אלא כנגד המעיים ושלא במקום מרה ובלא במקום חיותה כשירה דלא יהא אלא מיעל כשירה : (ז) והם הוריקה העתול בסומכיה טריפה זהו דוקא בבהמה אבל בעוף כשרה שהרי כבר מתבאר למעלה בס"ם מ"ג דאין נקב פוסל בעתול של עוף וכן הוא מבואר בדברי הרשב"א בת"ה ולפי מ"ש למעלה בשם הלהרומים שיש להחמיר בעתול של עוף לעולמו ה"ע יש להחמיר בעוף בדין זה : (ח) ואפילו אנו רואין הוריקה שהוריקה כיון דאיכא מקורין גרי"ן בל"מ , אבל בהוריקה בהלמון שקורין גע"ל אמרינן לעיל בס' ל"ח אפילו לא נפלה לאור טריפה , ומיהו גם בירוקה כשרתי יש פוסקים מחמירים בידוע שנפלה לאור , והא דאמרינן לעיל הי' ל"ח בירוקה כשרתי היינו באין ידוע לנו שנפלה לאור אבל היכא דאיכא רישותא דנפילה לאור טריפה , ויש להחמיר בוודאי אלא במקום הפסד מרובה אבל במקום הפ"מ יש לסמוך אסברת הרמב"ם והרא"ש ומכשירין ודלא כהב"ח שהחמיר אף בהפסד מרובה וכן בהאדומה דאמרינן לעיל הי' ל"ח דכשירה היינו מי בחיידוש לנו שנפלה לאור אבל היכא דאיכא רישותא דנפלה לאור טריפה אלא במקום הפסד מרובה כמו ירוקה כשרתי ועיין דרישה , (ט) מפני שהוא נהבלת בין הלעות שהלעות העוף אינם שוכבים על הרחבם אלא על חודן ובולע רחבן לפנים והרילה נהבלת בהן רש"י , (י) אחר שבלען מעט ומוערכן בהן עכ"ל הרמב"ם בפ"ז מה"ם וכתב הב"ח דה"ל דבמבוסלין הרבה נכתם שליקה בבב"ם אין בטיעוי רלוה להאור ולא החזרה רלוה להיתר והכי נקטינן כהרמב"ם דליבא מאן דפליג עליה עכ"ל , ול"ע אם יש לסמוך ע"ז לקולא כיון דכל הפוסקים לא הילקו בכך ומב"ם לדידן דלא בקיאין בין שלוק לאבוסל כדלקמן הי' ע"ג בק"ח ס"ך , גם הפר"ח כתב ואין דבריו עיקר להקל ע"ש , מעשה בכבד שהיה ירוק כשרתי ושלקוהו והזר לאתיהו מבחוץ אבל מבפנים עדיין הוא בטעוייו והכשירוהו דכיון דלא נפל לאור לפנינו והזר עורו לאתיהו הכבד לגיגלאי מילתא דמחמת חולי הוריק ולכיכך מבפנים עומד בטעוייו באילו היה מחמת האור עיקר האיס ושיטתיה הוא מבחוץ , הר"י בו" אינו בשם הר"י בנימין ז"ל ויפה הורה , פר"ח , (יא) ואם אין הבני מעים לפנינו הו' דכל מידי דבעי בדיקה מחמת איזה מקרה ולא המציקו לבדוק טריפה מספק ונמ"ש הרשב"א בתשובה ובתנתיו בהרוכה בסי' כ"ט ס"ק ג' פר"ח (יב) טריפה והיינו בידוע שנפלה לאור אבל לא נפלה לאור לפנינו כיון דמקודם לא היו הלבבים מסומים וע"י הבלק נכתמו תלינן להקל שמהחמת הבלק נכתמו ואף המעריפין בס"ו אם נמצא שמי אע"פי שלא נפלה לאור , מודו הכא דהתם היא כשנמצא שמי בהלבבים שלא ע"י הבלק אבל הכא כיון שהשמי לא נראה אלא ע"י שלק תלינן להקל שמחמת הבלק נכתמו ס"ך ופר"ח .

כתב הריק"ש מצאה אבה ירקות בכבד ולא ידעינן אם היה נוטה לאודם גם לא ידעה אם הוריק במקום הפסל גם לא שלקתו ונאבד הכבד התרנגל' כשיר' מדין ס ס ושוד דבהזק' היא עומדת כל שלא מודע הטריפו' ע"כ ואין בדבריו כלום ואין לסמוך על ס"ס כאילו להכשיר גם כבר בארתי לעיל בסי' כ"ע ס"ק ח' בכל שנמצא טריפה ולא מודע עניינו שאין תומין להקל בדבר ע"ש ובנ"ד מי אין להקל בדבר פר"ח ; ג) עוף בייתי כו' אין שמוע ירקות פוסל בו כו' הטע"ז הסיג על דין זה מדין נפלה לאור בס"ג דלא ליתא קמן למיבדקה מאור , דאין לך הכשר בנפלה לאור עד שיתברר לך ההיתר ולא בהכא , והאי עוף בייתי כיון שהכא הוא אם ירוק בטבעו כמדבריי לו היה אדום והוריקו מחמת האור והוה נאבד הא ח"ל לבדקו ואין אתה יכול להתירו בל שיהיה מותר בבירור , הפר"ח רוצה לישב דבריהי אתם דאיכא רישותא לפנינו ואיכא היתר למלי ביה מבא"כ הכא דאיכא למלי בתולדה כיון שבמיני מדברות כולן כך ע"כ וזה מן התימה הא אתם אין רישותא לפנינו אלא מצד נפלה לאור ואכא רישותא דנפלה וגם הוריקה כבד ואם הכא תלינן ירקותה בתולדה כיון שבמינן מדבריות כולן כך כל כבן אתם דאיכא למימר שלא נחמרו בני מעיה כלל וכשירה והו"ל והב"ך בהא"כ תירץ דהכא כיון דאין כאן רישותא אלא בכבד מוכחא מילתא שהוא מן המדבריים שבבדן ירוק דאל"ה הו"ל לאתכוחי שוס רישותא גם בשאר מיבריים ול"ד להכא דלעיל דאיכא לפנינו ע"כ וזה נכון , אבל מ"מ לענין דינא אין להקל כלל בדין זה בנפלה לאור , וכן כתב הדרישה על דברי הרשב"א בעור ע"ש אבל בשלא נפלה לאור בלאו הכי אין כאן איסור בהוריקה לגמרי כמ"ש המחבר בס"ו דיש לסמוך על יש מכשירין , וכן דעת הט"ז ועיקר הוא ודלא כהב"ח והב"ך , (יד) אלא תלינן הטעוי בדבר אחר שהוריקה מצוי תמיד בכבד מחמת חולי וכיון שלא רגילו לאור אמה לא נתלה בחולי דהא תלינן בזאב עכ"ל הר"ן וכ"כ הרא"ה בב"ה דף ל"א ע"ב , ולפ"ז משמע דוקא בכבד אבל לא באבר אחר אבל לשון הרא"ש ואין לתלות שיעוי מעיים בנפלת האור דמילתא דלא שכיחא היא כי אינ שתפול לאור תפרח ותלא אם לפרכו כנכיה שלא תוכל לפרוח תפרח במקומה ע"כ ומאלה דבריה משמע בכל מיבריה הדין כך וקל , (טו) ויש לסמוך עלייהו במקום הפסד מרובה ס"ך ופר"ח אבל לפי דברי הטע"ז בס"ש בס"ק ע' והבמתיו בס"ק י"ג משמע דיש לסמוך עלייהו אף שלא במקום הפסד מרובה וכן נראה דעת המחבר דמדסתם הכא וכתב דמותר לסמוך עלייהו ובסעיף אחר זה כתב יש להחמיר בשקום שאין הפסד מרובה משמע דהכא אף שלא במקום הפסד מרובה יש לסמוך עלייהו ולהכשיר יהבי נקטינן , (טז) אבל בבהמה אין שיעוי מיבריה אלו פוסל בה כו' והר"ן שהוא מן האחרין רולה להוכיח כסברתו מדאמרינן כל עריפות שאינו הגמיש בבהמה כנגדן בעוף יתר עליהם העוף נשבר הצלע נשבר הצלע אע"פ שלא ניקב קרום של מוח ואם נאמר דעריפות שנפלה לאור בבהמה לא הי' הול"ל נפלה לאור ומאמרו בני מעייה פ"כ אבל הב"י כתב דאין זו קושיא כיון דבמתניתין לא הוזכר עריפות זה אלא בעוף לא מיצטריכא ליה , ועוד שאין זה עריפות מוקף בעוף מבהמה אלא היה אפשר לבהמה ליתכר בני מעיה ג"כ היתה נערפת בכך ואין חילוק בין בהמה לעוף אלא שזו יש לה מגיעים שלא תבא לידי עריפות זה וזו אין לה מגיעים והדין תירולא בתרא מסתבר וכה"ג תירץ הר"ן בעצמו לעיל בסי' מ"ג דברי הרמב"ם בכתב ועתול של עוף טעון כשיבה ואינו דומה לשל בהמה אין הנקב פוסל כתב הר"ן שטעמו של הרמב"ם משום דכיון דא"ל לחלק בו מן סומכיה לקולא אינו בכלל מה שאמרו כל עריפות שאינו הגמיש בבהמה כנגדן בעוף כיון שא"א להבחינו לבהמה , אלא שם הסיג הב"י עליו וכתב שזה מן התימה דכיון שיש בו ואע"פ שא"א להק בו נעשה הכל פסומכיה ויהא עריפה בב"מ ע"כ אבל הכא איתא שזו יש לה מגיעים שלא תבא לידי עריפות זה וקל , (יז) ויש מחמרין כתב הטע"ז גם הרשב"א מן

אם הוריקה הכבד אפי' במשהו כנגד המרה טריפה דהוי כאלו נקבה המרה ואם הוריקה כנגד מקום חיות' בכדי שאם ינטל מקום הירקות (ו) לא ישאר כזית במקום חיותא טריפה דבל שהוריק מחמת מכוות אש בנטול דמי דהום המכווה נוקב וירד כנגדו והרי הוא כנטול (ז) ואם הוריקה הטחול בסומכיה טריפה דכניקב דמי ובריאה אין חוששין לנפילת האו' אפילו נפלה בפנינו (ח) ואפי' אנו רואין שהוריקה תולין אותו בדבר אחר (ט) מפני שהיא נהבאת בין הצלעות והצלעות מגינין עליה וא"א לה לוהמר ע"י האור :

ב והא דשינוי מראה פוסל באברים אלו ה"מ דוקא שעמדו בשינוי מראיתה (י) אחר ששלקן אבל אם שלקן וחזרו למראיתן כשרה דאמרי' קוטרא הוא דעייל בהו מעיקרא ועכשיו הלך מחמת הגיס הרותחין :

ג נפלה לאור ואין ידוע אם נחמרו בני מעיה אם לאו צריכה בדיקה (יא) ואם אין הבני מעים לפנינו לבודקן אוסרין את העוף מספק :

ד ואם בעודן חיין לא ניכר בהם שום שינוי מראה ואחר שנתבשלו נשתנה מראיתו למראית פסול (יב) טרפה ומ"מ אפי' בידוע שנפל לאור ואין אנו רואין בו שינוי מראה בעודו חי מותר לאוכלו צלוי ולא חיישי' שמא אם היה שולקין אותה היו משתנין דאחזוקי ריעותא לא מיחזקינן אלא אב כן מתרמי לשלוק להו וחזי ריעותא :

ה (יג) עוף בייתי שיש בטיגו מדברי אין שינוי ירקות פוסל בו בכבד שכל דמדבריים דרכן להיות בבדן ירוק כברתי ולפעמים ימצא ג"כ הבייתים ולא מחמת מכוות אור נעשה כן :

ו נמצא שינוי באחד מן האברים הללו ואין אנו יודעין אם נפלה לאור אם לאו טריפה דבידוע שנפלה לאור ומחמת מכות האור בא השינוי ויש מכשירין כל זמן שאין יודעין שנפלה לאור : (יד) אלא תלינן השינו' בדבר אחר , (טו) ויש לסמו' עלייהו ,

ז אין טריפות שינוי אברים פוסל אלא בעוף (טז) אבל בבהמה אפילו ידענו שנפלה לאור אין שינוי אברים אלו פוסל בהם מפני שעורה קשה וגם עובי הצלעות מגינין עליה וגם בני מעיה קשין ליחמר כי בטרם ידמרו מנפילת האש ישרף עורה ובשרה ואפי' רואין בהן שינוי מראה תולין בדבר אחר שבעמי' ישתנו מחמת ביחוש ושומן או דבר אחר שלא מחמת מכוה (יז) ויש אוסרין גם בבהמה

לבוש עטרת זהב

המחמרין והב"י לא הביאו

בבהמה (יח) אם ידוע בוודאי שנפלה לאור (יט) ויש להחשיר במקום שאין הפסד מרובה :

נג דין שבר או נכה בבהמה או בעוף ובו ה׳ סעי׳ :

א נשתברו ידי הבהמה ורגלים הראשונים או אפילו נחתכו לגמרי (א) או שנשמטו מעיקרם או (ב) שיש להם ג׳ ידים כשרה אבל העצם הנשבר עצמו עם מעט (ג) למעלה מן השבר (ד) אסור כשנשבר אם אין עור ובשר חופין את רובו שכיון שאין עור ובשר חופין את רובו א״א לו לחזור ולהתרפאות והוי כנחתך לגמרי ואסור משום אבר החי ויש מחמירין ומצריכין לבדוק אם לא עברה המכה מעבר לצלעו׳ שאם עברה ורואין שנצרר הדם מעבר לצלעות מטריפין מפני שאז יש לחוש שמא נקב׳ הריאה ואסורה וכתב עד״ה מורי מהרמא״י ז״ל (ה) שאין לחוש לזה לבדוק אחריו אבל אם רואין שעבר׳ המכה ונצרר הדם (ו) יש לנהוג להטריף (ז) וק׳ לי שהרי אפילו נשתברו צלעותיה כשרה עד שישתברו הרוב כמו שיתבאר בסי׳ שאחר זה ואם כן למה יגרע זה משנשתברו צלעותיה ואיפשר משום שהיד מחוברת למעלה במצר החזה ושם יש לחוש יותר לנקיבת הריאה שהריאה שוכבת שם ונוגעת שם בצלעות בדוחק ולפי זה צ״ל הא דמכשרינן בשנשתבר׳ צלעותיה היינו צלעות שלמטה במקום שהחלל רחב אלא שאין זה נראה דהא בהדיא בברייתא לא תניא הכי וצ״ע ,

ב ובעוף אם נחתכו או נשתברו אגפיו (ח) או נשמטו גם כן כשר (ט) אפי׳ נשתברו סמוך לחיבורו בגוף ומיהו כשנשמט או כשנשבר׳ הוא סמוך לגוף יש לחוש שמא ניקבה הריאה שהריאה בעוף נחבאת בין הצלעות וקרום הבשר רך ודק בין צלע לצלע וכשנשבר או נשמט יש לחוש שמא נתקה גם הריאה עם הגף ונקב׳ הילכך (יא) אם נשמט הגף או נשבר סמוך לגוף נוהגין להטריף׳ כי אין אנו בקיאין בבדיקה אם ניקבה הריאה אם לא ,

ג ושיעור הסמיכות הוא כדי רוחב אגודל שאם השבר הוא רחוק מן הגוף כרוחב (יב) אגודל אפילו הוא מצומצם כשרה ואם לאו טריפה שמא ניקבה הריאה ואין חילוק בין אם השבר הוא שוה (יג) ובין אם הוא באלכסון בקולמוס (יד) ואפילו השבר החיצון הוא רך לא אמרינן מתוך חידודו נקב את הריאה לעולם אם השבר מתחיל פחות כאמצע אגודל סמוך לגוף טריפה בכל עניין ואם הוא כאצבע אגודל כשרה אם אין רואין שנצרר הדם מעבר לצלעות אבל אם רואין שנצרר הדם מעבר לצלעות יש לחוש לנקיבת הריאה (טו) מיהו מסתמא אין הוששין לזה ומכשרינן ואין צריך לבדוק אם נצרך ,

נמצא

מיירי בשבר , דאפשר דנכבר ונחתך גרע מנשמט אבל בנשמט אין להחמיר מרובה אבל במקום הפסד מרובה מוכל להמוך אפסק המחבר דדוקא אם רואין הדם נצרר מעבר לצלעות ובלא״ה לא וק״ל , ועיין בפ״ה (ג) וקשה לי שהרי אפי׳ נשתברו צלעותיה כשרה כו׳ ותירץ הט״ז דבצלעות לא מחזקינן רשותא לומר שנכנס השבר למקום אחר משא״כ כאן שאינו רואין שנכנס חוץ לגבולו שהרי מעבר לצלעות ע״כ חוששין שמא נכנס גם לריאה כ״ג ולדידי בזה מעיקרא לא קשיא מידי דכתב הר״ן בשם הרשב״א הא דכשר בנשתברו מישהו צלעותיה אע״ג דקי״ל בקון שניקב לחלל חוששין שמא ניקב אחד מהחיברים הפנימיים בנשתברו מישהו צלעות בין מהשבר בלפי פנים או בלפי חוץ כשרה ולא חיישינן שמא ניקבה הדקן׳ או כרס או הריאה , ומעמא דדוקא גבי קון חיישינן להני בין שניקב בכח מבחוץ ונכנס מדוחק אבל בראשי הצלעות דליכא למימר הכי לא חיישינן למידי הילכך בין שהשבר טמה לחוץ בין שהשבר בתוך בין שאינו קיים כשרה עכ״ל וב״י מביאו בסימן שאחר זה וא״כ בנ״ד שרואין שעברה המכה חוץ הגוף ונצרר הדם הוי כמו קון שניקב בכח מבחוץ ונכנס מדוחק לחלל הגוף דטריפה אבל בראשי הצלעות דליכא למימר הכי לא חיישינן למידי וק״ל (ט) אפי׳ נשתברו סמוך לחבירו בגוף , ואפי׳ נצרר הדם בצלעות והוא שיהא מקום חיבורו בגוף שהוא כבוכנא באמיתא קיים דאל״כ הו״ל נשמט ב״י , (י) הילכך אם נשמט הגף או נשבר סמוך לגוף מוהגין להטריפה כו׳ כתב הב״ח וז״ל כתב מהריק״ שורש ל״ח דאם מתרפא יפה שבר אל שבר יחדיו ידבוקו כשר אפי׳ סמוך להבורו בגוף אלא דאם שוכבים זה על זה אינו כשר אח״כ רחוק מן הגוף כשיעור רוחב אגודל עכ״ל וכתב הש״ך דליתא כן בתהרי״ק דהתם מיירי היכא דהתיכור הוא משום אבר שלא לחזק משום שאם היה יולא לחוץ לא היה נקשר שבר אל שבר אבל בנשבר הגף סמוך לגוף דמטריפין מטעם נקיבת הריאה מה בכך שמתרפא שבר אל שבר וכתב שהגיע דבריו לפני כמה גדולים והכריעו לדבריו וגם הפר״ח מסכים עמו וכן משמע מדברי הב״ח בלבוש ומביאו הש״ך בסי׳ כ״ד בס״ק ג׳ ע״ב ודוק ומ״ת לבשוף מסיק הש״ך וכתב וז״ל ומ״ת אפשר לומר ולהקל הואיל ובלא״ה רוב הפוסקים מכשירין בנשבר ע״כ , אבל נראה דהיינו היכא דאין מיכר ריעותא בגלעות הוא דכשירה דא״א שבאוך אותו הזמן שנקבו ונתרפאו שלא יהיה נרגש מזה שיטי בגלעות כי בקל אפשר מיכר , וכ״כ נמי רש״ל , אבל היכא דמיכר ריעותא בגלעות טריפה וק״ל וכן בנשבר חיד בבהמה סמוך לגוף ונתרפא שבר אל שבר יחדיו ידבוקו אם רואין שנצר הדם מעבר לצלעות שרואין שעברה המכה חוץ הגוף טריפה ומכ״ש להפוסקים שמטריפין שמוטות ושברות יד בבהמה מגד עצמו דשמא לישכול ביניה דטריפה דמזה לא מהני שא״ש יי״ כמו שיתבאר בסימן כ״ה ס״ב בהב׳רמ״א וע״ש בש״ך ולענין נשבר רחוק מן הגוף שהשבר עצמו אסור אם מתבטל כך ע״כ הא״ה ס״ק (יח) אם נשמט ופי׳ שמוטת הגף כתב הרא״ה בב״ה דף מ״ט ע״ב שהסכימו רוב המפרשים דהי׳ו פרק המחובר לגוף ואחרים פירשו שאין כאן לחוש אא״כ נשמט עכ״ל אחד המחובר עם הגוף ורא״ש נוגע בריאה ונראין דבריהן ע״כ ויש לסמוך על זה במקום הפסד מרובה , פר״ח , (יב) אגודל כתב הרמב״ם פי׳ מ״ה ס״ת שרוחב אגודל הוא רוחב שבע שעורות בינוניות זו בגד זו בדוחק והן באורך שתי שעורות בריווח ע״כ , (יג) ובין אם הוא באלכסון בקולמוס , אע״ג דכשהתחיל למדוד מתקום עיקר השבר דהיינו מלמעלה השבר יש רחוק אגודל מ״מ לגד הגוף מן התחלת הבשרה ליכא רחוק אגודל וגם השוקן נכנס בתוך אגודל טריפה וכן משמע בפרישה ומביאו באחרונים , אבל אם השבר הוא שוה ורחוק אגודל מגוף ושוקן נכנס בתוך אגודל כשרה דמה בכך שהשוקן נכנס בתוך אגודל סוף סוף מקום הבשרה הוא רק וק מאגודל מגוף , וכן אם נכתר בעצם הנשבר מתחור לגוף בשיעור אגודל אפילו אין מהעצם החילון שמתחבר עליו אגודל כזה ☐ כיון שהבשרה נעשית רחוק אגודל כשרה ש״ך , (יד) ואפילו השבר החילון הוא חד , רלא לומר שיש שוקן בבשרה , (טו) מיהו ☐ מסתמא אין חוששין לזה הטעם שיש מכשירין אפילו בנצרר הדם מעבר לצלעות ורש״ל הביא דברי מהר״מ שכתב שם לעיין בצלעות אם לא נצרר הדם ונראה לי להלכה שאם יש שוקן בשבר העצם החילון או ראוי וחיוב לעיין בצלעות אע״פ שכתב רמ״א בסמוך דלדידן אין חילוק בין שוקן או לא נראה דזהו לעיין שלא להטריף בשביל השוקן לחוד אבל מ״מ מהני האי שוקן לגוף חיוב העיון תעבר לצלעות כיון שיש רישתא גדולה לפנינו כנ״ל נכון להלכה עכ״ל , אבל בת״ח לא תשמע הכי שכתב שם סוף די״ג וז״ל ושוד נראה דאין חילוק בין יש שוקן לבשרה העצם הנשבר בין אין לו שוקן ואע״ג דבתשובת הת״ר כתב דאם יש שוקן לבשרה ארך לבחוק הריאה שמא נכנס לפנים ונקבה היינו דוקא אם הוא סמוך לגוף אבל רחוק מן הגוף ליכא למיחש ומתמר שמהב להטריף ברוחב אגודל בכל ענין וברחוק מזה נהגו להכשיר שזה מיקרי רחוק אין לחוש מ״ב לנקיבת הריאה כן נ״ל עכ״ל וכן כתב הלחם הפנים שחמיו הגאון בעל מ״ל כתב בגליון ש״ע על דברי קצו׳ דבת״ח לא תשמע הכי , ומ״ת הואיל ונפיק מפי הזקן הגו״ר ראוי להורות כן ואף בלא שוקן לבשרה יחמיר לעצמו ולעיין בצלעות , וכמ״ש בב״ח וז״ל אבן נראה הואיל ונפיק משומיה דמהר׳ אי להורות לעיין בצלעות ותע״ב אבל מ״מ

אין

ולא דק שהרי אמר שכתב הב״י שברת הר״ן שהוא מן האוסרין כתב אלו דעת הרשב״א , וגם הב״י כתב בשם הרשב״א בת״ה דה״ה לעחול שהריק בהומכיה בבהמה טריפה ע״כ והרשב״א לעעמיה אזל דאין נקב פוסל בעחול אל עוף והביאו הגור לעיל בסי׳ מ״ג וק״ל , (יח) אם ידוע בוודאי שנפלה לאור ורמ״א כתב וז״ל וי״א גם בבהמה בידוע שנפלה לאור ונשתנו מעיה , והמחבר השמיט הני תיבות ונשתנו מעיה משום שנראה שהוא אך למוחר אבל לא כיון דעתו בזה בלבד בתיבות אלו אתא רמ״א לאחמעיט דדוקא בנשתנו לפנינו יש לנהוג איסור בבהמה אבל בנפלו לאור וליתא קמן לא מחזקינן איסורא וכן עיקר דהא מהרש״ל פמ״ט סי׳ ל״ה מכשיר בבה״ב אף בעוף ועוד דהא יש פוסקים סוברים דשיטי מרלה פוסל גם בבהמה ואפ״ה סוברים דא״ל לבדוק בבהמה היכא דנפלה לאור וכדאיתא בר״ן וכמ״ש הגור בשם בעל העיט״ור , מיהו כתב הב״ח דעדיף בדיקה בבהמה והיינו לבתחלה היכא דאיתא קמן , (יט) ויש להחמיר במקום שאין הפסד מרובה אבל בלינו ידוע כשרה בבהמה אפילו שלא במקום הפסד מרובה , בא״ה כלל ל״ז דין י״ג משמע דאין אנו בקיאין בבדיקת נפלה לאור , ול״ע שלא נתבו האחרונים מזה ואולי הוא בכלל נפלה ש״ך ונראה דמ״מ בבהמה הואיל בלא״ה יש מכשירין אף בנפלה לאור לפנינו ואנו רואין בהן שיטי מרלה הולין בדבר אחר ואנו סומכין עליהם במקום הפסד מרובה בודאי טוב לבמוך הבקיאותינו בזה וק״ל :

נג (א) אם נשמטו כו׳ואף ע״ג דשמוטת גף בעוף חוסמין שמא ניקבה הריאה כדלקמן ס״ב , עוף שאני שקרוס הבשר רך ודק בין צלע לצלע וכשנשמטת גפה מתנתקת הריאה עם הגף וכמ״ש רש״י ור״ן מ״ע בהגה מתוך עובי הבתף ורחבו ליכא למיחש לנקיבת הריאה וכ״כ המרדכי (ב) שיש לה ג׳ ידיים וה״ה יתר גף בעוף נמי כשרה דהא דאחרינן שמוטת גף הוא מטעם שמא מיקבה הריאה וזה אין שייך בחסר הגף או יתר הגף דהוי נחבר דהא לא מיקבה הריאה ע״כ בודאי אין שום טריפות ביתר גף לד״ה כ״ח ודלא כפריסה • (ג) למעלה כו׳ הרשב״א בחידושין והר״ן וד׳ ירוחם נט״ו אות ב״ח והוא פשט ממה שנתבאר לקמן סי׳ כ״ה ע״ש (ד) אסור כשנשבר וכשנשמט עי״ל סי׳ מ״ב ס״ג , (ה) שאין לחוש לזה הטעם שיש חבשירין אפילו בנגרר הדם מעבר לצלעות וכל זה בנשבר סמוך לגוף וכמ״ש רמ״א בהג״ה אם נשבר סמוך לגוף , וכן הב״ח שכתב במקום חבורו בגוף , אבל רחוק ממקום חבורו בגוף אין כאן בית מיחוש כלל בבהמ׳ וק״ל , (ו) יש לנהוג להטריף ומשטעם שכתב לעיל אלא יש לחוש לנקיבת הריאה אבל הב״ח כתב דליתא אלא הטריפות שמוטת יד בבהמה הוא מגד עצמו דשמא לישכול ביניה ואין לאין אמו בקיאין בזה טריפה מסתפק בין בנשמט ובין בנתרך ובין בנשבר במקום חבורו בגוף אין כאן בית מיחוש כלל בבהמ׳ ועת הש״ד מ״ס פ״ז ותבב״ך סי׳ כל״ז ורש״ל כתב דבנשבר יש להחמיר בדברי הש״ד דאינו נגד הש״ס דהש״ס מיירי בשמוטה לבד מכשיר אבל הש״ד ולענין הלכה משמעות הש״ך כהב״ח ע״ש אבל כ״ל דבל זה אלא במקום הפסד מרובה אבל במקום הפסד מרובה מוכל להמוך אפסק המחבר דדוקא אם רואין הדם נצרר מעבר לצלעות ובלא״ה לא וק״ל , ועיין בפ״ה (ג) וקשה לי שהרי אפי׳ נשתברו צלעותיה כשרה כו׳ ותירץ הט״ז דבצלעות לא מחזקינן רשותא לומר שנכנס השבר למקום אחר משא״כ כאן שאינו רואין שנכנס חוץ לגבולו שהרי מעבר לצלעות ע״כ חוששין שמא נכנס גם לריאה כ״ג ולדידי בזה מעיקרא לא קשיא מידי דכתב הר״ן בשם הרשב״א הא דכשר בנשתברו מישהו צלעותיה אע״ג דקי״ל בקון שניקב לחלל חוששין שמא ניקב אחד מהחיברים הפנימיים בנשתברו מישהו צלעות בין מהשבר בלפי פנים או בלפי חוץ כשרה ולא חיישינן שמא ניקבה הדקן׳ או כרס או הריאה , ומעמא דדוקא גבי קון חיישינן להני בין שניקב בכח מבחוץ ונכנס מדוחק אבל בראשי הצלעות דליכא למימר הכי לא חיישינן למידי הילכך בין שהשבר טמה לחוץ בין שהשבר בתוך בין שאינו קיים כשרה עכ״ל וב״י מביאו בסימן שאחר זה וא״כ בנ״ד שרואין שעברה המכה חוץ הגוף ונצרר הדם הוי כמו קון שניקב בכח מבחוץ ונכנס מדוחק לחלל הגוף דטריפה אבל בראשי הצלעות דליכא למימר הכי לא חיישינן למידי וק״ל (ח) אם נשמטו ותימה נשמטו מי כשרה הא לרב שמוטת גף בעוף טריפה ולא מהני בדיקה ולשמואל ור׳ יוחנן בדיקה בעי וע״ע , (ט) אפי׳ נשתברו סמוך לחבירו בגוף , ואפי׳ נצרר הדם בצלעות והוא שיהא מקום חיבורו בגוף שהוא כבוכנא באמיתא קיים דאל״כ הו״ל נשמט ב״י , (י) הילכך אם נשמט הגף או נשבר סמוך לגוף מוהגין להטריפה כו׳ כתב הב״ח וז״ל כתב מהריק״ שורש ל״ח דאם מתרפא יפה שבר אל שבר יחדיו ידבוקו כשר אפי׳ סמוך להבורו בגוף אלא דאם שוכבים זה על זה אינו כשר אח״כ רחוק מן הגוף כשיעור רוחב אגודל ע״ל וכתב הש״ך דליתא כן בתהרי״ק דהתם מיירי היכא דהתיכור הוא משום אבר שלא לחזק משום שאם היה יולא לחוץ לא היה נקשר שבר אל שבר אבל בנשבר הגף סמוך לגוף דמטריפין מטעם נקיבת הריאה מה בכך שמתרפא שבר אל שבר וכתב שהגיע דבריו לפני כמה גדולים והכריעו לדבריו וגם הפר״ח מסכים עמו וכן משמע מדברי הב״ח בלבוש ומביאו הש״ך בסי׳ כ״ד בס״ק ג׳ ע״ב ודוק ומ״ת לבשוף מסיק הש״ך וכתב וז״ל ומ״ת אפשר לומר ולהקל הואיל ובלא״ה רוב הפוסקים מכשירין בנשבר ע״כ , אבל נראה דהיינו היכא דאין מיכר ריעותא בגלעות הוא דכשרה דא״א שבאוך אותו הזמן שנקבו ונתרפאו שלא יהיה נרגש מזה שיטי בגלעות כי בקל אפשר מיכר , וכ״כ נמי רש״ל , אבל היכא דמיכר ריעותא בגלעות טריפה וק״ל וכן בנשבר חיד בבהמה סמוך לגוף ונתרפא שבר אל שבר יחדיו ידבוקו אם רואין שנצר הדם מעבר לצלעות שרואין שעברה המכה חוץ הגוף טריפה ומכ״ש להפוסקים שמטריפין שמוטות ושברות יד בבהמה מגד עצמו דשמא לישכול ביניה דטריפה דמזה לא מהני שא״ש יי״ כמו שיתבאר בסימן כ״ה ס״ב בהב׳רמ״א וע״ש בש״ך ולענין נשבר רחוק מן הגוף שהשבר עצמו אסור אם מתבטל כך ע״כ הא״ה ס״ק (יח) אם נשמטו ופי׳ שמוטת הגף כתב הרא״ה בב״ה דף מ״ט ע״ב שהסכימו רוב המפרשים דהי׳ו פרק המחובר לגוף ואחרים פירשו שאין כאן לחוש אא״כ נשמט עכ״ל אחד המחובר עם הגוף ורא״ש נוגע בריאה ונראין דבריהן ע״כ ויש לסמוך על זה במקום הפסד מרובה , פר״ח , (יב) אגודל כתב הרמב״ם פי׳ מ״ה ס״ת שרוחב אגודל הוא רוחב שבע שעורות בינוניות זו בגד זו בדוחק והן באורך שתי שעורות בריווח ע״כ , (יג) ובין אם הוא באלכסון בקולמוס , אע״ג דכשהתחיל למדוד מתקום עיקר השבר דהיינו מלמעלה השבר יש רחוק אגודל מ״מ לגד הגוף מן התחלת הבשרה ליכא רחוק אגודל וגם השוקן נכנס בתוך אגודל טריפה וכן משמע בפרישה ומביאו באחרונים , אבל אם השבר הוא שוה ורחוק אגודל מגוף ושוקן נכנס בתוך אגודל כשרה דמה בכך שהשוקן נכנס בתוך אגודל סוף סוף מקום הבשרה הוא רק וק מאגודל מגוף , וכן אם נכתר בעצם הנשבר מתחור לגוף בשיעור אגודל כזה ☐ כיון שהבשרה נעשית רחוק אגודל כשרה ש״ך , (יד) ואפילו השבר החילון הוא חד , רלא לומר שיש שוקן בבשרה , (טו) מיהו ☐ מסתמא אין חוששין לזה הטעם שיש מכשירין אפילו בנגרר הדם מעבר לצלעות ורש״ל הביא דברי מהר״מ שכתב שם לעיין בצלעות אם לא נגרר הדם ונראה לי להלכה שאם יש שוקן בשבר העצם החילון או ראוי וחיוב לעיין בצלעות אע״פ שכתב רמ״א בסמוך דלדידן אין חילוק בין שוקן או לא נראה דזהו לעיין שלא להטריף בשביל השוקן לחוד אבל מ״מ מהני האי שוקן לגוף חיוב העיון תעבר לצלעות כיון שיש רישתא גדולה לפנינו כנ״ל נכון להלכה עכ״ל , אבל בת״ח לא תשמע הכי שכתב שם סוף די״ג וז״ל ושוד נראה דאין חילוק בין יש שוקן לבשרה העצם הנשבר בין אין לו שוקן ואע״ג דבתשובת הת״ר כתב דאם יש שוקן לבשרה ארך לבחוק הריאה שמא נכנס לפנים ונקבה היינו דוקא אם הוא סמוך לגוף אבל רחוק מן הגוף ליכא למיחש ומתמר שמהב להטריף ברוחב אגודל בכל ענין וברחוק מזה נהגו להכשיר שזה מיקרי רחוק אין לחוש מ״ב לנקיבת הריאה כן נ״ל עכ״ל וכן כתב הלחם הפנים שחמיו הגאון בעל מ״ל כתב בגליון ש״ע על דברי קצו׳ דבת״ח לא תשמע הכי , ומ״ת הואיל ונפיק מפי הזקן הגו״ר ראוי להורות כן ואף בלא שוקן לבשרה יחמיר לעצמו ולעיין בצלעות , וכמ״ש בב״ח וז״ל אבן נראה הואיל ונפיק משומיה דמהר׳ אי להורות לעיין בצלעות ותע״ב אבל מ״מ

מן

לית זה אלא בשפינו רחוק אלא ברוחב מגודל דזהו נקרא ריחוק מועט מכל ביותר מרוחב הגודל אף רא"ן מודה דא"ל לחוש כלל ועיין בלעות והכי משמע בהגהות אסר"י דדוקא בריחוק מועט הוא דקאמר יצרין לעיין בלעות וכ"כ הב"ח, אם נשבר הגף במוך לחבורו לגוף לפנינו ישבר הגף לגמרי כי היכא דלא ליגרע הריאה ובכי כשירה לכ"ע אבל במוטה ליכא מקמתא וטריפה זולת בשחיטת י"ב חדש או בלידה וכמ"ש לקמן בסי' כ"ו מ"ק מ"ע ע"ש פר"ח, בבית יעקב סי' יו"ד מתיר בילה מעולה מעוף אחר שנשבר הגף שלה רחוק מעוף דקי"ל שהאבר עלמו אסור לאכ"פ, (נח) ויש לסמוך על זה להכשיר בנשבר דהא יש מכשירין בלא"ה, ר"ל בנשבר סמוך לגוף ואין שוקן דמי בשם עוקן ליכא מאן דמכשיר ואדרבה הרא"ש בתשובה והרשב"א אסרי להדיא ודינו כנשמט וכ"כ הב"ח בשם עוקן דינו כנשמט ס"ך, ואם רואה כוס ריעותא בלעות או בריאה מינתא דפשיטא דלא סמכינן אכ"ם ואפי' בדיקה לא מהני דהא אנן לא בקיאין בבדיקת הריאה וכ"כ בת"ח כלל ע"ז עכ"ל תשובת משאת בנימין סי' מ', וראה דמשמע אף אם הבשירה רחוק מהגוף ואף דאין בו עוקן הואיל שיש ריעותא בלעות או בריאה לא סמכינן אם"ם ואילו לחומרא דמחייב נעשה וטריפה, וכתב הנ"ח דהני אוזנים שמוליכין לשחוט דמעקמין אנפייהם ע"ג להשיס אותם תחת רגלי האווז וקוטרים הרגליס דמלוי הוא נשבר האגף ע"י כך מחייב תולין בו לאיסור דמחייב נעשה כיון דליכא מידי לתלות בו להיתר כגון בהשליפ בכח על קרקע קשה אז ע"ג האבן ואע"ג דבעלמא היכא דאיכא נמי לאיתלי להיתר כיון דאיכא נמי לאיתלי לאיסור תלינן לחומרא מ"מ היכא דאיכא כ"ם תלינן לקולא ע"כ עוד כתב ח"ל דה"ה בחרגוליס שהשוחטין מעקמין אנפי' בשעה שאוחזו לשחוט מלוי הוא שבשעת התחלת שחיטה כשהוא מפרכס נשבר אגפו תלינן לאיסור דמחייב נעשה אע"ג דליכא כ"ם כיון דליכא לאיתלי ביה להיתר תלינן לחומרא אבל הפר"ח כתב על דין זה וז"ל דין זה אינו מחוור כלל דמידי ספיקא לא נפקא אם בתחילת שחיטה נשבר אז בגמר שחיטה ואח"ל קודם שחיטה שמא לא ניקבה הריאה ובא"ה כלל כ' דין א' מיקל נמי בדין זה ומייתי לה הט"ז וכן עיקר ולא כהב"ח שחלק על הא"ה ואין דבריו נכונים בעיני ע"כ, אבל לפי מ"ש הד"מ בשם אה"ה ומביאו הט"ז משמע דלאו מהאי טעמא מכשיר משום דהוי כ"ם אלא משום דאין לחוש ברגע א' לנקיבת הריאה ומש"ה כתב הט"ז ודבר פשוט שאין זה מועיל כשנשמט הגף מעיקרו דבזה ודאי חייבין שמא באותה רגע שנשמט ניתקה הריאה עמה ונקבה כדלעיל ס"ג עכ"ל, (יז) להכשיר בנשבר, אם לא הושחר פי המכה, ב"י, (יח) יש להחמיר ולאחר ומיהו במקום הפסד מרובה וכה"ג יש לחשבו ספיר ב"ם כדכתב בד"מ ב"ם ג"ו דס"ם כי האי הסיב כי האי דאפילו בדיקה א"ל וא"כ חסרון ידיעה אינו מזיק וכ"כ לקמן סי' ק"י סס"ע בהג"ה דיש להכשיר שנשמט מעטה ס"ם והיינו דכתב הרב כאן ובי"ל ס"ם ק"י ובס"ם ק"י כתב וע"ל סי' ל"ג וכאן ר"ל דלמעשה יש להחמיר לאסור בנשמט אבל בהפסד מרובה וכה"ג יש להתיר וכ"כ הב"ח, ומיהו שלא במקום הפסד מרובה אין להתיר דהא מהר"ל באו"ה סי' מ"ה אוסר בנשבר הגף ספק קודם הבחינ'ספק לאחר שחיטה ומכ"ם דכאן הב'ספיקות הם מחמת חסרון ידיעה דגם הספק ראשון שמא לאחר שחיט'הוא ג"כ חסרון ידיעה דאם היה חכם ובקי היה יכול להבחין כדכתב מהר"אי בהגהת ס"ד ס"ם ס"ו ויתבאר לקמן ס"ם ס"ה וכ"כ הב"חוש"ך ומדברי הט"ז שכתב בס"ק מ' בחסקנא וז"ל ורש"ל מכה דגם בנשבר יש להתיר בספק אימתי נעשה ע"כ משמע שדעתו ג"כ שלהחמיר כדברי רש"ל אף בנשבר והיינו שלא במקום הפסד מרובה וק"ל, (יט) ולאסור ואם יש מקום לתלות בו הבשירה או המוטה בשעה אחר שהיטה פשיטא דמכשירין ואחליק בו, כ"כ רש"ל ומביא ראיה מדברי הר"ן פ"ק דחולין סייס בדבריו וז"ל הלכה כל היכא שיש לתלות בו להיתר כגון שהרסו על הגף או פרכה ונלחץ אל הקיר ואיכא לאומדנא דאפשר שנשמטו גפיו אחמת כך תלינן לקולא עכ"ל ולאו דוקא דרסו או נלחץ לקיר אלא זו וכיוצא בזו עכ"ל, וכ"כ ת"ח כלל פ"ז דין י"ד ומביאו הש"ך בס"ק ט"ו ולהיפך היכא דאיכא לאיתלי לאיסור ולא מכשירין מעטה מ"ם אלא היכא דהאיסור והיתר שווין ב"ח, (כ) אחת הנכה כנגד הריאה ואמו מוצה על המכה כו' כנ"ל, (כא) ואם לאו כשירה ואף דאין בבדיקה מ"מ הואיל דאין כאן עריפות ברור דאמאי נחזיק ריעותא בריאה דהא אין רואין שם סימן חולי כלל ובהדיא אמרינן בכמה דוכתיה דכל שלא שלט בו החולי אין חוששין בו ואם דהא בבהמה לא חיישינן לריאה משום מכה בדופן נגדה כל שאינה מרובה לה כדמשמע סי' ל"ע אלא ע"כ הא חששא בריאה אינה אלא מומרא ע"כ נסמוך על בדיקה זו שהוא להחמיר, ואף דבמ"ח כלל פ' ובסימנים שם כתב דאם להחמיר ולהעריף כיון דאין אנו בקיאין בבדיקה, מ"מ מדאה מדלא הגי"ה כאן על דברי הס"ע חזר בו ודעתיה נמי להכשיר כיון דאין כאן ריעותא דנשבר או נשמט, ט"ז וש"ך וסר"ח,

נד (יא) יא מכאן, והם מוחזק של לד האוחר לבד מאותן ג' שלעות קטנות שבחתכות עם החזה שנקרעין חזה ולא שלעות עכ"ל רא"ן דף כ' ע"ב ודף קמ"ג ע"ב, (ב) יש לה עוד שלעות קטנות, שלשה וכן משמע בתשובת הרש"בא סי' של"ו, (ג) יש חוליות סן יח"ח ח"ה סי' קע"ז, (ד) ולא חיישינן כו' כ"כ הר"ן בשם הרשב"א גבי מחנות דאשתכח בכבדא ומביאו ב"י בסימן זה ובסימן ל"ג מביא לשון הרשב"א בח"ה שכתב כך בדין נשבר הגף סמוך לגוף • ומביא המחבר לקמן בס"ה, (ה) ואינה טריפה עד שנעקרו רובן, ובה"ג דף קכ"ט ע"א מעריף בנעקרה אלא מ' אע"פ שכל החוליא קיימת ויש לחוש לדבריו במקום אחר שלא הזכירו הפוסקים ראשונים ואחרונים מזה כלום וכולם כתבו סתמא נשתברו אלעותיה כשרה ע"ב זהו ליתא הרי גם המחבר כתב יש לאחוה כו' ומ"מ דלענין מעשה יש להחמיר לפי מנהגינו ודעת הט"ז להכשיר בדין זה וכתב דיש לחלק בין נשבר הגף לגלע דבגף כיון שהגוף מגדל לאחו הגה והגה ואפשר בע"י כך נכנס לפנים משא"ב בגלע שהוא מונח במקום אחד ולא מחזקינן בו רישותא עכ"ל הש"ג הפר"ח עליו וטעמו ומיוקו עמו ע"ם וכתב הפר"ח במסקנא וא"ל כשאין עוקן בעלם הנשבר אפשר להקל בהפסד מרובה, (ז) נמצא חוליות ולעות יתירות ר"ל נמצאו חוליות כמיקונן ולעות יתירות תקועות בהן דהיינו שתי לעות תקועות בחוליא אחת וכך הם דברי הרשב"א בתשובה סי' של"ו שהנמצאו בה ע"ו לעות מלד א' ומלד א' כיקונו כשרה דאף אי יתר כגדול דמי אלא שנעקרה כשרה על פיעקרו רובן עכ"ל והלחם המודגש כתב על דברי הרשב"א ואני תמה שאם נמצאו לעות יתירות מסתמא בחוליות הן קבועות וא"כ הוי כגדול ג"כ חוליא עם הלעו וכל שנעקרה חוליא

ד נמצא הגף שבור ואינו ידע אם קודם שחיטה נשבר או אח"כ טריפה ויש מכשירין מטעם ס"ם ספק שמא נשבר אחר שחיטה ואת"ל קודם שחיטה שמא לא ניקב הריאה (טז) ויש לסמוך על זה (יז) להכשיר בנשבר דהא יש מכשירין בלא הבי אבל בנמצ' שטוטה ולא ידעי' אי קודם שחיטה אי לאחר שחיט' (יח) יש להחמיר (יט) ולאסור שהוא קרוב לודאי יותר שניקבה ואין כאן אלא ספק אחד שמא קודם השחיט' שמא אחר השחיט' וספק דאורייתא לחומרא ועיין לקמן סוף סי' ק"י :

ה עוף שהיה לו מכה עמוקה (כ) תחת הכנף ושמו נוצה כנגד הריאה על המכה ונפחו דרך הגרגרת בקש דק ולא יצא הרוח לא סני בבדיקה זו להכשירה שאין אנו יודעין מקום הנקב אלא ימלא מקום המכה מים וינפח אחר כך בקש דרך הגרגרת ואז אם יבצבצו המים טריפה שיש שם נקב (כא) ואם לאו כשרה •

נד דיני, טריפות הצלעות ובו ז' סעיפים •

א נשתברו צלעותיה טריפה והוא שנשתברו רובן כיצד הבהמה יש לה כ"ב צלעות גדולות שיש בהן מוח (א) י"א מכאן וי"א מכאן ובל אחת תקועה בחוליא שלה ולמטה מהם (ב) יש לה עוד צלעות קטנות שאין בהם מוח ולאחר שיכלו כל הצלעות (ג) יש חוליות שאין צלעות תקועות בהן נשתברו רובן של עשרים ושתים הגדולות בין ששה מצד זה וששה מצד זה או י"א מצד אחד ואח' מצד השני טריפה אבל אם לא נשתברו רובן בין שהשב' הוא כלפי חוץ בין שהוא כלפי פנים בין שקרום ובש' שעליהם קיים בין שאינו קיים כשירה (ד) ולא חיישי' שמא ניקבו ראשי השברים את הדקין או הברם או הריאה מקום שנקב פוסל בו אלא דווקא גבי קוץ ומחט שנוקב ויורד בכח מבחוץ לפנים אבל בראש' שברי הצלעות ליכא למימר הכי ובשירה והא דאמרינן דברובן טריפה דווקא שנשתברו מחציין ולמעלה כלפי השדרה אבל אם נשתברו מחציין כלפי מטה כשירה :

ב ואם נעקרו מן החוליא וחוליא קיימת הוי כאלו נשתברו (ה) ואינה טריפה עד שנעקרו רובן וג"ל דלדידן דמחמירינן בעוף כשנשבר הגף סמוך לגוף משום שמא ניקבה הריאה כל שכן שיש לנו גם כן להחמיר בנשבר צלעותיה ואפי' צלע אחת שנשבר' בעוף במקום שהריא' נחבאת שם יש לחוש שמא ניקבה הריאה ואיפשר לומר דיש חילוק בין גף לצלע דבגף משום שהוא קשה ובכח חזק הוא נשבר יש לחוש שמא מתוך כך מתנתקת הריא' ממקומה ומתנקבת אבל הצלעות הם דקים ובקל הם נשברים ואין לחוש בהם לנקיבת הריאה ומדברי הרשב"א בת"ה דקאמר שהרי אפי' נשתברו מיעוט צלעותיה כשרה וכונתו לומר וא"כ כ"ש נשבר הגף כמוך לגוף דכשירה משמע דלדברי המחמירין בגף יש להחמיר יותר בצלעות יש לתמוה א"כ לפי דברי המחמירין למה לא הוזכר בשום מקום שיש חילוק בעוף מבהמה לענין נשתברו הצלעות דבבהמה כשרה כשנשתברו המיעוט ובעוף טריפה משום הריאה(ו) ומ"מ לענין מעשה יש להחמיר לפי מנהגינו כמו שכתבתי נ"ל (ז): נמצאו חוליות וצלעות יתרות אפי' שיש בהם מוח כגון י"ב או יותר עד רובן כשירה דכל יתר בטל ובטל דמי ובטל מיעוטן שנמצא חסרות הוי כמו נעקרו וכשרה :

ואם

ומביא ראיה מדברי הר"ן פ"ק דחולין סייס בדבריו וז"ל הלכה כל היכא שיש לתלות בו להיתר כגון שהרסו על הגף או פרכה ונלחץ אל הקיר ואיכא לאומדנא דאפשר שנשמטו גפיו אחמת כך תלינן לקולא עכ"ל ולאו דוקא דרסו או נלחץ לקיר אלא זו וכיוצא בזו עכ"ל, וכ"כ ת"ח כלל פ"ז דין י"ד ומביאו הש"ך בס"ק ט"ו ולהיפך היכא דאיכא לאיתלי לאיסור ולא מכשירין מעטה מ"ם אלא היכא דהאיסור והיתר שווין ב"ח, (כ) תחת הכנף כנגד הריאה ואמו מוצה על המכה כו' כנ"ל, (כא) ואם לאו כשירה ואף דאין בבדיקה מ"מ הואיל דאין כאן עריפות ברור דאמאי נחזיק ריעותא בריאה דהא אין רואין שם סימן חולי כלל ובהדיא אמרינן בכמה דוכתיה דכל שלא שלט בו החולי אין חוששין בו ואם דהא בבהמה לא חיישינן לריאה משום מכה בדופן נגדה כל שאינה מרובה לה כדמשמע סי' ל"ע אלא ע"כ הא חששא בריאה אינה אלא מומרא ע"כ נסמוך על בדיקה זו שהוא להחמיר, ואף דבמ"ח כלל פ' ובסימנים שם כתב דאם להחמיר ולהעריף כיון דאין אנו בקיאין בבדיקה, מ"מ מדאה מדלא הגי"ה כאן על דברי הס"ע חזר בו ודעתיה נמי להכשיר כיון דאין כאן ריעותא דנשבר או נשמט, ט"ז וש"ך וסר"ח,

נד (יא) יא מכאן, והם מוחזק של לד האוחר לבד מאותן ג' שלעות קטנות שבחתכות עם החזה שנקרעין חזה ולא שלעות עכ"ל רא"ן דף כ' ע"ב ודף קמ"ג ע"ב, (ב) יש לה עוד שלעות קטנות, שלשה וכן משמע בתשובת הרש"בא סי' של"ו, (ג) יש חוליות סן יח"ח ח"ה סי' קע"ז, (ד) ולא חיישינן כו' כ"כ הר"ן בשם הרשב"א גבי מחנות דאשתכח בכבדא ומביאו ב"י בסימן זה ובסימן ל"ג מביא לשון הרשב"א בח"ה שכתב כך בדין נשבר הגף כמוך לגוף • ומביא המחבר לקמן בס"ה, (ה) ואינה טריפה עד שנעקרו רובן, ובה"ג דף קכ"ט ע"א מעריף בנעקרה אלא מ' אע"פ שכל החוליא קיימת ויש לחוש לדבריו במקום אחר שלא הזכירו הפוסקים ראשונים ואחרונים מזה כלום וכולם כתבו סתמא נשתברו אלעותיה כשרה ע"ב זהו ליתא הרי גם המחבר כתב יש לאחוה כו' ומ"מ דלענין מעשה יש להחמיר לפי מנהגינו ודעת הט"ז להכשיר בדין זה וכתב דיש לחלק בין נשבר הגף לגלע דבגף כיון שהגוף מגדל לאחו הגה והגה ואפשר בע"י כך נכנס לפנים משא"ב בגלע שהוא מונח במקום אחד ולא מחזקינן בו רישותא עכ"ל הש"ג הפר"ח עליו וטעמו ומיוקו עמו ע"ם וכתב הפר"ח במסקנא וא"ל כשאין עוקן בעלם הנשבר אפשר להקל בהפסד מרובה, (ז) נמצא חוליות ולעות יתירות ר"ל נמצאו חוליות כמיקונן ולעות יתירות תקועות בהן דהיינו שתי לעות תקועות בחוליא אחת וכך הם דברי הרשב"א בתשובה סי' של"ו שהנמצאו בה ע"ו לעות מלד א' ומלד א' כיקונו כשרה דאף אי יתר כגדול דמי אלא שנעקרה כשרה על פיעקרו רובן עכ"ל והלחם המודגש כתב על דברי הרשב"א ואני תמה שאם נמצאו לעות יתירות מסתמא בחוליות הן קבועות וא"כ הוי כגדול ג"כ חוליא עם הלעו וכל שנעקרה חוליא

ג (ח) ואם נשתברו (ט) הצלעות קטנות שאין בהם מוח כשרה:

ד נעקר צלע וחצי חוליא עמה והצלע שבנגדה מחוברת יפה בחצי חולי' שלה הקיימת אפ"ה טריפה משום פסיקת חוט השדרה שא"א לו להתקיים כיון שנשתברה החוליא שם (י) ואין חילוק בזה בין צלעות גדולות ובין צלעות קטנות:

ה החוליות דרכן להיות י"ח ואם לא נמצאו לה (יא) אלא י"ז או פחות או שנמצא י"ט או יותר כשירה אף ע"ג דבנעקרה חוליא אחת אפילו מאותן שאין בהן צלעות ואפי' למטה במקום שאין פסיקת חוט השדרה פוסל שם טריפה אין טריפות משום עצמה אלא משום שכיון שמתחלת ברייתה היתה לה החוליא ונעקרה נתקלקל בנין הגוף וסוף השדרה ליפסק ואינה יכולה לחיות כמו שנתבאר למעלה סימן ל"ב אבל אם בתחלת ברייתה נברא חסרה חוליא אחת או יתרת אחת הא עיננו רואות שבנין הגוף חזק הוא ומתקיים וכשרה:

ו נשברה השדרה ולא נפסק חוט השדרה כשרה:

נה דיני טריפות ברגל ובפרקין ובו י"ג סעיפים:

א ברגל יש לה שלשה פרקים התחתון נקרא ארכובה הנמכרת עם הראש מפני שדרך הטבחים לחתוך אותה עם הפרסות כשמפשיטין הבהמה ומוכרין אותה עם הראש למעלה ממנו פרק שני והוא האמצעי נקר' שוק וצומות הגידין בתחתיתו סמוך לארכובה הנמכרת עם הראש ולמעלה ממנו פרק שלישי הנקרא קולית והוא מחובר לגוף בפרק התחתון: בכל מקום שיחתך בו כשרה מפני שיכולה לחיות והני מילי שנחתך בידי אדם אבל אם באה לפנינו דחוכה ולא נעשה בידי אדם אין לאוכלה כי אם על ידי צלי (א) דחיישינן שמא על ידי נשיכת נחש נחתך ויש בו סכנת ארס הנחש ועל ידי הצלייה תיבדק כמו שיתבאר סימן ס'. והעצם הקטן שבין הארכובה הנמכרת עם הראש ובין השוק והוא הנקרא ערקום וב"לא טשיאך נחשב מן הארכובה שאם נחתך (ב) תוך הערקום כשרה למעלה ממנו בין בעצם האמצעי בין בעצם הקולית בכל מקום שיחתך שם טרפה אף על פי שצומות הגידין קיימין ואפי' אם היה החתך בתוך הפרק שבין הערקום ולשוק טרפה שאינו יכולה לחיות עוד וכן אם נחתך בתוך הפרק במקום שמחובר השוק עם עצם הקולית טריפה ויש מכשירין בעצם האמצעי למעלה מצומות הגידין אפילו נחתך לגמרי (ג) ולדידהו הוי טריפו' דצומות הגידין טריפ' החוזרת להכשירה שאם נחתכ' במקום צומות הגידין ולא חתך יותר הוי טריפה ואם רוצה אה"כ לחתוך למעלה מהם חוזרת להכשירה אע"ג שאין הדעת נותן כן קים להו דהכי הוא חותכה מבאן ומתה חותכה מכאן וחיה אבל אנו נהגין להחמיר כסברא ראשונה:

ב ועצם

ד בשורו ומ"ש ב"י ס"מ מ"ל ולפי סברת זו כשר הא לא נחסר חוליא וגם לא נעקרו הצלעות ואע"ג דלא קי"ל כריתו פי' אלא קי"ל כאלו נעשל גם זה שהוא רמוי לו להיות והו"ל חסר מ"מ הא אין קי"ל ברמב"ם דחסר אינו כניטול מ"מ מהני אחי סברות כאן להכשיר אף שלא במקום הפסד מרובה ודעת הט"ז להתיר בשאינן לף שלא במקום הפסד מרובה, מכח סברת ת"ה דמתיר בשאינן גם לשון התלמוד מורה כן שנקטו בלשונם ונעקרו דמשמע דוקא שהיו ונעקרו ע"כ, ולענין הלכה נראין דברי הש"ך כמו שמוכח מדברי ד"מ ומאמו אין לזוז ודלא הסכר"ח שהפרין על יתרותיו יותר מאנס-יש למעט לאכול הצלע היתירה מפני שקרובה לחלב הכליות, וכ"כ האו"ה הכא שמצאו צלעות יתירות בגון י"ג י"ד ע"ו מכל לד וכולן דומות זו לזו כולן כשירות לבד העליונה שמיהין לבד התחתוריים כן הורה הרב מהר"ר שבתי תלובלין,

נה (א) דרחיישינן שמא על ידי נשיכת נחש נחתך כו' ותימה הא המחבר פסק לקמן ולדידן דלא חייטינן גבי מים לגילוי מפני שאין הנחש מצוין בילוע גם לזה אין אנו חוששין ומכשירין בלא בדיקה זו ופסקינן סותרין זה את זה ועיין לקמן סימן ס' ס"ק י' מ"ב שם (ב) תוך הערקום כשרה למעלה ממנו כו' ואפי' אם היה החתך בתוך הפרק כו' טריפה וז"ל הרא"ש בפ' בהמה היקשה דנחתך הרגל בארכובה בין הפרקים ראיתי מפרקים שהחיירו ול"ל לחסור משום דלינה לאקבוי מדיוקא דרישא דלדוקא דסיפא דברישא קתני מן הארכובה ולמטה כשרה הא בארכובה עצמה טריפה וכסיפא קתני מן הארכובה ולמעלה טריפה דמשמע הא בארכובה עצמה כשרה חדא מינייהו דוקא ומידך לאו דוקא ואזלינן להומרא וכן פירש' לעיל בפא"ט גבי גנא דאקורי שנשתברו רגליהן בארכובה או למעלה מן הארכובה ואין העצם יוצא לחוץ אלא בתוך הארכובה ולמעלה מן הארכובה דין אחד להם ועוד מדקאמר ובאיזו ארכובה אחרי בארכוב' הנמכרת עם הראש אלא העצם התחתון הוא הנקרא ארכובה ולמטה מן הארכובה דקתני היינו מסתחלת הארכוב' ולמטה ולמעל' מן הארכובה היינו מסוף הארכוב' ולמעל' והשתא ל"ק דיוקא דמתני' להדדי עכ"ל הגה לדרך הראשון מבר הרא"ש ז"ל דארכוב' ר"ל עצם קצון המחבר הפרקים שהוא הנקרא ערקום ולפיקך הוקשה לו דברים' משמע דבארכובה עצמה הויינו עצם זה המחבר הפרקים טריפה וכסיפא משמע דכשרה וא"ה הטעה הכין דלא ידעינן הי מינייהו דוקא אזלינן לחומרא, ועוד הבא הלוה מדברי רב"י שכתב בפא"ט דף כ"ז גבי ההוא גנא דאקורי עופות שנשתברו רגליהן בארכובה למטה או למעלה מהארכובה ואין העצם יוצא לחוץ ע"כ ומשמע ליה להרא"ש דמה שסיים רב"י שאין העצם יוצא לחוץ קאי נמי אלפרישא ומינה יליף שפיר דסבור רב"י שאם נשבר העצם בארכובה עצמה וילא לחוץ דטריפה, עוד הכריח הרא"ש להטריף בנחתך בערקום גופיה משום דהעצם התחתון עצמו הוא הנקרא ארכובה והשתא ל"ק דיוקי דמתניתין מהדדי דהי קתני מן הארכובה ולמטה כשרה הויינו מסתחלת הארכובה ולמטה שהוא פרק התחתון, ומינה דהי קתני מן הארכובה ולמעלה טריפה ר"ל מסוף פרק התחתון ולמעלה הויינו אפי' בין הפרקים והויינו דאיכא בין הני תרי פירושי לפירושא קמא דקרי ארכובה לעצם קצון המחבר הפרקים א"כ בעצם עצמו דוקא טריפה אבל אם נחתך בין פרק התחתון לערקום כשרה ולפירושא בתרא דארכובה מיקרי עצם התחתון א"כ מעצם התחתון ולמעלה דהויינו אפי' בין פרק התחתון לערקום אם נחתך שם טריפה, ועוד פי' אלישי כתב הגה"ת מו"ה בסוף הספר וז"ל אך מהרי"ם אמר שהארכובה הוא הגליד שבין העלמות והויינו בין בבהמה בין בעוף עכ"ל לפ"ז אין שם סתם חל על העצם הקצון שקורין עשי"ך שהרי כלל גם העוף בזה ובעוף אין בו עשי"ך לא שום עצם מפסיק בין עצמו התחתון לאמצעי אלא ע"כ על מקום המפסיק בין עלמות שקורין בל"א גלי"ד ע"ז אמר דאם נחתך שם בין הפרקים דטריפה, נמצא לפ"ז בעשי"ך עצמו וכ"ש למטה ממנו כשרה אלא על הגליד דהיינו מקום המפסיק בין העשי"ך לעצם האמצעי דן לאסור אבל העשי"ך עצמה היא שייכה לעצם התחתון וממתמה התחלת עצם התחתון ואע"פי שהאידנא אותו עצם אינו נמכר עם הרא"ש אין זה ראיה דשמא בימיהם לא היה כך, וכמ"ש רש"ל סימן י"ח גם ב"י בשם מהרי"ן חביב כתב בשם ר' יהודה שאין איסור בארכובה עצמה רק ביאה לשוק וכמו שפסק בש"ע גם בד"מ מביאן, ופסק כן בהג"ה וכך הם ג"כ דברי המחבר כאן וכ"פ מהרש"ל ולדעתם נוטה הט"ז ולא בשש"ך והפר"ח שרוצים להחמיר בעשי"ך עצמו דלא כבל הני פוסקים ונעוף אם נחתך בין הפרקים דהיינו בין פרק התחתון לפרק האמצעי יש להטריף בפשיטות ולא שאני לן בין עור ובשר חופין את רובו או לא אלא בכל גונא יש להטריף מפני חשש פסיקות צומות הגידין שהרי בבהמה התחלת טריפות פסיקות ל"ה הוא מיד למעלה מן הערקום כדאיתא בש"ס וכדלקמן בסי' ל"ו ס"ו וא"כ בעוף דליכא ערקום פשיטא שיש לנו להחמיר ולומר שמתחילים מיד ל"ה מעוף פרק התחתון ולמעלה ולדין בין הפרקים דדיה כמו בין הפרקים שיש בין ערקום לפרק האמצעי בבהמה וכיון שכבל מהרי"ם בחומת גם העוף בהה והו"ק (ג) ולדידהו הוי טריפות דל"ה טריפה החוזרת להכשירה כו' והו דעת רמב"ן בעור בש"ס ב"ו אבל הרא"ש פליג עליו בתרוייהו בעיקר הפסק ביה שהוא מכשיר בנחתכו רגליה למעלה מל"ה ומה שכתב לחתוך הרגל למעלה מל"ה להכשירה לפי דברין כתב

הרא"ש ז"ל ודעת הרוקח הוא זו וטעמיה כיון שנתחבו במקום ל"ה וכבר נתסרה ואיך תחזור להכשירה כשתחך למעלה מל"ה ועיין לעיל בסי' מ"ד סי"ק י"ד, (ד) אע"ג שנפסקו כשירה הב"ח כתב שיש לחוש לגירסת הגאונים בנפסקו ולא מיעכול ולא נהירא דכיון דלפי גירסתינו בש"ס מפורש הדבר להיתר ובני' הגאונים ליכא בהדיא הפוך מזה למה משיגין מתלוקת בבדי ואדרבה ילמוד מתוס מן המפורש וכן הרשב"א ושאר המפרשים לא כתבו נפקותא בין גירסת הגאונים לגירסתינו ובעור נפל ע"ם או לא דק ועוד שמתבאר מדברי הרשב"א בחידושיו דבאיעכול ליכא ודאי איפסוק ע"ם וא"כ כי קאמר הלמודא מי לא איעכול ניבי' כשר הייט אפי' באיפסוק ולא איעכול פר"ח, (ה) ואם לאו טריפה הגידין בלתי נתרפאו, (ו) ואם לאו נרקבו הגידין בגרקבו הגידין בלתי נתרפאו דאע"פ שלא נרקבו הגידין טריפה שחרי א"א שיתרפאו כיון שנתחך לגמרי ותמות והא דמטרפינן בנרקבו היינו דוקא שנשמט הבוקא דאטמ' ממקומו ונרקבו רוב הגידין(ז) אבל נרקבו ולא נשמט הבוקא דאטמ' ממקומו כשרה ובמקום דפסלינן ברקבון אפילו אינו ברור אם נרקב אם לאו טריפה (ח) שאין אנו בקיאין בו ויש לאסור מספקא וי"א דלדידן כל שמוטת ירך טריפה שאין אנו בקיאין לברוק אם נרקבו (ט) וכן (י) אם נשבר סמו' לגוף יש לחוש שמא נרקבו ומטרפינן ומשערין ד' אצבעות בגסה וב' בדקה ובעוף הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו (יא) וטוב להחמיר במקו' שאין הפסד מרובה(יב) אמנם אם מצאה שמוטה לאחר שחיטה ובשעה שהובאה לשחוט לא היתה שמוטה כשירה דוודאי בשעה מועטת לא נרקב:

ד וכיון שנחתכו רגליה טריפה אם יש לה ג' רגלים גם כן טריפה דכל יתר כנטול דמי וכאלו חסר רגל א' דמי והוא שיהיה זה היתר מחובר במקום שאם יחתך שם שהוא טריפה כגון (יג) מראש עצם התחתון שנקרא ארכובה ולמעלה והוא שיגיע זה הרגל עד לארץ ויהא לו צורת רגל שיוכל להלוך עליו אבל אם אינו מגיע עד לארץ ואינו הולך עליו אינו רגל אלא דלדולי בשר וכשרה אבל אם למטה בארכובה הנמכרת עם הראש יוצאים רגליה אפילו מגיעים לארץ כשרה כיון שאם נחתך שם כשרה (יד) וכן אם הרגל היתר הזה אינו דביק ברגל אחר אלא יוצא מן הגוף אצל הרגלים אפילו מגיע לארץ כשרה: דהוי כאלו נחתך מאותו מקום שהוא מחובר שם ושם אין התך פוסל בה: ואם נמצא בתרנגולת למעלה במקום צומת הגידין יתרת כמו אצבע ואפי' יש בו עצם וציפורן יש מתירין משום שאין יתרת כנטול דמי אלא כשהיתרת היוצא בעומד כגון יתרת רגל ממש ולא דבר אחר כמו שאמרנו למעלה וי"א כיון שחיך התרנגולת להיות להם אצבע במקום שאם יחתך שם טריפה הוי כאלו נחתך שם וטריפה אפי' אינו דומה לרגל ואינו מגיע לארץ, ואם נבראת חסרת רגל כבר נתבאר למעלה סי' מ"א דהוי כמו ניטל וטריפה, והוא שנברא חסרת עצם העליון או האמצעי אבל אם נבראת חסרת עצ' התחתון יש להבשיר אע"פ שאם(טז) נחתך תוך הפר' טריפ' הבא מבשירין דלא אסרי' בנחתך שם אלא מספק שמא נגע בעצם האמצעי או בצומת הגידין דבידי אדם א"א לצמצם (יז) אבל בידי שמים שאני דאיפשר לצמצם וכש' ע"ל סימן מ"א וג':

ה כל

ב ועצם הקולית בראשו במקום שהוא מחובר לגוף אפילו לא נחתך לגמרי אלא שניתק ממקומו זהו בוקא דאטמא דשוף מדוכ' וטריפה בין בבהמה בין בעוף וה"מ שנרקבו רוב הגידין שמחובר בהן הבוקא דאטמ' לגוף דבין שנרקבו הרוב שוב אי אפשר להתרפאו' שם ויטות אבל אם לא נרקבו (ד) אע"ג שנפסקו כשרה בין בבהמה בין בעוף:

ג ובראשו התחתון במקום שמחובה הקולית עם השוק אפי' ניתק ממקומו ונפסקו ונרקבו הגידין שם כשרה עד שיחתוך לגמרי וי"א דהיינו דוק' כשעור ובשר חופין רובו כשר (ה) ואם לאו טריפה אם נרקבו הגידין (ו) מיהו כשנחתך אעפ"י שלא נרקבו הגידין טריפה שחרי א"א שיתרפאו כיון שנתחך לגמרי ותמות והא דמטרפינן בנרקבו היינו דוקא שנשמט הבוקא דאטמ' ממקומו ונרקבו רוב הגידין(ז) אבל נרקבו ולא נשמט הבוקא דאטמ' ממקומו כשרה ובמקום דפסלינן ברקבון אפילו אינו ברור אם נרקב אם לאו טריפה (ח) שאין אנו בקיאין בו ויש לאסור מספקא וי"א דלדידן כל שמוטת ירך טריפה שאין אנו בקיאין לברוק אם נרקבו (ט) וכן (י) אם נשבר סמו' לגוף יש לחוש שמא נרקבו ומטרפינן ומשערין ד' אצבעות בגסה וב' בדקה ובעוף הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו (יא) וטוב להחמיר במקו' שאין הפסד מרובה(יב) אמנם אם מצאה שמוטה לאחר שחיטה ובשעה שהובאה לשחוט לא היתה שמוטה כשרה דוודאי בשעה מועטת לא נרקב:

ד וכיון שנחתכו רגליה טריפה אם יש לה ג' רגלים גם כן טריפה דכל יתר כנטול דמי וכאלו חסר רגל א' דמי והוא שיהיה זה היתר מחובר במקום שאם יחתך שם שהוא טריפה כגון (יג) מראש עצם התחתון שנקרא ארכובה ולמעלה והוא שיגיע זה הרגל עד לארץ ויהא לו צורת רגל שיוכל להלוך עליו אבל אם אינו מגיע עד לארץ ואינו הולך עליו אינו רגל אלא דלדולי בשר וכשרה אבל אם למטה בארכובה הנמכרת עם הראש יוצאים רגליה אפילו מגיעים לארץ כשרה כיון שאם נחתך שם כשרה (יד) וכן אם הרגל היתר הזה אינו דביק ברגל אחר אלא יוצא מן הגוף אצל הרגלים אפילו מגיע לארץ כשרה: דהוי כאלו נחתך מאותו מקום שהוא מחובר שם ושם אין התך פוסל בה: ואם נמצא בתרנגולת למעלה במקום צומת הגידין יתרת כמו אצבע ואפי' יש בו עצם וציפורן יש מתירין משום שאין יתרת כנטול דמי אלא כשהיתרת היוצא בעומד כגון יתרת רגל ממש ולא דבר אחר כמו שאמרנו למעלה וי"א כיון שחיך התרנגולת להיות להם אצבע במקום שאם יחתך שם טריפה הוי כאלו נחתך שם וטריפה אפי' אינו דומה לרגל ואינו מגיע לארץ, ואם נבראת חסרת רגל כבר נתבאר למעלה סי' מ"א דהוי כמו ניטל וטריפה, והוא שנברא חסרת עצם העליון או האמצעי אבל אם נבראת חסרת עצ' התחתון יש להבשיר אע"פ שאם(טז) נחתך תוך הפר' טריפ' הבא מבשירין דלא אסרי' בנחתך שם אלא מספק שמא נגע בעצם האמצעי או בצומת הגידין דבידי אדם א"א לצמצם (יז) אבל בידי שמים שאני דאיפשר לצמצם וכש' ע"ל סימן מ"א וג':

ה כל

הואיל דהוי לה עוד רישותא דנעלו ממנו קרטין משום הכי הוי טריפה בנתעכלו המכין בהדייהו אבל באיעכול ניביה כשרה ודו"ק (ח) שאין אנו בקיאין כו' כתב מהרש"ל דמ"מ בעי' שנפסקו ניבי' הא לא הכי לא מטרפינן, ובאמת דבריו נראין דאי לא איפסוק ודאי לא איעכול וכן מוכח בהדיא בחידושי הרשב"א, אבל מדברי רמ"א והמחבר לא נראה כן וכ"כ הב"ח דלמאי דאין אנו בקיאין אפילו לא נפסק טריכה, (ט) וכן אם נשבר פי' בנשבר ולא יצא לחוץ דאל"הה בלאו הכי טריפה וכדלקמן בס"ה (י) אם נשבר סמוך לגוף, לעפ"י שחזר ונקבר היטב שבר אל שבר יחדיו, ידבוקו לא מהני הכא שהרי אין הטריפות מצד שבירת העצם אלא מטעם דשמא איעכול ניביה, וכן משמע בת"ח כלל פ"ז דין ו', ס"ך ופר"ח (יא) וטוב להחמיר כו' ונראה דאם רואה שנפסקו ואינו בקי בהפסד מרובה אבל בנשבר סמוך לגוף יש להקל בהפסד מרובה • ס"ך ובפר"ח בכאן יש ט"ס דוק ותשכח, (יב) אמנם אם מצאה שמוטה כו' כ"כ המרדכי והגהות סה"ק והגה"מ והביאו הב"י והבר ברור הוא דאפילו איפסוק ניביה כשרה ואף לדידן וכ"כ הס"ך בשם אגודה פת"ט סימן נ"ו והעלה עוד דאי איכא ספיקא אם היתה שמוטה קודם לכן או לא טריפה ולא שרינן משום ס"ם כספק שמא לאחר שחיטה נשמט ואח"ל קודם שחיטה דילמא לא איעכול ניביה משום שהספק הוא מחמת חסרון ידיעה לא הוי ס"ם וכ"כ בס' באר שבע דף פ' ע"ד ודלא כתשובת מ"ב סי' ג' ע"ש דליתא זהו מה שהעלה בכאן הס"ך, וכן בכללי הס"ם לקמן בסי' ק"י בס' ל"ד כתב וז"ל לעיל סי' נ"ה ס"ק ד' נתבאר דחסרון הבמה לא הוי ספק לא לענין ס"ם ע"כ וכתב הפר"ח וז"ל ואיברא שבכאן נתבאר כן אבל יש לחלוה עליו דבסי' נ"ג ס"ק י"ד משמע שבטור כדעת הגה"ה דמסיק שם לדעתו ז"ל דחסרון ידיעה אינו מזיק ויש להקל בהפסד מרובה ע"ש ונמצא לכאורה דבריו סותרין זה את זה ע"כ, ואימה לחמיהתו דמאי קושיא דילמא הכא אירי הס"ך במקום שאין הפסד מרובה, ובאמת כל הטעיף מרישא לסיפא אירי הכא שלא במקום הפסד מרובה ודוק, (יג) מראש עצם התחתון כו' דהיינו מכוף הערקוס ולשוק לפי מ"ש לעיל בס"ק ב', וכתב הט"ז ותמילא גם בבבד כשר כשהיתרת עומדת שלא במקום מרה וחיותה, וכ"פ רש"ל, ועיין לעיל סי' מ"ח ס"ק כ"ב, ומשום הך פיסקא דעת הט"ז לאסור בטחול אם יש יתרת דבוק בסומכיה אף בהפסד מרובה כיון שפסק כאן להקל כהרמב"ן והרא"ש ביתר הרגל שלא במקום נ"ה, אבל כבר כתבנו לעיל סי' נ"ג ס"ק ב' בשם האחרונים ס"ך ופר"ח ומ"י דבמקום הפסד מרובה כדאי הוא הרא"ש והרמב"ם וב"י למנוך עליהם להכשיר, וטעמא נ"ל בס"ש הס"ך לעיל סי' מ"ח דגרע טפי אלו נמצאת יתר בכבד אינה דבוקה כלל לכבד אינה דבוק לחטה מלחטו כזית משום דכיון דמתחיל לחטה ממקום חיותה ומקום מרה נראה שאינו אלא תלתלי כבד ע"כ וא"כ ה"ה נמי ביתרת הרגל שיוצא לחטה מהרוכבה י"ל דהכי נמי טעמא דהכשירה וה"ה נמי ביתרת דבוק בסומכיה בהפסד מרובה מכשרינן נמי מטעם זה דלא הוי אלא תלתלי עחול, ודו"ק, (יד) וכן אם הרגל היתר הזה דבוק ברגל אחר כו' כשרה, המחבר נמשך אחר הרמ"א בה"גה, ולית דאף שאין דבוק כלל לאחד מרגליה הו"ל יתר וכנטול אחד דמי וטריפה, כמו בב' כבדים לעיל סי' מ"ח, וע"ש ס"ק כ"ב, (טו) וגם אם נמצא יתרת כמו אצבע, משמע אבל אם עלתה שם יבלת ובה עצם אין זה יתרת וטעמא ליתא בזה וק"ל והפר"ח פוסק כסברת הראשונה, ע"ש, (טז) אוך הפרק היינו בין ערקוס לשוק וכתו שנתבאר לעיל, (יז) אבל בידי שמים שאני כו' לפ"ז משיעו יתרת רגל בין ערקוס לשוק נמי כשרה מהאי טעמא דכל יתר כנטול ממקומו דמי והיינו בידי שמים ובידי שמים אפשר לצמצם, ואין יתרת טריפה אלא בעצם האמצעי ולמעלה, אבל לפי מ"ש לעיל ס"ק י"ג לדעת הס"ך משמע דיתרת למטה מל"ה כשרה דלא הוי אלא דלדולי בשר י"ל דוקא בהרוכבה או אפילו בערקוס דאמ

הכי

ה כל מקום שאמרנו שאם יחתך שם הרגל שהוא טריפה בגון מראש עצם התחתון במקום שהוא מחובר לשוק ולמעלה בין בעצם האמצעי בין בעצם הקולית עד מקום שהוא מחובר לגוף אפילו לא נחתך לגמרי אלא שנשבר העצם(יח)ויצא לחוץ לאויר העולם פעם אחת בחיי הבהמה ואע"פ שחזר ונקשר אם אין עור ובשר חופין את רובו חשוב כאלו נחתך לגמרי וטריפה בין בבהמה בין בעוף (יט) הואיל ויצא לחוץ בחיי הבהמה אבל אם עור ובשר עודנו מדובק סביב השבר וחופה את רובו הכל מותר בין הבהמה (כ) בין האבר ואפילו אם נפל קצת מן העצם הנשבר אם יש בעור ובשר הקיים שהיה יכול לחפות השבר אף אם לא נפל העצם כשר אבל אם אין בו כדי לחפותו אלו לא נפל אף על פי שיש בו כדי לחפותו עתה טריפה ורוב זה שאמרנו צריך שיהא חופה רוב עוביו ורוב הקיפו פי' העצם בקצת מקומו' אינו שוה בעיגול אלא הוא רחב מצד אחד והולך ומצר לצד השני ונעש' כמו משולש כזה ובכל הצדדין מאמצע הרוחב עד הקצה שבנגדו נקרא עובי העצם ושיעור אורך החוט המקיף כל סביבו נקרא הקיפו וכשהבשר החופ' הוא סביב מקום רחב אח' ונוטה לשני צדדין עד פחות מחציו מעט אז רוב הקיפו חפוי ורוב עוביו אינו חפוי כזה וכשהוא מקיף סביב מצד אחד ואפי' דרבה עד שהוא יותר מחציו מעט אז רוב עוביו חפוי אבל רוב הקיפו אינו חפוי בזה הילכך צריך לשער שיהא הבשר החופה רוב עביו ורוב הקיפו כך שמעתי פירושו (כא) ובב"י פי' בע"א ע"ש : ואם השבר הוא בעצם התחתון שהוא במקום שאינו נטרף אפילו היה נחתך לגמרי אז אם עור ובשר חופין את רובו הכל מותר אפי' האבר ואם אין עור ובשר חופין את רובו הבהמה מותרת והאבר (כב) אסור מדרבנן גזירה משום אבר מן החי כיון דחשבינן ליה כחתוך וצריך להשליך האבר ולחתוך גם מעט מן הצד המותר במקום השבר כי כל מקום שהיתר ואיסור מחוברים יחד (כג) צריך להשליך גם מקו' החתך (כד) וצריך לחתכו קודם שימלחנו עם הבהמה או העוף ויש מחמירין ואוסרין אף אם עור ובשר חופין את רובו (כה) אם יצאה השבירה פעם אחת מחיים דרך נקב קטן, ומזה נתפשט המנהג באלו הארצות (כו) להטריף כל שבירה בעצ' במקו' שאם נחתך טריפה (כז) ואף אם עור ובשר מקיפין אותו מכל צדדיו ואין שם נקב כלל מכל מקום המנהג להטריף כי חלוקים רבים יש בדין חיפוי בשר ואין רבים בקיאין בהם לפיכך מטריפין כל שבירה בעצם במקום שאם נחתך טריפה : ואין לשנות אם לא במקום הפסד מרובה לפי ראות עיני המורה שיראה שיש להקל להורות כהלכה (כח) ודוקא אם לא חזר ונקשר אבל חזר ונקשר יפה כמו שיתבאר בסמוך בע"ה נהגין להבשיר :

ו עצם הקוליות שנשבר וניטל ממנו קורט עצם מראשו העליון המחובר בשדרה ולא נשמט ממקום חיבורו (כט) אבל נתעכלו מיעוט ניביו למעלה אם עור ובשר חופין את רובו כשר שאע"פי שנתעכלו מעט הניבין אין בכך כלום שעל ידי השאר שלא נתעכלו הדרי ובריא :

ז וזה דמכשרינן בשעור ובשר חופין את רובו דוקא בשרוב החיפוי מן הבשר ואז המיעוט של העור מצטרף עמו להכשיר אבל אם החצי מן העור והחצי' מן הבשר לא וה"מ בבהמה אבל בעוף כיון ששורו רך מצטרף עם הבשר להכשיר אפילו מחצה בשר

הכי אבל בין טרקוס לשוק לא הוי דלדול אלא יתרת רגל וטריפה, וק"ל, (יח) ויצא לחוץ, ולהו דוקא שיצא העצם לחוץ ממש אלא גילויו לחוץ מיקרי יציאתו וכן מחבאר מדברי רש"י ומדברי הרמ"בם בפי' המצוות והריב"ם בתשובת סי' רל"ו וכן נראה דאי יצאה העצם לחוץ ממש הרי נתקלף הבשר מעל העצם ולקמן בס"י יתבאר שאסורה ממפק פר"ח, (יט) הואיל ויצא לחוץ בחיי הבהמה לאפוקי שאם לא יצא לחוץ דהיינו שהעור שלם ומקיף אותו מכל צדדיו ואין שם נקב כלל דלא בעינן רוב דעת רש"י והרא"ש והריב"ם בתשובה בסי' רל"ו וכן דעת הרמב"ם בפי' המצוות וכן נראה מדבריו בתבורו וכן עיקר ולאפוקי מהרשב"א בחידושיו ובת"ה דף מ"ט ע"ב שכתב בשם רבו הר"י שאע"פי שלא יצא העצם לחוץ דהיינו שהעור שלם אע"ג דלא בעינן עור ובשר חופין את רובו מ"מ בעינן רוב בשר קיים דהיינו שלא מעל ויתא פר"ח, (כ) בין האבר וכן הכבמת האחרונים ודלא כהפ"ד, (כא) ובב"י פ"י בע"א, אבל הפר"ח כתב וז"ל ודע שמ"ש הרשב"א והר"ן בשם ר"י בעל התוס' ומ"ש בתוס' שלנו ומ"ש הרא"ש והעור הכל דבר אחד והכל הולך למקום אחד דוק בדבריהם ותשכח כדברי ופי' לפירושם שלפעמים עגול העצם אינו בהשוואה אחת אלא מתקצר והולך ויוצא כמו עוקץ בזויות אחד וכל כמה שמתארך זה העוקץ כן מתרבה היקיף והשחא אם החפוי הוא לאותו צד של העוקץ אף אם החפוי הרבה יותר מרוב הקיפו מ"מ רוב עובי העצם נשאר מגולה וטריפה ואם החפוי הוא לצד העובי הא"ל מחופה רוב היקיף עוביו אבל אינו מחופה רוב הקיפו שברי רוב היקיף ינגו בלד העוקץ משום הכי בעינן רוב עוביו ורוב הקיפו ורבים לא דקדקו בלשונות הפוסקים הנזכר והשיגו דעתם לדעת מחרת ועל המילוקים אנו מצטערים אלא שבאו לחלוק עליו אם השיגו והרב בב"י הבין הדברים על בורין וכמ"ש ודברים ברורים הם עכ"ל, (כב) אסור מדרבנן ואם יש בו ספק חזלינן לקולא ובסמ"ג עשין כי' ס"ג וכמ"ק בסי' רי"ח כתבו שאסור להושיטו לבני נח מדרבנן ויש לחתוה בזה דאסור רבנן מי גזרו גזירות לבני נח ואינהו גופייהו מי מייחו להו לרבנן וכיון דלדידהו שרי ליכא לפני עור, והירץ הפר"ח שכיון שיהוש שאבר מ"ה אסור לב"נ מי שריגן להו להושיטו לב"נ הו לא הקיימי גזירת חכמים דאמרי אינשי מדשרי לב"נ, ס"ם דליתי ביה איסור אמ"ה ומ"ה אינו רבנן לחילתייהו לאסור להושיטו לב"נ אע"ג דלדידהו שרי א"נ גזרו בהאי הוכחה שדומה לאמ"ה אנו אמ"ה גופיה דאסור ביה הוכחה מן הטורה אבל דעת הרשב"א והר"ן בפא"ע גבי כאחבו תגפיה דשרי לעכו"ם אפי' לכתחילה ואין בו משום לפני עור לא תתן מכשול, וכתב הפר"ח וכן עיקר שלאחר שנכתבה התלמוד אין לנו לחדש גזירות מדעתי' ע"כ, אבל בסי' כ"ב ס"ק ז' העלה שם לדינא דאיסור אבר ובשר המדולדלים אסור מן הטורה מבוש אמ"ה ולענין ספק חזלינן לחומרא כדין כל ספיקא דאוריתא ולפ"ז אסור להושיטו לב"נ, ומסכנו כותרין זה אח זה ועיין מ"ש בסי' כ"ב ס"ק ז' שם, (כג) צריך להשליך גם מקום החתך ר"ל במקום החתך במקום שהוא מחובר עתה מכח שהיתר ואיסור מחוברים יחד וא"א לאמצם, אבל ודאי אלא במקום החתך במקום עצם והבשר הנפרד מן האבר המדולדל א"צ לחתוך, ודלא כהרש"ל וב"ח שהגיגו דהפוסקים אסרו למעלה ממקום החתך אפי' העצם והבשר נפרד מן האבר המדולדל ולכן השיגו עליהם וליתא, ולפ"ז לדיקן דאף בעור ובשר חופין את רוב האבר המדולדל אסור דאין אנו בקיאין איזה מיקרי חפוי בשר מקום החתך של כל הבשר שסביב השבירה אסור אבל מעצם המותר למעלה א"צ לחתוך, ס"ח ופר"ח, (כד) וצריך לחתכו כו' ואם לא חתכו ונתלה או נגלה או נחבאל עם אותו האבר צריך' לבטלו ואם לאו הכל אסור וכן דעת האחרוני' ולאפוקי מהגו"ר שמקיל במקום הפסד אף בודאי יצא לחוץ ואפילו נחבאל ול"ג וכ"כ בס' או"ה דכיון שנתפקו הגאונים בנחבאל או נגלה אם נאסר הבשר אז לא יש להחמיר כו' ומה שתמה עליו הגו"ר דהא קיי"ל כסיקא דרבנן לקולא ל"ק דזה מיקרי כפק מחמת חסרון ידיעה שלנו ולא מיקרי כפק, פר"ח, אבל לפי מ"ש לעיל ס"ק י"ב לדעת הש"ך בסי' כ"ג ס"ק י"ד דחסרון ידיעה אינו מזיק במקום הפסד מרובה ויש להקל, דברי הגו"ר בכאן נכונים להלכה, כתב הש"ך דכיון דאיסור זה קיל דאין בחבר זה אלא מלות פריסה בלבד, ובלא"ה הרבה מובריס דאף באיסור דבוק כל הקדירה מצטרף לא מחמרינן ביה באיסור דבוק, ועוד כיון דרבנן אחשבוהו לאמי אבר המדולדל כאילו נחתך דהא משום הכי אסרוהו כאבר מן החי דמן הטורה מותר כל שמחובר ועוד א"כ אין להחמיר לחשבו כאיסור דבוק דהוי כתרי חומרי דסתרי אהדדי אבל דליכא למימר הכי צריך אח"כ ס' לא"ד חל"ג בכל איסורין ע"כ, ומיהו אי מספקא לן אי יצא לחוץ או לא בין אם נקבר יפה או לא אזלינן לקולא ומותר החבשל דהא דהגיגן להשליך האבר בספק יצא לחוץ אינו אלא חומרא בעלמא דמעיקר הדין שרי משום דספיקא דרבנן לקולא, וכן דעת הש"ך והב"ח וכן עיקר ולא כתשובת מ"ב כי' מ' שאינו מחיר אלא בהפסד מרובה וליתא, כתב הפר"ח ס"ק י"ח ודע שעצם שאין בו טריפות מחמת שבירתו אע"פ שחזר העצם ונקבר יפה אח"ש"י אין זה מוציאנו מידי ספק אלא יצא לחוץ שכיון שאין הבהמה נטרפת בילידתו אפשר שיולא לחוץ וחזר ומתקשר יפה, ולפ"ז שבירה של אבר שאינו מטריף לא שאני לן אם השברים יחדיו ידבוקו או לא אלא אם העור יפה ושלם מבחוץ הכל שרי ואם יש חבש אולי יצא לחוץ משום חומרא שלילי מאבר ע"כ וע"ש בס"ק ל', (כה) אם יצאה השבירה כו' זה דעת רש"י ויש לחוש לדבריו אבל בהפסד מרובה יש למעוד על התוספות והרא"ש וכן נראה מדברי הרמב"ם בתבורו וכ"כ בפי' המצוות שאין הדבר תלוי ביציאת רוב העצם אלא ברוב בשר קיים וכמ"ש לעיל ס"ק י"ט, והכי דעת רמ"א והמחבר כתו שבייתו במקום הפסד מרובה לפי ראות עיני המורה שיראה להקל להורות כהלכה, (כו) להטריף כל שבירה כו' וכבר תמהו כל האחרונים על פסק זה אעפ"כ אנו אין לנו אלא פסק רמ"א והמחבר ואין לשנות, (כז) ואף אם עור ובשר מקיפין אותו מכל צדדיו דאז אין לחוש שמא יצא העצם לחוץ דהא אין להחזיק ריעותא דילתא היה נקב מ"ב כשר אף לפי"ד ומ"ב לתה נהגו להטריף ואפשר דנהגו להחמיר כדי שלא יבאו להכשיר כשהשבירה קלתה מגולה מ"ע שא"א בקיאין בבשר החופה ולכן נהגו להטריף בכל פנין עכ"ל ד"מ, (כח) ודוקא אם לא חזר ונקבר כו' לכאורה קשה לאיזה צורך כתב האי ודוקא אם לא כו' הלא מבואר הוא לקמן ומה עמינו לכאן אלא דאשמעינן דכאן יש להכשיר אפילו לא נקבר שא"ש י"י ולזה כיון במ"ש אבל אם חזר ונקבר כו' מהגין להכשיר ולא כתב ונקבר שא"ש י"י שך, וסיים ומ"מ יש להחמיר בזה לעצמו אבל לאחרים אין להחמיר כלל אבל מ"ש וכן במקום שאינו עושה טריפה דאסור רק מדרבנן משום מנהג פרישה אין להחמיר כלל כשאין ניכר ריעותא כלל בבשר ונתחבר אפי' לא נתחבר שא"ש י"י ע"כ ליתא במקום שאינו עושה טריפה אפי' לא נתחבר כלל כשאין ריעותא ניכר כלל בעור ובשר יש להחמיר ובמ"ש לעיל ס"ק כ"ד בשם פר"ח,

בתב הרשב"ד הובאו דברי בס' חיים דיעים כיתי' כ"ב דדוקא יצא לחוץ אבל נשבר העצם בתוך הבוף לפנים אע"פ שיצא מן הבשר לגמרי כשירה דכיון שאין האויר שולט בו הדרא בריא והסכים עתו הב"י וכן עיקר ומיהו בבה"ג בעצם ל"ה אם נשבר לפנים צריך לבדוק אחר ל"ה אם הם קיימים ולא מיקרפא בחשבון ביבה בלא שמוטת ירך מ"ב הבא מאי מריא דנקבו נתעכלו מיעוט ניבו והלא אפילו נתעכלו כל ניבו לאחי ניחוש לה והלא

הרשב"א

הבשר מעלה הרוכה כיון בשור ובשר חופין לח רוכו ומטוטה לחיה ח"כ בכל גוונא הו"ל להכשיר הבל בלחמת לא דק המחבר בזה ולכון דין זה הם דברי הרשב"ם בתכובה כי' רכ"ו ופליג מהרא"ם בכתב הב"י בתחילת הסימן וכמ"ש לעיל בס"ק ע' • ודברי הרשב"ם מלבי עיקר וכ"ם דהוי לחומרא ע"כ • ולפי מ"ם לעיל ס"ק ז' אין כאן מקום הימה ודברי הב"י והרשב"ם הם דבר לחד וע"ש • (ל) אבל טור לבדו אפילו בעוף אינו מציל ואפילו רוב עור ומיעוט בשר אינו מציל ודווקא ביצא לחוץ הבל אם העור שנם ומקיף לוחו מכל לדדיו ואין בם נקב כלל יש להכשיר אעפ"י שאין רוב בשר קיים ולא בבהמה וכן דעת רש"י והרא"ש והרי"בש בסי' רל"ו וכן דעת הרמב"ם בפי' המשניות וכן נראה מדבריו בתבורו וכן עיקר ולאמתוקי מהרשב"ם בחדושיו ובת"ה דף מ"ט ע"ב שכתב בשם רבו הר"י שאעפ"י שלא יצא העגם לחוץ דהיינו שהעור שלם אע"ב דלא בעינן עור ובשר חופין לח רוכו מ"מ בעינן רוב בשר קיים דהיינו שלא ניטל וליתא פר"ח וכבר כתבתי לעיל ס"ק י"ט בשמו • וגם בזה לא לדיק במקום הפסד מרובה וק"ל • (לא) בין עור לעצם כל"ל ועיין בס"ע • (לב) מחלקו מעט כאן ומעט כאן כו' כל הני בטעיף זה בעיא בגמרא ולא איפשטא • (לג) אבל שהוא חפוי דק וקלושה בגתרא מתרוסם מהו פרש"י שהיה הבשר מרודד וקלוש וחופה לח רוב העצם וזה גרע מתחלקו הואיל והוא דק וקא מבעי' להו בחת"ל מחלקו כשירה מתרוסם מהו כמו שפירש"י בנקלף ע"ש • (לד) שנקלף לו שנקלף כל"ל ופירש"י נקלף מעל העצם אומו בשר החופה ואינו דבוק בעצם מהו ונקלף גרע טפי ממרודד שהוא עכ"פ דבוק בעצם וקמבעי' להו גמי בחת"ל כמו שפירשתי וכן כולם והרמב"ם בפ"ה מה' מ"א מפרש שגרדד הבשר מלמעלה עד שלא נשאר מן הבשר אלא כקליפה ומשמע דלדבריו בנקלף מן העצם בשרה הבל אמו אין לנו אלא כפירש"י ולהחמיר וכתב הפר"ח ורש"י לא פי' כפי' הרמב"ם משום שפירש מתרוסם מהו שר"ל בשר קלוש וא"כ הייט נקלף הבל הרמב"ם מפרש מתרוסם כמו ראשון ראשון מתרוסם דבוק פ"ק דבוכה הייט שהיא רעועה ומאוכלת א"כ כפי' ר"ח מלשון מכה מרי' ע"כ ולפי דברי' נ"ל דקא מבעיא להו אח"ל מתרוסם עריפה נקלף מהו • אבל לכירש"י בנקלף מבעיא דקא מבעיא להו אח"ל בזה כשירה אחרינא מהו • וכן נראה מעור • ולי נראה דרש"י מפרש מתרוסם שהיה הבשר מרודד וקלוש דהייט שהיא רעועה ומאוכלת אבל מיהו דבוק בעצם הוא וקא מבעיא להו אח"ל מתרוסם כשרה נקלף שהוא גרע טפי ממרודד שנקלף מהו וק"ל ולעניין הלכה מסיק עמי הפר"ח דיש להחמיר כפירש"י • (לה) לו שניטל שליסיתו התחתון • ר"ל כל עוני הבשר סתוך לעצם הרי שני שליסי עליונים עומדים בחוץ רש"י • וזה גרע טפי מנקלף שפשט לא ניטל כלום אבל הפר"ח כתב לאו דוקא ולשון הרמב"ם בפ"ה לו שנתבטל הבשר מלמטה מעל העצם בשבר עד שמלא הבשר החופה אינו מגע בעצם עכ"ל ולדיקן לא נ"מ מידי דאפילו בנקלף עריפה וק"ל • (לו) לו נקב נקב משהו לשון הרמב"ם לו שהיה הבשר שעליו נקבים נקבים אבל רש"י ניקב נקב קטן בלא חברון ונקב לו נסדק גרע טפי מניטל שליסיתו כיון שהבשר שתגין עליו ניקב בטפולם לו נסדק בטפולם להורך ודע דלהא דלינבי' לן ניקב מהו נסדוק מהו כתב הרשב"ם בת"ם ובחידושיו וז"ל כל הבעי' הללו פירש"י בבשר החופה לח רוב העצם הבשר ורבינו חננאל פירש בעצם עצמו עכ"ל וכתב הפר"ח לאמו אין לנו אלא פירש"י כפן דעת הרמב"ם ומהר המפרשים ז"ל ע"כ • (לז) ואינם מניליס ועריפה לשון הרמב"ם בפ' הזכר בכל אלו מוריין לאסור עד שיתרפא הבשר ולא אבל מכל אלו מכין אותו מכת מרדות ע"כ כתב הפר"ח משמע מדבריו שלא נתרפא הבשר אח"כ מוריין להיתר ואין לסמוך על זה וגם משמעות הש"ם והפוסקים לא משמע הכי ע"כ • (לח) ולכך כל מקום שבשאה מרלות בבשר אינו מניל לכאורה קשה לאיזה טורף כתב זה הא כתב לעיל סעיף ה' דאין עהגין להעריף כל שבירה בעצם אפי' עור ובשר מקיפין אותה מכל נדדיו וכ"ל דמשום הפסד מרובה נקט לה ולפי מ"ש לעיל בס"ק י"ד הביאא דחזר ונקבר בשר אפי' לדיקן כל שאין רשעתא כלל בבשר אחי ספיר דאמנים הבא כל שבשאה מרלות הבשר הוי רשעתא ואינו מניל בכל ענין ודוק ש"ך • (לט) נקדר הבשר בו' כתב הפר"ח הרמב"ם בפ' הזכר כלל נקדר כמין עבעת עם שאר הבפיקו' דהוי מיפבעת ויש לחוש לדבריו ע"כ ולפי גירסתינו בש"ם אינ פעת אינבי' • ר' להיתר והביאו הרא"ש בפסקו כמ"ש המחבר ואין לזוז מפסק זה והפר"ח בסימן זה מעלה מרובה להחמיר • (מ) בביטוח מקום הקדירה פי' שם בו אחי בשר שזה כיון שמעלה מרובה פר"ח •

בתב ר' יהודה יש מי שהורה ולא כגי בזה הרוב קיים אם לא טור ובשר אבל בשר לחוד לא ואינו עיקר כי בוודאי הבשר לחוד אם יש ולא כאו"ה כלל ג' דליתא כ"כ בש"ך בשם הד"מ מי' ס"ב, אבל הפר"ח כתב וז"ל ואני אומר שהם לא נתכונו בכונה הלו"ה שמדבריו מוכח בהדיא דמיירי שוודאי יצא לחוץ ונאבר וטוב אינו חוזר ומיתר אבל אי מבפקה לן אי יצא לחוץ מבמש ודאי לדמתו ז"ל דמהני אם חזר ונקבר ומ"ש בס"ם ס"ב ע"ם ומ"מ לדיקא אין דבריהם נכונים בעיני ולא מהני חזר ונקבר אלא במקום שעושה אותה עריפה כמשנו דברי המחבר וכמ"ש לעיל בס"ק י"ז ע"כ וכבר בתבתי לעיל ס"ק כ"ד בשמו דין זה ע"ש • (מב) כשירה • והוקא כשעור ובשר חופין לח רוכו ב"כ בש"ך בשם מ"ח ולו"ה • כתב הפר"ח ולדידי מתחברא שאע"פ שבבשיו אין עור ובשר חופין רוכו אמרו בו כשרה שרי כיון שנקבר הבשר ידוע שהיה עור ובשר חופין לח רוכו שאל"כ לא היה נקבר ואינו שאח"כ נפל מהעור והבשר ומכוסה הכי אין חופין לח רוכו עכשיו וכיון שנקבר לא איכפת לן אי חופין לח רוכו או לא וחדא דאי מיירי בעור ובשר חופין לח רוכו מאי אריא נקבר אפילו לא נקבר מאי דהא הני רבוותא דבתבי לבל דינא דנקבר לא חיישינן ליתא העצם דרך נקב קטן כשעת הש"ר ז"ל ועוד דאם לדידיה דוקא כשידוע שיצא לא בסתם ופשוט הוא ע"כ ונראה דה"ל מבמעות דברי המחבר • (מג) עריפה מדסתם הבא ובתב סתם עריפה ולא חילוק בין עוף לבהמה משמע אף בבהמה בבה"ג עריפה ולעמיה אויל בסי' כ"ו דאף בבהמה אין אנו בקיאין בבדיקת ה"ה וחיישינן שמא נפסקו לשון הגידין אבל ע"ם בס"ק י' וי"ג דלית הילכתא כותיה בזה דבבהמה בקיאין כיון דאינן אלא ג' בחוליס ע"ש • (מד) יחדיו יחובקו • ומדברי מהרא"י בת"ה סי' קכ"ד ובתבתיו סי' קפ"ב ודאה דפליג אהא והב"ח סומך על דבריו בהפסד מרובה • ובתב הפר"ח ולענין דינא מיבגינן אפסק מהרא"י בפרק השני הגקרא שוק בל"ה בתחילתו שיש להקל בשבשר הוא למעלה וכ"ה אע"פ שאין השבריס יחדיו יחובקו כיון דהוי פלוגתא דרבוותא אי הבשר מעריף שם או לא וכמ"ם בתחילת הסימן ומ"מ מבוס הומרא ישליך האבר לפי מ"ם לעיל בס"ק י"ז ע"ש אבל בעצם הקלויות בעינן שא"ם י"ז ולהי בהפסד מרובה שיש לסמוך אהבתרא מהרא"י וכמ"ש הב"ח ע"ב • ובכר כתבתי לעיל ס"ק י"ט בשם הפר"ח דאם העור שלם מבחוץ יפה לא שאני לן בין אם חזר ונתקבר אע"פ שלא נקבר יפה בבל גוונא יש להכשיר ולא כשאין רוב בשר קיים • והכי אתריך בזה במסקנא ס"ק ל"ב והעלה כך לדינא ע"ש • וג"מ לדיקן בתקום הפסד מרובה • (מה) אם לא חזר הבשר לתקומו כו' אמור אבל אם היתה הבשרה בקולמוס בשיפוע וחזרו ונתדבקו הבשרים באותו שיעור רק שלא נתקומו מתם כמו שהיו בתחילה רק עוקן זה נמשך קצת לאמה וזה קצת לאמה דכשרה ולא אתי לאפוקי אלא כמ"ם בסיפא אם הם שוכבים זה על זה ע"ז • (מו) נמצא שבור כו' פי' ואלא רוב העצם לאחן דהייט אין עור ובשר חופין לח רוכו • (מז) ואם לאו פי' שלא הושאר פני המכה ונבשרו יש בפק שאפשר שמא לאחר מיתה ואפשר שהוא מחיים כמוך למיתה ולמיבך לא השתיר הבשר • ח"ל שמא נעשה מחיים והבריא הבשר • (מח) אטורה מספיקא • ולי"ל לפי' ל"ו סעיף ה' דאלין בזאב דהתם מיבא רגלי' לדבר שנעלה זאב משא"כ הבא כיון דאין בתה לאלות ח"כ עיינו רוחות דלא נעשה לאחר שחיטה ומסתבר יותר לאיסור מלהיתר • ח"ל הבא כיון שהספק מחמת חברון ידעה ואם הוה בקי היה יכול להבחין וזו כיון דיש רשעתא אחרינו מספק • ש"ך בשם הפוסקים • (מט) וא"מ שאם יש בתה לאלות כו' אולין להקל • כתב הת"ח בלל פ"ז כי' י"ם שאם הוא בעגין שאפשר לאלות שבשר רגל הבהתה נמי

בשר ומחצה עור (ל) אבל עור לבדו אפילו בעוף אינו מציל :

ח והני מילי במקום שהיה שם בשר ונטל ונתרוקן הבשר מתחת העור ונשארה העור לבדה ואפילו נשאר קצת בשר דבק בעור אלא שניטל הבשר התחתון הסמוך לעצם אבל במקום שאין דרך להיות שם בשר לעולם אלא העור לבדה דבוקה עם העצם בתולדתה כגון סמוך לארכובה ממש או אפילו העור לבדה מציל אפי' בבהמה ואפי' במקום שדרך להיות בשר ונתרוקן אם יש רירין (לא) בין עור לבשר מציל :

ט גידין אינן מצילין כבשר ואפי' הם עבשיו רבין מפני שסופן להקשות וכל הגירין סופן להקשות :

י לא היה הבשר החופה רובו במקום אחד אלא (לב) מתלקט מעט כאן ומעט כאן סביבות העצם או שהוא במקום אחר (לג) אלא שהוא חפוי דק וקלוש (לד) שנקלף מעל העצם (לה) או שניטל שליסיתו התחתון (לו) או ניקב נקב משהו או נסדק או שנתמסמס הבשר החפוי עד שהרופא גורדו בכל אלו מחמירין (לז) ואינם מצילים וטריפה ובבר אמרנו פעמים שאין אנו בקיאין איזו נקרא בשר שהרופא גורדו (לח) ולכך כל מקום שנשתנה מראית הבשר אינו מציל :

יא (לט) נקדר הבשר בסכין מעל השבר כעין מבעת בעגול ורוב הקיפו מכוסה בשרה בד"א שהבשר דבוק (מ) בעצם סביב מקום הקדיר' שאז מעלה ארוכה אבל אם אינו דבוק לא :

יב נשבר העצם (מא) במקום שנעשה טריפה אם היה נחתך וחזר' ונקש' ואין ידוע אם יצא רובו אם לאו (מב) כשרה דכיון שנקשר בידוע שלא יצא רובו שאלו יצא רובו לא היה יכול להתקשר ולהתרפאות ודוקא שהיה השבר למעלה מצומת הגידין אבל אם היה במקום צומת הגידין (מג) טריפה כמו שיתב' לקמן סימן נ"ו וה"מ דבשר דוקא שנקשר וחזר למקומו הראשון ושבר עם שבר (מד) יחדיו ידובקו ואפי' אם הוא עדיין עב במקום השבר וניכר שהיה שבור אפ"ה כשרה אבל (מה) אם לא חזר השבר למקומו הראשון אלא שני שברי העצם שוכבים זה על זה זה נמשך למעלה וזה נמשך למט' אע"פ שנתחברו ב' העצמות הנשברי' וקרם עליהם עור ובשר אבור שאין זה ריפוי ויש לחוש שמא יצא לחוץ והא דמחמירים מספק ולא אוקמא לבהמה אחזקתה משום דקרוב לודאי הוא דע"י תנועות ההליכה אי אפשר שלא יצא השבר פעם אחת לחוץ :

יג (מו) נמצא שבור ואין ידוע אם נעשה מחיים או לאחר מיתה אם מקום המכה שחזר בידוע שנעשה מחיים וטריפה (מז) וראי ואם לאו הרי זו (מח) אסורה מספקא (מט) וג"מ שאם יש בהמה לתלות כגון שדרסה לבותל אחר שחיטה או שרצצה וכיוצא תולין להקל נו דיני

נו דיני טרפות בצומת הגידין ובו י׳ סעיפים :

א ניטלו צומת הגידין (א) או שנפסקו טריפה אף על גב שכל העצם קיים והוא שניטלו לגמרי (ב) אבל לא ניטלו לגמרי אלא שנעקרו מן הארכובה ונקפלו מעל העצם כיון שעדיין הם יונקין מן הגוף כשרה :

ב וצומת הגידין הם בבהמה בעצם האמצעי בסופו ונחלקו רז״ל אם החיצוניים נקראו צומת הגידין (ג) או הפנימים ולפיכך היה ראוי לנהוג מספק דין צומת הגידין הן באותן שכלפי חוץ שהוגב גופל עליו הן באותן שכלפי פנים לצד חלל הגוף (ד) אלא שלא נתפשט המנהג כן באלו הארצות אלא אותן שכלפי חוץ קורין צומת הגידין •

ג והתחלתם הוא מן הערקום ולמעלה שעצ׳ קטן יש שמחבר השוק לארכוב׳ הנמכרת עם הראש ושמו ערקום והוא ששוחקין בו התינוקות שקורין בל״א טשיעד (ה) ולמעלה ממנו מתחברין וצומתין גידין אלו ועולין ומתפשטין בשוק עד שמתרכבין וחוזרין להיות כעין בשר :

ד נפסקו או ניטלו (ו) כנגד הערקום כשרה נפסקו או נטלו למעל׳ מן הערקום והוא המקום שהטבחים תולין בו טרפה :

ה ושיעור ארכן ממקום שמתחילין להיות צומתין עד שמתפשטין בו בבשר בגסה הוא (ז) י״ו אצבעות ובבהמה דקה לא נתנו בה חכמים שיעור אלא במראיתן ובמישושן דכל זמן שהם לבנים וקשים ועבים יש להם דין צומ׳ הגידין אבל משהם מתחילין להתרכך אז שהם קטנים ודקים אין להם דין צומ׳ הגידין •

ו ובמקום שאין לבנים כ״ב אלא לבנים קצת ומזהירין בעין זכוכית לא הוו צומות הגידין •

ז וגידין אלו שלשה הם אחד עב ושנים דקים (ח) העב מונח על השנים הדקים והוא איתו שמפרידין כשתולין את הבהמה ברגלי׳ והשנים הם דבוקין בבשר ובעצם ולפעמים נמצאו גידין אחרים שנבלעים באלו כזכרות בנקבות ואותן אינן בכלל צומת הגידין ונחתך צומת הגידין דטריפה היינו דוקא שנחתך רוב של רוב בנין ורוב של רוב מנין כיצד נחתכו שנים הקטנים אפי׳ לגמרי ונשאר העב קיים ואפילו נחתך ג״כ מעט ממנו ונשאר הרוב ממנו כשרה דהא נשאר רוב של רוב הבנין שהעב הוא גדול מן השני׳ הקטנים וכן אם נחתך העב אפי׳ לגמרי ונשארו קיים השנים הקטנים ואפי׳ נחתך ג״כ מעוט מן השנים הקטנים נמי כשרה דהא נשאר רוב של רוב המנין (ט) עד שיחתוך רוב של כל אחד ואחד מאלו הג׳ דלא נשתייר לא רוב של רוב בנין ולא רוב מנין :

ח ובעוף הם ג״כ בעצם האמצעי בסופו הסמוך לארכובה התחתונ׳ כמו בבהמה וסימן מקום שכלין שם הוא כמו שנתבאר סימנם לעיל בבהמה דקה והם י״ו חוטין בעוף וחומר עוף מבהמה שאפילו לא נפסק אלא רובו של אחד מהם איזה מהם שיהיה טריפה :

ט (י) ואנו שאין אנו בקיאין בבדיקה אם יש ריעותא בצומת הגידין ואין יודעין אם נפסקו צומתן אם לאו יש לאסור מספק אבל זה הוא קבלה בידינו שאין מקו׳ צומת הגידים בעוף למעלה מחצי עצם האמצעי וי״א שאינ׳ יותר (יא) מרוחב אצבע ממקום שמתחילין לפיכך בכל מקום שיש מכה במקו׳ צומת הגידין (יב) אפילו אינו רק נפוח ונצרר הדם הרבה יש מטריפין מאחר שהיה צריך בדיקה ואין אנו בקיאין בבדיקה ונראה לי דוקא נצרר הדם הרבה עד שבמעט אין הגידין ניכרין מפני הדם אבל צרורת דם מועטת למה נטריף כשאין רואין שום ריעותא בגידין שאם נבא להטריף כל הבאו׳ לפנינו נפוחות וצרורות הדם אפי׳ מעט היינו צריכין להטריף רובא ורובא דרובא וזה אין נ״ל אלא צריך שאלת וחקירת חכם ירא אפי׳ בזמננו נראה לי :

י אם נשבר העצם במקום צומת הגידין ונקשר ונתרפא יפה ושבר אל שבר יחדיו ידובקו ולא נתקפלו השברי׳ זה על זה ולא נשתנ׳ מראי׳ הכשר שעל השבר יש מכשירים דודאי נתרפא יפה (יג) ויש אוסרין דשמא נפסקו צומת הגידין וכן עיקר דהא אין אנו בקיאין בבדיקה :

נז דין בהמה דרוסה מחיה הדורסת ובו כ״א סי׳ :

א כל החיות והעופות הדורסות יש להן ארם בין ציפרניה׳ ובשהן דורסות הבהמות והעופות והחיות ואינן יכולין להן עד שניצלת ממנה היא מתרגזת וחמתה בערה בה ומתוך הרוגז היא מטלת הארם שבין ציפרניה בעת שתפרד ממנה והארם יורד ושורף את כשר הבהמה והחיה הנדרסת ונוקב תוך הבשר ויש לחוש (א) שמא ירד במקום שנטרפה בנקב משהו הלכך (ב) כל בהמה ועוף הנדרסת מחיה ועוף הדורסין טריפה

כשר וכן נראין דברי הר״ן פ״ע ודלא כאו״ה שכתב דבבהמה לא תלינן להקל הואיל ועכ״ל שלה הוא חזק פר״ח ,

נו (ג) או שנפסקו פי׳ בתמלא החוט , (ד) אבל לא ניטלו לגמרי כו׳ כשירה , המחבר נמשך אחר הב״י דמכשיר בבה״ג , אבל הב״ח וט״ז וב״ך ופר״ח כולם פסקו כמ״ש הרא״ש בהגהות בפ״ח דחולין לא ניטלו לגמרי רק שנעקרו מן הארכובה ונקפלו מן העצם עד למעלה טריפה , ודייק לה מדקתני וכן שניטל צומת הגידין ולא קתני נחתך כי היכי דפתח , ואע״ג דלמאן דמפרש מתניתין בארכובה הנמכרת עם הראש מקשינן עליה מהא דקתני וכן שניטל צומת הגידין ולא משני דסיפא דמתניתין אתא לאשמועינן הך פירושא שאפילו לא ניטלו לגמרי טריפה היינו משום דאכתי קשה דליתני ניטל צומת הגידין וכ״ש נחתכו וכמ״ש רש״י לפי שהם אלו קתני מיטל לחודיה הוה דייקינן נמי כשברת הראש״ד מדקתני ניטל ולא נחתך פר״ח , (ג) או הפנימים , פי׳ לצד חלל הגוף , (ד) אלא שלא נתפשט המנהג כן באלו הארצות כו׳ לא ידעתי מנין לו זה אדרבה הב״ח כתב דהכי נהוג להתיר כשני הסברות , וכ״פ מהרש״ל פ׳ המקשה סי׳ י״ד וכ״כ רמ״א בהג״ה ויש להתיר כשני הסברות וכן עיקר וכן הסכימו האחרונים ז״ל , (ה) ולמעלה ממנו כו׳ פי׳ למעלה מהערקום ערוס בלא בשר כב׳ או ג׳ אצבעות והגידים מדוקים בו , כל זמן שהם צומתין וקשורין הג׳ יחד קרוי צומת עד מקום שמתפללין זה מזה ור׳ ירוחם פי׳ למוקן ולשון חבור ע״ז , (ו) כנגד הערקום כשרה ואעפ״י שלא״ה מתפשטין עד העקב כבר התחילו להתקשות ונעשית כעצם ואין עריפות צ״ה אלא במקום שהם רכים ע״ז , וכתב הש״ך דהכא מיירי בענין לדיבא חשבא דל״ה למעלה וכנון שנחתך לפנינו רק כנגד הערקום אבל היכא דנשבר הערקום ואיכא חשבה דל״ה שמא מכח הסברה נפסק א׳ מהגידין למעלה לדידן דלא בקיאין בבדיק׳ עריפה ע״כ והפר״ח חולק עליו וכתב ואינו מחוור דכיון דאין כאן ריעותא כי אם בערקום אין כאן חשש פסיקה צ״ה כי אם כשיש ריעותא במקום צ״ה דאז לדידן דלא בקיאין בבדיקה עריפה ע״כ , ועיין בזה בסימן ל״ה ס״קב באריכות , (ז) י״ו אצבעות , עיין סימן מ״ו ס״ק י״ד , (ח) העב מונח כו׳ והוא אותו שמפרידין כו׳ זהו למ״ד כלפי חוץ וכלעיל ס״ג (ע) עד שיחתוך רוב שכל אחד ואחד מאלו הג׳ , ושם בגמרא אמר ר״י אמר רב צומת הגידין שאמרו ברובו מאי רובו רוב כל ג׳ וג׳ , והקשה הרשב״א בחדושיו ובת״ה דלמאי בעינן רוב כל ג׳ וג׳ אפילו ברוב אלימא ורוב ג׳ מן קשיא הוא״ל לאיסר דהא רובו ככולו ואיכא מאן דמכשיר בהא ותירץ דאה״נ אלא דהא קא״ל דאע״ג דאיפסק רוב חדי קשיני לא איכא דמיעטא עד דאיפסק נמי אלימא בהדייהו ועיין בפר״ח ולפ״ו איכא בהא קולא וחומרא דלעולם אולינן בתר רובא ולא אשגחינן במיעוטא בכלל וא״ה כי איפסקו רוב אלימא ורוב ג׳ מן קשיני טריפה משום דהו״ל כאלו איפסקו לגמרי אלימא וחד מן קשיני ואחדא לה רוב בנין ורוב מנין והיינו לחומרא , וכן לקולא דאי איפסק חדי קשיני לגמרי ומיעוטא מן האלים או נפסק אלימא לגמרי וחדי מיעוטא דחדי קשיני אפ״ה כשירה משום דרוב ככולו ואיכא רוב בנין או רוב מנין וכך הם דברי המחבר , ומיהו סמ״ג וסמ״ק וס״תם פסקו כר״ש דבבהמה נמי עריפה בנפסק רוב אחד מהן וראוי להחמיר באיסור דאוריתא שוב כ״ל מדברי מהרי״ק שורש ל״ח שכך תופשו עיקר והכי נמי מבואר בה״גה ס״ד סי׳ פ״ז כ״כ הב״ח וכ״פ האו״ה כלל כ׳ סוף דין ב׳ וכן הוא בהגהת מיימוני ס״ד , (י) ואנו אין אנו בקיאין בבדיקה כו׳ מדסתם המחבר וכתב סתם ואנו אין אנו בקיאין בבדיקה ולא חילק בין עוף לבהמה כמו שחילק רמ״א וכתב בה״גה ואנו אין בקיאין בבדיקת צומת הגידין של עוף כו׳ נראה דעת המחבר דגם בבהמה אמרינן הכי ואיתא דבבהמה גדולים וחיכם רק ג׳ יבחוק מי שבקי בבדיקה , כ״כ האחרונים ז״ל , (יא) מרוחב אצבע כל אצבע האמור בכל מקום הוא גדול וכמ״ש הרמב״ם בס״ה בשאלות כפים וכן הוא במהרי״ל בכאן ומקצת האחרונים חלוקים בזה וס״ל דלפחות בעי ב׳ אצבעות ולכן יותר מכון לשער מחצי עצם האמצעי ולמעלה בשם לא יש צומת הגידין ויש לסמוך על זה בין בעוף בין בבהמה וכ״כ האחרונים ז״ל ודלא כנראה מהמחבר דדוקא בעוף אמרינן הכי ואיתא אלא דעל שיעור זה יש לסמוך בין בעוף בין בבהמה ומחצי העצם האמצעי ולמעלה אם נשבר העצם אין לחוש לפסיקת הגידין ואף לס״ם הגה״ה לעיל בסי׳ כ״ה ס״ב ע״ש , ואם עור ובשר חופין את רובו כשרה ואם חזר ונקשר אע״פ שאין יחדיו הסברים ידמוקו יש להקל בעצם זה וכמ״ש לעיל בסי׳ כ״ה ס״ק ל״א ע״ש ופר״ח , (יב) אפילו אינו רק נפוח כו׳ וכתב מהרש״ל בא״ם ובספרו פי׳ המקשה ס״ם ע״ו אכן נראה מתוך הנפוח וצריך הסורה קודם שיעריף לתוך הנפוח ויעיין בו שאם נראה מתוך הנפוח שיש בו רקבון ונמוח ויש לחוש שנפסק א׳ מהחוטין אז יש להעריף עכ״ל ומשמע דבלא רקבון אין איסור אפילו שנשתנה מראה הבשר מכמות שהיה ע״ז וכתב הב״ח אפשר דלא אמר הרב אלא בנפוח אבל אם בשינוי מראה בלחוד כמו בלו״א או ברוי״ן או גע״ל בכה״ג דאין שום לקותא ולא נפוח מכשרינן לגמרי ואין צריך לחתוך ולראות אם יש רקבון ונמוח מ״מ עוב להחמיר ולעיין ע״י שיחתוך כו׳ עכ״ל , וכך הם דברי המחבר , אם הכו בהמה בגיד הנפה שלה בחזק יש לחוש לפסיקת צומת הגידין ובריכין בדיקה וכדלקמן בסי׳ כ״ח ס״ק י״ח ע״ש פר״ח , (יג) יש אוסרין כו׳ דהא אין אנו בקיאין בבדיקה והשמיע הכא עוף שכתב רמ״א בה״גה , משמע דעתו אף בבהמה אין אנו בקיאין ולית״א דבבהמה בקיאין אפי״ בנשבר כיון דאיכא תלא ג׳ והם גדולים , ומיהו נראה דהיינו דוקא כשחזר ונקשר אבל עדיין שבור כיון שיש רישותא גדולה כ״ב וגם צריך בדיקה לרוב הפוסקים יש לאסור גם הבהמה , ס״ך ע״ש ,

נז (א) שמא ירד במקום שנטרפה בנקב משהו , כשר הטעם הש״ך בזה דהא קי״ל בסעיף ט״ז דאפילו באותן איברים שאין נקב משהו פוסל בהן דרוסה פוסל במשהו , וטעמו מעטם שכתבו הפוסקים דאדם שורף בכולו , ע״כ ע״ש , (ב) כל בהמה ועוף כו׳ עריפה והא דלא הזכ יר חיה משום דחיה בכלל בהמה היא

והא דכתב לקמן ובחיה אפי' גדולה שבחיות לרבותא נקט דאפי' בגדולה שבחיות יש לחלק דרוסה וק"ל , (ג) אפי' בשור הגדול ובחיה אפי' גדולה שבחיות פי' אע"פ שהם גדולים מהארי אחדא דהא סתמא קתני ואדי בגבה מסמע אפי' בגבה ממנו ועוד דדומיא דדרוסת הגן קתני אי' היכא דתחס אסיקנא בשינויא בתרא אף בדברבי מייניהו ה"ה לאיך דקתני במאני' דהוי אף בדברבי מייניהו ע"ז ופר"ח , (ד) בבהמה גבה זה דעת הרי"ף ורמב"ם והרא"ם והרשב"א ור"ן וטור אבל הב"ח כתב כיון דרב"י וס"ת וסת"ק וסא"ג וגהת מיי' וחכמי' ארפת אוסרים בבהמה גבה אין לנו להקל בזה עכ"ל וכתב הש"ך הילכך נראה דהיכא דאיפשר למכרו לעכו"ם בלא הפסד יש למכרו לעכו"ם ואסור לשהותו ולא חיישינן שמא יהודר וימכרנו לישראל הואיל ורוב גדולי הפוסקים ראשונים מכשירין ואם מהמירין לא גזרינן בהכי דאיכא תרי שמא חדא שמא לא ימכרנו לישראל ואח"ל שימכרנו לישראל הא רוב הפוסקים מכשירין ומ"ל דזאב אין לו דריסה בגבה וכמ"ש המחבר בס"ס זה , ש"ך , (ה) כגון בעגלים הרכים ורב"ל פא"ט סי' ע' אוסר בעגלים קטנים ולמ"ש ב"י בשם ר' יהודה וכתב אחך דבברא זו הגבי דריסת הגן שאין לו דריסה בעוף הגם כאווזין ותרנגולים ואפ"ה אמרינן שיש לו דריסה בקטנים אפי' הן ממאנים הגדולים עכ"ל , והב"ח אוסרג"ב בעגלים , וכתב הש"ך ויש להחמיר במקום שאין הכסף מרובה כיון דבלא"ה יש פוסקים אסרי בזאב אף בגבה אבל ודאי אותר למוכרו כיון דהרבה פוסקים מתירין בעגלים ומסיק וכתב היכא דליכא הפסד מרובה במכירתו אע"פ שאריך לזלזל קצת בדמי המכירה חייב למוכרו לעכו"ם ע"כ ע"ש , (ו) בעגלים הרכים ועיין לעיל סי' ל"ה ס"ק כ"א וסי' ל"ט ס"ק מ"ג , (ז) אפי' הם גדולות כזאב , זה דעת הרשב"א בטור וטעמו דלהבי נקט מחמיתן דרוסת זאב למעוטי שאר חיה טמאה דכותהיה דזאב , אבל למעלה ממנו הוה דינו כזאב וכן לענין תרי י (ח) וי"מ כו' יש לה דריסה אפי' בגבה והיקבה ר"ח דא"כ היכא קתני ודרוסת תרי בגבה אלמא מה שהוא למטה מן תרי אע"ג שהוא למעלה הוא זאב אין לו דריסה בגבה ותירץ דס"ל דרוסת תרי בגבה היינו אף ברבי מייניה והחיה שהוא מן הזאב ולמעלה דקאמר שיש לו דריסה בגבה היינו בדכותיה או בדזוטר מייניה ע"כ , ולפ"ז דרוסת הזאב דקתני היינו נמי תרי בדרבי מייניה , ומה שהוא למטה מן הזאב אין לו דריסה אלא בדכותיה או בדזוטר מייניה וק"ל , (ט) דכל שהוא גדולה מזאב ומעלה כו' משמע אבל זאב עצמו אינו דורס בגבה , ע"ז וש"ך , (י) ויש לחוש לחומרא היינו אלא לאכלו אבל למכור לעכו"ם מותר י דאיכא תרי שמא כמ"ש בס"ק ד' ודוק' בגבה אבל בדקה אסור למוכרו לעכו"ם דלא גרע מזאב ודלא כראה מהמחבר ס"ם זה וכבר השיגו הש"ך בזה וה"ה נמי בדכותיה דזאב יש לו דריסה בדקה אפי' בגדולה שבדקות לגון כבשים גדולים , ומה שהוא למטה מן הזאב יש לו דריסה בדקה בדכותיה או בדזוטר מייניה מותר למוכרו לעכו"ם כיון שיש לו דריסה בדכותיה דזאב ולמטה מן הזאב אין להם דריסה אלא בגדיים ועלמיס הוי ליה ספק מפיקא , אבל בגדיים ועלמיס אסור למוכרו לעכו"ם ודו"ק , ומבואר בדברי הרשב"א ושאר פוסקים דדובים ומריס הם למעלה מהזאב ומ"ש המחבר דיש לחוש לחומרא רצה לומר אבל לא לקולא כגון לענין כיסוי הדם דקי"ל לעיל סי' כ"ח סב"א השוחט את הטריפה פטור מכיסוי וכגון לענין מתנות דקי"ל לקמן סי' ס"א השוחט את הטריפה פטור ממתנות ואע"ג דאפי' ספק טריפה פטור ממתנות דמאי אמר לכהן איל אייתי דאיה דלמא טריפה הוא ואתן לך וכמ"ש בס"ק י"ג מ"מ כ"מ דאי תפס כהן אין מוציאין מידו וע"ש , וזה ברור ש"ך (יא) חוץ מהגן , וכ"ש הגם דיש לו דריסה יותר מהגן כדמוכח בב"ח וכל הפוסקים והוא פשוט ודלא כדריסה ופריסה , (יב) לחלל כו' ויש פוסקים מטריפין משום שמא ניקב ר' מהאחרים הפנימים דלא גרע מקום שניקב לחלל וקל רתי כאן כיון דאתן לא בקיאין בבדיקת דרוסה ה"כ יש להטריף בכל ענין כשניקב לחלל ואכי' באמרי רברבי להיש פוסקים המטריפין משום שמא ניקב ר' מהאחרים הפנימים ש"ך ופר"ח , (יג) שורף ונוקב הבני מעייה ושאר המקומות הנפסלים בנקיבת מהמו , דברים אלו הם לא לא למותר להא קי"ל בסי"ו דאפילו באותן אחרים באין נקב מהמו פוסל בהן דרוסה שהל בתוכו הפוסקים דארס שורף בטולו , וכבר כתבתי מזה בס"ק ח' ע"ש (יד) פלק"ן או אסע"ר כ"כ הפוסקים ומבואר בדברי הרשב"א שהכבר דינו בגם (טו) שהם כמותן כו' דין זה ליתא דאותן שלמעלה מהגן דינן כגן ממש דדרסי אפי' בעוף הגדול מהם וכ"כ הרשב"א בחדושיו ובת"ה בחדושיו דיש להתחיר בכבדא זו וכן דעת הר"ן , ומיהו הינו דוקא במין עוף הדק דומיא דגן כמ"ש הר"ן כ"פ מהרש"ל וכבר השיגו הש"ך על המחבר בזה ע"ש וכ' דעת הפר"הע"ש (טז) והגן כו' יש לו דריסה אפי' אפי' לא הגיע לחלל אבל הגיע לחלל כבר נתבאר דיש לו דריסה אפי' בגדיים ועלמיס וכ"ש בכל העופות וכן בכל הסימן מיירי אפי' לא הגיע לחלל ופשוט הוא ש"ך ופר"ח , (יז) אבל בקטנים יש לו דריסה , פי' ואע"פ שהן נסין בנופן יותר מן הגן , הרשב"א בת"ה דף מ"ד , (יח) ושלמטה מן הגן אין להם דריסה כלל כו' גם זה ליתא דאותן שלמטה מן הגן יש להם דריסה בעוף שכאותן הרשב"א בב"י דלא כהרא"ש דכתב הטור בשמו דלמטה מן הגן אין לו דריסה כלל וכ"כ רש"ל בהרשב"א וזה הסכימו האחרונים ע"ז ש"ך ופר"ח , (יט) ובין אין באין כו' דבכה"ג מסתבר יותר להתיר דאינו דורס בכעס כ"כ וכן באותו שאין להם דריסה אין חילוק בין אין מגילין או לא , רוב הפוסקים , ש"ך ופר"ח , אבל בגן דיש לו דריסה בגדיים ועלמיס יש חילוק בין מגילין לאין מגילין , ש"ך בס"ק ע' והביג על הב"ח ע"ש , (כ) אבל אם ודאי הכה כו' יש לחוש להם כמ"ש הר"ן ומ"ש הטור בשם הרשב"א דכל שלא דאינו דורס והכה אין חוששין לאו לאיעורא דבהכאה גרידא אין חוששין דבוודאי לא גרע הכאה מבן תרבות מגיהו שותק ואינו מקרקרין דעלמא אלא כונת הרשב"א הוא לומר שאפי' בדרך אינו כלום כיון דלא הזיק בהכה ואפי' באינו שותק ואינו מקרקרין וכ"ש בחדושיו משום דאיתר דרך אחריסה ולא הביג אז דרך בתרייהו במקום דחוק שאינו יכול להגלל ממנו דהו"ל כדרך והכה אבל הכה ולא דרך פטיעה דחיישינן אע"פ שהוא בן תרבות ומלא בכונת המחבר הוא שהוגבן היתר בחתולי' שלנו אע"ג דאינו שותק והתרנגולי' מקרקרין והיינו שלא הכו אבל אם הכה אע"ג דכולהו שותק ודאי חיישינן וזה מכריע עם מ"ש לקמן בסי"ח דכל הזיק דקפץ כדרך הדורסין אע"פ שהיא בן הרבוא אמור , ש"ך ופר"ח וכן נראה דעת המחבר לקמן ס"ע אבל למוכרו לעכו"ם הגיח הש"ך בל"ע ופר"ח אוסר בפשיטות ע"ש , ודעת הט"ז להכשיר בפשיטות בהכאה לחוד ובמיהם שותקין אף בהכאה וכתב שכל שאינו דרך הכאה אלא שעומדים זה אצל זה ומגיח ידו עליו ודאי דרך שחוק בעלמא היא וכן הוא דעת הב"ח אבל בהסקה כתב הב"ח בעלמו ואע"פ דאינו לאוכלו אבל מותר למוכרו לעכו"ם נקוט פלגא ביד דבהכאה לחוד בלא דריסה ובאותן שותקין שלא לאוכלו אבל מותר למוכרו לעכו"ם אבל בהכאה לגלו של תרנגולים והוא שותק והן מקרקרין כ"ע מודיה דמותרים אף לאוכלים דמה מיכסף לן במה שיש אימה על התרנגולים כיון דהתולים שלנו בני תרבות ניהו , ולא כשב"ח (כא) אז נשכה בשיניה אז שוף בהרעומה , (כה) אלא כמעשה קון בעלמא והם נקב לחלל טריפה וכמ"ש לעיל בסי' נ"א ,

טריפה ולא כל חיה ועוף שוין בדריסתן שאין בהן שוה אלא מעלות מעלות יש ביצד הארי יש לו דריסה (ג) אפי' בשור הגדול ובחיה אפילו גדולה שבחיות ואין צ"ל בעופות והזאב אין לו דריסה (ד) בבהמה גבה ואפילו בקטנה שבגסית (ה) כגון (ו) בעגלים הרכים אבל יש לו דריסה בדקה ואפילו בגדולה שבדקות כגון כבשים הגדולים ואין צ"ל בעופות חתול ונמייה ושועל אין להם דריסה בכבשים הגדולי' אבל יש להם דריסה בגדיי' וטלאים וכל שכן בכל העופות חולדה אין להם דריסה בבהמה כלל אפי' בגדיים וטלאים אבל יש לה דריסה בכל העופות ואפילו בגסה שבעופות וכלב אין לו דריסה כלל אפילו בעופות שאין לו ארס אלא במעשה קוץ בעלמא שאם דרס ברגליו או נקב בשיניו עד להלל ויש לחוש שמא נקב במקום שנקב משהו פיסל בו חוששין לו בדרך שחוששין לקוץ הנוקב לחלל כמו שנתבאר למעלה סימן נ"א : וכל שאר חיות טמאות אם אינן גסות מזאב (ז) אפילו הם גדולות כזאב אין להם דריסה בבהמה דקה כל שכן בגסה ודווקא בגדולה שבדק' כבכשים ועזים אבל יש להן דריסה בגדיי' וטלאים וכל שכן בעופות ואם היתה גסה מן הזאב דינה כזאב ויש לה דריסה בדקה אבל לא בהמה גסה אפילו היא גדולה כארי היתה גסה יותר מארי הרי היא כארי ויש לה דריסה בכל (ח) ויש מחמירין עוד (ט) דכל שהיא גדולה מזאב ולמעלה יש לה דריסה אפילו בגסה (י) ויש לחוש לחומרא •

ב וכל העופות הטמאים אין להם דריסה בבהמה אפילו בגדיים וטלאים (יא) חוץ מהגן שיש לו דריסה בגדיי' וטלאים ולא כשאר דריסה שנדרוש לה כשנתאדם הבשר שאין הארס שלו שורף כ"כ כשאר מינים הנזכרים אלא אפילו נתאדם הבשר ולא ניקב לחלל אין חוששין לדריכתו אלא עד שניקב יב) לחלל שאז הארס שלו (יג) שורף וניקב הבני מעיי' ושאר המקומות הנפסלים בנקיבת משהו :

ג ועופות בעופות גם כן מעלות מעלות יש להם ביצד הגם והוא שקורין לו (יד) פלקון בל"א וביוצא בו וכל שלמעלה ממנו יש לו דריסה בכל העופות אפי' בגסה שבגסין ואפי' גדולה ממנו ושאר עופות שהם למטה מהגם עד הנץ יש להן דריסה בכל העופות (טו) שהם כמותן אבל לא במינים הגדולים מהם (טז) והנץ והוא שקורין לו שפערביר יש לו דריסה בכל העופות הדקין כגון תורים ויונים וביוצא בהם וכל שכן בצפרים ואפי הם גדולים ממנו אבל לא בגסין כאווזין ותרנגולים במה דברים אמורים בתרנגולים הגדולים (יז) אבל בקטנים יש לו דריסה (יח) ושלמטה מן הנץ אין להם דריסה כלל אפילו במינין שלמטה מהם :

ד וכל אלו שיש להן דרס' אין הלוק בין אם באין להציל את הנדרס ממנו (יט) ובין אין באין לדציל ממנו שכך הם מתרגזין ומטילין ארס בלא מצילין כמו במצילין :

ה ומה שאין העולם נזהרים עכשיו בשרואין חתול נכנס בין לול של תרנגולין ואיהו שתיק ואינהו מצפצפים אף על גב דחתול יש לו דריסה בתרנגולין מפני שהתולין שלנו בני תרבות הם עם התרנגולים ואין דרכם להזיק להם וכל זמן שלא ראינו שהכה אין חוששין להן(כ) אבל אם ודאי הכה ודרסה ברגליה יש לחוש להם :

ו אין דריסה אלא ביד ובציפורן שאין להם ארס אלא בין ציפרני ידיהם אבל דרסה ברגליה (כא) או נשכה בשיניה אין שם ארס ולא הוי (כב) אלא כמעשה קוץ בעלמא והמ"מ בחי ת הדורסות אבל עופות דדורסות אין להם ידים אלא יש להם ארס בציפרני רגליהם ודורסין ברגליהם :

ז ואין

ואין דריסה אלא מדעת הדורס אבל שלא מדעת כגון שנפל הדורס דרך מקרה על הדרדף ונתחב בו ציפורנו או שהיה הדורס ישן והבה הבהמה שלא מדעת (כג) לא הוי (כד) דריסה :

ח ואין דריסה אלא מחיים של דורס ודרס כיצד הרי שנעץ בציפורנו בגבו של נדרס ועד שלא היצי' ציפורנו (כה) הומת הדורס או חתכו ידו או נשחט הנדרס הרי זה כשר (כו) שאין מטיל הארס אלא בשעת הוצאות ציפורניו ואפילו אנו רואים ,אחר כך שהאדים הבשר כנגד מקום הדריסה (כז) אין חוששין לו בד"א כשראינו מתחלה ועד סוף שלא הוציא ציפורניו אבל אם בא לפנינו (כח) וציפורן תחובה לו בגבו' חוששין שמא דרס וחזר ודרס הילכך (כט) ,אלו הצדין עופות בעופות הדורסים והביא הציד את הנציד בציפורנו תחובה בו ושחטו קודם שהסיר צפרנו אסור דשמא דרכו דרך פריחתו אף על גב שלא ראינו חוששין שמא הבהו והוציא ציפורנו שכן דרכו שמכה בו כמה פעמים עד שיצודנו :

ט חוששין לספק דרוסה כגון אם רואין ארי שנכנס לבית השורים או עוף הדורס שנכנס לבין העופות חוששין שמא דרסן דספיקא דאורייתא היא ולחומרא והיא שנכנס העוף הדורס בכלוב מלא עופות או ללול של תרנגולין והארי בדיר של בהמה שהוא להם מקום צר ואין להם דרך לברוח מפניו אבל אם נכנס (ל) למקום רחב שיכולות לברוח מפניו (לא) אפי' שמעינום צווחים והוא שותק אין חוששין להם שאנו אומרים ברחו מפניו ולא השיגום ובמקום צר נמי לא אמרן דחוששין כשהוא שותק אלא דווקא שהם מקרקרין שכיון שהוא שותק והם מקרקרין אמרינן דאי עשה רצונו שדרס ושיכך חמתו ולכך שותק והם מקרקרין שנבעתין ממנו מחמת שנדרסו אבל אם הוא שותק והם שותקין אין חוששין להם שכיון שכולם שותקין אמרינן שלום עשו ביניהם שכן דרך הרבה חיות שנעשו בני תרבות ומתגדלות עם בני אדם ובהמה ואינם מזיקות להם שאלו הזיקום היו צווחין שכן דרכן לצווח במה דברים אמורים שלא ראינוהו שנגע בהם (לב) אבל אם ראינהו שקפץ עליהם בדרך הדורסים אע"פ שהיא בן תרבות לא אמרינן כיון ששתקו דרך שחוק עשה ולא דרס אדרבה אמרינן מרוב ביעתותא שותקין והוא שיכך חמתו ודרס ולכך שותק וחוששין להם , ואם הוא והם מקרקרים ולא ראינהו שדרס אין ,חוששין להם דאמרינן כשם שהם נבעתים ממנו כך הוא נבעת מהם ולא קרב אליהם :

י והיכא דלא ידעינן אם שתקו אם צייחו הם או הוא כגון שראינוהו נכנס לדיר וטרם באנו לשם יצא בין ארי בין שאר דורסים אין חוששין להם (לג) דהוי ספק ספיקא ספק שמא שתקו כולם או צווחו כולם ואת"ל הוא שתק והם צווחו שמא מחמת יראה צווחו ולא דרס (לד) ויש (לה) אוסרין גם בזה (לו) ואם חתך ראשו של אחד מהם אפילו הוא שותק והם מקרקרין אין חוששין להם. דאמרינן כבר נח רוגזה והאחרים מרמת יראה מקרקרין :

יא בד"א שנכנס לתוך הדיר ועמד עמהן או עוף הדורס שנכנס בכלוב מלא עופות דכיון שהוא עמהן ויכול לדרוס כרצונו אמרינן כיון שהתך ראשו של אחד מהם נח רוגזה אבל כגון אלו החתולים שעולין על כלוב מלא עופות ואינם יכולים ליכנס שם ומכניסין ידיהם מבפנים ודורסין אע"ג שחתכה ראש של אחר מהם לא נח רוגזה משום הכי דמתוך שהם בורחים תוך הכלוב הנה והנה (לז) אף הוא כועס עליהם וחוששין גם לאחרים הנותרים :

יב ובעומד עמהם ג"כ דאמרינן כבר נח חוגזה בד"א כשהרגה (לח) אבל אם פצע אחת מהם ולא הרגה אף על פי שעומד עמה' חוששין לכול' דכל שכן דחמתו בער' בו שהצילה עצמה ולא היה יכול להורגה ואפי' הרגה אחת נמי לא אמרן דנח רוגזה אלא כשלא ראינו שדרס' עוד אחרות (לט) אבל אם ראינו דורסה עוד אחרות הרי ראינו שלא נח רוגזה וכל מה שכדיר אסור :

יג והא דחוששין לספק דרוס' דווקא שידענו שנכנס הארי ביניהם שאין כאן אלא ספק אחד שמא דרס שמא לא דרס ואולינן לחומרא בספיקא דאורייתא וקרוב לודאי כיון שהוא שותק והם מקרקרין

(כג) לא הוי דריסה ואפילו האדים הבשר כנגד המעיים לא חיישינן כי היכי דלא חיישינן בעלמא כדלא מספקא לן בדרוסה כלל , וכמ"ש המחבר בסעיף שאחר זה בענין אחר , וסס דברי הר"ן , (כד) לדריסה ואם נקב לחלל עריפה כמ"ש בסי' הקודם , (כה) הומת הדורס , כתב הרדב"ז בתשובה כת"י שאם מת הדורס ובהדי דקא נפיק נשמתיה שמיט לידיה מן הנדרס שהיא כשורה שבשעה ההיא אין לו כח להשליך הארס עוד כתב בתשובה הנזכר שאם משך הדורס את ציפורנו ממקום הדריסה ולא הספיק למשקליה לטוף ציפריה מיהא לגמרי עד דמיתת הדורס עריפה משום שמשעה שמתחיל למשוך ציפרנו מתליך הארס ומביאו הפר"ח , (כו) שאין מטיל הארס אלא בשעת הוצאות ציפורניו כשנחתו הנדרס ליתן לן מידי אם מטיל הארס אח"כ בהוצאות ציפורניו הלא מחיים כשורה הוי וק"ל , (כז) אין חוששין לו כי היכא דלא חיישינן בעלמא כדלא מספקא לן בדרוסה כלל עכ"ל הר"ן ומביאו ב"י וד"מ , (כח) וציפורן תחובה לו בגבה זה מיירי שהיה חיה לו עוף הדרסון אם אבל בלא"ה אמרינן דהציפורן בא לו מעצמה כדאיתא מ"ד , (כט) אילו הצדין עופות כו' אסור , ואם כסו ציפרני הדורס בכסף לו בכיוצא בו ולד בו עוף מיחר לאכולו שהרי לא הטיל בו ארס והוא שלא ניקב מ' מהאיברים שהנקב פוסל בהם , ס' לידה לדרך , ומביאו הפר"ח , (ל) למקום רחב ולא מיקרי רחב אלא בקעה שאינה מוקפת גדר ומחילה אבל בחצר שמוקף גדר ומחילה חיישינן אבל בעופות דשמעון מן הדורס אמה ואמה לא חיישינן בחצר רחב אלא בכלוב או בלול שהוא להם מקום גר , ב"ח ט"ז ס"ך פר"ח : וכן הוא משמעות המחבר ולא כב"י מיהו מותר למוכרו לעכו"ם אף בבהמה בחצר רחב המוקף דכיון דיש מן האחרונים מקילין בזה הו"ל ספיקא דדינא ס"ך ופר"ח , ועיין בתשובת מהר"מ מלובלין בסי' ק"ד , וכתב מהרש"ל דבמקום רחב אפילו נמצא מ' מהם דרוסה אין חוששין לאיך ומאמרינן לא הטיגם ע"כ ומשתברא דאפילו אם נמצאו רבים נדרסים אמרינן נמי שלאחריהם לא הטיג וכן דעת הט"ז בסוף הסימן ודלא כהמ"ב שהביא לשם ע"ש , פר"ח , ורא"מ בלחם הפנים שכתב על דברי רש"ל אלו וז"ל משמע מדברי רש"ל במקום קר אפילו הרג רק מ' חוששין לאיך ע"כ תיעלא כל נייס וכיב אמר להמ מילתא דאי כגירסא שלפנינו קשה במקום קר אע"ל מהם אף במקום קר אמרינן כבר נח רוגזה בזה ואין חוששין לאחרים , ואי טעות נפל בדפוס וא"ל במקום הרג דרס , קשה במקום קר אפילו בלא דרס כלל חוששין לכולם לספק דרוסה , וק"ל , כתב יש"ש נראה להורות ואם ב' או ג' אבנים סבבו עדר בשדה היו במקום קר עכ"ל , ומביאו הלח"מ בתשובת ב"ח סי' קכ"ו אוזות שהיו בחצר גדולה וכנסם ביניהם שועל ופצע לא' מהן הורה לאותו האוון שפצע אסור והשאר מותר ובכלוב הוא לשם מקום קר , ובסי' קמ"ז הורה להקל ולהתיר בדבר התרנגולי' שהיו בכלוב ונשמע בלילה קול נעקה ביניה' וכשהלכו לראות נמצא תרנגולת מ' שנתקע מן הכלוב ובדרך והשאר רצו והלכו לבקן ולכאן וא' מהן היה תחוב ראשו בין הנקביים ואומרים שהיה ע"י הבדלה שבכלוב והתיר' מכח ס"ס שפק שמא לא היה אצל הכלוב ואח"ל שהיה שמא לא נגע בא' מהן , ועוד התיר התרנגולים שהיה עומדים בחצר על הכלונס התחוב על הכותל מכאן ומכאן במקום גבוה ושני תרנגולים קטנים היו קשורים זה בזה למטה מהם בקרקע באופן שלא היו יכולין לעלות ולמחר נמצאו שני התרנגולים קטנים אחד שנאכל כולו ונותרו העצמות והב' נקטע ראשו , העלה לאותן שהיו למעלה על הכלונסות מותרין ע"ש וכל זה מביאו הלח"מ , (לא) אפילו שמעינום צווחות , ולפי דברי רש"ל שהזכרתי לעיל בס"ק הקודם רבותא עפי הו"ל לשמעינן דאפילו נמצא מ' מהן דרוסה אינו חוששין לאיך ומאמרינן לא הטיגום וק"ל , (לב) אבל אם ראינוהו כו' עיין לעיל ס"ק כ' , (לג) דהוי ס"ס כו' אין זה ס"ס דהא בספק הראשון כשאתה אומר שמא צווחו או שתקו כולם מוכרח אתה לומר ג"כ שמא לא דרסן והיינו הספק הנני והכל הולך למקום אחד , וכבר הטיגום הנ"ך בזה אבן עזר סברת ז' דלא אמרינן חוששין לספק דרוסה אלא היכא דאיכא רשותא הא לאו הכי לא דרוב חיות בחזקת שאינן דורסין הן וכן הוא בת"ה , (לד) ויש אומרין גם בזה , ונעם שלהם דכיון דבהמה בחזקת איסור עומדת אין להקל אספק אם היה שם מרי או לא וכמ"ש בסעיף שאחר זה דיש בהם ס"ס , ע"ז , (לה) אוסרין גם בזה , ומסיים רמ"א בהג"ה ויש לחוש לדבר לאסרו משמע אבל לאוסרו לעכו"ס מותר ס"ך ופר"ח וכתב בס' אפי רבדבי מיהו בהפסד מרובה נראה להקל , (לו) ואם חתך כו' לאו דווקא הה"ה הרגה וכ"ש בס"ב בד"א בהרגה וכ"ב בס' ל"ל סי' ק' וסיים אלא שאם נמצא דקטע לריסה אפילו שלא נמצא כך אלא לאחרתו מהני לשאר כבשים אבל בשלא קטע לריסה לא מהני לשאר כבשים אלא בשמצאוהו מיד כך כשקפץ האב אבל בשלא נמצא כן אלא לאחרתו לא מהני לשאר כבשים דחיישינן שלא הרגה מתחילה ולא נח רוגזה אלא שמת אח"כ וחיישינן לכולם ע"כ ולזה הכניס הפר"ח , (לז) אף הוא כועס עליהם כך פי' הר"ן וכן דעת הרא"ה בס' ב"ה דף מ"ה וכן עיקר ודלא כמשמרת הבית שחלק על זה בלא ראיה פר"ח וכן נראה דעת הא"ה בכלל ג"ז שכתב שהכניס חתול ידו לגול של שפות שקורין וואבע"לין והוציא קצת מהן ואכל אותם ונשארו קצת מתים תוך הלול ונקצת חיים ואסרו הכל עכ"ל , ואמאי לא תליגן לומר קמא קמא דמעי לידיה קטליה עד דנח רוגזה ולא נגע באחרונים כלל אלא דבכה"ג שהכניס ידו לפנים ושם היו בורחים בלול הנה והנה אף הוא כועס עליהם וחוששין גם לאחרים הנותרים חיים , (לח) אבל אם פצע כו' הה"ה דרס אפילו לא פצע וכן מבואר בדברי הרשב"א בחידושיו ובת"ה וכן בדברי הר"ן ופשוט הוא ודע דבדרוס או פצע אפילו כולם שותקים אסורים וכלקמן סי' י"ד ס"ך ופר"ח , (לט) אבל אם ראינו דורסות עוד אחרות , וה"ה פעה דחד טעמא הוא ט"ז ומשמע ודאי דכל שמאלאים מקלתם נדרסים אפי' לא ידעינן שדרסן אחר שהרג אחד מהם כולם אסורים דמ"מ אם הרג תחילה ואח"כ פצע הרי לא נח רוגזה וכולן אחרות ואם דרס תחילה הרי לא ידעינן הי מינייהו דרס וכולן אסורות וכמ"ש הש"ך בס' מ"ב בסופו עוד כתב שם דהא דאמרינן קטע ריסה דחד מינייהו לאו דוקא אלא ה"ה תרי ותלת מינייהו דחלינן לומר קמא קמא דמעי לידיה קטל עד דנח רוגזה ולא נגע באחריני כלל ואע"פ שהד"מ וב"ח ותורת חיים סבורין דאם הרגה יותר מא' כולן אסורין אין דבריהם מכוונים דבוודאי כיון דחזינן דקטע תרי ותלת תליגן אכל שדרס הרג ואין לחוש ולומר שדרס מקודם שהרג כי היכי דלא חיישינן בקטע חד מינייהו וגם אין לנו לחוש שדרס אח"כ כי היכי דקטע חד מינייהו אמרינן נח רוגזה ולא דרס אח"כ ה"ה כי קטע תרי ותלת

ולכן

ולכן נ"ל עיקר כדברי מ"ב וכן דעת בעל ס' ל"ל בסי' ק"ה וכן דעת הע"ז והכי נקטינן, פר"ח. (מ) אבל אם הוא ספק כו' פי' אפילו במעגו אותן מקרקרין וכ"כ הרשב"ץ בחדושיו ונת"ה ופסנו הוא, (מא) אלא במקום שמבעבע דם, דאם לא מיקב לגמרי כשר ואלו משום חשש דרוסה צריך לבדוק נגד כל החלל אם לא האדים הבשר כנגד המעיים כדלקמן סי' ו' (מב) כמו שיתבאר בסופו דאם בא לפנינו מבעבע דם ואין אנו יודעים במה נעשה תולין במלוי בין להקל בין להחמיר (מג) בחזקת שאינם דרוסין, וגם רוב החיות בחזקת שאינם דורסין, ועיין בס"ד ס"ק ל"ב,

(מד) תולין במלוי בין להקל בין להחמיר, דע שיש ג' שיעות בדבר לדעת הרמב"ם לעולם תולין להומרא אפי' בספק בקול אולם אי איכא למיחלי בפי' בחזקת ואי איכא בלבא ושוגרא קא תלינן להומרא בשוגרא אבל אי ליתהו קא תלינן להומרא ולדעת הרשב"א אף בדאיתהו קא לעולם תלינן לקולא אולם איכא דליתהו קא ומלוי יותר מ' מהם דאז תולין בחזר המלוי וחילוף זה אמיתי הוא גם לדעת הרמב"ם ולדעת הרא"ה והר"ן אף בדליתהו קא ומלוי יותר אחד מהם תלינן בדבר אחר ולא תלינן בדרוסה ולעיל בסי' כ"ו ס"ק ח' הארכתי להוכיח דאף בספק בקול תולין להומרא וכ"ם לגבי ספק דרוסה ולפיכך לענין דינא נקטינן כומרי דבולמו פירובי, פר"ח, (מה) אבל אמנם כבר כתבנו כו' אם הקנה שלפנינו אינו קנה רחב יש להסביר אפי' לדידן דדוקא בנקב מבחוץ בקיאין וכמ"ם לעיל בסי' נ"א ס"ד, ופ"רח, (מו) מובטן פי' מעוס דחיישינן שמא דרס וחזר ודרס כדלעיל בס"ח ומח"כ הליפורן נמצאה ממנו וכ"כ הב"ד בסמ"ה ומביא על הב"ח וט"ז, והעיקר כדברי והסכים עמו הפר"ח, (מז) ולא אמרינן כיון שאלפורן היא יבשה כו' כבר הסיג הש"ך על המחבר בזה וכתב דאינמתמיעתי' ס"ם ערוכה דף ל"ג דאיתא התם להדיא אפיכא דביבשה מסתבר עפי לאיכורא דכיון דיבשה הוא עבידא דמשתמטה מיד האדרי וכן היא בחדושי הרשב"א ובאר פוסקים והוא פשוט (מח) ואפי' הוא שותק כו' הר"ה אם הוא וסם מקרקרים כיון דאיכא ריעותא דהיינו לפורן לו מקום ליפורן חייבין (מט) ואפי' במקום רחב כו' אע"ג דבסתן עומדת במרחב אפי' איהו שתוק ואינו מקרקרין לא חייבין להו אמיר דף אהריסה ולא הסיגה כדלעיל ס"ע ואינמא גם בזה כיון שהוא במקום רחב ודאי ברחב הליפורן בא מן הבוחל שאני הכא שהרי יש ריעותא לפנינו שהליפורן תחובה לה בגבה, אבל לשאר מין חובטין וכמ"ם המחבר ולא לזה בלבד חובטין אלא לכל השוורים שבדיר אם הם במקום גר אם אע"פ במקום רחב מין חובטין לשאר שורים אלא לזה שהליפורן בגבו וכן דעת הב"ח, והב"ח והט"ז הסיג על הב"י וכתב דבמקום רחב אפי' אותו שהליפורן בגבו מותר ואינו מחוור וכן דעת הפר"ח ע"ם כתב הרשב"א דדוקא כשראינוהו שנכנס לבין השוורים אבל שור שבא לפנינו וליפורן יושבת לו ב"ג שרי אבל ל"ע בתרתי ותלת דקיימין בדרא דסחופי' וקרוב מאד הדבר לאסור עכ"ל והפר"ח כתב בפשיעות לאסור בכה"ג ע"ם ראיתו ודע במקום רחב אף אם נמצאו ג' נדרסים אין חובטין אלא לאחרים ואף ע"ג בסי' ס"ד יתבאר בחבשיל שנמצאו בו ג' תולעים דאסור שאני התם דאמרינן דוחלי טבע של ירקותו זה לגדל בו תולעים משא"כ כאן שכל בהמה יש לה חזקה עובה בפני עצמה ומה יזיק איסור של אחת לחברתה ע"ז וש"ך בס"ה ע"ם וכבר כתבתי מזה בס"ק ל' ע"ם, (נ) אלא לכל השוורים פי' אפי' כולם בוחקי' וכמ"ם הב"י וברור הוא ודלא כרבינו ירוחם (נא) מכנגד המוח זהו דעת הרוקח ומביאו ב"י, אבל הפר"ח האריך להוכיח וכתב דעיקר לדינא דא"ל לבדוק המוח ולא כנגד המוח אלא סגי בבדיקת הסימנין, ע"ם (נב) שהרופא גוררו, וע"ל ס' מ"ג ס"ה וסי' מ"ח ס"ד וס"ס כ' וסי' נ"ה ס"י, (נג) אפי' לו האדים בבר כנגדם כו' וה"ה אם נתמסמס כנגדה, (נד) אפי' האדים הקנה בס"ם ואע"ג דנקבתי ברובו כדלעיל סי' ל"ד אפ"ה טריפה מפני שסוף האדם לברוף רובו בדתסיק המחבר ודין אם נדרס התם והולד בתוכה כתבתיו בס"ם ע"ט ע"ם (נה) שיכול לבדוק הקנה מבחוץ לשוחטו ואע"ג דלכתחילה צריך לשחוט שני סימנים אף בעוף כדלעיל ר"ם כ"א הכא כיון שא"א בעינן אחר בדישבד דמי, (נו) ויש לחוש שמא ישחוט במקום שהאדים ואין לה תקנה למיבדק הקנה מבחוץ ולמישחט ואח"כ למיבדק הוטב מבפנים כמו בעוף דבהמה צריכה אף דישבד שני סימנים, (נז) אין להם בדיקה, הגי אין להם בדיקה, שבסעיף זה היינו מעיקר הדין אף בזמן הב"ם, (נח) י"ב חדש כתב בס"ח כלל ע"ב דין ב' דבשנה מעוברת צריך י"ג חדש וכ"כ בס' אפי' רבבי דף ע"ג ע"ב והביאו הב"ך, וכן גבי הנקבה לקמן בסי' פ"ח ס"ל שאם נתעברה השנה נתעברה לתימוק, אבל הפר"ח האריך להוכיח בכל דשורי חכמים שהוזכרו בלבון הדשים אין לחלק בין שנה פשוטה לשנה מעוברת בס"כ לא היה להם להזכיר י"ב חדש אלא שנה ע"ם, (נט) שתתעבר ותלד, פי' אין צורך להבהות י"ב חדש אלא כגי בעיבור ולידה, אבל פשיטא דגם בנקבה מהני שהיית י"ב חדש כתב רש"ל

שאם לא יברוק מיד יש לחוש שמא שינ' מראיו מן הדריסה מבחוץ להבריא וירד וניקב למטה ואינו ניכר מבחוץ:

יח ציפורים קטנים (נז) אין להם בדיקה שאין אדמומי' הארם ניכר בהם מפני שהם כולם אדומים, וכן דרוסת הגץ אין לו בדיקה מפני שארם הגץ אינו אדום כל כך ואינו ניכר:

יט כל מקום שהוזכר בדיקה בגון דרוסה נפולה שבורה בזמן הזה אין אנו נוהגין לבדוק שאין אנו בקיאין בבדיקה ואסיר נן מספק כל ריעותא הבאה לפנינו ששייך בה ספק טריפות מכל מקום יש לה תקנה בשהייה כיצד הזכר משהגיע ליה (נח) י"ב חדש יאם יחיה י"ב חודש בידוע שהוא כשר דטריפה אינה יכולה לחיות י"ב חדש והנקבה משה נן לה עד (נט) שתתעבר ותלד שאם היתה טריפה לא היתה מתעברת ויולדה ובנקבת עוף ממתינים לה עד שתלד כל הבצים של טעינה ראשונה שהית' טעונה בשעת שנולד בה

הספק

מקרקרין אמרינן לא על הנם הוא שותה והם מקרקרין אלא שעשה רצונו ונח רוגזיה (ט) אבל אם הוא ספק אם נכנס אם לאו שיש כאן ס"ם שמא לא נכנס ואת"ל נכנס שמא לא דרס אחד מהם אין חוששין וכן אם ספק ארי נכנס ספק כלב נכנס הוי כמו ספק נכנס ארי ספק לא נכנס יכן אם היא מבעבע דם בציאר וספק ארי או ספק כלב נשכו או שמא בקנה נגף אין חוששין להם לספק דרוסה אבל מ"מ דין ספק תחיבת קיון יש לה וג"מ שאין צריך בדיקה (מא) אלא במקום שמבעבע דם ולא כנגד כל החלל שאם היה ספק דרוסה לבדה היה צריך בדיקה כנגד כל החלל וג"מ ג"כ לשאר דינין ואין צורך לכתבם שהרי אין אנו בידקי' שאין אנו בקיאין בבדיקה כן הוא מסקנת הפוסקים יצ"ע לי מה טעם לא חיישינן לדרים' ותלינן בכלב או בקנה להקל כיון דמבעבע דם על כרחך אין כאן אלא ספק אחד שמא בכלב או בקנה ושמא הדורס דורסו דהא על כרחך אחד מאלו נגע בו ומיירי שיש ארי וכלב או קנה לפנינו (מב) כמו שיתבאר והרי אין כאן אלא ספק אחד והוה לן למיזל לחומרא דלא דמי לספק נכנס אם לא נכנס שיש כאן שתי ספקו' כמו שכתבתי למעלה ואיפשר דטעמא הוא משום דאיכא הזקה דרוב בהמות והעיפות (מג) בחזקת שאינם דרוסין הם וגם ספק כלב ספק ארי משום הכי אולינן לקולא אבל כשאי' כאן האי ספק דכלב אלא שנכנס ארי ויש כאן ספק שמא דרס שמא לא דרס אע"פ שיש כאן גם כן חזקת הנדרס שרובם אינם נדרסים הרי רובה דרוב הדורסים דורסים הוא כנגדו ובודאי דרוסה חשבינן לה כיון ששות' כו' ואזלינן לחומרא מישא"כ כאן דוק נראה לי ודוקא שיש לפנינו ארי וכלב או ארי וקנה תולין בהם להקל אבל אם בא לפנינו מבעבע דם ואין אנו יודעים במה נעשה (מד) תולין במצוי בין להקל בין להחמיר כן הוא לדינא (מה) אבל אנחנו כבר כתבנו סימן ל"ג סעיף ח' כל הבא לפנינו וצוארו מבעבע דם נוהגים לאוסרו שאין אנו בקיאין בבדיקה:

יד ארי שנכנס בין השוורים וכן אחד משאר הדורסים שנכנס לבין אותם הבהמות שיש להם דרוסה בהם ונמצאת ציפורן של הדורס תלושה ותחובה בגבה של אחת מהן בין אם הציפורן לחה או יבשה (מו) חוששין (מז) ולא אמרינן כיון שהציפורן היא יבשה ודאי היתה תחובה כבר בכותל זמן רב עד שנתייבש ונתחכמה שם הבהמה ונתחבה לה בגבה אלא כיון שראינו את הדורס נכנס לשם ואיכא גם כן ריעותא דציפורן התחובה לה בגבה חוששין שמא הדורס דרסה ונשמטה ממנו הציפורן ויושבה לה בגבה (מח) ואפי' היא שותק והם שותקין (מט) ואפילו במקום רחב חוששין לו בכהאי גוונא דאיכא ריעותא ולא לזה בלבד חוששין (נ) אלא לכל השוורים שבדיר אם הם במקו' צר שהרי כבר אמרינו שאין אומרים נח רוגזיה אלא כשהרג אחד מהם אבל אם דרסה ולא הרג אדרבה רוגזו בועד בו ביותר ומבה ודורס הרבה וכל שכן במקום שרואין צפרני הדורס שמוטות לו מגבי דחוששין:

טו והא דחוששין לדרוסה היינו שלא להתיר בלא בדיקה אבל אם בדקה כמו שיתבאר בסמוך ואינו מוצא בה רושם בשרה ואפי' ודאי דרוסה יש לה היתר בבדיקה זו:

טז וכיצד היא הבדיקה שיחטין את הנדרס ובודקין אותו בכל חללו (נא) מכנגד המוח עד סוף הריכים מכל הי"ח טריפות ואם נמצא רושם הדריסה כנגד אחד מן האברים שהבהמה נטרפת בהן טריפה ואם לאו כשירה ואיזה הוא רושם הדריסה אם האדים הבשר כנגד אחד מן האברים שהבהמה נטרפת בו אז היא טריפה שהאדמומית היא ארס הדורס וסופו להחלחל ולנקב כל האבר ולכך אפי' באב שאין נקב משהו פוסל בו אם נתאדם הבשר כנגדו טריפה וכן אם נתמסמס הבשר כנגדו ואפילו כנגד צומות הגידין אף על גב דקשין הם אם נתמסמס הבשר כנגדם עד שנעשה כבשר (נב) שהרופא גוררו מהחבורה טריפה והסימנים קשים הם אצל דריסה הילכך (נג) אפי' אם האדים בשר כנגדם מיתר עד שיאדימו הם בעצמם ואז אסור (נד) אפילו האדים הקנה בכל שהו מפני שסוף הארס לשרוף רובו:

יז ומה שאמרינו שדרוס' יש לה היתר בבדיקה היינו בעוף בין בספק דרוס' בין בודאי דרוס' (נה) שיכול לבדוק הקנ' מבחוץ ולשוחטו ואח"כ יבדוק הוושט מבפנים' שאין לו בדיקה מבחוץ וה"ה בבהמה ובודאי דרוסה והוא שידוע שלא נדרסה כנגד הסימנים אבל בבהמה בספק דרוסה ובן בודאי דרוסה ונדרסה כנגד הסימנין לית לה תקנה בבדיקה שהרי הוושט אין לו בדיקה מבחוץ (נו) ויש לחוש שמא ישחוט במקום שראדים הוושט ולא יהא מינכר אחר השחיטה וטריפה שבדיקה לא מהני וכמו שנתבאר לעיל סימן ל"ג וצריך לבדוק מיד אחר הדריסה שאז יראה מיד אם הבשר האדים מבחוץ

יח ציפורים קטנים (נז) אין להם בדיקה שאין אדמומי' הארם ניכר בהם מפני שהם כולם אדומים, וכן דרוסת הגץ אין לו בדיקה מפני שארם הגץ אינו אדום כל כך ואינו ניכר:

יט כל מקום שהוזכר בדיקה בגון דרוסה נפולה שבורה בזמן הזה אין אנו נוהגין לבדוק שאין אנו בקיאין בבדיקה ואסיר נן מספק כל ריעותא הבאה לפנינו ששייך בה ספק טריפות מכל מקום יש לה תקנה בשהייה כיצד הזכר משהגיע ליה (נח) י"ב חדש יאם יחיה י"ב חודש בידוע שהוא כשר דטריפה אינה יכולה לחיות י"ב חדש והנקבה משה נן לה עד (נט) שתתעבר ותלד שאם היתה טריפה לא היתה מתעברת ויולדה ובנקבת עוף ממתינים לה עד שתלד כל הבצים של טעינה ראשונה שהית' טעונה בשעת שנולד בה

הספק

חספק טריפות ואם אחר כך תחזור ותטעון ותטיל בצי' כשרה וצריך שתשה' בין סוף לידה מטעינה ראשונה לתחלת לידה של טעינה אחרונה כ"א יום שכן הוא זמן עיבורה ואם תלד תוך כ"א יום לא מכשירנן לה דשמא הוא עדיין (ס) מטעינה ראשונה וה"ה לתרנגולת שלא ילדה מעולם צריך שיהא מזמן שנולד בה הטריפו' כ"א ימים עד שתלד שאל"כ שמא היתה טעונה בשעה שנולד בה הטרפות (סא) ובהמה שנכנצא בה יתרת אבר מאותם אברים שנטרפת בה אף על פי שעברו עליה י"ב חדשים או שנתעברה וילדה לא מכשרינן לה דהכי קים לן דטרפות מן הבטן יבולה לחיות ויש אומרים דה"ה כל שרואין בה ודאי טרפות (סב) אפילו נשתהא י"ב חדש והוא חי אסו' דס"ל דטריפ' תוכל לחיו' אלא שנאסר' מדהל"מ

כ ואם הנדרסים הם רבים אסור להשהותן י"ב חדש שמתוך שהם רבים יש לחוש שמא יבא לידי מכשול ויאכל אחד מהם תוך הזמן ויש אוסרים בשהייה (סג) אפילו באחד שמא יבא לידי תקלה מתוך השהייה :

כא אסור למכור דרוסה או ספק דרוסה לעכו"ם כשהיא חיה דשמא יחזיר העכו"ם וימכרנה לישראל והוא לא ידע אלא ימ יתנה וימכרנה לעכו"ם (סד) ודוקא ספק טריפה יש לחוש שמא ימכרנה לישראל והישראל לא ידע אבל ודאי טריפה מותר למכור לעכו"ם ועודה חיה דהא ודאי לא יקנה אותה שום ישראל שהרי יראה שהיא טריפה ובספ' טריפה נמי י"א דוקא דרוסת ארי והזאב אסור למוכרה (סה) אבל דרוסת שאר חיות מותר למוכרן כיון שיש קצת מן הפוסקים דשאר חיות אין להם דריסה הוה ליה ספק ספיקא ספק שמא לא ימכרנה לישראל ואם תמצא לומר ימכרנה שמא הלכתא כאותן הפוסקים המכשירין ספק דרוסה כגון הזאב שנטל שה מן העדר וספק לו אם דרסה ביד אם לא וראינו שהצילו הרועה והחזירו לעדר ואין מכירין אותו כל העדר אסור מדרבנן שכיון שנודע לנו ספיקו קודם שחזרו ונתערב נעשה כודאי דרוסה ואוסר כל העדר ואינו בטל ברובה ואפילו אלף הם (סו) דבריה אינה בטלה וכל שכן אם היה וראי דרוסה ונתערבה תוך העדר שכל העדר אסור ואם נתערב שה אחד מן העדר הזה תוך עדר אחר העדר האחר כולו מותר אפילו בודאי דרוסה מטעם ס"ס שבכל אחד גוכל לומר שמא אינו זה שנתערב ואת"ל זה הוא שמא אינו אותו שנדרס אבל אם פירש אחד מן העדר הראשון ולא נתערב תוך עדר אחר אין מתירין אותו מטע' כל דפריש מרוב' קא פריש דלא אמרינן הכי • אלא הכי שהאיסור ניכר במקומו כגון גבי ט' חנויות לקמן סי' ק"י דלא שייך למיגזר שמא יקח מן הקבוע דהא במקומו הקבוע יודעין ומכירין את האיסור ונזהרין מליקח ממנו דאטו ברשיעי עסקינן אבל הכא שאין האיסור ניכר במקומו לא אמרינן הכא דאדרבה חיישינן שמא יטעה ויאמר משום שהוא מותר התירוהו לי ולא משום מעמא כל דפריש מרובה קא פריש וכי שרית ליה כי פריש אתי ליקח ממנו גם כן במקומו כיון שאין האיסור ניכר במקומו (סז) ובספק דרוסה שלא נודע איסורו עד אחר שנתערב תוך העדר הכל מותר מטעם ס"ס דבכל אחד יש לומר שמא אינו זה ואת"ל זה הוא שמא לא ביד דרסה :

נח דין בהמה נפולה ובו י"ב סעיפים

א נפולה אסורה ביצד בהמה שהיתה עומדת על רגליה ונפלה ממקום גבוה או שנפלה לבור (א) אם יש מכריסה עד מקום שנפלה שם. עשרה טפחים חוששין שמא נתרסקו איבריה ואם לא היתה עומדת על רגליה כשנפלה אלא היתה שוכבת ונתגלגלה ונפל' צריך שיהיו' טפחים אותה הגובה שנפלה ממנו או הבור שנפלה שם :

ב ולאו דוקא נפלה אלא (ב) ה"ה דרסה אדם ברגליו או טרפה בכותל או שרצצתה בהמה (ג) וכן עוף שנחבט על דבר קשה יש לחוש לריסוק איברים :

ג ואם שחטה תוך מעת לעת והיא לא עמדה ולא הלכה מקודם אפילו בדקה ומצאה שלימה בכל אבריה טריפה שוודאי נתרסקו איבריה אף על פי שאין רואין בה שום שינוי : והא דאמרינן אפי' בדקה לא מהני היינו דוקא תוך מעת לעת ולא עמדה שחוששין לה לריסוק אבריה והריסוק הוא דבר שאי אפשר לעמוד עליו בבדיקה תוך מעת לעת שאינו ניכר מיד : (ד) אבל מעת לעת דרך האיברים המרוסקים להשתנות צורתן ולכך אם שהתה מעת לעת אף על פי שלא עמדה ולא הלכה ניתרת על ידי בדיקה ששוחטין צותה ובודקין אותה : (ה) כנגד כל החלל ואם נמצאת שלימה מכל הי"ח טריפות כשרה וא"ל טריפה ואם נמצאת שנתרסקו איבריה ונשתנו • (ו) ונפסדה צורתן אפי' הוא מן האיברי' שאם ניטל כולו כשר : (ז) כגון טחול וכליות טריפה . (ח) שהריסוק גרוע ומכאיב יותר מהנטילה והנקיבה והבית הרחם אפילו נתרסק כשירה . והסימנין קשין הן אצל הנפילה ואין צריכין בדיק' ,

ד (ט) ואם עמדה תוך מעת לעת הוה כאלו שהתה וניתרת על ידי בדיקת האברים מן הי"ח טריפות •

ה (י) ושינוי מראה אין פוסל בה בעמדה דכיון שעמד' תוך מעת לעת ליתא וכבר הגיגו הל"ח והש"ך על המחבר בדין זה דדוקא בהלכה אין שינוי מראה פוסל , והכי איתא להדיא בש"ע , וב"י הבילו בשם תשובת הרש"ל שכתב וז"ל דכל שהלכה כיחוש שאין לה ריסוק גדול המביא לידי טרפות אלא חוזר לבריאתו

רש"ל פא"ע סי' פ"ח דוקא אלוי בלידה אבל לא בעיבור לחוד דאפשר דתתעבר עיבור אלא תבא לידי לידה אלא תמות בו והביא ראיות ע"ש , והפרי"מ האריך להוכיח שהעיבור ג"כ הוי ראיה ע"ש והיולדו יבחר ,

(ס) מעטינה הראשונה , ודע שגם בבהמה צריך לידע אלא היתה מעוברת כשנטרפה אפשר היתה מעוברת צריך להמתין עד שתתעבר פעם אחרת כמו בעוף ופשוט הוא , (סא) ובהמה שנמצא בה כו' דברי המחבר הכא אין להם ביאור חדא מ"ש בהמה דנקט , ועוד דדבריו משמע דמחלק בין יתרת לבאר ודאי טריפה מי פליג ומחלק בהכי ועוד דנתן טעם להי"א דס"ל דטריפה הוכל לחיות וליתא דא"א להכחיש דברי רש"ל שאמרו שא"א לחיות , והטעם הוא כמ"ש הרשב"א דאם הוא דרך גם אבל עכ"פ טריפה היא מיהו בתשובת הרשב"א שם כתב דיתרת טריפה מטעם אחר אלא אמרו שהיתרת אינה חיה אלא כך אמרו שהל"מ שהיתרת בטול דמי וכל שאלו בטל אינה חיה י"ב חדש אפילו מעתה אלא בטל טריפה כאלו בטל ואע"פ שהוא מרבה בחול ימים עם יתרונו עכ"ל וכתב הש"ך ולפ"ז אפילו בספק יתרת לא מהני שהיה ומ"מ מהר"ש מ"ק ה' דאף בספק יתרת מהני שהיה י"ב חדש וגרמה דגם הרשב"א לא קאמר אלא בודאי יתרת כדין שלא להכחיש דברי חז"ל , אבל לא בספק יתרת ע"כ , אבל הפר"ח רוצה להחמיר בספק יתרת ע"ש והא דמהני שהיה י"ב חדש דוקא לדרוסה וגפולה אבל שבורת גף בעוף ממוך לחבורו לגוף שעורפתו מבוס חבש נקיבת הריאה וכיוצא בזה ואף אם מרבה בחול ימים אין זה מוציאו מידי ספק דאכתי איכא למיחוש שמא בתוך י"ב חדש האחרונים ניקבה הריאה ואף בלידה איכא למיחוש שמא אחר שנתעברה ניקבה הריאה ונתרפה ואסורים הבלים ומיהו בשמועת גף בעוף מהני לידה או שהיה י"ב חדש אלין חבשא לנקיבת הריאה אלא בשעת השמעה פר"ח , (סב) אפילו חי י"ב חדש כו' אסור והי"א אפילו מתעברה ותלד אסור ופשוט הוא , (סג) אפילו בתוך שמא יבא לידי תקלה , אבל היכא דאל"ל לשהות רק כ"א יום לא חיישינן לתקלה בזמן מועט כזה כ"כ מהר"א בהגהת ש"ך סי' ע"ג ומביאו בד"מ ובת"ח בכלל ע"ב דין ד' וכן משמע לקמן סי' פ"ו , ש"ך , ועיין בפר"ח רמיה לזה • (סד) ודוקא ספק טריפה , או אפילו ודאי דרוסה ואין מקום הדריסה ניכר מבחוץ , וק"ל , (סה) אבל דרסת שאר חיות מותר למוכרן ואין להקל בזה אלא בדרוסה כיון דבלא"ה יש בדרוסה כמה לדיס להתיר אבל בטריפות אחר בפלוגתא דרבוותא היכא דאין לדיס בלא"ה להתיר , אין להתיר למוכרו לעכו"ם , ש"ך ופר"ח : (סו) דבריה אינה בטלה אין זה מדוקדק דמטעם ב"ח אינה בטילה כמו שיתבאר בסי' ק"י ע"ש • (סז) ובספק דרוסה כו' ויתר דיני הערובת וס"ס יתבאר לקמן בסי' ק"י ע"ש

נח (א) אם יש מכריסה עד מקום שנפלה שם ל"ע כו' דהיינו מכריסה עד מרעא ד' ובבור שם הוי לה עשרה ,

(ב) ה"ה דרסה אדם ברגליו כו' דהיינו אם הוא בבה"ג שם לחוש בבהמה , וכן בעוף שדרסו אדם ברגליו או טרפה לכותל או שרצצה בהמה מוחשין לה , (ג) וכן עוף שנחבט על דבר קשה כו' וכן בבהמה אם הוא בבה"ג שם לחוש בבהמה , ועיין בש"ע ס"ב ובבה"ג , ודברי המחבר מעורבבין ומוחלקין בסי' זה לענין דינים אלו ואינו אלא אין חילוק בין בהמה לעוף בדינים אלו אם הוא בבה"ג שם לחוש בבהמה , ודו"ק (ד) אבל מצ"ל דרך האיברים המרוסקים להשתנות צורתן , וכן כתב הרשב"א בחדושיו לפי שבטופלה מתקוש גבוה והיא נוחבת ואינה יכולה לעיות חוששין שמא נתפרקו כל איבריה וחוליותיה ואין טריפות ניכר בה מיד עד שתהה מעת לעת ואז כל אבר שיש בה מרוסק תפסד צורתו ויתגלה בהתאו וכן בשמטה על רגליה אפי' תוך מעת לעת בבדיקה מיהא סני לה שאם נתרסקו חוליותיה ריסוק גדול שאינה ניכר מיד לא היתה עומדת , (ה) כנגד כל החלל , המחבר מתשך אחר הרא"ש והטור והר"ן שכתבו שאין המוח בכלל הבדיקה , אבל הב"י בש"ע כתב צריך לבדקה כנגד כל החלל כולו מקדקד הראש עד הירך , ומתשך אחר לשון הרמב"ם בפ"ט ומשמע דקדקד הראש בכלל ואף המוח צריך הבדיקה וכ"כ שם הב"מ לדעת הרב ז"ל , וכתב הפר"ח ואע"פ שדברי הרא"ש והטור והר"ן נראין לדעת הרב ז"ל , וכתב הפר"ח כפסק הרמב"ם וב"י וכן פסק הב"ח עכ"ל ע"ש • (ו) ראוי להחמיר כפסק הרמב"ם וב"י וכן פסק הב"ח עכ"ל ע"ש • (ו) ונפסדה כו' טריפה כתב הט"ז דאע"ג דהפסד אבר הוא בכלל ריסוק להרמב"ם מ"מ אין חוששין לו כל זמן שלא ראינו שנפלה הבהמה ולזה הסכים הפר"ח וכתב והב"ח חולק בזה וסובר דמאיזה לד שיהיה הריסוק הרי זו טריפה ולא הראיה ע"כ , ורחוחיהם והוכחתם עיין שם בחיבורם •

(ז) כגון טחול וכליות , כתב הט"ז פשוט שכ"ש הכבד אפילו שלא במקום מרה וחיותא דאמרינן במכה של ריסוק כאן בנפלה מתקוש גבוה י"ע שהיזק הנפילה שלא בכולה אלא שלא נגלה רק במקום אבל גבי נפלה לאור בסי' ג"ב אין איסור אלא אם יש שינוי במקום שעושה טריפה דהתם לא אמרינן כן דאלו שלעה המכה עפי היה ראיה כמו במקום זה כיון דחל אבר הוא אבל בב' איברים אמרינן גם שם דהא בהוריקה כבד נגד מעים אסור וכמ"ש מ"ש ע"ב , (ח) שהריסוק גרוע ומכאיב יותר מהנטילה והנקיבה ומעשה זה כ"ל בנתרסק האם טריפה אף שלא במקום הפסד מרובה דאפי' הם מכשירים שם בסי' מ"ה בניקב וגימוק האם בכל שהו דנטיל מזו הכא בנתרסק דטריפה דריסוק גרוע ומכאיב יותר מהנטילה והנקיבה והוי כמו טחול וכליות דטריפה בנתרסק ומכ"ש לה"ם מחמירין שם בניקב וגיפוק האם דהכא טריפה בנתרסק וק"ל , (ט) ואם עמדה כו' מסקנת האחרונים דאפי' עמדה ובהתה מעת לעת צריכה בדיקה ואין לה תקנה אלא בהלכה , (י) ושינוי מראה אין פוסל בה בעמדה כל דין זה הרשב"א שכתב וז"ל דכל שהלכה כיחוש שאין לה ריסוק גדול המביא לידי טרפות אלא חוזר

בדיקותו עכ"ל משמע דדוקא בהלכה חליא מילתא ולא בעמידה והב"ח חולק ורולה להחמיר אף בהלכה אבל אין דבריו נראין אלא כפסק הב"י בס"ע בהרשב"א וכן נראה דעת רמ"א בהג"ה וכ"פ מהרש"ל פמ"ע ס"ס כ"ה ולזה הסכימו האחרונים, אבן בס' אפי' רבדי כתב שהחמיר בזה לעצמו הע"ב ע"ש, והיינו כל שאין השינוי מעריף בשאר בהמה בת"ס רמ"א בהג"ה אבל אם נמצא שינוי הטוכל אלו לא היתה נפולה לא תלינן לקולא שחחמת הנפולה בת השינוי ולא מצד עצמו וכשרה אלא פשיטא שיש להעריף וכ"כ הש"ך ופר"ח וכן משמע מע"ז אלא שכתב הא דאיצטר' רמ"א נלא אמעינן הא מנוס דהוי אחיזת דשינוי כשר כאן כו' אבל החמת אינו כן והפר"ח כתב ודלא כדמשמע מע"ז, וזה אינו מדרבה משמעות הע"ז כסבר' דעתו ודו"ק, (יא) אבל העמידה אחרים לא מהני אי' בידים אבל ע"י גערה או מקל מיקרי העמדה וכמ"ש גבי מסוכנת לעיל בסי' י"ז פר"ח, והיינו דוקא בעמדה אבל אם הלכה ד' אמות הילוך יפה אף שלא עמדה מעצמה אלא העמידוה אחרים אני בסכי, לח"מ וע"ז וש"ך ופר"ח ודלא כהב"ח (יב) והיא מלעה כו' אי' מחמת נפילה הא לו הבי תלינן שגרונה נקטה וא"ל בדיקה מנוס דנפולה לא שכיח וכדלעיל בס"ם מי' ל"ב, (יג) צריכה בדיקה, ופשוט דאפי' אוך מעה לעת מהני לה בדיקה בכה"ג אף דלעה לא גרעה מעמדה ולא הלכה וק"ל, (יד) אין מסוכנת יש לה, ודע שהסכמת רוב הפוסקים והב"י דבעינן דוקא עמדה והלכה אבל פשטה יד לעמוד ועקרה רגלה להלוך אינו בלוס פר"ח (טו) אין להתיר נפולה אלא מ"כ הלכה כו' ונראה דוקא בנפולה שצריכה בדיקה בכל החלל הוא דאין אנו בקיאין בבדיקה אבל אם הוכחה בחבן במקום ג' דאינה צריכה בדיקה רק נגד המקום שהוכחה שם ולא בשאר אברים בת"ס לקמן סי"ב כיון שהבדיקה הוא במקום ידוע מהני בדיקה ולא גרע מבית הכוסות שיש' מצד פנים במחט כשירה כדלעיל סי' מ"ח והיכא דנמצא מחט בחלל הגוף טריפה דחיישינן שמא ניקב ג' מהאחרי' שנקובתן במשהו ואין לסם בדיקה וכדלקמן סי' נ"ג והעשם כיון שהנקב בבית הכוסות הוא במקום ידוע יש לו בדיקה וה"ל בהוכחה בחבן במקום ג', הוא במקום ידוע יש לו בדיקה וק"ל, ועיין לעיל בסי' ל"ג ס"י ז', ואף בכל הדרה מרחשה עד סופה כתב הע"ז לעיל בסי' ל"ב ס"ק ד' דנקיטן בזה ואף שהש"ך כתב שם ס"ק י"ב דלא בקיאין בזה היינו בדרה כולה דהוי שלא במקום ידוע, אבן במקום ידוע בקיאין, אבל אם הוכה עוף נגד הריאה אלו נראה שריך בדיקה בריאה ולדיקן דאין אנו בקיאין בבדיקו' הריאה בעוף טריפה והו"ק (טז) שנפלה מעצמה פי' בלא דעתה אבל מדעתה אמודי אמיד נפשה ובלקמן בס"י, (יז) שכיון שידועה שחפול היא מחזקת על עצמה ונוטן בצפרניה, וקשה דהא בכעיף שאחר זה כשורים שאפילו אותן לשוחטן אין חוששין להם כתבו הרשב"א והר"ן דאע"פי שגבוה עשרה טפחים ואעפ"י שאפילו אותם בכח אין חוששין להם מעעם זה וכן מבמעות המחבר וכבר הקשו קושיא זו הש"ך על הב"י בס"ע ותירץ דהתם היינו טעמא משום דאמודי אמדה נפשה ונוטן צפרניו בקרקע עד שמגיע לארץ וכגון דאית לה מידי למסרך [במקום שאפילו אותה, וכאן מיירי דליכא לה מידי לאסרך א"כ לא שייך לחבר נוטן צפרניו וא"ת לא הוי נפילה בכח ח' אלא היא מתחמת עצמה בכל כחה כשרוצים להפילה בכח והילכך נפחות מי' שרי אבל בלא ח' היינו בכח ח' אמש כגון שקשרו רגליה והפילוה וכל כיוצא בזה ע"כ ע"ש ולזה הסכי' הפר"ח אבל על המחבר קושיתו במקומה עומדת שכתב עשם אח' לחרוייהו ואוחז אבל בתרין רמשן הבא לאיכור והתם להיתר וע"ע, (יח) אפילו אם נשמע קולם בעופלם פי' ואפילו נשמע ג"כ קול יללתו כשנפל ואעפ"י שגבוה עשרה אין חוששין לפי שודע שפילוהו ונוטן צפרניו, (יט) אלא לקשר רגליו, פי' כל רגליו אבל אלא רגליו קשורין אין חוששין ש"ך ופר"ח ובקצת קהילות קשרין כל הרגליים ולית דימתה בהו ומצא הע"ז היתר להם דעשין בעין אמין החבל מקשר הרגליים אלא בשעה שהשור נופל לארץ ובשעת נפילתו מתם הרגליים נתהדקו זה לזה ונתקשרו ולא אמרו אלא אם קברן להדדי קודם שיתחיל לנפול ע"כ ע"ש, אבל הכון לעשות כמו שעשין בקצת קהילות שאין קושרין רק ב' רגליים ודוחפין אותו עד שחפול וכתב האו"ה ודוקא כשעומדת על רגליה ומחליקה ומפילה אבל אם נפל הנבח כשב על עוחרו ומגיהו לארץ ולאי חוששין דהוי גבוה יותר מי' עפחים הא"מ אלא אחז רגלי הבהמה בידו כשנפלה אבל אחז רגלי הבהמה אפילו לא אחז רק הנמי רגליים האחרונים ומכובד הבהמה נחבעה לארץ כשרה עכ"ל, והביאו הב"ח והשיג עליו דהלא אף כשאחז רגלי הבהמה בידו עדיין גבוה יותר מעשרה עפחים שהרי נפ' המלגע מיתה בהדיא דעד כחפו של אדם הוי ג' אמות הוא י"ח עפחים ואם הרגליים קשורים אף בפחות מיו"ד עפחים חוששין כיון שאין יכול לנשון לפרניו לארץ ואף באין קשורין נמי מסתברא דחוששין כיון שאינה עומדת על רגליה והעבה מעליכה מעל עוחרו לארץ וע"ע ע"כ וכתב הפר"ח ויש להחמיר בדבר כתב מהרי"ח וז"ל אי הכו אותה בגיד הנשה כדי שתהא נופלת מאליה והיו שוחטין אותה אע"ג דאפילו אי לא היו שוחטין אותה היתה מתה ממתת ההכאה מ"מ מאחר דאי הוי בדר לה שמתמיס הוי מיתתא כשרה ומ"מ דוקא מקל אבל בחץ לא דאיכא למיחוש לנמות הגידין ע"כ, (כ) ויש לחוש לריסוק איברים, אפילו בפחות מעשרה כיון שהפילו אחריים, (כא) ואפילו אמו רואין כו' והר"ן כתב כן אהנים לעשה ואלא לעשה כו' וכ"ש הכא, והחילוק בין קפלה מדעתה להנים לעשה ואלא לעשה דבקפלה מדעתה אפילו אמלא שינוי באיבריה אין חוששין לה דומיא דעמדה והלכה אמ"ש לעיל ס"ק יו"ד ובעמא דמילתא דכיון שמדעתה קפלה אמרינן ודאי קודם שקפלה אמדה נפשה שלא תתרסק איבריה מאותו גובה ואע"פ שאינה יכולה לילך וגם יש שינוי באיבריה לא נתרסקה כ"כ שתטרוף אבל המים לעשה ואלא לעשה ויש שינוי באיבריה בתרתי לרישותא הא"ג לא אמרינן שמדעתה קפלה אלא חוששין לה דילמא נפלה בלא דעתה וק"ל ודלא כהפר"ח שרולה להתיר בהנים לעשה ואלא לעשה אף בכה"ג בתרתי לרישותא וזה שינו, (כב) מתרובה שבאמצע הגג, דלית לה מידי לאסרך אמ"ה אין חוששין ס"ם, (כג) על מתניה אין חוששין לה, ומ"ש הרוקח אפילו נפלה על מתניה צריכה בדיקה ובכרס כו' הוא עניין אחר והוא ע"ל ע"ל לגעותיה במקום מתניה דאינו נוטה כתב לעיל מינה נפלה על מתניה כשרה מהאחו דפתקי גנבי אבל נפלה על לגעותיה חוששין ג"כ פר"ח, (כד) שודאי מכוונין להפילה על מתניה כו' משמע הא מסתיקא אסור דשמא או מסתמא הפילה על לגעותיה ש"ך והכי מוכח מסיפא דכשהחזרה מחמת ירלה חוששין אע"פ שהדבר ספק אם נפלה על לגעותיה או על מתניה פר"ח, (כה) מתניה צריכה בדיקה אלא באותו מקום בלבד, ודע דאף בהלכה יפה צריך לבדוק המקום שהוכחה בו פר"ח

מעת לעת מופה להתרפאות והוא שעמדה מאליה, (יא) אבל העמידוה אחרים לא מהני:

ו הלכה מותרת מיד ואפי' בדיקה אינה צריכה ואפילו לא שהתה מ"על ואף על גב דטריפות חיות י"ב חדש שאני הכא דאם איתא דמחמת החבט נטרפה לא התה יכולה לילך בר"א שהלכה הילוך יפה אבל הלכה, (יב) והיא צולעה (יג) צריכה בדיקה וכשהלכה הילוך יפה נמי לא אמרינן שמותרת אלא שהלכה הילוך יפה ארבע אמות אבל אם אנו רואין שאינה יכולה להלוך ד' אמות אפילו הלכה הילוך יפה צריכה בדיקה ואם הלכה ד' אמות הילוך יפה שוב אינה צריכה בדיקה אף על פי שאנו רואין שאינה יכולה להלוך יותר ואין לה עוד דין נפולה מכל מקום (יד) דין מסוכנת יש לה דשריא על ידי פירכוס זוטא כמבואר למעלה סימן י"ז הילכך בזמן הזה שאין אנו בקיאין בבדיקה (טו) אין להתיר נפולה אלא אם כן הלכה הילוך יפה בשאר בהמה ד' אמות

ז ועוף שנחבט על פני המים חוששין לו לריסוק איברים ואם שט מלא קומתו ממטה למעלה לעומת המים הרי זה בהילוך יפה וא"צ בדיקה ואם שט ממעלה למטה דרך ירידת המים אין זה בהילוך שהמים הורידוהו דרך ירידת' לפיכך אם היה קש או תבן על פני המי' בשוה לו וקר' הו' להם ודאי מכחו שט והוי בהילוך כיון שקדם להם ואם המי' קוו וקימי' כגון אגמי' בכל צד' ששוט מלא קומתו הוי בהילוך ומותר:

ח והא דבעינן שתפול מפקום גבוהה י' או' עמוקה עשרה היינו דוקא (טז) שנפלה מעצמה או הפילוה אחרים וידעה שרוצים להפיל' (יז) כיון שידע' שתפול היא מחזקת על עצמה ונועץ בצפרניה בארץ ואינה נופלת כל כך בחוזק לארץ אבל אם הפילוה אחרים שלא מדעת או אפילו ידעה שרוצים להפילה אלא שהפילוה פתאום בבת אחת אפילו בפחות מ"י חוששין לה לריסוק אברים לפיכך זכרים המגנחים זה את זה ומפילין אחד את חבירו לארץ חוששין להם לריסוק איברים שלא עלה על דעתו שיפול שכל אחד היה דעתו להפיל את חבירו וכשנפל פתאו' נפל בלא דעת ולא היה לו שהות לנעוץ צפרניו ואם לא נפלו אין חוששים להם:

ט שוורים שמפילין אותן לשוחטן אין חוששין להם (יח) אפי' אם נשמע קולם בנופלם שהרי ידעו שרוצים להפילם והתחזקו על עצמם בכל יכלתם, מכל מקום יש ליזהר (יט) שלא לקשור רגליו כשמפילין אותו דכשהרגלים קשורים אינו יכול לנעו' צפרניו בקרקע (כ) ויש לחוש לריסוק איברים.

י קפצה מדעתה אפי' ממקום גבוה הרבה (כא) ואפי' אנו רואין שאינה יכולה לילך אין חוששין לה לריסוק איברים לא מבעיא אם קפצה (כב) מחלון שבכותל שיש לנו לתלות שנעצה צפרניה בכותל עד שהגיע לאר' אלא אפי' קפצה מארובה שבאמצע הגג אין חוששין לה דכיון שמדעת' קפצה אמרינן ודאי קורם שקפצה אמדה נפשה שלא תתרסק אבריה מאותו גובה ואף על פי שאינה יכולה להלוך לא נתרסקה איבריה כל כך שתטרוף מקפיצה זו לפיכך אם הניחה למעלה ומצאה למטה אין חוששין לה שאנו תולין לומר מעצמה קפצה.

יא ואפילו הפילוה אחרים אם נפלה (כג) על מתניה אין חוששין לה לפיכך גנבים שגנבו בהמה מן הדיר אפי' השליכה מעבר לגדר שהוא גבוה מאד אין חוששין לה (כד) שודאי מכוונין להפילה על מתניה כדי שתובל לדו' לפניהם וכן בשעה שמחזירין אותה אם מחמת תשובה החזירוה אין חוששין לה שמכוונין להפילה על מתניה בענין שלא יפסידוה אבל אם מחמת יראה מחזירין אותה אין מכוונין לכך וחוששין לה:

יב בהמה שהוכתה באבן אם בכל גופה יש לה דין נפולה וחוששין לריסוק אברים אבל אם לא הוכתה אלא במקום אחד (כה) אינה צריכה בדיקה אלא באותו מקום בלבד ואין לחוש לשאר איברים בהבאות אבר אחד ואם נפל אבן על גב הבהמה ממקום גבוה בזה אין שייך לחלק בין עשרה לפחות מעשרה:

כו אלא

(כו) אלא משערינן הכל לפי גודל האבן וקיטנו, עוף שנחבט על דבר קשה כגון טלית שנמתח או על גבי רשתות שיש בהם קשרים קרובים זה לזה ועל גבי דק שנופץ מהפשתן ועל אבן דרכים ועל גבי חרוות של דקל וכיוצא בדברים אלו חוששין לו ואם נחבט על דבר רך כגון על טלית כפול ועל חול הים, (כז) וכיוצא בזה אין חוששין לו ואם נדבקו כנפיו בדבק שצדין אותו בו שכן הוא דרך הציידין לטוח דבק ברף קסן והעוף שוכן עליו ונדבק בו ואחר כך פורח מעט ונופל לארץ ולא יוכל לפרוח עוד אם שני כנפיו נדבקו ברף שצדין אותו בו חוששין ואם לא נדבק בו אלא אחד מהם אין חוששין לו שהוא יכול לפרוח מעט בכנף השני, עובר שנולד אע"פי שבית הרחם הוא מקום צר אין חוששין לו לרסוק איברים אפילו אם רואין בו ריעותא שאינו יכול לעמוד ומותר לשוחטו מיד אם ידוע שכלו לו חדשיו, ועיין לעיל סימן י"ז ובלבוש החור סימן תצ"ח:

נט דין בהמה שנפשטה בחייה ובו ב' סעיפים:

א הגלודה אסורה והיא הבהמה שנפשטה עורה מחמת שחין או מחמת חולי או מחמת מלאכה ואם נשתייר ברוחב כל פני אורך השדרה וברוחב סלע על כל מקום טיבורה וברוחב סלע, על ראש כל פרק ופרק מפרקיה (א) כשרה שע"י אותו שיעור מעלה ארוכה וחוזרת כל עורה לקדמותה. ואם ניטל מקום בל השדרה או מקום כל פרק ופרק ממנה או מקום טיבורה והשאר כולו קיים ואפלו ניטל משני מקומות מאלו הג' (ב) הרי זו כשרה אבל ניטל העור בכל אלו הג' מקומות (ג) ברוחב סלע אע"ג ששאר כל העור קיים טריפ':

ב ועוף שניטל נוצתו אפילו לא נשאר כלום כשר שחוזר ומעלה ארוכה יש אומרים בר"א כשנפלה נוצתו (ד) מדרוב שומן אז הוא כשר אבל אם נפלו מחמת דבר אחר או ניטלו כולם בידי אדם טריפה:

ס דין בהמה שאכלה סם המות ובו ג סעיפים:

א בהמה (א) שאחזה דם וחלתה (ב) או שנכנסה עשן בגופה ונסתכנה (ג) או שחלתה מחמת צנה (ד) או שאכלה הדרופני שהוא סם המות של הבהמה או שאר סם המות שהבהמה מתה ממנו (ה) או שאכלה צואת תרנגולין או פלפלין (ו) או ששתה מים מגולים שיש בהם חשש ארס של נחש בכל אלו אע"פי שהם כסם המות לבהמה שאינה יכולה לחיות עוד מ"מ לא חשבינן לה כטריפ' שהרי עדיין לא נעשה נקב וריעות' בגופ' של הבהמ' אלא שהיא מסובב' מחמתן (ז) ומסוכנת בשר' ברלעיל סי' י"ז (ח) ובהמה שנתפטמה בדברים אסורים מותרת שהרי כבר נתעכלו הדברים אסורים בגופה ונתבטל מה שנתגדלה מעט מהם אבל אם לא אכלה כל ימיה רק דברים אסורים ונתגדלה מהם אין להתירה שהרי כולה אסורה:

ב אכלה סם המות של אדם או הכישה נחש או שנשכה כלב שוטה וכיוצא בו מותרת משום טריפה (ט) ואסורה משום סכנת נפשות:

ג בהמה או חיה שנפסקו רגליה ואין אנו יודעין במה לא יאכלו ממנה אלא ע"י בדיקה שיש לחוש שמא נשכה נחש וזו היא בדיקתה שלא יאכלו אלא ע"י צלי ואם היא נשיכת נחש תתפרק ותפול חתיכות חתיכות ואם לא תפול חתיכות חתיכות אז היא כשרה וי"א דלא חיישינן להכי אלא במקום שהנחשים מצויים (י) לפיכך לדידן דלא חיישינן גבי מים לגלוי מפני שאין הנחשים מצויין בינינו גם לזה אין אנו חוששין ומכשירין בלא בדיקה זו:

סא דין

(כז) אלא משערינן הכל לפי גודל האבן וקיטנו, עוף שנחבט על דבר קשה כגון טלית שנמתח או על גבי רשתות שיש בהם קשרים קרובים זה לזה ועל גבי דק שנופץ מהפשתן ועל אבן דרכים ועל גבי חרוות של דקל וכיוצא בדברים אלו חוששין לו ואם נחבט על דבר רך כגון על טלית כפול ועל חול הים, (כז) וכיוצא בזה אין חוששין לו ואם נדבקו כנפיו בדבק שצדין אותו בו שכן הוא דרך הציידין לטוח דבק ברף קסן והעוף שוכן עליו ונדבק בו ואחר כך פורח מעט ונופל לארץ ולא יוכל לפרוח עוד אם שני כנפיו נדבקו ברף שצדין אותו בו חוששין ואם לא נדבק בו אלא אחד מהם אין חוששין לו שהוא יכול לפרוח מעט בכנף השני, עובר שנולד אע"פי שבית הרחם הוא מקום צר אין חוששין לו לרסוק איברים אפילו אם רואין בו ריעותא שאינו יכול לעמוד ומותר לשוחטו מיד אם ידוע שכלו לו חדשיו, ועיין לעיל סימן י"ז

כתב הר"ם הלוי סי' כ"ג עוף שחבטוהו בקרקע והלכה הילוך יפה זולת מעגעת ברחמה כמים כמדם שיכור מיין ושחטוה ובטלוה בלי בדיקה הוכיח והעלה דמה שהיה מנעגע רחמה דלמו כלום היא ומאחר שרחוה שהלכה הילוך יפה כדרכה היא מותרת ע"ש ועיין הרש"דש י"ד סי' ל"ח כל זה מביא הלח"מ ע"ש, וכתב עוד בשם ע"י כשאוליכין על העגלה אל יזרוק מן העגלה בכח ע"ש,

נט (א) כשרה עכ"י אותו שיעור מעלה ארוכה, ובשעת הדחק כל שיש רוחב סלע על העטור יש להכשיר, וכן יש להכשיר בנשתייר רוחב סלע על פני כל השדרה, אבל בשיור סלע במקומות אחרים אין להכשיר כלל פר"ח, (ב) הרי זו כשרה, והרשב"ם אוסר בזה וכן דעת רבינו ירוחם ריש נע"ו וגם בעור ובשלטי גבורים הביאו סברת זו וכפי' מהרש"ל פמ"ע סי' נ"ח וכפי' הב"ח ס"ך, וכן דעת הפר"ח להעריך אף במקום הפסד מרובה ולא הכשיר אלא בנשתייר שאר העור ורוחב סלע על כל גבי השדרה, וכן בנשתייר שאר העור ורוחב סלע על מקום טיבורה, הואיל השיעור אחר מצטרף להגיל כגון זו שכל שאר עור הגוף קיים וחל מהגך תרי מקומות אף אלא בשעת הדחק יש להכשיר אבל בשאר העור ובשיור סלע במקומות אחרים אין להכשיר כלל ע"ש ודו"ק, (ג) ברוחב סלע, כונת דעתו בזה לדוקא ניעל ברוחב סלע ע"פ כל אורך השדרה וכן ברוחב סלע על כל שאר המקומות אבל בשאר מרוחב סלע באותן המקומות לית קפידא אע"ג דבעינן כל רוחב סלע באותן המקומות היינו שיעגל כל העור ובאותן מקומות באמו להגיל הוא דבעינן שיעמוד כל רוחב סלע כדי להגיל תגלוד אבל היכא אלא נעל עורה אלא מקומות לא בעינן כל רוחב סלע וכ"פ רש"ל, אבל האחרונים הש"ך והפר"ח הסכימו עליו וכתבו דאין להכשיר אלא כשיעגל קצת מן החוליות או קצת רחבי הפרקים ניעלו אבל עכ"פ הרוב מהחוליות והרחבי פרקים לא ניעלו כלל דאין הדעת נותנת כלל להעריך משום ניעל חוליא אחת או שתים, או אחד מרחבי הפרקים או שתים אבל כשיעגלו כל החוליות וכל רחבי פרקים מקצתן ולא נשתייר רוחב סלע כלל ודאי הדעת נותנת להעריך כיון שבכל אורך השדרה וכל רחבי הפרקים ליכא רוחב סלע כלל, וכ"ל אבל בהא אם ניעל רוחב סלע על פני כל השדרה ורוחב סלע על מקום טיבורה אף שאחד מג' מקומות וגם שאר כל העור קיים אינן לחומרא כנ"ל, ודוקא ניעל ברוחב סלע ע"פ כל אורך השדרה וברוחב סלע על מקום טיבורה אבל בניעל אחד מהם בלר מרוחב סלע סמכינן בהא אדעת רש"ל והמחבר להכשיר ודו"ק, (ד) מרוב שומן דאין לו למיתר דבמידי דמשחבתא בה לא מיטרפה כדאיתא בפמ"ע סוף דף י"ו מרומת הדשן והביאו הב"ח ע"ש,

ס (א) שאחזה דם וחלתה מו שבכרה עליה הדם עד שחנקה רמב"ם (ב) מו שנכנס עשן בגופה ונסתכנה, מו שבכרה עליה המרה שהורה רמב"ם, (ג) מו שחלתה מחמת צנה, מו שבכרה עליה הליחה הלבנה עד שנתבעלה חוטיה רמב"ם, וכתב עוד ולא זכרו מגבורת המרה אחומה לפי שאין בבהמה מועטת ביותר כמו שנתבאר בספרי רפואות הבהמות ע"כ, (ד) מו שאכלה הדרופני פירש אילן הגדל על שפת הנהר ועושה פרחין דומין לשושנים והן מרי ביותר והוא סם המות של בהמה, ערוך והמוסיף ערוך פירש רודורפוני בלשון יוני ורומי, מין אילן אחר פרח שלו כמו ורד הנקרא בלשון יון רוזון ועליו שלו כמו עלי דפני והוא סם המות לבהמות ויש מהרופאים שכתבו שזיק גם לאד' ואחרים כתבו שועיל למי שנשכו נחש ע"כ, (ה) מו שאכלה מותם תרנגולין מו הלעיטה עלין של חלתית מו חיקה מבל קורע של חלתית נתבאר דינו לעיל בסי' נ"ח דעריפה משום דמנקבה להו למעייה (ו) מו ששתה מים מגולין כו' וקשה הא בס"ב אכלה סם המות של אדם אסורה משום סכנת נפשות ואמאי מותרת במים מגולין דהא יש סם המות לאדם, ותירץ הע"ז בסוף סי' קי"ו דבכל הני חלוקים דקא מחיב דהיינו אחוזת דם כו' מיירי דרחינו בה רישותא שחלת' כמ"ש המחבר בהא שאחזה דם וחלתה וכן בכולהו, אבל במים מגולין מיירי דאין אנו רואין שום שהיא שעות שהיא בריאה אחר השתיה כמו לפני השתיה מה אנו אומרים דודאי לא שתה נחש מאותן מים מגולים דכל שיש סם המות ודאי לא היתה בריאה אח"כ ובזה דוקא מותרת ע"כ ע"ש, (ז) ומוסכנת כשרה, אבל מ"מ יתבאר בסוף סי' קי"ו מסוכנת אע"פי שמותרת בשחיטה המדקדקים מחמירין על עצמם שלא לאכלה ומעשה זה הגנו לאסור הכשרים שבדל בהן שחין של נגע שרגילין לאות בהן, וכתב רש"ל ובימי חורפי ראיתי שעשו הקהל חרם ואסרו כל הכשרים עד שפסקה המכה ומביאו הע"ז בס"ס קי"ו וע"ש בתה שכתב שם על דברי רש"ל, (ח) ובהמה שנתפטמה כו' כתב בת"ח בכלל ס"ה דין י' בשם או"ה דלכתחלה אסר לקנות בהמה מן הנכרי"ם שינקה מחלב עמתה ומשמע שאפי' לא ינקה כל ימיה אסור לקנות ובסימנים, ולפ"ז כ"ש דאסור לכתחלה להאכילה דברים האסורים ופשוט הוא דמ"ם דאם נתפטמה הוא לאו דוקא דה"ה אכלה ולא נתפטמה, וגם פשוט דכל ימיה הוא לאו דוקא מלא רצה לומר שעיקר גידלתה מהם וה"ה אם אכלה דברים האסורים כל ימיה משחרית לשחרית אפי' אכלה בתחים דברים המותרים דינא הכי ס"ך, אבל הכא בל"ע אי הא דינא דוקא באיסורי הנאה משום דאיתא אליה הנאה מהם, משמ"כ באיסורי אכילה לא שהרי אינו אוכל האיסור עצמו וכל דבר המשוכל לגמרי כשרוף הוא ע"ש בתריכות, והפר"ח האריך לפלפל בדין זה ודעתו להקל בהני דינים, אבל אנו אין לנו אלא הכרעת רש"ל והמחבר ומדקא סתמו משמע דאף באיסורי אכילה דינא הכי והכי נקטינן לחומרא, ועיין בסימן כ"ז ס"ק ל"ב מה שהקשיתי שם מהאי דינא, (ט) ואסור' משום סכנת נפשות, פי' אם לא נשתנה הסם המות בגוף הבהמה אבל אם נשתנה בגופה שוב אינו מזיק, הרמב"ם בפי' י"ב מה' רוצח וכ"מ לשם פר"ח, (י) לפיכך לדידן דלא חיישינן גבי מים לגלוי סי' ק"ו וכספר אור שבע דף ק' כתב דשאני גילוי דלא אחיילד רישותא במשקין כ"כ כמו בהמה שנתלמה שנפסקו רגליה כי קרוב הדבר לומר שנתגלו המשקין ע"י אדם שבא לבשותן והואיל ואם היינו חוששין שמא שתה מהן נחש אז היו אסורין לגמרי שהרי אין יכולין לעמוד עליו משום הכי אין אנו חוששין אבל הכא איכא רישותא גדולה לפיך שנפסקו רגליה ואיכא לברורי סילוק חוששין וגרדי בדיקה כנ"ל עכ"ל, והש"ך הסכים עמו ומיהו כיון דחזינן דהאידנא לכתחילה מניחין המים מגולים ולית מאן דחש לבשותן אלא משום נקיות בעלמא מ"מ מב"ש שיש להתיר בהמה זו אף בלא בדיקה מ"מ המחמיר תע"ב פר"ח, כתב הרמב"ם בפ"י' מה"ש ואין להוסיף על טריפות אלו כלל שכל שאירע לבהמה או לחיה או לעוף חוץ מאלו שאנו חכמי דורות הרשומים והסכימו עליהו בבתי דיני ישראל אפשר שתחיה ואפילו נודע לנו

מדרך

מדרך הרפואה כאין קופו לחיות וכן אלו אמנו ואמרו שהן טריפה אע"פי שיראה בדרכי הרפואה שבידינו במקצתן אין ממיתין ואפשר שתחיה מהן אין לך אלא מה שמנו הכמים שנאמר על פי התורה אשר יורוך עכ"ל

סא (א) **אם** שור או שה , וה"ה לכל בהמה עוראה אע"ג דלא כתיב אלא שור ושה משום דעוזש נמי בכלל שה כדכתיב שה כבשים ושה עזים ואיקרי אלן נמי כדכתיב לך גם אל הגלן וקח לי משם שני גדיי עזים , ולאפוקי חיה וכדלקמן בסי' י"ז פר"ח , אין מברכין על נחיטת מחנות כהונה משום דאין הישראל נוחן משלו אלא שהשם ית' זכה לוחנו לכהן ומשולחן גבוה קא זכו , הרשב"א בתשובה בסי' י"ח ,

(ב) מדכתיב הזרוע בה' הידיעה כו' עיין בסי' ס"ה ס"ח וכמ"ש שם ,

(ג) מפרק ארכובה פירש מכוף פרק ארכובה (ד) שקורין בלע"ז אשפלדין ובל"א קורין רי"ער , (ה) ושם שני פרקים היינו הפרק הב' והג' שהם מעורים זה בזה פר"ח , (ו) והלחיים הם מפרק של לחי התחתון וקרא ליה קרא לחייס בלשון רבים מפני שיש בו ב'פרקים ימיני ושמאלי וכמ"ש ר' ירוחם וכתב ספיר"ש שהוא אלל הלעיס כלפי מטה , אבל יונתן בן עוזיאל תרגם שהוא לחי העליון והתחתון ואינו עיקר פר"ח , (ז) שהיא טובעת גדולה בס"פ הזרוע תנן איזהו לחי מן הפרק של לחי עד פיקא של גרגרת ופרכינן עלה מברייתא דקתני טובעת ובית השחיטה עמה ומשני דהתם ר"ח בן אנטיגנוס היא דס"ל תוגרמת שהיא כשירה תוספות ורוב המפרשים פירשו דפיקא של הגרגרת היא טובעת הגדולה , והטובעת הגדולה היא מקום שחיטה לכ"ע ולפ"ז י"ל דהמקום הקשה הכי דע"כ עד פיקא של גרגרת עד ולא עד בכלל דאל"כ למה קתני עד פיקא של גרגרת עד ועד בכלל הבי הו"ל למיתני מן הפרק של לחי ובית השחיטה עמה וליכא למיטעי אלא ע"כ עד ולא עד בכלל הקשה והתניא טובעת ובית השחיטה עמה , ומכני דהתם ר"ח בן אנטיגנוס היא דס"ל תוגרמת שהיא כשירה , והא דקתני בית השחיטה עמה היינו למעלה מטובעת הגדולה , ורש"י פי' פיקא של הגרגרת הוא שיפוי כובע , ופי' עד ועד בכלל עד טובעת גדולה , ולפי' רש"י היקשה המקשן כשטובה והא תניא טובעת ובית השחיטה עמה ומשני דהתם ר"ח בן אנטיגנוס דס"ל תוגרמת כשירה , ובית השחיטה דקתני היינו למעלה מטובעת הגדולה דמכשיר משיפוי כובע ולמטה ומ"ה קרי ליה בית השחיטה נמצא שאע"פי שפירש"י חלוק מפי' שאר המפרשים במלת פיקא מ"מ בעיקר הדין הם שווים שלדעת המפרשים פיקא דהוי טובעת הגדולה הוי עד ולא עד בכלל ולדעת רש"י דמפרש דפיקא הוי שיפוי כובע הא אינו ז"ל פי' דעד ועד בכלל דהיינו כל שיפוי כובע עד הטובעת הגדולה , ופר"ח היקשה לפי' התוספות ורוב המפרשים וכתב דזה הוקשה לרש"י ולהבי פי' רש"י פירש אחר על פיקא ע"ש ולפענ"ד סוגיא דשמעתתא ניחא בין לתוס' ובין לרש"י ולזה : (ח) עם הלשון שביניהם כן מתבאר מהא דאמרינן פרק הזרוע דא"ל רבא לשמעיה זכי לי מתנתא דבעינא למיכל ליבנא בחרדלא וירקא שלא כיונו דורשי חמורות שהיו אומרים לחייס כנגד תפילה ללמדינו שבכלל הלחייס הוי הלשון והכי משמע מפיר"ש בחומש פר"ח • (ט)

במקום שנהגו לפשוט אבל במקום שנהגו למלוג ולא לפשוט לא ליפשוט דשמא במליגה גם הכהן רוצה לאוכלו אף שאין דרך לאוכלם במליגה ועיין בפר"ח

(י) פנימי וחיצון היינו לאקשפא ולאיתרא דאיתא לקמן בסי' ס"ד ,

(יא) אא"כ נהגו הכהנים כו' הא דכתבו בזה דאלוי במנהג לפי שאמרו בגמרא דהבי הוה כבר שהכהנים נהגו בזה עין יפה ולפי זה אם נהגו עין יפה בלמר ועור בלחייס ובזרוע נמי רשאים לעכבו ע"ז (יב) דשאני תרומה דאיקרי קודש אבל הרמב"ם וסמ"ג כתבו הטעם דלא עבדי דומיא דעבד בעלמא לפי שהעבד הכל מעורב ביחד משא"כ במתנות שהרי הן מובדלין לעצמן ומביאו הפר"ח ע"ש כתב הר"ן דמתנות אלא הורמו כמי שהורמו דמי ואי אתי בהמה אלמה ליד כהן זכה במתנותיה ואי אכלן אחר בתר הכי חייב ודוקא לאתי שחוטה ליד כהן אבל בחייה לא דאכתי לא חל חיובא עליה דהו"ל כמפרש אלתו קודם דאיתה חלה וגזל ביד כהן וכ"פ מהרש"ל פי' הזרוע סי' ד' (יג) הילכך שהנו ומצא טריפה פטור ומסתברא דל"מ ספק טריפה דמדי למיתר לכהן לייתי ראייה דלאו זו טריפה היא ושקול אלא אפי' בהמה שמטריפין אותה מחמת חומרות האחרונים דמלאורייתא כשירה אעפ"י כן מיפטר ממתנות משום דבעינן זבח הראויה לאכילה לכהן ולא לכלבו והאי הוא דלא חזי ליה , גרסינן בפ' בהמה המקשה השוחט את הטריפה ומצא בה בן ט' חי טעון שחיטה וחייב בזרוע לחייס וקיבה מהבא שמעינן שאם ניתר בשחיטת אמו דמיפטר במתנות ומסתברא שאעפ"י שהפרים על גבי הקרקע דבעי שחיטה מד"ס וכתב הא"מ נמי ב"ר פ"ה מה' מ"ל אלף חלבו אסור מפני מראית העין בהני דוקא גזר רבנן מפני דמפרסמת מילתא אבל הכא גבי מתנות כיון דלא מפרסמת מילתא כולי האי דאיכא מאי למתלי שקנאם מכהן וכיונא מיפטר מליתנו לכהן מידי דהוה אטריפות שלא גזרו בכליל משום דלא מפרסמת כ"כ וה"נ דכתיב ומצא.ז בתוספת דחולין הבוחנו את הבהמה ומצא בה בן ע' חי פטור מן המתנות שאמר מאת זובחי הזבח את שעטון זביחה חייב במתנות ואת שאין טעון זביחה פטור מן המתנות ע"כ ומסתברא דאף בהפרים על גבי קרקע ובדפרסים ואע"ג דלעניין או"ב אם הפריב ע"ג קרקע אין שחטון אותו ביום אחד וכדלעיל סי' ע"ו שאני התם דכיון דצריך שחיטה מד"ס אתו למיטעי ולאתלופי בין זה לאו"ב דעלמא אבל הכא דאיכא למיתלי לא טעו ולא מיתליף להו לאיתי , כל זה העלה הפר"ח לדינא ע"ש , (יד) שהרי היא כגופו , אבל אם אשתו גלתה דעתה דלא ניחא לה בהכי שימסרו המתנות ליד בעלה אלא שיתנו לידה פשיטא דלא מקיים מצות נתינה דקרא כתיב ונתן לכהן ולא לבעל כהנת , ובספרי גרסינן ונתן לכהן עצמו פי' ולא לשלוחו וכדאיתא בפסיקתא , ומסתברא דהיינו בסתמא משום דדילמא לא ניחא לה לכהן שימסרו המתנות ביד שלוחו אלא בידו אבל אי מדעתא שלא שלוחיה ליטלם ס"ד במס"ש דכהן המזכה לאחר דלקמן בסעיף י"ד ואף דלא דחיקא להו שעתה שרי שהרי שלוחו של אדם כמותו ומיהו בישראל בעל בהנת מסתמא ניחא לה ואף בלא ידיעת אשתו ס"ד ליתנו לבעלה וכדכתיבנא וגם הבעל יכול ליתנו לו למוכרס לאמריס בלי ידיעת אשתו שאין הנשים מקפידות על כך , פר"ח (טו) וכ"ש כשישראל בעל בהנת הוא שבה שפטור דכיון דיהבי ליה אחריתא כ"ש שהוא פטור מליתן (טז) והלחייס לנשים פי' הלשון צריך לחלקה חני לכל אחד דאי אמרת דסני בחני לחי לכהן ס' א"כ כ"ש דתיסגי לאחד בלשון והו"ל למפלגינהו לתלתא כהני אלא ודאי כדאמרן , פר"ח (יז) ובשור הגדול יכול לחלק כו' ואם רצה ליתן כל המתנות לכהן א' מותר והא דאמרינן בפ' הדר כל הנותן מתנותיו לכהן א' מביא רעב לשולם היינו בשנותן לו לשלם מתנותיו אבל לכהן א' בלתי בעלמא אע"ג שיכול ליתן לו כל המתנות , וכ"כ הרמב"ם בפ"ט הרוצה ליתן

המתנות

סא דין מתנות זרוע ולחיים וכו ל"ג סעיפים.

א אחר שבדק ומצא כשר יפרוש המתנות של כהנים שהם הזרוע והלחיים והקיבה דכתיב וזה יהיה משפ' הכהנים מאת העם מאת זובחי הזבח (א) אם שור אם שה ונתן לכהן הזרוע והלחיים והקיבה .

ב וזרוע דוקא בשל ימין (ב) מדכתיב הזרוע בה' הידיעה משמע המיומן שבזרועות והוא (ג) מפרק ארכובה הנמכרת עם הראש עד כף היד שהוא עצם רחב של כתף (ד) שקורין בלע"ז אשפלדו"ן (ה) והם שני פרקים :

ג (ו) והלחיים הם מפרק של לחי התחתון עד פיקה של גרגרת (ז) שהיא טבעת הגדול' (ח) עם הלשון שביניהם וצריך שיתנם עם העור ועם הצמר שבראש הכבשים והשער שבראש התיישים ואינו רשאי למלוג הראש ולא להפשיט עורו קודם שיתננו לכהן ואפילו במקום שנוהגין להפשיט הראש לא יפשיט הלחי ואע"פ שרוצה ליתן הלחי ועורו מופשט למהן דשמ' במליגה הכהן רוצה לאוכלו שדרך הראש למולגו והתורה אמר' גבי מתנות כהונה לך נתתים למשחה פי' כל מתנות שנתתי לך לגדולה נתתי לך דמשחה לשון גדולה ושררה הוא כלומר שיאכלוהו כדרך שהשרים ומלכים אוכלים אותו אבל הזרוע (ט) במקום שנהגו לפשוט אם רוצה מפשיט ונותן הוא ועורו לכהן שאין הדרך לאכלם במליגה :

ד והקיבה צריך ליתנו לו עם כל חלבה (י) פנימי וחיצון וכל זה נפקא לן מריבוי ה"הין יתירות שכתוב בתורה הזרוע והלחיים והקיבה ואע"ג דהא דהזרוע למיומן שבזרועו' אתיא מ"מ מדלחיים פירושו עם העור מדכתיב בה הלחיים גם הזרוע עם העור והקיבה ג"כ ילפינן מה' דהקיבה שצריך ליתנו עם כל חלבה פנימי וחיצון (יא) אא"כ נהגו הכהנים להניח החלב לבעלים אז רשאים לעכבו

ה ואלו המתנות אין בהם שום קדושה ולכך אינם טובלין את הבשר כלומר שאינם אוסרין את הבשר להיותו טבל שיהא אסור לאכול הבשר קודם שיפרישם כדרך שהתרומה אוסרת לאכול מהתבואה עד שיפרישוה (יב) דשאני תרומה דאיקרי קודש מ"מ מצוה הוא להפרישם מיד וליתנם לכהן דזריזים מקדימים למצות :

ו ואפילו אינו שוחט לצורך אכילה אלא לצורך כלבים או לצורך אכילת רפואה חייב ליתנם דמאת זובחי הזבח כתיב בזביחה תלה רחמנא ולא באכילה אבל מ"מ צריך זביח' הראויה לאכילה שאם אינה ראויה לאכילה אינה נקרא זבח (יג) הילכך שחט ומצא טריפה פטור :

ז ויתנם לכהן חבר אם ישנו שם שהוא קודם לעם הארץ שלא ציוה הק"בה לתת מתנות לכהנים אלא כדי שיהיה לדם סיפוקם בריוח ויהיה להם פנאי לעסוק בתורה כענין שנ' ויאמר לעם ליושבי ירושלים לתת מנות לכהנים וללוים למען יחזיקו בתורת ה' ואר"ז אל כל המחזיק בתור' ה' יש לו מנות ושאינו מחזיק בתורת ה' אין לו מנות מ"מ אם אין שם כהן חבר יתנם לעם הארץ דהא בתורה סתם כתיב ונתן לכהן הזרוע וגו' איזה כהן שיהיה וכן אם יש שם כהן חבר ואינו רוצה לקבלם יתנם לעם הארץ •

ח ואף על גב דכתי' בתורה ונתן לכהן גם הכהנת במשמע שכל התורה בלשון זכר נאמרה ואף הנשים בכלל הילכך יכול ליתן אותה לכהנת שהיא בת כהן ואפילו היא נשואה לישראל ויכול ליתנם אפי' לבעלה ישראל ויוצא בו ידי נתינה והוא יכול לאכלם בשבילה שהרי אין בהם שום קדושה ואינו צריך הרשאה ממנה (יד) שהרי היא כגופו (טו) וכ"ש כשישראל בעל הכהנת הוא זובח שהוא פטור מן המתנות :

ט ולא יחלקם להרבה כהנים שצריך ליתן לכל אחד ואחד דבר חשוב שיש בו כדי נתינה דכתיב ונתן מ"מ נותן זרוע לאחד וקיבה לאחד (טז) והלחיים לשנים (יז) ובשור הגדול יכול לחלק הזרוע לשנים לכל אחד פרק אחד שיש בו כדי נתינה:

י ואם

ואם אין שם כהן ישום המתנות בדמים ואוכלן שלא יפסידו
(יח) ונותן הדמים לכהן שאם יעכבם עד שיבא כהן יסריחו
ויפסיד הכהן הבל מ"מאם יש שם כהן אסור לישראל לאוכלם
דהא ונתן לכהן כתיב משמע אותם עצמם ולא דמיהם (יט) אף
על פי שרוצה ליתן דמיהם לכהן אלא אם כן ברשות כהן דשלו
הם שהתורה זכתה לו :

יא (כ) אין לו לכהן לחטוף המתנות דכתיב ונתן לכהן ולא שיטול
מעצמו ואפי' לשאול אותם בפה לא ישאול אותם מפני שהוא
מתבזה בכך וכתיב במתנת כהונה לך נתתים למשחה ר"ל דרך
שררה וכבוד ולא דרך ביזוי וזה היה עון בני עלי ששאלו חלקם
בפיהם אלא (כא) אם יתנום לו דרך כבוד יטלם ובזמן שהם
כהנים רבים במטבחים (כב) הצנועין מושכין ידיהם והגרגרנים
נוטלים ואם היה הצנוע הזה (כג) במקום שאין מכירין אתו
שהוא כהן יטול כדי שלא יאמרו עליו שאינו כהן :

יב ואם כל המטעמי' שוין אצל הכהן (כד) יאכלם צלי ובחרדל
דרך גדולה דאמר קרא למשחה דרך גדולה כדרך שהמלכים
אוכלים ואם אין הצלי ערב לו יכול לאוכלם בכל עניין שהו' ערב
לו יותר כדי שיאכלם בתיאבון וזו היא גדולתו :

יג ויכול הכהן למוכרם ולתנם לגוים ולהאכילם לכלבים (כה) שאין
בהם שום קדושה :

יד כהן שיש לו מכירין שרגילין ליתן לו מתנותיהם יכול לזכותם
לישראל שיקבלם מיד מכירו (כו) אע"פ שעדיין לא באו
לידו ודוקא שהזוכה הוא ת"ח והשעה דחוקה לו וגם שלא יהא
כהן המזכה משרת בבית הישראל שמזכה לו המתנות (כז) שמא
יזכה לו בעל כרחו וכן אם הכהן משרת בבית ישראל ורבו רגיל
ליתן לו מתנותיו והכהן המשרת מזכה אותם לת"ח אורח שמתארח
בבית רבו אסור גם כן מהאי טעמא (כח) שמא יזכה לו בעל כרחו
לעשות רצון רבו אבל אם אין הזוכה ת"ח או שאין השעה דחוקה
לו (כט) או הכהן הוא משרת אצל הזוכה או אצל הזובח והת"ח
נתארח אצלו אסור :

טו לא נתן הישראל את המתנות לכהן (ל) אלא אכלם או
הפסיד' ואפילו מכרם וקבל דמיהם (לא) פטור מדיני אדם
שהרי הוא ממון שאין לו תובעין שכל בהן שיתבענו יכול לומ' לו
לא לך אני נותנם אלא לאחר מכל מקום כדי לצאת ידי שמים צריך
לפרוע דמיהם לאיזה כהן שירצה :

טז ישראל ששלח לחבירו בשר והמתנות עודם בהן (לב) מותר
לאוכלם ואינו חושש שמא גזלם המשלח דאחזוקי אינשי
ברשיעי לא מחזקינן ואימא שם אותם ברמים ורוצה לתן הדמים
לכהן (לג) דשמא לא היה לו כהן מצוי בשעת זביחה :

יז והמתנות אין נוהגין אלא בשור ושה בלבד ולא בחיה ושף
דהכי קרא כתיב אם שור אם שה ומדכתיב אם שור אם שה
ולא כתיב שור ושה מרבינן מרבוייה דאם שנוהגין ג"כ בכלאים הבא
מן העז ורחל שהם שניהם מין שה וה"ה בבני שהוא בריה בפני
עצמה שריבה הכתוב מיתור' דאם שיהיו המתנות נוהגין בו שאינו
מין חיה :

יח ובכור הבא מן הבהמה וחיה אם הוא מצבי הבא על העז חייב
בחצי מתנות ממ"ג שאם אין חוששין לזרע האב הרי בולו שה
ואם חוששין לזרע האב מ"מ הרי הוא חצי שה שהרי לזרע האם
ליבא למאן דאמר דלא חוששין וקי"ל דשה ואפי' מקצת שה אמרינן
ולכך ממ"ג צריך לתן ממנה חצי מתנות ואידך חצי יכול לומר לכהן
אייתי לי ראייה דאין חוששין לזרע האב ואתן לך כולם ואם הוא
מתייש הבא על הצבייה פטור מכל המתנות שהרי בחצאים חוששין
לזרע האם שהיא חיה ופטור מחציה ובאידך חצייה יכול לומר לכהן
אייתי ראיה דחוששין לזרע האב ואתן לך דשמא אין חוששין והרי
הוא כולה חיה (לד) ויש אומרים שנוהגין בין בכלאים הבא מצבי
הבא על העז ובין בכלאים הבא מתייש על הצבייה ואפי' הם מקצת
חיה כל המתנות נוהגים בו מדרבת' התורה אם תרי זימני :

יט ואין נוהגין בקדשים ובטרות שהם כבר בולם מתנות כהונה
(לה) ואין קדושת המצוה חלה על קדושה :

ך ומיהו בבור אם קורם שבא ליד כהן נתערב בבהמות
אחרות חייב ליתן המתנות מבולן שעל כל אחד ואחד
יאמר הכהן תן לי מתנותיה ואם אתה אומר שהוא בבור אם
כן תן לי בולה וכן הדין בספק בבור שחייב במתנות ממ"ג
א בל

עליו שהו מוחר דברי יוסף' אלו והוא בעצמו הביאו בס"ק ל"ג ול"ע ; (לח) פטור מדיני אדם , ומיהו אם הם עדיין בעין ב"ד כופין אותו משום
מצות הפרשה , ב"י , (לט) מוחר לאוכלם ומיהו חוסם שמא גזלם כו' ומיהו לאו דוקא לאכלן אלא היה יודע שהמשלח גזלם
לא היה רשאי לקבלן כי היכי שאינו רשאי לקיחתן ממנו כדי שלא להחזיק ידי עוברי עבירה וכדלקמן בס"ק ל"ו ואפ"ה אם עבר וקבלן או קבלן רשאי
לאוכלן משום דמתנות כהונה גזלות וא"כ ע"כ הכא כי קאמר לאוכלן לאו דוקא ור"ל קבלן , ש"ך ופר"ח , (מ) דשמא לא היה לו כהן מצוי בשעת
זביחה , או שמא לקחן מכהן , (מא) ויש אומרים כו' הזיעה רחוקה היא דעת הרמב"ם דס"ל הכי שהוא בריה בפני עצמה שריבה הכתוב מיתורא
דאם שיהיו המתנות מוהגין בו שאינה מן החיה ובכוי הבא מן הבהמה וחיה אם הוא הבא מצבי על העז חייב בחלי מתנות משום מקצת שה , ואם הוא
מן המתיים הבא על הצבייה פטור מן המתנות , אבל דעת הי"א המה הרא"ש כתב וז"ל כוי חייב בכל המתנות דתניא אם שה
ברבות כוי , ע"כ וכתב הטור ע"ל דברי מבוי ז"ל וגרסה שרוצה לומר דוקא בבני הבא על הצבייה קאמר דחייב מרבויא דקרא וכמו שכתב הר"ן בשם רש"י ז"ל וכך הם דברי רבינו יונה
דא"כ לא הוי שאה מלפרוש אלא אם אם בחיים הבא על הצבייה קאמר דחייב בכל המתנות ע"כ , (מב) ואין קדושה המצוה חלה על הקדושה אבל מתנות
שכתב כוי שהוא הפק בהמה ספק חיה שנולד מחיים ובצבייה או בהיפך חייב בכל המתנות ע"כ , (מג) ואין קדושה המצוה חלה על הקדושה אבל מתנות
נוהגים מן בהם קדוב' כדאי' לעיל כו"ב דיכול להאכילם לכלבים וק"ל ,

לו אבל

המתנות לכהן מ' נותן פר"ח , (יח) ונותן הדמים לכהן , פי' ואם ירצה
יחלק הדמים לד' כהנים כדלעיל בס"ע דמה לי הן ומה לי דמיהן פר"ח ,
(יט) אע"פי שרוצה ליתן דמיהם לכהן כתב הפר"ח והמידרש לעולם שמים
אותם בדמים ונותנין הדמים לכהנים והכהן מתרצה בע"כ כדי שיהיה
רגילין ליתן לו המתנות וכל זה הוא מנהג שבוש-ורחוי לבטלו ע"כ ,
(כ) אין לו לכהן לחטוף המתנות , פי' ואפי' שמתרצים אה"כ הבעלים
דאל"כ פשיעא ולמ"ד טובת הנאה ממון מפקיע להו ממי שלקחן שלא
ברשות בעלים וכדלקמן בס"ק מ"ז , פר"ח , (כא) אם יתנם לו דרך
כבוד יעלם , פי' דהיינו שמולחין לביתו דרך כבוד לו במטבחים והבהנים
מעוטים לו אף שהכהנים מרובים והמתנות ג"כ מרובות בחלק מהרך גוזי
מלי למשקל לדעת המחבר , אלא יקבה לזה זהא דקאמר מבני משקל נמי
לא שקילנא לבר ממעלי יומא דכפורי לאחזוקי נפשאי בבהני משום דהא
לאו הכי לא הוה שקיל אע"פי שהמתנות מרובות , וי"ל דה"א לבר ממעלי
יומא דכפורי דאמינא הבו לי ולבא משום חלקם שאלו בפיהם כיון דלא
שקיל אלא משום אחזוקי נפשי' בבהני וחדש שרי מסתמא לא היו נותנים לו
בלא שאלה כיון דבכל שנה היה מורגל שלא ליקח המתנות ועוד דקאמר
לאחזוקי נפשא בבהני ואם לא יאמרו לו ישתכח הדבר שהוא כהן אלא משמע
דאמרן פר"ח , (כב) הצנועין מושכין ידיהם והגרגרים נוטלים ולמדו זה
מלחם הפנים שקודם הקללה היה די לכל אחד בשיעור כפול ואחר הקללה
הצנועין מושכין ידיהן לעול כיון שאין מגיע לכל אחד דיו ה"נ דכתיב
במתנות הכהונה מעוטים ורבים כהנים ע"ז , (כג) במקום שאין מכירין
אותו כו' ואין להקשות מהא דפריך הש"ס גבי אביי ולפרום ידיה ומשני
אנסי ליה עידניה משמע בגמיאות כפים לחודיה סגי לאודעי נפשה שהוא
כהן די"ל דהכי פירושו במקום שאין מכירין אותו בכל עניין שיהיה שאין
חזקת כאונתו נכרת לכל כמו אביי דאנסי ליה עידניה פירשו הרי"ף והרא"ש
חולי מעיים הוה ולא היה יכול לסעוד נקביו לפיכך לא עלה לדוכן ,
ורש"י פירש שקבע עתים לתלמידיו והיו עורדים אותו מלישא כפיו בעת
שהגבור נתכפל לבית הכנסת , ט"ז , והפר"ח נדחק מאד בישוב קושית
זו , ולא ידעתי מי דוחקו לכך , (כד) יאכלם צלי ובחרדל , ודבר ברור
הוא שלא מוכרם לישראל שאינו מחויב הישראל לאכלם צלי ולא כתיב
לאמתה אלא גבי כהנים כן מבואר ברש"י בר"פ פר כמה , פר"ח ,
(כה) שאין בהם שום קדושה , וכתב רש"ל ס"ם י"ח מרלה דוקא היכא
שאינם רחוים לאכילה כגון שהסריחו או שבאו מבהמות כחושים ורע בשר
יכול להאכילם לכלבים או למוכרם לעכו"ם כו' , (כו) אע"פי שעדיין לא
בא לידו , ונעמא דמילתא דכיון דמילתא דפשיטא היא דלדידהו יפיב להו
אמתו לו שאר כהני דעתייהו והוי כמתן דמנו לידיהן רש"י בס"פ כל הגע
ואע"פ שאם רצו הבעלים לחזור בהם ולתנם לאחרים למי שירצו ב"ד ומצוי
הדרי בהו מ"מ כל כמה דלא הדרי בה הוי כמתן דאתי לידיהו דמכירין ותדע
דהא בפ' יש טוחלין גרסינן דהבכור נוטל לפי שאים בזרוע לחיים וקיבה
ומיקרי מוחזק ולא רחוי ואוקימנא התם במכירי כהונה פר"ח , (כז) שמא
יזכה לו בע"כ , ומיהו אם בא לידי המשרת אסור לשאול מתנו אולי
יתנם בע"כ , וכן מדוקדק בלשון הרמב"ם ע"ש , (כח) שמא יזכה לו בע"כ
לעשות רצון רבו , ודוקא המתנות שרבו נתן לו אבל המתנות מה שאחרים
נותנין לו יכול לזכותם אותם לת"ח אורח שמתארח בבית רבו , אבל לרבו
גופיה לעולם אסור בין המתנות מה שרבו נותן לו ובין המתנות מה שאחרים
נותנים לו וק"ל , (כט) או הכהן הוא הזוכה ת"ח כו' מאי נמי הא ,
(ל) אלא אכלם או הפסידן כו' מדברי הרשב"א בחידושיו גבי הא דאמר
רבא זאת אומרת הדין עם הטובח והבילו הב"י מוכח בהדיא דהא דקי"ל
המזיק מתנות הדיין עם הטובח הדין עם הבעלים לאחרים דהלוי הוי כמו אחר דקי"ל
כהיב וזה יהיה משפט הכהנים וגו' ולויים לאו כהנים איקרי ואלא בהמחבר
לקחן בס' ס"ב וכמו שהכתוב שם ומשם לפי מה שהגיה הפר"ח בדברי יוסף'
ע"ם בס"ק ל"ג מוכח עכ"פ מזה דהא דקי"ל המזיק מתנות כהונה או אכל
פטור אף לת"ד טובת הנאה ממון לאחר שאכלן או הפסידן פטור אף
מטובת הנאה ואין מוציאין מידו טובת הנאה אלא בשם בס"ק כ"ה כתב וז"ל ומיהו מסתברא דהייבו דוקא לת"ד טובת הנאה אינה
ממון אבל לת"ד טובת הנאה ממון הבעלים הוי תובעים והאוכלן חייב לשלם
לבעלים מאי דשוית ההיא טובת הנאה והבעלים יחמו לכהן ע"כ תמיהני
לקחן מן בהם קדוב' כדאי' לעיל כו"ב דיכול להאכילם לכלבים וק"ל ,
(מא) פטור מדיני אדם , ומיהו אם הם עדיין בעין ב"ד כופין אותו משום
מצות הפרשה , ב"י , (מב) מוחר לאוכלם ומיהו חוסם שמא גזלם כו' ומיהו לאו דוקא לאכלן אלא היה יודע שהמשלח גזלם
לא היה רשאי לקבלן כי היכי שאינו רשאי לקיחתן ממנו כדי שלא להחזיק ידי עוברי עבירה וכדלקמן בס"ק ל"ו ואפ"ה אם עבר וקבלן או קבלן רשאי
לאוכלן משום דמתנות כהונה גזלות וא"כ ע"כ הכא כי קאמר לאוכלן לאו דוקא ור"ל קבלן , ש"ך ופר"ח , (מג) דשמא לא היה לו כהן מצוי בשעת
זביחה , או שמא לקחן מכהן , (מד) ויש אומרים כו' הזיעה רחוקה היא דעת הרמב"ם דס"ל הכי שהוא בריה בפני עצמה שריבה הכתוב מיתורא
דאם שיהיו המתנות מוהגין בו שאינה מן החיה ובכוי הבא מן הבהמה וחיה אם הוא הבא מצבי על העז חייב בחלי מתנות משום מקצת שה , ואם הוא
מן המתיים הבא על הצבייה פטור מן המתנות , אבל דעת הי"א המה הרא"ש כתב וז"ל כוי חייב בכל המתנות דתניא אם שה
ברבות כוי , ע"כ וכתב הטור ע"ל דברי מבוי ז"ל וגרסה שרוצה לומר דוקא בבני הבא על הצבייה קאמר דחייב מרבויא דקרא וכמו שכתב הר"ן בשם רש"י ז"ל וכך הם דברי רבינו יונה
דא"כ לא הוי שאה מלפרוש אלא אם בחיים הבא על הצבייה קאמר דחייב בכל המתנות ע"כ , (מה) ואין קדושה המצוה חלה על הקדושה אבל מתנות
שכתב כוי שהוא הפק בהמה ספק חיה שנולד מחיים ובצבייה או בהיפך חייב בכל המתנות ע"כ , (מו) ואין קדושה המצוה חלה על הקדושה אבל מתנות
נוהגים מן בהם קדוב' כדאי' לעיל כו"ב דיכול להאכילם לכלבים וק"ל ,

(לו) אבל בבור שנתן לכהן גו' הא דאיצטרך אוסיף לאקומי מתניתא בבא לידי כהן ומכרו לישראל במתנו הייגו משום דנני לאקומי מתניתין אליבא דר"ע מ"ג משום דבתם מתניתין ר"מ אבל לדידן דקי"ל כר"י דפ"ב דבכורות דעשו לתם בחיה וזוכה בזוכה אף שלא בא לידי כהן מתחלה אלא שנתערב הבכור בתחרים ולקח הכהן אחד מהם האחרי' פטורים מן המתנות משום דעשאום בתנו וכה בהן הכהן וחזר ונתקם במתנו לנעליה, כן דעת הרמב"ם, וב"פ הבדגמורא ג"ב דבכורות וכ"פ מהרש"ל סס סי' ע', ס"ך ופר"מ, (לז) אין צריך להחזיר לו ואף שבסימן שע"ד בספק בכור פסק תקפו בהן רוגיתין מידו, נראה להלק דדוקא בספק בכור שהספק הוא בגוף הענין שנתלקו עליו והלבן מכפק אין לכהן שייכות בו דאמריק מייתי רחיה דבכור הוא ובקול וכל במה דלא מייתי רחיה מוקמינן ליה אחזקת דמרא קמא ואחזקת דרוב בהמות אינם בכורי' משא"כ כאן שהספק הוא אם גויים מיבים או לאו ובגוף הענין אין באן ספק אלא שהספק הוא מצד אחר מצי בהן לומר גלוי בל במה דלא מייתי רחיה דלא איקרי עם האתנות שלי וחילוק זה מבואר במשמרת הבית להרשב"א דף ס"ו ע"א וכן הלכתא וה"ה במה שנתבאר לעיל סי"ח גבי לני הבא על הבן שחייב בחלי האתנות וכן בחיים הבא על הבביה שפטור מכל האתנות בהני תע"ב דאתמת ספק פגירי אי תפס

ל ישראל שאומר לחבירו מכור לי בני מעיה של פרה זו והיה בהן הקיבה שהיא מן המתנות כהונ' (מח) צריך הלוקח ליתן לכהן ואינו מנכה לו למוכר מן הדמים שהרי היה יודע הלוקח שהקיבה שם הוא וקנאם סתם והמוכר לא מכר לו הקיבה, לקדם הימנו במשקל חליטרא כך וכך ושקל לו המתנות בתוכם אם הלוקח שקלם לעצמו צריך הוא ליתנם לכהן שהרי הגזילה היא אצלו וצריך להשיבה ומיהו המבח ינכה לו מן הדמים כנגדם שהרי לא קנה אלא על פי המשקל ולא היה דעתו לקנות אלא מה שיש לו בח למוכר לשקול בהיתר ואין הכהן יכול לתובעם מן המוכר שהוא לא נגע בהן ואינו בעל דין של הכהן אלא שעליו היה מוטל לתן והרי זה לקחה הימנו ולכך מנכה לו ללוקח הרמי' אבל אם המוכר שקלם לו הכהן תובע אותם מאי זה שירצה רצה מן המוכר גובה שהרי הוא שקלם ונתנם ללוקח רצה מן הלוקח גובה שהרי הם בידו והלוקח מנכה לו מן הדמים (מט) והאי גובה לאו בדיינין קאמרינן שהרי הוא ממון שאין לו תובעין אלא מדין הפרשה קאמרינן

לא גר שנתגייר והיה לו פרה שנשחטה קודם שנתגייר פטור אחר שנתגייר חייב (נ) ספק אם קודם אם אח"כ פטור שהמ"עה:

לב כתיב ונתן לכהן וגומר משמע במתנת חנם ולא במכירה או שיקבל הישראל דבר בעדם (נא) לפיכך אסור לישראל ליקח פשוט מישראל חבירו כדי שיתן המתנות לבן בתו כהן ובל שבן לקח מן הכהן עצמו פרוטה שיתן לו מתנותיו שאסור ובל שבן שאסור לו לישראל לאוכלם בעצמו שלא ברשות כהן מיהו אם אכלן או מכרן אינו חייב לשלם בדיינים (נב) שהרי הוא ממון שאין לו תובעין והקונה אותם אף על פי שאינו רשאי ולא שפיר קעביד מ"מ מותר לאוכלן שהרי אין בהם קדושה וגם מצות הנתינה אינה עליו אלא על אותו שקבל המעות.

לג (נב) נוהגין בזמן הזה בכל אלו הארצות שבמערב שלא לתן המתנות האלו לכהנים אף על גב שאין בהם משום מצוה התלויה בארץ דילפינן נתינה נתינה מתרומה מה תרומה בארץ אין בח"ל לא אף מתנות בארץ אין בח"ל לא:

סב דיני אבר מן החי וכו' ד' סעיפים

א אסור מן התורה לאכול אבר מן החי שנאמר לא תאכל הנפש עם הבשר מדכתיב נפש ש"מ דבאבר קא מיירי דאי בנפש ממש שהוא נפש החיוני שבה לא שייך בה אכילה אלא על כרחך באבר קא מיירי דאבר מן החי נמי איקרי נפש משו' שאם יחתכו אינו עושה חליפין שלא ישוב עו' כנפש הנטולה שאינה חוזרת והכי משמע קרא לא תאכל הנפש רוצה לומר האבר בעודו עם הבשר כלומר בעוד הנפש שהיא החיות עם הבשר (א) ויהיה מלת נפש בולל לשניהם לאבר ולחיות ונוהג בבהמה חיה (ב) ועוף דסתם לא תאכל הנפש כתיב ואלו כולם בעלי נפש הם (ג) וביון שכתבה התורה נפש שמע מיניה שבל אבר הפורש מן החי אסור בין שיש בו בשר וגידין ועצמות בין שאין בו אלא בשר לבד כגון הלשון והטחול והכליות והביצים כולם אינם חוזרים בנפש (ד) ואין חלוק בין אם חותכו כולו בין חתכו מקצתו דלעולם הוא אסור דהוי כנפש שאינו חוזר:

ב וכן בשר הפורש מן החי אף על פי שאינו אבר אסור ולא משום לאו דאבר מן החי דדתם מדכתבה התורה לא תאכל הנפש על כרחך באבר שלם או בחצי אבר שאינו חוזר מיירי אבל שאר חתיכות בשר שאינן אבר חוזרין ואין איסורן אלא משום דכתיב בשר בשדה טריפה לא תאכלו דבשדה פירש ממקומו משמע והכי פירו'

ע"ס ע"ב, (מח) צריך הלוקח ליתן לכהן, אלא שצריך ליתן לאותו כהן שרצה המוכר כמו שנתבאר למעלה בסי' נ"ז ובסעיף הקודם ומיירי כשלא נתן לו המוכר אלא הלוקח מעצמו לכהן מש"ה החיוב על הלוקח. ודו"ק (מט) והאי גובה לאו בדיינין קאמרינן כו' דבסמוך סע' נ"ב יתבאר דאם מכרן אינו חייב לשלם בדיינים שהרי הוא ממון שאין לו תובעים והקונ' אותם אע"פ שאינו רשאי ולא שפיר קאעביד מ"מ מותר לאוכלן לזה אמר והאי גובה וה"ה מנכה לו מן הדמים לאו בדיינים קאמרינן שהרי הוא ממון שאין לו תובעים אלא מדין הפרשה קאמרינן, רצה לומר לאלתר ידי שמים חייב להחזירן והם דברי הר"ן והב"י מביאו, והפר"ח האריך להקשות על הס"ע כאלו לא רצה דברי הר"ן בב"י, אבן מירעו ג"כ נכון הוא ע"ש (נ) ספק אם קודם כו' פעור שהמ"עה, אע"ג דמתנות הוו מן התורה וכפיקא דאוריתא להוציא הבא דממונא הוי מספיקא לא מפקינן ממונא והא דאמרינן לקמן בסי' ל"ל לענין חלה דחייב תספק התם משום דעביל מ"כ הבא דמפורשות ועומדות הן ולא עבלי התם נמי אף שמפרים חלה מספק מ"מ לענין ממונא אזלינן לקולא ואם ירצה יוכל למוכרם לכהן, פר"מ, (נא) ולפיכך מכור לישראל ליקח פשוט כו' וכל בכן ליקח מן הכהן עצמו פרוטה כו', דע שאע"פ שהכהן אם מקבל לבעלים לו אם הבעלים מתנוס להם ע"מ להחזיר בדיעבד הוי מהילה וילקו ידי נתינה מ"מ לכתחלה אסור לעשות כן ואף למוכרם ב פרוטה מכדי שוויים לבעלים אסור אם הדבר ידוע שנמכר ביומר מזה לאחרים משום דכל זה מקרי המייע בנתים הגרעת דאסור כמבואר בדברי הרמב"ם בפ" י"ב מה' תרומות ע"ש, פר"ח (נב) שהרי הוא ממון שאין לו תובעים, וא"מ לגלגה ידי שנים חייב כדלעיל כעיף ע"ו, (נג) נוהגין בזמן הזה בכל אלו הארצות שבמערב שלא לתן המתנות אלו לכהנים, אבל בא"י אף בזמן הזה נוהגין, ומטעם זה הא דכתב הרב ב"י בס"ע ויש מי שאומר שאין נוהגות בחולה לארץ וכן נהגו לא כתב רמ"א ועכשיו אין נוהגין בזמן הזה אף בא"י משום דבאמת בזמן הזה מתנות נוהגות בא"י ובס' ב"ה כתב וז"ל אלשון זה משמע דדוקא בח"ל אין נוהגין אבל בא"י בזמן הזה נוהגין אבל באמת שאף עכשיו אין נוהגין בא"י בתתנות ומס"ע תימה על מור"ם שלא בתב על זה שאין נוהגין עכשיו אפילו בא"י וכמ"ש בהג"ה לקמן בסי' של"ג ס"ב וז"ל ויש חולקין וס"ל דחייבין עכשיו בא"י בתרומות ומעשרות מלאורייתא אך לא נהגו כן עכ"ל, כתב הפר"ח עליו בקונטרוס אחרון וז"ל ועתה בחרתי חדא בא"ש שבאמת אף עכשיו אין נוהגין בא"י בתתנות זה אינו אמת והעדים שהעידו כך לפניו עידי שקר הם אלא שטעו בזה ששם בא"י הבהמות הם של עכו"ם ושוחט הישראל לצורך העכו"ם ואם נמצאת הבהמה כשירה מוכרה לישראל ואם נמצאת טריפה כשארה לעכו"ם ובכ"הג פעירי ממתנות וכמ"ש מור"ם בהג"ה בסי' כ"ה והעדים לא ידעו בזה ולא שיימוה קמיה אבל בשהישראל קונה בהמות ובוחטן לצורכו מעשים בכל יום כמותנין המתנות וכבר אינו לקייס מצוה זו כתקנה עוד טעה טעות שני בזה שלא הבין דברי מור"ם בהג"ה לקמן בסי' של"ג שמה שכייס שלא נהגו כן היינו לומר שלא נהגו בשרת המומרים שהוא דאוריתא לפי שנהגו בענין הפרשה כמה קולות דאמי כמ"ל בזמן הזה דרבנן אבל חלילה לומר שלא נהגו עכשיו בתרומות ומעשרות עכ"ל ע"ש. **ובתב** מהר"ם בתשובה אף בח"ל דמתן דבעי למיהב להו מלי יהיב להו ולא הוי יהורא י

סב (א) ויהיה מלת נפש בוללת לעניהם לאבר ולחיות, כירוש הנפש נזומד במקום שניש ומקי אלמעלה ולמטה, (ב) ועוף אבל לא בדגים וחגבים ובאמרינן בס' פ' ג"ה כל שאתה מצוה על דמו מצוה על איבריו וכל שאי אתה מצוה על דמו אי אתה מצוה על איבריו

ואע"ג דר"מ קאמר לה משמע דרבנן לא פליגי עליה בעיקר דרשה,

בטור כתב דאבר מן החי אינו נוהג אלא בבהמה חיה ועוף הטהורים ולא בטמאים והא פשוט בס"ם וכל הפוסקים והמחבר השמיט זה ונמשך אחר הב"י בס"ע והב"י לטעמיה אזיל שהקשה בספרו ב"י על העור שבגים עלתו לכתוב דין זה כיון דלדיקן אין נפקותא בזה דטוף אסור אסור להא טמאה בלתו הכי אסור, אבל הב"ח כתב דע"מ היכא דאסור משום אבר מן החי הוי בריה ולא בטיל וכדלקמן סי' ק' ס"ב ע"ב, ולפ"ז גם זה ניחא מ"ש העור אחר מן החי אסור לכאורה קשה למה הוצרך העור לכתוב תחלה באבר שאין בו אלא באבר דאסור, הא אפילו אי לא הוי אסור מן החי הוא אבר לבד מ"מ משום אבר בשדה טריפה אסור, אלא דע"מ היכא דאסור משום אבר מן החי הוי בריה ולא בטיל אבל באבר הפורש מן החי הוי בריה אף אם יחלק שמו עליו במ"ה ועיין לקמן סי' ק' ס"ב ע"ב, אבל על המחבר קשה דאינו נוהג אלא בטהורים ולא בטמאים משום כיון דלדיקן אין נפקותא בזה, ולא עלה על דעתו הרמה הע"מ מ"ש הב"ח מ"ב קשה למה כתב בתר הכי וכיון שכתבה התורה נפש שמע מינה שכל אבר כו' בין שאין בו אלא באבר לבד דאסור מאי נפקא מינה בזה הא בלאו הכי אסור משום אבר בשדה טריפה לא תאכלו מ"ש בסעיף שאחר זה, ובאמת הב"י בס"ע השמיט גם זה ובתב סתם אבר מן החי אסור ואבר הפורש מן החי אסור משום ואבר בשדה טריפה ונראה דבהא לחד המחבר הע"מ הכי דבאבר לא נפקא לן אם יש בו בשר לבד או גידין ועצמות בהדי בשר אבל בשר הפורש מן החי דאסורו משום טריפה אין הגידין והעצמות מצטרפין לאיסור אלא אחדבה מצטרפין להיתר לבטל האיסור כמסקנת הרל"ש לקמן בסי' ל"ע וכן אין נריקס' כנגד הגידין בנ"ע אפילו בשאר גידין דלאו ג"ה כדמוכח ברמב"ם ס"פ ע"ו מהת"מ אבל באמ"ה בעיגן ס' אף כנגד הגידין והעצמות ודו"ק, ועיין בב"ח, אבל מ"ש הב"ח בשוף דבריו וז"ל ועי"ל דבטהורים דאיכא אמ"ה אסור להושיטו לב"נ משום לפני עור לא אתן מכשול דבן נח מצוה על אמ"ה ובטמאים מותר להושיט ע"כ וכ"כ בהגהת פרישה ע"ש, אשמיט להו בולה סוגיא דפ"נה דחולק בישראל אבל בבן נח ד"ה מוזהר על הטמאים משום אמ"ה וכבר כתבו התוספות בפ' השוחט דף ל"ג דלא שייך להקשות מי איכא מידי דליסראל שרי ולעכו"ם אסור כיון דשוף אסור לישראל משום עמא, וכבר הסיגו הש"ך בזה בתריסות ופשוט הוא, ובספר אמונת עתותל בסי' י"ד דלא להגיל הב"ח והבהה פרישה מקושיא הנזכר ותירץ דלהושיט לב"נ הטמאים שרי כיון דלדידיה שרי, זה אינו כיון דב"נ מוזהר עליו מה עמים יש בזה לומר דליכא איסור הוצאה הרי התורה אמרה לפני עור לא תתן מכשול וזה נותן מכשול לעמיו שהושיט לו מה שמוזהר עליו ומה שבכיון דאיה מההוא דחש ליה לזרעיה דאבא כו' שפלפלו הפוסקים אי צריך להגיד לו מה שהוא היתר לדידיה ולחבירו אסור אינו ענין לזה דהתם לפי דעתו של המושיט אף לחברו היתר אלא שנוהג בו איסור מחמת טעות, וכן הסיג הפר"ח עליו, אבל מה שהסיג בתחלה עליו דהא בישראל נמי איכא איסור הוצאה משום טעמא כו' לא עמדתי על סוף דעתו בזה ודו"ק, ועוד יש נפקותות אחרות וכתבתים לקמן בסי' ס"ד ס"ק ב' ע"ש, (ג) וכיון שכתבה התורה נפש כו' ולאפוקי מהב"י דכתב דכיון דאיסור אמ"ה אפקיה קרא בלשון בשר שמעינן שאבר שאין בו אלא בשר נמי מחייב אדבריו שבמלת בשר מרומז אמ"ה, ולי נמי אלא מטעמ כן מפיר"ש אלא כמו שכתב המחבר דבמלת נפש מרומז אמ"ה, וז"ל בעצמו הכילא פירש"י ואבר השיגו הדרישה ע"ש, (ד) ואין חילוק בין אם חתכו כולו בין חתכו מקצתו כו' היינו באבר אבל אבר לבד, אבל האבר שיש בו עצם אינו חייב עליו משום אבר

אבר מן החי עד שיפרום כברייתו בשר וגידין ועצמות, אבל אם לא פירם אלא בשר אינו אלא מבשר בבהמה עריפה ג"כ הרמב"ם בפ"ה מהמ"א (ה) שנחתך מן הטחול כו' פי' בקולטיה וכמ"ש בהרוכה בסי' מ"ג סי"ק, (ו) אסורה משום אבר מן החי וכמ"ש בסעיף הקודם ואם חתך מבשר שבתוכה חייב משום ובשר בבהמה טריפה וזה ברור: (ז) אסור מדרבנן ובאבר מדולדל שאסור מדרבנן יש פוסקים דמותר להאכילו לבני נח כיון שאין אלא מצות עריפה, ומיהו בתוספות דמ' עכו"ם גרסינן התם על ז' מצות נצטוו בני נח על אמ"ה כיצד אבר המדולדל בבהמה ואין בו להעלות ארוכה אסור לבני נח ואע"ל לישראל ע"כ וזה מבואר שאיסור אבר ובשר המדולדלין אסירי מן התורה משום אמ"ה, ולפ"ז אסור להאכילו לבני נח, וגם לענין ספק אזלינן לחומרא כדין כל ספיקא דאורייתא ולחומרא ועיין בפר"ח שם בארוכות, (ח) אבל אם יכול להזור ולחיות אם נשחטה הבהמה מותר זאת אם אינו חייב עליו משום אמ"ה אלא משום נבלה ולריפך כשאינו יכול להזור ולחיות דאפי' לא פרש ממנו עד לאחר שחיטה דאסור משום אבר מן החי מדרבנן ואף להפוסקים דסוברים דאורייתא אין לוקין עליו אבל אם מתה הבהמה, מיהה עושה ניפול, ר"ל רואין אותה כאילו נפל מחיים ולוקין עליו משום אבר מן החי, כן כתב הרמב"ם, ומבואר בש"ס (ט) ופנס הנשבר כו' המחבר השמיט דינים דנשמט שכתב רמ"א בהג"ה והכנים דינים אחרים דנשבר מחמיהם, ועוד שבר דינים השתיע ולמו בשיר עביד, וכבר הביאו הש"ך, וז"ל הגהות רמ"א ועיין לעיל סי' כ"ה, יתרת העומלת במקום שאינו מעריף הבהמה מותר לאכלה ולא אמרינן יתר כנטול דתי והוי כאבר המדולדל אבר הנשמט ממקומו במקום שאינו מעריף הבהמה מותר לאוכלו אף אם אין עור ובשר חופין רובו אבל המנהג להחמיר גם בזה, ומ"ש וע"ל סי' כ"ה ר"ל ס"ה ואם אמלה עם שאר בשר ושאר דינו נתבאר שם על נכון, אבר הנשמט ממקומו במקום שאינו מעריף, ובמקום שמעריף ע"ל סי' כ"ה, מותר לאוכלו דאמי לבלים שנתלבו דברינן דבין דלא מסרחו אית ביה חיותא ואבר זה שנשמט ועדיין מעורה בגידיו ודאי לא מסרח וכל דלא מסרח חיותא אית בה ודברי לשון הרשב"א בתשובה סי' פ"ט וכתב הש"ך דלפ"ז אמאי אפילו אינו יכול לחזור ולחיות שרי כדנשמט בש"ס גבי בלים שנתלבו דאיתא התם דלא בריין ואפ"ה שרי ע"כ, ואבר המדולדל שאני שאינו מעורה כלל בגידין וא"ה כל שאינו יכול להזור ולחיות אסור וכל זה מעקר הדין אבל לאמי דקי"ל בסמוך גבי בלים שאסור לאוכלן אף אם אין עור ובשר חופין רובו אבל המנהג להחמיר גם בזה, וא"ש וע"ל סי' כ"ה ר"ל ס"ה ואם אמלה עם שאר בשר ושאר דינו נתבאר שם על נכון, אבר הנשמט ממקומו במקום שאינו מעריף, ובמקום שמעריף ע"ל סי' כ"ה, מותר לאוכלו דאמי לבלים שנתלבו דברינן דבין דלא מסרחו אית ביה חיותא ואבר זה שנשמט ועדיין מעורה בגידיו ודאי לא מסרח וכל דלא מסרח חיותא אית בה ודברי לשון הרשב"א בתשובה סי' פ"ט וכתב הש"ך דלפ"ז אמאי אפילו אינו יכול לחזור ולחיות שרי כדנשמט בש"ס גבי בלים שנתלבו דאיתא התם דלא בריין ואפ"ה שרי ע"כ, ואבר המדולדל שאני שאינו מעורה כלל בגידין וא"ה כל שאינו יכול להזור ולחיות אסור וכל זה מעקר הדין אבל לאמי דקי"ל בסמוך גבי בלים שאסור לאוכלן אף אם אין עור ובשר חופין רובו אבל המנהג להחמיר גם בזה, וא"ש וע"ל סי' כ"ה ר"ל ס"ה ואם אמלה עם שאר בשר ושאר דינו נתבאר שם על נכון, אבר הנשמט ממקומו במקום שאינו מעריף הבהמה מותר לאוכלו

ב תלה כלי מלא חתכות בשר ונשבר הכלי ונפלו החתכות לארץ וכא ומצא חתכות ואין לו בהם סימן ולא טביעת עין אם הוא במקום שעופות ושרצים מצויין שם יש לאסור דשמא אותו בשר שהיה בכלי גוררתו חיה או שרץ וזה בשר אחר הוא תלה בשר במסמר וביוצא בו במקום שאי אבשר לשרץ ולחיה לטולנו ולהניח אחר במקומו מותר ולא חיישינן שמא נתחלף על ידי גוי או אדם אחר ואפילו הניחו בשוק בין הגוים (ט) אם רוב טבחים בעיר ישראלי' ומצאו במקום שהניחו אע"ג דרוב אוכלי בשר הם גוים (י) אם חי הו' מותר ולאחלופי לא חיישינן (יא) אבל אם לא מצאו במקו' שהניחו כיון שאינו מכיר' בדין לחוש לו ואפילו הניחו עשר ומצא תשע כיון שאין לו בהם טי' או טביעת עין ששבעתי העין קודם שהניח שם חיישינן שמא הראשוני' נטלו (יב) ואלו אחרים הם (יג) מיהו על טביעת עין זו כל אדם נאמן עליו לומר שהוא מכירה ומותר וע"ל סימן קי"ח :

סד איזה

במקומה חיישינן שמא נתחלף ע"י עכו"ם , (י) ואם חי הוא מותר , אבל מבואל הזלינן בתר רוב אוכלי בשר אם הם עכו"ם אסור כמ"ש למעלה (יא) אבל אם לא נמצא במקום שהניחו כו' אפילו ברוב עבחי ישראל מכוס דכיון דתלאו בשוק שלא במקומה דינו כמצא בשר ביד עכו"ם דאסור אף ברוב עבחי ישראל אלא מ"כ רואה שלקחו מישראל כמ"ש למעלה : (יב) ואלו אחרים הם , הפר"ח הקדיך לפלפל בסימן זה בדינים אלו , וה"ל להעלותן על הספר וכמ"ש שהוא בעצמו הכניס לקצר דבריו אחר העלה מש"ה ופוסקים וכתב בקיצור וז"ל בשר שהניחו בבית בזוית מ' ומצא בזוית אחרת וכן אם אבד ממנו ומצאו בבית הבשר מותר ואפילו ברוב עבחים עכו"ם ויש חולקים ורצוי להחמיר בזה אבל אם מצאו במקום שהניחו יש להתיר לכ"ע , ואם אינו יודע מנין החתיכות שהניח ומצאן במקום אחר וכן אם הניח עשר ומצא תשע אם היו קשורים ורוב עבחים עכו"ם אסור אבל אם אינן קשורים או ברוב עבחים ישראל מותר , בשר הנמצא בבית אף שאין דלתות הבית נעולות מחזקת אינו אלא מתחד מבני הבית שהביאו לבית או נפל ממנו וכיון דרוב בני הבית ישראל הם מותר ומדברי הרשב"א נראה שמחמיר בזה אף דאיכא קרוב נמי משום דאזלינן בתר רוב העיר ואינו נכון , בשר הנמצא בחצר או שכונות ישראל שהיא מיוחדת לבדה ואין דרך הנכרים מפקיקתה אע"פ שיש קצת נכרים בריש שם ואין דלתות החצר או השכונה נעולות אע"פ כן לא אזלינן בתר העיר אלא בתר החצר או השכונה ואם רוב השכונה ישראל הבשר מותר ואם לאו אסור אבל בשר הנמצא בשוקים וברחובות שאינם מיוחדים בפני עצמן אלא שם דרך ומעבר לרבים אם רוב העיר ישראל הבשר מותר אפי' נמצא בשוקי עכו"ם ואם רוב העיר עכו"ם אפי' נמצא בשוקי ישראל הבשר אסור אם רואינו שבא העורב ולקח בשר והלך לו ואח"כ החזירו או הטליכו במקום אחר אף שרוב עבחי העיר ישראל הבשר אסור דשמא החליפו בבשר דעלמא: אם לא בידוע שבכל אותן המקומות שהעורבין היו יכולין להביא אם היו רוב עבחי ישראל ואם לא רואינו עורב שלקח אם לעולם אין חוששין לו בשר הנמצא בבתי כנסיות ובתי מדרשות וכן בכל מקומות אם שוקים שידוע שרוב המטויים שם ישראל אע"פ שרוב העיר עכו"ם הבשר אסור אם נמצא במקום שרוב עכו"ם מצויין אף שרוב העיר ישראל הבשר אסור , בשר הנמצא ביד עכו"ם או בשוקי עכו"ם אינו מיוחד אם רוב עבחי ישראל הבשר מותר וכן אם הניחו בשוק ומצאו בין שמצאו במקום שהניחו ובין שמצאו במקום אחר אם רוב העיר ישראל או אפי' הרוב העבחי ישראל הבשר מותר ואם לאו אסור ואם נמצא בדרכים אם הוא דבר מועט שרגילין העוברי דרכים להוליך עמם כיוצא בו אם רוב עוברי דרכים ישראל מותר ואם רוב עכו"ם אסור , ואם הוא דבר הרבה כגון בהמה שלמה וכיוצא שאין דרך עוברי דרכים להוליך עמם כיוצא בו אזלינן בתר אפי' הכפרים המצויין לשם סביבות אותם דרכים אם רובן ישראל או רוב העבחים ישראל הבשר מותר ואם לאו אסור ואי הוו מחצה על מחצה אם הבית היותר קרוב לבשר היא של עכו"ם הבשר אסור ואם הבית של ישראל הוא יותר קרוב הבשר מותר וכן בכל מקום שהמצויין שוין או בני עיר אחת שוין או עוברי דרכים שוין יש לנו לילך אחר היותר קרוב ונמצא קרוב לישראל יותר קרוב לעכו"ם אסור אפילו קרוב לזה ואפילו הכי אם מחצה על מחצה הוי"ל ספיקא דאוריתא ולחומרא הבשר אסור , עכ"ל : **וכתב** ע"ב וז"ל ונמצאתי להרשב"א בתשובה כתי' שנשאל על מ' שהיה לו בשר מלוח יש הרבה על שנפסד מאד בריחו וטעמו לא מהריח אלא כאותו שקורין המכיר' וחתכו חתיכות דקות וקבעתי ואח"כ היו מחזיק מיס חמין להדיח קערות בתוך המיס ונמצא בתוך המיס חתיכה של בשר מצין אותם חתיכות וטעמו וריחו והדיחו קערות של חרס בתוך המיס אי חיישינן הדח חתיכה מעצמה אתיא או לא והשיב הרב ז"ל שאין להחיר משום נטל"פ דהדרבה כמה מגפים מתיים אותם לכתחלה בקדרה להטעים התבשיל אלא יש להחיר מפני שרוב המולחים ישראל מיהו והרי יש כאן חדתי לטיבותא רוב וקרוב עכ"ל , והקדיך הפר"ח לפלפל בדבריו וכתב במסקנא ואפשר שהרב נקט טעמא שרוב המולחים ישראל מיהו לרווחא דמילתא דהוה עובדא הכי הוה ואה"נ דבלא"ה הוה מתיר מעצמה דכתיבנא ע"ש , (יג) מיהו על טביעת עין זו כל אדם נאמן עליו כו' וא"ל מאי שנא ממילתא דלא מהדרינן בטביעת עין אלא לא"ח שאני הכא דאיסור מדרבנן בעלמא הוא ע"כ מהני ע"ב לכל אדם ע"ז , וכן נבי כיון כתבו תוספ' פ' אלו מציאות דף כ"ג ע"ב ובכ"מה דף ל"ה ע"ב דגבי בשר שנתעלם מן העין הקילו עפי , אף מה דלגבי אבידה לא הוי סימן גבי בשר שנתעלם מן העין הוי סימן , אבל בלא"ה לא ק"מ דהתם ממונא הוא והכא איסורא הוא ואי לאו דקושטא קאמר א"כ איסורא קטבל וא"ל למימר כלל דאית ליה טביעות עין , וכן בפ"בה ריש דף ל"ו גבי הא דאמרינן דבטביעות עינא שרי , כתב רש"י ומאבדה לא יעלינן דהתם משום חימוד ממון חיישינן דילמא משקר כו' ע"ש , וכן כתבו התוספ' בפ' בתרא דיבמות ופרק כל הגט דף כ"ו ע"ב ובהרא"ש והר"ן ושאר פוסקים שם כתבו להדיא דאפילו ע"ה יש לו טביעות עין כאן ובכל מילתא דאיסורא ולא דמי לאבדה מעצמה דאמרן ע"ש , וכן תירץ הלרשש ע"ש ,

והואיל דבהאי עניינא קיימינן אאמת מילתא בפ' אלו מציאות דף כ"ג ע"ב כתבו תוס' וז"ל מתרוצת של דגים הרי אלו שלו וה"ה מתרוצת של בשר כדאמר בתוספתא וא"פ והא אמרינן בפג"ה מתרוצים הוי סימן אי'ומא מימרא דרב וכתב הפר"ח ולריך לחזוק שכותתם היא תדע דאיסור בשר שנתעלם היכי אכיל ביטרא כו' עכ"ל ודברי תימה הם דהא הכיא דמתרוצים הוי סי'ומא מימרא דרב וכתב הפר"ח ולריך לחזוק שכותתם היא תדע דאיסור בשר שנתעלם מן הענין קיל עפי דהא אין לא ק"ל כותיה ומינה דאיהו דקאמר לה אינו אלא משום חומרא ומ"ה מני בסימן כל דהו דהיינו הרוגים אף לדידיה ע"כ , גם בפ' פרחי כהונה הקריך בדיבור תוס' זה , וכי נראה פשוט דל"ל במקום ד' ו' ומילתא בלשיה היא והלעת דברי תוס' הכי הוא וי"ל גבי בשר שנתעלם מן הענין הקילו עפי , ר"ל דבדבר מועט סמכינן , ואגב גרדא כתבו הכא ואין הלכה כרב דאפילו דבר מועט אינה לריכא לסימנא ובשר שמ"ה מותר מדקריך ורב היכי אכל בשרא משום דאזן שביר אזלינן , והכי מוכח מדברי תוס' דפ"בה דגזירתו שם אקושטא זו וז"ל וי"ל דהכא סמכינן בדבר מועט ע"כ ומה לא מידי משמע דבהכי אפרוק קושיא זו , ואתה תמע דעיקר הוא לא כתבו הילכתא שם ומכמו עמון אמה שכתבו הכא וק"ל , כתב המרדכי בפ"בה מעשה בא לידי בתרגולת שחוטה ונלחוה ביל עכו"ם בלא שומר ונסתפקו בדבר לומר שמא אחרת היא ונתחלפה והלכו לשוחט ושאלו לו אם שחט זאת התרגולת והשיב אין לי בה ע"ע אמנם עתה שחטתי תרגולת א' אבל בעל התרגולת היה מכיר אותה ואומר זאת היא והתרתי אותה כיון שבעל התרגולת" היה מכירה כדברי ר"ת דאחר ליח הלכתא כרב דאמר בשר שנתעלם מן העין אסור עכ"ל והקשה הרב בב"י דהא רב נמי מכשיר בית ע"ע דע"ע עדיף מסימן כדאיתא בגמרא ע"כ והאריכו מפוסקי העור והפ"ע בכונת המרדכי וכל חד בחבריה שדא ביה נרגא ותבריה ובאמת מה שכתב הב"ח בפירושו דכשהוליכה לשחוט היתה חיה ועכשיו היא שחוטה ליכא ע"ע לאחר שחיטה זה אינו דאפילו לאחר שחיטה איכא ע"ע כדאיתא בחמ' ביצה דף כ"ז ע"א דאמר רבה בר בר חנה אמר ר"י בדוקין שבעין כ"ע ל"ל דאסור משום דמסתמין כי פליגי במומין שבגוף , תירץ"י כגון שקלקה אזנו בשברה ידו דלא נסתנה בשביל הסחיטה , וכדאיתא בפ' בתרא דיבמות , גם מ"ש הע"ז לייסב דברי המרדכי דלרב בשולה בשר ע"י עכו"ם שם חשש שהעכו"ם החליף להגאתו אף בע"ע לא מני דשמא העכו"ם זייף ועבה ג"כ סימן זה אבל לרי לא חש כ"כ ולדידיה גם בשולה ע"י עכו"ם מני בע"ע , ע"כ הם דבריה ריש ורחוקים דמילתא דפשיטא דבכל גונא מני בע"ע , ולכולהו איה לנו פירכא לבר מה שפירש הפר"ח דברי המרדכי ליה פירכא וז"ל שכונת המרדכי היא זאת שהתרגולת שלחה ביד עכו"ם לשוחטה בלא שומר וכשהביאה לבית נסתפקו בדבר שמא החליפה העכו"ם והלכו לשוחט ושאלו לו אם שחט זאת התרגולת והשיב אין לי בה ע"ע אם איתה זאת אמנם עתה שחטתי תרגולת אחת לעכו"ם זה ובעל התרגולת היה מכיר אותה ואמר פוזאת היא והשאת איכא למיחש דילמא מתחלה העכו"ם החליף התרגולת של בע"ה בתרגולת שלו והוליכה לשחוטה שחוטה נמלר העכו"ם דילמא בני הבית יכירו בע"ע שאין זו תרגולת שלהם והלך נביתו ושחט הוא בעצמו התרגולת של בע"ה ולא הוליכה לשחוט לו משום טירחא לו מפני שחשש דדילמא יודע הדבר שאינו ב' תרגולים ומתוכו יתברר העניין שעשה והתרתי אותה למאי דקי"ל כלוי שתתיר בשר שמ"ל ולא חיים לחשש אפי' קצת רחוקות וכ"ש כי הני אבל לרב כיון דחיים עובא לבשר שמ"ה ובדבתיבנא לעיל בשם הירושלמי דשקלים ה"ל אע"ג דכל כי הני מילי הוו חששות רחוקות משום חומרא חיישינן להו ע"כ ואע"ג דכתב המרדכי בתרגולת שחוטה ונלחוה ביל עכו"ם בלא שומר לשוחטה ונסתפקו בדבר כו' וק"ל , בבית הילל הקריך ומזהיר על השוחטים אאל העכו"ם לרשום על הבשר דוקא הפרשה וגם כשר ע"ש והב"י כתב שלריך לכתוב עליו גם היום וכן כשאלתין עופות לשחוט ע"י עכו"ם כגהוג במדינת פולין ורוסיה לריך לכתוב השחט כמה עופות נשחט וגם היום עכ"ל , לק"הפ , כתב הגאון ח"ל סי' ל"ו וז"ל

שור שחוטו מסומן בלד אחד והקלב עכו"ס אתך השור לשמים והשוחטו אומר שמכיר בע"ע שהשני חלקים שור א' הם ועוד שהם מתאימות אין כאן בית מיחוש לשמא מכר אותו החציה לעכו"ס שהרי אין לו שום ריוח בדבר כיון שכבר מכור הוא לישראל מה לו לגרה ולמוכרה לעכו"ס דהא הדבר ברור הוא שאין העכו"ס קונים בשר ביוקר מן מה שקונים הישראלים אדרבה בכל המקומות הישראלים משלמין יותר דמים בעד בשר, ובתוספה להחליף ממנו ליכא למיחוש דהא עכשו רוחות שהיא שמינה כמו הכשירה ולשמא נגרך לבשר להטול ליכא למיחוש דבסביל זה לא יקח כל החציה עכ"ל לח"ה הגדפס בסוף מג"א פירוש על התוספתא ע"ש,

סד (א) אלו הבלשה מינין בלבד, וכל שאר בהמות טהורות נכללין תחת סוג ג' מינים הללו (ב) אבל בהמה עומאה כו' חלבם כבשרם

ר"ל אין בהם איסור חלב אלא איסור של בהמה עומאה, וכתב הב"ח דכ"מ לדין נמי שאלו היה בכלל חלב היה מותר לעשות בו מחורה אבל כיון שחלבם כבשרם דאסור משום בהמה עומאה אסור לעשות בהם מחורה עכ"ל, והאחרונים השיגו עליו דאפילו יש בהם משום איסור חלב לא מועיל להקל אלא להחמיר דהוי איסור מוסיף, וכתב הש"ך דכ"מ לתי שהות אשור לדבר אחד שאינו אשור לדברי' אחרי' ובדלקמן בסי' קי"ע ואם אוכל חלב של בהמה עומאה לא איקרי אשוד על החלב ע"כ, והע"ז כתב דכ"מ לעדר הגאה מכל דבר שאסור משום חלב מותר ליהנות מחלב בהמה עומאה שאינה אסורה משום חלב, מיהו מה שכתב הע"ז ומ"ה ניחא דלא כתב הגור גבי גיד דאינו נוהג בעומאה כמ"ש במתניתין דלדין אין כ"מ מזה לבזה לא שייך עדר הגאה מגיד דלרמב"ם בלא עדר נמי אסור בהגאה גיד הנשה זה כ"ל כבן מאד עכ"ל ואתה אני עליו הא לרמב"ם גיד הנשה מותר בהגאה והביאו הגור בסי' ס"ה וכתב עליו ולזה הסכים אדוני אבי הרא"ש ז"ל, ועיין בב"י, וכן פסק לקמן בס"ע סימן ס"ה ע"ש, וקושיתו במקומה עומדת, ועוד דלפי דבריו דלרמב"ם בלא עדר נמי אסור בהגאה גיד הנשה, פשיטא קשה דהו"ל למיכתב דאינו נוהג בעומאה וגיד הנשה מבהמה עומאה מותר בהגאה וכ"ע, והש"ך בנה"כ לא הרגיש בכל זה, (ג) דמרבינן ליה מדכתיב כל חלב וע"כ רלה לומר כוי שהוא ודאי בריה בפני עלמה שאינה ספק חיה או בהמה דאל"כ מי איצטרך קרא למעוטי ספיקא, ועיין בפ' בתרא דיומא, ובתוס' שם ועיין בפר"ח ס"ק ג', (ד) וחלב נפל כו' אין בו משום חלב אלא משום נבלה כו' אבל מדברי הרב המגיד משמע דאע"ג דאין חייב כרת על חלבו איסורא מיהא איכא משום חלב, ואע"ג דבלאו הכי אית ביה מלקות משום לאו דנבלה כ"מ בזה דאית ביה נמי איסור חלב למאי דכתיבנא לעיל בס"ק ב' ע"ש וזהו טוענת רמ"א בהג"ה והאחרונים תפסו עליו בכדי והמחבר לא כיון אליו בדעתו ודו"ק,

(ה) חלבו וה"ה גידו, (ו) מותר דנפקא לן מכל בבהמה תאכלו, (ז) אלא טעמא כמו שכתבתי למעלה בסעיף המסוך רלה לומר דוקא כלו לו חדשיו ויצא ממעי אמו נולד איקרי ושם שור נקרא עליו אבל לא במעי אמו (ח) אבל הפרים על גבי קרקע אסור, ובס"ע כתב וי"א אם שלמו לו חדשיו ומצאו מי אע"פ שלא הפרים על גבי קרקע חלבו אסור וחייבין עליו כרת ומוליאין ממנו כל האוסרים והקרומים האסורים כשאר הבהמות, ופסקו האחרונים כי"א אלו, וכ"ש גידו דאסור וע"ל סי' ס"ה ס"ז, ודלא כהמחבר, (ט) דכיון דטעון שחיטה משום מרמית הענין כו' אף אבלו אסור מהאי טעמא, ולפי זה קלוע בן פקוע בשאר מותר בלא שחיטה אבלו נמי מותר וכ"כ הרשב"א בת"ה בשם הרמב"ן ז"ל, פר"ח, (י) אבל אבלו והגיחו בפנים כו' הרי זה ניתר בשחיטת אמו ומותר כו' ואפי' להי"א שהבאתי לעיל בס"ק ח' דשאני התם שהגיל חשוב אבר בפני עצמו לענין זה אבל חלב שנחתך ממנו ונשאר במעי הבהמה הרי הוא בכלל כל בבהמה תאכלו ב"י, ודוקא מבן ע' אי משום דקי"ל כר"י דחדשים גרמי אבל תלש מבן ח' אי אי אם מבן ע' אמ לא אסור משום חלב אלא משום בשר שיצא חוץ למחיצתו דלכ"ע אין חדשים גרמי בלא חיות פר"מ, (יא) חלב המכסה את הקרב ובכלל הקרב הוא הכרס והמסס ובית הכוסות וכמו שכתב המחבר לקמן בסעיף ח', (יב) פירוש שהוא פרוש כשמלה על הקרוס בענין שבשנקלף הקרוס נקלף עמו, רש"י פי' קרוס ונקלף קרוס דק יש עליו ונקלף הקרוס מעל החלב שאינו אחוק בו ע"כ ואפשר שלא פי' כן אלא בדברי ר' ישמעאל אבל בדברי ר"ע ר"ל קרוס התחתון, וכדפירש"י דאל"כ הול"ל קרוס ונקלף ותתב וכן ערלה דעת הגור וכמ"ש הב"ח והע"ז ע"ש, (יג) בין בשור בן בקר ועז, וה"ה של שאר בהמות טהורות, (יד) ויש מתירין אותו מפני שמחשבין אותו לחיפוי בשר גמור וכן המנהג בחשבנו, רק קלת מן הקרוס בעל החלב הכסלים הנשאר בראש הדפנות על הכסלים הנשאר שם בראשה וצריך להסיר אותו הקרוס משם רמ"א בהג"ה, ואם נמלאו בבהמה לעשות יחירות כגון ב"ג או י"ד בכל לד וכולן חומות

סד איזה חלבים הם המותרים והאסורים לאכילה ובו כ"א סעיפים

א כתיב כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו לפיכך אין חייבין משום חלב אלא על (א) אלו השלשה מינין בלבד (ב) אבל בהמה טמאה וחיה בין טהורה בין טמאה חלבם כבשרם ועל אלו השלשה מינין חייבים משום חלב בין שחוטה בין נבילה בין טריפה שכן כתוב בתורה בפירוש וחלב נבילה וחלב טריפ' יעשה לכל מלאכת ואכול לא תאכלוהו וכי חלבו גם כן אסור מן התורה (ג) דמרבינן ליה מדכתיב כל חלב (ד): וחלב נפל מאלו שלשה מינין שלא כלו לו חדשיו אין בו משום חלב אלא משום נבילה דלא מיקרי לא שור ולא שה שאין נקרא שור או שה אלא על ידי לידה דכתיב שור או כשב או עז כי יולד לכשיולד הוא שור או כשב והרי זה לא נולד אלא הפילה אבל אם כלו לו חדשיו יש בחלבו משום חלב שכיון שכלו לו חדשיו ויצא ממעי אמו נולד איקרי ושם שור נקרא עליו דשור בן יומו קרי שור וכן כבש ועז:

ב אבל השוחט בהמה ומצא בה עובר ל"ש בן ח' ל"ש בן ט' בין חי בין מת (ה) חלבו (ו) מותר שמעתי טעם דחלב השליל מות' לפי שאין בשליל חלב המכסה את הקרב ולכך כל חלבו מותר כיון שעיקר החלב אין בו וג"ל דהבל הוא דאע"פ שאין רואין בו חלב שמן מכל מקום השמלה פרוסה עליו כמו בבהמה והוא חלבו (ז) אלא טעמא כמו שכתבתי למעלה בסעיף הסמוך וסימן י"ג סעיף ב' והא דחלב שליל בן תשעה חי מותר דוקא שלא הפרים על גבי קרקע (ח) אבל הפרים על גבי קרקע אסור (ט) דכיון דטעון שחיט' משום מראית העין כמו שנתבאר לעיל סימן י"ג אף חלבו אסור מהאי טעמא:

ג הושיט ידו למעי בהמ' ותלש חלב מבן תשע חי שבתוכה והוציאו לחוץ חייבין עליו משום חלב כעל חלב בהמה גמורה דכיון שהוציאו ממנה בחייה וגם כלו לו חדשיו דוי כמו לידה להקרא חלב שור אף על פי שלא נולד ממש ודוקא כשהוציאו לחוץ (י) אבל תלשו והניחו בפני'ואח"כ שחט האם הרי זה ניתר בשחיט'אמו ומותר מדכתיב בבהמה תאכלו דהוי כחתיכה אחרת שנחתך מן העובר והניח' בתוכה שמותר מטעם זה כמו שנתבאר לעיל סימן י"ג סעיף שני וסי' י"ד סעיף ו':

ד איזהו חלב (יא) חלב המכסה את הקרב כתיב בתורה בפי' וכל שהוא דומה לחלב המכסה את הקרב הוא נקרא חלב והוא שיהא תותב קרום ונקלף (יב) פיר' שהוא פרוש כשמלה על הקרום בענין שכשנקלף הקרום נקלף עמו ואינו אדוק כל כך ושלא יהא בשר חופה אותו:

ה חלב האליה מותר ואף על גב שנקרא בתורה חלב חלב האליה איקרי חלב סתמא לא איקרי ואין פירושו מלשון חלב אלא משום שקרב לגבי המזבח בבבשים שקראו חלב שפירושו טוב כמו חלב האר' וחלב כליות חטה שפירוש' טוב האר' טוב הכליות שאין דבר טוב אלא המורם לשם כמו שנא' גבי מעשר בהרימכם את חלבו ממנו ולומדים זה מדכתיב כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו דהאי שור וכשב ועז יתירה הוא דה"ל למכת' סתם כל חלב לא תאכלו ואנן ידעינן דבבהמה קמיירי מדכתיב בפ' קדשי' כל חלב לא תאכלו בענין הקרבנות ודבר הלמד מעניינו הוא שלא אסרה תורה אלא חלבים הקרבים לגבי מזבח וחיה אינה קריבה ולמה הוצרך לפרש שור וכשב ועז אלא להקישן להדדי לומר איזה חלב אסרתי לך דבר השוה וקרב בשלשתן אבל חלב האליה אינה שוה בשלשתן שאינו קרב אלא בכבש בלבד, ואין נקרא חלב האליה אלא האליה עצמו ושומנו אבל החלב שבאליה לצד פנים הוא חלב גמור ואסור ויש שם חוטין באליה הגדלין והנמשכין וגם אותם צריך לנקר מפני שיונקין מחלב הכליות:

ו חלב שעל הכסלים וקרום שעליהם אסור והוא מחלב שתחת המתנים על שתי הכליות שבו.

ז ומדכתיב בתורה גבי שתי הכליות החלב אשר עליהם אשר על הכסלים על הכסלים משמע ולא שכתוך הכסלי' הלכ' כל חלב שהבשר חופה מותר פי'בשעה שהבהמה הולכת בחייה ואבריה נעים ומתפרקים הנה והנה והחלב שתחתיהם פעמים מתכסה ולפעמים מתגלה במעיה וכל מה שמתגלה בשעת ההליכ'ופירוק אבריה אסור וכל מה שנשאר מכוסה בשעת ההליכה ואינו מתגלה מותר ולפי שאין הכל בקיאין באיזה מקום אברי הבהמה מתפרקין בחייה וגם בקצת מקומו' שמתפרקין בחייה ומתגלה החלב שתחתיה כשתמות הבהמה ומתקרר הבשר ידבק בשר בבשר ומתכסה החלב שתחתיו ואינו נראה עד שיתפרק הבשר מן הבשר ואף על פי כן הרי זה אסור שאין זה חלב שהבשר חופה אותו שהרי בחיי הבהמה הוא מגולה ואין להתיר חלב שתחת הבשר אלא אם כן הבשר מקיף אותו מכל סביביו ולא יראה עד שיקרע הבשר הילכך חלב שבעקרי הירכים ומחבר אותם בפנים וכן חלב שתחת ראש המתון שקורין לונב"ל ובלשון אשכנז לערווי"ץ והו' מחובר תחת האליה מלמעלה כל זה בכלל חלב שעל הכסלים הוא ואסור וגם הקרומים שעליהם אסורים וכן אצל חוט השדרה בגמר הצלעות בראש הכסלים בין אותו בשר ובין פני הבשר הסמוכי' לעור יש כמין שומן והוא נקלף בסבין כמו שהחלב נקלף יש לנקר אותו כולו שהוא מתגלה גם כן בשעת הליכת הבהמה ואסור (יג) בין בשור בין בכבש ועז שהתורה לא חלקה ביניהם ואותו חלב שתחת הקרום העב הנשאר בראש הצלעות בחלק הפנים בסופן יש אוסרין אותו לפי שאותו קרום העב אינו חשוב להם חיפוי בשר ויש מתירין אותו מפני שמחשבין אותו לחיפוי בשר גמור:

ח חלב שעל הדמסס ובית הכוסות אסור וחייבים עליו כרת שהוא בכלל חלב המכסה את הקרב שהרי הוא פרוש עליהם כשמלה כמו חלב שעל הקרב עצמו שהוא הכרס: וכן

ט וכן כל החלב הדבוק בכרס תחת הפריסה נוהגין בו איסור
וכ"ש הקרום הפרוס עליו אלא שדבוק בכרס קצת ואינו פרוס
כ"כ כשמלה מ"מ אסור וכן המנהג בכל מקום (טז) חוץ מבני
ריינוס שנוהגין היתר במקצת ואין מוחין בידן שסבר הורה להן זקן
ובכל מקום שנוהגין בו איסור דינו (טז) כשאר חלב לבטלו בששים
אבל מכל מקום (יז) אין אנו אוסרין כלים של בני ריינוס דהואיל
והם נוהגין בו היתר אנן לא ניקום ונאסר כליהם :

י קרום שעל דד הטחול (יח) והוא הצד העב והגס שבו חייבין
עליו מפני שהוא מחובר שם לכרס ולחלב ויונק ממנו וחכמים
אסרו גם כן שאר כל הקרום שעל כל הטחול אפילו שלא כנגד
הדד (יט) ואסרו גם כן החוטין שבו מפני שראשיהם סמוכין לחלב
ויש להם מקצת יניקה ממנו לכן צריך לנקר אות' ולשרש אחריהם :

יא וכיצד משרש אחריהם בתחלה נוטל את ראש הגיד שבתוך
הטחול ומושך אותו ונמשכין עמו שלש חוטין שבתוכו ויזהר
שלא יפסוק שום חוט מהם ואם יפסוק א' מהם ישרש אחריו
ויטלנו :

יב הכוליא יש עליה שני קרומין העליון הוא חלב גמור וחייבין
עליו והתחתון והחוטין שבה אסורים מדרבנן מפני שהם
קרובים לחלב (כ) ואין חייבין עליהם ולובן שבתוך החריץ ומתפשט
והולך בתוך הכוליא מותר מן התורה שחלב שעל הכליות אמרה
רחמנא ולא שבתוך הכליות מ"מ לכתחלה צריך לחטט אחריו ולנקר
אותו מד"ס ואם נצלו או נתבשלו ולא שרשו אחריהם לא אסרי' לו
ודוקא מה שבתוך הכוליא אבל מה שעל הכוליא לבולי עלמא
אסור :

יג חוטין שבחלב אסורין דינקי מחלב ואין חייבין עליהן דחלב אמר
רחמנא ולא חוטין (כא) וכן חוטין שבעוקין אסורין והם חמש
שלש מימין ושני' משמאל השלשה שמימין כל אחד מתפצל לשנים
שנים והשנים שבשמאל כל א' מהם מתפצל לג' ג' וראשו הא'
מחובר לשדר' וראשי הפיצולין נדבקין תחת החזה בראשי הצלעות
ואותן ראשי הפיצולין מצויין בחצי הבהמה שלפני' ואי משלפי' להו
חמימי משתלפי ואי לא צריך לזהר לחטט אחריהם משום דינקי
מחלב ואם הם שרויין במים הוו להו כחמימי ומשתלפי :

יד הקיבה עשויה בקשת ויש בה שני מיני חלבים שמבחוץ עשוי
בקשת שהוא מקיף את הקיבה מבחוץ (כב) ושבפנים עשוי
ביתר ומדכתיב בקרא את כל החלב המכסה את הקרב מרבינן חלב
הקיבה לאסור וקי"ל שלא ריבתה התורה לאסור אלא אותו חלב
שעל הקשת שהוא אסור מן התורה מפני שהוא דומה לחלב גמור
ומונח סמוך לו ויונק ממנו (כג) ומד"ס נהגו לאסור ג"כ אותו שעל
היתר ואין להקל בו :

טו (כד) וגם בדקין בתחלת יציאתן מן הקיבה עד אמה יש בהן
חלב שגם הוא אסור מריבוי דכל החלב המכסה את הקרב
שהוא דומה לו וצריך לגוררו עד אורך אמה ויש אומרים שאותה
אמה שרבתה התורה ברבוי דכל היא בסוף המעים במקום שיוצא
ממנו הרעי הלבד ניהגין לגרור אורך אמה מכאן בתחלת המעים
היוצאין מן הקיבה ואורך אמה בסוף המעים שקורין טבחיא ומה
שביניהם הוא נקרא שומן ומותר ובלבד שינקרו אותו מן הורידין
שבו ויש אומרים שאין צריך אמה ממש לכך נהגו להקל למדוד
בזרוע

דומות זו לזו נמצא כתוב בשם מוה"רר שכנא מלובלין שכולן מותרין דמ"
מותן הסמוך לאמורים ומביאו הב"ח , והבאתי לעיל בסי' כ"ד וכ' כתב
בתשובת מ"ב סי' ס"ז וכתב שם דנוהגין בכל בהמה להמיר אלא מ' ומכאן
ומכאן לחלק האחוריים ולא מצאתי בכל החבורים כן ומיני יודע למה נהגו
כן כו' ע"ש (טו) אוך מבני ריי"עוס כו' כתב הב"י שלדברי הכל צריך
להסיר הקרום שתחת המכסה ולא נחלקו אלא בחלב שתחת אותו הקרום
ע"כ (טז) כשאר חלב לבטלו בס' , כתב הע"ז מ"מ כ"ל שאין אומרים בו
תחיכה עצמה נעשית נבילה להצריך ס' נגד כל החתיכה שזה החלב דבוק בו
אם אין בו עצמו ס' מאחר שריבוי הפוסקים ס"ל דלא אמרינן תחיכה עצמה
נעשה נבילה אלא בנבר בחלב כרבינו אפרים לקמן סי' ק"ב , וכן מצאתי
לרב"ל פמ"ע סי' כ"ד מעשה דכל שאין נותן טעם אין איסור מן התורה
אלא מדרבנן נזרו בזה דתחיכה עצמה נעשית נבילה ומאחר שאחריהם אוכלין
זה החלב כרבינו יואל על כיולא בזה לא גזרו ע"כ , ומ"מ כתב שם
שנוהגין מה שאנו קי"ל חלב עהור מותר הנקב כדאיתא ר"ס מ"ו ואף חלב
זה אינו עהור לענין שיכול להתוח הנקב כיון דלרבינו אפרים חלב מן
התורה הוא ועונש כרת עכ"ל הע"ז , וגרסא דלפ"ז בחלב הקיבה שעל
היתר דקי"ל לעיל סי' מ"ח דסותם הנקב אע"ג דיתבאר לקמן בסי' זה
כ' י"ד דחלב שעל היתר אסור , מעשה לפי שאמרינן בגמרא שבני מ"י
אוכלים אותו שעל היתר אלא שבני בבל נהגו לאיסור לכל הפחות מהני
גם לבני בבל שמתיר בסתימת הנקב וכמ"ש לעיל בב"י ובע"ז , כ"ש הוא
מהכא דלא אמרינן בחלב שעל היתר תחיכה עצמה נעשית נבילה ודו"ק ,
אבל תמה אני הא בחלב הקיבה שעל היתר איפלגו ר' ישמעאל ור"ע בפמ"ע
ובני מ"י נהגו כדברי המתיר ובני בבל נהגו כדברי האוסר ואמר רב נחמן
על חלב שנהגו בו היתר בני מ"י אינהו מיכל אכלי ולדידן מיסתם נמי לא
סתים ופיר"שי מיכל אכלי ליה דקסברי חלב טהור הוא ולדידן אפי' מיסתם
נמי לא סתים בתחיכה לדידן בני בבל נהי דלא אכיל ליה לכהי מיהא מחזקינן
ליה בחלב טהור להיות סותם , והביאו ב"י לעיל סי' מ"ח וא"כ בל"ד נמי
ניתא הכי נהי דלא אכלי ליה לכהי מיהא מחזקינן ליה בחלב טהור להיות סותם
ואפשר לישב הואיל דבני ריינו"ס לא נהגו להיתר אלא בתקלת קהילו' ובתקלת
קהילות שם נהגו איסור לכך לענין זה בחלב טתא מחזקינן ליה וק"ל ,
והפר"ח הפריז עוד יותר על מהותו וכתב על דברי ע"ז ורש"ל ו"ל ,
ולדידי מסתברא דכיון דלדידן חלב גמור הוא ועונש עליו כרת
דאמרינן ביה תחיכה עצמה כ"כ כשאר איסורין ע"כ אבל אינו אין לנו אלא
פסק רש"ל וע"ז להקל , ומיהו י"ל דאף הפר"ח מודה בחלב הקיבה שעל
היתר דקי"ל דסותם הנקב ומחזקינן לענין זה חלב טהור דגם לענין זה
דלא אמרינן ביה תא"ל מחזקינן ליה בחלב טהור ודו"ק , (יז) אין אנו
אוסרין כלים כו' ז"ל הב"י מ"כ בשם ספר אגודה בערפורט נוהגים לאסור
ובאחר הקהלות נוהגים להתיר אחסם אלו אין נמנעין מכלי' של אלו
ומביאוליהם אך הכרס אין אוכלים בבואם לקהלותם עכ"ל וכן הוא בחדושי
אגודה הגדפסים בסוף תשובת מהרי"ו ובאגודה פ' גיד הנשה סי' פ"ט
ומשמע דאפילו יש תערובת מחלב הדבוק לכרס בחבשיל ואינו בטל בחבשיל
אין נמנעין מלאכול ש"ך , וזה אינו נכון הניחא למ"ד טעם כעיקר דרבנן
אבל לדידן דקי"ל טעם כעיקר דאורייתא אין להקל ועיין בפר"ח , אבל
מעשה רש"ל ניחא דרש"ל כתב הא דאין נמנעין מכלים של אלו ומביאוליהם
אלא מהכרס דמסתמא המעט חלב שעל הכרס הוא בטל בששים נגד הכרס
והמרק והלפתן שנמנו ע"כ ואין להקשות הא כתב הרב בהג"ה סי' ק"ב
העיף ע"ז והמחבר סי"ן דמי שנזהר מפת ס"ע ואוכל עם אחרים שאינם
נזהרים מותר לאכול עמהם משום איבה וה"ל יאכל עתהן דשמי אתם דפת

עיקר הסעודה התירו לו משום איבה כיון דלא חמיר איסורא וכמ"ש הר"ב שם ס"ך , וכתב תלוקי דינים יוצאים מתשובת מהרר לוי ן' חביב סי' קכ"ז
והביאו הש"ך בסי' קי"ע תוכן דבריו בקיצור ז"ל והוא מי שנהג איסור בחינו דבר מחמת שסובר שהיין כן ואוכל בבית מי שמתירו אז אם האיסור ניכר
להאוסר מותר להמתכיל להאכילו דמי לא ס"ל לא ליכל אבל כשאינו ניכר האיסור אסור ואסור לבשל לו בכליו אפילו אין ב"י ואע"ל שאסור להאוסר
לומר להמתיר לבשל לו בכליו שאינן ב"י אבל כשהמתיר מבשל לבאתלה לו ולטורף אחרים ג"כ מותר דהוי כדעבד והאוסר דבר מחמת מנהג אבותיו ובני
מדינתו שנוהגין כן אסור להמתיר להאכילו אפילו האיסור ניכר אע"ג שהיה אוסר עצמו יכול לקחתו כמו איסורא של מושיב כוס יין לחזיר דקי"ל דאע"ב
דהגזיר יכול לקחתו אסור מדרבנן ויכול האוסר לבשל לכתחלה בכליו של המתיר שאינן ב"י או בשתה כלים דקי"ל נמי שהם אינם ב"י דלא קבלו עליהם
המנהג להתיר כ"כ ואם בעל הכלי לפניו צריך לשאלו אם הוא ב"י או לא ואם בעל הכלי הוא חשוד מ"ל לשאולו אבל אם הוא אחר מעצמו או שאלו
ואמר לו שמכינן עליו אם הוא ב"י או לא וכל זה לענין הכלי אבל אסור לאכול האוסר מבישולי המתיר אם הוא חשוד ע"פ דבריו שאומר שאין בו דבר איסור
אם התבשיל הוא מדבר שדרך לאת בתוכו אותו האומן אבל אם אינו ודאי חשוד רק שהם בן אדם עם הארץ יכול האוסר להתאכסן אצלו אפי' אינו אכסן
ובקי בדיניה אם הוא יודע שהאוכל אוסר אותו מאכל בין שאיסורו מחמת מנהג בין מחמת שסובר שהיין כן , וכל זה בשתה אבל אם יש מנהג ועשו
כמנהגם כגון בעריפות ריי"עוס יש קצת מקומות שנוהגין איסור בחלב שעל הכרס וכשבאין למקומות הנוהגים היתר אוכלין מבישוליהן מהמרק או מהבשר
שהבשל עם האיסור וכ"ש שמשתמשין בכליהם שהם ב"י ודוקא שיהא המנהג באוכל כגון באותן המקומות הנוהגים איסור הם באותה מדינה שנוהגים היתר
ומנהגם לאכול מבישוליהן אבל אם המנהג בתאכיל לבד אינו מנהג ; ולכן מי שהוא מתדינה פולין וכיוצא בו שאין להם אותו מנהג כשבא להמקומות
הנוהגים היתר אעפ"י שנוהגים להאכיל להמקומות הסמוכין להם הנוהגים איסור אסור לו לאכול מבישוליהן , זה העולה מתשובת מהר"ל ן' חביב ,
וכ"כ האו"ה סוף כלל י"ד בתנהג חלב שעל הקיבה ע"ש מיהו דאסור לאכול דבר האסור מחמת מנהג אבותיו ובני מדינתו דוקא בשאין נראה לו היתר בדבר
אבל כשנראה לו היתר בדבר ובא מתקום שנהגו איסור ליתקום שנהגו היתר יכול לאכול וכ"כ רא"ן והמרדכי והאגודה פ"ק דיבמות ומשמע אפי' דעתו לחזור
לתקום שנוהגים איסור כיון שע"ל שהוא מותר עכ"ל הש"ך (יח) הוא הלב העב והגס שבו ולאפוקי מר' יהודה שכתב דהיינו החד שלו ר"ל מקום החד שבלב
הגם שבראשו הוא חד והלב האחר נקרא דק , ומשמע דבין הלב הדבוק לכרס ובין הלב האחר שאינו דבוק לכרס בחלק הגם הכל מיקרי לב הגם לענין
זה וחייבין עליו , ע"ז ורש"ל , ובתב הע"ז דכיון שכל הקרום של הטחול יש בו עכ"פ איסור חלב ע"כ אם ניקב הכרס אין מועיל סתימות הטחול ,
וכתב רש"ל מעצה בטחול שנלה בלא ניקוב והתירה מוה"רר משולם וחבריו משום דבטל חלב הטחול בטחול עצמו ובחלב הטהור שבו עכ"ל ועיין בסי'
ע"ד מ"ש שם בשם הע"ז , (יט) ואסרו ג"כ החוטין האסורין משום חלב אינן אלא הרחקה מדרבנן דחלב אחרים תורה ולא
חוטין פר"ח , (כ) ואין חייבין עליהן דחלב אחר רחמנא ולא חוטין וכבר בסעיף קטן הקודם לזה כתבתי זה בשם הפר"ח ג"כ , (כא) וכן חוטין
שבעוקין אסורין כו' פי' עוקין הגיד והוא בחלין של אחור ומשכין החוטין בחלי של פנים וזהו מ"ש התחבר ואותם רחלי הפיטו"ין כו' ולפיכך צריך
לחתוך אחריהם בחלי של פנים ובחלי האחר של האחוריים פר"ח , (כב) ושבפנים רצה לומר שבפנים לענינו הקיבה , (כג) ומד"ס נהגו לאסור כו'
ולענין סתימה בנקב עיין לעיל בסי' מ"ח , (כד) וגם בדקין בתחלת יציאתן כו' מתחלת הסעיף עד גם בדקים הנכלים הם דברי רמ"א בהג"ה ,
אבל שם דבריו סתומין הן והמחבר ביאר כונתו בבאר היטב ע"ם ודו"ק ,

(כה) שהחלב המכסה כו' שוכב ונוגע שם אבל רמ"א בהג"ה כתב הנעשה משום דקלף מן הקרום שעל חלב הכסלים נשאר בראש הדפנות על הכסלים הנשאר שם בראשה ובשביל זה צריך להסיר שם הקרום ע"ש ולא ידעתי מאי פגם ראה המחבר בדברי רמ"א לאחורי בתר טעמא לאחריה, (כו) לנקר ממנו הקרום אלא הכבד, רש"ל פג"ה סי"ד הביא דעת רבינו ברוך דאם אין בחתיכה עצמה דהיינו כל מה שהדבוק לקרום שאינו נגע עגד הקרום צריך שאינו נגד כל החתיכה דחתיכה עצמה נעשית נבילה וכ"כ בשם כתבי מהרא"י דלא מהני מה שהוא חלב כתוב דלא קי"ל כאותו תירץ בגמרא, (כו) וכדי שלא יבואו לטעות יש ליעול שמיהם, כתב הט"ז פשוט הוא דבדעבד אין צריכין שאינו רק נגד לו הכבד ע"כ, ואפי' להמערפות שאינו מהני הקרום זה בדעבד כנ"ל, (כח) ואפילו בכלי כו' מבואר בגמרא שאף אם מייחד כלי מ' ומהר להדיח בו בשר תחילה ואח"כ חלבים וכן בסכין ומהר לחתוך תחלה בשר ואח"כ חלבים דלא מני בהכי וצריך ב' כלים וב' סכינים, פר"ח, (כט) מפני שנותנין בגד כו' וגם לין מחתכין בו חלב שאסור מן התורה אלא גורר אותו בסכין ואין בו דוחקא דסכין, ואעפ"י שבשמונית הגיד ח"ל שאינו חוזר ומנקר ישראל קדושים הם שהחמירו בו ולא החמירו בסכין ואפילו משחכת דאית בה דוחקא דסכינא בדעבד מותר בהדחה שהרי ישראל נהגו להדיח הבשר עור בשם בע"ה, והרש"בא בת"ה ובתשובה סי' ס"ז כתב אלא הסריכו ב' סכינים אלא בחתיכת חלבים גמורים אבל גיד ושומנו אין שמנין כ"כ שיהבק מהם ע"ג הסכין. (ל) אין פורשין הכסלים כו' כתב הרב בס' כ"ה בשם רבינו ירוחם וז"ל נהגו מנקרי הבשר לקלוף ולהסיר קרום שעל הבשר שנוכב עליו הכסלים ויפה הם עושים כי אותו קרום אסור מחמת החלב שעליו עב"ל, פר"ח, (לא) שהרי יש מתירין אפילו בלא קליפה, פי' במליחה אבל בביטול ואמי צריך ס" ואמרינן בו חתיכה עצמה נעשית נבילה כמ"ש בירורת הכבד בשם רש"ל, ט"ז, (לב) אין משהין בשר ג' ימים שלימים בלא ניקור כו' אע"ג דכבר כתבוהו דין זה לעיל בס"ע נאמרה ונשנית בשביל דבר שאחדש בה דהיינו בדעבד מותר ע"י צלייה ולא בביטול משום דס שמתקשה בחומה ואינו יוצא ע"י מליחה כי אם ע"י צלייה, וק"ל, (לג) קנקנים וחביות של עץ כו' כ"כ הריב"ש בתשובה סי' שמ"ט וז"ל דמה שמשמין חלב בין נסר לנסר בקנקנים של עץ בהדקים כדי שלא יגעף היין אין בכך כלום לפי שטבע היין שמתרחק מן החלב ואפילו נגיעה אין כאן, ועוד דהיין הטוגע בחלב כבר הוא מתערב עם היין האחר ואין זה כמבטל איסור לכתחלה כיון שאין כוחו לבטל ולהמות מן האיסור אלא כוחו לתקן הכלי ולהדביק הדקיו ורחיה לזה מכלי מדין שאמרה התורה להגעילן ובודאי בב"י דבר הכתוב למתן דס"ל גע"לא מותר וא"כ למתן דאית ליה דאין מבטלין איסור לכתחילה הא איסורא דאורייתא מה הועילה ההגעלה ואלא אפילו היה במיס שיעור לבטל פגיעת הכלי עדיין המיס אסורין וחוזרין ואוסרין הכלי הנגעל ואין כאן הבשר אלא שאין זה נקרא מבטל איסור לכתחלה כיון שאין כוחו אלא להכשיר הכלי ע"כ, מ"ש דכלי מדין בב"י דבר הכתוב כן מבואר בס"ש בשילטי מס' עבו"ס, ומ"ש מה הועילה ההגעלה ואלא אפילו היה במיס שיעור לבטל פגיעת הכלי עדיין המיס אסורים וחוזרין ואוסרין הכלי הנגעל ואין כאן הבשר, ראה לומר עדיין המיס אסורין • עדיין המיס מעורבת באיסור ע"י פגיעת איסור מהכלי וחוזרין ואוסרין הכלי הנגעל שהאיסור היוצא ע"י הגעלה חוזר ונבלע בכלי ואין כאן הבשר דאין מבטלין איסור לכתחלה, אלא שאין זה נקרא מבטל איסור לכתחלה כיון שאין כוחו אלא להכשיר כלי, כנ"ל כוחו, וכ"ת דילמא נעולם בעלמא אף שאינו מכוון ליהנות מן האיסור אסור לבטלו, ובכלי מדין שאני דגלי קרא דמהני זה אינו דכל היכא דאיכא למידרש טעמיה דקרא דרשינן ולהכי אמרינן שם טעמא הוא משום דאין כוחו אלא להכשיר כלי אין זה נקרא מבטל איסור לכתחלה וק"ל, והפר"ח האריך לפלפל ולאמוה עליו ואפע"ל כל אמיהותיו אמיהות שאין מתקיימות הן ולא ירד לכונת דעתו כלל אמנם בעיקר הדין מודה וכתב וז"ל בכל שאין כוחו לבטל האיסור וליהנות בו אלא מיקרי מבטל איסור וכמ"ש הב"י לקמן בסי' פ"ד בשם הא"ח על דבש שנפל בו נמלים שיתמס הדבש עד שיהא ניתך ויסננו ואין כאן משום מבטל איסור שאין כוחינו אלא לתקן הדבש ע"כ והכי מוכח מהא

בזרוע אף על פי שאינו אמה מצוצומת דרך הטבח שמושך הדקין בעודן חמין והחלב הצריך גריר' נשמט מהם ונשאר בהדור' דכנתא הלכך הבא לאכול מן הדור' דכנתא יגרור אורך אמה מן החלב לצד הקיבה והחלב שבסיף המעיים שקורין טבחיא אין גוררין אותו לגמרי לפי שיש שם חלב טהור אלא מסירין הקרום הארוך עם חלבו שאינו דבוק עם הכרכשתא כשאר שומן: יש נוהגין בעגל לקח הקרום מעל כל הדקים של הדורא דכנתא משני צדדיו ובכבש אין נוהגין כן אבל הטעות אתם כי יש לקח הכל מן הכבש כמו מן העגל משני צדדין גם בראש הכסלים סמוך לדפנות במקום שתולין בו הפנים של הבהמה צריך לקלוף שם קרום (כה) שהחלב המכסה את הקרב שוכב ונוגע שם: היותרת והוא הבשר המחלק וחוצץ בין הריאה לכבד צריך (כו) לנקר ממנו הקרום' לצד הכבד מפני שהחלב הגדול המכסה את הקרב שוכב ונוגע שם ולצד הריאה מותר שבאותו צד אין שום חלב (כז) וכדי שלא יבואו לטעות יש ליטול שניהם משליכין אותו כולו ויש מהן שסוברין מפני שהוא כולו אסור משליכין אותו אכל אינו כן אלא בדי שלא להטריח את עצמן בניקורו נהגו להשליכו ובצד האחר של היותרת לצד הריאה אין שם שום חלב כי השמנונית שסביב הלב ושעל הצלעות בין קטנות בין גדולות ועל החזה בפנים שומן הוא ולא חלב ומותר הבל אלא שצריך להסיר החוטין הסמוכים לחזה כמו שנתבאר לעיל:

טז אין מולחין החלבים עם הבשר שבח המלח מרתיח ומבליע טעם החלב תוך הבשר ואוסר אותו ומשום שאסור החלב חמור הוא שהתורה חייבה עליו כרת יש לזהר גם כן שלא להדיח החלבים עם הבשר (כח) ואפי' בכלי שהדיח בו החלבים לא ידיח בו הבשר אח"כ וכן בסכין שחתך בו חלבים לא יחתוך בו בשר:

יז ומן הדין היה להם לטבחים להיות להם שני סכינים אחד להתוך בו בשר ואחד לחתוך בו חלבים אבל לא נהגו כן שרוב מנקרי הבשר אין להם אלא סכין אחד ונהגו בו (כט) מפני שנותנים בגד על יריכים וכל פעם שנוגע הסכין בחלב מקנחן ורגילים הם לקנחו הרבה פעמים ונכון שילמד אדם לבני ביתו ששיפשפו הבשר במים יפה יפה כשמביאין אותו מן החנות לצאת ידי ספיקא:

יח (ל) אין פורשין הכסלים על גבי הבשר בעוד שהחלב שעליהן חם ולא נצטנן לפי שהחלב נימוח ונבלע בבשר:

יט אבל לאחר שנצטנן אין לחוש כדכתיב וישימו החלבים על החזות וכן יש לנקר הבשר תוך ג' ימים מן החלב שלא יתקשה החלב שכו ומ"מ אם לא נקרו תוך שלשה ימים אין לאוסרו אלא מנקרו אחר כך ושרי שכל הדברים האמורי' ה"מ לכתחלה אבל בדעבד אין דברים אלו אוסרין את הבשר שאינם מבליעים טעם החלב בבשר מכל מקום צריך להדיחו ולשפשף את הבשר יפה יפה אם נעשו דברים אלו משום מעט החלב שנתלבלב. ונדבק בו ומלמדים את הטבחים שלא יעשו כן עוד:

ך אין מולחין את הבשר קודם שיסירו ממנו את החוטין והקרומין האסורין ואם מלחו מסירין אח"כ ואפילו היה בהם גיד הנשה מסירו אחר שנמלח ומבשל הבשר אף על גב שגיד הנשה אסור מן התורה אין בגידין בנ"ט והחוטין והקרומין גם כן כחושין הן ואין מפעפעין בבשר ויש אומרים שצריך להסיר כדי קליפה מן הבשר סביב הגידין והקרומין ויש מחמיר ומצריך ששים כמו בשאר איסורים ויש להקל להתירו על ידי קליפה (לא) שהרי יש מתירין אפילו בלא קליפה על כן אנו צריכין להחמיר בו בכל כך וגם אין לגזור בהן משום חלב שמן שמפעפע לכל הקרומין הם כחושין ועיין לקמן סימן ק"ה:

כא הטבחים נאמני' על החלב להסירו ולנקרו יפה וכשקונין מהם בשר מנוקר אין צריך לבדוק אחריו הילכך טבח שדרכו לנקר בשר ונמצא אחריו חוט או קרום מלמדין אותו ומזהירין אותו שלא יזלזל עוד פעם אחרת ועדיין אין מעבירין אותו שאין איסורין של חוט וקרום מן התורה אבל אם נמצא אחריו חלב גמור אם הוא כשעורה מעבירין אותו ואם הוא כזית אפילו. אינו במקום אחד אלא בהרבה מקומות מכין אותו מכת מרדות ומעבירין אותו ובשעורה דוקא כשנמצא במקום אחד מעבירין אותו אבל בשני מקומות אין מעבירין אותו ' וכשמעבירין אותו לא מחשבין ליה למזיד וחשוד לעשות כן יותר ולהעבירו כל ימיו אלא כפושע חשבינן ליה בפעם הזה וקנסינן ליה ותשובתו קלה והוא שמכריזין עליו בבית הכנסת בה"ב פלוני הטבח העבירוהו מאומנתו מפני שנמצא אחריו חלב כשעורה ויהיה חדש ימים שלא יתעסק באומנתו ואחר כך יבא אצל תלמיד חכם ויתן לו הדין לפי ראות עיניו ואחר כך יכריזו עליו בבית הכנסת פלוני הטבח שהעבירוהו מאומנתו מפני שנמצא אחריו חלב כשעורה כבר חזר ונתחרט ממה שעשה וקבל עליו מה שצוה התלמי' חכם ומכאן והלאה החזירוהו לאומנתו והרי הוא נאמן לסמוך עליו כבראשונה וקודם שישמעו הכרזה זו בבית הכנסת אין לסמוך עליו ואסור לקח ממנו בשר אפי' אחר חדש ימים שכיון שלא הכריזו עליו ודאי לא נתחרט ולא בקש כפרה על חטאו מאת הת"ח ואם נמצא אחריו כזית מלקין אותו ברבים בב"ה ולאחר המלקות יאמר בעצמו בקול רם אני פלוני לקיתי מפני שנמצא אחרי כזית חלב והבל כמו שכתבנו אבל אם מוכר חלבים בחזקת שומן או טריפות בחזקת כשרות מחמירין עליו יותר מפני שהוא מזיד וצריך לקבל דין בפני ת"ח ואפ"ה לא סמכינן לאכשוריה ואפי' לעשות חנוני למכור אגוזים לא שבקינן ליה עד שילך למקום שאין מכירין אותו ויחזיר אבדה מתחת ידו בדבר חשוב או יוציא טריפה מתחת ידו משלו בדבר חשוב, עיין בסימן קי"ט: בד"א בטבח המנקר ומוכר לאחרים אבל טבח שאינו מוכר אלא שנותנין לו בשר לנקר אין מחמירין עליו כ"כ דלאו כמזיד גמור חשבינן ליה שאין אדם חוטא ולא לו, (לב) אין משהין בשר ג' ימים שלימים בלא ניקור מפני שהחלב מתקשה בתוכו וקשה לחטט אחריו בכל מקום לנקרו אח"כ וה"מ לכתחלה אבל בדעבד מנקרין אותו מן החלב יפה וצולין אותו שהחלב אינו נבלע בבשר בצונן אבל אסור לבשלו משום הדם שבתוכו שנתקשה ואינו יוצא ע"י מליחה כי אם ע"י צלייה כמו שיתבאר לקמן בהלכות מליחה (לג) קנקנים וחביות של עץ שנותנין בהן יין ודרך לתקנו כחלב לתת חלב בין נסר לנסר שלא ינטף היין ממנו מותר הדבר לכתחלה לעשו'כן שטבע החלב הוא להתרחק מן היין שאינו מתפזר בו אלא נקרש מיד ואינו נותן בו טעם כלל:

סה דיני חוטין האסורין משום דם או חלב או גיד הנשה ובו י"ד סעיפים

א יש חוטין שאסורין משום דם שבהם (א) כגון חוטין שביר ושבכתף (ב) וחוט הארוך שאצל החזה מבפנים ושבלחיים התחתון שבצד הלשון מכאן ומכאן ובלשון ובצואר וחוטי חלב (ג) וחוטי העוקץ (ד) וחוטי הדקין שהם בתוך שומן הדקין כמו בית עכביש מסובכין זה בזה וקרום שעל המוח שבקדקד (ה) וחוט שאחורי האזני (ו) והוא חומרא בעלמא וקרום שעל הביצים וחוטין אלו הדם בנוס בתוכם ואין מליחה מהני בהו להוציא דמם אם לא שיחתכם תחלה ואחר כך ימלחם שאין המלח מוציא דם הכנוס אלא דם הנבלע באברים ובשחותכן ומולחן מותרין אף לקדירה ואם מולחם ולא חותכם אינם אוסרים את הבשר במליחה (ז) שאין הדם יוצא מהם במליחה אבל אם בשלם בקדירה ולא חתכם אעפ"י שמלחם משליכם לחוץ וצריך ששים בבשר (ח) כנגד הדם הכנוס בתוכם וגם כנגד החוטין (ט) שנעשו נבילה ע"י בישולם בדמם, ולצלי אינם צריכים לא חתיכ' ולא מליחה שהאש שואב הדם ומוציא כל הדם שבתוכה (י) ויש מצריכין (יא) קליפה גם לצלי:

ב הרוצה לצא' ידי חתיכת חוטין אלו לא יסמוך על חתיכת הבשר לבד כי פעמים שהחוטין סמוכים אל העצ' הרבה ונדבקין בו ואם חתך הבשר לבד שמא עדיין החוטין קיימים אלא יחתוך הבשר והעצם לשנים ואז גם החוטין נחתכין ונעשה פתח ליציאת הדם וגם לא יסמוך על פירוק האברים זה מזה כי כשמתפשטין בתוך האבר הם מתרככי' עם לחות הבשר ושם הדם רבה ומשם צריך לחתכם ולפתחם:

ג גף העוף הוא כיד הבהמה הילכך צריך לחתוך עצם האגפיים ולמלחם וכן עצם הלחיים בעוף כן כתב בש"ע ולא ראיתי נוהגין כן שהרי דרך העולם לבשל ת"נגולת ואוזא שלימה ואין מחתכין האגפיים וצ"ע על מה סמכו ואיפשר משום שיודעין שהן רכין ורקין ויוצאין על ידי מליחה אבל חוטי הצואר נוטלן מיהו בדיעבד אם לא הוס' רק הראש מהעוף סגי שהרי נחתך גם אותו החוט ונוהגין לחתך מן העוף הארכובה התחתונה משום שלפעמים נמצאו חוטין אדומים שם מיהו בדעבד מותרים אף על פי שיש שם חוטין אדומים אינם אלא שומן:

ד (יב) ביצי זכר כל זמן שלא היה להם שלשים יום מותרים במליחה בלא קליפה אפילו לקדירה אפילו יש בהן כמו חוטין אדומין שעדיין אין בהם זרע ואין אודם זה אלא שומן ואם היה להם שלשי' יום רואין אם יש בהן כמו חוטין אדומין (יג) אסורין לקדירה בלא קליפה (יד) אבל לצלי מותרין דנורא משאב שאיב (טו) ונהגו לנקר הבצים אפילו כשהם פחותים משלשים יום וכן נוהגין להסיר משם גיד הגדול ולחתוך בהם חתיכות הרבה כדי לפותחה שיזוב הדם ונהגו ליקח מן הכתף הבשר שקורין הרי"ז ואין בו איסור רק משום מיאוס עוד נהגו:

בלונב"ל

וצריך ס' נגד כל חתיכות הבשר. ונראה דהיינו בהני חוטין אחר מיסורן מתבטלין בגמרא דינא הכי אבל בחוטי מורך החזה וחוטי אחורי האזנים דאינן אלא חומרא בעלמא מ"ל ס' ומותרין בבישול בדיעבד אלא דלכתחילה צריך להסירם ומש"ה כתב רמ"א בה"גה אהני חוטין דאינו אלא חומרא בעלמא להורו' דלא צריך להסירם אלא לכתחילה אבל מ"ל ס' כמ"ש אחר זה אלא דמותרין בבישול בדיעבד וכמ"ש הש"ך דלא קאי רמ"א אחוטי עוקר דבהמי מ"ל ס' כיון דאיתא הבהמ' אחר אחר סגי בהני אלא דלכתחילה צריך לטולן והא דכתב הה"גה גם אתם היינו דגם בחוטי העוקר מסכחת לה אחי דינא כשלא אחכן אחר אחר ע"ם ויש' לאיתי' דרמ"א אירי בבל' אחכן אחר לא סגי בלי בקליפ' אלא צריכ' נבילה וק"ל וא"כ ה"א נמי בב"ד והא דכתב הגה"ה אתם היינו משום דסמך עצמו אאחי שכתב מקדם אהני קוטין דאינו אלא חומרא בעלמא ודוק, אבל כונת המחבר לא מש"מ הכא וצ"ע בדין זה (י) ויש מצריכין קליפה גם לצלי, ומסיק בת"ח כלל ג"ד דאף במליחה צריך קליפה מיהו משמע התם דבין בצלי בין במליחה הוא חומרא בעלמא ומדינא שרי כדעת רוב הפוסקים מש' דכבולעו כך פולטו כדלקמן סי' ע"ב וכ"מ דאם לא קלפוהו ובשלו כך מותר בדיעבד, מיהו בגמלא או גלגה הראש שלם בלא נקיבת העלם דקי"ל בסי' מ"ח וע"א דהקרום והמוח אסורים ושאר הראש מותר, אפילו קליפה מ"ל משום שהקדירה מפסקת ואין הדם נפלט לחוץ, ומבעם זה אפילו שאר בשר שעמו נמלח ונפלט כבר כל דמו ואירו בעצין דלא שייך ביה כבב"פ וכדלעיל ס"ם עיין, דהיינו אם הוסר הבשר מעל הראש שבחוץ על הגלגולת, אפילו הכי מותר, ש"ך ופר"ח בסי' ס"ח וע"א ע"ם, בטור בסי' זה כתב ואם נלאו ולא חתכו ולא הניחו על בית השחיטה הקרום אסור והמוח מותר, ותמה הב"י שהרי בסי' ס"ח כתב העור שאף המוח אסור ותירץ דכאן מיירי שהוציא המוח עם קרומו ונלאו אבל האם ומש"ה לא נאסר המוח ולקמן מיירי שהראש שלם והדם מתקבץ בקדירות המוח ונמלא שהיוה המוח מתבטל בתוכו ע"כ וכתב הט"ז על זה וז"ל ואף שדבריו תמוהין מלד לשון הטו"ר שכתב בכאן ולא הניחו על בית השחיטה ש"מ דמיירי שלא הוציא המוח מ"מ העתקתי דבריו ללמוד מהן דין אחר דהיינו שמותר לגלות בבד כשהיא מוכרכת בגיר על האש ולא אמרינן דהגיר מפסיק בין הבבד ובין האש והוי כבישול מדברי כאן בגולה המוח בקרומו על האש ע"כ, דברי תמוהין אדרבה מהכא מוכח להיפך דהקרום מפסיק בין הדם שבתוכו ובין האש, ומש"ה הקרום אסור והמוח מותר דהוי דומיא דבשר שיש בו חוטין ונלאו בלא חתיכה דהחוטין אסורין ובשר מותר, שא"ת שאינה מפסקת גם הקרום יהא מותר, וצ"ע, אבן דין זה מוכח מהא דאמר ר' אבא בפ' הזרוע חוטין שבלחי אסורין וכל כהן שאינו יודע ליטלן אין נותנין לו אחתון ולא היא אי מעוי להו מידב דייב אי לקדירה אחיידי דאחתך להו ואלא להו מידב דייב, ומדלא הזכיר חיתוך לצלי אלמא לא בעי לצלי לא חתיכה ומליחה והא דעת הגאונים והביאה העור ולזה הסכים הרא"ש וכן דעת הר"ן וכ"פ הרמב"ם בפ"ז מהא"ח, וזה הוא מ"ש המחבר ולצלי אינה צריכה לא חתיכה ולא מליחה שהאש שואב הדם ומוציא כל הדם שבתוכה, וקליפה אינה אלא חומרא בעלמא, א"כ מוכח מהא דהקרום אינו מפסיק בין הדם שבתוכה ובין האש וה"ק אמי דמותר לצלות כבד כשהיא מוכרכת בגיר ודו"ק, והא דכתב העור דהקרום אסור והמוח מותר, אלפניו קאי וה"ק העור ואפילו למי שמצריך חתיכה גם לצלי אם נלאו בלא חתיכה הם אסורין והבשר מותר וכן הקרום של מוח צריך לחתכו ואם נלאו ולא חתכו הקרום אסור והמוח מותר, אבל להגאונים ולהרא"ש והרמב"ם ושאר פוסקים גם הקרום מותר ודו"ק, (יא) קליפה גם לצלי, ומע"ג דלעיל סי' כ"ב גבי ורידין צריך נבילה בצלי תירץ הד"מ דחוטין אלו הם עביים יותר מורידין ואין פולטין כ"כ ע"כ: (יב) ביצי זכר כו' בגמרא הני ביצי דגדיא עד תלתין יומין שריין בלא קליפה מכאן ואילך אי אזרען אסירן ואי לא אזרען שדינן כו' ולשון הרמב"ם בפ"ז ביצי גדי או עולה אסור דאסמע ליה להרב דגדיא דוקא ומלת גדי כולל לעזיי כשביס ועזים אבל בבהמה גסה אפי' תוך לת"ד יהו אסורין אבל רש"י כתב גדיא לאו דוקא כלומר דאף בבהמה גסה בתוך לת"ד יהו מותרין וזה דעת העור והמחבר שכתבו אתם ביצי זכר כו' ואפשר שהרמב"ם נקט עולה לאשמעינן דגדי לאו דוקא ומיהו הה"ה לולל בהמה גסה וכדאמרינן בפ" כל הבשר כל מקום שנאמר גדי אתם אפי' פרה ורחל בתמעא וכן נראה עיקר ולדא בהמ"ת פר"ח, (יג) אסירין לקדירה בלא קליפה מבואר בש"ס דאתיכה ומליחה מהני בהו, (יד) אבל לצלי מותרין והיינו מדינא אבל לדידן גם לצלי אסורין ואם צלאן צריכין קליפה במ"ש המחבר בס"ל בסופה ודו"ק, (טו) ונהגו לנקר כו' משום דלא פלוג כדי שלא יעשו בלאחר לת"ד מיהו אם נתבשלו עם הקרום והורידן ולא נחתכו מותרין דיעבד אפילו ליכא ס' דאין מחזיקין בדם כ"כ כל שלא היה לו לת"ד אלו כלל כ' דין ה',

מהא דקתני בתמ' תרומה כאה תרומה שנפלה לפחות מנתה ונחן והותיר' כשם שהותירו החולין כך הותירו התרומה ואסור אם יעוע שהחטין של חולין יפות משל תרומה מותר ואמרינן עלה בירושלמי דאף לכתחלה שוקן ומתיר ונעמא דמילתא משום שאין כונתו לבטל האיסור אלא כונתו לשוקן ולאכול אלמא כל היכא דלא מיכון לבטלו לאיסור אלא דממילא מיבטל ולא קאמכוין ש"ד עכ"ל,

סה (א) כגון חוטין שביר כו' ואף כשאינו הורידין שבאותר כמו שנתבאר לעיל מי' כ"ב אסורין חוטין אלו לפי שאין נגררין דרך הורידין, הרשב"א והר"ן וב"י ע"ש, (ב) וחוטי הארוך שאצל החזה מבפנים כלל, והם ג' חוטין, (ג) וחוטי העוקץ, והוא דעת הרמב"ם שסבר הא דאמרו בגמרא חוטין שבעוקץ אסורים הם מאין אחרים אלבד ה' דכפלי שאסורין משום דם, ואלא כרש"י שסבר לחוטין שבעוקץ הייו ה' חוטי דכפלי שאסורין משום חלב, והרשב"א סבר כדעת הרמב"ם שהם חוטין אחרים אלא שסבר שאסורין משום חלב דומיא דה' דכפלי, אבל לית הילכתא כותיה ויש לסמוך בזה אדעת רמב"ם הומיל דלרש"י לגמרי מותר וליכא איסור אלא בחתיכה חיוי כפלי, ולא כהפר"ח בסי' ס"ד ס"ק ערוכה להתיר כדעת הרשב"א בלי טעם, (ד) וחוטי הדקין כו' דס"ל להרמב"ם דמה שאמרו בפ"בה חוטין יש בעוקץ ואסורין לא משום חלב כפירש"י אלא משום דם וכ"כ הרב המגיד שם דס"ל להרמב"ם דבכלל זה עוקץ הלב וכ"כ הרוקח ואותך העוקץ הלב ואחזי הלב שבהן חוטין מלאים דם ואפשר דבכלל זה גם חוטי הדקין שהם כמו בית עכביש כי החוטין שקשה להסירם אם לא בגורם נקראין חוטין שבעוקץ כי עוקץ פי' זויות ההיא דפ' אין לדין כל דאית ליה עוקצי ביבר גדול הוא והכי פי' חוטין שבעוקץ חוטין שבזויות שנמצאין אנה ואנה ועורם גדול לנקרן מפני רבוי חוטין הדקין המתפשטין בכל זויות שבבטנתא ולפ"ז כל החוטין שהזכיר הרמב"ם שאסורין משום דם וצריך חתיכה ומליחה לקדירה הוזכרו בגמרא ועל כן לא הביא רבינו כי אם על הגאון שכתב בסתם לצריך לחתוך כל המקומות כל שאין זה מדינא דגמרא דמדינא דגמרא מ"ל לחתוך אלא הגידין שהזכרתי בפירוש ובכלל זה הגידין שהזכיר ע"ם הרמב"ם בפירוש עכ"ל הב"ח: ומה שהע"ז רוצה לפרש דברי העור במ"ש על הגאון והומרא הוא שהחמיר ולא על הרמ"בם, כתבתי בגליון טור אלי שיש לתמה עליו, ואין להאריך כאן, (ה) וחוט חומרא בעלמא דמדינא דגמר' אין לחתוך אלא חוטין שביד ובכתף ובצלחי ובצואר וחוטי הלב וחוטי העוקץ וחוטי הדקין וקרום שעל המוח שבקדקד וקרום שעל הביצים, ועיין בב"י, ובב"ח, אבל חוטי אורך אצל החזה וגם חוטי שאחורי האזנים אינו אלא חומרא בעלמא מדברי הגאון שביאת העור, עיין בב"י שם ובב"ח, וכן הוא דעת רוקח במי' ס"ע והביא הב"י שכתב שיש בבהמה ס"א חוטין אסורים כ"ה אלו זה וכ"ה אלו זה וא' בתוך האליה וסימנך אל תאכלו ממנו ל"א, אבל מדינא דגמרא מותר לאף ע"פ שנראה בהם דם אין צריכין לחתכן דשומנא בעלמא הם, כ"כ הר"ן והב"י, (ז) שאין הדם יוצא מהם במליחה, ואף אם יוצא מהם אמרינן כבולעו כך פולטו, (ח) כנגד הדם הכנוס דלא ידעינן כמה דמא נפיק מינייהו, (ט) שנעשו נבילה כו' ואי ליכא בבשר אחר החוטין שם כ' נגד הדם הכנוס והחוטין מתיכה עצמה נעשה נבילה מהא דתנן בתמ' תרומה כאה תרומה שנפלה לפחות מנתה ונחן והותיר' כשם שהותירו החולין כך הותירו התרומה ואסור אם יעוע שהחטין של חולין יפות משל תרומה מותר ואמרינן עלה בירושלמי דאף לכתחלה שוקן ומתיר ונעמא דמילתא משום שאין כונתו לבטל האיסור אלא כונתו לשוקן ולאכול אלמא כל היכא דלא מיכון לבטלו לאיסור אלא דממילא מיבטל ולא קאמכוין ש"ד עכ"ל,

סה (א) כגון חוטין שביר כו' ואף כשאינו הורידין שבאותר כמו שנתבאר לעיל מי' כ"ב אסורין חוטין אלו לפי שאין נגררין דרך הורידין, הרשב"א והר"ן וב"י ע"ש, (ב) וחוטי הארוך שאצל החזה מבפנים כלל, והם ג' חוטין, (ג) וחוטי העוקץ, והוא דעת הרמב"ם שסבר הא דאמרו בגמרא חוטין שבעוקץ אסורים הם מאין אחרים אלבד ה' דכפלי שאסורין משום דם, ואלא כרש"י שסבר לחוטין שבעוקץ הייו ה' חוטי דכפלי שאסורין משום חלב, והרשב"א סבר כדעת הרמב"ם שהם חוטין אחרים אלא שסבר שאסורין משום חלב דומיא דה' דכפלי, אבל לית הילכתא כותיה ויש לסמוך בזה אדעת רמב"ם הומיל דלרש"י לגמרי מותר וליכא איסור אלא בחתיכה חיוי כפלי, ואלא כהפר"ח בסי' ס"ד ס"ק ערוכה להתיר כדעת הרשב"א בלי טעם, (ד) וחוטי הדקין כו' דס"ל להרמב"ם דמה שאמרו בפ"בה חוטין יש בעוקץ ואסורין לא משום חלב כפירש"י אלא משום דם וכ"כ הרב המגיד שם דס"ל להרמב"ם דבכלל זה עוקץ הלב וכ"כ הרוקח ואותך העוקץ הלב ואחזי הלב שבהן חוטין מלאים דם ואפשר דבכלל זה גם חוטי הדקין שהם כמו בית עכביש כי החוטין שקשה להסירם אם לא בגורם נקראין חוטין שבעוקץ כי עוקץ פי' זויות ההיא דפ' אין לדין כל דאית ליה עוקצי ביבר גדול הוא והכי פי' חוטין שבעוקץ חוטין שבזויות שנמצאין אנה ואנה ועורם גדול לנקרן מפני רבוי חוטין הדקין המתפשטין בכל זויות שבבטנתא ולפ"ז כל החוטין שהזכיר הרמב"ם שאסורין משום דם וצריך חתיכה ומליחה לקדירה הוזכרו בגמרא ועל כן לא הביא רבינו כי אם על הגאון שכתב בסתם לצריך לחתוך כל המקומות כל שאין זה מדינא דגמרא דמדינא דגמרא מ"ל לחתוך אלא הגידין שהזכרתי בפירוש ובכלל זה הגידין שהזכיר ע"ם הרמב"ם בפירוש עכ"ל הב"ח: ומה שהע"ז רוצה לפרש דברי העור במ"ש על הגאון והומרא הוא שהחמיר ולא על הרמ"בם, כתבתי בגליון טור אלי שיש לתמה עליו, ואין להאריך כאן, (ה) וחוט חומרא בעלמא דמדינא דגמר' אין לחתוך אלא חוטין שביד ובכתף ובצלחי ובצואר וחוטי הלב וחוטי העוקץ וחוטי הדקין וקרום שעל המוח שבקדקד וקרום שעל הביצים, ועיין בב"י, ובב"ח, אבל חוטי אורך אצל החזה וגם חוטי שאחורי האזנים אינו אלא חומרא בעלמא מדברי הגאון שביאת העור, עיין בב"י שם ובב"ח, וכן הוא דעת רוקח במי' ס"ע והביא הב"י שכתב שיש בבהמה ס"א חוטין אסורים כ"ה אלו זה וכ"ה אלו זה וא' בתוך האליה וסימנך אל תאכלו ממנו ל"א, אבל מדינא דגמרא מותר לאף ע"פ שנראה בהם דם אין צריכין לחתכן דשומנא בעלמא הם, כ"כ הר"ן והב"י, (ז) שאין הדם יוצא מהם במליחה, ואף אם יוצא מהם אמרינן כבולעו כך פולטו, (ח) כנגד הדם הכנוס דלא ידעינן כמה דמא נפיק מינייהו, (ט) שנעשו נבילה כו' ואי ליכא בבשר אחר החוטין שם כ' נגד הדם הכנוס והחוטין מתיכה עצמה נעשה נבילה

(עז) כל בני מעיים כו' אין מחזיקין בהם דם, ר"ל אין מהוקין בהם דם הדבה אלא מעט לפיכך אם בישלם בקדירה בלא מליחה תחילה, כמ"ש בסי' ע"ה ע"ש, ומדכתב כל בני מעיים כו' משמע אף הכרס, והמחבר לעטמיה חולל כמה שכתב כו' ע"ה, אבל ע"ש מה שהקשתי עליו, (יז) ויש להחמיר כבר נתבאר כל זה בסי' ס"ד ס"ק ח' ע"ש, (יח) הייט יכולין לטעות ולפרש כו' אין זה מקום לטעות כי ריבא וסיפא דקרא מוכיח דלחיב ע"כ לא יאכלו בל"י את גיד הנשה אשר על כף ונו' ואיהו גיד הנשה ממקומו הוי אותר זה על כף יריכו דכתיב כי נגע בכף ירך יעקב בגיד הנשה, ולמה לי לדחוקי נפשיה בטעמיה דקרא אשר חכמיו ז"ל מפרשי טעמי דקרא והעיקר טעם השני שכתב המחבר והוא טעם נכון דאיתי להו הא דמשאל דלא אמרה התורה אלא שעל שכף בלבד שגא' על כף הירך, והה"א דהירך אמא לומר דגיד שהוא ידוע שמתפשט בכל הירך, וק"ל,

כתב הפר"ח דאף לתאן דס"ל דבשר אדם מותר מ"מ ג"ה שלו אסור מן התורה דהא עיקר מעשה בדוידה הוי ושל דכף דוידה עגול וכן מבואר בתשובת הרשב"א בסימן שס"ל ע"ש ע"כ, (יט) גיד הנשה מותר בהנאה, עיין בסימן ס"ד ס"ק ב' מה שהקשתי שם על הט"ז, (כ) שיהוס שמא עריפה היא, ואף דניקור הגיד הוה סימן דאמוכא דעכו"ם מידע ידעי אמינה כשל ישראל המקבל, מ"מ במקום שאין קונין מן העכו"ם מחמת עריפות לא מהני לזה סימן להחתיכות הניקור לקמות ממנו דאימור אחר שהקרה עודע לישראל שהיתה עריפה וע"כ מתה לעכו"ם, כמ"ש התוספות בפג"ה, וא"כ לא יקנה ישראל ממנו שמתיירא שעודע הערפות אחר הניקור ולהכי מותה לעכו"ם, וגם ליכא כה תשוב גבית דעת שהעכוס יאחר אחר שערה בה ישראל זה ותקנה עד שרואה לו מותה לי ויחזיק לו טובה יותר, דבמתנה ליכא גבית דעת ולהכי אלא בפני ישראל נתנה לו בין שלמה ובין מחוכה והוא דעת הרא"ש, (כא) אם אומר לעכו"ם שהיא כשרה כו' ואע"ג דהשתא קיימינן בהך סברא דבמתנה ליכא גבית דעת, וא"כ קשה היאך יקנה ישראל ממנו שמא עריפה היא וישראל הוא דקא משעי ליה י"ל דהואיל דאחזוכה היא סבר ישראל דודאי קושטא קאמר ליה דכשרה היא ולהכי מוכל גילה ממנו, והמחבר ליכא למימר דמסברא דברי הרמב"ם הכי והוא דעת הרמב"ם לדעת הרא"ש בדעת מ' ולאפוקי מהרב המגיד, עיין בכל"י ודוק, (כב) אבל כשמתני' לו אחם כו' אפילו בפני ישראל יכול ליתנו לו כו' שע"כ יש לחוש שמא עריפה היא וליכא למיחוש שמא ישראל הרואה יהיה יודע שבהמה זאת כשרה בלתא ויקנה ממנה וסבר שגבל גילה ויאכלנה עם גילה, דישראל הרואה מתירא שמא מודע עריפות הוא לא ידע וק"ל, (כג) ויש אומרים כו' והוא דעת ר"ת דסבר בסתם ליכא גבית דעת אבל לא יאמר לו אחר כשרה ר"ל שהיא כשרה ומעוקרת מעוס גבית דעת, (כד) והשלים ניקורו ואם לאו הכי אסור שמא לא השלים הניקור, כ"כ הר"ן בפ"ב מעוס דאיכא למיחוש שמא לעתו היה לחזור ולהשלים ולא השלים ע"כ ואין להקשות דאם איתא שהיה לעתו לחזור ולהשלים הו"ל לאודועי מתחילה קודם שילך ואפשר שהיה מיזה עניין הכרחי שלא היה שהות לו להודיע מקודם מו אחר

על

שבבהמה במקום אחר דוראי הרבה מקומות יש בבהמה שהבשר עגול כמין כף וצריך הכתוב למעטם ולומר בכף של הירך ואם לא היה כתוב בה' הדבקות (יח) היינו יכולין לטעות ולפרש לא יאכלו בני ישראל את הגיד אשר בכף ר"ל שהיא כשרה במקום שיש כף דהיינו בשר עגול וגם כל גיד שיש בירך אפי' במקום שאינו כף לא יאכל לפיכך הוצרך התורה לכתוב כאן ה' הדבקות להדביק מילת כף במלת ירך לתת הבדל בכף ולו' באיזה כף אמרתי בכף של הירך ולא בכף אחר נ"ל, אי נמי הכא דרשינן נמי הה"א ולפינן מינה שאינו נוהג אלא בגיד הפנימי הסמוך לעצם והוא על הכף ממש כדאמרינן בסמוך ויהיה פירש הירך בה"א הידיעה לומר הגיד שהוא ידוע שמתפשט בכל הירך והוא אשר על הכף ממש וקים להו לחז"ל שיודעין בלשון הקדש יותר מינן שזה הוא קרוב יותר למדרר' מן הה"א לפי פשוטו מלמדרש מינה הירך המיומן אבל גבי הזרוע שכתבה תורה ה' מיותרת לא מצאו למדרש מיתורא דה"א רק הזרו' המיומן ולא דרש אחר ושני גידין הם בכל ירך א' פנימי סמוך לעצם ואחד חיצון סמוך לבשר ושניהם אסורים משום דמ אסור מן התורה דבכף הירך אמרה תורה שהוא הפושט בכל הירך וגם הוא על הכף ממש והחיצון אסור מדרבנן שאינו על הכף אלא תוך הכף ואינו פושט בכל הירך וגם בפנימי אין אסור ממנו מן התורה אלא מה שעל הכף בלבד ראשר על כף הירך אמרה תורה אבל מה שלמעלה ממנו ושלמטה ממנו עד סופו אינו אלא מדרבנן וקנוקנות שבשניהם אסורים מדבריהם דגיד אמרה התורה ולא קנוקנות וצריך לחטט אחריהם ושומנם גם כן אינו אסור מן התורה דגיד אמר רחמנא ולא שומן אלא ששיר' קדושים הם ונהגו בו איסור, ובשינקר את הירך יחתוך ראשי העצמות שבירך תחלה וישליכם שבהם ראשי הגידין ושרשם מחוברים ואח' כך יחתוך צומת הגידין שצומתים שם כל גידי הארכובה האמצעית ויוציא כולה עד שלא ישאר אפילו כחוט השערה ויטול ו' חוטין שבשוקין ויטול השמנוני' של הגיד כולה: ט גופו של גיד אינו אלא כעין שאין בו טעם ואף על פי כן אסרתו התורה על כן אינו אוסר תערובתו בפליטתו שאינו נותן טעם ובין נמלה בין נצלה בין נתבשל עם שאר בשר משליכו והשאר מותר ודוקא הוא אבל שומנו וקנוקנות שבו הם רבים ואוסרים תערובתם בנותן טעם:

י (יט) גיד הנשה מותר בהנאה דלא יאכלו איסור אכילה משמע ולא איסור הנאה.

יא לפיכך שולה אדם ירך לנכרי שגיד הנשה בתוכה אפי' היא שלימה אף על גב שהירך נראה גדול יותר כשהגיד בתוכו והגוי מחזיק לו טובה יותר בסבת הגיד שהשבנו למתנה מרובה על ידי הגיד אינו חושש שהרי מותר בהנאה וכל שכן שמותר למוכרה לגוי בין שלמה בין חתוכה שאין הגוי נותן את מעותיו אלא על דבר שיש בו טעם ולא על הגיד.

יב והגוי מילי שנותנה לו בין שלמה בין חתוכה כשאינה נותנה לו בפני ישראל דליכא למיחש שישראל אחר יחזור ויקחנה מן הגוי (ב) שיהוש שמא טריפה היא אבל אם נתנה לו בפני ישראל (בא) אם אומ' לגוי שהיא כשרה לא יתננה לו כשהי' חתוכה אלא אם כן ינטל גידה שיש לחוש שמא ישראל זה שרואהו שנותנה לגוי ושומע שאמר לו שהיא כשרה סבר שנטל גידה קודם שנתנה לו ויקחנו מידו ויאכלנה עם גידה שכל ירך שיוצא מחוזות יד' ישראל מחותכת כדרך שחותכין אותה מנקרי הבשר הוא בחזקת שנטל גידה (בב) אבל כשנותנים לו סתם אפילו בפני ישראל יכול ליתנו לו אפילו חתוכה שהיש' לא יקחנה מן הגוי שע"כ יחוש לה שמא טריפה היא כמו שנתבאר לעיל סימן ס"ג, (בג) ויש אומרים דכשנותנה לו חתוכה אפילו אין נותנה לו בפני ישראל אחר לא יאמר לו שהיא כשרה משום גביבת דעת הגוי שהגוי יאמר אחר שטרח בה ישראל זה ותקנה עד שראוי לו נתנה לי ויחזיק לו טובה יותר ואיכא גביבת דעת ולא דמי לכשנותנה לו שלמה דהתם הגוי איהו דמטעי לנפשיה ואין הישראל אומר לו כלום שמזעיו בו.

יג ק"ל רב מצוין אצל ניקור מומחין הן הילכך מי שבא מעלמא וניקר כל הירך (כד) והשלים ניקורו והלך לו ואין אנו יודעים אם הוא בקי בניקור אם לא ואין כאן מי שהוא בקי בניקור להראותו לו אם הוא מנוקר יפה אם לאו מיתר' שאנו תולין לומר שזה הוא בקי בניקור וניקר יפה דרוב מצוין אצל ניקור מומחין הן מיהו אם יש כאן מי שהוא בקי בניקור נכון להראותו לו כיון שזה אין מכירין אותו אם הוא בקי אב לאו:

יד הטבה נאמן על גיד הנשה (כג) כדרך שנאמן על החלב מיהו אין לוקחין בשר מכל טבח ששוחטו לעצמו ומוכר אלא אם כן הוא נאמן ומחוזק בכשרות: סו דברים

על מה שהיה לו להחזיר ולהשליש מיד ולא אסתייעא ליה מילתא ורמיה לזה מהא דאמרינן בפא"ע אמר עולא הוי קאתינא קמיה דבן פזי ואייתי לקמיה עופא ודבק עד בין אגפייה ושלח ליה דביה נשיקה וקם ואזיל ולא ידענא אי משום דהוה ברייך למיבדק עפי אי משום כבוד נשיקה ע"כ ואע"ג דאם איתא דהוה ברייך למיבדק עפי הו"ל לאודועי מתחילה קודם לכתא

לני נשיקה אלא משום שאין זה הברת וכדאמרינן פר"ח, (פה) כדרך שנאמן על החלב מיהו אינו יותר עירתא בגיד הנשה ע"ז, וכתב רש"ל וז"ל ואני הגבר שמעתי ורמיתי ברוב המנקרין שלנו אע"פ שמחזירין לתוך אף בהיתר מ"מ כמה פעמים מקילין בחלב ובקונקות של גיד מחמת מהירות על כן נהגתי בעצמי שלא לאכול בשר המנקר על שרלה למנקר אחר ויבדוק אם הוא מנקר כראוי, עכ"ל,

סדר הניקור בקיצור ועיקר טעמו יתבאר לך ממה שכתבתי ער הנה בדיני חלב ואשר עוד יתבאר בע"ה ב דיני הדם שיבאו אחר זה:

הנוקר את הבשר מתחיל בראש ומחתכו ומוציא המוח ומעביר קרום שעליו ואחר כך מעביר הקרום שתחת המוח הדבק בעצם ומוציא הלחיים בידו ומחתך בסכין מלד הלשון ומוציא גיד מ' ומחתך מלד השני ומוציא גיד מ' ומחתך בסכין תחת שורש בלשון ומוציא ממנו חוט של דם ויורד משם לגרגרת למקום שחיטה ומוציא משם שני גידין אחד מלד זה סמוך לבשר ושני מלד זה סמוך לבשר וסם חוטין אחרים שאינם נחתכין בשעת שחיטה והלי שצריך להוציאם ה"מ כשלא הפריד הראש מן הגוף אבל אם הפריד הראש מן הגוף כבר כל החוטין הללו נחתכו ונפתחו וא"ל שוב להוציאם כי דמם יוצא לחוץ בעת המליחה וכל זה יעשה ג"כ בעוף שנמלא הכל בו כמו בבהמה ואח"כ מוחך את החוטין לשני לדדים מלחוה בשר לדוש הסמוך לחזה ומוציא חוט של דם שלוחו מקצה החזה עד קצתו וכן מן הזנב ומחלק בין הכתף לגוף ומוציא את הכתף ומתחיל מראש הכתף בחליעתו ומחתך ומוציא גיד עבה ולבן ומוליך הסכין ומחתך הרוש. עד קצותיו עד שימשוך ויוציא כל הגיד שלוחו משפת הכתף הסמוך לשדרה עד קצות היל וצריך לשקוע הסכין יפה עד שיעקור אותו הגיד והחוטין הנמשכין ממנו מעיקרו ובשעה שהוא מחלק בין הכתף לגוף צריך לשקע הסכין משפת הכתף סמוך לשדרה ויעקר שורש גיד הזה שהוא לתעלה שבין השורש שלו ומוציא מלד הכתף מלתעלה חוט אחד וכן לכתף השני ומוציא היל ומתחך בו ומוציא ממנו גיד אחרים ואינו נמשך לתעלה כי מדתו כמדת היל ומתחך מלד היל ומוציא משם גיד אחר שהוא סמוך לעצם היל, ואח"כ מתחיל במקום סיום הגיד שמוציא מן המתה ומקלף בידו אותו קרום שעל הכסלים שאסור משום חלב וגם החלב שתחתיו צריך לקלף שיש אוסרין אותו וכשמקליף ראשי הגיד שמוציא מן המתה ומקלף בידו אותו קרום שעל הכסלים שאסור משום חלב וגם החלב שתחתיו צריך לקלף שיש אוסרין אותו וכשמקליף ראשי החוטין שהן בכסל שאסורים ג"כ משום חלב והם ג' מימין ושמאל ג' שמימין מתחלקין לשנים שנים, ושנים שמשמאל לשלשה שלשה טול ראשי הגיד בידו ומוך ובהיותם חם הם נמשכין מאליהן אבל אם הם קרים צריך לספסם אחריהם וקולף הקרום של חלב הבכד במקום שהחלב הגדול שוכב שם ונורר אותו חלב שתחת בשר המתים ומקלפו יפה יפה מצאי לדדי הבהמה ואח"כ מעביר בשר המתים שקורין בלע"ז לונבי"ל ובל"ז לעד"ווין וגוררו יפה מצאי לדדין ונוהגין שאין לאוכלו אלא לבי ולא משום שיש בו טום אסור לאוכלו מבושל אלא שאין בו טעם כשאוא מבושל שעיקר טעמו הוא בבלי היל כך לאסור לא אותו ולא תערובתו וכשבשלו אותו שצריך לגרור ג"כ אותו השומן הנקלף בסכין כמי חלב שהוא בגמר הלעות בראש הכסלים והוא בין אותו הבשר וכין פני הבשר הסמוכים לעור ואח"כ מחתך הנשים המחוור בנתיים מפני שהורש החלב תחת המתים קשור שם ומסיר כל הגבהות עד שישאר עם הבשר כדי שלא ישתייר בו מראשי החוטין ובשר המתים כלום כי שם שרשי חוטי החלב מעורבין ומסורבין זה בזה ואי אפשר לנקרן ולכך יחתוך כל בשר המתים שם שלא ישאר שום חלב דבוק שם וחוזר לבני מעיים ומוציא אותן ממקום שהם קבועין בו ומוציא ראשיהן על בני מעיים בחוטו חלחוליות המצוינפת ומחתך אותה חלחולית עם אמה מבני מעיים ומשליכו האמה משום חלב והחלחולית משיש שאינה ראויה לאכילה ומנקרין את הכנתא מכל החוטין שבה משום דם ונוטל הדרא דכנתא ומקלף מעליה קרום של חלב וכל חלב שעל הקיבה ושעל הכרס ובית הכוסות והמסס וקרום שעמו גם החלב שדבוק תחת הפריסה הכל מעבירין משום חלב ונוטל העיהול ומקלף מעליו קרום עם החלב שעליו ונוטל ראש הגיד שבאוך העיהול ומוך אותו ומשכין עמו ג' חוטין שבאוכס וכולן אסורים משום חלב ונוטל הלב ומתחך האזנים ומשליכן משיש שיש בהן חוטין הרבה מלאין דם ואי אפשר לנקרו ואחר כך קורעו שתי וערב ומוציא את דמו ונוטל את הכליות ומעביר החלב שעליהם ומנקרן יפה יפה ונוטל הסכין ומחתך ומעבירו קרום שיש על כל אחת ואחת ומחתך בתוך הכוליא ומוקר אותו שרש של חלב שעליה כמו שהוא עם קצותיו הארוכים מבחוץ וכן לכוליא השני ונוטל את הבלים ומעביר קרום שעליהם משום דם ומחתך את החלחולית הנמית שברחש הכרכשתא ומקלף קרום של חלב שעליה עם אותו חוט של דם מקצה אל קצה ונוטל הסכין ושוקר כל אותו חלב הסמוך לחלחולית מכל לדדין מעיקר הלים עד קצותה מלאותן פנים המקשין על יריכי הבהמה מפני שאותן החוטין יוקנין מחלב הכליות ואח"כ נוטל הסכין וגורר מאותן הפנים נופן אותן החומרים והם מקומות גבוהים קצת וגורר אותם עד שישתה מקום גבהת החומרים עד עם מקומות השפלים שבמיהם ולא ישתייר לכל פני הליה לא בשר ולא שמנונית אלא גוררין יפה, ופוסק הירך האחד ומפרק בסכין מיני חוטין וחלב שבו ומן גיד הנשה שבו וכל החוטין והחלב המיכרים עם למרמית העין ואח"כ נוטל העצם האמצעי שפסק הזכרות מקלתו ושוקר החלב ומיני חוטין ומעבירו בסרן גדול הקצה הנמית שפתוך לעצם של שוק מפני שרשי הגיד הנקשרים עם ומנלא העצם האמצעי מחוסך מאי לדדין ולף אותו עצם שהוא סמוך לו מחוך בסכין גדול אותו המקום המסוך לעצם זה שהזכרנו ומשפסם אחר חוטין קטנים שהם קטוקמיהן של גיד הנשה ומסיר ג"כ חתיכות קטנות של חלב שעם ומעביר אותו גיד אחר הנתשך מקלת עצם האמצעי על קצות הטוק והוא הגרמה לעיים וכן לירך הנשי וכל גידין שבירך אסורים בין לגוין בין מבושלים לאחם משום חלב ולקחם משום גיד הנשה הילכך צריך לנקר אותם יפה ולהוציא כל החוטין וכל החלב שבירך ואי אפשר לפרש ולהביאם כולם בכתב אלא בתרשים העין ממנקר בקי ומומחה ומוחזק בכשרות ואחר הניקור מוכן את הירך בין גלוי בין מבושל, ע"כ סדר הניקור מבעל העיטור וי"ל שצריך להסיר גם חוטין שאחורי האזנים משום דם ויעלו גם החוטין שברישה והרישה יבקע בכל ממפון וממפון קודם שבשלו כדי שלא יתאסף דם שבו בתוך הממפונות ויש להחמיר, ויורד לרגלים וחוזר מעט מן הטלפיים ברחשן כדי שלא הדם וחוזר בין הטלפיים אותן חוטין המלאין דם,

ראיתי להעתיק על הספר מה שכתב בעל לחם הפנים בסדר הניקור, וז"ל הרא דבר ה' המנקרים ההלכתו ובמשפטו צריך שיהיה בידם וברגשם שלשה כללים אלו, הכלל הראשון הוא כל מנקר מחוייב לידע איזה גידין האסורין משום ג"ה ואיזה אסורים דם ואיזה אסורים משום חלב בפרטם הגם שיודע אותם בכלל כמו שאמרו חכמים כל הגידין בכלל הם קי"ל וסימניך כל שלחנות מלאו קי"ל אותה וכו', והגידין האסורין משום חלב ומשום ג"ה המה ל"ל והסימן אל תאכלו ממנו ל"ל, מ"מ צריך לידע כל מ' בפני עצמו בפרוטרוט איזה אסורה משום ג"ה מה משום חלב או משום דם כי הגידין שאסורין משום ג"ה או משום חלב צריך לתקע אחריהן ולשרש אחריהם עם שורשיהן הכלל הב' הוא כל מנקר יבין אותם ולקחם משום גיד הנשה הילכך צריך לנקר אותם יפה ולהוציא כל החוטין וכל החלב שבירך ואי אפשר בקולפו שיקליף דק היטב הרי הוא משובח שמחויב כל אדם לחוס על ממונם של ישראל, כמ"ש רש"ל כשם שאסור להתיר את האיסור כך אסור לאסור את היתר, ונקוט האי כללא בידך כל מנקר שאין שותה מקום הגיד בראשונה ואח"כ אותה המקום שרשה שפיעה ואי שיכלה את הבשר שידע רק מקום הגידין ולא כל בהמות שוות יש גידין שמוכחין באיזה בהמות עמוק בבשרם ובאיזה בהמות מוכחים בבהמות מלמעלה ממילא אם לא יפתח מקום הגיד בראשונה הוא מכלה ממונם של ישראל שמחתך מהבשר יותר מדאי יתר על זה אם לא יגלה הגיד עד מקום שרשו אי אפשר שיטנו אותה ויאסר בה מין המסכנין אותה מלאכול ומלא שאכיל עריפות לישראל ח"ו והוא מעוות שלא יוכל לתקן כמו שרשו רז"ל זה המאכיל עריפות לישראל וגם כל מנקר צריך לידע שעטם הקליפה שאנו מקלפין מן הבשר הוא הנעשה משום שהשיתן מגיד הנשה ומהחלב. מתפשט ומתפרד בין הדביקים. ובין הפרישות, הכלל הג' שיהיה כל מנקרי בשר לא יתנו הבשר מידם עד שיעיינו בו פעמים ושלש שלא ימלא אחריו חלב כשעורה אחי' שלא במקום אחר וכל הנמצא אחריו חלב או ג"ה מעבירין אותו ומלקין אותו מכות מרדות מ"כ אוי לאותה בושה וכלימה ותרפה והבושה והעבירה גדולה לכן יהא כל מנקר ירא תמיד וירא שמים ומרד ויעשה המלאכה זו באמונה ויהא נקי מה' ומישראל,

דא לך סדר הניקור בקצרה, ההוי"ך ז' ההוי"ך גיס"טעל ובלשון רוסי"א באקי"א מהירין ממנה עוד לבנה עבה גזירה משום פרה שהיא אסורה משום הבשר שתחת ההוי"ך שנוגלי"ן ההוי"ך פעלי"ק ובלשון רוסי"א באקי"א מקלפין ברחשו ואותחין אותו לשנים ומלין אותו וכל הדריו"ן שיש בהן אסורין מקלפין אותו הקליבוש"א ומעיתין מחוכו גיד מ' כמרת ש ואסור משום חלב ומריך חיטע עד סופה, הקרום הדק שעל הכסלים מהירין אותו עם חתיכות בשר העליון הדק שהן אסורין משום חלב והבשר האחלע מקלפין אותן מצאי לדדין וקורין אותו דאם קאל"יר והבשר השלישי שקורין אותו די"א דע"ק מקלפין אותו מלד מ' ובין הכסל והקוש"לין יש שם חלב הוא הרבה דאותו מתא מקלפין וגוררין היטב, הקושלי"ן מקלפין על מ' שהיה דבק בהשדרה ובלד הנמי יש מרשה בסקא וגוררין היטב עד החליה בשר ובעגל ובכבש עד גמירה ומעיתין מן הקושלי"ן מתשה גידין ג' העליונים אסורים משום חלב ושנים התחתונים אסורים משום דם ויזהר שלא להפרים את הקושלי"ן מן השומן שתחתיה בסכין אלא באלבע והטעם אמלא בסדר הניקור באריכות, ואותו חתיכות בשר קטן הנמצא על הקושלי"ן בכבש צריך לקלף אותו עם החלב עד הגמירה, הצנה שקורין בל"א טאריי"ש או שלש"לין מקלפין למעלה ולמטה ובתוכו יש גידין אסורים משום דם וחתיכות בשר קטן שעליה וקורין אותו חתיכות גמינת מקלפין מלד מ' ומלד הנמי גוררין מרשה הכסף היטב הפלאנק"ן בלשון רוסית

רוסיא קאלי"ן מקלפין מלד ג' ועל לד הצני מוכח מתיכות עבה סומן שקורין בלשון רוסיא פחוי"ל, ובל"ל גריס אין לקלוף אותו ובתוכו יש גיד ג' לאורך ולורתו כצורת עקרב ואסור משום ג"ה, וכן הצאריע"ש ופולאנקי"ן יש שם חלב ולריך קילוף וגוררו האלי"ה מקלפין ע"פ כולה ובתוכה יש קוקנים הרבה וחותכין הקוקנים ומוציאין אותן, הצע"ך ברלטי"ן מקלפין על מרלה הכסף, ומרלה הכסף מגררין ומקלפין אותה היטב ומוציאין מתוכה גידין והם מוכחים בשיפוע לפעמים שיש לפעמים אשה ואסורים משום ג"ה ותחת אלו הגידין יש עוד ב' גידין והם אסורין משום דם ועוד יש גיד ג' עומד בתוך חוט לבן והוא סוף ג"ה עצמו ועוד יש בשיפולי גיד ג' כצורת ג בתחתיה, הקיילוב"ריג ברעטי"ל מקלפין בשני לדדיו ובתוכו יש גידין אסורין משום ג"ה וכן הצע"ך ברלטי"ן להקיילי"כריג ברעטי"ל יש שומן ולריך גירור וקילוף, היד אז הכף מקלפין בשני לדדיו והבשר שעליה שקורין אותו די"ל דע"ק בלד ג' וברלאם יש גיד לחד כצורת עיה כזה ט ובשמלעיתה כצורה שני שיניו ובתקוס עוביה יש גיד ג' כצורת זה ש וקן ורין אותו מלבע מגולל ובמקום דק שתחתיה יש גיד ג' כצורת לבי כזה ש ש ואלל גיד זה יש עוד גיד ג' כצורה ג עפ"לי וכולן אסורין משום ג"ה ולריכין היטב וכן היד וכן הקיילכדי"ק ברעטי"ל שש שומן ולריך קילוף וגירר, הק"גיא ריפ"ל בל"ל ובפולין קלש ז"קיא וכלשון רוסיא הצע"קא מקלפין מבחוץ וגוררין מת המרלה כסף היטב בפנים מקלפין על פני כולה ומלד ג' בתקוס רחב יש גיד ג' כצורה זה ך ואללה יש ג' גידין זה חלל זה וחוט לבן בשר מפסיק ביניהם ואלל החוט יש עוד ג' גידין זה על גב זה וכולן אסורין משום דם ותחת אלו הג' שמוכחים זה על גב זה יש עוד גיד ג' ומוכח בשפוע עד הקני"ל ריפ"ל ואסור משום חלב בבהמה גבה אבל בבהמה דקה הגיד שהוא אסור משום חלב הוא מוכח מבחוץ על אותו הגיד שהוא כצורה זה ך, הבייט"ש מקלפין הלד ג' עם המרלה כסף משום ג"ה הרובך עליו ובלד הצני מגררין המרלה כסף היטב ובתוכה יש גידין לאורך המרלה לעיים וכן הן ג"ה עצמו ומלד לחד מבפנים במקום הרחב הולך סוף ג"ה כצורה זה ך ומגררין המרלה כסף בתוכה ומקלפין המרלה מדוש והמלבע שבמלעיתה ומגררין היטב המרלה כסף מלדדין ובבהמה מקלפין שני לדדים וגם המרלה כסף מגררין היטב, המ"יז"ל מקלפין מבחוץ היטב משוקע ובתוכה יש גידין וכן ג"ה עצמו וכן מרלה לעיים ולריכה חיטוב עד סופן ובמקלת בהמות ממלאו אלל זה הצעם שקורין קאלכי"ן עלם יתירה קבלתי מרבותי שהוא עלם הבכ"ו ובעלם זו אין בו איסור רק שמלעיתן אותו לפי שהוא טוב לבלב שייש ב"מ, הזג"ב מקלפין ומגררין על פני כולה על העלם ומוציאין מתוכה חוט הסדרה הנחלק לשנים או לשלשה עד קלאו, הלעדווי"צה חותכין ושוקרין עם העריפה לעדוויל"ה ואח"כ יפריד הכשרה מן העריפה באלכע ולא בסכין ומקלפין אותו על פני כולה התלמה כסף מגוררין היטב ובתוכו יש קוקנים חיטוב וגם ברלאנו יש גיד ג' מוקע הבליות מסירין מעליהם שני קרומים וחותכין לשנים ומוצלין מהם כל לוגן שבה, הבחל מסירין ממנה עור עבה לבנה שהוא אסור משום ר בחלב וקורעין אותה וחותכה ממנה כלהדרי"ון ואסורין משום מיחוש ומניחן אותה בכותל, השחול מסירין ממנה עור לבנה שאסורין משום חלב גם בתוכה יש גיד ג' לאורכה ואסורה משום חלב ובתקוס עבה יש גיד ג' כצורה זה ש ועוקרין אותה הגריא"ש שבין שני קוסלי"ך מחתכין אותו מן העלמות שבסדרה מוקעין בו וגוררין ממנו חוט של סדרה עם שומה לנתרי משום שיוכ חלב הכליות בצי זכר מסירין מעליהם שני קרומין וחוטין החדומים וחותכין לשנים, והעצם הקוליא מחתכין אותה משני לדדיו העצם הקנ"כין מחתכין אותו מלד ג' העצם הנק"ל מחתכין אותו משני לדדיו, וגם הקני"ל רי"פל מקלפין הלוגן שבה וחותכין בתוכו חתיכות הרבה,

סליק סדר הניקור בקצרה עכ"ל הלחם הפנים

סו דברים האסורים משום דם ובו עשרה סעיפים

א כתיב וכל דם לא תאכלו בכל מושבותיכ' לעוף ולבהמה וחיה בכלל בהמה ובין טמאה ובין טהורה חייבין עליה משום דם דהא כתיב וכל דם (א) וכן כתי חייבין על דמו ושליל אע"ג דחלבו מותר כדאמרינן טעמא לעיל סימן י"ג סעיף ב' וסימן ס"ד סעיף ב' דמו אסור ולא דמי לחלבו דלא אתי מכל בבהמה תאכלו להתירה כדאיתא לעיל סי' י"ג סעיף ב' אבל דם דגים וחגבים מותר (ב)

דהא לעוף ולבהמה כתיב:

ב ודם ביצים אם ידוע שהוא (ג) מריקום האפרו' חייבין עליו שמפני שהאפרוח נוצר ממני הרי הוא כרם בשר גמור אבל אם ידוע שאינו מריקום האפרוח אין חייבין עליו אלא שהחכמים אסרוה וכשהוא מריקום האפרוח כל הביצה אסורה דשדי תיכלא בבולה כלומר (ד) נתפשט הקילקול בכולה וכשאינו מריקום האפרו' (ה) זורק את הדם ואוכל את השאר:

ג ומקום ריקום האפרוח נחלקו בו הפוסקים ולפי דעת רובם הוי דינא הכי כשנמצא קורט דם בחלמון בכל מקום ממנו וכן אם נמצא בחלבון בקשר ונתפשט ויצא מעט חוץ לקשר כל הביצה. (ו) אסורה דשמא הוא דם ריקום דשדיא תיכלא בבולה ואם נמצא בחלבון שלא בקשר או אפי' בקשר ולא נתפשט חוצה לו זורק את הדם (ז) ואוכל את השאר ואין חלוק בין ביצה שאינה בת יומא לשהוא בת יומא וא"ג דבת יומא לאו בת ריקום היא לא פלוג רבנן והדם הזה במקום שאינו אוסר כל הביצה ולא שדי תיכלא בבולה אינו אוסר משום טעמו ולא אסרוה אלא משום מראית העין הילכך אם נצלה הביצה ואח"כ נמצא דם בחלבון שלא בקשר או בקשר ולא נתפשט חוצה לו זורק את הדם אפילו לאחר צלייה ואוכל את השאר ואם הוא ספק אם היה על החלבון או על החלמון או אם נתפשט חוץ לקשר שאין הקשר ניכר אחר צלייה יש להחמיר ולאסור אותו מספק דשמא הוא דם ריקום שאסור מן התורה (ח) וכבר נהגו באלו הארצות להשליך כל ביצה שנמצא בו דם בכל מקום שימצא בין על החלבון בין על החלמון,

ד ביצים הטרופות בקערה ונמצא דם על חלמון של אחת מהם ואפילו אותו החלמון שנמצא עליו הוא כולו שלם ולא נטרף עדיין וזרקוהו אפ"ה כולן אסורות דכיון שנטרפו בקערה החלבון שהוא דק מתערב ביחד ונאסרו כולן אם אין בהם ששים כנגד כל אותו הביצה וה"ה אם נמצא בין החלבוני' שהם אסורים הכל (ט) דשמא היה על הקשר של חלבון של אחד מהם ונתפשט ויצא לחוץ היה והוא דם ריקום וכיון שנטרפו נתערבו כולן ונאסרו אבל ביצים השבורות בקערה ולא נטרפו ונמצא דם על חלמון של אחד יקח החלמונים הכשרים כל אחד ואחד בפני עצמו והם מותרים וישאיר אותם אשר בה הדם בקערה (י) עם כל החלבונים ויזרקם אם נתערבו ואם נמצא בחלבונים בקשר אפילו של אחר מהם וחוצה לו הרי החלבוני' כולן אסורים אם נתערבו ואין בהם ששים והחלמוני' השלמים כולם מותרים דאף אם אותו החלמון של הדם ביניהם הוי כמו יבש ביבש:

יא דחד

סו (א) **וכן** כתי חייבין על דמו ו והוא פשוט בש"ס וכל הפוסקים, (ב) דהא לעוף ולבהמה כתיב, אין רלונו לומר סתם דמלכתיב לעוף ולבהמה מש"ע דוקא הני אבל שאר דגים וחגבים לא די"ל דמדגלי רחמנא הני והוא הדין לאחריני אלא דהכי קאמר דהא לעוף ולבהמה כתיב משמע מה עוף ובהמה מיוחדין שיש בהן טומאה קלה וטומאה חמורה ויש בהן איסור והיתר וכו' אוליא שאר דגים שבולה היתר, והכי דרשינן בברייתא במס' כריתות בר"פ דם שחיטה ופיר"שי שיש בהן טומאה קלה טומאת אוכלין בכביצה טומאה ח ודם כשהיא גבילה מעמא

במקום ויש בהן איסור קודם שחיטה והיתר לאחר שחיטה ע"ש,

וכתב הרמ"בס בפ"י מהמ"א ז"ל ודם דגים וחגבים טמאים אסור משום שהוא תמלית גופן כחלב בהמה טמאה ע"כ והת"ע הביאו במהכתא כריתות ע"ש, והאיל דהמחבר כתב ובין טמאה ובין טהורה חייבין עליה כו' וכ"כ הרב ב"י בש"ע, ובאמת שפיר דכתבוהו הכי משום דיש נ"מ לדינא כמ"ש גבי חלב סימן ס"ד ע"ש לכן הסתקתי זאת ג"כ, (ג) מריקום האפרוח, ויתבאר בסמוך בתה ידוע אם הוא מריקום האפרוח, (ד) נתפשט הקלקול בכולה, לפי שהאפרוח מתחיל להתריקום מכל הביצה, (ה) זורק את הדם ואוכל את השאר, זהו מדינא אבל בסתוך יתבאר שא"ו מוכנין להחמיר ולאסור את הביצה בכל מקום שימצא בה דם רק בביצה מלספנא מתרעא בזו שרינן הביצה וזורקין את הדם כמו שיתבאר לקמן בסימן זה וק"ל, (ו) אסורה דשמא דם ריקום הוא כו' הדעות אלו הם דעת הגאונים ודעת רש"י ז"ל דעת הגאונים לאסור הביצה אם נמצא דם בחלמון בכ"מ שהוא דהוא דם ריקום האפרוח ודעת רש"י לאסור הביצה אם נמצא דם על קשר החלבון ונתפשט חוצה לו דהוא דם ריקום האפרוח ועיין בב"י כל זה בתריכות, (ז) ואוכל את השאר כבר כתבתי שכל זה כתב המחבר מדינא אבל בסמוך יתבאר דכבר נהגו לאסור כל הביצה שימצא בה דם בכ"מ שהוא, (ח) וכבר נהגו כו' בין על החלבון בין על החלמון הטעם המנהג הוא על פי הדין שחושבין לסברת הרא"ה שהחמיר יותר בחלבון מבחלמון שלא על הקשר שהוא סבר שדם שנמצא בחלבון בכ"מ שהוא הוא ריקום האפרוח כדכתב הר"ן על שמו וכן הרוקח סי' תמ"ו ולכך נקעינן להחמיר בעצת הדם בכ"מ שימצא ש"ך (ט) דשמא היה על הקשר החלבון כו' ונראה דעות הוא בדברי המחבר דאם לא ידעינן אם היה על הקשר החלבון ונתפשט הוצה לו או על הקשר החלבון ולא נתפשט הוצה לו יש להתיר כל החלבונים ומה בין זה שכתב בסימן וכל זה דוקא כשידעינן כו' אלא כל"ל בדברי המחבר וה"ה אם נמצא על קשר החלבון ונתפשט הוצה לו אסורים הכל דכיון שנטרפו בקערה החלבון שהוא דק מתערב ביחד ונאסרו כולם ע"כ, והטעם לאיסורא לדעת רש"י ז"ל אם נמצא על קשר החלבון הוי דם ריקום ולדעת הגאונים אם נמצא על החלמון בכ"מ שהוא או בקשר החלבון ונתפשט הוצה לו, אבל בנמצא בחלבון ולא ידעינן אם היה במקום האוסרו או לא דהיינו שנמצא בחלבון שלא על הקשר או על הקשר ולא נתפשט הוצה לו יש להתיר בתערובת לנגד הגאונים והרי"ף ורש"י ז"ל ורמב"ם וסייעתם ולאי דעת הרא"ה והרוקח יחידאה הם גבייהו ונהי דמתחרינן בביצה עלמה כהרא"ה והרוקח אבל בתערובת לא כמ"ש המחבר עצמו בסוף סעיף זה והטעם שיש לאסור בביצה לבדה ולא בתערובת מבואר שם בס"ק יו"ד וק"ל, (י) עם כל החלבונים ויזרקם כו' כלשון זה כתב הב"י בש"ע רק המחבר הוסיף על לשון הש"ע ר"מ תרי תיבות אם נתערבו וכוונתו בזה לתרץ דלא תיקשה

(יא) דחד בתרי בטל (יב) וכל זה דוקא דידעינן שהיה הדם במקום האוסרו אבל אם ספק אם היה הדם במקום האוסרו יש להתיר אפילו כל החלבונים אע"פ שנתערבו ואין בהם ששים דהואיל וכשהן שלימים חד בתרי בטל (יג) אפי' בודאי אין להחמיר בספק תערובתו :

ה ואם נמצא דם בביצה במקום שאינו אוסר את כולה ולא זרק הדם וטרף את הביצה בקערה עם הדם עד שנתערב כל הדם עם הביצה ולא נשאר רישומו ניכר אף על פי שאין בביצה ס' כנגדו הרי זו מותרת שלא אסרו זה הדם אלא משום מראית העין וכיון שנתערב שלא מדעת (יד) אינו אוסר תערובתו ואין להקשות אם כן אפילו כשהוא בעין יהא מותר כיון שהביצ' מוכיח עליו במו גבי דם דגים כשהקשקש' מוכיחים עליו במו שיתבאר לקמן בסימן זה דשאני דם בצים שלפעמי' נמצא בו דם שהוא אסור אפילו מן התורה כגון בחלמון ובקשר חלבון כשנתפשט חוצה לו הילכך גזרו בכל הדמים שנמצאו בהן כשהוא בעין (טו) אבל בתערובתן לא גזרו והוא שנתערב שלא מדעת אבל נתערב מדעת אסור שלא יבאו להקל בו ויאכלו אפי' בעין .

ו ואם הוא במקום דשדי תיכלא בכולו ושמוהו על החמין להצטמק כיון שאין רוטב במקו' הביצה כל החמין (טז) מותר שאינו אוסר אלא כדי קליפה ובקליפת הביצה עצמה סגי :

ז ביצים שאינם נולדים מן הזכר אלא מדספנא מארעא אינם מגדלים אפרוחים לעולם וכל דם שימצא בהן בין בחלמון בין בחלבון בין בקשר בין שלא על הקשר אינו דם ריקום שהרי לא נוצר מהם אפרוח הילכך,אפילו ישבה עליה תרנגולת כמה ימים עד שמוזרת וגם נמצא בהם דם אפילו בקשר וחוצה לו או בחלמון זורק את הדם משום מראית העין ואוכל את השאר מי שאין דעתו קצה בהם .

ח בצים צלויות מותר לאוכלן אע"ג שאינם יכולין לבדוק אם יש בהם דם סמכינן על הריב שאין בהם דם ואין צריך לבדוק אפי' אוכלו כשהוא רך עיין בסימן פ"ו , מיהו כשעושים מאכל מבצים נוהגים להחמיר ולבדוק אם יש בהם דם :

ט דם דגים אעפ"י שהוא מותר אם קבצו בכלי אסור משום מראית העין שהרואה יאמר דם בשר גמור הוא אוכל לפיכך אם ניכר שהוא מדגים (יז) כגון שיש בו קשקשים מותר ,

י ודם אדם גם כן אינו אסור מן התורה כמו דם דגים וחגבים וילפינן ליה מדכתיב אך את זה לא תאכלו וגומר טמא הוא ודרשינן זה טמא ואין דם מהלכי שתים טמא אלא טהור (יט) אי נמי מדכתיב גבי דם לעוף ולבהמה משמע הא דם אדם מותר מכל מקום אם פירש ממנו אסרוהו חכמים גם כן משום מראית העין לפיכך אם נשך הכבר בשיניו ויצא דם משיניו על גבי הכבר צריך לגוררו אבל שבין השיניים מוצצו ואינו חושש וכל דם דגים ודם אדם הואיל ומדינא שרי אינו אסור תערובתו :

סז כמה דברים האסורים משום דם ובו ו' סעיפים

א בדם הבהמה וחיה ועוף נמי אין איסור כרת אלא בדם הנפש שהנשמה יוצאת בו שכן כתוב בפירוש בתורה ונתתי פני בנפש האוכלת את הדם והכרתי אותה וגומר כי נפש הבשר בדם היא וגומר ע"כ אמרתי לבני ישראל כל נפש מכם לא תאכל דם וגומר הרי שלא תלתה התורה איסור כרת אלא בדם הנפש אבל שאר דם האברים לא אסרה בכרת מכל מקום כיון שריבתה התורה לאוין הרבה בדם מרבינן גם פן שאר האברים שהם בלאו וה"מ כשפירש מן האבר ויצא לחוץ דומיא דדם הנפש אבל בעוד שהוא נבלע באבר ולא נעקר ממקומו מותר ,

ב לפיכך מותר לאכול בשר חי בלא מליחה אע"ג שרמו עודנו נבלע בתוכו והוא שיריחנו הטבח מן הדם שעליו שהוא פירש מן האבר ויצא לחוץ וגם שלא יהיה בו מהחוטים שהדם בהם שהדם שבחוטיו הוא ככנוס ועומד בכלי וכאלו פירש דמי וע"ל סימן ע"ו ,

ג ויצא לחוץ נמי לאו דוקא שיצא לחוץ לגמרי אלא אפילו נתעורר לצאת ופירש בתוך החתיכה ממקום א" וחוזר ונבלע במקום אחר אפי' באותה חתיכה עצמה ולא יצא לחוץ אלא שנצרר בחתיכ' פיר' קרינקביה ואסור הילכך השובר מפרקתה של בהמה אחר שחיט' קודם שתצא נפשה אסור לאכול מכשרה חי אלא א"כ מלחו יפה יפה לפי שהדם מתעורר לצאת בשעת שחיטה ובששובר מפרקתה מחמת יסורי השבי' אין בה כח עוד לזנק להוציא דמה שנתעורר בבר לצאת ונאסר וחזר ונבלע באברים ודוקא חי אסור לאוכלו אבל ע"י מליחה יוצא ומותר אפי' לקדירה אחר שמלחו ולצלי מותר אפי' בלא מליחה דנורא משאיב שאיב דמא והוא שנצל' כל צרכו דאם לא נצלה כל צרכו יש לחוש שמא נשאר בו מזה הדם שנבלע בו לפיכך יש להחמיר לכתחלה ולחתכו ולמלחו אפי' לצלי' אע"פ ששאר בשר לצלי מותר אפי' לא נמלח ולא נצלה כל צרכו היינו משום שמה שנשאר מן הדם בתוכו הי' דם דאברים שלא פירש אבל כאן הרי יש בו דם שכבר נתעורר לצאת בשעת שחיטה שאסור כאלו פירש ולכך יצלנו יפה יפה הילכך יש ליזהר כש שוחטין את הבהמה שלא לקרב מיתתה ע"י הנשטת סכין בלבה מפני שע"י השחיט' כבר מתה ואין בה כח להתאנח ולהוציא כל דמה מ' שכבר נתעור' והרי הוא חוזר ונבלע באברים ושמא יאכל ממנו צלי ולא יצלנו יפה ויבא לידי איסור דם ובדם האברים נמי לא אמרן שהוא אסור מן התורה אלא כשפירש ע"י שחיטה או סחיטה שנסחט ממנו דומיא דיציאת דם הנפש ובהאי גוונא אבל דם הפורש על ידי מליחה או על ידי בישול אינו אסור מן התורה אלא מדרבנן שלא אסרה תורה אלא דם הראוי לזרוק על גבי המזבח דכתיב כי נפש הבשר בדם היא ואני נתתיו לכם על המזבח לכפר וגומר ודם מבושל ומלוח אינו ראוי לגבי מזבח מ"מ הואיל והחמירה התורה הרבה בדם וריבתה בו לאוין הרבה החמירו חכמים ג"כ הרבה אפילו בדם מבושל ומלוח כמו שיתבאר לקמן בדיני מליחה :

ד התיכות

למה לא יקח הביצים כשיריים עם החלבון וחלמון וכמו שהיקשה באמת המגחת יעקב כלל ס"ב ס"ק ג' ולכן הוסיף המחבר בליעמיה אם נתערבו ורצה לומר אם נתערבו החלבונים ובזה נכתר קושית זו , אבל המחבר לא איעורך למכתב אם נתערבו דוקא נתערבו דדבר זה גרמה לעניים כשבורי' ביצים החלבונים מתערבים ורצים למקום א' והחלמונים עומדים בפני עצמן , והבי תירץ באמת המורח מיאור על קושית המ"י ע"ש , (יח) דחד בתרי בטל , אפילו מדרבנן כמו שיתבאר בסימן ק"ט ע"ש , (יב) וכל זה דוקא דידעינן בו' הטעם דאפילו היה במקום האוסרו מן התורה בטל ברוב אלא מדרבנן צריכין ס' הו"ל ספיקא דרבנן ולקולא , ואפילו חד בחד נתערב ולא ידעינן אם היה במקום האוסרו או לא יש להתירו התערוב' לגמרי די"ל ההיתר רבוי מבילת האיסור וא"כ הו"ל כפק ספיקא ספק יש כאן איסור או לא ואמ"ל יש כאן איסור אמת הבילת היתר הוא הרוב וא"כ אינו אסור אלא מדרבנן והו"ל ספיקא דרבנן ולקולא וכה"ג כתב הסמ"ק כי' ר"ה ומביאו ב"י בסי' פ"ג , כ"כ הס"ך בתריכות ע"ש , והיינו דוקא שנמצא בתערוב' על קצר החלבון ולא נתפשט חוץ' או שלא על הקצר החלבון אבל בשנמצא על קצר החלבון ונתפשט חוצה לו אז על החלמון בכל מקום שהוא הוו כולהי איסור שנתערב ואסור הכל אם אין שם ס' וכמ"ש לעיל וק"ל , (יג) אפילו בולהי כו' כמו שכתב המחבר לעיל , (יד) אינו אוסר תערובתו , הדין זה ליתא דמה בכך שנתערב הא אפילו היה בעין חזרקו היה הבילה אסורה כמ"ש לעיל לפי המנהג ומכ"ש לפי מה שמתבאר דקי"ל דכל הבילה אסורה מדינא בכל עניין רק בתערובת אפילו אחד בחד שריקמ"ש לעיל אבל בבילה לבדה אסור' ועיין בש"ך , (טו) אבל בתערובתן לא גזרו , וכבר כתבתי דזה ליתא , (טז) מותר כו' ובקליפת הבילה עצמה סגי , הדין זה נמי ליתא דלדידן לפי מאי דקי"ל דאפילו אלי חם חשבינן כבישול ואוסר עד ס' ה"נ אוסר עד ס' ואפילו בשאינו קליפה צריכין אנו ס' בכל הקדירה ואם אין ס' כל הקדירה אסורה , כ"כ הש"ך בתריכות בשם רש"ל ושאר ראיות ברורות ע"ש , וכ"ת דבתערובת שריקן אף לגיכא ס' היינו היכא שנתערב במינו אבל אלא במינו לא וכ"ת הא אפילו אם נתערב בבילי' במינו הוי אלא במינו דהא הבילה אם חיישינן דהיה בתוכו' האוסרו שלא תיכל' בכול' והוי מינבשאינו מינו דד' בני' הוי מין בשא"מ ואינו בטל ברו' מן האור' וצריך מן התורה דעב' כעיקר דאורייתא כבר היקש הפ"רת קופיא זו וחזרן וז"ל דהכא משמע דהבילה שאסור משום טפה דם בשאר בילי' מיקרי מין במינו ולקמן בסי' ק"ז חזרו וכתבו בפשיטות הש"ך וט"ז דבולהי בילת האפרוח אז שם בו טפת דם בשאר ביצים הוי מין בשאינו מינו ודבריהם סתרי אהדדי , וגרא' לי בזה הוא דהבילי' שם בו טפת דם דאסיר' כולה בילה משו' דשלא תיכל' בכולה מיקרי מין במינו לגבי ביצים אחריים שהרי אין כח לטפת דם לתן טעם בכל תערובות ושרי מן התורה כו' אבל בילת אפרוח קיהיב טעמא ונעשה כעיקר דאורייתא לפיכך בכל התערובות ביצים שנמצאים בהם טפת דם באחד מהם ואין ידוע אם היה במקום האוסרו או לא יש להתירו כל התערובת אפילו כ' נגד הבילה האסורה משו' דהו"ל ספיק' דרבנן ולקולא עכ"ל ע"ש ,

וכ"כ נמי המ"י בכלל ע"ו ושייסה לדבר א' כיוונו ע"ש :

מעשה באשה אחת שנשחה ליפת עיסה שלוסה בביצים ואחר הליפה נמצא טפת דם בקליפה של א' מהן והיה שם ביצים הרבה באותו תערובת והורה הע"ז דמותר הכל דהוי כמו שאין כאן אלא ספיקא דרבנן ולקולא כיון שאפי' היה במקום האוסרו היה בטל מן התורה והו"ל ספיקא דרבנן ולקולא וא"ל דהא נתערב בעיסה וה"ל מין בשאינו מינו וצריך מן התורה ס' כדלקמן סי' ק"ח זה אינו דהא נתערב גם בביצים ומתרינן הלך אם שאינו מינו כאלו אינה ומינו רבה עליו ומבטלו וכדלקמן סימן ק"ח ע"ש בע"ז בסימן זה (יז) מותר כגון שיש בו קשקשים ומש"ה המחבר שצריך שיהיה בדם דגים קשקשים ולא הוצרך שום הוכחה לדם חגבים בגמרא נמי לא אמר רב אלא בדגים וק"ע אי ה"ה בחגבים או לא אלא איסתמיעו חד מן הפוסקים לומר דה"ה בחגבים ועיין בחי"ע בסמ' בריתות בפ' דם שחיטה (יח) אי נמי מדכתיב גבי דם לעוף ובבהמה משמע הא דם אדם מותר בריתא שם בפ' דם שחיטה דדרשינן התם מה עוף ובהמה מיוחדין שיש בהן עומלה קלה ועומלת תורה אוסרת דם מהלכי שתים שיש בהן עומלה חמורה ואין בהם עומלה קלה ע"ש וזהו דברי המחבר כאן והלימוד הראשון שכתב המחבר מבוא' נמי בברית' בתסכת' בריתו' דף ל"ד ע"ב והובא בתסכת' כתובו' ד' ס"ד ע"א (יט) אבל שבין השיניים מוצאו כו' הטעם פיר' שי בכתובו' ד' ס' ע"א מוצאו דהא ליכא דחזי ליה עכ"ל והיקשה הגאר שבע דפל"ב ע"ב על פירש"י ומה בכדליב' דחזי ליה והא אמר ר"י אמר' רב כל מקו' שאסרו חכמי' תפני מראי' העין אפי' בחדרי חדרי' אסור ותירץ דהא דדם שבין השיניים מוצאו משום דאפ דחזי ליה ניכר שהוא בא מן האדם וכה"ג כתבו תוס"פ דם שהיו' דף ק"א ע"ב ד"ה דטוחה וכו' ודלא כרש"י ועוד תירץ שם רק על התירץ שני שדא בה נרגא הרב מ"י וכתב הרב מ"י ולפי זה אם אצבעו מטפטף דם ג"כ שרי מטעם דכיון שניכר דמאדם קאתי וכ"כ התוס"ם אבן לדעת רש"י ז"ל ג"כ אסור כיון דמתחזי עכ"ל המגחת יעקב ,

אפילו

מז (א) **אפילו** בלא חתיכה ומליחה אבל אם חותך בשר מבית השחיטה קודם שתצא נפשה צריך לחותכו ולמולחו אף בלי דאע"ג דבלי דעלמא לא בעי מליחה וחתיכה בחותך כזית בשר מבית השחיטה קודם שתצא נפשה צריך חתיכה ומליחה דעל ידי שחיטה מתעורר הדם לצאת ופורש ממקום למקום מ"כ. ומי לשובר מפרקתה דמיחורו משום שפורש ממקום למקום דצריך חתיכה ומליחה אף בלי ש"ך, (ב) מותר לאוכלו חי וגם החומץ מותר עייי מה שתכתוב לקמן סי' ע"ג, (ג) ועיין לקמן סי' ע"ג בלומר דשם נתבאר דאפילו בכבדא דכולה דמא בדעבד מותר בלאמת בחומץ:

מח (א) **וצריך** שיש כו' הילכך היכא דנתבשל הדם לבד דודאי אין בדם ס' נגד המוח והקרום צריך שיש נגד כל הדם ואפילו הכי הדם אסור דקיימא לן חתיכה עלמה נעשה נבילה ואם הדם מחובר בעוף כל העוף מלטרף לשיש נגד המוח והקרום ש"ך בשם ת"ם וא"ה ע"ש, (ב) שמונחין לאורכן כו' משמע דוקא מונחין לאורכן אבל אם עומדין על עליפיהן לא דאם מונחין על אורכן יש ריוח להן של כל הרגל שמחזיק למגעל ללאת דרך אורכו ואמר שהוא זב והולך דרך המגעל הא אין דרך הדם שיזוב למעה אלא להתפשט לצדדין אבל עומדין על עליפיהן יזוב הדם למעה בעליפיהן ויעכוב הדם מלפלוט ונתבשל בתוכה מיהא הא בלאו הכי רוב הפוסקים מתירין אף מה שבתוך העליפים יש להתיר הסאר מה שתוך למגעל אף אם עומדין על עליפיהן ש"ך, (ג) בעוף הדם כולו אסור כו' משום דאין להבחין בקרום המוח שלו ד"מ בשם או"ה אבל מהר"אי בהגהת ש"ד כתב שאין איסור בשאר הדם של התרנגולת אלא משליך אותו משום דלא חשיב וכ"כ נמי מהר"ל פנ"ה סי' י"ב וכתב או"ה שם אבל במליחה גרידא ודאי ניכר עדיין הקרום ושאר הדם אותר וכ"כ הרב בהג"ה סי' ע"א ס"ג, (ד) צריך ליעול לו לקלוף מקום הדם כו'

ד חתיכת בשר שהוא אדום ביותר וניכר שנצרר בה הדם מחמת מכה אותו הדם כבר נתעורר לצאת ע"י הכאה וחזר ונבלע בתוכו ונקרש ונתקשה ואינו יוצא ממנו על ידי מליחה עד שיעשה לו פתח לצאת והוא שיחתכנו ואחר כך ימלחנו יפה יפה קודם שיבשלנו בקדרה וי"א מטעם זה יש להחמיר לקלוף בית השחיטה או להתוך באותו בשר קודם מליחה הואיל ונצרר הדם שם בשעת שחיטה אבל לצלי מותר אפילו (א) בלא חתיכה ומליחה בין בשפוד בין על גבי גחלים שהאש שואב הדם:

ה בשר חי שלא נמלח שנתגוהו בחומץ כדי להצמית דמו בתוכו אם נתאדם הבשר זהו סימן שנעקר הדם ממקומו ונתערב בחומץ וחזר ונבלע בבשר הילכך החומץ אסור וגם הבשר אסור לאוכלו חי אלא בצלי ואפי' בלא חתיכה ומליחה או לקרירה וצריך חתיכה ומליחה ואם לא נתאדם הבשר אז ודאי נצמת דמו בתוכו ולא נעקר ממקומו והבשר (ב) מותר לאוכלו חי וגם החומץ מותר:

ו חומץ שנתנו בו בשר פעם אחת להצמיתו לא יצמית בו בשר פעם אחרת לאוכלו חי לפי שכבר תשש כחו ע"י הצמתה ראשונה; ואין עוד בו כח להצמית וכיון שאין בו כח להצמית הדם שבתוך הבשר יוצא הדם מן הבשר בשריית החומץ וחוזר ונבלע בתוכו ונאסר החומץ וגם הבשר אף ע"פ שלא נתאדם הבשר כך נ"ל פירושו דאל"כ למה לא יצמית בו בשר פעם אחרת דמשמע שיש בו חשש איסור ומאי חשש איסור יש בו אם יצמית הדם בפעם אחרת מה בכך לא יגרע הבשר מאלו לא הצמיתו כלל שהרי מותר לאכול בשר חי בלא מליחה ובלא חליטה כראיתא לעיל סעיף ב' אבל חומץ שלא חלטו בו כלל מותר לחלוט בו אעפ"י שאינו חזק דכיון שלא חלטו עדין קיוה' דפירי יש בו ומצמי' את הדם בתוך הבשר אע"פ שאינו חזק, מיהו אנן אין בקיאין בחליטה זו לפיכך נוהגין שאין מצמיתין שום בשר קודם מליחה ואין לשנות המנהג ומ"מ ברעבד מותר (ג) עיין לקמן סימן ע"ג:

סח דיני מליגת הראש ועופות ובו ט"ו סעיפים

א הטומן את הראש ברמץ לצלותו צריך לכוין שיהא בית השחיטה למטה כדי שיזוב הדם דרך שם או יעשה נקב מפולש בעצם המוח ויהפוך הנקב למטה ויזוב הדם דרך שם:

ב הניחו על הצדדין ולא עשה בו נקב מפולש המוח והקרום אסורין לפי שהדם מתקבץ בתוך הגולגולת ומתבשל המוח בתוך הדם הניחו על נתיריו ונעץ בו קנה או דבר אחר בתוך הנחירים כדי שיהיו פתוחים לזוב הדם דרך שם מותר ואם לא נעץ בו שום דבר המוח והקרום אסורי' אבל שאר בשר הראש מותר שעצם הקדירה אשר המוח מונח בתוכו מפסיק בין הדם והבשר ואפילו קליפה אין צריך, ולכתחלה נוהגין להחמיר שלא לצלות שום ראש שלם אפי' רוצה להניחו אבית השחיטה מ"מ חיישינן שמא יתהפך אצדדים, וגם יטול ממנו המוח קודם המליחה ומולחו בפני עצמו וע"ל סימן ע"א וע"ב וצ"ב:

ג יש מי שאומר שלא נאמרו דברים הללו אלא לצלותו אבל אם אין מניחו על האש אלא כדי להסיר שערו לבד אפי' הניחו על הצדדין ולא נקבו מותר דבשיעור מועט כזה אין המוח שבתוכו מתבשל ברמו ויש אוסרין אבל נוהגין להקל ויש נוהגין קצת להחמיר ואין מחריבין אותו אלא על קש ותבן שאין בהם חמימות כל כך לבשל הדם ומכל מקום יעבירם על האש תמיד הנה והנה שלא ישהא במקום אחד הרבה ויתחמם ביותר:

ד והא דאמרינן שאין אסור ממנו אלא המוח והקרום ה"מ בצלי אבל אם בשל הראש בקדירה שלם ולא הוציא מוחו הכל אסור (א) וצריך ששים כנגד כל המוח וקרומו שבבישל אי אפשר שלא יפלוט הדם שבמוח והקרום ע"י הרוטב ויבנם בכל הבשר ואע"פ שנמלח הראש קודם שבשלו המלח לא הוצי' הדם שבתוך קרום המוח וחוטין שבו שהם צריכ' חתיכ' ומליחה לקרירה כדלעיל וגם הדם שבמוח עצמו לא פלט ע"י המלח שעצם המוח הפסיק בינו שלא נכנס לשם כח המלח ואין חלוק בין עוף לבהמה בדין זה שגם בעוף אף ע"פ שאין העצם כל כך קשה כמו בבהמה מ"מ קודם שיזוב דמו ויפלוט מ"מ מתבשל המוח ברמו ומתבשל מהרה ואוסר הראש עד ששים כנגד המוח ובצלייה המוח לבד אסור כמו בבהמה.

ה הרוצה למלוג או לחרוך את הראש ברמץ צריך לחתוך חוטין שבלחי קודם מליגה ואם לא חתך הקרומים עצמן אסורים שהם מלאים דם כמו שנתבאר למעלה וידיח בית השחיטה היטב קודם מליגה והריכה שלא יהא בו שום דם שלא יכנס תוך הבשר וכן בעוף ואף על פי שדרך האש לשאוב הדם הני מילי דם הבלוע תוך הבשר אבל דם בית השחיטה קדוש הוא על הבשר ודם קדוש שעל הבשר אין האש שואבו אלא אדרבה מבליעו בתוכו ובמעט חום הוא נבלע:

ו כשמולגין הראש או הרגלים אין צריך למולחן תחלה רק אח"כ והרוצה למולחם תחלה קודם המליגה סגי ליה בהכי שאין השערות מעכבין הדם מלפלוט ואין צריך לחתוך ולמולחם אחר המליגה וכן נוהגין וע"ל סימן ע"א.

ז כשמשימין הרגלים על האש להסיר שערן והטלפי' צריך לחתוך ראשי הטלפים ויניח החתך למטה כדי שיזוב הדם דרך שם ואותם המחמירים ומולחין אותן תחלה קודם המליגה וחוזרין ומולחין אותם גם אחר המליגה הוא משום שמליחה ראשונה היתה כנגד הטלפים ועל השער וחוששין שמא לא נכנס בבשר רק מעט וכן הראש וגם במליחה הראשונה צריכים לזהר להניחו במלח כשיעור מליחה שיתבאר בסימן שאחר זה בס"ד שאם לא ישהה כשיעור מליחה תחלה יש לחוש שמא יפלטו קצת דמם במקום אחד ואח"כ כשימלחם שנית יחזור ויבלע אותו המקום שכבר פלט דמו מ"מ אין צריך למולחו תחלה ואם מלחם תחלה כהוגן ולא חזר ומלחן שנית אחר המליגה יש מתירין ויש אוסרין ונוהגין להקל אפי' לכתחלה עיין לקמן בסי' ע"א.

ח ואם נמלחו הרגלים ולא נחתכו ראשי הפרסו' לזוב דמן יש מתירין ויש אוסרין מה שבתוך הפרסו' משום דמה שבתוך הפרסו' הוי כנמלח בכלי שאינו מנוקב אבל מה שמבחוץ לפרסו' מותר ולא דמי למולח בכלי שאינו מנוקב שאסורין גם מה שחוץ לציר בסימן שאחר זה דשאני הרגלים (ב) שמונחין לאורכן ואין מה שבתוך הפרסות מוגע לצאת מה שבחוץ לפרסות והכי נהוג וה"ל אם הטמינם ברמץ יש לאסור מה שבתוך הפרסות אבל בחרוך שער בעלמא שמעבירו על האש ומשנה מקומו תמיד הכל מותר:

ט מותר למלוג תרנגולת שלימה ברמץ להסיר הנוצות או להבהבה משיורי הנוצה שעליה שאין בה מקום שיתקבץ שם הדם כמו בראש והוא שידיח בית השחיטה יפה יפה שלא יתבשל דם השחיטה שהוא בעין ויבלע בבשר ובלבד שיזהר שלא ישהנה תוך האש כל כך שיוכל הלב והכבד להתחמם ולהפליט דמם בתוך גופו וכן שלא יבלע דמה בבשרה על ידי חום האש וה"מ כשרוצה לבשלה בקדירה אח"כ שמה שנבלע ע"י חום האש מסתרך בו הרבה ואינו יוצא על ידי מליחה אבל לצלי אין לחוש שכיון שהאש מבליעו האש מפליטו דכבולעו כך פולטו, ואם אינה שלימה אלא שפתחה והוציא בני מעיה תחלה צריך שידיחנה גם בפני' היטב קודם שיהבהבנה לפי שהגוף מלא דם ואין כח באש להפליטו לחוץ ומבליעו בתוך הבשר ואסור ואין נוהגין עכשיו למלוג כלל ברמץ אפי' תרנגולת מיהו אם עבר ועשאו (ג) בעוף הראש כולו אסור והשאר מותר ובבהמה לא נאסר הראש כולו רק הקרום והמוח אם לא הניחו על בית השחיטה או אנחיריו ולא דיו ביה מידי ואם לא הדיח בית השחיטה או שאר דם בעין שעליו (ד) צריך ליטול או לקלוף מקום הדם והשאר מותר,

י אין מולגין גדיים וטלאים ועופות בכלי ראשון אלא אם כן ניקר החלב ומלחם משום דם מפני שהכלי ראשון מבשל והחלב והדם מתבשלים עם הבשר וגם לא יערה עליהם מכלי ראשון שהעירוי מבשל כדי קליפה ומיהו אם עירה עליו די לו בקליפות העור ובעוף

יא עירה עליו אם היה ראש העוף למעלה כשעירה עליו אז אין צריך קליפה שהנוצה מגינה עליו לפי שמקום חבור הנוצה בעוף הוא לצד מעלה וכשמערה על העוף מלמעלה הרותחין נוחלין על חיצוני הנוצה ואינן עוברים לעור כלל אבל אם היו רגליו

למעלה

למעלה בעת העירוי או שהיה מונח על הצדדים צריך קליפה ולא מיקרי עירוי אלא כשלא פסק הקילוח מכלי ראשון כשנגע למטה בבשר אבל אם פסק כבר לא מיקרי עירוי ואינו מבשל אפי' כדי קליפה :

יא ובכלי שני לבתחלה לא ימלוג שאע"פ שאינו מבשל מ"מ מבליעו ומפליט מעט (ה) אבל בדיעבד מותר :

יב הילבך תרנגולת הרבה שנמלגו יחד בכלי שני ונמצאת אחת מהן טריפה לא נאסרו האחרות וכן אם לא הדיחו בית השחיטה ומלגו בכלי שני מותר בדיעבד :

יג מים שמלגו בהם יש ליזהר שלא לחזור ולהדיחם כדי למלוג בהם פעם שנית או להדיח בהם קערות שהרי כבר נאסרו מן הדם שנתערב בהם במליגה ראשונה :

יד גוי או שפחה שבבית ישראל שמלגו עופות ולא ראה הישראל אם בכלי ראשון או בכלי שני אם הגוי יודע בטיב יהודים ויש שם נער או נערה (ו) שיודעין בטיב העגין אף על גב שלא ראוהו שרי משום דהגוי מירתת ועשה כהוגן ועיין לעיל סימן ס"ט :

טו תרנגולת שנמלגה בכלי שני בקערה חולבת אפילו הקערה היא בת יומא הכל מותר הכלי והתרנגולת דהא כלי שני אינו מבשל ודוקא שעירו המי' תחלה בכלי ואח"כ שמו התרנגולת בתוכה שכבר נצטננו המים בכלי או שהיה ראש התרנגולת למעלה ועירו עליו לתוך הכלי שהנוצה מגינה שלא בלעו המים מן התרנגולת ולא אסרו דבלי אבל אם לא היה ראש התרנגולת למעל' ועירו עליה ועל הכלי יש אוסרין הכלי שהמים בלעו מן התרנגולת ונבלע בכלי ויש מתי רין מפני (ז) שכבר נצטננו המים כשנשפכו על התרנגולת קודם שהגיעו לכלי אבל התרנגולת בין כך ובין כך צריך קליפה . אין להחזיר התרנגולת למי מליגתה לאחר שהוציאה בתחלה דשמא כלי שני מבשל כדי קליפה ובפעם ראשונה לא היה קפידא כי היו הנוצות מגינות אבל לאחר שנמלגה ונשרו הנוצות לא יחזירנה ואם החזירה מותרת בדיעבד :

סט דיני מליחה והדחה ובו כ"א סעיפים :

א אף ע"פ שדם האברים שלא פירש מותר ומותר לאכול בשר חי עם דמו שבתוכו כתולדתו כמו שנתבאר לעיל מכל מקום כשמבשלין הבשר בקדירה ע"י הבישול יוצא הדם שבתוכו לחוץ וחוזר ונבלע בתוכו ע"י הבישול או פורש עצמו ממקום למקום תוך החתיכה על ידי הבישול ומיד שיתפרד ויזדעזע ממקום תולדתו הוי דם האברים שפירש שאסור והילכך אסור לאכול בשר בבישול עד שימלחנו היטב קודם הבישול כי קים לן שנבלע המלח הוא להוציא כל הדם שבתוך החתיכה שהוא מרחם ומרתיח את הבשר והדם שבתוכו זב לחוץ . וזהו סדר המליחה מדיח הבשר תחלה משום לבלוכית הדם שעליו שאותו הדם נתמצה ונסחט לחוץ ע"י חתיכת הבשר ואם ימלחו אותו כך בלא הדחה יפגע בו המלח מיד ויחכם אותו ויבליעו (א) ויכניסו לתוך הבשר בחוזק כח המלח עד שלא יהיה אז כח במלח לחזור ולהוציאו שאין טבע המלח אלא להוציא הדם הגולד ונוצר תוך החתיכה אבל דם בעין שנבלע תוך הבשר אין שבעו להוציאו (ב) ואם הדיחו הטבח אין צריך להדיחו עוד ואם חתכו הטבח חתיכות גדולות וחזר הוא בביתו וחתכו חתיכות קטנות או שהתך טלפי הרגלים אחר ההדחה צריך להדיחו שהרי אגב דוחק דסכינ' נסחט דם בין החתכים שהתך הוא בביתו :

ב ואם מלחו ולא הדיחו תחלה יש אוסרים שאין לו תקנה עוד לאותו בשר אף אם ידיחנו ומליחנו פעם אחרת שהרי ודאי לא יצא דמו הנבלע בתוכו על ידי המליחה ויש מתירין אותו שאומרים אגב שיפלוט במליחת דם דידיה יפלוט גם כן דם הנבלע בתוכו ואנו נודגין להחמיר מיהו בהפסד מרובה או בערב שבת ואי אפשר להבין אחר (ג) יש לסמוך על המתירין בשר שחודח ונמלח וקודם שהודח אחר המליחה נמלח שנית אינו נאסר בכך ולא אמרינן שהמלח השני יבליע בחתיכה הדם שעליה שיצא מכח המלח הראשון דבין שהמלח הראשון עודנו עליו (ד) עדיין הוא טרוד לפלוט (ה) ובין שהוא טרוד לפלוט אינו בולע מכח המלח השני זלא דמי לדם רותח בעין שנשפ' עליו וכשדיחו בתחלה ישהה אותו במים בבדי חצי שעה כדי שיתרכך הבשר ויצא דמו בקל במליחה ואחר השרייה ידיחנו יפה ואחר כך יניחנו שעה קטנה קוד' שימלחנו כדי שיטפטפו המים שעל הבשר ולא ימסו את המלח שלא יהא בו כח להוציא או להפליט את הדם . (ו) בשר תפל שהוא מלא קרח וכפור ואין ראוי למולחו כך עד שיפילו תחלה הקרח ממנו ורוצה למהר למולחו משו' בבוד אורחים (ח) מותר לשרותו במים חמין בכלי שני ואף על פי שהיד סולד' בו דכלי שני בבהאי גונא דבר שהוא קר מאד ודאי אינו מבשל ואף אם יבשל מעט יוצא הדם אחר כך על ידי צלייה או מליחה ואגב שיפלוט דמו יפלוט דם הבלוע בו אבל אם אחר ששהה כדי מליחה הושם בקדירה חמה קודם הדחה ובלע מעט מדמו שעליו יש להסתפק בו דשמ' כיון שפלט כל דמו ואח"כ הזר ובלע מעט (ט) שוב אין צלייה ומליחה מועלת לו כיון שאינו אגב כשיפלוט דמו כו' :

ג ומולח בכל מלח שירצה בין דקה בין גסה אבל לא בדקה מן הדקה כקמח ולא בגסה מן הגסה בדקה מן הדקה לא מפני שהו' גימוח וגמסה כליחלוחי' שעל הבשר ויחלש ויפסד חזקו וכחו עד שלא

טו' כלומר לו מי שמיו רוצה להחמיר כ"ב שירלה בלומר הנשם שלא נשאר בעומק הי בקליפה . (ה) אבל בדיעבד מותר מיהו לכבוד הורחים לו טרך שבת מותר אף לבתחלה בכלי שני למלוג אחיכה מלאה קרח וכפור כדי למהר מליחתו וטוב ליזהר לכתחילה שלא להניחו רק במים בלתי חיך קולדת בו ואין חילוק בין כלי חרס לו כלי נחושת לו שאר כלים לענין כלי שני . העלה הס"ך לדינא דאם עירה יורה בשר לתוך כלי נחושת של חלב דעריך הגעלה דכלי נחושת מבטל בעירוי כדי קליפה כמו שאר כלי מתכות ורמ"ה הו כם נכוכים זברורים וכן הכסיף עמו הגאון מוהר"ר יהושע מב"ל דק"ק קרלסלא ע"ש (ו) שיודעין בטיב הענין כו' ולא חוקא יודעין אלא אם רואין לידע בטיב הענין מי . דריסה : (ז) שכבר נצטננו המים וכן הלכה בהרי הוא כתב בעלמו לעיל ולא מיקרי עירוי אלא כשלא פסק הקילוח מכלי ראשון כשנגע למטה בבשר אבל אם פסק כבר לא מיקרי עירוי אלא מבשל כדי קליפה וכ"כ מי הס"ך ע"ש .

סט (א) ויכניסו לתוך הבשר כו' שהחלת מגליעו ואינו מפליט דם שהוא בעין הדם בעל גביו הוי כמו דם בעין שבעל ע"ב בשר דוחה ולכתר ולא שיך למימר בדם בעין מסריק שריק ולא כבולעו כך פולטו ולא מיידי דעריך למפלטו לא בלעי . ס"ך בשם הרשומים . (ב) ואם הדיחו הבטבח עד שבשה אותו קלת בכלי לו הדיחו היטב . ולאינו קרוי הדיחו הבטבח עד שבשה אותו קלת בכלי לו הדיחו היטב ובזה אין צריך לחזור להדיחו בביתו אבל מה דרגילין לשפוך עליהם דרך הבטבח בעלמא צריך לחזור להדיחו בביתו מיהו אם ידעינן דהדיחו הבטבח אמרינן מכחתא הדיחו יפה . ס"ך . (ג) יש לסמוך על המתירין משמע אם שהה כבר שיעור מליחה לפי' מליחה שמח ח"ל המתירין בכב"ש דם דידיה מליחה שיש לא מבלי לזה ולמיתר לחגב מיפלוט דם דידיה יפלוט ג"ב דם הבנלע דהא כבר יצא כל דמו במליחה ראשונה אבל מהבו"ז וס"ך משמע דלא אמרינן לגמרי בדם בעין כב"ש וגם לא אמרינן אגב מיפלוט דם דידיה כו' אלא דמשמע לו הטעם דהיקרא בהפסד מרובה או בערב שבת אז לכבוד אורחים משום דסמכין אטעמא דר"ן ומרדכי שהר"ן כתב הטעם דהדה ראשונה קודם מליחה כדי שיתרכך הבשר ויצא דמו ע"י מליחה והמרדכי כתב הטעם כדי להטביר הלכלוך שעל החתיכה שאל"כ המלח נחמלה ממנו ושב לא יוציא המלח הדם שבחתיכה ולהכך הרי טעמים מהני אם יחזור וימלחנו וידיחנו שיחזור וידיחנו וימלחנו יוציא המלח הדם שבחתיכה ולכך בהפסד מרובה או בערב שבת כו' דסמכינן אטעמא דר"ן ומרדכי ויחזור וידיחנו וימלחנו אף בשהה שיעור מליחה וכשירה . אף לקדירה וק"ל .

וגיע שהבאר בהרב רמ"א כתב דיניס מה שלא נזכר בדברי המחבר ולא ידעתי למה הסמיטו וז"ל הג"ה הת רמ"א וכן אם לא נמלח רק מעט כדרך שמולחין לגלי ואפילו לא שהה במולחו רק מעט ולא שיעור מליחה , והיינו שנמלח בלא הדחה . תחלה ואחר עכ"ל וכתב הס"ך אסור לקדירה אבל לגלי שרי וכ"כ הרב בעלמו בת"ח ומהרש"ל וב"ח אסרו אף לגלי אבל לא מין לנו אלא כהרב רמ"א וכמו שכתב הס"ך . וכתב עוד רמ"א ואם לא הדח רק מעט קודם שמולחו אחר בדעבד ע"כ והטעם דיש להמתר בדעבד מהאי טעמא דהדחה ראשונה לא הוי אלא משום דם שהמלח יבליעו בו הדם בעין שעל גביו ולכך מהני הדחה מועטת ואפילו מליחה שיש מין צריך וק"ל . וכתב עוד ואם נמלחה חתיכה בלא הדחה עם שאר חתיכות אחרות המלח החתיכה והחתיכה עצמה אסורה ע"כ . והטעם דגבי אחרות מיקרי דם שעליו דם פליטה ואמרינן כב"כפ אלינא דכל הישנה אבל החתיכה עצמה אסורה . וכתב עוד ונהגו שלא להשתמש בדברים אחרים בכלי שנורין בו בשר ע"כ . וזה ולאי דמדינא שרי להשתמש בו דברים אחרים כיון דאין שורין בו מע"ל ואנו הוא ולא בלע אלא דנהגו שלא להשתמש בו אפילו נוגע בחיטין שמא נדבק בו עדיין דם מיהו בדעבד שרי אפילו נשתמש בו רוחה אם הדיחו קודם לאין זה אלא גזירה ע"ז וס"ך .

ואגב באחי כתבו מה שכתב הת"י דהמחבר כתב בכי' ע"ג וז"ל דאף בבבד מאוזא פעומה שהיא לבנה מ"מ היא טולה דם ורק מכח רוב שמוטים היא לבנה לחרחים עין וכתב הת"י ולכן יש ליזהר ולהסיר אותן הטהגים לשרות הבבד של חוזא פעומה כדי שיתגדל ויחלבן מאוד שלא יפסה אותן במים מע"ל דנמחר ע"י בביסה מע"ל כת"ם לעיל גבי בשר וגם יש לעבור שלא לשרות אותן תוך כלים בשירים כמו קערות וקדירות אלא בכלי המיוחד לשרייה מבוס דאסור להשתמש לכתחילה בכלי אשרים בו כמבואר לעיל ובס"ע סי' ס"ע וק"ל . ע"ש . (ד) עדיין הוא טרוד לפלוט והא דאמרינן לעיל בכסיף מ' בשר שנמלח בלא הדחה קמיירא מטעם שהמלח מבליעו הדם שעליו שאי אתם דמיכא דם בעין ובדם בעין לא אמרינן לגי דעריך למפלוט בלא בלעי וכמו דאמרינן בסי' ע' בדם בעין שנפל על הבשר בשעת מליחה מ"ב שאי הכא כיון שנמלח אחלה ולא הודח אח"כ עדיין הוא עומד לפלוט ליר ומתוך כך אמרינן דאין המלח השני מבליעו הדם אבל אתם בשעה שבא המלח עליו הוא בלא פליטה ע"ז וס"ך . (ה) וכיון שעדיין לפלוט אינו בולע כו' ותוקא תוך מע"ל אבל אחר מע"ל אתליסמו יש לאסור אם פולט דהרי לקמן סי' ע' קי"ל דאם נפל לגיר אחר שיעור זה דאסור מטעם שהגיר יבליעו והכא נמי יבליעו בו . (ו) ולא יאמר אם המלח כו' ולא יוכיחו עד שיתנגב לגמרי דאז לא יאם המלח ולא יוציא דם ע"ז וס"ך בשם ת"ח . (ז) בשר תפל כו' כבר בתבתי לעיל בסי' שקודם זה . (ח) מותר דבאמת קי"ל כ"ם אינו מבטל ולפי' אינו מפליט ומבליעו ונהי דלבתחלה אסור אבל לעורך ערב שבת וכה"ג מותר ואם אין הוד סולדת בו אפילו בלא אין גלייה ומליחה כו' כיון שאין לו אגב שיפלוטו כו' כל זה הוא בב"י

בחריכות ע"ש , (י) מותר למלוח אפי' בדקה מן הדקה , אבל אם אין לו רק מלח גס לא הותרך להשמעינו דהרי יכול לפדקו וק"ל ,
(יא) ועופות צריך למולחם מבחוץ ומבפנים וה"ה לכל דבר חלול ודוקא בדבר שהוא קרוע אבל בדבר שאינו קרוע אף שהוא חלול מ"מ לא למולחם מבפנים להיו כמו חתיכה עבה כ"כ הש"ך וט"ז בסי' ע"ב וסי' ע"ח ,
(יב) ויש אוסרין כו' ובתרגומא שלא נמלחת אלא מצד אחת ולאי דיש לפסוק הכי ולאסור אף לצורך שבת אם לכבוד אורחים שהרי החלל מפסיק וזה ברור פר"ח ,(יג) לצורך ערב שבת אם לאורחים כו' וה"ה הפסד מרובה וכל זה אינו אלא אם לא נמלחה החתיכה משני הצדדים אלא מצד אחד אבל אם נמלחה משני צדדים רק דלא נחתכו המלח בכל מקום מותר בדיעבד אף שלא במקום הפסד מרובה ולצורך אורחים ואפי' דלא נתבטל עדיין החתיכה רק שהודח מותר ולא צריך עוד למולחו כך העלו לדינא הט"ז וש"ך , (יד) שכיון שהוא אוף אין כו' ואע"פ שבסימן ע' כתב רמ"א והמחבר דבסה"מ י"ל שפולט מיר עד יום שלש מ"מ כאן לא שייך הפסד מרובה כיון דיש היתר בלאי כ"כ הט"ז אבל הש"ך בס"ק כ"א כתב אבל לצורך להיינו במקום הפסד מרובה יחזור וימלוח לד השני תוך מע"ל כמ"ש הרב רמ"א בס"ם ע' ודוחק לחלק לשאני הכא כיון דאפשר בלאי עכ"ל וגם התורת מיסור על ד"מ העלה ג"כ לדינא דבהפסד מרובה שרי לחזור ולמלוח תוך מע"ל כמ"ש הש"ך ע"ש בתריכות (טו) עדיין יך הוא רצה לומר עדיין יך שפולטת מיר (טז) יחזור ויפליט בכח אותו המלח כו' ועוד דאם הוא תוך י"ב שעות אמרינן מיידי דעדיף לאפלוט מיר לא בלע מלח השני ובתב הט"ז אף שהודח הבשר אמילא כבר נשתנו נקבי הפליטה וא"כ מו לא מהני מליחת לד השני דאמנם יבלע הלד שנמלח כבר מן הלד השני ולא שייך ביה כב"כפ ומי לא שייך ביה מיידי דעדיף למיפלט כו' אפ"ה שרי לחזור ולמלוח לד השני דהדחה מותמת נקבי פליטת המיר אינו מוסכמת ובלא הכל מודים לאין לאסור מכח זה כיון שיש היתר בלא"ה במקו' הפסד מרובה אבל הב"ח וש"ך אוסרים ויש לסמוך על הסרעת ט"ז , אבל כ"ל דאם הוא לאחר י"ב שעות למליחתו אף דיש הפסד מרובה אין היתר לאומו בשר אלא לגלי לגו"ז בלא"ה אפי' לא הודח הבשר זה יש איסור לבישול אפילו בהפסד מרובה לאמרינן דפולטת מיר יום שלש מ"מ כאן לא שייך הפסד מרובה כיון דיש היתר לגלי כו' ואף להש"ך דפסק בהפסד מרובה אמרינן בזה נמי פולטת מיר יום שלש אבל מקום לדידיה יש איסור מלד אחר מעשה דנמחמו נקבי פליטת המיר וק"ל (יז) בולע מן הלד שלא נמלח ואפי' בולע בכב"פ כלקמן סימן ע"ז ובכמה דוכתיה ואע"ג דיתבאר לקמן סי' ע"ז דלכתחילה אסור לגלות בשר שלא נמלח עם בשר שנמלח שאני הכא דא"ח בעמין אחר דא"כ יהיה הבשר אסור לגמרי ומיקרי דעבד וק"ל , (יח) שהאלח מושך כל הדם שבתוכו ודוקא אחר שנמלחה החתיכה כראוי שהה שיעור מליחה הוא דא"ל לחזור ולמלוח מקום שהתך אבל תוך שיעור מליחתו צריך להדיחו שם היטב ולחזור ולמולחו כמ"ש המחבר לקמן בסי' זה סעיף י"ט , (יט) מנהגן העולם לכתחלה להשהותו שעה שלימה כו' ובדיעבד סמכינן אשיעור מיל וכתב הש"ך ס"ק כ"ו וז"ל כגון אם הודח ונתבטל עכ"ל משמע דאי לא נתבטל אף שהודח צריך מליחה שנייה אע"ג דקי"ל דבהודח נסתמה נקבי פליטה וכ"פ הש"ך עצמו בסי' ע' מ"מ כאן כיון דעיקר החשש הוא שמא לא פלט כל דמו לכך מצריך מליחה שנית וא"כ היו כהודח תוך שיעור מליחה דלכ"ע דלא אמרינן נסתמו נקבי פליטה וק"ל כ"כ המ"י (כ) כדי שלא ישאיר עליו מהמלח דאע"ג דבהה שיעור מליחה מ"מ משום דס הבלוע במלח שעליו צריך שיטיפה לו ניפוץ וכמו שכתב התחבר בעצמו אחר זה מיד , (כא) וידיחנו שני פעמים ראשונה להעביר כו' וכפי' פירוש הט"ז מה שפירש על דא"ל בהג"ה משמע לצריך להדיח ג' פעמים רק שפיפה וניפוץ חשוב מהס בהדחה אבל אם ניפוץ לבד ולא שטיפה צריך להדיח ג' פעמים אך דיש לסמוך על המחבר ובפרט לפי מה שפירש הש"ך על הרב רמ"א משמע בהמחבר וכ"ש לפי מה שחירץ המ"י על קושיות הני אשלי רבדבי בפשיטות משמע דאין צריך לפני ולפנים ומשמע בהמחבר ע"ש וק"ל (כב) אין לו שהות לבלוע והיינו שלא נתמלא עדיין מיר אבל אם נתמלא מיר אז נאסר מה שבתוך המיר כמו שיתבאר לקמן סעיף כ' (כג) המבטלין כח המלח כו' אבל אם לא היה שם מים המבטלין כח המלח אם הפלי מלוכלך באיסור אז בחלב הבשר אסורה ולא שרי אלא אם אין מלוכלך באיסור אז בחולבת ונבי דם דשרי אף שאין שם מעט מים דאינו אלא מעט דם שבמלח וגם הוא בלועה בו ומתיבים בו ואין כח לבלוע אלא אם דאינו שבתוך המיר אבל בלאו הכי לא , אבל רש"ל פכ"ה סימן פ"ג פסק דאף אם הכלי חולבת מלוכלך בשרי פירורי מאכל חלב אפי' הוא לא אינו נאסר אף"כ נשתייר בו ליכלוך חלב מגם ודע דכתב רמ"א בהג"ה וז"ל ונאסר להדיח בשר במי פירות עכ"ל ודעתו הוא על הדחה אחרונה אבל בהדחה ראשונה אסור להדיח במי פירות וכן

הסיב להגאון מהרש"ל דאסור להדיח הדחה ראשונה במי פירות משום דמטרשי לבשר ואין מתרכך הבשר והט"ז והש"ך שניהם לדבר א' נתחוונו ורוצין להתירו אף בהדחה ראשונה להדיח במי פירות ראיותיהם הן מתוס' פ"ק דחולין דף ל"ג ע"א דאיתא שם בתחילתו השוחט ולא יצא דם כשרה ונאכלים בדיעד מסתוכת לפי שלא הוכשר בדם ע"כ והיקשו תוס' נהי שלא הוכשר בדם ע"כ אם הכא מכילה הוכשר במים דאי לקדירה בעי לה הוכשר במים שבה ותירצו לגלי מיירי א"כ לקדירה והדח במי פירות עכ"ל משמע בין הדחה ראשונה ובין הדחה אחרונה מותר להדיח במי פירות דאל"כ הוה קושיא לדוכתיה ולא תירצו תוס' מידי דהולחו במי פירות והו עיקר ראיותיהם אבל המ"י הליץ בעד הרב רמ"א וסוחר ראיותיהם וז"ל בקטור ומ"מ נ"ל דאין להקל לכתחלה נגד דעת הרב כיון שאפשר לחלק דמי פירות מטרשו ליה ומהתום' אין ראיה די"ל דבבדי טעם הדחה קמ"יתא הוא רק מעשה דם פעמים וכ"כ רש"ם בתבות שעריס סי' ע"ז , שיש לפרש שזה דעת התוס' אבל להאחר פוסקים שמוברים טעם הדחה קמ"יתא בלי לרבך א"כ יש לחוש דילמא שאר מיא מטרשי ליה וכמו שהביא הרב ראיה בתשובותיו וכן יש קצת ראיה מדברי הר"ן שחירץ על התתי' ע דלא אמיירי בהדיח במי גשמים ולא מוקי בהדיח במי פירות כדעת התוס' אלא ע"כ שסובר דהדחה קמ"יתא אין להדיח במי פירות ואזיל לשיטתו הטעם כדי לרבך כמבואר בדבריו עכ"ה וכ"ז לכתחלה אבל דעבד כ"ל פשוט שאף דעת הרב להתיר דהא קי"ל דדיעבד סמכינן אמ"ל טעם הדחה רק מעשה דם שעליו עכ"ל אבל אין איהיה הקשה על המחבר זה לתה הסמיט דין זה לגמרי ואפשר שיש לדחוק ולייסב דלא בכיה הלידנא בכי הלי גוונא ולכך הסמיט , (כד) כנגד המלח והדם שבו מה שבתב המחבר נגד המלח דלא נתמלחה ס' ומלה שעליו מבחוץ בעינן וכך מבואר בדברי פוסקים ובא"ם דיש בלל ל"א ואין להקשות הכא התיכה בולה ובולה ויצרך ס' נגד בולה דהוי כמו חתיכה דבוק דאין זה איסור דבוק כי היכף שבא לקדירה נמס המלח מן הבשר ולא מיקרי איסור דבוק כך מבואר בא"ח ואין להקשות הא קי"ל מילתא דעבידא לנעמא אפי' בחלף לא בטיל ומלח הוא גוונא שעם אמאי בעילה

שלא יהא לו כח להוציא דם וגמה מן הגסה לא שאינו נדבק בבשר ונושר ונופל מן הבשר כשהופך את הבשר ואינו עושה פעולתו מיהו אם אין לו מלח אחר (י) מותר למלוח אפילו בדקה מן הדקה :

ד וצריך ליתן ולפזר המלח על החתיכה מכל צדדיו שלא ישאיר מקום פנוי בלא מלח עד שלא יהא ראוי לאכול עם אותו המלח ואינו צריך להרבות עליו יותר מזה ואין חלוק בין חתיכה עבה לדקה שאם כן נתת דבריך לשיעורין אלא הכי קים להו לרבנן דכל חתיכה שמולחין בכל צדדיו יש כח באותו מלח להפליט כל הדם שבתוכו ואפי' היא עבה הרבה (יא) ועופות צריך למולחם מבחוץ ומבפנים וה"מ לכתחלה אבל בדיעבד שלא מלחם אלא בפנים או בחוץ וכן חתיכות בשר שלא מלחם אלא מצד אחד מליחה יפה מותר אם שהה כדי מליחה (יב) ויש אוסרין אפי' בדעבד והכי נהוג אם לא (יג) לצורך ערב שבת או אורחי' שיש להקל ודוקא בשבכר נתבשל כך אז אין לו תקנה אבל אם לא נתבשל עדיין יש לו תקנה והוא זה שאם הוא תוך י"ב שעות שנמלח הצד האח' יבול לחזור ולמלוח הצד השני שלא נמלח עדיין ויבשלנו אח"כ (יד) שכיון שהוא תוך י"ב שעות (טו) עדיין רך הוא שאף אם יבלע הצד הנמלח מן הצד שלא נמלח (טז) יחזור ויפלוט בכח אותו המלח ואם הוא אחר י"ב שעות לא ימלחנו שהצד הנמלח היא יבשה שכבר הוציאה כל דמה ותבלע מן הצד שלא נמלח ולא תחזור ותפלוט דליב' אגב שתפלוט דמה כו' אבל יכול לצלותו דנורא משאב שאיב ואין הצד שנמלח (יז) בולע מן הצד שלא נמלח :

ה וחתיכה שנמלח' ואח"כ חתכה לשנים אין צריך לחזור ולמלוח מקום החתך (יח) שהמלח מושך כל הדם שבתוכו :

ו ושיעור שהייתו במלח (יט) נוהגין העולם לכתחלה לשהותו שעה שלימה דבהכי קים לן שאין לך חתיכה גדולה ואפי' גוף שלם שלא יפליט כל דמו בשעה א' ואין חלוק בין חתיכות קטנות לגדולות כדי שלא לתת דבריו לשיעורין מכל מקום בשעת הדחק כגון לכבוד שבת או לכבוד אורחים די לנו בשהייתו במלח בבקי שיעור מהלך מיל באדם בינוני שהוא כמו שליש שעה פחות חלק אחד מ"ל בשעה דוראי יוצא דמו בזמן הזה ואם לא שהה כשיעור

זה והושם בקדירה ובשלו הרי זה אסור שנתבשל בדמו •

ז ואחר ששהתה שיעור מליחה ינפץ המלח שעל הבשר היטב או ישטפנו במים היטב קודם ששים אותו בכלי להדיחו (כ) כדי שלא ישאר עליו מהמלח ואחר כך ישימנו בכלי (כא) וידיחנו שני פעמים ראשונה להעביר מותר הגזלח והדם שעליו ושניה להעביר לחלוחית המים המעורבים בדם שנשאר בו וישטוף הכלי שרוחצין בו בין רחיצה לרחיצ' והניפוץ הראשון או השטיפה הראשונה הוא משום שאם יניחנו בכלי בעוד כל המלח בו הבשר הוא חם מחמת כח המלח שעליו ויש לחוש שמא יחמצו גם המים שבכלי ויחזור הדם ויבלע תוך הבשר •

ח מיהו אם שמו בכלי תחלה ולא ניפץ המלח או לא שטפום במים אין לאוסרו בדעבד כי המים שבכלי מחלישין כח המלח ולא חשיב עוד כרותח לאסור ועכ"פ יזהר להשים המים תחלה בכלי קודם שיניח הבשר בתוכו כדי שמיד שיניח בו הבשר יתישו המים המלח שעליו ולא יניח הבשר תחילה בכלי בלא מים שלא יחזיר ויבלע הדם שעליו תוך הבשר מיהו אם נתן הבשר תחלה בכלי ואחר כך המים אין נאסר בכך שכיון שהבשר כבר שהה במלח שיעור מליחה ואין שם אלא מעט דם שבמלח וגם לא שהה הרבה עד שנתן המים עליו (כב) אין לו שהות לבלוע ואין חלוק בין אם הדיחו בכלי כשר או טריפה או חולבת דתא המים צוננים הם ואינו בולע ואפילו אם אין שם אלא מעט מים (כג) המבטלין כח המלח אינו חשוב עוד כרותח ואפילו הכלי חולבת או טריפה מלוכלך באיסור מותר •

ט ואם נתבשל הבשר כך בלא הדחה אחרונה צריך שיהא ששים בקדיר' (כד) כנגד המלח

המלך והדם שבו (כה) שגם המלח נעשה חתיכה דאיסורא אם יש בקדירה כל כך כמו אותו הרתיכה שנמלח ולא הודח הכל מותר דודאי איכא ששים נגד המלח שעליו שהחתיכה עצמה (כו) ודאי יש בו ששים נגד המלח שעליו ואי ליכא ס' בקדירה נגד המלח אפילו לא הושם רק בכלי הכל אסור דמאחר שיש שם מלח (כז) וציר (כח) אפילו בכלי שני מבשל וכל זה מיירי שלא הודח באחרונה כלל אבל אם הודח אפילו פעם אחת ונתבשל כך מותר בדיעבד ובשר יבש שנתייבש כך במלחו הראשון שנמלח להוציא דמו והניחוהו לייבש בלא הדחה אחרונה יש מקילין בו שאפילו ששים אינו צריך אם בשלוהו כך בלא הדחה דכיון שנתייבש לא נשאר עליו שום ליחלוחית דם ויש מחמירין , ולכתחלה יש ליזהר לכ"ע אפי' בבשר יבש ואפילו במים שהיד סולדת בהם אסור להדיחו בלא הדחה אחרונה •

י גוי או גויה(כט)המשמשין בבי ישראל ושמו הבשר בקדיר אחר המליח' ואין ידוע אם הדיחוהו אם לאו אם יודע הגוי בטיב ומנהג ישראל ויש שם בבית שום ישראל יוצא ונכנס ואפילו הוא נער קטן אלא שהוא בן דעת (ל) ויודע בטיב הדחה סומכין (לא) על דבריו של גוי להתיר אם אומר שהדיחו שאפילו לא ראהו הישראל היוצא ונכנס מכל מקום הגוי מירתת שמא יבא ויראהו ועושה מעשהו בהוגן ועוד שדרך הגוי להקפיד ולעשות כל דבריו בנקיות' וזהו נקיות' שמדיחו אח'שנתלבלך הבשר במלח ודם ובודאי הדיחו (לב) ומכל מקום אהאי טעמא לחוד (לג) לא סמכינן אם לא ששים גם כן ישראל יוצא ונכנס בן גדול בין קטן , מיהו אם מיחה לגוי שלא ידיחו בלא רשותו והוא עבר על דבריו אסור דהא חזינן דלא מרת'מקמיה שהרי עבר על דבריו ואין לסמוך ג"כ על דבריו של גוי אבל אם אין שם ישראל בן דעת יוצא ונכנס ולא מיחה בו כלום והגוי מסיח לפי תומו שהדיחו כדרכו יש מתירין ויש אוסרין שאין גוי נאמן לא להתיר ולא לאיסור אפי' במ"לת אלא לערות אשה בלבד דמשום עיגונה הקילו ויש להקל בזה (לד) דחששה רחוקה היא :

יא בשר שנתבשל בלא מליחה צריך שיהא ששים בקדירה לבטל כל אותו הבשר אע"פ שאין בו איסור אלא משום דם שבתוכו מכל מקום לא ידעינן כמה דמא נפיק מיניהו ואם יש ששים כנגד כל הבשר אז התבשיל שבקדירה מותר אבל אותה החתיכה עצמה לעולם אסור שהרי ע"י הבישול הדם שבתוכו (לה) פירש ממקום למקום והוי כאלו פירש לחוץ ואוסר אותו החתיכה ושוב אין לו היתר אף על גב דאיפשר לסוחטו אסור ולא דמי לצלי בלא מליח' דהתם מיר כשנתעורר הדם ע"י האש לצאת האור שואבו כולו לחוץ ולא נשאר ממנו כלום בתוכו ומה שלא נתעורר עדיין הוא במקומו והוי דם אברים שלא פי'אבל הכא בבישול דרך הבישול הוא כן להוליך הדם שבתוכו אנה ואנה אינו יוצא לחוץ ויש מתירין גם איתה החתיכה שאומרים שע"י הבישול יוצא ג"כ כל הדבומיד שיצא נתבטל בס"ג"כ ושוב מה שחז'ונבלע אינו אוסר ובעת הצורך כגון לכבוד שבת או אורחי'או בהפ"מ יכולין לסמודעל דברי המקילין

יב בשר ששהה ג' ימים מעת לעת בלא מליחה נתייבש דמו בתוכו ולא יצא עוד ע"י מליחה שאין כח במלח (לו) להוציא דם שנתייבש אבל כשישימוהו בקדירה לבשל יתרבך הדם ויצאו לתוך הקדירה ויאסר אותו לכך אין לאוכלו מבושל אלא יצלה אותו ויאכלנו צלוי שאף אם לא יצא כל דמו בצליה הוי דם האברים שלא פירש ומותר (לח) ולא יבשלנו אחר הצלייה דשמא לא יצא ע"י הצלי' כולו (לט) וע"י הבישול יצא ויאסר הקדרה מיהו אם בדיעבד בשלו אחר הצלייה אין לאוסרו בכך שאנו תולין לומר ע"י הצלייה יצא הכל , אבל אם מלהו אחר הג' ימים ובשלו (מ) אסור אפילו בדעבד לפיכך אין לשהות בשר ג' ימים בלא מליחה אע"פי שרוצה לאוכלו בצלי • (מא) : דחיישינן לתקלה שמא ישכח ויבשלנו ,

יג ואם שרו אותו היטב במים תוך הג' ימים בכדי ב' שעות או יותר כבר נתרכך הדם שבתוכו , (מב) ויכול לשהותו משעת השרייה עוד שלשה ימים אחרים (מג) פחות חצי שעה ואח"כ יחזיר וישרנו שלא יתקשה דמו ובשר שנמלח וספק אם הוא תוך שלשה ימים אם לא בספק זה אזלינן לקולא (מד) שהוא דרבנן

יד בשר ששהה ג' ימים מעת לעת בלא מליחה ואח"כ נתערבה באחרות בטל הוא ברוב ומותר למולחם כולם ולבשלם ולא אמרינן דכיון שיש לו היתר בצלי הוי כמו דבר שיש לו מתירין דאפי' באלף לא בטיל דכל בה"ג לא

בטילה בס' י"ל דזהו דוקא אם גוף האיסור הוא עוקן טעם מבא"כ כאן המלח אינו אוס' אלא מכח הדבשבו ודם אינו עוקן טעם ולא יהא בלוע מאיסו' המור מאיסור עצמו ס"ד וד"י , (כה) שגם המלח נעשה חתיכה דאיסורא ר"ל בזה דלא חיקמי ליכני בס' נגד הדם לבד לכך מתרץ ,בדבורו שגם המלח נעשה חתיכה דאיסורא דהמלח נ"ל והוי כמו איסור דבוק , ומלבד המהבר יש להרץ הא דהגריך כ' נגד כל המלח מטוס דלא ידעינן כמה בלוע במלח וק"ל , (כו) ודאי יש בו בטיס כו' אע"פ שקלא המפרטיס סוברים שבתס התיכה יש בה ס' נגד דס שעליו מ"מ אין כתס חתיכה ס' נגד המלח והדם שבו ואנן צריכן ס' נגד המלח והדם שבו ועוד דגם בדם לחוד לא ק"ל הכי דיש בכתס חתיכה ס'נגד דס שעליו אלא בודאי בטיס ומהאי טעמא כתב הרב רמ"א בהג"ה מ"א בטמלח חתיכה בלא הדחה קמייתא דאם היה ס' בחתיכה נגד הדם שעליו מותר מטעם דוקא מידעינן בוודאי שהיה בו כ' אבל מכאמת לא מתירין וק"ל עי' בפר"ח וגם דין זה המהבר המציו ולא ידעתי למה , (כז) וציר וה"ה אפ יש סס חומץ ושאר דבר הריף כה"ג מבטל אף בכלי שני כ"כ בס' אפי רבדבי , (כח) אפי' בכלי שני מבטל ומ"מ מהרש"ל בתו"ס סי' ק' ופכ"ה סס חולק על זה ומתיר בכ"ס אפילו בכ"הג בכ"ס אינו מבטל וגם אינו מפליט ומבליע ואי משום בים סס מלח וציר ומועיל להרחיתה הביטול להבליע בתוך הבשר הדס שבתוך המלח דהא המלח לאחר שפכה כתו לא חשיב עוד רותח והוי כמו מידי אחריני שאפל לכ"ס ובודאי במקום לפסד מרובה אז לכבוד אורחים אז לצורך שבת יש לפקוק כמהרש"ל דמותר אף שלא הי' ס' נגד המלח ודס שבעליו דבלתמת קי"ל דכ"ס אינו מבטל ואינו מבליע ומפליט ובלתו הכי יש הרבה פוסקים כמהרש"ל כ"כ הש"ך וט"ז ע"ש , (כט) המשמשין בבית ישראל בו' ונראה דבענבדו ובטפחתו אחירי דשייך מירתת כ"כ בס' אפי' רבדבי (ל) ויודע בטיב הדחה ולאו דוקא יודע אלא אם ראוי לידע ומי איכא טעמא דמרתת שייך , (לא) סמכינן על דבריו של עכו"ם להתיר בו' זהו לאו דוקא דלא"ל דבריו דאפילו אינו אומר כלום סמרינן מסתמא שהדיחו בודאי מטעמא דמרתת וק"ל , (לב) ומ"מ אהאי טעמא לא סמכינן בו' ואין להקשות הא דס שמולחו ודס שבטלו אינו אלא מדרבנן וא"כ הוי בזה כמו כפיק'דרבנן ולקולא ומ"ל לטעמ'כלל יש לומר דשאני הכא דאיתחזק איסורא שלא הודחה באחרונה ואין ראוי להוציא מכח כפיקא דרבנן ולקולא היכא דאתחזק איסורא אלא מטעם זה דמרתת ולפ"ז היכא דאין כאן עכו"ם וספק לנו אם הדיחו הבשר באחרונה אין להקל מטעם כפיקא דרבנן ולקולא כיון דאתחזק איסורא וכן פסק הש"ך בנ"הכ והביא ראיות להחמיר ודבריו נכונים'וכן פסק המ"ו וכן נמי בשר בבטל'שנוכחה אם מלח אות'אחלה או לא אין להקל הטעם כפיקא דרבנן ולקולא כיון דאתחזק איסורא ודלא כהט"ז כי' זה כ"ק כ' ע"ש , (לג) לא סמכינן בו' וא"ת למה בתמת לא סמכינן אהאי טעמא הא איתא בש"ס דעכו"ס שמואל שתי מבי ארמאי ולא חיישינן לגילוי מטעם זה דאמקיותא קפדי וחמירא סכנתא איסורא י"ל משום דרב פליג התם ואפילו מבי ארמאי לא שתי והילכתא כרב באיסורא ועוד דלכאן הכני בש"ס כברי הרוויהו דאין לשתות מבי ארמאי וכן פסק הרי"ף אם לכן אין סומכין על טעם זה , (לד) דהבשר רחוקה היא דהוי דאיסור' לא קפדי אמקיותא קפדי ואף דלא סמכינן אהאי טעמא מ"מ אהני עכ"פ במה"לת ועוד דאין כאן אלא איסורא דרבנן דדם שמולחו ודם שבטלו אינו אלא מדרבנן ובמילי דרבנן נאמן העכו"ס במה"לת ואין להקשות הא כאן אתחזק איסורא בלא הודחה באחרונה ועכשיו אנו בחיים להוציא מחזקת איסור והיכא דאתחזק איסורא אפילו בדרבנן אין עכו"ס נאמן במה"לת כמ"ש הריב"ש סי' תל"ג וכן פסק בש"ע ס"ס קל"ז דכבר חירץ הש"ך בסי' זה ובכ"ס קל"ז דבאמי הכא דאיכא עוד כניף להחיר מטעם דעכו"ס אמקיותא קפדי , (לה) פירש ממקום למקום והרי כאלו פירש לחוץ , ועוד דחשיב כאיסור דבוק ויש לחוש שמא הגביהה פעם אחת חוץ לרוטב קודם שיפלוט כל דמו כ"כ או"ה , (לו) יכולין לסמוך על דברי המקילין כתב בת"ח ריש כלל כ' בתרגנולת שהיא הלולה איכא למיחש שמא פירש ממקום למקום אסור אה"צ אפילו בטעת הדחק והפסד מרובה , (לז) להוציא דם שנתייבש בו' ואפי' בימים פוטרים נדי שיתרבך ויתעורר דמו ללאת להבטל ע"י מליחה אסור ת"ח ומהרש"ל בתו"ס ע"ס (לח) ולא יבשלנו אחר הצלייה ואין חלוק בין מולחו תחילה קודם הצלייה או לא אלא לעולם אסור לבטל להתחילה אחר הצלייה , (לט) וע"י הבישול יצא כו' הבישול פועל יותר מצלייה ולא דמי לכבד בר"ס ע"ג הג"כ אין לה היתר ע"י מליחה ומותר לבטל אחר הצלייה ואפילו להתחילה דהתם אינו מועיל מליחה משום רבוי דם שבה ומסתמא נפלט הכל בצלייה ומה שלא נפלט בצלייה לא יפלוט בבישול אבל הכא אינו מועיל מליחה משום שכבר נתייבש דמו בתוכו ואפשר דגלי אינו פועל לרכך הדם אלא הכל והבישול פועל יותר לרككו ש"ך אבל לגלי מותר בלא מליחה כלל אלא דלכתחלה יש למולחו קלת כאחר גלי , (מ) אסור אפי'דעבד ואם יש בתבשיל ס' נגד אותו בשר אז התבשיל מותר ואותה התחיכה עצמה אסורה ובשר שלא נמלחה כראוי דהיינו שלא שהה כשיעור מליחה במולחו דינה כאלו לא נמלח כלל , (מא) דחיישינן לכתחלה שמא ישכח ויבשלנו וקשה מ"ש מהא דפסקינן לקמן כי' פ"ו בעוף שהוא סכך טריפה ומטיל ביצים דמשמע אותו ע"ל ביצים של טעינה הרשומה וכתב הט"ז שם דלא חיישינן להקלה שמא ישכח כמו בדרוכה כי' נ"ז כיון שהוא זמן מועט רק כ"א יום וכ"כ הש"ך סי' נ"ז ס"ק מ"ז , ותירץ הט"ז דדוקא התם שהתרנגולת הוא רק בכפר טריפה לכן לא חיישינן בזמן מועט לתקלה משום דהוי כמו ספק ספיקא חדא שמא לא יצא לידי תקלה ואח"ל שיאכלו ואכלנו מ"מ שמא אין כאן איסור דלא כמו דליכא רק חדא ספיקא דאם ישכח ויבשלנו יבא לידי ודאי איסור לכן חיישינן לתקלה בזמן מועט ובבהמה בספק טריפה בדרוכה כיון שצריך לשהות זמן מרובה והיינו י"ב חודש אף דאיכא כפר ספיקא מ"מ בזמן מרובה כזה הוי כמו קרוב לודאי שיבא לידי תקלה לכן אין להשהו' עכ"ל ונכון הוא וע"ש , (מב) יכול לשהותו משעת השרייה עוד ג' ימים אחרים כתב המ"ו וז"ל שמעתי שמעשה בא לפני מ"ו חמי זקני הגאון הגדול מוהר"ר שמעון מפרקאב ז"ל בלוזיר' שלימים שהודחו תוך ג' ימים בעודן שלימים עם העור רק שנחתו והודה להפשיט העור של מזוז ובבשלה והבשר יצלה כדין בשר ששהה ג' ימים , בלא מליחה והדחה ע"כ ושמעתי קצת רבותי' מקילין בזה כיון שהוא חומרו'הגאונים עכ"ל , (מג) פחות חצי שעה לתו דוקא אפי'פחות משע , (מד) שהוא דרבנן ועוד שהוא חומרות הגאוני' לכך מקילין בזה לקולא

מה לא

(מה) לא מיקרי דבר שיש לו מתירין כו׳ וה״ה דאפילו בחו״ב יבה חוץ ג׳ ימים שלא נמלחה שנתערבה עם ב׳ חתיכות שנמלחו מותרת ואין צריך למולחם את כולם מספק וכ״כ מהרש״ל בפי׳ בפרק כל הבשר סי׳ ס״ו ולא הוי דבר שיש לו מתירין כיון שצריך הולחה למולחם כמו גבי כלי בכי׳ קל״ב והוי על בשר דין יבש בישב שמבואר בסי׳ ק״ט וק״י . (מו) בעילה היא ברוב והאיך שיתהנה בזה בהכילתו ובטשול עיין לקמן בסי׳ ק״ע ושם עיקר מקומו (מז) בעילה היא ברוב ואין להקשות מאחי בעילה ברוב הא קי״ל לקמן סי׳ ק״ע דמין בשאינו מינו צריך ס׳ מעשה דאם יבשלם יתן טעם די״ל הא דם שמולחו ודם שבשלו אינו אלא מדרבנן והמחבר כתב לקמן הטעם דמין בשאינו מינו לא בטיל ובעינן ס׳ מדרבנן משום דאי מבטל להו בהדדי לא ליתי לידי טעמא דהוי איסורא דאוריתא משום אבל באיסורא דרבנן שהא מין בשאינו מינו לא בעינן ס׳ דלא שייך זה משום דאפילו אתי לבטל כולהו בהדדי לא אתי לידי איסורא דאוריתא אך על הרב רמ״א קשה שהוא פסק לקמן דמין בשאינו מינו אף באיסורי דרבנן אינו בטל ברוב וצריך ס׳ ולפי מה שנתחק הב״ח שם לפרש דברי הרב בה״גה ג״כ לא קשה מידי וק״ל :

וכתב רש״ל בשר שבשל ג׳ ימים מעת לעת בלא מליחה ואח״כ מלחו לותו בכלי ממוקב כשיעור מליחה ואח״כ הדיחוהו והוזרו ומלחו בכלי שא״מ ולא שהה בה שיעור כביסה ומלחו שם מיד דלכאורה נראה דיש לחוש שמא לא היה כח במליחה ראשונה להפליט כל הדם שבתוכו כיון שמתקשה אלא תמיד פולט מעט מעט וע״כ אסור אבל י״ל דאינו אסור דמת״כ מותר דאם נתעורר לאחת במליחה ראשונה יצא הכל וכדעת הריב״ש שמביא ב״י ממילא א״כ מליחה שנייה כלל ומותר במליחה ראשונה והשתא אף שמולחו בכלי שא״מ מותר ואם לא יצא במליחה ראשונה והיבש במקומו עומד גם מליחה שנייה לא תאסור לותו הבשר ומותר לגלי וכ״ד למאי שאמרו במידי דצריך לבון ועשה הגעלה , דאסור לאחוך בו רותח לדעת הרא״ש דע״י הגעלה פולט מעט מעט , דאין שם טעם יבש אלא שאין כח להגעלה להוציא לגמרי כיון שצריך ליבון מ״מ מהני כח הגעלה שיוה הבלוע ממקומו קצת וע״כ כשיבא רתיחה השנייה יוצא לחוץ עכ״ל , ומשמע דאלו מולחו בכלי שא״מ לחוד ולא מולחו תחילה בכ״מ אסור דשמא יצא קצת מן הדם שמתקשה בו , ע״י מליחה וקי״ל , וכן נמי אם מולחו לותו בשר בשבת ג׳ ימים בלא מליחה עם שאר בשר שנמלח להוציא דמו דאסור זה הבשר בשבת ג׳ ימים דשמא בלעו מדם שיצא מבשר בשר דאעפ״י שאומר שאין מליחה מועיל לו היינו לפי שמתקשה דמו בתוכו מ״מ אין מתקשה לומר שבוב לא יבלע בשר בתוכו וגם לענין דם שבתוכו כתב הרי״בש והביאו ב״י דאין ברור שלא יצא ע״י מליחה והיה ראוי להתיר אלא שראוי לחוש לדברי הגאונים במקום שהגו וע״כ ודאי לא סמוך בשום דבר לקולא ע״ז ולומר שלא יבלע שאר דם אלא לחומרא אמרינן דשמא דם שלו לא יצא ע״י מליחה כיון שמתקשה וע״כ אין כאן היתר לומר כמו שיפלוט דם שלו יפלוט ג״כ מה שבלע מבשר אחר וזה דומה למולח בשר שנמלח בשר ויצאת מידי דמו ואירו עם שאר בשר שנמלח להוציא דמו דאמרינן דודאי יבלע מן האיסור ונשאר בתוכו כיון שאין בו מה שיפלוט ה״נ אמרינן בזה לחומרא , וכן אם מלח בשר שבת ג׳ ימים עם שאר בשר שבשר נמלח והודח השאר בשר אסור דגזה אמרינן להיפך לחומרא שמא יצא הדם שמתקשה ע״י מליחה ואוסר שאר הבשר , ע״ז ע״ש (מח) ומור אפילו ע״י בישול וכ״ד למבושל דלעיל דאות אחיכה אסורה דלא אמרו כבוש כמבושל לכל דבר רק שבולע ומפליט אבל אינו מבטל הטעם בחתיכ׳ אחת ברובא וגם שם אינו אלא מנהג לאסו׳ לותה חתיכ׳ ולכן אין להחמי׳ בכה״ג ע״ז וכ״ד בשם ק״ח , (מט) ונאסר הכלי להשתמש בו דבר רותח אבל מותר לחזור ולמלוח בו בשר לאחר שנקבוהו או אפילו בלא נקיבה אם הבשר מהה כבר שיעור מלחתו והודח כ״כ רמ״א בהג״ה ולא ידעתי למה המחבר השמיטו והטע׳ בשם גו״ה דמותר לחזור למלוח בו משום דאין מליחה לכלים להפליטו מה שבתוכו ע״י מליחה , וכתבו הט״ז והש״ך והיינו פחות מכדי כביסה דהיינו מעת לעת דאל״כ יהיה אסור מחמת הכביסה שהרי יש שם שיר וכבוש כמבושל מיהו אפ״ה אם שהה הבשר בשר מע״ל מותר בדיעבד דהא דבמע״ל הוי כבוש כמבושל מהם דמפליט הכלי וכמו שיתבאר בסי׳ כ״ה מ״מ בשעת פליטת הכלי הוי כ״ע לפגם כיון דאינו פולט רק אחר מעת לעת שאינו ב״י דלכתחלה ה״ע דאסור לשהותו מעת לעת דגע״לפ לכתחילה אסור כדלקמן ר״ס קכ״ב אבל אין להחזיר ולומר דשיעור כביסה יהיה כח כשיעור הנאמר בסי׳ כ״ה ס״ח בכבוש בתוך הציר דשיעורו כדי שיאנו על האור וירתיח דזה שייך על הבשר הנשרה בתוך הציר משא״כ כאן דהכלי לא נפלט בזמן קצר כזה הכביסה אלא כשיעור כחם כביסה בכ״מ מע״ל וכתב המ״ז דמותר למלוח בו בשר לאחר שנקבוהו אפי׳ בכלי חרס ואף דבכלי חרס אין להשתמש בו לאין דילמא אתי לאשתמושי בו חמין ואפי׳ מידי דדרכו בהדחה כמו בשר ג״כ אין להשתמש מ״מ הכא אתי כיון דמיתר אותו למלוח בו בשר ומנקב אותו הוא איכר גדול ולא חיישינן שמא אתי לאשתמושי בו חמין וגם אין דרך לאכול רותח בכלי מנוקב ע״כ אפי׳ בכלי חרס מותר וכן בכלי עץ אף שרוגה להשתמש בו קבע אבל למלוח בשר בשר בלא נקיבה אין היתר אלא בכלי עץ ושאר כלים שם להם חקנה בהגעלה ולהשתמש בו ערבי אבל בכלי חרס אם אפי׳ בכלי עץ ולהשתמש בו בקבעות ודאי דאסור וכמו שאר כלים אף בשר לוגן אף בשר דרכו בהדחה עכ״ל ע״ש בכלל וסי׳ י״ח וי״ב ד״ה , וממילא נתבאר דמידי דלאו דרכיה בהדחה אסור להשתמש בו דילמא אישתלי ואתי בלא הדחה וע״כ הדבר שמשתמש בתוכו צריך הדחה וק״ל (נ) דסגי לו ג״כ בקליפה דלאחר בהדחה הקערה תשיבה לוגמת ואם נתן בה רותח סגי לו בקליפה כדין כל חם לאחר לוגן דמתחלה גבר (נא) וי״ל צריך בכדי נטילה שהוא יותר מכדי קליפה והיא שיעור כעובי אצבע וי״ל חלו סוברים הקערה אף לאחר שהדחה ממלחה תשיבה רותחות מאוד היינו שבה (נב) משערינן בס׳ כנגד הקליפה ר״ל נגד קליפת הרוטב צריך ס׳ דכיון דא״א לקלוף הרוטב ע״כ צריך ס׳ נגד קליפת הרוטב , (נג) וי״ל שבלו אסור ר״ל אף דיש ס׳ נגד קליפת הרוטב , (נד) שהרי צריך ס׳ כנגד כל הכלי ר״ל כנגד כל קליפות הקערה דחשבינן בקערה כרותחה אף לאחר שהדחה ממלחה כנ״ל וא״כ הו״ל החבשל שבתוכה בתוכה אבל ודאי דלא צריכן נגד כל דופני הקערה דמתחילה לא בלע ע״י מליחה אלא כדי קליפה , ולענין הלבה פסק רמ״א בס״ה דדין קערה זו כדין אחר כלי עריבה שמזו בו היתר ובייר לדין תחתה גבר ולכן אי הקערה קר ושמו בו היתר רותח בין רותח נגוב בין רותח לא אלא אפשר בלא רשיבת קצת חני ליה בקליפה ובראתה לא גמור כרוטב בעינן ס׳ נגד הקליפה דהיינו נגד קליפת הרוטב כיון דא״א לקלוף הרוטב ע״כ צריך ס׳ נגד קליפת הרוטב , ואף על גב דפסק הרב רמ״א סימ׳ נ״ח בדבר ולא שייך קליפה יש להקל ולהתיר בדיעבד אף דליכא ס׳ נגד הקליפה תירץ הש״ך בסי׳ זה ס״ק ס׳ דס״ל להרב דרכא יש להתיר בצריך ס׳ נגד הקליפה כיון דבלא״ה יש פוסקים כאן דס״ל דלאחר הדחה רותחות היא מחוך החלא שבה א״כ אע״ג דקי״ל כסברת ר״ת דבדבר ולא שייך קליפה יש להקל ולהתיר בדיעבד מ״מ הכא יש להתיר בסברת ריב״ש דצריך בעלמא ס׳ נגד הקליפה עכ״ל ודאי התם נמצא לו שיהם חמין , הכל אסור אי ליכא ס׳ נגד קליפות כל הקערה וכן רואי לפסוק , ועיי׳ בסי׳ נ״ח מ״ש שם (נה) ויש אוסרין ברותח , היינו לכתחילה אבל בדיעבד מותר והיינו בשאר כלים אבל בכלי חרס אפילו דיעבד אסור וק״ל .

(מה) לא מיקרי דבר שיש לו מתירין דלא שייך דבר שיש לו מתירין אלא כשיש לו מתירין ממה שנאסר ממנו והכא מצלייה לא נאסר מעולם ואפילו היתה חתיכה הראויה להתכבד (מו) בטלה היא ברוב כיון שאין איסורה מחמת עצמה אלא מרמת דם הבלוע בה וכן הדין בנתבשל בלא מליחה ואחר כך נתערבה באחרות שמותרת :

טו בשר המלוכלך בדמים נשרה במים יום שלם מעת לעת יש אוסרין לאוכלו מבושל משום שעל ידי השרייה יצא הדם שבתוכו וחזר ונבלע בו ולא יצא שוב ע״י מליחה אלא על ידי בישול ויאסר אבל בצלייה מותר דנורא משאיב שאיב אף על גב דשאר דם הבלוע לא פלט אפילו על ידי צלייה שאני הכא שלא נבלע כל כך בחוזק אלא ידי מים קרים ונוחים לחזור ולפלוט על ידי צלייה ויש אוסרין אפילו לצלי ואם יש ששים במים שנשרה בהן נגד החתיכה אף על פי שחזר הדם ונבלע בו כבר נתבטל בס׳ הדם שיצא בשרייה (מח) ומותר אפילו על ידי בישול :

טז אין מולחין אלא בכלי מנוקב או על גבי קשים וקסמין או במקום מוגרן בענין שאם ישפך שם מים יצאו מיד ואם מלח בכלי שאינו מנוקב או במקום שלא יוכלו המים לזוב מיד הרי בולע הכלי את הציר המעורבת עם הדם שהוא רותח מכח המלח (מט) ונאסר הכלי להשתמש בו רותח אחר כך שיחזור ויפליט לתוך מה שישתמשו בו ואם נשתמש בו רותח אם הוא דבר נגוב סגי בקליפה במקום שנגע ואם הוא לח כבשר רותח שאי אפשר לו בלא רוטב קצת י״א (נ) דסגי לו גם כן בקליפה (נא) וי״א שצריך בכדי נטילה שהוא יותר מכדי קליפה יאם היא לח גמור (נב) משערי׳ בס׳ כנגד הקליפה (נג) וי״א שכולו אסור (נד) שהרי צריך ס׳ כנגד כל הכלי משום דחשבינן כל הכלי כרותח כיון שאיסורו מחמת מליחה אעפ״י שהודח אחר המליחה עדיין חומו עומד בו ואוסר הכל וי״א שאפילו בצונן אסור להשתמש בו בלא הדחה לכתחילה ואם נשתמש בו בצונן בלא הדחה יריח מה שנשתמש בו משום השמנונית שעליו שנדבק במה שנשתמש בו

יז אבל אם הוא מנוקב מותר לאכול בו אפילו רותח דדמא משריק שריק ולא נבלע ולא נדבק בכלי (נה) ויש אוסרין ברותח הילכך מנהג כשר הוא למלוח על דף מוגרון שהוא מיוחד לכך או בכלי מנוקב המיוחד לכך , דף שלא הוחלק ברהיטני ואינו מוגן במוגרון הרי הוא בכלי שאינו מנוקב שהרי יש בו גומות שלא יוכל הדם לזוב ממנו ואם הוחלק ברהיטני אעפ״י שמוגן בשוה ולא במוגרון חשיב בכלי מנוקב הואיל ויכולין המים לזוב ממנו בקל :

יח ולא למלוח לבד אסרו בכלי שאינו מנוקב אלא אפילו להניח בשר מלוח קודם שהודח על גבי כלים שאינו מנוקב אסור שחוזר ובולע בבשר כמו שנתבאר למעלה והבשר שנמלח בכלי שאינו מנוקב אסור לאוכלו אפילו צלי שהציר והדם שיצא ממנו ע״י המלח ההיא ברותח מוזמת המלח וכיון שאין לו מקום לזוב לחוץ בכלי שאינו מנוקב הרי הוא חוזר ובולע לתוכו והוי כאלו נתבשל ברמו ושוב אינו יוצא לא ע״י מליחה ולא ע״י צליה בד״א בששה׳ בכלי שאינו מנוקב בשיעור שיתנו מים על האש ויתחילו להרתיח אבל אם לא שהה כ״כ אין אסור ממנו אלא כדי קליפה במקום שנגע בכלי ובשהה נמי לא אמרן אלא מה שבתוך הציר אבל מה שחוץ לציר אינו אסור אלא כדי קליפה במקום החתך ואפילו אם יש בה שומן לא אמרינן שע״י השומן מפעפע בכולה שכיון שהדם עצמו אין דרכו לפעפע גם השומן אינו אוסר אעפ״י שדרך השומן לפעפע אינו מוליך את הדם עמו אלא במקום שכח הדם יכול

ללכת

ללכת ולהתפשט מצד טבעו וטבע הדם הוא שאינו מפעפע ולא יהא כח דבר הנאסר לאסור יותר ממה שאוסר אותו ויש אוסרין בולו אפי' מה שחוץ לציר ואפי' מיד שלא שהא בכלי שאינו מנוקב (נו) כשיעור המבואר לעיל אוסרין אותו אף על פי שחתיכה שנמלחה ונפלה בתוך ציר של איסו' אינו אוסר אלא מה שממנ' בתוך הציר הכא כולה אסורה וטעמא דשאני התם בחתיכה שנמלחה ופלטה כל דמה שלא חזר ובלע אלא מה שבתוך הציר ולא מה שחוצה לה דדם אינו מפעפע למעלה אבל הכא מיד כשמלחו הבשר מתעורר הדם שבתוכו לצאת ופירש ממקומו ומחמת שהכלי אינו מנוקב המקום הוא דחוק ואינו יכול לצאת ונשאר בתוכו במקו' האחר שבא לשם וכיון שלא היה יכול לצאת נתקשה מיד במקומו (נז) ושוב אינו יוצא לא ע"י מליחה ולא ע"י צלייה וכיון שפירש ממקומו הוי כאילו פירש לחוץ ודם האיברים שפירש אסור וכן נוהגין באלו הארצות ודוקא אותה החתיכה התחתונה המונחת למטה בכלי ונוגעת בציר אותה חתיכה כולה אסורה אבל שאר חתיכות שעליה הנמלחים עמה ואינם נוגעים בציר אינם נאסרים מזו אף על גב שנוגעים בה (נח) דכולי האי אין הכלי מונע הדם מלצאת והכי נהוג מיהו אם לא מלחו כל צרכו אלא מלחו מעט בכלי שאינו מנוקב כגון לצלי איפשר שאין לאוסרו בכך אלא סגי בהרחת הכלי והבשר ואחר כך לחזור ולמולחו ובלבד שלא ישהה בראשונה במלח אפילו שהייה מועטת שאם שהה איפשר שבמליחה מרובה בזמן מועט די לחתיכה גדולה לבל צרכה שמה שמלח מעט יוציא בשעה אחת יוציא מלח מרובה בחצי שעה ושמא מלח זה מרובה חשוב לגבי חתיכה זו ואסר את הבשר ואת הכלים ויש אוסרים גם בזו אפילו לא שהה אלא עד שנראה מעט ציר בכלי עיין סימן צ"א •

יט הבשר לאחר ששהה במלחו כשיעור מליחה והודח אין צריך לשום אותו במים רותחים כדי לחלוט ולצמות מותר הדם שנשאר בתוכו שלא יצא דקי"ל הואיל ושהה כדי מליחה כבר יצא כל דמו אף על פי שאנו רואין שאפילו אחר ששהה כדי מליחה עדיין הרוטב שיוצא ממנו מאדים מכל מקום אינו דם אלא מוהל בעלמא הוא וחמר בשר מקרי ואינו אסור הילכך מותר לשוב אותה בקדירה (נט) אפילו במים קרים ולבשל כיון שהודח •

ך מיהו בשר שנמלח ושהה כדי מליחה ואחר כך נתנוהו בכלי בלא הדחה אחרונה ושהה שם עד שנתמלא מציר אדום וכן חתיכת בשר שנפל לתוך ציר היוצא מהבשר אחר ששהה כדי מליחה אין להקל בו להתירו לכתחלה ויש אוסרים (ס) אפי' בדיעבד כדי קליפה והכי נהוג ודוקא מה שמונח תוך הציר אבל מה שחוץ לציר מות' וכן אסור לאכול מבשר שנמלח עד שידיחנו יפה יפה ואע"ג דשהה כשיעו' מליחה ואסו' לחתוך ממנו בסכין קודם שידיחנו ויש מתירין לחתוך בסכין הבשר לאחר ששהה שיעור מליחה (סא) דאין מליחה לכלים וכן עיקר דמותר אבל הסכין צריך הדחה אחר כך או נעיצה בקרקע אם נתייבשה עליו הציר ואפילו קודם ששהה שיעור מליחה אין האיסור משום בליעת הסכין אלא משום שיצא דם בעין על הבשר מחמת דוחק הסכין לפיכך אם רוצ' לחתכו ולהדיחו שם היטב ולחזור ולמולחו מותר אפי' לא שהה שיעור מליחה, חתיכת בשר שנפל לתוך גיגית שיש בה הרבה מים שרחצו בהם בשר שאינו מלוחה ושוב מלחו על גבי אותו גיגית במה חתיכו' בשר ודלפה פליטת הציר בתוך אותן המים מותר הוא לבתחלה כיון שאותו הציר מעורב בהרבה מים לא הוי ברותח אף על פי שאין ששים במים נגד הציר מכל מקום כבר התישו כח הציר ולא ליחשב עוד ברותח, וכן בשר שנמלח ונפל במים שנתארמו מחמ'דם שהדיחו בהם בשר אין לאוסרו והא דאמרינן שאין על הציר לאחר ששהה במלח דין דם רותח אף ע"פ שמארים כדתבנו סעיף י"ט ה"מ לעניין דם כלומר שאינו עוד דם אלא חמר בשר אבל לעניין בשר בחלב יש לה דין בשר מלוח ואוסר את הגבינה אם נפלה עליו וכן אם שמהו בכלי חולבת (סב) אוסרת את הכלי (סג) וצריך ס' כנגד הכלי ואם הכלי אינו בן יומו ויש בו ליבלוך (סד) צריך ס' נגד הליבלוך ואם שטו בו מעט מים והניחו שם הבשר (סה) נעשה המים חתיכה ראשונה שהרי הם בלועים מבשר וחלב וצריך ששים כנגד כל המים, הרוצה למלוח ולאכל בצלי בלא הדחה עושה ואינו חושש לדם שעל המלח שהאש שואב הדם ומונע את המלח מלבלוע את הדם בר"א במולחו ומעלהו מיד על האש לצלותו אבל אם שהה במלחו קודם ששמזהו על האש כבר בלע המלח את הדם ונאסר לפיכך אין לצלותו עד שידיחנו יפה ואח"כ צולה ואוכל המנהג הבשר הוא כשרוצין לקיים הבשר המלוח יום או ב' או יותר ימלחנו בכלי מנוקב וישהנו כש"מ וידיחנו יפה יפה ואח"כ יחזור וימלח אותו פעם שנית כרצונו בכלי שאינו מנוקב כדי שיהא מותר לחתוך ממנו בסכין לב"ע וכדי שלא יפול מן הדם הנוטף מן הבשר דרך נקבי הכלי על הכלים שבבית ויאסר אותם:

כא במקום שאין מלח מצוי יצלה הבשר (סו) עד שיזוב כל דמו ואח"כ יבשלהו ואותם שרוצין לטגן יונים (סז) וכבד של אווזא מפוטמים וביוצא בו שצולין אותם מעט ואחר כך נותנים אותן במחבת לטגן לא יפה הם עושין כי צריכין לצלותו יפה או למלוח היונים ולשהותן במלח כש"מ ולהדיחם ואח"כ לטגן אותם:

ע דין מליחת הדבה בשר ביחד ובו ו"ס:

א מותר למלוח הרבה חתיכות בשר זו על גב זו אע"פ שהתחתונה גומרת פליטתה קודם לעליונה לא אמרינן שחוזרת ובולעת מדם העליונה לפי שהוא שהה הרבה לפלוט ציר וכל זמן שפולטת ציר אינו בולעת ואפי' מתקבץ הרבה מציר ועומד בגומות שבין החתיכות שרי שכ' עוד שטרודה החתיכה לפלוט ציר'ה אינה בולעת וכ"מ נוהגין להחמיר לכתחלה שכל חתיכה שיש לו בית קיבול כגון דופן שליכה מניחין אירה באופן שלא יהא בית קיבולה למעלה אלא מהפכין אותה כדי שיזוב הדם אבל בדיעבד אין לחוש בר"א במולח בשר עם בשר ואפי' בשר שור עם בשר גדיים וטלאים ואפי' עם עופות שאי אפשר לגדיים וטלאים ואפי' לעופות לגמור כל פליטת ציר'ן עד שיגמור בשר שור לפלוט את דמו אבל בשר עם דגים אפי' בשר עם עופות עם דגים אסור למלוח לפי שהדגים בשרן רך ופולשין בולעים ואם עבר ומלחן יחד העופות מותרים (א) שאינם בולעים כלום מן הדגים הואיל וטרודים לפלוט והדגים (ב) אם אין בהם ששים

(נו) כשיעור המבואר לעיל רק ויד שהה סס, ומחמלח מלר מדוס מכור, (נז) ושוב מינו יוצא כו' ואע"ג דגבי מפרקתה דהיינו בשובר מפרקתה כל בהמה שאסור נמי לאכול ממנה בחומלח מכוס שהדם מירס ממקוס לחקוס ואפ"ה פרי ע"י מליחה וצלייה כמו שמבאר לעיל סי' ס"ז י"ל דהכא כיון שפירס ע"י מליחה גרע טפי מ"כ כיון שנמלח בכלי אח"מ הוי כבוס וכבוס הרי הוא כמבושל ולא מהני מליחה וצלייה אח"כ, ס"ך, ודע דכתב הב"ך דאם נפלה חתיכת בשר לציר בכשר"מ וספק אם נפלה לציר קודם שהה שיעור מליחה מותר מה שחוץ לציר וכ"ש אם ברי שנפלה לפם לאחר שהה שיעור מליחה אבל אם ברי לנו שנפלה קודם שהה שיעור מליחה אסור אף מה שחוץ לציר דכיון דעדיין לא פלט כל דמו הוי ממש כמולח בכלי שאינו מנוקב דכל זמן שלא נמלח כדינו ופלט כל דמו אסור כשהיחו בכלי שאינו מנוקב והוכיח כן מכמה פוסקים ראשונים ואחרונים ע"ש, (נח) דכולי האי אין הכלי מונע הדם כו' דאין חתיכה אחת דחוקה כל כך על גבי חבירתה שיעכבו התחתונה את העליונה מלפלוט ואפי' קליפה לא בעי עכ"ל הא"ה, (נט) אפילו במים קרים כו' והדיעה שאוסרו ליתן במים קרים ולבשלו אלא צריך ליתן במים רותחין הוא דעת רמ"בם ועיי' בנ"י שם, (ס) אפילו בדיעבד כדי קליפה, מבוס שהמלח שעל הבשר אסור שהדם העור' בו והמלח נתחמה בציר ועדיין רותח הוא ובלע הדם בתוך הבשר ונתבשלו בו כדי קליפה אבל משם ציר לחוד לא היה אסריק דאינו אלא מוהל בעלמא, (סא) דאין מליחה לכלים, כלומר דדם מסריק שריק ואינו נבלע בכסין וכתב הט"ז ס"ק כ"ג וז"ל וקשה דהא נבי כלי מנוקב ג"כ מותר מהאי טעמא ואפ"ה אוסר רמ"א שם לכתחילה ומ"ש מכסין עכ"ל ונראה לי לישב דהכא לא שהה כל כך אבל התם דשהה בכלי כדי שיעור מליחה יש לומר דאפילו מנוקב בלע וק"ל ועיין במנחת יעקב ובנה"כ מה שחירו על קושיא זו והיודע יבחר, (סב) אוסרת את הכלי כו' והיינו כדי קליפה דתע"ג דלקמן כי'קכ"א ובא"ח סימן הע"א מבואר דכל מקום שצריך הגעלה לא מהני אם קלפו בכלי התם מיירי בדבר שנבלע בו ע"י חמין וכה"ג דנבלע בכל הכלי אבל אינו נבלע אלא בכדי קליפה ולכן די בקליפה עיין בש"ך סי' נ"א ס"ק י"ז וכתב"ש שם, (סג) וצריך ס' נגד הכלי, משמע שהוא ב"י ולכך צריך ס' נגד הכלי אע"פ שאינו מלוכלך וזה אינו דהבשר מותר אף דהכלי ב"י הוא משום דאין מליחה ברותח לפליטו מה שבלוע בכלי דאין מליחה לכלים וכן השיג הש"ך על המחבר בזה ע"ש ובפרט מה שהוא עלמא פסק לקמן בסי' ק"ה לגיפך, (סד) צריך ס' נגד הליכלך ואם לאו הבשר אסור, (סה) נעשו המים חתיכה דאיסורא כו' ואיתה אם שטו בו מעט מים הכל מותר דהמים מבטלין כח המלח והציר והכל נתן הוא וכמו שכתב המחבר לעיל ס"ח וע"ע והפסר ליישב דלא שטו כ"ב מים המבטלין כח הציר אלא דשטו בו מעט מזעיר לו דשטו כ"כ כמו הציר ואין מבטל דבעינן ע"כ שיהא המים רוב מציר וס' לא צריכין אבל רוב מיהא בעינן ובזה אתי שפיר ועיין בסי' שאחר זה בסוף הסימן לאחר זה אחת לידי הא"י ורמיתי שם שהיקשה קושיא זו ותירץ שם כך ושמחתי מאוד, וראיתי לכתוב מה שהמחבר השמיט הגהות רמ"א וז"ל מלח שמלחו בו פעם א' אסור למולחו בו פעם שנית אבל בדיעבד מותר כתב הש"ך היינו דוקא אם נתבטל כך ואבל אם לא נבלו עדיין ידיחנו ויחזור וימלחנו, וכתב עוד רמ"א וכ"ש שאסור לאכול המלח אחר שמולחו בו, (סו) עד שיזוב כל דמו כתב הט"ז שרגילי לנהוג לבל הדיעות ללוותו כ"ב עד שתייבש מבחוץ, (סז) ובכד של אווזא מפוטמים דיש בהם רבוי דם כמו שאר בבדים אלא מחמת רוב שומן מתלבן כ"ב ובכן הוי לגעור בהם מה שעושין כך וכבר הייתי מעיר בברוכיא ולית מאן דמשגח בי זאי לישר חילי מבעלמא,

ע (א) שאינם נולעים כלום כו' ועוד דהדגים לא פלטו כלום מדם זה שבלעו מעופות והא דאיה דמו לא מהני מלוח' שמיה כמו שכתב המחבר בסוף סעיף זה, (ב) אם אין בהם ס' כו' דאין מטעמין במלוחה בה' ברותח מחמת נישל כמו שיתבאר לקמן בס"ל,

(ג) גם הדגים מותרים ואין לאוסרם משום סכנה במליחה כ"כ הא"ה כלל י"ג ד"ב ע"ש, (ד) הם קשים לבלוע יותר מן הבשר ר"ל דאם שותה זיג הרבה לפלוט מיר כיון דקמיטי וקשים הם לבלוע יותר מן הבשר דמיירי דעריל למיפלט מיר לא בלעי, (ה) הואיל והוא תפל, שהדבר המלוח מחמת התפל שיהא מבליע אבל כ"כ אינו מחיה עד שיהא מפליע כ"כ ב"י בשם הרשב"א (ו) דהם אינו מפעפע מלמעלה למעלה מיהו קליפה בעי וא"מ לדידן דאמרינן הדגים על ס' דאם הדגים מונחים על העופות מותרים בלא מ' בקליפה וכתב מהר"ל פכ"ה מי' ע"ב דוקא כשיהיו בבירור שלא נשרק הדגי מלמעל אבל אם אינו ידוע בבירור אסור דסתם מליחה דרך להתהפך עליון לתחתון ואסור עד ס' ע"כ וכתב בהגהות שבסוף ספר או"ה דאפילו אז בלא זה אם מתיכות הדגים גדולים וגבוהים יותר ועולים נגד למעלה מן הבשר מה שלמעלה מן התתיכה שאינו נוגע בה מותר אפילו באותה מתיכה עלמה דלא גרע מנפל חציה לגיר ע"כ, (ז) אלא לאחר ששהא כו' ואפילו שהו הדגים ג"כ מתחלה שיעור מליחה מותרים ועמא דמילתא משום שהעופות לאחר שיעור מליחתן פלעו כל זמן ואע"ג דלעיל סי' ס"ע ס"כ כתב לאסור אם אין הבשר קודם הדחה אחרונה בכש"אא שאני שהמוחל בעין והבשר מונח בתוכה אבל משום לחלוחית בעלמא שעל הבשר אני להדגים בהדחה ס"ך וט"ז, (ח) דאגב שיפלוט דם דידיה כו' המחבר נמשך אחר הגהות רמ"א אבל מהר"ל והדרישה וב"ח וט"ז בתו באחרונה בכמה דאיתא במורות לאסור אף שעדיין לא פלטו דמו ולא נמלחו מעולם והעיקר דאיתא מגמרא ומסברא דדגים כיון דרפו קרמיהו בולעים הרבה מ"ש הרשב"א בת"הא והגיר שבלגים הוא דבר מושע וגפלוע אותו בזמן קצר והאיך נסמוך של פליטת מיר שלהם לומר שאגב שיפלוט מיר דידיה יפליט הדם שבלע דשמא יכלה זמן פליטת הגיר קודם לפליטת הדם שבלע ויש כאן ספק איסור ואין להקשות הא הרב ע"ז בסי' ס"ע ס"ק כ"ד מיקל בכמה ספיקות מעשה דדם שמולחו דרבנן ויש להקל מי כאן מעשה זה דספיקא דרבנן ולקולא י"ל דשאני הכא כיון דאתחזק איסורא כן נראה לי אבל מה שכתב הט"ז שם ויש כאן ספק דאוריתא הוא תמוה הא דם שמולחו הוא דרבנן כמו שכתב הוא בעצמו סי' ס"ע ומיהו נראה לי היכא שהם תפילים שעדיין לא פלטו דמן ולא נמלחו מעולם ועוד הקשקשים עליהם והם שלימים מותרים דבזה שפיר אמרינן דאגב שיפליט דם דידי' יפלוט ג"כ הדם שבלע מן העופות שבעוד הקשקשים עליהם והם שלימים מותרים אפילו יותר מן הבשר כיון דקמיטי וק"ל אבל בלאו הכי אין לזז מספק הט"ז בפרט שגדולי הראשונים והאחרונים הסכימו עמו בזה, (ט) מותר למלוח דגים בכלים שמלחו בו בשר כו' והיינו דוקא בדגים שמולחין לקיום שדרכן להייתן אח"כ קודם הכישול אבל בדגים שמולחין לקדירה לבשל מיד שאין דרך להייתן אסור לכתחילה דעכ"פ דהדחה מיהא בעי' וחיישינן דילמא אשתלי להדיח וכדלקמן ריש סי' כ"ח, (י) ואפשר אפילו בדיעבד יש לאוסרו, ותימה הא לעיל סי' ס"ע פסק בפשיטות בשאר איסורין דמליחה מפליט מן הכלי איסור, ועיין מ"ש לעיל סי' ס"ע ס"ק כ"ט על המחבר בפסק זה, (יא) מיהו אינה אסורה אלא כ"ק כו' כל זה כתב לדעת הרב ב"י וסייעתו אבל אנן אמרינן בכל מליחה בס' וכמו שכתב המחבר לעיל בדגים וכמ"ש מיד בסעיף שאחר זה וק"ל, (יב) ונפעפע האיסור בכולה משום דאזיל הכשירה ומפעם לעריפה בש"ד שער יו"ד כתב ואי איכא ספיקא אם נמלח בשר שהוא בהדיא בשר נבילה הוי ספיקא דאוריתא לחומרא עכ"ל (יג) ואנו נוהגין לעולם להצריך ששים והטעם דאין אנו בקיאין בין כחוש לשמינה ולכך אנו נוהגין לעולם להצריך ס', (יד) הכשירה והעריפה כו' אבל דגים ועופות שהם כשיעור מליחה קודם שנגעו זה בזה ואח"כ נתערבו כו' כבר נתבאר לעיל ס"ב דאומרין וע"ש הטעם (טו) הפסד מרובה ופורך מעולה מלה ודוקא ה"מ ופורך ה"מ דתרוייהו מהני ליה להקל אבל חד מהם דהיינו ס"מ לו הפסד מרובה לא כמו שיתבאר לקמן סי' ל"ג ע"ש, (טו) אין להקל משום שכמה גדולי בעלי הוראה סבירא להו, דאף לאחר שהם כשיעור מליחה לא פסק כחו של מלח וחשב עוד כרותח, (י"ז) שהוא ערוב לפלוט מיר כו' מדברי המחבר במה שכתב כל זמן שמולחו עליו כו' משמע אפי' לאחר מע"ל או יותר פולט מיר כל זמן שמולחו עליו אבל בסמוך ס"ק כ"ב מכתב דזה הדין ליתא, (יח) מונע מלבלוע גם זה ליתא דהרי כמה פוסקים גדולים בעלי הוראה סבירא להו דבשר לאחר שהא שיעור מליחה פסק כח המלח ולפי דברי הש"ך סי' ל"ג ס"ק יו"ד משמע דבשר שנמלח להוציא דמו כ"ע מודו דפסק כח המלח ואין מחלוקת בין הפוסקים אלא בבשר וגבינה שנמלחו ושהו כדי שיעור מליחה קודם שנתערבו ואח"כ נתערבו ע"ש ואח"כ מהיכי תיתי נימא בזה לקולא ועפי מיכא למימר זל הכא לחומרא והכא לחומרא כסוגיא בכל הש"ס ופוסקים, (יט) מ"מ לכתחילה יש ליזהר זהו קאי נמי אדלעיל דלכתחילה אין להשהות בשר במולחו זמן ארוך ומתרי טעמא כתב לעיל בסוף סי' כ"ט ע"ש, (כ) והודח לאפוקי לא הודח לא ואחזיל המחבר לטעמיה במה שכתב לעיל דכל זמן שעדיין מולחו עליו אינו בולע דם פליטה וק"ל, (כא), ואפילו בדיעבד אסור כו' היינו

ששים כנגד הבשר אסורים אפי' לא שהו כדי מליחה דבעידנא דפלטי שופות בולעים דגים מנייהו מיד ונאסרים ואין לומר יחזרו וימלחו אותן ויצא דם הבלוע בם שאין המלח מוציא אלא דם המובלע באברים עצמם בתולדותה אבל דם הבא ממקום אחר לא ואין בדגי' דם של עצמם דנימא אגב שיפלוט דם דידיה כו' שהרי פולט דמו ולפיכך אין המלח מפליט דם שנבלע בו הילכך אסורים הדגים בד"א בחתיכות של דגים או דגים שלימים ונטלו קשקשיהם שנגע הבשר בקרומן שהוא רך אבל אם הדגים שלימים ועודם בקשקשיהם • (ג) גם הדגים מותרים שהרי הדבר נראה לעיניים שבעוד הקשקשי' עליהם והם שלימים (ד) הם קשים לבלוע יותר מן הבשר,

ב והוא דדגים אסורים דוקא שמלח שניהם יחד או שהעוף הוא מלוח והדגים תפילים אבל אם הדג מלוח והעוף תפל ונתנם זה אצל זה או זה על גב זה אף הדגי' מותרים אפי' בלא קליפה שאינם בולעים כלום מן הבשר, (ה) הואיל והוא תפל וכן אם הדגים מונחים על העופות מותרים אפי' נמלחו יחד דדם (ו) אינו מפעפע מלמטה למעלה ולא גרע מחתיכה המונחת בציר דמה שלמעלה מן הציר שרי מהאי טעמא וכן אם לא הניח דגי' אצל העופות (ז) אלא לאחר ששהו העופות במלחן שיעור מליחה אף הדגים מותרים אע"פ ששניהם מלוחי' והא דאמרינן שאם הדג תפל והעופות מלוחי' אסורים היינו דוקא שהדג פלט כבר דמו והודח אבל אם עדיין לא פלט דמו ולא נמלח מעולם מותר (ח) דאגב שיפלוט דם דידיה יפלוט ג"כ הדם שבולע מן העופות כמו חתיכה שנפלה לציר קודם מליחה שמותר מהאי טעמא כמו שיתבאר לקמן סי' זה ועיין לקמן סימן צ"א באיזה מליחה אמרינן דהוי כרותח (ט) מותר למלוח דגים בכלי שמלחו בו בשר ולא אמרי' בתר דנייחי דגים פולט הכלי ובלעי דגים שאין טבע המלח להפליט דם הבלוע בכלי אבל בכלי הבלוע משאר איסורים אין להקל למלוח בו דשאר איסור מסתרך יותר מדם הבלוע ובולע בכמה שנמלח בתוכו (י) ואיפשר אפי' בדעב' יש לאוסרו מיהו אם הוא כלי שמשתמשן בו תמיד במים חמין מותרין הדגים בלא קליפה שהמים מתישים כח האיסור בכלי ואינו יוצא ע"י מליחה עוד:

ג בשר שחוטה שמלחו עם בשר טריפה וכן דגים טמאים וטהורים שנמלחו ביחד אפי' בכלי מנוקב הבשרים אסורי' שאע"פ שהבשיר' אינו בולע דם שהרי הוא מלוח וטרוד לפלוט וק"ל איידי דטריד לפלוט לא בלע ה"מ גבי דם דמשריק שריק אבל ציר של נבלה חזק הוא ונבלע תוך הבשר אפי' בשעת טרידתו לפלוט וציר של נבלה אסור מן התורה דילפינן לה מקרא דהטמאים לרבות צירן ורוטבן וקיפה שלהן וכ"ש אם הטריפה מלוח והבשרה אינה מלוחה ומונחים זה אצל זה שהבשרה אסורה (יא) מיהו אינה אסורה אלא כדי קליפה שאין נגיעת רותח דמליחה אוסר יותר מכדי קליפה ואפילו נגעו זה בזה מיהו אפילו לא נגעו זה בזה אלא שמונחים סמוכים זה לזה בכדי שפליטתו של זה נגע בזה יש לאסור ג"כ בכדי קליפ' אבל אם הטהור מלוח והטמא תפל הרי אין הטמא פולט אלא מעט במקו' שנוגע במליחה הילכך אפילו נוגעים זה בזה מותרים בהדחה בעלמא בלא קליפה דהואיל והבשרה פולטת הרבה שהרי היא מלוחה מכל צדדיה והטריפה אינה פולטת אלא מעט שאינה נוגעת במלח אלא במקום שנוגעת בבשרה אין כח באותו מעט לבלוע בבשר הטרוד לפלוט ואין בדינים אלו חלוק בין אם הבשרה מונחת למעל' והטריפ' למטה או איפכא דלא נפקא מיניה בזה אלא ברותח מחמת חום האש שאו אד העשני הולך מן החם לקר ויש בו לחלק בין עילאה גבר לתתאה גבר כמו שיתבאר לקמן בע"ה בסימן ק"ה אבל רותח דמליחה לא שייך בה לחלק כן:

ד והא דאמרי' דאינו אסור אלא כדי קליפה היינו כששתיהן כחושו' אבל אם א' מהן שמינה (יב) אפילו אם חתיכת הטרפה כחושה וחתיכת הבשרה שמינה מפעפע האיסור בכולה וצריך ששים ואנו נוהגין לעולם להצריך ששים (יג) בריתת דמליח' כמו בריתת מחמ' בישול ואין נוהגין כשיעור קליפה כלל בין בדגים ועופת שמלחו יחד בין בשחוטה וטריפה שנמלחו יחד מיהו אם שהו במלח (יד) הבשרה והטריפה כשיעור מליחה קודם שנגעו זה בזה ואח"כ נתערבו ונגעו זה בזה במקו' שיש (טו) הפסד מרובה וצריך סעוד' מצוה כגון ברית מילה וכה"ג המיקל לא הפסיד ואפילו אין שם ששים מותר משום שכמה גדולים סבירא להו שאחר ששהה כשיעור מליחה בבר פסק כחו של מלח ואינו חשוב עוד כריתח ובשעת הדחק יש לסמוך עליהם אבל בעניין אחר(טז) אין להקל כלל •

ה מותר לשהות בשר במלחו זמן רב כמו שרצה ולא אמרי' שמא לאחר שיפלוט כל צירו חוזר ובולע מלחלוחית של דם שעליו ושעל המלח שהדם שעליו מעט הוא ובלוע במלח ואינו יכול לצאת ממנו שאין המלח מפליטו ממנו אדרבה דדהמלח להפליט הדם מן הבשר ומושכו אחריו ונשאר בתוכו ואינו חוזר לבשר ובן הבשר ששהה במלח כבר ומלחו עליו בשר אחר מותר ולא אמרינן הואיל והראשון כבר שהה במלחו חוזר ובולע מן הדם שיפלוט מן הבשר האחר שמולחין עליו שהבשר התחתון כל זמן שעדיין מלחו עליו אינו בולע דם פליטה (יז) שהוא טרוד לפלוט ציר ואפי' אינו פולט הדם הזב מן העליון משרק שריק שהמלח שעל התחתון (יח) מונעו מלבלוע (יט) מ"מ לכתחלה יש לזהר •

ו אבל בשר שלא נמלח כלל ובן בשר שנמלח ושהה במלחו ופלט כל דמו (כ) והודח אסור להניחו עם בשר שנמלח ולא הודח לפי שהבשר הנמלח פולט וחבירו שלא נמלח אין נמלח והודח בולע ממנו שאין לו דבר שימנעו מלבלוע (כא) ואפילו בדיעבד אסור ואינו

חוזר להתירו ע"י שיחזור וידיחנו וימלחנו שאין דרך המלח להוציא אלא דם של עצמו אבל דם הבלוע ממקום אחר אין המלח מפליטו (כב) וי"א שכל מעת לעת לאחר שנמלח פולט ציר ואם נגע תוך זמן זה לבשר שנמלח ולא שהה עדיין ש"מ אינו נאסר לאחר מעת לעת אוסרו אך במקום שאין הפסד מרובה יש לאוסרו לאחר י"ב שעות וקודם לזה אין להחמיר כלל וכ"ש אם לא נמלח בלל דאפילו אם נפל לציר ממש (כג) אין לאוסרו דאמרי' לבשימליחנו ע"י שיפלוט הדם דידי'פלוט ג"כ מה שבלע ממקום אחר ואפי' נמלח הבשר ולא שהה עדיין שיעור מליח' ונפל לציר (כד) יש להתיר ע"י כן (כה) אם לא נכבש בתוכו יופ שלם אך אם שהה ש"מ דליכא למימר אגב דפלט דמו כו' ונפל לציר (כו) יש אוסרין אותו אע"פ שלא כלה זמן פליטת ציר עדיין (כז)ומ"מ לצורך הפסד גדול יש להתירו גם בזה כל זמן פליטת ציר דהיינו תוך י"ב שעות ע"י (כח) שידיחנו ויחזור וימליחנו דאגב דפלט ציר יפלוט דם כו' וכ"אם נפל לציר קודם ששהה ש"מ ידיחנו ויחזור וימליחנו מיהו אם מולחו בלא הדחה לאחר שנפל לצי' שרי בדיעב'ולא אמרי' שהמלח הבליע הצי'לתוכו דגבי דם אמרי'הבי ולא גבי ציר שהוא קלוש'ונוחה לפלוט וכ"ז ל"מ אלא בציר שהוא כרות'כמ"ל ס"ס אבל דם בעין שנפל על בשר (כט) שהוא תוך זמן שיעור מליחתן שהוא חשוב ברותח כמב"ל ס'צ"א נאסר הבשר דלגבי דם בעין לא אמרי' איידי דטרוד לפלוט לא בלע ולא כבולעו כך פולטו והא דאסר' אותו שנפל לציר היינו דוקא מה שבתוך הציר(ל)אבל מה שלמעל' מן הציר שרי מיהו (לא) מה שבתוך הציר נאסר מיד ואין שיעו'לדבר (לב) בשר שנפל לתוך הציר שעל הקרקע דינו כאלו היתה הציר בכלי, בשר שנגע בחתיכ'שנמלח' בכלי שאינו מנוקב ונאסרה דינו כאלו נגע בציר, ספק ציר ספק מים מות'(לג) רציר דרבנן וספיקא דרבנן לקולא, ציר מעורב עם מים (לד) ואפי'מעוטים לא חשיבי ברותח ואינו אוסרת דין כבוש ע"ל סימן ק"ה,

עא דין מליחת הראש והטלפים והמוח ובו ג' סעיפים.

א העצמות שיש בהם מוח מותר למולחם כך כמו שהם שלימים, (א) ואין צריך לשוברם ולנקבם שכח המלח נכנס בפנים ומוציא את הדם ואין העצ'מעכב את הדם שכמו' מלצא' אבל המוח שבראש מקפין אותו שתי קרומים וגם אינו ממלא את חלל כל העצם בכל הקיפו כי יש בו מקום שיכול הדם להתקבץ במקום אחד, הילכך אסור למלוח הראש כשהוא שלם כי הקרומים מעכבים את הדם מלצאת וגם אותה מעט שיצא יתכנס בתוך עצם הגלגולת למקום אחד בעצם הנעשה בקדירה ויהיה המוח באלו נמלח בכלי שא"מ ואפי' צלהו על האש אי אפשר לשאוב דמו שהדם מתקבץ בעצם המוח העשוי בקדירה הילכך חותכן לשנים ומוציא את המוח ומולח את הראש יפה יפה לצד פנים

ב וחוזר

הבשר בכבר נמלח והודח אבל הבשר שלא נמלח כלל אין להוכרו דתמרינן לבשימלחנו ע"י שיפלוט דם דידיה יפלוט גם כן מה שבלע וכמו שכתב המחבר בעצמו לקמן מיד בסי' זה, (כב) וי"ל אבל מע"ל; לאחר שנמלח פולט ציר כו' אך במקום אין הכסד מרובה יש להוכרו לאחר י"ב שעות וקודם לזה אין להחמיר כלל ובזה אין עדיין ש"מ אינו נאסר לאחר מעת לעת אוסרו אך במקום שאין הפסד מרובה יש לאוסרו לאחר י"ב שעות וקודם לזה אין להחמיר כלל וכ"ש אם לא נמלח בלל דאפילו אם נפל לציר ממש (כג) אין לאוסרו דאמרי' לבשימליחנו ע"י שיפלוט הדם דידי'פלוט ג"כ מה שבלע ממקום אחר ואפי' נמלח הבשר ולא שהה עדיין שיעור מליח' ונפל לציר (כד) יש להתיר ע"י כן (כה) אם לא נכבש בתוכו יופ שלם אך אם שהה ש"מ דליכא למימר אגב דפלט דמו כו' ונפל לציר (כו) יש אוסרין אותו אע"פ שלא כלה זמן פליטת ציר עדיין (כז)ומ"מ לצורך הפסד גדול יש להתירו גם בזה כל זמן פליטת ציר דהיינו תוך י"ב שעות ע"י (כח) שידיחנו ויחזור וימליחנו דאגב דפלט ציר יפלוט דם כו' וכ"אם נפל לציר קודם ששהה ש"מ ידיחנו ויחזור וימליחנו מיהו אם מולחו בלא הדחה לאחר שנפל לצי' שרי בדיעב'ולא אמרי' שהמלח הבליע הצי'לתוכו דגבי דם אמרי'הבי ולא גבי ציר שהוא קלוש'ונוחה לפלוט וכ"ז ל"מ אלא בציר שהוא כרות'כמ"ל ס"ס אבל דם בעין שנפל על בשר (כט) שהוא תוך זמן שיעור מליחתן שהוא חשוב ברותח כמב"ל ס'צ"א נאסר הבשר דלגבי דם בעין לא אמרי' איידי דטרוד לפלוט לא בלע ולא כבולעו כך פולטו והא דאסר' אותו שנפל לציר היינו דוקא מה שבתוך הציר(ל)אבל מה שלמעל' מן הציר שרי מיהו (לא) מה שבתוך הציר נאסר מיד ואין שיעו'לדבר (לב) בשר שנפל לתוך הציר שעל הקרקע דינו כאלו היתה הציר בכלי, בשר שנגע בחתיכ'שנמלח' בכלי שאינו מנוקב ונאסרה דינו כאלו נגע בציר, ספק ציר ספק מים מות'(לג) רציר דרבנן וספיקא דרבנן לקולא, ציר מעורב עם מים (לד) ואפי'מעוטים לא חשיבי ברותח ואינו אוסרת דין כבוש ע"ל סימן ק"ה,

מכבר ת"ח כלל וסי' ז' ד"ב ובמ"ה ס"ך, (כו) יש אוסרין אותו אע"פ שלא כלה זמן פליטת ציר ואפילו נפל לציר בכלי מנוקב לא מהני הדחה ומליחה ס"ך, (כז) ומ"מ לצורך הפסד גדול כו' והוקא לצורך הפסד גדול אבל בלאו הכי לא בלע אם הוא ערוך לפלוט ציר משום דדם מתריק שריק ולא בלע אם פולט ציר אבל מר בלע ואע"פ שציר זה מיהו אלא משום דם שבתוכו מ"מ אגב הציר נבלע מעט דם שמעורב בתוכו פר"ת (כח) שידיחנו ויחזור וימלחנו ולא אמרינן דנסתמו נקבי פליטת הדחה היעב בבר אחר מליחה משא"כ הבא דמיהו אלא הדחה מעוטת להבביר הליכלוך של הציר ש"ך, (כח) שידיחנו ויחזור וימלחנו וה"ס אם נתבשל כך בלא מליחה שנית נמי שרי משום דנהפסד מרובה תוך י"ב שעות כתכיבן ואמרינן חיידי דטריד למפלט ציר לא בלע ש"ך בכתבה רחיות והוכחות גמורות ע"ש, (כט) שהוא תוך שיעור מליחתו כו', היינו דוקא בהפסד מרובה וכ"מ דחל"כ אפי' לאחר שיעור מליחתו חשוב כרותח כדלעיל ס"ד וכדלקמן סי' ל"א ס"ה וק"ל, (ל) אבל מה שלמעלה מן הציר שרי משום דדם מתרק ואינה מפעפע למעלה ואפילו הוא שותן ות"מ חוזר כדי קליפה מה שחוץ לציר כדלעיל וק"ל, (לא) מה שבתוך הציר נאסר מיד פירוש מדין מליח הרי הוא כרותח ולפיכך נאסר מיד לדידן דמשערינן במליחה בס", (לב) בשר שנפל לתוך הציר שעל הקרקע דינה כאילו היתה הציר בכלי ורמה דמיירי בבשר שכבר פלט כל דמו דכתב בהג"ה ס"ד והבית ב"י בסי' ל"ע ציר שנוטף על גבי קרקע ועדיין הקרקע לח ונפל לתוכו חתיכת בשר על אותו מקום לח ל"ע שמא הקרקע הוי ככלי מנוקב ואגב דאזלי לא בלע אז שמא אין הקרקע בכלי מנוקב ונאסר עכ"ל, וכ"כ בת"ה כלל ה' דרלוי להסתפק אם הקרקע מיקרי כלי מנוקב ומאחר שנסתפק רלוי להחמיר עכ"ל ומשום זה כתב הרב רמ"א והמחבר בשר שנפל לתוך ציר שעל הקרקע דינה כאילו היתה הציר בכלי ונאסר הבשר והיינו דמ"ל רק כדי קליפה במקום שנגע בקרקע לציר אבל מה שלמעלה ממנו שרי דלא גרע מהחיכה שמליח בציר ומליח חוץ לציר וכ"כ בת"ק ואין הקפות על הבשר ש"ך ומ"ש ורמ"א דמיירי בבשר שכבר פלט כל דמו ובזה נאסר אפילו בכלי מנוקב די"ל דהיינו דוקא בבשר שנמלח עם שאר חתיכות אז נפל לציר ממש אז משא"כ כאן דליכא הציר כלל רק הקרקע עדיין לח קלת אז אם הקרקע הוי ככלי מנוקב אינו נאסר חתיכה זו, מגחת יעקב ע"ש בחריכות ומיהה נשמע דאם נפל הבשר תוך שיעור מליחתו על הקרקע דינה כאילו היתה הציר בכלי ונראה דמיירי בבשר שכבר פלט כל דמו דכתב בהג"ה ס"ד והבית ב"י בסי' ל"ע ציר שנוטף על גבי קרקע ועדיין הקרקע לח ונפל לתוכו חתיכת בשר על אותו מקום לח ל"ע שמא הקרקע הוי ככלי מנוקב ואגב דאזלי לא בלע אז שמא אין הקרקע בכלי מנוקב ונאסר עכ"ל, וכ"כ בת"ה כלל ה' דרלוי להסתפק אם הקרקע מיקרי כלי מנוקב ומאחר שנסתפק רלוי להחמיר עכ"ל ומשום זה כתב הרב רמ"א והמחבר בשר שנפל לתוך ציר שעל הקרקע דינה כאילו היתה הציר בכלי ונאסר הבשר והיינו דמ"ל רק כדי קליפה במקום שנגע בקרקע לציר אבל מה שלמעלה ממנו שרי דלא גרע מהחיכה שמליח בציר ומליח חוץ לציר וכ"כ בת"ק ואין הקפות על הבשר ש"ך ומ"ש ורמ"א דמיירי בבשר שכבר פלט כל דמו ובזה נאסר אפילו בכלי מנוקב די"ל דהיינו דוקא בבשר שנמלח עם שאר חתיכות אז נפל לציר ממש אז משא"כ כאן דליכא הציר כלל רק הקרקע עדיין לח קלת אז אם הקרקע הוי ככלי מנוקב אינו נאסר חתיכה זו, מגחת יעקב ע"ש בחריכות ומיהה נשמע דאם נפל הבשר תוך שיעור מליחתו על

(ב) וחוזר ומולח אותו מבחוץ על השער כו׳ משום דלכתחילה צריך למלוח מב׳ מדין וכדלעיל סי׳ ס״ט ואפילו בדיעבד אסור אם בטלו כך שלא במקום הפסד מרובה וק״ל . (ג) ואחר הראש מותר כו׳ לפי שהעצם כגלגולת מפסיק בין דם שבחוטו לבשר ואפי׳ אם קצת מן הדם נפלט ונכנס לתוך הבשר כב״כפ כ״ב הרש׳ בת״הא דף ע״ה ע״ב והר״אם פב״ה ומ״ש כלל י״ז ד״ז וכתב הש״ך ורלה לי שעשה הראשון עיקר ולרווחא דמילתא כתבו עשה השני וגם הר״ן פ׳ גיד הנשה לא כתב אלא עשה הראשון ולפי זה אפילו אחר בשר שעמו מלח ופלט כשר כל דמו ולשר בעינן אלא שייך ביה כב״כפ וכדלעיל ס״ם עי׳ אפ״ה מותר עכ״ל . ואין להקשות למה אחר הראש מותר הא לא נמלח בשר הראש אלא מצד אחד שלא נמלח הראש מצד פנים ואם כן אם הוא תוך י״ב שעות צריך למולחו אלא פנים כהתיא דסי׳ ס״ט כ״ד בלא נמלח רק מצד א׳ י״ל הכא הראש אלא היה הוי כמו חתיכה עבה ע״ז וש״ך . (ד) וע״ל סי׳ ס״ח ושם נתבאר יתר דיני מליחה ולייה ובישול הראש והמוח . (ה) ואין הבשר דבוק כו׳ והוי כמוח שבראש . (ו) וע״ל סי׳ ס״ח ושם בס״ח נתבאר דאם לא תתך אותם מעט למעה נהגינן לאסור אפילו דיעבד מה שבתוך הקליפה ע״ש . (ז) וע״ל סי׳ ס״ח ושם נתבאר דלכתחילה נוהגין ליטול המוח קודם המליחה מתוך הגולגלת ולחוץ הגולגולת שתי וערב שאז מתתך הקרום היטב ע״ש:

עב (א) וחומרא יתירא הוא . ורש״ל כתב להקל בזה שאין גזירה זו בס״ם ולא בגאונים , וכן אנו מקלינן . (ב) מולחו **ולא קורעו קורעו** אחר מליחתו ומותר , אע״פ דבעינן מליחה משני צדדין מ״מ כיון שהלב אינו קרוש הוי כתחיכה עבה כמ״ש ר״ם עיין , (ג) וחוזר **ואוסר כל מה** שבקדירה עד ס׳ כנגד הלב , כוונת דעת המחבר כך הוא **והוא עצמו אסור** אפילו כשיש בקדירה ס׳ כנגד הדם מעשה דהוא נ״ע שהוא בלע תחילה ואחשר שאין בלב ס׳ נגד הדם הכנוס ושוב אינו מיתר , וחוזר **ואוסר כל מה** שבקדירה עד ס׳ לו דהלב נ״ל וצריך ס׳ נגדו דק״ל אחי עצמה נ״ל כנ״ל פירשו בדברי המחבר וקלת השינו עליו שלא כדין וכדת , ועיין במ״י (ד) מותר מיהו יקליף מעט סביב הלב היכא שהלב דבוק בו , רמ״א בהג״ה , והמחבר השמיטו ולא ידעתי טעמו , (ה) ואפי׳ אין ראשו ורגליו עמו , ומהר״ל מיקן בתשובותיו סי׳ ע״ז שם מיקל עד יותר דאפילו בלא כנפיים וראש ורגלים ג״כ הוי ס׳ .

ובתב הדרישה ס״ק י׳ וז״ל דמתוך הראיות של מהרא״ל מיקן שם מוכח דאפילו נ״ל הגרגרת ויותר הדבריה ולא נשאר כי אם הגוף שלם מיקרי עוף שלם ויש בו ס׳ נגד לבו והא דלא נקט רמ״א בלשונו בת״ח ובש״ע כ״א הראש והרגלים נ״ל דהיינו טעמא לפי שתהר״י מיקן כתב שם דלכתחילה לא היה מהיר אם היה מיפסר לשער במראית העין ולכך לא נחית רמ״א לשיעורא ונקט ליה מילתא דפסיקא ליה עכ״ל , וכ״כ הט״ז ס״ק ט׳ ע״ב , אבל הרב מ״י כתב בשם אביו גרו דאין צורך לכל זה דהא מהר״י מיקן עיקר דאוותיו ויסדותיו שם אינו אלא ע״פ לשון המרדכי שכתב דיש יותר ויותר בעוף מה׳ נגד דם הלב על כן הסריז על המדה דאף בלא כנפיים כו׳ יש ס׳ נגד דמו וכן כתב בהגהות אחר״י פכ״ה בשם ראבי״ה קבלתי שברור יש בעוף שלשה פעמים ס׳ נגד דם הלב אבל לכי מה שהכריע הרב רמ״א לעיל דלא כמרדכי וכיעהו וגריכין ס׳ נגד כל הלב ומעשמא דאין אנו יכולין לעמוד ולשערו אף בדם הכנוס בתוך חללו לכן לא כתב הרב להקל יותר ממה שהקיל מהרא״ל בכתביו סי׳ נ״א ד״ה ואי״ת דבלא הראש והרגלים יש ס׳ נגד הלב וזה ברור וגכון עכ״ל .

ומשיק המ״י וכתב ולפי מה שכתבתי לעיל ס״ק י״ב דעת המקילין אם יש בחותה חתיכה שהלב דבוק בה ס׳ נגד דמו סגי א כ ברחה פשוט היכא דהיכא עוד לד להקל כגון שיש עוד אחר דבריש בקדירה שיש ס׳ נגד הלב רק שאנו מגריכין ס׳ נגד הדבוק כיון שהוא עצמו חומרא יתירא הוא ובלא״ה יש דעת מקילין אם יש ס׳ נגד דמו דהיינו אם יש בחותה חתיכה שהלב דבוק בה ס׳ נגד דמו הכנוס בתוך חללו סגי שהם אומרים שאנו יכולין לעמוד עליו ולשערו אין להחמיר בכי האי גוונא אף שהוסר הראש והרגלים והכנפיים עכ״ל . והט״ז דלפי דעת המחבר משמע • בזה לאסור דאף אם יכולין לעמוד על דם הכנוס בתוך חללו מ״מ הא המחבר קאמר הלב נ״ל מחתת שנתבטל בדמו ובולע תחיל : וכ״ע דחתיכה עצמה נ״ע וא״כ גריכין ס׳ נגד כל הלב אלא הדין אף אם אנו יכולין לעמוד עליו ולשערו דם הכנוס בתוך חללו , המחבר יחידאה הוא נגד כל הפוסקים דסברי דלא אמרינן חתיכה עצמה נ״ע וכדלאיתא בפירוש בהגהות או״ה והת״ח הביאו שם וז״ל בהגהות או״ה דבלב לא אמרינן דנעשה נבילה דעכ״פ מהני שיעתו כ״ב דלא נימא דמתהר לבלוע עפי מבאר הטוש הע״ג דדבוק הדם וסמוך בלב אלא דהט״ור וכיעתו והרב רמ״א דמקריכין ס׳ נגד כל הלב ולא נגד הדם הכנוס בתוך חללו דאף זה אין אנו יכולין לעמוד עלא ולשערו וכדכתב הטור דלא ידעינן כמה דמא נפיק מינים כו׳ וא״כ דברי האי״ר כניס דהיכא שיש עוד לד להקל שיש להקל בזה וק״ל . ונתבאר עוד בע״ז שם דאפילו בלא שאר יש להקל שהרי גם בתרגולת אמרו כך ושם הער דבר מועט הוא ע״ש . (ו) שיש בבהמה ג״כ ס׳ הו׳ הש״ך שדא בה מרגא בדברי המחבר אבל עיין במ״י שתירלו ודבריו נראין ע״ש ואין להאריך כאן (ז) משום דאין דרך לגלות כו׳ כתב המ״י לאו דוקא לגלות נקט המחבר דהא לענין ביטול קאי דבלאי אין נאסר דבבב״פ רק הלב צריך לקרעו , אלא ודאי לאו דוקא נקט לשון לגלות , (ח) בהמה שלימה עם קרביה , כתב המ״י הא דכתב המחבר דאין דרך לגלות הבהמה עם קרביה אין הכוונה לומר דהא דבבל עוף יש ס׳ נגד לבו היינו דוקא שיש בחוטו ג״כ כל הקרביים לגרף זה ודאי אינו שאין דרך לגלות או לבטל עוף שלם עם קרביה ואין אנו גריכין בעוף רק לגרף גופו כבהמה שלם כמבואר להדיא בכל הפוסקים אלא כוונת המחבר שלכך לא כתבו דין זה לפי שאינו בנמצא לבטל ולגלות בהמה שלימה וגם הקרביים דהיינו הלב וכיוצא בזה והצריך ס׳ נגד הלב . ע״ש . (ט) י״ל צריך ששים כנגד דם הלב כו׳ משום דבמליחה אמרינן דמשערינן עד ס׳ והא דקאמר ס׳ נגד דם הלב ולא קאמר ס׳ כנגד הלב דהא אף בדם הכנוס בתוך חללו אין אנו יכולין לעמוד עליו ולשערו אלא דבביטול מצריך ס׳ נגד כל הלב מעשה דהלב נעשה נבילה מתבטל בדמו ובולע תחילה ונעשה התיכה דהיכור אבל במליחה אמרינן דהלב עצמו מותר משום דכב״כפ דמהני סברא דהלב שיש לענין הלב עצמו דלהוי דם פליטה אבל לענין הבשר מיקרי דם בשין ולכן כתב המחבר צריך ששים נגד דם הלב וק״ל . (י) והוי כשין דם בשין :

(ב) וחוזר ומולח אותו מבחוץ על השע׳ שאין השע׳ מעכב ע״י המלח להפליטה דם ואם נמלח הראש שלם בלא נקיב׳ עצם הגולגול׳ הקרום והמוח אסורים (ג) ושאר הראש מותר כל שכן שאר בשר שנמלח עמו וע״ל סי׳ ס״ח .

ב וכן הטלפים מחתך אותם מעט למטה ומולח ואע״ג דבשאר עצמות אמרינן שאין צריך לשברם ולפותח׳ דאין העצם מעכב את הדם מלצאת שאני שאר העצמות מטפלים דשאר עצמו׳ המוח שבתוכן ממלא את כל החלל ואין שם מקום שיתכנס שם הדם וישאר שם אבל הטלפים הם חלולים מבפנים (ה) ואין הבשר דבוק בכולן ואם לא יפתח אותם יש לחוש שמא יתכנס דם הפליטה בפנים למקום אחד והוי כמולח בכלי שאינו מנוקב הילכך צריך להניח מקום החתך למטה שיכול הדם לזוב מתוכה וימלח ג״כ מבחוץ על השער ולא סגי במליחות מקום החתך בלבד (ו) ועיין לעיל סי׳ ס״ח

ג הקרום שעל המוח יש בו חוטין מלאים דם וגם המוח עצמו יש בו דם ואינו יוצא מידי דמו במליחת הראש כמו שנתבאר לעיל וגם במליח׳ עצמו לא יצא כל דמו במליחתו מתוך הקרום הילכך מוציאו וקורע את הקרום ומולחו וה״מ לקדירה אבל הרוצה לאכול הראש כולו שלם וצלוי מניח בית השחיטה על האש והדם זב דרך בית השחיטה וכן הניחו על בית נחודיו ונעץ בו שפוד או קנה מותר לפי שגם דרך שם זב הדם וכן אם נוקב העצם והקרום כנגדו ומניחו על הנקב לזוב דמו דרך שם שפיר דמי ויש מתירין בכה״ג אפי׳ למולחו ולבשלו בקדירה אח״כ שבין שהניחו על הנקב במליחה כבר יצא כל דמו , (ז) ע״ל סימן ס״ח .

עב דין מליחת הלב והריאה וכו׳ ר״ם

א הלב מתקבץ הדם בתוכו בשעת שחיטה ונשאר בתוכו ונקרש לפיכך צריך לקרעו קודם מליחה ולהוציא דם שבחללו ואח״כ מולחו ואז מותר אפי׳ לבשלו ויש מחמירין שלא לבשלו אלא לצלותו (א) וחומרא יתירה היא .

ב (ב) מלחו ולא קרעו קורעו אחר מליחתו ומותר אע״פי שנמלח עם הדם שבתוכו דכבולעו כך פולטו וה״ה אם צלאו ולא קרעו שקורעו אחר צלייתו ומותר דכב״כפ בצלייה כמו במליחה שמה שפולט נופל ממנו ואינו חוזר לתוכו אבל אם בשלו בקדירה בלא קריעה אסור שע״י הבישול בולע ונשאר בתוכו אלא שפירש ממקום למקום א״כ נאסר הלב מחמת שנתבשל בדמו שהוא בלע תחלה ונעשה חתיכה דאיסור והוא עצמו אסור אפי׳ כשיש ס׳ בקדירה כנגד הדם וחוזר (ג) ואוסר כל מה שבקדירה עד ס׳ כנגד כל הלב .

ג ואם העוף הוא כולו בקדירה כין הלב דבוק בו בין שאינו דבוק בו (ד) מותר שוראי יש בו ששים שאין לך שום עוף שאין בו ששים כנגד לבו ואפילו אין ראשו ורגליו , (ה) עמו כמו שרגילין לעשות להשליך הראש והרגלים מכל מקום ק״ל שיש בו ששים כנגד הלב בלא הראש והרגלים ויש ספרים שמצאתי מסיימן אבל בבהמה אין בשום בהמה ששים נגד לבה כך מצאתי ואינו נ״ל ובודאי טעות גמור הוא דהא לפי אומדנא קלה עינינו רואות , (ו) שיש בבהמה ג״כ ס׳ ויותר הרבה מאד אלא דנקטו הפוסקים עוף (ז) משום דאין דרך לצלות (ח) בהמה שלימה עם קרביה ולא הוצרכו לתת בה שיעור כן נ״ל , ואם אין העוף שלם וליבא בחתיכה ס׳ נגד הלב הדבוק בה י״א שהחתיכה נעשית נבלה מפני שהיא בולע מיד מן הדם שבלב ובעינן ס׳ בקדירה נגד כל החתיכה שהלב דבוק בה וכן נוהגין ואפי׳ איכא ס׳ בקדירה נגד החתיכה שהלב דבוק בה אפי׳ הכי אותה החתיכה אסורה הואיל ואין בה ס׳ נגד הלב הדבוק בה והי א בלע תחלה ונאסר ושוב אינה חוזר וניתר אע״פ שאפשר שנסחט הדם ממנה ונתבטל אין סומכין על זה ואם אין הלב דבוק בשום חתיכה מצטרף העוף עם כל הקדירה לבטל הלב בס׳ שכולם בלעו בשוה ונתבטל הטעם בבת אחת ועיין לקמן סי׳ צ״ב ואם נמלח הלב שלם עם שאר בשר (ט) י״א צריך ששים כנגד דם הלב ולא דמי לשאר דם פליטה דאמרינן משריק שריק דדם שבחלל הלב כנוס הוא ודם צלול הוא (י) והוי בעין דם בעין רותח הנוטף על הבשר ואוסר ולא אמרינן ביה משריק שריק ויש מתירין

עג (א) וחומרא יתירא הוא , ורש״ל כתב להקל בזה שאין גזירה זו בס״ם ולא בגאונים , וכן אנו מקלינן , (ב) מולחו **ולא קורעו קורעו** אחר מליחתו ומותר , אע״פ דבעינן מליחה משני צדדין מ״מ כיון שהלב אינו קרוש הוי כתחיכה עבה כמ״ש ר״ם עיין , (ג) וחוזר **ואוסר כל מה** שבקדירה עד ס׳ כנגד הלב , כוונת דעת המחבר כך הוא **והוא עצמו אסור** אפילו כשיש בקדירה ס׳ כנגד הדם מעשה דהוא נ״ע שהוא בלע תחילה ואחשר שאין בלב ס׳ נגד הדם הכנוס ושוב אינו מיתר , וחוזר **ואוסר כל מה** שבקדירה עד ס׳ לו דהלב נ״ל וצריך ס׳ נגדו דק״ל אחי עצמה נ״ע כנ״ל פירשו בדברי המחבר וקלת השינו עליו שלא כדין וכדת , ועיין במ״י (ד) מותר מיהו יקליף מעט סביב הלב היכא שהלב דבוק בו , רמ״א בהג״ה , והמחבר השמיטו ולא ידעתי טעמו , (ה) ואפי׳ אין ראשו ורגליו עמו , ומהר״ל מיקן בתשובותיו סי׳ ע״ז שם מיקל עד יותר דאפילו בלא כנפיים וראש ורגלים ג״כ הוי ס׳ .

ובתב הדרישה ס״ק י׳ וז״ל דמתוך הראיות של מהרא״ל מיקן שם מוכח דאפילו נ״ל הגרגרת ויותר הדבריה ולא נשאר כי אם הגוף שלם מיקרי עוף שלם ויש בו ס׳ נגד לבו והא דלא נקט רמ״א בלשונו בת״ח ובש״ע כ״א הראש והרגלים נ״ל דהיינו טעמא לפי שתהר״י מיקן כתב שם דלכתחילה לא היה מהיר אם היה מיפסר לשער במראית העין ולכך לא נחית רמ״א לשיעורא ונקט ליה מילתא דפסיקא ליה עכ״ל , וכ״כ הט״ז ס״ק ט׳ ע״ב , אבל הרב מ״י כתב בשם אביו גרו דאין צורך לכל זה דהא מהר״י מיקן עיקר דאוותיו ויסדותיו שם אינו אלא ע״פ לשון המרדכי שכתב דיש יותר ויותר בעוף מה׳ נגד דם הלב על כן הסריז על המדה דאף בלא כנפיים כו׳ יש ס׳ נגד דמו וכן כתב בהגהות אחר״י פכ״ה בשם ראבי״ה קבלתי שברור יש בעוף שלשה פעמים ס׳ נגד דם הלב אבל לכי מה שהכריע הרב רמ״א לעיל דלא כמרדכי וכיעהו וגריכין ס׳ נגד כל הלב ומעשמא דאין אנו יכולין לעמוד ולשערו אף בדם הכנוס בתוך חללו לכן לא כתב הרב להקל יותר ממה שהקיל מהרא״ל בכתביו סי׳ נ״א ד״ה ואי״ת דבלא הראש והרגלים יש ס׳ נגד הלב וזה ברור וגכון עכ״ל .

ומשיק המ״י וכתב ולפי מה שכתבתי לעיל ס״ק י״ב דעת המקילין אם יש בחותה חתיכה שהלב דבוק בה ס׳ נגד דמו סגי א כ ברחה פשוט היכא דהיכא עוד לד להקל כגון שיש עוד אחר דבריש בקדירה שיש ס׳ נגד הלב רק שאנו מגריכין ס׳ נגד הדבוק כיון שהוא עצמו חומרא יתירא הוא ובלא״ה יש דעת מקילין אם יש ס׳ נגד דמו דהיינו אם יש בחותה חתיכה שהלב דבוק בה ס׳ נגד דמו הכנוס בתוך חללו סגי שהם אומרים שאנו יכולין לעמוד עליו ולשערו אין להחמיר בכי האי גוונא אף שהוסר הראש והרגלים והכנפיים עכ״ל . והט״ז דלפי דעת המחבר משמע • בזה לאסור דאף אם יכולין לעמוד על דם הכנוס בתוך חללו מ״מ הא המחבר קאמר הלב נ״ל מחתת שנתבטל בדמו ובולע תחיל : וכ״ע דחתיכה עצמה נ״ע וא״כ גריכין ס׳ נגד כל הלב אלא הדין אף אם אנו יכולין לעמוד עליו ולשערו דם הכנוס בתוך חללו , המחבר יחידאה הוא נגד כל הפוסקים דסברי דלא אמרינן חתיכה עצמה נ״ע וכדלאיתא בפירוש בהגהות או״ה והת״ח הביאו שם וז״ל בהגהות או״ה דבלב לא אמרינן דנעשה נבילה דעכ״פ מהני שיעתו כ״ב דלא נימא דמתהר לבלוע עפי מבאר הטוש הע״ג דדבוק הדם וסמוך בלב אלא דהט״ור וכיעתו והרב רמ״א דמקריכין ס׳ נגד כל הלב ולא נגד הדם הכנוס בתוך חללו דאף זה אין אנו יכולין לעמוד עלא ולשערו וכדכתב הטור דלא ידעינן כמה דמא נפיק מינים כו׳ וא״כ דברי האי״ר כניס דהיכא שיש עוד לד להקל שיש להקל בזה וק״ל . ונתבאר עוד בע״ז שם דאפילו בלא שאר יש להקל שהרי גם בתרגולת אמרו כך ושם הער דבר מועט הוא ע״ש . (ו) שיש בבהמה ג״כ ס׳ הו׳ הש״ך שדא בה מרגא בדברי המחבר דאין דרך לגלות כו׳ כתב המ״י לאו דוקא לגלות נקט המחבר דהא לענין ביטול קאי דבלאי אין נאסר דבבב״פ רק הלב צריך לקרעו , אלא ודאי לאו דוקא נקט לשון לגלות , (ח) בהמה שלימה עם קרביה , כתב המ״י הא דכתב המחבר דאין דרך לגלות הבהמה עם קרביה אין הכוונה לומר דהא דבבל עוף יש ס׳ נגד לבו היינו דוקא שיש בחוטו ג״כ כל הקרביים לגרף זה ודאי אינו שאין דרך לגלות או לבטל עוף שלם עם קרביה ואין אנו גריכין בעוף רק לגרף גופו כבהמה שלם כמבואר להדיא בכל הפוסקים אלא כוונת המחבר שלכך לא כתבו דין זה לפי שאינו בנמצא לבטל ולגלות בהמה שלימה וגם הקרביים דהיינו הלב וכיוצא בזה והצריך ס׳ נגד הלב . ע״ש . (ט) י״ל צריך ששים כנגד דם הלב כו׳ משום דבמליחה אמרינן דמשערינן עד ס׳ והא דקאמר ס׳ נגד דם הלב ולא קאמר ס׳ כנגד הלב דהא אף בדם הכנוס בתוך חללו אין אנו יכולין לעמוד עליו ולשערו אלא דבביטול מצריך ס׳ נגד כל הלב מעשה דהלב נעשה נבילה מתבטל בדמו ובולע תחילה ונעשה התיכה דהיכור אבל במליחה אמרינן דהלב עצמו מותר משום דכב״כפ דמהני סברא דהלב שיש לענין הלב עצמו דלהוי דם פליטה אבל לענין הבשר

מתירין גם במליחת הבשר שנמלח עמו מטעם כבלעו כך פולטו וגם הלב עצמו מותר דכבולעו כך פולטו כמו שנתבאר לעיל (יא) ויש מחמירין לקלוף קצת במקום שהיה הלב דבוק (יב) וטוב לחוש לדבריהם ולקלוף קצת סביב הלב ואז הכל מותר ואין חלוק בין בשר שעם הלב או הלב עצמו (יג) ואין חילוק בין אם הלב פגו' או פתוח למעלה ונוהגין לכתחילה (יד) לחתוך ערלת הלב ולחתך גידין שבפנים ואינו אלא חומרא וזהירות בעלמא ,

ד הריאה אינה צריכה חיתוך למליחה שהקרום שעליה דק הוא
ה ובקל נכנס המלח לתוכה ומוציא דמה אבל נהגו לקו רעה
ול פתוח הקנוקנות הגדולים שבה ומנהג יפה הוא :

עג דין צליית הכבד וכו' סעיפים ,

א הכבד הוא כולה דם והתורה התירתה דלא אסרה התורה אלא דם הנשפך כמים שנא' לא תאכלנו על הארץ תשפכנו' כמים והכבד קרוש ועומד הוא בגופה של בהמה ואינה נשפכת כמים , מ"מ הדם הפורש ממנה הוי דם האברים שפירש ואסור וכיון שהוא פולם דם אין כח במלח להוציא כל דמה ממנה ואפי' אם ימלחו אותה הרבה הילכך אע"פ שמלחוה ושהתה במלח והודחה , (א) אסור לבשלה אח"כ בקדירה שעל ידי הבישול יצא ממנו עוד דם לתוך הקדירה ויאסור את הקדירה ויחזור ויבלע בכבד ויאסור אותה הילכך אין תקנה לאוכלה אלא ע"י צלייה ואם ירצה לבשל אותה אחר הצלייה הרשות בידו ובלבד שתהא נצלית עד שתהא ראויה לאכילה שכיון שנצלית עד שהיא ראויה לאכילה (ב) כבר נקרש ונתקשה דמה בתוכו ושוב אינו יוצא ע"י בישול אבל אם לא נצלית עד שתהא ראויה לאכילה לא נתקשה דמה בתוכה ויחזור ויצא ע"י בישול ויאסור מה שבקדירה לפיכך אסורה לבשלה אח"כ ואם נתבשלה קודם צלייה אע"פ שקרעוה שתי וערב ומלחוה ושהתה במלוח אסורה ואם נתבשלה עם בשר אחר (ג) אוסרת עד ס' ,
ב ומדיני דגמרא אם חולטין אותה ברותחין או בחומץ היתה מותרת

וכתב בתשב"ץ מי' תקכ"ט שאין לאכול ג"כ לב עוף ע"ש : וכתב הש"ך דאם אחר שנמלח הלב נפל לתוך דברי מטעם דשיב ולא הלא וכדמהני בכתה מילי שיב ולא בלע , וכתב המ"י לפ"ז ה"ה אם נפל דם בעין על הלב בעודו במליחה ובצלייה בעודו על האש או בנמלח הלב בלא הדחה ראשונה דאסור בשאר בשר מותר בלב מטעם דשיב ולא בלע במליחה וצלייה יהא אמרינן אחר מכון הטו"ר והרא"ש בהשבות דהמ"ה והסמנ"ג והכל בו והתרומות הדשן והש"ד והמרדכי פכ"ה ותוס' בפסחים בשם ר"ת כתבו דהא דאמרינן שאני לב דשיב דהייה בעלמא הוא והטיקר הטעם משום כב"כפ וכן פסק הא"ה ומהרא"י בהג"ה ס"ד וב"י בסי' זה וכן הוא דעת הרב רמ"א בת"ה ס"ב אין להקל בלב יותר משאר בשר במליחה ובשם שקי"ל בבישול דהלב אסור ולא קיי"ל כוותייהו דאמרי דהלב שיב ה"א במליחה קי"ל הכי ונראה דגם הש"ך לא הכריע להקל רק שכתב כן דרך נ"מ וכ"ע ומ"מ נראה לי אם נתבשל הלב כך עם שאר בשר ויש הפסד מרובה אז ע"ם וכה"ג יש להתירו הכל אף דאין ס' נגד הלב , כנ"ל • וכתב המ"י שמעתי ממ"ו מתי זקינו הגאון מ' שמעון ז"ל שאוזנת שלולין במכנים וקלתה חוץ הרוטב וקלתה לחוץ ונשכח הלב בתוכה שהיה מפקפק קלת לאסור בזה מטעם שיש לחוש לדעת רש"י שהוכח בי"ד סי' נ"ב לענין עשת חלב שנפל על החתיכה שקלתה חוץ הרוטב ומקלתה לחוץ דלא נוטרפן הכל לבטל בס' א"כ ה"ה הכא בחוזות שאין מצטרפין כל העוף לבטל הלב אבן אמר שאין להחמיר בזה חדא דהא מבואר בש"ך סי' נ"ב ס"ק ד' וי"ב שדעת כל האחרונים המחברים כדעת הר"י שאם מקלתה חוץ הרוטב מפעפע בכולה אף שהעו"ז סי' נ"ב ס"ק ב' כתב שאשמעות הרמב"ם והש"ע משמע שפוסקים כדעת רש"י מ"מ כבר האריך הש"ך בזה"כ להשיג עליו ושאין שום משמעות כלל ברמב"ם וש"ע וכמ"ש הב"ח ודבריו מוכרחים דהא בסי' ק"ה ס"ד פסק הב"י בש"ע להדיא כדעת הר"י ועוד דאף אם אנו רוצים להחמיר ולחוש לדעת רש"י מ"מ נם דעת רש"י שפסק דאפילו מקלתה חוץ הרוטב אינה מפעפע היינו לאחר מחיצות שבקדירה אבל לחוצה מחיצה נם רש"י מודה דמפעפע בכל החתיכה ולכן אוסר רש"י אותה חתיכה כולה וכמבואר ג"כ בע"ז סי' נ"ב ס"ק ב' אף דלהד תירוצא שהביא הש"ך בסי' נ"ב ס"ק ג' ובע"ז שם ס"ק ג' מבואר דדוקא נבי חלב אמרינן הכי משום דהחלב הוא שומן מפעפע מאד"כ נבי דם לדעת רש"י אפי' מקלתה חוץ הרוטב אינה מפעפע יותר מכדי נטילה וכמ"ש הטו"ר וב"י בסי' ק"ה מ"מ הא כבר השיג הש"ך בסי' נ"ב ס"ק ב' ובסי' ק"ה ס"ק ט"ז וה"עו שם ס"ק ע"ו על תירוץ זה ומוכיח דאף הלב מיקרי איסור כחוש ואפ"ה אמרינן דמקלתה חוץ הרוטב מפעפע בכולה היכא שהאיסור גדול כמו חלב ע"ש ומ"מ יש להעריך נטילה במקום דניקות הלב וכמ"ש הב"י בסי' ק"ה ס"ה לענין אלי וע"ש ס"ק י"ד וכן השיב לי מ"ו האלוף מוהר"ר הילמן בתשובה עכ"ל ע"ש :

עג (א) אסור לבשלה כו' דעת רש"י ז"ל אבל ר"ת וסייעתו מ"ל דבקריעה ס"ו ומליחה מהני ולא הדם ע"י מליחה בקריעה ס"ו כמו שאר בשר ומותר לבשלה אפי' עם שאר בשר עיין בב"י ובד"מ ומנו מחמירין כרש"י ז"ל וכמו שפסק המחבר , (ב) כבר נקרש ונתקשה דמו כו' ועוד דבולאי יצא הדם ע"י צלייה אם נלא עד שהיא ראויה לאכילה , (ג) אוסרת עד ס' והכבד עצמה אסורה דהיא נעשית נבילה ואע"ג דבגמ' משמע מליבא דכ"ע דהכבד עצמה לעולם מותרת אפי' ליכא ס' ואפילו בלא מליחה חדילה מטעם דפולטת ואינה בולעת מ"מ הא אמרינן בגמ' דבשלוק הכבד אסורה ואין אנו בקיאין איזה מיקרי שלוק ולכך נוהגין אנו לאסור הכל הכבד והקדיר וכמו שכתב המחבר לפני זה בעלמא שע"י הבישול יצא הדם לתוך הקדיר ואסור את הקדיר ויחזור ויבלע בכבוד ואסור אותה ולכך אם יש כ"כבד הכבד אפ"ה הכבד אסור כמו בני לב וק"ל וכתב הא"ז וז"ל ואם נכבש כבד במים מע"ל דמסתבר להתיר דבשלמא בבישול אין אנו בקיאין איזהו מיקרי שלוק ובשלוק אמרינן בגמ' דכבד נאסר אף בבישלה לבדה דבלעת מי הדם ולכך אמרינן בבישול דאין אנו בקיאין אבל הנכבש במים דשם לא שייך לחיגזר אנו שאין דלא אינו דבבוש יהא כשלוק הרי כבוש גרע מבישול פמ"ש הרב לעיל בלל ג' כ"ש דגרע משלוק ועוד יש לצדד להקל כיון דדם הכבד דרבנן לא גזרו בכבוש כמ"ש הרב לקמן בבי כחל אך מלאתי בתשובה נ"ל סי' קנ"א שגדול מ' היה מסתפק בזה והא דוחה דבריו שם ומדמה לגמרי דין כבוש למבושל גמור וגם בכבוש יותר מע"ל אפשר דהוי כשלוק ואסר הכבד בכבישה וכן מלאתי בתשובה באר עשק סי' מ' שפסק לאיסור בכבד שנכבש במים מע"ל עכ"ל , וכתב עוד אם נכבש בלי שירתיה ויתחיל להתבשל דאף בדעת רוב האחרונים ומהרש"ל עמא דאינה דומה כבוש למבושל גמור מ"מ בכבד יש להתיר ופולטת ואינה בולעת ושם לא שייך לחיגזר אנו שלוק מ"מ אין בידי להקל והוי כשאר בשר שנכבש בלי שירתיה סי' ובפרע לא נמצא זה בפירוש בפוסקים ראשונים ואחרונים עכ"ל , ומ"מ כתב בפשיעות הכבד שנפל לתוך הקדר אז לדם בעין אינו אוסר דהא אפילו בבישול אמרינן דכבד פולטת ואינה בולעת אם אינו שלוק ומכ"ש ברותחת דאינה בולעת ושם לא שייך לחיגזר אנו שלוק ואף יהא בולעת היא חוזרת ופולטת אבל דמו ונירו עכ"ל , ומהרלוי הביה שלא ליכתוב מפני רוב פשיעות דהרי לא גרע מבשר דבשר נמי כשירה כך זה עליף עפי דמכח פליטת רוב דמו יהא נפלט ג"כ זה הדם ונר שבולעת אם נאמר ביה דבולעת וק"ל וכתב עוד וז"ל וכן בכבוש במים מע"ל דאמרי' היינו בכבוש כל מע"ל אבל אם עירה ממנו תוך מע"ל המים ונפך עליה מים אחרים דאיתי ממ"ו חתי זקני הגאון המפורסם מוהר"ר שמשון ז"ל הלכה למעשה שהתיר בכה"ג כל שלא שהא בתוכן המים מע"ל בלי הפסק כלל עכ"ל וגם זה מהרלוי היתה שלא ליכתוב מפני רוב פשיעות דמהיכי תיתי יהא נאסר אם עירה ממנו תוך מ"על אמים הללו ועירה עליו מים אחרים ולא יהא אלו נעל הכבד לגמרי מן המים הרי שרי הכבד דהא לא נכבש בתוכה מע"ל ובשביל שעירה עליו מים אחרים יהא נאסר המים הללו לאו לגרישותא אתי דעד עכשיו היתה כמו שלא היה נערה כלל במים דהא לא נכבש בתוך מים ראשונים יום שלם שעור כשיש כמו שיהא נתן בתחילה במים וק"ל , וכתב עוד וא"מ אם נכבש הכבד במים מע"ל אף שכתבתי דיש להתיר ולאסור מ"מ היכא דאיכא מ' במים אף הכבד מותר דהא אפילו בשר שנכבשה בלא מליחה כתב בש"ע סי' ס"ע דאף אותה חתיכה מותרת וא"כ ס"ל גבי כבד שבשר מבשר לענין בישול וכ"ם לענין כבוש עכ"ל , וכתב עוד שאם נמלחה הכבד בכשא"מ אסור הכבד כמו בבשר ם דם שבתוכו פירש ממקום למקום א"כ ה"ה כבד אף שהיה בולעת מ"מ נאסרת מדם

כו' וקשה לפ"ז למה אמרינן בתחילת בסעיף קודם אחר מליחתו ומוהר ותירץ בד"מ דם"ל דמהני דברתא דהלב שיב לגבי הלב עצמו דלהוי דם פליטה אבל לענין בשר מיקרי דם בעין , וכמ"ש לעיל (יא) ויש מחמירין לקלוף קלת כו' וטוב לחוש לדבריהם כו' ואו יוכאי' לכ"ע שהרי רוב הפוסקים הסכימו שלא להצריך בתליחה רק קליפה אך שאנו מחמירין בס' עכ"ל ת"ח ולפ"ז משמע להדיא דאפילו אינו דבוק בלב אלא שנמלח עם בשר ואינו דבוק בו צריך קליפה וכן מוכח עוד בת"ח ע"ש , (יב) וטוב לחוש לדבריהם ולקלוף קלת סביב הלב כו' וכתב הש"ך מיהו פשיעת לכתחילה אין למלוח אז ללוות לב עם בשר כיון דעכ"פ צריך קליפה עכ"ל ולכאורה דבריו תמוהין דע"כ בלא קריעה חיירי דאל"כ אמאי לא דהא הוי כבשר אחר לאחר הקריעה אלא א"כ בלא קריעה חיירי וא"כ אמאי קאמר דלכתחילה אין למלוח אז ללוות עם בשר בלא קריעה הא אף לבדו בלא בשר עמו נמי אסור לכתחילה למלוח בלא קריעה וכמ"ש המחבר ברש המי' לפיכך צריך לקורעו , אבל אחר העיון נראה דהכי קאמר דלכתחילה אין למלוחן כו' פי' אף בקריעה משום דילמא לפעמים יבא ויטלוח הלב בלא קריעה ויאסר הבשר עכ"פ כדי קליפה ושמא איכחלי ויאכל הבשר בלא קליפה , וזו היא עצה היש מחמירין לא לבשל הלב , ועיין ט"ז ס"ק ג' וכש"ך ס"ק ג' ובש"ך ס"ק ב' ואתן הוא דמקלינן בבישול משום הכי כתב הש"ך דעכ"פ במליחים להחתי' שלא למלוח אז ללוות הלב עם בשר מהאי טעמא , אבל בלב עצמו אחרינן כב"כפ כן כ"ל כוונת דעתו ואת"ימים רבי' מלאתי בכתבי הרב מוה"רר מוגא ז"ל שהיקשה קושיא זו על הש"ך והגיה בל"ע ולפע"ד לא קשיא מידי (יג) ואין חילוק בין אם הלב סגור או פתוח , כלומר דאפילו סגור לתעלה מהני ליה קריעה אח"כ דהיינו אחר מליחה וצלייה ואפילו אינו סגור לתעלה צריך לחזור ולקורעו היינו דמה שפתוח לתעלה לא מיקרי קריעה וכן אם נתבשל כך אסור וכן עיקר כאשר הוכיח הרב בת"ח שם ברחיות ברורות ע"ש : אך כתב שם ומיהו אם הניחו בשעת מליחה על פיו דאיכא דלם מקום לזוב איכא למימר דמיקרי קריעה דאחרינן לענין ריש בכבשא וכן הכליס הגו"ז והאחרונים ע"ש , (יד) לחתוך ערלת הלב כו' ובריקוטי פ' לך לך כתב וז"ל ובעובדא כי הברית היא דוגמת הלב לכך חותכין גם חידוד הלב בראשיתו להעביר משם כחות העוותה וזהו ומלתם את ערלת לבבכם ע"כ , וכתבו האחרונים הש"ך ופר"ח בשם תשב"ץ וז"ל בסוף מס' הוריות מני חמשה דברים שמשכחים את הלימוד וחד מיניהו האוכל לב של בהמה

וכתב בתשב"ץ מי' תקכ"ט שאין לאכול ג"כ לב עוף ע"ש : וכתב הש"ך דאם אחר שנמלח הלב נפל לתוך דברי מטעם דשיב ולא הלא וכדמהני בכתה מילי שיב ולא בלע , וכתב המ"י לפ"ז ה"ה אם נפל דם בעין על הלב בעודו במליחה ובצלייה בעודו על האש או בנמלח הלב בלא הדחה ראשונה דאסור בשאר בשר מותר בלב מטעם דשיב ולא בלע במליחה וצלייה יהא אמרינן אחר מכון הטו"ר והרא"ש בהשבות דהמ"ה והסמנ"ג והכל בו והתרומות הדשן והש"ד והמרדכי פכ"ה ותוס' בפסחים בשם ר"ת כתבו דהא דאמרינן שאני לב דשיב דהייה בעלמא הוא והטיקר הטעם משום כב"כפ וכן פסק הא"ה ומהרא"י בהג"ה ס"ד וב"י בסי' זה וכן הוא דעת הרב רמ"א בת"ה ס"ב אין להקל בלב יותר משאר בשר במליחה ובשם שקי"ל בבישול דהלב אסור ולא קיי"ל כוותייהו דאמרי דהלב שיב ה"א במליחה קי"ל הכי ונראה דגם הש"ך לא הכריע להקל רק שכתב כן דרך נ"מ וכ"ע ומ"מ נראה לי אם נתבשל הלב כך עם שאר בשר ויש הפסד מרובה אז ע"ם וכה"ג יש להתירו הכל אף דאין ס' נגד הלב , כנ"ל • וכתב המ"י שמעתי ממ"ו מתי זקינו הגאון מ' שמעון ז"ל שאוזנת שלולין במכנים וקלתה חוץ הרוטב וקלתה לחוץ ונשכח הלב בתוכה שהיה מפקפק קלת לאסור בזה מטעם שיש לחוש לדעת רש"י שהוכח בי"ד סי' נ"ב לענין עשת חלב שנפל על החתיכה שקלתה חוץ הרוטב ומקלתה לחוץ דלא נוטרפן הכל לבטל בס' א"כ ה"ה הכא בחוזות שאין מצטרפין כל העוף לבטל הלב אבן אמר שאין להחמיר בזה חדא דהא מבואר בש"ך סי' נ"ב ס"ק ד' וי"ב שדעת כל האחרונים המחברים כדעת הר"י שאם מקלתה חוץ הרוטב מפעפע בכולה אף שהעו"ז סי' נ"ב ס"ק ב' כתב שאשמעות הרמב"ם והש"ע משמע שפוסקים כדעת רש"י מ"מ כבר האריך הש"ך בזה"כ להשיג עליו ושאין שום משמעות כלל ברמב"ם וש"ע וכמ"ש הב"ח ודבריו מוכרחים דהא בסי' ק"ה ס"ד פסק הב"י בש"ע להדיא כדעת הר"י ועוד דאף אם אנו רוצים להחמיר ולחוש לדעת רש"י מ"מ נם דעת רש"י שפסק דאפילו מקלתה חוץ הרוטב אינה מפעפע היינו לאחר מחיצות שבקדירה אבל לחוצה מחיצה נם רש"י מודה דמפעפע בכל החתיכה ולכן אוסר רש"י אותה חתיכה כולה וכמבואר ג"כ בע"ז סי' נ"ב ס"ק ב' אף דלהד תירוצא שהביא הש"ך בסי' נ"ב ס"ק ג' ובע"ז שם ס"ק ג' מבואר דדוקא נבי חלב אמרינן הכי משום דהחלב הוא שומן מפעפע מאד"כ נבי דם לדעת רש"י אפי' מקלתה חוץ הרוטב אינה מפעפע יותר מכדי נטילה וכמ"ש הטו"ר וב"י בסי' ק"ה מ"מ הא כבר השיג הש"ך בסי' נ"ב ס"ק ב' ובסי' ק"ה ס"ק ט"ז וה"עו שם ס"ק ע"ו על תירוץ זה ומוכיח דאף הלב מיקרי איסור כחוש ואפ"ה אמרינן דמקלתה חוץ הרוטב מפעפע בכולה היכא שהאיסור גדול כמו חלב ע"ש ומ"מ יש להעריך נטילה במקום דניקות הלב וכמ"ש הב"י בסי' ק"ה ס"ה לענין אלי וע"ש ס"ק י"ד וכן השיב לי מ"ו האלוף מוהר"ר הילמן בתשובה עכ"ל ע"ש :

עג (ג) אסור לבשלה כו' דעת רש"י ז"ל אבל ר"ת וסייעתו מ"ל דבקריעה ס"ו ומליחה מהני ולא הדם ע"י מליחה בקריעה ס"ו כמו שאר בשר ומותר לבשלה אפי' עם שאר בשר עיין בב"י ובד"מ ומנו מחמירין כרש"י ז"ל וכמו שפסק המחבר , (ב) כבר נקרש ונתקשה דמו כו' ועוד דבולאי יצא הדם ע"י צלייה אם נלא עד שהיא ראויה לאכילה , (ג) אוסרת עד ס' והכבד עצמה אסורה דהיא נעשית נבילה ואע"ג דבגמ' משמע מליבא דכ"ע דהכבד עצמה לעולם מותרת אפי' ליכא ס' ואפילו בלא מליחה חדילה מטעם דפולטת ואינה בולעת מ"מ הא אמרינן בגמ' דבשלוק הכבד אסורה ואין אנו בקיאין איזהו מיקרי שלוק ולכך נוהגין אנו לאסור הכל הכבד והקדיר וכמו שכתב המחבר לפני זה בעלמא שע"י הבישול יצא הדם לתוך הקדיר ואסור את הקדיר ויחזור ויבלע בכבוד ואסור אותה ולכך אם יש כ"כבד הכבד אפ"ה הכבד אסור כמו בני לב וק"ל וכתב הא"ז וז"ל ואם נכבש כבד במים מע"ל דמסתבר להתיר דבשלמא בבישול אין אנו בקיאין איזהו מיקרי שלוק ובשלוק אמרינן בגמ' דכבד נאסר אף בבישלה לבדה דבלעת מי הדם ולכך אמרינן בבישול דאין אנו בקיאין אבל הנכבש במים דשם לא שייך לחיגזר אנו שאין דלא אינו דבבוש יהא כשלוק הרי כבוש גרע מבישול פמ"ש הרב לעיל בלל ג' כ"ש דגרע משלוק ועוד יש לצדד להקל כיון דדם הכבד דרבנן לא גזרו בכבוש כמ"ש הרב לקמן בבי כחל אך מלאתי בתשובה נ"ל סי' קנ"א שגדול מ' היה מסתפק בזה והא דוחה דבריו שם ומדמה לגמרי דין כבוש למבושל גמור וגם בכבוש יותר מע"ל אפשר דהוי כשלוק ואסר הכבד בכבישה וכן מלאתי בתשובה באר עשק סי' מ' שפסק לאיסור בכבד שנכבש במים מע"ל עכ"ל , וכתב עוד אם נכבש בלי שירתיה ויתחיל להתבשל דאף בדעת רוב האחרונים ומהרש"ל עמא דאינה דומה כבוש למבושל גמור מ"מ בכבד יש להתיר ופולטת ואינה בולעת ושם לא שייך לחיגזר אנו שלוק מ"מ אין בידי להקל והוי כשאר בשר שנכבש בלי שירתיה סי' ובפרע לא נמצא זה בפירוש בפוסקים ראשונים ואחרונים עכ"ל , ומ"מ כתב בפשיעות הכבד שנפל לתוך הקדר אז לדם בעין אינו אוסר דהא אפילו בבישול אמרינן דכבד פולטת ואינה בולעת דשאר מעשה גזירה דשלוק ומכ"ש ברותחת דאינה בולעת ושם לא שייך לחיגזר אנו שלוק ואף יהא בולעת היא חוזרת ופולטת אבל דמו ונירו עכ"ל , ומהרלוי הביה שלא ליכתוב מפני רוב פשיעות דהרי לא גרע מבשר דבשר נמי כשירה כך זה עליף עפי דמכח פליטת רוב דמו יהא נפלט ג"כ זה הדם ונר שבולעת אם נאמר ביה דבולעת וק"ל וכתב עוד וז"ל וכן בכבוש במים מע"ל דאמרי' היינו בכבוש כל מע"ל אבל אם עירה ממנו תוך מע"ל המים ונפך עליה מים אחרים דאיתי ממ"ו חתי זקני הגאון המפורסם מוהר"ר שמשון ז"ל הלכה למעשה שהתיר בכה"ג כל שלא שהא בתוכן המים מע"ל בלי הפסק כלל עכ"ל וגם זה מהרלוי היתה שלא ליכתוב מפני רוב פשיעות דמהיכי תיתי יהא נאסר אם עירה ממנו תוך מ"על אמים הללו ועירה עליו מים אחרים ולא יהא אלו נעל הכבד לגמרי מן המים הרי שרי הכבד דהא לא נכבש בתוכה מע"ל ובשביל שעירה עליו מים אחרים יהא נאסר המים הללו לאו לגרישותא אתי דעד עכשיו היתה כמו שלא היה נערה כלל במים דהא לא נכבש בתוך מים ראשונים יום שלם שעור כשיש כמו שיהא נתן בתחילה במים וק"ל , וכתב עוד וא"מ אם נכבש הכבד במים מע"ל אף שכתבתי דיש להתיר ולאסור מ"מ היכא דאיכא מ' במים אף הכבד מותר דהא אפילו בשר שנכבשה בלא מליחה כתב בש"ע סי' ס"ע דאף אותה חתיכה מותרת וא"כ ס"ל גבי כבד שבשר מבשר לענין בישול וכ"ם לענין כבוש עכ"ל , וכתב עוד שאם נמלחה הכבד בכשא"מ אסור הכבד כמו בבשר ם דם שבתוכו פירש ממקום למקום א"כ ה"ה כבד אף שהיה בולעת מ"מ נאסרת מדם

מדס שבתוכו שפירש ממקום למקום עכ"ל , וכתב עוד שאם נתבשלה הכבד בלא מליחה וצליה ועירה הכבד לתוך הקערה הקערה אסורה דעירוי מבלי ראשון מבליעו בדי קליפה ומכ"ש לפי מה שנתבאר בפסק רש"ל פ" כ"ה סי' ע' דבדבר גוש אף לאחר העירוי דינו בכני ראשון א"כ בלא נמלחה הכבד פליטת אסורה לכ"ע אף שהיא אינה בולעת אבל בנמלח תחילה ע"י קריעה שחי וערב ובנמלח הכבד לר"ת וסייעתו אינו אוסר כלל פליטתה ואפילו שאר בשר שנתבשלה עמה בקדירה מותר הכל הבשר והקדירה ג"כ מותר הקערה אף שאנו מהגין להחמיר ולאסור התבשיל והקדירה ואף היא עצמה מ"מ לא מחמירינן כולי האי לאסור אף הקערה שתשמישו רק ע"י עירוי עכ"ל , וא"ל אם לא נתן הכבד לתוכו בקערה ע"י עירוי אף בלא נמלחה הכבד לא נאסר הקערה וכשוט הוא , וכתב בת"ח דאם אירע שהורה להיתר אחר שנמלחה הכבד ע"י קריעה ש"ו ואחוכה לתחת ונתבשלה וברו"ת וסייעתו דס"ל דאחר מליחה הרי היא כשאר בשר לא מהדרינן עובדא וסרי הכל בין הבשר שנתבשל עמה בין הכבד ומוכח שם דאם לא היתה אחוכה ש"ו ואחוכה לתחת בשעת מליחה מהדרינן עובדא ואסור אפילו הכבד ולא מבעיא הבשר שנתבשל עמה דאסור ע"ש (ד) אין לאסור אותה כו' אבל הרב בת"ח אוסר בחליצה אף דיעבד שנתבשל בין לבדה ובין עם שאר בשר וכתב הש"ך שכוונת הרב כמו שאנו אוסרין בדיעבד מטעם שאין אנו בקיאין בין שלוק לאבושל א"כ גם בחליצה שאין אנו בקיאין יש לאסור דיעבד ואע"ג דבשאר בשר פסק הרב בש"ע סי' מ"ו דמותר דיעבד בחליצה היינו שמותר לאכול אח"כ ע"י מליחה והדחה ואוקמא אחזקינו קמא כאנו לא נחלוצה מכיון שאין אנו בקיאין לענין חליצה ואע"כ גם בכבד כה"ג מותר לגלות אח"כ אבל לא לחתיר אותה ע"י חליצה לבטל ע"י מליחה כן עיקר כוונת הרב עכ"ל הש"ך , וכתב הא"ר אבן בש"ע סתם הרב כדברי הב"י להתיר דיעבד ע"י חליצה ולזה נטה דעת הל"ח וא"ע , ומ"מ נראה לי אם הוא הפסד מרובה דהיינו שנתבשל עמה בשר ואינא ס' נגדה או שנתבשל עמה בשר והוא ערב שבת או בטול אורחים יש להתיר בדיעבד כיון שדעת הרב בש"ע משמע כב"י דבדיעבד מותר והגאון המחבר נמי התיר דיעבד יש לסמוך בזו כן כ"ל (ה) בלא הדחה מותרת כו' וכן אם לא הדיחה כלל אפילו קודם צלייה ובשלה כך נמי מותרת כ"כ בד"מ וכ"כ בת"ח והטעם איתי' שם דאם כבד דרבנן וב"כ הש"ך ולי ערא' מטעם אחר להיתר דהא אפי' בשר אחר אם נגלה בלא הדחה מותר מטעמא שנתבשל לקמן בסי' ע"ו משום דזורא משאב שאיב ולא מבליעו בתוכה וק"ל , (ו) ומ"מ לכתחילה צריך שידיחנו כו' ואפילו לאוכלו כך צוויה צריך להדיחנו ופשוט הוא , (ז) כב"כפ ולא דמי לוריקן דכתב העור בסי' כ"ב דצריך קליפה דשאני ורידן דקשין הם ואין הדם זב מהם כ"ב דרך צלייתן פרישה ע"ש (ח) אסור לגלות כבד עם בשר בשפוד אחד כו' עד סוף הסעיף מה שכתב המחבר הטעם לכתחילה אסור לגלות כבד עם בשר משום שהכבד היא כולה דם ופולטת דם כל זמן שהיא אצל האש והבשר לאחר שנצלה קצת פוסק מלפלוט ויזוב הדם מן הכבד בשעת אסור לגלות לכתחילה כך עד דמ"מ וכ"כ בת"ח ולא אפי' בשר אחר אם נגלה בלא הדחה מותרת כו' וכן אם לא הדיחה מותרת כ"כ בד"מ וכ"כ בת"ח והטעם איתי' שם דאם כבד דרבנן וב"כ הש"ך ולי ערא' מטעם אחר להיתר דהא אפי' בשר אחר אם נגלה בלא הדחה מותר מטעמא שנתבשל לקמן בסי' ע"ו משום דזורא משאב שאיב ולא מבליעו בתוכה וק"ל , (ו) ומ"מ לכתחילה צריך שידיחנו כו' ואפילו לאוכלו כך צוויה צריך להדיחנו ופשוט הוא , (ז) כב"כפ ולא דמי לוריקן דכתב העור בסי' כ"ב דצריך קליפה דשאני ורידן דקשין הם ואין הדם זב מהם כ"ב דרך צלייתן פרישה ע"ש (ח) אסור לגלות כבד עם בשר בשפוד אחד כו' עד סוף הסעיף מה שכתב המחבר הטעם לכתחילה אסור לגלות כבד עם בשר משום שהכבד היא כולה דם ופולטת דם כל זמן שהיא אצל האש והבשר לאחר שנצלה קצת פוסק מלפלוט ויזוב הדם מן הכבד תחת הבשר כו' קצה מ"ז בישרא ע"ג בישרא נמי אסור לתקור מה"ע כשהתחתון נגלה קודם וגם מה שכתב המחבר דבדיעבד מותר דכב"כפ בלליי' הוא נגד הש"ס דהרי בש"ס התירו להדי"מטעם דדם יתרק צריך אלא הטעם דכבדא בבשרא אסור לגלות לכתחילה ובדיעבד מותר כמו שכתבו הרוס' בפ' כ"ה דף קי"ח ע"א משום דכבד יש בו שפע דם לא אמרינן בה כב"כפ ובדיעבד מותר בכבד עלוי בשרא משום דסמכינן דרס מצריך צריך בלייה אבל בבשר אמרינן בה כב"כפ ודברי המחבר תמוהים מאוד שהם נגד הש"ס ותוס' ועיין בש"ך סי"ק י"ב , (ט) פעמים מבביהם כו' דהוקא בתנורים שלהם ביתי מכמי הש"ס שפיהם היה למעלה והיה מוכחים הפסול בתנור הרחב למעלה וסזב למעלה וליכא לתיחוש שיחליף אבל כשאנחנו הפסול לאורכו אף אם הוא הגביהו לד אחר אתי לתיחלף , (י) דכב"כפ בלייה עיין בס"ק ח' , (יא) עבר ומולחו ע"ג בשר מותר ודוקא שלא נמלח הבשר והודח דאל"כ פשיטא דנאסר הבשר מדם הכבד ופשוט הוא דלא גרע משאר בשר שלא נמלח שנמלח ע"ג בשר שנמלח והודח כו' וכתב הא"י ואפילו נמלח הכבד ג"כ והודח מ"מ עדיין דינו כשאר בשר שלא נמלח לפי מנהגינו וא"כ נאסר ממנו הבשר שנמלח והודח מדמו ודוקא שנמלחה הכבד עם הבשר אבל אם לא נמלח הכבד כלל רא"מי לאו"ח הרב המובאת מוה"רר ווא"לף שהורה להתיר והאריך בתשובותיו בזה מטעם דהוי ואינו אוסר כמבואר לעיל בסי' ע' עכ"ל , ואגב בחתי להזכיר מה שכתב עוד וז"ל ואם לא הודח הכבד תחילה ונמלח אעפ"י שפסק בש"ע סי' ס"ע דבשאר בשר כאסר אף לגלי מ"מ גבי כבד דרבנן וגם פולטת ואינה בולעת אפילו בביטול מב"ם במליחה לכן כ"ל פשוט דאליבא דכ"ע אינו אסור בדיעבד לגלי וכן יש קצת רא"י מסכמת מהרי"ל סי' קל"ד שכתב דכבד אמרובה בדמים אף שהודחה הוי כאילו לא הודחה כלל ולכן לא נהגו למלוח הכבד כלל עכ"ל וא"מ בדיעבד מותר וק"ל וא"ע למעשה עכ"ל (יב) עבר ומולחו ע"ג בשר מותר כו' והרב רמ"א בש"ע כתב וי"א שיש לקלף מעט סביב הכבד אם היא דבוקה בשוף ואינו אלא חומרא בעלמא כו' , אבל אם אינו דבוקה אין צריך קליפה וכ"פ מהר"מ מרוטנברק סי' ל"ע וכ"פ האו"ה , כתב הש"ך דלא כתבתיו בלבוש עע"ז דאפילו אינו דבוק בני קליפה עכ"ל ובאמת שיינתי ולא מצאתי בהמחבר זה שהזכיר כלל דין זה אבל מליחה דבני קליפה אפילו בדבוק רק לענין לגי כתב דבני קליפה ובלגי באחת אין חילוק בין דבוק לשאינו דבוק וכ"כ הש"ך בעצמו שם ס"ק י"ע אבל מ"מ קצה על המחבר לתה דשמיע הגהות רמ"א שצריך לקלף מעט סביב הכבד היכא שהיא דבוקה , (יג) ויש מחמירין לקלוף כו' משמע אפילו אינו דבוק מצריכין לקליפה בלגי וכ"כ בד"מ ובת"ח ריש כלל כ"ו בשם או"ה : והרב רמ"א כתב בהגהותיו בש"ע וז"ל וי"א לקלוף מעט סביב הכבד ואינו אלא חומרא בעלמא וסיים בת"ח שם לכן אם לא קלפוה ונתבשל כך אין לחוש כלל עכ"ל , וכ"ל דאפי' קליפה א"ל אחר הבישול משא"כ גבי לב לעיל סי' ע"ב וע"ש ס"ק י"א , (יד) ושעבב את הדם מלפלוט כו' פירוש ולא יפול לארץ אלא הדם נשאר בתוכה , (טו) ג"כ בעינן ס' כנגד הלב והכבד כו' ואע"ג דכבר נתבאר בסימן ע"ב דאין לך שום עוף שלא יהא ס' כנגד הלב י"ל דאיירי דאם אין העוף שלם דאז אפשר שלא יהא בו ס' כנגד הלב וכן במה שכתב והכבד כ"ל דאיירי אינה שלימה דאל"כ הא כבר נתבאר דאין לך עוף שהאם נגד הכבד ש"ך , (טו) לפיכך אינו מועיל לבטל כו' , הדין זה מה שכתב המחבר צריך ביאור דמדכתב ונמלא בו לב וכן מדהוצרך לכתוב ובעינן ס' מן העוף בלא המלוי ע"כ איירי אפי' כשאינו דבוק הלב אז הכבד בעינן ס' אפ"ה המלוי אסור כמ"ש המ"ב וזה שאינו דאם הלב אז הכבד אינו דבוקה אפי' אין בעוף ס' אלא בלירוף המלוי והעוף יש ס' פסקו כמה פוסקי' ראשוני' ואחרונים דהכל ברי דדם שנתבשל בתוכו בטל בס' וכן הדין נוקן כיון דאמרינן דבישם כיון שסם קדישים גורמים דאפי' בבישול אמה לא יגערפו ג"כ לגבעל וכן אם העוף ס' נגד הלב והכבד דהיינו שהכבד אינה שלימה אפי' היא דבוקה בעוף יש

מותר' לבשלה אח"כ בלא צלייה שהחליטה צומת הדם בתוכה אלא שהגאונים אסרו לעשות כן משום שאין אנו בקיאין בחליטה דשמא לא יתרחו יפה המים ולכך גזרו על כל חליטה אפי' חליטת חומץ מידו אם נקבוהו וקרעוהו שתי וערב להוציא את הדם שבסמפונות שהוא דם דכנוס בעין ואין החליטה מועל' לו ואח"כ חלטה ברותחין או בהומץ ובשלה (ד) אין לאסור אותה בדיעבד ולא מבעיא היא עצמה שמותרת מפני שיש הרבה דיעות שהיא טרודה לפלוט לעולם ואינה בולעת ואפילו לא חלטוה ולא מלחוה אלא אפילו בשר אחר שנתבשל עמה אין אוסרין מפני שהחליט' צומת הדם בתוכה עד שלא יוכל לצאת אח"כ ע"י בישול וע"ל סימן ס"ז בחליטת בשר ואם צלאו הכבד ורוצה לבשלה היטב ידיחנה מן הדם שעליה שיצ' מצלייה ונשאר על גבה מיהו אם הניחוה בקדיר' לבשל (ה) בלא הדחה מותר' דנורא משאיב שאיב ואע"ג שנראה דם על גבה מוהל בעלמ'הוא (ו) מ"מ לכתחלה צריך שידיחנה קוד' שישימוהו בקדירה ג וגם לצלותה ולאוכלה כך צלויה בלא בישול אח"כ אפ"ה צריך חתיכה משום דם שבסמפונות ואם לא קרעוה קודם צלייה יקרעוה לאחר צלייה ולא חיישינן שמא נבלע דם הסמפונות בבשרה דגבי צלי אמרינן (ז) כבולעו כך פולטו , וי"א דלצלי אין צריך שום חתיכה כלל וכן נוהגין אפי' לכתחילה :

ד (ח) אסור לצלות כבד עם בשר בשפוד אחד מפני שהכבד היא כולה דם ופולט דם כל זמן שהיא אצל האש והבשר לאחר שנצלה קצת פוסק מלפלוט ויזוב הדם מן הכבד תחת הבשר ויבלע הבשר מדם הכבד ולא שייך לחלק בין אם היא למט' או למעלה כי בשע' הצלייה (ט) פעמי' מגביהים זה הצד ופעמי' הצד השני וה"מ לכתחילה אבל בדיעבד מותר (י) דכבכ"פ בצלייה : ה וכן הדין לענין מליחה דמליח כרותח הילכך אסור למולחה לכתחל'ע"ג בשר אבל תחת הבשר מות'(יא) (יב)עבר ומלחו ע"ג בשר מותר בדיעבד דדם משריק שריק במליחה מיהו אין נוהגין למלוח שום כבד אפי' לבדה כיון שאין אוכלין אותה אלא צלויה ואחר הצלייה נוהגין להדיחה משום דם הדבוק בה מיהו אם לא הדיחוה מותרת •

ו ואין חלוק בדיני כבד בין כבד של בהמה לבין של עוף ואפי' אווזא מפוטמת שהיא לבנה ק"ל שהיא כולה דם אלא שמחמ'השומן היא מתלבנ'היל'כראם נמצא כבד בעוף יצלוי דינו כדין הלב בצלי מותר דכב"כפ (יג) ויש מחמירין לקלוף סביב מקום הכבד ובקדירה צריך ששים כנגד הכבד והני מילי כשאין הכבד דבוקה בעוף אבל אם היא דבוקה בו אם היא שלימה כל העוף כולו נעשה חתיכה דאיסורא וצריך ששי' כנגד כל העוף שאין לך עוף שיש בו ששים כנגד כבדו ומפני שהיא דבוקה בו קרם הוא לבלוע מסנה תחלה יותר משאר חתיכות המונחים עמו בקדירה הילכך נעשה הוא חתיכה דנבילה ואוסר כל מה שבקדירה עד ששים ואם אין הכבד כולה שלימה דבוקה בו משערי' אם יש באותה חתיכה שהכב'ת'לוי'בו ששי'כנגד אית'ז חתיכ'הכבד משליך הכב'והכל מותר ואם לאו צריך ששי'כנגד כל אותה החתיכ'שהכבד תלויה בה שהר' הוא התחיל לבלוע תחילה ונאסר מיד כבד שנמצאת במוליית' של בשר שקורין פשטי"ד אם היא לבדה ואינ' דבוקה צריך ס' כנגדה ואם היא דבוקה בחתיכה צריך שיהא בחתיכה ששים כנגדה כמו בקדירה ואם אין בחתיכה ס' כנגדה הרי החתיכה נעשית חתיכה דנבילה וצריך ס" כנגד כל החתיכה וכן הדין בלב ועוף שמלאוהו בביצים ונמצאו בו לב או כבד אף על פי שנצלה בשפוד דינו מבושל מפני שמילוי הבצים נקרש (יד) ומעכב את הדם מלפלוט ונשאר בתוכה ואוסר ומטעם זה (טו) גם כן בעינן ס' כנגד הלב והכבד מן העוף בלא המילוי כי מתוך שהמילוי נקרש מהר כל הדם נבלע בבשר שנשאר רק אחר שנקרש המילוי

מלוי ולא היה יכול לבלוע שוב במלוי שהיה נקרש(טז)לפיכך אינו מועיל לבטל אבל מ"מ הוא אסור דאי אפשר שלא בלע קצת מן הדם, נוהגין עכשיו שלא למלוח הכבד עד שנתחבת בשפוד ומשימין אותה מיד על האש כדי שלא תשהא במלח והטעם שאם ישהו אותה במלח המלח יוציא מקצת דמו ואם אח"כ ישימוה על האש יש לחוש שהאש יבליע הדם שבמלח לתוכה אע"ג דגבי בשר לא חיישינן להכי גבי כבד שיש בה רבוי דם יש לחוש עיין לקמן סי' ע"ו וי"א שאין שום חשש איסור בדבר אלא הטעם משום גזירה שאם ישהו אותה במלח יסברו העולם שדינה כדין בשר ששהה במולחו ויבאו לבשל אותה בקדירה אחר ששהתה כדי מליחה,

עד דין הטחול ובו סעיף אחד,

א הטחול אע"פי שיש בו מראה אדמומית ונראה כרבוי דם דינו (א) כשאר בשר לכל דבר ואין צריך אלא מליחה בין לצלי בין לקדירה שאין האדמומית שלו דם אלא שומנא בעלמא הוא נוהגין (ב) שלא לבשל הכליות בקדירה ואין לו ריח ולא טעם למנהג זה כי היתר גמור הוא בין לבשלם בין לצלותם כמו שאר בשר,

עה דין מליחת המעיים ובו ג' סעיפים

א הבני מעיים כגון הכרס והקיבה והדקין הסובבים סביב הכנתא והחלחולית אין מחזיקין בהם דם הרבה (א) אלא מעט לפיכך אם בשלם בקדירה (ב) בלא מליחה מותר וכן אם מלחם בכלי שאינו מנוקב (ג) מותרים בד"א הבני מעיים עצמן כשאין עליהם שום שומן אבל השומן שעליהם יש בו דם וצריך מליחה ודינו כמו שאר בשר הילכך כשמולחין בני מעיים והחלחולית אין מולחין אותם בצד פנימי מעבר המאכל (ד) אלא בצד החיצון ששם השומן דבוק שהשומן יש בו דם ואם מולחין בצד פנים הוי כמו לא נמלחו כלל (ה) ואם נתבשלו כך טריפה שהשומן שנדבק בו בצד החיצון לא נמלח בלל ונתבשלו בדמו ואם לא נתבשלו, (ו) יחזור וימלחנו מבחוץ על השומן:

ב ואעפ"י שאין מחזיקין דם בבני מעיים עצמן מכל מקום מותר למולחן עם השומן והבשר וליבא למימר הואיל ואין פולטין הרבה בולעין מדם השומן כי אע"פי שאינן פולטין דם מ"מ מעט דם ויצר יש בהן שנפלט ע"י מליחה ואיידי דטרידי לפלוט אינן בולעים ויש אוסר למולח עם בשר(ז)ובדיעבד מותר ומהאי טעמא נמי שיש בהן מעט דם אסור לבשלם לכתחלה בקדירה בלא מליחה אפילו אין בהם שום שומן מבחוץ דדוקא בדיעבד מותרים ולא לכתחילה:

ג ושומן הכנתא גופה שסביב הדקין היא מליאה חוטין קטנים שיש בהן דם הילכך יש שאסרוה לקדירה אפילו בחתיכה ומליחה אבל אנו נוהגין בה היתר כי הנשים בקיאן בהם באותן חוטין ומותחין אותן ונפשלין היטב עד שלא נשאר אחד מהם, ביצים הנמצאים בעופות לאחר שחיטה אם לא נגמור חלבון שלהם רק החלמון לבד צריכין מליחה כשאר בשר ואם נגמר אף החלבון אפילו הקליפה היא קשה כמו שנמכרת בשוק אפ"ה נוהגין למולחה אך יזהר שלא למולחה עם בשר, (ח) מיהו בדיעבד מותרים וכל שומן אפילו של עופות דינו כשאר בשר לענין מליחה והדחה:

עו דין בשר לצלי ובו ו"ו סעיפים:

א בשר לצלי אין צריך מליחה לפי שהאש שואב הדם ואין לחוש שמא יפרוש ממקום זה בתוך החתיכה למקום

נמי פסיעתא דהכל מותר דדם מתבטל ומתבטל בס' וכן דעת הב"ח וכן הע"ו סי' ע"ב והש"ך בסי' זה כתבו להתיר ופירשו דברי רמ"א שפיר להתיר וכדעת כמה פוסקים ראשונים ואחרונים והש"ך האריך בענין זה בכמה ראיות ברורות והתכלית הקיצור מעם כתבתי, אבל אם הלב או כבד דבוקה בעוף ואין בו ס' נגד הלב והכבד הכל אסור העוף והמילוי,

ודעת המחבר אפשר שפסק כמהרש"ל אבל אין הלכה כמותו בזה ויש בידינו לפסוק כדעת רמ"א לפי מה שפירשו דבריו להתיר וכדעת פוסקים ומהם יצא לנו הוראה ולכן אין לזוז מדבריהם, ודע שהבא מיירי עכ"פ שהעוף הוא נמלח תחלה דאל"כ אף שהלב והכבד אינה דבוקה ואפילו העוף עצמו יש ס' כנגד הלב והכבד אפ"ה הכל אסור דהא המילוי גורם לבישול ונמלא כל עוף נתבשל בדמו דדם של עצמו אינו מפליט לחוץ ויפול לארץ מכח הלצי משום דהמלוי גורם לבישול וכמו שיתבאר בסי' ע"ז, ודע עוד שכתב הרב רמ"א אם מלאוהו בבשר ואין שם ביניה הקרקעים ומעכבים הדם דינו כלצלי כו' והיינו דאמרינן ביה כבב"פ בצלי ואפי' אם העוף נמלח הכל ברי ופשוט הוא ולא ידעתי למה המחבר השמיט את זה ואפשר שסומך על זה שהבין כל זה בסי' ע"ז, ומשמע דעת רמ"א בש"ע דאם יש שם בינים אף על פי שיש שם בשר שלא נמלח לא אמרינן ביה כב"כפ ע"ש, וכתב הע"ז בסי' ס"ה ס"ק ב' שמותר לצלות כבד כשהיא מוכרכת בגייר על האש ולא אמרינן דהגייר מפסיק עד כאן לשונו,

עד (א) כשאר בשר כו' ומותר לבשלו אפילו עם שאר בשר ת"ח ריש כלל ל"א, (ב) שלא לבשל הכליות כו' ולשון הב"י ואנו נוהגין היתר לבשלם ולא שמענו פוצה פה ע"כ, ובמדינות אלו אין נוהגין וכמו שכתב המחבר, ודע שהרב רמ"א בהגהותיו נקט בלשונה עוד שאר דבריה וז"ל אי ביני זכר אפילו לאחר שניקר אותן משום דאית בהו רוב דם ובדיעבד אין לחוש ומותר למלוח כל אלו עם שאר בשר אע"פי שיש בהן רוב דם ובלבד שיהא הסרת הקרומים והחלב מהם עכ"ל ולא ידעתי למה המחבר השמיט, ומה שכתב רמ"א ומותר למלוח כל אלו כלומר אע"ג דכבדא עלוי ביתרא לכתחלה אסור וכמו שמתבאר בסי' הקודם ס"ה בחלו מותר אפי' לכתחילה ע"ג שאר בשר ס"ך, ובתב הע"ז וז"ל אם נגלה הטחול בלא ניקור צריך לבער אם יש בם' בטחול עצמו והחלב הכשר שבו נגד חלב הטחול ומותר דשומן הטחול מפעפע ודינו בם' אפילו בלייה ודם החוטין מה שהדם כנוס בתוכו אמרינן בלי כב"כפ אבל לא יהא מותר שבודאי בכל הטחול והחלב הכשר שבו יש ס' נגד החלב אלא למרלה עינו יפסוט ולבער ע"ש,

עה (א) אלא מעט כו' זהו דעת הר"ן והובא בב"י ופירושו לפי שאותו דם המועט שבהם אינו פורש מהם בבישול וה"ל דם האינרים שלא פירש ושרי אבל אלא שלא יהא בו דם כלל זה אינו שאפילו בדקין הדבר נראה לעינים שיצא מהן דם ע"י חבורה כ"כ הר"ן ולכך השמיט המחבר הג"הת רמ"א מה שכתב בש"ע וז"ל ויש חולקין בכרס ואומרים שמחזיקין בה דם ואפי' בדיעבד אסור בכרס ובית הכוסת כאמר בשר והוא דעת ר"ת שהובא בב"י ולמד כרש"י ז"ל שפירש אין מחזיקן דם בבני מעיים אין מחזיקין דם כלל ולכך אמר ר"ת שהכרס אינו בכלל מעיים בהוכחתו והביא ראיה שהרי אמרו במתני שמכל בעובי בית הכוס שאם יש עליה קורט דם בידוע שהוא לאחר שחיטה ולכן אוסר ר"ת כרס ובית הכוסת והר"ן אמר ולדידי מיהא לא אריא דאגן הכי אמרינן שמחוך זמן מועט אין צריכין מליחה לפי שאותו דם המועט כו' כנ"ל וכרס נמי ברי אם בשלם, ובאמת אגן פסקינן כרש"י ור"ת כרס ובית הכוסת אסירי אף דיעבד כשאר בשר בלא מליחה וכהוכחתו וכן פסק רש"ל נמי ותימה על המחבר האיך השמיט הג"הת רמ"א ופוסק להיפך ומלאו לבו לחלוק על רמ"א שהיה רבן של כל בני הגולה ומש"ה שפיר קאמר מ"כ אין לזוז מפסק רמ"א ובפרט שהוא מחמיר,

(ב) בלא מליחה מותר היינו דוקא שהמתא לא מחזיקן בהו דם אבל אי אסמיק צריכן מליחה כשאר בשר, ודע שקורקבן של עוף אין בכלל אליבא דכ"ע ומחזיקן בה דם כשאר בשר ומוכח מגמרא דאיתא בגמרא דביצה פ"ק ד"ו בלשון זה קורקבן ובני מעייס אוכא אינשי דלא אכלי משמע דקורקבן אין בכ"ל מעייס וא"כ לפי מאי דקאמר אין מחזיקן דם בבני מעייס קורקבן לאו בכלל ומלבד מה שעינינו רואות דיש דם הרבה בקורקבן ש"ך וט"ז, והעלי את זה בתריכות והשיגו על הדריסה וב"ח, (ג) מותרים מן הסתם אי לא אסמיק, (ד) אלא בלד החיצון, משמע דאפילו לכתחילה א"ל לתולחו ולא מלד הפנימי וכ"כ בהא"ה בכל ד' די"ד ובת"ח בכל י"ט דיי"ב בהדיא ואע"ג שכתב המחבר לעיל סי' ס"ט ס"ד, דבשאר בשר אפילו בדיעבד אסור אם נמלח מלד א' ונתבשל כך וא"כ כשאינו נמלח אלא בלד החיצון ממלא שהשומן לא נמלה במקום שהוא דבוק ובשלמא בבני מעייס אשוס דאין מחזיקין בהו דם אף לכתחילה מותר בנמלח מלד א' אבל בשומן הרי אנו מחזיקין בה דם כשאר בשר י"ל כיון דאין כ"כ דם בשומן וגם אית ביה חטי חטי סני בהכי אף לכתחילה וק"ל ש"ך, (ה) ואם נתבשלו כך טריפה, לשון הת"ח שם מיהו אם יש ס' בקדירה רק נגד השומן והגידין שבה הכל מותר עכ"ל ואע"ג דבשר שנתבשל בלא מליחה מהיכה לאסור אותה חתיכה אף בדאיכא כ' כדלעיל כי' ס"ט סי"ח מ"מ הכא השומן נמס בקדירה ואינו ניכר ובטל אי נמי כיון דהתם גופא אומרת בעלמא יש לחקל כיון דאין דם נראה לעין בשומן ובזה א"ש הא דסגי בס' נגד השומן והגידין ולא בעינן ס' נגד כל החלחולית לפי שהאיסור דבוק בהו וע"ל אלא ודאי כיון דעינינו רואות דליתא בהו דם למראית עין ובודאי הוא מעט מזעיר ראוי להקל בזה כיון דאיסור דבוק בה בלא"ה אומרת בעלמא הוא וכן כתב מהרש"ל פכ"ה סי' ג"ו בה"ג ע"ש ש"ך (ו) יחזור וימלחנו כ"כ בסימני ת"ח שם ובפנים בת"ח שם כתב יחזור וידיחנו וימלחנו כו', (ז) יחזור וימלחנו כו' דמאחר שאינו מוחזק כ"כ בדם אין לדמותו לבשר אחר שנמלח מלד אחד עכ"ל הת"ח שם בשם או"ה ור"ל דהכא אפילו לאחר י"ב שעות ברי לחזור ולמולחו משא"כ גבי בשר לעיל סי' ס"ט ס"ד וכן אפילו לאחר מעת לעת להי"ל בס"ם ע' דפליעת הלר היא מעת לעת וק"ל ש"ך, (ח) ובדיעבד מותר ורש"ל פכ"ה סי' ג"ו כתב דמותר אפילו לכתחלה וכתב הע"ז שכן המנהג, (ע) מיהו בדיעבד מותרים אבל רש"ל בפ"כה סי' כ' לא פסק כן אלא דכתב וז"ל ולענין מליחה ירקה שאין להקל כלל ולמלוח אותה ביצה שנמלא בתרנגולת עם התרנגולת דאעפ"י שאנו מחמירין ומולחים כל הביצים הלא מדינא לא בעי ולא עוד אלא אפילו נגמר החלמון לבד דחבינן כבשר מדינא ולא כרש"י (בעור סי' פ"ו מביאו) ס"ם עינינו רואות שאין בו דם וגם אין לה מיר שפולט ואפילו וא"כ אינה טרודה לפלוט ותבלע דם התרנגולת ואסורה ועוד ל"ל דשפיר בלעה ופלטה ע"י מלח אפילו נתקשה לגמרי דהא אפילו כלי חרס שמלחו בו בשר אפילו הוא מנוקב אסור לאכול בה רותח כ"ש הכא כו' ואפילו הכי ל"ל שאינו אוסרת את התרנגולת המלח עמה כמו גבי דגים ועופות עי"ל ובא"ו שלו כתב עוד דאם נתבשלה הביצה זאת האוסרת מה שנתבטל עמה עד ס' ודבריו נראין עיקר להלכה ולמעשה וכן פסק הע"ז והש"ך והוא עיקר ואין לשנות מפסק זה:

עו (ה) הוי דם האיברים שלא פירש ומותר ואם נגלה יפה דהיינו
חלי לייתו כדי שראוי לאכילה פשיטא דליכא למיחש כלל
דבודאי זב כל דמו ולא נכתר בו אוס עפת דס שהאם שואבו בודאי הכל
(ב) הוי דס האיברים שלא פירש ומותר הש"ך הביג על טעם זה וקאמר
דאפילו מה בנשאר בתוכו ופירש ממקום למקום בהוותה תחיבה ע"י לייה זו
והאם לא שואבו לגמרי לחוץ אפ"ה התיר הרא"ם והתוספות דלא הוי דס
האיברים שפירש לחוץ והא דאמרינן לעיל בסי' כ"ז בדס שנעקר בתחיבה או
שפירש ממקומו ונתעורר ללאת ונבלע במקום אחר שאני התם דפירש ממקומו
מחייס אבל הכא לא חשיב פירש כיון דלא פירש מחייס רק ע"י האם פירש
ממקום למקום עכ"ל והר"ן תירץ בע"א דשאני התם דבלוע טפי דכמאן דאית'
לאיסור בעין דמי , (ג) שאכל האם לאו דוקא דאם"ל דאם נפל עליו ואח"כ
אלאו כך וכן הוא בת"ח וז"ל דאם נפל דס לגול ונבלע על הבשר ונלאו כך
בלא הדחה טריפה דלא אמרינן כב"כפ או אגב דפליט דס כו' גבי
בעין שנפל עליו ממקום אחר עכ"ל , (ד) ואוסר ממנו כדי נטילה וקשה על
המחבר הא אין נהגינן לאסור אפילו במליחה בס' וכמו שכתב הוא בעצמו
לעיל בסי' ע"ן וכ"ש גבי לייה וכן נתבאר בדוכתי' עובא דאין אמרינן
במליחה ולייה בס' כמו גבי בישול וכ"ע ובודאי אין הלכה כפסק זה
ואמרינן בזה בס' כמו בכל דוכתי' ועיין בש"ך ובע"ז , (ה) הילכך צריך
להדיח תחילה וגם לאולחו קלת כשנתחב בשפוד ואולהו מיד קודם שיתמלא
המלח דס וכן המנהג וכדכתב המחבר בסעיף זה בדרך שמולחין אותו
בשפוד כו' , (ו) אותר לאוכלו הטעם בזה דטורא משאיב שאיב ליה אפילו
דס בעין וכ"כ הרא"ש בהדיא ומביאו ב"י ואע"ג דאם דס אחר בעין נפל
עליו לא אמרינן שהאם שואבו והאי נמי חשיב דס בעין כיון שלא הודח ולא
נמלח דהא מה"ע אם נמלח בלא הדחה תחילה ושהה שיעור מליחה אפילו
לגלי אסור וכן לקדירה אפילו לא שהה שיעור מליחה אסור כדכתבתי לעיל
סי' ס"ט והמחבר נמי סבירא ליה כני כדכתב הוא בעצמו סי' ס"ט אם נמלח
בלא הדחה אסור והיינו מטעמא דכיון דלא הודח המלח מבליע הדס בעין
שעליו וה"ל נימא כיון דהוי דס בעין ולא הדיחו ולא מולחו כלל אין האם
שאבו יש לות' דכיון דלא הוי דס בעין אמם אמרינן שפוד שבאם שואבו וא"מ
אם לא הודח ונמלח ושהה שיעור מליחה אמרינן שהמלח מבליע ושוב אינו
יוצא אפילו ע"י לייה דלגבי דס בעין שנבלע לא אמרינן כב"כפ ש"ך (ז)
בד"א כשמולחו ואולחו מיד כו' לפיכך צריך הדחה אחר לייה כו' כתב הש"ך
בס"ק ס' וז"ל ולא הוצרכתי לכותבו רק מפני שהעט"ז השמיע כל דיעה אלו
בכתב הר"ב וקיצר וכתב וז"ל אם לא הדיחו ולא מולחו כלל או מלחו בלא
הדחה תחילה ונלאו כך מותר לאוכלו וא"ל להדיחו מן הדס שיצא עליו בשעת
לייה ונשאר עליו ועל המלח שדרך שמולחין אותו בשפוד והוא שואב ומושך
את המלח מבלעו דס בלא הודח אחר הלייה קודם שיאכלנו כבר
בתולחו בלא הדחה אחר לייה אינו בולע אבל לאחר שהוסר מן האש
אינו פולט עוד ויש לחוש שמא יבלע מן השפוד ויש מתירין הכל
בין הסכינין השפוד דנר' משאב שאיב (יא) ואינו מגי' לבלוע הדם
לא בסכין ולא בשפוד ואנו נזהרין לכתחילה ובדיעבד מתירין :
ה צלי שלא נמלח וחתכוהו על כבר ויצא ממנו מוהל אדום כמראית
דם ונבלע בכבר אע"פ שיש בכבר מראה אדום ועבר בכל הכבר
וכן אם זב על הכלי ונראבו מוהל אדום מותר לאוכל שכיון שנצלה
הבשר עד שהוא ראוי לאכילה לרוב בני אדם (יג) והוא חצי צלייתו
אין המוהל היוצא ממנו דם אלא שומן הבשר הוא וחמר בשר מקרי:
ו ובשר שצולין בלא מליחה אין נותנין כלי תחתיו לקבל שמנונית
הנוטף ממנו עד שיצלה בכדי שיהא ראוי לאכילה ע"י צלי' שכל
מה שיוצא ממנו קודם שנצלה משיעו' הזה דם מעורב בו וג"ל דה"ה
אם שהה במלח כשיעור מליחה ונצלה אע"פ שלא הודח שמותר
לתת כלי תחתיו שכיון ששהה כש"מ אין דם מעורב בו במה שנוטף
ממנו ואע"פ שיש לחלק קצת דהתם יש דם במלח שעליו מכל
מקום מה שנוטף ממנו הוא מוהל בעלמא ודם מתייבש במלח מיהו
לכתחילה אין לעשות כן אבל בדיעבד אין לאוסרו נראה לי ועיין
בסימן שאחר זה ובשר שנמלח אסור לצלותו לכתחילה עם בשר שלא
נמלח שמא יזוב הדם הפולט מן הבשר שלא נמלח על הבשר
שנמלח (יד) ויבלע בו ובדיעבד מותר דדם פליטה משריק שריק :

עז דין עופות שמלאו בשר שלא נמלח ובו ס"א

א עופות או גדיים שממלאין אותם בבשר דק וכתוש שלא נמלח מותר

למקום אחר שמה שמתעורר לצאת האש שואבו מיד ואם יצאר
בו שום דם שלא יתעורר כלל ממקומו (א) (ב) הוי דם האברים
שלא פירש ומותר ,
ב ודוקא דם של עצמו אמרינן ביה האש שואבו אבל דם בעין
שנפל ממקום אחר ונוטף על הצלי (ג) שאצל האש בין דם
חם בין דם צונן לא אמרינן ביה שהאש שואבו כיון שבא ממקום
אחר (ד) ואוסר ממנו כדי נטילה (ה) הילכך צריך להדיח הבשר
תחלה קודם הצלייה משום דם בעין שעליו שהאש יכניסנו בו כמו
שאמרנו גבי מליחה וגם משום שהקצבים אין להם סכין מיוחד
לחלבים וחוששין שמא חתכו חלבים ובשר בסכין אחד מיהו אם
לא הדיחו ולא מולחו כלל או מלחו בלא הדחה תחלה וצלהו כך
(ו) מותר לאוכלו ואין צריך להדיחו מן הדם שיצא בשעת צלייה
ונשאר עליו ועל המלח שדרך שמולחין אותו בשפוד והאש שואב
ומונע את המלח מלבלוע הדם (ז) בד"א כשמלחו וצלאו מיד אבל
אם שהה במלחו כבר בלא שהה המלח ונאסר לפיכך צריך הדחה אחר
צלייה קודם שיאכלנו מיהו אם לא הדיחו ואפי' בשלו כך מותר
ואפילו נמלח תחלם קודם צלייתו ולא הודח אחר המליחה אפי' הכי
מותר ולא חיישינן לדם ומלח שעליו דנורא משאב שאיב (ח) ואין
חילוק בדינים אלו בין בשר בהמה או אווזות או שאר עופות חלולי'
כולם דינם שוה :
ג עוף שנשחט ולא חתך הווריד'ן או לא נקבם בשעת שחיטה או
סמוך לה בעודם חמין אסור לצלותו שלם עד שינתחנו אבר אבר
ויצלנו מפני שהדם מכונס בווריד'ן ואינו יוצא אפי' בצלייה לכך
יזהר שיחתוך בשעת שחיטה רוב שני הסימנים והווריד'ן כמו
שנתבאר לעיל סימן כ"ג ואם נשחטו הווריד'ן מותר לצלותו כולו
שלם ולא חיישינן שמא צד אחת תהא נצלית יפה קודם צד האחר
והעוף כיון שהוא חלול הדם מקוי קוי בתוכו ובולע הצד שאינה
נצלית דבצלי' אמרינן בבולעו כך פולטו ומיד שבולעו פולטו ואפילו
לא המתין בצלייה עד שהפליט כל דמו מותר לאוכלו שאף אם בלע
חזר ופולטו מיד :
ד בשר שצולין אותו בלא מליחה יש מי שאוסר לחותכו בסכין וכן
כל זמן השפוד שצולין אותו בו אוסרין אותו(ט) לצלות בו פעם אחרת
עד שילבנו ויש אוסרין אפילו אותו הבשר להשהות בשפוד אלא
מיד שהוסר השפוד מן האש יסור הבשר ממנו כדי שלא יחזור ויבלע
מן השפוד אף על גב שכל זמן שהוא אצל האש אין חוששין לזה
היינו (י) משום שכל זמן שהוא אצל האש הבשר זב ופולט
והוא"ל והוא טרוד לפלוט אינו בולע אבל לאחר שהוסר מן האש
אינו פולט עוד ויש לחוש שמא יבלע מן השפוד ויש מתירין הכל
בין הסכינין השפוד דנר' משאב שאיב (יא) ואינו מגי' לבלוע הדם
לא בסכין ולא בשפוד ואנו נזהרין לכתחילה ובדיעבד מתירין :
ה צלי שלא נמלח וחתכוהו על כבר ויצא ממנו מוהל אדום כמראית
דם ונבלע בכבר אע"פ שיש בכבר מראה אדום ועבר בכל הכבר
וכן אם זב על הכלי ונראבו מוהל אדום מותר לאוכל שכיון שנצלה
הבשר עד שהוא ראוי לאכילה לרוב בני אדם (יג) והוא חצי צלייתו
אין המוהל היוצא ממנו דם אלא שומן הבשר הוא וחמר בשר מקרי:
ו ובשר שצולין בלא מליחה אין נותנין כלי תחתיו לקבל שמנונית
הנוטף ממנו עד שיצלה בכדי שיהא ראוי לאכילה ע"י צלי' שכל
מה שיוצא ממנו קודם שנצלה משיעו' הזה דם מעורב בו וג"ל דה"ה
אם שהה במלח כשיעור מליחה ונצלה אע"פ שלא הודח שמותר
לתת כלי תחתיו שכיון ששהה כש"מ אין דם מעורב בו במה שנוטף
ממנו ואע"פ שיש לחלק קצת דהתם יש דם במלח שעליו מכל
מקום מה שנוטף ממנו הוא מוהל בעלמא ודם מתייבש במלח מיהו
לכתחילה אין לעשות כן אבל בדיעבד אין לאוסרו נראה לי ועיין
בסימן שאחר זה ובשר שנמלח אסור לצלותו לכתחילה עם בשר שלא
נמלח שמא יזוב הדם הפולט מן הבשר שלא נמלח על הבשר
שנמלח (יד) ויבלע בו ובדיעבד מותר דדם פליטה משריק שריק :

עז דין עופות שמלאו בשר שלא נמלח ובו ס"א

א עופות או גדיים שממלאין אותם בבשר דק וכתוש שלא נמלח מותר

מדברי המחבר לעיל ס"ס ע' וק"ל , ומיהו יהיה איך שיהיה אי וי"ו מחולקת היא זה הדין מ"ס ואין צריך להדיחו אחר הלייה ליתא
דברי הרב רמ"א כתב בהג"ה דכל גלי צריך הדחה אחר לייתו משום דס הדבוק בה וכ"כ ס"ם בסס מו"ה ובסס מגודה ובלא"ה יש דיעה אחרת דשלשה
פעמי' צריך להדיחו כמו גבי מליחה אך ברש"ל כתב דבהדחה א' ולאי צריך לעשות מיהו אם לא הדיחו מותר בדיעבד
אם בשלו כך וכמו שכתב נמי הרב רמ"א ע"ש , (ח) ואין חילוק בדינים אלו כו' כלומר דאין חילוק בכל זה בין בשר ובין אווזות ועופות החלולים
שאעפ"י שהדם בהן פורש מדופן לדופן מ"מ כב"כפ (ט) לצלות בו פעם אחרת כו' שנבלע בו ע"י האם הדם ולגבי השפוד לא אמרינן כב"כפ , (י)
שכל זמן שהוא אצל האם הבשר זב כו' זה הטעם ליתא דמשמע מפוסקים ראשונים ואחרונים דבעודו עדיין אצל האם אפילו פסק כבר מלזוב דם של
עצמו מותר והיינו טעמא דכל זמן שהוא אצל האם אמרינן ביה כבב"פ וכל מה שהוא בולע מן השפוד חוזר ופולט ש"ך (יא) ואינו מגיח לבלוע הדם
לא בסכין ולא בשפוד כו' וה"ה נמי אם לא נגע הבשר מן האם מותר נמי בדיעבד דבזה אמרינן כל זמן שהוא חם מכח
האם אינו מגיח לבלוע ומשחיב שאיב ולאחר שנתקרר לא בולע השפוד והוי כמו שאר בשר , (יב) מותר לאוכלה כו' ואין חילוק אם המוהל עב או
לא ובן משמעות הש"ס ופוסקים ראשונים ואחרונים ומבואים בש"ך ס"ק ע"ד והשיג על מהרש"ל שהמיר במוהל עב ע"ש , (יג) והוא חצי צלייתו כו'
כתב הט"ז סי' ס"ט ס"ק כ"ד דנכון לנהוג לצלותו כ"ב עד שמתייבש מבחוץ ואז יוכלין לכל הדיעות ע"ש , (יד) ויבלע בו ואע"ג דהרב פסק לעיל סי'
ס"ע בבשר שנמלח ונגד אחד אם הוא אחר י"ב שעות שיכול לצלותו ותיפוק ליה דלאחר לגלי מעוס דלוקה בשר בלא נמלח ע"ג בשר שנמלח י"ל דשאני התם
דלא"ת בענין אחר וק"ל מ"י :

ואפי'

מותר לצלותו בשפוד ואפילו פיהם למעלה (א) ואפילו נמלח הבשר החיצון ושהה כדי מליחה והודח דהשתא אין טרוד לפלוט דמו שנאמר אגב פליטת דמו הוא פולט מה שבולע מן הפנימי אפילו הכי שרי משום דבצלייה אמרינן כבולעו כך פולטו ובמו שבלעו דם של בשר הממולא כך פולטו וכל שכן (ב) אם נמלח הפנימי ולא החיצון דשרי דנורא משאיב שאיב הדם מן החיצון ולא נבלע בפנימי ואע"פ שמעשים בכל יום שאוסרין בשר ששהה כדי שיעור מליחה שנפל בציר של פליטת דם ואפי' לצלי ולא אמרינן כבולעו כך פולטו דשאני הבא במוליית' שנפלט מיד בשעת הבליעה אמרינן כבולעו כך פולטו אבל דבר שנאסר כבר מחמת דם שבא עליו ממקום אחר תו לא שרינן ליה משום טעמא דכבולעו כך פולטו וכל זה מיירי דוקא בדיעבד אבל לכתחילה אין לעשות שום מוליתא עד שימלח שניהם תחלה ולא אמרן נמי בכל זה אלא כשהמוליית' הוא בשר או עשבים (ג) אבל אם המוליתא הוא בצים שדרכן לקרש דינו כאלו נתבשל בקדירה ואפילו בדיעבד יש לאוסרו אם לא נמלח העוף או הגדי הממולא תחלה ודוקא לצלי הוא שרינן כשהמוליתא הוא בשר ואחד מהם אינו מלוח אבל לקדירה אסור עד שימלח חיצון לבדו ופנימי לבדו וישהם במלחם כש"מ (ד) וידיחם ואח"כ ימלאנו אבל אם מלאו ואחר כך מלחו היטב מבחוץ והשהו כש"מ קודם ששמהו בקדירה והדיחו אינו מועיל שהמלח שעל גבו מבחוץ (ה) אינו מפליט לדם שבפנימי אף על גב דבחתיב' עבה אמר"נן שהמלח מפליט כל הדם שבתוכו ואפי' היא עבה הרבה שאני התם שכל החתיכה מדובק הוא ומיד שמתחיל הדם החיצון לזוב על ידי המלח הדם הפנימי מושך אחריו אבל כאן המוליתא אינה מדובק בעוף ובגדי ואינו פולט מכח הדם שעל גבו מבחוץ ואע"ג שמלח גם הבשר הפנימי בפני עצמו אל' שמלאו עם מלחו קודם ששהה כשיע' מליחה ואחר כך השהם יחד במולחו הפנימי והחיצון אסור שהרי אין מקום לדם שבפנימי לזוב לחוץ ובמליחה לא אמרינן בבולעו כך פולטו שנאמר מה שיצא מן הפנימי על ידי המלח יפלוט ברך החיצון דלא אמרינן כן אלא בצלי דנורא משאיב שאיב :

עוף דין בצק שנדבק בבשר שלא נמלח ובו סעיף אחד.

א (א) הטופל בצק בעוף שלא נמלח כשיעור מליחה אע"ג דבנמר' מפליג בין (ב) סמידה לשאר קימחי ובין אסמיק (ג) ללא אסמיק אנן השתא לא בקיאינן במולתא ובכל גונא יש לאסור (ד) ויש לו כל דין בישול קדירה בין לקולא בין לחומרא אבל אם נמלח ושהה כדי מליחה ואח"כ הודח ואח"כ טפלו בבצק מותר בכל גונא ולא ח יישינן שמא נשאר ממנו מעט דם ויכנס בבצק ואין כאן רוטב שיבטלנו כמו בקדירה אלא בכל גוונא מותר אפי' אסמיק דהואיל ונמלח ושהה כשיעור מליחה קיימא לן שיצא כל דמו ולא נשאר בתוכו דם כלל אלא מוהל בעלמא ודוקא לטופלו בבצק אסור בלא מליחה אבל מותר למושחו בשמן או בציר שאין זה מעכב הפליטה :

עוף סימני בהמה וחיה טהורה ובו ג' סעיפים

א (א) סימני בהמה וחיה טהורה נתפרשו בתורה בפירוש והם שני סימנים מעלת גרה ופרסותיה (ב) סדוקות דכתיב כל בהמה מפרסת פרסה ושוסעת שסע פרסת מעלות גרה בבהמה אותה תאכלו וחיה בכלל זה שאינה ניתרת ג"כ אלא בשני סימנים הללו שכן התחיל זאת הפרשה בפסוק שקודם זה זאת החיה אשר תאכלו מכל הבהמה אשר על הארץ כל בהמה מפרסת פרסה וגו' הרי שהבהמה וחיה דין אחד להם שאינם ניתרים אלא בשני סימנים הללו ואז"ל שכל בהמה וחיה שאין להם שינים בלחי העליון ולא ניבין שהן תלתלי בשר כעין שינים בולטין בחניכין וי"א שניבין הם ב' שינים למעלה אחד מכאן ואחד מכאן בקצוות הלסתות בידוע שהוא טהורה (ג) והוא שיכיר בן גמל שהוא טמא וידוע לחז"ל שאין לו ניבין עד שיגדיל והטעם שכשאין לו ניבין ניכר בו שהוא טהור מפני שכיון שאין לו שינים למעלה וגם אין לו ניבין בידוע שאינה יכולה לטחון את המאכל דק בתחילה והמאכל ירד לתוך מעיה גם גם ומפני שלא נטחן המאכל דק אין בטבעה לעכל אותו עד שצריכה לחזור להעלותו לפיה ולטוחנו דק דק ולכך חייבה חכמת הבורא יתברך שנתן לה טבעה שתהא מעלת גרה, וכל שמעלת גרה גם הוא מפרים פרסה חוץ מהגמל והארנבת והשפן שהם מעלים גרה ואינה מפריסין פרסה ולהן אין לחוש שיש להם שינים למעלה או ניבין אע"פ שמעלים גרה לפיכך המוציא במדבר בהמה שפרסותיה חתוכות שאינו יכול לבדוק בהם והוא אינה מכירה יבדוק בפיה אם אין לה שינים ולא ניבין למעלה בידוע שהוא טהורה והוא שכיר מין גמל וכל שמפרסת פרסה מעלת גרה חוץ מחזיר לפיכך מצא בהמה שפיה חתוך ואינו מכירה ואינו יכול לבדוק בניבין יבדוק ברגליה אם פרסותיה סדוקות בידוע שהוא טהורה והוא שיכיר חזיר. ואם יש לה קרנים בידוע שאינה חזיר שהרי חזיר אין לו קרנים והוא טהורה גם קבלו חז"ל שאין לך בהמה וחיה טמאה שבשהה שתחת העוקץ של עצם האליה

שלה

עו (ה) ואפילו נמלח הבשר החיצון כו' הרב רמ"א בת"ח וב"י בסי' זה כתב וז"ל דלא כהגהות מיימון והגורדכי שכתבו לאסור בזה עכ"ל אבל הש"ך התריץ להוכיח דהין כאן מחלוקת כלל בין הפוסקים דבנמלח החיצון ושהה כשיעור מליחה ואפילו הודח ולא הפנימי כ"ע מודים דשרי בלעת החוט' והרא"ש וכדפסק הב"י בש"ע והרב רמ"א מסכי' עתו בהגהותיו וכהרב המחבר כאן וכן בשמיהם מלוחים או שניהם מלוחים או שניהם נמלחו ולא שהה כשיעור מליחה שרי אך כשהחיצון נמלח ולא שהה כשיעור מליחה ועדיין לא הודח והפנימי לא נמלח אסור אף דיעבד כדכתב המרדכי בשם ר"י ור"ת פב"ה אם בולע הפנימי קודם הצלייה נאסר ואע"ג דקי"ל בס"ס ע' דבשר שנמלח ע"ג בשר אינו נמלח דמהני ליה מליחה אח"ב וכ"ש לצלייה דאיירי שיפלוט דם דידיה יפלוט דם אחרים הכא שאני כיון שהוא בפנים ובהני איירי שסמ"ק והגהות מיימוני והמרדכי אם שהפנימי נמלח ולא שהה והחיצון נמלח ושהה והודח נמי אסור דדוקא כשהפנימי תפל והחיצון נמלח ושהה והודח שרי וכמ"ש הטו"ר והתוספת וכל הפוסקים דגבי חיצון אמרינן כב' כפ תעפ"י שאינו פולט דם של עלמו ואע"ג דבשר שנמל"ע"ג בשר שכבר נמלח והודח קי"ל בס"ס ע' דלא מהני מליחה ולצלייה אח"כ שאני הכא שנפלט מיד בשעת הבליעה אבל כשהפנימי נמלח ולא שהה והחיצון נמלח ושהה והודח אז פלט כבר כל דמו ולירו נאסר החיצון דבולע ג"כ מהפנימי קודם הצלייה ונאסר כל זה מבואר בש"ך ע"ש וכתב המ"י וכ"כ המרדכי להדיא וכן משמעות הסמ"ק סי' ר"ה והגהות מיימוני ודבריו מוכרחים בש"ס ופוסקים וכן הוא דעת מהרש"ל פ"ק דחולין סי' נ"ט ע"ש ורמוי להחמיר כדבריהם עכ"ל המ"י, (ב) וכ"ש אם נמלח הפנימי כו' וכ"כ הרב רמ"א בהג"ה אבן העזר ס"ק ב' כתב וז"ל ובספרי האחרוני והוכחתי בראיות גמורות דכל הפוסקים מודים דהיכי דנמלח הפנימי ושהה שיעור מליחה והחיצון תפל או לא שהה שיעור מליחה דנאסר הפנימי דלגבי פנימי לא אמרינן כבולע כפ דליתא ביה דם של עלמו לפלוט ובולע הפנימי ולא אמרינן בכה"ג מצאיב שאיב ליה עכ"ל, אבל הש"י כתב עליו עדיין לא זכינו לספרו וגברא חזינא ולייה לא חזינא דמשמעות כמה גדולי הפוסקים דכה"ג שרי כמ"ש הרב והאריך שם בראיות גמורות ומסקנתו שם שאין לו אלא דברי הרב כאן ובש"ע, (ג) אבל אם המוליתא הוא בילים כו' וכתב הש"ך ומשמע מדברי הרב דדוקא בשר לבדו מותר אבל אם יש בילים עם בשר אפילו עם בשר שלא נמלח דינם כבילים לבדם וכן משמע מהו"ה והאחרונים דהין חילוק בזה וכן מסיק בס"ל ח ודלא כרש"ל דס"ל דבמילוי בילים עם בשר שלא נמלח הוי הכל כמילוי בשר דאין עשה כלל ונראה עוד מדברי הרב דאם יש ס' במוליתא נגד האיסור שבמוליתא הכל מותר שהרי בתב סתם דלינו כמילוו מתבטל בקדירה וכבר נתבאר כל זה בס"ס ע"ג עכ"ל ואני כבר כתבתי את זה לעיל בסי' ע"ג ע"ש, (ד) וידיחם כו' פירש וידיחם אחר מליחה כל ח' בפני עלמו דאל"כ הוי כבשר שנתבטל בלא הדחה אחרונה שאסור כדלעיל סי' ס"ע ס"ע, וכתב הש"ך ולפי מה שנתבאר בסי' ס"ע ס"ד דאף דיעבד אסור אם לא מלח מוזיס ועופות מבפנים ומבחוץ ונתבטלו ה"ל צריך לכתחילה למלוח החיטן מפנים ומבחוץ והפנימי מכל לדדיו ולהדיחה הטיב ולמלאותם ואלא"ה אסור לקדירה אפילו דיעבד עכ"ל, (ה) אינו מפליט לדם שבפנים ורש"ל ורמ"א פירשו אינו מפליט לדם שבפנים ר"ל שלגד פנימי של חיטון עלמו ואעפ"י שנמלח הפנימי דהמקום דחוק מלוזב הדם שלגד פנים עכ"ל ויש נפקותא בזה לפי שי הפירושים אלו לענין דינא דוק ותשכח, וכתב המ"י וז"ל ושמעתי ממו"ר זקני הגאון הגדול המפרסם אב"ד ור"מ דק"ק פרנקפורט ר"ל שמעון ז"ל שהיה אומר בוסף שנאמר עם המאכל תוך העוף ומולחו כה ואחר שנאלו נמלח הוסף עם המאכל תוך העוף מעטם שהמאכל בולע הם מעוף כיון שאין בו דבר לפלוט כמו בשר שנמלח ופלט כל דמו ולירו שנמלח עם בשר שלא פלט כל דמו וא"כ שוב נאסר ע"י הביאול אי ליכא ס"נגד המאכל ושמעתי שהורה ג"כ לאחו בכה"ג קורקבן העוף שנמלח עם הפירשא שנאכלו ונתבטל ואף דלכאורה היה נראה לי להקל בקורקבן מטעם שכתב הרב בת"ח סימן ע"ז לענין קיבה שנמלחה עם חלב שבתוכה דאינו אוסר הגבינה מטעם כיון שהחלב שבתוך הקיבה מיקרי פירשא בעלמא א"כ גם הנבלע בתוכו מיקרי פירשא ואינו נותן טעם כלל וכ"כ הט"ז והש"ך סי' פ"ז ע"ש מ"מ כבר הורה הזקן וגם יש לחלק קלת בין נבלע בו רק עעם בשר לבד לו שנבלע בו מתנו של איסור דם וגם יש קלת להחמיר מטעם נמלח מלח ח' שלא נמלח בפנים במקום האכל (והמקום דחוק לפלוט הדם שבלגד פנים כמו דאסרינן המוליתא) וכבר כתבתי לעיל כלל ב' ס"ק ח' דמחזקינן דם בקורקבן וכל זה בנמלח אבל בלי מותר בדיעבד כמוליתא שנמלח הפנימי ופלט כל דמו ולא החיטון כתבואר לעיל עכ"ל :

עוף (ו) הטופל בצק בעוף, בשעת צלייה (ב) בין סמידה מעוס שבצק של סמידה מתפרר וכבולעו כך פולטו, (ג) בלא אסמיק דבשאר קימחי אי אסמיק אסור ואם לא מותר, (ד) ויש לו כל דין בישול כו' דהיינו אם נמלח בעוף ונתבלע בה תחיכות כבד ואינה דבוקה בה אם יש בין הכל שעים הכל מותר חוץ הכבד בדלעיל דיש לו כל דין בישול בקדירה,

עוף (ה) סימני בהמה וחיה טהורה כו' כלומר הסימנים שבין בהמה וחיה טהורה לבהמה וחיה טמאה נתפרשו בתורה כדמפרש ואזיל אבל הסימנים שבין חיה לבהמה לא נתפרשו בתורה אלא חכמים נתנו בהם סימנים כדלקמן דיש סי' פ' (ב) סדוקות היינו שפרסותיה מפורשות ומובדלת לגמרי מתחלה ועד סוף לא כמקלת בהמות שפרסותיהם מפורשות מלמעלה ומחברות מלמטה פר"ח, (ג) והוא שיכיר

בן

בן גמל, יש לה קרניים יצא מספק בן גמל ובהורה היא פר"ת, (ד) אחר שישחטנו והיינו בלא ברכה וכשימלא בהורה מברך על השחיטה אבל קודם שחיטה לא יברך שלא יהא ברכה לבטלה דילמא ימלא עמתה אף דרש"ל פסק לעיל בסי' י"ט והובא בש"ך דיברך קודם שחיטה בבהמה דאתיליד בה רשות אלא וריעה בדיקה היינו משוסן דאפי' מיערפה מהני להו שחיטה לעברה מידי נבילה וכדכתב לעיל הש"ך ע"ם אבל הכא אין שייך זה, אי נמי שישחטנו עמו שחיטה כשירה אם אפשר לו וזהו עדיף טפי כן כ"ל, ודו"ק, (ה) היולא מן העומת עמתו כו' ש"ם פ"ק דבכורות דף ו' ע"ב ע"ש וכלל זה אינו אלא למה שאינו בלתו אבל למה שאינו אלא בעשה לא ולכך אבל אדם מומר וכדלקמן סי' פ"א ס"ו דלפי סברא דבשר אדם אסור אינו אלא בעשה ש"ך בשם הרב המגיד ובעל קרבן אהרן ע"ש, (ו) ובהורה שילדה כמין עמתה אע"פי שיש לה כל סימני טומאה מותרת, דוקא כמין בהמה עמתה אבל ילדה כמין שוף עוף עהור אסור וכמ"ש העו"ר לעיל סי' י"ג דהשחטנו בהמה ומלא בה דמות עוף עהור אסור באכילה ואין לחלק דוקא נמלא בה אסור באכילה אבל ילדה מותר להא בפ' המקבה דף ס"ח ע"ב משמע דילדה גרע עפי דקאמר התם אפילו לר"ש דאסור ה"מ היכא דיצא לאויר העולם אבל במעי אמו שרי ע"ש, והכי איתא להדיא בתוס' שם דף ס"ט ע"א ד"ה אלמא אמר ר' יוחנן כו' ובתש"רי שם דמות עוף אסור גם כשנולד ע"ש, והעשם לפי שאינו מתקיים ש"ך, (ז) אפ"ה חייבין העשם שאת בא מעבר אחר ואע"פ שאינו מצוי שיבא ולא מעבר אחר ויכרוך אחר זה זהו ג"כ אינו מצוי שבהמה עהורה אלא בדמות עמתה וספק בטל תורה להחמיר עכ"ל הרב המגיד ר"פ מה' מ"א, (ח) ג"כ לחומרא כו' ופשוט הוא, וכן מוכח להדיא בש"ם פ"ב דבכורות דף כ"ד ע"ש ועיין בסי' ע"ז בש"ך ס"ק ה' וכסי' מ"ו ס"ב,

ובתב הפר"ח ואפילו טהור בעדרו חיישינן לזה משום דמספקא לן דדילמא לא מרחמת דלאו מינה והאי שלו הוא, ומבואר עוד שם בגמרא דאף בעלה כרוך אחר רחל ספיקא הוי דילמא לאו דידה וכ"מ לענין אומר ואת בנו דלא לקי מספיקא וכדלעיל בסימן ע"ו ס"ה עכ"ל, (ט) הנולד מן הטריפה מותר, פירש שמתברה קודם שנטרפה דאל"כ טריפה אינה יולדת, מ"ב חיירי בולדי טריפה וכדלעיל סי' ל"ו ולקמן סי' פ"ו ס"ט, ואע"ג דבעלמא קי"ל עובר ירך אמו הוא ומ"הנ קי"ל בח"מ ר"ס שנ"ע פרק שהזיקה גובה מולדה לענין טריפות שאני שהדבר תלוי בחיות הבהמה כדקי"ל טריפה אינה חיה ועובר זה חי הוא וכמ"ש המחבר וק"ל, אם נדרסה האם ושוד הולד בתוכה כתב הפר"ח השמח דלא בקיאין בבדיקה אם הולד לא ניתר בשחיטת עצמו פשיטא שהולד אסור ואם הולד יצא ואי י"ב חדש כיון שניתר בשחיטת עצמו פשיטא דשרי דהא אפילו לולדי דרוסה מהני י"ב חדש ואם שחטו תוך י"ב חדש אסור והני מילי בספק דרוסה או בולדי דרוסה כשנדרסה לפניו כגון החלל באופן שיש לחוש שנדרס הולד ג"כ אבל אם נדרסה בלומר לו בדפנות וכיוצא בו הדבר ברור שאין כאן בית מיחוש לעובר כשאר טריפות ואין טעם המרס מהדריסה של אם מזיק לולד וזה פשוט עכ"ל (י) בשר אדם, עיין בב"ה סי' ע"ע ובפר"ח בקונטרס אחרון בענין מעשה שנפל תינוק ביורה שבישלו בה דבש על האש ומת התינוק ביורה, (יא) וי"א שהוא אסור לאכול מן התורה, דעת הרמב"ם וכן הלכה ועיקר והיינו בעשה ולא בלאו כן מפורש ברמ"בס שם ואכתוב בע"ה לקמן סי' פ"א ומיירי הכא בבשר הפורש מן האדם כשהוא חי אבל בשר המת אסור אפילו בהנאה מן התורה לכ"ע כדלקמן ר"ס שמ"ע ש"ך:

פ (א) של שלשה מיני בהמה אלא אסרה תורה אלא חלב (ב) כו' אז היא דעת ר"ת והדיעה הראשונה היא דעת רש"י ז"ל וכתב ב"י בשם רשב"א לענין דינא שנאסר תולדים בכל מ' מהני ע"ש אבל לדידן אין כ"מ בזה לפי שאין לנו עתה אלא מה שקבלנו בתוספות וכדלקמן סי' כ"ב גבי סימני עוף טהור ולכן קצרתי, (ג) דולדי מין חיה טהורה היא, כלומר כשהיא מעלה גרה ומפרים פרסה ולדי עהורה היא אבל פשיטא דאין מינו מפולגת מורה שהיא עהורה וכן מבואר ברמב"ם פ"א מהמ"מ ה"י וכמ"ש המחבר מיד אחר זה אם יש לה הסימנים המבואריס למעלה כו' וכמ"ש המחבר בסי' שקודם זה וחיה בכלל זה שאינו מיוחדת אלא בשני סימנים אלו עכ"ל וק"ל (ד) ואסרין חלבו להחמיר כתב הע"ז ואם שחטו בי"ט אין מכסין דמו ודינו מבואר בא"ח סי' תצ"ו גבי כוי, (ה) ואין לוקין עליו וקשה הא לאו דיני דמלקות אחת לא אמרינ' אלא דיני דאיסור והיתר ואמאי כתב ואין לוקין עליו והוא אך למוהר ויש לישב,

פא (א) לאיסור חלבו ואיזו כו' בגמרא דבכורות דף ו' ע"ב פלוגתא דר"ש וחכמים והלכה כחכמים, ומתמלין

לכך מספקינן ביה ומכסין את דמו מספק בלא ברכה (ד) ואסרינן חלבו להחמיר:

ה וכן כל מין שיסתפק לך אם הוא מין בהמה או חיה אסרינן חלבו מספק ואין לוקין עליו ומכסין את דמו מספקא בלא ברכה, וכן כלאים הבא מבהמה טהורה עם חיה טהורה והוא הנקרא כוי ומספקא לן אי חוששין לזרע האב אם לא אסרינן ג"כ חלבו מספק ואין לוקין עליו ומכסין את דמו מספק בלא ברכה,

פא דין דברים היוצאים מן הטמא ודברים היוצאים מן החי ובו ב' סעיפים

א חלב בהמה וחיה טמאה או טריפה וצירה ומי רגליה אסורים כבשרה דנפקא לן מדכתיב גמל גמל ב' פעמים חד לגופו וחד (א) לאיסור חלבו וצירו כבשרה ודוקא מי רגלי בהמות מפני שהיו בגוף של בשר טמא ומתמצין מגוף חשבינן לה כגוף הטמא מיתורא דגמל אבל מי רגלי אדם אפי' למאן דאמר שבשר אדם אסור מן התורה מימי רגליו מותרין מפני שהם צלולין כמים ואינם מתמצים מגופו כמו בבהמה אלא מים נכנסו בשתייה ומים יצאו הילכך מותרים הם לדברי הכל וי"א אפי' מי רגלי בהמה הצלולים כגון דסוסים וגמלים

נמי

שלה הולך שתי וערב לאיזה צד שיחתכנו אותו אלא העיקר לפיכך המוציא בהמה או חיה שפיה ופרסותיה חתוכים שאינו יכול לבדוק בהם יבדוק בבשר שתחת כנפי העוקץ (ד) אחר שישחטנה אם הולך שתי וערב טהורה והוא שיכיר עדות,

ב ק"ל (ה) כל היוצא מן הטמ' טמא ומן הטהור טהור דשדינן הולד אחר אמו הילכך בהמה טמא' שילדה כמין טהורה אע"פ שיש לה כל סימני טהרה אסורה (ו) טהורה שילדה כמין טמאה אע"פ שיש לה כל סימני טומאה מותרת ודבר זה למדוהו רז"ל מקראי כתיב אך את זה לא תאכלו ממעלה הגרה וממפריסי הפרסה דמשמע שאע"פ שתמצא מין בהמה שיש בה כל סימני הטהרה דהיינו מעלת גרה ומפרים פרסה אפילו הכי לא תאכלנו ואיזה זה טהור גמור שנולד מן הטמא לא תאכלנו ואין להקשות ולומר וגימא דהכי פירושו אך את זה לא תאכלו ממעלה גרה כלומר אפי' דבר הבא ממעלה הגרה וממפרים הפרס' לפעמי' שלא תאכלנו ואיזה זה זה טמא הנולד מן הטהורה דא"א לומר כן דמדכתי' גבי גמל וכן בכל הטמאי' המפורשי' בתורה טמא הו' לכם והו' מיעוטא הו' ודרשינן הוא טמא כלומר סתם גמל שהוא הבא מן הגמל הוא טמא לכם ואין גמל אח' טמא לכם ואיזה זה זה גמל הנולד מן הפר' שאינו טמא אלא טהור ומותר לאוכלו וכן הדין בכל מיני הטמאים שנולדו מן הטהורה דבכולן כתיב הוא למעוטי ואם כן על כרחך פסוק דאך את זה לא תאכלו לטהור הנולד מן הטמאה הוא דאתא שלא תאכלנו והדי למדנו בפירוש שכל היוצא מן הטמא טמא ומן הטהור טהור מיהו אחז"ל דוקא שיולדתו בפנינו אבל אם הניחה מעוברת ונמצא מן טמא הולך אחריה אע"פ שכרוך אחריה ויונק אותה אסור שמא מן הטמאה נולד ונכרך אחר הטהורה ואע"פ שאין לו אותו המין בעדרו (ז) אפ"ה חיישינן וכ"ל דה"ה בטמאה שהניחה מעוברת ולא ראינו שילדה ואנו רואין מין טהור כרוך אחריה חיישינן (ח) ג"כ לחומרא שמא זה הוא שנולד ממנה ואסור כ"ל:

ג (ט) הנולד מן הטריפה מותר אע"פ שעובר ירך אמו הוא ואמו טריפה היא ואסורה מכל מקום כיון שאין איסורה של אם אלא מחמת שאינה חיה ועובר זה חי הוא ואין חיותו תלוי בחיי האם בהמה מעליית' היא ומותרת (י) בשר אדם י"א שהוא מותר מן התורה וי"א שהוא אסור לאוכלו מן התורה (ט) וטעמא עיין לקמן סימן פ"א סעיף ז':

פ דין חיה טהורה ובו ו' סעיפים:

א חיה טהורה חלבה מותר שלא אסרה תורה אלא חלב (א) של שלשה מיני בהמה דכתיב כל חלב שור וכבש ועז לא האכלו ודמה אסור דכתי' כל דם לא תאכלו לעוף ולבהמה וחיה בכלל בהמה עיין סימן ס"ו אבל טעון כיסוי דכתיב איש אשר יצוד ציד חיה או עוף אשר יאכל ושפך את דמו וכסהו בעפר בדליעל סימן כ"ח וסימני חיה איזה נקרא חיה טהורה להתיר חלבה ולכסות דמה ואיזה נקרא בהמה טהורה לאסור חלבה ושאין צריך לכסות דמה לא נתפרשו בתורה אבל חכמים ז"ל קבלו בהן סימנים בקרנותיהם ואלו הם אם קרנותיהם הם מפוצלות ומשתרגות כענפים היוצאים מן הבד וי"א ג"כ (ב) אם היו ראשי קרניה כפופין כאגמון לית דינא ולית דינא (ג) דודאי מין חיה טהורה היא ולא בהמה וחלבה מותר ודמה טעון כיסוי ואם אין קרנותיה מפוצלות צריך שיהיו בהם ג' סימנים והם אלו כרוכו' והדורות וחרוקות והוא דמובלע חרקיהו פירש כרוכות עשויות גילדי גילדי כגילדי הבצלים הדורות שיהו עגולות ולא רחבו' בקרני העז חרוקות שיש בהן חריצין כל סביבו והוא שיהיו החריצין תכופין ומובלעין זה לזה ואם חסר בה אחד מאלו השלשה סימנים אינה חיה אלא בהמה טהורה אם יש לה הסימנים המבואר' למעלה בסימן שקודם זה והרי היא מותרת באכילה וחלבה אסור:

ב בד"א במין שאינו מכירו אם הוא מז' מיני חיה האמורים בתורה בפירוש אבל אם הוא מכירו שהוא מז' המינים המפורשים בתורה אפי' לא מצא לו קרנים חלבו מותר ודמו טעון כיסוי,

ג הקרש והיא מין חיה שיש לה קרן א' במצחו הוא מין חיה טהורה,

ד ושור הבר והוא שאנו קורין פיפיל אוקש מין בהמה הוא וחלבו אסור מ"מ יש מצריכין לכסות את דמו מספק דשמא מין חיה הוא אע"ג דשמו שור שהוא בהמה מ"מ כיון דשור הבר תרגומו תורבלא ותאו שהוא אחד מן מיני חיה האמורים בתורה מתרגמינן ג"כ תורבלא

נמי מותרים מפני שגם הם צלולים קצת ומים נכנסו ומים יצאו אבל של חמור לכ"ע אוסרים מפני שהם עכורים (ב) ומתמצין מגופו של חמור :

ב וגבינות שנעשו מחלב בהמה טהורה ונמצאת אח"כ שהיא טריפה ואין אנו יודעין אם היה בה הטריפות הזה בשעה שחלבוה אם לא אם הוא טריפות שאיפשר (ג) שלא אירע לה אלא עתה כגון ניקב קרום של מוח וכיוצא בזה הגבינה מותרת דאמרינן אוקמה בהמה עד השתא אחזקת כשרות (ד) דרוב בהמות בחזקת כשרות הם עומדות והשתא הוא דנטרפה וילפינן זה מפרה אדומה שאמרה התורה שתשרף כשהיא שלימה וליהוש דילמא טריפה הוא וטריפה אסורה לקדשים אלא לאו משום דאמרינן זיל בתר רובא ורוב בהמות בחזקת כשרות הם עומדות אבל אם ידוע שקודם שחלבה נטרפה כגון שנמצאו בה יתרת אבר שנטרפה בו שזה הטריפות ידוע שהיה בה מן הבטן כל הגבינות שנעשו ממנה מעולם (ה) אסורות ואם הטריפה מחמת נקב האוסר (ו) והוגלד פי המכה מכיון שהוגלד בידוע שג' ימים קודם השחיטה היה בה הטריפות הזה שאי אפשר להוגלד פחות מג' ימים אז כל הגבינות שנעשו תוך הג' ימים קודם השחיטה הם ודאי אסורות והגבינות הנעשות קודם ג' ימים לשחיט' יש מתירין מטעמא (ז) דאמרינן השתא בסמו' ג' ימים הוא דנטרפה (ח) ויש אוסרין שכיון שהוגלד פי המכה הרי בהמה זו יצת' בחייה מחזקת רוב הבהמות שהם כשירות וכיון דאיתרע לה רוב ואין אתה יודע כמה ובספק איסורי תורה אזלינן לחומרא ואסרינן כל הגבינות למפרע ואין לומר נוקמא בהמה זו אחזקת כשרות בלא צירוף רוב הבהמות שהרי חיתה י"ב חדשים ואם היתה טריפה משעה שנולדה לא היתה יכולה לחיות י"ב חדשים וכיון שחיתה י"ב חדש הרי היא בחזקת כשרות ונימא השתא הוא דנטרפה בסמוך ג' ימים שלא אמרו חזקה דאורייתא אלא בחזקה שהיה לה עת ברור כחזקת אשה דמוקמינן לה לעולם אחזקתה שהיא פנויה שבשעה שנולדה פנויה היתה בבירור אבל בהמה לא נודע בבירור בשעה שנולדה שלא היתה טריפה אלא כשעברו עליה י"ב חדש נודע למפרע שלא היתה טרפה וכן כל זמן וזמן שהיא חיה נודע שהיתה כשי"ה קודם י"ב חדש מזמן זה וכל חזקה כזו שאין לה זמן ברור אין הולכין אחריה ואם היתה בעדר עם בהמות אחרות ונתערב חלבה באחרות הולכין בו אחר שיעור ששים כמו בשאר איסורים ואם יש ס' בהמות בעדר (ט) ולא ידעינן בודאי שחלב הטריפה הוא יותר מחלב

וגם מ"ש המחבר אבל של חמור לכ"ע אסורים מפני שהם עכורין ומתמצין מגופו של חמור , גם זה אינו נכון מכל מה שכתבתי , והכי הו"ל למיכתוב ודוקא מי רגלי בהמות מפני שהיו בנוף של בשר עמא וכל היולא מן העמא עמא , אבל מי רגלי אדם מותר אפילו לת"ד שבשר אדם מן התורה אסור מימי רגליו מותרין דהא אפילו חלב ודם אדם שרי כדילפינן להתיר במס' כתובות דף ס' ע"א מדכתיב גבי בהמה ופיה עמא הוא הוא עמא ולא חלב ודם מהלכי שתים עמא וא"כ כ"ש מי רגליים של אדם דשרי דמה הכי מתמצין מגופו של אדם התירו הכתוב ומכ"ש מימי רגליו שהם צלולין כמים ואינם מתמצין מגופו כמו חלב ודם אלא מיא נכנסו ומיא יצאו מכ"ש דשרי , ועוד בלא"ה מותר דכי היכא דממעט חלב ודם מהוא יכול נמי למעטו מימי רגליו מהוא הילכך מותרים הם לדברי הכל , וי"א אפילו מי רגלי בהמה הגלוליה כגון דסוסים וגמלים נמי מותרים דהני לאו עכירי ולא דמי לחלב והתנא קאמר היולא מן העמא עמא משמע מינו של עמא היולא מן העמא עמא והיינו מי רגלי דחמור דהייגו מינו דעמא מינהו אבל מי רגליים דסוסים וגמלים מותרים דהני לאו מיני דעמא מינהו דלאו עכירי ולא דמי לחלב אבל של חמור לכ"ע אסורים מפני שהם עכורין ודומן לחלב ומינו דעמא מינהו ע"כ , וכ"ע עלין : והלכה כדיעה ראשונה לאסור אף אפילו לאוכלה אם אין בו ששה כמו מי רגלי חמר וכן כתב הב"י וז"ל ומלה מדברי הרא"ש שם דהלכתא כליצנא בתרא להחמיר בשל תורה עכ"ל וכדאוכיח בע"ה ברחייה ברורה לקמן בתחילת הסעיף דבש דבורים כו' ומי רגלי אדם מדינא מותר דהא אפילו חלב ודם אדם שרי וכ"ש מי רגליים לאדם שרי כנ"ל , אבל אפ"ה לכתחילה יש להחמיר משום בל תשקצו ובדיעבד יש להתיר דהיינו אם נפל לקדרה או לחולה אפילו אחין בו שכנה אבל בלא"ה לא והואיל דבהאי מוגיא קיימינן נראה לייסב קושיא עצומה שם בגמרא היקשה לרבנן לאסרי חלב בהמה טמאה מגמל גמל ור'שמעון מתא הגמל הא לאו הכי א"ה חלב דבהמ'טמאה שרי מאי שנא מהא לחנא הטמאין לאסור לירן ורוטבן וקיפה שלהן ומשיך אילטרך סד"א הואיל ולינא מידי דאתי מחי ובריה רחמנא והאי חלב כי אבר מן החי הוא ושרי הילכך אפילו בבהמה טמאה ליסתרין קמ"ל , והיקשה וחלב דבהמה טהורה מנ"ל דשרי אילימא מדאסר רחמנא בשר בחלב הא לחודיה שרי ואימא חלב לחודיה אסור באכילה ומותר בהנאה בשר בחלב בהנאה נמי אסור ע"כ ורתיתי בלמן קדשים הנדפס מקרוב שהיקשה מ"כ למ"ל ג"פ לא תבשל גדי בחלב אמו להרחות איסור אכילה ואיסור הנאה ואיסור בישול לאיסור אכילה לא אילטרך קרא דהא חלב לחודיה אסור ומדאסר רחמנא בשר בחלב משמע הא לחודיה שרי , ותירץ בהחיקות מאד ע"ש , ולי נראה הכי דהתקשן היקשה לפ"ז דהסברא נותנת לאסור חלב דבהמה טהורה הואיל כי אמ"ה דמי מגלן דבשר בחלב בהנאה אסור ואי משום דכתיב ג"פ לא תבשל ונומר חד לאיסור אכילה וחד לאסור הנאה וחד לאיסור בישול דילמא ב"פ לאיסור אכילה ולהתיר חלב לחודיה אתי דאי כתב רחמנא חדא ה"א וחלב דבהמה טהורה מנ"ל דשרי הא כאבר מן החי דמי אילימא מדאסר רחמנא בשר בחלב הא לחודיה שרי ואימא חלב לחודיה אסור באכילה ומותר בהנאה בשר בחלב בהנאה נמי אסור להכי כתב רחמנא ב"פ לא תבשל ע"כ חלב לחודיה להיתרה אתי מדכתיב קרא יתירא ודילמא תרוייהו להתירא חלב לחודיה אתי , ודו"ק (ג) שלא אירע לה כו' רלה לומר ממוך לשחיטה כן הוא דעת כל הפוסקים , (ד) דרוב בהמות בחזקות כשרות כו' אע"ג דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת היינו דוקא לענין אבר מן החי כל זמן שלא נשחטה כראוי אבל מי ידעינן שנשחטה כראוי היא בחזקת כשרות ושליטה שאינה טריפה כלל ועיין ברוקח סי' שפ"ו מ"י (ה) אסורותמשמע אפילו הגבינות מה שנעשו ממנה קודם י"ב חדש לשחיטה וכ"כ בת"ח כלל ע"ב ד"ג בשם או"ה בהדיא ואע"ג דטריפה אינה חיה י"ה חודש ה"מ בספק טריפה ר"ל כגון ספק דרוסה לעיל סי' כ"ו וכה"ג אבל ודאי טריפה לא כמ"ש הרשב"א בתשובה סי' ס"ח דאין להכחיש בשום ענין דברי חז"ל שאמרו יתרת שהוא טרפה ול"ל הא דאי י"ב חדש ע"כ גם הוא כמו שכתבתי בסימן כ"ו בתריכות ולא כהמחבר שם וכבר השיגו עליו הלח"מ והש"ך , (ו) והוגלד פי המכה היינו כגון מחט שנתנה בשבי ב"ה וכה"ג ומיגלד פי המכה דלא ודאי נעשה קודם ג' ימים וכמ"ש הטו"ר בח"מ סי' רל"ב סי"א , (ז) דאמרינן השתא כו' הנעשה דכל שאפשר לנו להעמיד על החזקה אמו מעמדין והילכך בהוגלד פי המכה אין לאסור רק מה שנאכל תוך ג' ימים שאז אי אפשר להעמיד על החזקה אבל מה שנאכל קודם ג' ימים מותר מעשה חזקה הוה כשאר טריפות שמוך לשחיטה , והילכתא כוותייהו כמו שפסק רמ"א בהג"ה וכל האחרונים הסכימו עמו , (ח) ויש אוסרין , ומ"מ גם לדעת האוסרין למפרע בהוגלד פי המכה אינו אסור אלא עד י"ב חדש דטריפה אינה חיה יותר מי"ב חדש כ"כ הש"ך ומרדכי עא"ע ורוקח סי' שפ"ו והרא"ה בס' ב"ה דף פ"ז ע"ב ושאר פוסקים , אע"פ דהוגלד פי המכה אמי ודאי טריפה היא מ"מ כיון דלא ידעינן בודאי שעשה קודם ג' ימים דומה ממש לספק טריפה , אבל ביתרת הרגילות להיות כן שהיא נולדה כך מבטן אמה וא"כ אין אנו מוציאין אותה מרגילות מעשה דטריפה אינה חיה דזה לא שייך כ"א בספק טריפה , וק"ל , (ט) ואם יש ס' בהמות כ' ואם בשם או"ה אע"ג דלא בדקו האחרונים עדיין , דרוב המות בחזקות כשרות הן ע"כ , (י) ולא ידעינן בודאי שחלב הטריפה היא יותר מחלב כו' ואם ידעינן בודאי שחלב הטריפה יותר מחלב מ' מהאחרונים דף על פי שאין אנו יודעין בודאי שהיא יותר מחלק ס' נגד הבהמות ומיפשר שם בשאר בהמות הרבה יותר כדי שיהא ס' בין כולם נגד חלב הטריפה מ"מ כיון שרואינו שהיא יותר מחתת מהכשירות אמרינן מסתמא אין האחרות טתנין יותר חלב

(ב) ומתמצין מגופו של חמור , כל הסעיף מתחלת מי רגלי בהמות כו' עד סוף הסעיף אין לו ביאור כלל דאיתא פ"ק דבכורו'דף ו'בעו מינה מרב ששת מי רגליים של חמור מהו ותבעי להו דסוסי'וגמלים ד סוסים וגמלי'לא מבעי'להו דלא עכירי ולא דמי לחלב מא"ל ומיא נפיק כי קא מיבעי'להו דחמור דעכירי ודמו לחלב מאי מגופיה קא מתמצין ואסירי לו דילמא מיא עיל ומיא נפיק והאי דעכירי הבליה דבשר'הוא מ"ל רב ששת תנתוה שהיולא מן העמא עמא מעמא לא קאמר אלא מן העמא והכי נמי מינו דעמא מינהו ופירש"י מעמא הוי משמע מגופיה דעמא מן העמא משמע מינו של עמא הן דדמו לחלב , ואיכא דאמרי דסוסים וגמלים לא קא מבעיא להו דלא שתי להו מינהו כי קא מיבעיא להו דחמור דשתי להו מינהו דמעלי לירוקא מאי מ"ל רב ששת תנתוה היולא מן העמא עמא מעמא מינו דעמא מינהו ופירש"י והכי נמי מעמא מינו שבתוך העמא הוי אע"ג דלא מגופיה מתמצין אסור , וכתב הב"י ומשמע דליכא בתרא בכל מי רגלי'דעמאה קא מיבעיא להו אלא דנקט מי רגלי'דחמור משום דאורחיה דאינשי למישתי וכיון דפשיטא ליה לאיסורא שמעינן דכל מי רגליים דעמאה אסריגן עכ"ל וראה מתוך הני תרי ליצנא דלעולם פשיט ר"ש דמי רגליים לאו מגופיה מתמצין דבאמת מיא עיל ומיא נפיק אלא דלליצנא קמא משמע דמי רגליים דסוסים וגמלים שרי משום דלאו מינו דעמא מינהו דלא עכירי ולא דמי לחלב , אבל מי רגליים דחמור אף דלאו מגופיה מתמצין אפ"ה אסירי משום דמיני' דעמא מינהו דעכירי ודמי לחלב כנ"ל , ולליצנא בתרא משמע דאף מי רגליים דסוסים וגמלים אסירי משום דקאמר היולא מן העמא עמא והכי נמי מעמא מינו אע"ג דלאו מגופיה מתמצין הא בתוך העמא הוי דלליצנא בתרא פשיט ר"ש דלא קאמר ומעמא אלא מן העמא משמע דכל הבא מן העמא אע"ג דלאו מגופיה מתמצין ואף דלאו מיני' דעמא מינהו ולא דמו לחלב ואסירי וכדכתב נמי הב"י כנ"ל , וא"כ האיך כתב המחבר ודוקא מי רגלי בהמות כו' וי"א אפילו מי רגלי בהמה כו' משמע דפליגי הכי תרי דעות במי רגליים דסוסים וגמלים אי מגופיה מתמצין אם לאו הא בהא לא פליגי כלל וכלל , וגם משמע מהרב המחבר דאיסור במי רגליים אינו אלא משום דמגופיה מתמצין אבל בכנוף העמא מיתורא דגמל וזה אינו דאיסור במי רגליים הוא משום דכל היולא מן העמא עמא וכ"א א"כ למ"ל לרבנן גמל גמל חד לגופיה וחד לאיסור חלבו ואירו הא בלא"ה אסירי משום דכל היולא מן העמא עמא כמו מי רגליים י"ל דאילטרך סד"א הואיל דבהמה טהורה נמי הימום הוא דליכא מידי דאתי מחי ובריה רחמנא והאי חלב דבהמה כי אמ"ה הוא ובריה רחמנא אלא בהמה טהורה והילכך אפי'בבהמה טמאה ליסתרי להכי כתיב קרא אלא בהמה טמאה גמל' גמל לאסור חלבו ואירו , וכה"ג תירץ הש"ס בבכורות דף ו' ע"ב על קושיא אחרת ע"ש ,

וגם מ"ש המחבר אבל של חמור לכ"ע אסורים מפני שהם עכורין ומתמצין מגופו של חמור , גם זה אינו נכון מכל מה שכתבתי , והכי הו"ל למיכתוב ודוקא מי רגלי בהמות מפני שהיו בנוף של בשר עמא וכל היולא מן העמא עמא , אבל מי רגלי אדם מותר אפילו לת"ד שבשר אדם מן התורה אסור מימי רגליו מותרין דהא אפילו חלב ודם אדם שרי כדילפינן להתיר במס' כתובות דף ס' ע"א מדכתיב גבי בהמה ופיה עמא הוא הוא עמא ולא חלב ודם מהלכי שתים עמא וא"כ כ"ש מי רגליים של אדם דשרי דמה הכי מתמצין מגופו של אדם התירו הכתוב ומכ"ש מימי רגליו שהם צלולין כמים ואינם מתמצין מגופו כמו חלב ודם אלא מיא נכנסו ומיא יצאו מכ"ש דשרי , ועוד בלא"ה מותר דכי היכא דממעט חלב ודם מהוא יכול נמי למעטו מימי רגליו מהוא הילכך מותרים הם לדברי הכל , וי"א אפילו מי רגלי בהמה הגלוליה כגון דסוסים וגמלים נמי מותרים דהני לאו עכירי ולא דמי לחלב והתנא קאמר היולא מן העמא עמא משמע מינו של עמא היולא מן העמא עמא והיינו מי רגלי דחמור דהייגו מינו דעמא מינהו אבל מי רגליים דסוסים וגמלים מותרים דהני לאו מיני דעמא מינהו דלאו עכירי ולא דמי לחלב אבל של חמור לכ"ע אסורים מפני שהם עכורין ודומן לחלב ומינו דעמא מינהו ע"כ , וכ"ע עלין : והלכה כדיעה ראשונה לאסור אף אפילו לאוכלה אם אין בו ששה כמו מי רגלי חמר וכן כתב הב"י וז"ל ומלה מדברי הרא"ש שם דהלכתא כליצנא בתרא להחמיר בשל תורה עכ"ל וכדאוכיח בע"ה ברחייה ברורה לקמן בתחילת הסעיף דבש דבורים כו' ומי רגלי אדם מדינא מותר דהא אפילו חלב ודם אדם שרי וכ"ש מי רגליים לאדם שרי כנ"ל , אבל אפ"ה לכתחילה יש להחמיר משום בל תשקצו ובדיעבד יש להתיר דהיינו אם נפל לקדרה או לחולה אפילו אחין בו שכנה אבל בלא"ה לא והואיל דבהאי מוגיא קיימינן נראה לייסב קושיא עצומה שם בגמרא היקשה לרבנן לאסרי חלב בהמה טמאה מגמל גמל ור'שמעון מתא הגמל הא לאו הכי א"ה חלב דבהמ'טמאה שרי מאי שנא מהא לחנא הטמאין לאסור לירן ורוטבן וקיפה שלהן ומשיך אילטרך סד"א הואיל ולינא מידי דאתי מחי ובריה רחמנא והאי חלב כי אבר מן החי הוא ושרי הילכך אפילו בבהמה טמאה ליסתרין קמ"ל , והיקשה וחלב דבהמה טהורה מנ"ל דשרי אילימא מדאסר רחמנא בשר בחלב הא לחודיה שרי ואימא חלב לחודיה אסור באכילה ומותר בהנאה בשר בחלב בהנאה נמי אסור ע"כ ורתיתי בלמן קדשים הנדפס מקרוב שהיקשה מ"כ למ"ל ג"פ לא תבשל גדי בחלב אמו להרחות איסור אכילה ואיסור הנאה ואיסור בישול לאיסור אכילה לא אילטרך קרא דהא חלב לחודיה אסור ומדאסר רחמנא בשר בחלב משמע הא לחודיה שרי , ותירץ בהחיקות מאד ע"ש , ולי נראה הכי דהתקשן היקשה לפ"ז דהסברא נותנת לאסור חלב דבהמה טהורה הואיל כי אמ"ה דמי מגלן דבשר בחלב בהנאה אסור ואי משום דכתיב ג"פ לא תבשל ונומר חד לאיסור אכילה וחד לאסור הנאה וחד לאיסור בישול דילמא ב"פ לאיסור אכילה ולהתיר חלב לחודיה אתי דאי כתב רחמנא חדא ה"א וחלב דבהמה טהורה מנ"ל דשרי הא כאבר מן החי דמי אילימא מדאסר רחמנא בשר בחלב הא לחודיה שרי ואימא חלב לחודיה אסור באכילה ומותר בהנאה בשר בחלב בהנאה נמי אסור להכי כתב רחמנא ב"פ לא תבשל ע"כ חלב לחודיה להיתרה אתי מדכתיב קרא יתירא ודילמא תרוייהו להתירא חלב לחודיה אתי , ודו"ק (ג) שלא אירע לה כו' רלה לומר ממוך לשחיטה כן הוא דעת כל הפוסקים , (ד) דרוב בהמות בחזקות כשרות כו' אע"ג דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת היינו דוקא לענין אבר מן החי כל זמן שלא נשחטה כראוי אבל מי ידעינן שנשחטה כראוי היא בחזקת כשרות ושליטה שאינה טריפה כלל ועיין ברוקח סי' שפ"ו מ"י (ה) אסורותמשמע אפילו הגבינות מה שנעשו ממנה קודם י"ב חדש לשחיטה וכ"כ בת"ח כלל ע"ב ד"ג בשם או"ה בהדיא ואע"ג דטריפה אינה חיה י"ה חודש ה"מ בספק טריפה ר"ל כגון ספק דרוסה לעיל סי' כ"ו וכה"ג אבל ודאי טריפה לא כמ"ש הרשב"א בתשובה סי' ס"ח דאין להכחיש בשום ענין דברי חז"ל שאמרו יתרת שהוא טרפה ול"ל הא דאי י"ב חדש ע"כ גם הוא כמו שכתבתי בסימן כ"ו בתריכות ולא כהמחבר שם וכבר השיגו עליו הלח"מ והש"ך , (ו) והוגלד פי המכה היינו כגון מחט שנתנה בשבי ב"ה וכה"ג ומיגלד פי המכה דלא ודאי נעשה קודם ג' ימים וכמ"ש הטו"ר בח"מ סי' רל"ב סי"א , (ז) דאמרינן השתא כו' הנעשה דכל שאפשר לנו להעמיד על החזקה אמו מעמדין והילכך בהוגלד פי המכה אין לאסור רק מה שנאכל תוך ג' ימים שאז אי אפשר להעמיד על החזקה אבל מה שנאכל קודם ג' ימים מותר מעשה חזקה הוה כשאר טריפות סמוך לשחיטה , והילכתא כוותייהו כמו שפסק רמ"א בהג"ה וכל האחרונים הסכימו עמו , (ח) ויש אוסרין , ומ"מ גם לדעת האוסרין למפרע בהוגלד פי המכה אינו אסור אלא עד י"ב חדש דטריפה אינה חיה יותר מי"ב חדש כ"כ הש"ך ומרדכי עא"ע ורוקח סי' שפ"ו והרא"ה בס' ב"ה דף פ"ז ע"ב ושאר פוסקים , אע"פ דהוגלד פי המכה אמי ודאי טריפה היא מ"מ כיון דלא ידעינן בודאי שעשה קודם ג' ימים דומה ממש לספק טריפה , אבל ביתרת הרגילות להיות כן שהיא נולדה כך מבטן אמה וא"כ אין אנו מוציאין אותה מרגילות מעשה דטריפה אינה חיה דזה לא שייך כ"א בספק טריפה , וק"ל , (ט) ואם יש ס' בהמות כ' ואם בשם או"ה אע"ג דלא בדקו האחרונים עדיין , דרוב המות בחזקות כשרות הן ע"כ , (י) ולא ידעינן בודאי שחלב הטריפה היא יותר מחלב כו' ואם ידעינן בודאי שחלב הטריפה יותר מחלב מ' מהאחרונים דף על פי שאין אנו יודעין בודאי שהיא יותר מחלק ס' נגד הבהמות ומיפשר שם בשאר בהמות הרבה יותר כדי שיהא ס' בין כולם נגד חלב הטריפה מ"מ כיון שרואינו שהיא יותר מחתת מהכשירות אמרינן מסתמא אין האחרות טתנין יותר חלב

מזלת הלחם הכשירות ומהחמת הכל שוין והכל אמור וק"ל, (יא) אמרינן
בחמת איכא ס' ומותר דמאחר דשיעור כ' הוא מדרבנן דמלוריתא חד
בחרי נעיל אזלינן לקולא ואמרינן בחמת איכא ס' ת"ח סס; והכי אמרינן
לקמן כי' ל"ח ס"ב גבי מין במינו שהוא מדרבנן ולא ידעינן אם יש ס'
מותר, ודעת סרב בת"ח דאעפ"י שהחלב היא ודאי טריפה מ"מ מצטרפין
בס' בהתת וכן משמע להדיא בא"ה סס ובתשובת הרשב"א סי' תקי"ח
ע"ם דלא כהג"ה דרישה, ס"ך (יב) אמרינן בחמת איכא כ', ולא דמי
לסימן פ"ו ס"ה דבילה טריפה לריך ס"ת ביליס לבטלה ולא סני בס' משום
דלפי שיש בביליס גדולים וקטנים והבא לבטל ביצה אינו מסגיח עליה לראות
אם זו וכולן שוין מתם רק יאמרו שכל הביליס שויס ע"כ החמירו לעשר
בכל פעם בס"ת ואפי' הם שויס בחמת משום דלא אתי לידי מכשול בשום
פעם אבל גבי בהמות שאין בני אדם נכבלים בזה לומר שכל הבהמות מולבות
בשה שה פטוט לכל אדם שיש חלוק גדול בין הבהמות לענין זה ע"כ לא
הוצרכו לשום חקנה בזה ודאי כל ג' ישער לפי הבהמות ובאם אין ידוע כמה
היא החלב הניח הדבר על העיקר דבפיקא דרבנן היא דחמת הוא שיש עדה
ולקולא ודינא הכי אי נמי מפני שהיא בריה הוסיפה ג' בשיעורה וכמו
שהתבאר שם אבל הכא לא ידעינן כמה חלב מן הטריפה וכמה מן הכשירה
אמרינן מן הסתם כולן שוה, ס"ך וט"ז, ועיין בתמחת יעקב, (יג) אבל
אם מתערבו הגבינות, כלומר שלא עירבו החלב יחד אלא עשו הכל ג' בפני
עצמו גבינות ואח"כ נתערבו יחד אבל ודאי אם כבר נתערב החלב ואח"כ
עשו מן הכל גבינות דבטל כיון שכבר נתבטלה החלב וכן מבואר בת"ח סס
ובתב הגו"ז וגרמה דאם הוא כפק אם עשו תחנה לבדה אזלינן לקולא
דהא דתחיבה הראוי להתבבד איכה בטילה היא מדרבנן וכן כל
דבר שבמנין איכה רק מדרבנן שאיכה בטילה עכ"ל, וכתב עוד וה"ה אם
אין שם ס' בהמות רק שאנו יודעין שיש שם בהמות אחרים משונאים
הרבה מאד ואיפשר שהיה ס' אזלינן לקולא כיון דרבנן הוא דאלטרכי ס'
ע"כ, אין כדאי בזה בחמוך עליו להקל בפרט לפי מה שכתבו הרמ"א
והמחבר בלשונם ולא ידעינן בודאי שחלב הטריפה היא יותר כו' משמע
אי ידעינן בודאי שחלב הטריפה הוא יותר מן' מהאחרות אעפ"ם שאין אנו
יודעין בודאי בהיא יותר מחלב ס' נגד הבהמות ואיפשר שיש בשאר בהמות
הרבה יותר כדי שיהיה ס' בין הכל נגד חלב הטריפה אפ"ה אסור הכל
כמ"ש לעיל בשם הש"ך, אא"כ ה"ה הכא כל שאין ס' בהמות אסור הכל
וכ"ש הוא בזה לאסור הכל, וק"ל, (יד) אזלינן לקולא מעשה שפק כפיקא
מיהו אנו מחיירין הגבינות שעשו קודם ג' ימים אפילו בודאי טריפה דומיא
דהוגלד פי המכה ולא אמרינן בין שע"כ קודם לזמן שחיישה ישתה מחזקתה
א"כ הכל יהא אסור לאפרע כדלקמן סי' ק"ן גבי בהם יבש בחלב דאמרינן
מעתה לאפרע עד שעת ניבוש דשאני הכא דרוב בהמות בחזקת בשרות
הן וי"ש לנו לומר דעד השתא היתה מן הרוב והשתא הוא דעשיה מן
המועט ואפילו מלא הבהמה עריפה חוץ שאתה הכל מותר לאפרע קודם
ג' ימים דומיא דהוגלד פי המכה כמ"ש לעיל מיהו בשאר טריפות כגון מיקב
קרוס של מוח או לא הוגלד פי המכה וכיוצא בו אפילו חוץ ג' הכל שרי
בדעת המחבר וכ"ל דעת רמ"א בהג"ה וכ"כ בת"ח סס בהדיא וכ"כ בא"ה
וכן הוא דעת כל הפוסקים, ס"ך, (טו) אלא לדבר המתמלה כו' ולפי
מ"ש לעיל דמי רגליה לאו מגופיה מתמלין הנעשה בחי רגליים לאסור
משום דכל היוצא מן הנעשה עתה ולאו פירשא ניהו (עז) וא"כ
פ"כ כו' כוונת המחבר דע"כ לא בעי לאסוקי בס"ם היתר לחלב אלא כי
ביצה דלא ניתא דהוי כמו אבר מן החי וכמו בשר מן החי אבל לאחר דגלי
לן קרא דחלב מותר ס"מ הא דכתב רחמנא ולא אחלב הנפש עם הבשר
שהוא אזהרה לאבר מן החי דוקא בשר מן החי שהוא גופו של חי אסור ולא
חלב א"כ כ"ש חי רגליה וכ"ש חי חלב דמותרין וזו היא עצם המחירין חי
אלב לקמן וק"ל, (יז) הם גרועין יותר ממי הרגליים משמע דעת המחבר
אפילו אתן דאסר חי חלב ח

בשידוע שינקה מן הטריפה מפני שנראה כאוכל טריפות ויש להחמיר לכתחלה , (כ) אבל בדיעבד מותר ואם נתערבה באחרות אינו אסור תערובת' שכיון שאין אסורה אלא מפני שנראה כאוכל טריפות הבא נבי תערובות לא גזרינן ומותרת אפילו לכתחלה ,

ן חלב אדם : (כא) יש אומרים שהיא מותרת אע"פ שהיא מתמצות מגוף בשרה מותר משום דכתיב גבי בהמה וחיה טמאה טמא הוא לכם והרבה פעמים כתיב הוא למעוטי ושחר מינייהו ולפינן הוא כלומר מהלכי ארבע טמאתי לך ולא מהלכי שתים הרי אין בו איסור של בשר טמא ומשום אבר מן החי נמי אין לאוסרה שכיון שנלתה התורה בחלב של בהמה טהורה דלית ביה משום אבר מן החי (כב) הבא נמי ל"ש היולכך חלב אשה מותרת בד"א כשפירש מן האשה (כג) שחולבתו לתוך כלי (כד) או לתוך ידה אבל גדול מן הינק משדי אשה אפילו היא חולבת לתוך פיו הרי הוא כיונק שרץ ומכין אותו מכות מרדות מפני שהחכמים אסרוה שכיון שאין דרך לאכול בשר אדם סוברי'רוב העולם שהוא בשר טמא ואתי לאחלופי בבהמה טמאה לינק ממנה דאמרו מ"ש אבל לאחר שפירש לתוך כלי או לתוך ידה לא גזרו רבנן בזה דמגא ידעי דחלב אשה הוא ולא אתי למטעי ויש אומרים דבשר אדם אסור מן התורה מדלא התירה התורה אלא בהמה בסימני טהר'ואפ"ה מתירין בחלב על הדרך שכתבנו מטעם דהוא טמא ולא מהלכי שתים טמא דמ"ל דלא אתי הכתוב למעוטי מן האיסור שנאסר גבי בהמ'טמאה אלא החלב שכבר נאסרה גבי בהמה טמאה מיתורא דגמל נשל אבל לא הבשר דשאני חלב שהותרה בבהמה טהורה אפילו בחייה אבל הבשר שאסור אפי' בבהמה טהורה בחייה משום אבר מן החי (כה) מנלן שהתירה התורה לפיכך אמרו שיש לאסור גם באדם הבשר בין חי בין מת דהוא שחיטה לא הותרה בו כמו בבהמה טהורה וא"כ גם בשר אדם נשאר באיסורו מן התורה לעולם כמו בשר בהמה טמאה ותינוק יונק עד סוף ד' שנים לבריי , (כו) והי' לחולה אם לא פירש אבל אם פירש שגמלוהו ג' ימים מעת לעת אחר כ"ד חדש לא יחזרוהו והוא שפירש מתוך בוריו אבל אם לא פירש אלא מתוך חולי שאינו יכול לינק ופירש , (כז) יכולים להחזירו , (כח) ואם יש סכנה , (כט) מחזירין אותו אפילו אחר כמה ימים ובתוך כ"ד חדש אפילו גמולהו ופירש מתוך בוריו חדש או יותר מותר לחזור ולינק מיהו כיון שפירש פעם אחת ג' ימים מעת לעת תוך כ"ד חדש אע"פ שמותר להחזיר לא ינקוהו אלא עד סוף כ"ד חדש ולא יותר אם אין בו סכנה , (ל) ועיי' בלבוש הבוץ וארגמן סי' י"ג אם חדש העיבור עולה למנין , חלב נכרית הרי היא כחלב ישראלית מדין התורה מ"מ יש ליזהר שלא להניק תינוק מן הנכרית אם איפשר בישראלית דחלב נכרית מטמטם הלב ומוליד טבע רע וכן מניקת ישראלית תיזהר , (לא) שלא לאכול דברים האסורים , (לב) וכן התינוק בעצמו כי כל זה יזיק לו בזקנותו לטמטם את לבו ,

ח דבש דבורים אינו דבר המתמצה מגוף הדבורה אלא עשבים שהם מאכל הדבורה מהם יוצא הדבש מליחות' והדבורה יונק אותו באכילתה מן העשבים ומכנסת הדבש לתוך גופה ואח"כ מקיאה אותו לתוך הכוורת והשעוה הוא הפסולת של אותה יניק' הילכך דבש דבורים מותר ואין בו לא משום דבר הבא מן הטמא (לג) ולא משום אבר מן החי אף על פי שהוא היה בגוף טמא לא נאסר בשביל זה

ט ולפי זה אף דבש גיזין וצרעין מותר מן התורה שהוא בא ג"כ על דרך זה ויש אומרים דטעם דדבש דבורים מותר הוא מגזירת הכתוב שיתבאר בסמוך בע"ה ואי לאו גזרת הכתוב היה אסור משום דבר (לד) היוצא מן הטמא טמא והא דאשתבח ארץ ישראל בדבש דכתיב ארץ זבת חלב ודבש ואי לאו דשריא היכא משתבח בו א"י אין פירושו דבש דבורים אלא דבש תמרים שהוא משבעת המיני שנשתבח בהן א"י שכולן מין פירות הן לפיכ' גם מה שאמרה התורה דבש בדבש תמרים מיירי אבל דבש דבורים אימא דאסור אלא שהכתוב התירו במקום אחר דכתיב אך את זה לא תאכלו מכל שרץ עוף שרץ עוף טמא אי אתה אוכל אבל אתה אוכל מה שעוף טמא משריץ בלומר ואינו ולד דומתו ואיזה זה זה דבש הבא מן הדבורים ולפי זה דבש גיזין וצרעין אסורין מן התורה דהואיל ודבר חידוש הוא מגזרת הכתוב אמריגן מסברא שלא ריבתה התור' להתיר אלא דבש סתמא שאין דרך להזכיר עמו שם השרץ כגון דבש דבורים שהוא נקרא בפי כל סתם דבש ואין לו שם לווי מן השרץ אבל דבש גיזין וצרעין אין קורין אותו סתם דבש אלא בשם לווי דבש גיזין דבש צירעין קרו ליה והואיל ומזכרין שם השרץ עמו לא אמרינן שהתירו התורה ואסור מיהו עכשיו אין דבש גיזין וצרעין מצוי לנו כלל הילכך בשלוקחים דבש דבורים מן הגוי לא חיישינן לתערובת רמש גיזין (לה) וצרעין ומותר ואע"פ שטופי הדבורים

ונדרש לן טעם רע ומזיק לו בזקנותו , ש"ך ועיין בפר"ח , (לג) ולא משום אבר מן החי , (לד) היולא מן הטמא טמא , (לה) ומעתה מכאן הוכחה גמורה לדברי מי רגליים דמוסיס גמלים

רמ"ל בהג"ה מרלה דכשירה שינקה מן הטריפה אם הוא קרוב מותר דכתב וז"ל טריפה שינקה מן הכשירה אמור אפילו בקרוב אסור מרחיק עין הערלה כאוכל טריפות אסור דמוסיף אח החלב מן הטריפה אבל כשירה שינקה מן הטריפה אם הוא קרוב מותר דשרי וגם מלי מרחיק עין שיך בכשירה שינקה מן הטריפה אם הוא קרוב ול"ע ,

וכתב בח"מ כלל מ"ה ד"ל דכשירה שינקה כל ימיה מן הטריפה אי מן הטמאה אסורה היא עלמה ע"ש וכ"כ לעיל סי' ס" בהג"ה ,

(כ) אבל בדיעבד מותר , , כלומר שכבר הטמיד בה או שנתערב בקיבות אחרות מותר להטמיד בה לכתחלה אפילו בלעול והיינו בטריפה שינקה מן הכשירה לאסרינן בין בקרוב בין בלעול אם נתערבה או שכבר הטמילה בה לא גזרינן אבל בכשירה שינקה מן הטריפה אם הוא קרוב מותר אפילו בלעו תערובה ואם היה לעול אסור אפילו בתערובת כמ"ש לעיל ס"ק י"ח , (כא) יש אומרים שהיא מותרת בגמרא דכתובות דף ס' ובמס' בריאות אם יכול יהא חלב מהלכי שתים טמא ודין הוא ומה בהמה שהקלת בטנא התמרת בחלב אדם שהתמרת בטנאו מ"ד שתמרת בחלבו ת"ל ואם הגמלה כי מעלה גרה הוא טמא ואין חלב מהלכי שתים טמא אלא עהור יכול אוכל את החלב שהיינו שור וכל ולא אוכל אם הדם ששוה בכל ח"ל הוא טמא ואין דם מהלכי שתים טמא אלא עהור ע"כ וסבר המחבר דדעת המחירין הוא משום דכתיב גבי בהמה וחיה טמאה הרבה פעמים הוא למעוטי חד מיניהו ילפינן הוא כלומר מהלכי ארבע טמאתי לך ולא מה"ש , אבל הרב המגיד כתב דדעת המחירין שכיון שבא הכתוב להתיר דמו וחלבו אף בשרו וחלבו מותר ע"ש (כב) יצא נמי ל"ש וחיה למה צריך לזה לדעת המחירין ולמי הא דהתורה התירה בשר אדם בחיי התירה דהיינו אבר או בשר הפורש ממנו בחייו , דלאחר מיתה לכ"ע אסור מן התורה אפי' בהגמה דכתיב ותקבר שם מריס ולפינן ש"ש מעגלה ערופה מה עגלה ערופה אסור בהגאה אף מת וכל תצריכיו אמו'בהגאה ומתבאר בסי'שמ"ע ושו'כיון דדשו אורר'כמ"ש המחבר לעיל סי'מ"ו ס"ע וכמבוא'בגמ'מ"כ פסיק'דליכא לאסר בשר אדם משום אבר מן החי לדעת המחירי'דאמרין הוקפב"ה כל אמי אמה מעוה על על דמו מי מתהאמרו'על חיבריו ורבק לא משמע דפליגי בעיק'דיכא ע"ש ועיין בפר"ח סי' י"ב , ועו' דלדעת המחירין כיון דשחיטה לא נעשה ביה פגיעה דלא שייך ביה איסור אבר מן החי הוחיל דלאו בני שחיטה נינהו לא שייך בהו איסור אבר מן החי כמו שמבואר בחוספת בפ' ר"ע בחס' שבת ומס' חולין גם שאר קושית אבר יש להקשות עליו אבל במקום שאמרו לקבר אין רשאי להאריך , וכ"ע עליו (כג) שחולבתו לתוך כלי , והיינו דוקא שמילקה ידה מלחלוב עוד דהשתא אמן לחזי ליה דשמי כבר דילמא חלב בהמה טהורה היא אבל אי לא מילקה ידיה יש לחוש עוד חשש זה , פר"ח (כד) או לתוך ידה לאחוקי פירש ע"ב הדר או חולבת לתוך פיו אפילו פיו טעון בה ב"י , ולעיל ס"ם ס"ו גבי דם אדם הוא להיקר דאם פירש פסור ואם הוא בין הבנים מולנו ואוכלו , והיינו טעמא הכא כשפירש אמו לאחלופי בשאר דם שאמו'ושלא פירש אוה'דהא ליכא מלי'דהא ליכא אבל חלב שפירש ליכא לאחלופי שהרי אוכלי'חלב דבהמ'טהור'אבל כשלא פי'אמו'דהוי מיונק ערק ש"ך ופרישה , ועיין בחס"ד פ' אע"פ , (כה) מנלן שהתירו התורה טעם זה ליתא דליכא לאיסור דם יומיא שאסור בבהמ' טהורה ואפ"ה התיר הכתוב דם אדם וא"כ ה"ה בשר אדם התירה התורה וכדעת המחירין אלא דעת האוסרין הוא דעת הרמב"ם וטעמו מפורש בספרו הגדול וז"ל והאוכל מבשר האדם או מחלבו בין מן חיבין מן המת אינו לוקה אבל אסור הוא בעשה שהרי אמר הכתוב שבעת מיני חיה ואמר בהן זאת החיה אשר תאכלו הא כל שהוא חוץ מהן לא תאכלו ולאו הבא מכלל עשה עשה מל"ל (כו) וה"ה לחולה לאו דוקא אלא כלומר שאינו בריא אלא כחוש וכן הוא בתוספת והרא"ש , (כז) יכולים להחזירו , ויכול לינק עד ד' וה' שנים משום כיון דפירש מתמת חולי הוי כלא פירש כלל וכתב הא"י משמע דאם הילד בריא אף שהאשה היתה חולה ומתוך כך פירשה הולד אפ"ה אסור כיון שהולד בריא , וכתב עוד הא דלא יחזרוהו אם גמלוהו ג' ימי' מע"ל דוקא אם גמלוהו לגמרי אבל אם לא גמלוהו לגמרי רק פפירש תמנה ויכן מלשה אחרת מע"פי שפירש כמה ימים אם לא מיקרי פירש , פ"ש ופשוט הוא (כח) ואם יש סכנה כו' אבל אם הוא חולה אליון בו סכנה אסור להחזיר אע"פ שאין בו אלא איסורי דרבנן וכמ"ש רמ"א בהג"ה ס"ם קי"ד דגם איסורי דרבנן אסורים לחולי שאין בו סכנה כדרך הנאתן ולענין להחזיר קטן שהוא לגדול ומו שמתבאר בפ"ח סי' שמ"ג דאסור להאכיל בידיים לקטן אפי' איסורי מדרבנן פ"ש , ש"ך (כט) מחזירין אותו פירוש אפי' פירש מתוך בוריו כמה ימים מחזירין אותו כשיש סכנה בדבר ורואה דאם שב אין בו סכנה צריך לפרוש אותו מיד ואינו רשאי לינק ד' וה' שנים אלא אם כן להחזירו אלא משום סכנה ש"ך , (ל) ועיין בלבוש הבוץ וארגמן ובספר אפי רבדי ריש דף נ"ו כתב בפשיטות דאם מתבארה הגמה מתבארה לתינוק , (לא) אלא לאכול דבריס האסורים אע"פ שאסור לה בלא"ה דבריס האסורים מ"מ גם בשביל התינוק לא תאכל ול"מ אם הוא חולה בענין שצריך להאכילה דבריס האסורים לא יתן האב התינוק לינק ממנה אלא יכבר לו מניקה אחרת ישראלית , ש"ך וט"ז , (לב) וכן התינוק בעצמו , כלומר אע"פ דקטן האוכל דבריס האסורין מדרבנן אין אכיו מלוה להפרישו ומו שנתבאר בח"ח סי' ס"ג היינו מדינא אבל מ"מ יפרישו אפני שמזיק לו בזקנותו שמטמטם הלב

ס"ה ע"ש , (לה) ומעתה מכאן הוכחה גמורה לדברי מי רגליים דמוסיס גמלים

מסורין וחתלה רמיתי להעתיק הגמרא ולשון הר"מם דמיתא בפ"ק דבכורות ד"ז אהא דבעי מיניה דרב ששת מי רגליים של חמור מהו ופשוט להו דאסור והיקשה הש"ס מדתניא אפני מה אמרו דבש דבורים מותר אפני שמכניסות אותן לתוך גופן ואין מתמלין אותן מגופן ומשני הא דאמר רי יעקב דאמר דובשא דחמנא דריש דתניא ר' יעקב אומר אף אם זה לא האכלו אכל ארץ השוף ארץ השוף טמא אי אתה אוכל אבל אתה אוכל מה שהעוף טמא מטרין ואיזה זה דבש דבורים שאין לו שם לוי ומודיע אפי דבש הגזין והארעין שיש לו שם לוי כמאן אזלא הא דתניא דבש הגזין והארעין טהור ומותר באכילה דלא כר' יעקב ופירש"י הוא דאמר כר"י דטעמא דדבש לא משום שמכניסות אותו לגופו הוא אלא דרחמנא שריא להדיא וגזירת הכתוב הוא, דבש דבורים דבש מתמא הוי קרו ליה ע"כ וכתב הרא"ש ר"ת פסק דלא כר"י משום דסתם מתניתין דמכשירין דלא כותיה ותימה הוא שפסק כמתניתין דמכשירין כיון דרב ששת לא סבר כוותיה דהא מיהו סבר כר' יעקב ומיהו מלינו למימר דלא מיעקרא למימר הוא דאמר כר"י אלא לישנא בתרא אבל לישנא קמא דלא אסר אלא בשל חמור דמיניה דטמא הוא אבל בשל סוסים שרי לא קשי מידי מדבש דבורים דלא דמי למי רגליים של חמור דעבירי ודמו לחלב אבל דבש דבורים אין מתאלה מגופה ולא דמי לחלב וה"ה דבש גזין וארעין מיהו לפסוק כאיכא דאמרי אין להחיר משום ליפא קמא דבשל תורה הלך אחר המחמיר וכן הילכתא דבש גזין וארעין אסור עפ"ל הרא"ש וא"כ לפי מאי דאמר פסקינן דדבש גזין וארעין אסור כמו שנראה מדברי ב"י ורמ"א והמחבר משום דר"ש סבר כר' יעקב א"כ נריכן אנן לפסוק כליבא בתרא דרב ששת דכל היולא מן הטמא טמא אפי' אין מתמלין מגופו ולא מיבו דטמא הוא רק שהיו בתוך הטמא דהא תליא בר"ל אבל אי פסקינן דמי רגליים דסוסים וגמליים שרי א"כ דבש גזין וארעין יהא נמי שרי דלישנא בה לא נריכנא לאוקמי רב ששת כר' יעקב אלא כסתם מתני' דדבש גזין וארעין ודבש דבורים מותר באכילה אפני שמכניסות אותן לתוך גופן ואין מתמלין מתוך גופן והו"ק, (לו) מותר שאותן טעם לפגם, אע"ג דקי"ל כ"ע לפגם אסור לכתחלה מ"מ מיקרי דיעבד דאי אלו הכי יאסור הדבש ועוד דאין כוונתינו רק לתקן הדבש כמ"ש הרב בח"ח כלל וסי' מ"ז ד"ה והשם' ס' השוכר את הפועל דף ס"ט ע"א כתבו דאפי' אוכל גוף הדבש עם רגלי הדבורי' ג"כ מותר דהוי עלמו' החמור ומותרין באכילה וכ"כ הרא"ש ועיין בב"י משמע שם שגם דעת הסמ"ג כן הוא והכל בקיאה מ' עולה ועיין בח"ח כלל פ"ה דין כ"ג, מנחת יעקב,

פ"ב (א) וטהורים בשמותם, רצה לומר תורין שנכתבו משום קרבן, (ב) פירוש אינו אוכל כו' אבל הר"ן וה"ה בשם הרמב"ן פירשו דורס ואוכל שנועץ ליפרניו בבעלי חיים ודורסין וכעין דרוסת הגן ושאר עופות לעיל הי' ג"ז וכ"כ הרא"ה בספר ב"ה דף ס"ח ע"ב גם הרשב"א בח"ה לא השיב עליו בזה וכ"פ מהרש"ל סי' קי"ד ומיירם דורס ואוכל אינו אוכל ממש אלא דורס כדי לאכול אפי' אינו אוכל מחיים וכ"כ מסקנת הב"י וכ"כ דעתו בש"ע שלא כתב שום פירוש אלא ודאי משום שסתך עלמו מהתם דריסה שהוזכר למעלה סי' נ"ז ס"ד, וכן הלכה דלא כהמחבר וא"ה לדיין להאי פירושא כדלקמן והו"ק, (ג) והם אוכלים זבובים ושקצים כו' רצה לומר והם אוכלים ואיכא חד עוף טהור שדורס ואוכל אלא ודאי האי דריסה לאו דריסה הרי כאן כ"ד אלא דבעופות טהורים אפי' חד מהם ליתא דדרים אפי' חד מהם ליתא דאלא דרים וזהו סימן עהרה וכדתנן במתני' כל עוף הדורס עמא כו' דליתא חד מעופות טהורים דדרים ובזה דברי המחבר יבואר הבלפיכך מי שבקי ומכיר בכל הכ"ד מינים הטמאים המפורשים בפסוק ומינים המפורשים מותר לאכול כל עוף שאינו מהם כו' דכל עוף שאינו מכיר כולן אם רואה שהוא עמא אלא שאין אנו יודעין אם הוא דורס אם לאו אפי' יודע בכל הכ"ד מינים הטמאים שיש בו עוד ב' סימנים טהרה ואינו

שחוטמו רחב וכף רגלו רחבה כשל אווזא בידוע שאינו דורס ואז בקל נוכל לבדקו אם ימצאו לו השלשה סימנים הנשארים ואם ימצאי לו כל השלשה סימנים בגופו מתירין אותו לאוכלו שבודאי אינו דורס כיון שחוטמו רחב וכף רגלו רחבה ואפי' לא נהגו כבר לאוכלו יכולין להורות בו ולהתירו עכשיו כיון שמצאו בו כל הסימני' של טהרה ומה שלא נהגו כבר לאוכלו לא היה מפני שנהגו בו איסור ודאי אלא שלא בדקוהו עד הנה אם נמצאו לו כל סימני הטהרה אם לא וי"א שאין לסמוך על קבלה זו וכל עוף שהולך רגליו כש מעמידין אותו על חוט מעמיד שני אצבעות לכאן ושני אצבעות לכאן או (ז) שקולט מן האויר ואוכל (ח) בידוע שהוא דורס ועל זה אפי' מי שיש קבלה בידו שהוא טהור אין לסמוך עליהם אפילו יש לו כל הג' סימנין שבגופו דוודאי טמא הוא שהרי ודאי דורס הוא וקבלת טעות הוא בידו נ"ל • נאמן הצייד לומר עוף זה התיר לי פלוני הצייד והוא שיהיה אותו שאומר שהתירו לו מוחזק שהוא בקי בכל העופות הטמאים האסורים בתורה בהם ובשמותיהם:

ד מי שהוא ממקום שנוהגין איסור בעוף אחד מפני שאין להם ד מסורת והלך למקום שיש להם בו מסורת יכול לאוכלו במקום שהלך לשם ואפילו דעתו לחזור ואין כאן משום חומרי מקום שיצא משם שהרי מה שאין אוכליאותו במקומו אינו בשביל שהם אומרים שהוא אסור בודאי אלא מפני חסרון קבלה שלא קבלו בו היתר מאבותיהם ובכאן יש להם קבלה לכך יכול לאכול עמהם וה"ה אם הוא ממקום שיש להם מסור' להתיר והלך למקום שאין להם מסורת שמות' לו לאוכלו מהאי טעם' ואין שייך כאן משום חומרי מקום שהלך לשם שהם אינו נוהגין בו איסור אלא מפני חסרון קבלה:

ה ואדרבה יש אומרים שאפילו כל בני המקום הזאת וה"ה שאר מקומות יכולין לסמוך על קבלת המקום הזה שיש להם מסורת ולאוכלו שלא על חנם נהגו בו היתר אם לא היה להם קבלה מפי בקיאין ומומחין שידעו בו כל סימני טהרה ואע"פ שבשאר מקומות לא קבלו כן אין אומרים למי שלא ראה את החדש שיבא ויעיד אלא למי שראה את החדש, ויש אוסרין לשאר המקומות והטעם משום שאיפשר שמה שנהגו איסור בזה העוף בזה המקום אינו משום חסרון קבלה אלא משום שקדמוניהם מצאו וידעו שהיו מצויין בגלילות של אותן המקומות עופות טמאים שהיו דומין ממש לאלו וגזרו לאסור גם באלו הטהורים משום אותן הטמאים כי היכי דלא ליתו לאחלופי בהן מה שלא מצאו כן בגלילות המקום שנהגו בו היתר ולכך אין להתיר למקומות שנהגו בו איסור משו' קבלת המקומות שנהגו היתר (ט) ולפי זה איפשר שאפי' מי שיצא ממקום שנהגו בו היתר והלך למקום שנהגו בו איסור גם הוא צריך לנהוג איסור כמותם משום חומרי מקום שהלך לשם שגם בו יש לחוש שמא יטעה מה שאין כן במי שיצא ממקו' שנהגו איסור והלך למקו' שנוהגין היתי' (י) שהוא מותר לאכול שם ממ"נ (יא) שאם נאסר לו (יב) הוה ליה גזירה לגזירה דוק נ"ל (יג) ביצי עוף טמא אסורין כמותו ולא משום כל היוצא מן הטמא טמא דהתם בולד חי נאמר בראיתא לעיל סימן ע"ט סעיף ב' אלא מפני שהי' עצמה טמאה שהרי העוף טמא נוצר ממנו, וי"א דבפירוש כתב התורה ביצי עוף טמא דכתיב ואת בת היענה וכי בת יש לה ליענה כלומר והרי היא מן היענה עצמה אלא זו היא ביצת היענה לומר שהיא טמאה וה"ה לביצי' כל שאר עופות הטמאים שהם כמותם:

פג דין סימני דגים מלוחים ובו יוד סעיפים

א סימני דגים מפורשים בתורה דכתיב כל אשר לו סנפיר וקשקשת במים בימים ובנחלים אותם תאכלו וכל אשר אין לו סנפיר וקשקשת וגומר שקץ הם לכם ופירש סנפיר הוא ששט בהם וקשקש' הם הקליפות הקבועים בו ודוקא שהם נקלפין ביד או אפילו בכלי אבל אם אין יכולין לקולפן מעור הדג לא מיקרי קשקשת אלא גוף העור הוא, ואפילו אין לו אלא סנפיר אחד וקשקשת א'מותר שכן לשון סנפיר וקשקשת לשון יחיד הם מדלא כתיב סנפירים וקשקשות י"א דבסנפיר אחד וקשקשת אחת שמתירין תהיה הקשקשת קבוע (א) באיזה מקום שתהיה וי"א שאינו מותר אלא כשתהיה הקשקשת קבוע באחת מאילו הג' מקומות או תחת זנבו או תחת לחיו או תחת סנפיריו אבל כשהיא קבוע במקום אחר חוץ מאלו השלשה מקומות אין להתירו ומדכתיב עוד פעם אחרת וכל אשר אין לו סנפיר וגו' וכתיב ביוד ולא כתיב אן לו בלא יוד דרשינן שיהא לשון עיין עליו כלומר עיין וחקור עליו אם אין לו סנפי' וקשקש' כלל כלומר שלא היה לו ולא עתיד להיות לו אז שקץ יהיה לכם אבל אם יש לו אף על פי שאין לו עתה אלא שהיה לו בעודו במים והשירו מיד בעלותו מן המים שכן דרך הרבה דגים לעשות כן הוא מותר וכן אם אין לו עתה ועתיד לגדלם לאחר זמן מותר מהאי טעמא אלא שהחכמי' אסרו מין דג קטן הנקרא סולתני' שאין לו סנפיר וקשקשת ועתיד לגדלן וקי"ל שטהור הוא ולא אסרוה אלא מפני שעולים עמו דגים טמאים הדומים לו ואיכא למיחש לאחד מאלף הדומים אליו ולא מינכר ובריה לא בטלה לכך אסרוהו כמו שיתבאר לקמן בסי' קי"ד,

ב מיני כן

פי שאין לו כלל מיון בגופו יכול להיות שהוא טהור אם מכיר הכ"ד עופות וכיון שיש מסורות הוי כמכיר אכל מיהא ודאי אי אתכח דדרים אז שחולק את רגליו אין לסמוך על המסורות וקבלה בעופות הוא דאי' על זה הטו' הוי קבלת המסורת לא הוי דרים דבכל עופות הגהורים ליתי חד דדרים אלא ודאי קבלה בעופות הוא וכמו שכתב באמת המחבר לקמן וכל עוף שחולק את רגליו כשמעמידין אותו על חוט כו' אין לסמוך עליהם אפילו יש לו הג' סימנים שבגופו דבודאי טמא הוא שהרי דורס וקבלת טעות הוא בידם וק"ל, (ז) שקולט מן האויר כו' פירוש כשמשליך לו מאכל קולטו לתוך פיו מן האויר ואוכל ואינו מניחו לארץ קודם שיבלענו לאפוקי תרנגול שגם הוא קולט מן האויר ומניחו על הארץ קודם שיבלענו רש"י, (ח) בידוע שהוא דורס, ואם אנו רואין שמעון שמרינו בבעלי חיים ודורס זהו דריסה כמו שכתבתי לעיל סעיף קטן ב', (ט) ולפי זה איפשר כו' הש"ך הסיג על זה וכתב דלא כעט"ו דאמנו אין מי ידעינן בודאי טעם באומרין אלא דחיישינן שמא נהגו איסור מימי קודם שהיו עופות טמאים דומין לאלו ואפשר לומר מי שלא קבלו היתר לכך נהגו איסור לכך כתב הרשב"א ואפשר כו' שאני אומר כו' והילכך נהי דאין להתיר להו לגמרי מנהגו מכל מקום אין לאסור מטעם זה לאותו שהוא מתקום שנוהגים בו היתר ומקובל בהיתר עכ"ל, אבל דבריו אין נראין בזה והעיקר כפסק המחבר דיש לחוש בדאורייתא להחמיר כן נראה לי (י) שהוא מותר לאכל כו' ואפילו דעתו לחזור וזהו ניחא אפילו לדעת הרשב"א משום דמה שנוהגין איסור במקומו בעוף זה אינו אלא מפני עופות טמאים אחרים הדומין לזה דשכיח במקומו וכאן שנהגו היתר יש לומר דלא שכיחי ולכך מותר לו לאכול ואין מתיין עליו חומרי מקום שיצא אשם מפני שאותן חומרות שנהגו לא שייכי אלא במקומו ואם בני אותו מקום כולם היו נעקרי' לבוא כאן גם הם היו נוהגין היתר בזה העוף כיון שהעופ שמתחתו נהגו בו איסור לא יתכן כאן וק"ל, (יא) שאם נאסור לו כו' ר"ל דה"א שיהא נאסר לו מטעם דאם ייתר לו ולא יהא בכלל זה שנתכון עליו חומרי מקום שיצא אם ח"כ מי שבא ממקום שנוהגין היתר בעוף למקום שנוהגין איסור יש לחוש שהוא נ"כ לא יקבל עליו חומרי מקום שהלך לשם וכזה ודאי איסור לאכול כדכתב המחבר שגם בו יש לחוש שמא יטעה כו' א"כ מעוס גזירה זו יש לאסור לו ולכך כתב הרב המחבר שאם נאסר לו הוי גזירה לגזירה דהתם נמי אינו אסור אלא מעוס גזירה שמא יטעה, אבל בהא דקי"ל בא"ח סי' תס"ו ההולך ממקום שאין עושין מלאכה בע"פ קודם חצות למקום שעושין מלאכה בע"פ חומרי מקום שיצא אם עפיר דמה שנוהגין במקומו שאין עושין מלאכה בע"פ קול' חצות הוא מעוס כדי שלא יהא טריד במלאכה ויבטל ביעור חמצו ותיקון מצה כדפיר"ש ר"פ מקום שנהגו וזהו החומרא שייך נמי לזה שיצא אם והלך למקום שנהגו היתר מטעם שמא יהא טריד במלאכה ויבטל ביעור חמצו כו' וה"ה למי שיצא ממקום שנהגו היתר למקום שנהגו איסור שייך נמי ליתן עליו חומרי מקום שהלך לשם דזהו החומרא שייך לכל העולם דשמא יטרוד במלאכה ויבטל כו' אלא במקומו לא חש לחומרא זאת ובמקום שהלך לשם צריך ליתן עליו חומרי מקום שהלך לשם, והש"ך רוצה להשיג על הרב המחבר ולא ידעתי לסוף דעתו כי לפע"ד דברי המחבר נכונים, (יב) הוי ליה גזירה לגזירה וגזירה לגזירה לא גזרינן, (יג) ביצי עוף טמא כו' ולא משום כל היוצא מן הטמא טמא דהתם בולד חי נאמר כו' ותימה האיך כתב דהתם בולד חי נאמר הא מש"ם דבכורות דף ז"ע"א מוכח דבכל מילי נאמר כל היוצא מן הטמא טמא ואיתא שם בגמרא בעו מיניה מר"ם מי רגליים דחמור מהו ואיקשה הש"ם ותבעי' להו דמוסיס וגמלים ומסני דמוסי' וגמלי' לא קא מבעיא להו דלא שמו להו אגבי כי קא מבעיא להו דחמור דשחי להו מיגבי לירוקא מאי א"ל רב ששת תיגחוה היוצא מן הטמא טמא והכי נמי מטמא אמי, ופיר"ש והכי מטמא אחי שבתוך הטמא היו ואע"ג דלאו מגופיה מתמלין ואמור, וכן מוכח נמי מהא דקאמר, רב הונא התם עור הבא כנגד פיו של חמור מותר מ"ט דפירשא בעלמא הוא, משמע בלאו האי טעמא הוי אסור מטוס היוצא מן הטמא טמא, והכי מוכח מדברי המחבר עצמו לעיל סי' פ"ח ע"ב וצ"ע רב לייטב, גם מה שכתב הטעם לאסור מפני שהיא עלת עומאה שהרי עוף טמא נוגר ממנו זה הטעם דמוק הוא דא"כ ביצת עוף טהור נמי יהא אסור מטוס האי טעמא דבסוף יהא בביצה זו דם ריקוס מה שהאפרוח יהא נוגר ממנו ודם ריקוס אסור, אלא ע"כ דבכל איסור והיתר אין לנו אלא כשעת מציאתן והשתא ליכא איסור, והטעם אחריני מה שכתב המחבר הוא עיקר ומבואר הוא בש"ם דחולין דף ס"ד ע"ב, ואין להקשות לפ"ז הכלל דכל היוצא מן הטמא טמא למה איצטרך קרא לבילת עוף טמא, כבר תירץ ר"ת שם דאיצטרך מטוס דמן הדין אף ביצי עוף טהור היו אסורי לאסור מטוס אבר מן החי אלא שהחיר הכתוב מדכתיב תקח לך ולא לבליך סד"א אף ביצי עוף טמא מותרין תהא דרשא דתקח לך דביצי עוף טהור שהא מותר באכילה נמי חידוש וס"ל אף ביצי עוף טמא נמי מותרין להכי כתב התורה בת היענה לאסור ביצי עוף טמא ודכוותי' איתא בפ"ק דבכורו' בדין חלב בהמה טהורו' וטמא' דכתב קרא להתיר את הטהורה ואידך קרא לאסור את הטמאה, עיין בב"ח בסימן זה גם לשונו מה שכתב וי"א דברי תימה הן דמי הוא זה שחולק על טעם זה, והרי מוסכם הוא בגמרא וליכא מן דפליג עליה וע"ש,

פג (א) באיזה מקום כו' ולא חיישינן שמא עם דגים טהורי' נתערב ונטרו מהן קשקשת ונדבקת בזה כיון דמחובר עמו יפה ונראה בגופו ודעת הי"א דכיון דאינו עומד במקום התחתון חיישינן שמא עם דגים טהורים נתערב ונטרו מהן קשקשת ונדבקת בו

כל זה הוא ברי"ן ובמגיד משנה ע"ש, ויש להתמיר כדיעה אחרונה וכן כתב הר"מא בתשובתו וטוב להחמיר ע"כ, (ב) יש מיני דגים כו' כלומר דיש מיני דגים דיהוא שהם טהורים וקשקשיהם דקים מאוד ואינם ניכרים ולפיכך כשמולאים מינים שאינם יהודים לנו אם כרכוהו בבגד מותר וק"ל ומיהו איתא בש"ס עכ"וס דף ל"ט ע"א דאם מעמיד הדג עד השמש וראתה בו אמתיים כלומר קשקשים קטנים ולא כתבוהו הטור והמחבר ושאר פוסקים דפשוט הוא ב"ד, (ג) להגדיל תורה ויאדיר משנה פ' בא סימן ובש"ם ס"פ ח"ט ופריך וליכתוב רחמנא קשקשת ולא ליכתוב כנפיר ומצי ה"א מאי קשקשת כנפיר ואפילו הב עמא כו' ואע"ג דתיכתיב בגביים ובריון קשקשים הוא לבוש ידעינן דקשקשת לבוש הוא מ"מ משום יגדיל כו' כתב לנו הטור מנפיר וקשקשת כלומר כדי להבין מתוך הטורה עלמה מהו הקשקשת ולא נצרך לגביים, ועיין בתוספת פ"ק דחולין ופ"ט, (ד) אם החתיכות מתאימות ל"ל משמע מדברו דאם הם רק מתאימות הני יש שמתחברות יפה מותר ואין צריך שיהא נראין מאוד מראה מתוקן שהכל היא הג' דכבר אפשר למראה להתקנות ע"י משהוא היל בתחת יותר מבתחרות בהיתא בפ"מע גבי מקיפין בגבי מעיס וכן הוא דעת הגו"ר והרש"בא בת"ה בית ג' שער ג' וכ"כ דעת הש"י ודלא כהב"ח שכתב דלרש"י תרוייהו בעינן ופסק כן להלכה, (ה) ולקולא ומיהו אם נשרו יחד יוסי שאם הא"ל כבוס והרי הוא כמבוטל ואסור מדאורייתא משום דאז יוצא עיקר הלחלוחית והטעם י' ונעשה כעיקר דאורייתא ואסור מיהו אם ספק הוא אם נשרו יוסי שאם יחד מותר דהו"ל ס"ס דילמא כולם טהורים ואח"ל עמאים הם שמא לא נשרו שם יוסי שאם ואז אינו אסור אלא מדרבנן והו"ל ספיקא דרבנן ולקולא וכה"ג בתב הס"מק סי' ר"ה ומכתוב לקמן וק"ל, (ו) מיהו אם הוא שאם בפניו בו' מיהם אם נמצא שם כשהם מלוחים הג שיש לו ראש רחב ושדרה שהוא סימן הג טהור שהעמאת ראשו חד ואין לו שדרה מותר לאוכלו דודאי היה לו קשקשים קודם מליחה ונשרו או נטלו בעת תיקונם אבל אם הדג שאם בפניו ועדיין לא נמלח אין לסמוך מראש ושדרה להתיר הדג ולומר שהיה בו קשקשים ונשרו אחר עלייתו מהמים דבין שיש ריעותא בפניו שאין לו קשקש' וק"ל, (ז) ואחר שפלטו כל אירן עירבן, לשון הרא"ש ושאר פוסקים וכזה אחי שפיר דלא איקשי הא לעיל בסי' ע' פסק המחבר דאף לאחר שיצר מליחתו חשוב כרוחה ומכאן אפילו דיעבד דשאני הכא דיר דגים הוא מועט וכיון שנשאר שיצר מליחה פלטו כבר אירן ואין חוששין אח"כ לבליעותו דאינו אלא זעיר בעלמא ובפרט דיר דגים דרבנן, והב"ח כתב דאף המחיר לא התירו אלא כשמונחי' עם הטמאים ואינם נוגעין בהן, וזה אינו ועיין לעיל סי' ע' ס"ק י"ח וי"ב, (ח) דאחזוקי איסור לא מחזקינן, אפי' היכא דאיכא לבדורי שם, ול"ד לא"ם לעיל ר"ס ק' בהג"ה דאע"ג דרוב מחזקינן הן בשאינה אין לסמוך לכתחילה על החזקה במקום דיכולין לברורי דהכא אין אנו מחיין הדגים מכח חזקה אלא מדרבה אמרינן מהיכא היה כאן איסור, ס"ך, (ע) שמא נמלחו יחד הטעם דכיון במונחים עם הטמאים אמרינן מסתמא נמלחו כך מתחילה ביחד, ופסק בת"ה בכלל כ' ד"ד בשם מו"ה דאם יש ס' אין הטהורים עכ"ל הטמאים קונים לכתחילה ולא מחזקינן איסור שמא היו הטמאים יותר ומכר מהם עכ"ל, ופסק בד"מ סי' כ"ה דאין חילוק בין נר דגים לנר נבילה לאסור מדאורייתא לעולם בטל בס' ע"ש, (י) חוץ מהריב"ש ומותרים לקנות אפילו לכתחילה, והיינו אם לא נשרו יוסי שאם ביחד כדי שיצר כביסה, וק"ל, ודע דאפילו בהריב"ש דמותרין כשמונחין יחד מלוחים, מ"מ בשרייה אחר מליחה אין חילוק בין אחר דגים להריב"ב שהרי עיקרו רוחות שאי אינו עוין וחזקין ומבלינן בולאי וגרע עפי מיר המעורב במים דלא חשיבי ברוחה לעיל ס"ס ע' ומיהו אין חוששין שמא נשרו כל זמן שאין רוחין ואפי' אי חזיו לפעמים בבית עכו"ס שהרה אותן כך לא מתמירין ליזהר דאיתא אקרא בעלמא הוא ח"ח שם בשם מהרא"י, ומאיכי למה השמיע דברי רמ"א בהג"ה, (יא) וי"ל לקנותן לכתחילה כו' ובדיעבד אקנו אותן מתירין כו' לאו מהריב"ב קאי דבזה כ"ע מודים דמותרין לקנותן אפי' לכתחילה כא"ש לפני זה אלא אשאר דגים קאי ולא בא להדם אלא דבדיעבד אם קנו אותן מותרין בין מלוחים בין שרוים, והני מוכח בת"ה שם דיר דרבנן ואמרינן שמא בתחילה לא נמלחו יחד ואין חוששין לבליעתן אח"כ וגם בשרייה אין חוששין שמא נבלע זה מזה ואמרינן דהמים מבטלין כח היר, ופשוט הוא דאם נשרו שם יוסי שאם דהיינו מע"ל דהוי כבוס ואף דיעבד אסור דכבוס אסור מן התורה כמו שיתבאר לקמן ר"ס ק"ה, ואפילו אי איכא לספוקי אם מונחים כך שרוים אע"ל אם לא אסור דהוי ספיקא דאורייתא ולחומרא, כל זה מבואר בב"י ובת"ח, ודברי המחבר מגומגמים מאד, (יב) ובדיעבד אקנו אותן מתירין לאפוקי ממהרש"ל שפסק בספרו בפ' כ"ה סי' ע"ח דאף במלוחים אסור עד ס' אפי' דיעבד מעטם דאף לאחר זמן פליטה נאסרו במליחה ואין כן דעת כל הפוסקים דאמנם ואחרונים גם לא נהגו כן, ואין לאסור אלא אם נשרו שם יוסי שאם מע"ל ולפי מאי דקיי"ל ר"ס ק"ה דכבוס אסור מן התורה ואפילו אי איכא לספוקי, אם מונחין כך שרוין מע"ל אם לאו אסור דהוי ספיקא דאורייתא ולחומרא וכמ"ש לפני זה אבל בלאו הכי לא, וק"ל:

(יג) אבל אם יש בהם שמונית כו' ואם יש ספק אי יש בהו שמונית אם לאו דגים עמאים ואח"ל נמלחו שמא לא היה בהן שומן ואז אירן אינו אסור אי אסור דרבנן והו"ל ספיקא דרבנן ולקולא ת"ח שם ד"ג בשם מו"ה, והכי איתא בסמ"ג סי' ר"ה, ודוקא במליחה אבל בכבוס ומבוטל אפילו איכא שמונית אסור מדאורייתא משום דאז יוצא עיקר הלחלוחית והטעם ונעשה כעיקר דאורייתא ס"ך, (יד) בכל ענין מותר, ר"ל בכל ענין מותר אפילו אם מונחים כך יחד יוסי שאם מע"ל מותר משום שדרך העכו"ם כשמולאין אותן מן המים קורעין אותם ומולחים כל אחד ואחד לבדו ואח"ל אותן ומפרידן אותם זו מזו בדי שיפלטו בהן הרוח והחמה ויתיבשו שם, ומשום בליעתן אח"כ איכא לתיחש שהרי הם יבישים ואין הטהורים בולעין מהן, (טו) דחיישינן שמא נתערבו בו' ובולעין זה מזה בשעת מליחה, ומיהו בת"ה שם ומ"מ אי אתחכא דלא נהוג להחמיר אין לחתות בידם, (טז) הלר של דגים טהורים כו' כל הסעיף זה עד סוף הענין מבואר בס"ם דעכו"ם קף ע' ע"א, בברייתא ואיתא ליר שיש בה דגה כל שבולבי"ה אחת שו טעמא בו אז שהיה שעטה בו, והיקשה הש"ת בולבי"ה אחת אמרתי שהי בולבי"ה מבעיא ל"ק כאן בפתוחה כאן בסתומה עכ"ה וכתב הר"ן פירש"י דבולבי"ה דג עמא ואגדל מליליו בלר דגים טהורים ואם יש שם ליר דג עמא שעמו לא תתגדל בו בולבי"ה

והוא

ב (ב) יש מיני דגים שקשקשיהם דקין מאד עד שאינן ניכרין בעודן על גב הדג ואם יכרכוהו בבגד או יתנוהו בכלי מלא מים נמצאו קשקשים הרי הוא דג טהור שלא אסרה תורה אלא קשקשת סתמא משמע קשקשת כל שהו ואין חלוק בין גדולים בין קטנים:

ג קבלה בידינו שכל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר ויש שיש לו סנפיר ואין לו קשקשת אם כן בקשקשת לחוד הוי סגי לן בתורה לסימן טהרה ולא כתב התורה סי' דסנפיר אלא כדי (ג) להגדיל תורה ויאדיר לפיכך מצא חתיכות דג שיש לו קשקשת אין צריך לחזור אחר סנפיר שבודאי יש לו אבל מצא חתיכת דג שיש לו סנפיר לא יאכלנו עד שידע שיש לו קשקשת:

ד מצא חתיכות דגים שיש באחת מהן קשקשת (ד) אם החתיכות מתאימות ומתחברות יחד כאלו הם מדג אחד כולם מותרים ולא אמרינן דילמא מתרמי שמתחברות והם משני דגים שאחד טמא ואחד טהור אלא אמרינן חזקה מדג אחד באו, ואם אין מתאימות את שנמצא בו קשקשת מותר והשאר אסורות ואפילו כולן נמלחו ביחד אין אוסרין אותה שנמצ' בה הקשקשת מחמת שבלעו מן הציר כיון שציר דגים אינה אלא מדרבנן כמו שיתבאר בסמוך אף על פי שהחתיכות עצמן אסורין מספק ספיקא דאורייתא הוא ול חומרא אבלבציר הבלוע מהם בחתיכות הטהור' אינו אלא ספיקא מדרבנן דשמא כולן טהורין הם וציר דגים דרבנן כמו שיתבאר בסעיף הסמוך (ה) ולקולא, מיהו הציר עצמה שהיא בכלי בעין אסורה שכיון שנופן של דגים טמאים מעורב בה אי שרית צירן אכלי נמי נופן שיאמרו כולן טהורין הן, וכל חתיכות דג שיש לו ראש רחב ושדרה חזקתו דדג טהור הוא ומותר לאוכלו דמסורת יש בידינו דמסתמא היו לו קשקשין דרובם דבכה"ג אית להו קשקשים ואזלינן בתר רובא (ו) מיהו אם הוא שלם בפניו ואין אנו רואין בו קשקשים אין סומכין על הראש שהו' רחב והשדרה לבדה להתירו דכיון שיש ריעותא בפניו שאין לו קשקשים חיישינן שמא ממישהא הוא:

ה ציר דגים טמאים אינה אלא מדרבנן שלא ריבת' התורה ריבוי דהטמאים לרבות צירם אלא גבי נבילה ולא גבי דגים לפיכ' מותר לקנות מן הגוים דגים מלוחים טהורים אף על פי שמונחים עם הטמאים דהואיל וספק הוא אם נמלחו יחד אם לא והוא מדרבנן אזלינן לקולא לומר לא נמלחו יחד בתחלה (ז) ואחר שפלטו כל צירן עירבן יחד, מכל מקום אין נוהגין לקנות מהם דגים מלוחים אלא אם כן אין רואין טמאין שרויין עמהם (ח) דאחזוקי איסור לא מחזקינן אבל אם אנו רואין דגים טמאים שרויין עמהם בכלי מחמירין לומר (ט) שמא נמלחו יחד (י) חוץ מהרינגי"ש אף על פי שאנו רואין לפעמים ששרויין עמה' בעריב' מן דג טמא שקורין א"לן ואפ"ה שרינן ההרינ"ג משום שאנו מוחזקין שההרינ"ג באין מרחוק בחבית ומולחים אותם שם ואין מולחין עמהם שום דג אחר ובודאי לאחר מכאן רוב יחד (יא) ויש אוסרין לקנותן לכתחילה אם רואין אותן שרוין יחד (יב) ובדיעבד שקנו אותן מתירין מיהו אין צריך לפשפש אחריהן אפילו בשאר דגים אלא קונה מסתמא כל זמן שאין רואה שהם שרויין יחד וכל זה דוקא בדלית בהו שמנונית דסת' דגים אין בהם אלא ציר ולא שמנונית (יג) אבל אם יש בהם שמנונית ספיקן אסור דשמנונית נופן הוא ואסור מן התורה וספיקא לחומרא והיבא שהדגים המלוחים יבשים (יד) בכל ענין מותר שהרי הטמאים הם יבישים ואין הטהורים בולעים מהם מיהו גם בזה נהגו להחמי' לכתחילה אם הם מעורבים ומונחים ביניהם (טו) דחיישינן שמא נתערבו בעוד שהיו לחין והיה בהם שמנונית בעודן לחין:

ו (טז) הציר של דגים טהורים כשיש הרבה בכלי אחד דדרכה להיות נותר ולגדל שם מאליו מן דג טמא וקורין אותה כולבית ואם יש שם ציר של דגים טמאים מעורבים בה אין מטבעו לגדל שם כלל ואפילו אם נוצר ונתגדל בציר דגים טהורים ונפל בטמאים אין דרכו לחיות שם זמן רב הילכך גוי שהביא חבית מלאה ציר של דגים אם בולבית אחד שוטטת בו והוא חי מותר שזה סימן שהציר היא מדגים טהורי' שהרי אין דרך בולבי"ת חי להיות בציר של דגים טמאים ואם אין בולבית שוטטת בה אסורה דשמא הציר מדגים טמאים הוא והא דסגי בבולבית אחת היינו בחבית סתומה דליכא למיחש שמא עכשיו מעלמא אתא ובין שהוא חי אין לחוש ג"כ שמא נפל בתוכו קורם שסתמוה שהרי אינו יכול לחיות זמן רב ואמרינן

ואמרינן בעור החבית סתומה גדל ונוצר שם מקרוב אבל בחבית פתוחה אינה ניתרת בפחות משתים אבל בא' חיישינן אף על פי שהוא חי שמא עכשיו מקרוב מעלמא אתא והציר של דגים טמאים היא מיהו בשתים אפי' מתי' מותרים דתלינן לומר כאן היו וכאן נוצרו ולא חיישינן בשתים שמא מעלמא אתו אבל בסתומה ובאחת אין להתי' אלא א"כ חי אבל מת יש לחוש שמא קידם שסתמה נפל שם ואף על גב דציר דגים טמאים אינה אלא מדרבנן וכבר אמרנו דספיקא דרבנן לקולא שאני הכא דציר דגים טמאים הוא מצוי ושכיח שמביאין אותה בחביות כמו ציר דגים טהורים והואיל ושכיח חיישינן לחומרא ולא דמי לחתיכות דגים ויש באחד מהם קשקשת ואין החתיכות מתאימות דאוסרים אותם החתיכות שאין בהן קשקשת ומקילנן בציר הכלוע בחתיכות הכשרים דשאני התם הואיל ונמצא עמהם חתיכת דג טהור ואין דבר מצוי שימלחו דגים טהורים וטמאים יחד שהטהורים בטמאים לא מימלחו דצריכין לאפושי עלייהו מילחא טפי מטמאים לכך תלינן בציר הכלוע לקולא הואיל והוא מדרבנן אף על גב דבחתיכות עצמן שאין בהן קשקשת אזלינן לחומרא היינו משום דספיקא דאורייתא הוא מש"ב בציר דוק נ"ל וי"א דכולבי"ת מין דג טהור הוא ואינו נוצר בציר אלא לסימנא בעלמא נקטה בגמרא כי הוא ג"כ מין דג הנוצר במים ולפי שיטת הגמר' היי דינא הכי אם הביא גוי חביות מליא' ציר ודג טהור אפילו קטן כבלבי"ת וראשו ושדרו קיים ומכירין אותו (יז) בטביעות עין שהוא טהור ושוטט בו וה"ה אם יש בו חתיכה אחת שיש בו קשקשת הואיל ואין בו דבר טמא מתירין כל הציר שבחביות דתלינן לומר שכולה ממין טהור הוא ואפילו בדג טהור אחד קטן או חתיכה אחד מדג טהור שרינן לה כולה ולא חיישינן שמא מעלמא אתא ואף על גב דלעיל אסרינן הציר שבעין שאני התם שיש ג"כ דבר טמא עם הטהור וגזרינן ציר משום גופן משו"כ כאן וכלבי"ת טמא לדעת הראשון נמי לא אמרן דשרי ואפילו בשנים אלא כשאין בה דג אחד טמא או חתיכה שאין בו קשקשת אבל אם יש בהם דבר טמא (יח) לכ"ע אסור (יט) ויש מי שאומר שאם היו חביות רבות וכולן פתוחות וכלבי"ת אחד דהיינו דג טהור משוטט באחת מהן תלינן לומר כולן מין ציר אחד הם וכולן טהורין שהרי אין אנו רואין בהן דבר טמא ועוד כיון שהם פתוחות ודאי מין אחד הם שאד'עשוי ליקח מזו ולתן בזו היו סתומין ופתח אחת מהן ומצ' בה כולבי"ת היא מותרת והשאר אסורות דשמא ימצא בהן דבר טמא פתח שנייה ומצא בה כולבי"ת כולן מותרות דכיון דשתי חביות אזרמנו דטהורים מוכחא מילתא דכולם טהורים הם:

ז קרבי דגים אינם נקחין אלא מן הבקי ומומחה ואומר שטהורים הם (כ) שחזקה הוא שאינו משקר כדי שלא יאבד חזקתו ואם אינו מומחה אם אומר שהוא עצמו הוציאם מדג טהור ומלחם או שהוא לקחם מן המומחה שסברה לו בחזקת טהורי' לוקחים אותה ממנו ואם לאו שלא מלחם בעצמו או שלא לקחם ממומחה אין לוקחין אותם ממנו ואפילו אמר מדג פלוני הם ואנו מכירין שאותו הדג טהור הוא אינו נאמן אם אינו מומחה דשמא הוא לקחם מאחר ולא מלחם עצמו, אלא שסבור מדג טהור הם וסומך על בקיאתו וטועה הוא (כא) ואפי' לא נימוחו אין סומכין בקרבים על סימנים כלל דקרבי דגים טהורים וטמאים דומין זה לזה: ח אבל עוברי דגים שהם ביציהם יש בהן סימנים שנכרים בהן אם טהורים הם ומהו סימניהם שני ראשיהם כדין או שניהם חדין טמאים ודאי ראשון אחד כד ועגול וראשון השני חד ועגול כמו ביצה הטהורה הוא סימן טהרה אבל מ"מ (כב) אינו סימן מובהק

ומ"ש לא מיעורך לסברא זו דעד מ' נאמן בחיסורין כמו דמהני בשאינו מומחה אם אומר שהוא עצמו הוציאם מדג טהור ומולחם כו' וק"ל (כג) ואפילו לא נימוחו אין סומכין בקרבים על סימנים כלל דקרבי דגים טהורים וטמאים דומין זה לזה, זהו דעת הרמב"ם, ותמלה מרמה להעתיק הגמרא ויהיה דברי המחבר מתבארים ממילא דלתילתא שם אמר רב בהמה אמר רב קרבי דגים ועוברן אין נקחין אלא מן המומחה רמי ליה עולא לרבי דוסתאי דתנן ביצי מדקאמר רב דקרבי דגים ועוברן אין נקחין אלא מן המומחה מכל דבר טמא ליה עובר ורמיהו ודג טמא מתיר דג טהור ביציהם, סמי מכאן עוברין מ"ל ר' זירא לא תיסתי תרוייהו מיגל ביצים מיהו אלא זה מתיר מבחוץ וזה מתיר מבפנים פירש"י זה מתיר מבחוץ דג טהור לאחר שהוטלה ביצתו מתרמת ושומטת מאליה בחול דג טמא מתיר מבפנים במעי האם לאחר שנגמר ביצו במעיו והיקשה הש"ס לת"ל מומחה לבדוק בסימנים דתני כסימני ביצים כך סימני דגים סימני דגים ס"ל בגפיר וקשקשת כתיב בהו אלא לכסימני ביצים כך סימני עוברי דגים, ואלו הן סימני ביצים כל שכודרות ועגולות ראשה אחד כד וראשה אחד חד טהורה ב'ראשיהן חדין וב'ראשיהן כדין טמאה כו'זו היא ביצת ברז אחר ביצת כשמימותו ולר'חסתאי דאמר סמי מכאן עוברין והתניא כסימני בע'כך סימני עוברי דגים לאו תירוצי מתרצת לה כך סימני קרבי דגים עכ"ה, והרמב"ם בהמ"ת פ"ג לא הזכיר שם סימנים בקרבי דגים וכתב הרב המגיד שם שהוא פוסק כר' זירא והליכה דר' זירא לא מתנאי בגמרא סימנים כלל בקרבי דגים ע"ש והביאו הב"י, ובזה תרא' דברי המחבר לפני זה ותפילו אומר מדג פלוני הם ואנו מכירין שהוא טהור אינו נאמן כו' קשה הא בס"ח כתב המחבר בעוברי דגים שהם ביציהם אם אומר מדג פלוני הם ואנו מכירין שהוא טהור מהני מפילו באינו מומחה, אלא נאמת דעל סימני עוברה לחוד לא סמכינן כמ"ש המחבר לקמן ומכתב שם נעמיס, ואם אמר מדג פלוני הם ואנו מכירין שהוא טהור אם סימני עוברה לא ניכר בהם נמי לא מהני כמ"ש המחבר משום דשאת הוא לוקחים מאחר ולא מולחם עצמו אלא שסבור מדג טהור הם וסומך על בקיאותו וטועה הוא, מ"מ מתרוייהו סמכינן אם סימני עוברה ניכר והוא אומר מדג פלוני טהור הוא סמכינן ומותר לקומן מתנו משום דאיכא תיתי למעלותא, והני קרבי דגים כיון דליתי להו סימני' והוא דעת הרמב"ם לא סמכינן כלל בשאינו מומחה אף אם אומר מדג פלוני טהור הוא ואנו מכירין שאותו דג טהור הוא דשמא לוקחים מאחר ולא מלחם עצמו אלא שסבור מדג פלוני טהור הוא וסומך על בקיאותו וטועה הוא אבל בעוברי דגים יש בהן סימנים שנכרין בהם אם טהורים הם אך דאין אנו סומכין על המומחים לבד מ"מ מתרוייהו סמכינן אם סימני עוברה ניכר בהם ואומר מדג פלוני טהור הוא ואנו מכירין שהוא טהור וק"ל, (כד) אינו סי' מובהק כו' אע"ג דלוקחי רביעא הא בשאינו מומחה אם אינו נימוחו סימנים דתוריתא הוא ומותר לקנות מאינו מומחה מ"מ הרי"ף כתב סתם מימרת קרבי דגים מנקחים אלא מן המומחה ולא לוקחו בשאינו מומחה וכתב הר"ן ערלה מדבריו דאפילו כשלא נימוחו אין נקחים אלא מן מומחה' לפי שסתם לו על דפ"ח דאסיק ר' זירא הא על הך ברייתא דכסימני ביצים כו' דסימני' לאו דאוריתא

ובריתא כי קתני שני רמשיכן חדין שני רמשיכן כדין ודלמי עמאי רמשה מ' כד ורמשה מ' חד מסכחת לה עהורה ומסכחת לה עמאה מי אמר לך של עוף פלוני עהור הוא כומך עליה ואי לא לא תכמוך עליו דאיכא דעורבא דקאי ניומה ולפנס האי פירוקא לא צריכי לאוקמי בשמיעתו אלא אפילו לא כימוחו ברמשה מ' חד ורמשה מ' כד מסכחת לה עמאה ומסכחת לה עהורה אין נקחיס אלא מן המומחה ואוקמאה דרבינא דהכא פלוג אחר' וירא דהתם ואע"ג דרבינא בחדא הוא סומך אסוגיא דהתם לאמרה בדוכתיה ועו' דמוכחין לה התם מה' עריפות דר' אשי עכ"ל , וכן דעת הרמב"ם בפ"ג מהמ"א , וכן דעת הרש"בא בת"ה וכותייהו נקטינן להלכה דלא כהעור שהוא יחידאה גבייהו ע"ש בב"י , (כג) מומחה ובקי כו' דלר' וירא אמאי' לאו דאוריתא ולא סמכינן אסימני , וא"כ אף בשלימי' צריכין מומחה , ובנימוחו לא מהני אפי' מומחה , והטע' משום דאף שמומחי' הוא מ"מ כשנימוחו ואין שלימי' הם למיזום מבעי דילמא טעה וק"ל . (כד) שמגב עהור הן כו' ואמירה הוא לאו דוקא אלא כל סימני עהרה ניכר בהם והוא מומחה לוקחין ממנו בהתר אפילו אינו אומר כלום דאמירתו לא מעלה ולא מוריד , (כה) או שאומר מדג פלוני הם כו' ובזה אפילו עכו"ם אם אומר מדג פלוני עהור הוא ואנו מכירין שהוא עהור וסימני עהרה ניכר בהם מותר לקנותן ממנו וכדלקמן ר"מ פ"ז גבי ביליס , מעשה דדלמי לא משכר דמירתא וירא שמא יתבדה דבקל גוכל להביא אותו דג לדמות לזה וק"ל , (כו) אלא א"כ אומר אני מלחתיס כו' וזה אפילו הם נימוחו ואפילו אינו מומחה נאמן , אבל עכו"ם ודאי אינו נאמן אי אומר אני מלחתיס והולאתיס מדג עהור דודאי אין עדות לעכו"ם וכן דעת הר"ן , ומסקנת הרשב"א בת"ה דף ס"ד וס"ה כהרא"ש דכין בעכו"ם וכין בישראל חשוד לא מהני אי מלחתיס כלל וכן דעת הרמב"ן , כך שאלה הש"ך לדינא ומשיג על רמ"א שכתב או עכו"ם אם אומר אי מלחתיס מהני , ע"ש , וראיתי בספר אורח מישור על דרכי משה שרולה לתרץ דהא דאמי מלחתיס לא מהני להר"ן דאיל לטיעתו דאמר של דג פלוני הם כו' עדיף מאי מלחתיס כמבואר כל זה בב"י ד"ה והא דאין נקחין כו' אבל רביע ס"ל כהטו"ר וסייעתו דס"ל אי מלחתיס עדיף מאומר של דג פלוני כו' או אפשר דשויס כו' עכ"ל ונראה דטעות גדול ביזו דהא דמשמע מהטו"ר דאי מלחתיס עדיף מאומר של דג פלוני כו' היינו בישראל וכדאיתא להדיא בטו"ר בישראל לחעיי' שם , ובישראל איכא סברא לאיתר עדיף אי מלחתיס והולאתיס מדג עהור , מאומר של דג פלוני הם דבוה י"ל שהוא לא אולאם עצמו ולקחם מאחר וסובר שמדג פלוני הם וטעה , אבל בעכו"ם אין חסיק אדעתיה דבר כם לאיתר בדידיה עדיף אומר אי מלחתיס מאומר של דג פלוני הם ואי מכירן שהוא עהור וסימני עהרה ניכר בהם , דאי אומר של דג פלוני הם כו' איכא סברא דאיתרתא וירא שמא אתבדה אבל באומר אי מלחתיס מאי עדות איכא לעכו"ם וק"ל , וגם שאר דברים בכאן מגומגמים מאד ע"ש , ודברי ש"ך נכונים דבעכו"ם לא מהני אי מלחתיס , ודוק , (כז) דשמא טעה בדג עצמו כו' ואפילו להסתפק בזה ולומר דשמא טעה דודאי מסקר , כ"ש שאין להעלות על הדעת לומר שמוחזק בכשרות יהא נאמן בזה , וא"כ הרשב"א והרש"ל בפ"ע אם אמר רמשיהם בדיש אם חליס אפילו אומר אדם שהוחזק בכשרות שהוליא אותן מדג פלוני ואומר שאלו דגים ואלו קרביהן אינו נאמן אחר שהוחזק בכשרות דגים כו' דבקרבי דגים כו' דבקרבי דגים שמי איכא סמנים דהיינו בשלפוחית שקורי' הטרה , וזה פשוט ומבואר בש"ס ופוסקים , (כח) וי"א שהדין הוא כן בקרבי דגים כו' ונראה דמי הרמ"ן ורשב"א בלא"ז ברמשה מ' כד ורמשה מ' חד וכל הקרביים אלון בה ומיכרין על ידה וכן הלכה , וזהו דעת כל הפוסקים הרי"ף והרשב"א והר"ן והרא"ש ושאר פוסקים וכן כוגיא מברעתא דבריהם דלא בהרמב"ם , וא"מ לדיעה זו אם לא נימוחו הקרביים וסימני עהרה ניכר בהם אפילו אומר עכו"ם מדג פלוני הם ועהור הוא ואנו מכירין שהוא עהור כמו בעובדי דגי' , ועו' ג"מ דאף בקרביים אם ב' ראשיהן כדי' או חדין ודאי עמאי' הם , (כט) אחדומי' , כתב הב"י ושמעתי שאע"פ שמאלא דג עמא שביניו אדומי' כשמולחי' אותם מוחרי' לשמרות דמ"א לעמא שיהא אדום אחר מליחה בשום פנים בעול' עכ"ל ע"ש , (ל) מותר בתחילה כו' ואמרי' דג עיול ודג נפק ול"ל למיס שהבהמה שותה שנתבאר לעיל ר"ס פ"א דאסור דשאי התם דלחלוחית הגוף מתערב בהם וכמ"ש התוספת והרא"ש ע"ש במסכת בכורות דף ז' , (לא) שאין דרך דגים להשרין אלא מיום , דברי המחבר תמוהין בשלמא דרך בית הריעי או בית הבליעה ודאי לכ"ע שרי דודאי בלע מאריון מ' הביאו לסם בבית הרחם אבאי לתשבוחי , ואפשר לישב דהכי קאמר ואפילו לא דאמינו שבלעו ונמצא בתוכו דג עהור ואין יהוא היכן היה אי בבית הרחם או בבית הבליעה או בית הריעי מותר בתחילה שודאי בלעו ממקום אחר ולא השריאו שאין דרך דגים להשרין אלא מיום , וזה דעת רב אשי בש"ס דבכורות דף ז' ע"ש , וכן הלכה ומיהו אם נמצאת דרך בית הרחם לכ"ע אסור דהא חזינן דהוי ממיעוט דגי' עמאי' שהשרין שלא בימיו דהיינו דג עהור ,

אבל הש"ך כתב שאפילו נמצאת דרך בית הרחם מותר , וליתא דאי בלעו אי בבית הרחם ושמעתתא כולה לא מיירי אלא בשאין ידוע היכן היה ובכה"ג הוא דאמרי' דדוב דגים בחיין חשרינן א"כ מסתמא בלעו ולהכי אחר מותר אבל אם ידוע בבית הרחם אבל אם אינו מדוקדק דאמרי' אריא דג עהור אפילו דג עמא שיצא מ' יומי דג עהור מותר אשר שמחשב שמבשל מותר כמבואר בתו' והרא"ש וכמ"ש המחבר בעצמו מיד אחר זה , (לב) כיון שהוא שלם ולא נתעכל , כתב הרא"ש חיתה דבמסב' אהלות תנן גבי כלב שאכל בשר המת ומת כמה תשהא במיעיו ג' יומים מע"ל ובשופות ודגים כדי שחפול לאור ותשרוף אלמא חשיבא כמעוכל וה"נ חיתחרי ויש לחלק בין איסור לעומאה , וה"ר משה ז"ל היה מחלק בין אכל ולעוסו בשיניו ובין היכא שבלעו שלם כי הך מתני' דבהכי לא חשיב מעוכל ע"כ , ולשון הטו"ר ועהור שבלעו דג עמא אסור דלא חשיב מעוכל כיון שהוא שלם ע"כ , וכתב הש"ך ז"ל וכ"ל דהכי פירוש דאם לא היה שלם אחר שבלעו אחרי' דודאי עיכול הוא שהרי בלעו שלם אבל כיון שהוא שלם גם עתה אחר שבלעו לא חשיב כמעוכל והייגו שכתב דלא חשיב כמעוכל כיון שהוא שלם ולא כתב שבלעו שלם והייגו דכתב בא"ח סי' תס"ז גבי חגה שנמצאת בחרגולת בפסח דיש מתירין דחשיבי כמעוכלת כדאמרינן לענין עומאה וא"א הרא"ש ז"ל הסכים שאין ללמוד איסור מעומאה עכ"ל , ע"ש , וכן פירש רמ"א בד"מ דברי הטו"ר וכן יש לטון דברי המחבר כאן , וכתב ע"ד הש"ך אבל הב"י אחר שהביא דברי ה"ר משה הנ"ל כתב וז"ל וזהו שכתב רבינו דלא חשיבו מעוכל כיון שהוא שלם עכ"ל נראה שהבין דר"ל לאפוקי לגמרי דודאי בין לאיתרא הראשון ובין לאיתרא שני של הרא"ש אינו כי עכשיו דלעמא בשיני חשוב כמעוכל אלא דמעיקרא אז ס"ד להרא"ש דגבי עומאה לא מיירי כשבלעו שלם ולא לעמא לכך כתב דאין ללמוד איסור מעומאה והייגו מ"ש הטו"ר בא"ח אבל ה"ר משה פי' דגבי עומאה מיירי כשלעמא דבהא"ג פשיטא דחשיב כמעוכל ודו"ק ומ"מ הראשון נראה עיקר עכ"ל ,

ובתב הפר"ח ולענין דינא דברי הר"מ נכונים וברורים וכל זמן שמאלא הענין שלם במעיי' כמו שבלעו כי הכא גבי דג וכן גבי חגה לכ"ע אסור אף אם שהם כדי עיכול שהרי הוא שלם שבלעו וכן עיקר ולא כיש מתירי' שהביא הטו"ר בא"ח סי' תס"ז גבי חגה ע"ש , אבל אם אכלו בלעיסה כגון שופות שאכלו מורסין לענין חמץ בפסח או שאכלו חלב וכיוצא אם שהה כדי עיכול דהיינו מע"ל (דבש' י"ח גבי כלב שאכל בשר המת ומת תכן כמה תשהא במיעיו ג' יומים מע"ל בדגי' ושופות כדי שחפול לאור ותשרף דברי ר"ש ר"י בן בתירא לאור בשופות ובדגי' מע"ל וכתב הר"ש שם בפי' המשנה ותוספת פ"ק דבכורות לחם שיעיא ותוס' פב"ה דף ל"ו שהלבה כר"י בן בתירא וכן פסק הרשב"ם והרמ"ם שם בפי' המשנה ובתחור פ"ק מהלכות עומאת מת) אין לו דין חמץ וחלב לאיסור דשביון עברא בעלמא ואם הקיאן דרך בית הרעי אע"פ שהוא בטוף מע"ל אם הוא דבר רך כמו בשר וחלב דגי' וכיוצא שרי מש' דזה הוכחה שנתעכל בתרה ואם שהוא שלם אבל אם הוא דבר קשה כגון חגי' וכיוצא אף שהקיאן לא מחבבי מעולי' דומיא דעלמות של חיוטקת שעמאי' ומיהו מסתברא אם אכלו שלם ונמצא בחי' שהתעכל לכ"ע בתוך מע"ל מתחב עברא בעלמא וזה מוסכ' ע"כ , ע"ש בתריקות , ומה שהגו"ר רולה להשיג על הד"מ עיי' בפ"רק ואורח מישור מה שהשיגו עליו ומניה לדבר ק' בוחנו ודבריה נכונו' להמעיי' שם ,

מובהק לסמוך עליו בלבד אלא אם יש להם סימן טהרה והמוכ'הוא (כג) ממומחה ובקי ואומר (כד) שמדג טהור הם סומכין על דבריו ואם אינו ממומחה אין סומכין על דבריו דשמא טועה הוא אא"כ שהוחזק בכשרות מאד שבודאי דקדק הרבה כשלוקחן (כה) או שאומר מדג פלוני הם ואנו מכירין שהוא טהור או שאומר אני הוצאתים מדג טהור ומלחתי' או שאומר אלו דגים ואלו קרביהן ואם נימוחו שאין יכולין להכיר בהם סימן טהרה אפילו מומחה אינו נאמן סתם , (כו) אלא אם כן אומר אני הוצאתי' ומלחתים מדג טהור אבל אם אין להם סימן טהרה אלא ששני ראשיהם כדין או חדין אפילו אמר אני מלחתים אין סומכין על דבריו אא"כ הוא נאמן ומוחז' בכשרות כי שניהם כדין או חדין סימני טומאה הם ולכך צריכין לחוש עליו מאד שאינו משקר , (כז) דשמא טעה בדג עצמו או נתחלפו לו וכה"ג , (כח) וי"א שהדין הוא כן גם בקרבי דגים שבשניהם כדין או חדין ודאי טמאים ועכשיו פשט המנהג בברכי הים לקנות ביצי דגים בסתם בין שלימים בין נימוחים ואפילו מן הגוי ובלבד שיהיו אדומים אבל השחורים אין אוכלין אותם בכל שכן חקרו ומצאו קדמונינו שאין אחד' מן הטמאים שאיבריו , (כט) אדומים וכל הספיקות והסימנים שנאמרו בגמרא לא נאמרו אלא בשחורים משום דאיכא מינייהו טמאים ואיכא מינייהו טהורים ,

ט דג טהור שנמצא במעי דג טמא בין שיצא לחוץ בין שנמצ' בתוכו בין במעיו בין בדרך בית הרעי בין בדרך בית הבליעה ואפילו לא ראינוהו שבלעו , (ל) מותר באכילה שוודאי בולעו ממקום אחר ולא השריצו , (לא) שאין דרך דגים להשריץ אלא מינו , ודג טמא שנמצא במעי טהור אסור ולא חשבינן ליה כמעוכל וליהי כפירשא בעלמא , (לב) כיון שהוא שלם ולא נתעכל ודוקא שנמצא בתוכו אבל יצא לחוץ יש מתירין אותו משום דחשבינן ליה כמעוכל הואיל ויצא ממנו דרך בית הריעי הוי כמו פירשא בעלמא ,

פך דין שרצים הנמצאים במים בפירות בקמח ובגבינה ובו י"ז סעיפים :

א לא אסרה תורה שרצי המים ודגים שאין להם סנפיר וקשקשת אלא במים ובנחלים וה"ה כל מים הגובעים וכל הדומים להם שהן

שהן וזוחלין (א) ומושכין ואפילו אינם נובעים בגון חריצים ונעיצין אסורים אבל שרצים הגדלים במים שבכלים וכל הדומים להם בגון אלו שבבורות שיחין ומערות שאינם נובעין והם עצורים בכלים מותרים אף על גב שאין להם סנפיר וקשקשת דכתיב את זה תאכלו מכל אשר במים כל אשר לו סנפיר וקשקשת במים בימים ובנחלים אותם תאכלו ודרשינן בימים ובנחלים הוא דאית ליה סנפיר וקשקשת אכול דלית ליה תיכול הא בכלים אע"פ דלית ליה אכול שאין לדקדק הא בכלים אע"פ שיש לו סנפיר וקשקשת לא תיכול שאין דרך לגדל בכלים מינים שיש להם סנפיר וקשקשת אלא שרצים וא"כ מיעוט דימים ונחלים למה לי אלא להתיר קאתי להתיר שרצים הגדילים בכלים ולומר אעפ"י שאין להם סנפיר וקשקשת אכול ומדכתבה רחמנא תרי פעמים במים במים בשני יתירא הוא ורשינן ליה רבוי ומיעוט ורבוי ושדינן בימים ובנחלים בנתים דאם לא כן למאי אתא במים השני וכאלו נאמר את זה תאכלו מכל אשר במים כל אשר לו סנפיר וקשקשת בימים ובנחלים במים אותם תאכלו וא"כ הוי ליה כמים הראשון רבוי בימים ובנחלים מיעוט בימים ובנחלים אין מידי אחרינא לא ובמים השני חזר לרבות שאר דברים אפילו שאינ' בימים ובנחלי' לאיסורא ואהני ריבוי לרבות אפילו חריצין ונעיצין לאיסורא לשאין להם סנפיר כו' דאי לשיש להם אינם גדילים שם ואף על פי שאינם נובעין דומין לכלים מ"מ דומין הם גם כן לימים ונחלים בחד צד שהם מושכין חוזלין כמותן ואהני מיעוט למעט כלים ובורות שיחין ומערות להתירא שאין דומין לימים ונחלים כלל שהרי המים שבהן אינם נובעין וגם אינם מושכין וזוחלין אלא המים עצורין בהם ,

ב ויש אומרים דהאי במים במים אינו אלא כלל ופרט וכלל עם בימים ובנחלים דשרית ביניהו ולא ריבוי ומיעוט וריבוי ונ"מ דאם הוא כלל ופרט וכלל לא מרבינן אלא מאי דדמי ליה לפרט בשני צדדין שכן היא המדה בתורה מסיני דכלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כענין הפרט מה הפרט מפורש נובעין ומושכין אף כל נובעין ומושכין דהיינו חריצין ונעיצין הנובעין אבל חריצין ונעיצין שאינם נובעין אף על פי שמושכין : (ב) מותרין וכ"ש כלים ובורות ושיחין ומערות שאינם דומים כלל לימים ונחלים שמותרים לפיכך שוחה אדם ושותה מבורות : (ג) שיחין ומערות לכולי עלמא מהם בכל מקום : (ד) (ה) ואינו חושש לשרצים שבהם שמא יבאו לתוך פיו ויבלע מהם שהרי מותרים הם בר"א דוקא כשלא פירשו חוץ לבור או חוץ לכלי אבל אם פירשו ממקום רבינן : (ו) כגון לאחורי הבור או על שפת הכלי מבחוץ אע"פ שחזרו אסורין משום דהוי ליה שרץ השורץ על הארץ וכתיב וכל שרץ השורץ על הארץ שקץ הוא לא יאכל אבל אם לא פירשו אלא * (ז) על דופן הכלי מבפנים לא חשיב פירשו דהיינו רבותייהו שכן דרך השרצים לצאת מן המים לדופן הבור או הכלי מבפנים ולחזור למים וכבר התירתן התורה דאל"כ אין לך שרץ המים אפילו בבורות כול' שיהא מותר , (ח) שכולן דרכן כך ,

ג יבחושין או יתושין הגדלים בשכר וביין ובחומץ הרי הם כמו שרצים הגדלים במים שבכלים ומותרים כל זמן שלא פירשו ואם פירשו לחוץ אסורים מיהו אם עירה היין או השכר והחומץ , (ט) מכלי לכלי אחר לא נאסרו דכיון שלא פירשו שם לכלי שני אלא עם המשקה היינו רביתייהו וכלי שני יש לו כל דין כלי ראשון לענין אם פירשו לדופני של כלי שני בפנים מותרים כל זמן שלא פירשו לחוץ ודוקא מכלי לכלי אמרינן הכי רביתייהו דמעיקרא כלי והשתא כלי , (י) אבל השואב מים מן הבור לכלי ופירשו לדופני הכלי אפילו בפנים אסורין שאין רביתייהו בכלי אלא בבור , (יא) מיהו מסתמא לא חיישינן שמא פירשו לחוץ אא"כ יש הוכחה ברבר שפירשו לחוץ ואם פירשו מן הכלי , (יב) (יג) או מן הבור לאויר וקולטו בידו קודם שהגיע לארץ מספקא לן אי הוה כמו שורץ על הארץ או לא וספיקא דאורייתא לחומרא ואסור , מים או משקין שדרך ליגדל בתוכן תולעים או יבחושין או יתושין ששיגנם ופירשו מהם התולעת ואחר כך חזרו לתוכה אסורים הואיל ופירשו ממקום רביתן ונאסרו אף על פי שחזרו נשארו באיסורן שהיו שפירשו שאינם חוזרין להתירן לפיכך לא יסננו בלילה בקסמין וקשין שמא יפרשו התולעים על גבי הקשין והזו להו כשרצו על הארץ הואיל ופירשו ממקום רביתן ואחר כך יחזרו לתוך הכלי ויבא לשתותן ואע"פ שחזרו הרי כבר פירשו ונאסרו אבל לסננן דרך בגד וכברה דק מותר שהרי מה שפירש משליך לחוץ ואי אפשר להם לחזור וליפול למשקה ,

ד תולעים הגדלים בפירות התלושין מותרין שלא אסרה תורה אלא שרץ השורץ על הארץ בר"א שלא פירשו מן הפרי אבל פירשו

פד (א) ומושכין כלומר שהמי' שבהם יש להם מוצא ובא מצא"כ בבורות כו' , (ב) מותרין ומהרש"ל פמ"ע סימן קכ"ג פסק כדעה ראשונה דאסירין וכן משמע דעת הא"ה שם דין ל ע"ש , (ג) שיחין ומערות וה"ה לבריכות גדולות של מים מבוגסים דכיון שאין להם מוצא ובא מותרין (ד) ומיהו חוטם לסרלים שבהן שמא יבא לתוך פיו כו' משמע דאפילו חוטם בל שקלו אין בהם וכ"כ הרמ"ה גם' המוך מעוה קס"ג בפירוש ואף על גב דלעיל כו' י"ג כתב הרב רמ"א דאפילו דגים טהורי' אסור לאוכלן חיים חוטם בל תשקצו ש"ה כיון דאין כוונתו אלא לשתות המים וגם אינם מינם בעין ש"ך , (ה) ומיהו חוטם כו' בא"ה כתב ודוקא שאין מאיסין עליו אבל מאיסין עליו אז שיש חטם כגנה כתב הרמב"ם סוף הלכות רוצח דאסור חוטם בל תשקצו וכ"כ רש"ל , וכתב הפר"ח ומ"מ אם בהו תולעים דלי ידע להו לאינשי דאיכא בודאי פירשו מינייהו חוטם מאיסותא אלא דעל הכהם שאינם יודעים מי מיכא אז לא לא קפדי ולא ממאכי בהו גם בזה מותר לשתות וכדמוכח בהדיא בס"פ א"ע דא"ל רבינא לאמיה הבלע לי ואנא איכול ופירש"י תולעים שבתוך הדגים הגיחם שם בתופן שלא מראה ואקון בם הרי לך בהדיא שאף על פי שהיה קן בתולעים של דגים והיה יודע שהיו בתוך הדגים אלא שלא היה קן אלא בראיית התולעים בל שלא היה רואה אותם היה אוכלם ול"ד נמי דכותיה ומהכא שמעי' דלא אוליק בעצין מאיסותא בתר רוצה דעלמא אלא בתר כל חד וחד דהא מסתמא רוצה דאינשי לא אכלי תולעים דדגים אם יודעים שישנו שם מתמת מאיסותא ורבינא לא היה חושש לזה והיה אוכל כמו שלא נמצאם בהן בבה"ג והכי מוכח מהא דאמרינן בס"פ בהמה המקבה השותה את הבהמה ומלא בא שליא נפל היה האכלנו ואמרינן נמי בפ' א"מ בעבו"ם גבי קיבת עולה שכהן שדעתו יפה טורפה מי' דרוצה דעלמא אין דעתן יפה ואעפ"כ שרי למי שדעתו יפה אבל הני דכ"ע מאיסי להו אסור חוטם בל תשקצו אף למי שאין מאיס בהו בהכתב הרמב"ם בסוף ה'רוצח והביאם המחבר לקמן בסי' קי"ו ס"י , ומיהו כל זה אינו אלא מדרבנן דמאי דאסמכינן ליה אקרא דבל תשקצו לאו דקרא מיירי בהכי אלא אסמכתא בעלמא הוא ואתא דעבר עליהו אכין אותו אכות מרדות כאמר איסורי דרבנן כדלקמן בסי' קי"ו ע"ש עכ"ל , (ו) כגון לאחורי הבור או על שפת הכלי אין הלשון מדוקדק באף אם עלו ופירשו לשפת הבור אסורים דומיא דשפת הכלי חוטם דלא הוי ריבוייהו אלא לפרוש בתוך החור שמתגדלים בו אבל כל שיוצא מן החור לחוץ אסור דומיא דגרעינן דתמרה דלקמן ולשון הרשב"א בח"ה לאחורי הכלי או על שפת הבור וגם לשון זה אינו מדוקדק דאף בשפת הכלי נמי הוי כאחורי הכלי (ז) על דופן הכלי בפנים וה"ה לדופן הבור מבפנים כתבואר בס"ם בס' פרק מ"ע , (ח) שכולן דרכן כך וא"כ אף בשרצים שבמים ליתסרו דלימות דילמא פירשו לחופני דמצא והדר חזרו אלא ודאי דהיינו ריבוייהו וכן מבואר בגמרא דהיקשה וליחוש דילמא פרים לדופני דמצא ומשני היינו ריבוייהו וכל זה הובא בב"י :

ובתב הפר"ח וז"ל ודע דאמרינן דכל פירש לדופני הבור או הכלי דשרי חוטם דהיינו רביתייהו לאו למימרא שאותר ליקח החולעת בידו ולאוכלו ואף שאותה עליו ואוכלו אסור וכן תולעים שבמים שבכלים ושבבורות לחודייהו לא תשתרי אף שאותה לאוכלם אלא דוקא במים וכן מדוקדק לשון הרמב"ם בפ"ב סכתב פירש לדופני החביות אחזר ונפל לתוך המים אותר ע"כ ונעמא אחר ונפל הא לאו הכי לא ואמר עכ"ל אבל לי נראה דהא דלא שרי הרמב"ם אלא כשחזרו ונפלו לתוך המים היינו אם בא לאוכלם כך חיים אחירי חוטם בל תשקצו דאפילו דגים טהורים אסירי לאוכלן חיים חוטם בל תשקצו והו מוכרח מכל הפוסקים ולכן כתב פירש לדופני החביות וחזרו ונפלו לתוך המים אותר אמרינן לאוכלן כך חיים והייט מנעמא שכתב הש"ך חדא דאין כוונתו אלא לשתות המים ואחא דאינ' בעון ואם לא חזרו אלא שהם עודן על בור או על דופני הכלי לא שייך הכי טעמי ולכך אסור לאוכלן כך חיים חוטם בל תשקצו אבל כשהן מתים אמה יהיה אסירי לאוכלן אף אם לא חזרו ונפלו לתוך המים הא לאו שרצים ניהו דהיינו רביתייהו ולאפוקי מדעת הפר"ח דלא אסיק אדעתיה כך ולא דק בזה וק"ל יי (ע) מכלי לכלי ט' ולא דמי לפירש אפרי לפרי בס"ד דהתם לא היינו רביתייהו אבל הכא הואיל והוא תמיד עם המשקה היינו רביתייהו ב' וכתב בבדק הבית בשם רבינו ירוחם מותן שיש בו תולעים אם פירשו לאויר נקרא פירשו אבל מן החותן לתבשיל לא הוי פירשו ומתרים עכ"ל (י) אבל השואב מים מן הבור לכלי ופירשו לדופני הכלי כו' משמע מהמחבר דוקא כשידעינן בודאי שפירשו אסורים ולכן לא כתב ג"כ דאסור לשאוב לכתחלה בכלי לשתות מהם וזה ליתא דדוקא על שפת הכלי הוא דלא שייכי לפרוש ובזה כתב המחבר שפיר מיד אחר זה מיהו מסתמא לא חיישינן שמא פירשו לחוץ אלא א"כ יש הוכחה בדבר שפירשו לחוץ אבל בדופני הכלי מבפנים שייכי דפירשו כמ"ש המחבר לעיל בסעיף ב' שדרכן כך וא"כ אף דלא ידעינן בודאי שפירשו אסורים משום דחיישינן שמא פירשו וכמ"ש המחבר בסעיף ב' דאל"כ אין לך שרץ המים אפי' בבורות כולם שהם אותר שכולן דרכן כך ור"ל שכיון שדרכן בכך ליחוש דילמא פירשו לדופני דמצא ולהי ודאי היינו רביתייהו ניון שמתחילתן בבור וכתא בבור כמ"ש לעיל אבל השואב מים מן הבור לכלי לאו היינו רביתייהו כיון שמתחילתן בבור הוי וכן מבואר בדברי הרא"ש שם דאם שאב מן הבור אף דלא ידעינן בודאי שפירשו אסורין משום דחיישינן שמא פירשו וכן משמע להדיא בא"ה שם ומיהו יש לייסב קלא דברי דמ"ש ופירשו היינו כלומר ומסתמא פירשו וכן חיוך נמי הש"ך ועי' בסי' ק"י , (יא) מיהו מסתמא לא חיישינן שמא פירשו לחוץ כו' וכ"ד לחסכן בסעיף זה דסביתי דפירשו אל הקסמים וקשים , (יב) מן הבור לאויר כו' לא מיירי באויר שבתוך הבור דכיון דאפילו פירשו לדופני הבור שרי אלא מיירי באויר אחוץ לבור או לאויר סעל שפת הבור וק"ל , (יג) או מן הבור לאויר וקולטו בידו כו' מיט מדוקדק דמאי מרוצה קולטו בידו באויר דאפילו קולטו ביחו מן המים אסור כמ"ש הכלבו סי' ק"ח

דף קי"ב ע"ב וז"ל דה"ה ליקח מן המיס ביל אסור והבי הו"ל להמחבר למוכתב מו מן הבור לחוור וקולטו בפיו כו' . (יד) ויש מוכרין אפי' מן תוך הפרי כו' כתב הש"ך וז"ל וכתב"ח בכלל מ"ו ד"ה כתב וז"ל וכתב המ"מ בפ"ב מה"מ"מ בשם הסלבות והוא הרי"ף ור"ח בדברי הרא"ש דבאבר פירש מתה מותרת ובכן הסכים הרש"בא וכתב האו"ה דהכי מקרוין עכ"ל , וגם בכלל מ"ז ד"ב כתב וכבר נתבאר דהרמ"בם אוסר אף אם פירשו מתה אך דלא קי"ל הכי עכ"ל ובעות מהקר לפניו דאדרבה המ"מ כתב שם בשם ההלכות ור"ח והרשב"א כדברי הרמב"ם וכן הוא בהרי"ף פירש מתה מהו עכ"ל וכ"כ בב"י וד"מ , ומ"מ ל"ע לדינא דאף שבבלבו שם כתב ג"כ בשם ר"א כרמ"בם מ"מ דעת הס"ה והרדבי וכמ"ג לאוסר קל"ב דף מ"ד ע"ב והב"מ והב"מק סי' ר"ב והעריס ושאר פוסקים כדעת הרא"ש וגם רבינו ירוח' כתב בגדולי הדורי' הסכימו לדעת הרא"ש וכ"פ האו"ה והרש"ל פא"ע סי' ק"ב וכ"כ דעת המחבר בכן עיקר ולכן הביא מתחילה סברות הרא"ש בסתם ואח"כ סברת הרמ"בם בשם ה"א וכן לקמן סעיף ח' וס"ע בתח בסברת הרא"ש וכתו שיחבאר שם , ומע"ב דבספרו ב"י לא הביא אלא דברי הרא"ש וכתב אח"כ אבל הרמ"בם כו' וכתב הרב המגיד שכך הגירסא אלא מ"מ מ"ש על זה בבדק הבית אלו נראה עיקר שדעתו בסברת הרא"ש וסברת הרא"ש עיקר עכ"ל הש"ך , (טו) ויש אוסרין אם חזרו נקוב לחוץ כו' שמא זה דרכן לצאת ולחזור כו' והפר"ח כתב דל"ד כלל למיס שבכלי למיס בפ"ק ע' דאף בפירשה מקלתה לחוור אסורה מספק ע"כ וזה ג"כ מכן אבל הב"ח לעע' ה"א כתב וז"ל דלא דמי לשרצי' שבכלי דאיתי בהו ס"ם ספק דלמא לא פירש כלל ואח"ל פירש שמא לא פירש לחוץ אלא לפני אבל בפרי ליכא אלא חדא ספיקא דילמא לא פרש ואי פרש קלא ודאי אסור ולכא אלא חדא ספיקא מיהו הרש"בא טעמיה משום דקיש לן דכל שיולא תחורו של פרי שב אין חוור לחוץ ולא משו' דילף לה משרצי' שבכלי כדכתב ב"י דשאני התם דליכא ס"ם כדפריכת ולענין הלכה נקטינן לאיסור עכ"ל א"כ לפי דבריו אין דפסקין כהני י"א לחומרא אם חוזרו נקוב לחוץ דאסורין אם נמצא תולעי' בדופני הכלי יהא כמי אסורין דילמא פירשו לחוץ דבהכי ליכא אלא חד ספיקא ודומיא הוא לפרי שחוזרו נקוב לחוץ ודלא כהרמ"א והמחבר שהתירו בזה , מיהו היולהה הוא בגייהו בטעמיה נגד דמ"א והמחבר וכל הפוסקי' אלא הטע' כמו שכתב המחבר וכמו שכתבתי בשם הפר"ח , וגם מבואר עוד שאר טעמי' בדברי אחרוני' מה שלא יוצא לנו חומרא הזאת , וכן קי"ל להלכה כפסק המחבר דהני תרתי' בחפצי סבור מותרי' וקל להבין , (טז) תולעי' הנמצאי' בקמח , לשון הרא"ש שקורין מילוו"ן והיינו דוקא במילוו"ן שהם קטני' ואי אפשר לנפות הקמח בנפה וכברה כדי שיסורו התולעי' לאצלה אבל ואם אם נמצא בקמח לו בשאר דברים תולעי' גדולים בענין שאפשר לברר' בנפה וכברה אז אסור דברים ודאי הכל מותר , ע"ך , (יז) ושרצ על הארץ , וכתב הש"ך לזו דוקא דה"ה אם הקמח מונח בכלי דאסור וחיישינ שמא פירשו לדופני הכלי מבפני' כדלעיל בא"ח דד דוקא בדבר של מסקה הוא דאמרינ בסעיף א' שמותרי' כשפירשו בדופני הכלי מבפני' שמתרבה מכל אבר במים משא"כ בדבר שאינו של מסקה ע"כ אבל הפר"ח כתב קמח שמונח בכד והתליע לשם אי אינכא הפכד מרובה ע"ד לעשות ממנו פת משום דהיינו רביתיהו לפרוס בתוך הכד ולא חיישינ שמא פירוס על שפת הכד כי היכי דלא חיישינ בחקקין שבבורות ע"כ ע"ש , (יח) שמא יאסף ממנו כו' פירוס בגון קמח שעשה ממנו פת ואתכרמ לישראל וק מלא יתגנו בפת , ועוד דכיון שמלא וקמח אין דרכן להתליע לא בעי בדיקה ולפיכך חיישינ שמא יקנהו הישראל מן העכו"ם ולא ירמה התולעים , ע"ז ופר"ח והא דכתבו רמ"א והמחבר בס"ם כ"ז בספק עריפות ויש שמכשירין אוכן עריפות אע"ב דקי"ל לאוסרו מ"מ מותר למכור לעכו"ם דאיכא תרי ספיקות חדא שמא הלבה כמאן דמכשיר ואח"ל כמאן דאסור שמא לא יאכלו לישראל ואם כן ה"ב איכא תרי ספיקות שמא לא פי' ואח"ל פי' שמא לא יאכלו לישראל והאיך כתבו הכא ויש אוסרין אפי' למוכרו לעכו"ם ופסקו טוראיהו כבר הירץ הש"ך דלא אמרינ הכי אלא דוקא בספק דרוס' וכה"ג הואיל ויש בלא"ה כמה אדדי' לאחיר , ע"ש עוד תירוצי' אחרי' , והא דאסור למוכרו לעכו"ם היינו דוקא הכל ביחד אבל מותר למכור לעכו"ם מעט מעט בענין שלא יאכלו העכו"ם אח"כ לישראל וכמ"ש בא"ח ר"ס תס"ז גבי דגן שנטבע בהר ש"ך וט"ז , אבל הפר"ח הביא עליהם דאף במעט מלא יש לחוש אולי יתגנו בפת או בדברי' אחרי' שמותר ליקח מהן בגון בדגי' מלוחי' או בהרינ"ם או בכבשי' וכדלקמן סי' קי"ז וכהיב טובא וגם בקמח אין היתר למכור לעכו"ם מעט מעט ולא דמי להה"א דדגן שנטבע בהר דשאני התם דאיכא ספיק עונא חדא דשמא העכו"ם אינו לוקחו אלא לעצמו ואח"ל שמותרו שמא יאכלו לישראל ואח"ל לישראל שמא יאכלו קודם הפסח ועוד דשאני התם דהשתא מיהא אתירא קא אזן אבל הכא דל"ד כלל להתם מתן לימא לן דפרי , ע"ש בתריכות ומסיק שם דאין היתר למכור לעכו"ם אפילו מעט מעט אלא עיקר ההיתר כזה לעשותו פת ולפחות לשניים ואח"כ יתכרנו לעכו"ם ואין לחוש שמא יתכרנו לישראל ונכשל בעבירה דהמידנא דהגו אלא לקנות תחיכה פת מן העכו"ם כמ"ם הבב"ה לקמן סי' ק"ג , וכן הב"ה בבה"כ שם הביא על ש"ך מכיו ודעתו בספר"ח ע"ש , בתב האו"ה דמותר להאכילו לעבדו ולשפחתו אע"פי שמוז טחיו עליו , וכתב רש"ל רק שלא יסהנו אין תרוכה שלא יבא לידי הקלה וכדלעיל סי' כ"ז ע"ב הש"ך הביאו והע"ז הביא עליו בה וכתב דגם בזמן מועט יש לחוש לתקלה ואע"ב דבסי' פ"ז יתבאר דבזמן מועט לא חיישינ לאחקלה שאני התם דבעלי' בדילי מיניה מדבר זה ואין להם עסק בו ולא חיישינ לאכשול משא"כ שיעשה ממנו פת ושמא יתערב פת זה עם שאר פת כיון שאוא נאכל בהוך ביתו א"א ליזהר שלא יתערב עם פת אחר ע"כ , לכן כתב הפר"ח דאסתברא שיבא טרח הפת כי היכא דלא ליחלף בפת חדיה , מיהא ברחה דמיני קטניות כגון סי"רז וגרגי"פין או מיני פירות כגון פלומ"ין יבשי' ורחזי"ני אחר למכור לעכו"ם אפי' הכל ביחד ליכא לאיחס שמא יאכלו לישראל כיון דדרכן להתליע אסור לאוכלן עד שיבדוק הכל ב"ח ולא הבינו ז"ז ובן מהגין עכשיו לבדוק כל הני הי"רז וגרגי"פין ומיני פירות כגון פלו"מין יבשים ורחז"ני , אבל שמעתי אומרי' שאין בודקין כל הני בימות החורף , ולא ידעתי למה הדא דליכא לאיחס אסור למכור בימות החורף הי"רז וגרגי"פין ומיני פירות כגון פלומ"ין מהני דהתליע בימי הקיץ שהם דרכן להתליע , ושוד דבימות החורף נמי ליכא לאיחס שהתליע מלוים מלוחתא על כן לא אפיר עבדי , בתב הנ"ז וז"ל נשאלתי בקמח שהתליע ורוצה לעשות ממנו יין ערף הביינו שמוליאן זיעה ממנו ואותה זיעה נעשה יין ערף ובאן לא הוי רק טעם לחוד לא שם מתוק והשבתי דאין כאן משום מבטלין איסור כו' דהא לא נתבטל רק להומא זיעה מקמח ומ"ש לעיל בבי' זה בשם ה"ה אבן אסרתי מטעם אחר דהא חזינן דאפילו לעכו"ם אסור רק בגון מטעם שמא יאכלו לישראל ה"ל אם יה"ה לישראל שיש היתר ינוחו לאכול כשהוא בעין ע"כ אבל הפר"ח כתב דאין לגזור גזירות מדעתא והדבר פשוט להתיר ע"כ ע"ש (יט) ולא קרינ ביה השורץ על הארץ כיון שלא ריחש , וכ"פ מהרש"ל , מיהו נראה דכל זמן שהפרי לא נתבשל יש ליטול התולע תחנו וכמ"ש הרב רמ"א בתח"ם שם ד"ב כיון דהרשב"א והר"ן ור"י כתבו לאיסור אפי' במקום שר שלא ריחוש וגם בשפרי' משמע כן וכ"כ ה"ה בפ"ב מהא"ח שכן דעת הרמב"ם ורמב"ן וכ"ב דעתו וא"כ ודאי ראוי להחמיר באיסור דאוריתא כל זמן שלא מתבשל , אבל ודאי אם מתבשל אפילו פרי קטן מותר כיון דבלא"ה י"א דכל פרי אפי' שהוא קטן הוא ס' נגד התולע וכמו שתבאר בדברי המחבר בסע' יפ' י"ב , (כ) הואיל ואין מברכין אם בתחבר בדברי כו' ובקשה מ"ם מהא דכתב דבתולעי' הנמצאי' בפולין ובדשים תחת הקליפה והקליפה משמרת עליה' מבחוץ דתוחרי' כיון שנמצאי' בתקו' נר ולא ריחת ויש לישב בדוחק , (כא) פירות שהתליע כו' אף דלא ידעינן שדרכו להתליע במחובר הרי ריעותא לפניו שהוא תולע ואפשר במחובר ההליעו ואסור

פירשו מן הפרי אפי' לא הגיע לארץ אלא קלטו בפיו מתוך האויר ובולעה חי שעדיין הוא ראוי לשרוץ על הארץ אם לא היה קלטו או אפילו לא קלטו חי אלא שלא הגיע לארץ כשהוא חי אלא שמת באחר קוד' שהגיע לארץ ואחר כך הגיע לארץ אבל לא שרץ על הארץ ואפי' לא פירשו בולו מהפרי אלא מקצתו או שלא פירשו אלא על גב הפרי מבחוץ ואפילו לא פירש על הפרי מבחוץ אלא על גב הגרעין שבתוך הפרי שכל התולעת מגרעינות הפרי הם גדלים או שהדביק שני פירות ויצא מזה לזה והוי הפרי השני לגבי התולעת בארץ כיון שאינו עמה בבולהו מבעיא לן אי הוה כמו שורץ על הארץ או לא ואיסורא דאוריתא לחומרא ואסורין (יד) ויש אוסרין אפי' מת תוך הפרי ופירש אחר כך כשהוא מת מן הפרי מיהו כל זמן שנמצא בתוך הפרי אפילו חי ואפילו חוזר נקוב לחוץ מותר ולא חיישינן שמא פירש וחזר שאין דרכן בכך שיפרשו ויחזרו אלא אם פירשו אינם חוזרין ויולפינן לה מדהתירה התורה השרצים הגדלים בכלים ובבורו' ולא חיישינן שמא יצאו לחוץ וחזרו ה"ה הכא בפירות ג"ב לא חיישינן לזה (טו) ויש אוסרין אם חזרו נקוב לחוץ דשמא פרשו וחזרו ולא יצאו' משרצים הגדלים בכלים ובורות שאין טבע כולם שוה שמא זה דרכו לצאת ולחזור וזה אין דרכו בכך לפיכך יש להחמיר :

ה אבל (טז) תולעים הנמצאים בקמח וכיוצא בו שאינן משקין ופירות דרכן לצאת ממנו ולחזור לתוכו הילכך לכ"ע אסורים שמא פירשו לחוץ (יז) ושרצו על הארץ וחזרו ויש אוסרין אפי' למוכרו לגוי (יח) שמא יאפה ממנו פת ויחזור וימכרנו לישראל: ו ותולעים הגדלים בפירות בעודם במחובר באילן חשוב כשורץ על הארץ ואסור אע"פ שלא פירש והוא שירחיש תוך הפרי שיש לו מקום דחב בחוזרו שיכול לרחוש בתוכו דאז קרינן ביה שפיר שורץ על הארץ דכיון דמהלכת התולע בפרי המחובר לארץ הוי כמהלכת על גבי הארץ אבל תולעים הנמצאים בפלין ואפונים תחת הקליפה והקליפה משחרת עליהם מבחוץ ובשמסירין הקליפה מוצא היבחושי' תחתיה מותרים לפי שהם שונחים במקום צר ואינם יכולין לרחוש שם (יט) ולא קרינן בי' השורץ על הארץ כיון שלא ריחש אבל הנמצאים בשרביטין אסורין שיש להם מקום לרחוש בתוכה תולעים הגדלים בכמיהי' ופטריות דינן כמו בשאר פירות ולא אמרינן דלא חשיבי מחובר לקרקע (כ) הואיל ואין מברכין עליהם ברי האדמה (כא) ופעמים נמצא בפירי במין נקודה שחורה והוא מקום שיתחיל התולעת להתרקם ויצדיך לישלו משם בעומק שזה אסור כמו התולעת בעצמו .

ז (כב) פירות שהתליעו ואין ידוע אם במחובר אם בתלוש אסורים שספק :

ח הלכך פרי שדרכו להתליע במחובר בגון ערשים ופולים וזיתים ותמרים ושרביטין שהרחישה מצוי בהן לא יאכל אותן עד שיבדוק

כג) שכ"ו הפרי מתכה שמא יש בו תולעת שיחדש בתוכו במחובר
שאסור בר"א בתוך י"ב חדש שנעקר מן האילן אבל אם שהה י"ב
חדש אחר שנעקר מן האילן אוכל בלא בדיקה שכל בריה שאין בה
עצם (כד) אינו מתקיי' י"ב חדש ואף אם התליעו במחובר כבר
מת התולע ונרקב ונתייבש שאין בו ליחות עוד שאינו אלא כפירשא
בעלמא ואם יש בו תולע שהוא חי (כה) ולא פירש ודאי נתגדל
בתלוש אחר שנעקר מן האילן ומותר (כו) מ"מ אף בזה יש לחוש
שמא התליע בתלוש אחר שנעקר מן האילן ופירש בתוכו על גב
הגרעין שאסור מצוי הוא הילכך אם הוא מן הפירות שדרכן להתליע
בתלוש צריך לבדוק אפילו אחר י"ב חדש שנעקר להשליך התולעים
הנמצאים ביניהם בחוץ או על גב הפרי (כז) או על גב הגרעין
ואף לאחר שהשליך אותם התולעים יש לחוש (כח) שמא עדיין
יש בתוכה תולע' שלא פירשו וכשיתנם במים לתוך הקדירה יפרישו
ויצאו לחוץ וירחישו במים או ברופני הקדירה או על גב הפרי הילכך
הבא לבשל לאחר י"ב חדש פירות שדרכן להתליע יתננם לתוך מים
צוננים וישרם בהם מעט ואז רוב המתולעים והמטוקבים יעלו למעלה
ואותם ישליכו לחוץ (כט) ואחר כך יתנם במי' רותחים שאם
נשאר בו תולעת ימות מיד קודם שיפרוש והיי לא נאסר מעולם
ולא יסמוך על בדיקת רופן עד שיברוק כולם (ל) שזה מיעוט
דשכיח הוא ולא אזלינן ביה בת־רובא אכל בתוך י"ב חדש אין
לחוש מים צוננים ורותחין שהי' התולע שנדל במחובר
אסור אפי' לא פיר' ואוסר הפרי ויש לחוש שלא יעלו כולם בצוננים
ויאסרו הפירות ברותחין וי"א עוד שאותם הפירות שהתליעו במחובר
אין מספק שצינן למעלה במים כי כבדים הם הילכך אין להם תקנה
כלל לבשלם תוך י"ב חדש בלא בדיקה מתוכן:

ט ואם עבר ובישל תוך י"ב חדש בלא בדיקה אם עדיין יכול
לבדוק אחר בישול בודק ואם לא מותר בדעבר דאוקמינן כל
הפירות אחזקת שלא התליעו (לא) שהרי רובן אינם מתליעים ועוד
שהרי יש כאן שני ספקות ספק היה שם רחש ספק לא היה ואת"ל
היה שמא נישרם ונתבטל וספק ספיקא מותר אפי' באיסור דאורייתא
ואע"פ שאסר בריה אינה בטלה לא אסרו אלא בריה שלימה אבל
מחויה ואפי' חתיכה בטלה ואם בדק ומצא קצת תולעת בקדיר'
משליכין ואוכל את השאר שאין בהם כל כך ליחות שיאסרו פלישתן
כי רובן עוד סריחה ובאושה הם ופירשא בעלמא הם (לב) בנגד
ליחות האיסור שבו יש ודאי ס' ויש מי שאומר בר"א שמשליכין
ואוכל את השאר ה"מ שלא נמצאו אלא א' או ב' (לג) אבל אם
נמצאו

מושם ספיקא דאוריתא לחומרא, ונראה דהמחבר מירי הכא בשלין
נקוב לחוץ דאי בנקוב לחוץ אף אם התליעו בתלוש אסור כמ"ש המחבר בס"ל
(כג) שבדוק הפרי מתוכה ואפילו דאיכא תולע בתוכו, אבל הכי פירוש
שלא ידעינן אם דרכן להתליע במחובר אם מיכה מתחלע לפנינו, אבל הכי פירוש
בלא בדיקה מתוכה דמאי מיכה לאיסור שמא התליע בתלוש נמי מותר דהא
מורו לא נקוב לחוץ, וק"ל, (כד) מיו מתקיים י"ב חודש, כתב בספר
בחר שבע דאיתא במ"ר פ' שופטים דבריש שלמן בה עלה מיה מה מלא
עשה מרשים ואיתא נמי בירושלמי בפ"ק דשבת ומשתה פ"כ דאמר בש"ם
דילן מיה מתקיים י"ב חדש הייט שהוא לעפרא בעלמא וכדברי המפרשים
ולפיכך אוכל בלא בדיקה דלמאי ניחוש לה דאי לתולעת שנדל במחובר הרי
הוא עפרא בעלמא וחרי ואי לתולעת שנדל אח"כ בתלוש כל זמן שלא פירש
מרי מלא שריך ליזהר שלא יהיה מורו נקוב לחוץ וכמ"ש בס"ק ל"ד ע"ש
בפר"ח בתריכות, (כה) ולא פירש כו' דהייט ר"ל שלמן מורו נקוב לחוץ
ואלו לא פי' ומרו אבל מורו נקוב לחו' אסור כמו שפסק בס"ל (כו) מיהו
אף בזה יש לחוש כו' המחבר' זו ליתא במ"ש הפר"ח דלמאי מחזר הגרעינה
לעלו לגב הגרעיני' הו"ל ממש כיולת מתוך הבור ושורקתוך לבור דלא מייתי
דפרים כדמוכח בהתיה בס"פ מ"ט וכן מבואר לפס בחדושי הרשב"ם והם
ברור עכ"ל הפר"ח, וביותר תמיהני על המחבר שנראין דברי סותרין זה
מה זה בסעיף ו' כתב פירות שהתליעו ואין ידוע במחובר אם בתלוש אסורין
מספק וע"כ מיירי בלא נקוב לחו' ואי בנקוב לחו' אפילו בתלוש אסור
וכמ"ש לעיל ומ"כ לפי דבריו כאן מכתי קשה אף דיחוש בודאי שהתליעו
בתלוש ואף בלא נקוב לחו' יהיה אסורים עד שיבדוק מתוכה דילמא פרש
בתוכה על גב הגרעין אלא ואי אלא דלא מייתי לזה וכמ"ש בתחת הפר"ח,
וכאן כתב להיפך וכ"ע, ולענין הלכה לאחר י"ב חדש אם אין נקוב לחו'
מותר אבל הכי פירוש שדרכן להתליע בתלוש ורגיל להיות בימיהם תולעים בימי' בנו'
בחו' צריך לבדוק אחר י"ב חדש שמא עדיין יש בתוכה תולעים ומטוקבים ויעלו לחו' אם נקוב לחו'
אז ע"ג הפרי וכמ"ש ה' מב' מיל מחר זה וכזה מתחתת ורמו אם נקוב לחו'
והכי דלאו נקוב' לחו' מותר לאוכלו כך כתב שבחבמי וק"ל (כו) אז ע"ג הגרעין
זהו ליתא כמו שבחבמי לפני זה, (כח) שמא עדיין יש בתוכו תולעים שלא
פירשו וכשיתנם במים לתוך הקדירה יפרישו ויצאו לחו' כו' כל זה מיו
מספק דאיכא דאמתא כשמדקין להשליך התולעים הנמצאים בחו' אז על גב
הפרי מסתחתת ברוחו אם נקוב לחו' אם לאו ואם נקוב לחו' לדין דאסרינן
בנקוב לחו' מעוד דשמא פירש לחו' ומחר, אי"כ לא תלי בזה כשיתנו במים
לתוך הקדירה יפרש וכו' הא בלא"ה אסור דילמא פירש ומחר ואסור לאוכלו
מעוד סרן הסורן על הארץ ואם לא ניקב אמי ניחוש שמא יפרוש, הא
דלא סגור לפנו ובודאי יעמוד אחלה קדם שיפרוש לתוך הקדירה ובזה
מותר והטו"ר וכ"ש בש"ע שבחבו הכי הייט מעוד דאיכא מעוד דאיכא פסקו דלאחר
י"ב חדש אם אין נקוב לחוץ דאי בנקוב לחוץ מותר, אבל אמ קי"ל דאם ניקב לחוץ

אסור וגם שלא בדברים המחבר שלא בדקדוק המה ונראה דלאחר שכתב המחבר ולאי מתגדל בתלוש אחר שנעקר מן האילן הכי הו"ל למיכתב
ומ"מ צריך לבדקן להשליך התולעים הנמצאים בימיהם בתוך מו על גב הפרי שכל פירות שדרכן להתליע בתלוש רגיל להיות בימיהם תולעים מבחוץ ואם
לאחר שהשליך הנמצאים בחוץ מו על גב הפרי יש לחוש שמא עדיין יש בתוכה תולעים שלא פירשו ומתוך שהם מעטים ואת רוב המתולעים והמטוקבים יעלו למעלה ומתוך שלא יעלו לחו' ואחר"כ יתנם
מס בא לבשלם בלא בדיקה מתוכו יתנם במים צוננים ויעלם הם ולא יעמוד מיד דלמא פירש ומחר לחוץ והרי כבר נאסר
במים רותחין שאם נשאר בו תולעת ימות מיד קודם שיפרוש והרי לא נאסר מעולם ואח"ל נאסר מדמי מטוקבים דלמא לא
זה מיו דכיון סריקת מיכא בהא אלא דלמא לא נאסר כלום מדמי תולעים ומטוקבים דכולם עלו למעלה ואח"ל נאסר מדמי מטוקבים דלמא לא
פירשו לחו' הוי ומיד כשיתנם במים רותחין, הא דלא נותנין מיד בקדירה ומחרין נקוב לחו' ומין זה אלא מומרא ולכבי בודאי מדמי מיקון זה וכן
הלכה (כו) ואח"כ יתנם במים רותחין, הא דלא נותנין מיד בקדירה רותחות מושם דהא סריקה מילתא שכולם ימותו קודם שיפרשו ולאפשר אתקנת
תולעים כשרגיש במים המים מיד יפרשו מחוץ ועדיין יש בהם קצת חיות' וימותו אח"כ, אלא ופר"ח ואמן דפסקינן אם מורו נקוב לחו' אסור
לאוכלו כך בלא בדיקה דיש לחוש שמא פירשו מקצתן מו' לחוץ ומחזרו פעמים ליכא תקנתא בזה ליתן מיד במים רותחין דאפ אם יתנם ברותחין ויעמוד
כמו לעמת אסור ולפיכך בני תקנתא דמים צוננים כדי שיעלו המטוקבים למעלה וכ"ג מיר' נמי הפר"ח לדברי הרמ"ם ע"ש וכתב הש"ך ומיהו מירות אחר
דרכן להתליעו בתלוש מ"ל בדיקה מפולו מבחו' ופשוט הוא, וכתב שד וז"ל ובאחר"ו ורבי"ל מיתא דשלים ושדשים וקנויות דרכן להתליעו בתלוש
מיהו כשבריס ומרלבי ובדברי מהרמ"ו בבא"ה ש"ך מיתא דקנויות מין דרכן להתליע מלא בתלוש ומרמה דעל זה סמכו האידנא שמין מהנין לברור הקנויות
אפילו מוך שנתן רק טומין אחזן בקדירה טומת ושופכים כל מה שעולה למעלה והנשאר מבלין ברותחין אם אפסר בתח"ם אם ד"ו ביום לברור אותן
על השולחן גם מהרש"ל ביש"ם בפמ"ע סי' כ' המתיר יותר לברור כל מ' ומ' בפני עצמו דוקא והשולם תקילין בזה ומיפשר נמי שהחידנא מין דרכן
להתליע במחובר וכמ"ש בח"ם אם דדבר זה מתאמה לפי המקום והזמן והמחמיר בזה תע"ב מש"ב ע"ל וכתב הפר"ח מי שירצה לאכול עדשים ואחר
מיני קנויות בלי שום פקפוק וחשש תולעים ובלי בדיקה יקבם מתחלת הסנה וימיחם במים רותחים וימתין משהו הרלוחה אם מרגיש שכל תולעת הם
שעבר עליו אם הרגיש חזר לעפרא בעלמא וחרי בתחילה וכ"כ לאחר מיתה מיתום לה דאי משום תולעת שנדל בהם בתלוש כיון שהוא במים רותחין שב
מיו גדל בהם תולעת הילכך שרי בלא בדיקה עכ"ל, ומיהו לכ"ע קנויות שקורין ערב"ש יטל לבדוק מבחו' ואם אין בו רשיחת אבי שיכר הרשיחת
מבחו' כמ"ש הרשב"ם שהרחם נפולין המדשים שהן קנויות מדע מקומו מתחיר ובכ"מ שמחיר מטל קלת בעמתן והו בדיקתה הכשרת וכ"כ
רמ"ל, (ל) שזה מיעוט דשכיח, וכל מיעוט דשכיח אין סומכין על בדיקת הרוב וחומה לבדיקת הרמ"ה בר"ם ל"ע שהאת מיעוט המתיו ואין סומכין
על בדיקת הרוב וכ"כ הרשב"ם שם, (לא) שהרי רובן אינם מתולעים ומוקמינן אחזקה הראשונה שהחזקו בכך הוי ולאי ולא ספק עכ"ל
דמעמידין אותו בחזקת הטהר, וכתב המ"ה שם סוף ל"ג והייט שלא הוחזקה פירות בשתם אבל פרעים במדינה שהחזקו בכך הוי ולאי ולא ספק עכ"ל
וכ"ג מדברי מהר"ם מלובלין בתשובה סי' כ"ז ש"ך, (לב) וכנגד ליחות האיסור שבו יש בודאי ס' מסתיתת דברי המחבר כאן מעוות ולאפילו בפירות
קנ"ים כגון גוגנגיות שקורין ווייגקשל וקנר"שין וכיוצא בהן יש ס' דאע"פ שאין בפרי ס' נגד הטולעת מ"מ איכא ס' נגד טעם הטולע דהייטו נגד
ליחות האסור, ולפ שבסעיף י"ב כתב המחבר דאין לסמוך על זה אלא בפירות גמים אבל לא בקנים כגון גוגנגיות וכיוצא בהן, וכן הרמ"ל
וש"ך כתבו בפרי קנ שאין בה ס' נגד הטולע הפרי נעשה נבילה ומרינן ס' נגד כל הפרי מכל מקום דעת רמ"ם מיו כן אלא דלפ בפרי קנ יש
ס' נגד טעם הטולע, וכ"פ הע"ו ולזה הסכים הפר"ח וכתב דיש להסתר מעוות שבמחבר לקמן בסי' ק"ו שהבריס הנמלים בנמלים וזבובים ויתושים שכל
אדם הבולל אין לאסרן שהתבטלים ברוב הסר ומתחברת הה"ה לתולעים שבפירות וכ"כ מור"ם בח"מ וכן דעת מהר"ם מלובלין בתשובה סי' כ"ו וכן
דעת הג"ו ועיקר ולא כש"ך עכ"ל וכן הלכה, (לג) אבל אם נמצאו אלא ב' אלא ד' כיון שבב' אסור לא מבכתת ליה
ל' בלא ג' בטלתא על הסר שכתב וה"מ שלא נמצאו אלא ד' אלא מבכתת ליה ב' בלא מ' ל"ל דלא ז' אף ז' קאי ר"ל דלא
זו בא' זורק ומוכל את הסר מלא אף ב' זורק ומוכל את הסר מלא אף ב' אלא דלא מפולו הן בתוך הפרי אסור אבל לאחר שהתבו במים נמי מיו פרש מלא מת ודילמא
ס"ם ספק פרש מי לו ספרש מת (ר"ל פרש מת דהייטו שלא יצא מחוץ קודם שהתבו במים ואף לאחר שהתבו במים נמי מיו פרש מלא מת ודילמא
פרש מי דהייטו לו ספרש מחוץ ואחר לו ספרש בתוך המים מי ואל ספיקא הנא זה כמו ספק יש כאן מיאור, ספק אין כאן מיאור) ואח"ל
פרש מי ושמא לימות ולא"ג דמחברי הר"ן מבמות דקאי בם מלאחר י"ב חדש מבל לאחר שהתבו במים נמי מיו פרש מלא מת ודילמא
מבל דעת המחבר וכרב

פוסקים שהבלתי לעיל בס"ק י"ב דפירש מותר ואע"ג דכתבתי שם דבתולע עצמו שפירש מת יש להחמיר מ"מ הכא יש להתיר שאר התבשיל מעעם ס"ם בדפרישת ע"כ יש להקל פתן כיון דתין כתן מיסור ודתי מלא חשבת בעלמת דשמא יש עוד תולעים כיון שהוחזק מלוו ודתי כל זה בתולעים שבפנים (ר"ל ותולעים שבחוץ תו על גבי פרי ניעלו מעם, והני שתוריהם נקובים לחוץ מוצרים מכח ס"ם) אבל פירות שדרכן להתליע אפילו דרכן להתליע בתלוש ורגיל לתות בימיהם תולעים בחוץ ולא בדקמוהו מזה דתו נאסרו מיד פשיטא בשתבשלו בלא בדיקה ומלא אח"כ בתבשיל ג' תו ד' דהכל מסור לליבא כתן אלא תד ספיקא דמעות דלוקא בשאין לחוש אלא לתולעים שבפנים הוא דיש להתיר מעעם ס"ם וכמ"ש עכ"ל, ודבריו נראין להלכה והפר"ח הסכים עמו (לד) אבל הירקות עלתם כו' כתב המחבר בס"ם ק' דדוקא ירקות אבל שאר פירות ואפילו במהין ופטריות אפשר לבודקן אפי' אחר שתבשלו ומותרין בבדיקה, (לה) שמלא אחר בדיקתה כו' כתב הש"ד דעת מהרש"ל בתו"ם ובספרו שם דתין הנשים נתמעות בבדיקה שיש בה עורת דתתרין נשים עלגיות הן והא"ח והמחבר חיירי בדבר שתין בהם עורת אבל בברירות קטניות ודגים קטנים ושאר דברים שיש בהן עורת תין נתמעות בתיסורי דתוריתא, והרב בת"ח סס ד"ע כתב שתין המנהג כדבריו רק הנשים בודקות הקטניות והסירות ומסיבן עליהן ותע"ג דברירות דגים קטנים כתב בהג"ה ב"ד כ"ם קס"ו דתשה תינה נתמעת שתני הכא כיון דלא איתחזק תיסורא גם כי יש הרבה לדיים להקל הילכך תע"ג דקי"ל לתיסור מ"מ סמכין עליהן עכ"ל, (לו) דרכו להעמיד ולקיים הדברים הפלימים העמוני בתוכו אבל דברים הנחתכים הטפלים לתוכו דרכו למהר לתהות ולכלות כ"כ הרשב"א בתשובה סי' פ"ה, וכ"כ הר' יונה בפ' כיצד מברכין סדרך הדבש להחזיר התחיטות תיסור שנפל לשם דבש ותף הרא"ש שם משמע דלא נחלק עליו תלא תעשה דשמא תע"פ שנתתה נ"ט לבשת וכמ"ש הב"ח בא"ח סי' רי"ו אבל מודה לנתתה בדבש ותע"ב דהכא לא נ"מ מידי בהו דהא נתלה תתוכה לתו ברוה מיקרי וכדלקמן סי' ק"ב ס"ו מ"מ הכא נפקא מינה לענין תרן דבבעדשה לא בטיל כדלקמן סי' ק"ל ס"א בהג"ה דבדבש בטיל ס"ד (לו) מ"מ תין לסמוך כו' כבר כתבתי דלית הילכתא כוותיה כוה, (לח) מפני שבשופכין החטין כו' ומיירי בעניין שתיש מתולעים הרוב וברור לותם קודם הטתיה וכיון דליכא תלא תבשת דיש שם תולעים עוד תרין לעותם אבל לא כשנמצאו התולעים בתוך בעניין דא"א לברון, ש"ך ופר"ח וכ"כ דעת מהרש"ל בפ"תע סי' קי"ה ע"ם, (לט) ועוד שתף אח"ל יעתנו בעילים הם בם, ויש לסמוך על זה בריתיית דיתת תמנס לכתחילה תין לעותם תלא בריתיים גדול שיש בהן תפרכת ש"ך ופר"ח ע"ש, (מ) מיהו כשירקל בקמח כו' וא"ל דיש לפשות הקמח בנפה וכברה כדי שישארו התולעים תה שמתו בהכל למעלה וק"ל:

וראיתי לכתוב הפלוגתא מהגאון ע"ז ופר"ח בתלי דפליגי ונפקא מינה לענין דינא, אם קנו הרבה מנשים קמח מחנות א' ועשו ממנו לחמים ופלא"דין ונמצאו בהם אח"כ תולעים והלכו ומלאו גם תלא תה שנשאר בבית המוכר כן כתב הע"ז שאותן שלקחו קודם שיש שם תולעים מותרים משום שתי ספיקות הא' שמא באותו פעם שלקחו הם לא היו עדיין תולעים עד שעה קטנה שאחר זה ואח"ל היו שמא נימוחו בתנור מחמת חום האש אבל אותם שלקחו אחר כך יש לאסור משום דתין כאן תלא ספק א' שמא נימוחו דודאי פירשו התולעים בשעת עריכה ולישה ושמא יאכל גוף האיסור ע"כ והפר"ח הביא עליו וז"ל דמה שכתב מי"ל שבשעה קטנה אח"כ מוצרו התולעים הם דברי הבאי ולא מיקרי ספק וכיון שהוחזקו שם תולעים מסתמא גם כשקנו הקונים משם כבר היו בקמח תולעים, גם מ"ש דשמא נימוחו בתנור אין לו שחר שהתולעת אינו נימוח בתנור תלא נקלה ואסור ובפי מסתבר לתימר שנימוח בשעת עריכה ולישה גם מה שחשש שמא פירשו בשעת עריכה ולישה אינו כלום שאין דרך התולעת לפרוש לבדו מהעיסה ואם הוא חושש שפירש ממקום למקום בעיסה עלהו גם זה אינו דהיינו רביעיהו וכל תלא פירש לחו' שרי אבל עיקר החשש הוא מולי פירשו בעודם חיים מן הקמח וחזרו וכמ"ש לעיל בס"ם והוי מידי דשכיח טפי ואין כאן תלא ספק א' דשמא נימוחו ולפיכך הדבר ברור שכל הלחמים וכל הפלא"דין אסורים ומיהו אם לא נשאר בבית המוכר כלום שיש להסתפק אולי הני תולעים שתלא אחד בלחמים מעלמת נפל להו ולא שהיו בקמח כ"ל שעורת הדין כך הוא אם נמצאו בלחמים של ג' בעלי בתים שקנו מאותו קמח אין לנו לומר דאחרתו דלעולהו נפל להו תולעים מעלמת תלא מסתמת אחריו שהוחזק קמח זה שיש בו תולעים וכל בעלי בתים שקנו מאותו קמח הכל אסור ומהבדרת שקף שלא מלאו כל בעל בית תלא תולעת א' הכל אסור שתלטרפי' הג' בעלי בתים שקנו מאותו קמח הכל אסור הלחמים ששו ממנו אסורים ואם לא מלאו תולעים תלא בב' בעלי בתים בלותם שקנו ממנו תע"פ שמלאו הב' בעלי בתים כל א' בקמח ג' תולעים אז יותר נכי דקמחייהו איסור משום דאתחזק בהו תולעים אבל לא אתחזק כל הקמח שהיו בהות דתית בהו תולעים ואית לן לתימר דהני תולעים שנמצאו בהאי קמח שקנו הב' בעלי בתים מעלמת אתו והשאר מותר ומסתברא נמי שאם קנו קמח ועשאו פת ומלאו בו תולעת אחת ולכך ומלא בשאר הקמח שבהנות שני תולעים שהפת אסור משום שהוחזק קמח זה בתולעים הרבה ויש לנו לתות שהפת זהו דעתי בעניינים אלו עכ"ל, וכתב עוד וז"ל בתשובת מהר"מ מלובלין בסי' ל"ז נשאל על הבשר שעושין והכישות שמניחן בו מותלע והשיב להתיר משום הפסד מרובה דמבתמת מימותו ע"י הנסה ובישול הכישות וגם יש לסמוך על מה שמגגין אח"כ הכישות דרך הכל אשם יש תולעת בעין נאסר למעלה ע"ב הכל עם הכישות וגם יש לסמוך על הסברא שתותרים שאף אם ישארו קצת תולעים יעלו חו' מן החביות עם הרתיחה או יפלו למטה בתוך הדמרים בתופן שהשבר נשאר צלול ונקי ובאמת אין בדבריו כראוי להתיר איסור דאורייתא וכן בסוף הפסק כתיב וז"ל והע"עוד משום הפסד מרובה כתבתי ומשום שהוא תעות לא יוכל לתקן וא"א לתעות שתיית המשקין ומהמון ומעוב שיהיו שוגגין ולא יהיו מודעין ע"כ יש לסמוך על מה שכתבתי עכ"ל, ואף כל זה לא התיר הרב ז"ל אלא משום הכיפים שכתב ולא סמך תעמת שמיחות התולעת לתודיע והוסרכתי להעתיק דבריו בזה כדי שלא יבאו אחרים מלולהו ויטעה בדברי הרב ז"ל להתיר בפת שנמצאו בו תולעים משום דמבתמת נימוחו התולעים בעריכה ולישה כי היכא דהכא נימוחו ע"י הנסה ובישול עכ"ל הפר"ח ע"ש ועוד האריך שם אבל קצרתי, (מא) ואסורים משום שרץ השורץ על הארץ, נרשין בתורת כהנים ולא העמתו אם נפשותיכם בכל שרץ הרומס על הארץ אף על פי שאין פרה ורבה ע"ש, (מב) ואפילו פירשו קצת והזרו כו' אבל אם פירשו לגמרי אסורים דודאי לא עדיפי מתולעים בגבינה לקמן, (מג) כל זמן שלא פירשו רבה לומר כל זמן שלא פירשו אולי פירשו מדופני הקדירה ונהנו להתיר עכ"ל, פירוש שרצו נלמתו לתולעים של פירות לעיל, ונראה עשה המנהג להתיר

נמצאו ג' או ד' הכל אסור דכיון שנמצאו כ"כ מוחז' תבשיל זה שישנן שם יותר מאי איכא למימ' שמא נימוח ובטלו משו' חד ספיק' לא שרינן להו, ודוקא מאכל שא"א לסננו ולהסיר משם התולעים ומאחר שהוחזק בתולעים כולו אסור אבל אם אפשר לסננו מעביר משם התולעים הנמצאים שם על ידי סינון והשאר מותר ועיין לקמן סי' ק' ירקות מבושלים שנמצא בהם תולעים הרוב מותר ע"י סינון שודאי יש בה ששים כנגד התולעים(לד)אבל הירקות עצמם אם מצא בהם שלשה תולעי'יש לחוש שמא יש בהם עוד ואינם נברות:

יא אשה (לה) שנמצא אחר בריקתה שרץ אסור לאכול מבדיקתה כדין מי שנמצא אחריו חלב הה"מ שיהא דבר הנראה לעינים כגון חומס וכיוצא בו אבל אם לא נמצאו אלא תולעים המתליעין תוך העלים שאינן נראין אלא לאחר שליקתן מותר לאכול מבדיקתה שאין זו פשיעה כל כך.

יב מרקחת שנפלו לתוכו נמלים וא"א לברור אותם אע"פ שעברו עליהם י"ב חדש יש להסתפק בהן לאיסור מפני שהרבש (לו) דרכו להעמיד ולקיים הדברים שלימים הנטמנים בתוכו ולא נרקבו הנמלים שבתוכו.

יג דבש שנפלו לתוכו נמלים מותר לחמם הדבש עד שניתך ויסננו במסננת וישארו הנמלים למעלה ואין כאן משום מבטל איסור לכתחלה שאין הכוונה אלא לתקן הדבש, יש אומרי' שאין לך פרי שאין בו ששים כנגד ליחות התולע שעליו ולכך מתירין אותו כשבשלוהו ברעבר אע"פ שהתולע הוא נראה גדול אינו אלא עור סרוח' ובאושה ופגום' אבל ליחות אין בו אלא מעט (לז) מ"מ אין לסמוך על זה אלא בפירות גסים אבל לא בקטנים כגון גודגניות וכיוצא בהן.

יד חטין ותבואה המתולעת מותר לטוחנן ואין חוששין שמא יטחנו גם התולעים, (לח) מפני שכשישפכין החטין בתוך האפרכסת כל תולע שיש נקב לפניו שיוכל לצאת רוחש וברוח לחוץ דרך דופני האפרכסת מפני קול ונרגוד הריחים, (לט) ועוד שאם את"ל יטחנו בטלים הם בם' ואין כאן משום מבטל איסור לכתחלה שהרי אינו מכוון לבטלו אלא לטוחנן כמו שאמרנו לעיל גבי דבש, (מ)מיהו כשירק'הקמח אחר כך יקרום לאור היום לראות שמא נפלו שם תולעים מתים מהבל ואבק הרוחים ויזרוק אותם והשאר מותר,

טו יש מיני עופות הגדלים באילן ותלוין באילן בחרטמיהן הואיל וגדלין באילן המחובר לקרקע הוי כמו גדלים בקרקע, (מא) ואסורים משום שרץ השורץ על ארץ,

טז תולעים הנמצאים בבהמה לא שנא במוח שבראש לא שנא במעיה לא שנא בבשר לא שנא בין עור לבשר כולן אסורים אותם שבמוח ושבמעים אסורין משום דאתו מעלמא כשהבהמה ישנה הם נכנסים לחוטמה ומשם למוח או לקנה וריאה וכבר והוו להו שרץ הארץ ממש ואותם שבבשר או בין עור לבשר בשמפשטין הבהמה הם גדלו בתוכה עד שלא נשחטה ובאו מאיסור אבר מן החי ושחיטת הבהמה לא אהני להו שהרי יש להם חיות לעצמן ואף על גב דשליל מותר בשחיטת אמו התם מבל בבהמה נפקא לן ועובר ירך אמו אבל הבא באיסוריהו קיימא. והנמצאים בדגים במעיהם אסורים דמעלמא אתו בין עור לבשר או בתוך הבשר מותרין דמיניה קא גדלי ואין איסור אבר מן החי בדגים דבאסיפה בעלמא סני להו, (מב) ואפילו פירשו קצת והזרו מותרין כי כן רביתייהו לפרוש קצת ולחזור ובגדלים בבשר או בתוך הבשר בבהמה נמי לא אסרן דאסירי אלא שגדלו מחיים ומשום אבר מן החי אבל הגדלים בבשר אחר שחיטה או בדגים ובגבינה מותרין, (מג) כל זמן שלא פירשו אבל פירשו אסורין הילכך תולעים מתים הנמצאים בקערה שנפלו מן הבשר מותרין דלא חיישינן שמא פירשו מחיים חוץ לחתיכה ורוחשין בתוך הקערה דמסתמא אותם שפירשו מחיים נפלו כשהריחו הבשר (מד) ואלו נשארו בבשר ועתה יצאו כשהם מתים ולדעת האוסרין לעיל

נמלאו בלחמים של ג' בעלי בתים שקנו מאותו קמח אין לנו לומר דאחרתו דלעולהו נפל להו תולעים מעלמת תלא מסתמת אחריו שהוחזק קמח זה שיש בו תולעים וכל בעלי בתים שקנו מאותו קמח הכל אסור ומהבדרת שקף שלא מלאו כל בעל בית תלא תולעת א' הכל אסור שתלטרפי' הג' בעלי בתים שקנו מאותו קמח הכל אסור הלחמים ששו ממנו אסורים ואם לא מלאו תולעים תלא בב' בעלי בתים בלותם שקנו ממנו תע"פ שמלאו הב' בעלי בתים כל א' בקמח ג' תולעים אז יותר נכי דקמחייהו איסור משום דאתחזק בהו תולעים אבל לא אתחזק כל הקמח שהיו בהות דתית בהו תולעים ואית לן לתימר דהני תולעים שנמצאו בהאי קמח שקנו הב' בעלי בתים מעלמת אתו והשאר מותר ומסתברא נמי שאם קנו קמח ועשאו פת ומלאו בו תולעת אחת ולכך ומלא בשאר הקמח שבהנות שני תולעים שהפת אסור משום שהוחזק קמח זה בתולעים הרבה ויש לנו לתות שהפת זהו דעתי בעניינים אלו עכ"ל, וכתב עוד וז"ל בתשובת מהר"מ מלובלין בסי' ל"ז נשאל על הבשר שעושין והכישות שמניחן בו מותלע והשיב להתיר משום הפסד מרובה דמבתמת נימותו ע"י הנסה ובישול הכישות וגם יש לסמוך על מה שמגגין אח"כ הכישות דרך הכל אשם יש תולעת בעין נאסר למעלה ע"ב הכל עם הכישות וגם יש לסמוך על הסברא שתותרים שאף אם ישארו קצת תולעים יעלו חו' מן החביות עם הרתיחה או יפלו למטה בתוך הדמרים בתופן שהשבר נשאר צלול ונקי ובאמת אין בדבריו כראוי להתיר איסור דאורייתא וכן בסוף הפסק כתיב וז"ל והע"עוד משום הפסד מרובה כתבתי ומשום שהוא תעות לא יוכל לתקן וא"א לתעות שתיית המשקין ומהמון ומעוב שיהיו שוגגין ולא יהיו מודעין ע"כ יש לסמוך על מה שכתבתי עכ"ל, ואף כל זה לא התיר הרב ז"ל אלא משום הכיפים שכתב ולא סמך תעמת שמיחות התולעת לתודיע והוסרכתי להעתיק דבריו בזה כדי שלא יבאו אחרים מלולהו ויטעה בדברי הרב ז"ל להתיר בפת שנמצאו בו תולעים משום דמבתמת נימותו התולעים בעריכה ולישה כי היכא דהכא נימותו ע"י הנסה ובישול עכ"ל הפר"ח ע"ש ועוד האריך שם אבל קצרתי, (מה) ואסורים משום שרץ השורץ על הארץ, נרשין בתורת כהנים ולא העמתו אם נפשותיכם בכל שרץ הרומס על הארץ אף על פי שאין פרה ורבה ע"ש, (מב) ואפילו פירשו קצת והזרו כו' אבל אם פירשו לגמרי אסורים דודאי לא עדיפי מתולעים בגבינה לקמן, (מג) כל זמן שלא פירשו רבה לומר כל זמן שלא פירשו אולי פירשו מדופני הקדירה ונהנו להתיר עכ"ל, פירוש שרצו נלמתו לתולעים של פירות לעיל, ונראה עשה המנהג להתיר

לעיל נבי פרי אפילו מת תוך הפרי ופירש כשהוא מת ה"ג אלו אסורים ויש מי שאוסר כל תולעים המתהוים מכל דבר הטעון שחיט' ואפילו לא נתחו אלא לאחר שחיטה ואפילו לא פירש והטעם משום שבשרם אינו ניתרת אלא בשחיטה וכל דבר חי שיצא ממנו אפי' לאחר מיתה כיון שאי אפשר לו בשחיטה אסור ובדגים ובגבינה מותרין אפילו פירשו לגג הרג והגבינה משום דהיינו רביתייהו ולא דמי לפירש לגג הפרי דאסור היינו משום שאין דרכו להיות אלא בגרעין אבל הכא היינו רביתייהו (מג) אבל אם פירשו לגמרי לכלי אפילו בדגים וגבינה אסורים. (מד) ויש מתירין אותן בכל עניין דהבי רבותייהו לקצץ הנה והנה ויש להחמיר מיהו אם נתערבו במאכל באופן שאי אפשר להפרישן אין לאסור המאכל בשביל זה ושוב להחמיר במקום שאין הפסד מרובה.

יז (מה) שרץ שרוף מותר לאוכלו לרפואה דעפרא בעלמא הוא:

פה דין סימני חגבים ובו ג' סעיפים.

א סימני חגבים טהורים לא נאמרו כולם בתורה בפירוש אלא קצת מהם והם אלו שיש להם ארבע רגלים ושני כרעים שמנתר בהם מן הארץ והם מגעל לרגליו סמוך לצוארו ובשרוצה לעוף ולקפוץ מן הארץ מתחזק באותן שני כרעים ופורח דכתיב אך זאת תאכלו מכל שרץ העוף ההולך על ארבע אשר לא כרעים מעל לרגליו לנתר בהם על הארץ ואף על גב דכתיב לא באלף ומשמע שאין לו כרעים אנן קרינן לו בויץ כלומר שיש לו כרעים שהרי כולם המפורשים יש להם וקרי וכתיב מסורות לנו מסיני לדרוש והא דכתיב לא בא"לף דרשי' מינה אף על גב, (א) שאין לו עכשיו אלא שאנו יודעין בו בזה המין שעתיד לגדל לאחר זמן מותר חכמינו ז"ל בדקו באותם המפורשים בשמותיהם ומצאו בהם עוד סימני טהרה שהם חלוקים בהם מחגבים טמאים והרשו בכללי ופרטי ומריבוי דלמינהו למינהו דלא אותם המפורשים בלבד התירה התורה אלא הם וכל הדומים להם בסימניהם ומצאו לו עוד ב' סימנים של טהרה והוא שיש להם ד' כנפיים ושיהו כנפיו חופין את רוב אורך גופו ורוב היקף גופו גם בכל הסימנים הללו בלבד אין מתירי' אותם אלא שיהא ג"כ שמו חגב שלכך כתבה התורה את החגב למינהו שהוא יתירה שהוא נלמד מכלל ופרט וכלל דארבה ומלעם וחרגל למינהו שאין בו סי' חדש שאינו בשאר ולא כתבה התורה חגב אלא לומר שלא נתירה (ב) אלא כשיהא מסורות בידינו מאבותינו ששמו חגב הילכך מי שבקי בהם ובשמותיהם הקובעים בתורה בפירוש אוכל אותם שזהא מבור שהוא מהם וגם הצייד נאמן עליהם כמו שנתבאר למעלה בעופות אבל מי שאינו בקי בהם ובשמותיהם אין לו לאכול שום חגב אפילו אחד בכל הד' סימנים אלא במסורות מן הקדמונים שזה הוא ששמו חגב ואין חלוק בין ראשו ארוך או יש לו זנב או אין ראשו ארוך ואין לו זנב שאלו אינם לא סימני טומאה ולא סימני טהרה ואינם מעלין ואינם מורידין אלא הד' סימנים שנתבארו ושם חגב בהם הטהר' תלויה:

ב חגבים (ג) אינם טעונין שחיטה ולפינן לה מקרא שהזכירה הכתוב אחר הדגים דכתיב זאת תורת הבהמה והעוף וכל נפש החיה הרומשת במים מכל נפש השורצת על הארץ ודרשו רז"ל זאת תורת הבהמה כמשמעה וחיה בכלל והעוף כמשמעו עוף ולא שרץ העוף דהיינו מינין קטנים וכל נפש החיה הרומשת במים אלו דגים מכל נפש השורצת על הארץ אלו חגבים ע"כ ודקדקו חז"ל שמן הדין היה לו לכתוב מכל נפש השורצת על הארץ לרבות החגבים מיד אחר הבהמה והעוף שהם מהלכים על הארץ או פורחים באויר וכן החגבים ג"כ לפעמים מהלכים על הארץ ולפעמים פורחים באויר ומהזכירה הכתוב אחר הדגים שהם גדלין במים בא להקישן לדגים מה דגים אינם צריכים שחיטה כדילפינן לעיל סי' י"ג מקרא אף חגבים אינם צריכים שחיטה וע"ל סי' י"ג סעיף א'.

ג אע"ג שצריך דגים טמאים אסור, (ד) ציר חגב טמא מותר מפני שאין בהן לחלוחית שומן:

פו דין סימני ביצים ודיניהם ובו י"ד סעיפים.

א חכמינו ז"ל בדקו ההבדל שיש בין ביצים טמאי' לטהורים ומצאו שסימני ביצים להכיר איזה מהם מעוף טמא או מעוף טהור הם אלו אם שני ראשיה כדין או חדין או שהיה החלבון מכפנים וחלמון מבחוץ בידוע שהוא ביצת עוף טמא, (א) ואפילו אם יאמר המוכר שהם מעוף פלוני ואנו מכירין שאותו עוף טהור אין סומכין עליו אבל כשראשה אחד כד ועגול וראשו השני הד ועטל וחלבון מבחוץ וחלמון מבפנים אלו הם סימני טהרה שיכולים להיות טהור אבל אינו סימני' מובהקין לסמוך עליהם לקבותם מע"ם מפני שיש קצת ביצת עוף טמא דומין לאלו אלא להבי אדני סי' שאם יש בהן כל הסימנים הללו שואלין מהישראל המוכר או אפילו העכו"ם ממה הם אם אומר של עוף פלוני הם ואנו (ב) מכירין אותו העוף שהו' טהור נאמן וקונין ממנו דכיון שאומר על עוף פלוני הם חזקה הוא דאינו משקר דיראה שמא יביאו ביצי של אותו עוף ויראו שאינם דומין להדדי ונמצא מתכזה ואע"ג דאיכא של עופות טמאים דדמי לטהורים אין לחוש שמא מן הטמאים הגדמין הוא דא"א שלא יהא הפרש כל דהו ביניהם ואכתי מתיירא לשקר שמא יתן הגנה רשעו עליהם להשוותן זה לזה ומינכרו אבל אם לא אמר אלא סתם משל עוף טהור הם ואינו מזכיר אותו העוף אינ קנינמצנו השמא משקר הוא והבא אינו מרתת שמא יביאו של עוף טהור להשוותן

שאע"פ

כמ"ם רת"ל בסמוך נבי גבינה כי יש מתירין אותו בכל עניין והיינו דעת רא"ה בתרבי אמבינא ב' דכתב דאין איסור משום שרץ רק בגדולי קרקע ומלא אפילו פירשו לגמרי מותרין ע"ז, (מב) אבל אם פירשו לגמרי לכלי אפילו בדגים ובגבינה אסורים אבל הש"ך כתב וז"ל דס"ה בקערה וכן הוא בדברי מהרש"ל עם וכ"כ בד"מ ובת"ח כלל מ"ו ד"ב בהדיא דבקערה מותרים אבל אם פירשו על השולחן אסורים משום מראית העי' וכ"כ מהרש"ל פא"ע סי' כ"ד מיהו מעמנו עם מדברי מהרש"ל דאפילו פירשו על השולחן מותרים ע"ם ולא נהגו כן בקערה ודאי מותרים כי כן רביתייהו לפרוש בקערה ולחזור ולא כמשמע בעמ"ז דבקערה אסורים וכן נוהגי' עכ"ל ע"ם (ד) ויש מתירין בכל עניין דהבי רביתייהו, אין זה כוונת הש מתירין כי עשם הש מתירין הוא כמ"ם לעיל בעם הע"ז ס"ק מ"ב דאין איסור משום שרץ רק בגדולי קרקע ומלא אפילו פירשו לגמרי מותרין ע"ם, (מה) שרץ שרוף כו' רס"ל העתיק בעם תשובת הר"י על נכפה שהוא כמכה של חלל הגוף ומותר להאכילו מאכל שיש בו שרץ שוף אם רפואה בידוע ואם לאו אסור ואם בטל הטעם ס"ם הרפואה בעם' מותר.

פה (ו) שאין לו עכשיו כו' לשון הרמב"ם בפ"ח מי שאין לו עכשיו כנפים או כרעים אם שאין לו כנפים החופין את רובו ועתיד לגדל אותן אחר זמן הרי זה מותר מעתה ע"כ וכתב הפר"ח והכי משמע דכיון דגלי רחמנא בקרסולים שהם כרעים מלכתיב אשר לו כרעים דכתיב במל"ש וקרינן בוי"ץ ה"ה לכנפיים וכ"כ הר"ן עכ"ל, (ב) אלא כשהיא מסורת מדורת בידינו כו' פירוש אף ע"פ שקורין אותו חגב מ"מ אין לאוכלו אא"כ במסורת קבלה אים מפי אים ששמו חגב, וכרלה דמי שהוא ממקום שאין בו מסורות בחגב הלך למקום שיש בו מסורות ששמו חגב יכול לאוכלו במקום שהלך לשם ואפילו לעתו לחזור כמו שנתבאר למעלה סימן פ"ב ע"ם (ג) מיכם עיטונין שחיטה מ"מ אסור לאוכלן חייב משום בל תאקלו ואפילו להטבירן בפה חייב אסור כדאמרי' בס"פ אמר ר"ע רב כהנא הוי קאים קמיה דרב והוה קעבר שוטבא אפומיה א"ל שקליה דלא ליסרו מיכל קאים קמיה ולא קעבר משום בל תאקלו אם נפשותיכם ומיהו הא' אסור דבל תאכלו ליה וקעבר משום בל תאקלו אם נפשותיכם ומיהו הא' אסור דבל תאקלו אינו אלא מדרבנן וכדלקמן סי' קי"ש ע"ם מתבאר שם מאותה סוגיא דשנת דאין ניתני' חגב עתה לקנן לשחק בו אפי' חי דילמא מיית ואכיל ליה והוי כאלו ספינן ליה איסורא בידים אבל ליתן לו חגב עהור אי ס"ד דלאו א"ר חייה לאכילה חי, פ"ח ע"ם, (ד) ציר חגב עתה מותר, אפילו הציר בעון, וכן דעת הרמב"ם וה"ר שמשון והרע"ב בפ"ו דתרומות אבל דעת הרמב"ד פ"ו דעדיות הציר חגבים טמאים אסור אפילו חגבים אחרים עהורים, וזו היא כוונתו בהשגתו בפ"ג, ומהרש"ל פא"ע סי' קי"ח פסק שהציר בפני עצמו אסור אבל אינו אסור תערובתו ע"ם, וכן דעת הרשב"א בתשובה סי' רפ"ח ע"ם, וכתב הפר"ח וכיון דמידי דרבנן הוי להא אפי' ציר דגים טמאים אינתא בפע"ה דזיעה בעלמא הוא וכ"ם ציר חגבים נקטינן לקולא ע"כ, וכתב הפר"ח וז"ל דע שכתב הרמב"ם בפירוש המשנה בפ"ו ממסכת תרומות וז"ל חגבים הם תמיני התנבים אינם מב"ח שם להם דם ולפיכך אינו פוסל ציר כי מה ששתה מהם אינו דם אלא לחלוחית חעם מזעיר ע"כ ולאינא דהא בר"פ דם שהיה אמרי' ח"ר כל דם לא תאכלו שומע אני אפילו דם חגבים דם דגים בכלל ת"ל לעוף ולבהמה אוצא דם שרצים כו' אוצא דם חגבים דם דגים שכולו אינר ומדאילעריך קרא למעוטי מכלל דאית ליה דם ולא ממעטינן אלא דם חגבים עהורים ותהורה איסור דם מכלל דדם חגבים עמאים אסור מן התורה כבשרן וכדאמרי' התם גבי דם שקצים וכ"כ הרב בחבורו בפ"ו ון"ל ודם חגבים ודגי' עמאים אסור משום שהוא תמצית נופן כחלב בהמה עמאה ודם שקצים ע"כ, מ"כ ציר לחוד ודם לחוד ול"ל שם"ם בפירוש המשנה לאו למימרא דליתי ליה דם כלל אלא ה"ק שאין לו דם כדאי לאסור לפי שעל ידי כביסה אינו שותת דם אלא לחלוחות וזיעה בעלמא ולא דם, ובחבורו פ"ג כתב ציר חגבי' עמאי' מותר מפני שאין בהם לחלוחית ע"כ והעו"ר העתיק ג"כ בלשון זה ואפשר שם ע"ם בדבריו ול"ל מפני שאין בהם אלא לחלוחית מ"ל ה"ק שאין בהם ממשות של לחלוחית באופן שאינו נהתו מהם כי אם זיעה בעלמא וכדפתבינא עכ"ל, ותירץ הש ג"ל עיקר וכן נראה דעת המחבר שכתב שאין בהם לחלוחית שמן, ר"ל נמי בכה"ג שאין בהם לחלוחית, שומן אלא זיעה בעלמא,

פו (א) ואפילו אם יאמר המוכר כו' פירוש אפי' אם יאמר המוכר אפי' ישראל שמוחזק בכשרות שהם משוש פלוני ואנו מכירין אותו שוף פלוני עהור הוא אין סומכין עליו שהוא ודאי טמא ואפי' אם ירצה לנו העוף ויאמר זה העוף שהביאים בא"ם ממנו אינו נאמן דודאי משקר לפי שהוא מבחוש התורה ועיי' לעיל סי' פ"ג, (ב) מכירין אותו העוף כו' והיינו שיהיה מהמין המעי בינינו וזהו שבחב ואנו מכירין אותו דהיינו שרוב העם יודעים ממנו ובזה נראה שהעכו"ם מרתת' שמא יחפשו על שקרו אבל אם אינו מטי בינינו מה מועיל ההיכר שהעכו"ם עשבו"ם תשב שהישראל לא יכירו והרוצה לשקר ירחיק עדותו

(ג) במה דברים אמורים שאינו מוחזק בכשרות כו' המחבר נמשך אחר הרב ב"י בש"ע ותרוייהו לא כיתנו יפה דבישראל שאינו מוחזק בכשרות אם אומר של עוף פלוני הוא וטהור הוא אף שאין אנו מכירין אותו מחבין עליה ואף דקאמר אני חזיתינהו דמעוף טהור הוא סגי דומיא דדגים דכי אמר אני מלחתים נאמן וכ"כ הרמב"ן והובא בב"י בסימן זה וכן עיקר ועיין פר"ח (ד) לפיכך אין לוקחין כו' דעת המחבר תמוה שאוסר אבל בחרין דאסור באחילה כתב שואלין ישראל המלה לו אפי' העכו"ם אמה הם אם אומר של עוף פלוני הם ואנו מכירין אותו עוף שהוא טהור נאמן כו' והוא דעת רמ"א ולבסוף כתב לפיכך אין לוקחין ביצים מן העכו"ם כו' והוא דעת הרב ב"י בש"ע, וע"ע ולענין הלכה עיקר בעכו"ם אם אומר מעוף פלוני הוא ואנו מכירין שהוא טהור מכיון עלה ואף בהני דלמי לעמחים לפי שיש הפרש כל דהו ביניהם ואם המוכר הוא ישראל שאינו מוחזק בכשרות אי קאמר אני חזיתינהו דמעוף טהור נינהו סגי בהני דישראל אסור דינו כעכו"ם ועיין פר"ח סי"ק ג' ועיין מ"ש סי' פ"ג (ה) בתר רוב עופות כו' וקשה לפ"ז דכיון דעופות עטהורים הוי רובא ניזול בתר רובא ולמה ניאסר לבילת עוף אמת כמו לאין מוסשין שמא הם ביצי טריפה או ביצי נבילה יל"ל בעופות טמאים יש בהם ממינם הרבה באופן שהם מרובים מן הטהורים ולפיכך מוסשין לעוף טמא אבל לבילה טריפה או נבילה לא חיישינן משום דמשועא נינהו ואזלינן בתר רובא פר"ח, (ו) ודוקא ביצים הבאים כו' דברי המחבר בסעיף זה מעורבבים מאוד בתחלה כתב ועכשיו נוהגין ליקח ביצים בסתם מכל מקום אפילו העכו"ם לפי שאין ביצי עוף טמא מצוי בינינו כו' ורוב המכרים נכרי בע"ג כו' ומשמע לפי טעם זה אינה ביצים שיהיה מותר ליקח מכל מקום אפילו מעכו"ם ומפי' אין לו בהם ע"ע ואינו מכירו ואינו אומר של עוף פלוני וטהור הוא מעשה זה שאין עוף אמת מצוי בינינו ולבסוף חזר וכתב ודוקא ביצים הבאים כו' ובאמת זו דעת הרב רמ"א וכך הוה ליה לאיכתב ועכשיו נוהגין ליקח ביצים הבאים כו' בסתם אפילו מעכו"ם אבל ביצים שאינם באים אין נקנות מהם סתם עד שיראה בסימנים המבוארים למעלה כו', (ז) או אווזות וכתב בת"ח וכן המנהג לקנות ביצים בר אווזות מקלתן לבנות בקליפתן ירוקה בקליפתן כי מכירין בהם שהם ביצים בר אווזות שדרכן בכך, והנה ממין של בר אווזות שהוא מין קטן הדבר פשוט שהוא מין טהור ובר"פ כילד מולין אילת דרבא איקלע לבי ריש גלותא וטפלו ליה בר אווזא וכן מובא בהגיאה למי מהאוא בר אווזא דהוי בי' רב דאתאי כי ממסמס קוביה דמא ודאיתא בר"פ הבוחט ובפ' המביא נמי אמרינן מ"ל רבא לשמעיה עוי לי בר אווזא כו' ורבים ביולא בזה בש"ס, וי"ש מין אחר של אווזות שנקראים בש"ס אווזא הבר שהן גדולים בין בעלי המים שקורין אותם בל"ל ווילד"ל עגנ"ן ולורהן שזה לשלנו בני תרבות ואחרעותן רחב וכף רגלן רחבה רק שאינן מקבלין טרות כשל בני תרבות גם לוזאלרן ורגליהם נראין ארוכים יותר משל בני תרבות וכתב בס' ל"ך סי' כ"ע בשם רב אחד שיש להתירן מהא דאיתא בפ"ק דבכורות ובסוף פ' הפרה אמר שמואל אווז ואווז הבר כלאים זה בזה ופריך מ"ע אלימא משום דהאי אחרך קויעה ואחי אזור קויעה אלא מעתה גמלא פרסאה כו' אלא אמר דעיקר כלאים דאוריתא הוא עוראי ושמא לדעת הרמב"ם דומיא דשור וחמור דכתיבי בקרא ולמעשה כתב בעל ל"ל דאין להתיר דאולי יש חילוק בין אווזות הבר והין כולם שווה ואף שהבילים יהיה ראשם אחד חד וא"כ אין להתירם כלל אין לקנות ביצים של בר אווזות מן השוק אולי הם מבני בר אווזות שאין בני תרבות אבל הפר"ח כתב וז"ל דיש להתיר בפשטות הני מיני אווזות ובילים אלא שלפי שמעתא בעל ל"ל שיש מיני אווזות שיש לסם סיתן עומאה הייגו שיש ביצים שלהם כאלו ביצים ארשאן ג' חד וא' כך ארוך ליזהר אלא לאסל אלו אווזות אם לא שיבדוק בבנים שיהא ראשו ג' חד וא' כך ואז אות יש אתאר שאווזות הבר פשוט התירן בש"ם ובדבריהם מעתה אין לבדות מדעתינו אולי יש מינים הרבה באווזות הבר ולפיכך אם הוחזק מינה אין ג' וזה הוא טהור אמת ע"י הבילים אין אוכלים אות אולי ג' חד ראשו ג' חד וא' אמר מינים שבילים ראשן ג' חד וראשו ג' כך מוחרים אחרים ומ"מ לפי' אפי' בתמוהות אין לאוכלם עכ"ל, ולפי טעם זה אפי' בילים אסורים בני תרבות דבהני טעמם אינו אלא אמרת מלך המהגה, (ח) דשמא תעופות עמאים כו' דכל היכא דאיכא לברורי מברריגן אבל פשוט הוא שאם הביא עכו"ם ביצים וסברם בפנינו שלא בכוונה ולא הבראו עדיין בע"ע שהם של תרנגולת אולין בתר רובא וסמכינן נמי אטעם זה שאין ביצי עוף עמאי מצוי בינינו דהא אפילו בינלום בפת אמרינן סוף סי' זה דמאחר אלא ואלו דהא ביצים שהאת מכיר בע"ע מ"ל לעיין אחר הסימנים ומה שהאת אינו מכיר בע"ע צריך להזהרו אחר כל הסימנים המבוארים למעלה בתחלת הש' דשמא תעופות עמאים הם דכל היכא דאיכא לברורי מברריגן אבל אם הביא העכו"ם ביצים וסברם בפנינו שלא בכוונה אותרים דסמכינן על זה שאין שוף עוף מצוי בינינו, בספר שער השמים בתאחר חמישי כתב וז"ל ורוב העופות כשיעינו ביצים לא יולדו רק פעם א' ביום ויש תרנגולת שמולידה ביצים ב' פעמים והיא מתה מהר ויש מהן שמולידות בשני חלמונים והם מב' זרעים ומאותן הביצים יצאו אפרוחים חלומים בב' ראשים ואחרבעה רגלים אך לא חבלם בריאותם זלא יצאו חיים וזהו אם יש קרום מפסיק ביניהם בין ב' החלמונים אך אם אין קרום ביניהם יולד אפרוח אחד בראש א' ובד' רגלים ויש אומרים שאם יש קרום ביניהם יולדו אחלומים נפרדים וכ"כ אריסטוטלי' בס' ב"ח ע"כ עוד כתב שם והתרנגולת כשתעמוד מלהטיל ביצים הבילה האחרונה תהיה קטנה עד מאד ולא יתמלא לה כי אם אלבון לבד ופעמים נמצא קטנה בתוך הגדולה וכן ראיתי בעיני ע"כ, וכתב הפר"ח בבילה שיש בה ב' חלמונים יש להתיר אך בבילה שהיא בולה אלבון בלי שום חלמון כלל, יש להחמיר כסברת הריק"ם שכתב שמעשה בזה בא לידי והעדפתי' אולמו אם נחבטלה במינו ברובה דאיתא בפ"ק ד"ע תירץ ה"ב דגבי איסור נבילה דאוריתא לגמרי כו' וא"ת מ"ש בילת נבילה מבילה שנמצא בתרנגולת לאחר שחיטה שמותר לאוכלה בחלב דאיתא בפ"ק ד"ע תירץ ה"ב דגבי איסור נבילה דאוריתא החמירו אבל בבשר עוף בחלב דרבנן הקילו וז"ת תירץ בע"א, עיי' פרישה (ו) דברים אינה בבילה ר"ל שהבילה עלמה אינה בריה בפני עלמה וכדעת הרמ"ם והרא"ש בפ"גה בשם הראב"ד ומביאו ב"י לקמן סי' ק"י ואחר פוסקים דבילה הוי בריה וכן פירש נמי הש"ך לדעת הרמב"ם בסי' זה ס"ק ע"ו ולא הבירה לה דדוקא בילה שיש בה אפרוח הוי בריה כיון שיש בו נשמה אבל בילה דעלמא כיון שלא היה בה חיות לא כתו שהבין ב"י לדעת הרמב"ם (יא) אסורה מן התורה ר"ל דאסרה אסרה דשמא בשעה שנטרפה התרנגולת לא שיתה רק בשר כו' ואחי דאוריתא דספיקא דאוריתא לחומרא (יב) ספק אם הוא בילת נבילה כו' ואחר הש"ך ר"ל דלא מבעיא בספק אם זה הבילה הוא מתרנגולת נבילה או מתרנגולת אחרת שחוטה דמותר אלא אפילו ידענו בודאי מאיזה תרנגולת היא אלא שספק אם התרנגולת היא נבילה או שחוטה כגון ספק בשחוטה דקי"ל שהיא פסולה הבילה מותרת ע"כ והפר"ח כתב על זה וז"ל ולדידי כל שכן הוא דהא בריאה איקבע איסורא דהא איכא חדא נבילה ודאית תמא"כ בטיפא דליכא איסור ודאי ולא איקבע איסורא דהוי ספיקא כו' ואין להקשות הא הוי ספק ספיקא ספק דלמא בילה לא שחוטה ואח"ל מתרנגולת אחרת דלמא בשעה שנטרפה היתה בקליפה ולא הוי ירך אדם דזו לא הוי ספק ספקא כמו שהבאר בש"ך בכללי ספק ספיקא:

שאע"פ שביאו לו ביצים אחרי מצי לאשתמוט ולומר לא משל עוף זה אמרתי לכם אלא משל עוף אחר שאין אתם מבירין והוא טהור (ג) במה דברים אמורים שאינו מוחזק בכשרות אבל במוחזק בכשרות קונין ממנו אפי' בסתם וכמו שנתבאר למעלה סי' פ"ג בביצי דני' (ד) לפיכך אין לוקחין ביצים מן העכו"ם אלא א"כ היה מכיר אותם ויש לו בהם טביעת עין שהם ביצי עוף פלוני ואין חוששין שמא הם ביצי טריפה או ביצי נבלה דאזלינן, (ה) בתרי רוב עופות שאינם לא נבלה ולא טרפה:

ב ועכשיו נוהגין ליקח ביצים בסתם מכל אדם ואפילו מעכו"ם לפי שאין ביצי עוף טמא מצוי בינינו בכל למכרם שגם העכו"ם אינם אוכלים אותם ורוב הנמכרים ניכרין בטביעת עין שאינם אלא מאווזין ותרנגולים, (ו) ודוקא ביצים השכיחין בגון ביצת תרנגולים (ז) או אווזות וביוצא בהן אבל בצים שאינן שכיחים אין לקנו' מהם סתם עד שיראה בסימני' המבוארים למעלה (ח) דשמא מעופות טמאים הם:

ג ביצת נבלה מותרת מן התורה דהא דאי נוצרה ונגמרה מחיים שאי אפשר שתגמרה לאחר מיתה מכל מקום חכמים אסרוה כמו הנבלה עצמה בין שבאה מן הנבלה שהיא אסורה מן התורה (ט) ואפילו נגמרה לגמרי עד שביצאה בה נמכרת בשוק אסורה ואפילו נתערבה באלף ביצים שלמים כולם אסורות (י) דבריה אינה בטלה אפילו באיסור דרבנן כמו שיתבאר לקמן בסימן ק"י אבל ביצת טרפה (יא) אסורה מן התורה דשמא שנטרפה התרנולת לא היתה רק בשר בלא קליפה והוא כמו ירך האם ונאסרה עמה ואחר כך נגמרה קליפתה ואפילו לא נטרפה אלא סמוך לשחיטה ולא היה שהות משנטרפה עד שנשחטה כדי לגמור קליפתה או שנולדה מיד שנטרפה אסרינן לה מן התורה שלא נתנו חכמים דבריהם לשעורים אבל לא נטרפה קודם לכן אלא תוך השחיטה נתנבלה או נטרפה ונמצאו בה ביצים אין איסור אלא מדרבנן בשאר ביצת נבלה והילכך אם יש (יב) ספק אם היא ביצת נבלה או אם הוא ביצת שחוטה מותר אפילו בלא תערוב' דהוי ספיקא דרבנן ולקולא ואף על גב דבשנתערבה ביצת נבלה באחרות כולן אסורות שאני התם דאתחזק בהו איסורא אבל הבא תולין לומר שאין כאן איסור בלל ומותרת אבל ספק אם הוא של טרפה (יג) או של שחוטה אסורה דהוי ספיקא דאורייתא ולחומרא ביצה שהתילה התרנגולת ואחר כך נמצאת טריפה דין אותה ביצה ברין גבנות שנעשים מחלב בהמה ואח"ב נמצאת טריפה שנתבאר (יד) בסימן פ"א

הבה

ד הכה התרנגולת על זנבה והפילה ביצתה קודם שנגמרה מותרת ואין בהם (טו) משום אבר מן החי הואיל שנברלה ממש שגופה ואינה מעורה בגידין אבל אם היתה מעורה בגידין הרי זה כבשר הפורש מן החי ואסורה :

ה ביצת עוף טמא וכן ביצה של נבילה ושל טריפה שנתבשלה עם אחרות אם היא בקליפתה אינה אוסרת שהטעם היוצא ממנו דרך קליפתה אינו אלא מיא בעלמא (טז) שאין עיקר טעמה של הביצה יכול להתמצות דרך קליפתה (יז) אבל אם היא קלופה (יח) או נקוב שאז טעמה ממש הולך ממנה ואוסר את השאר הילבך אם אינה מכירה והיא שלימה כבר אמרנו למעלה שאפילו הם אלף אינה בטילה דבריה אינה בטלה ואם מכירה זורק אותה ובאחרות צריך (יט) ששים ואחד ביצים של היתר כנגדה לבטל טעמה והוא הדין אם טרפן אלו עם אלו שצריך ששים ואחד בהיתר כנגד האיסור הנטרף בו ואף על גב דבשאר אסורין א"צ אלא ששים הכא גבי בצים הצריכו ס"א מפני שאין בל הבצים שוות אלא אחד גדול ואחד קטנה ושמא האיסור הוא גדול מהאחרות לבך הו צריכו אחד עתר להשלים להשוות מידתן (כ) אבל אם נתבשל בתבשיל אחר של היתר אין צריך אלא ששים מן התבשיל לבטלה וקליפות האיסור מצטרפין עם ההיתר לבטל האיסור וכל שכן קליפו' ההיתר שמצטרפי' שהרי כולם בולעים הטעם בשוה (כא) ועיין לקמן סימן צ"ט וסי' ק"י

ו וביצה שיש בה אפרוח (כב) או דם בין של עוף טמא בין של עוף טהור אוסרת את המתבשל עמה אפילו אם אינה קלופה שהאפרוח הוא נבילה וכן טיפת הדם הוא התחלת דיקום האפרוח וישרי תיכלא בכל הביצה הילבך הטעם היוצא ממנה הוא טעם של בשר נבילה מגש ואוסרת אפילו אינה קלופה (כג) וי"א שכל ביצים דינם שוה ואוסרים אפילו אינם קלופין וכן יש לנהוג במקום שאין הפסד מרובה אבל בהפסד מרובה יש לסמוך על המקילין ,

ז אף על פי שביצת נבילה וטריפה אסורה (כד) האפרוח הגולד ממנה מותר מפני שאין האפרוח בוצר מן הביצה אלא אחר שנסרחת ונעשית כעפרא בעלמא והרי איסור' הלב: לה ואח"כ נוצר האפרוח ,

ח ביצת עוף טמא שהתחיל העוף להתרקם בה לוקין עליה משום שרץ העוף ואף על גב שעדיין לא יצא לאויר העולם זלא השריץ על גבי קרקע שרץ מיקרי ועיין לעיל סוף סימן פ"ב וביצי עוף טהור שהתחיל העוף להתרקם בה ואכלה (כה) מכין אותו מכת מרדות שאין איסור מן התורה אלא מדרבנן ואף על גב דמרבין לה מכל השרץ השורץ על הארץ לרבות אפרוחים שלא נפתחו עיניהם אינו אלא אסמכתא בעלמא ,

ט טריפה אינה מתעברת לפיכך עוף שהוא (כו) ספק טריפה ומטיל ביצי' משהין אותו עד שיטיל כל ביציו שטועין בבר קודם שנטרף ואם אח"כ (כז) יטעון פעם אחרת בשרה שאם היה טריפה לא היה טועון והיאך נדע זה אם הם מן הטעונים בבר או בטעונה עכשיו מחדש אם שהתה בין סוף לידת הראשונים לתחילת לידת האחרונים : (כח) כ"א יום שלימים כי כן ימי עבורה הרי היא בשרה וגם הביצים מותרים והוא הדין לתרנגולת שלא ילדה מעולם שנולד בה ספק טריפות אם ילדה (כט) אחר ב"א יום מזמן שנולד בה ספק טריפות היא והבצים מותרים :

י אין מוכרים ביצי נבלה וטרפה לגוי שמא יחזור (ל) וימכרם לישראל אלא כיצד יעשה יטרפה בקערה וימכרה לגוי הילבך (לא) אין לוקחים ביצים מרופות מן הגוי אפילו בזמן הזה אע"ג שאין

ודע שכתב הרב ב"י בשם התרומו' דלקח בספק טריפה שנטרפה סמוך לשחיט' מיד דלא מהורה אלא מדרבנן דומיא דביצה נבילה מעפ"כ מהורה משום לאזלינן לחומרא דלא פלוג רבנן , (יד) בסימן פ"ח ושם נתבאר על כהן בס"ד , (טו) משום אבר מן החי כו' והא דשינה כאן הלשון וכתב ואין בהם משום אבר מן החי ובסמוך כתב הרי זה כבשר הפורש מן החי נראה דכשהוא נגמר כתב שאינו נאסר משום אמ"ה אבל כשהוא מעורה בגידין ואינו נגמר אינו עדיין אבר משום בשר מן החי וכן תירץ מו"ר הפריסה והב"ח בדברי הטור (טז) שאין עיקר טעמ' של הביצה בו' דאין כח הטור סולם בתוך הביצה להוציא גוף האיסור ממנה משא"כ בביצת התפרוח שיש שם איסור שהוא דבר ממש כל מה שיוצא ממנה אפי' דרך קליפתה אוסר האחריס , (יז) אבל אם היא קלופה כו' משמע שהיא נבלה קלופה ומחבשלה עם האחריס שאינם קלופים והטעם דכל שהביצה נטמא קלופה בכח הטור סולם בה שפיר בתוכה ומוציא ממנה גוף האיסור והוי כזה כמו ביצה שיש בה אפרוח או דם שאוסרת אפילו אינה קלופה ומינה נשמע אם הביצה נטמא אינה קלופה והאחריס הם קלופים אפ"ה הם מותריס מעצם שכתבנו דאין כח הטור סולם בה שפיר בתוכה ומוציא ממנה גוף האיסור ולכך האחרי ם מותריס ודלא כמשמע מהפר"ח והדריסה דבזה נמי האחריס אסורים ולא כיונו יפה וכמו שהשיג עליהם הע"ז בזה , (יח) או נקובה בו' דאז דינה בקלופה אף שבבירור כל קליפות הביצה מפוקבת וכמ"ש הרשב"א בתשובה סי' תקי"ז וז"ל קליפות הביצה בבירור מנוקבת היא וכשאדם מבשלה תוך יורה של נבילה תמלא הביצה עצמה לבועה מלוחה נבלה וע"כ אמרו בגמרא ביצה אפרוח שנתבשלה עם אחרות והחירו ביצה אסורה עכ"ל מ"מ אין הנקבים מפולשים כ"כ ע"כ אינה פולטת רק זיעה בעלמא משא"כ בנקוב נקב רחב ומפולש פשיטא דהוי כקלופה ומאסרת מנחת יעקב בלל זמי' ס"ב ס"ק ג' ע"ש והט"ז רש סי' ל"ה הגיה הדבר זה בל"ע (יט) ששים ואחד ואין להקשות למאי דריכא ס"א משום דאיכא ביצים גדולים וקטנים הא בקליפות מצטרפות ואפילו קליפות האיסור והא ולמי דהקליפות שבל מ' ביצים ממלאים מה שחסר מן הקטנים דוהאי הקליפות מצטרפין לבטל האיסור אבל אגן הכי קאמרינן דכשתחבר הקליפות לבטל צריך כ"כ ביצים כדי שיהא בין הכל ס"א וע"ד משל כשיש חמשים ביצים של היתר והקליפות מחזיקים י' ביצים לא סגי בהכי ש"ך ויש עוד הירושים אבל לכולהו אית להו פירכא בר מהאי הירוצא ומש"ה לא העליתי על הספר (כ) אבל אם נתבשל בתבשיל אחר של היתר אין צריך אלא מ' כו' זהו לדעת הרמ"ן שכתב הטעם דצריך ס"א ביצים כמ"ש המחבר אבל הרמ"בם כתב הטעם מפני שהיא בריה בפני עצמה עשה בה היכר והוסיפו בשעורא עכ"ל ומביאו הב"י ולפי טעם זה אפילו אם נתבשל ביצה זו בתבשיל אחר צריך ס"א ביצים רק בעריפה היכא שנטרפה בקערה עם שאר ביצים אי"ל אם לטעם זה דהשתא לא הוי בריה ולהטעם הפוסקים והמתחבר צריך ס"א והש"ך הוכיח בראיות ברורות שהטעם הרמ"בם עיקר זהעלה במסקנא וכתב לכן נראה להחמיר בשני הטעמים עכ"ל ודברי גבוהים ועיין בפי' הג"ה סי' מ"ב להחמיר בשני הטעמים עכ"ל ודברי גבוהים ועיין בפי' ק"ז עוד מדיים אלו ביטול ביצים (כא) ועיין לקמן ס' ל"ט והכי נקטינן קליפות ההיתר מצטרפין אם הרמ"ם המחבר לקמן סי' ל"ט לענין העלמות אלן בש"ע שם בהג"ה פכח דוקא במקום הפסד מרובה יש לסמוך על המקילין לענין העלמות ובב"י שם כתב בשם הרא"ש בפ"ה דמס' מרומות דיש בעלמות ליחות יותר מבקליפתן , וכתב המ"י וז"ל ואפשר שזה כוונת רמ"א בסי' פ"ו שסתם לגמרי כדעת המקילין לענין קליפין ודלא כמ"ש הש"ך ס"ק י"ז דדעת הרב השוין הם ועיין בש"ך ריש סי' ל"ט עכ"ל , (כב) אם דם והיינו דם ריקוס דשדא מיכלא בכולה וחשיב כיס בה אפרוח כ"כ הפוסקים וכמ"ש המחבר בעצמו אחר זה מיד , ודוקא שידוע שהדם במקום האוסרו אבל בספק חערובות מותר כדלעיל סי' ס"ו ועיין מ"ש שם ועי"ל סימן ל"ח (כג) וי"א שכל הביצים דינים שוה כו' זהו דעת בעל התרומה שכתב דמין הולכין אחר לשון בני אדם דקרו להו מיא בעלמא ט' ומביאו ב"י בסימן זה ולקמן סי' ל"ח כתב המחבר ביצה שיש בה אפרוח או טפת דם ונתבשלה עם ביצים אחרות צריך ס"א לבטל פליטתן ע"כ ומשמע אבל ביצה עומדת שאינו נאסר בש"ם ופוסקים דלא כדעת הרמ"ה וכן הלכה , (כד) האפרוח הנולד ממנה מותר כו' והרב המ"א הגי"ה בש"ע וז"ל ודלא נהגינן כן ולכתחילה יש ליזהר ע"כ אבל הט"ז נתן טעם הרמ"ה וכתב הש"ך ובעט"ז השמיט כל הג"ה ויפה כיון דמה לנו להחמיר בדבר שנולד מפורש להיתר בש"ם ובכל הפוסקים ע"כ אבל הט"ז נתן טעם מכון לאו"ה בזה דיש לחוש שמא ישהנו בביתו שיתחנה תחת התרנגולת כדי לעשות ממנה אפרוח ויהיה מותר ויש לחוש לחקלה שמא מתוך כך יתכלנה כך כתו שמצינו דבר זה מפורש במשנה פ"ח דתרומות גידולי תרומה ופירשו שם דהיינו מדרבנן דחשו שמא יהיה תרומה עמהה לכהן כי היכא דלא ליפסא לגביה עד זמן הגרע כדי לזרעה אותה ואחי לידי תקלה ע"כ גזרו דגם הגידולים להיו תרומה וה"ל יש לחוש שמא ישהנה עד זמן שיזדמן לו להושיבה תחת התרנגולת לעשות ממנה אפרוח ע"כ וי"ע לתרץ זה בש"ם וכמ"ש הוא בעצמו לבסוף ע"ש , אבל מפסק רמ"א אין לזוז בבבל זה דמ"מ הנעשה כהן ויש לחוש לחומרא , (כה) מכין אותו מכות מרדות , והא דכתב הטור לעיל סי' ס"ו דאם יזדוע שהוא מריקוס האפרוח חייבין עליו מן התורה כבר תירץ הפריסה דשאני התם דנמצא דם בתוך הביצה ומתנה יולד האפרוח מש"ה אסור משא"כ כאן דכבר נתהפך הדם ונעשה גבלא ונפסקה מזונ' הנוף שאין עוד בנוף דם לפיכו והעוף טהור מכל עצמו מותר אלא שעדיין לא יצא לאויר העולם ואף שעדיין אין בו חיות להיות עליו שם עוף מ"מ גבלא ושפרא הוא ואינו איסור דאוריתא ע"כ ע"ש (כו) ספק טריפה כו' אבל ולמי טריפה לא ועיין סי' פ"א ובכר נתבארו דינים אלו בס"ה ס"ז ע"ש (כז) יעשון פעם אחרת כו' כתב הש"ך כלומר אם יעשון ויטיל ביצים אבל בטעינה לחוד לא סגי ע"כ וכ"כ המ"י כלל וסי' ע"ג אבל הפ"רת בתב בטעינה לחוד סגיא ע"ש , (כח) כ"א יום שלימים כי כן ימי עיבורה של התרנגולת ובהמה דקה לחמשה חדשים ובהמה גסה לששה חדשים כמבואר בבכורות שם דף ח' ע"א (כט) אחר כ"א יום מזמן שנולד בה ספק טריפות כו' וכתב המגמתת יעקב ואם לא שהתה כל כך אף שידעינן שלא בא לעולם אחר כ"א יום מזמן שנולד בה ספק טריפות אלא אחר כך אפ"ה אמרינן דהוא מטעינה ראשונה ע"י דספגא מחרעא בא"ה כלל כ"ו ד"ו כתב דיש כי' התרנגול אלא קודם שנולד בה הספק טריפות אלא אחר כך אפ"ה אמרינן יוצא לו והוא להדיא נגד מגמעות הש"ם פא"ע והפוסקים וא"ע לזכריס לענין טריפות כל זמן שמקן לנקיבות ע"כ וכתב המ"י עליו ולא אמרינן כיון דאינו רק ביצה אחת מסתחת מסכנה עכ"ל , (ל) וימכרם לישראל , כתב המ"י משמע דאפילו ביצה אחת אסור למכור לעכו"ם אפילו בקטנה שהגליגו אסור למכור לעכו"ם ע"י דספגא מחרעא בא"ה כלל כ"ו ד"ו כתב דיש כי' הוא , (לא) אין לוקחין ביצים מרופות מו' כתב הפ"רת פירוש מרופות ביחד אלבון וחלמון אבל אם הם שבורות שחלבון וחלמון שלם וזכיך מיניהו והוכיח זה מש"ם ע"ש , ומינה מוכח שאין מוכרין להם אמ"כ מרופות ומעורבת לגמרי וכ"כ הרש"בא בחידושיו ,

(לב) וי"מ כו' כתב הש"ך ופ"רח והעיקר דלקח באקוס שאין מזהרים מפת של עכו"ם מותר לימכר להם טרופה בקערה ומלא לעכ"ם מחמוס דסכיח עובדא שמתערב עם הפת ביצים טרופות אסור דשמא יתברנה לישראל אבל בעכו"ם שאינו מחזוס לא חיישינן שיערבו עם הפת וגם יתברנה לישראל גם רוב עיסתן אינה נילושה אלא בביצים שלמים וכן עיקר ,

(לג) והכי נהוג כו' וכתב בת"ח דאפ"ה אין לקנות ביצים טרופות מן העכו"ם : וראיתי לכתוב החלוק בין הרב ב"י והרשב"א וזפקא מינה לענין דינא דכתב הרמב"ם בפ"טו ח"ל ביצה שנמצא בה אפרוח כו' אינה עם שביס בלבד נאסרו הכל מפני שהיא בריה בפני עצמה עשו היכר בה והוסיפו בשיעורא אבל בינת עוף טמא שנפלקה עם בילי עוף אחר לא אסרה אותם ואם טרף אלו עם אלו אז שנתערבה בינת עוף טמא או בינת טרפה עם ביצים אחרים שיעורן בששים ע"כ , ודקדק הרב ב"י בכ"מ דהאי שנתערבה היינו דמי אי כשלא שלקה עם אחרות כיון דלא אסיבה בריה לית בה אפרוח אבל אם בתרי כדין יבש ביבש , דהב"י הבין דלאפרוח שיש בה קרי הרמב"ם בריה אבל בבר הביג עליו הש"ך ומתם כל הפוסקים אינו כן ומה"ם לעיל , והשיב דערוף אלו עם אלו היינו שעורפין לגמרי באופן שמעורבים יחד הכל החלבון והחלמון ונתערבה דסיפא היינו שעורין בקערה כל אחד ואחד לחודיה אלא שאינו היכר אינה מהם האיסור וכיון שנתערבו בקערה שוב אין תורת יבש עליהם ולפיכך שיעורן בששים וכן הבין הרשב"א בת"ה זהו תורף דבריו , ולפ"ז קשה לי על המחבר שכתב לעיל סימן ס"ו בביצים הנמצאות בקערה ולא נערפו ונמצא דם על החלמון כו' ואם נמצא בחלבוני בקער כו' הרי החלבונים כולם אסורים אם נתערבו ואין בהם ששים והחלמוני הצלמים כולם מותרים דלקח אם אותו החלמון של הדם ביניה' הוי כמו יבש ביבש דאחד בתרי בעלי ע"כ , הא לפי סברת הרש"בא מה שפירש שדברי הרמב"ם לא הוי זה יבש ביבש , אבל האמת יורה דרכו שדברי הרשב"א אינם נכונים כלל דהני החלבון יש לו דין לח בלא לפי שהוא דק ובכלל ונתערב יפה אבל החלמון אין לו אלא דין יבש ביבש והחלמונים בעלי חד בתרי כדין יבש ביבש והעיקר מה שפירש הב"י בדברי הרמב"ם דכשנתערבה דקאמר בכל גווני מיירי משום דם"ל דיבש ביבש בעי ס' מדרבנן וכמ"ש הב"מ בר"פ ע"ו מהמ"ל ע"ש , ולפ"ז שפיר פסק המחבר לעיל דיפה כיון וכן דעת הפר"ח דזהו הוי יבש ביבש ,

פז (א) ואפילו לטבול חתיכות בשר בחלב דלה לומר ע"י כבישה או ע"י מליחה , (ב) בכל עניין אבל בהגאה מותר אף מדרבנן דהש לא אסרוהו אלא באכילה אבל לא בהגאה וכמ"ש המחבר בעצמו לקמן ס"ג בבשר עוף בחלב שאינו אסור באכילה אלא מדרבנן ומותרים בבישול ובהגאה כו' וכן כתב הרמ"א בהגהותיו בס"ע וז"ל כל בשר בחלב שאינו אסור מן התורה מותר בהגאה וכן דעת הרב ב"י בס"ג בס"ע והוא דעת הרב' פוסקי' דעת או"ה כלל למ"ד ד"ה וכן דעת הרא"ה בספר החינוך מלוה כ' ק"ג וכן דעת הרמב"ם פ"ע מהמ"ל ד"י להדיא וכן ביאר דבריו בפירש המשנה פ"כ"ה וכן פירש הרב התניא דעתו זכר הבין מהרש"ל פ"מע סי' כ' ושאר אחרונים דעת הרמב"ם וכ"כ המרדכי פרק אין מעמידין והגה"מ אשר"י פרק בתרא דעלו"ם מא"ז דע"י כבוש לו ע"י מליחה מותר בהגאה וכ"כ נמי הרב ב"י בס"ע סי' ל"ח בפירוש ע"ש אבל קשה לי קושיא עצומה על המחבר דבסיף יוד כתב בשר בחלב שהוא מדרבנן בגון שלא נתבר ע"י בישול אלא ע"י מליחה או כבישה בגונן יש להסתפק אם אסרוהו ג"כ בהגאה אם לאו והמחירו אין מוחין בידו והמתמיר חע"ב ע"כ , הא כתב בס"ג בבשר עוף בחלב אסורין באכילה מדרבנן ומותרי' בבישול ובהגאה מאי אולמיה האי מהאי לחה בביעה ליה בזה דבזה פשיטא ליה דדבנן לא אסרוהו אלא באכילה ומתחרין בבישול ובהגאה לף מדרבנן ובזה מבעיא ליה אם אסרוהו אף בהגאה או לא ובאמת הרב ב"י שויה מילתא לחרוייהו בס"ע סי' זה כתב בשר עוף בחלב מותרים בבישול ובהגאה ואינם אסורין באכילה אלא מדרבנן ובמי' ל"ח כתב אין בשר בחלב נאסר ע"י מליחה או ע"י כבישה אלא באכילה אבל בהגאה מותר' ול"ע רב לישב זה ,

ודע דכתב הפר"ח ס"ק ג' וז"ל וכן כל חפרוכת בשר בחלב אי ליכא טעמא אע"ג דמדרבנן מסתברינן בששים אי אזלינן בתר המעמיד שרי בהגאה וכן אם מוכלים אותם אלא דבל אלין אחרים אוכלין אותו לא איקרי בישול וכיון דלא אסור אלא מדרבנן שרי בהגאה ע"כ ובסעיף ב' כתב דלדי אם בכלל בישול דכתיב בפרשת רחה גבי פסח ובשלא ואכלא וכן ובבשלו אם יהפסח עכ"ל ע"ש ומיהו כ"ל דאין אומר בהגאה בלדי אם אלא כדי קליפה דלדי אינו אסור אלא כדי קליפה ואם הוא דמתמירין בם" וקל" , (ג) אלא שדבר הכתוב בהווה פירש שבשעה שהוא גדי אז אמו מינקת אותו ויש לה חלב פריסה ע"ש , (ד) מותר לבשלו לאותה מאכל אבל אכילה לא הכיר דמותר ביון דיש איסור מחמת עומאה , (ה) מיהו משום מרחית העי' יש לאסור לבשל בר' באותה כך כתב הרמ"א על הא דכתב הב"י בס"ע אסור לבשל בחלב אשה מפני מרחית העי' כתב רמ"א ונראה לפ"ז דכל שכן דאסור לבשל לכתחלה בחלב עומאה או בשר עומאה בחלב עהורה כו' והשיג על הרב ב"י שכתב בס"ע בשר עהורה בחלב עומאה או בשר עומאה בחלב עהורה מותרים בבישול ובהגאה , אבל הש"ך תירץ שם היעב בחילוקים נכונים והעיקר חירוצו הוא זה דבבשר עומאה ליכא למיחוש למרחית עי' דיכר לעין כל שהוא בשר עומאה וכן בחלב עומאה בדאיתא בס"ם דעכו"ם דף ל"ה ע"ב חלב עהור חיוור עומאה ירוק אבל חלב אשה וחלב שקדים לא מיכר ואסור משום מרחית עי' והוא חירץ נכון ויש לסמוך עליו בפרע שהרשב"א כתב דין זה אסור לבשל בחלב אשה משום מרחית העי' והוא מרא דשמעתתא וכתב בשר עהורה בחלב עומאה ובשר עומאה בחלב עהורה מותר לבשל ולא כתב דאסורים משום מרחית העי' וכמו שהביא באמת הרב רמ"א בד"מ דברי הרשב"א בל"ע ולפי דברי הש"ך יתא ושפיר כתב הרשב"א ע"ש , (ו) וגם משום מרחית העי' אין בהם דמינכרי ויפה כתב ודלא כמו שהשיג עליו הע"ז ואין דבריו מכוונים כלל ע"ש

(ז) וא"מ אין לאכול דגים בחלב מפני הסכנה כו' באמת מתוך המחבר אחר הרב ב"י שכתב כן אבל הוא עשות כי לא זכר כם אלא דגים עם בשר אסור משום סכנה אבל בחלב לא שתעמו ולא רלאינו וכל יומא ויומא הגיעו כן לבשל דגים בחלב ולאכול גם בד"מ השיג על הב"י בזה וכן בס' בתר שבע דף ק' דשאר אחרונים הגיעו עליו בזה ובס"ם פכ"ה דף ע"ו מסתם בהדיא דליש ביה אפילו משום סכנה ע"ש ופשוט הוא , (ח) וחלב אשה אסור לבשל בה בשר מפני מרחית העי' כו' ובתב מהרש"ל פכ"ה סי' ק"ב דלרפואה שרי אפילו אין בו סכנה כלל מאחר דאין בו איסור כלל אלא משום מרחית עי' וכן הסכימו האחרונים ז"ל , (ט) הואיל ובשר עוף בחלב גמור הוא דרבנן לא גזרו בכך וכ"כ נמי הרב רמ"א בהג"ה , ולא דמי לדם דגים ס"ם ס"ו שאותר לגמרי ולפ"ה אם כנסו בכלי אסור מפני מרחית העין אלא"כ יש בו קשקשים אינו שהוא דם דגים דהתם דם גופיה אסור מדאורייתא הילכך הרוצה אמר דאכל דם בהמה שאסור מדאורייתא אבל בשר עוף בחלב מתם הוא מדרבנן ולכן בשר בהמה בחלב שהוא אסור דאורייתא יש ליזהר שלא להגיעו סמוכה כדי שלא יחשב הרוצה שהוא אבל מתם וכ"כ בת"ח בס שוף כלל ס"ב , ולפ"ז ל"ל דמיירי בבישול דקי לאחר הכי אפילו בשר בהמה ליכא דאורייתא וכן מוכח להדיא בת"ח שם ע"ש ובסימני ת"ח , אבל רש"ל וב"ש והש"ך השיגו על הרב רמ"א בזה והוכיחו

ב"ל'

אבל בשר בהמה (י) יש ליזהר שלא להניחו בתובה משום מראית העין כמו שנתבאר לעיל סי' ט"ו לענין דם ,

ד ביצים הנמצאים בעופות אם הם גמורות דהיינו שיש להם חלבון וחלמון אע"פ שעדיין אין להם קליפה , (יא) ועדיין הם מעורות קצת בגידין כלומר שיש בהם שורייקי סומקי אפ"ה נקרא גמורה ומותר לאוכלה בחלב (יב) (יג) אבל אם אין להבאלא חלמון אסור לבשל בחלב שכיון שאין להם הלבון הרי הם כבשר מיהו אינו כבשר ממש ואם אכלם בפני עצמם מותר לאכו' אחריה גבינה או חלב מיד בלא קינוח ובלא הדחה שהרי בשר עוף עצמו אינו אלא מדרבנן לכך אין להחמיר כ"כ בביצים אפילו לא נגמרו ,

ה המבשל בשר בחלב בחמי מבריא , (יד) והמעשן אין לוקין עליו משום מבשל , (טו) שאינו נקרא בישול וכן האוכל אינו לוקה מ"מ אסור מדרבנן שהרי קבל זה טעם מזה וכן דם שבשלוה בחלב אינו לוקה משום מבשל בשר בחלב , (טז) וכן האוכלו שאין חדם נקרא גדי ,

ו וכן המבשל שליא או עור או גידין ועצמות ועקרי טלפים וקרנים הרכים בחלב פטור וכן האוכלן פטור שכל אלו , (יז) אינם נקראים גדי אבל המבשל שליל בחלב חייב וכן האוכלו חייב מפני שהו' בשר ממש ונקרא גדי והמבשל בשר (יח) בחלב מתה או בחלב זכר או במי חלב פטור וכן האוכלו שאין אלו נכללין בכלל חלב אם שאין נקרא חלב אם אלא חלב מניקה שיצא מדדיה בחייה (יט) מיהו איסורא דרבנן מיהא איכא ,

ז (כ) ויש אומרים דחלב זכר לא מיקרי חלב כלל ואם נפל לתוך קדירה של בשר אינו אוסר אבל חלב מתה ומי חלב אוסרים המאכל במי החלב עצמה ואפילו בבישול יש לאסור לכתחלה ואיזה נקרא מי חלב הם המים הנשארים אחר שבשלו החלב שהוציאו ממנו כל האוכל ועשו ממנה כל הגבינות ומבשלים אותה אחר כך עד שמותר האוכל שבתוכה צף מלמעלה ולא נשאר בו אלא מים בעלמא זהו הנקרא מי חלב אבל קודם שבשלוהו נקראת חלב ממש והוא מה שקראוה חכמים נסיובא דחלבא והמבשל בתוב' בשר חייב מן התורה וכן האוכל ,

ח חלב הנמצא בקיבה אינו חלב אם והמבשל בה בשר אינו לוקה אפילו בצלול שבה דפרשא בעלמא הוא וכן האוכלו פטור (כא) אבל אסור מדרבנן וי"א דהיינו דוקא בקרוש שבה (כב) והוא שנקרש בחיי הבהמה שכיון שנקרש בחייה אינו חשוב אלא

ברמיות כרורות מן הס"ם דאף במידי דרבנן חייש' למראית העי' כדאית לן בפ' במה בהמה דף כ"ד ולא בזוג אע"פ שהוא פקוק משום דמחזי כמלקן דלאזל למענגת פירש' לשוק למכור והייט מראית עי' וכדא' בפ' במה בהמה סוף דף כ"ד והוא מוסכם וכל הפוסקים וכמו שמחבר בח"מ ס"ס רל"ה אע"פ שאיסור תקה וממכר בשבת אינו אלא דרבנן וכמ"ש בח"מ מי מזכה להדיא בתוס' דכתובות פ' אע"פ דף ס' ע"א ד"ה ממעבן כו' דאמן במידי דרבנן חייש' למראית העי' והכי משמע בדוכתי' עובדא בס"ס ופו' ולענין דינא מסיק הע"ז דבתקיס שיש לו שקדים יש לעשות היכר לכתחלה דכל היכא דאפשר לתקוני מתקינין אבל במקום שאין לו שקדים אין לאסור התכילה בבצל זה בעוף דרבנן ע"ש , (י) יש ליזהר שלא להניחו בתוכה כו' דק לריך להמיה אבל חלב שקדים ואם ליכא משום מראית העי' ומותר וכ"ל אם אינה אבל חלב אמה שקדים נמי מותר דאם נמי ליכא משום מראית העי' , (יא) ועדיין הם מעורות קצת בגידין כו' והא דמשמע לעיל סי' פ"ו ס"ד דבהכה תרנגולת על זנבה והטילה ביצים דאסורת משום בשר הפורש מן חי אם מעורות בגידין אע"פי שגמרה בחלמון ובחלבון אלמא כיון שמעורה חשוב כבשר התרנגולת שאמי הכא לענין בשר בחלב דעוף שהוא דרבנן מ"מ שאני הכא כיון דכל חד וחד בפני עצמו שרי כ"כ האחרונים וחילוק זה הזכר בתוס' ובפוסקים , והש"ך חירץ בע"א וז"ל דבלאו הכי לא קשיא מידי מהך דהכה תרנגולת על זנבה דאע"ג דלא חשיב בשר מ"מ אפי' חלב ממש הוי אסור משום אמ"ה אי לאו דגלי לן קרא אדרב זכא חלב ודבש וכדלעיל סי' פ"ח ס"ק י"ח וא"כ הכי דגלי לן קרא דחלב שרי היינו משום דאינו מחובר בשום דבר ואינו פורש מן הבשר אבל ביצים מעורות מחוברות ודאי במיסורייהו קיימי וגדולה מזו היו יש אוסרים אפילו מימי חלב משום אמ"ה וכו' ע"ש לעיל סי' פ"ח ונהי דלא קי"ל כוותיהו מהני טעמי שנתבארו לעם מ"מ ודאי דביצים מעורות לכ"ע אסור משום אמ"ה ועוד כתב ר"ת דאפי' ביצים ממש היו אסורות משום אמ"ה אי לאו דגלי לן קרא דשרי וכמ"ש הטורים סי' ס"ד ושאר פוסקים על שמו וא"כ ודאי כשהן מעורות דלא גלי לן קרא דאסירי משום אמ"ה ע"כ , (יב) אבל אם אין להם אלא חלמון אסור לבשלם בחלב זה הוא מטעמא דהא לבשל פשיטא דשרי דאפי' עוף גופיה נתבאר לעיל בס"ו דמותר בבישול אף מדרבנן אם לא דלריכא למימר דהאי לבשלם ר"ל לאוכלם וכה"ג אינו במקרא ומעמה דאפקיה לאכילה בלשון בישול ב"ד , (יג) אבל אם אין להם אלא חלמון כו' אבל הש"ך כתב וז"ל וכבר הוכחתי בספרי דהעיקר דגמורות בס"ם היינו שנגמרו בחלמון וחלבון ואלה נראה דאם אותן שקליפתן רכה מעורות אפי' דיעבד אסור ואם אינן מעורות שמותר בדיעבד אבל לכתחילה אסור אבל אותן הקטנים שלא נגמרו אלא בחלמון לבד אפי' אינה מעורות ומחובר בבשר השדה אסור אפי' דיעבד דכגוף הבשר דינם מיהו נראה דאפי' לא נגמר אלא בחלמון ובחלבון אלא שהם מחוברים עוד בבשר השדה יש להקל במקום הפסד מרובה וכה"ג דכתבי הס רש"י ותוס' והרא"ש והטור ור"י לסיוע עליהם בכה"ג ולכן אם מדינא אבל מהרא"י כתב וכמדומה שאין הגשים טהגין היתר אפי' נגמר לגמרי וגם הקליפה חיצונה קשה לגמרי ע"ש ונתשבו אחרין מהרש"ל והרב בת"ח שם בתנהג זה מיהו משמע מדברי מהרא"י ומהריבש שם דאינו אסור בחלב ואח"כ תלאו בעשן פרישה לתשא טעם למנהג הוא דין ואין דברין מוכרחים עכ"ל ודברין ברורים הן , (יד) והמעשן פירש מעושן שאפרו בחלב ואח"כ תלאו בעשן פרישה (טו) שאינו נקרא בישול דעת המחבר משמע דולמי אדאורייתא זה אין אסור כלל דהרי הרב המ"ס בפ"ט מהמ"ח וז"ל המעשן והחבושל בחמי משם שקבלו זה נעשה מזה חוגמת בישול לאורייתא זה אין אסור מן המבושל גרמי רבנן דקסרי שאלון מעושן מהו טבריא וכיולא בהם אין לוקין עליו וכתב הר"ה דמעושן הוי בעיא דלא אפשיטא דירושלמי פ' הנודר מן המבושל ונראה דאין לוקין עליו ולהחמיר ואין לוקין עליו והחבושל בחמי טבריא שיהא בו משום מבשלא שבת מהו שיהא בו משום בשר בחלב ולא אפשיטא התם מידי ודוגא לספק תורה להחמיר ואין לוקין עליו והחבושל בחמי טבריא ט' נראה שם שהוא שוה למעושן עכ"ל ה' המגיד חיזק דרבנן אסרוהו בבשל ספיקא דאורייתא ולחומרא ולפ"ז הני מבשלא אסורים בהגלה משום הה"ל ספיקא וספיקא דאורייתא לחומרא וכ"כ נמי הפר"ח ע"ש , ולפי דברי המחבר הוי משמע דמותר בהגלה וכמו שכתוב לקמן בשם הפר"ח מדברים אחרים (עז) וכן האוכלו כו' ר"ל וכן האוכלו פטור ואינה לוקה משום בשר בחלב ולא משום בשר בחלב , (יח) בחלב מתה כלומר חלב שיצא ממנה לאחר מיתתה ובזכה דזכתי' (יז) אינם נקראים גדי מיהו אסורא דרבנן מיהא איכא ר"ל בין לבשל בין לאכול , וכתב הפר"ח וז"ל וזו שאינם ולא שנת מתה מעלמה אז נשחטו כדלקמן סי' ל' גבי כחל , (יט) מיהו אסורא דרבנן מיהא איכא ר"ל בין לבשל בין לאכול , וכתב הפר"ח נמי כתב בפשיטות בחשובה אסורים מן התורה אע"ג דמדרבנן אסור לבשלם לכתחלה וכמ"ש שם בס"ד מ"מ לא מלינו שגזרו בהם אסור הגלה ורבב"ז נמי כתב בפשיטות בחשובה סי' ע"ז שכל שאין שם אלא אסורא דרבנן מיהא איכא בין לבשל ובין לאכול , (יח) בחלב מתה כלומר חלב שיצא ממנה לאחר מיתתה ובזכה דזכתי' (יז) אינם נקראים גדי מיהו אסורא דרבנן מיהא איכא ר"ל בין לבשל בין לאכול , וכתב הפר"ח וז"ל וזו שאינם ולא שנת מתה מעלמה אז נשחטו כדלקמן סי' ל' גבי כחל , (יט) מיהו אסורא דרבנן מיהא איכא ר"ל בין לבשל בין לאכול , וכתב הפר"ח נמי כתב בפשיטות בחשובה אסורים מן התורה אע"ג דמדרבנן אסור לבשלם לכתחלה וכמ"ש שם בס"ד מ"מ לא מלינו שגזרו בהם אסור הגלה ורבב"ז נמי כתב בפשיטות בחשובה סי' ע"ז שכל שאין שם אלא אסורא דרבנן מיהא איכא בין לבשל ובין לאכול , (יח) בחלב מתה כלומר חלב שיצא ממנה לאחר מיתתה ופשיטא דלא גרע מחלב אמה ולא פליגו וכן מלשון רמ"א שכתב וחלב זכר לא מיקרי חלב וכתב הרמ"ה דלא אסור דאינו אסור כלל אף מדרבנן וזה אינו אלא אם נפל לתוך הקדירה אינו אסור הוא על דרך פלוגתא דהרב ב"י סובר דחלב זכר אסור מדרבנן כמו חלב מתה דאיתא בש"ס פכ"ה דף ק"ג ע"ב אמר סעיקר כמ"ש הש"ך דהב"י אירי בחלב זכר של בהמה וזו הוא מבואר בגמרא דאסור מדרבנן כמו חלב מתה דאיתא בש"ס פכ"ה דף ק"ג ע"ב אמר אשמעינן בחלב אמו ולא בחלב זכר בחלב אמו ולא בחלב שחוטה וטייט ע"כ בחלב זכר של בהמה וכלפירש"י ולא בחלב זכר שהיה לו חלב מועט מן הדדים כגון אם כשהגה והיה לו דדים וכן פי' רש"ל שם סי' ק' , וכן מוכח עוד מש"ס שם להדיא דקאמר בתר הכי בעי מיניה המבשל בחלב גדי אלא הגיקה מהו א"ל מדאיצטריך לאשמעינן למימר בחלב אמו ולא בחלב זכר זכר הוא דלא אתי לכלל אם אבל אתי לכלל אם אסור ש"מ דבחלב זכר של בהמה אסור וכיון דמתר קרא מפיק להו חלב זכר וחלב בחוטה וחלב זכר לא מיקרי חלב כלל אסירי בחלב זכר דאדם אסור אבל זכר וכן כתב הרב המגיד שגראה מדברי הרמב"ם דחלב זכר אסור מדרבנן והא דכתב הרמ"א וחלב זכר לא מיקרי חלב כלל אסירי בחלב זכר דאדם ואם פשיטא דלא גרע מחלב אמה ולא פליגו וכן מלשון רמ"א שכתב וחלב זכר לא מיקרי חלב כלל לא אסור דאינו אסור כלל אף מדרבנן וזה אינו אם נפל לתוך הקדירה אינו אסור הוא על דרך פלוגתא דאסור מדרבנן כמו חלב מתה דאיתא בש"ס פכ"ה דף ק"ג ע"ב אמר אבר של בהמה אסור מדרבנן ואפילו בבישול לאסור לכתחלה כמו חלב מתה ומי חלב ומם נפל לתוך קדירה של בשר אינו אסור המאכל ואין לזוז מהלכה זו ודו"ק (כא) אבל אסור מדרבנן ואיתה הרב לא גרע מחלב אמה ומם נפל לתוך קדירה של בשר אינו אסור המאכל ואין לזוז מהלכה זו ודו"ק (כא) אבל אסור מדרבנן ואיתה הרב המחבר זה דלישה זו שסובר דפירשא בעלמא הוא אסור מדרבנן ומדרבנן מדברי הרי"ף והרמב"ם שם מריה דהאי דינא שהם סוברים דאפילו בלול בקרוש שבה משמע דהיינו דוקא בקרוש שבה אינה נגיעות אינו אסור מדרבנן דמותר לגמרי ואפילו אסור דרבנן ליכא והוא בעו"ר סי' זה ושל שכתב המחבר וי"א דהיינו דוקא בקרוש שבה משמע דהיינו דוקא בקרוש שבה הוא אסור מדרבנן ואי אסור מדרבנן בקרוש היאך כתב בס"ע אבל הקרוש שבה אינה נעשה חתיכה דאסור ואם הגמיד בה נגיעות אינו אסור אם אינה מחוברת

ורע שכתב הרב רמ"א לכתחלה אין להניח חלב זו בקיבה עד שיצטנן החלב בתוך הקיבה אבל בדיעבד אין לחוש ע"כ וכתב הש"ך הטעם מפורש שם בת"ת בחלב הקיבה חריף וחמוץ שהרי מעמידין בו עכ"ל, וא"ל אבל חלב הקרוש מותר להניח עד שיצטנן אף לכתחלה ואפי' להעמיד בה גבינות וק"ל וגם בזה לא ידענו למה המעמיד דברי רמ"א (נג) אם מלח הקיבה בחלבה כו' ז"ל ב"י והטעור שריך שיהא במליחה שיהא כרותה מתבאר בסי' ס"ע גבי מולח בכשא"מ ושיעור מליחתו לשיהיה רותח כתב רבינו בסי' ל"א עכ"ל וכתב הש"ך וא"כ דעתו שריך שיהא במליחתו כדי שיתנו על האור ויתחיל להרתיח וכדלעיל סי' כ"ט סי"ח ולריך שיהא מלח כ"כ שאינו נאכל אחמת מולחו וכדלקמן סי' ל"א ס"ה וגרתה דלא לדינן דקי"ל במליחה לאסור מיד וכן אפילו לא מלח רק מעט בדרך שמולחין לגלי מ"מ יש להתיר כאן בדיעבד אם העמידו בו גבינות אם לא מלח בכה"ג דבלתו הכי הרבה פוסקים חביבי ליה פירכא בעלמא אפילו לגלול וגם הוא מילתא דרבנן דמן התורה אינו אסור אלא דרך ביטל ולא ע"י מליחה עכ"ל וקבלכה וא"ל דהקרוש אף לכתחלה מותר להעמיד בה גבינות אם לא מלח רק מעט כדרך ממולחין לגלי אז אלא שהא במולחו כדי שיתנו כל האור ויתחיל להרתיח דבלתו הכי חומרא בעלמא שיהא אסור לכתחלה להעמיד גבינות עם חלב הקרוש שנמלח בקיבתה ולכן בכה"ג אין להתיר ולאסור ואדרבה להתיר אף לכתחלה וק"ל, (כד) עד ס' לומר עד שיהא ס' בחלב שהעמיד ונעשו גבינות נגד החלב שהיא בקיבה שאסרה בקיבה משום בשר בחלב, וקשה אמאי בגי בס' הא החלב בבקיבה אסור ונעלמו שנעשית בילה וה"ל אמרינן לקמן ר"ס ק"א דאין דין מחיבה הראויה להתבבד אלא אסורא מחמת עלמו כגון נבילה ובשר בחלב ע"כ וה"כ כיון שהא דבר המעמיד אפי' בחלב לא ביטל וכמ"ש בסי' גבי עור של קיבת נבילה וטריפה וי"ל דדוקא דבר המעמיד שאסור מעלמו אמם כגון נבילה אמרינן דלא בטיל מצא"כ הכא שאין המעמיד שאסור מעלמו אמם אלא מבוטל תערובת בשר בחלב ולכך בטיל אפיר ואפילו אי אמת דבשר בחלב אמם שאסור ע"י ביטול הבוב בגופו של איסור ואם העמידו בו אח"כ אסור לכתחלה אפילו אלא אם כן אמר אלא ע"י מליחה וכבוס דאינו אלא מדרבנן ס"ל לרב רמ"א והמחבר דלא חביב בגופו של איסור לענין שיאסר במעמיד בכל שהו ס"ל, (כה) אלא כ"ט בר נ"ע כו' המחבר לא כיון יפה בזה דל"ל להגיס שעלו בקערה דהוי נ"ע בר נ"ע להיתרא קודם שיבא לכלל איסור שבשר נ"ע בקערה והקשה מגיס דהוי נ"ע בר נ"ע להיתרא ולכך מותר לאכול אח"כ בכות אבל הכא לא הוי אלא חד נ"ע להתירא דהיינו הקיבה בחלב הקרוש וכל הפוסקים מודים בה"הג דלא הוי נ"ע בר נ"ע כמ"ש בסי' ל"ה ובאמת כתב כן לפי מרחה בדברי ב"י שכתב וז"ל והטעם משום דאין כח בטעם שקבל פרש זה כו' שהרי דגים שקבלו טעם בשר מותר לחברם אח"כ עם חלב וכ"ש זה שהוא פרש ודבר בטל שאין בו כח לקבל טעם בשר ולהולך זה הטעם עמו לחבר אותו עם חלב הגבינה הנקפה בו לעבות אז בשר בחלב דהוי גרוע מנ"ע בר נ"ע מצד שהוא פרש גמור עכ"ל והבין דהכא נמי נ"ע בר נ"ע הוא אלא שמצד שהוא פרש גרוע יותר מנ"ע בר נ"ע ולית דהכא לא הוי נ"ע בר נ"ע כלל וכמ"ש אלא דכיון שהוא פרש גמור גרוע מנ"ע בר נ"ע וזה ברור ס"ל, (כו) דהתם מותר לכתחלה, וקשה דהתם נמי הוא אסור לכתחלה כמו שפסק המחבר שם בעלמו בסי' ל"ה ע"ש וכ"ל דכתב זה לכ"ע אפילו לדיעה מכשירין במחבר שם הכא אסור לכתחלה מטעמיה וגם לפי מ"ש בס"ק שלפני זה בשם הש"ך דהכא מותר אף שאינו נ"ע בר נ"ע משום דכיון שהוא פרש גמור גרע מנ"ע בר נ"ע כ"ל דהטעם הא דאסור לכתחלה משום דמעמיד הגבינה כדברי המחבר דהרי הרב ב"י פסק בס"ע סי' ל"ה דגיס שעלו בקערה מותר לכתחלה לאוכלו בכותח והכא גרוע מנ"ע בר נ"ע ופסק הב"י בס"ס בסי' זה דלכתחלה אסור להעמיד בחלב זה גבינות, ולכאורה יש להמיר שלא להעמיד בה גבינות משום דהכי דפירכא בעלמא מ"מ כיון דנמלח אז שהוא מע"ל בקיבה ע"כ קבלה טעם מעור הקיבה וחזר ובולע מזתו הטעם בגבינה ולכבי אסור לכתחלה להעמיד בה גבינות זה ליתא הא פרש גרע מנ"ע בר נ"ע כמ"ש הוא בעלמו ובדגיס שעלו בקערה פסק הרב ב"י דמותר לכתחלה לאוכלו בכותח והכא פסק דאסור אלא ולאי כמ"ש וגכון הוא וק"ל, (כז) עור הקיבה כו' וכתב הש"ך וה"ה שאר בני מעיים בשמייבשים אותן עד שנעשו כעץ ומ"מ נראה לכתחלה אין לעשות כן ע"כ, (כח) הוי זה וזה גורם ומותר וכתבו האחרונים דדוקא כשאין האיסור יכול להעמיד לבדו בלא היתר הא לאו הכי אסור ואין זה מיקרי זה וזה גורם והוכיחו בראיות ברורות מן הש"ס ופוסקים ע"ש, (כט) מפני שמעמידין אותם בעור קיבת נבילה דהלא עור הקיבה דבר קטן הוא עד מאד בחלב שמעמד בו ולמה לא בטל במיעוטו אלא ולאי מפני שהוא המעמיד הגבינה והוא"ל ודבר האיסור הוא מעלמו ומעמיד גבינות הרי הכל אסור (ל) אבל המעמיד בעור של קיבת כשרה כו' החלוק בזה כתבו הפוסקים בטעמא לאו בשר בחלב הוא אלא אחי בחפיה קאי ואחי בחפיה קאי אבל עור נבילה וכיוצא בו אסור מעלמו כיון שהוא מעמיד אינו רואין כאילו האיסור בעין, (לא) בשר בחלב כו' יש להסתפק כו' וכבר כתבתי ברש הביאו שאין להסתפק בזה ע"ש, (לב) י"א שאסור לחתות הלם כו' כל זה עד סוף העמן כתב רמ"א בהג"ה בש"ע ע"ש ובמרדכי שם כתב שאסור לבשל בשר בבית ישראל בקדירה של עכו"ם שמא יתנה הישראל כו' לכן ראיך לשפחות, עכו"ם שהי קדרות ח' של בשר וח' של חלב וכן פסק בת"ת סוף כלל ע"ו וכתב הש"ך ואיהו בשר לאו דוקא אלא ה"ה שאר דברים דאל בחר טעמא מיהו אין בזה אלא אסורא בעלמא ואין נזהרין בזה העולם ע"כ (לג) דאסורה בהגלה וכתב הש"ך הייגו כשהדיחם במים רותחין ועירבן כך רותחין שהדיחו בהם כלי בשר עם מים שהדיחו בהם כלי חלב ועובר בזה על ביטול בשר בחלב דאורייתא ואיתן לפני בהמה ר"ל ואם עירבו ליתן לפני בהמה ג"כ אסור דאסורה בהגלה, אבל קשה לי למה כתבו הטעם דאסורה ליתן לפני בהמה אסורה בהגלה הא אפילו הוי בשר בחלב מותר בהגלה הוי אסור ליתן לפני בהמה משום דכתב הרב רמ"א בת"ת כלל ס"ה ד"ל בשם מו"ה דלכתחלה אסור לקנות בהמה מן העכו"ם שיוקה מחלב בהמה ואמנם שם אפילו לא יוקה כל ימיה אסור לקנות לכתחלה ע"ש ובסימני' וכ"ב דאסור לכתחלה להאכילה דברים האסורים וכן נתבאר בש"ע סי' פ' בס"ד ע"ש וא"כ אפילו הוי בשר בחלב מותר בהגלה אסור להאכילה בשר בחלב משום בשר בחלב דהתם אינו נעשה לעבודה אבל הכא אינו אלא אסור דאורייתא ואפ"ה אסור משום דאסורה בהגלה, וק"ל, (לד) אין לשמש בו ר"ל אין לבשל בכלי מכה בליעת בשר וחלב והא דלא מיתסר מה"ע לחפיסה הרא"ש שהרי נהנה משום לדרחון דאמו שאינו דבר של אכילה ל"ה הגלה כיון שאינו נהנה מגוף האיסור ש"ך ופר"ח, (לו) להשתמש מן הקדירות של התנורים שבנית החורף, דגה, לומר,

אלא כפרש אבל בצלול שבה חלב מעליא הוא ואסור מן התורה ועיין לעיל בסימן פ"א,

לפיכך (נג) אם מלח הקיבה בחלבה חלב הצלול שבה נאסר משום בשר בחלב דמליח הרי הוא כרותח ונעשית החלב הצלול בילה התיכת דאיסורה ואם העמיד בה גבינות אסור כל הגבינות, (נד) עד ס' וכן אם עמדה בקיבה יום אחד שלם מעת לעת הוי כבוש וכביש הוא כמבושל ואם העמיד בה אחר כך גבינות אם יש בהן בנותן טעם אסירות ואם לאו מותרת, אבל הקרוש שבה אינו נעשה חתיכה דאיסורא ואם העמיד בה גבינות אינו אוסר אותה אינ"ג שמ"מ קבל טעם בשר במליחה או בכבישה וחוזר ובולע אות' הטעם בגבינות שמעמיד לא הוי, (נה) אלא כנ"ט בר נ"ט בדגים שעלו בקערה שמותר ראוכל' בכותח כמו שיתבאר לקמן סימן צ"ה ס"ל, מיהו לכתחילה יש להחמיר שלא להעמיד בה דהואיל ומעמיד הגבינה הוי גרוע מדגים שעלו בקערה, (נו) דהתם מותר לכתחלה אבל הכא ברעבד יש להתיר ועיין לקמן בסי' צ"ה בדגים וכו', (נז) עור הקיבה שמולחין אותה ומייבשין אותה ואחר כך ממלאין אותה חלב שנקרש בתוכה כדי להעמיד בה גבינות מותר שאין החלב בילע ממנה שכיון שנתייבש העור ולא הוי אלא כעץ בעלמא ואין בו עוד משום לחלוחית בשר

יא המעמיד גבינה בעור של קיבת נבילה וטריפה ובהמה טמאה אסורה אפילו בכל שהו שמפני שהוא דבר המעמיד לא בטיל ודוקא שלא היה שם מעמיד אחר רק האיסור אבל אם היה שם ג"כ מעמיד היתר, (נח) הי' זה וזה גורם ויותר אם איכא ס' כנגד האיסור אבל המעמיד בפני עצמו אפילו באלף לא בטיל, ומפני זה הטעם אסרו גבינות העכום, (נט) מפני שמעמידין אותם בעור קיבת נבילה ודוקא בקיבת נבילה וטריפה ובהמה טמאה שהן גופן של איסור והם מעמידין את החלב אזלינן בתר המעמיד ולא בתר טעמא ואע"ג שאין בהם בנ"ט ראין אינן כאלו הנבילה קיימא בעין וג"ט ואינה בטילה, (ל) אבל המעמיד בעור של קיבת כשרה אם יש בה בנ"ט שאין בה ששים בחלב כנגדה אוסרת ואם אין בה בנ"ט מותר אע"ג דמעמיד הוא שאני בשר בחלב דבטעמא תלה רחמנא שהרי כל אחד בפני עצמו מותר ואין בהן איסור אלא כשמתחברים יחד וגם בחיבורם יחד לא אסרה תורה אלא דרך ביטול שהוא עיקר קבלת טעם זה מזה כמו שנתבאר למעלה הילכך אם אין בה בנ"ט מותר דלאו בשר בחלב הוא אלא האי באפיה קאי והאי באפיה קאי אע"ג דמעמיד והוא שיש ס' בחלב כנגדה (לא) בשר בחלב שהוא מרובן כגון שלא נאסר ע"י ביטול אלא ע"י מליחה או כבישה בצונן יש להסתפק בו אם אסרוהו ג"כ בהגאה אם לאו והמתירו בהגא' אין מוחין בידו והמחמיר תע"ב, (לב) י"א שאסור לרתות האש מתחת קדירה של עכו"ם לפי שהם מבשלים בה פעמים חלב ופעמים בשר והמחתה תחת קדירה שלהם בא לידי ביטול בשר בחלב, עוד כתבו שאין לערב מים שהדיחו בהם כלי בשר עם מים שהדיחו בהם כלי חלב ולתן לפני בהמה, (לג) דאסורה בהגאה עוד כתבו שהכלי שעושין בו מים לחפיפת הראש, (לד) אין לשמש בו מפני שעושין אותה מאפר שעל הכירה ורגילים הוא, (לה) להתערב שם בשר וחלב וכן יש לאסור גם כן (לו) להשתמש מן הקדירות של התנורים

הגבינה והוא"ל דבר האיסור הוא מעלמו ומעמיד גבינות הרי הכל אסור (ל) אבל המעמיד בעור של קיבת כשרה כו' החלוק בזה כתבו הפוסקים במוכן יותר מדברי המחבר דעור קיבת כשרה מתחר שהוא מותר בפני עלמו ולית ביה איסור כלל אלא משום חבורו עם הגבינה כל אינה אלא יהיה טעמא לאו בשר בחלב הוא אלא אחי בחפיה קאי ואחי בחפיה קאי אבל עור נבילה וכיוצא בו אסור מעלמו כיון שהוא מעמיד אינו רואין כאילו האיסור בעין, (לא) בשר בחלב כו' יש להסתפק כו' וכבר כתבתי ברש הביאו שאין להסתפק בזה ע"ש, (לב) י"א שאסור לחתות הלם כו' כל זה עד סוף העמן כתב רמ"א בהג"ה בש"ע ע"ש ובמרדכי שם כתב שאסור לבשל בשר בבית ישראל בקדירה של עכו"ם שמא יתנה הישראל כו' לכן ראיך לשפחות, עכו"ם שהי קדרות ח' של בשר וח' של חלב וכן פסק בת"ת סוף כלל ע"ו וכתב הש"ך ואיהו בשר לאו דוקא אלא ה"ה שאר דברים דאל בחר טעמא מיהו אין בזה אלא אסורא בעלמא ואין נזהרין בזה העולם ע"כ (לג) דאסורה בהגאה וכתב הש"ך הייגו כשהדיחם במים רותחין ועירבן כך רותחין שהדיחו בהם כלי בשר עם מים שהדיחו בהם כלי חלב ועובר בזה על ביטול בשר בחלב דאורייתא ולתן לפני בהמה ר"ל ואם עירבו ליתן לפני בהמה ג"כ אסור דאסורה בהגאה, אבל קשה לי למה כתבו הטעם דאסורה ליתן לפני בהמה אסורה בהגאה הא אפילו הוי בשר בחלב מותר בהגאה הוי אסור ליתן לפני בהמה משום דכתב הרב רמ"א בת"ת כלל ס"ה ד"ל בשם מו"ה דלכתחלה אסור לקנות בהמה מן העכו"ם שיוקה מחלב בהמה ואמנם שם אפילו לא יוקה כל ימיה אסור לקנות לכתחלה ע"ש ובסימני' וכ"ב דאסור לכתחלה להאכילה דברים האסורים וכן נתבאר בש"ע סי' פ' בס"ד ע"ש וא"כ אפילו הוי בשר בחלב מותר בהגאה אסור להאכילה בשר בחלב משום בשר בחלב דהתם אינו נעשה לעבודה אבל הכא אינו אלא אסור דאורייתא ואפ"ה אסור משום דאסורה בהגאה, וק"ל, (לד) אין לשמש בו ר"ל אין לבשל בכלי מכה בליעת בשר וחלב והא דלא מיתסר מה"ע לחפיסה הרא"ש שהרי נהנה משום לדרחון דאמו שאינו דבר של אכילה ל"ה הגאה כיון שאינו נהנה מגוף האיסור ש"ך ופר"ח, (לו) להשתמש מן הקדירות של התנורים שבנית החורף, דגה, לומר,

הקדירות

התנורים שבבית החורף משום שנתוין לפעמים עליהם בשר וחלב מן הקדירות שמבשלים בתנורים ובדיעבד אין לחוש בכל זה , (לז) ואף לכתחילה כו' עיין בח"מ כלל ע"ז מבואר שם הכל ומשמע שם דבקדירות של מחכות אין להחמיר אפילו לכתחילה משום דלקח אם היה שם היה חוזר ומתבלבן על ידי האש ע"ש :

פח שלא לעלות בשר וגבינה על שלחן אחד ובו ב' סעיפים ,

א כל הבשר שאסור לאוכלו בחלב אפילו בשר חיה ועוף שהוא מדרבנן אסור להעלותו על השולחן , (א) שאוכל עליו גבינה שלא יבא לאוכלם יחד ואין זה גזירה לגזירה , (ב) שהרי בשר עוף בחלב גופא דרבנן ואנן ניקום ונגזור שלא להעלותו על השולחן דהואיל והדבר ברור ומצוי לאוכלם יחד הוי כחדא גזירה בד"א בשולחן שאוכל עליו אבל בשולחן שסודר עליו התבשיל מותר ליתן זה בצד זה אפילו בשר בהמה בצד חלב ,

ב ובשולחן שאוכל עליו נמי לא אמרן שאסור להעלותה אלא דוקא , (ג) בשני בני אדם המכירין זה את זה שאינם מתביישין זה מזה ויאכלו יחד ואז אסור אפילו מקפידין זה על זה אבל אכסנאין שאינן מכירין זה את זה ומתביישין זה מזה ואינם אוכלין יחד מותר להעלותם על שלחן א' ובמכירין זה את זה נמי לא אמרן דאסור אלא שלא עשו שום היכר אבל אם עשו שום היכר כגון שכל אחד אוכל על מפה שלו או אפילו אוכלין על מפה אחת וגותנין ביניהם פת להיכרא , (ד) מותר אבל לא יאכלו מאותו הפת המונח ביניהם להיכר ואם אוכלין ממנו לא הוי היכר דבלאו הכי הפת שאוכלין ממנו מונח על השולחן אבל אם נותנין ביניהם כלי ששותין ממנו שבלאו הכי אין דרכן להעמידו על השולחן הוי היכר , (ה) אע"פ ששותין מן הכלי וכל שכן אם , (ו) נתנו שם מנורה או שאר דברים שעל השולחן דהוי היכר ויהיו נזהרים שלא לשתות מכלי אחד , (ו) משום שהמאכל נדבק בכלי וכ"ש שלא יאכלו מפת אחד , (ו) משום שהמאכל נדבק בכלי וכ"ש שלא יאכלו מפת אחד וכן נוהגין ליחד כלי של מלח לכל אחד בפני עצמו כי לפעמים אוכלים במלח ונשארו שיורי מאכל במלח , ועיין בלבוש התכלת סימן קע"ג ,

פט שלא לאכול גבינה אחר בשר ובו ד' סעיפים

א אכל בשר לא שנא בהמה חיה ועוף לא יאכל גבינה אחריו מיד (א) ואפילו בירך כבר ואף על גב דלדברי רוב הפוסקים צריכין (ב) להמתין כשיעור שהוא מסעודת הבקר עד סעודת ערב שהוא שש שעות , (ג) עכשיו נהגו עלמא כסמ"ג שלא להמתין אלא שעה אחת , (ד) ומברכין ברכת המזון אחר הבשר קודם שיאכלו גבינה שיהא נראה כסעודה אחרת (ה) אבל בלא ברכת המזון לא מהני המתנת שעה ואותה שעה אין חלוק אם המתין קודם ברכת המזון או אחר ברכת המזון , (ו) ויש אומרים שאין לברך ברכת המזון על מנת לאכול גבינה , (ז) והעולם אין נזהרין בזה (ח) והמחמיר להמתין ו' שעות תע"ב , (ט) מיהו אפילו המתין כשיעור אם יש בשר בין השינים , (י) (יא) צריך להסירו ולהדיח פיו קודם שיאכל גבינה ובתוך הזמן אפי' אין בשר בין השינים אסור (יב) לפי שהבשר מוציא שומן ומושך טעם עד זמן ארוך לפיכך אפילו לא אכלו אלא לעשות לתינוק צריך להמתין דאף על גב שלא אכלו מ"מ טעם הבשר נשאר לו בפיו ומושך לו טע' השומן כאלו אכלו

ב אכל

הקדירות מקורין בג"מ הע"ל טעפ"ף , (לז) ואף לכתחילה כו' עיין בח"מ כלל ע"ז מבואר שם הכל ומשמע שם דבקדירות של מחכות אין להחמיר אפילו לכתחילה משום דלקח אם היה שם היה חוזר ומתבלבן על ידי האש ע"ש :

פח (א) שאוכל עליו גבינה , וה"ה אפילו בשר בהמה חיה ועוף והוא פשוט שולחן שאוכל עליו בשר בהמה חיה ועוף והוא פשוט

(ב) שהרי בשר עוף בחלב גופא דרבנן , ותימה למה נקט המחבר בקושיתו בשר עוף הא אפילו בשר בהמה כשאוכלים כך יחד ליכא איסור דאוריתא דדרך ביטול איסורא התורה ומצא קושיתו ג"כ קשה על בשר בהמה , ובאמת הע"ז נקט בלשמיה סתם ומשמע דאף על בשר בהמה קאי ע"ש עכ"ע : וכתב הב"ח ור"דוקא בשר אסור להעלותו על השולחן שאוכל חלב מו איפכא משום דלא בדילי איכי מיניה מפני שכל מ' היתר בפ"ע אבל מותר להעלות בשר חזיר וגבילה על השולחן שאוכל עליו בשר כשרה או גבינה וכן מבואר בדברי הר"ן וב"י מביאו בס' ל"ז ע"ב , ומזה נשמע דה"ה דבר האסור על עלמו ע"י נדר ג"כ מותר להעלותו על השולחן שאוכל עליו מעשה זה משום דבדיל מיניה , אבל דאיתי במנחת יעקב כלל ע"ו שכתב וז"ל ועיין בש"ך בסי' פ"ח ס"ק ב' כתב דה"ה האוסר על עלמו דבר ע"י נדר ג"כ אסור להעלותו על השולחן מעשה זה כיון שאינו אסור אלא מלד נדרו רק בנדר הגאה מחבירו מסתמא הם שוגגים ע"כ מותר לאוכלים על שולחן אחד עכ"ל יגעתי ולא מלאתי דבריה אלו בש"ך והא דכתב הש"ך דנדרים כיון שאינו אסור אלא מלד נדרו חשיב כבשר וחלב שכ"א היתר בפני עלמו על ההוא דמודר הגאה מחבירו כתב דהתם דבר אכילה מה שאוכל חבירו אינו בדיל מיניה אלא מלד נדרו שמודר הגאה מחבירו אבל הדבר אכילה זו לא בדיל מיניה וכזה ספיר כתב הש"ך שחשוב כבשר וחלב שכ"א היתר בפני עלמו אלא מעשה התם"י שכתב בפירושו לנדרים סוף דף מ"א דכיון שהבירו מסתמא שוגגים זה אח"ז עפי מב' מתכנאים על שולחן א' זה בשר וזה גבינה מעשה זה מותרים לאכול על שולחן אחד אבל ודאי האוסר על עלמו דבר ע"י נדר בודאי מותר להעלות על שולחן שאוכל עליו מעשה זה בדיל מיניה והוי כחתיכת חזיר וגבילה דהני בדיל מיניה וזה מתם מבואר בש"ך אבן במסקנא כתב הש"ך דלחם ש' איסור אסור להעלות על השולחן כדרך שאסור בבשר וחלב והוא נשמע מדברי הא"ח שהביאו ב"י בא"ח סימן ת"מ והטעם משום דעל הלחם יהיה אדם ורגיל בו כל השנה ולא בדילי איכי מיניה ע"ש : (ג) בשני בני אדם המכירין זה את זה כו' כלומר שיש היכר ואהבה ביניהם באופן שאין מתביישים שום אחד מהם ליקח מהם שלפני חבירו ולאכול , (ד) מותר ואפילו דיש להם הוצאה לחת מהני היכר כ"כ האחרונים , (ה) תעמ"ש שמתין כו' והב"ח אוסר אם שותין ממנו וכתב הש"ך שהעיקר כדעת הרב רמ"א וכן הלכה , (ו) נתנו שם מנורה ומנורה דהוי הפסק דוקא אם אין דרכה להיות על השולחן כגון ביום או בלילה אלא גר אחרונים , (ז) משום שהמאכל נדבק בכלי כו' לפ"ז ולפ שהם אכסנאים ובב' שולחנות אסור ובדור הזה , כ"כ האחרונים ז"ל

פט (א) ואפילו בירך כבר , ואפילו ע"י קינוח והדחה ונגילה אסור

(ב) להמתין כשיעור שהוא סעודת בקר על סעודת ערב שהוא ו' שעות ונעתה מלגרסינן בש"ס אכ"ה דאחר בשר אסור לאכול גבינה על סעוד' אחרת מ"ל דהיינו כדי זמן סעודת הבוקר עד סעודת הערב שהוא ו' שעות ולדברי הפוסקים אלו צריכן לברך ג"כ ברכת המזון דבלא ברכת המזון לא מקרי סעודה אחרת כ"כ רש"ל כמו שכתוב תשמו בסמוך

(ג) עכשיו נהגו עלמא כסמ"ג נראה דס"א הוא דס"ל הוא זה שלא כתב סמ"ג כן וכ"ל להגי"ה בדברי המחבר בהזהר והיינו הזהר בפ' משפטים מה שהביאו

המחבר בלבוש התכלת סימן קע"ג וז"ל הזהר בפ"הג' משכתן דכל מאן דאכל בשר בהמה בגבינה אחרת אם לא שיאכלו בב' סעודות אם בסעודה אחת אף שבהמה כל היום ואוכל דבריה אחרים בתוכם ויש מהאכילת בשר לגבינה שם שעות אפ"ה אסור דבשעה אחת אף שאוכלו בב' סעודות אם בסעודה אחת בשעתא אחת אם בסעודתא אחת אם בסעודתא אחת כו' כלומר שמעינן מהכא אחרת וקולא אחרת דמשמע דאף בשר אחר גבינה אסורא בשעתא אחת אם בסעודתא אחת וקולא דגבינה אחר בשר שרי אלאחר שעה ואינו בסעודה אחת ומזה נמשך להם המנהג וכ"כ נמי הפר"ח שמנהג זה נמשך להם מס' הזהר ולא כמהר"מי שכתב וז"ל בזה רבים עושין פשרה מלעתם להמתין שעה אחר הסרת בשר וסילקו ובירכו ואוכלין גבינה אע"ג דלא אשכחו רש"ל כמו שכתוב תשמו בסמוך זה נמשך להם מהזהר וכמ"ש ומינה נשמע נמי להגהגים להמתין שעה אחר סעודת בשר סגי בלא קינוח והדחה וכ"כ הפ"רח והש"ך ודלא כהע"ז והמ"י ג"כ קינוח והדחה ומין דבריהן עיקר (ד) ומברכין ברכת המזון כו' ונראה שמנהג דבר פשוט היא דמי שמנהג בקולא זו להמתין שעה א' שצריך ג"כ קינוח והדחה ומין דבריהן עיקר , (ה) אבל בלא ברכת המזון לא מהני המתנת שעה ואפ"כ דאם אכל בשר בלא סעודה צריך לברך ברכה אחרונה מקודם ובלאו הכי לא הוי סילק ש"ך , (ה) אבל בלא ברכת המזון לא מהני המתנת שעה ואפ"כ דכל יום כולו אסור עד שיסלק ובירך וכ"כ מהרש"ל שם בפ' כ"ה דלכ"ע אם לא סילק ובירך אפילו כל היום כולו אסור להא בעינן סעודה אחרת והרבה בני אדם מקילין בזה ושעות הוא בידם עכ"ל ע"ש , (ו) וי"א שאין לברך ברכת המזון על מנת לאכול גבינה אסור לעשות כן דלא לא הגיע לברכת המזון ולמהוי סעודה אחרת אלא שהוא בא לברך ברכת המזון ולמהוי סעודה אחרת ולא מהני כלום אבל ודאי אם אכל כדי שביעה והגיע לברכת המזון הוי סילקו עלמא מן האכילה אחרונה מכינם עלמם לאכילה אחרת ולא הגיע לברכת המזון ולמהוי סעודה אחרת ולא מהני כלום אבל ודאי אם אכל כדי שביעה והגיע לברכת המזון הוי סעודה אחרת ודאי מותר לברך ברכת המזון ומותר לאכול גבינה דבר ה' יחדל עלמו מליבב עם שאין נזהרין בזה בחמיבה אחת ע"ב אבל הת"י כתב וכתב הגי"ז על זה שעושין נגד דברי הש"ס לפי ב' הדיעות והיינו דבר ה' יחדל עלמו מליבב עם שאין נזהרין בזה בחמיבה אחת ע"ב אבל הת"י כתב ואפשר דסומכין על בעל ה"ג דמתיר ע"י קינוח והדחה אפילו בסעודה אחת ובברכת המזון חומרא בעלמא בעבדי מ"מ הירא יזהר עבר"ל ע"ש , (ח) ומחמיר להמתין ו' שעות תע"ב וכתב מהר"ל ואם אי אפשר למת ת ביד בני אדם שאין בני תורה רצוי למחו' ולנעור בהם אלא יקלו פחות מו' שעות ע"כ : וכתב הפר"ח וז"ל ומיהו לאו דוקא שם שעות בגון בחורף שהימים קצרים כל שאכל בשר בשחר עד מוכרח לאכול גבינה בסעודת הצהריים וכן אם אכל בשר בחלי היום מותר לאכול בערבית אף ע"ג דליכא בין אכילה לאכילה אלא כמו ד' שעות בקירוב וזה דבר מוכרח אלא משמע דכתיבנא הוי בהא סעודה הוא דלא אכילנא לסעודתא אחרינא משמע דמסעודה לסעודה ש"ד ולא קא מפליג בין ימים קצרים לימים ארוכים אלא משמע דכתיבנא עכ"ל , אבל מדברי שאר פוסקים לא נראה כן והיודע יבחר (ט) מיהו אפילו המתין כשיעור ר"ל בין הגי דהגהו להמתין ו' שעות ובין הגי דהגהו להמתין שעה א' , (י) צריך להסירו ולהדיח כו' כתב הר"ן דא"ל שהיה ו' שעות מאותו שם שהסירו אלא אפילו בלא שום הגמרא בלשונו וכ"כ האחרונים בהאמתת שעה , (יא) צריך להסירו' ולהדיח פיו כו' הא דכתב המחבר סתם שהבשר מוציא שומן כו' משמע דר"ל שהבשר מה על הרמ"א בהג"ה , (יב) לפי שהבשר מוציא שומן ומושך טעם עד זמן ארוך , הא דכתב המחבר סתם שהבשר מוציא שומן כו' משמע דר"ל מה שנכנס בתוך הגוף שנכנס בתוך הגוף והבשר מה שנשאר בין הגיים מושך טעם וה"ק בתוך הזמן לפי' אין בשר בין הגיים אסור לפי שהבשר ר"ל מה שנכנס בתוך הגוף

הגיים

מלא שומן ומושך טעם עד זמן ארוך לפיכך אפילו לא אכלו אלא לעשו לתיקוק צריך להמתין דלקח ע"ג שלא אכלו ואין נכנס בתוך הבוץ מ"מ טעם הבשר נשאר לו בפיו ומושך לו טעם השומן כאלו אכל ואפי' מקנח פיו ואעפ"כ בין הסיגים אסור דטעם הבשר נשאר לו בפיו ומושך לו טעם כנ"ל כוותיה, אבל לכאורה דבריו תמוהין דהטו"ר כתב וז"ל ובתוך הו' שעות אפילו אין בשר בין הסיגים אסור שהבשר מולא שומן ומושך טעם עד זמן ארוך ולפי טעם זה אם לא אכלו אלא שלעשו לתיקוק אין צריך להמתין דכיון שלא אכלו אינו מולא טעם, והרמב"ם נתן טעם לשהיה משום בשר בין הסיגים ולפי דבריו הלועס לתיקוק צריך להמתין ע"כ ופירוש דברי הטו"ר כך הוא דלא הצריכו חכמים מיד אחר שעות הבשר בברכת המזון וע"י קינוח והדחה משום שהבשר מה שנכנס בתוך הבוץ מולא שומן ומושך טעם כו' ולפ"ז אם לא אכלו אלא שלעשו לתיקוק א"צ להמתין דכיון שלא אכל אינו מולא טעם ומשום בשר בין הסיגים סגי בקינוח והדחה, והרמב"ם נתן טעם לשהיה משום בשר בין הסיגים ר"ל מה שנכנס בין הסיגים שאינו סר בקינוח וכמ"ש בחבורו הגדול וז"ל והלועס לתיקוק אינו צריך להמתין ו' שעות משום דאף אם לא אכל מ"מ נשאר בין הסיגים ואינו סר בקינוח, ומשמע מהא דלכ"ע הבשר שבין הסיגים אינו מולא טעם וא"כ אאיך כתב המחבר ולפיכך אפילו לא אוכלו אלא לעשו כו' דאף ע"ג שלא אוכלו מ"מ טעם הבשר נשאר לו בפיו ומושך לו טעם השומן וכבר מתמיה עליו הש"ך בזה ע"ש, אבל המ"י תירץ וז"ל אבן בחה"ריל בדיני בשר וחלב כתב ג"כ כלשון הטע"ז ואפשר לומר שנודמן לה מחמת אחר בטוי"ד וכמו שהעתיק בחו"ה כלל מ"ד וז"ל וכתב הטו"ר אבל בחותו שעורה אפי' לא יהא בשר בין הסיגים אסור שהבשר מולא שומן ומושך טע' עד זמן ארוך הילכך הלוע' לתיקוק צריך להמתין עד שעורה אחרת עכ"ל ועוד תירץ שם תירץ אחר והראשון נראה עיקר, ולענין דינא אין נפקא מינה דהא הטו"ר כתב דנקטינן להחמיר כתרי טעמים (יג) צריך היעב לראשם כו' כתב הפר"ח וז"ל כתב הב"י בח"ח סי' קע"ג וז"ל כתב בס' מ"ח בשם הראב"ד דכל הנוהגים באחרונים נוהגים באמצעים בין להקל בין להחמיר חוץ מספשוף בגופו או בכוחל או בהיסח הדעת שפוסלים באמצעים ואינם פוסלים באחרונים אפני שעדיין רוצה לאכול וידיו צריכין שימור וחוץ מנגוב הידים שאף האמצעים צריכין ניגוב כראשונים וחוץ משאר מקנחים שאינם כשרים לאמצעים אפני שהם שאינם ונאינם מקנחים לא הנאמן ואת התאכל עכ"ל ואין דבריו נראין לי דכיון שני' האחרונים נוטלין בכל מיני מקנחים כמ"ש בח"ח סי' קפ"ח משמע שמעבירין הזוהמא כ"ש שמעבירין אחוח התאכל וכ"כ הרמ"ל ויפה כיון עכ"ל הפר"ח אבל הש"ך כתב על דברי רש"ל דאין כדאי בסברא זו לדחות דברי הראב"ד והנמשכים אליו ובפרט להקל בדבר שאין בו טורח כלל ע"כ ודבריו נראין וכ"כ בת"ח שם דברי הראב"ד להלכ' וכתב עוד הפר"ח גם מהתבר: לינשאין ללמוד מדין מים חמ־ונים אלא מידי דפסול הא משום שאינו מעביר הזוהמא דהיינו שאין נוטלין בחיים שהיד נכוות בהם וכן מ"ש ליטול עד הפרק שני של אצבעות וכן צריך שיפיל ראשי אצבעותיו למטה אבל מ"ש בסי' קפ"ח שאינם אחרונים אין נוטלין ע"ג קרקע אלא בכלי מה טעם יש ומה שייך דין זה לשני' אמצעים וכ"כ הרשב"א אינם נוטלין בין בכלי בין שלא בכלי הביאו ב"י בסי' קנ"ג ע"ש, ובזה יפה כיון להלכה, (יד) אפילו ביום, ולפ"ז בלילה אף אם יש שם נר יפה כעין אנוקה צריך ליטול ידיו דודאי לא עדיף אנוקה בלילה מביומא ואפ"ה ביום צריך נטילה וק"ל, (טו) חוץ מקמחא ק"כ הטו"ר ומשמע דבכל קמחא לא הוי קינוח וכן משמע בש"ס פ"ב דף פשוט שם"ש הוא בטו"ר שם, ואינה על המחבר שלא הרגיש בזה וכתב כלשון הטו"ר שם, ודבריו סותרין מדבריו כאן, (טו) ויש מחירין להקדיש, וכן הלכה ראיה מהן שירלה יקדיש וכ"כ האחרונים, (יז) אפני שבשרם דומין זה לזה, מכאן הוכחה גמורה למה שכתבתי לעיל מי' פ"ז מ"קו' ע"ש, (יח) יש ליזהר שלא לאכול אפילו בשר שוף כו' וכבר הבאתי לעיל ס"ק נ' דברי הזוהר ופרטתי שם דמשמעות דברי הזוהר כן הוא ע"ש והיינו דלהנוהגים בבשר להמתין שעה א' ובברכת המזון כדי שיהא נראה כשעורה אחרת ה"ה בגבינה יש ליזהר כן, ומיהו היינו דווקא בגבינה שנעשית מחלב אשר הועמדה בקיבה כדי להקפיא החלב והיא יבשה ו' חדשים אז בגבינה מחולעת שהוא ג"כ קשה וזה אירי הזהר שהם קשים ומוסכין לעשות עד זמן ארוך כבשר אבל בגבינה יבשה ואינה מחולעת ולא נעשה מחלב אשר הועמדה בקיבה כדי להקפיא החלב רק נעשה מחלב בעלמא ונתייבשה אז אוכל ממנה אין להחמיר בזה יותר מקינוח שיש והדחת פה וידים כי מה שנוהגים בתו' פרישות וזהירות ע"ז, (יט) ושומן של בשר בו' ואפי' של עוף דינו כשומן כ"כ בת"ח שם ד"ד בשם המרדכי והגהות ס"ד וכ"פ בסימני ת"ח שם, ובלבוש התכלת כתב המחבר וז"ל ואינה יש ליהנות אחר שאכלו ביום מעוגיות בשומן חוזה ואחר עופות מפני שאין שומן העוף נמשך בפה אבל מעוגי' בשומן בהמה וחזה אחר מפני שהוא נמשך בפה ע"כ אבל מ"מ אין כדאי לדחות בסברתם דברי המרדכי והגמ"ד ות"ח (כ) ושומן של בשר כו' כתב הב"י בת"ח סי' קע"ג בשם הגהות היימון דמרק של בשר יש לו דין בשר וד"י פ"ק אלו דברים כתב דיש לו דין חבשיל של בשר הואיל והוא גלול אבל אם הוא עב כמו ירקות יש לו דין בשר ולדינן אין נפקא"מ בזה דאקנקי"ל דאפילו חבשיל של בשר בבעיף זה בסופר, וק"ל, (כא) ואפילו הנטילה בידיהם אינה רשות הטעם כתב המחבר בל"ה כיון שאין בידיהם ממשות לא ממשות גוף הבשר ולא ממשות גוף הגבינה אלא שעתיהם לפיכך לא החמירו בו ליטול הידים אבל אם אכל בשר וגבינה מתם וכן אם חיפכא חובה ליטול ידיו כיון שאיסור אחד הוא בעין, אבל רמ"א בהג"ה כתב דיש מצריכים נטילה בשם אבל חבשיל של גבינה ורלה לאכול אח"ו חבשיל של בשר אז אם חיפכא וכן הלבה, ולא ידעתי למה המחבר השמיט הגהותי (כב) חובה עליו ליטול ידיו בנחיים, אבל ודאי קינוח והדחת פה לא בעי וק"ל, (כג) אפי' אחר חבשיל של בשר, ויש לנהוג בזה בכל הדינים שנוהגת בבשר, (כד) אוכלין אחריו גבינה, ובסי' ל"ה יתבאר לאכולו עם גבינה אסור לכתחלה אף דהוא נ"ע בר נ"ע ואשמעינן הכא דאותר לאכול אחריו גבינה אפילו לכתחלה, וכתב הש"ך ומ"י דאותר לאכול גבינה אח"כ אפילו בחבשל בקדירה שלא הודחו יפה דהוי קלת ממשיך של איסור וכ"כ נמי הב"ח ועשה לדבר כתב דכבר נתבטל במישוטו (כה) והמחמיר תע"ב דהיינו שלא יאכל גבינה אפילו אחר חבשיל של בשר אבל אותר לאכול בשר אחר חבשיל שיש בו גבינה אז אפילו לא יאכל בשר ממש רק חבשיל של בשר אחר חבשיל של גבינה אם נגע בהן ידיו כמ"ש לעיל בשם הרב רמ"א דיש מצריכים נטילה, וכתב רמ"א בהג"ה וז"ל שיש המשמש בסעודה ומיד בחולין אינו צריך נטיל' אלא הזמרכו נטיל' רק לחולין וגם הרב ב"י כתב כן בשם רש"י פ"כה דף ק"ו ע"ב והמחב' השמיט הג"ה זו ויפ"ה כיון דבחמת בא דקדקו בלל ברש"י דרש"י לא חיירי אחר אלא לענין נטיל' ידיים דאשוי לאכול בבשר בחלב בחפיסה אחת (כו) נשאר בו ויבוא לאוכלם עם בשר ויהא אוכל בבשר בחלב בחפיסה אחת (כז) שדרך טיפי תבשיל הבשר ושומנו ליפול עליו ואור ודבקו בחבשל הבשר, וכתב הב"ח בח"ח סי' קע"ג שפיטו אינו מניח המחבל על המפה עצמו רק חוץ הקערה ג"כ יש ליזהר ע"כ ע"ש,

בת ומיהו

ב אבל גביה מותר לאכול אחריו בשר מיד אפילו באותה סעודה ואין צריך לעקור שולחנו ולברך בנתי' שאין דרך הגבינה לישאר בין השינים וגם אינו מושך טעם בפה מ"מ צריך שיעיין ידיו שלא יהא דבר מהגבינה נדבק בהן ויתע"ב אח"כ עם הבשר ויאכלם יחד ואם הוא בלילה שאינו יכול לעיין ידיו: (יג) צריך היטב לרחצם בנתיים קודם שיאכל בשר מיהו נוהגים לרחצם: (יד) אפי' ביום לפי שפעמים שהגבינה שמינה ונדבקת בלחלוחית הידים ולאו אדעתיה וצריך לקנח פיו ולהדיחו הקינוח הוא שילעוס פת ויקנח בו פיו יפה וכן בכל דבר שירצה: (טו) חוץ מקמחא ותמרי וירקי לפי שהם נדבקים בחניכיו ואין מקנחין יפה ואחר כך ידיח פיו ביין או במים ויש נוהגין לשרות פת במים או ביין ולאוכלו והיא עולה להם בשביל קינוח והדחה אבל יותר טוב להיות כל אחד ואחד בפני עצמו יש אומרים שלא יחליף להקדים ההדחה קודם הקינוח כי ההדחה אינה מועלת כלום בעוד טעם שומן הגבינה עודנו בפיו שאין ההדחה מבטלת טעם שומן הגבינה לכן צריך לעשות הקינוח תחלה לקנח הפה מטעם שומן הגבינה ולבטלו ואח"כ להדיח מותר פירורי הגבינה שנשארו בפיו מה שלא היה מועלת הדחה כן קודם הקינוח כי קודם הקינוח הפירורים נשארים דביקין בשומן הגבינה שבפיו: (טו) ויש מתירים להקדים אפילו ההדחה קודם הקינוח ועיין בלבוש התכלת סימן קע"ג במה דברים אמורים באוכל בשר בהמה או אפילו חיה אחר הגבינה דאע"ג דבשר חיה בחלב דרבנן מ"מ נהגו להחמיר בה כמו בבהמה: (יז) מפני שבשרם דומין זה לזה ויבואו למיחלף בבהמה אבל אם אוכל בשר עוף אחר הגבינה אין צריך לא קינוח ולא הדחה ולא נטילה הוא יל והוא דרבנן ואין בשרו דומה לבשר בהמה לא נהגו בו להחמיר כל כך, ובכר כתבתי בלבוש התכלת סי' קע"ג שכל זה הוא לפי הפוסקים המפורסמים אבל לפי הדברי הזוהר שזכינו אליו בימינו, (יח) יש ליזהר שלא לאכול אפילו בשר עוף אחר גבינה בסעודה אחת כי אם מסעודה לסעודה כמו בגבינה אחר בשר ושם בלבוש התכלת סי' קע"ג הבאתי הזוהר בלשונו מפרשת משפטים שהחמיר מאד בזה על פי סודות קבלתו עיין שם לפיכך יש להחמיר:

ג וכל זה לא מיירי אלא כשאוכל הבשר עצמו אחר הגבינה או גבינה עצמה אחר בשר, (יט) (כ) ושומן של בשר דינו כבשר עצמו אבל אם אכל תבשיל של בשר מותר לאכול אחריו תבשיל של גבינה וכ"ש איפכא (כא) ואפילו הנטילה ביניהם אינה אלא רשות אבל אם בא לאכול גבינה עצמה אחר תבשיל של בשר או בשר עצמו אחר תבשיל של גבינה, (כב) חובה עליו ליטול ידיו בנתיים ויש מחמירין שלא לאכול גבינה, (כג) אפילו אחר תבשיל של בשר רק אחר מאכל שנתבשל בקדירה של בשר בלא שום בשר בלל, (כד) אוכלין אחריו גבינה, (כה) והמחמיר תבא עליו ברכה:

ד מי שאכל גבינה ורוצה לאכול בשר צריך לבער מעל השולחן שיורי פת שאכל עם גבינה דשמא יש בו פירורי גבינה נדבקין בו או שומן מליחלוחית הגבינה (כו) נשאר בו וכן אסור לאכול גבינה על מפה שאכל בה בשר, (כז) שדרך טיפי תבשיל הבשר ושומנו

ושומנו לפול עליו והוא הדין איפכא שאסר משום שומן חלב וכ"ש שאסור לחתיך גבינה אפילו צוננת בסכין שרגילין לחתוך בו בשר מפני דשומנו של בשר קרוש עליו ונדבק בו וע"י דוחקא דגבינא בחתיכות הגבינה ידבק בגבינה ולא עוד אלא אפילו הפת שאוכלי' עם הגבינה יזהר שלא לחתוך בסכין שחותכין בה בשר מהטעם שידבק השומן בפת ויבואו לאוכלו עם הגבינה בב"א וה"ה איפכא (כח) מיהו על ידי נעיצת הסכין בקרקע קשה מותר אבל כבר נהגו כל ישראל להיות (כט) להם ב' סכינים ולרשום אחר מהם שיהא לו היכר בו מאיזה מינהוא או בשר או חלב ונהגו לרשום ולחרוץ של חלב ואין לשנות המנהג שאם ישנה המנהג לחרוץ בשל בשר אע"ג שהוא יבירנו אחרים יבאו לטעות בו לאכול בו חלב כיון שרוב ישראל

חורצי' החולבת ונותנים סימן חריצי חלב :

צ דיני כחל וכו' ג' סעיפים

א כבר ביארנו שלא אסרה התורה לבשל בשר בחלב אלא בחלב שיצאה מדדי מניקה בחייה והיא הנקראת חלב אם אבל חלב שחוטה אינה אסורה מן התורה שאינה נקראת חלב אם אפילו נסחטה מדריה לאחר שחיטה אלא שחכמים אסרוה כדי שלא יבואו לאכול בשר בחלב בהריא הילכך הכחל בין שהוא של מניקה אסורה מדרבנן לבשלה בה חלב הרכה בין (א) אינה של מניקה אסורה מדרבנן לבשלה שלימה הכדה בקדרה אפילו בלא בשר וכל שכן עם בשר אלא קורעו שתי וערב (ב) וטחו בכות' להוציא כל חלב שבו עד שלא נשאר בו לחלוחית חלב ואז מותר לבשלו ואפילו עם שאר בשר בקדירה שהרי נסחטה עד שאין בה עוד טעם חלב . ואם לא קרעו כולו ובשלו עם בשר אם אין בו ס' עם הכחל כנגד כמות הכחל הכל אסור משום שהבשר והחלב שבכחל קבלו טעם זה מזה ע"י הבישול והוי בשר בחלב מדרבנן (ג) ואם יש בקדרה ס' עם הכחל (ד) כנגד כמות הכחל הכחל עצמו אסור והבשר מותר ואל תתמה בין שהכחל עצמו אסור היאך יצטרף עם הבשר להשלי' לששים ולבטל שאין טעם איסורו של כחל מפני שיש בו טעם חלב יותר משאר בשר אלא מפני שיש בו גומו' בכחל שהחלב כנוס בתוכן ויש באותה חלב טעם מן הבשר שנתבשל עמה בקדר' כי טעם בשר הכחל עצמה אינו מזיק לה כמו שיתבאר בסמוך שלא גזרו עליה רק מטע' הבשר האחר שנתבשל עמה גזרו עליה ואותה החלב שבגומו' אי אפשר להפרישו מן הבשר דלא מהני קריעה לאחר בישול שאין החלב יוצא ממנה אחר הבישול מפני שמסתבכ' בה ואע"ג דבגמר בישולו יוצא החלב ע"י הבישול מכל מקום כיון שקורם גמר בישולו נאסר בשביל החלב שבגומא תו לא משתרי דחיישינן שמא יאכלנו קודם גמר בישולו ולפי שאין הכחל נאסר מחמת עצמו אלא מחמת חלב הכנוס בגומות לכך הוי כמו שאר בשר לסייע להשלים שיעור ס' אבל אם בישלו בלא בשר או צלאו בדיעבד אפי' בלא קריעה כלל מותר דבטעם בשר הכחל הנכנס בחלב שבה או בטעם חלב הכנס בבשר הכחל עצמו לא גזרו בה רבנן בדיעבד שלא נשתנה טעמא של כחל בבליעה זו . מיהו לכתחלה גם לבשלו לבדו או לצלותו בעינן קריעה קצת כדי שלא ישאר החלב בעין בכחל כמו שהי' קודם לכן (ה) ואם קרעו קצת מיתו לצלותו (ו) או לבשלו לבדו בקדרה לכתחלה ועם בשר אסור לכתחלה ובדיעבד מותר ושיעור אותו הקצת י"א דאותו קריעה שקורעים הכחל לשני' כשקורעים הרביעית של האליה לשנים סגי גם כן לקריעת הכחל להתירו לצלותו או לבשלו לבדו לפי שע"י אותה קריעה יוצאת כל החלב שהיה בעין בין ב' דפנות הכחל וי"א דלא סגי בזה וצריך לקורעה יותר מזה השיעור מיהו דוקא לכתחלה (ז) אבל בדיעבד סגי בקריעה זו ובכל מקום שהכחל אסור בין שלא היה ששים בקדרה שאז הכל אסור ובין שהיה ס' בקדרה שאז הכחל לבדו אסורה אם חזר ונפלה לקדרה אחרת רותחת (ח) אוסרת אותה עד ששים כבראשונה מפני שנעשה הכחל כחתיכה דאיסורה ולא אמרינן כיון שכבר בישלוה בקדרה הראשונה

(כח) ומיהו ע"י נעיצת הסכין בקרקע קשה מותר דהיינו ע"י נעיצה מ' ולא צריכה נעיצה עשרה פעמים אלא במקום שהסכין צריך קליפה אבל הכא מיגו דלא משום שמנונית בעין שעליו שדביק השומן בפת בנעיצה מ' סגי ,

וכתב הגר"ז על הרמ"א שכתב מיהו ע"י נעיצה בקרקע קשה צרי וז"ל זה קאי אמ"ש ארוכה נחתוך גבינה בסכין של בשר אבל במ"ש שאסור לחתוך לחם כו' לא צריך רק קינוח הסכין כדתנמע בב"י כמ"ש בשם מ"ח בשם רבינו שמשון ושם כתב הטעם דהוי ל"ב בר ל"ע ולדידן מ"ל לזה שהרי מבואר בסי' ל"א דדוחקא בדבר חריף אחרינן דבולע משום דוחקא דסכין עכ"ל , ותחלה ראיתי להעתיק דברי מ"ח בשם רבינו שמשון וזה היו דברי הגר"ז תמוהין מאוד וז"ל רבינו שמשון היה מתיר בסכין של בשר לחתוך בו גבינה ולאי אסר אם לא פגלה בקרקע עשרה פעמים או שפשפה באבן רך או בפשתן ומיהו בלא קינוח אפילו לחם אסור מפני שמנונית שעליו עכ"ל , וכתב הב"ח והאי מיהו ה"פ דאע"פ דכדי לחתוך בה לחם לא צריך נעילה כו' מ"מ קינוח בעינן מיקנח הסכין היטב בבגד להסיר שמנונית בעין שעליו דהשתא אפילו אח"ל דע"י דוחקא דסכינא פגע קלת מן הסכין ונבלע בלחם וחזר ונבלע בגבינה הוי ל"ב בר ל"ע דהתירא אבל לחתוך בה גבינה ע"י קינוח ולאי אסור דלא הוי אלא חד ל"ע להתירא עכ"ל , וכ"ל הא דסגי בגבינה בנעילה עשרה פעמים משום דולאי סכין של בשר לא בלע אלא כדי קליפה ונעילה בקרקע קשה עשרה פעמים הוא במקום קליפה . וחזינן דלא צריך נעילה בגבינה אלא משום דלא הוי אלא חד ל"ע אבל לדידן דקי"ל סי' ל"א דדוקא בדבר חריף אמרינן דבולע משום דוחקא דסכין אמ"ש ג"כ הגר"ז א"כ לגבינה ולחם חד דינא אית להו ודינם שוין וא"כ כמו בלחתוך לחם לא צריך רק קינוח הסכין וכתב הגר"ז דזה קאי אמ"ש ארוכה לחתוך גבינה בסכין של בשר אבל במ"ש שאסור לחתוך לחם כו' לא צריך רק קינוח הסכין כו' הא לדידן גבינה ולחם דינם שוין ממילא גם בגבינה לא יהא צריך רק קינוח הסכין משום שמנונית שעליו כמו בלחם והאיך כתב רמ"א לפי דבריו דצריך להגבינה נעילה , ובאמת חוץ לדברי הגר"ז דברי רמ"א נכונים לענ"ד דמ"ש רמ"א ומיהו ע"י נעילה קרקע קשה צרי אתרוייהו קאי על גבינה ולחם וכ"ל כרמב"ן והרשב"א שהביא ב"י בשם דאסרי לחתוך לחם בסתם ולא כתבי דמותר ע"י קינוח אלא ולאי דאיהו כברי אפילו ע"י קינוח אסור להתוך לחם וגבינה ובשמים משום דשמא לא יקנחו יפה יפה והא דלא כתבו דע"י נעילה בקרקע קשה צרי משום מילתא דפשיטא הוא וכהני פסק רמ"א , אבל דברי הגר"ז דברי תימה הם , ומיהו הא דברי בין בגבינה ובין בלחם ע"י נעילה דוקא בשעת הדחק שאין לו סכין אחר דאוקימנן לה אדינא אבל בלא"ה לא , (כט) להיות להם ב' סכינים כו' כתב הפר"ח והמדקדקים יש להם ג' סכינים א' של גבינה וא' של בשר וא' לחתוך בו לחם ומנהג נכון הוא עכ"ל . אהלים הירא וחרד לדבר ה' יעהוב הכי ,

צ (א) אינה של מניקה ואפילו של עגל כ"כ הרמב"ם והאו"ה והאו"ה מש"ם וכל הפוסקים וכן בכל דיני כחל אין חלוק בין' של גדולה או של קטנה , רשומים ומחרוזים . (ב) ועמו בכחל וכתב ב"י ע"פ הרמב"ם דלא כתבו תחת המכבש הוי כעמו בכחל עכ"ל , (ג) ואם יש בקדרה ס' עם הכחל כו' וכ"ל דלא הבלוע בחתיכה דצריך ששים כנגד החתיכה ואין החתיכה מצטרף למנין ס' תירץ הש"י שאני דס שהוא מובלע וכנוס בכל החתיכה כולה ודומה כאלו היא כולה איסור מש"כ בכחל דאין חלב בכחל אלא בגומות שבכחל והכחל עצמו הוא בשר כמו שאר בשר וכ"כ המע"מ שם דף ר"ה ע"ב , אבל קשה לי מדס שבלב דק"ל לב שאלחו ולא קורעו ובשלו כך דצריך ששים כנגד הלב ואין הלב מצטרף למנין ס' אע"ג דהלב כשמולחו הוי נמי בשר כמו שאר בשר וכ"ל כתו אתיר ן הש"ח בדס שהוא איסור דמוריתא משא"כ בכחל שהוא איסור דרבנן לחקל וכ"כ הסמ"ג וכן הסכמת הפוסקים עכ"ל ת"ח ומקדס שבשלו נמי דרבנן מ"מ נגד חלב הכחל דאוריתא וכדאיתא להדיא בש"ס דפכ"ה ובחמס הביג הגר"ז על רמ"א בזה ועיין בח"י ובב"ח וקל (ד) כנגד כמות הכחל רלה לומר כנגד בשר הכחל כמות שהיא עתה ואין להקשות אחר דבמאי דפיק מינה לא משערינן דלא ידעינן כמה נפיק מיה מן מחוקינן שם חלב נבלע בבשר כשיעור הכחל ובשעה שנפל והיה מלאה מחלב ונצטרף ששים כנגד מה שהיתה כשהיתה נפוחה מחלב ועוד הלא אם נפל שיעור חלב בעין אז דס בעין לתוך בשר דצריך ששים כשיעור הזה לבד שיעור האיסור שהא בקדרה ס"מ חלקים כשיעור האיסור ומן יבטל האיסור וכאן כשמשערינן ששים עם הכחל אין כאן נגד האיסור אפי' עם הכחל אלא ס' שהרי אנו משערין ששים בין הכל עם האיסור חלב הנבלע בקדירה והאיסור הנבלע הוא כשיעור הכחל נמלא כשנחלק שיעור האיסור לא יפשיר שם לבטל האיסור אלא ס"ל לומר דק"ל דחתיכה נבלה אז חזיר שנפלה לתבשיל לא מצריכין אלא ס' כנגד חתיכות האיסור אף על פי שחתיכות ההיתר בולעו מן האיסור לאחר לפי ערך ששים וכן מבואר בש"ס דחולין דף ל"ח ע"א דהתם כזיתא תרבא דנפל בדקולא דבשרא סבר רב אחי לבשורא בתאי דבלע דיקולא אתרי ליה רבנן לרב אחי אנו דהיתרה בלע דאסורא לא בלע פירש"י דאיסורא לא בלע בתמה אף ההיתר נצטמק כשנפל היה בו יותר אלא הכל משערינן כמות שאנו רואים ע"כ וממילא נמלא שחתיכות האיסור כשיעורה הראשון דאף אם ההיתר בלע מן האיסור חתיכה האסורה בלוע ג"כ מן ההיתר ואז הוי שפיר דמשערינן ס' כנגדה הכא נמי בכחל אתרינן דבשעה שנפל היה ס"מ חלקים כמו שהיה נפוחה ונלילה מחלב ושתה נצטמקת בכחל נצטמק ההיתר כמו שפלט החלב שהיה כנוס בו וכמו שיתבאר בדברי המחבר עצמו לקמן בסעיף זה ודו"ק ועיין בדריסה , (ה) ואם קרעו קצת מותר לגלותו כו' ותימה שאומר חבל בתרין ראשין דלעיל כתב אסורה בקדרה אפילו בלא בשר וכ"ם עם בשר אלא קורעו שתי וערב ובטחו בכותל כו' משמע דאף בבטול לבדו אפילו בדעבד מותר אפילו בלא קריעה כלל מ"מ לכתחלה אסור לבשלה אף לבדה אלא בקריעה ע"ז וע"ב והוא כדעת רב אלפס שהובא בטור והכא ואם קורעו קצת מותר לגלותו או לבשלו לבדו בקדירה אף לכתחלה והוא כדעת ר"ת וא"ל דלא קאחר קורעו שתי וערב כו' אלא דהלה לומר דאו מותר לבשלו אפילו עם שאר בשר אבל בדיעבד בבטול לבדה לא צריך אלא קריעה קצת ועם בשר אסור לכתחלה ובדיעבד מותר וק"ל , (ו) או לבשלו לבדו פירש בלא בשר אבל במים וירקות ושאר דבריס פשיטא דחשיב כבטול בפני עצמו בלא בשר , (ז) אבל בדיעבד פי' בקריעה זו בדיעבד ושרי אבל אם בשלו עם בשר סגי בקריעה זו בדיעבד ואפילו בלא קריעה מותר בדיעבד , (ח) אוסרת אותה עד ששים כבראשונה כו' מבואר אפילו אם נפל אחלה בפחות מששים הוי כבתחלה לגרף גם הכחל והוא דעת הרמב"ם

וכ"כ בס' בדק הבית להר"ם דכל הנאסר מאותו כחל הוי דינא הכי שהוא מלטרף אח"כ לבשיס שלא יהא סופו חמור מתחילתו אבל הרשב"א ס"ל דכל שנפלה תחילה בפחות מס' נעשה גם ההיתר נבילה דהא עשאוה רבנן נבשר בחלב ובשר בחלב לדברי הכל נעשה נבילה ע"כ צריך אחר כך בשיס נגד הכחל והכחל אינו מלטרף כ"כ בת"ה האחרון שער ראשון בבית התערובת ע"ש (ט) ויש מחמירין לומר שאין הכחל עולה למנין ס' כיון שנעשית התיכה דאיסורא דעת המחבר משמע דיש מחמירין אפילו בהיה בו בשיס מתחילה להצריך אח"כ בשיס בלא הכחל ואין זה עיקר דבזה כל אפי שוין דאין סופו חמור מתחילתו ואין צריך אלא ל"ע והוא בתחילה והרשב"א אין חולק אלא בלא נפל בתחילה בפחות מס' כנ"ל וכן כתב רמ"א נמי בהגהותו וז"ל וי"א דאם נפל בתחילה לקדירה שאין בה ס' ונאסר הכחל אם נפלה אח"כ לקדירה אין הכחל מלטרף לס' וכן העיקר ע"כ ותימה על המחבר שלא העתיק ספיר דברי רמ"א וכן הלכה כרמ"א ומיהו נראה לי אם נפל בתחילה בבשיס ואח"כ נפל הכחל בפחות מס' ונאסר הכל דהכחל וכל הנאסר מאותו כחל דינא הכי שהוא מלטרף אח"כ לבשיס שלא יהא סופו חמור מתחילתו דמעולם לא נעשה הכחל תחיכה נבילה דלא נאסר הכי אלא מטוס גזירה וק"ל : ודע שכתב הט"ז וז"ל ומעכשיו נולד לנו מחלוקת חדשה בין רמב"ם להרשב"א מה שלא חזכר בפוסקים דהיינו להרמב"ם אפילו בבשר בחלב רק שהוא מדרבנן אין תחיכה עלמה נעשה נבילה וכ"כ ב"י בשמו בכו' ל"ע בד"ה כתב הרמב"ם בפ' ע"ו מהא"א כו' כיולד חלב שנפל בקדירה שיש בה בשר עוף ונתן נעשה בקדירה מדבה עליה בשר עוף כו' עכ"ל הרי אפילו להרבות בידים הותר ולהרשב"א אפילו אם נפל ממילא אחר כך בשר עוף לא מהני דתחיכה עלמה נעשה נבילה תחילה ולפי מה שפסק רמ"א כאן הרשב"א נמצא לדידן דלא קיימא לן כרביני אפריים אמרינן בכל האסורין נעשה נבילה אפילו בהיכור דרבנן ע"ש , (י) ובשמעתין כו' כבר בארתי לתעלה על נכון כל זה , (יא) חותי בשרא שרי דקאי חלב מה שיש בו אינו בעין ואינו נאסר מהאי שתמצוית הבשר שנוסף עליו ובולעי אין בו טעם בשר וחלב , (יב) ואוסר החלב שבו דבזה יש בו טעם בשר בחלב ממש וזה עיקר איסור דרבנן וק"ל , (יג) בכל ענין אסור רלה לומר אף אם קורעו שתי וערב וט"ב וחותי בשרי אסור בשפודין אלא (יד) עם בשר לכתחילה אסור דהיינו עלוי בשרא אף בקריעה שתי וערב וט"ב לכתחילה אסור כמו גבי אלי , (טו) ובדיעבד מותר היינו בקורעו ס"ו וט"ב בדיעבד מותר אף אם אלאו עלוי בשרא או מולחו עלוי בשרא דבדיעבד סמכינן אלא נכאר בו קלת להלוחים חלב בקריפה ס"ו וט"ב כמו גבי כבדה עלוי בשרא לכתחילה אסור ובדיעבד מותר ועיין לעי' כי' ע"ב אבל בלא קריעה ס"ו וט"ב אף דיעבד אסור אפילו כחל חותי בשרא והיינו דלעולם התחתון אסור והעליון מותר ואין לאסור שניהם דבדיעבד לא מחזקינן לאסורא וכתב הש"ך דאם ידוע שניהם היו תחובים בשפוד ולא היה שום אחת מהן עליון או תחתון שניהם מותרים , (טז) וי"א שמותר ל כתחלה לחולחו עם בשר אף בלא קריעה ס"ו וט"ב ולכתחלה אין לחולחו ובדיעבד מותר בכל ענין אף אם לא קורעו ס"ו וט"ב ומולחו עלוי בשרא (יז) וכן הלכה אפילו לבדו וה"ה לטגן אפילו בלא בשר ואפילו נתייבש הכחל והטעם המחמירין משום גזירה שמא יבשל עם בשר ובלא קריעה ס"ו וט"ב ודבר זה הוא לכתחילה אבל בדיעבד אם קרעו ס"ו וט"ב אפילו בלא הפסד מרובה מותר דבדיעבד סמכינן דותחי ע"י קריעה ס"ו וט"ב נכתבו כל הלוחים חלב ואף דהכ לא נכתבה הכל מ"מ הא הרי"ף ורמ"בם ור"ת החירו בביטול לבדו אף בלא קריעה כלל כמו שכתב המחבר לעיל בשמם ולכתחילה לא אסרינן אלא גזירה משום כנ"ל אבל אם לא קרעו ס"ו או לא עטו בטוחל אפי' דיעבד אסור עד שיהא שיש בתיש נגד הכחל וכחל מן המנין דאלו מחמירין כרש"י וז"ל דאפילו בביטול לבדו אסורה ומיהו אם נתיבש הכחל דהיינו מסתמא לאחר שלשי' יום או דחזינן דיבש ממש אפילו תוך שלשי' אם עבר ובשלה אפי' עם בשר מותר בדיעבד , ואע"ג דבא"ח כי' תמ"ז ס"ה בהג"ה פסק הרמ"א דלא מיקרי יבש רק לאחר ג' הדשיס כבר מחלק מהרא"י בהג"ה ס"ד דשלמי התם צריך להתייבש כל הביכה משא"כ בכחל דאין צריך להתייבש רק הבלב שבתוכו כו' ועיין במ"י ואם עבר ובשלו עם בשר בשלא נתייבשה אם קורעו שתי וערב וט"ב יש להתיר נמי במקום הפסד מרובה אבל בלאו הכי לא , כן פסק הרב רמ"א בהג"ה ודוקא בלא שיש אבל אם יש בשיש בבשר שבקדירה עם הכחל נגד הכחל הבשר מותר והכחל אסור עכ"פ כן פסק הטור בשם רש"י ז"ל וכן כתב הרב רמ"א בת"ה בכלל ו' ע"ש , והכ"מ רולה להתיר וכתב וז"ל ואם בבל עם בשר בשר ואין כ' כנגדו הכל אסור אף בדיעבד אפילו קורעו שתי וערב וט"ב ודלא כהגהות ס"ע דמיקל בזה במקום הפסד מרובה עכ"ל וכבר הסיג עליו הש"ך וכתב דברי כל הפוסקים הרי"ף והרמב"ם ור"ת והתוס' והרא"ש והרשב"א והר"ן וכמ"ק והגה"מ ומרדכי וס"ד ושאר פוסקים והמחבר מכללם מחירין בדיעבד והרבה מחירין אפילו לכתחילה אפילו לדעת רש"י אלא דראבי"ה וא"ז מחירין אפילו דיעבד א"כ ודאי דעכ"פ יש לסמוך אבל הגר פוסקים רבוותא בדיעבד במקום הפסד מרובה בפרט באיסור דרבנן ובבשר דסוגיא משמע פשטא כוותייהו ע"כ ע"ש וכמו הוא , ומה שרולה מהרש"ל לאסור בדיעבד עם בשר ע"י קריעה ס"ו וט"ב אפילו בהפסד מרובה ולאסור אף בביטול לבדו ע"י קריעה ס"ו וט"ב וטעם דהוי כדבר שנאסר במנין כיון דהגאונים כתבו דמהגו אלא לבטל כחל כבר כתב המ"י עליו דאין זו ראייה כלל דאלשון הגאונים הבואר להדיא דלא נהגו וקבלו בן מתחלה רק לכתחלה ולא לאסור דעבד וכן משמע להדיא מדברי הגה"מ ושאר פוסקים שכתבו מנהג של הגאונים ומ"מ מחירין דעבד וכתבואר בב"י כי' ע"ש וכדאי הוה לסמוך עליהם במקו' הפסד מרובה עכ"ל ודבריו נכונים הם , והואיל דאתי לידי לימא ולאתא מה שראיתי במ"י בכתב וז"ל ומ"מ כ"ל דאם בפעם הראשון היה הכחל אלא ולא היתה כנגדה ס' לבעלה ובפעם שנייה קרעו שתי וערב וט"ב ולא כ' אף דבדין ג' פסק הרב דבהפסד מרובה יש להקל אבל אם בפעם ראשון מ"מ כאן כיון שכבר נאסר מפעם ראשון ונעשה נבילה אז לא מהני קריעה ס"ו ואין להתיר אפי' בהפסד מרובה אי ליכא ס' נגד הכחל אבל אם בפעם הראשון היה כ' נגד הכחל אע"ג דהכחל עלמו אסור מ"מ אם בפעם הב' קורעו ס"ו וט"ב אי איכא הפסד מרובה יש להתיר בפעם הב' אף דליכא ס' כיון דהכחל עלמו אינו אסור רק משום מראית העין אין להחמיר יותר מבפעם הראשון עכ"ל , ולא ידעתי לסוף דעתו מתה נפשך במאי איירי אי בכחל שלא נגמר ביטולה בזה אסורה מן הדין בפעם הב' כמו בראשונה בבטיל חלב שבנותיה ובזה אפילו קריעה ס"ו וט"ב לא מהני שאין החלב יולא ממנה אחר הביטול מפני שמכתבתה בה כמו שכתבו תוס' והרא"ש ואי איירי בכחל שנגמר ביטולה הא זה הוא היתר גמור כמו שאר התיכות בשר ואפ"ה אסרוהו רבנן ושוויהו כתחיכת נבילה להצריך כ' נגדה בפעם הב' כמו בפעם ראשונה כדאיתא בש"ס דחולין מעשה גזירה כמ"ש התוספת והרא"ש וא"כ מאי פשלה לזה קריעה ס"ו וט"ב כדי שתחיר ע"י זה בהפסד מרובה הא שוויהו רבנן כתחיכת נבילה וזהו אי אפשר להסיר על דעת בר אינש ובודאי כה נייש ובביב אמרה להא שמעתתא וזוק , (יח) ויש שקורעין אותו ס"ו ומחין אותה בכותל ולשון הגהות רמ"א כך הוא בענין זה ולכלי מהגין לכתחלה לקורעו ס"ו וט"ב מיהו אם עבר ולאו אפילו בלא קריעה שרי אם נלה לחוד בלא בשר עמו ואם נלה עם בשר אם נקרע ס"ו וט"ב שניהם מותרים ואם לא העליון מותר והתחתון אסור ואין לאסור שניהם שמא נתפסד הבשר בלא לבדו לא מהזקינן איסורא אבל לכתחלה אין לנלותו אם בשר כלל עכ"ל ועיין לעיל ס"ק י"ד מה שכתבתי שם , ועל מה שכתב ולכלי מהגין לכתחלה כתב הב"ח בשם רש"ל דמדינא בעי לתעבד הכי לכתחלה ועל מ"ש שניהם מותרים כתב ואפי' אם אינו עבר אם נלה לבדו ולאו אפילו בלא קריעה שרי אם נלה לחוד בלא בשר עמו ואם נלה עם בשר אם נקרע ס"ו וט"ב שניהם מותרים ואם לא העליון מותר והתחתון אסור ואין לאסור שניהם שמא נתפסד הבשר בלא לבדו לא מהזקינן איסורא אבל לכתחלה אין לנלותו אם בשר כלל עכ"ל ועיין לעיל ס"ק י"ד מה שכתבתי שם , ועל מה שכתב ולכלי מהגין לכתחלה כתב הב"ח בשם רש"ל דמדינא בעי לתעבד הכי לכתחלה ועל מ"ש שניהם מותרים כתב ואפי' אם אינו עבר אם נלה לבדו לכתחלה אין לנלותו כו' כתב בעמק משפט שפודין שלא מונחין לתוך ופעמים רלה זה לתעלה ופעמים זה לתעלה וכמו שכתבתי בס"ע גבי כבד ע"ש , וכתב רמ"א ומה שנהגו לקורעו

הראשונה כל איסורו כבר פלט והלך לו ולא יאסור עוד הקדירה השנייה דכיון דשוויה רבנן חתיכה דאיסורא עומדת באיסורא לעולם מיהו לא גרע מהפעם ראשונה שהכחל עצמו עולה למנין ששים שלא נעשית חתיכה דאיסורא אלא מפני מראית העין , (ט) ויש מחמירין לומר שאין הכחל עולה למניין ס' כיון שנעשית חתיכה דאיסורא וכן עיקר , (י) ובשמשערין בין בשנייה בין בראשונה אין משערין בשיעור שהיתה כשנפל אלא כמות שהוא עתה בשנתבעל ולא אמרינן שעל ברחך בשעה שנפל היה מלא מחלב וצריך ששים כנגד מה שהיתה כשהיתה נפוחה מחלב ועתה נצטמקה דאמרינן בשם שנצטמקה היא כן נצטמק גם השאר שבקדיר' וכ"ש דמשערין כן בשאר איסורי' שיבאו לפנינו ולא במות שהיה בעת שנפל שאין דרך להצטמק כל כך ופשיטא לן שלא נצטנקו יותר מן ההיתר לפי ערך ששים , והא דאמרינן שהכחל עולה למנין ששי' היינו דווקא לבטל טעם החלב שבו כגון שבשלו בקדרה בין לבדו בין עם בשר שבשר הכחל שהו' ניכר בעין מצטרף עם שאר הבשר והתבשיל שבקדירה לבטל טעם החלב שבו אבל אם בשלו ביורה של חלב צריך ס' והוא ולא אמרינן חלב שבכחל מצטר' עם שאר חלב שביורה לבטל טעם בשר הכחל מפני שהחלב שבכחל אין ניכר ונורע בעין שיצטרף לבטל ,

ב ולעניין לצלותו בשפוד עם בשר דינו כדין כבד עלוי בשרא ואסור אפי' קרעו שתי וערב וטחו בכותל דאעפ"י שקרעו שתי וערב וטחו בכותל עדיין קצת חלב בעין נוטף על הבשר וגרע מבשלו עם בשר בקדירה לאחר קריעה ש"ו וטיחה (יא) תותי בשרא שרי , ובלא קריעה שתי וערב וטוחה בכותל אפי' תותי בשרא אסור מפני ששמנוני הבשר נוטף על הכחל (ב) ואוסר החלב שבו ובשפודים שלנו שאינם תלויים אלא שוכבים (יג) בכל ענין אסור שלפעמים מרים זנב השפוד ונמצא התחתון עליון ופעמים שמשפילו ונמצא חבירו עליון וכן לענין מליחה (יד) עם בשר לכתחלה אסור (טו) ובדיעבד מותר (טז) וי"א שמותר לכתחל' מפני שהמלח אינו מפליט החלב שבו שאין טבעו של מלח להפליט אלא דם וכל מה שאמרנו בכחל אינו אלא לדינא אבל למעשה כבר נתפשט המנהג בכל אלו הארצות שלא לבשלו כלל עם בשר אפילו בקריעה שתי וערב וטיחה בכותל ואפילו אם מבשלו בקדירה לבדה מצריכין קריעה שתי וערב וטיחה בכותל ושתהיה בקדירה חדשה שלא בשלו בה כבר לא בשר ולא חלב ויש מחמירין עוד שלא לבשלו כלל בקדירה (יז) אפילו לבדו ואפילו בקריעה שתי וערב וטיחה בכותל אלא לצלותו לבדו וגם בזה מצריכין קריעה שתי וערב (יח) ויש שקורעין אותו שתי וערב וטחין אותה בכותל ועושין ממנו פשטירא וגם בזה מחמירין

עם בשר כלל בין עלוי בשרא ובין תותי בשרא ואף בקריע שתי וערב וט"ב מטעם שאין טבעו של חלב להפליט אלא דם כן פסק הרב רמ"א בהג"ה וכן הלכה (יז) אפילו לבדו וה"ה לטגן אפילו בלא בשר ואפילו נתייבש הכחל והטעם המחמירין משום גזירה שמא יבשל עם בשר ובלא קריעה ס"ו וט"ב ודבר זה הוא לכתחלה אבל בדיעבד אם קרעו ס"ו וט"ב אפילו בלא הפסד מרובה מותר דבדיעבד סמכינן דותחי ע"י קריעה ס"ו וט"ב נכתבו כל הלוחים חלב ואף דהכ לא נכתבה הכל מ"מ הא הרי"ף ורמ"בם ור"ת החירו בביטול לבדו אף בלא קריעה כלל כמו שכתב המחבר לעיל בשמם ולכתחילה לא אסרינן אלא גזירה משום כנ"ל אבל אם לא קרעו ס"ו או לא עטו בטוחל אפי' דיעבד אסור עד שיהא שיש בתיש נגד הכחל וכחל מן המנין דאלו מחמירין כרש"י וז"ל דאפילו בביטול לבדו אסורה ומיהו אם נתייבש הכחל דהיינו מסתמא לאחר שלשי' יום או דחזינן דיבש ממש אפילו תוך שלשי' אם עבר ובשלה אפי' עם בשר מותר בדיעבד , ואע"ג דבא"ח כי' תמ"ז ס"ה בהג"ה פסק הרמ"א דלא מיקרי יבש רק לאחר ג' הדשיס כבר מחלק מהרא"י בהג"ה ס"ד דשלמי התם צריך להתייבש כל הביכה משא"כ בכחל דאין צריך להתייבש רק הבלב שבתוכו כו' ועיין במ"י ואם עבר ובשלו עם בשר בשלא נתייבשה אם קורעו שתי וערב וט"ב יש להתיר נמי במקום הפסד מרובה אבל בלאו הכי לא , כן פסק הרב רמ"א בהג"ה ודוקא בלא שיש אבל אם יש בשיש בבשר שבקדירה עם הכחל נגד הכחל הבשר מותר והכחל אסור עכ"פ כן פסק הטור בשם רש"י ז"ל וכן כתב הרב רמ"א בת"ה בכלל ו' ע"ש , והכ"מ רולה להתיר וכתב וז"ל ואם בבל עם בשר בשר ואין כ' כנגדו הכל אסור אף בדיעבד אפילו קורעו שתי וערב וט"ב ודלא כהגהות ס"ע דמיקל בזה במקום הפסד מרובה עכ"ל וכבר הסיג עליו הש"ך וכתב דברי כל הפוסקים הרי"ף והרמב"ם ור"ת והתוס' והרא"ש והרשב"א והר"ן וכמ"ק והגה"מ ומרדכי וס"ד ושאר פוסקים והמחבר מכללם מחירין בדיעבד והרבה מחירין אפילו לכתחילה אפילו לדעת רש"י אלא דראבי"ה וא"ז מחירין אפילו דיעבד א"כ ודאי דעכ"פ יש לסמוך אבל הגר פוסקים רבוותא בדיעבד במקום הפסד מרובה בפרט באיסור דרבנן ובבשר דסוגיא משמע פשטא כוותייהו ע"כ ע"ש וכמו הוא , ומה שרולה מהרש"ל לאסור בדיעבד עם בשר ע"י קריעה ס"ו וט"ב אפילו בהפסד מרובה ולאסור אף בביטול לבדו ע"י קריעה ס"ו וט"ב וטעם דהוי כדבר שנאסר במנין כיון דהגאונים כתבו דמהגו אלא לבטל כחל כבר כתב המ"י עליו דאין זו ראייה כלל דאלשון הגאונים הבואר להדיא דלא נהגו וקבלו בן מתחלה רק לכתחלה ולא לאסור דעבד וכן משמע להדיא מדברי הגה"מ ושאר פוסקים שכתבו מנהג של הגאונים ומ"מ מחירין דעבד וכתבואר בב"י כי' ע"ש וכדאי הוה לסמוך עליהם במקו' הפסד מרובה עכ"ל ודבריו נכונים הם , והואיל דאתי לידי לימא ולאתא מה שראיתי במ"י בכתב וז"ל ומ"מ כ"ל דאם בפעם הראשון היה הכחל אלא ולא היתה כנגדה ס' לבעלה ובפעם שנייה קרעו שתי וערב וט"ב ולא כ' אף דבדין ג' פסק הרב דבהפסד מרובה יש להקל אבל אם בפעם הראשון מ"מ כאן כיון שכבר נאסר מפעם ראשון ונעשה נבילה אז לא מהני קריעה ס"ו ואין להתיר אפי' בהפסד מרובה אי ליכא ס' נגד הכחל אבל אם בפעם הראשון היה כ' נגד הכחל אע"ג דהכחל עלמו אסור מ"מ אם בפעם הב' קורעו ס"ו וט"ב אי איכא הפסד מרובה יש להתיר בפעם הב' אף דליכא ס' כיון דהכחל עלמו אינו אסור רק משום מראית העין אין להחמיר יותר מבפעם הראשון עכ"ל , ולא ידעתי לסוף דעתו מתה נפשך במאי איירי אי בכחל שלא נגמר ביטולה בזה אסורה מן הדין בפעם הב' כמו בראשונה בבטיל חלב שבנותיה ובזה אפילו קריעה ס"ו וט"ב לא מהני שאין החלב יולא ממנה אחר הביטול מפני שמכתבתה בה כמו שכתבו תוס' והרא"ש ואי איירי בכחל שנגמר ביטולה הא זה הוא היתר גמור כמו שאר התיכות בשר ואפ"ה אסרוהו רבנן ושוויהו כתחיכת נבילה להצריך כ' נגדה בפעם הב' כמו בפעם ראשונה כדאיתא בש"ס דחולין מעשה גזירה והרא"ש וא"כ מאי פשלה לזה קריעה ס"ו וט"ב כדי שתחיר ע"י זה בהפסד מרובה הא שוויהו רבנן כתחיכת נבילה וזהו אי אפשר להסיר על דעת בר אינש ובודאי כה נייש ובביב אמרה להא שמעתתא וזוק , (יח) ויש שקורעין אותו ס"ו וטחין אותה בכותל ולשון הגהות רמ"א כך הוא בענין זה ולכלי מהגין לכתחלה לקורעו ס"ו וט"ב מיהו אם עבר ולאו אפילו בלא קריעה שרי אם נלה לחוד בלא בשר עמו ואם נלה עם בשר אם נקרע ס"ו וט"ב שניהם מותרים ואם לא העליון מותר והתחתון אסור ואין לאסור שניהם שמא נתפסד הבשר בלא לבדו לא מהזקינן איסורא אבל לכתחלה אין לנלותו אם בשר כלל עכ"ל ועיין לעיל ס"ק י"ד מה שכתבתי שם , ועל מה שכתב ולכלי מהגין לכתחלה כתב הב"ח בשם רש"ל דמדינא בעי לתעבד הכי לכתחלה ועל מ"ש שניהם מותרים כתב ואפי' אם אינו עבר אם נלה לבדו לכתחלה אין לנלותו כו' כתב בעמק משפט שפודין שלא מונחין לתוך ופעמים רלה זה לתעלה ופעמים זה לתעלה וכמו שכתבתי בס"ע גבי כבד ע"ש , וכתב רמ"א ומה שנהגו לקורעו

מחמירין (יט) שלא לאפות אותה במחבת שלא יזוב החלב בפלי ויחזור ויבלע בבחל אלא אנפין אותו כך על קרקע התנור(בא) וגם אין אופין אותה פשטידא בתנו' אחד אלא בפי התנור (כב) ופוק חזי מאי עמא דבר שלא להקל בפניום ,

ג ולענין הנחתו בכלי של בשר אחר הצלייה או חתיכתו בסכין כבר פשט המנהג להניחו בכלי של בשר (כג) ולחתכו בסכין שרחצו בו בשר ואפילו הבחל רותח וחוזרין אחר כך (כד) וחותכין באותו סכין בשר אחר ולא חששו (כה) ואל תתמה מאי שנא מקרירה שמבשלין בו דהתם החמירו בו משום שמא יבואו לבשלו עם בשר אחר מה שלא שייך לגזור כן בסכין ובכלי (כו) ודוקא שקרעו שתי ועֶרב וטחו בכותל קודם לכן , האוכל בחל לא יאכל גבינ'עד שישהה כשיעור שצריך לחשהות בין בשר לגבינה דבחל בשר גמור הוא ,

צא דין בשר וחלב שנתערבו ובו ה' סעיפי'

א בשר וגבינה שנגעו זה בזה מותרים דכיון דצונן בצונן הוא לא בלעי זה מזה ס"מ (א) צריך להדיח מקום נגיעתן שמא נשאר דבוק מעט זה מזה הילכך לא יניח אדם אותם לכתחלה זה בצד זה עד שיגעו זה את זה ע"מ שידיח אותם אחר כך (ב) שמא ישכח ויאכל אותם בלא הדחה אבל מותר לצור אותם יחד במטפחת אחת ולא גזרינן שמא יגעו זה בזה דכולי האי לא חיישינן ,

ב וכן כל מידי דבעי הדחה כגון (ג)להניח בשר היתר צונן בקערה של איסור צונן אסור לכתחלה דילמא אכיל בלא הדחה ודוקא בשר מבושל דלאו אורחיה בהדחה אבל מידי דאורחיה בהדחה כגון בשר חי וכיוצא בו שרי לכתחלה שהרי ודאי ידיחנו קודם שיאכלנו ודוקא דבר שיש בו לוחלוחית קצת (ד) אבל דבר יבש ממש מותר להניח בו ולאוכלו בלא הדחה כלל דהא לא בלע מהבלי כלום וע"ל סימן קכ"ב ,

ג וכן צריך אדם ליזהר שלא יגע בשר לח אפילו צונן בלחם צונן שאם יגע בו אסור לאוכלו עם גבינה (ה) ואין דרך לחם להדיח וכן אם יגע בו גבינה לחה אסור לאוכלו עם בשר :

ד בר"א דבשר וגבינה שנגעו זה בזה סגי בהדח' דוקא בצונן ואבל אם נגעו זה בזה רותחין או א'מדם רותח דינו כדין הצלי שיתבאר לקמן סי'ק"ח ודוקא חתיכה בשר שנגע לחתיכת גבינה או איפכא אבל בשר וחלב רותחין ונתערבו ונפלו זה לתוך זה או אפי' בשר צונן לתוך חלב רותח או חלב צונן לתוך בשר רותח הכל אסור עד ס' דק"ל תתאה גבר כלומר התחתון שהוא חם הוא גובר על העליון ומבליעו ומפליטו ובולע ממנו כאלו נתבשל בתוכו ואוסר עד ס' כדין נתבשל בשר בחלב ושיעור החום שאוסר את הנופל יתבאר סי' ק"ה אבל חלב רותח שנפל על בשר צונן או בשר רותח שנפל לתוך חלב צונן אינו אוסר דתתאה שהוא צונן גובר גם כן ומקרר את העליון עד שלא יוכל לפליט ולהבליע בתחתון וכל שכן שלא יבלע הוא מן התחתון אבל הבשר קליפה מיהא בעי דכיון דהם הו' א"א דלא בלע פורתא מיד קודם שנתקרר החום ושאר הבשר מותר בולה דלא שייך בה קליפ'שאעפ"י שבלע'מעט נתפשט ונתבטל מעט מעט ולא הגיע לכלל איסור והחלב מותר בולו ואפילו החלב היא מועטת ואינה ששים כנגד שיעור הקליפה אפי' הכי מותרת (ו) וכן בכל מקום שהבשר צריך קליפה אם לא קלפוהו ובשלוהו כך היא

נגד חלב הבחל מיקרי דס הכבד אסור דאורייתא וכלאיתא להדיח בס"מ ר"פ כ"ה וכמ"ש לעיל כלל ק"ד ס"ק ה' ועי"ל דשאני תרי רבנן דהחלב שחוטה דרבנן וגם בשר בחלב ע"י כבוש דרבנן דע"י בשול אסרה בתורה משא"כ לעניין דס עכ"ל , ולכאורה דבריו תמוהין דהא קי"ל בדס נמי דס שבשלו ושמלחו ובכבשו אינו אלא דרבנן וצריך לחזוק לישב דבריו דבבשר בחלב ע"י כבישה הוא דרבנן לכ"ע שהוא מקרא אלא מפורש בתורה לא חבשל גדי בחלב אמו משמע אבל לא ע"י כבישה , אבל בדס שבשלו או שמולחו או שבכשו דעת אלו ע"ס ורש"י הס דזה נמי אסור דאורייתא הוא וכמו שנתבאר והובא בב"י בסימן פ"ז דעות אלו ע"ס וק"ל ,

צא (ה) צריך להדיח מקום נגיעתן כו' כתב הב"ח דדוקא כשאחד מהם לח אבל אם שניהם יבישים אפילו הדחה אין צריך , ומשמע דאפילו להמית יחד שרי לכתחלה , (ב) דשמא ישכח כו' וזה השמא קרוב לודאי הוא דרגילה שהוא רגיל לאוכלו מביא לידי זהירות שיבא לאוכלו בלא הדחה , ובזה נסתר קושית הט"ז מה דתב הב"י בסי' כ' דבכל מקום בדעבד מותר לא חיישינן מתחלה שמא ישכח והוא תולה בכמה דוכתי וא"כ אתאי חיישינן כאן דילמא אכיל בלא הדחה כיון דאם אכל בלא הדחה אין כאן איסור דאפילו במקום שצריך לקליפה יש דעות בסי' זה אי שרי בדעבד בלא קליפה , ולידי לא קשיא מידי דזה הוא קרוב לודאי שרגילות שהוא רגיל לאוכלו מביא לו לידי זהירות שיבא לאוכלו בלא הדחה וכמו כן כתב המחבר לעיל סי' פ"ח ס"א כ"ל , והט"ז תירץ דבכל מקום דאין איסור ברור לפנינו אלא ספק אם יש כאן איסור וצריך דרישה אחר מקום בהדחה בזה לא סמכינן על הדחה שאחר כך דשמא ישכח וגם זה הוא תירץ נכון , (ג) להניח בשר היתר כו' והה"ה להניח איסור בכלי של היתר לוון שאין דרכו להדיח אסור לכתחלה מהאי טעמא כמ"ש הרשב"א בת"הא דף קי"ב ובקיצור ,

ודע שכתב רש"ל פכ"ה סי' מ"ד ולפי זה לא יפה עושין ההולכי דרכים שאוכלין הרל"גים מלוחים על כלי עכו"ם שהרי צריך הדחה אחר שסוגת עליהם וכ"ש שלא יפה עושים אותם הקונים מיני קשואים מלוחים שקורין אוגר"קנס עם מי המלח ואוכלים בקערה שלהם וא"כ מי המלח דלא שייך ביה הדחה נאסרה כולה עכ"ל ובת"ח כלל ע"ז כתב ושנת הדחק כגון שנתאכסן בבית העכו"ם כדעבד דמי ע"ש , (ד) אבל דבר יבש ממש כו' והיינו דליכא דבר חריף כמו כירות מותר מעטם דגם בלע מכלי כלוס והוי כמו שייבש אבל אם הוא דבר חריף כמו תבלין הוי כמו יבש רותח דאסור ,

ודע שמבר"ר שוד בדברי רמ"א בהגהותיו דדוקא אם נבלע בכלי ע"י חמין הוא דאסור להשתמש דבר לח בצונן או דבר יבש רותח אבל אם לא נבלע בכלי אלא ע"י אש דהיינו ע"י כבישה וכיוצא מותר להשתמש דבר לח בצונן או דבר יבש ממש רותח אפילו לכתחלה , וע"ש בט"ז , וכל זה דמותר להשתמש בכלי שנבלע ע"י חמין יבש בצונן ובכלי שנבלע ע"י צונן דבר לח בצונן ודבר יבש ממש רותח דוקא דרך ערמי אבל בקבישות לא ישתמש בו דילמא אתי לאשתמושי בו בחמין וכיון שפסק הרמ"א והמחבר בסי' קכ"א ובא"ח סי' תנ"א ובכלי הרס אפילו בדרך ערמי אסור כיון דליתא לה תקנתא בהגעלה חיישי' עפי שמא אתי לאשתמושי ביה בחמין ואפילו לקיימו בביתו יש לאסור בכלי הרס ולישהם דילמא אתי לאשתמושי בחמין ע"ש בא"י ובזה בשר חמיו ז"ל , (ה) ואין דרך לחם להדיח וחיישי' דילמא מיכלי ואכיל ליה בלא הדחה וכבר נתבאר בס"ק ג' דדוקא כשלהד מהן לח וכמ"ש המחבר שלא יגע בשר לח , (ו) וכן בכל מקום שהבשר צריך קליפה אם לא קליפה ובשלוה בלא קליפה דלא שייך ביה השמא קליפה כמו בחלב מותר אפילו אינו והעשה דלא הריבו מכמיס קליפה אלא מלד חומרא בעלמא לכתחלה ואם בשלוה בלא קליפה דלא שייך ביה השמא קליפה כמו בחלב מותר אפילו אינו

לקורעו ולחתכו כמה פעמים ס"ו על פני כולה עדיף ומהני יותר מזיחה בכותל ע"כ (יח) שלא לאפות אותה במחבת דבזה דינו כמו בישול בקדירה ואפילו נתייבשה הבחל אסור לאפות אותה במחבת כי היכי שאסור לבשלה בקדירה אפי' נתייבשה (כ) אלא אופין אותה כך על קרקע התנור בלא מחבת והא דקי"ל לעיל ס"ס ע"ן ג' דבפשט"ידא אפילו בלא מחבת יש לה דין בישול בקדירה שאני הכא כיון דמדינא שרי אלא משו'גזירה אסור וכמ"ש לעיל ס"כ ודאי דבמחבת דהוי דומיא דקדירה יש לגזור אבל בלאו הכי לא וק"ל , (כא) וגם אין אופין אותה פשטיד"א בתנור אחד אלא בפי התנור דלא לומר וגם אין אופין אותה פשטיד"א בחל עם של בשר בתנור קטן אחד רק אחד בפי התנור , (כב) ופוק חזי מאי עמא דבר שלא להקל בפניהם ודולמי בדעבד מותר אבל טוב לזהר לכתחלה אף כי אינו אלא חומרא בעלמא , וכתב הש"ך ודוקא פשטיד"א בחל עם בשר אבל ודאי עם חלב מדינא אסור דודאי בחל בשר גמור הוא ואפ אפה עם הלב בתנור א'הוי כדין שאר בשר וחלב שנאפה בתנור א'שיתבאר לקמן כ"י"ז וק"ח ע"כ(כג)ולחותכו בסכין שחותכו בו בשר וכתב רמ"א בהג"ה וכן בחל אי אע"פ שהיא אלאה חלב (כד) וחותכין באותו סכין בשר אחר וכן מותר לאכול זה בכלי שאוכלו זה וה"ה לגלות זה בשפוד שגלו בו זה דלא כמהרש"ל דאוסר לכתחלה לגלות זה בשפוד שגלו בו זה אף אם קורעו ס"ו וע"ב שלא יהיה בעיני ההמון כחוכא ועלולה שזה עם זה אסורין וזה אחר זה אוסרין וזה אינו אלא חומרא יתירא' והיינו שלא הבחל דאל"ב הא עכ"פ צריך לבן הפשוט בלאו הכי מכח בשר הבחל שיש בו דם וה"ה דמותר להניחו בקערה עם בשר לי אפילו שניהם חמין דלאחר לייתו דינו כשאר בשר לכל דבר , ולאחר לייה לבשלה פה"ב רש"ל דאסור אע"ג דבני כבד מותר וא"כ ה"ה נמי גבי בחל לא חיישי' הכי כי בכבד טעמו משום רבוי דם דהכי לא אתיא אותה בבשול לכתחלה כ"א אחר הלייה אבל בחל דאיסור משום גזירה.היא משום דבשול בלא קריעה ס"ו וע"ב עם בשר אין לחלק ע"כ ונראה דהיינו לכתחלה דוקא , (כה) ואל תתמה כו' ר"ל ול"ד לקדירה שנהגו שלא לבשלה אפי' לבדו ואפילו ע"י קריעה ס"ו וע"ב , (כו) ודוקא שקרעו ס"ו וע"ב ולשון רמ"א כך הוא ודוקא שנלגה כדינה דהיינו שקרעו תחילה ס"ו וע"ב אבל אם עבר ולגאה בלא קריעה או קריעה מועטת כל הדברים אלו לכתחלה אסור ובדעבד הכל מותר עכ"ל וכתב דיש מהגהות רמ"א השמיט המחב'ולא ידעתי טעמא וכתב עוד רמ"א בהג"ה ואם קרעה כדינו ולגאה אף על פי שאלא מח"ב גוזות מלאות חלב אין לחוש , כתב הט"ז הטעם שם באו"ה שחלב שחוטה היא גזירה חכמים משום בשר בחלב וכל שלא פירש לא גרע מדם האבריס שלא פירש בלייה שאותר אבל אם לא נקרע כדינה הוי חלב כגוים בתוכו ומיקרי פירש ואסור מדרבנן ע"כ עכ"ל הט"ז ע"ש , וכתב עוד רמ"א בהג"ה וכן אם הניחה כך שלימה קודם לייה' עם חלבה יום שלם אותר' ולא אמרינן כבוש כמבושל בני הא' גוונא וכתב הא"י דעיקר לד הקולא הוא בחל עצמה שנכבשה בחלב הכגוים בתוכה לפי שלדעת ר"ח כחל שבשלו אפי' בלא קריעה אותר ואף שאנו הגין לאסור מ"מ בכבוש בחלב דרבנן לא גזרו משא"כ בנכבש עם שאר בשר או בתוך שאר חלב שחוטה דבאמבטל הא"ג לכ"ע אסור ולכן אף בכבוש אין להקל כיון דכבוש כמבושל ואין לומר הא בכבוש כמבושל אפי'בשאר בשר בחלב מן התור' שרי ולא אמר'רק דרך בישול א"כ הו"ל גזירה לגזירה ומנין למגזור גזיר' לגזיר' דתום' כתבו דכמה פעמים מלינו דגזרו גזירה לגזירה ואין לדמות גזירות חכמים זו לזו עכ"ל ודבריו נכונים , ורמיתי עוד שם שכתב וז"ל ואף שכתבתי לעיל כלל ן"ד ס"ק ב' בנכבשה הכבד אפילו לבדה דנאסרה אף בגם שם לרוב הפוסקים אינה נאסרת בבישול וגם דס הכבד דרבנן מ"מ

להדיח מקום נגיעתן כו' כתב הב"ח דדוקא כשאחד מהם לח אבל אם שניהם יבישים אפילו הדחה אין צריך , ומשמע דאפילו להמית יחד שרי לכתחלה , (ב) דשמא ישכח כו' וזה השמא קרוב לודאי הוא דרגילה שהוא רגיל לאוכלו מביא לידי זהירות שיבא לאוכלו בלא הדחה , ובזה נסתר קושית הט"ז מה דתב הב"י בסי' כ' דבכל מקום בדעבד מותר לא חיישינן מתחלה שמא ישכח והוא תולה בכמה דוכתי וא"כ אתאי חיישינן כאן דילמא אכיל בלא הדחה כיון דאם אכל בלא הדחה אין כאן איסור דאפילו במקום שצריך לקליפה יש דעות בסי' זה אי שרי בדעבד בלא קליפה , ולידי לא קשיא מידי דזה הוא קרוב לודאי שרגילות שהוא רגיל לאוכלו מביא לו לידי זהירות שיבא לאוכלו בלא הדחה וכמו כן כתב המחבר לעיל סי' פ"ח ס"א כ"ל , והט"ז תירץ דבכל מקום דאין איסור ברור לפנינו אלא ספק אם יש כאן איסור וצריך דרישה אחר מקום בהדחה בזה לא סמכינן על הדחה שאחר כך דשמא ישכח וגם זה הוא תירץ נכון , (ג) להניח בשר היתר כו' והה"ה להניח איסור בכלי של היתר לוון שאין דרכו להדיח אסור לכתחלה מהאי טעמא כמ"ש הרשב"א בת"הא דף קי"ב ובקיצור ,

ודע שכתב רש"ל פכ"ה סי' מ"ד ולפי זה לא יפה עושין ההולכי דרכים שאוכלין הרל"גים מלוחים על כלי עכו"ם שהרי צריך הדחה אחר שסוגת עליהם וכ"ש שלא יפה עושים אותם הקונים מיני קשואים מלוחים שקורין אוגר"קנס עם מי המלח ואוכלים בקערה שלהם וא"כ מי המלח דלא שייך ביה הדחה נאסרה כולה עכ"ל ובת"ח כלל ע"ז כתב ושנת הדחק כגון שנתאכסן בבית העכו"ם כדעבד דמי ע"ש , (ד) אבל דבר יבש ממש כו' והיינו דליכא דבר חריף כמו כירות מותר מעטם דגם בלע מכלי כלוס והוי כמו שייבש אבל אם הוא דבר חריף כמו תבלין הוי כמו יבש רותח דאסור ,

ודע שמבר"ר שוד בדברי רמ"א בהגהותיו דדוקא אם נבלע בכלי ע"י חמין הוא דאסור להשתמש דבר לח בצונן או דבר יבש רותח אבל אם לא נבלע בכלי אלא ע"י אש דהיינו ע"י כבישה וכיוצא מותר להשתמש דבר לח בצונן או דבר יבש ממש רותח אפילו לכתחלה , וע"ש בט"ז , וכל זה דמותר להשתמש בכלי שנבלע ע"י חמין יבש בצונן ובכלי שנבלע ע"י צונן דבר לח בצונן ודבר יבש ממש רותח דוקא דרך ערמי אבל בקבישות לא ישתמש בו דילמא אתי לאשתמושי בו בחמין וכיון שפסק הרמ"א והמחבר בסי' קכ"א ובא"ח סי' תנ"א בדרך ערמי אסור כיון דליתא לה תקנתא בהגעלה חיישי' עפי שמא אתי לאשתמושי ביה בחמין ואפילו לקיימו בביתו יש לאסור בכלי הרס ולישהם דילמא אתי לאשתמושי בחמין ע"ש בא"י ובזה בשר חמיו ז"ל , (ה) ואין דרך לחם להדיח וחיישי' דילמא מיכלי ואכיל ליה בלא הדחה וכבר נתבאר בס"ק ג' דדוקא כשלהד מהן לח וכמ"ש המחבר שלא יגע בשר לח , (ו) וכן בכל מקום שהבשר צריך קליפה אם לא קליפה ובשלוה בלא קליפה דלא שייך ביה השמא קליפה כמו בחלב מותר אפילו אינו

כ׳ נגד הקליפה כ״כ או״ה ובת״ח , וקשה הרי תוס׳ פג״ה דף ל״ו ע״ב הביאו ב״י ס״ס כ׳ ורי״ו נע״ו אות י״ג הביאו ב״י ס״ס ק״ה והג׳ ה אבר״י ממהרי״ן בשם ר״י והמרדכי ובאגודה שם כולם כתבו דיבר שנמלח בה ג״ה ונתבטל צריך אח״כ כ׳ נגד הקליפה שנאסרה תחלה במליחה ועוד קשה דבריהם סותרים בסי׳ ס״ע כי״ו פסקו בקערה שנאסרה ע״י מליחה לאם עירה בתוכה דבר רותח לא בעינן ס׳ נגד הקליפה וכן בסמוך בסיר שנפל על הכלי צריך הגעלה וכלי חרס שבירה ובכלי עץ קליפה סגי אלמא דבעינן לבטל אף דיעבד מה שאסרו כדי קליפה וכן בסי׳ ל״ה פסקו לאם עירה מכלי ראשון של בשר על כלי חלב דינו ככלי ראשון ואוסר אם היה בן יומו ובסי׳ ל״ח כתבו אבל ע״י רתיחת מליחה אינו נבלע בכלי רק כדי קליפה וא״ל לבשר רק כדי קליפה שמעי׳ אבל זה דבעי׳ לבטל אף דיעבד מה שאסרו כדי קליפה ותירץ הש״ך דלא קאמרי דבמקום שצריך קליפה ובשלהו בלא קליפה דמותר בדיעבד אלא דומיא דחלב שכתב המחבר שמותר כולו וכתבו הפוסקי׳ הטעם משום דלא שייך ביה קליפה לפי שהוא דבר לח ובכלל יפה והקליפה נתערבה וכה״ג אם נתבטל הבשר בלא קליפה ובכלל בעינן שאינו מכירו דלא שייך ביה קליפה ומותר בדיעבד אבל אם נתבטל ועדיין מכירו בעינן דשייך ביה קליפה צריך ס׳ כדי קליפה וקליפה מיהא בעי דצריך לקלוף הבשר אף שיש ס׳ כדי קליפה לפי שהאיסור שבו נפלט לגמרי כדין איסורין וזה מחורץ מה שפסקו בסיר שנפל על הכלי צריך הגעלה ובכלי חרס שבירה כו׳ דזה הוא בעינן דמכירו ושייך ביה קליפה וכן בסי׳ ל״ה בעירה מכלי ראשון של בשר על כלי חלב דינו ככלי ראשון ואוסר אם היה בן יומו דאיירי בכלי שנלבר הכלי של חלב דזה הוא בעינן דמכירו ושייך ביה קליפה וכן בסי׳ ל״ח רק שעדיין מכי׳ ס״ע בקערה שנאסרה ע״י מליחה הקובעת במקומה עומדת אמאי בעינן הש״ך בדבר לח רותח ס׳ נגד הקליפות התבטל האיסור עומדת בעין ולא שייך בזה קליפה כמו בחלב תירץ הש״ך שם במקומו הכי כיון דבלא״ה יש פוסקים כאן דס״ל דלאחר הדחה רותחות היא מחוץ המלח שבה כגון הרא״ש וכייעתו ומביאו הרשב״א וב״י בזה ואלו צריך ס׳ לדעות אלו דכיון שהקליפה של קערה אוסרת מחמת שהיא עומדת בעין ושייך ביה קליפה והקערה אמה הו״ל התבטל שבתוכה כמתבטל בתוכה ואמי לא״ש בסי׳ ל״ח דכלי שנאסרה במליחה כדי קליפה צריך אח״כ ס׳ נגד הקליפה והתם בתוכה כף לתבטל איירי ובזה ואלו צריך כ׳ א״כ אף דקי״ל בעלמא כסברת ר״ת דלא מצריך ס׳ כנגד הקליפה היכא דל״ש ביה קליפה מ״מ הכ׳ יש להחמיר כסברת רי״בא דמצריך בעלמא ס׳ כנגד הקליפה ודוק ועיי׳ בש״ך סס ס״ק ס׳ , (ז) ואם נפלו זה בתוך זה לענין מליח הבשר ומותר , וכסמוך יתבאר בלישה בשר מהג דין זה , (ח) אסורי׳ דמליח כרותח ולא שייך כאן למימר אייתי דטריף למיפלט לא בלע מ״ג כב״כפ דדוקא גבי דס אמרי׳ הכי ולא בבאר איסורי׳ כמ״ש הפוסקים בכמה דוכתי׳ , (ט) אלא בכדי קליפה היינו במקום שנוגעין זה בזה , ודע דבכל דברי המחבר שזכר כדי קליפה הוא לדעת הרב ב״י דס״ע אבל בסמוך יתבאר דאמו קי״ל דאפילו במליחה בעינ׳ס׳ כמו בבשלא ועיי׳ לעיל סי׳ ע׳ , (י) מפעפע בכולו ואוסר עד ס׳ ר״ל שיהם אסורים עד ס׳ אם שניהם מלוחים וחד מהן שמן דאזיל חד ומפעם לחבירו והוי כשניהם שמנים ואוסרת עד ס׳ , (יא) ואין חלוק בין עליון לתחתון רצה לומר אם חד מלוח והשני תפל כמו שמבואר בסוף דבריו אין חלוק בין אם העליון תפל והתחתון מלוח או העליון מלוח והתחתון תפל לעולם המלוח מבליע בתפל ואינו בולע ממנו , ובשניהם מלוחים פשיטא דאין חלוק בין עליון ותחתון דכה״ג אף בלא אם שניהם חמין אין חלוק בין עילאי לתתאי וק״ל , (יב) מפני שהחום מעלה הבל ומחמם את השני ואם השני תחתון מקרר את העליון אלא יובל להעלות הבל וזהו לא שייך במליחה , (יג) וי״א שהדין כן ואמו לא קי״ל כהני י״א וכן פסק המחבר לעיל סי׳ ע׳ דלא כהני י״א וכן פסק מהרש״ל פס״ה סי׳ פ׳ וכן פסק רמ״א בת״ת אכן בסי׳ ק״ה סעיף י׳ פסק הרמ״א דים להחמיר אלא במקו׳ הפסד מרובה , ועיין בש״ך סי׳ ע׳ ס״ק כ׳ נראה דעתו שם דעיקר כמו שפסק רמ״א בת״ח וכן פסקו כל האחרונים ,

אבל מבואר בדברי רמ״א בסי׳ זה בהג״ה דזה הדין הוא דוקא בשם התפלה הוא יבש ולא יבש לגמרי אלא שהוא לח קלח ומיקרי יבש נגד דבר הלול אבל אם התפלה הוא לח דהיינו דבר לחול כגון כותנת וחלב ודם נאסר אף המלוח מאחר שהוא לח ולא מחמת מלוחו בולע האיסור לחול שאלו ושניהם אסורים ובחב הש״ך ול״ד לבשר רותח שנפל לתוך חבר לוגן דלא נאסר אלא כדי קליפה ולא אמרינ׳ דמחמת רתיחתו בולע האיסור לחול שאלו דהתם כיון דתתאה גבר לעקר הבשר אבל במליחה לא שייך מתאה גבר ע״ב ואין להקשות הא קי״ל דבשר מלוח שנפל לתוך שתמדמו מהדחת בשר אפילו אין בתוכו ס׳ נגד הדם הבשר מותר בשר תיר מהרי״ן בב״ד דדיה סי׳ ל״א דשאני הכא דהא איסור בעי׳ ולחול תשא״כ בתוכו מעורב עם הדם אין כאן איסור בעי׳ אין סומכי׳ בזה דאינו בולע ועיי׳ בת״י כלל ו״ו ד״ה וכלל כ״ב ד״ב , ובש״ך ס״ק ע״ו מבואר עוד יותר דאם הדבר לחול הוא מלוח והתפל הוא יבש ג״כ שניהם אם ריש והתירן ברתיחת שם וקיבר ראשיהו הכי הוא דכיון דהר״ן סובר דכל עהור מלוח ועמא תפל לא שרי אלא כשאין מוגעין זה בזה דהסכמת הפוסקים דלא כוותיה מ״מ כאן דהוא לחול אפשר דהכל סברו דאסורה וגם מהרש״ל דעתו בספרו לאסור בהכי ה״ב יצא לנו מזה דאין להתיר אם המלוח בהדחה אלא בשניהם יבישים ובאתר מהן לח בין התפל הוא לח ובין המלוח לעולם שניהם אסורים עד ס׳ וכן יש לנהוג מאחר שרש״ל וש״ך הניחו זה בצ״ע , ומיהו כל זה אם המליח הוא מלוח שאינו נאכל מחמת מולחו דבזה מחשב רותח אבל כל אלא נאלח כ״כ אף שאינו מובטן כרותח מחמת חסרון בקיאות שאין אנו בקיאי׳ בדבר אין לאסור המלוח אף שהתפלה היא דבר לחול כמו כותנת וחלב ודם ואין לאסור אלא התפלה ולומר דאף שמלוח קלת חשוב כרותח אבל אין לומר שיהא מליחתו בולע האיסור טולל שאלו מאחר שאינו נאכל מחמת מולחו בזה אנו סומכין על בקיאתינו ואין לאסור את המלוח אלא בהדחה ומותר ודברי רמ״א מוכיחי׳ כן שכתב שאחר שאינו נאכל מחמת מולחו בולע האיסור לחול שאלו וק״ל ,

ודע דבהגהות ש״ד שהביא ב״י בסי׳ ע׳ משמע דחלב רך שאינו מהותך לא מיקרי דבר לחול וכן הוא בהגהות אשרי פ׳ כ״ה מא״ז וב״פ מהרש״ל פ׳ כ״ה סי׳ פ״ח , (יד) הוי דינא כאלו נגע ממש שפליטתן ודאי רותחות כמו היא עלמה , (טו) האחד צריך קליפה והשני הדחה ואינו קי״ל דאפילו במליחה בעינן ס׳ כמו בבשלא ועיין לקמן ס״ק ״ה , ואם הם יבשין אפילו הם מלוחין או לחין ולא מחמת מליחה (טז) לשניהם סגי בהדחה אפילו נגעו ממש זה בזה והוא הדין אם האחד לח ואחד יבש שנתייבש במולחו ונגעו זה בזה דסגי בהדחה ן והא דמליח חשיב כרותח היינו דוקא כשאינו נאכל מחמת מולחו

והוא כעין מליחות שלנו שאנו מולחין לקדרה ושהה כדי מליחה לקדרה כל זמן שלא הדיחו מיקרי אינו נאכל מחמת מולחו שאינו נוח לאכול מחמת רוב מלח שבו עד שמריח ודינו כרותח לאסיר כדי קליפה , (יז) וקודם ששהה כדי מליחה או ששהה ואינו מלוח הרבה , (יח) אלא כמליחה שמולחים לצלי שהוא נאכל מרמת מולחו אינו צריך אלא הדחה בעלמא , (יט) מיהו הציר הנופח מבינו הוי כרותח דהציר מיהא אינו נאכל מחמת מולחו היא שאף על פי שמלח מועט אין בו כח להרתיח הבשר עד שיבליע באחר מ״מ טבע המלח הוא אפי׳ הוא מעט למשוך דם ולהפליטו ואותו שפורט הוא ציר רותח ואסור מה שנופל עליו ואם נפל על הכלי צריך הגעלה ואם הוא כלי חרס צריך שבירה , (כ) ואם לא נפלה רק על מקום אחד בכלי עץ ובינצא בו קולף מקומו ודיו וי״א דלאחר ששהה במולחו שיעור מליחה לא מיקרי אחר כך רותח שכבר אבד המלח מותר בדעבד (ז) ואם נפלו זה בתוך זה צוננין מדיח הבשר ומותר :

ה בד״א שלא נמלחו אבל נמלחו ובעודן במלחן נפלו זה בזה , (ח) אסורין דמליח כרותח ולא כולו כדין בישול , (ט) אלא בכדי קליפה ,

ו והו״מ כששניהם כחושים אבל אם אחד מהן שמן (י) מפעפע בכולו ואוסר עד ס׳ (יא) ואין הלוק בין עליו׳ לתחתון דדוקא גבי חם שייך לחלק בין עליו׳ לתחתו׳ , (יב) מפני שהחום מעלה הבל ומחמם את השני אבל במליחה לא שנא אם הוא עליו׳ או תחתו׳ המליח מבליע בתפל ואינו בולע ממנו הילכך בשר וגבינה אם שניהם מלוחים ולחים ונגעו זה בזה שניהם צריכין קליפה במקום נגיעתן שכל אחד בולע מחבירו ומבליע את חבירו אף על פי שכל אחד מלוח אין מליחתו מעכבו מלבלוע מחבירו כיון שחבירו גם כן מלוח ואם הבשר מלוח והגבינה תפלה הבשר סגי ליה בהדחה שלא בלע והגבינה צריך קליפה ואם הבשר תפל והגבינה מלוחה הבשר צריך קליפה והגבינה סגי ליה בהדחה ולא אמרי׳ כיון שנוגעין זה בזה ממש אע״ג שהאחר אינו מלוח נעש׳מלוח ע״י נגיעת המלוח ויאסור ג״כ את חבירו המלוח עד כדי קליפה שהמלח שהוא במקום הנגיעה הוא דבר מועט ואין בו כח להפליט ולהבליע , (יג) וי״א שהדין כן ואפי׳ אין נוגעין ממש אלא שעומדין בכמוך זה לזה בכדי שפליטה של זה נוגעת בשל זה (יד) הוי דינא כאלו נגעו ממש ובשניהם מלוחים צריכין קליפה ובאחד מלוחה (טו) האחד צריך קליפה והשני הדחה ואנו קי״ל דאפילו במליחה בעינן ס׳ כמו בבשלא ועיין לקמן ס״ק ״ה , ואם הם יבשין אפילו הם מלוחין או לחין ולא מחמת מליחה (טז) לשניהם סגי בהדחה אפילו נגעו ממש זה בזה והוא הדין אם האחד לח ואחד יבש שנתייבש במולחו ונגעו זה בזה דסגי בהדחה ן והא דמליח חשיב כרותח היינו דוקא כשאינו נאכל מחמת מולחו

והוא כעין מליחות שלנו שאנו מולחין לקדרה ושהה כדי מליחה לקדרה כל זמן שלא הדיחו מיקרי אינו נאכל מחמת מולחו שאינו נוח לאכול מחמת רוב מלח שבו עד שמריח ודינו כרותח לאסיר כדי קליפה , (יז) וקודם ששהה כדי מליחה או ששהה ואינו מלוח הרבה , (יח) אלא כמליחה שמולחים לצלי שהוא נאכל מרמת מולחו אינו צריך אלא הדחה בעלמא , (יט) מיהו הציר הנופח מבינו הוי כרותח דהציר מיהא אינו נאכל מחמת מולחו היא שאף על פי שמלח מועט אין בו כח להרתיח הבשר עד שיבליע באחר מ״מ טבע המלח הוא אפי׳ הוא מעט למשוך דם ולהפליטו ואותו שפורט הוא ציר רותח ואסור מה שנופל עליו ואם נפל על הכלי צריך הגעלה ואם הוא כלי חרס צריך שבירה , (כ) ואם לא נפלה רק על מקום אחד בכלי עץ ובינצא בו קולף מקומו ודיו וי״א דלאחר ששהה במולחו שיעור מליחה לא מיקרי אחר כך רותח שכבר אבד המלח

כחו

מוחר בדעבד (ז) ואם נפלו זה בתוך זה צוננין מדיח הבשר ומותר :

ה בד״א שלא נמלחו אבל נמלחו ובעודן במלחן נפלו זה בזה , (ח) אסורין דמליח כרותח ולא כולו כדין בישול , (ט) אלא בכדי קליפה ,

ו והו״מ כששניהם כחושים אבל אם אחד מהן שמן (י) מפעפע בכולו ואוסר עד ס׳ (יא) ואין הלוק בין עליו׳ לתחתון דדוקא גבי חם שייך לחלק בין עליו׳ לתחתו׳ , (יב) מפני שהחום מעלה הבל ומחמם את השני אבל במליחה לא שנא אם הוא עליו׳ או תחתו׳ המליח מבליע בתפל ואינו בולע ממנו הילכך בשר וגבינה אם שניהם מלוחים ולחים ונגעו זה בזה שניהם צריכין קליפה במקום נגיעתן שכל אחד בולע מחבירו ומבליע את חבירו אף על פי שכל אחד מלוח אין מליחתו מעכבו מלבלוע מחבירו כיון שחבירו גם כן מלוח ואם הבשר מלוח והגבינה תפלה הבשר סגי ליה בהדחה שלא בלע והגבינה צריך קליפה ואם הבשר תפל והגבינה מלוחה הבשר צריך קליפה והגבינה סגי ליה בהדחה ולא אמרי׳ כיון שנוגעין זה בזה ממש אע״ג שהאחר אינו מלוח נעש׳מלוח ע״י נגיעת המלוח ויאסור ג״כ את חבירו המלוח עד כדי קליפה שהמלח שהוא במקום הנגיעה הוא דבר מועט ואין בו כח להפליט ולהבליע , (יג) וי״א שהדין כן ואפי׳ אין נוגעין ממש אלא שעומדין בכמוך זה לזה בכדי שפליטה של זה נוגעת בשל זה (יד) הוי דינא כאלו נגעו ממש ובשניהם מלוחים צריכין קליפה ובאחד מלוחה (טו) האחד צריך קליפה והשני הדחה ואנו קי״ל דאפילו במליחה בעינן ס׳ כמו בבשלא ועיין לקמן ס״ק ״ה , ואם הם יבשין אפילו הם מלוחין או לחין ולא מחמת מליחה (טז) לשניהם סגי בהדחה אפילו נגעו ממש זה בזה והוא הדין אם האחד לח ואחד יבש שנתייבש במולחו ונגעו זה בזה דסגי בהדחה ן והא דמליח חשיב כרותח היינו דוקא כשאינו נאכל מחמת מולחו

והוא כעין מליחות שלנו שאנו מולחין לקדרה ושהה כדי מליחה לקדרה כל זמן שלא הדיחו מיקרי אינו נאכל מחמת מולחו שאינו נוח לאכול מחמת רוב מלח שבו עד שמריח ודינו כרותח לאסיר כדי קליפה , (יז) וקודם ששהה כדי מליחה או ששהה ואינו מלוח הרבה , (יח) אלא כמליחה שמולחים לצלי שהוא נאכל מרמת מולחו אינו צריך אלא הדחה בעלמא , (יט) מיהו הציר הנופח מבינו הוי כרותח דהציר מיהא אינו נאכל מחמת מולחו היא שאף על פי שמלח מועט אין בו כח להרתיח הבשר עד שיבליע באחר מ״מ טבע המלח הוא אפי׳ הוא מעט למשוך דם ולהפליטו ואותו שפורט הוא ציר רותח ואסור מה שנופל עליו ואם נפל על הכלי צריך הגעלה ואם הוא כלי חרס צריך שבירה , (כ) ואם לא נפלה רק על מקום אחד בכלי עץ ובינצא בו קולף מקומו ודיו וי״א דלאחר ששהה במולחו שיעור מליחה לא מיקרי אחר כך רותח שכבר אבד המלח

אם

בחו ונמס וגם הבשר מתקרר והולך ולצורך גדול כגון בהפסד מרובה והוא לצורך סעדות מצוה (כא) יש לסמוך על המקילין ואם מלחו הבשר הרבה כגון עיבוד כדרך שמולחין לצורך הדרך אפילו הדיחו והעביר מלחו עדיין הוי אינו נאכל מחמת מולחו ודינו כרותח עד שישרנו אח"כ הטיב במים ,

ה והא דמחלקינן בין נאכל מחמת מלחו לשאינו נאכל היינו דוקא בבשר חי אבל בצלי או אפוי ומבושל אין חלוק אלא אם נפל צלי או אפוי ומבושל (כב) רותח למליח אפילו נאכל מחמת מלחו אסור כדי קליפה מפני שהצלי הוא רך ונוח לבלוע מהר ואם יש בו בקעים או מתובל בתבלין אפילו (כג) אין בו בקעים (כד) כולו אסור מפני שהתבלין מרככין אותו הרבה עד שבולעו יותר מהרה וכן בבקעים נכנס בו הבלוע מהרה ,

צב אם נפל חלב לקדירה של בשר ובו מ"מ ,

א כזית בשר שנפל לתוך יורה של חלב רותחת ויש בחלב ששים כנגד הבשר אסור והחלב מותר לא שנא לא סילקו קודם וסילקו קודם שתנוח היורה מרתיחתה לא שנא לא סילקו קודם שתנוח להרתיח ואף על פי שהחלב שהיתה בלועה בבשר ונעשית נבלה אחר שנח היורה מרתיחתה חזרה ומתערבה עם שאר החלב והוה ליה מין במינו קי"ל מין במינו בטל בס' ואם אין בחלב ס'גם החלב אסורה אפי' סילק הבשר קודם שתנוח היורה מרתיחתה ואע"ג שכל זמן שהיורה מרתיח (א) אין הבשר יכול לפלוט החלב שנכנס בו (ב) מ"מ טעם של הבשר נכנס בחלב ואוסר ואין אנו נוהגין עכשיו בטעימת קפילא שיטעום אם יש בחלב טעם בשר אם לא אלא כל זמן שאין ששים בחלב אסרינן לה ואפילו לא נאסר בתערובת גוף האיסור כגון הבא אלא אפי' באיסור הבא (ד) ע"י בליעה שבלוע בכלי ויצא ממנו למאכל לא נהגינן בטעימת קפילא אלא בששים ,

ב טפת חלב שנפלה על חתיכת בשר שבקדרה אפי' אותה חתיכ' מונחת מקצתה ברוטב אם נפל הטפה על אותה מקצת שחוץ לרוטב צריך שיהא ס' (ד) באות' חתיכה לבדה כנגד החלב לבטל החלב שהי' לבדה קבלה טעם החלב תחלה ואם אין בה לבדה ס' אותה החתיכה אסורה ונעשית חתיכה דאיסורא (ה) ואוסרת כל מה שבקדיר' ואם אין בכל מה שבקדרה ששים כנגד כל החתיכה כל

אם הוא בענין שאין פסידא ורוצה לטרוח מותר ואף על גב דלקמן סימן קכ"א ובח"מ סי' תצ"ח כתב דכל מקום שצריך הנעלה לא מהני אם קלפוהו לכלי התם מיירי בדבר שנבלע בו ע"י חמין , וכה"ג דנבלע בכל הכלי אבל פיר מלוח אינו נבלע אלא כדי קליפה וכמ"ש בכי' כ"ע והי' נ"ח ס"ך , (כח) יש לסמוך על המקילין אבל בלוח הכי אין להקל כלל אפילו לא נמלח הבשר מפני דדיו רק מלד אחד כל שנמלח מליחה שאינו נאכל מחמת מולחו מחשב רותח כל זה כתב רמ"א בהג"ה ולפי מ"ש הט"ז סי' ס"ע ס"ק מ"ז והש"ך בסי' זה ס"ק י' להשוות דעת הפוסקים דאף ההולקים וסוברים דלאחר שיעור מליחה הו לא חשיב רותח היינו דוקא בבשר שנמלח להגיא דמו שכבר עשה המלח שום פעולה לכך אין לו כח יותר שכבר אבד המלח כחו ונמס מכח פעולתו שעשה לדם אבל בשאר בשר שמלח אינו מפליט דבר דדרך המלח להפליט דם ולא שאר דברים וכמ"ש הרמ"ם והטו"ר סי' נ"ו אז לעולם ברתיחתו עומדת הכא לענין בשר בחלב אז שאר איסורים דאוי לאסור אפילו במקו' הפסד מרובה וסעודת מצוה וגבי בשר שנמלח להפליט דם דאוי להתיר אף שלא במקו' הפ"מ וסעוד' מצוה וכבר הסכימו עמהם גדולי בעלי הוראה כמו שהביאם הש"ך לקן סייס הט"ו סס ומ"מ כדאי הם מהרא"י ורמ"א לסמוך עליהם בהפסד מרובה וסעודת מצוה , וכן מסתמא דעת הש"ך ע"ש , ומבואר עוד יותר בש"ך דגבי בשר שנמלח להפליט הדם משמע להדיא מדברי שאר פוסקים גבי מעשה דרש"י דאפילו גבי דם לא אמרינן דפסק כח המלח לאחר שסחה שיעור מליחה ולכך כתב הרב בהגהות המ"ק דר"ב ר"א אומר דיר היולא מן הבשר לאחר שיעור מליחה אין עליו דין דם רותח אבל יש עליו דין בשר רותח לאסור הגבינו' באחר נפל הדיר סס ומביאו ב"י וד"מ ס"מ ס"ט ר"ל דאף לאחר שיעור מליחה אין עליו דין דם רותח אפ"ה נחשב רותח ויש עליו דין בשר רותח לאסור הגבינות ודין דם רותח אין לו עליו משום דכיון דשהה שיעור מליחה ולא כבר כל דמו וכקהות בהגהו' ס"ד ס"ס י"ד והילכך הבו דלא לוסיף עלה ואין להקל הף גבי דם אלא במקו' הפסד מרוב' וסעודת מצוה ע"ש ודע שכתב עוד הש"ך וז"ל ומיהו בתוך שיעור מליחה לעולם אסור אפי' בהפסד מרובה וסעודת מצוה דכל הפוסקים סוברים דתוך שיעור מליחה הוי רותח והר"ן יחיד הוא לגבייהו גם כבר דחה הרשב"א בחידושיו הנ"ל דף ע"ג סברא זו בכתי ידיס ע"כ וכן הסכימו אחרונים ז"ל פר"ח ומ"י ויש לכל בעל הוראה לפסוק הכי להלכה ולמעשה , (כב) רותח , דע שיש בענין זה ג' שיטות ואליב לך תחלה גמרא ופירושיה דאי' בש"הלולין פכ"ה ההוא בר גוזלא דנפל לבדא דכמחא שרייה רב חנינא בריה דרבא מפסרונא אמר רבא מאן חכים למתני כה"ג אי לא רב חנינא דנגרא רבה הוא קסבר כי אמר שמואל מליח הרי הוא כרותח ה"מ היכא דאינו נאכל מחמת מולח אבל אי נאכל מחמת מלחו וה"מ אי אבל אלי קליפה בעי ואי אית ביה פילי כולה אסור ואי מתובל בתבלין כולה אסור וכתב הרא"ש אבל אלי בעי קליפה ואפילו אינן דע"י אלייה רכיך הוא ובולע ואי אית ביה פילי אסור מכמע דהאלי קאי ובספר התרומות כתב דאפי' אי ואי מתבל בתבלין אסור על גב דלית ליה פילי עכ"ל הרא"ש אבל הר"ן כתב ואי אלי איינו רותח אבל אלי אינן הרי הוא כשאר אינן דעלמא דכגי לי בהדחה ודאמרינן אי אית ביה פילי בלע ואי דמתבל בתבלין והוי רותח אע"ג דלית ביה פילי כולה אסור אינן ודאי בהדחה בעלמא כגי ליה וכ"כ הרשב"א בח"ה וכ"כ הראב"ד ז"ל ועיין בב"י שמביא לשונם בתריסות , ואף סברת בעל התרומות הקשה הרשב"א בח"ה והובא בב"י בסי' זה וביותר הקשה מהרא"י וז"ל דהא מעשים בכל יום בשורין בשר קודם מליחה ויש עליו דם בעין הרבה שנתערב במים ולא דייקינן אם יש בקעים בבשר ע"כ והובא בח"ח בסי' כלל כ"ב , ומכח זה פסקו הפוסקים דלא בותיה וכן מבואר דעת הרב רמ"א בח"ח ובס"ע דלא בותיה , ואף דבדם בעין שנבלע ע"י אינן אמרינן כב"כפ מ"מ מביא מהרא"י דאייה נכונה דאם איתא דיש לחוש שנבלע בו שום דבר לא היה מתירין לכתחלה על סדר בנולעו כך פולטו דהרי אסור להיות בשר שלא נמלח אצל איר מה"ע אלא ואלא דאין חושבין לשום בליעה ואף שיש לחלק בין איסור בעין ובין דם מעורב עם מים שאינו נבלע אפילו בבשר מלוח אפ"ה אי אבל יש לחפש לדחות דאייתו , ועיין במ"י , ופסק הרב ב"י בש"ע בדעת הר"ן והרשב"א והראב"ד ז"ל להלכה ולאמורה נראה שהמחבר פסק נמי הכי אבל יש להקשות הא הרב רמ"א כתב בהגהותיו לש"ע וז"ל ו"א דאפילו הם טעמים דינא הכי וכן יש לנהוג אם אין הפסד מרובה ע"כ והאיך לא הביא דברי רמ"א ומלאו לבו לחלוק עליו ומי יוכל לבא אחר הכרעת רמ"א ועוד קשה האיך כתב המחבר אפי' שהאלי הוא רך ונוח לבלוע אי איירי בלאי רותח למ"ב למהדיר ולאיהב טעמא בזה אפי' רך היפך ליה שהוא רותח וממילא נאסרה כדי קליפה אף דנפל לתוך מטעמא דאמרינן בגמרא דאמיקיר ליה בלע , והוכרחתי להגיה בדברי המחבר במקום רותח ל"ל לוזן ועל אלי אז אפו' ומבושל לוזן בפיר יהיב טעמא שהוא רך כמבואר בדברי הרא"ש כנ"ל ודוק ובזה לא הרגיש ש"ך ע"ש וכשתדקדק העיב תמצא שדברי הפוסקים הם , ואף דרמ"א פסק להקל במקום הפסד מרובה ומשמע אף בנמלח רק שנמלח קצת שנאכל מחמת מולחו מ"מ דעת המחבר כיון דהרבה פוסקים הא"ה והגהות מרדכי בשם מהר"ם ופסק"ג והכת"ק דבאלי לוזן צריך קליפה וכן נראה דעת האו"ה וכן מהר"י וכן פסק מהרש"ל וכן דעת הרב רמ"א בה"ח כלל כ"ב אלא בהג"ה כאן מקיל מש"ה דעת המחבר אף במקום הפסד מרובה להחמיר ולאסור בלאי לוזן וכן הש"ך הביא ב"כ בנ"ע על פסק רמ"א וגם הע"ז ודעתם להחמיר אף בהפסד מרובה ע"ש וק"ל , (כג) אפילו נאכל מחמת מולחו ומשמע מדברי הפוסקים דאין חלוק בין נמלח קצת שנאכל מחמת מולחו ובין לא נמלח כלל לעולם בלאי לוזן נמי דינא הכי וכן מכיון רש"ל שם ודע שכתב המ"י וז"ל ויש להסתפק אם נכנס הבשר תחלה תוך הדיס הע"ל דקי"ל כנוס כמבושל מי לענין זה דינא נמי כמבושל ונאסר אם נפל לתוך איסור וע"ע ע"כ , (כד) כולו אסור ובהפסד מרובה דעת רמ"א להרל ולהתיר אף שנמלח קצת ועיין מ"ש בס"ק כ"ב אלפני זה ומיהו דוקא הלאי עצמו אסור אבל מ"מ החלב מותר ולא אמרינן דמפליט הלאי לו הלפוי והמבושל כך ב' הגה"מ שם ומביאו בהו"ה ובח"ח שם , ודע שכל זה לא איירי אלא בדבר לא דהיינו דבר גלוי כגון חלב וכיוצא בזה אמרינן דאם נפל לאי אפו ומבושל לוזן דאסור כדי הליפה אבל אם טוגע לאי לוזן בדבר יבש אפילו לא קצתו אין צריך אלא הדרה בשאר לוזן בלוזן וכן מבואר בח"ח שם בכלל כ"ב שכתב בזה הלשון ואם הבשר אלוי אפילו הוא לוזן בולע שפיר האיסור לא שסביביו ורכי נהוג ע"כ ע"ש ,

צב (א) אין הבשר יכול לפלוט החלב שנכנס בו דמבלע בלע ומפלט לא פלט מבואר בסי"ה דף ק"ח ע"ש , (ב) מ"מ טעם של בשר נכנס בחלב ואוסר שאר דבר הנראה לעינים כשנותנין ירק בקדרה רותחת משחית מראית המים ובשר נותן ריחו בתוכה ונראה שמוזגים על הרוטב , (ג) ע"י בליעה שבלע בכלי כו' דבזה לד יותר היתר לסמוך לטעימת קפילא כמ"ש הרשב"א בח"ה והובא בב"י כי' נ"ג וז"ל כל היכא דלא ידעינן מאי דנפיק מיניה אי איכא קפילא וטעמיה וליכא טעמא אף ע"ג דלית ליה בדידיה מוחר דכיון דליכא טעמא מידע ידעינן דלא נפיק מיניה טפי מא' בס' בהיתר והוא דלא נמחה שם גופו של איסור וכמו שאני אחיד לכתוב באיסור שבטל בס' אבל ליכא קפילא בכולה קדרה משערי' דבמאי דנפיק מיניה לא ידעי' עכ"ל חזינן מיניה דבזה לד יותר היתר לסמוך לטעימת קפילא , (ד) באותה חתיכה לבדה הפוסקים והטו"ר הביאו מחלוקת רש"י ור"י בזה דר"י סובר דוקא בכל החתיכה חוץ לרוטב כגון שהחתיכה קצתה חוץ לרוטב וזו מונחת עליה אבל אם מקצתה ברוטב הרתיחה מערבת הטעם בכל הקדרה והכל מצטרף לבטל החלב ורש"י פירש אפילו מקצתה ברוטב אין הכל מצטרף לבטל החלב ונתבאר ממילא דעת המחבר כרש"י ז"ל , (ה) ואוסרת כל מה שבקדרה ותמי' הא בס"ה פכ"ה דף ק"ח ק"ט אמרינן דטפת חלב שנכלה על חתיכת בשר החתיכה אסורה ואינה אוסרת כל שאר החתיכות עד ס' כנגדה אלא ע"י ניעור וכיסוי ופירש ר"י ור"ת שכולה חוץ לרוטב אבל אם מקצתה חוץ הרוטב מצטרף כל הקדרה לבטל ואז אפילו החתיכה מותרת וכן פסקו הסמ"ג לאוין קמ"ח דל"ח ע"ב והסמ"ק דף ק"ח ע"ב והשערים סי' נ"ה והמרדכי והאבודה פ"כ"ה והרא"ה בס' בדק הבית דף נ"ט ומהרי"ל ושאר מחברים כר"י ואפילו לרש"י פירש דמיירי שמקצתה חוץ הרוטב מ"מ מותר דאין נ"ט לאסור האחרות אלא ע"י ניעור וכיסוי אבל בלא ניעור וכיסוי לא והיינו מטעם דאין איסור בלוע יוצא מחתיכה להתיכה בלא רוטב , ועוד מדכתב המחבר דברין משמע אף בשאר איסורים דינא הכי והרי הרמ"א בהגהותיו ס"ד כתב וז"ל אבל אם מקצת החתיכה חוץ הרוטב לא אמרינן חנ"ל ומצטרף כל הקדרה לבטל האיסור ומ"מ יש להחמיר ולאסור אותה חתיכה וכ"ז בשאר איסורים אבל בבשר בחלב אם מקצת החתיכה חוץ הרוטב לאמרינן

חתיכה

חתיכה נעשית נבלה ע"כ מזיגן דדעת רמ"א בשאר איסורין אינו כן , ובאמת מה שפסק רמ"א בבשר בחלב אם מקלפת החתיכה תוך הרוטב דנעשית נבלה ואוסרת את השאר לא קשיא מידי כמו שתירץ כבר הש"ך דמספקא ליה לרמ"א אי קי"ל כר"י דמערב הטע'בטולה או כרש"י הילכך שאם היה מקלפת החתיכה תוך הרוטב ואין בה לבדה ס' ובין הכל יש ס' ולאי סובר רמ"א בין בשאר איסורין בין בבשר בחלב לאותה חתיכה אסורה והשאר החתיכו' והמרק שבקדר' מותר מת"ל אי כר"י אפילו החתיכה עלתה מותרת ואי כרש"י מ"מ השאר חתיכות לא נאסר לרש"י וכמו שנראה מדברי רמ"א בסעיף כ' ומ"ש רמ"א הכא דבב"ח אפילו מקלפתה תוך הרוטב תל"ל היינו בשיעור אח"כ עד שנכנסה כולה לתוך הרוטב ובשאר איסורין אפילו יגיר אח"כ עד שנכנסה כולה לתוך הרוטב לא רצה רמ"א להחמיר ולאסור שאר החתיכות והמרק שבקדרה דבלא"ה י"א דלא אמרינן תל"ל רק ב"ח ואפילו לאלומרים תל"ל בשאר איסורי' אינו אלא מדרבנן והוי הכא בזו החתיכה שמקלפתה תוך הרוטב ספיקא דרבנן ולקולא דאפי' איגיגא כרש"י לא נאסרה שאר החתיכו'ומרק שבקדיר' אלא מדרבנן ודילמא דינא כר"י ואפי' החתיכ'זו מותר והוי ספיקא דרבנן ולקולא , וזה נסתר קושיות הט"ז מה שהיקשה בס"ק ה' דברי רמ"א להדדי ע"ש אבל על המחבר קשה שכתב ואפי' אם לא יגיר אז כישה הקדרה אח"כ כלל כו' וכן הלכה למעשה כפסק רמ"א וכפרש שדעת כל המחברים חוץ מה רשב"א ורי"ז הביאו בבדק הבית כר"י וכן דעת כל האחרונים וכ"פ מהרש"ל בהגהותיו לעו"ר ומביאו הפרישה אלא שבספרו פג"ה סי' ס"א לא פסק כן א"כ אין לזוז מפסק זה דאם מקלפת החתיכה תוך הרוטב ובין הכל יש ס' בין בבשר בחלב בין בשאר איסורים אותה חתיכה אסורה ושאר חתיכות והמרק שבקדרה אותר ואם יגיר אח"כ אותה חתיכה תוך הרוטב בבשר בחלב נאסר הכל אם אין ס' נגד אותה חתיכה שנאסרה תחלה אבל בשאר איסורים אם תכירה אותה חתיכה אסורה ושאר חתיכות מותר אף אם אין ס'נגד אותה חתיכה שנאסרה תחלה ואם אינה מכירה בטל ברוב, והואיל דאחי לידן אינא מילתא בד"מ בתב רמ"א בזה לשון וכ"כ ב"י וז"ל

כתב הראב"ד בהשגות אם לא יגיר כלל אין שאר החתיכות נאסרו אע"פ שאין בהם ס' נגדה ואע"פ שבלא יגיר יצא מאותה חתיכה רוטב לשאר חתיכות והוא רוטב נבילה לא אסרינן להו משום דבעינן שיצא מן החלב האסור לחתיכות וכ' הא"מ שכן הוא דעת רמ"כם וכן דעת קצת מפרשים על המגיד וכ"כ הרשב"ם בת"ה וגרא'מדבריו שם דבשאין חתיכה נוגעת בחתיכות אחרות אלא ביבש אירי אבל אם היתה נוגעה בחברתה ע"י רוטב אפי' לא יגיר ולא כישה עכ"ל ב"י יש להסתפק בדבריו מה ר"ל בזה שאמר אבל אי היתה נוגעת בחברתה כו' אי ר"ל דוקא לסברת הר"א דלכתחלה היה מותר כולה חוץ לרוטב ונאסר לכן אם מותר אח"כ מקלפתו ברוטב נאסרו כולן אפי' בלא יגיר וכפוי דהא ר"י ס"ל דאפי' ע"י מקלפת אחתיכה הקדירה לבטל הטפה מ"מ לאחר שנאסר מקלפת ברוטב אז אם ר"ל דאפי' לדעת רש"י אע"ג דמתחלה נאסר החתיכה ולא מתפשט בכל הקדירה שלטרף הקדירה לבטל הטפה מ"מ לאחר שנאסר החתיכה אוסרת כל הקדירה אפי' בלא יגיר ובסה הואיל ומקלפתו ברוטב עכ"ל הר"ן , ומכח זה רולה הט"ז להוכיח בס"ק ב' שהרמ"בס וב"י בש"ע פוסקים כרש"י וכתב וז"ל , ומדברי הש"ע אתלו שהם דברי הרמב"ם כ"ל דס"ל כרש"י מדכתב בהם נאסרה החתיכה אוסרת השאר עכ"ל ויש לתמוה עליו הואיל הא גברא רבה עשה בזה הא הרמב"ם וב"י בש"ע אירי בשגיגר אח"כ כשנאסרה החתיכה כדמשמע מלשונם שכתבו אחר זה מיד בד"א בבלא יגיר הקדירה בתחלה אבל לבסוף ולא כישה אבל אם יגיר מתחלה וכו' לפי זה י"ל שהם פוסקים כר"י והא דחתיכה נאסרה אוסרת השאר אירי בשגיגר אח"כ בתוך הרוטב , ועוד דלפי דברי הט"ז למה ליה למימר בד"א בבלא יגיר אלא לבסוף הא אף בלא יגיר אוסרת השאר לדברי רש"י ואפי' הו"ל למימר בד"א בבלא יגיר בתחלה אבל אם יגיר מתחלה כו' , ולאחר ימים רבים מצאתי דאחי לידי הקודם הכסף והאיתי שהגיג ג"כ על ע"ז בקצת כת"ב , וגם על ד"מ קשה הא יך מספקא ליה בדבר שהוא נגד הש"ם פ"כה דף ק"ח וק"ט אמרי' דעפת חלב בעפלה על חתיכת בשר החתיכה אסורה ואינה אוסרת כל שאר החתיכות עד כ' אלא ע"י יגיר וכפוי ומשמע אפילו לרש"י שפירש דמיירי שמקלפתה תוך הרוטב מ"מ אוכה דאין ל"ל לאסור האחרות אלא ע"י יגיר וכפוי ובודאי לא אמר הב"י אלא דוקא לסברת הר"א ול"ע רב על זה , (ו) וכן ה"ה בנפל אותה החתיכה בקדרה אחרת כו' ודוקא בכה"ג שיגיר אח"כ הוא דאוסרת שאר החתיכות אבל בלא יגיר אפילו אם מקלפת החתיכה היה תוך הרוטב אם בין הכל היה ס' שאר חתיכות אותר כה"ב לגיל בשם הרמ"א וכן קי"ל הלכה למעשה ואם לא היה מקלפת החתיכה תוך הרוטב אפילו לא היה ס' בין הכל שאר החתיכות אותר ומ"מ בין בזו ובין בזו שאר החתיכות שנגעו בזו החתיכה צריכה נטילה וק"ל , (ז) ה"ה שנפל אותה חתיכה בקדרה אחרת כו' ודוקא בכה"ג בביטול אבל בלא ביטול אינה אוסרת אפי' בשניהם חמין רק שיטול מקומו במה שנגעו זה בזה ולא אמרו בסי ל"א סעיף ד' בחס לתוך חס דאוסר הכל אלא באיסור מהניח עלמו משא"כ כאן באיסור בלועה ואע"ג דבסי' ק"ה משנה בשר בחלב לאיסור מחמת עלמו הזינו בבשר עם חלב עלמה כמו שיתבאר שם , (ח) וכל החתיכות שבקדרה אסורים דקי"ל רש סי' ק"א דבשר בחלב הוי איסור מחמת עלמו וממילא אם הוא ראוי להתכבד לא בטיל אפילו באלף , (ט) מקלת החתיכה שבתוך הרוטב , ואף שבולה בתוך הרוטב רק שפיה העליונים מגולים מיקרי מקלתה חוץ לרוטב לדעת רש"י ואם נפל עליה הוי כנפל על מקלת חוץ לרוטב ואין היתר בזה עד שנפל לתוך הרוטב ממש פר"ח , ודע שאתבאר עוד בש"ע דאם נפל חלב לחתיכות ולא מודע לאיזה חתיכה נפל אז אם תוך המרק נפל אז לחתיכות נפל נוער את הקדרה כולה עד שיטוב ויתערב הכל ודוקא שיגיר מיד בנפל האיסור עיין בש"ע , ואין זה מבטל איסור לכתחלה כיון שנפק היא אם יתערב שם איסור כלל וכן תירץ נמי מהרש"ל בת"ה סי' קע"ה אבל אם לא יגיר מיד אינו מועיל מה שגיגר אח"כ דילמא נפל על חתיכה אז' אחין ס' נגדה וכבר החתיכה נעשה נבילה וצריך ס' נגדה ואין לומר דכיון דלא מודע לאיזה חתיכה נפל ל"ש לומר אז"ל אלא כל הקדרה נכנס לספק ויהא מותר לגער הקדרה ולהלטרף כל הקדרה לבטל אף שלא יגיר מיד וכמ"ש הרשב"א והעו"ר ס"ס קי"ח דהיו כאן שתי קדרות ונפל איסור' לתוך אחד מהן ואינו יודע לאיזה מהן נפל ואין באחד מהן לבטל ויש בשתיהן לבטל שאינם מלטרפין לבטלו שבכל שעתיד להתערב ראוין אותו אחלו הוא מעורב עכ"ל ואלא נמי דכיותיה הוא י"ל כיון דאפשר למיקס עלה דמילתא א"כ לא נכנס הכל בספק אחרי יודע סדר ע"י שטשוט הטבו"ס כל חתיכה וחתיכה בפני עלמו הילכך כיון שחתיכה היתה מתברר בודאי שהיא אסורה א"כ מה מועיל יגיר אח"כ ול"ד להד' דרשב"א דא"ל לבא לידי בירור דהרשב"א אירי בין בתוכו דליכא למיקס לעשות אחרי הוצאת דון זה בת"ה מתרומה והתם תניא שיעורא דק' דהיינו מין במינו וכ"כ בסי' ק"ה ס"ק כ"ט דבשאינו מינו לא אתרינן דכל מה שנכנס בספק מסייע לבטל ס"ך , ואף דאין אנו נוהגין לבטל תעשית עבו"ס מ"מ כיון דאפשר למיקס עלה דמילתא אלא דאנו מחמירין עליו לא שייך למימר דנכנס הכל בספק כנ"ל ואי"ו מועיל מה שגיגר אח"כ כן נ"ל אבל נמצא מכל זה דאי אתרמי זה במין במינו מותר לגער אף אח"כ והאי דומיא דשי קדי רות בס"ס קי"ח ודו"ק , (י) ואם אפילו אותה חתיכה עלמה מותרת בלבון זה כתב גם כן הרב ב"י בש"ע וקשה הא בב"י בש"ע סימן ק"ו כתב דחתיכה עלמה עומדת באיסורה לעולם לפי שהאיסור שבו אינה נפלע ממנה לגמרי ובאמת אם מבואר בדברי הרשב"א בת"ה דהחתיכה עלמה לעולם אסורה לפי שהאיסור שבו אינו נפלע ממנה לגמרי וגם מהמחבר זה בסימן ק"ו משמע הכי וכ"ל לייסב דמ"ש כאן רצה לומר לפי שכתב מקודם גבי ב"ב"ח דאף דרוטב אותר בס' מ"מ החתיכה באיסורה שומדת דאם היא רצוי להתכבד ואינה מכירה אינה בטילה אפילו באלף וקמ"ל הכא דאין כן בשאר איסורים אלא דבעיל ברוב כשאינה מכירה כיון דאין אסור אחמת עלמה וכדלקמן ר"ס ק"א ואם אפילו חתיכה עלמה חוזרת להיות מותרת ומותר לאכול כולם וא"ל להשליך אחד מהן וכדלקמן רים סימן ק"ט ס"ך , (יא) בכל איסורים שבתורה שהחתיכה נעשית נבילה אינה אוסרת עד כל הקדירה אסורה שלאחר שנכנס החלב באותה חתיכה חוזר הטעם ויוצא מן אותה החתיכה שכבר נעשית נבילה ונכנס בכל הקדירה ואפילו אם לא יגיר או כישה הקדירה אח"כ כלל וכ"ש אם יגיר או כישה ,

ג (ו) וכן(ז) ה"ה שנפל אותה החתיכה בקדיר'אחרת בתוך שאר חתיכות שאוסר עד ששים יאף על פי שאיפשר לסחוט החלב הבלוע בה ולחלק בשאר החתכות האחרונות ולבטל בהם בס' אפילו הכי אסור דקי"ל אפשר לסוחטו אסיר הואיל ובבר נעשית חתיכה דאיסורא שוב לא משתריא ואם יש בין הכל ביריק ובתבלין ובמרק ובשאר החתיכות שבקדירה ס' כנגד אותה החתיכה הכל מותר ואותה החתיכה אסורה אם מכירה אפילו אינה ראויה להתכבד ואם אינו מכירה אם היא חתיכה הראויה להתכבד אינה בטילה(ח) ובל החתיכות שבקדירה אסורים כמו שיתבאר לקמן בהכית התערובות סימן ק"א ושאר מה שבקדירה בגון חרוק והתבשיל והמרק ותבלין וכיוצא מותרים דהטעם בטל בס' ואם אינה ראויה להתכבד הכל מותר כיון שאינו מכירה בד"א שלא ניער את הקדירה מיד כשנפל הטפה או שלא כישהו מיד אבל אם ניערו מיד או כישהו מיד אין צריך שיהא ששי'החתיכה לבדה אלא כל מה שבקדיר' מצרף לבטל הטפה בס' שכיון שניער או כישה מיד נתפשט החלב מיד בבולה ולא קבלה אותה חתיכה הטעם תחלה ומסייע הכל לבטל בי גם על ידי הכישו הרתיחה עולה משילי הקדירה לפיה ומוליך הטפה שמתפשט בכל הקדירה כמו בניער ואם נפל הטפה על אותה (ט) מקצת הרתיכה שבתוך הרוטב וכ"ש אם נפל לתוך הרוטב ממש אז אפילו לא ניער ולא כשה אם יש ששים בכל הקדירה כנגד הטפה מותר שהרי נתפשט מיד החלב בכל הקדירה ואם כן מסייע הכל לבטלו וא"צ שיהא בחתיכה לבדה ס' כנגד החלב :

ד י"א דלא אמרינן חתיכה עצמה נעשית נבילה אלא דוקא בשר בחלב והייני טעמייהו משם שכל אחד לבדו מותר ובהבורן נאסרו הוי כמו בריה חדשה שנוצר'באיסור והוי כנבילה אבל בשאר איסורים כגון בשר הבלוע בזית מחלב ולא היה בו ס' לבטלו ונאס' ואחר כך בשלה עם חתיכת אחרות אין צריך ס' אלא בבדי הבית חלב (י) שבו ואז אפילו אותה חתיכה עצמה הוצרת להיות מותרת וכן הסכימו גדולי הפוסקים אבל אני נוהגין באלו הארצות (יא) בכל איסורים שבתורה שהחתיכה נעשית נבלה יאוסרת עד

ס'

הקדירה

ס' בכדי כולה כמו שיתבאר טעמא בסמוך ודוקא כשנאסר בנותן טעם ש לא היה בחתיכה ס' לבטל האיסור שנבלע בו אבל אם לא נאסר החתיכה אלא מאיסור האוסר במשהו כגון חמץ בפסח ויין נסך ונאסר מחמת משהו שבו (יב) לא נעשית כילה נבלה ואם חזרה ונפלה לקדרה אחרת (יג) בטלה ברוב אם אינו מכירה ואפילו ראויה להתכבד ואם מכירה (יד) משליכה והשאר מיתר נ"ל מיהו י"א דאפילו לדידן שאנו נוהגין דחתיכה עצמה נעשי' נבילה אפילו בשאר איסורין היינו דוקא מדרבנן שגזרו בשאר איסורין משום בשר בחלב שהוא דאורייתא מטעם שאמרנו שעכשיו נעשה בריה חדשה הנוצרה באיסור ונ"מ שלא גזרו אלא בדברים (טו) שהם דומין לבשר בחלב (טז) כגון יבש בלח או לח ביבש או יבש ביב' ע"י נתינת טעם כגון שנתבשלו יחד וקבלו טע' זה מזה (יז) אבל לח בלח כגון יין של איסו' ביין של היתר או חלב של איסור בחלב של היתר או שומן מהות' וחלב מהותך שנתערבו יחד ולא היה בהיתר ששים כנגד האיסור ואחר כך חזר התערובות הזה ונפל (יח) בתוך היתר לח אחר שיש בו ששים כנגד האיסור שבזה ההיתר (יט) לא שיך ביה לומר החתיכה נעשית נבלה ומותר הכל ואפי' ההיתר הראשון מצטרף לבטל האיסור שבו בששי' כגון שהיה בתחלה שלשי' או ארבעים בכדי האיסור ואחר כך ניתוסף עליו (כ) בשיגג עד ששים בכדי האיסור מותר הכל וכן אם נתערב יבש ביבש ולא נתבשלו יחד (כא) לא אמרינן בשום איסור חתיכה נעשית נבלה (כב) וכן כלי הנאסר מבליעת איסור לא אמרינן ביה חתיכה נעשית נבלה ולא בענין ס'רק נגד האיסור שבלע וע"ל סימן צ"ח ,

ח טפת חלב שנפלה על הקדירה שאצל האש מבחוץ אם נפלה בנגד התבשיל בין בצד שכנגד האש בין שלא כנגד האש אין צריך אלא ס' בתבשיל כנגד הטפה (כג) מפני שהטפה מפעפע לפנים ואין חלוק בין כלי חרס או נחושת או שאר כלי מתכת שהטפה מפעפע בכולן ומיד שנכנס לפנים הוא מוצא את התבשיל ומתפשט ככל התבשיל בשוה והוי כאלו נפלה בתבשיל עצמו שבטל בס' :

ט ואם נפלה כנגד הריקן שבכלי שלא כנגד האש (כד) שאז הטפ' מפעפע ברופן הקדרה ואין אנו יודעין עד היכן מגיע פיעפועו דשמא אין בלחלוחית שברופן במקום שנפלה הטפה ס' כנגד הטפה הרי כל אותה מקום הריקן מן הקדירה נעשה חתיכה נבלה ואם יערה התבשיל דרך אותו מקום הריקן שבקדירה הרי אוסר חתבשיל (כה) ואפילו יש ששים בקדרה כנגד כל מקום הריקן לבטלו אין מבטלין איסור לכתחלה ולזה תקנתו הוא שיניחנה כך ולא יגע בה עד שתצטנן ואח"כ יערהו שאין הצונן מפליט מכל מקום הקדירה אסורה לבשל בה פעם אחרת שנעשית חתיכה דאיסורא ויש רוצה למצוא לו עוד תקון אחר אפילו בעודו רותח והוא שינקב הכלי מתח' כדי שיצא הרוטב דרך אותו הנקב ולא יגע באותו מקצת כלי שנאסר אב בקושי יש להתיר בתקון זה (כו) מפני שאי אפשר שלא ינענע הכלי מעט ויגע הרוטב באותו מקצת שנאסר לכך טוב להמתין שלא יגע בכלי עד שיצטנן אם לא משום (כז) כבוד י"ט

ושבת

השאר עד ס' כנגדה עכ"ל , ואין להקשות הא בשאר איסורים יש אומרים דאין חתיכה עלמה כ"ג ואפילו האומרים חנ"ב אף בשאר איסורים אינו אלא מדרבנן כמ"ש המחבר וא"כ היי כאן כמו ספיקא דרבנן ולקולא י"ל דאין זה ספיקא דזה הוא דבר האלוי ברותחות הוליאו חוץ לקדרה או בשאר לבד ברובא , ומזה נראה בדג שנמלא שרץ בראשו ומתבטל כך עם שאר דגים דבעינן ס' נגד כל הראש הדג דחד דינא הוא עם שנמלא במעיו וכן היה הורה מהרי"ל וכ' וז"ל תולע שלמו בו הדג נמלא בדג תלוה תחוב בחבה בריך לקלוף מקומו דטעמו בטל בס' אפילו בביטול אם יש בחתיכה שנמלא בו ס' נגדו וכן היה מורה של חתיכת קרעפי"ם שנמלא בראש הדג מבוטל לבטל טעמו בס' אם יש בראש הדג ס' כנגדו ,

ורע דאפילו באיסור דרבנן אם היה דבוק בחתיכה אמרינן דנעשית נבלה כל החתיכה עם אין בחתיכה עלמה ס' כנגדו וכמו שנתבאר לעיל סי' ע"ב ויתבאר לקמן בסי' ק' מי"ה , ודברי הע"ו כאן ס"ק י"ח מגומגמים מאד וכל זה הוא דוקא באיסור דבוק ממש אבל אם נפלה בשר תחלה לתלב טון ואח"כ נפלה לתבשיל של בשר פשיטא שמהני אפילו הבשר עלמו עם שאר הדברים שבקדירה לבטל החלב מאחר שלא נאסר עד שתבא לתבשיל ואז מתחיל האיסור ומתחיל גם הביטול בכל מה שבקדירה כ"כ האו"ה בכלל כ"ח וכתב עוד דאפילו אם מגביה אח"כ החתיכה ההיא לחוץ לבקה בעזרה רותח לא מאיסר ולא דמי לאיסור דבוק כו' עכ"ל ע"ש והטעם כי תכף שבא לקדירה נמס החלב מן הבשר ולא מיקרי איסור דבוק וכמו שנתבאר לעי" בסי' ס"ט סעי' ע"ש , (יב) לא נעשי' כולה נבילה ר"ל לא נעשית כולה נבילה שיהא איסורו במשהו בתחלה אלא שיהא כשאר איסור דעלמא דאם יש ס' כנגד החתיכה שנאסרה מותרת דתרי משהו לא אמרינן וחלוק זה הוליא המחבר מקום' פג"ה דף ק' דשם כתבו התוס' בשם ר"ת דתרי משהו לא אמרינן אפילו באיסור דאורייתא ע"ש מכ"ש שנמצא הכי באיסור דרבנן מחמת דאיסור דאיסור משהו אלו אינו אלא מדרבנן וכן בין נסך שנאסר תחלה במשהו אינו אומר אח"כ אם נפל לאחרים אם יש ס' כנגדו דאז אין משהו אוסר , וכל זה מבואר נמי בתריכות בע"ז סי' זה ע"ש אך מ"ש לבסוף וז"ל אלא דנראה אני לבאר דהא דכתבו התוס' בשם ר"ת דתרי משהו לא אמרי' שם מיירי שהחתיכת האיסור היתה ניכרת ולא התירו שם אלא פליטתו שאינו אוסרת במשהו וע"כ בחתן נמי אין להקל אלא כשנאסר' חתיכה במשהו ונפלה לאחרות וסלקוה לאין פליטתו אוסרות במשהו כל שיש ס' כנגדה אבל לח בלח שנתערב בדרך אחי לבאר דהא דכתבו התוס' בשם ר"ת דתרי משהו לא אמרי' שם מיירי שהחתיכת האיסור היתה ניכרת ולא התירו שם אלא פליטתו שאינו אוסרת במשהו וע"כ בחתן נמי אין להקל אלא כשנאסר' חתיכה במשהו ונפלה לאחרות וסלקוה לאין פליטתו אוסרות במשהו כל שיש ס' כנגדה אבל לח בלח שנתערב בדרך אחי לבאר דהא דכתבו התוס' בשם ר"ת דתרי משהו לא אמרי' שם מיירי שהחתיכת האיסור היתה ניכרת ולא התירו שם אלא פליטתו שאינו אוסרת במשהו ומהאי טעמא דכיון דנאסרו במשהו מה לי בתערובת הראשון מה לי בתערובת האחרון מ"מ הא איתא כאן איסור משהו אלא ולאין לענין שהא אוסרת האחרות לא מסקינן עליה שם אלא כשאר איסור דעלמא שאוסר על ס' ולא במשהו דתרי משהו לא אמרינן אמילא אף בתערובת לא אמרינן דהוי כאלו איסור אחר שנתבטל בס' וכמשמעות המחבר זה והוא נכון למעשה ודו"ק , (יג) בטילה ברוב אם אינה מכירה כו' כשאר איסור דעלמא דבטילה ברוב ואף דהמחבר בה"פ סי' תמ"ז ס"ט פסק דיבש ביבש בחתן בפסח אינו מתבטל ברוב הא איירי בעיקר חתן כמ"ש כגון פרוסת חתן שנתערב בשתי פרוסות אלא ובזה פסק התם דאינה בטילה ברוב וכמ"ש התם טעמיה וז"ל דאע"ג דבשאר איסורי' קי"ל דחד בתרי בטל כמו שנתבאר בע"ז סי' ק"ט חתן במל' החמירו' בו יותר משו' דלא בדילי מינאי מינ' דכמו דגבי לח דשאר איסורי' בע"ז ובחתן הוא במשהו כן יבש ביבש מע"ג בשאר איסורים חד בתרי בטל חמץ במלה אפילו בחלף לא בטיל , אבל הכי איירי המחבר בחתן שנאסר במשהו וכתו דאמרינן בזה בתערובת לא שאין עליו שם איסור אלא שאר איסור שאוסרת עד ס' ולא במשהו דתרי משהו לא אמרינן שנעשית כולה ה"נ בתערובות יבש ביבש אמרינן דתרי משהו לא אמרינן נבילה ולא יהא בטל ברוב כשאר איסור עיקר חתן אלא שאין עליו שם איסור חתן ומתבטל ברוב כשאר איסורין ולא כמ"ש הע"ו על המחבר דסותר דברי עלמו ולא ראיתי כלל כתיר' דבריו בזה ודבריו נכוני' ויברים הם בלי פקפוק וכן ראוי להורות ודו"ק , (יד) ואפי' ראוי להתכבד לכיון שאין איסורו מחמת עלמו אלא מכח איסור חתן שנבלע בו אין ראוי להתכבד וק"ל (טו) שהם דומין לבשר בחלב ר"ל לבשר בחלב שנאסר מדאורייתא ושייך ביה למימר חנ"ב , (טז) כגון יבש בלח כו' ר"ל כגון איסור יבש בהיתר לח ע"י נתינת טעם כגון שנתבשלו כמו שנתבאר סוף דבריו והוי כאו לח בלח ע"י נתינת טעם אז איסור לח בהיתר יבש אז יבש ביבש ע"י נתינת טעם דזה הוא בב"בח דאורייתא ונעשית נבילה מדאורייתא שעכשיו נעשה בריה חדשה הנוצרה באיסור ולכן בשאר איסורין נמי אמרינן בזה דחנ"ב , (יז) אבל לח בלח כו' ר"ל אלא בנתינת טעם כגון טון בטון , (יח) בתוך היתר לח , ולאו דוקא היתר לח אלא ה"ה אף שנפל בתוך היתר יבש , ועיין בי"ב סי' ס' , (יט) לא שייך ביה לומר חנ"ב דאף בבשר בחלב לא שייך ביה לומר חנ"ב דכיון שנעשה לא נבלע בהיתר אלא נכלל בהיתר והוי כעומד כל חד וחד בפני עלמו ובשם בזה בבשר בחלב אינו כמדאורייתא דרך ביטול אסרה התורה וכל זה בשאר איסורין אבל בבשר בחלב אף בכה"ג נעשה כולה נבילה דהא אמרינן אסורה אף אלא כדרך ביטול ויש לה דין דאורייתא דנעשה כולה חתיכה נבילה וכן דעת רש"ל בי"ב שם סי' ס' והובא בע"ז פ"ק ע"ז ע"ש וכן ראוי להורות הלכה למעשה ,

אבל דע בכמה דינים מחולק הרב המחבר עם הרב רמ"א בהגהותיו ע"ב ודו"ק , (כ) בשוגג דוקא בשוגג אבל במזיד יתבאר לקמן סי' ע"ט דאסור לבטל דאין מבטלין איסור לכתחלה ע"ש , (כא) לא אמרינן בשום איסור חנ"ב כלומר בין בשאר איסורין אלא לעולם כל שניאוסף אח"כ היתר הוי כנתערב כן לכתחלה ודינו כדלקמן סי' ק"ט וע"ל סי' ל"ט ובמ"ש ,

וכתב הש"ך וז"ל ולענין מי אמרינן חנ"ב במליחה פסק בת"ח כלל ל"ח ד"ב דאף דנהגינן בשאר כל מליחה בס' מ"מ כיון דהרבה פוסקים סוברים דכל מליחה אינה אוסרת רק כדי קליפה יש להתיר לגרף הפסד גדול אז לענין בדבר תשוב ולומר דלא כ"ג עכ"ד ומשמע שם דאפילו בדבר שומן שאוסר עד ס' לדעת הגו"ר לקמן ס' ק"ה עכ"ל אבל המ"ל תמה עליו דהרי בסי' ק"ה סעיף ע' חזר הרב מפסק זה ופסק בסתם דגרף ס' נגד כל החתיכה והעלה לדינא דראוי להחמיר אף בהפסד תרוצה בדבר שומן ואין להקל אלא שיש עוד לד להקל אז אם הוא כתוש גאור , ולענין מי אמרינן חנ"ב בקליפה דקליפה כ"ג ע"ב בסי' ק"ב ועיין לקמן סי' קל"ד עוד מדיני חנ"ב , (כב) וכן כלי הנאסר כו' עיין בסעיף ו' ומ"ש שם ובסי' ל"ח ומ"ש שם , (כג) מפני שהטפה מפעפע לפנים והנה לפ"ז מצינו הקדרה ג"כ מותרת דאם מפעפעת לפנים הוי כנפלה לתוך התבשיל ממש ואז ג"כ הקדרה מותרת דאמו מושבין דופן הקדרה כאלו הים חלק מן התבשיל ממש אבל באו"ה כלל ל"ח בשם סמ"ק כתב היתר זה דרך ממה נפשך אי מפעפע לתוך הרוטב הרי נתבטל הטפה בס' ואם אינה מפעפע לתוכה ממה יאסר מ"מ יערה התבשיל מיד ובלד הפני אלא כנגד הגפילת איסור ואל ינתנו להצונן כך מאחר שנפלה הטפה כנגד הרוטב אמת יפעפע יותר עכ"ל , מבואר מזה דקדרה אסורה ולא תבשיל אלא לענין היתר התבשיל לחוד וכן הלכה וכמ"ש המחבר נמי בעלמו מיד בסעיף שאחר זה ע"ב מ"ש , (כד) אלו הטפה מפעפע ברופן הקדרה כו' רלה לומר הטפה מפעפע ברופן הקדרה עד סמוך לרוטב , (כה) ואפילו יש ששים בקדרה כנגד כל מקום הריקן הייגו ס' פעמים ס"ל פחות מעט נגד הטפה לפי שהטפה אוסרת עד ס' מ"כ עם הטפה יש ס"ל פחות מעט ומ"ש הטור דסני בס' בל ס' עיין כתובו נראה דלאו דוקא הוא , (כו) מצינו אז"ל אלא יכנס הכלי מעט כו' ומשמע נמי דלא משעל שיערה מיד בלד אחר דאמת ינענע הקדרה וכן מצינו בתמ"ק ופוסקים שם ובת"ום מהרש"ל ובספרן פג"ה סי' ע"ז , (כז) כבוד י"ט

אבל

אבל לי נראה דמשום כבוד י"ט ושבת דא"א להמתין יש יותר מד' להיתר שיערה מיד בלא האחר דיותר יש ניעוע בעוקום הקדרה ממה שיערה בלא המתנ' וק"ל, (כח) וכבר נהגו העולם לאסור כשנופלת על הרופן שלא כנגד הרוטב הטעם כתב הא"ה כלל ל"ח דחיישינן שמא עלה אח"כ פעם ג' רתיחת הקדירה ונגע לאומא מקצת הרופן הקדרה שנאסרה, (כט) אבל בקדרה חדשה כו' רלה לומר דמותר ע"י ליתן בה תאילו נגעו מין כאן איסור אבל ולאי דמ"מ אין לערות התבשיל דרך אותו מקום הקדרה דאין לבטל איסור לכתחלה דשמא אין מפעפע אלא במקצת הכלי ולא נתבטל בתחלה ועכשיו כשיערה יתבטל הטעם, ומיהו כשנהגו לאסור בקדרה ישנה היינו דוקא בה יומא דאי בקדרה ישנה שאינה בה יומא מה שבהופני הקדרה לא נעשה נבלה כיון דנטל"פ וכדלקמן סי' ל"ח שם והאי דינא כמו קדרה חדשה וכן אפילו בקדרה ישנה בה יומא ויש בתבשיל ס"ל פעמים ס"ל פחות מעט נגד הטעם בכל זה לא נהגו איסור והוא מותר דהא אפילו נגעו בו אין כאן איסור ומכל מקום ימתין עד שיצטן (ל) אין צריך ס' רק כנגד הטעם אבל בלא ס' לא שריון מקום דמסופקא לן אם נכנס בקדרה אם לא וק"ל, (לא) שאין הקדרה במקום הריקן כ"ל לדעת המחבר סי' ל"ח שכתב שם דיש לחוש לחומרא לומר דאף כלי חרס חדש כ"ל ח"כ הכא דיקא בטעם חלב אמרינן כן דלא שייך למימר חל"ל כיון דעדיין כולו היתר וכדלקמן סי' ל"ד אבל לא בטעם איסור, אבל יתבאר בעו"ה שם דלא שייך כלל לומר שנוף הכרס יעשה נבילה לא: הכא אפילו בטעם איסור מי דינא הכי אבל בינה מה שבלוע בה כ"ל ג"כ מי הב"ד וכמו הוא (לב) כדלקמן גבי כף סי' ל"ח ואע"ג דלכאורה ל"ד לכף דהתם כיון דהוא חדש ומישר אח"כ בה קדירה ח"כ אלא כנגד מה שבלע אבל הכא חביבא כתו יבנה שהרי מבטלין בה שתה בשר ונפל עליה טפת חלב בטעם הבישול, מ"מ כיון שאתה בא לאסור דופן הקדירה מחמת הטעם ע"כ ל"ל שמא בישול אינו מפעפע בכל הכלי וא"ל לא פעפע מי התבשיל לאעל' ואם מפעפע לאעל' א"ה גם הטע' מתפשטת עד לאע' ולא אומרים אי ל"ל דאיירי בקדר' חדשה שנפל עליה הטעם כשעדיין לא חם התבשיל א"ל אחר שנפל הטעם על קדרה של מים נתנו הבשר ש"ך, ודע דכל זה מיירי בקדרה חגולה אבל אם בעת נפילת הטעם היתה מכוסה לא שתי לן בינפלה כנגד התבשיל לנפלה בתקום הריקן ובכל גוונא בס' נגד הטעם שני מת"ג עדיף אין הטע' מפעפעת בפנים אינו אוסר ואם מפעפעת ונכנס לפנים כיון שהקדרה מכוסה הסר שלה מהשולים לפיה ומשרבת הטעם בכל הקדרה ומתבטלת בס' הוי כמו טפה שנופלת על הכסוי שיתבאר בס"ח ע"ש והקדרה אסורה ומתבטל והכסוי מותרים פר"ח, (לג) כגון בערב שבת וה"ה לכל צורך גדול כגון לצורך חולים או הסמך מרובה או לענין כפי רצונו עיני המורה ע"כ לשון ת"ח שם ד"ב, (לד) שלא כנגד הרוטב ואם יש עד שיצטן וכמ"ש בסעיף ו' והיינו אם אפשר אבל אם צריך מיד לצורך חולים וכה"ג אין צריך להמתין עד שיצטן אלא יערה בלא האחר כן כתב רש"ל וכן כתב המחבר לעיל שמותר לנקוב הכלי מתחת כדי שיצא הרוטב דרך אותו הנקב אם א"א להמתין אבל כבר כתבתי ס"ק כ"ה דיש יותר לד היתר שיערה מיד בלא האחר ממה שינקוב הכלי ודע שכתב מהר"י מינץ בתשובתו סי' ע"ו דמנהג לומר לאם הטעם שעבר מה הוא מקיל כדי שלא יתמהו למה אוסר לפעמים ולפעמים מתיר ע"ש, (לה) ע"י שיש כתב הט"ז בשם או"ה כלל ל"ח דאם נפל טפת חלב על הקדירה עם מים שאלא האם ובתוך מע"ל בשלו בה בשר אפילו לא היה במים ס' נגד הטפה מותר הבשר דאם לא עברה תחילה לתוך הקדרה גם בפעם הבני לא תעבור ומיתר הבשר בדיעבד ואפילו אם עוברת לפנים תחלה מ"מ אין החלב אלא לפי שיעור המחומש במים דהא בהיתר לא חשבינן כל התחבת כבליעה עלמה ונגד דבר מועט הוא מסתמא יש ס' בבשר עכ"ל אבל לדינן לא שייך דין זה כלל דהא בנפלה טפה נגד התבשיל אף שיש ס' נגד הטפה הקדרה אסורה ואם בשלו בקדרה תבשיל אחר דינו כפעם הראשון כמ"ש רמ"א וא"כ אמאי דינו כפעם הראשון ניחא התבשיל יהא מותר מעעמא דאם בפעם הראשון לא עברה בפע' הבני מי לא תעבור ואם עוברת הרי נתבטל בס' ויש כאן יותר לד היתר להחיר התבשיל אלא ודאי מ"ל דלכך בבישול בני דינו כפעם הראשון דילמא בפעם ראשון לא עוברת כלום ובבישול הבני איפכר דעוברת וא"כ בדין דאו"ה צריך מי ס' נגד הטפה ותימה הט"ז העתיקו וכתב לא חלי ולא מרגיש בזה, (לו) וגם עכשיו יערה ממנו אם התבשיל נגד התבשיל המחבר קאי דיערה מן הלד שלא כנגד הטפה הטפלת ואל ינתנו להלטנו כך מתחר שנפלה נגד הרוטב דשמא יפעפע יותר מכאן ואילך ואוסר התבשיל אבל בטפה שנופלה שלא כנגד הרוטב לא יגע בו עד שיצטן כך ואל יערה ממנו בלד האחר כיון שנתבאר לעיל וא"ל התחבר בין שנפל כנגד הרוטב בין שלא נפל כנגד הרוטב לא קאי אלא על הקדירה דאסורה לעולם, (לז) דשמא לא נכנס כולו לפנים כו' ובבר כתבתי לעיל דאף בחשש מסתפקא לן אם נכנס בפנים דשמא לא נכנס כלום ולכך נאסר הקדרה, (לח) יש להחמיר ולפי מ"ש לעיל בשם או"ה מ"ש דבנפלה כנגד הרוטב נמי אין ודאי שנכנס לפנים א"כ אין כאן חומרא כלל לאסור הקדרה והוי דינא כמו בנפלה נגד הריקן וק"ל וכן הלכה למעשה וכן פסק רמ"א ולא מלד חומרא ואף בדעבד נאסר התבשיל בפעם הראשון אין אם אין ס' נגד הטפה, (לט) ויש מחירין הקדרה עלמה כשנפל הטפה כנגד התבשיל ודעת המחמירין בזה הוא הא"ה והובא בח"מ אבל הלכה כדעת המתירין וכן פסק רמ"א בהגה"ה בהגהותיו וכן משמע דעת המחבר שהביא דעת המתירין באחרונה אבל בנפלה שלא כנגד התבשיל בין כנגד הרוטב ובין שלא כנגד הרוטב הקדרה אסורה ואם בשלה בקדרה תבשיל אחר דינו כפעם הראשון כמ"ש לעיל בשם רמ"א ולא כתשחשת המחבר דבזה נמי דעבד מותר, (מ) קדרה חמה לאפוקי טוגת ואפילו הקדירה מותרת, (מא) אינו אלא התבשיל והוא חם פעמים הוי כבלי הראשון ועדיף מינה ואפי' העמידו עליו קדרה טוגת הכל אסור אפי' התבשיל, (מב) והתבשיל מותר וכתב רש"ל בתו"ש ובספרו פנ"ה סי' ל"ח דאם הקדירה היא רותחת מחמת האש אפי' התבשיל אסור אם אין ס' נגד מה שתחתיו ומשמע מדברי רש"ל שם דאפי' הגשפך הוא טוג אסור כיון שהקדרה מרותחת מחמת חום האש ע"ש, (מג) הוי כעירוי כלומר דלא אמרינן כיון שנחלל על הקדירה מיהו היינו דוקא כשהיד סולדת בו והכי איתא ברותחת הדשן שם ופשוט הוא, (מד) שאין עירוי אוסר רק כדי קליפה ולכן אפי' בקדרה חבשיל דצייך ביה קליפה אין צריך לקולפו והקדירה הוי כמו קליפה וכ"כ מהרש"ל שם, (מה) הכל אסור דתחתה גבר ולא דמי למה שכתב רמ"א בסימן ק"ה דאם הגיע היתר ואיסור זה אצל זה ואחד מהן טוגן דסגי בקליפה דהכא כיון שבא בקלוח מלמעלה הוי כמו עילתה ותחתה א"כ כיון שהקדירה עומדת במקומה השיב תחתה כמ"ש הדרישה ברים סימן ס"ח ס"ב הכא מקלח על הקדרה כמ"ש הב"ח בוף סי' ל"ח ש"ך, (מו) אם שהמחבת היא מכוסה ומתבטל הטעם ברמ"א דמידי דהוי אחתי קדירות נוגעת זו בזו אלין אוסרין זו אח"ז בנגיעה כל אחן בזעה וכתב רמ"א מיהו לכתחלה יש ליזהר בכל זה,

ודע שכתב הט"ז מעעם זה נראה להתיר באם אמו פלאדי"ן של חלב ואח"כ באותו מקום רותח הוציאו אם קדירה ובתוכו בשר דכל אחין החלב בעין במקום האוא בתסר הוי כקדירה של חלב ואחי קדרות לא אמרי אהדדי ע"כ, (מז) אבל כשהקדירה חם בפני עצמו ר"ל שהקדירה הוא רותחות

מחמת

ושבת כגון סמוך לחשיכה וא"א להמתין (כח) כבר נהגו העולם לאסור כשנופלת על הרופן שלא כנגד הרוטב ודוקא בקדירה ישנה שיש בה בלוע מאכל היתר שאותו מאכל נעשה התיכה דאיסורא (כט) אבל בקדירה חדשה בכל עניין (ל) אין צריך ס' רק כנגד הטפה שנפל עליה (לא) שאין הקדיר' במקום הריקן נעשה נבלה (לב) ברלקמן גבי כף סימן צ"ח ולעיל סיפסעיף ד' דוקא כשנופל באותו צר שאינו כנגד האש אבל אם נפל כנגד האש מותר אפילו בקדרה ישנה שהאש שורפו ומייבשו ודוק' בדבר מועט כגון טיפ' שבקל מתייבשת ואינה נבלע בדופן הקדירה אבל אם נפלה חלב הרבה אין להתיר אפי' נפל כנגד האש שאי אפשר שתתייבש מיד ולא תבלע אלא אם כן נפלה כנגד הרוטב ויש בה ששים שתתבטל מן הרוטב :

ן ויש מתירין בשעת הדחק (לג) כגון בערב שבת אפי' (לד) שלא כנגד הרוטב ואפילו שלא כנגד האש (לה) על ידי ששים והא דמתירין כשיש ששים דוקא התבשיל והבשר שבתוך הקדיר' אבל הקדירה עצמה לעולם אסור לבשל בה פעם אחרת (לו) וגם עכשיו יערה ממנה את התבשיל מיד וכשיערוהו יערה מן הצד שלא כנגד הטפה בין שנפל כנגד הרוטב בין שלא כנגד הרוטב בין כנגד האש בין שלא כנגד האש דהא לא ידעינן בוראי שפעפע ונכנס בולה לפנים (לז) דשמא לא נכנס כולו בפנים ונשאר בדופן הקדירה ונאסר הקדירה ואף על גב דאמרינן כנגד האש האש שורפו ומייבשו היינו שמייבשו ומונעו מליכנס הטפה לפנים אבל לשורפו מכל וכל עד שלא יכנס כלל בקדירה זה לא אמרינן דהא עינינו רואות שאיר שנפל הטפה עליו אי אפשר שלא נבלע קצת בקדרה יכיון שנכנס שוב אינו יוצא דכלי חרס אינו יוצא מידי דופיו לעולם אף על גב שהדברי' הללו לא נאמרו בפני' אלא לאותם שמצ"יכין ס' פעמי' ס' משום דמסתפקא להו אם נכנס בקדרה אם לא אבל אנו כבר אמרנו דקי"ל שאם נפל כנגד הרוטב ודאי נכנס לפנים ולבך לא בעינן אלא ס' כנגדו מ"מ נ"ל דאף לדידן (לח) יש להחמיר בבה"ג שלא להתיר את הקדירה עצמה לכתחלה (לט) יש מתירין הקדירה עצמה כשנפל הטפה כנגד האש ואם נשפך חלב או שאר איסור רותח על גבי קרקע והעמידו על ה (מ) קדרה חמה אם מה שנשפך (מא) אינו אצל האש לא הוי רק כמו כלי שני ולכן הקדירה אסור' דבולע קצת (מב) והתבשיל מותר שאינו מתפשט לפנים דהוי חם לתוך צונן ותתאה גבר: וקילוח מן הקדירה רותחת שהלך על קדירה צוננת אם נפס' הקילוח מן הקדרה הרותחת קודם שהגיע אל הצונן הוי נמי ככלי שני ואם לא נפסק (מג) הוי כעירוי והקדירה הצוננת נאסרה אם היד סולדת בקילוח הנוגע בקדירה והתבשיל שבתוכו מותר (מד) שאין עירוי אוסר רק כדי קליפה אבל אם הקדירה היא חמה והוא כלי ראשון וכל שכן אם עומד אצל האש אפילו הקילוח הוא צונן (מה) הכל אסור דתחתה גבר והוי צונן לתוך חם שכולו אסור כמו שנתבאר לעיל סימן צ"א,

ה מחבת של חלב ויש בה חלב שניתנו בכירה תחת קדרה של בשר ולא ביסיה הזיעה עולה ונבלע בקדירה ואוסרתה אם אין ס' בקדירה כנגד כל חחלב בר"א כשהקדירה קרובה כל כך למחבת עד שהיד סולדת בזיעה היוצא ממנו ומחממת את הקדירה אבל אם הקדירה רחוקה מן המחבת עד שאין היד סולדת בו מחמת הזיעה (מו) או שהמחבת היא מכוסה מותר ומטעם זה תולין בשר לייבש על הכירה אע"פ שמבשלין קדירות של חלב לפעמים על הכירה מפני שהבשר הוא רחוק הרבה ממנו וברחוק נמי לא אמרן דמותר אלא כשאין הקדרה חם בפני עצמו (מז) אבל כשהקדרה חם בפני עצמו

עצמו אפילו אין היד שולטת בזיעה הקדירה אסורה שכיון שהוא חם בפני עצמו הזיעה נכנס לתוכה , וכיסוי של קדירה חשיבה כולה כנגד הרוטב הילכך אם נפל טפה של חלב על כיסוי שעל הקדירה של בשר שאצל האש הוי דינא כמו שנפלה על הקדירה כנגד הרוטב שאם יש ס' בתבשיל כנגד הטפה מותר ואין צריך ס' כנגד כל הכיסוי (מח) והוא שהתחיל הקדרה להרתיח שכיון שהבל החום עולה מן התבשיל אל הכסוי הוי כאלו נגע הכסוי ברוטב עצמה ,

ט נר של חלב הנקרש סביב הפתילה ועשוי כגר של שעוה ונטף ממנה טפה על כלי אין צריך , (מט) כי אם גרירה דהא אנו מרגישין בחיש המשוש שאין חומו חם כל כך כשאר חום שמחמת האור , (נ) אבל שאר חלב מהותך חם מחמת האור שנפל על הכלי צריך הגעלה ,

צג דין קדרה שבשלו בה בשר אם יבשלו בה חלב ובו סעיף אחד ,

א כל מה שאסרה התורה משום נתינת טעם לא אסרה אלא בנותן טעם לשבח אבל דבר הנותן טעם לפגם שפוגם את המאכל שקבל הטעם ממנו לא אסרתו תורה כמו שיתבאר טעמו סימן ק"ג בע"ה וכל טעם הבלוע בתוך הכלי ועמר בו כך יום שלם מע"ל ואח"כ יוצא ממנו ונתן טעם בא' הוי טעמא לפגם ואינו אוסר כמו שיתבאר גם כן טעמא לקמן סימן ק"ג בע"ה אבל בתוך מע"ל טעם היוצא ממנו הוי טעם לשבח ואוסר הילכך קדירה שבשל בה בשר לא יבשל בה חלב וכן איפכא אפילו לאחר מע"ל דגזרו שאינה בת יומא אטו בת יומא ואם בישל בה בתוך מע"ל אסור (א) שסתם כלי אין במה שבחללו ס' כנגד' כל דופנו ואנן ס' (ב) כנגד כל דופנו בעינן (ג) דלא ידעינן כמה היה בלוע בו ויצא ממנו תוך התבשיל אבל אם שהה מעת לעת קודם שבישל בה הוה ליה נותן טעם לפגם ומותר התבשיל בדעבד (ד) אבל הקדרה אסור לבשל בה אחר כך לכתחלה לא בשר ולא חלב שהרי בלוע הוא משגיהם ואיזה שיבשל בתוכו יקבל טעם השני אע"פ שהאחר אינו בן יומא מכ"מ לכתחלה אסור אבל שאר דברים מותר לבשל בתוכו שאין הכלי חתיכה דאיסורא כיון שהאחר אינו בן יומא אבל אם היא בן יומא משניהם נעשה , (ו) חתיכה דאיסורא הילכך אם היא של מתכות יגעילנה כדין הגעלה (ז) ואחר מעת לעת של בשול כמו שיתבאר בדין הגעלה ואם היא של חרס אין לה תקנה אלא שבירה דכלי חרס אינו יוצא מדי דופיו לעולם כמו שיתבאר גם כן לקמן , קדירה של חלב שבשל בה פעם ושתים ושלש ואחר כך עמד בה חלב צונן אפילו יום שלם מע"ל שהיא שיעור כבישה ויותר ואח"כ בשלו בה בשר , (ח) תוך מע"ל הבשר מותר דכיון שהבליע שנכנס בכלי ע"י הבישול אינו בן יומו ונ"ט לפגם ואין לומר שהבלוע של חלב הצונן שעמדה בה כשיעור כבישה הוי בן יומו ואוסר שכיון שכבר בשלו בה פעמים ב'או שלשה קודם הכבישה כבר שבעה הכלי , (ט) ואינו בולע על ידי כבישה , אם כיסה תבשיל של בשר בכיסוי של חלב או איפכא צריך ששים כנגד כל הכסוי אפי' אם הכיסוי נקוב למעלה שיוצא ההבל דרך שם מ"מ טעם שבכסוי נכנס לתבשיל וי"א שאפילו אין הכיסוי בן יומו אוסר , (י) מפני שההבל עולה תמיד ועושהו בן יומו אבל נ"ל דהבל יפצה פיהם שאין חלוק בין קדירה לכסוי וכמו שבקדרה שאינו בן יומו מכשירין ה"נ בכסוי דס"ש נ"ל ואין דברי האוסרים מטעם שההבל עושהו בן יומו אלא דברי נבוא' להשחית ממונן של ישראל בלא טעם מספיק דלא עדיף ההבל משנתבשל בתוכו , (יא) לכן נ"ל לנהוג היתר הלכה למעשה , ואם לקח כיסוי מקדירה של בשר שמתבשל אצל האש וכסהו על קדירה חולבת

אז

מחמת האש כפ"ע וכמו שכתבתי לעיל בשם רש"ל מבל בל"ה אע"פ שהוא חם הוי כמו חם לתוך צונן וק"ל (מח) והוא שהתחיל הקדרה להרתיח מבל לא התחיל להרתיח לא נאסר מה שבקדרה כלל אף אם נ' סימן בו ס' דעדיין הוי כצונן וקיינו מפעפע למה שבקדרה עכ"לת"ח שם ד"ד , וכתב הע"ז דלגבי הכסוי עצמו חשוב כרותח והיא מאסרה כיון שנמחת על הקדרה אבל האש וכן ים לפרש לשון הת"ח בזה בעיקר דין זה שכתב רת"א כאן דינו כנפלה על גבי הקדרה ע"כ , (מט) כי אם גרירה ובזה אפילו בכלי חרס מותר וק"ל (נ) אבל שאר חלב מהותך פירש נר שקורין קרוי"ל שהוא דולק מחלב מהותך דהוי רותח מחמת האור , והיינו דוקא שנפל ממנו מפיו בתקו'שהפתיל' דולקת אותו לד חשוב ע"י האור עצמו אבל אם נופלת מלד אחר מן הכלי שהפתילה בתוכה לא מיקרי רותח לאסור מה שנוגע עליו וכן אם החלב מהותך רותח בקדרה שברתה בקדרה אבל האש די בגרירה אם נפלה טפת רותחות דלא חשיב עירוי כיון דפסק מקלוח כך כתב בהגה"ת ס"ד בשם מד"מ ע"ש ,

צג (א) שסתם כלי אין בתה שבחללו ס' כו' בתם שיהא רוחב הקדרה גדול כ"כ שיחזיק מים שיהו ס' נגדו כגון שנחוסת דק ורחבה גדול וכמ"ש הב"י , (ב) כנגד כל דופני בעינן ואין חלוק בין קדרה של מתכת או של חרס לעולם צריך לבער נגד כל הקדרה (ג) דלא ידעינן כמה היה בלוע בו , וכל זה דצריך לבער נגד כל הקדרה היינו בקדרה ישנה דלא ידעינן כמה בלע אבל אי ידעינן כמה בלע מ"ל לבער מלא כנגד הבלוע בו וכדלעיל סי' נ"ב ס"ה וכמה דוכתיה ופן אפילו היא ישנה ולא ידעינן כמה בלע אלא דידוע כמה בשלו בה תוך מע"ל מבישול אחד זה דמה שבשלו בה קודם מע"ל נע"ל הוא אפילו בשלו בה בשר תוך מע"ל מבישול הבשר הראשון מ"ל ס" אלא נגד הבשר הנני ב"ך , (ד) אבל הקדרה אסור לבשל בה אח"כ לכתחלה לא בשר ולא חלב שהרי בלועה הוא משמיהם הילכך אסור לבשל בה בשר לכתחלה אפילו אחר מע"ל מבישול זה כמו שאסור לבשל חלב לכתחלה בקדרה של בשר אחר מע"ל מיהו אם בשל בה בשר תוך מע"ל לבישול בה חלב פשיטא דהתבשיל אסור אבל אם בשלו בה חלב פשיט' דמותר בדעבד ס"ך (ה) אבל שאר דבריס מותר כו' הא דשאר דבריס מותר לבשל בה משום דאף שנבלע בה בתבשיל פגם בשר וחלב מ"מ לאחר שיולא מקדרה הפגם בשר וחלב ונכנס בתבשיל הוי ג"כ נ"ט בר נ"ט דהיתרא וזה בולמי מותר שהוא לפגם ונ"ט בר נ"ט דהיתרא והוי בזה כמו דגיס שנלוו בקדרה של בשר שמיו ב"י שמותר לכתחלה לאוכלן עם חלב שיתבאר בסי' י"ה ס"ב בהג"ה ולקמן בהמחבר ע"ש אבל בשר וחלב אסור משום דחלב מקבל טעם הבשר שפגם והוא אסור לכתחלה וק"ל , (ו) חתיכה דאיסורא וכל זמן שהיא ב"י משעת התחיבה אפילו אינו ב"י משעה שבשל בה בשר כיון שהיתה ב"י בשעת התחיבה ראשונה נ"ל ואוסרת אח"כ דעבד אם היא ב"י משעת התחיבה וכשיוצא הוא ועיין לקמן סי' נ"ד מ"ש שם ס"ק י"ב , (ז) ואחר מע"ל של בישול רלא לומר אחר מע"ל של בישול שני משום שני' רגילין להגעיל במה שמבשל באותו כלי עצמו במים רותחין ע"י גדפנא וכמ"ש לקמן סי' קכ"א ומכתמא אין ששיר למה שבתוך הכלי נגד הכלי עצמו הילכך צריך להמתין עד אחר מע"ל של בישול שני דאף אם יתמין אחר מע"ל של בישול הראשון הלא נאסר ע"י בישול שני ונעשה נבילה ונאסרין המים מהגעלה זו וכנמו אחר כך בכלי והוי איסור כמו בראשונה ואף היכא דלא נאסר הכלי כגון הקדירה של בשר לא היתה ב"י מ"מ הא עכשיו נבלע בה חלב ונ"ט בר נ"ט דהיתרא אמור לגרוס לכתחלה אף בכלי כמו שמתבאר בא"ח סימן תנ"ג ובהעור לקמן סימן קכ"א ע"ש ועיין לקמן סימן נ"ה ס"ק י"ח ובמ"ש שם , (ח) תוך מע"ל רלא לומר תוך מע"ל לכבישה שנכנס החלב בתוכה , (ט) ואינו בולע ע"י כבישה וכן פסק הב"ח אבל הע"ז השיג עליו וכתב הא גם בבישול אין הכלי יכול לקבל לתוכו שום דבר דכל זמן שהוא בעב מלבלוע אלא דע"י הבישול מפליט קלח מה שבתוכו כבר ונכנס אחר במקומו משום הכי אסורה הקדירה והתבשיל בכל התערובת בשר בחלב וכיון שגם בכלי אמרינן דכנוס כמבושל א"כ כן הוא ממש בכנוס מע"ל בכלי אלא מפליט מה שכבר בתוכו ומבליעו במקומו ממה שהוא בתוכה כלי וזה מוכח דהא ע"כ היתר שנשרה מע"ל בכלי איסור דנאסר וא"כ ע"כ לתה צריך לומר דהן הכלי נפלט להיתר וא"כ נשאר מקום פנוי בכלי ומקבל ממה שבתוכו , והא דאמרינן בגמרא בפ' המפקיד

דף מ' במפקיד שמן להבירו אם היו קנקנים ישנים אין מוציא לו בלע ומוקי לה מבי אפי' באין מוספין כיון דעשון ויו לא בלע , התם קאי על מי שמפקיד אצל חבירו שמן ועירבו עם שמן שלו ולאחר זמן מחזירו ורוצה לנכות לו מה שבלע הכלי בזה אחר שם דאם הכלי ישן אין מנכה לו הבלע וע"ז פריך שם והא מי אפשר דלא בלע ומשני כיון דעשון עשון פירש כל זמן שהוא שבע מבלוע ישן שכבר בתוכו אינו בולע עוד ואפילו אם ישתהא שם מע"ל יבלע אע"פ שהוא שבע מלבלוע כבר דהיינו ע"י שיפליט מה שבתוכה ויוכל לבלוע אחרת מ"מ אין מונכה לו בשביל זה כיון שעכ"פ הועלה לא אהי' חסורה דמה שיהא נאסר ע"י מה שיבלע הכלי מחדש יתחלא ממה שיפליט הבלוע כבר שלו וע"כ אין היזק להעפקד במה ולענין איסור והיתר אין שייך כן דכל שיבלע מחדש ויפליט הכן אינא אינא איסור בדבר , ומ"ש הגהת ס"ד בשם ר"י הלבן והובא בב"י בסימן זה אבר הוליא לנו הדין זה אינרי בלא שיעור כביסה וכדדייה ליסניה והיה בהחלב כל הלילה שכתב וז"ל היתר ר"י הלבן בשר שנתבשל בקדרה של חלב והיה בה חלב כל הלילה ואמר כיון דבלוע פעם אחד וב' וג' מקודם לכן לא בלע בלילה כלל וחלב שבלע מקודם לכן לא נאסר דע"ע ל"פ הוא ע"ל חזינן דאיירי בלא שיעור כביסה דלא היתה בחיכה החלב אלא בלילה אבל בשיעור כביסה לא , ואין להקשות פשיטא דלא נאסר הא לא נבלע בטון דלגבי יין נסך אמרינן פרק אין מעמידין דף ל"ג ובעו"ר סימן קל"ה דכלים של חרס שהן רכין בולעין אפי' בטון עד שיהא שבעים מלבלוע בהיתר תחילה כגון שהיה בהם ג' פעמים מים תחילה ואח"כ אין בולעין בטון ועל פי זה כתב ר"י הלבן לענין בשר בחלב שאם היה בה חלב בכלי חרס אפי' חדשים בולע אח"כ בלע כבר היתר ואז שבע מלבלוע בטון ע"כ התיר הקידרה שהיה בה חלב בלילה אלא בלעה בלילה אחת בטון אבל אם היה בה מע"ל שיעור כביסה באותה שעה אמרינן שבלע שפיר החלב דאוסר אח"כ הבשר כיון שכבוש כמבושל ובישול פשיטא שמבליע בכלי ישן , ודבריו נראין. להלכה ולמעשה ובפרט שהביא הרמ"א מהגאון רש"ל שכתב נמי כסברת דעתו , (י) מפני שההבל עולה תמיד ושושהו בן יומו ר"ל דחמיר איסור ע"י ריחא וזיעה מאיסור שהוא ע"י טעם בעצמו וע"ש בת"ח , (יא) לכן נ"ל לנהוג היתר הלכה למעשה אבל רש"ל פ' כ"ה בימ' מ"ו כתב טעם אחר בדעת המחמירין וז"ל דעיקר האומרת הוא דוקא באותה כיסוי שהה קרוים למעלה ויש בהם כעין חלל כמו שיש בהרבה כיסוי ואז אי אפשר שיהא נקי מן הזיעה והרתיחה שעלה שם דת"ל לקנקס יפה אבל באותה שהה רחבים למעלה ויכולה היד לגלות בהן לקנקס יפה אין לומר שהוא איסור בעין ע"כ ובתב הש"ך דלדבריו נ"ל דאף שאותו

שהוא במקום הקלר הוא דבר מעוט מ"מ הזיעה של בשר עולה למעלה עד ס' כנגדו עד שנעשה מה שבעין נבילה ואח"כ הכסוי נעשה

נבילה

נבילה כדלקמן סי' ל"ח ס"ה דבמת לין בה ס' פעמים ס"ל פחות מעט כנגד מה שבעין ודמו לדלעיל סי' ל"ב כ"ה ע"ב ומסיק שם במסקנא דמ"מ ודאי דאין להתיר כ"כ בכסוי ויש להתיר בעת הדחק לו שיש עוד לד להתיר כגון בהפ"מ לו ערב שבת לו בכסוי רחב לו נקוב למעלה, וכן דאו לקיים הוראה זו הלכה למעשה, (יב) אם התחיל להיות וצריך שתהא היד סולדת בזיעה וכדלעיל סי' ל"ב, (יג) אם הכסוי חם והקדירה לוננת הכל מותר כו' ואפילו הקדירה עצמה שרי לכתחלה כשמקנחה לו מדיחה למעלה במקום שנגע בכסוי ואף ע"פ שהלחלוחית היה חם מ"מ שרי שמה שנפרש מן הכסוי הוי כב"ש ול"ד לערוי דטפה לחת כח חמימותה פוסק ואינו כב"ר עכ"ל ד"מ בשם לו"ה כלל ל"ל אבל הש"ך ותר"ח העלו לדינא דהקדרה והכסוי אסורות משום דהכא עדיף מעטפה רותחות שנפלה על הכף דהכסוי גופיה עם הלחלוחית חם נגע בקדרה ולכך הכסוי והקדרה אסורות דהא לא כ"ך בהו קליפה והמאכל צריך קליפה משום דאדמיקיר ליה בלע פורתא ואם מ"ל לקלפו הכל. שרי ודבריהם נראין ובפרט שדברי רמ"א בהג"ה ודברי המחבר סותרין דבריהם דמתחלה כתבו דהקדרה שריא והיינו מטעמא שכתב בד"מ משום דהטפה הוי כב"ש וא"כ למה כתב אחר כך המאכל צריך קליפה אמאי אסגי ליה בהדחה בעלמא כדין לוגן לתוך לוגן, נא"כ אין לזוז מדבריהם דהקדרה והכסוי נאסורות דלא שייך בהו קליפה והמאכל צריך קליפה דאדמיקיר ליה בלע פורתא ואם אי אפשר לקלפו הכל שרי,

צד (א) דהיינו שמשו בו בכלי ראשון חלב אבל אם משו בו בכלי ראשון מים אינו מחשבו מע"ל אבל בכף של איסור אפילו שמשו בכלי ראשון של מים מחשבו מע"ל כשלא היה בתוכו מכלי ראשון על כלי שהוא מלוכלך מבשר או חלב נחשב כאלו בתוכו כלי בכלי ראשון (ג) שהיד סולדת בו ודלא כהרש"ל שכתב דמסתבר דכלי ראשון בל זמן שאין היד סולדת בו ואין בו כח להבליע ולהפליט כלל אלא דמסתפי נא להקל בכלי ראשון שעומד אצל האש כל שהוא חם ואפילו אין היש"ב ראוי להתיר ולאסור דעכו הרחקה לכלי ראשון בדאיתא בירושלמי ע"כ וכן בח"ח כלל ל"ז פוסק כב"י ואו"ה דאפילו בכלי ראשון שעל האש אינו אוסר אם אין היד סולדת בו וכן עיקר, (ד) כנגד כל מה שנתחב וכ' רש"ל בתו"ם ס"ס כ"ל ובגה"ה סי' מ"ל דאם אינו ברור לו עד כמה תחב משערינן בסתם דרך לתחוב דהיינו עד ראש הכף ע"כ ע"ש (ה) כאלו נפלו לתוכו ר"ל בשלו נפלו לם וכו בבת אחת שני חתיכות איסור בכדי מה שנתחב בו מן הכף (ו) וצריך שני פעמים ס' ובח"ה סי' קפ"ג נתן טעם להצריך שני פעמים ס' דחיישינן שמא לא פלט הכף תחלה כל הבלוע בתוכו מן האיסור ונשאר בתוכו חלק ס' ונכנס בתוכו מן ההיתר שבקדירה ע"ו חלקים ונאסר הבלוע בתוך הכף שנעשה הבל נבילה וצריך עוד שיש עגל מה שנתחדש בכף מתחיבה שניה, וכתב הש"ך דמה"ע כתב העור אם תחוב ב' פעמים כו' צריך ב' פעמים ס' ולא בחב בסתם ואם תחב הרבה פעמים צריך ס' בכל פעם משום דאזל לעטמיה דס"ל דלא אמרינן הנ"ל רק בנ"בת דטעמיה הוא מפני שכל א"היתר בפני עצמו וע"י חיבורן נאסרו משא"כ בשאר איסורין וכמ"ש בפי' ל"ב ס"ק יו"ד והילכך כשתחבו פעם ב"פו ליכא למימר דל"ג דכיון שכבר נאסר הכף לא נ"ב א"פילו תחבו הרבה פעמים כגי בב' פעמים ס' והסמ"ק דס"ל בבל איסורין חל"ב בתמת לא כתב בסי' רו"ג הפי ליפא לצריך ב' פעמים ס' ע"ש ע"כ וא"כ לדידן דקיי"ל בכל איסורים חל"ב היו מצריכן בתחבו הרבה פעמים ס' בכל פעם אם לא היינו מקילין דאפילו בלא ידיעה בעתיים אין צריך אלא פעם א' ס' כמ"ש המחבר מיד לאחר זה, (ז) אבל אם נודע בתחיים בו' ואף ע"ג דמשמעות הפוסקים לקמן בסי' ל"ע דאם נפל בזית איסור לתוך ס' זיתים היתר ואם"כ חזר ונפל כזית איסור חוזר ונעשר אפילו אין במינו אפילו נודע בתחיים מ"מ הכא אין טעם כלל דהא יש ס' נגד כל הכף ולא יהא הכף אלא כולו חלב אלא דמטעם ל"ב צריך ב' פעמים ס' ואף ע"ג דאין במינו נמי אין ל"ע מ"מ כיון דראוי ליתן טעם כנגדו בשאינו מינו אסור כך תירץ המחבר לקמן בסי' ל"ע ע"ש, (ח) הא על כל פנים אין כאן אלא איסור אחד ועוד דהרבה פוסקים ס"ל דבדבר הבלוע לא אמרינן חתיכה ל"ב כדלקמן סי' ל"ח, וכ"כ בת"ה. סימן קפ"ג דמסכינן אהאי טעמא ואף ע"ג דקי"ל התם לחומרא מ"מ בכה"ג אין להחמי' ואפילו באיסור עצמו שנפל לקדרה כמה פעמים קיי"ל דאין צריך אלא פעם א' ס' וכדלקמן סימן ל"ח (ט) אבל הכף אסור כו' ולא אמרינן דמה שנתחב בבר הוי כהבלעה תירץ בהגהות ס"ד דהבלעה צריכה רותחין שמעלה רתיחה דלענין איסור רק אם היד סולדת בו ועוד דאחי למטעי בו' וכ"ו הובא בב"י בסי' זה ע"ש וע"ל סי' ל"ב, (י) הכף אסור ולדעת המתירין בסימן ל"ה ס"ב אפי' לא היה בקדרה ב"י ובגלע מתחל' ע"י גוף הבשר הכף אסור והכי קיי"ל (יא) בין עם בשר בין עם חלב וכן אם אפי' עם בשר דברים אסור דהא הכף נעשה נבילה כדלעיל סי' ל"ע גבי קדרה ע"ש, (יב) בל זמן שהיא בת יומא פירש משעת התחיבה אפילו אינו ב"י משעה שנכנס בה חלב כיון שהיתה בת יומא בשעת התחיבה דאסור ל"ל ואסורה אחר כך אפילו דיעבד אם היה ב"י משעת התחיבה וכ"כ המ"ה בכמה דוכתין וכ"כ בד"מ ס"ס זה בהגיה ודלא כהב"ח שכתב בס"ו בפשיטות להיפך ופשוט הוא דטעות הוא אבל אם אינו ב"י בשעת התחיבה הנייה הכל מותר דהכי דל"ב מ"מ השתא נותן טעם לפגם ומותר ל"ל ודאי לכתחלה אסור לתוחבו אפילו בשאר דברים אפילו אינו ב"י כיון דטעם' נבילה מתחלה, (יג) פירות או טון כו' כל זה מבואר בת"ח כלל פ"ה וכתב עוד שם ולפי מנהג זה יש להקל ג"כ אם נאסרה הקדירה מבשר בחלב ואחר מע"ל בשלו בו מאכל אינו צריך להשליך דמי הקדירה לנהר כמו שפסק מהרא"י ע"כ וכל זה בקדרה שנאסרה אבל המאכל שנאסר כתב בתו"ח ורש"ל וח"ח שצריך להשליכו דוקא לבית הכסא אבל לא לפני הכלב אפילו אין הכלב שלו, (יד) בין עם בשר בין עם חלב כיון שהוא בלוע מבשר ומחלב אבל אם חבר דברים מותר בדלעיל סימן ל"ו ע"ש, (טו) אסור להתחמם בתחלה בקדרה לא בשר ולא חלב אבל אם אינו בעינן אם בשלו בשר בקדרה של חלב שנתחמם בה חלב בעין שאינו ב"י אז איפכא ס"ל, (טז) אינו אלא בר נ"ט דומיה דבשר ובחלב אבל אם אינו ב"י

דברים מותר לבשל בה לכתחלה אף ע"ג דבשאר איסורים קדירה
של איסור ששית' מע"ל בלא איסור אם הוחמו בה חמין בתוך
מע"ל חשיבה כבת יומא שהרי טעם האיסור שבקדירה פלט לתוך
המים ולא היה בהן ס' לבטלה שהרי בכולה משערינן ואין בסתם
קדירה ס' כנגד דופניו (יח) ונעשו כל המים נבילה וחזרו לקדירה
ונתשה מהם בת יומא וצריכה מע"ל אחר חימום המים דלגבי
איסור לא אמרינן נ"ט בר נ"ט בבשר בחלב אינו כן שאם בשלו בה
בשר ובתוך מע"ל היחמו בה מים ואח' ששהתה מע"ל לבישול
הבשר בשלו בה חלב והוא בתוך מע"ל שהוחמו בה המים מותר
דבהיתרא לא אמרינן חתיכה נעשית נבלה וא"כ לא הוי הטעם שיצא
בעת חימום המים לתוך המים וחזר לתוך הקדירה אלא נ"ט בר נ"ט
להיתרא ושוב אינו אוסר את החלב שבשלו בה והטעם שנשאר
בקדירה בעת חימום המים שלא יצא לתוך המים ואחר כך כשבשלו
בה החלב יצא לתוך החלב הוי טעם פגום שהרי הוא לאחר מע"ל
שנכנס בתוך הקדירה ואם כן החלב מותרת ממ"נ ,

ו וכן הדין בשאר דברים כגון בצלים או ירקות אף על גב שאם
הוי בלועים משאר איסורים ובשלם בקדרה של היתר צריך ס'
כנגד כל הבצלים ולא סגי בששים כנגד הבלוע שהרי הבצלי' נעשו
נבילה בבשר בחלב אינו כן שאם בצלים או ירקות בלועים מבשר
ובשלם בקדירה חולכת אם ידוע כמה בשר בלוע בבצלים ובירקות
(יט) א"צ ס' אלא כנגד הבשר ולא כנגד כל הבצלים והירקו' שאינה
נעשית נבילה לצריך ס' כנגד כולם כאלו כולם הם בשר וכ"ת היא
נופה מ"ט ומ"ש זה מזה דבבליעת איסור חשבינן חתיכה הבלוע
אוס' עצמה בהיתר לא חשבינן כבליעה עצמה י"ל ודבבליע' איסור
נמי שיהא הבלוע כבליעה עצמה משו' בשר הבלוע בחלב שהיא
נעשי' נוף האיסור מן התיר' ע"י בליעה יגזרו על שאר איסורין בשבילו
(כ) מה שלא שייך לומר כן בדבר הבלוע מן ההיתר נ"ל ,

ז (כא) בשר רותח שחתכו בסכין חולבת (כב) צריך שיהא ס'
בבשר (כג) כנגד מקצת הסכין שחתך בו הבשר ולדברי
המצריכין לע"ל בכף של מחבת ס' כנגד כל הכף ה"נ הכא בעינן
ס' כנגד כל הסכין דחם מקצתו חם כולו בד"א כשהסכין בן יומו
אבל אם אינו בן יומו או שאינו ידוע אם הוא ב"י אם לאו מותר
דסתם כרים אינם ב"י כמו שיתבאר לקמן בע"ה אבל קליפה מיהא
בעי (כד) משום שמנונית בעין הנדבק' בדופני הסכין ,

ח ודוקא בסכין צריך ס' (כה) משום דוחקא דסכינא אבל בשאר
כלים כגון צלי חם שהניחו בכלי חלב ב"י או גבינה חמה
ואפי' ליחה קצת שהניחוה בקער' של בשר בת יומא ואין שם
רוטב להבליע ולהפליט (כו) א"צ אלא כדי קליפה אפילו הוא ב"י
וקליפה מיהא בעי דאדמיקר בלע פורתא (כז) וכל זה דוקא בבשר
רותח בכלי ראשון ואז אם הסכין בן יומו ואין ס' בבשר כנגד
הסכין הכל אסיר (כח) ואף הסכין צריך הגעלה אבל אם הוא בכלי
שני הבשר צריך קליפה (כט) והסכין נועצה בקרקע וכן נוהגין
ואפי' אין הסכין בן יומו יש לקלוף הבשר מעט משום שמנונית
הסכין ,

ט דבש שבשלוהו במחבת של בשר בת יומו והריקוהו חם בקערה
של חלב ב"י מותר (ל) משום דהוי נ"ט בר נותן טעם להיתר
מן הבשר במחבת ומן המחבת בדבש ועדיין היתר הוא ואחר
כך נתערב בטעם חלב ואינו אוסר , קדירה שבשלו בה ירקות או
מים ותחבו בה כף בן יומו (לא) והקדרה אינה בת יומא או איפכא
או שיש במאכל ששים הכל מותר מיהו (לב) יש נוהגין לאכול
המאכל

כו' אבל האו"ה ומהרש"ל כתבו דבדבר גוש כגון בשר וגבינה וכיוצא בהם דהיינו מורג ודומה שאינו נמוג אין חילוק בין ס"ר לס"ש אלא כל זמן שהיה
מוחלת בו אסור אפילו הניחו הבשר רותח על הטעליר שהוא כלי שני עשוי מבושר שם משום דכל דבר שהוא גוש דכל זמן שהיה"ב
מוחל בחמימתו ומפליט ומבליע שפיר ואין דופן הכלי מתקררת , והעלה הע"ז לדינא הכי דבמקום שיש דוחקא דסכינא כגון סכין שחתך בה בשר רותח
אז דגים יש להחמיר אף בכלי שני כיון שיש תרתי לריעותא שהוא דבר גוש ואיכא דוחקא דסכינא אבל בזמן דוחקא דסכינא כגון כף לתוך מורג ודומה
שאף שהוא דבר גוש יש להקל כדעת רמ"א ע"כ וכן ראוי לנהוג בהיתר , אבל מה שהע"ז רוצה להביא ראייה דבדבר גוש אף בכלי שני יש לו דין כלי
ראשון מלשון הר"פ בעו"ר וז"ל נ"ל להוכיח מלשון הר"ף בעו"ר בדין זה שכתב יש רוצים להחמיר בשר רותח שחתכו בסכין חולבת ע"י קליפה כדאמריק
גבי בית השחיטה רותח כו' ואי מיירי בכ"ר מי הוא זה מבר רוצה להקל בכלי ראשון בכדי קליפה דאי בכ"ר כגי בקליפה היאך תמצא בעולם לאסור כולו
בזמן טעם אלא פסוק דבכ"ם אבל אם חתכו הבלל בסכין של איסור צריך להפרים הבללי' מן
התבשיל ע"סיגון אז בע"א במה שאפשר דקי"ל אפשר לסותמו אסור ע"כ וע"ל
סימן נ"ו , (כ) מה שלא שייך לומר כן בדבר הבלוע מן ההיתר דלא שייך
לומר חנ"ב הואיל ועדיין כולו היתר ולכן ס"ל לשער רק נגד מה שבלעו
ומבואר עוד בדברי רמ"א בהגהותיו דכל זכן בקדירה של חלב שבשלו בו מיס
תוך מע"ל ואח"כ בשלו בו בשר דאינו אלא נ"ט בר נ"ט דלא אמרי'
דצריך לשער נגד כל המים רק נגד החלב שבלע הקדרה ע"ש , (כא) בשר
רותח כו' אפילו היה הסכין לחתה והבשר למעלה דחתאה הוא לגבי דאינב
דוחקא דסכינא בלע עובדא כן מוכח בתו"ה כ"ל כ"ו ד"י וכן מוכח מהמחבר
לקמן ועיין ס"ק כ"ה מ"ש שם , (כב) צריך שיהא ס' בבשר כו' ולא דמי
למאי דאמרינן בית השחיטה רותח וסגי בקליפה אחת אינו בקליפה רותחת , (כג) כנגד
מקצת הסכין , אבל רש"ל פרק גיד הנשה סימן מ"ב כתב שצריך לשער נגד
כל הסכין דהיינו הלהב חוץ לקתה דכל חותך בסכין אינו מדקדק כמה חתך
בסכין ואף אם יאמר ברי לי שלא חתכתי רק במקום זה אינו נאמן דכל
מילתא דלא רמיא עילה דאינים לאו אדעתיה ע"כ והסכים הע"ז עמו
ע"ש , (כד) משום שמנונית בעין כו' וקשה דמשמע לכאורה דבריאה בית
ס' נגד מקום הסכין לא צריך קליפה ולמה צריך כאן קליפה אם יש ס' נגד
אותר השמנונית שעל הסכין ואי אין שייש נגדו מאי מהני קליפה דהא
מוליך הטעם בכולה כמו בריאה ותירץ הע"ז דודאי אפילו יש כ' נגד הסכין
צריך קליפה שיש האיסור עכ"פ יותר דבו ק וכתב מבשר מקומות ע"כ צריך
לקלוף המקום ההוא וכמ"ש הרשב"א בת"ה בית ד' סוף שער רביעי אלא
דהחלוק הוא דבריאה דהוי איסור משום פליטה הסכין הוצרך לומר שאסור
עד כ' אבל בקיפה שאינו ב"י מותר מצד הסכין אלא מצד שמנונית שעליו
והוא דבר מועט ויש בודאי כ' בשיעור קליפה ע"כ לא הוצרך להזכיר כאן
כ' כיון דעל כל פנים בעי קליפה בכל גונא אבל ודאי דבריאה אי צריך
קליפה ע"כ ע"ש , (כה) משום דוחקא דסכינא והקשה לדינן למה הוצרך
להטעם משום דוחקא דסכינא אע"ג לקמן בי' ק"ה כתב הגו"ר דלא נפל
איסור על חתיכה שבקדרה שהוא מוץ לרוטב דבגי בטילה דאינו אלא
בכלי דבגי בטילה אין זה אלא דעת הראשונים אבל אנו נוהגין לאסור הכל
בס' בין במליחה בין בכלי כדלעיל סי' ע' וסי' ל"ב ובכמה דוכתיה י"ל
דהוצרך לטעם זה אף לדידן משום דבא לאשמעינן אף דהסכין היה לחתה
ובשר למעלה דחתאה הוא מוץ דאגב דוחקא דסכינא בלע טובא וכמ"ש לעיל
ס"ק כ"א ע"ש , (כו) א"ל אלא כדי קליפה ואפי' הקערה חמה והגבינה
מוץ א"ל אלא כדי קליפה אע"ג דחתאה הוא אם וחתאה גבר כיון שהוא
דבר נגוב שאין בו רטיבות קלת אע"ג דבכל הדברים של מאכל יבשי' לגמרי
סבירא לן דאוסר כולו מ"מ בכלי גרע כיון דאין האיסור בעין , ועיין בס"ך
בזה וחמלא הכל על נכון , (כז) וכל זה דוקא בשר רותח בכלי ראשון
כבר תירץ הס"ך והכתוב בסתום תירוצו , (יז) אבל שאר דבריס מותר
לבטל בה לכתחלה עיין לקמן ס"ק ל"ד במ"ש שם וח"מ הבא לדינא עיקר
כפסק המחבר דשאר דברים מותר לבטל בה לכתחל' ועיין בח"ח כלל פ"ה
ד"ה הטעם לחלק , (יח) ונעשו כל המים נבילה ואפילו להפוסקים דתומרי'
אין חתיכה נ"נ אלא בבשר בחלב ולא בשאר איסורין אפ"ה סוברים דאין
אוסרים בדבר איסור נ"ט בר נ"ט וכמ"ש הר"ן דלא שרי נ"ט בר נ"ט אלא
בחל בב"ח דכיון דטעם שני עדיין היתר הוא כיון דאיקלם כולי האי לא
חשוב לאסור אבל בתידי דאיסורא כל היכא דאיכא טעמא כלל אוסר עד
סוף כל העולם עכ"ל והובא בב"י סי' ל"ה ע"ש וכ"כ נמי הס"ך בחריכות
בס מן זה ע"כ וכן משמעות המחבר במה שכתב לגבי איסור לא אמרינן
נ"ט בר נ"ט משמע דל"ש כלל לאימר לגבי איסורא"ט בר נ"ט (יט) מ"ל ס'
אלא כנגד הבשר הבלוע כו' וכתב בתשובת מהר"מ מלובלין סימן כ"ח דאם
יש כ' כנגד הבשר הבלוע בבלל אז אף הבלל מותר אע"פ שלא נמחה ונתמעט
ומ"ל להפרישם אבל אם חתכו הבלל בסכין של איסור צריך להפרים הבללי' מן
התבשיל ע"סיגון אז בע"א במה שאפשר דקי"ל אפשר לסותמו אסור ע"כ וע"ל
סימן נ"ו , (כ) מה שלא שייך לומר כן בדבר הבלוע מן ההיתר דלא שייך
לומר חנ"ב הואיל ועדיין כולו היתר ולכן ס"ל לשער רק נגד מה שבלעו
ומבואר עוד בדברי רמ"א בהגהותיו דכל זכן בקדירה של חלב שבשלו בו מיס
תוך מע"ל ואח"כ בשלו בו בשר דאינו אלא נ"ט בר נ"ט דלא אמרי'
דצריך לשער נגד כל המים רק נגד החלב שבלע הקדרה ע"ש , (כא) בשר
רותח כו' אפילו היה הסכין לחתה והבשר למעלה דחתאה הוא לגבי דאינב
דוחקא דסכינא בלע עובדא כן מוכח בתו"ה כ"ל כ"ו ד"י וכן מוכח מהמחבר
לקמן ועיין ס"ק כ"ה מ"ש שם , (כב) צריך שיהא ס' בבשר כו' ולא דמי
למאי דאמרינן בית השחיטה רותח וסגי בקליפה אחת אינו בקליפה רותחת , (כג) כנגד
מקצת הסכין , אבל רש"ל פרק גיד הנשה סימן מ"ב כתב שצריך לשער נגד
כל הסכין דהיינו הלהב חוץ לקתה דכל חותך בסכין אינו מדקדק כמה חתך
בסכין ואף אם יאמר ברי לי שלא חתכתי רק במקום זה אינו נאמן דכל
מילתא דלא רמיא עילה דאינים לאו אדעתיה ע"כ והסכים הע"ז עמו
ע"ש , (כד) משום שמנונית בעין כו' וקשה דמשמע לכאורה דבריאה בית
ס' נגד מקום הסכין לא צריך קליפה ולמה צריך כאן קליפה אם יש ס' נגד
אותר השמנונית שעל הסכין ואי אין שייש נגדו מאי מהני קליפה דהא
מוליך הטעם בכולה כמו בריאה ותירץ הע"ז דודאי אפילו יש כ' נגד הסכין
צריך קליפה שיש האיסור עכ"פ יותר דבו ק וכתב מבשר מקומות ע"כ צריך
לקלוף המקום ההוא וכמ"ש הרשב"א בת"ה בית ד' סוף שער רביעי אלא
דהחלוק הוא דבריאה דהוי איסור משום פליטה הסכין הוצרך לומר שאסור
עד כ' אבל בקיפה שאינו ב"י מותר מצד הסכין אלא מצד שמנונית שעליו
והוא דבר מועט ויש בודאי כ' בשיעור קליפה ע"כ לא הוצרך להזכיר כאן
כ' כיון דעל כל פנים בעי קליפה בכל גונא אבל ודאי דבריאה אי צריך
קליפה ע"כ ע"ש , (כה) משום דוחקא דסכינא והקשה לדינן למה הוצרך
להטעם משום דוחקא דסכינא אע"ג לקמן בי' ק"ה כתב הגו"ר דלא נפל
איסור על חתיכה שבקדרה שהוא מוץ לרוטב דבגי בטילה דאינו אלא
בכלי דבגי בטילה אין זה אלא דעת הראשונים אבל אנו נוהגין לאסור הכל
בס' בין במליחה בין בכלי כדלעיל סי' ע' וסי' ל"ב ובכמה דוכתיה י"ל
דהוצרך לטעם זה אף לדידן משום דבא לאשמעינן אף דהסכין היה לחתה
ובשר למעלה דחתאה הוא מוץ דאגב דוחקא דסכינא בלע טובא וכמ"ש לעיל
ס"ק כ"א ע"ש , (כו) א"ל אלא כדי קליפה ואפי' הקערה חמה והגבינה
מוץ א"ל אלא כדי קליפה אע"ג דחתאה הוא אם וחתאה גבר כיון שהוא
דבר נגוב שאין בו רטיבות קלת אע"ג דבכל הדברים של מאכל יבשי' לגמרי
סבירא לן דאוסר כולו מ"מ בכלי גרע כיון דאין האיסור בעין , ועיין בס"ך
בזה וחמלא הכל על נכון , (כז) וכל זה דוקא בשר רותח בכלי ראשון
בס' לגבי האו"ה ומהרש"ל כתבו דבדבר גוש כגון בשר וגבינה וכיוצא בהם דהיינו מורג ודומה שאינו נמוג אין חילוק בין ס"ר לס"ש אלא כל זמן שהיה
מוחלת בו אסור אפילו הניחו הבשר רותח על הטעליר שהוא כלי שני עשוי מבושר שם משום דכל דבר שהוא גוש דכל זמן שהיה"ב
מוחל בחמימתו ומפליט ומבליע שפיר ואין דופן הכלי מתקררת , והעלה הע"ז לדינא הכי דבמקום שיש דוחקא דסכינא כגון סכין שחתך בה בשר רותח
אז דגים יש להחמיר אף בכלי שני כיון שיש תרתי לריעותא שהוא דבר גוש ואיכא דוחקא דסכינא אבל בזמן דוחקא דסכינא כגון כף לתוך מורג ודומה
שאף שהוא דבר גוש יש להקל כדעת רמ"א ע"כ וכן ראוי לנהוג בהיתר , אבל מה שהע"ז רוצה להביא ראייה דבדבר גוש אף בכלי שני יש לו דין כלי
ראשון מלשון הר"פ בעו"ר וז"ל נ"ל להוכיח מלשון הר"ף בעו"ר בדין זה שכתב יש רוצים להחמיר בשר רותח שחתכו בסכין חולבת ע"י קליפה כדאמריק
גבי בית השחיטה רותח כו' ואי מיירי בכ"ר מי הוא זה מבר רוצה להקל בכלי ראשון בכדי קליפה דאי בכ"ר כגי בקליפה היאך תמצא בעולם לאסור כולו
בזמן טעם אלא פסוק דבכ"

ס' וק"ל, (לג) ויש מחמירין עוד שלא לאוכלו אלא בתבלין וכ"כ נמי רמ"א בת"ח ז"ל מע"ג דאין המאכל נאסר מ"מ אין לאוכלו לא עם בשר ולא עם חלב דהואיל ויכול לאוכלו בלא זה הוי כלכתחלה ע"כ עוד להחמיר עם המאכל שלא לאוכלו לא עם בשר ולא עם חלב כל מאחר דהא הנ"ל כתב לא ידעתי למה לא יאכל המאכל כמין של הכלי ב"י דהא הכלי שאינו ב"י נ"ט ל"פ וא"כ אם הכף הוא של חלב אינו ב"י והקדרה של בשר ב"י מותר לאוכלה עם בשר וכן להיפך וכ"כ הא"ה כלל ל"ה ד"י ובבמה דוכתי' וכ"כ הרב גופיה בסימן ל"ה וכן אם היה הכלי שנתבשל בו או נלגה בו לגבים שלא היה ב"י מותרין בו היתר לכתחלה לאוכלה עם המין הב' עכ"ל ומכח זה מיהד להקל לכתחלה לאוכלה כמין של הכלי ב"י אבל מי יוכל לבא אחר הכרעת רמ"א והמחבר ובודאי מי שיוכל לאוכלו בלא זה אין לאוכלו אלא בתבלין אבל מי שדעתו יפה ולא יוכל לאוכלו בלא זה מותר לאוכלו כמין של הכלי ב"י ויש לסמוך אבעל ש"ך ובפרט שדבריו נראין והלא בה"י שרולה לתרץ דברי הש"ך ואין דברי מחמירין כלל ולא ראיתי להעלות על הספר מחמת שדברי דחוקים ולית בר דעת סובלתן ע"ש, (לד) ולאסור הכלי שאינו ב"י ואף לאותן פוסקים דאוסרים נ"ט בר נ"ט בבישול לכתחלה מ"מ בכלים שאינו ב"י דהוי דעבד ומה"ע פסקינן בסימן ל"ה בהחתם כלים זה אחר זה לו אם מ' מהן אינו ב"י דמותר לכתחלה ועוד דבכלים מיקרי ג' נ"ט בר נ"ט דהיתרא תירץ הש"ך ס"ק ע"ו דשאני הכא כיון שנתבשלו בקדרה שאינו ב"י אין שריון הקדרה שאינו ב"י ולאכול המאכל במינה בלי שריה מיכא לאיסה דלמא אתי למטעי ולומר לעולם כף של ב"י אינו אוסר במים וכה"ג אפי' הקדרה ב"י והא ודאי אסור לדעת הרב רמ"א והמחב' בסי' ל"ה מה שאינו מהגין להחמיר בהים מחמירין ולכן מהגין לאסור הכלי שאינו ב"י ולאכול המאכל בעין הכלי שאינו ב"י ובבי הדחת כלים במינן ל"ה כיון שלא אירע על ידי בישול מהגין להחמיר והכא כיון דאירע על ידי בישול נוהגין להחמיר טפי ומטעם זה נמי נוהגין לאסור הקדרה לעיל בבתי בפות אף דבכלי הוי כדעבד והוי ג' נ"ט בר נ"ט דהר טעם הוא לבתיהן, (לד) ולאסור הכלי שאינו ב"י אפילו לבבל בו שאר דברים כ"כ רמ"א בת"ה כלל פ"ה ד"ה, ולפ"ז ל"ל מאי דפסקינן לעיל סימן ל"ג דאתבשל בו בשר מותר דלשאר דברים מותר היינו לענין דינא דלפי מאי דנהגינן לאסור הכלי שאינו ב"י אפילו לשאר דברים אפילו בשתחב בו רק אף ב"י ח"כ כ"ש לעיל סי' ל"ג דאתבשל בו בשר ממש אלא ודאי לענין דינא פסקינן הכי אבל מלד חומרא נהגינן לאסור הכלי שאינו ב"י מלד המנהג אבל להשתמש בו פירות, ואבשל בו הוא דאסרינן הכלי שאינו ב"י מלד המנהג אבל להשתמש בו פירות או מזון או דבר שאינו לצורך כגון לחתם בו מים לחוף הראש מותר הא אפילו בכלי עשה חתיכה דאיסור' פסקינן דמותר להשתמש בו מזון או פירות כ"ש בשאר דאסרינן הכלי מלד חומרא בעלמא דמותר ודוקא בכלי מתכות הוא דמותרין להשתמש בו בלון או פירות וכ"ג כיון שיש כן תקנה ברגעלה מכחמת מגעיל אותו להשתמש בו כל צורכו ולזמן מועט שנשתמש קודם שיגעלנו לא חיישינן שמא יבא לתקלה להשתמש בו בחמין מה שהתבשיל יהא גאסר ואף אם משתמש בו זמן זמן מרובה בלא הגעלה כ"ד דלא פלוג רבנן וכיון דלא הוי מלאת הכיחה להשתמש

זמן מרובה בלא הגעלה לא גזרו בי' רבנן אבל בכלי חרס כיון שאין לו תקנה בהגעלה יש הנה בבית להשתמש בו בלון ואתי בה לידי תקלה להשתמש בו חמין ב מה שיהא נאסר התבשיל, ולכך אין לו תקנה אלא שברה ונ"כ נמי הסר"ח בסימן ל"ו ע"ש וע"ל סימן ל"ח שאבואר שם הכל בארוכה, וג"ל בנדון דהכא שמהגנין לאסור הכלי שאינו ב"י מלד חומרא ולא מדינא מותר להשתמש בו בלון אף בכלי חרס הכא ליכא למיחש בתקלה דבאיזה שיבא להשתמש בו בחמין מותר בדעבד, אבל לעיל בסי' ל"ג ובסי' זה בס"ד בתוחב כף שאינו ב"י לתבשיל דאם יבא להשתמש בו בחמין אמין אינו ב"י אסור אף דעבד כמ"ש לעיל סי' ל"ג ס"ק ד' ע"ש, (לה) כי מדינא הכל שרי אבל ודאי לאכולהמאכל כמין של הכלי אינו ב"י אסור מדינא דהרבה פוסקים ס"ל דנ"ט בר נ"ט אסור בבישול והבישול המחבר לקמן בסי' ל"ה דכן מהגין ע"ש וק"ל, (לו) כי מדינא הכל שרי, ול"ד לעיל סי' ל"ג דקדרה של בשר שאינו ב"י בבישל בה חלב דאסור לבשל בה אה"כ לא חלב ולא בשר דהתם נבלע בעין אבל הכא בקדרה לא דהיינא אין הכף הוי נ"ט בר נ"ט וברי אפי' לאתי דהנהגין לאסור לכתחלה נ"ט בר נ"ט בבישול כדכתב המחבר בסי' ל"ה מ"מ הכא הוי כדעבד ודמי לדתחת כלים כשאחד מהן אינו ב"י שתבאר בסי' ל"ה וק"ל,

צה (א) אלא נ"ט בר נ"ט כו' מותרין דטעם קלוב כזה אין בו איסור, ובאיסור אפילו כמה פעמים נ"ט בר נ"ט אסור הכל שנתבאר בסי' שלפנינו בס"ד ע"ש, (ב) מותרין ודוקא אם כבר נתבשלו בדעבד מותר לאוכלם בכותח לכתחלה אבל אינו מותר לבשלם בקדרה של בשר ע"ד לאוכלם בכותח וכ"כ ב"י בשם סמ"ק והג"ה מיימוני ור"י ע"ש, (ג) היא רהולה יפה כו' לאו לרימרא דכל שנתבשל בה בהתחת מחזקינן לה שהיה שם שומן דבוק וכמ"ש הרא"ש והטור בס"ב גבי הדחה דאפילו אינו ב"י מחזקינן בה שומן ובלא היה מקינה יפה דדוקא גבי הדחה אמרינן מסתמא שומן דבוק בהן דהא הדחת הוא דמדינן אבל בנתבשל בקדרה אמרינן מסתמא דלא היה שומן דבוק בהן וכדכתב בת"ח בכלל י"ז ד"ב וכדמוכח להדי' מהפוסקים מדוכתיה עובדא ומ"ש ורהולה יפה היינו לאפוקי כשידוע בבירור שלא היתה רהולה יפה ש"ך, (ד) בילה בנתבשלה בו' אפי' קלופה אם הקדרה רהולה יפה כמו בס"ח וק"ל, (ה) ודאי מנוקבת היא ולכך אוסרת וכ"כ הרשב"א בס' תקי"ו, ומה שיקשה לך ממה שפסק המחבר לעיל בסי' פ"ו דאם הבילה נקובה דינה כקלופה הא כל קליפה הבילה נקובה היא בשעת בישול כבר כתבתי שם בס"ק י"ח ישוב על זה מבעל המחבר מ"י ע"ש, (ו) ויש מחמירין לאסור בלייה ובישול דהוי כהו הו שוח של בשר בדגים ולא אותר ל"ש בר נ"ט אלא בעלו לאחר דהיינו דגים רותחין מיד לאחר שסילקן מן האש ומתן בקערה של בשר אונגת או מיפכא שהדגים יונגים והקערה רותחת דמותר לאוכלם בחלב ובשאינם חמין הדגים והקערה אסור לפי זה הוי כנתבשלו אז אלו נלגו, (ז) והמנהג לאסור לכתחלה לאוכלו בכותח ובדיעבד אם נתן בכותח מותר אבל לבשלם לכתחלה בקדרה של בשר כדי לאוכלם בכותח אפילו לדיעה ראשונה אסור וכמ"ש לעיל בס"ק ב',

בתב בספר מ"ק ח"ל פ"ב שאם עבר ובישל אז אלא ע"ד לאוכלם בכותח שאסור לאוכלם בכותח וכתב הסר"ח ולדידי מסתברא דכיון דלא הוי אלא הרחקה דרבנן בעלמא שלא לגרום לכתחלה נ"ט בר נ"ט אם כבר עבר ובישל לא חזינן דקפדוהו שלא לאוכלן בכותח ועוד דאמרינן בגמרא רתחת דגים שעלו ומשמע אפילו במזיד עכ"ל, ולא כתבתי אתה אלא מנוס הכ"מ לדידן לענין דעבד, (ח) ובדעבד מותר ומהרש"ל בתו"ם ובספרו כל"ה סי' ס"ב אסור אפילו בדיעבד בנלגו מדינא אבל אמו אין לו אלא פסק רמ"א והמחבר, (ט) אבל ליתנו בכלי שלהם כו' והיינו בלא שירוי אבל ע"י שירוי אסור דהא כתב המחבר בס"ג דאם עירה מכלי ראשון של בשר על כלי חלב או איפכא דינו בכלי ראשון ואוסר אם היה ב"י ומהרש"ל פ"כה פסק דאף בכלי חולבת ג"כ יש להחמיר וכתב הט"ז שהסומ' על רמ"א לקל בזה לא הפסיד, (י) רק עלו בכלי של בשר כו' פירש שאחד מהן הכלי או הדגים חמים דאיתא בתוספת הרא"ש והטו"ר ואתר פוסקים והכי מוכח בס"ם אבל אם שניהם הבית ב"י בשם מ"כ דהו"ל כנלגו וכ"כ בת"ח שם ד"ח בשם או"ה וכמ"ש לעיל בס"ק ו' ע"ש, (יא) רק עלו בכלי של בשר כו' אבל לכתחלה אסור להעלות בכלי של בשר כדי לאוכלם אח"כ בכותח וכ"פ הא"ה כלל ל"ו בשם חת"ב דאסור לגרום לגרום ל"ש בר נ"ש לכתחלה אפילו בהעלאה בלא בישול ובבישול אסור לכתחלה אפי' לעורות אח"כ לחלב, (יב) מותר לאוכלן עם חלב עלאה ונם חשש סכנה ליכא בעלו כדמוכח בס"ם פ"כה שעבו כן ואכלוהו אפילו בכותחת ואפילו בנתבשל בקדרה של בשר ג"כ ומותר אף לקי"ל לאסור לאוכלו בכותח מ"מ בפני עלמו שרי כי אין חשש סכנה בפלוטת כלים וכ"כ הא"ה כלל ל"ע דין כ"ו וכן כ"ל ללמוד קלת דבר זה מק"ח דהא ק"ל אם שאפו עם בשר בתנור דאסור לאוכלו בכותחת מבוס ריחה ומ"מ קי"ל דאם עלאו בשר עם דג מותר בדיעבד ולכה מבוס הכנה כמבואר בס"ע סי' ק"ו ולקמן בהמחבר ומ"ש דגים שעלו ואפילו שעלו אז נתבשלו בקדרה של בשר לרוב הפוסקים מותרים אפי' לכתחלה לאכול בכותחת ובדיעבד עכ"פ קי"ל להתיר אם כן פשיטא שאין בו חשש סכנה בדעבד וק"לונן כתב נמי המ"י ע"ש ולא כהנו"ל, (יג) אפילו אינו ב"ר דתבלין מטוי ליה כלו האיסור בעין ומטוי ליה ב"י כלקמן סי' ל"ו, ולקמן סימן קל"ב יתבאר דדוקא המאכל עלמו שהוא חריף תעבה לבבה אבל לא מטוי הקדרה לבבת ע"ש

המאכל במין הכלי שהוא בן יומו, (לג) ויש מחמירין עוד שלא לאוכלו אלא בתבלין (לד) ולאסור הכלי שאינו בן יומו ואינו אלא חומרא בעלמא (לה) כי מדינא הכל מותר דהא הוי טעם הבן יומו בשאינו בן יומו טעם בר טעם ואינו אוסרו,

צה דן דגים וביצה שנתבשלו בקערה של בשר אי מותר לאוכל עם גבינה או איפכא ובו ז' סעיפי',

א דגים בין שנצלו בין שנתבשלו בקדירה של בשר מותר לאוכלם בחלב לא מבעיא נתבשלו שהרי יש כאן ג' נ"ט להיתר הבשר בקדירה והקדירה במים והמים בדגים ועדיין היתר הוא אלא אפי' נצלו שאין בדגים (א) אלא נ"ט בר נ"ט הבשר בקדירה והקדירה בדגי' (ב) מיתרין בר"א שהקדירה היא (ג) רחוצה (ג) יפה שאין בה שום שמנונית בעין מן הבשר אבל אם אינה רחיצה יפה אם יש בשמנונית שעל דופני פני הקדירה יותר מאחד מששים בדגים אסור לאוכלם בכותח,

ב (ד) ביצה שנתב שלה במים בקדרה חולבת אפי' ב"י מיתר לתת איתה ביצה בתוך התרנגולת אפי' לכתחלה שאין בה אלא נ"ט בר נ"ט להיתר אבל אם נתבשלה ביצה עם בשר בקדרה ואפי' בקליפת' אסור לאוכלה בכותח שקליפת הביצה מנוקבת היא ככברה ודר' שם נכנס טעם בשר עצמו, ואם תרצה לידע שכן הוא תבשל אתו הביצה באיזה צבע שתרצ' ותמצא הביצה עצמה צבועה מאותו צבע שנתבשל בה ואם לא היתה מנוקבת מדיבן נכנסה שם הצבע ומה"ט נמי אסרו חכמים מה שנתבשל עם ביצת אפרוח בקדרה, והתירו מה שנתבשל עם ביצה אסורה בקדרה כמו שנתבאר לעיל סי' פ"ו מפני שזו פילטת דרך הנקבים ציר של אפרוח שהיא נבילה ממש וזו אינה פילטת אלא זיעה בעלמא ואם לא היתה מנוקב' גם בביצת אפרוח לא הוה להו לאסור דמהיכן יצא ציר נבלה לתוך המאכל אלא (ה) וראי מנוקבת היא ולכך אוסרת ודבר זה צריך בחינה בנסיון כי כן מצאתי בנליון ולאו מר טביומי חתים עלה (ו) ויש מחמירין לאסו' בצלי' ובישל אפי' נ"ט בר נ"ט (ז) והמנהג לאסור לכתחל' (ח) ובדעבד מותר בכל עניין ודוקא לאכול עם חלב והבשר עצמו (ט) אבל לתנו בכלי שלהם מיתר לכתחלה וכן אם לא נתבשלו או נצלו תחלה (י) (יא) רק עלו בכלי של בשר (יב) מותר לאוכלן עם חלב עצמה וכן להיפך וכן אם היה הכלי שנתבשלו או נצלו בו פגים שלא היה בן יומו נוהגין היתר לכתחלה לאוכלן עם המין השני וכל זה כשהמאכל אינו דבר חריף אבל אם היה דבר חריף כגון שבשלו דברים חריפים בכלי של בשר (יג) אפילו אינו

אינו בן יומו או שדבו תבלין במדוך, של בשר אם אכלו בחלב אוסר אפילו בדיעבד , (יד) עד דאיכא ס׳(טו) כנגד הבשר הבלוע בהם ומבל מקום לא מיקרי המאכל דבר חריף משום מעט תבלין שבו רק אם כולו הוא דבר חריף ורובו בכולו וע״ל סימן צ״ו ,

ג קערות של בשר שרחצו אותם ביורה חולבת או איפכא והמים שביורה הם חמין עד שהיר נבוית בהן בין שהוא על האש בין אינה על האש אם שניהם ב״י הכל אסור (טז) אם אין כאן ס״ אפילו הקערות יפות שאין שום ליכלוך בשר דבוק בהן ולא דמי לדגים דלעיל דהתם נקלש האיסור קודם שיבא לחלב אבל הכא מיד שיצא האיסור מן היורה במים קודם שנקלש (יז) פוגע בו מיד טעם היוצא מן הקערות ומתערבין זה בזה ונעשו המים חתיכה דאיסורא וחוזרים ואוסרים הקערות והיורה , (יח) ויש מתירין גם בזה מטעם נ״ט בר נ״ט ויש להחמיר ואם הקערות והיורה שניהם אינן ב״י או אפילו האחת בת יומא והשנייה אינה בת יומא שניהם מותרת שטעם האחת פגום (יט) ואינו אוכר את השני (כ) וטעם השני (כא) הוי נ״ט בר נ״ט ודמיא ממש לדגים דלעיל מן הבשר בקערה מן הקערה במים ומן המים בטעם הפגום הבלוע בכלי השני (כב) אבל המים נוהגין בהם איסור לכתחלה ולשופכן ורוקא ששניהם מקונחת יפה אבל , כג) אם האחת מלוכלכת בשיורי המאכל שנאכל בה הרי הוי טעם ראשון במים ונכנס בכלי האחר , (כד) ואוסר אותו אם אין כאן ששים כנגד הליבלוך , בד״א שהודחו הכלים ביחד כמו שאמרנו ובכלי ראשון , (כה) אבל אם הודחו זה אחר זה (כו) או בכלי שני אפילו ביחד הכל מותר ואם עירה מכלי ראשון של בשר על כלי חלב או איפכא(כז) דינו ככלי ראשון ואוסר אם היה בן יומו אבל אם עירה מים רותחים (כח) שאינו של בשר ולא של חלב על כלים של בשר ושל חלב יחד וא״ילו שומן דבוק בהם הכל מותר (כט) שאין עירוי בכלי ראשון ממש שיעשה שהכלים שמערה עליהם יבלעו זה מזה ואם נמצאת קערה חולבת בין כלי בשר או איפכא הרי ישנן כאן כמה ספיקות , (ל) אם הודחו עמהן או לאו ותולין לקולא ולא חיישינן שמא הודחו ביחד באופן שנאסרום דאוקמינן לכלים אהזקת כשרותן ,

ד אם נתנו אפר במים חמין שביורה קורם שהניחו בתיכה הקדירות אף על פי שהשומן דבוק בהם מותר (לא) שעל ידי האפר נותן טעם לפגם :

ה מותר להניח כלי שיש בו חלב אצל כלי שיש בו בשר בתוך תיבה אחת ולא חיישינן שמא יפול מזה לזה ולא ידע ויבא לאוכלם כך שמפני שהבשר והחלב הם ממש בעין והכל יודעים שאוסרין זה את זה מיזהר זהירי בה אנשי וכן מותר להניח כלי שיש בו חלב אצל כלי שיש בו רומץ מפני שאף אם יפול מן החלב מעט לתוך החומץ יתערב יפה ויתבטל קודם שיתן מן החומץ לתוך בשר (לב) ויש מחמירין לכתחלה (לג) וטוב ליזהר אבל אסור להניח כלי שיש בו חלב או כותח אצל כלי שיש בו מלח אם שני הכלים מגולים מפני שאין נזהרין בי מלפול מזה לזה כיון שאין אוסרים זה את זה ויש לחוש שמא יפול חתיכה כותח או חלב בעין תוך המלח ולאו אדעתיה ומתוך שהמלח עב לא יתערב ולא יתבטל יפה ואח״כ יבא וימלח בשר במלח זה אי יתנו לתוך תבשיל של בשר מיהו גם בזה (לד) אם עבר ונתן מותר ולא חיישינן שמא נפל מן הכותח אל המלח מלח: הנתון בקערה של בשר מותר ליתנו בחלב אי איפכא (לה) שאין טבע המלח להפליט הטעם מן הכלי לבולעו (לו) והמחמיר גם בזה תבא עליו ברכה ,

דין

וע״ל סי׳ ל״ו , (יד) עד דאיכא סי׳ כו׳ ולא אמרינן דתבלין כיון דלטעמא כבידה לא בטלו כיון דאין איסורין מחמת עצמו וכדלקמן סי׳ ל״ח , (טו) כנגד הבשר הבלוע בהם ואם אין ידוע הבלוע צריך ס׳ נגד כל התבלין , (טו) אם אין כאן כ׳ ואם יש ס׳ במים שביורה כנגד הקערות של בשר היורה מותר והקערות אסורות , (יז) פוגע בו מיד טעם היוצא מן הקערות בלא אמצעית המים ומתערבין זה בזה ולא הוי כה״ג כ״ע בר נ״ע אלא טעם ראשון של נתערב עם טעם ראשון של חלב , ומ״ה אם נתבטל מים או ירקות בקדרה חולבת ב״י ותחבו בו כף של בשר ב״י ואין מ׳ נגד הכף ב״י אוסרת זה את זה אפילו שניהם מקונחת יפה , אף שזה מתם דין קערות שהולהו ביורה שמכר בהמתבר מ״מ כתבתי זה שהוא אלי ביותר , (יח) ויש מתירין מטעם נ״ע בר נ״ע והיינו בדעבד אבל לכתחלה אין להדיחו אף לדעת המתירין דהמתירין הם הרא״ש והטור וב״י בש״ע בא״ח סי׳ תל״ב כתב דיש ליזהר מלהגעיל כלי בשר וכלי חלב ביחד אא״כ אחד מהם אינו ב״י וכ״כ הטור לקמן סי׳ קכ״א אם מגעיל כלי של בשר לאחרו בו חלב או איפכא צריך אלא יהא ב״י עכ״ל והיינו לכתחלה כמ״ש הב״ח והדריסה שם ע״ש ע״ל ס״ק ב׳ וס״ק ז׳ , (יט) ואינו אוסר את השני שהוא ב״י שהרי הכלי ב״י לא קיבל טעם אלא מכלי שאינו ב״י שהוא נעל״פ , (כ) וטעם השני הוי נ״ע בר נ״ע ואינו אוסר אותו כלי שאינו ב״י כיון דעדיין המים היתר הוא מאחר שאינו ב״י והוי נ״ע בר נ״ע , (כא) הוי נ״ע בר נ״ע ולפי מה שאינו מוהגין לאסור הכלי שאינו ב״י כת״ס המחבר בסי שלפניו בס״ע הכלי שאינו ב״י דהכא נמי הו״ל למיסר ולהזכיר מ הנ זה לאחור אבל כבר כתבתי שם ישוב נכון על זה בשם בעל הב״ך דהכא אין שייך מנהג זה וע״ש (כב) אבל המים נוהגין בהם איסור דהא בלעי עתה מפגם בשר בחלב אין שייך דעבד במים גרידא כמו בחבשיל וקדרה שהוא דבר חשוב והתורה חסה של הממון של ישראל או״ה כלל ל״ד , (כג) אם החחת מלוכלכת בשיורי המאכל אם אותו כלי שאינו ב״י מלוכלכת הכל אסור אבל אם אותו כלי שהוא ב״י מלוכלכת לא לאסר אלא הכלי שאינו ב״י , ורע דבזה אמילו בכתמא מחזקינן בהם שלא היה מקונחת יפה ואין להם היתר אלא שיהא ברור לו שהיו מקונחת יפה ועיין מ״ש לעיל בס״ק ג׳ , (כד) ואוסר אותו ושוב נאסר הכל וגם שעשה שני מיד ל״ע לתוך מתשות ולא הוי ל״ע שני איתר והיינו אם אותו כלי שאינו ב״י מלוכלכת אבל אם אותו כלי שהוא ב״י מלוכלכת לא נאסר אלא הכלי שאינו ב״י וכמ״ש בס״ק שלפני זה , (כה) אבל אם הודחו זה אחר זה אפילו בכלי ראשון דזה הוי נ״ע בר נ״ע כיון שלא נתערבו הטעמים (כו) או בכלי שני פירש אפילו אם הוא מלוכלכת כמ״ש אח״כ בעירוי וכ״ש הוא דהא עירוי חמיר מכלי שני לדידן , באו״ה כתב דאין חלוק בין הדיח דמה שחשמשו בכ״ש אינו אוסר עכ״ל וע״ל דדוקא מן המתח דחיישינן שאם נתחמם בכף או בטעלי״ר בכלי ראשון וכמו שחיישינן בבה״ג לעניין הגעלת כלים ורריכים כולם הגעלה אבל ברי לי שלא נתחמם בכף או בטעלי״ר רק כלי שני חוץ מע״ל ודאי אינו אוסר בדעבד עכ״ל ת״ח שם דין י״ג וכן הלכה , (כז) דינו ככלי ראשון וקשה הא הוי כ״ט ב״ר נ״ע וגרמא דכיון שאינו אוסרים לעיל כהים מהמירין שהבית המחבר לעיל והטעם דהוי כטעם בשר וחלב מעורבים יחד והיינו כיון שני הטעמים מתערבים בכלי אחד וה״ג דומה לזה שאינו חושבים קלות העירוי כאילו הוא בכלי שאערה ממנו וע״כ אוסר אח הכלי שהוא מערה עליו כיון שגם זה הוא ב״י אבל אם זה הכלי שמערה עליו אינו ב״י לא נאסר דלא גרע מההיא שכתב בסמוך דהכלים מותרים אם אחד אינו ב״י ע״ז (כח) שאינו של בשר ולא של חלב כגון בקדרה ישנה שאינה ב״י , (כט) שאין עירוי ככלי ראשון כי׳ואפילו בשניהם מלוכלים ואף דעירוי מבטל כדי קליפה מ״מ קודם שמתחה בליכלוך מן הקדרה ב״י הים אם מיקרי כלי שני ואינו מבליעו טוב כך מבואר באו״ה אבל הגר״ז ס״ק י״ג פסק להחמיר כדעת מהרש״ל ולאסור ע״י עירוי אם הכלים מלוכלכים ואם א׳ נקי אז הנקי אסור ושאינו נקי מותר , ובב״ך ס״ק י״ט פסק גם כן להחמיר בשניה׳ מלוכלים ואם א׳ אינו נקי מסתפק שם אי נימא דנאסר הנקי ונעשה נבילה וחוזרין ואוסרין אותו שאינו נקי אז נימא דעירוי אינו מפליט מכלי שיחזור ויבליעו דרלי , וכתב דיש להחמיר בשניהם היכא דליכא הפסד מרובה עכ״ל , אבל יש לסמוך על הברעת הגר״ז ולהקל בשם אינם מלוכלכים ולומר דאינו מפליט מכלי שיחזור ויבליעו בכלי ואם א׳ נקי אז הנקי אסור ושאינו נקי מותר , (ל) אם הודחו עתה אם לאו אח״ל הודחו שמא לא היתה בן יומו , (לא) שעל ידי האפר נותן טעם לפגם וכתב הגר״ז בס״ק ט״ו ולפי זה אין איסור אם נפל בורית שקורין זי״ף העשוי מחלב לתוך התבשיל שרי הבורית יש בו אפר ע״כ אך לבסוף הגיח דין זה בל״ע והיקשה שם ממלי דפסקינן לעיל סימן פ״ו בשיש דחפיפם הרא״ם ומתשובת מהרי״ל בחיבוק שאמר שנפל מחיכה בורית לקדרה ועיין בכה״כ שמדחיק לישב מתירתו ובתשובת לחם לדק סימן ל״א הארוך גם כן לישב הדין זה וכתב דאף דלכתחלה אסור לעשות כן דכל מילי שהוא פוגם אסור לכתחלה מ״מ בדעבד מותר וכן בבורית פשטא דמתן טעם לפגם דזה הוא דבר המותר לעין שהוא פוגם וממש נפסלה מלהכול כלב רק כשהכלב רעב מאד עושים ממנו קלת כדכתיב נפש רעבה כל מר מתוק ושומרת ועוברת אינם עושים ממנו כלום ואין לפקפק בזה ואין לזוז מפסק הב״י ונקטינן כיותייהו ע״כ דברי בקיצור והמחמת יעקב כתב וז״ל וגם הש״ד בסי׳ ל״ה ס״ק כ׳ הביג על דין זה וכו׳ ומ״מ אין כדאי במחיצות כאלו להביג על הב״י אבר באחורו נראה אור גם הרב רמ״א כתב כותיה בש״ע וגם בתשובת לחם לדק דהו אחרון שבאחרונים מסכים בזה למעשה כדאי המה למחוץ עליהם ומעשה זה נלע״ד דבנשפך מן הקדרה חולבת על הכירה וזב תחת הקדרה של בשר דמבאר הדין לעיל בכלל וסי׳ ל״ה ד״ז דברותחות אסור היינו דוקא שבאותו מקום הכירה היה נקי מאחר מצא״כ על אותו מקום היה אפר כירה א״כ נעשה הרעוב לפגם ושוב אינו אוסר לדעת הב״י ומ״מ ל״ע למעשה דאולי יש לחלק דבשעה קלה כזו אינה נעשה לפגם עכ״ל ועיין בפר״ח דשדא גם כן נרגא על קושיות הש״ך ע״ש , (לב) ויש מחמירין לכתחלה דוקא במגולים כמ״ש המחבר אחר זה והכי איתא בהגיה , (לג) וטוב ליזהר במקום שאינו צריך , (לד) אם עבר ונתן מותר ר״ל גם בזה אם מכר ונתנו ביחד מותר ולא חיישינן שמא נפל אל המלח , (לה) שאין טבע המלח להפליט כו׳ כדלקמן סימן ק״ה אבל אין להחיר המלח משום דהוי כ״ע בר נ״ע כמו שאנו מחירין בעלו הדגים לאוד דהא מלח דבר חריף הוא ומטוי ליה בעין כמו שכתב המחבר לעיל בס״ב , ולפ״ז אפילו בקערה של איסור מותר , (לו) והמחמיר גם בזה תבא עליו ברכה אבל הגר״ז כתב וז״ל דבזה המלח אין שום סברא להחמיר אפילו לכתחלה וכ״ל אלתי ח״ה למהרש״ל פכ״ה סימן ע״א דדין המלח אפילו לכתחלה מותר וגם הביא בת״ח מן מורחות חיים דכלים של עכו״ם נקיים חותא להנים שם תבנין ושאר דבריס חריפים שאין מוציא דבר קשה ביבש עכ״ל הבאתי בסימן ל״א סעיף ב׳ ע״כ ,

ודע שסיים רש״ל פכ״ה סימן פ״א ומ״ש מבשר אי מהגר אבכ״ז שיש להם כלים עשויים למלח אחד לבשר ואחד לחלב דלפעמים בתוך ההעולה שיהיו מלוכלכת מן הבשר ולוקח שם מלח ואחר כך יקח לחלב וכו׳ איפכא ע״ש ,

עז **אי** שלקומדגו סיגן וכן הגיה ב"י בטור ע"ם . (כ) כשיטור נטילה דדבר האיסור מהמת חריפות אינו אוסר יותר מכדי נטילה וקשה הא בסוף סי' ל"ד סעיף ז' בבשר רותח שחתכו בסכין חולבת די בקלים מטוס שומן שבל הסכין נשאינו ב"י ואמאי יהא אסור הכא בכדי נטילה בסכין אינו ב"י שאינו מקונח תירץ הש"ז דהתם גבי קליפה אינו הכרח כ"כ דהא יש ס' על כל פנים נגמו והוא רותח ומוליך הטעם בכולו משא"כ כאן דאין מתפשט כלל יותר מכדי נטילה ע"ם וע"ל סי' ל"ד ס"ו מ"ש עם ,

(ג) כשיטור נטילה אבל ע"י עשיטה אין מהגין להתיר בזמן הזה דאין אנו בקיאין והייט דוקא לכתחלה משא"כ בדעבד אם בשלה בחלב יש להתיר ולסמוך אטעימת שעמו כבר והא דמביאר לעיל סי' ל"ב ול"מן סי' ל"ח דאטעימת עכו"ם לא נהגינן לסמוך אפילו דעבד דוקא אטעי ז עכו"ם לא סמכינן אפילו דעבד משא"כ אטעימת ישראל כן משמע מלבון הרב רמ"א בהגהות וכן משמע בש"ע בסי' זה ע"ש בש"ך וכ"פ הל"חת פ"כה סימן קס"ח , והמחבר הסתיע לגמרי הא דטעיתה מהני משמע דס"ל אפילו דעבד לא סמכינן אטעימת ישראל וזה ליתא אלא במ"ם. (ד) ואף ע"ג דק"ל ע"ב בר ל"ע מותר ר"ל אף על גב דקי"ל ע"ב בר נ"ע שאינו לא בביטול ובלעיה אלא כמו עלו לחוד מותר וא"כ אמאי יהא אסור הכא בכדי נטילה אם הסכין ב"י ומקונח יפה דזה לא הוי נ"ע בר ל"ע וק"ל ,

(ה) ואגב דוחקא דסכינתא פליג בו' וכתב הט"ז מזה נ"ל בתוכא בקורין בל"א קרי"ן שנמלול תוך קערה חולבת נקייה שמותר לאכול אותו הקרי"ן עם בשר כי אין כאן דוחקא דסכינא ולא שמנאים עכ"ל וכן מבואר בת"ח בלל וסי' י"ז וכלל ל"ח דאף דבר חריף אינו נאסר בטון אלא דוקא גבי דוחקא דסכינא וכן מוחק הדיסה משא"כ בהגאה בעלמא תוך הכלי ע"ם וכן מבואר לעיל סוף סי' נ"ה גבי אלא ע"ם (ו) ויש אוסרין אותו כולו היינו בסכין ב"י ומקונח אבל בסכין שאינו ב"י ואינו מקונח מותר בכדי קליפה דאם מתפשט בכולו לא גרע מהתיה דסי' ל"ד ס"ו בבשר רותח שחתך בסכין חולבת דדי בקליפה משום שומן שבל הסכין וע"ל מ"ם בס"ק ב' וכ"ל דזה אינו אלא בדאיכא ס' בטון נגד הסכין אבל בדאיכא ס' בטון נגד הסכין מותר ע"י נטילה אפילו בסכין ב"י ממ"ג דאי אפשי חריפתו נכנס טעמא בכולו היה בטל בס' ואי לא נכנס טעמא בכולו יש להתיר על ידי נטילה כדין התירו וק"ל , (ו) ויש אוסרין אותו כולו כו' וכן מהגין דוקא לכתחלה דהיינו אם הטון נתתך בסכין של בשר דאסור לאוכלו לכתחלה בחלב כיון שאפשר לאוכלו עם בשר אבל בדעבד שנתבשלה אין צריך לבער רק כדי נטילה בשאין הסכין לפיכו שנוכל לבער בו , וכן אם עובד עכו"ם מוכר נטיעת תותכת ומטי לקנות נטעת שאינו תתיכות אסור לקנות לכתחלה התיכות בסכיניהם אבל אם חתך בדעבד טון של ישראל בסכין של איסור לו אם אינו מטי לקנות מעכו"ם רק התיכים בסכיניהם דמיקרי דעבד לא אסרינן כל הטון והגי בנטילה כל זה מבואר בת"ח כלל וסי' ס"ח וכן בס"ע בהגהותיו וכן בתשובת מהר"ם מלובלין סי' נ"ג ע"ם ועיין במ"י , (ח) ויש אומרים עוד שאין חלוק בין ב"י לשאינו ב"י וכן דעת כל האחרונים וכן מהגין ומשמע דאין חלוק בין ב"י לשאינו ב"י ומהגין להתיר בכל מילי כיון ב"י ולא בשאר דברים שאינם חריפים דין סכין כשאר כלים שאם אינו ב"י והוא מקונח מותר כדמשמע מכל הפוסקים דאסורים ואחרונים ע"ש , (ט) וכן דגים מלוחים ובת"ח שם ד"ם מביא בשם מו"ה דאם תתך דגים מלוחים בסכין של איסור צריך גרירה ואם תתכה קודם שנמלחו שגי בהתחה עכ"ל ול"ל דמיירי הכא בשהם מלוחים ביותר דאז אגב חריפה דמלח בלעי טיבא אבל משום טעם מלח לא אמרינן דיש כדלעיל סי' ל"ה ס"ך ומ"י ע"ש, (י) כדי כל הטון ר"ל דעיקר הנטילה מה שנאסר קודם הביטול נישה נלה והבטא בביטול אם אין בחטון עצמה ס' נגד הנטילה הוי אותה הנטילה איסור דבוק , (יא) דהיינו כדי מקום הסכין שחתך בו ואם יש ס' נגד הסכין שחתך בו כבר כתבתי לעיל בסי' ל"ד בשם רש"ל דצריך ס' נגד כל הלהב דסכין חוץ מהקצתא דכל מילתא דלא רמיא עליה דאינים לא אדעתיה ואינו יודע בבירור באיזה מקום נגע וכ"כ נמי הט"ז בסי' זה ובסי' ל"ד ע"ש , (יב) כדי מקום הסכין שחתך בו ואם יש ס' נגד הסכין אין צריך להסיר הכלים דמהילא כשהכלים בתוך הקדרה נעשו היתר כשאר מילי שהם בקדרה ול"ד למ"ש בסי' ק"ו דחתיכה שנאסרה אחת בלעת איסור נשארה אסורה לעולם דשאני התם דכיון שנאסרה א"א לה לחזור להיתרא כ"ש ב"י בשם לא נבלע רק היתר כמו כאן שפיר אחרינו דכל מה שנתבטל הוי הוא כלא הוי והרי אפילו היה כולו בשר נתבטל ע"כ הותרו הכלים בסכין של איסור נעשה נבילה ואף אם יש ס"ריך להסיר הכלים והוי כמו חלב שנתבטל בסי' ל"ח דצריך שיתן שם יום לעוגים ה"נ כן הוא בהגך בלים שנעשו נבילה וצריך להפרישם בכל מתי דלפשר כך נתב וכבר כתבתי לעיל בסי' ל"ד כזה בשם תשובת מהר"ם מלובלין ע"ש , (יג) כנגד כל הטון דכל התתיכות דקות שנתתכו מעשו נבילה הוי הביטול , (יד) אפילו לא תתכו דק וכוונת המחבר כמ"ש מהר"ם מלובלין בתשובותיו סי' ל"ג דלעו"ב דבתחילה לא נ"ל רק הנטילה מ"מ מיד בשעתו נתבטל נעשה כל הטון נבילה הוי אותו הנטילה איסור דבוק אם אין בטון עצמו ס' נגד הנטילה עכ"ל אבל הט"ז והש"ך הסיגו עליו דכיון דאין הנטילה אסור מלד עצמו וגם איסור אינה ניכר ומובדל וגם אינו נאסר רק כדי נטילה לא שייך בזה לאיסור דבוק ובדאי דל"ד לכל איסור דבוק בבסי' ע"ב וכ"ב ומה דוכתיה וכן יש פוסקים דלא אמרינן תנ"ל רק בהתיכה עומדת בפני עצמה אבל לא בחתי התתיכה וכ"ב ואף להפוסקים דלא ס"ל הכי מ"מ מודים דלא תשוב בכה"ג איסור דבוק וכ"פ הב"ח בסי' כ"ב ס"ו דאם נלה הטוף עם ורינן לריך נטילה ואם נתבטל אח"כ צריך ס' בתבטל נגד הנטילה ולא מלריך בטוף גופיה ס' נגד הנטילה עכ"ל ע"ש וכן המבינו עתה אחרונים שבאחרונים וכן הלכה , (טו) אפילו שם אם כלים מיוחדים לכך משמ' דאי ידעינן בודאי שנתתך בסכין ס"ג אפילו אינו ב"י אסור ,

דע שנתבאר שם בת"ח להלכה בדבר חריפות היכא דאיכא דוחקא דסכינא אין חלוק בין דבר יבש לדבר המלוחלח קלת , וכאן שנתבאר מיד אחר זה תבלין שנידוכו בתוכה של בשר דאסור לאוכלם בחלב ואף דסתם תבלין הנלכין במחוך יבשים הם ותשמעית הפוסקים שתדוך וסכין אין מ' לאם הרי דאין לחלק בין יבש ללח וק"ל , (עז) תבלין שנידוכו כו' וה"ם מלח שנדוך וכל שאר דברים החריפים ודוקא נידוכו אבל לא בשהיו נתוגים בתבוכה של בשר כדלעיל ס"ם ס"ה וק"ה ובמ"ח סי' תמ"ז ע"ש ובמ"ש לעיל בס"ק ד' , (יז) ב"י נ"ל להגיה בדברי רמ"הבר אפי' אינו ב"י דאם נתב לעיל בסוף סעיף א' ולכך אסרינן ליה ג"כ בשחותכה בסכין של עכו"ם אע"ג וכן מוכח מתה שנתב אחר זה שיהו תבלין כו' שנידו אותם תוך מאכל אבל ונתנו את המאכל בתבשיל בבשר שאינו ב"י אי אפשר דבר מועט הוא כו' תשמע דאין לחם ריחר אלא משום דדבר מועט הוא ואין בכח חריפתו כו' אף המבתשת אינו ב"י ע"ש וכן כתב רמ"א בהגה אפילו אינו ב"י ע"ש וק"ל , (יח) דבר מועט כו' ר"ל דבר מועט הוא שהבלין מה שם בתאכל ואין בו כח חריפתו כ"כ להחזיר לבשר לעשות התבשיל כמו שנתבאר לעיל סי' ל"ה ס"ה ב' ע"ש , (יט) מהגין בו אינו ב"י ונתבאר בדברי רמ"א דבמקום שאין נמצא לקנות דק החתוכים בסכין מהגין לקנות ולהתיר ע"י נטילה אקום דזה הוי כדבעד וכמ"ש לעיל בס"ק ו' , וכתב בל"ח עכ"ה דף רל"ג סי' קס"ש דאמאי נטעמא אין לקנות נמי מעכו"ם דגים מלוחים שקורין הערינ"ג שהתכה בסכיניהם דהא לפשר לקנות ג"כ מהם הרבה שאינם תתיכה עכ"ל וכתב הא"י וכ"ם אם יכולין לקנות ג"כ מישראל התתיכים בסכין כשר דאין לקנות מהם התתיכים ,(כ) במדלא ואמינא כתב בת"ח שם בשמו"ה בכל התתיכים שהן תתיכים לגד זנגוותיהם עד הכי הכנו הלינו בארא ולעיל אבל למעלה מזה לא (כא) כיון שהוא ספיקא ותבבת לחומרא גדולה דאף אם נתתכו בסכין מ"מ סתם כלים ב"ג אינו ב"י ויש פוסקים שאסורין באינו ב"י בכל דבר חריפות אין מקורנו לל חלתיה ל"ל (כב) שאין הירק חריף כ"ב וכתב בת"ח שם בשם מו"ה הנגבוה"ה של שומים ובגלים נמי לא חריפים כ"ב ולא בנעי

צו דין מאכל חריף שנתתך בסכין של בשר וכו' הי' סעיפים ,

א צנון (א) או שלקות חריפים שחתכם בסכין של בשר ב"י **או** שאינו ב"י ואינו מקונח אסור לאכלם בחלב עד שיקלוף מהם במקום החתך , (ב) (ג) כשיעור נטילה שהוא כעובי אצבע כמבואר בסי' (ד) יאע"ג דקי"ל ב"ט בר ג"ט מותר שאני סכין דפעמי' שהשמנוני קרוש עליו ואינו ניכר וכשחתתך הצנון הוי נ"ט הבא מן הממש ויעור דשאני צנון ושלקות דחריפין הם ובלעו טפי מדגים (ה) ואגב דוחקא דסכינא פליט סכינא גיף הטעם שבו וגבלע בצנון , (ו) (ז) ויש אוסרין אותו כולו מטעם זה שמפני חריפתו נכנס טעמא בכולו ולא סגי בנטילת מקומו , (ח) ויש אומרים עוד שאין חלוק בין ב"י לשאינו ב"י שאפילו חתך בסכין שאינו ב"י ואינו מקונח אסור דאגב הורפיה דצנון מחליא לי' ומשוי ליה לשבח ולכך אסרינן ליה גם כן בשחתכו בסכין של עכו"ם אע"ג דסתם כלי אינו בן יומא ,

ב וכן הדין בכל דבר שהוא חריף כגון שומין ובצילים וכרישין ותמכא שקורין קרי"ן , (ט) וכן דגים מליחים דינן שוה לצנון ובכל אלו אם חתכן בסכין של בשר ועבר ובשלן בחלב צריך ס' לבטל ומיהו אין צריך ס' , (י) כדי כל הצנון דלא אמרינן בהיתר החתיכה נעשית נבילה ואין צריך אלא ס' כדי הבליע בו , (יא) דהיינו , (יב) כדי מקום הסכין שחתך בו נ"ל אפילו אם חתכן דק סגי בששי' בנגד כל מקום הסכין שחתך בו דהא הם לא נעשו נבילה ואין צריך ביטול אלא כנגד הטעם שיצא מן הסכין ולא יותר נ"ל אבל אם חתכן בסכין של עכו"ם החתיכה נעשית נבילה וצריך ששים י (יג) כנגד כל הצנון , (יד) אפילו לא חתכו דק דק ומ"מ מותר לאכול המרקחת שעושין העכו"ם אע"פ שהם דברי' חריפים , (טו) מפני שיש להם כלים מיוחדים לכך ,

ג (טז) תבלין שנדיכו במדוכ' של בשר (יז) ב"י אסור לאוכלם בחלב שגם הם חריפין כמו צנון מיהו תבלין או פלפלין ששמו אות' תוך מאכל של חלב וכתשו את המאכל במכתש של בשר שאינו בן יומו או איפכא (יח) דבר מועט הוא ואין בכח חריפתו כ"כ חריפת להחזיר לשבח פליטת המכתשת , צנון או תמכא שקורין בל"א קרי"ן שנחתך ראשו בסכין של גוים (יט) נוהגין בו איסור אמנם אם לפעמי' ניכר בו שנעקר כך מן הארץ (כ) במרא וחצינ' אע"פ שהוא ספק דשמא בסכין של גוים נחתך נוהגין להקל ולתלות במרא וחצינא (כא) כיון שהוא ספיק' דחששת חומרא גדולה , וכל זה דוקא שחתך הצנון או התמכא עצמו אבל אם חתך הירק שעליהם אין לחוש (כב) שאין הירק חריף כ"ב , פירות

ד פירות חמוצים (כג) כגון תפוחים וכ"ב וכיוצא בהן הוו דברים חריפי' כמו שומים ובצלים הילכך לימני' של גוים מן הדין הוה לאוסר' שחתכן איתן בסכין שלהם ואגב חורפייהו בלעי אלא מפני שחותכין רבים בסכין אחד וממלאים מהם חביות י"ל (כב) שבטל טעם הסכין בהם ובוראי ראשון ושני היה ראוי לאוסרם אלא מפני שאין ניכרים הם בטלים ברוב הלכך שרו וה"ה לחביות של דגים מלוחים של גוים שרוב החתיכות מבטלות טעם הסכין ומותרין ומטעם זה נוהגין גם כן בקצת מקומות לאכול הכרוב שקורין קומפ"וסט של גוים (כה) אף על פי שחתכוהו בסכיניהם מפני שכבר נתבטל טעם הסכין (כו) ויש מקומות שמחמירין בו ואין לשנות המנהג ,

ה וקישואין ואבטיחים אינם חריפים הילכך אם חתכן בסכין של בשר מותר לאוכלן בחלב בלא קליפה אבל מכל מקום צריך שיגרדר מקום החתך והגרירה היא פח תה מן הקליפה שהקליפה צריכה שתה' גסה קצת כדי שתיכל להנטל כולה כאחר מה שאין צריך כן בגרירה אבל לא סגי להו בהדחה שמתוך ליחותם אי אפשר להריח אותם כי אדרבה ע"י הרחה היה נסרך יותר אבל (כז) לפת מתוק הוא ואין טעם שומן ניכר בו הלכך אם חתך בו לפת אפי' גרירה אין צריך אלא בהדחה בעלמא פגי ולא עוד אלא אפילו (כח) צנון שחתך בו אחר הלפת שרי בהדחה כמו הלפת לפי שטעם הלפת משונה ומבטל טעם הבשר הנפלט מהסכין ודוקא לפת אבל אם חתך בו לחם או ירק או פירי אחר אסור לחתוך בו אחרי כן צנון או פרי או ירק חריף שרוצה לאכול עם חלב ואפי' בלפת י"א שאין להתיר לחתוך בו צנון אח"כ אלא פעם אחת אבל לא הרבה פעמים מפני שהטעם שבסכין חוזר וניער מחמת חריפות הצנון ומחליא ליה אם לא שיחתוך בו לפת בין כל חתיכות צנון לצנון ,

צן שלא ללוש עיסה בחלב ובו ג' סעיפים ,

א חז"ל אסרו ללוש העיסה עם חלב (א) שמא יבאו לאוכלה עם בשר ולאו אדעתיה וכן איפכא ואם לש כל העיסה אסורה אפי' לאוכלה לבדה ואם עשה בו סי' כגון שלא היה אלא דבר מועט עוגה קטנה שאוכלים אותה מהר ולא ישכחו שגילוש בחלב או בשומנה (ב) או ששינה צורת הפת או סימן אחר שיהא ניכר שהוא משונה משאר הפת מותר שמתוך כך ישאל מאיזה מין הוא כדי שלא יבאו לאוכלה עם מין האסור לו ,

ב וכיוצא בו אין אופין פת בתנור שטחוהו כאליה או בחמאה ואם אפאו בו דינה בעיסה שגילוש' באחר מהם והתנור שטחוהו באליה או בחמאה אסור לאפות בו פת עד שיסיקנו מבפנים היטב עד שיתלבן (ג) ואפילו אם הוא בוכיא שהסיקו מבחוץ אין לו היתר על ידי הסקתו מבחוץ אלא צריך שיסיקנו מבפנים עד שיתלבן ואפי' הוא של חרס דיו בהסק' (ד) שאין חסין עליו כמו בקדרה ,

ג טוב לזהר שלא לאפות פת או שלא לצלות דגים בתנור אחד עם בשר או עם פשט"ד ואם אפה או צלו (ה) אסור לאוכלן עם חלב מפני שריח הבשר נכנס בתוכו וק"יל בזה ריחא מלתא היא וה"מ בתנור קטן אבל בתנור גדול (ו) המחזיק י"ב עשרונים ופיו פתוח הריח מתפשט בו ויוצא לחוץ ואינו נכנס כל כך בפת או ברגי' ומותר ואין חלוק בין תנורים שלהם שפיהם למעלה ובין תנורים שלנו שפיהם מן הצד שאפילו בתנורים שלנו ההבל מתפשט ויוצא לחוץ ומותר אם הוא גדול שמחזיק י"ב עשרונים של מצות ופיו פתוח ואם הצלי מכוסה וכן הפשטי"ד מותר אפילו בתנור צר (ז) ועיין לקמן סימן ק"ח (ח) מ"מ יזהר יפה שלא יזוב השומן חוץ לפשטי"ד ויבלע בתנור ואפילו אם הפשטי"ד היא במחבת יש לחוש לזה יש מקילים ומשימין הפשטי"ד בפי התנור כי משם (ט) אין הריח נכנס כל כך לפנים אותן לחמי' שאנו עושין לכבוד שבת ללחם משנה מות' לאפות אותם עם פשטי"ד או צלי בתנור אחד משום דדבר מועט הוא ונאכל מהר (י) ואין משהין אותה עד שישכחו ויבא לאוכלן עם חלב וגם כ"ע זהירים בהן שלא לאוכלן עם גבינה משום שיודעים שדרך לאפות אותה עם צלי ועם פשטי"דא :

הלכות תערובת

צח דין אסור שנתערב בהיתר ואופן בטילו ובו ט' סעיפים

א כל דבר אסור שנתערב בהיתר ונותן בו טעם הרי אוסר גם את ההתיר עד שיתבטל טעמו בתוכו וכיצד הוא הבטול נתנו בו חז"ל ג' חלוקים (א) האחד בטעמא כלומר אם נתערב היתר בהיתר כגון תרומה בחולין שהיא אסורה לישראל והוא מן בשאינו מינו שוכל לעמוד על טעמו יטעמנו כהן אם אין בו טעם תרומה מותר כיון שנתבטל טעם תרומה שבו . הב' אם העירוב הוא דבר אסור כגון

בלעי מלא כדי קליפה , (כג) כגון תפוחים בח"ח כלל מ"ח כתב בעה מו"ר דתפוחים חמוצים לא מיקרי דבר חריף וכתב הע"ז דמיקום הפסד יש לסמוך עליו , וכתב עוד הע"ז ואותו מקום שעושין באדמות רוסי"ת מכובין עם מים שקורין מוחו בארם"עם ראה פסוק למיקרי דבר חריף אפילו מינו מחומץ הרבה עדיין מילי דהוי מחומץ שאינו חזק בפכ"ה לעניין חליצה דאיתא לקמיה דפירא בעינא ע"כ ע"ש , (כד) שבטל טעם הסכין בהם רלה לומר שבודאי בעל טעם הסכין בראשון ומי ואין עוד שם טעם ופליטות של איסור בתוך הסכין שכבר נתקנה והוציא הטעם הסכין בראשון ומכי , ואף לכתחלה לעולם בס"ב דבבלים ומן שחתכם דק דק כריך ס' לבטלו ולא חיישין דנתבטל בהם הטעם הסכין בראשון ומכי תיכף המ"ל דמאי הכא שחותכין ומלאים מהם חביות גדולות מאוד ע"כ בודאי נתבטל מעמ"כ לעיל ע"ש ועיין בש"ך ס"ק ב' מה שחתרן בזה , (כה) אף על פי שחתכוהו בסכיניהם פירש שחותכין העכו"ם לאחר שנחתכן בו קודם חתולו אין בו חשש כלל וכ"כ הב"ח , והמגחת יעקב כתב בתשובות מהרי"ו מלמו בסימן מ"ע משמע דאף קודם שנחתכו ים לחוש לטעם השמנונית הלבוק וכריך לגרור לכי פסקן ע"ש ובאמור חלף שך"ב עכ"ל , (כו) ויש מקומות שחתרין בו ואין לשנות המנהג וכתב הע"ז דמחתרין בכרוב פרוס אחר חיתלו יחמירו גם כן במרקחות ובלימונים לח"כ הוו תרי מילי דסתרי אהדדי עכ"ל , (כז) לפת הוא שקורין בל"ת ריבי"ן וכן הוא במהרי"ל ריש דיני חו"ה , (כח) לאן שחתך בו אחר הלפת שרי , כתב הש"ך וז"ל לכאורה משמע תלמוד זה דלכתחלה אסור לחתוך בו צנון לאוכלו עם בשר אף על פי שכבר חתך בו לפת וכדכתב בת"ת שם בשם מו"ה אבל מהרש"ל בחו"ם ובספרו שם חולק על הא"ה ומחזיר אפילו לכתחלה והכי משמע תלמוד הב"י שכתב על הרשב"א דלא מהיר כשחתך לפת תלת סילקא ז"ל אבל ש"ל וסה"ת ורבינו מחירין בהדיח לחתוך אפילו לצנון עכ"ל ובלחמת מבשמע בלשון סה"ת וש"ל וטו"ר ע"ש ודוק וכ"כ התנודה פכ"ה מיתן קכ"ו ואין להקשות כיון דהצנון עכ"פ בעי הדחה ניחוש לכתחלה דילמא משתלי ואכיל עם בשר בלא הדחה כדאמרינן בחי' מ"ח להיתר בשר בקערה של איסור טון מהאי טעמא דשאני התם דמיד כשאיתו בקערה צריך הדחה משא"כ כאן דאם דולה לאוכלו כך שרי הילכך לא חיישינן דילמא משתלי ואכיל עם בשר אי נמי שאני הכא דהדחה נמי חומרא בעלמא דהא כבר נתבטל הטעם בלפת גם בש"ד וסה"ת ומ"ג לא הוזכרה הדחה זו מיהו ודאי לכתחלה לפת כדי לחתוך בו אחר כך צנון משמע בש"ס ופוסקים דאסור עכ"ל ע"ש ,

צו (א) שמא יבאו לאוכלה עם בשר ואין להקשות מ"כ בצנון שיחתכו בסכין של בשר וכן בתבלין שמיזכו במלוכה של בשר דנתבאר בסימן שלפנינו דאסור לאכול עם חלב משמע דבבשר מותר ולא גזרינן שמא יבאו לאוכלה עם חלב דיש לומר דדוקא בפת ועיסה מלינו חומרא זו בש"ס דבבדינן הרחקה עפי משום דעל הלחם יהיה האדם כמ"ש הרא"ש פרק אין מעמידין הובא בעו"ר יורה דעה סי' קי"ד ובש"ך סי' פ"ח וכיון דלכל דבר מאכל אוכלין פת גזרינן דילמא אתי למעבי לאוכלו שלא במינו משא"כ בשאר דבריס כגון טון ותבלין וכיוצא לא חיישינן כולו האי ועי"ל דדוקא הכא גבי פת דידעינן בודאי שיש בו שמנונית אז חלב בעין בתוכו משא"כ גבי צנון ומוכה שאין כאן ודאי שיש שומן בעין בתוכו לא גזרינן כולו האי מ"י ע"ש (ב) אז עשיה צורת הפת אז סימן אחר וכתב בתשובת מהר"י מעדאני שם וצריך לעשות בהן היכר בעינן מיהא היכר אף לאחר בני אדם הבאים אחרון לעיר ולא מהני היכר שעושה לבני ביתו אז לבני עירו לבדו , (ג) ואפילו אם הוא בוכיא פירש הוא חלב כמין שפיתת קדירה ואופין בו בפנים (ד) שאין חסין עליו כמו קדירה ר"ל שאין חסין עליו כמו קדרה דגימא שמא לא יסיק יפה מבפנים וחיים שמא יבקע , (ה) אסור לאוכלם עם חלב אבל לאוכלם בפני עצמו אז עם בשר ולא חיישינן שמא יבא לאוכלו עם חלב דאף אם אוכלו עם חלב ליכא איסורא כולי האי דריחא מילתא מומרא בעלמא הוא דמחמרינן לכתחלה , (ו) המחזיק י"ב עשרונים וכל עשרון הוא שיעור מ"ג ביצים וחומש ביצה , (ז) ועיין לקמן סי' ק"ח שם יתבארו על נכון דינא ריחא מילתא כי שם מקומו , (ח) ומ"מ יזהר יפה שלא יזב כו' רלה לומר ומ"מ יזהר שלא לאפות לכתחלה שום פת עם פלאד"ין אז פסטי"דא בתנור אפילו רחב ואינו משופע שלא יזוב ממנו אל הפת אבל בדיעבד אם אין התנור משופע אז שכחת למעלה מן הפסטי"דא לא מחזקינן איסורא דבמא זב כיון דאפילו זב לא זב תחת הפת עלמו אבל אי חזינן דזב מן הפסטי"דא הפת אסור אף דיעבד וכדאיתא בהג"א והגא"ה ש"ד והגא"ה אז"ה כלל ל"ע בשם מ"ז ובת"ח כלל ל"ו דין ס' ע"ש ובסימני מ"ח ודוק וכתב הש"ך ועיש לדבר נראה לי משום דמספקא לן מ' בישול מפעמא בכל הכלי אז לא לא וכמ"ש בסימן ל"ב והילכך היכא דלא חזינן דזב איכא ספק ספיקא ספ' אז לא לא זב ואח"ל זב שמא לא מפעמא בכולו אלא בשהתנור משופע מסתמא זב תחת הפת וכן כשחזינן דזב ליכא אלא הד ספק ואע"ג דבהג"א אז"ה שם כתב בשם מ"ז דבלא ראה דזב"ליכא בלאו הכי הכא ספיקא ספק אז לא לא ואח"ל זב שמא לא יאכלו עם חלב עכ"ל שמא לא חביב הכי דשמא לא יאכלו עם חלב לחרב ספק כלל כיון דהרגילות הוא לאכול פת עם כל מיני הוכלים הרבה קרוב הדבר לאכול גם כן עם חלב עכ"ל ע"ש (ע) אין הריח מהפסטי ונכנס כו' וגם לא חיישינן בזה שיזוב שומן חוץ לפסטי"דא ויבלע בתנור והגיע אל הפת וק"ל , (י) ואין משהין אותה כל שישכחו כו' גם כי עורתן מסוכה מעאר עה ,

צח (א) האחד בטעמא ר"ל ע"י טעימות ישראל כדמסיק והחלוק הב' נמי בטעמא רק ע"י טעימות עכו"ם וזה מחלק שמחבר בג' חלוקים כגון

(ב) כגון חלב שנתערבה בבשר משמע חלב בלירי דהיינו תרבא מדקאמר אם הלירוב הוא דבר איסור וכן משמע נמי בעור דעשה חלב ובשר אינו שוה וכן משמע מבאר דברי פוסקים אבל הרא"ן כתב בתשובה בסי' ד' ובסוף עכו"ם לחלב ובשר טעמה שוה וא"ל דמיירי בבשר שומן וכתב בכתב הש"ך ע"ם, (ג) יטעמנו עכו"ם גרסינן דקפילא פירש נתחוב והיינו לומן והמחבר מיירי הכא אפילו בכתם עכו"ם כדמסיק בד"ח בכתם עכו"ם כו', (ד) יטעמנו עכו"ם כתב בדרישה מדאסר ביראל למעשה בו יש ללמוד שפעמים שקונין בשר מן הקלב ואין ידוע אם מלוח הוא אם לא אסור לעשות בלשונו ע"ב והוא תמוה מאוד דהא סימן מ"ב גבי מרה כתב בהדיא דטועמו בלשונו אבל האמת עם הט"ז מה שתירץ דטעימה בלשון אין בו חשש איסור במקום ספק ומשום הכי הזכיר בפירוש גבי מרה שטעמו בלשון כמ"ש ב"י בשם מרדכי וא"ל מותר אם נקי שם מדם והכא שאני דהיה ליה לטעו' ע"י לכילה ממש כדי להרגיש אם יש שם טעם וע"ב צריך שיטעימנו עכו"ם ע"ב והוא נכון, (ה) מותר ואין להקשות דילמא כתם עכו"ם לא ידע להבחין בטעם ולא הוא לומן הוא אם לא אסור לעשות בלשונו ע"ב והוא תמוה מאוד דהא סימן מ"ב גבי מרה כתב בהדיא דטועמו בלשונו אבל האמת עם הט"ז מה שתירץ דטעימה בלשון אין בו חשש איסור במקום ספק ומשום הכי הזכיר בפירוש גבי מרה שטעמו בלשון כמ"ש ב"י בשם מרדכי וא"ל מותר אם נקי שם מדם והכא שאני דהיה ליה לטעו' ע"י לכילה ממש כדי להרגיש אם יש שם טעם וע"ב צריך שיטעימנו עכו"ם ע"ב והוא נכון, (ה) מותר ואין להקשות דילמא כתם עכו"ם לא ידע להבחין בטעם ולא הוא לומן הוא מרגיש בטעמא ומאי מתירו בטעימת כתם עכו"ם דכבר יבשה הרשב"ם אם זה והכיא מש"ם דזוקא טעם הרגש לכל בני אדם הוי טעם ואי לא לא תעיין בב"י ד"ה בתב הרשב"ם, (ו) והוא אלא ידע שמוכין עליו דלא מומר והוא נכון, (ז) אלא שהוא מכיה כן לפי תומו וקבה הם יתבאר בסמוך מיד דמין בשאינו מינו מאסר מדאוריתא כל שומן טעם וה"ב הלך יהיה עכו"ם מכיה לפי תומו נאמן בתוכה הוא בפרק הגוזל בתרא דף קי"ד דאין עכו"ם מכיה לפי תומו נאמן בתוכו תורה אלא בעדות אשה לבד ופסקוהו בה"ג והרי"ף והרא"ש שם וסמ"ג בסוף הלכות גירושין סוף עמוד ל' וי"ל דשאני הכא דהוי מילתא דעבידא לאגולי מיד ועדיפא מעדות אשה דאנו הכתם אף אם הענין יהיה שקר אינו מתברר מיד ואף לאחר זמן אפשר שגם יתברר שהבעל הלך לאיים הרחוקים משא"כ הכא שמיד שטועמין אותו מתברר אם משקר או לאו וכל כה ג דמכיון לעכו"ם במה"לת אף בהיסורין דאוריתא ולא אמרינן בגמרא דאין להאמין לעכו"ם במה"לת בהיסורי תורה דוגמת עדות אשה, כר"ח וזהו נמי קלת כוונת הט"ז בס"ק ב' והש"ך תירץ בע"ת ע"ש, (ח) ומילתא דעבידא לאגולי הוא ר"ל ומילתא דעבידא לאגולי הוא ולא משקרי איכי, (ט) לא טעמתיו ר"ל לא טעמתיו יפה שוכל להרגיש הטעם, (י) ודאי לא מרגיש בו טעם האיסור רלה לומר ודאי לא מרגיש בו טעם האיסור אף בשאינו מינו, (יא) ועכשיו אין מהגין לסמוך לטעימת כהן ועכו"ם משמע דעת המחבר דעכשיו בזמן הזה אין נוהגין לסמוך אף לטעימת ישראל, וגם לעיל בסי' ל"ו לא הזכיר טעימת לגוי כלל והזיל לטעימה וכמ"ש שם אבל מדברי רמ"א שכתב ואין נוהגין עכשיו לסמוך לטעימת עכו"ם כו' ולא קאמר כתם ואין נוהגין עכשיו לסמוך לטעימת משמע דוקא לעכו"ם הוא דלא סמכינן משום דעכו"ם הוא אבל לטעימת ישראל סמכינן במין בשאינו מינו דהיתרא כגון תרומה שגדל לחולין דעשיס ליה כהן כדהיא בש"ס ופוסקים ואף שאין תרומה ניהנ בזמנינו מ"מ נפקא מינה לענין האומר קונס בשר ויין שאני עושה ונפל לתבשיל שאסור לו בע"ע דסמכינן לטעימת ישראל אי נמי לענין טעימת בשר לו אלב כמו גבי לגן וכה"ב וכ"ם הב"ח דבשאינו מינו דהיתרא יש לסמוך לטעימת ישראל אפילו מינו אומן ואפילו הילדא אפילו בנתברר בנוף דבר דודאי ישראל לא משקר וכן משמע לעיל בסימן ל"ז גבי לגן שחתכו בסכין של בשר כמ"ש שם וכן משמע מתשובת רמ"א סי' כ"ד דף קי"ט ע"ג וכ"פ הש"ך, וכן הלכה ודלא כהמחבר, (יב) לא בטיל דעשה כעיקר דאוריתא כדמסיק לבסוף ודלא כאו"ה שכתב כלל כ"ה דהיינו מדרבנן כמ"ש ר"ת דאין העמדת גבינה אסור מדאוריתא אלא בס' במ"ש דבר שהפסט טעמו ביותר מס' דהסוא טעם משהו לא חשיב טעם דאוריתא עכ"ל, דאי מהא לא אריא דדילמא טעם כעיקר דאוריתא ול"ד להעמדה שאין שם טעם כלל ואף על גב דאמרינ' בפרק אין מכמידין כיון דאוקמי קא מוקים חשוב כמאן דאיתא לאיסורא בעין היינו מדרבנן אבל בל היכא דאיכא טעמא אפילו באלף מדאוריתא לא בטיל, ואיתה על הש"ך שהעתיק לאו"ה ולא חלי ולא מרגיש גברא בזה, ואפילו באיסור דרבנן כל זמן שמרגישן טעמו לא בטיל דכי היכי דהשוו רבנן מדותיהן דבין מין במינו ובין מין בשאינו מינו צריך לבער בס' כדי להשוות המדות כך השוו המדות באיסור עצמו דרבנן דכל זמן שמרגישן טעמו לא בטיל וכן הוכיח ב"י לקמן ר"ס קי"ב מהש"ס וכן משמע התשובת הרשב"א שהביא ב"י בס"ס קל"ד ומדברי מו"ה והרב רמ"א נקמן סימן קי"ד ס"ו שכתבו כן גבי כתם ביאס בשאינו אלא מדרבנן ע"ש וכן משמע מדברי הפוסקים בכתם דוכתא, (יג) לא בטיל ולכן אלא ותבלין ודברים דעבידא לטעמא אם אסורין מחמת עצמה אינם בטלים, גם' דכל האיסורים דעלמא דלא עבידא לטעמא מן הסתם בטלים בס' לפי שאין נותנין טעם ביותר מס' אלא מ"מ נרגש טעמו דלא פגיעה דאיסור כמ"ש המחבר וכמ"ש הרא"ש והרשב"א והר"ן ומביאם הב"י בר"ס זה וכן שאר פוסקים והוא פשוט אבל אלא ותבלין שאין הכתם נותנין טעם אפילו באלף כיון שנעשית ליתן טעם הילכך אינם בטלים אפילו באלף ויותר מאלף הכם נותנין טעם מן הכתם אפילו יותר מאלף ולוקח שאינו יודע אם מרגיש טעמו או לא אבל היכא דידוע בבירור שאינו ט"ו כגון שנכנס קורט מ' של אלא או תבלין ליורה גדולה מותר וכן משמע להדיא בת"ח בלל פ"ה ד"כ וכן הוא בתו' במהבת עכו"ם דף ס"ו ע"א סוף ד"ה תבלין בהדיא וז"ל והא דטעמא לא בטיל אלא דלא בטיל כשאר איסורים אבל בטיל ודאי עפיר כי יבעינן ודאי דנתבטל הטעם כגון ביורה גדולה עכ"ל, וכתב הט"ז דלא מיקרי דבר דעביד לטעמא אלא כגון אלא ותבלין וכיולא בו דבר חריף משא"כ שומן אף שגם הוא מטעיס המאכל ומתיקו מ"מ אין מרגש כ"כ כמו דבר חריף ע"כ עפיר בטילן כמו כל האיסורין, וכן משמע נמי מהמחבר לקמן בכתב אלא שכן שיערוהו הכמים דאפילו איסור חריף כגון בצל וקפלוט כו' משמע ליה הא דעבידא לטעמא לא בטיל דוקא דברים החריפא טובא כגון אלא ותבלין שהן פגלין וכיולא אבל שאר דברים אף שהן חריפין כיון דלא חריפא טובא בטלים בס' וכן דעת הא"ה וכן מובח בש"ס דהולין פ"בה דף ל"ז ע"ב דאמר ר' יוחנן כל הבעורים בבתורה הבערינן כאלו הוא בלל וקפלוט המר רב פפא ולשעריהו כפלפלין ותבלין דאפילו באלף לא בטיל, משמע דבלל בטיל ולא דמי לפלפלין ותבלין דעבידא לטעמא, והה שהרמב"ם בתב בפירוש המשניות בפ"ב דערלה משנה יו"ד וז"ל הזהר שלא יעלה על דעתך שאין נקרסים תבלין אלא דברים חריפו טוב כגון הפלפלין והזנגביל ודומיהן אינו כן אלא כל דבר שמתבלין בו התבשיל כגון הבוטין והבצלים והשום והקומון והיין כולם נקרסים תבלין כשאדם מתבוין לתבל בתם קדירתו ע"כ כבר הרגל את זה המנהג יעקב בכלל פ"ה ע"ש, וכן הלכה בפסק הט"ז, וכתב בת"ח בלל פ"ה ד"ד דאפילו בפל מלח ותבלין דבר שהוה בטעמו לא בטיל אבל אם בפל לדבר שהוה בטעמו בטיל בס' ע"ש, (יד) ואין קלוק כו' אע"ג דכבר בתבנהו הוזר ושונה בשביל דבר שחידש דבשי לאיכתב מיהו

(ב) כגון חלב שנתערבה בבשר, (ג) () יטעמנו קפילא עכו"ם אם אומר שאין בו טעם חלב, (ה) מותר וכן אם אומר שיש בו טעם אלא שהוא טעם פגום מותר והוא שלא יהא טרפו להשביחו, (ו) והוא שלא ידע העכו"ם שסומכין עליו, (ז) אלא שהוא מסיח בן לפי תומו שאם ידע העכו"ם שסומכין עליו אסור דשמא כונתו להכשיל בו את הישראל ואף על פי שטופו לעמיד עליו, (ח) ומילתא דעבידא לגלויי הוא חוששין דלא מרתת העכו"ם שיבול לומר העכו"ם (ט) לא טעמתי, בד"א בכתם עכו"ם אבל עכו"ם אומן אפילו ידע שסומכין עליו נאמן שאינו מבמיר חזקתו הג'אם אין כאן עכו"ם או שהיא מין במינו שאי אפשר לעמיד עליו בטעמו כגון חלב בשומן אז אם ההיתר הוא ס' כנגד האיסור שנתערב בו מותר, (י) שודאי לא נרגש בו טעם האיסור שכל האיסורים בתורה בטילן טעמם בס'כמו שיתבאר טעמא בסמוך, (יא) ועכשיו אין נוהגין לסמוך אטעימת כהן ועכו"ם רק משערין בכל איסורים בס' בין במינו בין במין בשאינו מינו, והא דאמרינן בשיש בהם ס' דשרי היינו בסתמא דבסתמא אמרי' שאין אנו מרגישין בו טעם האיסור בשיש בו ששים דהבי קים לן ברוב מיני מאכל שאין נותנין טעם יותר מזה ואכמבוה אקרא שיתבאר בע"ה אבל אם טעמו ומרגיש בה טעם מן האיסור אפי' יש בה מאה בהיתר או יותר אסו' עד שיתבטל טעמו דכ"ז שניתן טעם, (יב) (יג) לא בטיל, (יד) ואין הלוק בין אם נתערב האיסור בהיתר מין במינו כגון חלב לתוך שומנין בשאינו מינו כגון חלב תוך גרסין בכולן משערינן בס' ומיהו ה"ב מדרבנן שלא חלקו חכמים בשיעורי" כדי שלא יבאו לטעו' וגזרו במינו מפני שאינו מינו כדי להשוות המדות שיהו כל האיסורין שוין בששים כדי שלא יבאו לטעות אבל מן התורה יש בהן חלוק. והוא זה דמין במינו מן התורה בטל ברוב וילפינן לה כיון שאמרה התורה בכל מקום שאנו מסופקים בדין מה לעשות שנלך אחר הרוב דכתיב אחרי רבים להטות אמרי' דה"ה נמי באיסורין במקום שאין יכולין לעמוד על טעמו ואין טעם האיסור נרגש באכילתו בטלתו התורה ברוב אבל מין בשאינו מינו אינו בטל ברוב מן התורה דהא אגמרינן הלכה למשה מסיני דאפילו אם יש כזית בכדי אכילת פרס דלוקין עליו ר"ל שאם יש מן האיסור כזית בתבשיל שיש בו שיעור אכילת פרס שהוא ד" בצים האוכל אותו תבשיל עם האיסור לוקה עליו אע"פ שאין הכזית איסור נאכל בבת אחת כיון דאינו שוהה באכילתו משהתחיל לאוכלו עד שגמרו אלא כדי אכילת פרס נמצטרפת אכילתו ולוקה וזהו נקרא טעמו וממשו של איסור אע"פ שאין האיסור אלא כזית בכדי אכילת פרס שיה יותר מכמה רובא ש"ב שאינו בטל ברוב ואוקמינן לה אשאינו מינו דהיאיל וטעמו וממשו נרגש באכילתו והוא אינו משגיח בדתראה שמתרין בו לכך לוקין עליו אבל אם אין בו כזית בכדי אכילת פרס אין לוקין עליו דלא הוי ממשו של איסור אלא טעמו של איסור מקרי ואסור כל זמן שנותן טעם אפילו מן התורה כדאשכחין גבי נזיר שאסרה לו התורה אפילו טעמו של יין ולא ממשו דכתיב וכל משית ענבים לא ישתה משמע שהוא דבר השרוי עם ענבים והוא מין בשאינו מינו כגון ענבים שרויין במים ולא קבלו אלא טעמן לא ישתה המים, מיהו השיעור של ס' אינו מפורש בתורה בפירוש אלא שכך שיעורהו חכמים דאפילו איסור חריף כגון בצל(ט) וקפלוט בכך הוא נ"טולא יתר ואכמבוה אקרא דזרוע בשלה המורם מאיל נזיר ששיעורהו הכמים שהוא אחד מס' מן האיל והוא אסורה לזרים ואפ"ה מבעיין אותה עם שאר האיל ואחר כך מרימין את הזרוע ונותנה לכהן והאיל מותר לבעלים אף ע"פ שקבל טעם מן הזרוע ואז"ל דהיינו כעמא משום דכל האיל יש ס' בנגד הזרוע ש"מ שאין כתם איסור נותן טעם אלא עד ס'

ה"מ גו' בדמסיק, (עו) וקפלוט פירוש פרחי

מס

ס׳ ואף על גב שאינו מיכרח שאיפשר לומר שאפילו עד כ׳ או למ״ד אינו נותן טעם או לאידך גיסא איפשר דאף על גב שאינו אלא אחד מס׳ עדיין היא נותן טעם והא דהתירתו התורה משום דמין במינו כבר אמרנו דמן התורה בטל ברוב אף על גב שאפשר שנותן טעם אלא שאין מרגישין מ״מ אסמכתא הוא לשאינו מינו לומר דיותר מס׳ סתמא אינו נ׳ט דמסתברא לן לא היתה התורה מתירה האיל לזרים, (טז) אם היה נותן טעם כל כך,

ב ונ״מ אם נתערב מין במינו ונשפך בענין שאין יכולין לעמוד עליו לשערו אם יש בו ס׳אם נודע בבירור שהיה מתחלה רובו היתר מותר(יז)דספיק׳דרבנן היא ותולין להקל ואם לא נודע בבירור שהיה מתחלה רובו היתר אסור דהוי ספיקא דאורייתא ולחומרא(יח) ואם נתערב במינו ובשאינו מינו ונשפך בענין שאין יכולין לעמוד עליו לשערו (יט) ונודע בבירור שהיה במינו של היתר רובו (כ) רואין את שאינו מינו כאלו אינו והשאר מינו רבה עליו ומבטלו,

ג והא דתלינן לקולא ה״מ כשנשפך שאין ההיתר והאיסור כולו לפנינו אבל אם ההיתר והאיסור כולו לפנינו בקדירה, (כא) אלא שאין אנו בקאים לשערו מפני שאין אנו יודעים (כב) כמה טעם נפיק מינה ואפילו באיסור של דבריהם, (כג) נגון בחל שאין איסורו אלא מדרבנן שנפל לקדירה אף על פי שהוציאו והשליכוהו צריך ס׳ כנגד כולו דלא ידענן כמה נפק מינה שאם אתה אומר הואיל והוא מדרבנן ניזל בו בתר אומדנא דידן (כד) ולבטלו באומדנא כמה נפיק מינה (כה) א״כ נתת דבריך לשיעורין שזה ישער בכה וזה ישער בכה ולא השוויות המדות ולא יהיה כל איסורין משוערין שוה בין בעלי ההוראה ורצו חכמים להשוות מדותיהם אבל כשנשפך שאינו בא אלא אקראי בעלמא לא חששו לזה,

ד הילכך לא מבעיא בהתיכות איסור שנתערב בהיתר ונימוח כולו בתוכו שצריך ס׳ לבטלו כולו אלא אפילו מבירו והוא שלם וזרקו ואפילו באיסור דרבנן צריך ס׳ כנגד כל האיסור שאין אנו יודעין כמה יצא ממנו לתוך ההיתר לפיכך המבשל בקדירות אסור שהיא ב״א או תוחב כפשל איסור בהיתר וכי האי גונא בבשר בחלב (כי) צריך ס׳כנגד כל הקדירה וכנגד כל מה שתחב מהכף שאין אנו יודעים כמה בלעו וכמה פלטו לתוך המאכל, (כז) לא שנא של חרס או של עץ או של מתכות ודוקא שבלעו על ידי חום האש שאז הבליעה הילכת בכל הכלי, (כח) אבל ע״י חום המליחה אינו נבלע, (כט) בכלי רק כדי קליפה ואין צריך לשער רק כדי קליפה ועיין לעיל סימן ס״ט, ויש מחמירין בכף של מתכות להצריך ס׳ כנגד כולו אפילו לא הכניסו כולו משום דחם מקצתו חם כולו ופלט האיסור מכילו אף על גב דלא תחבו כולו ונוהגין כסברא ראשונה ועיין כסימן צ״ד והיאך משערין שיעור עיבי הכלי ודיפניו ממלאים כלי גדול מלא מים על כל גדותיו ונותנין בתוכו אותו כלי האיסור בנחת ואז המים היוצאים הם שיעור דופני הקדירות וישער בהיתר כנגד אותם המים ומיהו אם בישל איסור בקדירות היתר לא אמרינן שגוף הקדירה גם כן תצטרף לבטל האיסור שהרי גם כן יש בו טעם היתר וכמו שאיסר בקדירות האיסור גם כן יסייע לבטל בקדירות היתר דלחחמיר אמרינן חכי ולא להקל ולא משערין אלא במה שבתוכה,

ה ואם ידוע כמה הוא האיסור כגון כף חדשה, (ל) או ישנה ואינה ב״י שניעור בה כזית חלב ואח״כ ביומו ניעור בה קדירה של בשר אין צריך אלא ס׳ לבטל הכזית שבלע דבכלי לא אמרינן חתיכה נעשית נבילה (לא) אפילו אם ניערו בו איסור אבל כף ישנה וב״י שניער בה כמה פעמים אין יודעים כמה בלע משערינן בכולה דכל מה שבלע נעשה חתיכה הנבילה ולא ידענן כמה בלע לפיכך משערינן בכולה וי״א דלא אמרינן באיסור בלוע שיעשהאת ההיתר כלוע התיכה דאיסורא ואפי׳ בישנה וב״י א״צ ס׳ אלא כנגד כזית לחודי והסברא ראשונה עיקר, (לב) כמו שנתבאר לעיל גבי טפת חלב שנפלה על הקדירה ויש שאינו מחלקין בין כף ישן לחדש דק בין כלי חרס לשאר כלים ואומרים דבכלי חרס שא״א להפריד האיסור ע״י הגעלה אמרינן

(טז) אם היה נותן טעם כל כך רלה לומר אם היה נותן טעם כל כך בשאינו מינו לא היתה התורה מתירה לזרים אף שהוא מין במינו, (יז) דספיקא דרבנן הוא ותולין להקל דמין במינו בטל ברוב בעלמא מן התורה שנא׳ מתרי רבים להטות כתיב שהאיר המחבר לעיל אלא דרבנן אלרוכו בה ס״ע״כ במקום שיש ספק כגון זה שנסבר מלינן לקולא ואמרי״שהיה ס׳ אבל מין בשאינו מינו צריך ס׳ מן התורה כיון שמרגישן בהאחר טעם האיסור ע״כ במקום ספק אזלינן לחומרא (יח) ואם נתערב במינו ובשאינו מינו כתב בת״ח כלל פ״ה ד״צ בשם מו״ה כלל ל״ז דאפילו אם נפל חלב לבשר טוף שהוא דרבנן אפ״ה אם נשפך אסור הכל הואיל וטעם בעיקר דאורייתא וכ״פ בסימנו ולכאורה הוא תמוה מאוד דהא עיקר בב״ח דטוף גופיה אינו אלא מדרבנן וא״כ הוא ספיקא דרבנן ולקולא ובאמת מכח זה הקריבו הב״ך ס״ק ז ואתיא בת אל סי׳ ק״ח להתיר בדין זה וכן הב״ז בתחלת דבריו נמי מסיג על דין זה אבן בסוף כתב וז״ל אבל נראה דשפיר קאמר רמ״א כיון דמלינו בבשר טוף בחלב שעשו חכמים חיזוק לדבריהם בשל תורה אמת כגון לענין אכילת גבינה אחר בשר כמ״ש רים סי׳ פ״ט סעיף ג׳ וכן בסעיף ב׳ ויש מחמירין אחיבת וכן רים סי׳ פ״ח לענין להטלותו על הטולחן ולא הסכינו גזירה לגזירה והמקור ממה שאיתא בש״ס בזה פכ״ה לגזירה לגזירה היו בזה כיון גזירה ג׳ ע״כ גם בזה ראוי להחמיר בטוף גזירה אינו נשפך בבשר בהמה מפא״כ במין במינו דאין שם גזירה אינו איסור דאורייתא ע״כ אזלינן שם להקל בים רוב להתיר כבסק רמ״א בת״ח וכתו שמלין בעתו הע״ז ודברו נכונים ומה שכתב המ״ו בל הע״ז לא ירחמי לסוף דעתו דהא גם במין במינו אריך ס׳ מבואר מכל הפוסקים מעשה גזירה דמין בשאינו מינו אריך ס׳ מדאורייתא לפי מאי דקי״ל טעם בעיקר דאורייתא ע״כ באמת לא ירד לסוף דעתו ולא הבין כוונתו בלל בזה דודאי הע״ז הסיח מורה הוראה בישראל ידע מזה דמין במינו אריך ס׳ הוא מעשה גזירה דמין בשאינו מינו אריך ס׳ מדאורייתא, וכי האי גברא רבא קטלי קני באגמי הוי מיתיו אמו שותין במאת אלא כוונתו הכי הוא דבבשר טוף בחלב מינו כמה דבריה שעשו חכמים חיזוק לדבריהם בשל תורה אמת וכתו שהזכירו בפירוש ע״כ גם בזה ראוי להחמיר אבל מין במינו לא מינו בלל שעשו חכמים חיזוק לדבריהם ע״כ אזלינן שם להקל בים רוב להתיר, (יט) ונודע בבירור שהיה במינו של היתר רובו דלא לומר דנודע בבירור שהיה במינו של היתר רוב כנגד מיני האיסור, (כ) רואין את שאינו מינו כאלו אינו לא לומר דרואין את שאינו מינו כמאן דליתא וכאלו לא נתערב בוה איסור בלל דכיון שכבר בעלה ברוב במינו ומותר מן התורה, ואין להקשות איך נאמר דרואין את שאינו מינו כאלו אינו טוף טוף הבאת ל״ע בשאינו מינו וא״כ הוי ספיקא דאורייתא דילמא לא יהיה כ׳ ומותן טעם דגם הכא אין מרגישן הטעם דמה שמרגישן הוא הטעם מן ההיתר דהוא רוב והטעם האיסור נתבטל במינו דהיתר ברוב ואין כאן ל״ע בלל ע״ז ומ״ו והש״ך נכנס בדחוקים בהוליס מכח קושית זו, (כא) אלא שאין אנו בקיאין לשערו פירש שעכ״פ אנו בקיאין בים בו ריב אלא שאין אנו יודעין כמה נפיק איסור מינה, (כב) כמה טעם נפיק מינה וה״ה דאין אנו בקיאין אם יש בו ס׳ או לא, (כג) נגון בחל ה״ה אין במינו שהוא ג״כ דרבנן, (כד) ולבטלו באומדנא כמה נפיק מינה ר״ל ולבטלו באומדנא ולמימר שיש ס׳ נגד מאי דנפיק מינה מכח מאי טעמא דספיקא דרבנן לקולא, (כה) א״כ נתת דבריך לשיעורין זהו טעם הר״ן אבל הטו״ר ופוסקים כתבו הטע׳ דספק התלוי בחסרון ידיעה לא מיקרי ספק דדעו׳ שוטים הוא זה, ואין להקשות ממ״ש הטו״ר סי׳ פ״ח להתיר הגבינות בע״פות שע״י המירכא מפני שאם היינו בקיאין לדבר אפשר שיהי׳ להם היתר ע״י בדיקה א״כ הו״ל ס״ס כו׳ אלמא דחסרון בקיאות שמיה ספק לענין איסור דאורייתא דריך ס״ס וכאן לא חשבינן לי׳ לספק כלל במקום שדי בספק אחד כיון שהוא דרבנן די״ל דדוקא כאן דיש חסרון בקיאות למי שאינו בקי אבל לאחרים ודאי יוכל להתברר וזהו ודאי לא מיקרי ספק כלל דמהיכי תיתי אתיר לו מכח ספק דרבנן ולקולא במה שיוכל להתברר ע״י אחר אם יש כאן ודאי איסור לו ודאי היתר ואין להקשות מ״ש מכחל דאלי׳ לחומרא ואריך ס׳ נגד כל הכחל והיינו מעשה שהי׳ אפשר לו לעמוד על השיעור הא זו היא ספיקא לכל הדור י״ל בזה כמי דמהיכי תיתי אתיר לו בכחל מכח שאין אנו יכולין לעמוד ולשערו במאי דנפיק מינה והוי ספיקא דרבנן ולקולא הא יכולא להתברר ודאי היתר ע״י בשים ע״ז, ועיין בב״ח סימן פ״ת ס״ק ה׳ שחלק בענין אחר ונתבאר בתערובות אמונת שמואל ופר״ח ומ״ו דדוקא היכא האיסור ידוע לפנינו ואי

מפני לפחות על שיעורו אבל כשאינו ידוע לכתחלה כמה יש מהאיסור שנפל לתוך התערובות כגון שנתו קנון לו עכו״ם איסור בקדרה ואינו יודע כמה ועכ״פ יודע שיש רוב בקדרה והוא מין במינו כיון דמדאורייתא ברוב בטיל הוי ספיקא דרבנן ולקולא, ונעתה אין זה דעת הטוענים מאחר שאינו נבון ויודע כמה נפל ומכ״ש לדעת הר״ן דזה הוי מתח כנשפך דכל הספיקות הם בענין זה מחמת שאין אנו יודעין ואי אין הוא הדבר והיא הספק, עיין בדבריהם באריכות, וכן הלכה כהני רבותא, (כו) צריך ס׳ כנגד כל הקדרה וסתם כלי אינו מחזיק בשיש בתוכו כנגדו וזלא כלי אפופנו דק ביותר וכמו שכתבתי לעיל רים סימן ל״ג ע״ב, (כז) ל״ש של חרס לו של עץ כו׳ ולפוקי מסברת הרמב״ד דס״ל בענין ומחכות כיון דאפשר להפריד באיסור ע״י הגעלה אין מעשרין בכולה אלא באומד יפה כמה יצא דזה ליתא ואין הלוק, (כח) אבל ע״י חום המליחה כו׳ כתב רמ״א בת״ח רים כלל פ״ה בשם מו״ה דה״ה אם נאסר הכלי ע״י עירוי א״ל לשער רק כדי קליפה אבל אם נאסר ע״י כבישה צריך לשער נגד כולו ע״כ, (כט) בכלי דוקא בכלי אבל בדבר מאכל קי״ל דנאסר כולו כלעיל סי׳ ל״ח ע״ש, (ל) אם יצאה ואינה ב״י פירש שהיה של בשר ואינה ב״י שניער בה כזית חלב דליכא למימר דכ״ב כיון שהבלוע שבה הוא נ״ע לפנים הילכך אם ניער בה אחר כך קדירה של בשר אין צריך אלא ס׳ נגד הכזית חלב דלגבי כלי לא אמרינן חנ״ב לכ״ע אפילו אם בו איסור דלא שייך למימר שגוף הענן אם מתכות אם חרס נעשה נבילה ואם ניער בכף פשיטא דאותר בדעבד שהבשר נעל״פ אבל כף ישנה של בשר וב״י שניער בה כזית חלב אם אפכה בין שניער אח״כ קדרה של בשר אם של חלב אם של שאר דברים צריך ס׳ לבטל כל מה שנתחב מהכף בקדרה דלא ידענן כמה בלע ולא היה צריך לשער אלא כנגד הבשר והחלב כגון אם ניער בה כזית של בשר ואח״כ ביומו כזית חלב אין צריך אלא ס׳ נגד הב׳ זיתים, (לא) אפילו אם ניער בו איסור מדלא כתב זה בסיפא גבי כף ישן משמע דס״ל דאף בשאר איסורין חנ״ב בכלי ישן מיהו היינו דוקא במקום שאין הפסד אבל בהפסד ס״ל בשאר איסורים בדאמשמע בת״ח כלל כ״ח דין ה׳ ע״כ (לא) כמו שנתבאר לעיל גבי טפת חלב כו׳ דשם נתבאר דכל אלא כנגד הרובע נפל הטפה אסור התבטל מחמת הקדרה אלמא דאחרינן בבלוע

חתיכה עלתה נעשה נבילה , (לב) וטוב לחוש לחומרא רלה לומר וטוב לחוש לחומרא ולפסוק בכלי חרס מדם כיון דלו מפסר להפריש האיסור דנעשה הכלי נבילה וכן נמי לענין רת"ל בהגהותיו , אבל רש"ל וכ"ך כתבו שלא יעלה על שום בר דעת כלל למיתר שנוף החרס נעשה נבילה יקל וחומר שלא יפסוק הכי והביאו ראיות מכמה פוסקים , וכן הלכה שהסכימו עמהם אחרונים שבאחרונים , ובפרט שדבריהם נראין , ודברי הט"ז בדבר זה מה שכתב בסעיף קטן ח' מנומנמי'מאד ע"ב , (לג) הילכך הכי כזית של איסור כו' הלשון זה אינו מדוקדק דאף באיסורין דרבנן ובתו שכתב הוא בעצמו לקמן בסעיף ח' , (לד) צריך ס"א ביצים ר"ל דצריך לבער נגד בלעת האיסור כמו ס"א ביצים ואף קליפות האיסור מצטרפין עם היתר לבטל האיסור , (לה) לבטלו רלה לומר לבטל פליטתו לחפוקי לבטל הא עצמה אם אינה מכירה דלא חשובה בריה כביצים בה אפרוח וכדלקמן רים סימן ק' ועיין לעיל סימן פ"ו נתבארו דיניה אלו על נכון , (לו) בין של דבריהם כ"כ העור והרשב"א ודלא כהרמב"ם שסובר דאיסורים של דבריהם מתבטלים בחמשים ומשעה כמו כחל , וכתב ב"י שנראה דעת כל הפוסקים כהרשב"א וכן פשוט בכמה דוכתיה , (לז) מפני שאין מוהגין בינינו לשן העור מלבד ממן בפסח ויין נסך וגבל וערלה שאין לנו עסק בהן ר"ל והבין המחבר בכונתן פירוש העור הם שכתב שאין לנו עסק בהן ר"ל שאין מוהגין בינינו ולא כיון אליו כלל דודאי ערלה מוהגת בזמן הזה אפילו באולה לחרך כדלקמן סימן רל"ה והוא פשוט במשנה וכל הפוסקים אלא רלה לומר שאין לנו במקום הזה בהלכות תערובת עסק בהן וכן פירש הפרישה בדברי העור ע"ש , (לח) כל אחד מצטרף כו' לבטל חבירו כו' דסברת הוא דכל איסור בטל בשאינו יכול ליתן טעם בחיתר ונעשה דם וחלב אינה הרי נתבטל טעם החלב בם' ונעשה הדם בם' דאם לי איסור הבטל איסור ומה לי היתר המבטל איסור רק שיתבטל טעם האיסור ולא יהיה עוד לו כח ליתן טעם בהיתר עכ"ל הרא"ש , (לט) שכל אחד מבטל חבירו פי' שנפלו לירקות בקדרה דאגי כל אחד לבעור ס' , (מ) וכ"ע זתים בעור כתב בזה שלשה זתים ינרסא הכא עיקר וכן הוא בב"ש וכן הוא בתשובת הרא"ש ע"ש , (מא) הא כבר פירש נעבו אחיכה דאיסור כו' ומכל מקום יוכל להתלא הדין זה גם בדין בעין לא בלא דפסקינן לעיל דלא אתרינן בזה אחיכה נעשה נבילה , (מב) אבל אם נפל בבת אחת כו' ה"ה מי אם נפל בזה גבינה לכ"ע זתים היתר ובקדרה אחרת נפל בזה בשר לתוך לח"ד זתים של היתר ונתערבו אלו ב' התערובות בשונג דהיתר דלא שייך לומר תנ"ל כיון דעדיין כולו היתר ובלעדי סימן ל"ד ובכאה הוכחיה הא"ה מי אם נפל בזית דם לתוך ס' זתים של היתר ואח"כ נפל בזית ושוד של חלב לאותן ס"א זתים דאין לריך ס' נגד ב' זתים אלו של איסור אלא גם הבזית דם שנפל בראשונה מצטרף לבטל הזית ושוד של חלב ואלו לא היינו מצטרפין הבזית של דם לא הוה ס' לבטל הבזית ושוד והבתא הכל אחד מבטל טעם חבירו גם הוא מצטרף לבטל מיהו כל זה דוקא בבני מיני איסורין שאין טעמם שוה אבל במין אחד לעולם חוזר ונעשה כדלקמן סימן ל"ט , (מג) ולכן אם נפל חלב לעולם חוזר ונעשה כדלקמן סימן ל"ט , (מד) ורולה להתיר בדעבד ע"י נתיבות מים לוגים אפילו ליכא ס' ס"ך , (מה) דלעולם בחר שמה אלינן ודעתו אם הוא שוה בשתה אע"ג דלא שוה בטעמא הו"ל מין במינו ואסורין מדרבנן ואם אינו שוה בשתה אע"ג דשוה בטעמא הו"ל מין בשאינו מינו ואסור מן התורה וכ"כ נמי רת"ל בהגהותיו וכ"ל מדברי מהר"ל בח"ום ובספרו פנ"ה ס"ח ל"ב אבל תשוה מלות דברי מבואר בכל הפוסקים ובהמחבר לעיל ס"ח דלהכי מין בשאינו מינו אסור מן התורה עד ס' כיון דל"ע ולהכי מין במינו דאינו נותן טעם בטל מן התורה ברוב וכדאלינן בכל דוכתא בחר רובא וא"כ בסיפך הוא דלעולם אלינן בחר טעמא אם אינה שוה בטעמא אף על גב דשוה בשתה מ"מ כיון דל"ע בהיתר ונהפוך היתר להיות כולו איסור אסור מן התורה עד ס' והילכך בנספך אלינן לחומרא ואם שוה בטעמא אף על גב דלא שוה בשתה מ"מ כיון דלא יהיב טעמא בטל מן התורה וכדאלינן בכל דוכתי בחר רובא כדכתיב אחרי רבים להטות והילכך בנספך אלינן לקולא , וגם הש"ך הסיג עליהם והעלה מש"ם ופוסקים באריכות דעיקר הוא דאלינן בחר טעמא ולא בחר שתה והסכימו עמו בזה כמה גדולי הדור , ובספר מנחת כהן חלק ב' פ"ג דף פ"ו ע"א כתב על דברי הש"ך וז"ל ובאמת נראה שבלתי כל אחרי פיו בדין זה עכ"ל , וכן ראוי להורות בפסק הש"ך ובפרט שהסכימו עמו כמה גדולי הדור אחר אחר המה נקובים בשמותם בספרו שם (מה) הילכך בכל כו' עיין בפר"ח בזה שבאחר שם באריכות איזה נקרא מין במינו ומין בשאינו מינו ,

צט (מ) קשים הם והיינו דוקא בעצמות הבהמה וכמו שנראה מדבריו במ"ש קשים שם בהם לאות ומוח אוסרין מפני מוח ומחמת רכותן שיצא מהן לאות ומצטרפים לאיסור , וא"ש בסוף דבריו אבל אמנם בעצמות האיסור מצטרפין הוא לאו דוקא , וכ"כ הר"ן להלן פנ"ה והרא"ה בס' כ"ה דף ל"ו ע"ב וכן דעת מו"ה בס' מ"ש וירושלמי ודלא כהרשב"א , וכן הב"ח והש"ך שם ס"ק ג' פסקו כהר"ן והרא"ה דעצמות הרכין שם בהן לאות אוסרין וכן עיקר להלכה ולמעשה , (נ) אפילו הם מצטרפין כו' וקשה האיך מצטרפין עצמות עם בשר ומאר דברים שבקדרה לבטל איסור נימא שהאיסור הוא גדול בשעת נפילתו ולא הוה ס' נגדו לבטלה ונמצרה הקדרה ומה שם עתה שהם הייבו מעשה שנתעבו ונקבן האיסור על ידי ביטול דמי מבטלין האיסור בבשר ומאר דברים שבקדרה בלא עצמות ונתבטל אבל עצמות אין מתעבין ע"י ביטול קשה , מירן הדרישה דאף כי מצטרפין צריך ס' נגד כל התחיכה של איסור לבטל טעם האיסור היינו

תעוש

אמרינן הכלי נעשה נבילה אבל לא בשאר כלים , (לב) וטוב לחוש לחומרא ועיין לעיל בסימן צ"ב ,

ו **אע"ג** דקי"ל הל"מ שאין לוקין **על שום** איסור אלא כשהוא כזית מ"מ קי"ל דרצי שיעור אסור מן התורה **וטעמא** נתבאר בלבוש החור בהלכות י"כ סי' תרי"ב סעיף ה' ע"ש (לג) הילכך חצי כזית של איסורשנתערב בהיתר צריך ס' **חצאי** זתים של היתר לבטלו ,

ז ביצה שיש בה אפרוח או טפת דם ונתבשלו עם ביצות אחרות (לד) צריך ס"א ביצים , (לה) לבטלה אע"ג דבשאר איסורים סגי בס' שאני ביצים שהאחת גדולה ואחת קטנה ושמא האיסור היא גדולה וא"כ אין באחרות ששים כנגדה אם אין כאן אלא ששים ביצים לכן הוסיפו ביצה אחת להשוות המדות אבל אם נתערבה בתבשיל בטלה בס' כמו שאר איסורים ואם נתערבו ביבש יתבאר בסימן ק"י בע"ה ,

ח כחל מתבטל ברמשים ותשעה כמו שנתבאר בסימן צ' **וכל שא'** אסורים בין של תורה , (לו) בין של דבריהם צריכין ס' חוץ מחמץ בפסח כמו שהוא מבואר בלבוש החור ויין נסך כאשר יתבאר לקמן בע"ה וחוץ מטבל וערלה ותרומה שאין לנו עתה עסק בהן (לז) מפני שאין מוהגין בינינו ,

ט כל מקום שיש ס' כנגד האסור מבטלין אותו אפילו אין הס' כולו של היתר דהא מ"מ נתפשט האיסור בס' שעמו ונתבטל **טעמו** ביצד בנין קדירה שיש בה נ"ט זתים של היתר ונפלו בה ב' זתים בבת אחת אחד של דם ואחת של חלב (לח) כל אחד מצטרף עם הנ"ט של היתר לבטל חבירו דכל א' נתבטל טעמו בס' **שבנגדו** שיש עמו בקדירה וכ"ש ב' זתים אחד של גבינה ואחד של **בשר** (לט) שכל אחד מבטל חבירו וכן שלשים זתים של היתר בקדירה אח' שנפל בהן בזית דם (מ) וכ"ט זתים בקדירה אחרת של היתר שנפל בהן בזית חלב ונתערבו אלו אם אלו בשונג מותרין למאן דלית ליה חתיכה נעשית נבילה אבל לדידן דקי"ל בכל איסורין חתיכ' **נעשית** נבילה אפילו נתערבו בשונג אסורין (מא) דהא כבר חתיכ' נעשית נבילה אפילו נתערבו בשונג אסורין (מב) אבל אם נפל' שניהם נעשו חתיכה דאיסורא קודם שנתערבו (מג) אבל אם נפל' בבת אחת בשוגג דמותרין כמו שאמרנו וכל איסור שמבטלים בששים אם מכירו צריך להסירו משם אע"ג דכבר נתבטל טעמו בששים (מד) ולכן אם נפל חלב לתוך התבשיל ויש בו ששים צריך ליתן שם מים צוננים ונבע החלב להקפיא ולצוף למעלה על המים ויסירנו משם דמאחר שאיפש' להסירו הוי כאלו מכירו וצריך להסירו משם , אסיר שנתבטל בקדרה והסירוהו משם ונפל לקדרה אחרת צריך לחזור ולבטלו בס' נגד כולו וכן לעולם אבל אם נפל לקדרה הראשונ' ב' פעמים אין צריך רק ששים פעם אחת כנגדו וע"ל סי' צ"ד והא לך קצת דברים איזה נקרא מין במינו שנאמר בו שתלך בו לקולא ואיזה נקרא מין בשאינו מינו שנלך בו לחומרא בללא נקוט בידך (מה) דלעולם בתר שמה אזלינן כ"ש אם חלוקין גם כן בטעמן (מו) הלכך כבד בתרנגול' ב' מינים הם ובשר עוף ובשר בהמה שני מינים הם חמר' דרתא בעגבי שני מינים הם שאור ועיסה שני מינים הם איל ושור יעז ג' מינים הם וכן דגים ועופות שחלוקות בשמן שני מינים הם אבל ביצים של עוף זה בביצים של עוף אחר מין במינו הם דכולן ביצה סתמא מיקרי חלב ובשר שני מינים הם שומן של הלב ושל הדקין חלב מיקרי , חלב פרה ורחל מין אחד וכן הדין בחלב שלהם שומן של צלעות וחזה ואליה ושומן הירך בשר שמן הוא ובשר מיקרי ולא חלב ככש ואיל מין במינו הוא דאיל בין יומו איל מיקרי כמו שנאמר ואילי צאנך לא אכלתי הא בכשים אבל אלא איל בן יומו קרוי איל ,

צא דין **העצמות אם מצטרפין** לאיסור **או** להיתר **וכו' ז' סעיפים** ,

א בכל מה שאם־'התורה לא אסרה אלא מידי דבר אכילה הוא דכתיב לא תאכל כל נבלה וכתיב גבי מינים הטמאים את זה תאכלו זאת זה לא תאכלו אבל העצמות הן מן נבלה הן מן משאר מיני הטמאות שאסרה (א) קשים הם ולאי בני אכילה נינהו הילכך חתיכת איסור שיש בה בשר ועצמות ונפל לקדירת היתר עצמות האיסור לא מבעי' שאינן אוסרין להצריך ס' כנגדן אלא (ב) אפי' הם מצטרפין עם ההיתר לבטל את האיסור דאף ע"ג דקשים הם ואין בהם טעם לאכול מ"מ ראוים הם לבלוע וכיון שבולעים הרי בלעו

בלעי גם הם מן האיסור כמו השאר שבקדירה (ג) ולכך מסייעין לבטל ואין צריך לומר שעצמות ההיתר מצטרפים עם ההיתר לבטל אבל הטוח שבעצמת האיסור מצטרפין עם האיסור לפיכך הבא לבטל איסור שנפל לקדירה יצרף כל מה שבקדירה בין רטב ובשר וקיפה ועצמות (ד) ואפי' העצמות של איסור ואם יש בין הכל ששים כנגד האיסור והטוח שבעצמותיו מותר (ה) אבל הדדי' עצמה אין מצרפין לא עם ההיתר ולא עם האיסור כמו שנתבאר בסי' הקודם ויתבאר טעמו בסמוך בע"ה ,

ב בד"א שעצמות האיסור מצטרפין עם ההיתר כשנפלה הדתיבה האסורה לקדירת ההיתר כשהיא חיה אבל אם נתבשלה ואח"כ נפל' לקדירת ההיתר עצמות שבה מצטרפי' עם האיסור להצריך גם ס' כנגדן לפי שבלעו מבשר הנבלה כשנתבשלה (ו) לבדה ונעשה נבלה ,

ג כבר בתבתי בסי' צ"ב דק"ל חתיכה נעשי' נבילה בכל האיסורים שבתורה אם אין בה ששים נגד האיסור שנבלע בה ,

ד וכשמשערינן משערין ההיתר והאיסור כמו שבא לפנינו ואע"פ שהיה בהיתר יותר מתחלה ונתמעט בבישולו ונבלע בקדירה אנו נאמר גם האיסור היה יותר ונתמעט ונבלע בקדירה ואפי' את"ל האיסור לא נתמעט מ"מ לא גרע מכאלו נפל האיסור עכשיו לתוכה דבעינן ס' כנגדו במה שהוא עכשיו בקדירה בעין (ז) הלכך אין משערין אלא כמו שבאים לפנינו ואין משערין מה שנבלע בקדירה וכיון דקי"ל בכל איסורין התיכה נעשית נבלה הלכך בשהרבים בא להתיר ולשער שום איסור שבא לפניו (ח) צריך לחקור אם נתנו מים בקדירה אחר שנפל בתיכו האיסור שאם נתנו לתוכו מים אחר שנפל האיסור לתוכו ולא היה ס' בקדירה כנגד האיסור קודם שניתוספו המים (ט) הרי כבר נעשה הכל דתיכה דאיסורא וצריך שיהו במים שניתוספו לבד ס' כנגד כל מה שהיה בקדירה קודם לכן ואם אין בהם ס' כנגד כל מה שהיה בתיכו (י) הכל אסור ,

ה יאם יש בהן ס' במים שניתוספו נמי לא אמרן דמותר אלא שניתוספו בשוגג (יא) אבל במזיד אסור (יב) דק"ל (יג) אין מבטלין איסור לכתחלה ואם בטלו בשוגג מותר במזיד אסור (יד) דקנסינן ליה וה"מ (טו) למבטל עצמו אם הוא שלו דקנסינן ליה (טז) כן למי שנתבטל בשבילו אסור כדי שלא יהנה מאיסור הנעשה בעבילו אבל

ומרלה עייו ישפיע כתב הש"ך וע"ז דלחזיקי איסורא לא מיקרינן דמיכי מיתי מיתא שהוסיפו עליו אחר כך ובת"ח שם כתב טעם אחר ע"ש , וכן לא נהגינן בזמננו שאין בעלי הוראות מוקרין על זה , (ע) הרי כבר נעשה הכל תחיכה דאיסורא ואפילו אם יתוכיח קודם שנודע התערובת אינו כיון דקי"ל אל"ג מיד שנתערב ל"ג ואם בזה שלא נודע מכל מקום אם נחשב כתחיכה נבילה וק"ל , (י) הכל אסור ואם יש בהם ס' כנגד כל מה שהיה בתוכו לא בלא הכל מותר ובתחיכה שבלעה איסור אפילו ריבה עליו כנגד כל התחיכה עלמה אסורה וק"ל , (יא) אבל במזיד אסור לכתורה מבריות הטיר להעיקר תלי בכוונת דעתו דאם נתכוון לבטל אף על גב דעתה אין זסדר שמותר להרבות מ"מ מיקרי מזיד וכן משמע מדברי מהרש"ל פנ"ה סי' ל"ד דאפילו היכא דראינו שנפל האיסור כו' אין לבער בתחלה דבלעה הקדירה כי אין לעמוד על טיבם הדבר ולא ידע כמה בלעי קדירה וכמה פעמים יבא קלקול הזה אלא לטולם משערינן כמו שבא לפנינו ע"כ ע"ש , (ח) צריך לחקור כי התחבר הבין בדברי רמ"א בהגהותיו כעיף מ' שכתב שם ולא נהגו כן דלא קאי אלא אהי"ת שכר שם רמ"א ויתבאר בסמתבר לקמן סעיף יו"ו ולא כיון אליו כלל בזה והא ודאי ליתא דמ"ש אלא על הכלל כולו קאי וכן מוכח בת"ח שם ד"ז והעתם דלא נהגו לחקור מכוס דלא ידעינן כמה טעם איסור נפיק מינה אבל על כל פנים טעם האיסור בולעה הוא פחות מעיעור התחיכה עלמה של איסור לכן בים שם בהיתר בטעה שבא לבטלו ס' נגד כל התחיכה האיסור אף כי לא היה שנים בטעת נבולה האיסור לאיתר נגד כל התחיכה מכל מקום משערינן לפי אומד זה שולאי היה שנים נגד טעם של תחיכה האיסור שהוא על כל פנים פחות יותר מתחיכה האיסור עלמו ע"כ ע"ש וכנין זה תירץ נמי לעיל בסי' לד"י גבי כהל ע"ש אבל הע"ז תירץ בענין אחר ותלי תיא בדלא הגיא ודבריו תמוהין מאוד שהן נגד ש"ס דחולין דף ק"ח ע"ב ע"ש , (ג) ולכך מסייעין לבטל הקשה הפרישה והב"ח העלמות אילי לא יהא מצטרפין אל האיסור כיון שהם דבוקים בבשר קבלו טעם האיסור תחלה וק"ל כמו בשאר איסור דבוק אלא אין בתחיכה שדבוק בא האיסור כ' נגד האיסור פסקינן בכמה דוכתיה דטעם התחיכה כולה נבילה לצרף כ' נגדה ותירלו הע"ז והש"ך שניהם בכרגון אחד מכוס דבלי עלם יש לו תקנה בהגעלה כמו שנתבאר בת"ח בזמן תל"ח ומו"ל כלי מתכות לו לכלי נך דפסקינן לעיל דלא נעשה נבילה אלא א"כ היא יכן דלא הבינו בו נעשה נבילה וא"כ הכי עלמות לא נעשה נבילה בבטל איסור דבוק בהם ונפיר מצטרפין אל היתר ע"ש , (ד) ואפילו העלמות של האיסור והרב רמ"א בהגהותיו כתב ויש מחמירין שלא לצרף העלמות איסור עם היתר לבטל ובתוקים הפסד יש לסמוך אמקילין ומתירין כי כן עיקר ע"כ ופירושו הוא שלא לצרף העלמות האיסור עם היתר לבטל וגם לא לאיסור אבל העלמות מצטרפין להיתר והכי איתא בהג"ה ס"ד בזמן כ"ה בשם הא"ז אבל לא אדע מה אדון בזה בהגעלת הגחות רמ"א מה שהוא לדעת ומי לנו גדול מה"שה אחר באורו נראה אור , (ה) אבל הקדירה עלמה כו' פירש אותה הקדירה שנבטל בה עכשיו איסור והיתר אבל פשוט שקדירה שבבר נאסרה ואח"כ מבטל בה היתר גוף הקדירה ודאי מצטרף לאיסור דלהחמיר ודאי מצטרף הקדירה , (ו) ונעשה נבילה כלומר דכיון דלא ידעינן כמה בלעו בכולהו עלמות משערינן כאלו כולהו עלמות נבילה (ז) הילכך אין משערין אלא כמו שבאים לפנינו וכתב מהרש"ל פנ"ה סי' ל"ד דאפילו היכא שראינו שנפל האיסור כו' אין לבער בתחלה הדבר ולא ידע כמה בלעי קדירה כי אין לעמוד על טיבם הדבר ולא ידע כמה בלעי קדירה וכמה פעמים יבא קלקול הזה אלא לטולם משערינן כמו שבא לפנינו ע"כ ע"ש , (ח) צריך לחקור כי התחבר הבין בדברי רמ"א בהגהותיו כעיף מ' שכתב שם ולא נהגו כן דלא קאי אלא אהי"ת שכר שם רמ"א ויתבאר בסמתבר לקמן סעיף יו"ו ולא כיון אליו כלל בזה והא ודאי ליתא דמ"ש אלא על הכלל כולו קאי וכן מוכח בת"ח שם ד"ז והעתם דלא נהגו לחקור

אבל

מכוס דלא ידעינן כמה טעם איסור נפיק מינה אבל על כל פנים טעם האיסור בולעה הוא פחות מעיעור התחיכה עלמה של איסור לכן בים שם בהיתר בטעה שבא לבטלו ס' נגד כל התחיכה האיסור אף כי לא היה שנים בטעת נבולה האיסור לאיתר נגד כל התחיכה מכל מקום משערינן לפי אומד זה שולאי היה שנים נגד כל התחיכה האיסור שהוא על כל פנים פחות יותר מתחיכה האיסור עלמו ע"כ ע"ש וכנין זה תירץ נמי לעיל בסי' לד"י גבי כהל ע"ש אבל הע"ז תירץ בענין אחר ותלי תיא בדלא הגיא ודבריו תמוהין מאוד שהן נגד ש"ס דחולין דף ק"ח ע"ב ע"ש , (ג) ולכך מסייעין לבטל הקשה הפרישה והב"ח העלמות אילי לא יהא מצטרפין אל האיסור כיון שהם דבוקים בבשר קבלו טעם האיסור תחלה וק"ל כמו בשאר איסור דבוק אלא אין בתחיכה שדבוק בא האיסור כ' נגד האיסור פסקינן בכמה דוכתיה דטעם התחיכה כולה נבילה לצרף כ' נגדה ותירלו הע"ז והש"ך שניהם בכרגון אחד מכוס דבלי עלם יש לו תקנה בהגעלת הגחות רמ"א בהגה"ה ס"ד בזמן כ"ה בשם הא"ז

מי שהערים ואמר לעכו"ם לסרס בהמתו לרב אסי אוסר למוכרה לבנו הקטן וכ"פ הרמ"בם בפ' ע"ז מה' איסורי ביאה שלבנו קטן אינו מוכרה ולא נותנה לו ע"כ והר"ב בני ביתו כדידיה דמי ואסור לאוכלו פר"ח, (יז) לא יאכילו ליישראל כו' דקס"ל דקס"ל בכי

ב אבל בריה אפי' באלף אינה בטלה אם נחבשל הבריה עם ההיתר'
אם אינו מכירו הכל אסור אפי' הן אלף אבל הרוטב (יג) תלוי בנתינת טעם שאם יש בהיתר ס' כנגד הבריה הרוטב מותר שאף ע"פ שעיקרו אינו בטל טעמו בטל ואם מכירו זורקו והאחרים והרוטב תלוין בנתינת טעם שאם יש בכל ההיתר ס' כנגד הבריה מותרים ואם לאו אסורי" חוץ מגיד הנשה שאין טעמו אוסר דק"ל אין בגידין בנ"ט אבל שומנו אוסר מדרבנן וצריך ס' כנגדו להתיר הרוטב הילכך ירך שנתבשל עם גידו אם מכירו זורקו וכל השאר מותר, (יד) אם יש בו ששים כנגד שומנו ואם אינו מכירו כל החתיכות אסורות ואם יש בקדירה ס' כנגד שומנו אז הרוטב מותר והשאר אסור ואם לאו הכל אסור, (טו) ובריה שנהתכה או נימוחה תוך המאכל עד שאינו מכירה דינה כשאר איסורין לבטל בס' ואפילו גיד הנשה שנימוח ונתתך צריך ס' כנגדו שאף ע"פ שהוא כעץ ואין בו טעם התורה אוסרתו, (טז) הילכך לא פלוג בו רבנן וצריך ס' כנגדו כמו בשאר איסורים שנותנין טעם,

ג קדירה של מרק שנפל שם בריה ונאבדה הכל אסור שהרי לא נימוח אלא שנאבד בתוכו ועדיין בריה שלימה היא ואינה בטילה ואם נתנו המרק בכף או בקערה וראו שאינה שם כלל הכל מותר שודאי נימוח ובטילה בס' ואם היא מן הבריות המאוסים אפילו ס' אינה צריכה שנ"ט לפגם מותר כמו שיתבאר לקמן סי' ק"ד בע"ה,

ד ירקות שנתבשלו ואח"כ נמצאו שם, (יז) ג' תולעים הירקות אסורים שבין שישנן שם ג' תולעים הרי הוחזקו ירקות אלו שהם מתולעים וכן שהוחזקו בכך צריכין בדיקה וכל שהם מבושלים אי אפשר לבדקם אבל מי השלקות מותרים לפי שיש בהן ס' ואיפשר לסננן וכן הבשר שבתוך הקדירה איפשר לרחוץ אותו ולבדקו ומותר וג"ל דוקא ירקות אבל שאר פירות ואפילו כמיהין ופטריות איפשר לבודקם ואפי' אחר שנתבשלו ומותרין בבדיקה,

קא דין חתיכה הראויה להתכבד ובו ט"ס:

א חתיכה הראויה להתכבד בו לפני האורחים הואיל ודבר חשוב הוא עשאהו חז"ל כמו בריה שאפילו באלף אינה בטילה ואפילו היא (א) אסורה בהנאה כגון חתיכות בשר הבלועה בחלב ואינה ראויה להתכבד עמה עכשיו מכל מקום כיון שאם תתבטל תהיה מותרת ותהא ראויה להתכבד חשבינן לה ג"כ עכשיו דאי' להתכבד ואינה בטילה ואפילו הוא דבר שאין איסורו רק מדרבנן אינה בטילה, (ב) ואם היא ספק אם הוא ראויה להתכבד אם לא אזלינן לקולא אפילו אם היא איסורא דאורייתא דהא דלא בטיל אינו אלא מדרבנן, (ג) וספיקא דרבנן לקולא ודוקא החתיכה עצמה אינה בטלה אבל טעמה מיהו בטל בס' כמו שנתבאר לעיל בדין בריה

ב והא דחתיכה נחשב כמו בריה ואינה בטילה דוקא בחתיכה שאיסורה מחמת עצמה כמו גבלה ובשר בחלב אבל אם נאסרה, (ד) מחמת שקבלה טעם מאיסור אחר ולא היה בה ס' לבטלו אף על גב דקי"ל שבולה נעשית חתיכה דנבילה להצריך ס' כנגד בולה לענין חתיכה הראויה להתכבד לא חשבינן כולה כבריה כיון שהאיסור שבה אין בו בפני עצמו כדי להתכבד לפני אורחים ואפילו היא ראויה להתכבד בטלה בס' וחתיכה שלא נמלחה, (ה) ונתבשלה בטילה שאין איסורה מחמת עצמה אלא מחמת דם הבלוע בה ואע"ג דחתיכת בשר בחלב חשבינן לה כגוף האיסור ואינה בטילה שאני בשר בחלב שכל אחד בפני עצמו מותר ובחבורם נאסר הוי כמו גוף האיסור של נבילה וכל חתיכה שלא נאסרה, (ו) רק כדי קליפה בטלה שהרי הקליפה אינה ראויה להתכבד ובחתיכה שהיא גוף האיסור נמי לא אמרן שאינה בטילה מחמת שהיא דאויה להתכבד אלא כשהיא מבושלת ומוכנת להתכבד מיד לפני האורחים אבל אם הוא מחוסרת מעשה כגון שעודנה חי שאינה ראויה להתכבד כך לפני אורחים בטלה היא ברוב ואפי' אם יבשלה אחר כך אינה חוזרת וניעור לחזור לאיסורא,

ג וכל שכן תרנגולת נבילה שהיא בנוצה שנתערבה בשתים אחרת שהיא בטילה שאינה ראויה להתכבד כך כמות שהיא ושוב אינה חוזרת וניעור אלא דוקא כשנתערבה כשהיא מבושלת או צלוי'

ולהגיה ברוב במקום ס' וכמ"ש בריש הסי' (יג) תלוי בנתינת טעם כו' פירש ע"י מינין והא דלרש"י לבטל פליטת הבריה היינו דוקא בשוף טמא וכיוצא אבל לא בגמלה וכיוצא בה מדברים המאוסים כמו שיתבאר בדברי המחבר סעיף ג' וכדלקמן סימן ק"ד וק"ז ע"ש, (יד) אם יש בו ששים כנגד שומנו ודוקא שצריך שיהא בריך עצמו ששים כנגד שומנו ואם מכירו השאר מותר אבל אם אין בריך עצמו ס' נגד שומנו ודין דקי"ל לעיל סימן ע"ב וע"ג ובכמה דוכתא דאף באסור איסורן באיסור דביק צריך ס' נגד כל החתיכה אם אין בחתיכה עצמה ס' לבטל האיסור הכי נמי ירך שנתבשל עם גידה אין השאר מותר כיון דאין בריך עצמו ס' נגד שומנו עד שיהא בהשאר ס' נגד כל הירך וש"ס המחבר בסמוך ואם יש בקדירה ס' כו' דמשמע דכל הקדירה מצטרף לבטל השומן אף שאין בריך עצמה ס' נגד השומן היא לאו דוקא וכ"כ הב"ח וש"ך להיגא ע"ש, (טו) ובריה שנתחתכה ואפילו נתתך ממנו אבר אחד אפילו אבר שאין הנשמה תלויה בו דינה כשאר איסורין כמ"ש הרשב"א בת"ה דף ק"ד ע"ב והר"ן בפ' ג"ה בחב הב"י בסי' שלאחר זה בשם מהרא"י דיראה דאם הוא שלם לגמרי רק שנפל ממנו קצת ע"י בישול כמו שרגילת הוא להתפרר ודאי חשיב בריה אבל אם נפרך ממנו קצת מגופו ושדרתו וכ"ש ראשו אפילו דיבו שלם יש להתיר ע"כ ועיין בסי' שלאחר זה בדברי המחבר, (טז) הילכך לא פלוג בו רבנן בו' רולה לתרץ בזה דלא חיקשה כיון שאין כאן ק"ט לתה לא יתבטל ברוב היתר דהא אין במינו בטל מן התורה ברוב לפי שאינו נרגש טעם האיסור בהיתר ואף על פי שאסרוהו חכמים עד ס' היינו משום דבבכגנדו בטא"מ יהיב טעמו עד ס' אבל בשאינו מינו גופא היכא דליכא טעמא מתבטל בבציר מסי' וכתי"ם לעיל בס' ל"ח וא"כ מה טעם יש בג"ד להצריך ס' נגדו כיון שאינו שאינו יכול לבא לידי נ"ט אף בש"מ תש"ה אמר דאורה אסרהו הילכך לא פלוג בו רבנן בין זה לשאר איסורין וצריך ס' נגדו וא"מ נראה לשיוך להקל בספק בזה כגון אם כספך ואינו יודע אם הי' בס' דק שהיה רוב בולאי דאסור לעיל בסימן ל"ח באינו מינו מ"מ כאן שרי ע"ז והסכימו עינו פר"ח ומ"י ע"ש, (יז) ג' תולעים כו' דמאחר שנמצא שלא הוחזקו שם אם עוד ואינן מיכרות ומיהו בבציר מג' אף אם נתלעו ב' תולעי' לא ניקרי חזקה ושרי התבשל ע"ז ופר"ח ודלא כהב"ח שכתב דיש להחמיר בב' כיון דלרבי הוי חזקה ב' זימנא דהא כתב הרא"ש בפ' הבא על יבמתו דבנישואין ומילה קי"ל כר' תשוב ספק נפשות להקל משמע בשאר דוכתא קי"ל כרשב"ג דדוקא בחלתא זימנא הוי חזקה וכן עיקר וכפירוש כתב הב"י בשם הר"ן שם בסי' פ"ד דפ"ח או ב' מותר התבשל, ועיין בסי' פ"ל מדיני מלו,

קא (א) אסורה בהנאה כו' מבואר בש"ס בת' עכו"ם דף ע"ד ע"א דאיסורי הנאה כגון בב"ח וכה"ג אם אחה"ל אוסרין תערובתן ג"כ בהנאה אפילו באלף וכן הוא בפוסק' ועיין בר"ן שם מיהו מותר למוכרם לעכו"ם חוץ מדמי איסור שבהן, (ב) ואם הוא ספק אם היא ראויה להתכבד כו' לא מיירי שנסתפק להתורה אם היא מחיצה הראויה להתכבד או לא דאם כן הוי ספק חסרון ידיעה ולא מיקרי ספק כלל כמו שנתבאר בסי' ל"ח אלא דנסתפק לנו מה שהיה בשעת התערובת כגון שיש כאן הרבה מחיצות ובניהם מחיצות קטנות ומחיצה הראויה להתכבד ולא ידענא מי האיסור היה מחיצה הראויה להתכבד וכי האי גווני מ"י, (ג) וספיקא דרבנן לקולא ודוקא מפק אם הוא אל אבל אם הוא ודאי אה"ל ופפק אם הוא אסור לא בטל כמו שיתבאר לקמן סי' ק"י, (ד) מחמת שקבלה טעם כו' ומכח זה כתב הרב רמ"א בד"מ ובת"ח בלל מ' דבגיהם שהתעמדה בחלב טריפה שנתערבה דלא הוי אל"ה שהאיסור שבה בלוע הוא ודוקא שהתעמדה בחלב טריפה דלא הוי רק כמו מחיצה דאיסור אבל חלב כשרים שנתערב בחלב טריפה ונעשה ממנה גבינה הוי כמו איסור מחמת עצמו ואם נתערבה אותה גבינה עם אחרות אינה בטילה, כתב הט"ז ז"ל וכן באיסור תערובת חלב עמא ג"כ הוי אינה ראויה להתכבד דהא כתב העור סי' קס"ו בטעם איסור גבינות של עכו"ם שהא עירבו בה חלב עמא אף ע"פ שאין חלב עמא נקפה חיישינן שמא ישאר ממנו מעט בין נקביה עכ"ל וזה פשוט שאין שייך באותה חלב שבין הנקבים ראויה להתכבד כיון שאין הגבינה נעשה ממנה ומכל מקום נראה לי דסתם גבינה של עכו"ם שנתערבה בין הכשרות חשבינן לה לאיסור בלוע ובטילה ולא אמרינן דאחיא מחלב בהמה טריפה דבתר רוב אזלינן ורוב בהמות כשרות הן ורחייה מדאית' הרבה טעמים בפרק אין מעמידין לתה אסרו גבינות של עכו"ם כמו שהגיה ב"י בסימן קט"ו ולא זכר טעם זה דאפשר מטריפה אלא שמא עירבו בה חלב עמא וזה לא הוי ראויה להתכבד ואינו כמו איסור בלוע כמו איסור בעור קיבת בהמה שנתעמדו אותו בעור קיבת בהמה של עכו"ם שהיא נבילה ומכח זה יש לה דין ראויה להתכבד כי איסור בעור בהמה שדוע שאין מעמידין בעור קיבת בהמה של עכו"ם לא הוי אחיה דמה שבתב ע"כ במקום שדוע שאין מעמידין בעור קיבת בהמה שלו אסור כלל דמשמע אבל סתם גבינה של עכו"ם הוי אל"ה דלמא הועמדה בעור קיבת נבילה וזה ליתא דאף סתם גבינה של עכו"ם לא מיקרי אה"ל ואם נתערבה בטילה ברוב דהוי כמו אסור אם הוא אל"ה אה"ל או לא דאם ולאי הועמדה בעור קיבת נבילה ונתערב בטילה ברוב מן התורה אלא דאינה בטילה מדרבנן דהוי אה"ל והשתא אפשר הוא אם הועמדה בעור קיבת נבילה אז לא הוי כפיקא דרבנן ולקולא וכן נראה כן להלכה, גם ראיתי בספר פר"ח שכתב וכן גבינה של עכו"ם אה"ל שנתערבה עם אחרות אף ע"פ שעשה האיסור מפני חערובת חלב עמא וכיוצא בזה מ"מ מיקרי איסורו אחמת עצמו דהא שויה רבנן כחתיכות נבילה כו' ולאחוקי מע"ז ע"כ בקיצור והמהרי עליו דהא כתב הרב ב"י בש"ע ונתבאר לעיל בדברי המחבר דאין לה דין אה"ל ע"כ חזינן בהא אפילו במקום דאמרה אחמת אבל אם הוא אל"ה אינה בטילה אלא אם הוא אל"ה אינה בטילה אלא אם הוא אל"ה אינה בטילה אלא

(ז) וכן נוהגין בחתיכה גדולה יותר מדאי כמו שיתבאר בסוף דבריו (ח) מבל בתרנגולת בנוצת' וכבש בעורו וכה"ג פשיטא דבטיל ק"ח מטולת הרגולת וכ"כ רש"ל, (ט) בתרנגולת בנוצתה כו' משמע דאם המירו כבר הנוצות ועדיין לא נטלו משם המעים ולא נפתח הבטן אין זה חשוב מחוסר מעשה ולא בטיל, (י) נוהגין שאינו בטילה ואף ע"פ שלמחר שתערבה הסירו הנוצות אינו כיון דבתחלת התערובת נתבטל אין חוזר ומיעור לחזור לאיסורא, (יא) אבל אם נתרכו אף ע"פ שלא ניטלו עליפיהן אפשר לקולפן ולא חשיב מחוסר מעשה גדול, (יב) חוץ מרגלי אווזות וכתב בת"ח שם בשם מהרא"י דרגלי אווזות שלא הוסרו עורן מעליהם כמו מרגלין לעשות דמי לתרנגולת בנוצתה, (יג) שמתכבדין בהן וכתב רש"ל בתו"ם וז"ל והמידה חושבין רגל אווזה מלבל חשוב וכן שאעתי מרופא מומחה שהוא מלבל הבריא באווזה וכן דעת מהרא"י ותו"ה עכ"ל (יד) ראש של עופות לא חשיב וכתב רש"ל פג"ה סי' נ"ג הראש של בהמה לא חשיב רק ראש של עגל וכ"ש לבון של שור דחשיב שכרי מבריסה כיבל מת המלכים בג' לשונות, (טו) שומן הכנתא כו' ובפסקי התוס' דנדרים סי' פ' כתבו וז"ל וא"ע בהדרא דכנתא עם שמנא שמא רמוי הוא להתכבד עכ"ל וכתב רש"ל ההדורא דכנתא של עגל חשיב אף ע"פ שאחר בני מעים לא חשיבי ע"כ וכתב הע"ז וכבר נתבאר בש"ע רים סימן ק"י דהכל לפי המקום והזמן ובינינו הדורא דכנתא של עגל חשיב, (טו) אבל העור של אווזא כו' כתב הע"ז דאף אם נחתך העור של אווזא לרצועות מיקרי אה"ל דכן הוא עיקר הכבוד בעור האווזא אחר שחותכין אותו לתחיכות לענגם ובינינו רואות שמכבדין בכל מקום באותן החתיכות המטוגנות בפני אנשים חשובים ע"ב ודאי הוי אה"ל אפילו בחתיכה ע"כ אבל הש"ך בנה"כ השיג עליו דאף מכבדין ברצועות מ"מ אין מכבדין בחתיכה אחת מטוגנות אלא בחתיכות הרבה מ"כ כל חתיכה בפני עצמו אינו רמוייה להתכבד ע"כ והיודע יבחר (יז) וקורקבן כו' כתב רש"ל בפג"ה סי' נ' וז"ל אבן נראה לי שבדוב המקומות פרמיתי שהקורקבן של אווז חשיב רמוי להתכבד ומאחר שכתב הרמב"ם שהכל תלוי לפי המקום והזמן ודאי חשוב קורקבן אווז חשיב ולא בטיל ע"כ משמע דשל תרנגולת לא הוי רמוי להתכבד וכ"כ במהרי"ל חלוק זה בשם מהור"ר טעביל, וכתב עוד רש"ל וז"ל חכמי קרלוקא הורו על בשר אווז שעל החזה שקורין ביל"ק אף ע"פ שהופשטה האווז אף ע"פ כן נקרא בל"ק רמוי לכבד ולי נראה דבלא בדין הורה אע"פ שהאחת במקומות הללו שרמוי לכבד לפי מורחים בגלייה מ"מ מאחר שהופשט האווז ונטל הפתרת בטל ממנה ההשיבות וקלא דומה לבריה שנטל ממנה מעט בטל השיבתה וכן כאן בטל חשיבתה מאחר דבטלה היתה מופשטת היתה חשובה ביותר ע"כ אבל כבר השיג עליו הע"ז וכתב וז"ל ותמה מאי אם יעלו דבריה אלו הפי רש"ל שאחות תמוהים הם וכי בחתיכה גדולה וחשובה מאוד ונחתך אמנה קלת נאמר שבטל חשיבתה והא מתרינן בסעיף שאחר זה דלא בע"ל חשיבות וכמה נתרסק או נחתך עד שתאבד צורתה כו' ואין דומה זה לבריה דכל שנטל קלת ממנה אין שם בריה עליה ועל כן אין לסמוך על זה לתעב' רק כמו שהורו חכמי קרלוקא הנ"ל דכל חתיכה ה"ל עכשיו חשובה היא אף ע"פ שהיתה חשובה יותר מ"כ ודבריו נכונים הם להלכה ולמעשה, (יח) ואין חלוק בין נתערבו במינם או שלא במינם פירש דלענין דבר שיש לו מתירין בכו' ק"ב אמרינן בהיתו מינו אפילו בדשל"מ בטיל ובאו"ה כלל ג"ה כתב דק"וח לענין שאר דבריה שאינם מתבטלים כגון מה"ל ובריה דספיק מותר כמ"ש רים סימן ק' דאם נתערבו בהיתו מינו דלא מהני תשבוחתיהו ובטלי וחלקו עליו רמ"א והמחבר מדכתב הרשב"א והש"ע בס' ק' בקדירה של ירקות שנאבד בה בריה דהכל אסור ש"מ אפילו לא במינו לא בטילה הבריה והעשה כתב בת"ח כלל מ' דשאני דבי"לא שאין החשיבות אלא איסור עצמו אלא מאחר שהיה בו היתר אחר כן לא רצו חכמים שיבטל וכל שנתערב שלא במינו אין הסיתר נקרא על דבר האיסור אלא על שם הדבר שנתערב בו והוי כמו שאין לו מתירין עכ"ל אבל קשה המחבר זה הי' מבורר כל דברי ב"י וש"ע והגהות רמ"א בדיקדוק לא לשונו והאיך כתב זה כאן ברים הסימן הנ"ל למיכתב ובאמת העתיק כך מהגהות רמ"א שכתב נמי בסעיף זה ונם עליו קשה וכמו שכתב בחית הע"ז עליו בס"ק י"ב ע"ש (יט) ואפילו נחתכו רובן כו' ואף על גב דבנפל אחר מהן ליס מבואר בבזמן ק"י דתלינן דהאיסור נפל שאני התם שנאבד מן העולם ואי אתה דן אלא על אלו שהם לפניו אמרינן שהם רוב משא"כ כן שהיה לפנינו מ"כ מפני מה נאמר שזה שנחתך הוא מן האיסור אדרבא יש לומר שמן הרוב נחתך והאיסור המועט לא נחתך, כ"כ הפוסקים ועיין בע"ז סימן ל"ע ובש"ך סי' ק"י ס"ק מ"ג, (כ) מומכין עליו להתיר כו' וכתב בתו"ם כלל ל"ב שאין אנו בקיאין כל כך ואין לנו להתיר בבה"ג אם לא שיהיה הפרש גדול ומיכר כ"כ עכ"ל, (כא) דומות ומכוונות יפה משמע בתרתה ב"כ יהיה שוות ואע"ג דגבי שומן הקורקבן סגי בתרתה השומן לחוד הכא שאני כיון שאפשר לברורי ג"כ על ידי שיהיו מכוונים יפה בהיתוך צריך לברורי בזה ג"כ ט"ז, (כב) יש לסמוך עליו להתיר האחרות כתב הב"ח וז"ל וקבלתי מחכם אחד שקיבל מפי חכמים אם נתלה חיב בראש בבש לחד דעתיפא בזה ולא עודם מאיו כבש הוא יש לבדוק בחוט השדר' של כל הכבש' וכל כבש שנתלה בו מיס בחוט הבדשך מהחוט להשדר' יר' אז שהראש הוא מאותו כבש להתיר האחרות עכ"ל אבל הע"ז כתב עליו בדבר זה להתיר עליו ספק טריפות כיון שלא נתלה בש"ם ובפוסקים וכ"כ יחי הפר"ח ע"ש בו חז"ל דמלאוריתא חד בתרי בטל דכתיב אחרי רבים להטות ואחרי רבנן הוא"ל ויש לו מחיר להחר זיון לא יאכלנו באיסורו ע"י ביטול, הש"י פ"ק דבילה, (ב) בילה שנולדה בי"ט כו' ע"ל סי' פ"ו וסי' ק"י, (ו) בין טרופה כו' אלו בטרופה לגמרי מיירי דהא יתבאר בסעיף ג' הוכא שאין מחשבת האיסור בתערובת אלא עשאו בטל אלא מיירי בבילים טרופות ועדיין החלבונים עומדים בפני עצמן ודו"ק ועיין בסעיף ג' מ"ש, (ד) ואפילו בספיקא התמירו כו' בדבר זה תמוה דשל"מ מבאר דברים שאינם בטילים דשם מוחר בספיקן אם הולכי איסור הוא דרבנן מתירין בספק אלו דמוקר בכל ספק דרבנן ולא היקילו אם הוא דבר חשוב אבל כאן אפילו בספק איסור דרבנן אסור כיון שיש לו מתירין, (ה) אבל בשאינה מינה כו' אוזלין בתר שמא ולא בתר טעמא דאם הוא שוה בטעמא אע"ג דלא שוה בשמא בטעמא הו"ל מין במינו ולא בטל ואם אינה שוה בשמא אע"ג דשוה בטעמא הו"ל שלא במינו ובטל דהא קי"ל כרבא פ' בתרא דעבו"ס דף ס"ו דבתר שמא אזלינן ולא בתר טעמא והכי משמע להדיא מתו"ס התוספת פג"ה דף כ"ז ע"א והרא"ש סוף עבו"ס וכן איתא פ"ז דנדרים דיש דף נ"ח ובדמ"בם פ"טו מאל"א ובהרש"בא בת"ה ובאבר פוסקים, וכן משמע בר"ן סוף עבו"ס דהא דבר שי"לא לא בטיל במינו אזלינן בתר שמא ע"ש ודו"ק, וכן כתב מהרש"ל בהגיה בהו"ש פ"ד ופ"כה מי"פ"ח, (ו) בשאינה מי בטל בס' ואע"ג דלענין בריה וחה"ל

צליה הוא דאינה בטילה בשהיא שלימה וחזקא תרנגולת או עוף אחר שהיא חשובה ראויה להתכבד שכן הדרך לכבד את האורח בעוף שלם אבל כבש שלם וכן חתיכה גדולה יותר מדאי שאין דרך ליתן לפני האורח כבש שלם או חתיכה גדולה יותר מדאי אינה חשובה ראויה להתכבד ובטיל ויש חולקים בכל זה ואומרים וכי בשביל שראויה לחלק לחתיכות חשובות גרוע טפי אדרבא כ"ש דחשיב טפי וכן חתיכת חיה או תרנגול בנוצתה כיון דראויה לתקנה להתכבד בה לא בטילה חשיבתה, (ז) וכן נוהגין בחתיכה חיה, (ח) אבל (ט) בתרנגולת בנוצתה שמחוסר מעשה גדול (י) נוהגין שהיא בטילה וכן רגלים או ראש שלא נחרכו משערן (יא) אבל אם נחרכו חשיבי ראויה להתכבד אפילו לא נמלחו עדיין ואפילו כבש שלם אינו בטל מיהו רגלים של עופות וכן רגלי בהמה דקה במדינות אלו לא חשיבי כלל ובטילים, (יב) חוץ מרגלי אווזות, (יג) שמתכבדין בהן ואינן בטילים, (יד) ראש של עופות לא חשיב ובטיל,

ד (טו) שומן דכנתא אינו ראוי להתכבד לפני אורחים דלא עבירי אינשי דאכלי שומן בעיניה (טז) אבל העור של אווזא מיקרי ראויה להתכבד שדרך לאוכלה בכישול ובצלי ואינה בטילה

ה (יז) וקורקבן וכן שאר בני מעים אינם ראויים להתכבד דאיכליהן לאי בני אינשי ונראה לי שאותם הכבדים מן האווזות המפוטמו' שאובסין אותם בימים עד שנהפכה הכבד שבתוכה להיות לבנה מחמת רוב שמנונית ראויים להתכבד הם שהרי עינינו רואות שמתכבדים בה שרים ויועצי ארץ ואם היא גביל' ונתערבות באחרות אינה בטילה נ"ל,

ו כבר אמרנו דהא דבריה ותחיכה הראויה להתכבד לא בטלי דוקא בעודם שלמים אבל אם נחתכו או נתרסקו עד שנאבדה צורתן ושמם בטלו דתי לא חשיבי (יח) ואין חלוק בין נתערבו במינם או שלא במינם והבריי אם נחתך קצת מנופו ושדרתו וכ"ש ראשו אפי' רובו שלם בטלה חשיבתו ואפילו נתערבו בעודן שלמים ואחר כך נתרסקו או נחתכו ואפילו לאחר שנודע התערובות מתבטלין והוא שנתרסקו שלא במתכוין לבטל האיסור אבל נתכוין לכך אסור למרסק עצמו אם הוא שלו או למי שנתרסקו בשבילו דקנסינן ליה אבל לאחרים מותרים,

ז ומיהו אע"פ שנחתכה חתיכה אחת מן התערובת אין תולין לומר האיסור נחתך ומתבטל ויהיו כולו מותרת אלא אותה שנחתכה לבד היא מותרת ממ"נ אם היא של האיסור אף כולן מותרת ואם אינה של איסור כ"ש שהיא מותר' אבל השאר נשארו בספקן ואסורו' (יט) ואפילו נחתכו רובן אין תולין לומר האיסור הוא תוך הרוב שנחתכו כי אדרבה אנו אומרים הרוב שהיה כאן שהוא החותר הוא שנחתך והמיעוט שהוא האיסור הוא שנשאר שלם הלכך כל הנחתכת מותר ממ"נ והשלימות אסורה,

ח קורקבן של תרנגולת שנמצא נקוב והוסר מן התרנגולת ונתערבה אותה התרנגולת בכשרות מדמין שומן של הקורקבן לשומן של תרנגולת בסקום חבור הקורקבן ואם דומין לגמרי (כ) סומכין עליו להתיר את האחרות,

ט וכן ראש כבש שנמצא טריפ' ולא נורע מאיזה כבש היא והקיפו הראש לציאורו של אחד מהכבש' ונמצאו החתיכו' (כא) דומות ומכוונות יפה (כב) יש לסמוך עליו ולהתיר האחרות,

קב דין דבר שיש לו מתירין ובו ד' סעיפים,

א ברבר שיש לו מתירין (א) החמירו בו חז"ל ג"כ ואמרו שאינו בטל אפי' באלף שכיון שיש לו מתירין מה לנו ולביטולו נמתין עד שיבא המתיר הילכך (ב) ביצה שנולדה בי"ט שהיא אסורה בו ביום ולמחרתו מותרת כמו שנתבאר בהלכו' י"ט אם נתערבה באחרות בין שלימה (ד) בין טרופה אינה בטלה אפי' באלף ואפי' בספיקא החמירו משום דלעיל בנון ספק אם נולד בי"ט אם לא ונתערבה באחרות אסורה והש"ס במינה (ה)אבל (ו) בשאינה מינה בטל בס' אם

קב (א) החמירו

ע"י ביטול, הש"י פ"ק דבילה, (ב) בילה שנולדה בי"ט כו' ע"ל סי' פ"ו וסי' ק"י, (ו) בין טרופה כו' אלו בטרופה לגמרי מיירי דהא יתבאר בסעיף ג' הוכא שאין מחשבת האיסור בתערובות אלא עשאו בטל אלא מיירי בבילים טרופות ועדיין החלבונים עומדים בפני עצמן ודו"ק ועיין בסעיף ג' מ"ש, (ד) ואפילו בספיקא התמירו כו' בדבר זה תמוה דשל"מ מבאר דברים שאינם בטילים דשם מוחר בספיקן אם הולכי איסור הוא דרבנן מתירין בספק אלו דמוקר בכל ספק דרבנן ולא היקילו אם הוא דבר חשוב אבל כאן אפילו בספק איסור דרבנן אסור כיון שיש לו מתירין, (ה) אבל בשאינה מינה כו' אוזלין בתר שמא ולא בתר טעמא דאם הוא שוה בטעמא אע"ג דלא שוה בשמא בטעמא הו"ל מין במינו ולא בטל ואם אינה שוה בשמא אע"ג דשוה בטעמא הו"ל שלא במינו ובטל דהא קי"ל כרבא פ' בתרא דעבו"ס דף ס"ו דבתר שמא אזלינן ולא בתר טעמא והכי משמע להדיא מתו"ס התוספת פג"ה דף כ"ז ע"א והרא"ש סוף עבו"ס וכן איתא פ"ז דנדרים דיש דף נ"ח ובדמ"בם פ"טו מאל"א ובהרש"בא בת"ה ובאבר פוסקים, וכן משמע בר"ן סוף עבו"ס דהא דבר שי"לא לא בטיל במינו אזלינן בתר שמא ע"ש ודו"ק, וכן כתב מהרש"ל בהגיה בהו"ש פ"ד ופ"כה מי"פ"ח, (ו) בשאינה מי

וחה"ל

אם נתערב בשוגג אבל אם נתערב במזיד אסור ועיין בלבוש החור סימן תקי"ג, אם המאכל יתקלקל אם ישהנה לא חשיב דבר שיש לו מתירין ואפי' במינו בטל בס' ובל דבר שצריך זה לזה כגון מים ומל' בעיסה חשיב מין במינו לענין זה ואם אחד מהם אסור ויש לו מתירין ונתערב בחבירו שהוא היתר (ז) אפי' נתערב אחר כך באלף לא בטלי:

ב ולא נקרא דבר שיש לו מתירין אלא בדבר שהמתיר עתיד לבא ממילא' עכ"פ כמו ביצה שנולד ביי"ט שבמוצאי י"ט מותרת ממילא עכ"פ כמו שאמרנו (ח) וכן אם המתיר בידו בלא טורח והפסד בטבל שנתערב בפירות מעושרים ויש בידו עוד טבלי' אחרים שיכול הוא להפריש על הטבל שנתערב מן הטבל שלפניו או שעדיין עתיד לקנות וכיוצא בזה אבל דבר שאינו בידו לתקנו בלי טורח והוצאת או אינו ודאי שיבא המתיר אינו בדין דבר שיש לו מתירין (ט) לפיכך ביצה של ספק טריפה שנתערבה באחרות אע"פ שאיפשר שתטעון עור התרנגולת או שתחיה י"ב חדש ויותרו כולם שיתברר למפרע שאינה טריפה אין זה בדין דבר שיש לו מתירין לפי (י) שאין המתיר בפנינו ודאי ואינו בידו והרי הוא כשאר איסורין (יא) וכן כלי ש:אסר מבליעת איסור ונתערב באחרים ואינו ניכר בטל ברוב ואינו בכלל דש"למ לאסור כולם על ידו עד שיגעיל' כולם ואף ע"פ שבידו הוא להגעילו ולהחזירו דהכשירו (יב) כיון שצריך לטורח ולפזר ולהוציא מעותיו במתיריו ואין המתיר בא ממילא לא חשיב שיש לו מתירין עיין סי' קכ"ב,

ג (יג) והא דדבר שיש לו מתירין אינו בטל היינו דוקא אם האיסור בעין או שיש עדיין ממשות האיפור בתערובת אבל טעמו בטל (יד) וכן אם אין איסורו מחמת עצמו בטל ולכן חתיכה שלא נמלחה תוך ג' ימים (טו) אע' פ שיש אומרים דמיקרי דבר שיש לו מתירין הואיל ומותרת לצלי אפ"ה בטלה שאין איסורו מחמת עצמו אלא מחמת דם הבלוע בו כל איסור (טז) שלא היה ניכר קודם שנתערב בטל אע"פ שהוא דבר שיש לו מתירין מי שנדר מדבר אחד ונתערב אחר כך לדידיה מקרי דבר שיש לו מתירין דהא איפשר לו לשאול על נדרו דבר שיש לו היתר (יז) וחוזר נגאסר כגון חמץ בפסח לא מקרי דבר שיש לו מתירין (יח) ויש חולקין בזה ולא מיקרי דבר שיש לו מתירין אא"כ הותר למי שנאסר אבל דבר שנשאר לאחד אסור לעולם אע"ג שהוא מותר לאחרים (יט) כגון המבשל בשבת אע"ג שמותר לאחרים לאחר השבת לא מיקרי דבר שיש לו מתירין ובטל בס' כשאר איסורין,

קג דין נותן טעם לפגם וכו' ז' סעיפים,

א כל דבר שטעמו פגום (א) אינו אוסר תערובתו דכתיב לא תאכלו כל נבילה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה נבלה הראויה לגר לאכילה קרויה נבלה ושאינה ראויה לגר לאכילה אינה קרויה נבילה ואפילו אין טעמו פגום מחמת עצמו שבפני עצמו הוא מוטעם ומשובח אלא שפוגם תערובתו כגון חומץ יין של איסור שנפל לתוך גריסין שהחומץ עצמו הוא טוב אלא שפוגם הגריסין מותר מיהו דברים דכוי דבר שיש לו מתירין אלא משום שצריך להוציא עליו הוצאות וכה"ג דיש לו מתירין מן התורה בלא שום הוצאות לכ"ע אסור ע"כ ואין להקשות הא קדירה אינו בת יומא נותן טעם לפגם במאכל והיכא שהמאכל יתקלקל אם ישהנה לא חשיב דקדירה אינו בת יומא כ"ע ל"פ במאכל אבל ודאי אינו בעל הש"ך הביאם ב' בסי' ק"ג בד"ה ומ"ש ופגם זה אין צריך שיפגום כו' וא"כ לא הוי בכלל דבר שהמאכל מתקלקל דהמאכל מתקלקל פירושו הוא שנפסל המאכל מאכילת אדם וק"ל ופסק הב"ח להסיר כלי מ"לחומרא בעלמא כמו שנהג מהר"ם גבי חתיכות ע"כ ולכאורה לא דמי דהא כל הפוס' הסכימו לקמן סי' ק"ט דא"ל להסיר אפילו בחתיכה ומר"מ דעביד הכי הא כתב מהרא"י טעמא דלדיק וא"ח היה והחמיר שהיה נראה דרך גאני שיזדמן מכילת איסור לפניו כו' ומביאו ב"י בסי' ק"ט וזה לא שייך כאן, אבל מ"מ כתב הש"ך כיון דליכא פסידא יש להחמיר כדבריו ולהסיר כלי מ', (יב) כיון שצריך לטורח ולפזר ולהוציא משותיו ולפ"ז בשר שלא נתערב עם בשר שכבר נתלח נמי לא הוי דש"למ במה שיוכל למולחו את כולם משום לצריך לטורח ולפזר משותיו במתיריו וכבר כתבתי זה בסי' שקודם זה, (יג) והא דדבר שיש לו מתירין אינו בטל כו' אבל עכו' הש"ך האריך להוכיח מש"ס דנדרים דף י"ח ותוספות והרא"ש והר"ן לשם מה שהבאתי לעיל בס"ק ו' ומ"ש שיש לו מתירין אינו בטל כו' אבל עכו' הש"ך האריך להוכיח מש"ס דנדרים דף י"ח ותוספות והרא"ש והר"ן לשם מה שהבאתי לעיל בס"ק ו' ומ"ש מהר"מ והרא"ש בתשובה כלל ב' על ההוא דשכר של תבואה חדשה דהתבואה' בטלה בס' במי' והא דאמרינן דש"למ לא בטיל ה"מ מין במינו כו' ומדברי הרמב"ם והסמ"ג ומדברי הב"י בס"ע סי' רי"ו מ"י גבי נתערב יין שאסורו ביין אחר אפי' טיפה בתביות דנאסר הכל מפני שיכול לשאול על נדרו דבדש"למ נעשה לא בטיל אפילו באלף אם נתערב במינו, עוד האריך בזה ע"ש, וכן פסק בב"ח, והכי מוכח מדין כלי של איסור שנתערב בכלים אחרים של היתר שנתבאר בסמוך שחלקו בו הראשונים ז"ל אי דיינינן להו כדבר שי"למ או לא מכלל דלכ"ע סברי דאפילו בנעשה לחוד איתא לדין דש"למ דהא בכלי ליכא ממשו דאיסור אלא טעמא גרידתא והכי מוכח נמי בס"פ השילן דמיקרי למיס שבעיסה דש"למ ונתבאר בהמחבר לעיל בס"א אף על פי שאין במיס ממש וכבר נתבטלו ואינם בעין ולפיכך עיקר הדין בזה דאף בטעמא דאיסורא דליכא ממשא איתא לדין דש"למ והכי נקטינן, (יד) וכן אם אין איסורו מחמת עצמו כו' כל האחרונים ז"ל הסכימו על דין זה דכיון דדבר שי"מ הוא מה לי בלוע או לא בלוע אינו אוסר לאיסורו ול"ד כלל לחתיכה ה"ל דאם אין איסור מ"ע דבטילה ברוב דהתם אמרו חז"ל דאינה בטילה מצד שהיא הא"ל אבל הכא אינה בטילה מצד דש"למ מה לי בלוע או לא ס"ס יש היתר לאיסורו, ומוכח מדין כלי של איסור שנתערב בכלים אחרים של היתר שנתבאר בסמוך שחלקו בו הראשונים ז"ל אי דיינינן להו כדבר שי"למ או לא מכלל דלכ"ע אפילו היכא דאין איסורו מחמת עצמו אלא מאיסור מחמת בעלמו אלא בלוע וכן עיקר להלכה, (טו) אף על פי שיש אומרים כו' כלומר והעיקר אינו כן דלא מיקרי דבר שי"למ הואיל לצלי לא נאסר מעולם וכמ"ש המחבר בסי' ס"ע ע"ש, (טז) שלא היה ניכר כו' כגון גיגית מלאה ענבים בעונות והיה בו הרבה יין ולול קודם שבת מותר ליקח בשבת מן היין ואע"פ שיולא גם עתה מן הענבים כל שעה לפי שמתבטל במה שיולא כבר ואין בו משום דש"למ מאחר שלא היה עליו שם יין בפני עצמו מעולם וכן חביות מלא ענבים שלימים ומלאים החביות במיס לעשות תמד והענבים מתבקעים לאחר זמן ויולא יכל היין מותר לימשך הימנו לשתות בשבת לפי שמעט יין שיולא בשבת מתערב ומתבטל עם היין שהיה בו כבר ולא היה ניכר פעם א' בפני עצמו מעולם וכן כל כיולא בו ואין זה דומה לחתיכה שלא נמלחה דבמיוחד שהיה האיסור ידוע שהרי החתיכה היתה אסורה משא"כ בענבים לא היה איסור כלל תחלה, (יז) וחוזר ונאסר פירש לפי שהחמץ אם ישאר לפסח הבא ממילא חוזר ונאסר לא היתר לגרמי משא"כ בנולד כגון בילה שנולדה בי"ט וכיולא וכן מוקלה כגון עלים שנשרו מן הדקל בי"ט וכיולא דלהני קרי להו הח"ס פ"ק דבילה דשר שי"למ לפי שאלו כיון שהתרו ואין חוזרין ונאסרין עוד, (יח) ויש חולקין בזה ובח"ח שם ד"ע פסק כסברת הראשונה ורש"ל חולק עליו, (יט) כגון המבשל בשבת במזיד דאסור לו לעולם ולאחרי מותר למילאי שבת וכתו שנתבאר בח"ח ר"ס שי"ח,

קג (א) אינו אוסר תערובתו בח"ח כלל פ"ה כתב דאין חלוק בין נמחה ללא נמחה דהא דעשה פגום לא חשיב עשה ובטל

ונחה"ל אין חלוק בין נתערבה במינו או שלא במינו וכדלעיל סימן ק"ו ס"ו שאני הכא דאין חשיבות מצד האיסור עצמו אלא מאחר שיהה לו היתר אח"כ לא רצו חכמים להתבטל וכל שנתערב שלא במינו אין ההיתר נקרא על הדבר האיסור אלא ע"ש דבר שנתערב והוי כמי שאין לו מתירין כ"כ בח"ח כלל מ' ד"ו, והר"ן פ' הנודר מן האבוטל דף ל"ב נתן טעם אחר בזה וזה הוא תירוצו דחזינן לר' יהודא דס"ל אין במינו באיסור והיתר לא בטיל ויליף לה מדכתיב ולקח מדם הפר ומדם השעיר שאף ע"פ שדם הפר מרובה מדם שעיר קרי ליה דם השעיר אלמא לא בטיל משום דהוי במינו הוא לפי שכל דבר שהוא דומה לחבירו אינו מחליפו מדרבה מחזיקו ורבנן לא ילפי מזה לאיסור והיתר דבשלמא דם פר ושעיר שניהם כשריים לזריק' משא"כ באיסור והיתר אף ע"פ שהן אין אחד מ"מ חלוקים הם שזה אסור וזה מותר ע"כ ה"ל כאינו מינו ומש"ה אמרינן בים לו מתירין הוא דומיא דדם פר ושעיר דהא אין כאן חילוק בין איסור להיתר שהרי גם האיסור סופו להיותו מותר וזה במין במינו כהיתא דדם פר ושעיר משא"כ במין במינו אינו אע"פ שמלד איסור יש להם שיוו בדשל"מ מ"מ יש בינהם חילוק במה שזה אין אחר ע"כ הם בטילים זה בזה ע"כ, אבל לכאורה קשה דמשמע מדברי הר"ן הא דאמרו חז"ל דשל"מ לאו משום שכיון שיש לו מתירין לאחר זמן לא יאכלנו באיסורו על ידי ביעול אלא משום דהוי אין במינו א"כ לפי דבריו למה אמר כן בספיקא דהיינו בבי' שספק הוא אם נולדה בי"ע או לא כמבואר בפ"ק דבילה דף ד' ע"ב ובהמחבר כאן משום אף דקי"ל בכל מקום ספיקא דרבנן לקולא הכא הוי דבר של"מ לאחר זמן וי"ל הא בדאיתא והא בדאיתא באמת היכא דנתערב איסור בשאינו מינו ונתבטל בס' ס"ל להר"ן בסברת נכונה דזה לא אמרו חז"ל אף דשל"מ לגמרי לאחר זמן מכל מקום הא השתא נמי אית ליה מתירין דמן התורה כל איסור בטל בס' והא דאסרו דבר שיש לו מתירין היינו במינו משום דמין במינו לא בטיל אבל בספיקא דהיינו בילה שספק הוא אם נולדה בי"ע או לא בזה הסברא נותנת דיהא אסור דלמה ניכול בספיקא ואפשר שיפגע באיסור ולאחר יש לו מתירין והא דקי"ל דספק דרבנן לקולא בדבר שאין לו מתירין ומש"ה אמרו חז"ל בספק בילה וכו' ק, (ז) אפילו נתערב אח"כ באלף לא בטלי וכן פסק הש"ך ולאפוקי מהב"ח וע"ש שפסקו דאם אותו התערובות נתערב אחר כך בתערובת שנית דאחר, (ח) וכן אם המתיר בידו בלא טורח כו' רלה לומר וכ"ת שהסברא נותנת אף שאין המתיר עתיד לבא ממילא מ"מ הואיל ובידו לעשותו כמו נדרי שזכר המחבר בסעיף ג' להוי דבר שיש לו מתירין אמר אפ"ה אין בכלל דבר של"מ אלא אם המתיר בידו בלי טורח כו' וק"ל, (ט) לפיכך ביצה של ספק טריפה כו' וכתב לתת לדק בתשובתו סימן ס"ט דביצה דספק טריפה שנולדה בי"ע דמקרי דשל"מ וימתין עד לאחר שהרי מרויח בזה איסור גולד אלא לאוכלו ע"י תערובות ע"כ ויפה כתב, (י) שאין המתיר בפנינו ולאי כו' בזה כל אפי' שוין וכמו שהוכיח הש"ך מש"ס דפ"ק דבילה ד' ג' ע"ב ע"ש ולאפוקי מהב"י שכתב דין זה בש"ע בשם יש מי שאומר ועיין בחיבורי במסכת בילה ויישוב לקושיות הש"ך, (יא) וכן כלי שנאסר כו' כיון שצריך לטרוח כו' זהו דעת הרשב"א וטור ומהרי"ל בתשובה סימן קל"ד חולק אהרשב"א להולאות להגעילו הפסד מעוט הוא וכדחשבינן בפ' הזהב דף כ"ג ובפ"ד דנדרים מעשר שני יש לו מתירין ע"י העלאה לירושלים כו' ע"ש וכתב הש"ך דיש לחוש לדבריו במקום שאין הפסד מרובה וגם נ"ל שיש להשאות הכלים עד שלא יהא בן יומו דאז שרי מן התורה דהא הרשב"א והטור לא כתבו דכוי דבר שיש לו מתירין אלא משום שצריך להוציא הוצאות עליו וכה"ג דיש לו מתירין מן התורה בלא שום הוצאות לכ"ע אסור ע"כ ואין להקשות הא קדירה אינו בת יומא נותן טעם לפגם במאכל והיכא שהמאכל יתקלקל אם ישהנה לא חשיב דקדירה אינו בת יומא כ"ע ל"פ במאכל אבל ודאי אינו בעל הש"ך הביאם ב' בסי' ק"ג בד"ה ומ"ש ופגם זה אין צריך שיפגום כו' וא"כ לא הוי בכלל דבר שהמאכל מתקלקל דהמאכל מתקלקל פירושו הוא שנפסל המאכל מאכילת אדם וק"ל ופסק הב"ח להסיר כלי מ'לחומרא בעלמא כמו שנהג מהר"ם גבי חתיכות ע"כ ולכאורה לא דמי דהא כל הפוס' הסכימו לקמן סי' ק"ט דא"ל להסיר אפילו בחתיכה ומר"מ דעביד הכי הא כתב מהרא"י טעמא דלדיק וא"ח היה והחמיר שהיה נראה דרך גאני שיזדמן מכילת איסור לפניו כו' ומביאו ב"י בסי' ק"ט וזה לא שייך כאן, אבל מ"מ כתב הש"ך כיון דליכא פסידא יש להחמיר כדבריו ולהסיר כלי מ', (יב) כיון שצריך לטרוח ולפזר ולהוציא משותיו ולפ"ז בשר שלא נתערב עם בשר שכבר נתלח נמי לא הוי דש"למ במה שיוכל למולחו את כולם משום לצריך לטרוח ולפזר משותיו במתיריו וכבר כתבתי זה בסי' שקודם זה, (יג) והא דדבר שיש לו מתירין אינו בטל כו' אבל עכו' הש"ך האריך להוכיח מש"ס דנדרים דף י"ח ותוספות והרא"ש והר"ן לשם מה שהבאתי לעיל בס"ק ו' ומ"ש שיש לו מתירין אינו בטל כו' אבל עכו' הש"ך האריך להוכיח מש"ס דנדרים דף י"ח ותוספות והרא"ש והר"ן לשם מה שהבאתי לעיל בס"ק ו' ומ"ש מהר"מ והרא"ש בתשובה כלל ב' על ההוא דשכר של תבואה חדשה דהתבואה' בטלה בס' במי' והא דאמרינן דש"למ לא בטיל ה"מ מין במינו כו' ומדברי הרמב"ם והסמ"ג ומדברי הב"י בס"ע סי' רי"ו מ"י גבי נתערב יין שאסורו ביין אחר אפי' טיפה בתביות דנאסר הכל מפני שיכול לשאול על נדרו דבדש"למ נעשה לא בטיל אפילו באלף אם נתערב במינו, עוד האריך בזה ע"ש, וכן פסק בב"ח, והכי מוכח מדין כלי של איסור שנתערב בכלים אחרים של היתר שנתבאר בסמוך שחלקו בו הראשונים ז"ל אי דיינינן להו כדבר שי"למ או לא מכלל דלכ"ע סברי דאפילו בנעשה לחוד איתא לדין דש"למ דהא בכלי ליכא ממשו דאיסור אלא טעמא גרידתא והכי מוכח נמי בס"פ השילן דמיקרי למיס שבעיסה דש"למ ונתבאר בהמחבר לעיל בס"א אף על פי שאין במיס ממש וכבר נתבטלו ואינם בעין ולפיכך עיקר הדין בזה דאף בטעמא דאיסורא דליכא ממשא איתא לדין דש"למ והכי נקטינן, (יד) וכן אם אין איסורו מחמת עצמו כו' כל האחרונים ז"ל הסכימו על דין זה דכיון דדבר שי"מ הוא מה לי בלוע או לא בלוע אינו אוסר לאיסורו ול"ד כלל לחתיכה ה"ל דאם אין איסור מ"ע דבטילה ברוב דהתם אמרו חז"ל דאינה בטילה מצד שהיא הא"ל אבל הכא אינה בטילה מצד דש"למ מה לי בלוע או לא ס"ס יש היתר לאיסורו, ומוכח מדין כלי של איסור שנתערב בכלים אחרים של היתר שנתבאר בסמוך שחלקו בו הראשונים ז"ל אי דיינינן להו כדבר שי"למ או לא מכלל דלכ"ע אפילו היכא דאין איסורו מחמת עצמו אלא מאיסור מחמת בעלמו אלא בלוע וכן עיקר להלכה, (טו) אף על פי שיש אומרים כו' כלומר והעיקר אינו כן דלא מיקרי דבר שי"למ הואיל לצלי לא נאסר מעולם וכמ"ש המחבר בסי' ס"ע ע"ש, (טז) שלא היה ניכר כו' כגון גיגית מלאה ענבים בעונות והיה בו הרבה יין ולול קודם שבת מותר ליקח בשבת מן היין ואע"פ שיולא גם עתה מן הענבים כל שעה לפי שמתבטל במה שיולא כבר ואין בו משום דש"למ מאחר שלא היה עליו שם יין בפני עצמו מעולם וכן חביות מלא ענבים שלימים ומלאים החביות במיס לעשות תמד והענבים מתבקעים לאחר זמן ויולא יכל היין מותר לימשך הימנו לשתות בשבת לפי שמעט יין שיולא בשבת מתערב ומתבטל עם היין שהיה בו כבר ולא היה ניכר פעם א' בפני עצמו מעולם וכן כל כיולא בו ואין זה דומה לחתיכה שלא נמלחה דבמיוחד שהיה האיסור ידוע שהרי החתיכה היתה אסורה משא"כ בענבים לא היה איסור כלל תחלה, (יז) וחוזר ונאסר פירש לפי שהחמץ אם ישאר לפסח הבא ממילא חוזר ונאסר לא היתר לגרמי משא"כ בנולד כגון בילה שנולדה בי"ע וכיולא וכן מוקלה כגון עלים שנשרו מן הדקל בי"ע וכיולא דלהני קרי להו הח"ס פ"ק דבילה דשר שי"למ לפי שאלו כיון שהתרו ואין חוזרין ונאסרין עוד, (יח) ויש חולקין בזה ובח"ח שם ד"ע פסק כסברת הראשונה ורש"ל חולק עליו, (יט) כגון המבשל בשבת במזיד דאסור לו לעולם ולאחרי מותר למילאי שבת וכתו שנתבאר בח"ח ר"ס שי"ח,

ובעל ג"כ ה"ה גוף האיסור נמי בעל ברוב כו' ודברי המחבר משמע נמי כן ,
(ב) בריה או כיוצא בו כגון חה"ל ודבר שבמין וכה"ג דגופו לא בעיל באלף
אסורו אינו ל"ש הילכך צריך שיהא פיגמין בעצמן , (ג) אם השביח גודל
מדתו ודוקא אם השביח גודל מדתו אבל אם נפל לתוך היתר מועט והכיר
וזרקו הרוטב מותר לפי שאין כאן אלא טעמו ולא ממשותו ואע"ג דמשערינן
בכולו משום דבמאי דנפיק מינה לא ידעינן השתא דאין בהאתו בנ"ט אין
אומר תערובתו כלל וכמו שאמרנו בהיתר שנתבטל בקדירה שאינו ב"י והטעם
בכל אלו מפני שבודאי ידענו שאין פליטתו בכולו אלא כל שטעמו לשבח אנו
מתמיהין בו שאנו חוששין שמא פלטה עד שיכן עשה בתערובתו לפיכך כל
שטעמו קפילא ואין בו עשה מתירין אותו והילכך בשהאיסור פגום אין
משערין בכולו אלא בטעמו וטעמו לכמי שאינו שהרי פגום הוא (ד) או
פגום ולבסוף השביח בו' דעת המחבר משמע אחר שהשביח הוא דאמור אבל
קודם שהשביח מותר אף שישביח אח"כ כיון דהשתא פגום הוא ואזיל לטיעמא
דמ"ל דלוגין לעולם משביחין אף בשנפל שם יין וחומץ בעודן רותחין כשאחר
ולינן משביחין ובפרק בתרא דעבו"ס דף ס"ז אמרא דתנן כל שאינו בהנאתו
בנ"ע מותר כגון החומץ שנפל לתוך גריסין אמר ר' יאמר שמואל ל"ש אלא
שנפל לתוך גריסין רותחין אבל נפל לתוך גריסין לאגין נעשה השביח ולבסוף
פוגם ואמר ע"כ נשמע מזה דפוגם ולבסוף השביח אחר שהשביח הוא דאמור
אבל קודם שהשביח מותר דמתניתן מיירי בגריסין רותחין והוי פוגם ולבסוף
השביח דהא כשיצאנו נשבחים לפי דעתו אבל אינו מחוור דכי היכי דהשביח
ולבסוף פוגם אסור אף בעודו פגום ה"נ בפוגם ולבסוף השביח הוי
לכוותיה אף בעודו פוגם יהא אסור כיון שסופו להשביח וכן יש לדקדק
מדברי הרמב"ם בפ' ט"ו שכתב וז"ל אם פגם האיסור לאחר והפסיד טעמו
הרי זה מותר והוא שיהיה פוגם מתחילה ועד סוף אבל אם פגם בתחלה
וסופו להשביח או השביח בתחלה אע"פ שסופו לפגום ה"ז אסור ע"כ
ומדכתב אם פגם בתחלה וסופו להשביח מוכח בהדיא דאף בהיותו פגום
אסור לפי שסופו להשביח וכן מוכח מדברי הב"י והכל"מ שכתב שדין פגם
ולבסוף השביח לחדו הרמב"ם במ"ש ומה פגום לבסוף אסור מפני שהשביח
מתחלה אע"פ שאותו שבח ע"מ לפגום פגם תחלה כ"ש דאסור דהא פגם זה
אינו פגום כיון שהוא ע"מ להשביח ע"כ משמע להדיא דפוגם ולבסוף
השביח אסור אף בעודו פגום דהא לא איקרי פגם , ואי קשיא לן מהא
דעבו"ס שבאמתי יש לומר דנגמרא לא קאמר שאוכלן רותחין אלא שנפל
לתוך גריסין רותחין משמע שאע"פ שנלטנו אחר כך מותר והכי איתא
בירושלמי היו רותחין ולינן מעתה אפי' רותחין יהו אסורין מאחר שדרכו
ללנן ע"כ פירוש דהוי מבעיא ליה אם הוי רותחין ולינן אם הם אסורים או
מותרים ופשיט מדברינן להו בהיותם רותחים ס"מ שאף אם יינגס אח"כ
שרו דאל"כ הוי לן למיגזר רותחים אעו לוגמים ועוד דלא איקרי רותחין
אלא כשהיה"ב דאי לא לוגן איקרי וא"א לאוכלן כך אלא עד שיצטננו וזהו
כונת הירושלמי דא"א להחמיר בלוגמים דהא רותחים ג"כ דרכן ללנן קודם
אכילה וא"כ היכא משכחת לה שריותא דרותחין וזה ברור , ועשמא דמלתא
כיון שהחומץ נפל בעודן רותחין הוקלם כח החומץ ואף אם חזר ולינגס אין
בו כח עוד לחזור ולהשביח משא"כ בשנפל בהיותם מגיס שמעכשיו משביחים
וכשחזר ומרתיחין פוגם והו"ל משביח שסופו לפגום וכן הרמב"ם בפירוש
המשנה כתב שבשנפל חומץ לתוך גריסין רותחין שהוא פוגם מתחילה ועד
סוף , אבל דבר שפוגם ולבסוף השביח אסור כמו השבח ולבסוף פוגם
וכבר הביא אח כל זה הרב פר"ח על אחרונים שנוטים ג"כ לדעת הרב
המחבר ע"ש ומה שרוצה הש"ך להביא ראיה לסברתו מדין קדירה חסרה אלא
דהשתא איהא פגם' אינה ראיה דשאני התם דהשתא פגם' ונם אין סופו
להשביח בכה"ג דהא חסרה אלא אם"כ הבא דמחילה שופו לשביח וכן
עיקר הלכה ולמעשה (ה) ואלמלא האלא דאין בו' וה"ה אינפא כשהוא
פוגם מפני שאין שם אלא תבלין ואלו היה שם אלא תבלין כראוי לא
היה פוגם מותר כיון דהשתא פוגם כדאיתא בש"ס (ו) נאסר התבשיל
השני דהוי כדבר שתחלתו פוגם ולבסוף השביח (ז) מ' בנגד האיסור הראשון
אבל א"ל מ' נגד כל הבלוע בקדירה דכיון דהיה פגם לא ל"ג וכדלעיל מ'
ל"ח (ח) דהוי ליה הרבה ל"ע בר ל"ע האיסור בכף והכף בתבשיל והתבשיל
בקדירה ועדיין כולו היתר כיון דהוא פגום כ"כ בת"ח כלל פ' דכ"ג בשם
או"ה , והע"ז בש"ק ז' תמה על רמ"א דלמה נקט הכף נאסר מהאיסור פגום
דהיינו מתבשיל ראשון שהיה האיסור פגום הא אפילו אם היה איסור גמור בכף תחלה ותחבו לקדירה שיש בו תבשיל שאיסור שבכף פיגמו הו"ל הקדרה
ל"ש בר ל"ע ע"כ ולעל"ד אין כאן מקום שיהא כלל דאלו היה הכף בלוע מאיסור שאינו פגום מ"כ איכא למיחש שמא הקדירה בלע איסור מהכף עצמו
בלי אמצע דתבשיל וכגונא שהביא הע"ז בעצמו בסי' ל"ה ס"ק ח' בשם הר"ן ותוס' ואחר זה ראיתי במ"ש ובפר"ח שתירצו נמי הכי ע"ש , (ט) אע"פ שיש
שם רגלי דבורים ע"ל סי' פ"ו (י) וכן לדבש כו' ולא ידענו למה השמיט המחבר הגהות רמ"א דכתב בהגהותיו וז"ל וי"ל דבשר אינו פוגם לבש רק משקה
הנעשה מדבש ובתקוש שאין הפסד גדול יש להחמיר ולענין דינא האריך הש"ך עוד יותר להוכיח מכמה ראיות גמורות אשר אין להם שחרה כלל להמעיין
אם דלף שמונית לעולם ל"ע לשבח בשמן בין אי בין שלוק ובתקוש שאין הפסד גדול יש להחמיר בכף בתבשיל והתבשיל
(יא) לא לפגם ולא לשבח פירוש שנעשה האיסור נרגש בהיתר אלא שאין טעמו מעלה ומוריד בתבשיל ההיתר שאינו מעביחו והיינו דקאמר
שאינו ל"ע לא לשבח ולא לפגם אבל איסור שיבש כעין שאינו מפליט לא טעם ולא ממשות אינו אסור כמו שנתבאר לעיל סי' פ"ז גבי שור הקיבה שנחייבה
כעין ומילי דהוי ארגלי דבורים שמותרים כמ"ש בסעיף שקודם זה ולעיל סי' כ"ח ומילי דהוי באיסור שנתבטל טעמו ואינו נרגש טעמו דאחר ואין להקשות
דהא קי"ל דאין בגידין בנ"ע ואפ"ה נתבאר לעיל סי' ק' דגופו של גיד שמיומה שריך ס' נגדו די"ל דאף על גב דאינו אלא כעין בעלמא התורה אומרתו
אבל בשאר איסורים כל שאחר האיסור כעין יבש שאין בו טעם מותר מן התורה לאוכלו וק"ל ועיין בפר"ח ובמ"י מה שהשיגו על הש"ך ודבריהם נפלאים
(יב) והוא שהיה מודחת כו' לעיל סי' ל"ה כתבתי דשתם כלים שנתבטל בהם אמרי' שהו אינו אלא שומן דבוק בהם , ולפ"ז מ"ש והוא שהיה
מודחת כו' הייפו לאפוקי כשידוע בבירור שלא היתה נקייה ואינה מודחת וקמ"ל דהשומן הדבוק אינו נע"ל אחר מע"ל , (יג) צריך ס' כנגד השומן אבל
כ"כ בת"פ כלל ל"ג שם בשם או"ה והכי משמע מדברי הרשב"א והב"י בש"ע ורש"ל פכ"ה שם אולק על זה ואמר דמאחר דאיכא ממשות בעין אז הטעם
שבקדירה שאינו ב"י ל"ע לשבח והוי הכל טעם הבא מן התתש ע"כ ואין דברינו נראין (יד) ונהוג כסברא ראשונה וכן דעת העור סי' קכ"ג וכן נראה
דעת הב"י וכ"פ בת"ח כלל פ"ה וכ"פ רש"ל פכ"ה סי' ס"ד , (טו) שאם שמו מפלפלין כו' לאו שיתה בעלמא קאמר בטון שאינו אינו
מפליט

דברים החשובים (ב) כבריה או כיוצא בו אם אינן פגומין בעצמו
אע"פ שפוגמים התבשיל אינן בטלים אפילו באלף,

ב ופגום זה אין צריך שיפגום לגמרי עד שיהא קץ לאוכלו אלא
אפילו פוגם קצת אינו אוסר תערובתו ואע"ג דמנבילה גמרינן
לה ובנבילה כה"ג אע"פ שנפגמה קצת אמרינן לה עד שתפגם
לגמרי מאכילת הגר התם היינו טעמ' מפני שנאכלת בפני עצמה
ולפיכך אסורה עד שתפגם לגמרי מהאכילה דעדיין ראויה לגר הא
שנהנה הגר באכילתה אף על פי שנפגמה קצת אבל איסור תערוב'
שהולכין בו אחר הנאת נתינת טעם כל שטעמו פוגם התבשיל קצת
אינו נקרא נותן טעם דאדרבה פוגם הוא ומצטער זה באכילתו כמו
הגר בנבלה שנפגמה לגמרי שהתורה התירתה מיהו היינו דוקא
שפוגם יותר בקילקול טעמו ממה שמשביח בגודל מדתו אבל (ג) אם
השביח גודל מדתו יותר ממה שפוגם קילקול טעמו אסור עד שיפסול
לגמרי מאכיל אדם כמו בנבילה עצמה בר"א דנותן טעם לפגם מותר
כשפוגם מתחלתו ועד סופו אבל השביח ולבסוף פוגם (ד) או
פוגם ולבסוף השביח כגון חומץ בגריסין רותחין פוגמו וצוננין
משביחים אסורים ולא שנא אם נפל לשם כשה' רותחין והניח'
לצננם ל"ש נפל לתוכו צוננים והרתיח' אסירים ואינן מותרין אא"כ
נפלו לתוכו רותחין ואוכלה בעודה רותחין וכל כיוצא בזה ,

ג ואפי' אין בו כח באיסור לבדו לפגום אלא על ידי ד"א שמסייעו
כגון שנפל איסור לקדרה שיש בו מלח ותבלין מרובין ואלמלא
המלח והתבלין שבה לא היה כח באיסור לפגום אפ"ה מותר מ"א
כשהאאסור נ"ט לפגם אע"פ שהמאכל הוא מותר מ"מ הקדרה אסורה
לעניין זה שאם בשלו אחר כך תוך מעת לעת תבשיל שהאיסור
הראשון נותן בו טעם לשבח (ו) נאסר התבשיל השני אם לא היה
בו (ז) ס' כנגד האיסור הראשון אבל אם ניערו התבשיל הראשון
בכף ותחבו אחר כך הכף לתבשיל שני שהוא גם כן
פוגם לא נאסר הקדרה השני (ח) דהוה ליה הרבה נ"ט בר נ"ש
ואינן אוסרין וכן בדבר שאין בו טעם כלל כגון היורה שמתיבין בו
הדבש (ט) אף על פי שיש שם רגלי הדבורים לא נאסר לא
הדבש ולא היורה וכל כיוצא בזה :

ד שמן ודבש של גוים אע"פ שהן מבושלים בכלים של גוים ואפילו
בני יומן מותרים מפני שטעם השמנונית והבשר שבכלי ואפי'
היה בעין פוגם את השמן ומסריחו (י) וכן לדבש אע"ג שמעשים
בכל יום שמבשלין בשר בדבש והוא משביחו אין הדבש גורם
השבח אלא התבלין ושאר דברים שבקדרה אבל בשר עם דבש לבדו
פוגמו חלב ובשר נבלה שנפלו ליין פוגמין אותו ומותר לא התירו
אלא דבר שנותן טעם לפגם אבל דבר שאינו נותן טעם (יא) לא
לפגם ולא לשבח אוסר כמו נ"ט לשבח שאין האוכלו מצטער
באכילתו אע"פ שאינו נהנה והוי דומי' דנבלה שנפגמה קצת שאסור'
ה כל קדירה שאינה בת יומא למדו חז"ל מכלים שבשלו בה קדשים
שהטעם הבלוע בתוכה נפגם וכשיוצא ממנו ע"י בישול ג"ט
לתוך המאכל שבתוכה חשיבה טעם לפגם ואינה אוסרת ומקריא
בת יומא כל זמן שלא שהתה מע"ל שלם שהוא כ"ד שעות לאחר
שנתבשל בה האיסור וכיון שעב' עליה מע"ל אחר שנתבשל בה
האיסור נקראת אינה בת יומא ואם בישל בה כשאינה בת יומא
התבשיל מותר דהוי נ"ט לפגם (יב) והוא שתהיה מודחת שלא יהיה
שומן על פניה שאם לא הודחה אוסר' והרי היא כחתיכת איסור שלא
נפגמה שהשומן שעל פניה מבחוץ אינו נפגם ואם בישל בה קודם
שהדיחה (יג) צריך ששי' כנגד השומן שהיה בעין מלוכלך בה
שהוא לא היה פגום והכי נהוג ויש אומרים שגם הליכלוך שעל פני
הכלי נפגם אחר מע"ל כמו מה שבלוע בתוך הכלי ואין צריך
ס' כנגדו ועיין לקמן סימן קכ"ב (יד) ונהוג כסברא ראשונה :

ו יש מי שאומר (טו) שאם שמו פלפלין בקדרה של איסור שאינה
בת יומא הכל אסור דחורפי' מחליא ליה ומשוי ליה בן יומא
ואם

ז ואם בתוך מע"ל שבשלו בה חמצו בה אפי' מים לבדם חשיבה בת יומא עד שתהיה מע"ל לחימום המים לפי שבשחמצו בה המי' תוך מע"ל נעשו המים חתיכה דאיסורא שהרי לא היה בהן ס' לבטל כל הקדרה וחזרו ואסרו את הקדירה לעשותו בן יומא משעת חימום המים מש"אב בבשר בחלב כמו שנתבאר לעיל בהלכותיו סימן צ"ד סעיף ה' וי"א דאף כשחמצו בה המים תוך מע"ל לא חשיבה ב"י משעת החימום אלא כשחמצו בה המים(טז)קודם שעבר לילה אחת אחר שנתבשל בה האיסור אבל אם עבר לילה אחת אחר שנתבשל בה האיסור כבר נפגם הטעם הבליע בקדרה ואינו נעשה שוב ב"י להשוב מע"ל משעת החימום ואף על גב דלעניין אם נתבשל בה המאכל עצמו עדיין חשבינן לה בן יומא ואוסרין המאכל לעניין חמימות המים אזלינן בה לקולא דכיון שישנן הרבה מבעלי הוראה שאומרים דלינת לילה א' גורמת הפגימה ואין צריך מע"ל ומתירין אפי' במאכל עצמו אנן קי"ל כוותייהו בחמימות המים משום (יז) דטעמא דמסתבר הוא שאין המים מעוררין טעם האיסור שבה דאדרבה המים מקלשין טעם האיסור שבה ויש להקל בזה כך נ"ל וע"ל סימן צ"ב ,

קד דין עכבר שנמצא ביין או בשכר ובו ג' סעי' ,

א דברים שנפשו של אדם קצה בהם כעברים ונמלים וזבובים ויתושין שכל אדם בדיל מהם למיאוסן אפי' נתערבו בתבשיל ונמחה גופן לתובו (א) אם ההיתר רבה עליו מותרין ואינם צריכה ס' לבטלן מפני שכולם נותנין טעם לפגם בם חוץ מבשכר וחומץ שאנו מסופקין אם נותנים טעם לשבח בשכר ובחומץ כמו שיתבאר בסמוך ואע"פ שכבר הם פגומין ומאוסין מעיקרן ואפ"ה אסרתן התורה לא נימא משום הכי גם בתערובתן יאסרו אע"ג דנ"ט לפגם הם דלא אסרה התורה אלא לאוכלן בפני עצמן אבל כשנתערבו עם הדיתר שהולכין אחר נתינת טעמו כיון שהוא נותן טעם לפגם בתערובת מותר לפי שאינה קרוי נותן טעם הוא דאדרבה פוגם ומכלה מקום כל שפשר לבדוק ולהעביר במסננת בודק ומסנן יפה שלא יבא לאוכל' בעין שאיסורו מן התורה אפילו בכל שהו שכיון שהתורה אסרתו אע"ג דבלאו הכי בדילי אינשי מינייהו ואין נהנין מאכילתו ש"מ שאין איסורן תלוי בהנאת אכילתן שלא יאסור אלא בכזית (ב) כמו שאר איסורים אלא אפילו בכל שהוא אסרה התורה (ג) מיהו עכברא דדברא לכ"ע נותן טעם לשבח הוא שהרי עולה על שולחן מלכים ופשיטא דאוסרת כשאר איסורין ,

ב ועכברא דמת' וה"ה לכל הדברים שאמרנו שנפשו של אדם קצה בהם מספק' לן אם משביחי' בשכר ובחומץ או אם פוגמין דבשאר משקין וכל שכן בשמן ויין פשיטא לן דפוגמין אותם שהם צריכים להיות מבושמים ואין צריך ס' לבטל פליטתן אבל בשכר וחומץ מסופקין בהן הילכך אם נפל עכבר או שרץ אחר בשכר או בחומץ בצונן והסירו, אם לא שהה בתוכו מע"ל מותר הצונן לא פליט ולא בלע אבל אם היה רותח או אפי' צונן ושהה בתוכו מע"ל אסור דשהיית מע"ל הוי כבוש וכבוש הוא כמבושל הילכך בין שהסירו שלם בין שנחתך לחתיכות דקות ויכול לסננו במסננת של בגד שנקביו דקים בעינן שלא ישאר בתוכו כלום בין שנישוח בתוכו לגמרי ונעשה כולו משקה ולא נשתייר ממנו שום ממשות אפי' בכעדשה הרי הוא כשאר איסורין שניתר ע"י שיהא בהיתר ס' כנגדו ואם נתחתך לחתיכות דקות והוא בעניין שאינו יכול לסננו כגון שנתערב השכר או החומץ כמאכל עב הכל אסור ואין שם ביטל דחיישינן שמא יפגע במשהו של איסור ולא ירגיש וכבר אמרנו דממש בעין אסור בכל שהו מן התורה ,

(ד) עכבר' בשומן (ה) יש מחמירין ואומרים שנ"ט לשבח ואפיל ג אם הוא בא נקרש וקשה לפנינו אם שפכו מידי יום יום שומן בקדרה מפליט ומינו מבליעו. אלא ע"י בישול קלמר ומיירי כשיש הרבה פלפלין וחבלן ועיין לעיל בסי' ל"ה וסי' ל"ו , (עז) קודם שעבר לינת לילה כו' דוקא לילה לפי מהלילה גורמת הפגת הטעם , ופירש דברי המחבר בסעיף זה מתחילת וי"ל כו' הוא כך דהיינו עד"מ שבשלו בקדרה ו' איסור בערב וקודם שעבר כל הלילה דהיינו בחצי הלילה לו שעה לו שתים אחר חצות הוחמו בה מים חזרו ואסרו את הקדירה לעשות בן יומו משעת חימום המים אבל אם עבר לילה א' אחר שנתבשל בה האיסור לו שעבר לילה אחת אחר בישול המים דהיינו עד"מ שבישל בה האיסור בשתים לו שלש שעות לאחר עלות עמוד השחר וקודם לילה הוחמו בה מים אינה נעשה שוב ב"י דחד טעמא הוא וכן נראה דעת הב"י במ"ש בד"ה ומ"ש רבינו ואם בתוך מע"ל כו' ו"ל ונראה לי דאם כבר עברו עליו לילה א' קודם שהוחמו המים אפי' בבלועה מבשר בחלב אין מונין מעת לעת אלא משעה שבשלו בה האיסור כיון דאיכא רבותא דשברי שכבר אינו ב"י ואף ע"ג דלא מהכינן עליה להתיר מה שנתבשל בה לו מ"מ לענין זה שפיר דמי לסמוך עליהו אבל אם קודם שעברה כל הלילה הוחמו בה מים נקטינן כדברי ב"ה כו' ע"כ הרי חזינן מתוך לשונו שכתב כל הלילה שדעתו כמ"ש וכן כתב רמ"א בת"ח בסי' כ"ד ד"ו וז"ל וכ"י כתב דגם בשאר איסורים אם נשתהה הקדירה לילה א' בין קודם הבישול המים לו אחריהם יש להקל ולסמוך בכה"ג אמ"ד לינת לילה פינמת עכ"ל ע"כ , ומה שרוצה הש"ך לפרש דברי ב"י הוא פירוש זר ורחוק מתני מן השכל ולא ירדתי לסוף דעתו וגם בדברי שאר אחרונים לא ירדתי לסוף דעתיהם על מה שרוצים לפרש דברי ב"י מה שלא כיון לזה כלל (יז) דטעמא דמסתבר הוא כו' דלא לומר דטעמא של מ"ד אחר שאין בנוף איסור בן יומו אין להחשיבו המים שנבלעו בו בן יומו מסתבר הוא ואף דלא קיי"ל הכי מ"מ יש להקל בזה וק"ל ונראה לי במקום הפסד קלת יש להחיר בכל ענין אחר מע"ל מזמן בישול איסור אפילו שהוחמו בה מים קודם שעבר לילה אחת כיון דהיא גופא דהמים יהיו נחשבים כבלילה בשאר איסורין פלוגתא הוא בסימן ל"ב ממילא בכה"ג מהכינן אמקילין ואפילו בקדירה שבלועה מב"ח דכ"ע מודה בזה דנ"ט מ"מ כיון שכבר נאסר הקדירה מב"ח למי הוא לשאר איסורים כיון שכבר נאסר ולא נהב"י ורמ"א וכבר השיג עליהם הש"ך , אבל איך שיהיה קשה על המחבר למה השמיט מה שזכר רמ"א בהגהותיו ,

קד (א) אם ההיתר רבה עליו מותרין ואעפ"י שיש בו כזית בכדי אכילת פרס מותר כ"כ הרשב"א , ואין להקשות הא נתבאר לעיל בסי' ק"ג דאם השביח גודל מדתו יותר ממה שפוגם קילקול טעמו אסור עד שיפסול לגמרי מאכילת אדם כמו נבילה עצמה כבר תירץ הב"י דעשה גדול יש לחלק בין דברים הפגומים מעצמם לשאינם פגומים מעצמם אלא שתערובתו פוגם ע"כ , והטעם דגבי נותן טעם לפגם הרי האיסור משובח מלי עצמו ואף שפוגם קלת בתבשיל מ"מ קא מתהני מאיסור' אבל הכא דהאיסור מלד עצמה הוא פגום מעיקרא לא מתהני מאיסורא כלל וכיון דאיכא רובא דהיתרא שרי וזה ברור (ב) כמו שאר איסורין לענין המחבר משמע דבשאר איסורין אין איסור אלא בכזית דוקא אבל בכל שהו לית איסור כלל ולפ"ז הא דכתב בס"ב ואם נחתך לחתיכות דקות כו' הכל אסור כו' אין זה אלא דוקא בשרץ אבל שאר איסור בטל בס' ואותר אף שאינו יכול לסננו ואימא הא קיי"ל דאחי שיעור אסור מן התורה ומבואר בש"ס דתולין ולעיל בדברי המחבר עצמו סי' ל"ה וא"כ אף בשאר איסורין אם נחתך לחתיכות דקות בענין שאין יכול לסננו אין שם ביעול בס' , וגם אין לזה היתר מטעם דהוי כמו יבש ביבש שביטול כל האיסורין לא שייך אלא במה שאינו ניכר אבל באיסור הניכר אין לו ביטול וכן היתר הניכר אינו מבטל איסור שאינו ניכר כילד הרי שנפל ח' אחת של איסור בקדרה שיש בו מרק ותבשיל וחתיכה אחת של היתר דומה לחתיכות של איסור אף שיש ס' בהיתר לבטל החתיכה של איסור הרק והתבשיל מותר והשתי חתיכות אסורות שהרי המרק והתבשיל אינו מבטל החתיכה עצמה של איסור אלא פליטת' לפי שהפליטה היא מעורבת במרק ובתבשיל משא"כ החתיכה עצמה של איסור לפי שיש הפרש והיכר בין האיסור והיתר ואיך יבטלו וא"כ היה צריך שתי חתיכות של היתר דומות לחתיכה של איסור לבטלה כדין יבש ביבש אבל השתא דליכא אלא חתיכה של היתר כנגד חתיכת האיסור אינה מתבטלת ושניהם אסורות וה"ה אם יש חתיכות הרבה של היתר עד"מ יש עשרה חתיכות של היתר נגד חתיכות האיסור וס' מהם של היתר מכירן לפי שאינו דומות לחתיכות האיסור גם בזה החתיכה ההיתר שאינה נכרת והחתיכה אסורה שניהם אסורות והשאר מותרת ואינו לתילן שאין היבש מבטל אלא מפני שאלא לא מיחלף ביבש והיבש אינו נכלל בתוך הלח ומינכר וכן אין הלח מתבטל ביבש מטעם זה לפיכך עכבר שנפל לחומץ ונחתך לחתיכות דקות אין לו ביטול אפילו באלף שהרי החתיכה ניכרת בתוך החומץ דהוי לח ביבש ואין לו תקנה אלא בסימן אבל אם נתערב חשבר במאכל עב כגון עדשים וגריסין ימותי' וכיוצא דהוי רוטב עבה אם העכבר נימוח או נחתך כמו המאכל מת"ל שרי כדין לח בלח או יבש ביבש דמבטלי אחדדי אבל אם המאכל נימוחה ונעשה רוטב עבה והעכבר נחתך לחתיכות דקות ונתערבה החתיכות דקות במאכל אין שם ביטול אפילו באלף שהרי תבשיל הנימוח הוי לח והחתיכה קטנות של עכבר הוי יבש דאפילו חציים שהם דקים ביותר מיקרי יבש ואין היבש בידיים מתבטל בלח שהרי ע"י מיעוט בידיים יבש מתבטל בתבשיל ירגישו בטעמו של איסור ויכרנו דהו"ל איסור הניכר שאין לו ביטול אבל אם יש בתבשיל כמי חתיכות בשר של היתר דקות דמתערבי עם החתיכת של עכבר ולא מינכרי מיזה מהן של איסור ומיזה של היתר אם יש שם רוב חתיכות של היתר הכל שרי דהו"ל יבש ביבש דחד בתרין בטל ודין זה שייך בכל האיסורין , ועיין בש"ע ומה שהשיגו ממש כל אחרונים על הג"ה ואין לי להאריך במקום שרחוי לקצר כו' (ג) עכברא דדברא כו' באמת כן הוא להדיא בת"ה ותה"ק בית רביעי ושער ראשון דדוקא עכבר שבבתים פוגם וספוקי מספקא ליה לענין חלא ושיכרא משא"כ עכברא דדברא דעולה על שולחן מלכים ולאי כ"ע לשבח וכן מוכח שם מבדק הבית ומשמע הביה ע"ש אכן הש"ך והכ"מ ס"ח כתבו דמדברי הרא"ש והרמב"ם והרא"ש ועור ראב"ן ושאר פוסקים שלא הזכירו כלל הא דעכברא דדברא וכתבו סתם עכבר משמע שלא חילקו וקלת מוכח כן בש"ס דעבו"ס דף ס"ח ע"ב מדהקשה התקשן ומי מאום והלא עולה על שולחן מלכים ולא הקשה ומי כ"ע והלא עולה על שולחן מלכים אלא ל"ל לא"ש בתערובת ומסתפקא לענין חלא ושכרא , וכתב המגחת יעקב דמקום הפסד מרובה ראוי עכ"פ לסמוך על משמעות כל הני פוסקים אף בעכברא דדברא שאין מוסרין בשאר מקום עכ"ל וכ"ע , (ד) עכברא בשומן בחוט הפני מי"ס"ג משמע דחמאה דין שומן יש לה ע"ש , (ה) יש מחמירין

מומרים שע"ע לעבה והיש מחמירין כוברים דדין שכר וחומץ יש לו וכן מבואר בב"י ובת"ח סוף כלל ג"ע ואין להקשות דאם כן אמאי לא שרי בספק א' בכבוש לחוד דהא איכא מי מעביה או לא וספק א' דכבוש והוי ס"ס וכן כשנפכו עליו מדי יום יום שומן לקרוה ויש ספק אמת העכבר היה שם כשעירו עליו רותח הוי ליה להתירו מכח ספק ספיקא דיש לומר דהאי ספק מו מעביה מו פוגם לא הוי ספק כיון דבש"ס גופיה מספקא ליה מו מפגר אמר דמי לספק חסרון ידיעה והש"ך הניח זה בצ"ע ודע שדעת רש"ל בפג"ה סימן ל"ע לאסור בשומן מוזגות ומאר מסקים ואינו מחיר אלא ביין ושמן ודבש מעשה שכתב הרמב"ם שאלו צריך להיות מבושלים ע"ם אבל אמו אין לנו אלא פסק המחבר וכפסק רמ"א בהגהותיו (ו) חייבים שמא היתה שם כשעדיין לא היה שם ס' ס' המחבר זה בא לפרש ואינו אלא מותם דלפי דבריו יש להתירו דאיכא בזה כמה ספיקות ובכל איסורי דאוריתא ס"ם מותר, אבל הרב רמ"א בת"ז בכלל כ"ב ד"ע כתב טעמא אחריני ח"ל דיש לאסור אפילו בדאיכא ס' דב ל מה שמערה ונוגע בעכבר נאסר ונתערב בשאר השומן ונאסר הכל ואף דלפעמים העכבר מוצא בשולי הקערה וא"כ היה לנו להתיר כל השומן שהוא למעלה מקליפה שעל העכבר ל"ל דיהוא כשמערין עליו רותח נמצא הכל ולכן העירו מוגע תמיד בעלבר ונאסר הכל ע"כ ע"ם וכתן הוא (ז) ואם לא עירו עליו מידי יום יום כו' והשומן כא לפנינו כשהוא קשה כו' אבל בא לפנינו רך ליכא אלא אחת ספיקא שמא היה שם יום אלא ספק כבוש אסור כדלקמן ר"ם ק"ה וכן אם יהוא שהיה רך כשנפל העכבר בתוכו אסרינן מספק שמא נכבש בתוכו יום אלא אף ע"פ שכשבא לפנינו הוא קשה אא"כ ידעינן בבירור שלא היה יום אלא רך אחר שבא העכבר לתוכו וכן אם יהוא שהיה רך יום אלא ונתקשה אח"כ ולא ידעינן אם היתה בו העכבר כשהיה רך לו לא אסור מיהו בכל זה מותר מי מיכא ס' וכשלא עירה עליו רותח כל זה העלה הת"ח שם ע"ם (ח) פגי בגעולת מקום, דמסתמא יש עשם לחלוחית סביבת העכבר בכדי נעולה וזה מחשב שמקרייה כבישה ולכך צריך בעולת מקום מ"י, (ט) ואם השומן היא מלוח לאכול כו' לכאורה כ"לה דכי איכא בליר מס' חייבי מדכתב בתר הכי ובמקום הפסד מרובה יש לסמוך אמקילין אבל הא ליתא דאפילו דאיכא ס' כיון דמלוח עלי' אמו' מבוש הקרייבהו לא לפחתך ובמקום הפסד מרובה אריבא קאי העיקרא דדינא וכן העלה ג"כ המ"י שם בת"ח בכלל כ"ב בתריבות ע"ם ודלא כהט"ז שרולה לפרש דאם השומן מלוח בדאיכא ס' אבל איכא ס' שרי להדליקו אף שהוא מלוח עלי' כתב בא"ה כלל כ"ב וה"ה לדידיה נמי אם הוא מלוח עליו אף אמין מלוח לאחריה אסור לו אפי' בק' דעדיין אסור משום בל תשקצו ע"ב וכן כתב בספר אפי רבבתי דף י"ד זיפה כתב דבתר דידיה אזלינן,

קה (א) קום לן שהוא חשוב כמבושל ואפילו גבי כלי מוכשר מכל הפוסקי' ראשונים ואחרונים דכבוש כמבושל דהיינו אם שרה אימור לא בכלי היתר מע"ל חשבינן לי' כמבושל ואסר הכלי ואריך ס'עבד מלו אם נתחמם בו דבר לא אבל אם שרה היתר לא בכלי אסור אפי' כ"ל לא נאסר ההיתר דהרי האיסור מחמת כבוש הוא אחר שיעור כבישה שהוא מע"ל דאחר שעה מבושל והרי באותה שעה עשה אינו ב"י ואין לו לבלי כח לאסור ההיתר שברוי בתוכה ע"ז וש"כ, ודע שדברי הט"ז בס"ק ח' בת"ם ולכי סברתה בו' ע"ם הוא סותר בעצמו בת"ם בסי' נ"ג ותמיה מאד ועיין באורח משור על ד"מ סי' ס"ע, (ב) ובחומץ שהם חריפים כו' המחבר מחבר הרב ב"י בש"ע שכתב שם ואם הוא בתוך חומץ אם שהם כדי שיתגנו על האור כו' ודעתו כהרמ"ם לחלק בין ליר לשאר דבריה דבליר לא בשאר שיהא מע"ל דמחמת רתיחת המלח די בכשבא כדי שיתגנו על האור ויתחיל להרתיח והשוה דין חומץ לליר ואזיל לטעמיה שכתב בב"י ז"ל כבוש בליר בתב הרמ"ם בס"פ כ"ה דשיעורו כאלו נתנו על האור ויתחיל להתבשל אם נכבש בתוך הליר כשיעור זה נאסר כל מה שבתוך הליר ופחות משיעור זה לא נאסר אלא כדי קליפה כדין תלוקה הרי הוא כרותח ע"כ ומשם למד שכבוש בחומץ עד שישהא כשיעור הזה אינו אוסר אלא כדי קליפה עכ"ל, אבל תימה דהרי הרמ"ם עצמו כתב בפירוש בפ' בתרא דעכו"ם דאף בחומץ בעינן יום שלם ומביאו ב"י בר"ם זה אלא ודאי ל"ד לליר אמנו אוסרים בשביל כח המלח שיש בו בשיעור כדי שתגנו על האש ורתיחת משום דמלוח הרי הוא כרותח וכמבואר בהרמ"ם משא"כ בחומץ וגם הרב ב"י בופיה והמחבר כתבו דר"ם ק"ד לפיכך אם נפל לבשר אז לחומץ בטון והסירו שלם אם לא שהה בתוכו מע"ל אותר ול"ע ונתה לא אלו ולא הרגישו בדברי עצמן אבר והקשה הש"ך תמיהו' אלו והניחו בל"ע ע"ש, ולענין הלכה פסק הש"ך דחומץ שוה לבשר משקים וכ"פ רש"ל בתו"ם ובספרו פב"ה סימן מ"ע זפ"כה מי' ל"ח וכן משמע דעת המרדכי רפ"ב דבילה וכן דאוי להורות לחומרא שעינינו רואות שדבריהן סותרין, (ג) כל מה שבתוך הליר, ומה שהו' ליר מותר דדם אינו מפעפע למעלה אפילו יש בה שומן אין האיר מפעפע על ידו לקליפה שהו' ליר כיון שהליר עצמו אינו מפעפע למעלה ואם נכבש היתר בשאר איסור מלוח לבדו בלא ליר אסור אף מה שהו' לכבישה ואף דהאיסור אינו שומן, דבשומן של איסור מדינא אם בחוץ לכבישה דשומן מפעפע לעצמה ואנו אין בקיאין בין כחוש לשומן יש לאסור בכל ענין וכל זה בנכבש בדבר מלוח שהוא כרותח דאלי אבל אם נכבש היתר באיסור לא בעינן יום שלם שיעור כבישה מותר מה שהו' לכבישה דמאחר שעצמו הוא אינו מפעפע למעלי הן משמע בהגהו' רמ"א בסי' זה ובת"ח בכלל כ"ב ל"ו ועיין בש"ו ס"ק ב' ובמ"ש שם ודלא כהש"ך, וכתב בא"ה כלל למ"ד ד"ד ואם נתבטל אותה ואין בשאר החמיבה (רמה לומר ואין בשאר הקיזוקה מה שהיה חו' לכבישה) נגד אותו אלא אם שנכבש אז צריך ס' בכל מה שבקדרה לבטל כל איסור דבוק אבל אי לא אמתינו שם שיעור כבישה ואלו אף אותו אלא אם שבקדרה בתוכה מותר אם יש בכל מה שבקדרה ס' נגד כל אלא לבד דהא לא נאסר אותו אלא אם אינו מבל' ואינו כלו נפל בו אלא רק עתה בעת הבישול וכל הקדרה מבטלין ומ"מ צריך ס' נגד כל אותו אלא אם"ל לעמוד על שיעורו כמה בלע עכ"ל ואף על גב דבשר שנפל תוך חלב אינו אינו אבל בהאחה מ"מ כל היכא דלא הניח בעין לבטל כל הבליעה ואף דמידי דבעי הדחה אם שכח מלהדיח מותר דעבד היינו דוקא יבש ביבש דא"ל רק הדחה משום חבש נגיעה ועיתה שעל גבו משא"כ בנפל לבשר לא ולאל אנו רואין שבעליתו מהובש אבר שנפל לתוך חלב אף ע"י הדחה היטב חוזר ויוצא ממנו לכן כל היכא דלא הניח צריכין ס' לבטל החלב כיון שהבשר נרחה לעינים שם הרבה חלב תוך הבשר מ"י, (ד) ובפחות משיעור זה לא אסרו אלא כדי קליפה, משום דפחות משיעור זה לא הוי כבישה מיהו עכ"פ בעיר מליח כרותח הוי מיד כבישה לאסור כולו כמו שפסק המחבר בס"ם ע' וג"ת היכא דבשר בעיר של היתר דרבון ובשיפה כתושין מתח דבמליחה אף להמחבר אינו אוסר רק כדי קליפה וכמ"ם בס"ע ובנכבש בשיעור שיתגנו על האש וירתיח אוסר כולו, ודו"ק,

וכתב רמ"א בהג"ה וכפק בכבוש אסור מלבד בבשר עם חלב דאזלינן לקולא דמן התורה אינו אסר רק בבישול אמת ע"כ ורלה לומר דבשאר איסורין יש בליעה ופליטה ע"י כבישה ואסור מן התורה כדמוכח בהדיא בפ' אלו עוברין ופב"ה דאמרי' דבשר בחלב חידוש הוא דאי חרי ליה כולא יאמר חרי כו' מכלל דבעלמא אסור מן התורה ובפסק הוי ליה בפיקא דאוריתא ולאומרא וזה פשוט, והט"ו רולה לחלק בזה ורמ"ו מדין מקוה שלא הוחזק להיות מימיו מתחבטים משיעור הרחוי לאף על פי שלפעמים מתחבטו אין צריך לחזור ולבטל וכדלקמן בסי' ר"ה וכ"ם הכא דאיכא לאוקמא אחזקת בשרות ע"כ ולאו מילתא היא דהתם ליכא דעתא כלל במקוה משא"כ הכא שרי ריש חזקתיה בשרות וא"כ הו"ל ספיקא דאוריתא ולאומרא ולאיך פיקר הדין בזה כדעת הב"ה פר"ח, ותמיהני על המחבר שהשמיט הגהו' רמ"א ולא ידעתי למה וגם משום שהוקשה לו מדין מקוה שקושיא הט"ו הרי תבוכיו בלאו כהרב פר"ח, ודעתו מאני נאמרה, (ה) אף על פי שכבר נתחלק מן האור, ובכלי ראשון שעוזר על הש"ם כל זמן שהוא אם אף על פי שאין היש"ב כתב מהרש"ל וז"ל המחבר ליכא בזה דעתו הרחקה לכ"ר כדאיתא בירושלמי כו' הש"ך רולה להגיה עליו ובתב וז"ל ולא ירדתי לסוף דעתו דהרי בירושלמי פרק כירה איתא דעתו הרחקה לכ"ר עדיין היל שולעת בו והיינו שאין ליר שליעה בו דהיינו היום"ב אבל בהיר אם בתוכה אם בירושלמי הדיתהרי לכ"ע כו' ע"כ, אבל עיין בתשובת בית יעקב שאלה כ' כתב וז"ל ובבר הלה לי וכתו עם בעל ש"ך בעצמו שהיתה בק"ק ווילנא ואתרכי לו שדברין

בקדרה ויש אפשר שמא העכבר היתה שם כשעירו עליו שומן רותח הכל אסור אפילו יש ס' בשומן נגד כל (ו) העכבר הישנין שמא היתה שם כשעדיין לא היה שם ס' ונעשה השומן חתיכה דנבילה ואחר כך נתנו לתוכו יותר ונאסר הכל (ז) ואם לא עירו עליו מדי יום יום או עירו עליו ודוגע שלא היה שם העכבר כשעירו עליו והשומן בא לפנינו כשהוא קשה ונקרש וכן נמצא העכבר עליו (ח) פגי בנטילת מקום ולא מחזקינן איסור שמא היה השומן רך כשנפל שם וכבוש הוי כמבושל דמותר מכח ספק ספקא ספק נפל שם כשהיה רך ספק כשהיה קשה ואת"ל כשהיה רך נפל שמא נתקשה קודם שיעור כבישה (ט) ואם השומן הוא מאוס לאכול אסור להדליקו גם כן בבית הכנסת משום הקריבהו נא לפחתך, וכמקום הפסד גדול יש לסמוך אדברי המקילין:

קה דין איסור שנפל לתוך היתר ובו י"ד סעיפים

א כל הדין שנוהג באיסור שנתערב בהיתר על ידי בישול היה שכך דינו אפי' לא נתבשל בתוכו ממש אלא נכבש בתוכו בדבר לח יום שלם מע"ל אפי' צונן אסור דבכבוש יום שלם (א) קום לן שהוא וחשוב כמבושל אבל פחות מיום שלם כיון שהוא צונן פגי בהדחה בד"א בכבוש שנשרה בדבר לח שאינו חריף כגון בחלב או בשמן או ביין או שאר דברים לחים אבל כבוש בציר (ב) ובתוסק שהם חריפים הוי שיעורו כאלו נתנו על האש להרתיח ויתחיל לבשל כאם ששהה שם בבדי שיעור זה נאסר (ג) כל מה שבתוך הציר והחומץ (ד) ובפחות משיעור זה לא אסרו אלא כדי קליפה, ועי"ל סימן ע' בדין בשר שנפל לתוך ציר.

ב ובמבושל נמי לא אמרן דדוקא שנתבשל בו אצל האש בדרך שמבשלין כל מאכל אלא כל שעדיין הוא חם עד שהיה סולדת בו והוא בבדי שברימו של תינוק נכוה ממנו אוסר בנו במבושל ממש (ה) אף על פי שכבר נסתלק מן האור בד"א בכלי ראשון שמתוך שהוא עצמו עמד אצל האש דופנותיו חמין וחומם הזק בתבי ומבשל כל זמן שהיה סולדת בו אבל כלי שני אף על גב דיד סולדת בו מותר שבין שאין דופנותיו חמין חומו חלוש והולך ומתקרר ואינו מבשל וי"א דגם כלי שני אף על גב שאינו מבשל מ"מ מבליע ומפל מ

ומפליט ואוסר בכרי קליפה (ו) וראוי לחוש לדבריהם לכתחלה אבל דיעבד בהדחה סגי וע"ל סי' ס"ח וצ"ב וצ"ה נתבארו דיני כלי שני ועירוי ,

ג קי"ל בכל האיסורים דתתאה גבר הילכך אסור חם שנפל לתוך היתר חם בכלי ראשון או אפילו איסור צונן לתוך היתר חם הכל אסור דתתאה גבר על העליון ושחממו עד שמפליט את העליון וכולעו ואין צריך לומר דהיתר צונן לתוך איסור חם שאין צריך לעשות פעולת פליטה שהתחתון גובר ובולע בעליון מיד ואוסר הכל אבל אם העליון חם והתחתון צונן אינו אוסר כולו אפילו האיסור עליו שהתחתון גובר על העליון ומצנן אותו מיהו אדמיקר ליה בלע פורתא עד כדי קליפה הילכך קליפה בעי אפי' ההיתר חם עליו וכל זה דוקא בחום כלי ראשון כגון מיד שהסירו מן האש הנחו עם ההיתר (ז) אבל בכלי שני אפי' התחתון חם (ח) סגי בקליפה כמו שנתבאר למעלה ,

ד בד"א כשנתערבו דרך בישול כגון שנפל לתוך התבשיל מפני שהרוטב מוליך פליטת האיסור ומערבו בכל התבשיל אבל (ט) אם נפל על הצלי שאצל האש שאין שם רוטב אין הפליטה מתפשטת הילכך בין איסור חם בין איסור קר אינו אוסר כולו אלא כדי נטילה שהוא כעובי רוחב אצבע , לפיכך ירך שצלאו בגידו או חתיכת איסור שצלאה עם חתיכת היתר ונגעו זה בזה צריך לוקיר כדי נטילה סביב הגיד ואף על גב דקי"ל דאין בגידין בנ"ט מ"מ שמן דידיה אוסר וכן מן החתיכות מקום שנגעה בחתיכת איסור צריך להסיר כדי נטילה , וכן אם נפל איסור על חתיכת שבקדירה שהיא בולה חוץ לרוטב ולא ניער הקדירה ולא כיסה אותה אינה אוסרת אלא כדי נטילה (י) אבל אם היא מקצת ברוטב או אפילו בולה חוץ לרוטב וניער או כיסה הקדירה הרוטב מפעפע הטעם ומערבו ונכנס בכולו ,

ה בד"א שאין הצלי אוסר אלא כדי נטילה דוקא בירך עם גידו וכיוצא בו שהוא דבר כחוש שאין בו כח לפעפע בכל החתיכה אבל גדי שמן שצלאו בחלבו אם אין בכל הגדי ס' כנגד כל החלב שבו אסור לאכול אפי' מראש אזנו שכיון שהוא שמן אפי' הראש למעלה וצד החלב והבליות לשטה מפעפע בכולו אבל אם הוא כחוש אע"פ שאין בו ס' כנגד כל החלב שבו אינו אוסר אלא כדי נטילה שהחלב של בהמה כחושה כחוש הוא בטבעו ואינו יכול לפעפע מחמת כחישתו ואם חתיכת ההיתר שנצלה עמו שמינה אע"פ שחתיכת האיסור היא כחושה מפעפע האיסור בכולה ששמנוני ההיתר מוליך שמנונית האיסור עמו בכולה אע"ג דגבי מלח ודם אמרינן לקמן סי' זה שאין הנאסר יכול לאסור יותר מן האוסר אותו איסור המפעפע שאני שהחלב הכחוש גם טבעו הוא לפעפע אלא שמחמת כחישתו אינו יכול לפעפע ומיד שיתרשן ויתפסט מחמת שומן אחר אז גם הוא מפעפע והולך עם שומן החיתר עד מקום ששומן ההיתר מפעפע לשם אבל דם אינו מפעפע בטבעו אפי' אם יתרשן ויתפסט משומן אחר הילכך גם המלח אינו מוליכו עמו ואפי' החתיכה הנמלח היא שמן אין הדם מפעפע בו מיהו כל דבר בין חם בין צונן שנפל למקום ידוע מהחתיכה בצלי חם אע"פ , שיש לו פיעוע ויש בחתיכה ס' לבטל האיסור אפ"ה צריך נטילת מקומו שבין שהדעין מקומו שנפל לשם חיישינן שמא נשאר רושם מהאיסור במקום שנפל לשם (יא) ששם נבלע תחלה יותר מבשאר ההתיכה ואם אין ידוע מקומו הכל מותר בס' , וי"א שאין אנו בקיאים איזה נקרא כחוש או שמן ויש לאסור בכל עניין עד דאיכא ס' ואפי' כי איכא ס' צריך נטילת מקום והכי נהוג ,

ו וכש' שקי"ל תתאה גבר בבישול כמו שאמרנו למעלה ה"נ נקיטינן כן בצלי כיצד דבר שיש לו פיעפוע בצלי אם היה אחד חם ואחד צונן אם נפל החם על הצונן אינו אוסר אלא כדי קליפה שהתחתון גובר ואם נפל הצונן על החם אם אין בהיתר ס' כנגד האיסור הכל אסור ועדיף צלי מבישול דבבישול אם יש ס' אין צריך יותר שהרוטב מוליכו בכל הקדירה בשוה ובצלי אע"ג שיש ס' צריך ג"כ כדי נטילה אם יודע מקומו שנפל שם כמו שאמרנו מפני שאין האיסור

שדבריו תמוהים ודברי רש"ל נכונים דאי כדבריו דפי' שאין היד שולטת בו בשאר בירושלמי היינו שאין להיד שליטה בו דהיינו הסמ"ב מ"כ מה צריך הרחקה שאחר בירושלמי הא מדינא לאסור ומאחי אחר דעשו הרחקה כו' גם תמיהתו דברי הערוך סל"ד דברי ירושלמי הכ"ל ופירש שולטת ומ"כ כאין היד ס"ב אין הפי' כמו שהבין בעל ב"ד שפירש שאין להיד שליטה אלא רצה לומר שאין הס"ב כמ"ם ומ"כ דברי רש"ל נכונים ומ"כ לפ"ז יש להחמיר בכלי ראשון שעומד אל האש אפילו אין הס"ב כדברי רש"ל הנ"ל ובעל הש"ך הולה לדברי כו' ע"כ ע"ש , וכדבריו כן הוא בתה שעינינו רואות מה שכתב הש"ך בכ"ב בסי' זה וחוזר מדבריו ע"ש ולכן חזרתי ג"כ מה"ש בסי' ל"ד ע"ש , ובתקונא כתב הבית יעקב דבאין הפסד מרובה יש להחמיר כדברי רש"ל אבל בהפסד מרובה יש להקל מפני המנהג ע"ש (ו) ורמוי לתוס לדבריהם לכתחלה , פירוש פליטו הוא דבר שדרכו להדייחו אח"כ דלא מותר להניחו ע"ג איסור צונן כדלעיל ריש סי' ל"ג מ"מ הכא יש להחמיר לכתחלה בדבר אבל בדיעבד הדחה סגי , ולענין הלכה פסק הש"ך דמ"מ יש להחמיר ולאסור בכלי חרס במקום שאין הפסד כ"כ כבנגס שהרמב"ן והרשב"א בתה"ל דף ל"ג פסקו דאפי' בכלי גחושת מבליע כלי שני וגם יש פוסקים דלקח ע"ב דכלי שני אינו מבטל מבליע ומפליט וכן בדבר מאכל יש לקלוף במקום שאין הפסד כ"כ אבל על כל פנים אין לאסור כולו בכלי שני וכן מהרש"ל בתשובתו סס לא כתב דמבליע אלא כדי קליפה עכ"ל , ומ"ש רש"ל פרק כ"ה סימן ע"א לפסק הלכה וז"ל והי דכלי שני אינו מבטל אפילו היס"ב וגם אין מפליט ומבליע כתתה כגון דבר איסור שנאסר כבר ודבר היתר שבאו בכלי שני אין נאסרין זה מזה אבל בדבר איסור שנפל לכלי שני של היתר אז היתר לאסור ספיר בולע ואוסר עד כולו מאחר שהיד שולטת בו כמו בכלי ראשון וכלי שני בעירוי ע"כ משמע דעתו לאסור כולו בכלי שני הוא תמוה שסותר עצמו עם מה שכתב בתשובתו , וכבר תמיהתם עליו הש"ך והט"ז ע"ש , א"כ נראה מכל זה מה שכתב הש"ך דבכלי שני שהיד שולטת בו יש לאסור בכלי חרס אפילו בדבר מאכל כדי קליפה במקום שאין הפסד כל כך אבל על כל פנים אין לאסור כולו ובשאר כלי' אין לאסור בכלי שני וה"ה נמי דכלי שני אינו מבליע ומפליט בתחד דהיינו תמיהת היתר שנבלע בה איסור ודבר היתר שבאו בכלי שני אין נאסרין זה מזה , והכי דאוי להוראה מאחר שיש הרבה פוסקים דאסרו ואחרונים הביאו בש"ך שסוברים דכלי שני אינו מבליע ומפליט כלל ע"ש , ולענין הלכה בעירוי דכלי ראשון אפילו בעירוי שנפסק הקילוח מבליע מיהא כדי קליפה לב"ע וכמ"ש הפוסקים וכדמוכח בפ' כ"ל דף ע"ו א"ע , ואף ע"ג דמשמע לעיל סי' ס"ח דאם עירה מכלי ראשון על התרנגולת למולבש ונפסק הקילוח א"ל אפילו קליפה היינו משום דאינו מבליע ומפליט כתחד אבל מ"מ מבליע מיהו ודאי אף בעירה אלא נפסק הקילוח שני בקליפה ואינו מבליע יותר דכמו שאינו מבטל בכולו כך אינו מבליע בכולו וק"ל , ולענין דבר גוש כגון חתיכות בשר אז דג אז מורח אז דותן למערין חס מן הקדרה אם היס"ב דעת רש"ל באו"ח ובפ' כ"ה סי' ע"א דדינו לעולם ככלי ראשון והאחרונים הביאו ופסקו כותיה , והואיל דאחי לינן אימת מילתא בעור כתב וז"ל כתב הרשב"א יש לומרים שאין מפליט אלא חוס של כלי ראשון שהוא מבטל אבל כלי שני וכן עירוי שהוא ככלי שני אינו מפליט ולא הזרא שהרי חוס של בית השחיטה וחוס חלב הכסלים מפליט שהן פחותין מכלי שני אלא על חוס שע"י האש מפליט אפילו אין היד שולטת בו ע"כ ונראה לי שאין הדון דומה לראייה שאין חוס בית השחיטה וחוס חלב הכסלים מפליט אלא כדי קליפה אבל להבליע בכל ההיתר לא חשוב חוס אא"כ היד שולטת בו עכ"ל הטו"ר ותימה מאי הקשה הטו"ר על הרשב"א מחוס בית השחיטה שאינו מפליט אלא כדי קליפה הא האש אין כל הבהמה רותחות אלא מקום בית השחיטה לבד ווז היא סברת הרב רבינו פרץ בסי' ל"ד והטו"ר בעצמו הכריח שם לסברא זו ופסק כותיה ע"ש אבל היכ' שכולה רותחות מחפצו' בכולה ולכן לאקשוי על הרשב"א אלא מחוס חלב הכסלים , ותמה אני על כל המחברים ראשונים ואחרונים שלא הרגישו בקושיא זו , וע"ע , (ז) אבל בכלי שני כו' רצה לומר אבל אם כבר מונח בכלי שני ואח"כ מיהא ההיתר אלא אז עליו עין בהגהות רמ"א , (ח) סגי בקליפה , כ"ל להבין בדברי המחבר סגי בהדחה הא לעיל סעיף ב' פסק דראוי לחוש לדבריהם לכתחלה אבל דיעבד בהדחה סגי , וכן כתב רמ"א וז"ל אבל אם כבר מונח בכלי שני ואח"כ מיהא ההיתר אלא אז עליו אינו אוסר כלל דכלי שני אינו אוסר כמו שנתבאר ע"ש , וכל זה דוקא אם כבר מונח בכלי שני אבל אם הניח דבר איסור בקערה של היתר הקערה צריך קליפה

וכן אם הניח דבר היתר בקערה של איסור ההיתר צריך קליפה דהוי כמו עירוי כ"כ בד"מ וכן משמע בדברי בהגהותיו , ורחתי להעלות על הספר הגהות רמ"א ולא ידעתי למה המחבר השמיטוהו וז"ל וכל זה מיירי אלא בחוס כלי ראשון כגון מיד שמסירו מן האש אבל אם מיחו עם ההיתר אבל אם כבר מונח בכלי שני ואחר כך מיחו ההיתר עליו אז אלא אינו אוסר כלל דכלי שני אינו אוסר כלל זה אם שייכם חתיכות תחוס כלי ראשון אבל אם המחד נגון ההיתר צריך קליפה במקום שנגע , איסור שהיחו בכלי היתר אז לאיסר מרינן גם כן חתיכה גבר כמו בב' חתיכות ופי"ל סי' ל"ד אם חתך בשר בסכין חולבת , אסור לערות מכלי שיש בו שמן כשר לבר דולק שיש בו חלב אז שמן איסור ובדיעבד אין לחוש ע"כ , מה שכתב ואם המחד נגון ההיתר צריך קליפה דעת רש"ל בפ' כ"ה סי' ע' אינו כן וכתב דנראה לו אם האיסור חם והיתר קר ומונחים זה אצל זה דאוסר בטולה כמו בחליה ואם ההיתר חם והאיסור קר ומונחים זה אצל זה צריך קליפה ע"ש ולפ"ז ה"ה בבשר בחלב נמי דינא הכי לרמ"א אם אחד נגון קליפה סגי בחרוייהו ולרש"ל אותו שהוא נגון בולו אסור אם אין בו ס' ובמקום שאין הפסד מרובה יש להחמיר כמהרש"ל וכן כתב רמ"א ע"ש , ומ"ש רמ"א דאסור לערות מכלי שיש בו שמן כשר כו' הטעם משום דהסבל עולה מהר למעלה והכי מוכח מהרמ"א שמביא המרדכי בפ' כ"ה ע"ש , (ע) אם נפל על הגלי , וה"ה מבושל בלא רוטב או אפוי דינו כללי בכל דבר , (י) אבל אם היא מקצת ברוטב כו' דעת המחבר משמע כר"י דאם היא מקצת ברוטב אינו אוסר אלא כדי קליפה ואינו אוסר אלא לעיל סי' ל"ב משמע דעתו כרש"י דאם מקצת ברוטב אינו אוסר אלא כדי קליפה ואם היא מקצת ברוטב הכל אוסר לומר דנפל על האיסור על אותו מקצת ברוטב רצה לומר דנפל על אותו מקצת שהוא ברוטב , אבל נפל על אותו מקצת שאינו ברוטב אינו אוסר אלא כדי נטילה , וק"ל , (יא) ששם נבלע , תחלה יותר מבשאר ההתיכה ומאחר תחלה ועשה נטילה (יב) צריך נטילת מקום ומהרש"ל באו"ח וסג"ה סי' כ"ח כתב דבמקום יש להצריך קליפה במליחה ונטילה בלא קליפה ס' אבל בחלב יפה כתב מהרא"י והמחבר

הוי

הוי כמו בחוסך הולך עכ"ל , וכה"ג כתב מהר"מ פאדוואי בתשובה רמ"ג סי' ל' ע"ש , ודעת הרב בת"ח ריש כלל ל"ו גבי מלי ורים כלל ל"ח גבי מליחה כהמחבר ופוסקים הקדמונים מפרסמים סוברים כן (יג) כדי קליפה כ"ל להגיה בדברי המחבר כדי נטילה ודוק , (יד) ובשר בחלב , פירוש חתיכות בשר הנבלע מחלב שנחשב כל החתיכה בוף האיסור וכמ"ש הפוסקי' בסי' כ"ב , והעור לעילא"ריש סי"ק"ח כתב וז"ל אין לה דין חתיכה הראויה להתכבד אמ"כ איסורה מחמת עצמה כגון נבילה ובשר בחלב כו' ופירושו ג"כ שנבלע מבשר וחלב (טו) מחמת שנבלעה ממקום אחר והיינו איסור שאינו מפעפע כגון חומץ לו דס שאין כחו ונבשו לפעפע כמ"ש אחר זה בדברי המחבר , (טו) אלא לשקוט שהאיסור עצמו יוכל לילך גם בטבעו כו' ואף ע"ג דקיי"ל בכל דוכתא גם בדס לשער בבשים אף ע"ג דאין כחו ונבשו לפעפע והיינו תשוב אלא מחלקין בין כחוש לשמן דיש לומר דזהו בגוף הדבר אבל היכא דהחתיכה בלוע מאיסור שאין בטבעו לפעפע לא נחמיר כולי האי ואינו אוסרת שאר החתיכות ע"י מליחה ולאיי וכ"פ הרב רמ"א בת"ח בס"ל כלל כ"ח ד"ל ח"ל בסימני ת"ח גם הא דחתיכה אוסרת חבירתה בגגיעה דוקא שאסורה מחמת עצמה אבל חתיכה שנאסרה מאיסור ע"י בליעה אינה אוסרת בגגיעה אפילו אלו אוסרת בחליבה יחד וה"מ דבלע מאיסור שאינו מפעפע אבל אם בלע מאיסור המפעפע אוסר בגגיעה עכ"ל , ומ"מ נראה דהיינו דוקא שנמלח והודח כדינו ואחר כך בלע דס בכה"ג הוא דאינו יולא חתיכה לחתיכה על ידי מליחה ולייה וכדאיתא בחו"מ סוף כלל כ"ב אבל ב שר שלא נמלח עדיין ויש בו דם של עצמו פשוט הוא בש"ס וכל הפוסקים שאוסר בחליבה ולייה וכמ"ש בס"ס ע' , וכן בבשר שנבלע מחלב שנחשב שאיסורה מחמת עצמה אם שאיסור ואיתר שיהם כחוכים וחלב מיקרי כחוש נראה ג"ב שאין לאסור אלא בכדי נטילה כיון דבלאו הכי קי"ל דאין איסור אם אוסר היתר אם בלא רוטב יותר מכדי נטילה אלא דאם מחמירין מעשה דאין אנו בקיאין בין כחוש לשמן ובכה"ג אין להחמיר וכ"פ בפו"ה כלל כ"ח ד"ל דחתיכות בשר שנבלעה חלב ונגעה בחתיכות אחרות צריך קליפה וקליפה לאו דוקא אלא נטילה ובפרע להרשב"א בת"הא בית ד' שער א' כתב דברים אלו שאמרנו אפילו בב"ח שהחלב אינו מפעפע אף ע"פ שעשאהו בחתיכה נבילה לא עשאוה עצמה לדבר זה עכ"ל ואף ע"ג דלא קי"ל כוותיה מ"מ דאין לאסור בכה"ג אלא בכדי נטילה ודם לסמוך עליו , (יז) או בתחתונה חתה ועליונה טוכת כ"כ הרשב"א בת"הא ומשמע הא אם החתחונה לוכת אפילו קליפה לא בעי ושעמא הוא דהא דקי"ל אם לאוך לוכן וקולף היינו משום דקמיה דמיקר ליה מ"מ דלא בלע פורתא והיינו דוקא מנוח הדבר שאלא בולע מיד ממנו מעט מקמיה דמיקר ליה , כיון שנגע בו אבל אינו יולא מחחיכה לחחיכה מקמי דמיקר לי' ש"ך , (יח) אבל כלי שבלע איסור הו' וה"מ כלי שנאסר מחמת שבלע איסור עצמו או מחמת חתיכות היתר שקבלה איסור מפעפע אבל מחתיכות היתר שבלע איסור שאינו מפעפע אינו נאסר דהא אמי דפליגי אינו אלא מוהל של היתר , ט"ז ופר"ח , ודברי הגו"ר מנותגמין קלת ע"ש , (יט) ויש מוכרין כי' הנעשה כתב הסמ"ק סי' ג"ד דף כ"ה ע"א דשא דקאמר בש"ס שהקרוס מפסיק לא קאי במסקנא ומהר"אי הוסיף עוד טעם דחיישינן שמא נפחת הקרוס , (כ) וכן נוהגין ואין לבטות ודינו כבשר חלב המלוה עם בשר , ודע שהרמ"א הוסיף בהגהותיו וז"ל ואם נתבטל כל הבולע נבילה ונריך ס' נגד כולה והס"ה בקרוס שעל היתרת ע"כ וכתב הש"ך דמשמע אפילו לא נמלח או נלוה תחלה מ"מ הוי איסור דבוק וצריך ששים נגד כל הבולע ולא אמרינן דקרוס מפסיק לענין דאינו מחמר לבלוע עפי מאחר בחתיכות וכ"כ מהר"אי בבת"יו סי' כ"ח ולכאורה נראה הא דהמחבר השמיט זה מ"ט דכבר נתבאר בכמה דוכתא דאיסור דבוק נעשה נבילה אבל לא דק. דבאמת צריך לאשמועינן הכא דהוי איסור דבוק ונעשה נבילה ולאפוקי מלומר דהקרוס מפסיק לענין דאינו מחמר לבלוע עפי מאחר חתיכות וק"ל , (כא) דכיון דקי"ל דשחלא כולה שמינה חיישינן שמא מפעפע בו' ס"ל וכ"פ בת"ה סוף כלל ל"ו ואף ע"ג דקי"ל אפילו בגיר ואפילו בכחוש מיתם לבער בס' וכמו שיתבאר מ"מ שומנו של גיד דאינו אלא מדרבנן וכמו שנתבאר בסי' ס"ה מקלינין ביה וכ"כ בת"ח סוף כלל ל"ח , מיהו היינו לענין עיקר הדין אבל לחיים להמנהג כתב הרמ"א סי' ס"ד ס"ג דבתלוים שאין הפסד קלת"ים להצריך ס' ע"ש , (כב) אפילו בשומן דגיד כו' ה"מ למסקנא רבותא עפי אפילו בלא אלא דנקט רבותא אחרינא אפילו במידי דאיסורא מדרבנן פר"ח , (כד) ששומן הבשר מוליכו והיינו בשבשיכם מלוחים אבל לא כבשיה איסור מלוח והיתר אפל דכיון שהוא אפל אין בו כח לפגם האיסור ש"ך , (כה) שהיה החלב דבוק בה או מונח אצלה , ועיין בתשובות ר' שלמה כהן אלנק ב' סי' ל"ה . (כו) דאין חלב מפעפע מחתיכה לחתיכה בלא רוטב , ובזה נמשך גם כן קולא דהיינו דאם בבירור לא נגע החלב רק בא' מהן אז האחרות מותרת , והקשה הע"ז על הרב ב"י בש"ע שפסקינו כותרים זה אחת זה שלעל הטיעם ז' פסק אאם בלעה מן הדברים המפעפעים בטבעם בגון שומן אוסרות חבירתה אף בלא רוטב וזהו דעת הרשב"א שאינו הטור וכאן פסק שבלעת חלב אינו יולא בלא רוטב וזהו דעת מהר"ם במרדכי פרק כ"ה והב"י מביאו ומ"ל דכאן מיירי בחלב בחוש שאינו מפעפע דבמרדכי כתב בפירוש דין זה על החלב שעל הבשר שהוא עיקר החלב וחו דאם היה החלב בחוש אאלו צריך כ' בכל א' בפ"ע וע"כ לומה דמ"ר"ת פליג אר"ש"בא וכ"ל גם בשאיסור שומן אינו יולא בלא רוטב כל שהוא בלוע ע"כ תימה על הב"ש אלא הרגיש בחלוקת זו גם בלבוש כתב נמי בש"ע כאן והוא תמוה מאוד ואין לומר דלעל מיירי לעניין אלו והכא בחליבה דהא מבקרין בס"מ מליח מרוחה דאלו ע"כ ולפע"ד דאין כאן הוכח כלל על הב"ש דבאמת כאן מיירי בחלב בחוש ותמי קושיא הוא זה דבמרדכי כתב בפירוש דין זה על החלב שעל הבשר שהוא עיקר החלב מר כדאיתא ליה ומר כדאיתא ליה הרב ב"י פסק כרשב"א והכא מיירי בחלב בחוש , וקושיא אחרת מה שהקשה הגי' דאם היה החלב בחוש אאלו צריך ס' בכל א' בפ"ע גם זה מ"ל לפני ולפנים דמיירי בחלב בחוש והבשר שומן ובמאי דסיים פתח שבת ב וז"ל ואם הבשר שנמלח עמו הוא שומן אפי' בשומן גיד וקנוקנות שבו צריך ס' לבטלו וליטול ממקום שיגע כדי נטילת מקום ולפחות קליפה וכ"ז לענין החלב דבוק בה ולענין שאר חתיכות שנמלחו יחד אם אין בכל א' מהן בפ"ע ס' לבטל החלב אסורות ע"כ ועל הרב רמ"א היה לו לתמוה שכתב בהגהותיו ואע"פ שיש בזה קלת קולא אם היה האיסור שומן ומפעפע ומ"מ יש לסמוך כו' וקשה אדרבא אם האיסור שומן מצטרפין יחד לבטל החלב וה"מ לתינקא רבנן אלא אפי' הכי הו"ל ואע"פ שיש בזה קלת קולא אם האיסור כחוש והיתר שומן ובאמת גם על הרב רמ"א לא קשיא מידי דלאומרא חיים דמפעפע מחתיכה לחתיכה בלא רוטב אבל הכא קאמר דאין לבטל חלב מפעפע בכולו בלא רוטב דומיא דהוי כבישול ממש ומתפשט בכולה בשוה דיכול להיות דאחר קלת בחתיכה א' בעניין שאין בה כדי לבטלו וכשתירף הש"ך בנ"הכ ס"ב , (כו) ואם אין יהוא כו' כולן אסורות והקשה הש"ך דמ"ש ריש"א ומ"ש מיפא דהא בריש"א כשנגע בכולן וכן בשאין יהוא אם נגע בכולן ע"כ נמי לא נאסר אלא א' מקן ע"ד אבל כגון שהיה כאן עשרה א' ויש בכל א' מהן נאסר אלא א' מקן כ"ע נגד החלב דאי תימא שאחד מהן נאסר אפני שבלע בה החלב ואין בה ס' לבטלו א"כ שוב אין האחר נאסרין וא"כ לא נאסר אלא ח' מהן ובטל ברוב מיהו אמה"רמ ל"ק מידי דאפשר דהיינו טעמא דבשאינו בא' מהן לא ידעינן כמה נפיק מניה ונאסרו החתיכות ושוב חזר החלב ובלע מן החתיכה ההיתר ונעשה גם ההיתר איסור ואזל לטעמיה דה"ל בכל האסורים חא"ל אבל על המחבר דלא ס"ל הכי קשיא ע"כ ואגיה בל"ע ותירץ הפר"ח דלא מיירי המחבר אלא כשיש בחלב שיעור כדי לאסור כל החתיכות ב"ת בים כאן ג' חתיכות של חלב ויש כאן ששה ח' ואין בכל א' אלא נ"ט חתיכות או פחות ואין יהוא אם נגע בכולן אלא כולן אסורות בחרי ים לאחם שהחלב ויהי א' מאיסור אינו לבטל א' מנ' ח"ר מהם ונאסרו ואין כאן רוב ח' היתר לבטלם ואסורות כולם אבל אם אלים כאן ז' חתיכות הא"ג שנאסרו מתבטלין בד' חתיכות אל היתר

ומותרים

האיסור מתפשט כל כדמ"ד הא בלא רוטב ונאסר תחלה. (יג) כדי קליפ' ואחר כך נתפשט יותר ,

ן והא דחתיכת איסור אוסרת חבירתה בנגיעתה דוקא כשאיסורה מחמת עצמה כגון נבילה (יד) ובשר בחלב אבל אם אין בה איסור אלא (טו) מחמת שבלעה ממקום אחר אינה אוסרת אחרת הנוגעת בה אפילו אם נצלו יחד שאין דבר הבלוע בחתיכה יוצא ממנה לבלוע באחרות אלא על ידי רוטב אפי' החתיכה של היתר שמינה ושומן שבה מפעפע לפי שאין השומן שבה מוליך האיסור עמו (טז) אלא לשקוט שהאיסור עצמו יכול לילך לשם בטבע' הילכך חתיכה שנפלה מקצת לתוך הציר שאנו אומרים מה שבציר אסור והשאר מותר אפילו אם יש בה שומן אין הציר מפעפע על ידו לקצתה שחוץ לציר כיון שהציר עצמה אינה מפעפע לטעלה במה דברים אמורי' כשבלעה איסור שאינו מפעפע אבל אם בלעה מן הדברים המפעפעים בטבען כגון שומן אוסרת חבירתה בין בצלי בין בנוגעת זו בזו חם בחם (יז) או בתחתונה חמה ועליונה צוננת שהאיסור הבולע בה בעצמו מפעפע ויוצא והולך מחתיכה לחתיכ' בד"א בשתי חתיכות מאכל שיש בכל אחד טעם של עצמו הולך ובולע באחר (יח) אבל כלי שבלע איסור כיון שאין לו טעם של עצמו טעם הבולע בו הולך ואוסר היתר שנוגע בו אפי' באיסור שאינו שומן :

ח בוליא שצלאה בחלבה אינה אוסרת אלא כדי קליפה שהקרו' מפסיק (יט) ויש אוסרין (כ) וכן נוהגין אבל טחול שצלאו עם קרומו בלי ניקור צריך ס' כנגד מה שעל הדד שהוא חלב גמור (כא) דכיון דקי"ל דשחלא כולה שמינא חיישינן שמא מפעפע הוא ומוליך איסורא בכולה וצריך נמי כדי נטילה כנגדו דדילמא אינו מפעפע ,

ט ומלוח שהוא מלוח עד שאינו נאכל מחמת מולחו כמו שנתבאר שיעורו בסי' צ"א דינו כרותח ובולע ומפליט לאסור כדי קליפה בדבר שאינו מפעפע ובדבר שמפעפע אם הוא שומן דגיד וקנוקנות שבו והקרומות שבו שהם של חלב אע"פי שהם כחושים לא סגי להם בקליפה (כב) אלא צריכה כדי נטילת מקום ואם הוא חלב ממש שהוא מפעפע צריך ס' לבטלו ואם הבשר שנמלח עמו הוא שומן (כג) אפי' בשומן דגיד וקנוקנות שבו צריך ס' לבטלו (כד) ששומן הבשר מוליכו עמו וגם המקום שנגע בו צריך כדי נטילה כמו בצלי או לפחות כדי קליפה וכל זה לענין ההתיכה עצמ' (כה) שהיה החלב דבוק בה אבל לענין שאר החתיכות שנמלחו יחד עמה אם אין בכל אחת מהן בפני עצמה ס' לבטל החלב אסורו' שאין מצטרפין יחד לבטל החלב , (כו) דאין חלב מפעפע מחתיכה לחתיכה בלא רוטב וא"כ כל אחת ואחת בפני עצמה בלעה וצריכה ס' בה לבדה ואם אין ידוע (כז) אם נגע בכולן כולן אסורו' שכולן עומדין בספק בליעת איסור חלב דאורייתא ולחומרא

ולחומרא ואם ידוע שלא נגע אלא באחת (כח) ואין ידוע איזה היא בולן מותרות (כט) דחד בתרי בטל אפי' הן חתיכות הראויות להתכבד ביון שאינו גוף האיסור אלא בלוע מאיסור כמו שנתבאר למעלה בדיני חתיכה הראויה להתכבד סי' ק"א ואם אותה החתיכ' שהחלב דבוק בה אין בה ס' כנגד החלב כבר אמרנו למעלה דק"ל חתיכה נעשית נבילה וצריך ס' בכל אחת ואחת משאר החתיכות כנגד כל אותה החתיכה אם נגע בכולן ואם נגע באחת מהן ואינו יודע באיזה בטל ברוב כמ' נגע בחל' עצמו (ל) י"א דכל מליח' אינה אוסרת רק כדי קליפה ואנו נוהגין להחמיר ולשע' בכל מליחה בס' כמו בבישול ואם אין כאן ס' בין הכל ביחד נגד כל החתיכה שהחלב דבוק בה אז הכל שרי מלבד אות' החתיכה שהאיסור דבוק בה שהוא בלע בתחלה ונאסר מיר ושוב לא ניתר מיהו אותה החתיכ' שהאיסור נגע בו צריך קליפה מעט ואם אינה יודע באיזה נגע הכל שרי ואם אין ס' אסור ואין לשנות המנהג ואע"פ שיש בזה קצת קולא ר"ל שהרי ע"י שיעור ששים אנו מתירין גם הקליפה הסמוכה לאיסור ולדברי האומרים שאין אסור אלא כדי קליפה הקליפה מיהא נאסרת ושוב לא ניתרת והיה לנו א"כ לאסור גם בכדי קליפה אפילו בשיש ס' וא"כ ה"ל שיעור ס' חומרא דאתי לידי קולא, מ"מ יש לסמוך בכה"ג אדברי המקילין כדי שלא נצטרך לשער בין איסור שמן לכחוש לדברי המחלקים בזה כי אין אנו בקיאין תרי לחומרא לא עבדינן דסתרי אהדדי וכל זה (לג) באיסור ששייך בו שמנונית כגון חלב או ציר וכי האי גוונא אבל באיסור שאין בו שמנונית כלל (לד) כגון חמץ בפסח (לה) לכולי עלמא מליחה אינו אסור רק כדי קליפה ועיין בלבוש החור בהלכות חמץ ביצד נוהגין ואם נמלחו הקרמטין או חוטין של חלב עם בשר ע"ל סי' ס"ר,

ו בר"א כשהאיסור וההיתר שניהם מלוחין או אפילו האיסור מלוח
ו וההיתר תפל שההיתר התפל בולע מה שהאיסור המלוח פולט ע"י המליחה אבל אם ההיתר מלוח והאיסור תפל ונוגעין זה בזה לא שאינם במלח שיגרו לאיסור שלא נמלח שיפלט שאין במל' כח אלא להפליט מה שבתוכו ולא מה שבתוך החתיכה שאצלו שאינו מלוח,

יא וכשה שקי"ל תתאה גבר גבי בישול וצלי כמו שנתבאר ה"נ
יא ק"ל במליחה הילכך מה שאמרנו באיסור מלוח וטהור תפל שאם הוא שמן שאוסר עד שיהא בו ס' לבטל דוקא כשהיה האיסור המלוח למטה וההיתר תפל למעלה משום דתתאה גבר אבל אם היה ההיתר התפל למטה והאיסור המלוח למעלה מותר דתתאה גבר שההיתר שהוא למטה מצנו העליון ואינו בולע אלא כדי קליפה וכ"ש אם אינן מונחין אלא זה בצד זה שאינו אוסר אלא כדי קליפה וכן אם ההיתר והאיסור כחושים ואינן מפעפעים (לו) בכל ענין אינו אוסר אלא כדי קליפה כמו שנתבאר למעלה סי' ע' ועיין שם מיהו י"א שאין שייך לומר תתאה גבר אלא בבישול וצלי שהם חמין מחמת האור ויש שם הכל החום שעולה מן התחתון ועובר על העליון ואם התחתון הוא צונן יש בה כח ג"כ לצנן את העליון אע"פ שהוא חם אבל במליחה שאין שם הכל לא שייך לומר תחתון גבר אלא לעולם הדין שוה בו בין האיסור תחתון בין הוא עליון בין מן הצד בין כחוש בין שמן ואנן קי"ל לעול' ס' במליחה כמו שכתבתי לעיל סעיף ח',

יב ולא שייך מליחה אלא באוכלים מפני שאין בטבעו של מלח
יב להבליע ולהפליט אלא באוכלים אבל לא בכלים הילכך גבינה שנעשה בדפוס הגוי אע"פ שנמלח בתוכו לא אמרינן מליח כרוחח ויהא אסור אלא הוי כמו אסור תפל והיתר מליח ומותר,

יג וכן אם מלח בשר בכלי של איסור מותר שאין המלח מפליט
יג האיסור מן הכלי וכן (לח) מלח או תבלין שהיו בקער' של בשר מותר ליתנו בחלב שלא הפליט כלום מן הכלי לתוכו וה"ה אם היו בכלי איסור (לט) דמאחר שהם יבשים אינן בולעים מן הכלים (מ) ובלבד שיהא הכלי נקי ואין איסור דבוק בו מ"מ המחמיר לכתחלה תע"ב (מא) י"א דבהפסד מרובה יש להתיר במליחה ע"י קליפה אע"פ שכבר נהגו לשער כל מליחה בס' אפילו באיסור כחוש מ"מ אינו אלא מנהג ולא מדינא לפיכך מקילין בזו בהפסד מרובה אם לא באיסור שמן שאז ודאי מן הדין צריך ס',

יד מלח הבלוע מדם כגון מי מלח' בשר ונתנוהו בקדירה או
יד שנתנו בקדירה בשר מליח בלא הדחה בעוד שהמלח עליו (מב) אם יש ס' כנגד המלח אפעל פי שטעם המלח מורגש בקדיר' וטעם אינו בטל אעפ"י כן מותר לפי שאין במלח כח לאסור יותר משאלו היה כולו דם שאין לנו להחמיר כנאסר יותר מהאוסר אותו,

קן דין האיך מבטלין בששים ובו ב' סעיפים,

א חתיכה שבלעה איסור ואין בה ס' לבטלו ונעשית נבילה
א ואח"כ נפלה לקדירה שיש בה ס' כנגד כולה ונתבשלה בתוכה (א) לא אמרינן שהאיסור שבה נפלט ממנה לגמרי על ידי הבישול וחזרה להתירה הראשון אלא אמרינן האיסור שהיה בה לא נפלט ממנה ונשארה אותו החתיכה באיסורה ואם מכירה משליכה לחוץ ואם אין מכירה (ב) בטלה ברוב כמו שיתבאר לקמן,

ב חתיכת איסור שנפלה לקדירה ויש בה ס' לבטלה צריך ליזהר שלא יסור שום דבר מהקדירה בעוד חתיכת האיסור בתוכה
ב דחיישינן שמא האיסור ישאר בתוכה ולא יהיה ס' כנגדו לבטלו ויאסור כל מה שישאר בקדרה וגם לא יוציא האיסור לבדו תחלה

ומותרין כולן וכן עד"ז תבר לעולם ע"כ ומ"ם וכן עד"ז תבר לעולם היינו לדידהו אבל לדידן בכל עניני אם יש ס' בין הכל כנגד החל' דלדידן מלטרפי הכל יחדכמו שנתבאר, (מח) ואין יודע איזה הוא כולן מותרת כו' פירושו דוקא בחתיכה שאין בהם ס' אבל אם ס' אבעלי אהדדי אבל הת' שיש בהן ס' כיון שהם מעורב יחד ולא מנכרי ומ"ש אבעלי אהדדי אבל הת' שיש בהן ס' כיון שהם מעורב כל נוונא הרי הם יחודות ואיכרת שהם של היתר איקרי לטרפו לבטל מותרות פר"ח, (כא) דחד בתרי בטל ע"כ תיירי בשיש בכל הג' לבטל האיסור פר"ח, (כב) הכי אינו בטל ברוב ונעשה דשאל יבשלם ויהו טעם וכלקין סי' ק"ע דחלב עם בשר מיקרי מין בשאינו מינו, (ל) י"ל דכל מליחה אינו אוסרות רק כדי קליפה פירוש אפילו אומן ואומ דעת רא"ה בב"י מעשה דאין האיסור עובר בכל אלא כשאר במקומו והכי קאמר דאע"פ שרשאי לנו להתיר ולהצריך ס' לאתה ידי הסוברים דאף במליחה האיסור מתבטל בכל והייט באיסור שומן ולפקל בשאינו שומן אלא דאין אנו בקיאין כו' (לא) הכל שרי דבטל ברוב ת"ח אם ומיירי דידוע שלא נגע ברובן, (לב) ואף על פי שיש בזה קצת קולא ר"ל לומר שהרי ע"י שיעור ס' אנו מתירין גם הקליפה הסמוכה לאיסור ולדברי האומרים שאין אסור אלא כדי ס"מ אות' החתי' שיש בה האיסור צריך קליפה וגם הב"י בש"ע כתב היכא דיש לו פיפוע ומשערינן בס' אפילו הכי צריך נעולת מקום ולפחות קליפה והרב רמ"א כתב הכי ואף ע"פ שיש בזה קצת קולא אם היה האיסור שומן ומפעפע ור"ל לענין אם יש חלב באותה חתיכה אלמה נגד החלב שבה ואין שאר החתיכות היינו שצריך ס' באותה חתיכה אלמה נגד החלב שבה ואין שאר החתיכות מלטרפות לבטל חלב שבאותה החתיכה ולפי המנהג אנו מלטרפין גם שאר חתיכות ועוד יש קולא אם החלב אינו דבוק לגוף חתיכה אלא מונח אצל אחד מהם והיה לנו לומר דאין מלטרפות ובכל ג' מהן שנגע בה צריך ס' בפני עצמו מ"מ קי"ל דכולן מלטרפות וזהו ניחא אבל על המחבר קשה ועת"ם ס"ק כ"ו, (לג) באיסור ששייך בו שמנונית והיינו באיסור דרבנן אבל באיסור דאוריית כבר נתבאר דאפילו הדס אלא שייך בזה שמנונית כמ"ש בכתב דוקא אם מעפ"ם מעפרינן בדס בס' דאתן לא מחלקינן בין כחוש לשמן (לד) כגון חמץ בפסח כו' מיהו בא"ח סי' תס"ו מ"ל נתבאר דיש לאסור אותה חתיכה כולה שנאלא עליה החתיכה בפסח ולהתיר האחרות על ידי קליפה ובתשובות רמ"א סי' כ"ח הצריך בזה, (לה) לכולי עלמא מליחה אינה אוסרות רק כדי קליפה אבל מקום המנהג דאין לחלק מיהו באיסור דרבנן יש להקל עכ"ל ת"ח סוף כלל ל"ח ומשמע דאפילו במקום שאין הפסד, וזהו בכחוש לגמרי אבל בלתו כחוש לגמרי כגון שמנונית הגיד וקמקומות שבו מהגין לשער בס' אלא במקום שיש הפסד אלא ע"ך, (לו) שאלו שאינו מלוח ואין צריך אלא הדחה בעלמא, (לז) בכל ענין דלה לומר בכל ענין אפילו בשאינם מלוחים, (לח) אלא אם תבלין כו' מותר ליתנו בחלב גם מטעמא דעיל אבל מטעם דע"ע בר ל"ע לא הוי שרי דאורייתא דאלא וחבלין מצוי ליה כאלו הוא בעין וכמו שנתבאר בסי' ל"ה ע"ם (לט) דמאחר שהם יבשים כו' כלומר דמותר לכתחלה להניחם בכלי של איסור מאחר דהם יבשים וכ"כ בד"מ ובת"ח בלל י"ז ד"ב אבל בדיעבד אפילו הוא לא מותר מטעם דאין מליחה לכלים וכמו שנתבאר וע"ש בת"ח, (מ) ובלבד שיהא הכלי נקי ואין הפסד אמרינן שהיה נקי וכן משמע בת"ח בלל י"ז ד"ב וכן כתבתי לעיל ר"ס ל"ה ע"ש, (מא) י"ל דבהפסד מרובה כו' נראה דאין כאן מקומו וצריך להיות לעיל בסוף סעיף ע' והכי איתא בהג"ה לס"ע ע"ש, (מב) אם יש ס' כנגד המלח ולא כני בשאים נגד דם הבלוע בו אלא ידענו כמה דמא בלע ועוד דהמלח נעשה נבילה ועיין לעיל סי' ס"ע,

קו (א) לא אמרינן כו' דברי המחבר תמוהין מאד הא אין קי"ל מחיכה עלמה נעשה נבילה וכמו שהמחבר בעצמו כתב בתחלת דבריו ונעשית נבילה ואח"כ נפלה לקדרה ויש בה ס' כנגד כולה, משמע אף היתר נעשה נבילה ונריקם' נגד כולה דאל"כ אין צריך ס' אלא נגד האיסור ואם כן אפילו שהאיסור שבה נפלט מתנה לגמרי ע"י הבישול לא חזר להתיר הראשון שבכר נעשה נבילה והרב ב"י שכתב כך וכן הרשב"א בת"ה דף ל"ח לטעמייהו אולי דברי בכל איסורין לא אמרי אל"ל, ול"ע, והרב רמ"א בהגהותיו באמת כתב וז"ל ולפי מה שאנו מהגין לומר בכל האיסורים אל"כ אין חילוק בין דבר לא לדבר יבש אלא לענין זה דאם האסר כבר הוא דבר יבש ויש ס' כנגדו התחיכה האסר תחלה נאסרת באיסורה וצריך להסירם משם אם מכירה ואם אינה מכירה בעולה אם אינה מחיכה הראוי לבתכבד ואם הוא דבר לא הכל מותר לחיכה ס' נגד מה שנאסרה תחלה וע"ל סי' ל"ב ול"ע עכ"ל, (ב) בטלה ברוב ואפילו היא מחיכה הראוי להתכבד כיון דאין אסורה מחמת עלמה כמו שנתבאר ברים סי' ק"ח והא דכתב רמ"א בהגהותיו אם שהבאתי לפני זה ואם אינה מכירה בעולה ברוב אם אינה מחיכה הראוי להתכבד ולבאורה משמע דקאי אשאר איסורים דעסיק ביה וקשה דא"כ אפילו יהא מחיכ' הראוי' להתכבד בעולה כיון דאין איסורה מחמת עלמה כבר תירץ הס"ך דהמשך לשון הרב כך ולפי מה שנהגן לומר בכל האיסורין אל"כ כל האיסורין דיש שון לבב"ח ולשל' אין חלוק ביניהם לענין לא ויבש רק לענין דאם האסר כבר הוא יבש ויש ס' כנגדו ולא בין בב"ח בין בשאר איסורים מחיכה האסרת תחלה נאסרת באיסורה

שיאסור

באיסורה וצריך להמירה משום אם מכירה ואם אינה מכירה בטילה אפי' בב"ח אם אינה רואי להר...ד דאלו רואי להתכבד בב"ח לא בטילה דחשיב איסור מגופה כיון שכל אחד בפני עצמו מותר וכמו שנתבאר ברים סי' ק"ל ואם הוא דבר לפ בין בב"ח בין בשאר איסורין הכל מותר אי אינה מ' נגד מה שנאסר תחלה ע"ש ,

קז (א) דס"ם הוא נבל אם ידוע דלא עירה אותן בבת אחת אסורין דחיישינן שמא היתה נשארת אותה שיש בה אפרוח עם המחרוזות עם מים החמין והיו נאסרין יחבטלו המעט שנאסרין ברוב היתר שבקערה דהוי יבש ביבש דאף בעירה אותן הנאסרין אחר כך לקערה מ"מ עירוי אין מבטל אלא כדי קליפה וקליפת הבילה במקום קליפה שומדת והוי יבש ביבש ויבש ביבש חד בתרי בטל והרוטב שבקערה אין אותרתן כי הרוטב שבקערה הוי כלי שני ואין מבטל דיש לומר שאין רגילין לבטל כל כך בילים ביחד שיתבטלו המעט שנאסרין ברוב היתר וכמו שכתב בש"ד ע"ש , וה"ה דהיכא דעירה המים מתחילה לכלי ולא הבילים אפ"ה כולם אסורים דחיישינן שמא נשאר הבילה עריפה בלא המים כשנתמעט המים ע"י עירוי עם מעט מים ונאסר הבילים פחות מס' ומ"כ נאסרו הכל אף ע"פ שמערה לבטוף כל המים לכלי אחת לגד מעלה אין מלערפין לבטל כיון שהן מוך לרוטב וכולם אסורי ואע"פ שאותן שנאסרו אין חוזרין ואוסרו האחר בנגיעתם הואיל דאין איסורן מחמת עצמן אין חוזרין ואוסרין בלא רוטב וכבר עירה כל הרוטב לבטוף לכלי ונקער' ליכא רוטב ואף שיהיה רוטב בקער"מ נעשה כלי שני ומ"כ יהי' מעט שנאסרין מתבטלין ברוב היתר כיון דהוי יבש ביבש אפ"ה כולם אסורים מעטם שכתבתי לעיל וה"ה אם הניח מעט מים לשם בבילים לזמן מועט כולם האסורים אף שיש שם ס' דחיישינן שמא הבילה עריפה היתה נמצה שם המעט מים חמין אלו ונאסר בילים ונאסרים דאותן בילים שהוץ לרוטב אין מלערפין ואח"כ הרוטב מוליך האיסור מחמת כח לחמיכה , כל זה יתבאר בפוסקים ראשונים ואחרונים עיי' בדבריהם וכל זה דוקא בבילה שיש בה אפרוח דהוי אין בשאינו מינו דאף ע"ג דחד שמא נינהו שם שאר בילים מ"מ הא קא חיב עצמא ונעשבעיקר דאורייתא אבל אין במין דמן התורה בטל ברוב וכגון בילה שיש בה עצמ דס דמקרי אין במינו לפי שאין בה בעצמ דס ליתן טעם בתערובת יש להקל ולומר איסורא ברובא מיתא בחותן שבתוכו אינו מתבטל אבל לא היו אלא ספיקא דרבנן ואינן לקולא וזה ברור אף לדעת הב"ד וע"ז עיין פר"מ , וכל זה בכה"ג כתו שכתבתי אבל אם ביטל בילים הרבה בקדירה ובתוכם בילה א' אסורה והולא כל אחת וא' בבף אחת יש לאסור דיש לחוש שמא הוא האיסורה בראשונה ונאסר הכף ונאסרו האחרים אמ"כ ואין להתיר מטעם דהוי ספיקא דרבנן ולקולא דקיי"ל דס בילים דרבנן לבבר נתבטל בסי' ס"ו מ"ד הכרעת רמ"א דכל היכא דיל"ל חד בתרי בטל לא סמכינן אמ"ד דס בילים דרבנן אבל בלאו הכי אינו מתחירן כמ"ד דס בילים דאורייתא אבל הכי לומר חד בתרי בטל דהא אנו מכירין הבילה אסורה אבל בילה שנאסרה אבל דס יש לאסור כולן אם נגעו בכף כל א' וא' בשני עלמו מהקדירה דהוא, ליה ספיקא דאורייתא דשמא נאסר הכף בבילה האסורה בראשונה וקי"ל ועיין ע"ז (ב) ואפילו לא היו בהם באותן שנתערו שמא לא היו כו' ובש"ו כלל ל"ח רולה לתת בזה טעם אחר וז"ל ואף אם לא הי' בו ס' כגון שנתחל' בכולן היה ס' מלומלם כנגד העצמ משעות הפוסקים דעותר והטעם כיון דהדגים והרוטב עם העצמ הם בקערה שהיא כלי שני מהיכן יאסר דכלי שני אינו מבטל כו' ע"כ ותימה הא דכלי שני אינו מבטל הייט אם כבר מונח בתוכה והטעם דדפנות מתקרר' המאכל אבל מיל קודם שהדפנות מתקרר מתבטל יהיו נאסרין וכמ"ש בסי' ק"ה בדברי רמ"א ס"ב ע"ש אלא הטעם הוא כמ"ש המחבר בזה , (ג) ולעירוי אין לחוש דחשיב ככלי שני , ותימה הא ברוב פוסקים הראשונים נתבאר דעירוי חשיב ככלי ראשון וכן אנו מהגין אחריהם ובייתר תמוה שכותר דברי עצמו במ"ש בכתה מקומות לעיל בסי' ס"ח ס"י ובסי' ל"ב ס"ו ע"ש וכה"ג בדוכתא טובא ולי"ע , וא"כ בכה"ג מה שכתב המחבר אלא עירה הרוטב לבדו מתחילה לכלי רק שעירה מעט דגים עם רוטב יש לאסור הכל כדי קליפה דאותן הנאסרין במחבת עם מעט רוטב אוסרין אותם שבקערה כדי קליפה כדי עירוי ואף שאותם מיעוט דגים שנאסרו בבילים ברוב בתערובתן מ"מ כדי קליפה כולם אסורים אף היכא שעירה הרוטב מתחילה ואח"כ הדגים אף דיש לחוש שמא בסוף העירוי נשאר הדג עמא עם כ' או לא"ד דגים עם מעט מים מכל מקום בטילים הם ברוב דגים אלא נאסרו שאין אותם שנאסרו אוסרים השאר בנגיעתן אפילו בק' משום דאיסור הבלוע אינו יוצא מחמיכה לחתיכה אלא רוטב וכמ"ש בסי' ק"ה , וכל זה בדג עצמ שוין והוי מין בשאינו מינו אבל דג עצמ ועופות שעצמן שוין יש להקל בכל עניין ולומר איסורא ברובא מיתא כמ"ש לעיל בבילים וק"ל , ולענין הכלי כתב רמ"א דאפילו לדעת האוסרין אין לאסור הכלים שנתבשלו בו דמעמידין הכלי על הזקנו , (ד) ונוב כו' ודע שהרב המחבר הסמיט כל הנהות או אחר דבר שאינו פוגם אסור להחזיר הכף לקדרה ואם החזירו צריך ס' נגד האיסור ולא כנגד כל הכף אבל אם היה מעט מן התבשיל עם האיסור בכף והוחזר לקדירה צריך ס' גם נגד מעט התבשיל דהרי נעשה נבילה בכף ע"כ , ועכשיו אחרים דבריו מ"ש אסור להחזיר הכף לקדרה אף ע"פ דיש בכף ס' נגד האיסור דאלו תפערין בכלים בס' כ"כ בח"ח שם ד"ג ובכר נתבאר לעיל סי' ל"ב ומ"ש ולא נגד כל הכף אלא מאירין בכלים חל"ל והיינו דוקא בכלי של עץ ומחכות חדש או בישן ואינו ב"י אבל בישן והוא ב"י או של חרס אפילו חדש דעת הרב לעיל סי' ל"ח ס"ה דיש להתיר דל"ל וצריך ס' נגד כל הכף וכ"כ בח"ח כלל ל"ח ד"ב ועת"ש שם , ומ"ש דהרי ל"ל בכף אלא מחזיקן הכף הבילה שעתה כמו בקדירה עצמה מאחר שבילה נתפס מהקדירה רותחות וחשיב כלי ראשון לאומרת כ"כ בחו"ה כלל כ"ז ד"ב ,

קח (א) אין צולין בשר שחוטה כו' דוקא בשר כשאחד מהם שומן אפילו הבשרה דאזל היתר ומפעם לאיסור בריחי' והדר אזל האיסור ואומר להיתר אבל כשבשניהם כחושים כתב הרשב"א בת"ה דף ק"ה ע"ב דברי לב"ע ומביאו ב"י ומשמע אפילו לכתחילה , והכי משמע מנתבי מהרא"י סי' ע"ו וכן חוכיחה ש"ך להדיא מש"ם פכ"ה דף ע"ו דקאמר התם רב בשר שחוטה שומן שלאו עם בשר נבילה כחוש אסור מ"ט מפעמי אהדדי ולא קאמר רבותא טפי ובה מדתלי טעמא דמפעמי אהדדי דבשניהם כחושים אפילו לרב שרי וגם הרב רמ"א בת"ח כלל ל"ה ד"ב כתבנן אלא אחר כך ומ"מ עוב להחיר לכתחילה דב"י כתב בסי' ל"ו דאין דבריהם נראים ע"כ אבל בכר הביאו אחרונים הט"ז וש"ך ע"ז בזה ע"ש , (ב) ואם אלאו בדיעבד הרי זה מותר דבדיעבד אמרינן ריחא לאו מילתא היא אבל בית אפשר עם הלבי בש"ע נגעל דמי' ל"ל דאסור לאכול בכותח מעטם שכתב הרי"ף דכיון דאפשר לאוכלו בלא כותח הוי לכתחילה , (ג) אמתזיק י"ב עשרונים הוא סיעור הלה מ"ב בילים וחומם בילה , (ד) אמין ריח המתבשל הולך אולה לקדירה מלקתאר אמין ריח המתבשל אמעט לעמו אבל אלה בקדירה אסור ובאמת

שיאסור את הכף וגם שמא יעלה עמו חתיכה אחרת של היתר ויאסרנו ומה תקנתו יניחנו עד שתצטנן הקדיר' ויסירנו והשאר מות' ,

קז דין המבשל בצים ודבר מיאוס הנמצא בתבשיל ובו ב' סעי' ,

א המבשיל בצים הרבה בקליפתן והם יותר מששים בצים עם המים לא יוציאם מן המים שנתבשלו בהם עד שיצטנו או יתן עליהם מים צוננים לצננם ואחר כך יוציאם משום דחיישינן שמא ימצא באחת מהם אפרוח ואם היה מוציא מהם קודם שיצטננו שמא היתה נשארת אותו שיש בה אפרוח עם האחרונות עם המים החמים והיתה אוסרתן לפי שלא היה נשאר שם ס' לבטלה מיהו בדיעבד נ"ל שאין לאוסרן בשביל כן: (א) דס"ם הוא חדא דאמרינן שמא בבת אחת עירה אותן מן המחבת לקערה ואת"ל לא עירה אותן בבת אחת יש לנו לומר שהאיסור ברוב שנתערו היה והיה בו ס' (ב) ואפי' לא היה בהן ס' באותן שנתערו שמא לא היו או לא נגעו בהן המים חמין ואין האיסור הולך בבצים מזה לזה בלא מים חמין אבל מ"מ לכתחלה יש לחוש לזה לצננם קודם שמוציאם ודוקא בבצים שאין דרך לבשל כ"כ הרבה ביחד שיהא בהם ששים באותם שנתערו או באותם שישארו במחבת אבל דגים קטנים שדרך לבשל הרבה ביחד ולפעמים נמצא בהן דג קטן טמא שיש לנו לומר באיזה חלק שנשאר הדג טמא היה שם ס' מן הטהורים עמו אין לחוש ואפי' את"ל לא היה שם ס' באותן שנשארו עם הדג טמא ונאסרו אותם המעט הרי אותן מעט הדגים כשנתערבו נתבטלו ברוב בתערובתן ולא שייך לומר בהן בריה לא בטלה אלא בבריה שנאסרה מחמת עצמה ולא שנאסרה מחמת בליעתה איסור אחר אף על פי שנוגעין בהן המים לפי שאין האיסור הנבלע ואין איסורו מחמת עצמו חוזר ונבלע ביבש כי אם על ידי בישול (ג) ולעירוי אין לחוש דחשיב ככלי שני הילכ' אין צריך להמתין עד שיצטננו או לצנן אותן קוד' העירו מ"מ טוב לערות בבת אחת ,

ב (ד) זבוב או נמלה וכיוצא בהן מדברים המאוסים שנפשו של אדם קצה בהם שנמצאו בתבשיל זורקו והתבשיל מותר שטעם פגום ואין טעם פליטת דברים הפוגמי' אוסרת כמו שנתבאר לעיל סי' ק"ד ,

קח שלא לאפות היתר ואיסור בתנור אחד ובו ז' סעיפי'

א (א) אין צולין בשר שחוטה עם בשר נבלה או של בהמה טמא' בתנור אחד ואף על פי שאין נוגעין זה בזה מפני ריח האיסור שהולך מן הנבלה על הבשרה (ב) ואם צלאו בדיעבד הרי זה מותר ואפילו היתה האסורה שמנה הרבה והמותרת רזה ואם התנור גדול (ג) שמחזיק י"ב עשרונים ופיו פתוח מותר לצלותם בו לכתחלה שהריח יצא דרך פיו ובלבד שלא יגעו זה בזה ואם אחד מהם מכוסה בקערה או בבצק וכיוצא בו מותר לצלותם אפי' בתנור קטן ופיו סתום שהכיסוי מונעת הליכת הריח ,

ב בד"א בצלי שריחו הולך למרחוק אבל אם בא לבשלם בקדירה זה לעצמו וזה לעצמו אפילו בתנור קטן ופיו סתום מותר אפילו לכתחלה ואף על פי שפי הקדירות מגולים (ד) שאין ריח

ריח המתבשל הולך חוצה לקדירה (ה) והוא הדין לבשר עם חלב נמי דינא הכי הוא (ו) אלא שנוהגין להחמיר לכתחלה אפילו בתנור גדול ובדיעבד להקל (ז) אפילו בתנור קטן (ח) ואם אפה פת בתנור עם בשר אסור לאוכלו עם חלב (ט) אם יש לו פת אחר וכן אם גוי אפה פת בתנור עם איסור (י) אסור לקנו' אותו פת אם יש פת אחר דכל זה מיקרי לכתחלה אבל אם אין לו פת אחר בריוח מותר בשניהם (יא) שזה מיקרי כמו דיעבד לענין זה י"א שאין מתירין ריח' אפי' בדיעבד אלא א"כ התנור פתוח קצת מן הצד (יב) או למעלה במקו' שהעשן יוצא (יג) ובמקום הפסד מרוב' אין להחמיר כ"כ בדיעבד אפי' סתום לגמרי (יד) ואם האיסור דבר חריף וכ"ש אם ההיתר הוא דבר חריף אז ריחא מילתא הוא דריחו גודף ואפי' בדיעבד אסור אם שניהם מגולים אבל אם אחד מהם מכוסה (טו) אפי' בבצק בעלמא מותר אם אפו או צלו איסור והיתר תחת מחב'אחת מגולין אסור אפי' בדיעבד וה"ה אם אפאו בכה"ג פת עם בשר (טז) אסור לאוכלו בחלב (יז) אבל בזה אחר זה אין לחוש אא"כ הזיעה המחבת תחתיו משניהם שאז אסור אפילו בזה אחר זה אם היו שניהם מגולין דהוי כמו כיסוי של קדירה כדלעיל סי' צ"ג י"א דכל מקום דאמרינן ריח' מילת' היא ואוסר בדיעב' הייגו דוקא דליכא ס' מן ההיתר כנגד האיסור אבל בדאיכא ס' מן ההית' (יח) אפי' בכל מה שבתנור מבטל האיסור דאמרינן שהריח מתפשט בשוה בכל מה שבתנור ומתבטל ובהפסד יש לנהוג כן י"א דאיסור האסיר במשהו כגון חמץ בפסח ריח' מילתא היא ואוסר אפי' בדיעבר (יט) אם התנור קטן והוא סתום והאיסור וההיתר מגולין תוך התנור וי"א שאין לחלק בין ריח איסור משהו לשאר ריחות ובמקום הפסד יש לסמוך אדברי המקילין ועיין לקמן סי' קי"ח ,

ג אם היה שמנונית של איסור על המרדה שקורין בל"א שויבל ונבלע בו (כ) אסור ליתן עליה היתר כל היום מיהו כשאינ' בת יומא מותר להשתמש בה היכא דא"א בענין אחר דלא גזרי' בה כ"כ באינה בן יומא כמו בשאר כלים (כא) שאינה שבוח וכל זמן שהי' בת יומא אין בה הגעלה שהרי בלעה ע"י האש עצמו ואינו יוצא על ידי הגעלת מים וגם קליפ' בבלי אומנות שקורין הו"בל לא סגי ,

ד פת חמה שמונחת על גבי מגופת חבית פתוחה (כב) של יין נסך אסור לפי שקולטת ריח הרבה אבל אם הפת צונן' אפי' החבית פתוחה או הפת חמה וחבית סתומה מותר בד"א בפת חטין אבל בפת שעורין אם היא חמה אפילו חבית סתומה או חבית פתוחה (כג) ואפי' פת צוננת אסור ששואב' וקולטת הרבה אפי' דרך סתימ':

ה מותר לשאוב בפיו ריח של יין נסך דרך נקב שבחבית לידע אם הוא טוב שאין כאן אלא ריח בעלמא (כד) אבל אסור לטועמו אע"פ שאינו בולע ואסור לזלף יין נסך שאמורים בהנאה אבל סתם יינם מותר לזלף (כה) שמותר בהנאה ,

ו שק פלפלין וזנגביל שמשימין בקנקני יין נסך מותר להריח בה' שאין היין נותן טעם בהם אדרב' הם מבשמין את הקנקנים וגם המריח אין כוונתו לריח היין אלא לריח התבלין מיהו רוקא להריח בהם ריח בעלמא אבל לבשמים דהבדלה אסור (כו) משום דמאים לגבוה ,

ז זה

ובאמת העור בעם הרשב"ם מיים הטעם שאין ריח המתבשל כ"כ אוסר ע"כ אבל הב"י בס' ל"ז הקשה על זה והוכיח מש"ם דאפילו נגלה בקדירה מיהו אוסר ע"ש ומולי לזה השמיט בש"ע סי' זה כיוס דברי הרשב"ם לומר דלא תלו מידי בריח הבישול אלא לגי רק בהפסק הקדירה ומ"ש בד"ח בגלי כו' אבל לבשול כו' אפשר דאורחא דמילתא נקט דבל לגי דרך לגלותו בשפוד ולגי קדר חשיב בישול , ודברי ב"י נכונים וברורים הם ולא כהמחבר , (ה) וה"ה לבשל עם חלב נמי דינא הכי כלומר לאסור בשר עם חלבו , (ו) אלא שנוהגין להחמיר לכתחלה אפילו בתנור גדול כו' עיין בח"ח ריש כלל ל"ה ובסימנים בס דוק ותבכח דס"ל דאפילו בשהחמיר פתוח מעט למעלה והוא תנור גדול אסור לכתחילה לגלות היתר עם איסור רק בשהוא פתוח ממש דהוי בעין כירה כדבר בח"ח בס ד"ח דברי לגמרי ע"ש , וזהו דוקא בגלי אבל בבישול כתב בח"ח בס ד"י ע"ש הרשב"ם דאם פתוח קצת אז אפילו לכתחלה מותר וכ"כ בסימני ת"ח סס , וש"ם בהגהותיו לס"ע ודוקא שהתנור פתוח קצת כו' פירושו ודוקא שהתנור פתוח קצת ולא אפילו לכתחלה מותר וע"ש בס"ך אבל הרב המחבר הבין בש"ם רש"ל ודוקא בשהתנור פתוח קצת קאי לדיעבד דלא שרי בדיעבד הילכך הרבה הכא תרוייהו בחדא מחתא וכתב אלא שנוהגין להחמיר לכתחילה כו' ומשמע בין בגלי בין בבישול אפילו בשהתנור פתוח קצת ולא דק פה בדברי רש"ל אלא דאם הוא פתוח קצת דאז שרי בבישול אפילו לכתחלה ובגלי אסור וק"ל , (ז) אפילו בתנור קטן פירש אפילו סתום , (ח) ואם אפה פת עם בשר אפילו בתנור גדול ופיו פתוח מעט למעלה אסור לאוכלו עם חלב כו' כן משמע בסימני ת"ח ריש כלל ל"ה , (ט) אם יש לו פת אחר כזה כתב גם הרב רש"ל בהגהותיו אבל אין מתוור דאף שאין לו פת אחר אסור לאוכלו בחלב שהרי אפשר לאוכלו בלא חלב והכי משיק רש"ל נופיה בח"ח בכלל ל"ה וכמו בפסק הב"י לעיל בס"ע בסי' ל"ז וכן עיקר ורש"ל לא דק בכאן פר"ח , (י) אסור לקנות אותו פת עיי' בח"ח ריש כלל ל"ה מ"ש עוד מזה , (יא) שזה מיקרי כמו דיעבד לענין זה כתב בח"ח בכלל ל"ה ומ"מ המנהג להקל לקנות מן העכו"ם דבריס המבושלים בכליהם שאין בהם משום בישול עכו"ם דסתם כליהם אין ב"י ואף ע"ג דס"ע ל"פ אסור לכתחלה מ"מ לא הסבינן הקנייה לכתחלה לכן נוהגין היתר פה קרתא לקנות המגוזים שליתים שמבשלים העכו"ם או שאר דבריס , (יב) או למעלה במקום שהעשן יוצא עיי' בא"ח מהרש"ל ר"ס ל"ה , (יג) ובמקום הפסד מרובה אין להחמיר וכן אפילו בבישול אין להתיר אלא בהפסד מרובה דהמנהג שהבישול שזה לגלי אלא לענין דאם הוא פתוח קצת למעלה יש חילוק בין גלי לבישול דבבישול אפי' לכתחלה מותר ובגלי אסור וכ"ש למעלה ולא כהמחבר שרולה להשוות לגמרי בישול לגלי (יד) ואם האיסור דבר חריף כו' אז שעשה לריח ונאפה אפי' עם הפת ובתנוריס גדוליס ודאי אמרינן ריחא מילתא היא אפי' בדיעבד אפי' התנור פתוח בגילו עכ"ל האו"ה כלל ל"ע דין כ' , (טו) אפי' בבצק בעלמא כו' וכתב בא"ח מיהו לכתחלה עוד להחמיר עכ"ל ח"ח סס ד"ב (טו) אסור לאוכלו בחלב היינו בפת מוטעם אז שיש היכר בפת אבל בפת מרובה אין היכר אסור אפי' לאוכלו לבדו גזירה שמא יבא לאוכלו בחלב כדלעיל ר"ס ל"ז וכן משמע להדיא בח"ח סס ד"ה ע"ש , (יז) אבל בזה אחר זה אין לחוש כי לא נמצא ריח וכישוס לבלי שיחזור ויפלוט לאוכל ואפי' בלי ב"י רק אלא יבא ממש עכ"ל תשובת מיימוני וגרתה דאפילו דבר שנעשה להריח ועדיי' ריחו עומד בתנור אין לחוש לבזה אחר זה והכי תוכח בש"ס פ' בתרא דעכו"ס דף ס"ו ע"ב במתני דקאחר התם גבי ריחא דכתון שאני התם דמקלי קלי מיסורא ע"ש ודו"ק ש"ך (יח) אפילו בכל מה שבתנור כו' דיש לנו לומר שאין להסתרף אותם דהא אפילו בגלייה אמרינן אין איסור בלוע יוצא מתחיכה לחתיכה בלא רוטב מ"מ בריחא יש להקל מטעם דכל הנכנס בכפק מכייעו לבטל (יט) אם התנור קטן והוא סתום משמע אם הוא תנור גדול שמחזיק י"ב עקרונים שרי כמו שאר איסורים ועיין בש"ך סס כ"ק י"ג על זה , (כ) אסור ליתן עליה כו' בא"ה כלל ל"ע אוסר אפי' בדיעבד אם הוליא העכו"ם מן התנור על כלי א' עוגות עם פעמי"ם דא כל איסור וסיים אח"כ מיהו לא אסר אלא לפת הראשון שיצא בב ירור שהוליאו מיד אחר הפעמי"ם משום שמנונית של איסור שעל המרדה ואם אינו מכירו הר בתרי בעל אע"ג דהוא דאוי להתבכח דאין איסורו מבופו ואם היא אינו ב"י פעמא דאינה אוסרת ובתב רש"ל פב"ה כי' ל"ח לריך כ' בהיתר נגד האיסור בברהת , כתב הט"ז דאזיל לטעמיה דלקי בהפייה בני' כ' בבישול ולא בהרא"ת עכ"ל ע"ש (כא) שאינה אסיר פירוש שאינו אסיר בעשה לו העכו"ם בכל פעם מרדה אחרת וכ"ש תוספת פ' בתרא דעכו"ם הביאם ב"י כו' ל"ז ע"ש והט"ז רולה להביא על המחבר ולא הבין דבריו ועיי' בנה"כ , (כב) של יין נסך פי רש אפילו אתם אינם אז אחר יינם שמותר בהנאה משום דריח כי האי חביב בהאכל כמ"ש בפ' בתרא דעכו"ם דריח זה חשיב כאוכל והכי מוכח בש"ס דאיתא התם דין זה גבי יין של הרומה דמותר בהנאה ,

ודע שבתב רש"ל בהג"ה דוקא אם מונח נגד המגופה והמחבר הבינו ושעתו לא ידענא (כג) ואפילו פת לוגת כו' נראה לי דאם פת שעורין וקל' שוה לדין פת חטה דפת חטין הדין זה מה שבתבתי לפני זה בשם רש"ל דדוקא אם מונח נגד המגופה שייך נמי בפת לוגת דשעורין וק"ל הט"ז שבא לפרש רש"י שדוקא לכך מדאיתא שם בש"ם פלפלת כ"ם לאתי חזיא כו' ולאתי לא מפרש רש"י אבא לפרש רש"י שדוקא לכך מדאיתא שם בש"ם פלפלת כ"ם לאתי חזיא כו' ולאתי לא מפרש רש"י לפי פירוש כפשוטא שדוקא לכך דקתני אח"כ מיני בשמים כ"ם הא פלפלין גם בכלל בשמים ולאתי חלקן לאחרי בבא וע"כ פירוש דאין אחר הוא ול"ע על הט"ז , ועתה בחתי על עיקר הדין שרולה להוכיח מדברי רש"י דפילפל הוי בכלל בשמים זה אינו מוכרח להדיא דפילפלין בכלל תבלין דבפ אלפני זה אחר פוליא דיניהם אינתא שם ורגינהו תבלין שיש ובלשה שעות ממין אחד כו' ופירש"י ב' וג' שעות פילפל לבן שחור ואחרוב כו' ע"כ ע"ש הרי קתן דרש"י כי' על תבלין פילפלין , והא לפרש"י שם על פלפלת כ"ם דאינו פילפל אלנו ל"ל כמ"ש מהר"ם ז"ל בפ' ב' דערלה תשנה י' דמש"ה פירש"י שאינו פלפל אלנו אלא תקנה אחרי מהדדי דנתבנה אלפיה תני שם תבלין כדי לחבל בינה קלה ופלפל בכלל תבלין כמו שפירש"י על משנה דערלה תבלין ב' וג' שעות פלפל לבן שחור ואחרוב ואחרוב תני הכא פלפלת כ"ם מש"ה פירש"י ואינו פילפל אלנו ע"ש , ומכל זה נלאו מטעמיה דמתא כתוב שהוכיח מגופיה דמתני' ומהא לא אריה דל"ל דפילפלת אינו פילפל אלנו כמו שפירש"י אלא כמ"ש בשם הר"ש , והדברים אלו אינם אלא לאחר דברי הט"ז שרולה להוכיח מגופיה דמתני' מדבר רש"י דפלפל בכלל בשמים וזה אינו אבל הדין דין אמת שמותר להבדיל על פלפלין אף שהוא בכלל תבלין כמ"ש הש"ך בח"ח כו' רש"ל הט"ז בי"ג

והב"ב

והשך בנה"כ הקריבו לפלפל אם מבדלין על פלפלין אם הוא בפלג בשמים והתע"מ כתב להבדיל עליהם ולא ידעתי מקום הספק דהא י"א דאפילו על פת אם מבדלין עיין בב"י ואי משום דנהגו לברך במ"ב ולכן צריך ליקח בשמים מ"ב קשה דאפילו כל מיני ריחות שלמו אין רשוי לברך עליהם במ"ב עיין מי' רי"ץ אל"ל כמ"ש הש"ה משום דאין בקיאין בברכות תיקנו לומר במ"ב דיוצא על כל מינים מ"ב מותר לברך על כל מינים ומ"מ נ"ל דעוד להנים בתוכן מעור סגל"י שקורין פיזום כדי לברך בורא מיני בשמים ע"כ ע"ש . (כו) ריחא דידיה לאו מלתא מיהו בשלים של עכו"ם אף שעיקרן לאכילה אסור להריח בהן ויש להתמיר בעכו"ם משום חומרא דעכו"ם . (כח) לאו מלתא וכ"ש בדבר שאסור באכילה ומיתר בהנאה אף במידי דעיקרו להריח ומותר להריח ולברך עליהם דאם באיסורי הנאה מותר להריח במידי דעיקרו לאכילה מ"ב כ"ש בדבר שאסור באכילה אף במידי דעיקרו להריח בטופן אב' דינים יש בדבר בשמים של עכו"ם אף בעיקרן לאכילה אסור להריח בהן . ושל שאר איסורי הנאה כגון ערלה ונטעי הכר"אם עיקרן להרי'אסור להריח בהם ואם עיקרן לאכיל'מותר להריח בהם'אם הם דברי'מותרים בהנאה ואסורי'באכילה אף שעיקרן להריח מותר להריח בהם ולברך עליהם כתב הפר"ח יש להזהיר לאלו שמותים הטיעו"ם דהיינו פי"פה של עבא"קו שלא יבערוהו מערות של חלב לפי שמאב הלחלוחית של חלב שע"פ הגר ומתחברת דהיינו דוקא כשתקרב הרוריי"ה דהיינו פיפ"ה אלא הפתילה דוקא ומבעירה משם אבל להבעיר מרלא הבלהבת שהיא רחוקה מהפתילה דהתם מיקלא קני איסור ולכא ממש ופשיר דמי ובעל נפש ירחיק ויחוש גם לזה ע"כ ע"ש .

קט (א) שאינו נגלל כו' וכתב הב"ח דקאמר בקאמר כיון דנבלל מיקרי לח בלח ע"כ וכ"כ מהרי"ל בת"ה סי' קי"ל בשם הסמ"ג ומביאו ב"י ור"מ בת"ח סי תת"ז וכ"כ בחדושי הרשב"א פנ"ה דף כ"ו ובתשובה ס' רפ"ג וכן הוא בתוס' דעבחים דף ע"ג ד"ה ר"י ובמגחות דף כ"ב ע"ב דלא כמשמע בתוספות פרק הערל דקאמר לא הוי לח בלח אלא כשהוא רותח . (ב) האיסור עומד בעצמו אבל שמתערב באחרים ואינו מכירו אף על פי שהוא מבוטל בטיש או מעקים אחרים מיקרי יבש כ"י ות"ח כלל ל"ע סוף דין ת"בשם הפוסקים וכן מוכח בש"ס מיהו פשיטא דבטול לריך בשיש בין החתיכות והמים נגד האיסור אלא דאפילו יש ס' דין החתיכות יבש ביבש דבטל ברוב ואם אין בחתיכות רוב כל החתיכות אסורות אף על פי שיש ס' וק"ל וכן מוכח בש"ס ופוסקים . (ג) בחרי בטל ואפילו ליכא רוב אלא בהאך חרי שהם קטנים מהאיסור וכגון שלא מדע מיזה יהן בטל (ד) שעל כל אחד ואחד יכול לומר בשעת הכילתו אין זה איסור דאפילו באחרון אי אומר מה שאוכל כבר הוא היה של איסור וכבר הלך לו וזה של היתר ומעשה זה משהא הש"ס דמותר לאכול ת' וב' או ג'וא' לאפוקי שלשתן יחד דלא והכי משמע מתני דיתבאר לקמן ס"ק ח' דמותר לבשלם בב' קדירות ע"ש . (ה) אלא יאכלוס שני בני אדם אפילו שני בני אדם אין נאוכלים כולם בבת אחת דכיון דבשעה א' נהנין מכולן אלא זה אחר זה . (ו) שנפרך לחתיכות דקות ואינו ניכר בין זה לזה עו"ר ול"ל דתבטת לה אמי בכה"ג שיש כאן ב' חו"ג מינים ונודע שאחד מהם אסור ואינו יודע מיזה מהן כגון שאחד כתה מיני' וידוע שאחד מהן בחתו שלא כהוגן ואינו יודע מיזה וכן כל כיוצא בזה הא"ה בשר שלא נמלח שנתערב בבשר שנמלח דהיי אין בשלאינו מינו דדם בבשר מיקרי אין באינו מינו כו"ש לעיל סימן ס"ע . ואינו ניכר דזה בשר וזה בשר . (ז) דהוי איסורא דלא רייתא משמע אדבריו דדבר באינו אסור אלא מדרבנן אף שלא באינו מ"ל מ' ביבש דהא מ"מ כלל לאיתי לידי איסורא דאורייתא וכי היכי דק"ל אין באינו ספיקו לקולא כיון דלא לריך ס' אלא מדרבנן"ה באיסורי דרבנן יכו הוא דעת הר"ן שהעתיק המחבר ממנו לשינו ולא כרמ"א שכתב בהגהותיו לש"ע ואין חלוק בכל זה בין אם האיסור דרבנן הו לאורייתא ובבר הביא עליו הש"ך ע"ש . (ח) אבל בשני כלי מותר לבשל ולאוכל אח"כ שהרי הרשב"א מתיר כשבשלן יחד אפילו בשלן אחר שנודע התערובו והתיר בביטול מקצתן לגד מ' ומקצתו לגד מ' כ"ש הב"י בשמו ע"ש . והא דמתיר הרשב"א כשבשלן בב' קדירות היינו משו' דכיון דנודע ונתבטל אין התורה וגם מדרבנן ברוב אלא דלבשלן יחד אסור משו'שאור האיסור ונתערב עם ההיתר והרי הוא כשאר איסורי הנבלות כדאמר הרשב"א להדיא ואסור אז מדרבנן . והילכך כל שנתבטל בב' קדירות דלא חזר להיות כשאר איסורי' הנבלות' ובשעה שאוכל כל הקדירה וקדירה שנתבטל אחרי' האיסור בקדר' האחרת ומותר ואפילו תימא דמידי ספיקא לא נפקא מ"מ הו"ל ספיקא דרבנן ולקולא ואפשר אפילו ספיק' דרבנן ליכא דאפשר דלא גזרו רבנן אין בהיינו כשלא בלח אבל כשנתבטל ב' וב' לא החמירו אלא דעתה בשעת הבישול אם הו"ל ספיקא דאורייתא דאז לא נתבטל האיסור כלל ואסור אין התורה אלא דעתה בשעת הבישול נודע התערובות אם הו"ל ספיקא דאורייתא ולאומרא ואסור לכ"ע ודינו כדלקמן ס"ם קי"א דב' קדירות של אדם א' מלערפין לבטל בס' . ע"ך . (ט) שבבר מתבטל והותר והוי כל א' ואין איסור בפני עצמו .

קי (א) בגון ב"ח שהן תאובים בכל מקום . (ב) ב"ח אף ע"ג דלא אסורי מתחילת בריותן בגון שור הנסקל ודומה וכה"ג לא בטיל מכח מציאותן שהוא בש"ס ופוסקים . (ג) ודבריה שדרכן למכור במתיין דהיינו שדרכן לאוכלן תמיד אבל דבריה שאוכרים לפעמים גם כן באותה כמו ביאים שלפעמים מוכרים של אלא ביאים כדאיתא בש"ס ריש מס' ביצה בעל ת"ח כלל ד"ת וכלל ס"ג ד"ב וכן משמע בהגהותיו אבל רש"ל באו"ש כתב דטהגינן לאומרא כס"הת וש"ל ור"י ושאר פוסקים דדבר שלפעמים נמכר באומד ופעמים נמכרין לא בטיל וכ"פ בספרו פג"ה סי' מ' ל' והאריך בזה ע"ש וכ"פ האו"ה כלל כ"ה ד"ג וכ"פ הב"ח ע"ש ופשוט האידנ'שאין בכמלא כלל בנבולנו לאכור אלא ביאי'באומד בלי מנין ביצה לא בטילה לכ"ע וכ"כ רש"ל . ולענין הפסד מרובה עיין בש"ך שם ועיין בע"ז בזה . (ד) אפילו בלף אינו בטילן מדרבנן . ודע דאתרינן בש"ם פ' בתרא דעבו"ם דף ע"ל ע"ל דדבריה התאובים האסורים בהנאה אם נתערב אפילו באלף כולן אסורות בהנאה וכן מוסכם מכל הפוסקים מיהו כתבו התוס' ביבמות פ' הערל דף פ"א ריש ע"ב ובזבחים דף ע"ב ע"ב בשם הירושלמי דאותר לאוכרן לעבו"ם אוך מ"מ אסור שבהן כדלקמן סימן קי"ד גבי יי"ל אם הוא בעיר אחר נאוסר שהעבו"ם יאכרנו אחר כך ליסראל וכ"כ רבינו אשר והברעטורה בסוף ערלה וכן הוא באגודה פ' התערובת ובגי' פ' הערל וכ"כ הבנו"ם וכ"כ

ז זה הכלל בל מידי דלאו לאיסור עבירא (כז) ריחא דידיה לאו (כח) מילתא היא אבל דבר שעומד להריח כגון בשמים של ע"א וכלאי הכרם ועדלה ונטע ורד והדס של איסור אסור ל יהנו מריחו

קט דין יבש ביבש שנתערב ובו ב' סעיפים

א כבר אמרנו בסימן ק"א דחתיכה הראויה להתבבר החמירו בה חמרים שלא תתבטל אפי' באלף אבל בחתיכה שאינה ראויה להתבבר אוקמוה אראורייתא וזה דינו יבש ביבש והוא דבר (א) שאינו נבלל רק (ב) האיסור עומד בעצמו אלא שנתער' ואינו מכירו אפילו חד (ג) כתי בטל דכתיב אחרי רבים להטות הילכך חתיכה שאינה ראויה להתבבר שנתערבה באחרות יבש ביבש חד בתרי בטל ומותר לגמרי ואפי' איסורא דרבנן ליבא ומותר לאדם אחד לאוכלם כולם ואין צריך להשליך אחד מהם לאבוד לתלו'בו האיסור שגם האיסור נעשה היתר ולא דמי לתרומה שנתערבה שצריכין להסיר אחד מהם דהת'משו'גזל הכהן נגעו בה שעכ"פ צריכין ליתן תרומה לכהן מש"ב כאן ומיהו יש להחמיר לאוכלם דוקא בזה אחר זה (ד) שעל כל אחד יכול לומר בשעת אכילתו אין זה האיסור אבל כל שלשת' בבת אחת לא יאכלם דהא מצ"ג אוכל האיסור ויש מחמירין עוד לומר שלא יאכלם אדם אחד אפי' בזה אחר זה דהא מ"מ אסורא קאכיל (ה) אלא יאכלום שני בני אדם שכל אחד יכול לתלות האיסור במה שאכל חבירו וחסידים ואנשי מעשה מחמירין עוד להשליך אחד מהם לאבוד ולתלות בו האיסור לומר שהוא ודאי האיסור שאם יאכילנו לאחר נתלה בו האיסור הרי יעמוד גם הוא בספק כמו האחר ויחשב לו לבאי שיזדמן דבר איסור לפיהו כי האחר יאמר אדרבה האיסור בשלך היא לכך משליכין חד מהם לאבוד לומר הוא האיסור ודאי כדי שלא לבא בפיו בשר פיגול דהשתא בהמתן של צריקים אין הקב"ה מזמין בפיהן דבר אסור כחמרא דרבי פנח'בן יאי'צדיק'עצמו לא כ"ש והרי האיסו'חלפהלך לו מ"מ המוקל לא הפסיד ואפילו אם האיסור איסור הנאה כגון חמץ בפסח שנתערב בטל ברוב כיון שהיא יבש ביבש ומותר לגמרי לדברי הראש באכילה ועיין בלבוש החור סי' תמ"ז .

ב בר"א דיבש ביבש חד בתרי בטל לגמרי אפי' מדרבנן ה"מ במין במינו דכיון דמראורייתא אפי' לח בלח במין במינו בטל ברוב עיין לעיל סימן צ"ח לא אחמור רבנן ביבש ביבש דהא אי אפשר למיתי לידי איסור דאורייתא אבל במין בשאינו מינו דבלח מדאורית' נמי אזלינן בתר טעמא אפילו יבש ביבש נמי (ו) שנפרד לחתיכות דקות ואין ניכר בין זה לזה לא בטל ברוב ובעינן ס' מדרבנן כי היכי דאי מבשל להו בהדי הדדי לא ליתי לידי טעמא (ז) דהויא אסורא דאורייתא ואפילו מין במינו שנתבטל חד בתרי יבש ביבש אין לבשלם לכתחלה בכלי אחד ואפילו לאוכלם ב' בני אדם דהא אותה חתיכה איסר הרוטב בנותן טעם וחחזור הרוטב ותאסור את החתיכות אף על גב דהוא עצמו נתבטל ציר היוצא ממנו באחר אוסרת כשאר איסור לח (ח) אבל בשני כלים מותר לבשלם שעל כל כלי יכול לומר האיסור באחר הוא ואם ירצה להוסף עליהם עד ס' כנגד האיסור ולבשלם בכלי אחד הרשות בידו ואין כאן מבטל איסור לכתחלה כיון שכבר (ט) נתבטל והותר לגמרי מן התורה ואם עבר ובשלן בכלי אחד בלא הוספה עד ס' י"א אם נודע תערובתו קודם שנתבשל הכל מותר החתיכות והרוטב כיון שכבר נתבטל בידוע נעשה היתר גמור ואם לא נודע תערובתו קודם שנתבשל הכל אסור וצריך ס' כמו בשאר איסור כיון שנתן טעם קודם שנודע איסורו מיהו יש להחמיר ולאסור בכל ענין אם לא בהפסד מרובה ואם אחר שנתבשל האיסור יבש חד בתרי ניתוסף על האיסור עד שלא היה היתר רוב כנגד האיסו' חוזר האיסור הראשון וגיעור ומצטרף עם האיסור השני ואוסר .

קי דין ספק טרפות שאירע בבשר ובו י' סעיפים

א חתיכה הראויה להתבבר ובן כל דבר שדוחה חשוב לאנשי אותו המקום לפי הזמן ולפי המקום (א) כגון (ב) ב"ח (ג) ודברים שדרכן למכור במתיין וכיוצא בהן אם נתערבו בהתיר (ד) אפי' באלף

אמר אומר כו' אבל כשלא נודע התערובות דאז לא נתבטל האיסור כלל ואסור מן התורה אלא דעתה בשעת הבישול נודע התערובות ס"כ על כל קדירה י"ל שמא האיסור בזו והו"ל ספיקא דאורייתא ולאומרא ואסור לכ"ע ודינו כדלקמן ס"ם קי"א דב' קדירות של אדם א' מלערפין לבטל בס' . ע"ך . (ע) שבבר מתבטל והותר והוי כל א' ואין איסור בפני עצמו .

באלף (ה) אינן בטלי' מדרבנן ,

ב וב"ח של איסור שנתערבו באחרים ונשחטו י"א דבטל חשיבותן ובטלין והוא שנשחטו בשוגג ו"א דעדיין לא בטל חשיבותן (ו) כיון שאפשר לחלקן להתיכות ראויה להתכבד אם לא שהם ב"ח קטנים שאינן ראוין להתכבד לאחר שחיטתן אבל חתיכה הראויה להתכבד שנחתכה בשוגג לאחר שנתערב' בטלה לב"ע כמו שנתבאר לעיל סי' ק"א ע"ש (ז) וכן אם נפלה אחד מן התערובת הזה (ח) לתוך שאר חתיכו' בטל ברוב מטעם ס"ס כמו שיתבאר בחתיכה דבסמוך סעי' ד' ,

ג ומה שאמרנו שיש חילוק בין חתיכ' הראויה להתכבד לשאינה ראויה להתכבד דראויה לרתכבד אפי' באלף לא בטלה ושאינד ראוי' להתכבד חד בתרי בטל במין במינו ביבש ה"מ כשאין האיסור ניכר במקום המיוחד לו אבל אם האיסור ניכר במקומו כגון תשע' חנויות מוכרות בשר שחוטה ואחת מוכרת בשר נבילה ולקח מאחת מהן ואינו יודע מאיזה מהן לקח אפי' חתיכה שאינה ראויה להתכבד אסור כיון שלקחו ממקום קביעותו דכל קבוע מן התורה כמחצה על מחצה דמי והוי ספיקא דאורייתא ואינו בטל ברוב כיון שניכר איסורו במקומו המיוחד לו דהיינו באותה חנות המוכרת בשר טריפה לא רצתה התורה לבטלה וילפינן לה מקרא דכתיב גבי רוצח וארב לו וקם עליו והאי לו מיותר הוא דה"ל למכתב וארב וקם עליו ודרשו בו לו כלומר שיתכוין להרוג אחד מישראל פרט לזורק אבן לגו פירש שזורק אבן לתוך חבורת אנשים שעומדים יחדיו והיו שם ישראל וגויים והרג אחד מהם שהוא פטור שהרי כוונתו היה גם לגוים ופרכינן היכי דמי אילימא דאיכא תשעה גוים וישראל אחד ביניהם תיפוק ליה דרובא גוים נינהו כלומר ופשיטא שהוא פטור דגיזל בתר רובא והרי רובא גוים נינהו ובודאי כונתו להרוג גוי היתה ולמה לי קרא דוארב לו מאחר רבים להטות נפקא לן דבכל מקום גיזל בתר רובא ואי נמי פלגא ופלגא אכתי לא איצטרך קרא דוארב לו לפטור דמהיכ' תיתא דנקטליה דהא ספק נפשות להקל כדילפינן מדכתיב והצילו העדה ומשנינן לא צריכא דאיכא תשעה ישראל וגוי אחד ביניהם דהוה ליה גוי בלומר דחשבינן ליה כאילו הוא מחצה ישראלים ומחצה גוים והוה ספק אם היתה כוונתו להרוג ישראל או גוי והוה ליה ספק נפשות וספק נפשות להקל ואע"ג דרובא ישראלים הם לא מקטלינן ליה וש"מ דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי כללא דמילתא נקוט בידך בספק איסורא (י) במין במינו אזלינן בתר רובא מדכתיב אחרי רבים להטות ומינה שמעינן דדיקא בדאיכא רובא (יא) אבל מחצה על מחצה אסור מן התורה וש"מ ספיקא דאורייתא לחומרא דכל ספק אסור ספק מותר הוא כמו מחצה על מחצה ולפיכך היכא דאיכא ספק ספיקא מותר אפילו בספיקא דאורייתא דהוי כמו רובא דהא בחד ספק דהיינו ספק אסור ספק מותר הוי כמו מחצה על מחצה מחצה לאיסור ומחצה להיתר וא"תל שהוא מן החצי של איסור עדיין יש בו צד שנוטה להיתר צרפיהו עם צד מחצה היתר הראשון שיש בו הוה ליה רובא היתר (יב) וכל זה במין במינו שאין טעם האיסור ניכר ומורגש בו (יג) אבל מין בשאינו מינו שטעם האיסור מורגש בו כבר אמרינן הילכת' דבכזית בכרי אכילת פרס לוקין עליו ואיסור' הוא עד ששים מאסמכתא דקרא דזריע בשילה כרכתבינן לעיל סימן צ"ט סעיף א' (יד) ואנו נוהגין גם במין במינו בששים גזירה משום מין בשאינו מינו וכספק ספיקא נוהגין התיר בין במין במינו בין במין בשאינו מינו דליכא למיגזר מידי וכיון דמין בשאינו מינו הוה טעמא דלא בטיל ברוב משום שהאיסור ניכר ומורגש בו הכי נמי בדבר הקבוע אפילו במין במינו אינו בטל ברוב והוי כמחצה על מחצה משום שהאיסור ניכר במקומו ולאו דוקא לקחה בידים ממקום קביעתו דאסור אלא אפי' פי' בפנינו ולא ידעינן מאיזה מהן פי' גם כן אסור כיון שנילד ספק האיסור מיד במקום קביעתו וכן גוי שלקח בשר מן החנות וראינו אותו יוצא מן המקולין אלא שלא ראינו מאיזה מהן לקח הרי נילד הספק במקום קביעתו ואסור אבל בשר הנמצא לפני החנות בשוק ולא פי' בפנינו וכן נמצא ביד גוי בשוק ולא לקחו בפנינו אלא שאנו יודעין בודאי שמאלו המקולין לקח אפי' חתיכה הראוי להתכבד מותר כיון שלא פי' בפנינו ולא נילד הספק במקום הקביעות (טו) אנו תולין אותו ברוב כמו בשאר איסורים שבטלים ברוב מן התורה ולא שייך כאן למיגזר שמא יקח מן הקבוע דאטו ברשיעי עסקינן שיקח מן האיסור הברור לכך מותר כשפירש שלא בפנינו מיהו כבר אמרינן בסימן ס"ג שהרבמים אסרו כל בשר הנמצא בשוק או ביד גוי משום בשר שנתעלם מן העין אם על פי שכל המוכרים וכל השוחטים הם ישראלי' (טז) ועיין לעיל סימן ס"ג ,

ד ואפילו בלקח מהם בידים נמי לא אמרן דאסור אלא כשהוא בפני עצמו אבל אם נתערבה באחרות ואינה ניכרת בטלה ברוב אפילו היא חתיכה הראויה להתכבד (יז) משום ספק ספיקא שעל כל אחד מן התערובות נוכל לומר שמא זה הוא מן המקולין שמא אינו ואת"ל הוא שמא מן הכשרות הוא

ד ואפילו

וכ"כ הרמב"ד בהשגות פ"יו מה"מ ד"ז ובכ"מ שם דנס הרמב"ד מוכר כן מיהו מ"ש הרמב"ד בהשגות שם דה"ה דתקנתא דר"ת דהיינו יוליך הגאה ליס המלח מהני בכל האיסורין הוא כדעת הרשב"ם שהביא המוס' והר"ן שם מבל מין כן דעת המוס' והפוסקים הג"ל אלא ס"ל דדוקא בעכו"ם שאפשרות דמיה כגי לה בפדיון טולכת הגאה ליס המלח ולא בשאר איסור וכן דעת הרא"ש כ"פ כל העכו"ם דלא כשיתבר בא"ח סי' מ"מס ס"ל שבאמ נס נבי פת פגאפה נבי נחלי מחק דל"ל דכבי בהולכת הגאה ליס המלח ומתיר בהגאה עכ"ל דליתא דלא קיי"ל הכי אלא בעכו"ם דשופסות דמיה ס"ך , (ה) מין בטילן מדרבנן ואחלינן בספיקא להולא כלומר אם יש בו כשפן אם הוא דבר הטוב מו לא וכ"כ המו"ה אם וכן כתב הרחבר לעיל סי' ק"א אבל אחר ספיקות אשכתן דאולינן לחומרא , ועיין לעיל סי' ק"א , (ו) כיון שאפשר לחלקן לחתיכות ראוי להתכבד אם לא שהם ב"ח קטנים כו' וכן מבואר בדברי רמ"א בהגהותיו , ותה שיקשה הב"ח שדברי'הן סותרין זה אם זה דלעיל סי' ק"א מסקו דאפילו בתרנגולת בגומתה בטילה וכ"ש כבש בעורו ומתרו כבר מירן הש"ך דלק"מ דהא כתב בח"מ בלל מ"ב כוף ד"ב דהא דכבש בעורו ומתרו בטל הייט דוקא אשם מה"ל (רלה לומר אשם דלריך תיקון נדול ומחוסר' מעשה גדול לבשתמיה רחוזה להתכבד) אבל מ"מ מינו שבל מעשה דבר שבמינו (כיון דחשוב הוא לענין דבר שבמינו לא איכפת כמאי דמחוסרת מעשה) כדלקמן בלל מ"ב וכ"מ אם הוא בתקיפ במין מוכרין אותן במין בטל עכ"ל וכ"כ בסוף בלל מ"ב דוקא ב"ח קטנים אלאחר שנחטנו בטל חשיבותן ולא הוי אחר אחיכה הרמ"ל לתתכבד או דבר שבמינו כו' לא כתבו כאן ודוקא ב"ח קטנים שאינן ראוים להתכבד ר"ל לא חשיבי ומ"כ לא הוי דבר שבמינו ולעיל סי' ק"ח לא כתבו דבטל אלא מעשה הה"ל וזה ברור ע"ש , (ז) וכן אם נפלה אחד מן התערובות הזה לתוך שאר חתיכו' בטל ברוב מעשה ס"ס כו' והרב ב"י בס"ע כתב ה"ל דבר שאינו בטל אחתת חשיבותו שנתערב באחרים ונפל מהתערובות אחת לאחד לשנים אחרים ונפל מן הפלגה אחד לשנים האחרים הרי אלו האחרים מותרים שהרי האחד של תערובות הראשונה בטל ברוב ואם נפל אחד מהתערובות הראשונה לאלף כולם אסורים ולא נאמרה בטל ברוב אלא להתיר ספק ספיקן שאם יפול מן התערובות השניה לתוכם אחר מינו אוסר ע"כ ובאמת לטעמיה אזיל שכתב בספרו ב"י שכן הוא נירסת רש"י ותוס' והרמב"ם אבל בתחלת כבודה לא שם לבו לעיין הטעם בתוס' ופוסקים אלף ע"פ שהם גורסי' כנירסת הרמב"ם מרבות לשלם ותשלם לתקום אחר מותרים הא כתבו התוס' שם בנחיפ דשע"ל ע"א אחתי דאחרין בס"ם טוב של עכו"ם שנפל לאוכר אלא בוטות ופירש מ' מהן לרבות מותרים ו"ל לא מיעדך מרבות לרבות אלא לאיתר דמלן דאסור אסור בכולה כדפי' לעיל מ"ב משום דיש חילוק בין רבות ראשון לרבות שני דרבוי ראשון ליט אתהני מכולן בבת מ' אסור דמתהני מחד ספיקא כיון דבבת אחת אבל רבות שני אפילו הכה מכולן בבת מ' בספק ספיקא הוא וזרי וכן מרבות לג' ועב' לג' למקום אחר אסור להנות תג' הראשון בבת אחת ואין הטמיה שרי מהאי טעמא דפירש עכ"ל וכן כתב הרא"ש פג"ה ובביאו ב"י בסימן ה"ט בשם ר"י וכן הוא בתשובת הרשב"א בסי' תש"ל בשם מהר"מ מרוטנברק איסור כדברי המוס' הג"ל וכן פסקו כל הפוסקים דהתערובות הבמי אוסר הלא המ' המוס' בחתכתא שובא והר"אם והר"מ הג"ל והרשב"א והגו"ר והר"ן בפ" כל העכו"ם בתחלתן דנעל הימה עמי' והג"י פרק הערו' וכ"כ הסל"ת וסת"ב לאוון קת"א דף כ"ב ע"ד והאגודה רפ"ק דביצה סי' ו' והתרדי ס"פ כל העכו"ם והגהות ש"ד סי' מ"ה וכ"כ המו"ה בלל כ"ו די"ח דלא כהרב רמ"א בד"מ ובת"ח מ"ב בה בשם מו"ה , וכ"ם תהרש"ל פג"ה סי' ל"ה בספק המחבר זה מיהו כתב הש"ל והמו"ה ואתחבר לקנו סוף סעיף ח' דאסור לאכול בבת אי' , ופשטו הוא דאם מוכל טולן כא' ליכא ס"ם וכבר נתבאר בדברי המוס' ותהר"ת והרא"ש לעיל , כל זה העלה הש"ך וכתב הילכך בספסל מרובה וכ"ג ודאי שרי התערובות הב' בשיטו אוכל טולן כא' ע"כ ע"ש , (ח) לתוך שאר חתיכות אבל אם פירש לפמינו ולא יפל לתוך שאר חתיכות אין להתיר מכח ספיקא דרבנן ולקולא כיון שם כאן איסור דאוריתא אלא שיתר מכח ביטול ברוב וחכמים אסרוהו והשביתו להחשיבו כאילו הוא תחלה כיון שראוי להתכבד ע"כ לריך תרי ספיקות וקל , (י) במין במינו כיון דבר לא בין בדבר יבש , (יא) אבל ייחלה על תחלה אסור אפי' יבש ביבש , (יב) וכל זה במין במינו רלה לומר וכל זה בין במינו הוא דבטל מן התור' בחוב אפילו לא בלח , (יג) אבל מין בשאינו מינו רלה לומר אבל מין בשאינו מינו בלח , (יד) ואנו נוהגין גם במינו בששים , רלה לומר ואנו נוהגין גם במין במינו בלח בששים ויבש ביבש כבר נתבאר בסי' ק"ט דנוהגין היתר במין במינו אבל בשאינו מינו אין נוהגין מדרבנן מטעמא דנתבאר לעיל ע"ש , (טו) אנו תולין אותו ברוב כלומר דתרובה פירש , (טז) ועיין לעיל סימן ס"ג וכבר נתבאר על כמה בלשון עניין אנו מתירין המוס בבה"ב ובבה"ב תותר כאן פירש ממילא , (יז) המוס ספק ספיקא כו' וקשה מאי אלא מספק טריפה בס"ע שנתערב דאסור והטעם משום דאין יכולין לתלות האיסור במקום אחר אלא בגופו ספק מותר ספק אסור לא שריון ליה דהא מחמלה גם כן לא אסרנו אותו אלא מטעם זה והיאך נתירנו עכשיו והכא נמי דכוותה דבל מקום האיסור ביקוהו הרי כתחלה על אחלה והיאיל וספק הרמ"ם אסור מן התורה ואין כאן עוד ספיקא לאיתר רק אתערובות לא מיקרי ספיקא וי"ל דהין קבוע מיהו הוא כדאיתא בר"ן פג"ה תש"דבכל דוכתא אולינן בתר רובא ואין לך אלא תימה להיינו כל שהוא בפני עצמו אבל לא כשנתערב אח"כ ש"ך , אבל

המחבר

מהרי"ל מהבר זה היקר מלא לבו לחלוק על הרב רמ"ם אשר בחודו נרא' לו"ר שמתב בהגהותיו וז"ל ויש מוסרים בני הלי גוונא תשוב דכל מקום דהאיסור במקומו הוי במחלה על מהנה כו' והכי נהוג וכ"ע , (יח) אבל ליקח מכאן ואילך אסור , מבמע דוקא ניקח לכתחלה אסור אבל בדיעבד אם לקח מחיכה שאינה ראויה להתבבד מותר בדיעבד , (יט) שאין הכל בקולין כתב הב"ח ריש ס"ו דהיינו טעמא בגון בהתערובות במקולין הוא שרבים קוני' מסם קרוב הדבר לטעות מה שאין בן בהתערב כך ליחיד בביתו דאין להתיר (רמה לומר לף שיש שם ג"כ מחיכות הראויה להתבבד שלא נתערבו) אלא להורות בדין מחיכה שאינה ראויה להתבבד בטל ברוב ע"כ וכ"כ הש"ל פג"ה מ"ם כ"ד , (כ) ויש מומרים דגם בזה מותר כו' והרא"ש והרבה פוסקים פסקו דפירש ממילא אסור דל"ד לע" מנויות דהתם האיסור ליכר בעינו ולא חיישינן שיקח מן הקבוע דברשיעי לא עסקינן מש"כ הכא דהכל מעורב ביחד וכ"כ מהרא"י בהגהו' ס"ד סימן מ"ד דהכי נהוג ומביאו הרב"ם במ"ם וכ"כ הש"ל פג"ה סימן כ"ג וכ"פ הא"ה כלל מ' די"א וגם הרב רמ"א בס"ם ריש כלל מ"ג כתב דעוב להחמיר ובסימנים שם כתב בהתם דאסור וג"כ בספר מהי רברבי ריש דף מ"ח דעלמה להחמיר וכן רלוי להורות וגם המחבר פסק הכי לקמן , (כא) אלא מ"כ הפרישו בתחבון , ואפילו דלא ידע דאיכא איסורא בדבר (כב) אז מותרין והיינו הפרישו בתחבון דלא ידע דאיכא איסורא בדבר דאל"כ לדידיה קבינן ואסור וק"ל , וע"ל סימן ל"ע , (כג) לגבי בילה אזלינן בתר רובא לומר כל דפרי' מרובה פירש ולא גזרינן לגבי בילה שיקח מן הקבוע מ"מ בשם או"ה , וגמי זה אפילו לא"ד דבילה מצוב דבר בבמנין ברי דהא בתבשה מצוות ברי בפירש ממינא הא"ל ופשוט הוא , וכן מוכח בהו"ה דהא כ"ל בילה הוי דבר שבמנין , (כד) ונאכל אחד מהם כו' וברמב"ם פ"ו מה' עכו"ם דין יו"ד הגריך שיפילו שאים בדבר דלא מיבר נפילתה כגון תאנה וענבה אבל חבית וכה"ג דמיבר נפילתה מודה דגי בנפילה אחד מהם בס"ם ריש כר' ע"ו מה' תרומות וכן פירש הב"מ פ"ז מה' עכו"ם וכ"כ הרא"ה בבכר בדק הבית דף קי"ז ע"ב דהא דאמרינן בס"ם אמא אמי תרתי קאמינא רלה לומר שיפילו שאים וב כ הב"י בסימן ק"מ שברמב"ם פירש כן והביא דברי בס"ע שם , (כה) לו נפל מבלמו ליס ורלה דהיינו דוקא בלבל לו נפל אחד מהן קודם שפירש אבל אם פירש מהן לבינו לו פירש מהילה לאחן דאוכר פרש ממילא בין דבאבר הוא וגם תערובה בין שהפרש היא בעין מ"כ בנפל אח"כ ליס לא בן בתערובה הוא נפרש בגאמר הך דנפל דאיכר נפל אלא עמד בפני בלמו והילכך התערובה נבטר בהיכורו ס"ך , (כו) ליס דבתחו אבוד וה"ה לכל מקום שהוא אבוד כגון נהר עמוק וכה"ג אבל רס נפל לאקו' שמפבר להמלא לא היקר הבאר ב"כ בב"מ פ"ז הלכות עכו"ם דין יו"ל (כז) בעינן בנאבד אין הבילה אבל כל בילתו בטוב ולתה לריך לדון עליה ועל הבאר אפני מה נאמר שזו הלתת בית אכורה אדרבא י"ל איסורא ברובא לתתא וכמו שיתבאר בדברי המחבר לקמן , (כח) בנאבד אבל מתחך לו ערבסק בתבאר דינו בסימן ק"מ ס"ב , (כט) דממה נפשך איכא דאיכא' דממה נכשך איכא חלא דהתירא ואמרינן מהבריה לו דאיסורא איהו אי לא דאיסורא כ"ב רש"י בובחים ומזה הטמע דאם נתערבו שאיס לריך לאכול ארבע ארבע וכן ג' לריך לאכול שם שם דהג"כ נ"ל מהבריה לו דאיסורא דילמא בחד דהוא המיעוט אמרינן אמו דאיסורא אלא איסורא ברובא דהיינו בעינ אחת ודו"ק וכן מובח מדברי רש"ל פג"ה סימן כ"ה ס"ם ש"ך , (ל) אסור לאחד אחד כו' ולע"ב דבתחיכה שאינה ראויה להתבבד יש מפרישים לאוכלה אחד מ'לגיל ר"ה ק"ט אמרי התם כיון דאתבטל מן התור' וגם מדרבנן ברוב בלא כ"ם מבה"ב הכא דלא שרי אלא מבעוה בפק בפיקא דאמרינן דילמא דאיסורא נפל ואח"ל דאיסורא לא נפל דילמא לא לכל המתא האיסור , וכ"כ הרא"ש בפג"ה ומביאו ב' יסי' ק"ב , (לא) דאטו ברשיעי עסקינן אבל אחרונים ע"ז והב"ד הביאו עלי' דין זה דהכי דלינא לגבר שיאכל במזיד מ"מ הא ודאי אם אבל מוחר ב"ם נפל ליס אי"ב מיחוב כי שרינן ליה לאכול בשוגג יפילו במזיד ליס ועוד דכיון דבריה לדידיה לאבטל מיחוב שמא יאכיל לעכו"ם או לכלב לחתיר הלחרות , והוק מדבריהם ל"ל להבינה דאיה ממה שכתב הב"י בפירוש ביולא בזה הדמיון בבי' ל"ט בד"ה ומ"ם רבינו בשם הרמב"ם דדוקא לחבטל עצמו קבינן בו' וז"ל ומע"ב דקי"ל אין אדם חיבא ולא לו וה"כ לא היה לאיחם להבי איכא למימר דאמרי הכא דלא מבעוה להו לאיחבי דאיכא איסורא בחילתא הילכך הייבינן אי"ב דאי שרית לאי שבהבטל בשבילו חייבינן דילמא אתי למימר לעכו"ם או לעבד שיבטלו הילכך קבינן ע"כ הרי הזין דכתב הע"ב דהוא לא יעבה אלין אדם הוא ולא לו חייבינן דילמא אתי למימר לעכו"ם או לעבד חיבטלו אי"כ הכא נמי הע"ב דלינא לאיחם שיאכל במזיד כדי להתיר אחריה אחנו ברשיעי עסקינן איכא לאיחם שמא יאכול לעכו"ם או לכלב במזיד או יפילו ליס במזיד וק"ל ותמהני עליו מאד כמה לא אלי ולא מרגיש גברא רבה כמוהו אפילו בדברים של עלמן וכ"ע , וא"כ נראה להלכה אלין היקר בנאבל אלא שאכל מעצמו לכלב או לעכו"ם או אפילו לבן ברית אבל לא אם הוא לוכלהו בידים , (לב) ואפילו במזיד לבן זה היינו הדוקק דאמרי שיך בהפילו קודם התערובת מזיד קודם התערובת הכל נקרא שוגג דהא לא ידע עדיין התערובות וכן תמהני על הש"ך שכתב ס"ק י"א והוא שבהבטו בשוגג דוקא שבהבטו אחר שנתערבו בדינן שבהבטו בשוגג אבל שבהבטו אפילו

ו לא מבעיא אם לא פירש אלא אחד מהם שנשארו האחרות באיסורן אלא אפי' פירשו אלא אפי' פירשו מהן הרבה אין לדתי' הרוב הנשארו' אלא המיעוט שפירשו מותרין שאנו תולין לומר איסורא ברובא איתא והרוב אסור ומיעוט מיתר בד"א שהמיעוט שפירש מיתר הני מילי בשפירש קודם שגורע תערובתו ולא נאבד מן העולם אז הרוב הנשאר אסיר והמיעוט שפירש מיתר דלא שייך למיגזר ביה כלום אבל אם פירש לאחר שגורע תערובתו ולא נאבד מן העולם וגם לא נתערב באחרי' אלא הוא בפני עצמו גם הרוב גם המיעוט אסורים

גזירה

ה וכיון שאם נולד הספק שלא במקום קביעתו מותר לפיכך מי שלקח בשר מן המקולין אפי' החתיכה ראויה להתבבר ואחר כך נמצאת טרפה במקולין ולא נודעו חתיכות הטריפה בין שאר החתיכו' והוא אינו יודע מאיזה מהמלקח כל מה שלקחו מן המקולין קוד' שנמצא' הטריפ' מותר כיון שלא נפל בהן הספק בקביע אלא אחר שפיר' אזלינן בתר רובא וכיון שהרוב בשר מותר וגם בבאולא שייך למגזר אטו שמא יקח מן הקבוע דלא אשכחן דאסרו רבנן משום גזירה שמא יקח מן הקבוע. אלא הכא שבבר הם עומדים בחזקת איסור בגון החתיכה הראויה להתבבר שנתערב באחרים שאסורים כולם ואחר כך פירש אחד מהם אפי' שלא בפנינו ולא נתערב באחרי' דאסרינן לאותה חתיכה שפיר' ולא אמרינן מרובא קא פרישי ומותר גזיר' שמא יקח מן הקבוע דאי שרית ליה אותה שפיר' אתו נמי ליקח מן הקבוע ואין שייך באולמר אטו ברשיעי עסקינן דכיון שאין האיסור ניכר במקומו מימר אמרי מה לי האי מה לי האי וכן בסמוך גבי ב"ח שנתערבו אבל כאן שנלקחה זו החתיכה קודם שנמצאת הטריפה ועדיין כולם בחזקות הית' עומדין לא שייך למיגזר מידי , (יח) אבל ליקח מכאן ואילך אסיר ואפילו חתיכה שאינה ראויה להתבבר (יט) שאין הכל בקיאין בזה ואם נתיר להם שאינה ראויה להתבבר יבואו לטעות בין ראויה להתבבר לשאינה ראויה ,

ו ב"ח ושאר דברים החשובים שנתערבו בו בהיתר שאינם בטלים ואפילו באלף אם פירש אחד מהן אחר שנגרע התערובות אפי' פירש שלא בפנינו אסור ולא אמרינן מרובא קפרישי ומתר גזירה שמא יקח מן הקבוע (כ) ויש אומרים דגם בזה מיתר משום דאמרינן כל דפירש מרובה קפרישי ולשמא יקח במזיד מן הקבוע לא חיישינן ולא אסרינן (כא) אלא אם כן הפרישו במתכוין שאז אסור אפילו בדיעבד ועיין לעיל סוף סימן צ"ז והא דאסור אם הפרישו במתכוין היינו שלא פירש כל האיסור ממקומו אלא נשאר מקצת האיסור במקומו דאז יש לחוש שמא יקח מן הקבוע גם כן אבל אם נדו ממקומן כולן ביחד ולא נשארו במקומן ובשעת עקירתן פירשו קצתן לא נקראו פירשו מן הקבו' ואותן שפירשו (כב) אז מותרין משום כל דפרי' מרובא קפרי' ורק שנים דאחרונים נשארו באיסורן דה"ל מחצה על מחצה , תרנגולת מרפה שנתערבה בכשרות ונמצא ביצה א' ביניהן הביצה מותרת אף על פי שהתרנגולות כולם אכורים מפני שהם חשובים ולא מתבטלין (כג) לגבי בצה אזלינן בתר רובא ,

ז דבר שאינו בטל מחמת חשיבתו כגון בעלי חיים ובריה וחתיכה הראויה להתבבר ודבר שיש לו מתירין שנתערב באחריב (כד) ונאכל אחד מהן בשוגג בין שאכלו הוא עצמו בשוגג בין שאכלוהו אחרים בשוגג (כה) אי נפל מעצמו (כו) ליס (כז) בעינן , (כד) שנאבד מן העולם הותרו כל האחרים שאני תולין לומר האיסור הלך לו בין שמן התורה הוא בטל בריב תולין לקולא ודוקא בשאוכל הנשארות שתים (כט) דממה נפשך איכא חדא דהתירא אבל לאכלם אחת אחת ואין צריך לומר בולם בבת אחת אסור דודאי אוכל איסור בהחיא אכילה ואפילו לאכלם שתים שתים (ל) אסור לאחד אחד לאכול את כולם ואפי' לשני בני אדם אין לאכלם אחת אחת דהא בכל מקום איסורא לאכיל ,

ח והקא שאכל בשוגג או נפל מעצמו ליס אבל אם הפילו בידים אפי' בשיגג אסור דגזרינן שוגג אטו מזיד ולא דמי למבטל איסורבידים בשוגג דלא גזרינן שוגג אטו מזיד דהתם ליכא למיגזר כיון שראיסור' עדיין הוא בעין אלא שרוצ' לבטלו לא יבטלנו לכתחלה במזיד דה"ל רשע ולאו ברשיעי עסקינן אבל כאן שיפיל אחת לתלות בו האיסור חיישינן שמא יזיד ודוקא להפיל אבל בנאכל בשוגג ליכא למיגזר אטו מזיד (לא) דאטו ברשיעי עסקינן שיאכלו מזיד כדי להתיר את האחרים ולתלות האיסור במה שיאכל הרי אכל ודאי איסור טיב היה לו שיאכלם בתערובתן והוא הדין אם האכיל אחת מהן לבן ברית לא גזרינן שוגג אטו מזיד שלא יאכיל איסור לאחרים כדי להתיר לעצמו הנשארים שהרי עבור אלפני עיר לא תתן מכשול אבל לראכילו לגוי או לכלב גזרינן שמא יאכיל' בידים להתירלעצמו את האחרי' ואם הפיל אחד מהם ליס אפי' בידים (לב) ואפילו במזיד ונאבד מן העולם קודם שנודע שנתערב עם איסור גם האחרים מותרים דלא שייך למיגזר הפיל קוד' ידיעה משום שמא יפיל אחר ידיעה במו שאמרנו למעלה גבי התיכה שלקח מן המקולי' קודם שנודע שיש בהן טריפה מיהו ג"כ דוקא נאבל או נפל ליס בענין שנאבד מן העולם אבל אם פירש אחד מהם ולא נאבד מן העולם אין להתיר בשביל זה הנשארים דכשנאבד מן העולם שאין אנו צריכין לדון אלא על הנשארים שייך לדון ולומר האיסור הלף והלך לו אבל כשלא נאבד מן העולם ושניהם בפנינו ואני צריכין לדון על שניהם נדון ונאמר מאי חזית שזו האחת שפירש' היא האסור' אדרבה יש לנו לומר האיסור ברובא נשתייר ונמצא הרוב עומד באיסור ואותו שפירש מותר

גזירה ושמא יקח מן הקבוע כדפי' לעיל אבל אם נתערב המיעוט שפירש באחרים ואפי' הם הרבה ונפלו כולם לתוך אחרים התערובות השני מותר מספק ספיקא בדפירשנו לעיל ואם הרוב נפל כולו באחרים הכל אסור ביון שהאיסור בתרבן ואם נפלו משם אפילו מחציתם לתוך אחרים יש אומרים דגם כן מותרים ואפי' לאוכלם אחר אחד מטעם ס"ס ויש מחמירין ומיהו לדברי הכל לא יאכלם כולם באחד דא"כ ליכא אלא חד ספיקא ואסור ,

ט ודוקא שהתערובות הראשון היה מותר מן התורה כגון שנתבטל ברוב אז תולין להקל בספק ספקא אף על גב דעדיין מדרבנן באיסורייהו קיימו כגון דברים החשובים שאינן מתבטלין מדרבנן אפילו באלף מכל מקום בספק ספיקא מותרין אבל התיכת איסור שנתערבה בחתיכת היתר ומאילו השנים נפל אחד מהם לתוך עשרה של היתר אין אומרים בזה ספק ספיקא להקל לפי שאנו רואין כל אחד מהשנים כגופי של איסור כל זמן שלא נתבטל האיסור ברוב וי"א דבדברים החשובים שאינן מתבטלין מדרבנן אפילו באלף מהני להו חשיבותייהו דלא ליתבטלו נמי (לג) אפי' בספק ספיקא וחומרא יתירה הוא דהא ספק ספיקא מדני אפי' בכל האיסורי' החמורים שהאיסור בהם חמור מן התורה כגון ע"ז , ועיין סי' נ"ז מיהו הא דשרינן ספק ספיקא דוקא בשתי תערובות כמו שאמרנו שנוכל לתלות האיסור במקום אחר שבכל אחד ואחד מן התערובות השני נוכל לומר שמא זה הוא שנפל שמא אינו ואם תמצא לומר הוא הוא שמא זה אינו האיסור שהאיסור נשאר בתערוב' הראשון (לד) אבל ספק איסור שבגופו כגון ספק טריפה שנתערב' באחרות והיא חתיכה הראויה להתכבד או בריה או שאר דברים שאינן מתבטלים שנתערבו אפי' באלף כולן אסורין אע"ג דבכל חדא וחדא איכא נמי ספק ספיקא שנוכל לומר על כל אחד שמא אינו זה שנפל ואם תמצא לומר הוא הוא שמא אינו טריפה דהא ספק טריפה הוא מכל מקום ביון שאין יכולין לתלות האיסור במקום אחר אלא בגופן ספק מותר ספק אסור לא שרינן ליה דהא מתחלה גם כן היא אסרנו אותו אלא מטעם זה והיאך נתירנו עכשיו אלא אם כן היא חתיכה הראויה להתבטל מצד עצמה ברוב כגון שאינה ראויה להתכבד אז הוא מותר ודוקא שנודע איסורו קודם שנתערב שכבר נעשה איסורין באיסור ודאי אבל אם לא נודע אלא אחר שנתערב הרי שתי הספיקות באים כאחד ומותר בספק ספיקא שבגופו אפילו חתיכה הראויה להתכבד כמו שנתבאר לעיל סימן נ"ז (לה) ויש אומרים הטעם בספק טריפה שאסירה הואיל והספק הוא איסור מן התורה ולא נוכל לומר עוד ספק אחר שאין כאן היתר רק שנתערב באחרים וזה לא מיקרי ספק ספיקא ואסור אבל אם היה שני ספקות אם יש כאן איסור כלל או לא נודעו שתי הספיקות ביחד מתירין ספק ספיקא בכל מקום אפילו באיסור דאוריית'וגופו של האיסור ואפי'איקלו חזק' היתר אלא חזק' איסור בגון עוף חי שהוא עומד בחזקת איסור אבר מן החי ונשבר או נשמט גפו ספק מחיים ספק לאחר שחיטה ואם תמצא לומר מחיים שמא לא ניקבה הריאה יש לדתיר מכח ספק ספקא אף על פי שיש לברר על ידי בדיקת הריאה אין לחוש ועין לעיל סימן צ"ג ,

י ריאה טריפה שנמצאת בין ריאות כשרות ואמר הבודק שהיה יודע באותה טיבה וכבר הפריד את הכבשים הטריפות להציגם לבדם אלא שריאה טריפה זו נתערבה בשוגג תוך הכשרות נאמן דעד אחד נאמן באיסור בהאי גווגא שלא איתחזק איסורו וכל שכן הבא דאיכא נמי חזקת הבהמות דבחזקות כשרות הן עומדת ,

קיא דין כלים טריפות שנתערבו בכשרים ובו ז' סעיפים ,

א איסור שנפל למקום אחד ואין ידוע לאיזה מקום נפל יש בזה להקל ולהחמיר כיצד שתי קדרות אחד של היתר כגון בשר שחוט' ואחת של איסור כגון בשר נבל' ולפניה' שתי חתיכו'אחת של היתר ואחת של איסור ונפלו אלו ההתיכו' לתוך הקדירות אחת לזה ואחת לזה ואינו ידוע איזה לזה ואיזה לזה אם חתיכות האיסור היא מאיסור דרבנן (א) כגון שומנו של גיד הנשה ונפלו אלו לתוך אלו אע"ג דקדירות ההיתר ישנו ג"כ בספק נפילה שהרי נפל לשם אלא שאין אנו יודעין מה נפל לתוכו מותרין שאנו תולין לומר האיסור נפל לתוך האיסור וההיתר לתוך ההיתר (ב) ואפילו אם היתר שבקדירה אינו רבה על האיסור שלפניה (ג) ביון דה"ל ספיקא דרבנן מותר (ד) וכן הדין אם לא היה כאן אלא קדירה אחת של בשר שחוטה ונפלה בה אחת מאלו השני התיכות ואין ידוע איזו היא אנו תולין לומר דשל היתר נפלה אפי' אין ההית' רבה על האיסור וכל שכן אם לא היה כאן אלא התיכה אחת מאיסור דרבנן ויש כאן שתי קדירות אחת של היתר ואדת של איסור (ה) ואין ידוע לאיזה נפלה והרי אין כאן בספק נפילה אלא אחת מן הקדירות שתולין בה להקל לומר דבשל היתר לא נפל כלום אלא בתוך האיסור נפל ,

ב (ו) בד"א שתולין בכל אלו להקל אפילו אין ההיתר רבה על האיסור ה"מ כשאין האיסור ג"כ רבה על ההיתר אבל אם האיסור רבה על ההיתר (ז) אין תולין כל כך להקל ,

ג ואם היה האם ר של תורה אין תולין להקל לומר לתוך האיסור נפל (ח) עד שיהא ההיתר רבה על האיסור כדי שיהא בטל בתוכו מדברי תורה דמן התורה חד בתרי בטל דכתיב אחרי רבים להטות ,

ד ואם היה ההיתר רבה על האיסור כדי שיתבטל בתוכו מדברי תורה אע"פ שעדיין הוא אסור מדרבנן אפ"ה תולין בה להקל כיצד שתי קדירות אחד של בשר שחוטה ואחת של בשר נבלה לתוך אחת מהן אם ההיתר שבקדירות ההיתר רבה קצת על חתיכת הנבלה תולין להקל לפי (ט) שדברי תורה מן במינו בטל ברוב אלא שהחכמים הצריכו ס' לבטל משום אם יתבשל וכיון שאינו אלא מדרבנן מקילינן (י) היו (יא) שתי

אפילו במזיד בטליס ע"כ ואיתמה דמאי מזיד שייך בנשחטו קודם שנתערבו ול"ע (לג) אפילו בספק ספיקא ולא התירו אלא בג' ספיקות וכבר כתבתי לעיל כ"ק ז' בבאר הטב ומה שכתב הש"ך על זה להלכה ע"ש (לד) אבל ספק איסור שבגופו , אפילו היה הספק הא' מדרבנן דהיינו אם נתחלפה גבינה שאינה ידוע אם היא גבינת ישראל או גבינת העכו"ם דבכה"ג הוי ספיקא דרבנן ולחומרא אפ"ה אינה בטילה בתערובת אף שהספק הראשון הוא מדרבנן ביון שהוא מגופו (לה) ויש מחמירים הטעם בספק טריפה שהאורה הוא ולספק הוא איסור מן התורה ולפי הי"א אלו בספק גבינה הנ"ל בטילה בתערובת אף שהספק הראשון היה בגופו ביון שהספק הראשון אינו מן התורה והו"ל כ"ס ואין נקטינן בתרוייהו לחומרא , ודע דכתב הרב רמ"א בהגהותיו וז"ל י"א דדבר שיש לו מחירון אין להחיר מכח ס"ס ועוד להחמיר אם לא לצורך מאחר שיש לו היתר בלאו הכי ע"כ ומשמע מפי' התערובת הנ' אסור בי"מ וכן משמע באו"ה לכלל כ"ז ד"ט ובמרדכי כתוב פ' כל העכו"ם איתא מי דאין להחיר דבי"מ בס"ס וקאי התם אכ' תערובת ומשמע דה"ה גב' תערובת דתר טעמא הוא דהא משמע מדבריו שם דאע"ג דבעלמא ב' תערובות ברי בדבר שיש לו מחירון אסור מאחר דיש לו היתר בלאו הכי אי"כ ה"ה ג' תערובות וכ"כ בגליון או"ה שם סוף ד"א דכיון דדבר שיבל"מ אינו ניתר בס"ס אין חילוק בין ב' תערובות לג' ולפי זה נראה דכ"ס דאין להחיר בדבר שיש לו מחירון נפל א' מהן ליש ופשוט הוא והא דלא הגיה הרב רמ"א כן מ"מ מה שכלל הרב ב"י דבר שיל"מ דמותר בנפל אחד מהן ליש היינו משום שכמוך עצמו אמ"ש כאן ש"ך , והמהגי על המחבר למה השמיט הגהותיו להחמיר והריש רלשו נגהו להקל ובפרט שכתה גדולי פוסקים סוברים כן עד שמכח זה נתב הש"ך ול"ע אם יש להקל בזה במקום הפסד מרובה ביון דגדולי הפוסקים סוברים כן ע"ש ,

קיא (א) כגון שותנו של גיד וגבינה של עכו"ם וכיולא בו , אפילו האיסור שיש להם עיקר בדאורייתא כ"כ הרב"א בח"ה , (ב) ואפילו אם ההיתר שבקדרה אינו רבה על האיסור , כתב הנ"י פ' הערל דאפשר דלענין איסורי מקום התמורים שלמי אומר אפילו באיסורי דרבנן בפחות מרוב ע"כ ומביאו בד"מ , (ג) כיון דהו"ל ספיקא דרבנן מותר דספק דרבנן להקל (ד) וכן הדין כו' מאילו הנ' תתיכו' כו' והכא אינ' דבר' דהב' חתיכות היו ניכרות בפני עצמן קודם נפילתן לזה מהן שלהיתר ואיזה מהן של איסור דאי נתערבו מתחלה חד בחד מ"כ כיון דאתחזק איסורא בב' התיכות כל אחת ואחת דיינינן ליה כגופו של איסור ותו לא אמרינן ספיקא דרבנן לקולא כמ"ש בדיני ס"ס דין כ"א , ומ"ש הפרישה ס"ב דמיירי דהב' חתיכות נתערבו מתחלה זה בזה קאי להדיא אב' קדירות דאפילו דיינין כל א' כגופו של איסור מ"מ הא אפילו בחתיכה אחת איכא ספיקא דרבנן לקולא בב' קדירות משא"כ בקדירה אחת ש"ך , (ה) ואין ידוע לאיזה נפל כו' אפילו אם החתיכות ראויות להתכבד דמן התורה גם היא בטילה אלא דרבנן אמרו שהחה"ל איכא בטילה ובספק כזה שהקדירה של בטילה לא אמרי עכ"ל הפרישה ס"ד , ונראה דה"ה בב' חתיכות וב' קדירות דיעא הכי כ"כ הנ"י שם דבב' קדירות א' של שחוטה ואחת של נבילה ולפניהם חתיכת של נבילה וחתיכה של שחוטה ונפלה זו לזו ואינו יודע לאיזה מהן נפלה תלינן לקולא כיון דאיכא רבוא ואפילו בחתיכה משובה דאפילו דבר שבמנין מדאורייתא חד בחרי בטל עכ"ל וכיון דאיכא איסור דאורייתא ברבים כ"ש באיסורדרבנן עצמו , והוא הדין בב' חתיכו' וקדירה אחת נראה נמי דמותר אפילו הה"ל הא מ"מ הוי ליה ספיק' דרבנן לקולא ואדרבה בזה אמרינן עפי' ספק דרבנן מבב' קדירות כמ"ש בח"ה , ב"ש , (ו) בד"א שתולין בכל אלו כו' הש"ך הביא על זה בראיות והוכחת ברורות ואמר דדין זה אינו אלא בב' חתיכו' ושתי קדירות משום דבודאי נפל שם איסור אלא שאין ידוע לאיזה בעינן חד בחד אבל בב' חתיכות וקדירה אחת או שחתיכה אחת ושתי קדירות יש להתיר אפילו אם האיסור רבה על היתר מעעם שפיקא דרבנן לקולא ע"ש , (ז) אבל אם היה האיסור רבה כו' אין להקשות בחתיכה אחת וב' קדירות היכא משכחת לה שיהא האיסור מרובה על ההיתר דאי יהעינן שהאיסור היא רוב נבדוק בקדירה של היתר דיש משכחת לה שפיר כשקדם וסילק האיסור קודם לכן ש"ך , והדרישה והט"ז חילו בענין אחר ע"ש , (ח) עד שיהא ההיתר רבה על האיסור כו' ודוקא מן במינו סגי ברוב לחוד דבכמתוך סגיא ל' , (ע) שדברי תורה מן במינו כו' ה"ה מן במינו ואינו מינו דאמרינן סליק שאינו מינו כאילו אינו ואינו רבה עליו ומבטלו כמו שנתבאר סימן נ"ח , (י) היו שתי קדירות ממין אחד כו' לאו דוקא אלא בא לומר שקדרות ההיתר הוא מינו של מהכות האיסור ואה"ל מה קדירות האיסור אינו מינו של קדירות ההיתר ואינו יודע להיכן נפל הו"ל בספיקא דאורייתא , (יא) שתי קדירות כו' וה"ה בקדירה א' וב' חתיכות וחתיכות האיסור אינו מינו של הקדירה הו"ל

הקדרות

ר"ל כפיקה דאוריתא ומומרא וק"ל , (יב) הילכך שתיהן אסורות , ולפי זה משמע להדיא דאפילו שני קדירות שהיתר אינם שוות אלא אחד היהן קטנה ואחד גדולה אין בידינו לשתיר הגדולה ולומר דהאיסור לתוך הקטנה נפל דיוקא בוש עתה לחתן מהן מהיתרא ומאי חזית כו' וכן הרשב"א והגמכיים אחרינו לא חילקו כלל בזה וכן נראה דלא כתו"ה כלל כ"ע ד"ה בבחב שתולין להקל שעל הקטנה נפל ש"ך , (יג) אבל יש בתחת מהן כו' אנס בנפש טפל לאלות ולומר האיסור נפל לתוך אותה שיש בה כדי לבטל ורייתו דוקא באיסור דרבנן אבל בדאוריתא לא אמרינן שאני מומר דהספק דאוריתא לומרא , (יד) שתיהן מותרים כו' ואין חילוק בין אם שני הקדירות של אדם אחד או של שני אנשים דאם אמרינן דנפל לאיסור דרבנן אבל בדאוריתא לא אמרינן שאני מומר דהספק דאוריתא לומרא , (טו) תולין ג"כ להקל ואומרים לתקוה שנפל האיסור הראשון נפל גם השני וכ"כ בתו"ה בכלל כ"ז דיי"ב דכל מ"ש בש"ה וכטיף ו' אין לחלק בין איסור דרבנן לאיסור דאוריתא, ע"כ והירץ הש"ך וז"ל ואני אמה הילך אפשר לומר בדאוריתא שאני לומר אבלא ס"כ ערוכה רפ"ק דסכמיס ד"י ותוסכס אבל הפוסקים דלא אמרינן שאני לומר בדאוריתא ומה בכך שנפל התחלה איסור אחד לשם הא כפיקה דאוריתא לומרא ועוד תימה אמאי נימא בש"ד באיסור דאוריתא שנפל לתקוה שיש בו כדי לבטל ואני אמה הילך אפשר לומר בדאוריתא שאני לומר אבלא ס"כ ערוכה רפ"ק דסכמיס ד"י ותוסכס אבל הפוסקים דלא אמרינן שאני לומר בדאוריתא ומה בכך שנפל התחלה איסור אחד לשם הא כפיקה דאוריתא לומרא ועוד תימה אמאי נימא בש"ד באיסור דאוריתא שנפל לתקוה שיש בו כדי לבטל אם אחד הוא אחד הוא משל שני ב"א ן היו כאן שתי קדרות של היתר ונפל איסור לתוך אחת מהן ידועו לאיזה נפל ולא היה בו ס' כדי לבטלן והרי נאסר אותה קדירה והזר אח"כ ונפל איסור אחר לתוך אחת מהן ואין ידוע לאיזה נפל בזה , (טו) תולין גם כן להקל ואומרים למקום שנפל האיסור הראשון נפל גם השני כיון שנאסר כבר ואין אנו אוסרין אותו יותר בתליתינו בו גם האיסור השני אבל אם הי' בקדיר' בדי לבטל האיסור הראשון הרי עדיין שניהם של היתר הם כמו שהיה אז אין תולין נפלות איסור השני באחת יותר מבחברתה דמה ראית כדלעיל , ואם אין בו כדי לבטל גם האיסור השני שניהם אסורין ואם נפל האיסור הראשון לתוך אחת מהן ואין ידוע לאיזה נפל ואין באחת מהם בדי לבטל את האיסור ואח"כ נפל איסור השני לתוך אחד מהם וידוע לאיזה נפל אין אומרים למקום שנפל האיסור האחרון נפל גם הראשון דכיון דבשעה שנפל הראשון לא נודע באיזה מהן נפל ונאסרו שניהם לא תוציא בנפילה האחרונה שום אחת מהן מחזקתה ושתיהן אסורות ,

ן והא דאמרינן דבשתי קדירות של היתר ואין בהם כדי לבטל את האיסור דשתיהם אסורות ה"מ כשאין בהם לבטל האיסור אפילו כשנצטרף כל מה שבשתי הקדירי' אבל אם יש בשתיהן כדי לבטלו , (טז) , (יז) שתיהם מצטרפין לבטלו ולא עוד אלא אפי' היה אחת בבית ואחת בעליי' ונכנסו שתיהן בספק נפילה זו מצטרפין וה"ה אפילו למאה שכל שנכנסו בספק מחמת איסור , (יח) מצטרף יחד לבטלו במה דברים אמורים בששתיהן של אדם אחד לפי שכל שהוא של אדם אחד עתיד לדתערב לפיכך ריאין אז כאלו היה כבר מעורב ומצטרף אבל אם הם , (יט) של שני בני אדם אין מצטרפין לבטלו , (כ) ונראה לי דאפילו של אדם אחד נמי אם ידוע בבירור שאינם עתידים להתערב בגון שהיה אחד תבשיל של תלב והאחר של בשר אין מצטרפין ואפי' בשניהם של בשר ואדם א"לא יאכל' עד שיערב יחד שאינמתבטל האיסו' בטעמו מ"מ יבול לערבם לכתחילה שאין כאן מבטל איסור לכתחילה שהרי האיסור כבר נתבטל ע"ציר"ופ"ה אבאינו רוצ'לערבם לא יאכלם אא"כ יש באחת מהן כדי לבטל ואז תולין בו אפילו הם של ב' בני אדם כמו שנת באר למעלה ויש מחמירין אפ' באדם אחד אם אין באחת כדי לבטל , (כא) ובמקום הפסד מרובה יש להתיר לאוכלם לאחר שערבם שכבר בטל טעמא

אותו כפילו הוא כבר מעורב קודם הנפילה הרי הוא כפילו נפל אחתלה כפילו הוא כבר מעורב ונפל לתוך קודם הנפילה אחר כך היתר קודם שנודע אסור דשאני התם דנודע אח"כ נהיכן נפל וה"כ בשעת נפילה לא נכנס הכל בספק , (יח) מצטרף יחד לבטלו אבל היתר בספק אם הין מצטרפין הבעיה דמצטרפין הוא שמתיר להתערב רוחין אחתו כפילו מעורב כבר וזה לא שייך בהיתר זה נפל בלי שום ידיעה וק"ל , (יט) של שני בני אדם כו' כתב הב"ח דלא מיירי הרש"בא אלא באיסור דאוריתא ולכן לא כתב להתיר אלא באדם א' אבל באיסור דרבנן אף ש"ג דאין מצטרפין מ"מ תולין להקל בשני בני אדם כשבאו בזה אחר זה ע"כ ולדעתו ולא ע"ש"ת"ה דף קי"ג ע"א מבואר שם דאפילו באיסור דרבנן אין תולין להקל בב' בני אדם בבאו בזה אחר זה בב' קדירות של איתר אחר לאסור אחת מהן מהתערב בזלן אסורות דמאי חזית דאסרה להאי דלמא אינכא הילכך כולן אסורות ע"ש אבן דעת הרמ"ן שם דבאיסור דרבנן בב' בני אדם אף ש"ג דאין מצטרפין מ"מ תולין להקל בשני בני אדם כשבאו בזה אח"ז ול"ע לדעת הרש"בא , (כ) ונראה לי דאפי' כו' אם ידוע בבירור שאינם עתידים להתערב כו' וכ"כ בד"מ אמ"ש הטו"ר אבל יש בא' מהן כדי לבטל ב' הקדירות אין ג' , ולכך לא מצטרפין בלהו דאמרינן כן הירץ הרש"בא ע"כ ואם שם מדבריו דכל שהם שני מינים אף ע"פ שעתיד לערבן כל פתין דרבנן אין מצטרפין וכ"ב רש"ל בג"ה ס"ם מ' וז"ל וה"ה עניים כאין עומדין להתערב אף ע"פ שבכל מתין מ' הוא אלא שו נתבטל ביתיקות וזהו בקיומא בחומץ או בכה"ג אין מצטרפין ע"כ ונראה דגם דעת המחבר כמו הש ולא נקט בשר וחלב אלא לדוגמא בעלמא וה"ה לכל דבר שיהיו שאין דרכו להתערב , (כא) ובמקום הפסד הרובה יש להתיר כו' ואם שתיה הרב רמ"א בד"מ של המתיתרין וסיים ולא ידעתי טעמא ומה קבלה הוא נקבל , אין כאן תימה דכן נראה בדין דאין להתיר אלא במקום הפסד מרובה דאם הרש"בא בא"ה דף ק"ג ע"ב חולק על הרש"בא בזה וז"ל והא דאמר לן שני קדרות מצטרפות לא נאמרו קילות אלא אלא בהיכרי דרבנן אם באיסורי תורה ובשעורי דרבנן וכן יכם ביכם דלית בה טעמא או לא בלא ואית בה ס' וכדומה ופה"ג שעורין ייתר מכ' אבל ביכ"ז דלית בה טעמא ודאי כל הכי אב דאיכא טעמא או בדאמר ליכן טעם כגון לא אמרינן בים הכי קולי אפילו באיסורי דרבנן ולא הוזכר דין זה בשום דבר שיש בו כדי ליכן טעם דבעינא אלא לעולם לא בטיל או דאמר לתיתא טעם אף ע"ג דליכא טעמא כגון מין במינו וזה על גב דבעל מגדת הבית כתב עליו שבאה שגגו"ם בדברי הלא יהוו דבעל מגדת הבית הוא הרשב"א מחבר ת"ה והוא נוגע בדבר וה"ה בחבי הפוסקים דלוקה בערלה ותרומה וכ"ע אתרין שבאיסור תעלם הוא אבל לא באיסור שיש בו כדי ליכן טעם אפילו מין במינו כיון שיש בו ליכן טעם כגון בטא"מ וטעמא לא בטיל ש"ד

הקדירות ממין אחת והאיסור ממין אחר אין תולין להקל עד שיבטל ההיתר ס' על האיסור מפני שאין מתבטל מין בשאינו מינו דברי תורה בפחות בס' כמו שנתבאר לעיל ס' צ"ח ,

ה היו כאן שתי קדירות של היתר ולפניהם ב' התיכות אחת של היתר ואחת של איסור ונפלו אחת לתוך זו ואחת לתוך זו וה"ה חתיכה אחת של איסור ונפל לתוך צ"ת מהן ואינו יודע באיזה מהן ואפילו האיסור הוא מאיסורי דרבנן שתיהן אסורות דלא שייך כאן לומר נתלה את האיסור באחת מהן ונתיר השני דלא אמרינן כן אלא בשתי קדירות שאחת של היתר ואחת של איסור שבמה שאנו תולין את האיסו' באיסור אין אנו אוסרין את האיסור יותר ממה שהיה אסור כבר אבל כאן ששתיהן של היתר אם תתלה את האיסור באחת ונתיר את השני הרי אתה אוסר את השני מהתירו ויש לנו לומר מה ראית להתיר את זו ולאסור זו אימא איפכא , (יב) הילכך שתיהן אסורות בד"א כשאין בשום אחת מהן כדי לבטל את האיסור (יג) אבל יש באחת מהן כדי לבטל את האיסור , (יד) שתיהן מותרים שגם בכאן נוכל לתלות ולומר האיסור נפל לתוך אותה הקדירה שיש בו כדי לבטלו ונשארו שתי הקדירות בהיתרן הראשון ואין חלוק בין אם שני הקדירות של אדם אחד או משל שני ב"א ן היו כאן שתי קדרות של היתר ונפל איסור לתוך אחת מהן ידועו לאיזה נפל ולא היה בו ס' כדי לבטלן והרי נאסר אותה קדירה והזר אח"כ ונפל איסור אחר לתוך אחת מהן ואין ידוע לאיזה נפל בזה , (טו) תולין גם כן להקל ואומרים למקום שנפל האיסור הראשון נפל גם השני כיון שנאסר כבר ואין אנו אוסרין אות' יותר בתליתינו בו גם האיסו' השני אבל אם הי' בקדיר' בדי לבטל האיסור הראשון הרי עדיין שניהם של היתר הם כמו שהיה אז אין תולין נפלות איסור השני באחת יותר מבחברתה דמה ראית כדלעיל , ואם אין בו כדי לבטל גם האיסור השני שניהם אסורין ואם נפל האיסור הראשון לתוך אחת מהן ואין ידוע לאיזה נפל ואין באחת מהם בדי לבטל את האיסור ואח"כ נפל איסור השני לתוך אחד מהם וידוע לאיזה נפל אין אומרים למקום שנפל האיסור האחרון נפל גם הראשון דכיון דבשעה שנפל הראשון לא נודע באיזה מהן נפל ונאסרו שניהם לא תוציא בנפילה האחרונה שום אחת מהן מחזקתה ושתיהן אסורות ,

ן והא דאמרינן דבשתי קדירות של היתר ואין בהם כדי לבטל את האיסור דשתיהם אסורות ה"מ כשאין בהם לבטל האיסור אפילו כשנצטרף כל מה שבשתי הקדירי' אבל אם יש בשתיהן כדי לבטלו , (טז) , (יז) שתיהם מצטרפין לבטלו ולא עוד אלא אפי' היה אחת בבית ואחת בעליי' ונכנסו שתיהן בספק נפילה זו מצטרפין וה"ה אפילו למאה שכל שנכנסו בספק מחמת איסור , (יח) מצטרף יחד לבטלו במה דברים אמורים בששתיהן של אדם אחד לפי שכל שהוא של אדם אחד עתיד לדתערב לפיכך ריאין אז כאלו היה כבר מעורב ומצטרף אבל אם הם , (יט) של שני בני אדם אין מצטרפין לבטלו , (כ) ונראה לי דאפילו של אדם אחד נמי אם ידוע בבירור שאינם עתידים להתערב בגון שהיה אחד תבשיל של תלב והאחר של בשר אין מצטרפין ואפי' בשניהם של בשר ואדם א"לא יאכל' עד שיערב יחד שאינמתבטל האיסו' בטעמו מ"מ יבול לערבם לכתחילה שאין כאן מבטל איסור לכתחילה שהרי האיסור כבר נתבטל ע"ציר"ופ"ה אבאינו רוצ'לערבם לא יאכלם אא"כ יש באחת מהן כדי לבטל ואז תולין בו אפילו הם של ב' בני אדם כמו שנת באר למעלה ויש מחמירין אפ' באדם אחד אם אין באחת כדי לבטל , (כא) ובמקום הפסד מרובה יש להתיר לאוכלם לאחר

הלכות פת ושלקות וחלב וגבינה של גוים עובדי ע"ז,

קיב דיני פת של גוים עובדי ע"ז ובו ט"ז סעיפים,

א יש דברים שאינם אסורים מן התורה כלל אלא שהבמינו הראשונים ז"ל אסרום עלינו כדי להבדיל אותנו מן העמים בתכלית כדי שלא נתערב ונרגיל עצמנו עמהם ועל ידי כך ימשכו הלבבות וקירוב דעתם אלו לאלו ויבאו להתחתן עמהם הילכך לא אסרו אלא דברים הממשיכים לבות בני אדם ומצויין ביותר לפיכך גזרו על פת של גוים אפי' אין בו שום חשש זליפת נעולי כליהם ואפי' אפאו להם ישראל והוא לוקחו מן הגוי אסור:

ב וכן אסרו שלקות שמבשלין הגוים ואסרו גם כן לשתות במסיבתן אפי' שאר משקין שאין בהם משום חשש יין נסך כמו שיתבארו לפנינו בע"ה ובפת לא אסרו אלא פת של מיני דגן שדרך בני אדם לקבוע עליו סעודתן ויבאו לסעוד עמהם ועל ידי כך יבאו לידי חיתון אבל פת של קטנית ושל אורז ודוחן מותר ואפי' אפאו הגוי מפני שאין רגילין לקבוע סעודה עליהם ואין לאסור אותם משום בישולי גוים אם הקמח הוא של ישראל שהרי אינם עולין על שלחן מלכים:

ג מיהו לא פשטה זאת הגזרה של פת בכל אילו הארצות ואין אחד מני אלף שנזהר בפת של גוי ולוקחין מן הנחתומין כל מיני פת ואפשר שפשט היתר זה משום שאין יכולין לעמוד בו ואין נגזרין גזירה כו' שאין פלטרי ישראלים מצויים בינינו ואפילו במקו' שפת ישראל מצויה נוהגין היתר בשל גוים שכיון שלא פשט האיסור במקומותינו אין צריכין למנות ולהתירו:

ד ואפילו נילוש בבצים או שבצים מוחין על פניו קונין אותו מהם ולא חיישינן נמי לביצת נבילה או טרפה או של טמאה שרוב הבצים המצויין עכשיו בינינו של טהורים וכשרים הם כמו שנתבאר לעיל סימן פ"ו ואע"פ שיש בבצים משום בישולי גוים כיון שהם טפלין לגבי הפת שהפת הוא עיקר לא חיישינן בבצים משום בישולי גוים שבטלים הם אצל הפת מידו יש מחמירין בפת הנטוח בבצים על פניו משום שהם בעין ויש בהן משום בישולי גו' ואינן בטלי' גבי פת כיון שהן בעין ויש להחמי' בזה אם אפש':

ה ואפי' אותן שנהגין איסור אין צריכין לנהוג איסור אלא בפת שלש וערך הגוי אע"פ שאפאו לו אחד כך ישראל אבל אם לשו הגוי ולא ערכו יפה כמו שהוא צריך לאפייה לא גזרו עליו הלכך מותר לו ליקח שאור מן הגוי לחמץ בו עיסתו שהרי מתחילה לא ערכו הגוי השאור הזה יפה יפה אלא על דעת שיחזור ויערכנו עם העיסה ואז יערבנה יפה יפה והוי כלשו ולא ערכו ומותר להם אפי' לאותם שנוהגין איסור בפת של גוים ויש מתירין אפילו לשו וערכו הגוי יפה יפה אם אפאו הישראל ולפי זה פשיטא דשאור מותר ליקח מהם:

ו אע"פ שאנו נוהגין היתר בפת של גוים יש לומר שלא פשט כל כך ההיתר אלא בפת של נחתום שאין בו כל כך קירוב דעת שכיון שהוא מוכר לכל אמרינן באומנתו הוא עוסק ולא יבא על ידי כך לידי חיתון אבל פת של בעל הבית כל מי שיכול ליזהר בו יזהר בו בכל מה שיכול ותע"ב שאם יאכל פתן יבא לסעוד עמהם ויבא לידי חיתון וגם בפת של נחתום נמי אם יש שם נחתום ישראל טוב הוא לקנות מן הישראל ולא מן הגוי אפי' הוא נחתום:

ז ואם פת של הנחתום גוי ערב עליו יותר מפתו של ישראל או שהוא יפה ממנו מותר לו ליקח מן הגוי כיון שהוא ערב לו יותר ואם הזמין הנחתום גוי את ישראל לתוך ביתו הרי פתו כפת בעל הבית: והנוהג איסור בפתו של בעל הבית ינהג בו איסור לעולם ואפילו קנאה הנחתום ממנו ואפי' שלחה לישראל לביתו וכן אפילו שלחה אותו ישראל לישראל אחר אסורה לעולם ושל פלטר מותר לעולם לנהוג בו היתר אפי' קנאו בעל הבית ממנו שלא הלבו באיסור זה אחר מי שהפת בידו עכשיו אלא אחר מי שהיה בידו בשעת אפייה:

ח ובמקום שאין שם נחתום מצוי כלל אפילו פת של בעלי בתים מותר משום חיי נפש ואע"פ שיודע שאם ימתין מעט יביאו פת כשר אינו צריך להמתין כשהוא רעב ויאכל מפת של ב"ה גוי וי"א שאם יודע שיש פת ישראל עד ד' מילין ימתין ונוהגין להקל:

ט ונקרא נחתום כל מי שעושה הפת למוכרו בשוק אפילו אין אומנתו בכך אלא שעושה כן באקראי בעלמא דינו כנחתום ומותר לקנות ממנו שכיון שעשו מתחילה למוכרו בשוק לא שייך קירוב דעת ואם עשאו מתחילה לצורך ביתו ואח"כ נתנו או מוכרו לישראל אפי' הוא נחתום מומחה וקבוע הרי הוא אצל זה הפת בעל הבית ודינו כב"ה:

י במה דברים אמורים בפת של גוים שאותם הנוהגים בו היתר מתירין אפילו עושה הגוי הכל הלישה והעריכה והאפייה ולא סייע בו הישראל כלום והנזהרים בו אוסרים אותו כשעשה הגוי הלישה. והעריכה אפילו אפאו הישראל והיסיק התנור כי אין איסורו משום בישול גוים אלא משום הפת עצמו שגזרו עליו שלא יהא לו עסק של קירוב הדעת עמהן משום חתנות אבל בפת שהוא של ישראל ואפאו הגוי הוא בכלל איסור בישולי גוים שהוא בכלל איסור שלקות ובאותו לא נהגו היתר בשום מקום אפילו במקום שנהגו היתר בפת של גוים ואיפשר משום שיש בדברים הנאסרים משום בישולי גוים עוד טעם אחר מטעם חתנות והוא שלא יהא רגיל אצל גוי במאכל ובמשתה ויאכילנו דבר טמא מה שאין שייך לומר כן גבי פת של גוים כמו שיתבאר בסימן שאחר זה לכך מחמירין בה יותר ואין אוכלין אותה אלא אם כן עשה הישראל אחת משלשה מלאכות אלו שהם היסק התנור וחתיית נחלים והאפייה שאם עשה הישראל אח' מאלו אין בו משום בישולי גוים ואפילו לא עשה בו הישראל אלא זרק עץ אחד בתנור או אפילו לא עשה אלא שנפח באש הרי הוא כאילו חתה בנחלים והתיר כל הפת שבו שאין בדבר אלא להיות לנו היכר שאנו מובדלים מהם ומבישולם: נילוש שקורין קיכלי"ך או פת שקורין לעקו"ך הם בכלל פת ובמקום שנוהגין היתר בפת של גוים גם הם מותרים ולא אמרינן שיש בהם משום בישולי גוים משום דתבלין שבהם שכבר נתערבו ויש מיני קיכלי"ך דקים שדרכן לאפות על ברזלות חמין מאותן יש ליזהר שדרכן למשוח הברזל בחלב או בחזיר:

יא פת של ישראל שאפאה גוי בלא היתוי נחלים דישראל ובלא קיסם אסור למוכרה לגוים שמא יחזור הגוי וימברנה לישראל ואם פיתת הלחם לשנים מותר שאין דרך לקנות מן הגוי פתיתים לפיכך לא יקח אדם פתיתין מן הגוים שמא ישראל מכרה לו והוא פת של איסור:

יב אם אפו בתנור ב' או ג' פעמים ביום אחד והסיקו התנור לכל אפייה ואפייה והכשירו התנור בקיסם בפעם הראשון והשני ובאחרונה לא הכשירוהו אפ"ה הפת הנאפה באחרונה מותר שאי איפשר שלא נשארו בהסקה אחרונה נחלים נוצרות מן ההסיקות הראשונו' ועל ידם הוכשר התנור כמו בזריקת הקיסם וי"א שאם הכשיר הישראל התנור פעם אחת ולא עמד מעת לעת בלא היסק אפילו אפאו בו כך כמה ימים הכל מותר ע"י הכשר הראשון ויש להקל:

יג אם אפה הגוי הפת של ישראל בלא היתוי ובלא קיסם אפילו קרמו פני הפת בתנור מועיל היתוי ישראל והשלכ' קיסם כל זמן שהפת צריך לתנור ומשביח באפייתו עדיין ויש מי שאומר שאפי' הוציא הפת יש תקנה להחזירו לתנור על ידי ישראל אם הוא משביח והוי נמרו ביד ישראל ומותר:

יד מי שנזהר בפת של גוים מותר לאכול בקערה עם מי שאינו נזהר ממנו אף על פי שטעם פת של גוי מתערב בטעם פת של ישראל מותר דתחילת הגזירה לא היתה אלא על הפת כשהוא בעין ולא על תערובתו וכן כותח של גוים מותר אעפ"י שיש בה תערובות פרפרות של פת גוים,

טו ישראל שאינו נזהר מפת של גוים שהיסב אצל בעל הבית הנזהר מפת של גוים והועלה על השולחן פת של ישראל ופת של גוים שהוא יפה משל ישראל כיון שמצות הביצוע מוטלת על הבעל בית יבצע מן היפה שכיון שהועלה בהיתר על השולחן דהיינו משום אותו שאינו נזהר המצוה לבצוע עליו כי פת נקייה הוא קודם לפת קיבור אפילו הנקייה טמא והקיבור טהור כמו שנתבאר בלבוש התכלת סימן קס"ח סעיף ה' ומתוך שהותר לו לב"ה לבצוע עליו הותר לו פת של גוים לכל אותה הסעודה דאין זה כבוד שמו' שהוא יחדל ממנו אח"כ משו' חשש איסור והא כבר בצע וביר' עליו:

טז הנזהר המוסב על השולחן עם שאינם נזהרים ויש בו משום איבה אם הוא לא יאכל וכולם אוכלין מותר לאכול עמהם משום איבה:

קיג דיני בישולי גוים עע"ז ובו י"ו סעיפים,

א דבר שבשלו גוי אפי' בביתו של ישראל ובכלי של ישראל אסרוהו ג"כ חז"ל חדא משום חתנות ועוד שלא יהא הישראל רגיל אצל הגוי במאכל ובמשתה ויאכילנו דבר טמא י"א דלא גזרו אלא בגוי שאין לו שייכות בגוויה אבל בגוי דאית ליה לישראל שייכות בגוויה כגון אלו השפחות הקנויות לנו למלאכתן לא גזרו בהן שכיון שמוזהר עליה בשב' מן התורה כמו שנתבאר בלבוש החור סימן ד"ש הרי מלאכתה קנוי לו למעשה ידיה וליתא בכלל גוים שגזרו עלידם דלא חיישינן באלו משום חתנות דמשו' שפלותן בלאו הכי לא יתחתן עמהם ולא משו' שמא יאכילנו דבר טמא שאימת רבם עלידם ויש אוסרין ונוהגין להקל באלו השפחות שבבית אפי' אינם קנויות לנו אלא משרתות אותנו מפני שא' אפשר שלא יחתה מעט אחד מבני הבית באש:

בלא

ב ולא אסרו אלא דבר שאינו נאכל כמו שהוא חי וגם עולה על שולחן מלכים ללפת בו את הפת או הפרפרת אבל דבר הנאכל כמו שהוא חי אפילו הוא חשוב להעלות על שולחן מלכים לא מיקרי בישול ולא גזרו עליו :

ג ודבר שאינו עולה על שולחן מלכי אפי' אינו נאכל כמות שהוא חי לא שייך למיגזר עליו דטעמא מאי גזרו עליו ברי שלא יהא רגיל אצל הגוי ויזמינו אצלו לסעודה ויבא לידי חתנות או לידי אכילת דבר טמא דבר שאינו עולה על שולחן מלכים לאכול עם הפת אין אדם מזמין את חבירו עליו :

ד ולא אסרו אלא כשמכוין הגוי לשם בישול אבל אם אינו מכוין לשם בישול מותר כיצד כגון שהסיק הגוי את התנור ליבש בו בלי והיה בו בשר ולא ידע בו ונצלה או שהצי' אור באגם ברי להעביר החציר ונתבשלו בו חגבים ואפילו במקום שעולין על שולחן של מלכים מותרים :

ה וכן אם חרך ראש גדי להסיר השער ונצלו ראשי האגי' שהם רכים עד שהם ראוים לאכילה מותרים כיון שלא כיון לשם בישול אבל אם כיון לשם בישול כגון שהסיק את התנור לבשל בו והיה בו בשר תחילה ונצלה אע"פ שלא כיון לזה הבשר שהרי לא ידע בו אפ"ה אסור :

ו לפיכך אם ידע הגוי שהיה בו בש' בתנור אפי' חמם' ליבש בו כלי אסו' דחיישי' שמא כיון ג"כ לבישול כיון שידע בו :

ז ולא אסרו אלא כשנעשה כל הבישול על ידי גוי אבל אם היה תחילתו או אמצעיתו או סופו ע"י ישראל מותר כיצד הניח הגוי התבשיל על גבי האש ובא ישראל והפך בבשר או הגים בקדירה אף על פי שהיה מתבשל בלא היפך או הגסת הישראל אלא שקירב בישולו מותר וכן אם הניח ישראל וגמר הגוי הרי זה מותר אפילו לא היה מתבשל בלא סיוע הגוי וה"ה הניח' הגוי אצל האש ובא ישראל והפך והגים ואח"כ חזר הגוי והיפך והגים דהשתא נעשית אמצעית ע"י ישראל שמותר :

ח ודוקא היפך בבשר או הגים הישראל בקדירה מותר אבל שנירת התנור והדלקת האש וכל שכן חיתוי גחלים לא מהני גבי דברים המתבשלים אלא דוקא בפת שאלו הם מלאכו' מיוחדות לפת מה שאין כן בקדירה שעיקר בישולו הוא ע"י היפוך או הגסה בתוכו :

ט לפיכך הרוצה לבשל מחבת בתנור של גוי צריך שיתן הישראל המוזבת לתוך התנור למקום הראוי להתבשל שם ואם בא אחר כך הגוי והיפך הבשר והגים בקדירה וקירב בישולו לית לן בה :

י בד"א שמצאה הגוי על גבי האש והניחה שם והיפך או הגים אבל אם סילקה הגוי מן האש וחזר והניחו הרי ביטל מעשה הישראל וכ"ש אם הניחה הישראל על גבי האש וסילקה ובא הגוי והחזירה שאסור אלא אם כן הגיע למאכל בן דרוסאי שהוא שליש בישולו כשסלקה שכל שנתבשל כמאכל בן דרוסאי על ידי ישראל אפילו סלקו הישראל מן האש ובא גוי והחזירו וגמרו אין בו משום בישולי גוים דחשי' כמבושל וכן אם נתבשל על ידי גוי כמאכל בן דרוסאי וגמרו ישראל יש לאסור משום דחשיב כמבושל כולו על ידי גוי אלא א"כ הוא ערב שבת או ערב י"ט או שיש הפסד בדבר יש להקל בו שלא לחושבו כמבושל הואיל ואינו ראוי לדוב בני אדם לאוכלו כך ובישולי גוים הואיל ומדרבנן הוא יש להקל בו בכה"ג בשעת הדחק :

יא הניח ישראל הקדירה על גבי האש והניח גוי לשומרו ולהפך בו ואין ידוע אם סלקו גוי עד שלא הגיע למאכל בן דרוסאי וחזר והחזירו אם לאו מותר דספק דרבנן לקולא ועוד למה ניחוש לזה שהוא דבר שאין לגוי תועלת בו ולמה יעשהו : והא דשרינן בהניח ישראל והפך גוי דווקא בדלא עביד הגוי אלא קירוב בישול דבלאו הכי היה גם כן מתבשל אלא שקירב הגוי בישולו אבל היכא שהניחו הישראל בעניין ראי לא היפך בי' גוי לא הוי בישול ולא היה מגיע אפי' למאכל בן דרוסאי אסור הילכך הניח הישראל על גבי גחלים עוממות שלא היה ראוי להתבשל עליהם כמאכל בן דרוסאי שהרי היו הולכים ונכבים ובא גוי והפך בו ונתבשל הרי זה אסור ומטעם זה יש להזהר כשצולין בשר בשפוד אף על פי שהניח הישראל השפוד עם הבשר תחוב בו סמוך לאש למקום צלייתו שלא ליתנו לגוי להפכו כדי שיצלה אא"כ נצלה ביד ישראל כמאכל בן דרוסאי שהרי אם לא היה הופכו הגוי לא היה נצלה מצד האחר כלל . ועוד דאיכא למיחש ביה שמא יסלקנו הגוי ויחזור ויניחנו ולא אדעתיה דישראל ולא דמי לקדירה שמניח ישראל להגיס הגוי עד שיבא והולך לו ולא חיישי' שמא סילק' כדבסמוך דשאני הכא שראש השפוד עשוי להישמט ממקו' שהוא מונח בו וכשהוא נשמט וחזר הגוי והניחו נאסר י"א שגם בבישולי גוים מהני אם הדליק הישראל את האש או חיתה בגחלים ואפי' חיתה בלא כוונה מתירין ויש מקילין עוד שאפילו לא חיתה הישראל ולא השלך בה קיסם אלא שהגוי הדליק את האש מאש של ישראל מתירין :

יב ולא אסרו אלא בבישול שעל ידי האש אבל בישול שלא על ידי האש כגון מליח וכבוש ועישון אף על פי שסליח כרותח וכבוש כמבושל שרי הלכך בשר או דגים קטנים שכבשן גוי או מולחן עד שראויין לאכילה וכן אם עושין דברים הראויין לאכילה על ידי עישון מותרין אפילו אם חזר ובשלם אח"כ הגוי אצל האש בישול גמור מותרין שהעישון והכבישה והמליחה שמתחלה אינה אוסרתן שאינם נקראים בישול וכשמבשלם אחר כך דבר שנאכל כמו שהוא חי הוא מבשל ומותר וכי תימא בדגים קטנים מאי איריא בשלו אח' שכבשן הגוי או מלחן דמותרים משום דבר שנאכל כמו שהוא חי הא אפילו לא כבשן ומלחן מותרים כשבשלן שאינם עולין על שולחן מלכים דאדרבה כשכבשן או מולחן הוי גרוע טפי דבשהן כבושין או מלוחים מחמת מלחן דרכן להעלותן על שולחן מלכים ואי לאו טעמא משום שהם נאכלי' כמות שהו' חי היו אסורין :

יג אבל דגים מלוחים גדולים אינם נאכלין אלא ע"י הדחק לפיכך אם צלאו גוי אסורים ויש מתירין ובשר מליח אינו נאכל כלל כמו שהוא חי ואסור אם נתבשל על ידי גוי :

יד ביצה אפי' על גב דראויה לגומעה חיה אין זה נקרא אכילה חשובה למיחשב מחמת זה נאכל כמות שהיא חי ואם בשלה אסורה שעולה על שולחן מלכים היא :

טו תמרים מתוקים שבשלן גוי מותרים שנאכלין הכל כשהן חיין והמרים הרבה שאין נאכלין אלא על ידי האור ואפי' הבינונים שיש קצת אנשים שאוכלין אותן כשהן חיין אסורין לפי שאין נאכלין אלא ע"י דחק גדול עירב דבר הנאכל כמו שהוא חי עם דבר שאינו נאכל כמו שהו' חי ובשל' גוי רואין אם עיקר המאכל הוא מדברי' שיש בהן משו' בישולי גוים אסור ואם העיקר מדברי' שאין בהן משו' בשולי גוים מותר שהולכין אחר העיקר בין להקל בין להחמיר אפונים קלויין וכן קטנית שקורין ערביז' קלויין שבישלן הגוי מותרין שאינן עולין על שולחן מלכים וכן נוהגין בהם היתר אם לא במקו' שנהגו למשוח המחבת בחלב שאז נוהגין בהן איסור אבל בלאו הכי שרו ואין לחוש לבליה' של גוים דמסתמא אינן בני יומן כמו שיתבאר טעמא לקמן סי' קכ"א , וכל פירי שהוא נאכל כמו שהוא חי אע"פ שבשלו אותו הגוים וגמחה ונעשה תבשיל בידיהם שרי ועל כן נוהגין לאכול הפוביד"ל שעשין הגוים : אינפנאדא בין של גוי בין של ישראל שאפאה גוי אסורה אפילו למי שנוהג היתר בפת של גוים אף על גב דקמחא עיקר אפ"ה אסור משום שהשומן נאסר מיד כשהוא בעין כשמתבשל קודם שנבלע בפת משום בישול גוים ואחר כך נבלע בפת ולא דמי לשני דברים המתבשלין יחד שהולכין אחר העיקרי וכן ירקות הנאכלין כמו שהן חיין שבשלן עם בשר טהור אסורים שהשומן של הבשר נתבשל עמהן שאסור משום בישולי גוים ונבלע בהן .

טז וכן יש אוסרין הכלים שבישל בהם הגוי לפנינו דברים שיש בהם משום בישולי גוים שהרי בלעו ממנו ויש מתירין שלא החמירו כל כך בבישולי גוים לאסור פליטתו ואפילו לדברי האוסרים מקילין בכלי לענין זה שאפילו הוא כלי חרס ריו בהגעלה שלשה פעמים ואין צריך חזרת בכבשונות בשאר כלי חרס האסורים בבליע' שאר איסורים הואיל ואין לאיסור זה עיקר בדאורייתא גוי שבשל לחולה בשבת מותר למוצאי שבת אפילו לבריא ואין בו משום בישול גוים דכל כה"ג היכירא איכא :

קיד דיני שכר ושאר משקין של גוים ובו י"ב סע'

א שכר של גוים אסרורו גם כן משום חתנות הלכך כל שכר אחד של תמרים או של תאנים או של שעורים או שאר תבואה וכן משקה העשוי מדבש אע"פ שאין בהם לא משום בישולי גוים שהרי קצתם כגון של תאנים או תמרים או דבש נאכלין כמות שהוא חי וקצתם כגון של תבואה אינו עולה על שולחן מלכים ועוד דבטלה היא לגבי המים שהם הרבה וגם אין בהם לא משום גיעולי גוים דסתם כליהם אינן בני יומן ואפי' הן בני יומן ברוב הדברים הללו הוו השומן על מאכליהם טעם לפגם אפילו הכי אסרום משום חתנות מיהו אין בהם בל כך קירוב הדעת כמו בפת ושלקות הילכך לא החמירו בהן כמו בפת ושלקות כי על הלחם לברו יחיה האדם בסעודתו ובעי הדחקה טפי הילכך במיני משקים לא אסרום אלא בבית גוי ואף בבית הגוי לא אסרו אלא כשקבע עצמו לשתות כדרך שאדם קובע בשתייה אבל אם נכנס בבית הגוי ושותה דרך עראי באקראי בעלמא מותר וכן מי שלן בבית הגוי חשיב הפונדק כביתו ומותר לשתות ויש מתירין בשכר של דבש ותבואה מפני שסתם שכר הנאמר בתלמוד רצה לומר שכר תמרים ואומרים שלא גזרו אלא על שכר תמרים ולא על שאר משקים שאינם חשובין כל כך לקרב בהן הדעות וכן נוהגין במדינות אלו להקל :

ב וגם במקומות שנוהגין איסור בכולן לא אסרו אלא משקין המצויין ושכיחין אבל שאינו מצויין מותרין הילכך יין תפוחים גרימונים מותר לשתותם בכל מקום מפני שאינן מצויין :

ג ובמקום שישראל נוהגין קולא ביין של גוים כל בעל נפש יזהר שם אפילו מן השכר כדי שלא יבא לשתות שם עם הישראלים יין שיתנו לו יין של גוים :

ד וכל אלו המשקין וגם החומץ של שכר בכל מקום אם הם יקרים שם באותו מקום מדמי היין אסור לקנותו מהם שאנו הוששין שמא עירב בהן יין הרבה עד שאין שם ששים לבטלו בד"א כשמוכרין בחניות שאינו שוהה שם זמן רב עד שיתקלקל שנמכרו ראשון ראשון ומסתלק אבל אם רואין שמוציאין אותן מן החבית מותרים ולא חיישינן שמא עירב בהן יין שאם היה מערב יין בחבית היה מתקלקל וגם בחנות אם עבר ועירב ויש בו ס' לבטלו מותר ליקח דיין במים בטל בס' אבל במקום שהיינות יקרים אי אפילו הם שוין לדמי שאר משקין אפילו מן החנות מותר ליקח דכיון שאין בו תועלת לגוי לא חיישינן לעירוב דלהכשיל ולהרשיע לא חיישינן וגם אין לחוש למקצת שהגין למשוח היורות והכלים בשומן חזיר משום דבאילו הוא נותן טעם לפגם וגם הוא בטל בס': מקום שנהגו לתת דם או שאר איסור לתוך המלח עיין לקמן סימן קל"ז:

ה במקום שהיין מצוי יש ליזהר ולבדוק ולחקור בשכר ובמשקה של דבש שעושין הגוים אם נותנין בהם שמרים של יין שכן דרכן ליתן בהן שמרי יין להחזיק טעמן ואם הוא במקום שנותנין בהם שמרים אסור לשתותו ואיפשר לי לומר שאפי' יש ס' כנגד השמרים ואפילו בסתם יינם אסור דכיון דלטעמא עבידא לא בטלה נ"ל:

ו יין רימונים במקום שמוכרין אותו לרפואה וכן כל דבר שקונין מן האומנים או רוקחים מותר ללוקחו מן התגרים אפילו מן החנות שלא מן הבית ואע"פי שדמיו יקרים מדמי היין משום דכיון דאית ביה קפידא תגר לא מירע נפשיה:

ז שמן של גוים וכן דבש מותרים שלא אסרום משום שאין בהם משום קירוב הדעת כ"כ והרוצה להחמיר על עצמו בהן הרי זה חסיד שוטה וממרה על פי ב"ד שהתירוהו ואפי' הם מבושלים מותרים שאין בהם משום בישולי גוים שהרי נאכלין כמות שהן חיין וגם אין בהם משום נעילי גוים שהבשר והשומן פוגם אותם ומסריחין וכן מים חמין שלהם מותרין שאין עולין על שולחן מלכים וגם שותין אותן חיין ואין משתנין מברייתן ע"י האור וגם לבלי גוים אין לחוש משום גיעולי גוים דשמן פוגמן מלשתות:

ח כל מיני כבושים כגון הקפריסי' והקפליטות והחגבים שלהם הכבושים וכיוצא בהם מותרים והוא שרואה שמוציא אותם מן הארצר אבל הנמכרים בחנות אסורים שמא זולף עליהם יין וכן זתים שלהם הכבושים מותרים אפילו הם רכים הרבה עד שגרעינתן נשמטת ולא חיישינן שמא זולף עליהם יין בלבד שלא יהיו חתוכות בסכין שלהם אע"פי שסתם כליהם אינן בני יומן סכין שאני כמו שנתבאר לעיל סימן צ"ו ואם נזהרו בהם בחתיכת הסכין שלהם אפי' לא נזהרו בהם מלכבשם בקדירה לחקור אם היא בת יומא אם לא מותרים דסתם כליהם אינן בני יומן ולא שייך למימר: גבר חורפייהו מחליא ליה לטעמא שבקדירה ואפי' אינן בן יומן דכיון דבשעת כבישה נותנין בהם מים בטל חורפייהו:

ט וכן הענבים שלהם אפילו הן לחין הרבה עד שמנטפות מותרים שאין הלחות אלא משלהם ולא שזילפו עליהם יין ממקום אחר והליחות הזה אי' בו משום יין נסך לאוסרו וכן כל הכבשין שאין דרך לתת לתוכו יין או חומץ מותרים וכן טרית שאינה טרופה והם דגים מחותכים שמכיר בהן ראש ושדרה של כל אחד מהן שידוע שהם דגים טהורים וכן ציר של דגים שיש בו כולבית שנתבאר למעלה סימן פ"ג סעיפו' שמותרת וכן עלה של חלתית כיון שאינה חריף כל כך אעפ"י שנחתכה בסכין שלהם שאינה ב"י מזותר:

י אבל קורט של חלתית שהוא דבר חריף ביותר אפי' חתכו אותו בסכין שאינה ב"י אסורה דחריפיה דחלתית מחליא ליה לטעמא שבסכין והוי נ"ט לשבח וטרית טרופה שאין מכיר הראש ושדרה מהם אם הוא של דג טהור וכן סלק והם דגים קטנים טהורים מעורבים מהרבה מינים אסורים מפני שדגים טמאין מתערבין עמה' ואין יכולין להפרידן שצריכין בקיאות רב שיביר אותם מפני שהם דומין לטהורי' ולא מינכרו ואיכא למיחש לאחד מאלף שבהם דבריה לא בטלה וכבושין שדרך לפעמים שנותנין בהן יין אע"פ שאין ידוע אם הכל נותנין בהן יין אף על פי כן אסורין לקנותן מהן ואסורין באכילה ומותרין בהנאה אבל אם ידוע שהכל נותנין בהן יין אסורים אפילו בהנאה משום יין נסך המעורב בהן שהו' אסור בהנא' כמו שיתבאר לקמן בע"ה ואע"פ שאינו יודע בודאי אם נתנו לתוך אלו אסורין בהנאה מספק כאילו היה ודאי שנתנו גם לתוך אלו כיון שהכל דרכן לתת יין ודאי גם באלו נתנו יין ואסורין בהנא' כולן שכולן נכשרין לאכילה על ידי היין והוי היין עיקר ויש מתירין למכור אותן אפי' נתנו בהן ודאי יין חוץ מדמי יין נסך שבהם ואף על פי שלא ידענו כמה נתנו בהן אומרין כמה הוא דרכן לערב בכיוצא כאילו ומכרנו חוץ מדמי אותו יין נסך שאנו משערין שנתנו בהם ואם ידוע שגוי אחד יש בעיר שאינו מערב בו יין והשאר הם ספיקא מות' ליקח מכולן כל זמן שלא ידענו בודאי שערב בו דכל כי האי גוונא תלינן לקולא באיסורי דרבנן ואם ידוע שמקצת גוים בודאי מערבין בו ומקצת בודאי אין נותנין בו יין אזלינן בתר רובא דכל דפריש מרובא קא פריש אבל אסור לקנות מהן בבתיהם דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי:

יא המוריים שלהן אסור ופירש מוריים הוא שנותנין מים ומלח על שומן הדגי' ומוצצת שומנו וכשכלין המים הראשוני' חוזרין ונותנין אחרים ואם הם שמנים הרבה נותנין שלשה פעמים ויותר ואין איסורו מחמת עצמו דניחוש שמא מדגים טמאים עשאוהו שאי' עושין אותו אלא מדגים טהורים הילכך אין איסורו אלא במקום שהיין בזול יותר ממנו דחיישינן שמא עירבו בו יין אבל אם דמ היין יקרים מדמי המוריים מותר בד"א באומן שהוא יכול לתקן פעם אחת ושתים בלא יין אבל מי שאינו אומן ואינו יודע לתקן אפילו בפעם ראשון בלא יין אסור אפילו אם היין יקר ממנו ובאומ' נמי לא אמרן דמותר אלא בפע"ר ראשונה ושנייה שביון שעדיין הנ שמנים איפשר לתקנו בלא יין אבל מפעם שנייה ואילך כבר כחש ואי איפשר לתקנו בלא יין ואפילו מן האומן אסור לקנות: בד"א במקום שדרכן לתת לתוכו יין אבל במקו' שאין דרכן לתת לתוכו יין מותר לקנותו מהם וכן להפקידו אצלם ולשלחו על ידם ולו חיישינן שמא יקחו ממנו וימלאוהו ביין כיון שאין דרך לתת בתוכו:

יב הרשב"א היה נזהר מהברכום מפני שבכל הארץ ההיא הי מזלפין עליו יין הרבה וגם עושין מבשר השורים חוטי חוטין ומייבשין אותן ונעשין כחוט הברכום ומערבין אותן בתוכו:

קטן דין חלב שחלבו גוי ואין ישראל רואהו וגבינו וחמאה ובו ג' סעיפים.

א חלב שחלבו גוי ואין יש"אל רואהו אסור שמא עירב בו חלו טמא ל"ש חלבו לצורך ישראל או לצורכו אפי' הכי אסורה ול' אמרינן כיון שחלבו הגוי לצורכו לא עירב בו דבר טמא שגם הג אין רגילין לאכול חלב רק מבהמ' טהורה אפ"ה אסורה מפני שאי' נזהרין בה כל כך וחיישינן ואפילו לא היה לו דבר טמא בעדר חיישינן שמא כבר נתקבו דבר טמא בכלי כיון שלא ראהו הישראל מתחלת החליבה ואם היה הגוי חולב בביתו וישראל יושב מבחו' מתחיל' החליבה עד סופה אם ידוע שאין לו דבר טמא בעדרו מותו אפילו אין הישראל יכול לראותו בשעה שהוא חולב היה לו דבר טמא בעדרו והישראל יושב מבחו' והגוי חולב לצורך ישראל אפילו אינו יכול לראותו כשהוא יושב אם יכול לראותו כשהו' עומד מותר שירא הגוי שמא יעמוד ויראהו והוא שיודע שחלב טמא אסור לישראל דאם לא כן לא ירא שמא יראהו הישראל ויחלוב מן הטהורה ומן הטמאה ולאו אדעתיה דישראל וכן אם הגוי חולב לצרכו אף על פי שישראל יושב מבחוץ אם יש שם דבר טמא בעדרו החלב אסור שכיון שהגוי חולב לצרכו לא ירא מן הישראל וחולב בדרכו מכולם מטמאים וטהורים לפיכך לכתחילה יזהר שיהא הישראל בתחילת החליבה ויראה בכלי שחולבין בו שלא יהא בו דבר טמא ונהגו לחחמיר שלא יחלוב הגוי בכלו שדרכו להחליב בו שמא נשארו בו ציחצוחי חלב של גוי מיהו בדיעבד אין לחוש לכל זה: ושפחות שחולבות הבהמות בבית ישראל או בדיר שלהם כל מקום שאין בית גוי מפסיק אין לחוש לדבר טמא ומותר אפי' לכתחילה להניח אותן לחלוב אף על פי שאין שם ישראל כלל שמאחר שהוא בבית ישראל או בשכונתן אין לחוש לדבר טמא אבל אם בית גוי מפסיק צריך להיות ישראל שם כאלו היא חולבת בבית גוי ואפילו ישראל קטן או קטנה סגי שהגוי מרתת לפניהם ואם חלבו גוים מקצת בהמות ולא היה שם ישראל ואחר כך בא ישראל אל האחרים עכשיו בזמן הזה שאין דבר טמא מצוי כלל מות' מיהו אם לא בא שם הישראל עד לאחר שנחלבו כולם הוי כחלב שחלבו גוי שאסורה אף ע"פ שאין דבר טמא בעדרו הואיל וחכמים אסרוה לא פלוג הבנן' חלב של גוים אוסרת כלים שנתבשלה בה כשאר איסור אף על פי שאינו רק ספק שמא עירב בה דבר טמא: וכן גבינות יהם גם כן אסורים מטעם הואיל ואסרום חכמים אבל חמאה שלהם אפי' במקום שנהגו בה איסור אינה אוסרת הכלים שנתבשלה בהם שהרי חכמים לא אסרוה כאשר יתבאר בסמוך בע"ה וכן תערובת שלה אינה אוסרת שאם נתערבה בהיתר הכל מותר כדלעיל גבי פת של גוים וע"ל סי' קי"ב חלב של גוים שנאסרה בעודה חלב אין מועיל לה אם יעשו אחר כך גבינה אי חמאה ממנה לומר כיון שאין חלב טמא נקפה ודאי חשב הגוי מתחלה לעשות ממנה גבינה ולא עירב בה דבר טמא אלא החלב נשארת באיסורה וכל מה שנעשה ממנה אסור:

ב גבינות של גוים אסרום גם כן חז"ל ויש בה כמה טעמים והטעמים העיקרים השייכי' בינינו הם מפני שמעמידין אותן בעור קיבת נבילה או מפני שטחין פניה בשומן חזיר או מפני שמערבין בה דבר טמא אף על פי שאין החלב הטמא נקפה חיישינן שמא ישאר ממנה מעט בין נקביה אף על פי שהוא דבר מועט גזרו עליו מפני שהוא מצוי וכיון שהוצרכו לגזור עליה מאלו הטעמי' גזרו על כל הגבינות ואפילו במקום שאין שייך אחד מאלו הטעמים כי היכי דלא ליתו לאחלופי דלכך אפילו גבינה שהעמידוה הגוים

בעשרים שהוא ידוע לנו שהוא כך ושאין בה דבר טמא אלא שלא היה ישראל אצל עשייתו אסור׳ והאוכל ממנה או מהלב שחלבו גוי ואין ישראל רואהו מכין אותו מכת מרדו׳ שעבר על דברי חכמים ואם ראה עשיית הגבינות ולא ראה החליבה יש להתיר בדיעבד כי אין לחוש שמא עירב בו דבר טמא מאחר שאנו רואין שעשה הגבינו׳ מזו החלב כי דבר טמא אינו עומד ובוודאי לא עירב בו הגוי כלום הואיל והיה דעתו לעשות ממנה גבינות ומכל מקום אסור לאכול החלב כך הואיל וכבר נאסרה כמו שכתבנו כוף סעיף הסמוך אף על גב שבשלא ראה הישראל עשיית הגבינות אסריגן להו ולא סמכינן לומר דוודאי אין בו דבר טמא היינו משום שמצטרפין זה הטעם עם טעמים אחרים ולא מטעם זה לבדו אסריגן להו :

ג וחמאה של גוים לא מצינו לחכמי התלמוד שגזרו עליה וגם אין בה טעם ברור לאוסרה שאם משום חלב טמא חלב טמא אינו עומד ואי משום מיעוט ציחצוח חלב טמא שנשאר דבוקה בה הוי דבר מועט ואין לאוסרו בשביל כך ואף על גב דבגבינה אסרו בחד טעמא בשביל כך אין בחמאה כל כך גומות כמו הגבינה לכך לא גזרו בחמאה אלא שנהגו בו איסור משום אותו מיעוט חשש שאין בו ממש הילכך במקום ש.והגין בה היתר אין לאוסרה להם אבל במקום שנוהגין בה איסור ואפי׳ לא נהגו בו כולם אלא רובם אין לשנו׳ ממנהגם ומכין ומייסרים המקילין בה במקום שנהגו בה איסור ובמקום שאין מנהג ירוע בם ,בשלה עד שהלכה לה ציחצוח החלב שדבוקה בה מותרת ואפי׳ לכתחלה מותר לבשלה כדי שילבו להן ציחצוחי החלב ואם בשלה גוי מותרת דסתם כלי גוים אינן בני יומן מי שהולך ממקום שאין אוכלין אותה למקום שאוכלין ; ותה אוכל שם עמהם ואין בה משום חומרי מקום שיצא וכו׳ כיון שהוא איסור קל מאוד אבל אסור להביא עמו לאוכלה במקום שנוהגין בה איסור אם לא שיש בה היכר שהיא באה ממקומות המותרים וההולך ממקום שנהגו בה היתר למקום שנהגו בה איסור אסור לו לאוכל׳ שם משו׳ דברים שאחרי׳ נהגו בהן איסור אי אתה רשאי להתירה בפניהם וי״א דה״ה אם הובאה ממקום היתר למקום איסור נמי אסורה אפילו יש בה היכר והכי נהוג :

קכז דברים האסורים משום סכנת נפשות ובו ז׳ס ,

א כתיב השמר לך ושמור נפשך מאוד וגו׳ וכתיב ונשמרתם מאוד לנפשותיכם שיש במשמעות אלו הלשונות שצריך האדם לשמור את נפשו שלא יביא את עצמו לידי סכנה אף על גב שפשוטן של אלו הכתובים לא מיירי בזה מכל מקום סמכו חז״ל על מקראות הללו ואסרו כל הדברים המביאין את האדם לידי סכנה וג״ל לומר שנוכל ללמדנו זה ממצות בני נח שנ׳להם ואך את דמכם לנפשותיכ׳ ארדוש לפיכ׳ גזרו ואמרו חמירה סכנת׳ מאיסור׳ ואפי׳ יאמר אדם הריני מסכן את עצמי ומה לאחרים עלי בכך אם אני איני מקפיד בכך אין מניחין אותו אלא מכין אותו מכת מרדות כמו בכל שאר איסורין שאסרו חכמים ז״ל הילכך משקין שעמדו מגולין אסור לשתות מהם שיש לחוש שמא שתה מהן נחש או שאר רחשים שיש להן ארס והטילו בהן ארס מיהו האידנא אין נחשים מצויין בינינו ולא שאר הרחשים שיש להן ארס הילכך נוהגין להקל בכל המשקין ואפי׳ לכתחלה מניחין אותן מגולין ואין חוששין ואין בזה משום דבר שנאסר במגיין שצריך מגיין אחר להתירו שכיון שלא גזרו אלא משום הנחשים והרחשים והם אינן מצויין בינינו ליתא לגזירה כלל בד״א בסתם משקין מגולין אבל ודאי אם ראינו נחש או רחש ששתה מן המשקה פשיטא דאסור אפילו האידנא שיש בהן סכנה ואין חילוק בין מים ושאר משקין שכיון שראינו ששתו מהן אפי׳ אין דרכן לשתות אלו המשקין הא ראינו שזה שתה ובזמן שחשו אגילוי לא חששו לאלו המשקין כמו שמפורש בפרק אין מעמידין שכמה משקין לא חששו בהן משום גילוי משום שאין דרך הנחשים והרחשים לשתותן ה״מ בסתם שלא ראו ששתו מהן אבל אם ראו ששתו מהן ודאי אסורין אפי׳ האידנא כיון ששתו מהן הרי הטילו בהן ארס :

ב וצריך כל אדם ליזהר שלא לאכול בשר ודג ביחד וה״ה לבשלן או לצלותן ביחד ולאוכלו אפי׳ אחד בפני עצמו שכבר קבל טעם השני ואסור מפני שקשה לצרעת ויש מחמירין ליחד לדגים כלים לבדן

ג ויהא אדם רגיל לרחוץ ידיו בין בשר לדג ושרה פת בין אוכלים ויאכלנו בנתיים פדי לרחוץ פיו שלא יתערב טעם דג ובשר מפני הסכנה וי״א שאין לחוש לזה אלא כשמבשלים אותם יחד ואוכלן אבל לאוכלן זה אחר זה אין לחוש לרחוץ הידים ביניהם שאין בזו סכנה כל כך ומכל מקום יש לאכול דבר ביניהם ולשתות מעט דהוי כמו קינוח והדחת הפה :

ד וצריך אדם ליזהר מזיעת האדם שכל זיעת האדם הוא כסם המות חוץ מזיעת הפנים :

ה וצריך ליזהר מליתן מעות בפיו שמא יש עליהן ריק יבש של מוכי שחין ולא יתן פס ידו תחת שחיו שהידים עסקניות הן ויש לחוש שמא נגע ידו במצורע או בסם רע ולא יתן בכר לחם תחת השחי מפני שירבק בו זיעה ואח״כ יאכלנו והזיעה הוא כסם המות כדלעיל ולא יתן תבשיל או משקין תחת המטה אפילו מחופה כלי בריזל מפני שרוח רעה שורה עליהם ולא ינעוץ סכין בתוך אתיוג או בתוך צנון ויניחנו בתוכו שמא יפול אדם על חודה וימו׳ : וכן יזהר מכל דברים המביאים לידי סכנה דחמירי סכנתא מאיסורא ויש לחוש יותר לספק סכנה מלספק איסור ולכן אסרו לילך בכל מקום שיש בו סכנה כגון תחת קיר נטוי או יחידי בלילה וכן אסרו לשתות מים מן הנהרות בלילה או להניח פיו על קילוח המים ולשתות מפני הרחשים כי דברים אילו יש בהן חשש סכנה וכן מנהג פשוט שלא לשתות מים בשעת התקופה שהוא סכנה וכן כתבו הקדמונים ואין לשנות המנהג : עוד אמרו בעניין הקזה ואסרו כמה ימים להקיז בהם דם מפני שהיו ידועים להם שהם סכנה מיהו אנו אין נזהרים בהן עכשיו ברבים וכבר אמרו בגמרא הנח להם כיון דדשו בהן רבי׳ שומר פתאים ה׳ אך בקצתן עדיין אנו נזהרין בהם ואלו הן בערבי י״ט דכל השנה משום שהם ימי חולשה ובערב יום טוב דשבועות יש בו סכנה דנפק ביה זיקא ובמיה טמוח ואי לא קבלו ישראל את התורה היה טבח להו לבשרייהו ולדמייהו וגזרו רבנן בהן איסור משום סכנה בכל ערבי י״ט דשנה משו׳ עי״ט דשבועו׳ ואין לשנו׳ עוד כתבו שיש לברוח מן העיר כשיש דבר בעיר ויש לצאת מן העיר בתחלת הדבר ולא בסופו וכל אלו הדברים הם משום סכנה ושומר נפשו ירחק מהם ואסור לסמוך על הנס או לסכן נפשו בכל כיוצא בזה זעיין בלבוש עיר שושן סימן תפ״ז ;

ו ולא דברים המביאין לידי סכנה לבד אסרו אלא אפילו דברים שאין בהם סכנה אלא שנפשו של אדם קצה בהם אסרוהו וסמכוהו אלאו דלא תשקצו את נפשותיכם הילכך כל מאכלים שנפשו של אדם קצה בהם כגון משקין ואוכלין שנתערבו בהן קיא או צואה או ליחה סרוחה וכיוצא בהן אסורין וכן אסור לאכול ולשתות בכלים הצואים שנפשו של אדם קצה בהן כגון כלים של בית הכסא וכלי זכוכית שמקיזין בהן וכיוצא בהן וכן לא יאכל בידים מזוהמות ועל גבי כלים מלוכלכי׳ שכל אלו בכלל אסמכתא זו דלא תשקצו את נפשותיכם הם וכל העובר עליהן מכין אותו מכת מרדו׳ כשאר איסורי דרבנן : מי רגלי אדם אין נפשו של אדם קצה בהן כל כך הילכך אם השתין תינוק בקדירה בדעבד מותר לאוכלו וגם מותר לשתות מי רגלים לכתחילה משו׳ רפואה אפילו חולה שאין בו סכנה :

ו בהמה מסוכנת אף על פי שניתרת בשחיטה המדקדקים מחמירים על עצמם שלא לאוכלה גם כן מה״ט שנפשו של אדם קצה בה בדאיתא לעיל סימן י״ז : וכן בהמה שהתירה החכם מסברת נפשו ולא נמצא הדין בפירוש שהיא מותרת בעל נפש לא יאכלנה :

קיז שלא לעשות סחורה בדבר איסור ובו סעיף אחד ,

א כל הדברים האסורים באכילה מן התורה אף על פי שמותרים בהנאה אם הוא דבר המיוחד לאכילה אסור לעשות בהם סחורה או להלות עליו ואפילו לקנותו להאכילו לפועליו גוים אסור דכתיב בהו בשרצי׳ ושקץ יהיו לכם ואמרו ז״ל יהיו בהוייתן יהו כלומר לא יהיו לך עסק עמהן אפילו בסחורה ומכאן נלמוד לאסור כל דבר המיוחד לאכילה שאסור בסחורה כגון נבילות ושאר דברי׳ האסורי׳ בד״א לקנות אותם לכתחלה לסחור בהם אבל צייד שנזדמנו לו חיה ועוף ודגי׳ טמאי׳ בין שהשליך הרשת והעלה טמאי׳ לבדם בין שהעלה טמאי׳ וטהורים יחד מותר למוכרם ובלבד שלא יתכוין לכך ודווקא צייד שאומנתו בכך אבל שאר כל אדם אף על פי שנזדמנו לו בצידה לא התירוהו לו וגם בצייד לא התירוהו לו אלא שימכרם מיד ולא ישהם אצלו עד שיהו שמיני׳ בד״א דווקא חיה ועוף ודגי׳ טמאים וכיוצא בהם שאר דברי׳ מאכלי׳ אסורי׳ אבל מי שנזדמן לו נבלה וכריפה בתוך ביתו יכול למוכרה לגוי או ליתנה לו במתנה שכן כתיב מקרא מלא לא תאכל כל נבילה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מכר לנכרי ודווקא למוכרה לו בסתם שאינו מוכרה לו בחזקת כשרה אבל בחזקת כשרה אסורה ליתנה לו או למכרה לו משום גזיבת הדעת וע״ל בלבוש ע״ז סימן רכ״ח א״נ משום שמא יתננה לו בפני ישראל בחזקת כשרה והישראל יקפה מן הגוי שיסבור שהיא כשרה ויאכלנה ולא אסרו לעשות סחורה אלא בדברי׳ שהם מיוחדי׳ למאכל אבל בדברי׳ שאין מיוחדי׳ למאכל מותר הילכך סוסי׳ וגמלי׳ וחמורים וכיוצא בהן מותרים בסחורה דלמלאכתם הם עומדי׳ וכן עופות טמאים שמגדלי׳ אותם בבית משום נוי או שחוק כגון אלו עופות המדברי׳ מותר לגדלם ולמוכר׳ ולהשתכר בהם שגם אלו למלאכתן עומדי׳ מיקרי אבל לגדל חזירים ובהמות ועופות שדרך רוב בני אדם לגדלן כדי לאוכלם ואין רובן עשויין לתשמישן אף על פי שהוא אין מחשבתו לגדלן לאכילה אלא למשוח עורות בשומנן או למוכרן לאחרים למשוח עורות בשומנן וכה״ג אסור לעשות בהן סחורה גזירה שמא יבא לאכול מהם אכל ליקחם בחובו מן הגוי ולמוכרן מותר מפני שהוא כמציל מידו : י״א שמותר ליקח חזירי׳ ולהאכילם לפועלי גוים ואם הותירו ובא למכור

לשכור המותר אינו מוכרו אלא ברמיו שקנאו בהם ולא יותר שלא ישתכר בהן : ויש אוסרין כמו שכתבתי למעלה וכשם שאסור לקנות דברים הללו למכור אותם ולהשתכר בהם כן אסורים לקנו' אותם ליתנם לגוי במתנה דמתנה היא כמכר דאי לאו ד'קביל הנאה מן הגוי לא הוה יהיב ליה מידי והיינו מכר י"א שאסור לסוך בשרו בחלב חזיר ונותנין טעם משום דסיכה בכלל שתיה היא כראיתא בלבוש החור בהלכו' י"ה ע"ש ותמיהני דלפי זה גם בחלב בהמה טהורה היה לנו לאסור והרי כבר נהגנו להיתר בסיכ' חלב בהמה טהורה לכך נ"ל דטעם האוסרים בסיכת חלב חזיר לא מטעמא דסיכה בכלל שתייה היא שהרי לא מצינו שחייבו מלקו' על הסיכה ועל השתייה מצינו שחייב שהרי אם המח' חלב ושתאהו כרביעית אמרו שחייב מלקות אלא נ"ל טעם האוסרים בחזיר משו' שכיון שאסרה תורה בחלב בהמה טהורה יעשה לכל מלאכה וגו' לא רצו לאסור בו הסיכ' מפני שהיא בכלל כל מלאכה ולא יבאו לטעו' לבא לידי אכילה אבל בשאר איסורין שלא התירה התורה בפי' כל מלאכה אסרו גם הסיכה משום האכילה דלא ליתי לידי אכילה ואינו אלא מדרבנן מיהו גם לפי זה לא נהגו איסו' אלא בחזיר ולא בשאר בהמות טמאות ולא בשום איסורי מאכלות ואפשר לי לומר משום דהגוי' רגילי' בחזיר לאוכלו הרבה נהגנו מאד להרחי' כרי דלא ליתי לידי אכילה משי"כ בשאר איסורין נ"ל ויש מי שמתיר לעשות סחורה בחלב חזיר וטעמא כיון שלא חילק הכתוב בין חלב טהורה לטמאה וטעו' הוא ב'דם דהא קרא לא מיירי אלא בחלב נבילה וטריפה שכן כתיב כל חלב נבילה וחלב טריפה יעשה לכל מלאכה ואכול לא תאכלוהו ולא שייך איסור נבלה וטריפה אלא בבהמה טהורה ועוד דהא איסור כרת דחלב אינו אלא בחלב טהורה כראיתא לעיל סי' ס"ד א"כ גם היתר עשיי' מלאכתו לא נאסרה אלא בחלב בהמה טהורה אבל חלב חזיר הוא בכשרו דרובו לאכילה עומד ואסור לעשות בו סחורה כמו שאר מאכלים אסורים ולא אסרו לעשות סחורה אלא במאכלי' האסורים מן התורה כיון דילפי להו מקרא אבל מאכלים האסורים מדבריהם מותר לעשות בהן סחורה הילכך חלב שחלבו גוי וגבינות הגוים וכיוצא בהם מותר לעשות בהם סחורה חוץ מיין נסך אפי' סתם יינם אף על פי שהוא מגזירת דבריה' אסור להשתבר בו כלל : ועיין לקמן סי' קל"ג בהלכותיו :

קיח דין חתימת בשר או דבר מאכל הנשלח ע"י נכרי ובו י"ג סעיפים

א המפקיד או השולח ביד גוי יין או בשר או חתיכת דג וכן כל דבר כיוצא בדברים אלו שהם אסורים מן התורה והוא דבר שאין בו סימן ארז"ל שצריך לחתום אותו בשני חותמות דחיישינן שמא יחליפנו הגוי בשלו וחותם אחד לא סגי דטרח הגוי ומזייף וכיון שהם אסורים מדאורייתא חששו להם יותר וסתם יינם גם כן אף על גב שהוא מדרבנן חיישינן שמא משום חיבת הניסוך טרח הגוי ומזייף אבל יין מבושל שאין בו משום נסוך אלא משום חשש עירוב יין נסך שיחליפנו הגוי ביין נסוך וכן יין שעירבו בו דברים אחרים כגון דבש וכן החומץ או שכר וכל דבר שאפילו אם הוחלפו אין איסורם מן התורה אלא מדברי סופרים שהפקידו או שלחו ביד גוי מותר בהותם אחד ויש אומרים שאף בדברים שצריכים שני חותמות לא אמרו אלא בשולח על יד גוי למקום אחר שאין הוא עתיד לראות החותם דכיון שאינו עתיד לראות החותם לא מרתת הגוי ויזייף אם אין בו שני חותמות שסובר הגוי אין האחר שמשלח לו מכיר החותם אבל מפקיד שעתיד לראות חותמו כשיחזרנו די בחותם אחד כי ירא הגוי לזייפו ואף השולח לחבירו אם הודיעו לחבירו צורת החותם וגם אמר לגוי שהודיעו לחבירו די בחותם אחד דמירת' הגוי שמא ירגישו ולא יזייף וי"א דלא בעינן ב' חותמות אלא בישראל חשוד שהוא אינו מרתת מפני שמחזיק עצמו בכשרות וסבור שאינו חשוד בעיני הבריות וטרח ומזייף אבל בגוי הכל מותר בחותם אחד דמרתת יותר ובד"עבד יש לסמוך על זה :

ב וכיון שהחתימו כראוי שני חותמות בדברים שצריך שנים וא' בדברי' דשרי בא' אין צריך לחזור אחריו לראותו דאוקמינן אחזקתי' שלא זייף אבל אם חזר על חותמו ולא הכירו אסור אפילו עשה שני חותמות כיון שאין מכיר חותמו מוכח' מילתא דחיישינן שמא נפתח ונשתנה וכל שכן אם מצא החותם שבור דחיישינן ומיהו חזקא אם הוא דבר שיש לחוש שהחליפו ונהנה בחליפין או הוא יין אפי' לא נהנה ומשו' חיבת ניסוך יש לחוש שאסרו בנגיעה אבל אם רואה הדבר ששלח או הפקיד והוא טוב כמו ששלח ולא נהנה השליח אם החליפו לא חיישינן ואף שהחותם מקולקל וע"ל סוף סימן ק"ל :

ג אות אחת על פי הכלי חשוב חותם אחד שתים הוי כשני הותמו' ודפוסים אע"ג שיש בהם כמה אותיו' לא חשיבי אלא כחותם אחד כיון שנדפסין בבת אחת ויש אומרי' במקום שיש מומרין וגוים שיודעים לכתוב אין כתב סימן אלא למי שמכיר הכתב בטביעת עין :

ד מפתח וחותם הוו כשתי חותמות במקום שצריך שני חותמות אבל בדברים שרי בחותם אחד אם לא היה בו אלא מפתח לא חשיב חותם שבקל יטל לפתחו ע"י דבר אחר וטרח ומזייף וכן אם שולח דבר בשק וחתם השק לבדו בחותם אחד אינו נחשב שבקל יוכל לפותחו אלא אם כן חפך התפירות לפנים ואם חתם הדבר ששולח בעצמו וגם השק הוי כשני חותמות :

ה אם שלח ביד גוי ירך בלא חותם אם היא חתוכה כדרך שישראל חותכה אחר חטיטת הגיד כשר' וכן כל חתיכה שניכר בה ניקור הישראל כגון בנטילת חוט דידה וחוט שאצל החזה וכיוצ' בו סומכין עליו דבודאי של ישראל הוא וכשר הוא שאם היה בה חשש איסור לא היו מנקרין אותה ושאר החתיכות שעמהן אם יש לחוש שהוחלפו אסורו' ודוקא בכשר או שאר איסור דאורייתא אבל אם שלח איסור דרבנן כגון גבינות שיש לחוש שמא החליפ' הגוי אם מכיר קצתם שלא הוחלפו כולם מותרת והו' שאותן שלא הוחלפו הם היותר טובים ששלח דודאי אם החליף היה לוקח הטובים שבהם :

ו ואם שלח ע"י גוי בהמה או עוף שחוטה בלא חותם אחד אסורין שאין סימן שחיטה סימן לסמוך עליו דשמא נתנבלה בידו :

ז אם שלח ע"י גוי בלא חותם דבר שהיה צריך חותם אם אותו המקום שהלך בו הוא מעבר לרבים מותר שהוא ירא שמא יראנו אחד מן העוברים ויתפס עליו כגנב ומיהו לכתחלה לא ישלח ע"י גוי בלא חותם אפי' במקו' מעבר לרבים ואפילו במקום ששכונת ישראל הוא בעיר מיוחדת ברחוב אחת בפני עצמה ואין דרך הרבים מפסיקתה אפ"ה אין משלחין לכתחלה בלא סימן ע"י :

ח מותר לשלוח בשר ביד אחד מעמי הארצות אע"פ שאינו מוחזק בבשרות כ"כ ואין חוששין שמא יחליפנו ואפי' עבדי ישראל ואמהותיה' נאמנים בדבר זה דמירתי' וי"א שאם הוא חשוד לאכול דברים שאין דרך הרבים להקל בהם חשוד הוא אף להחליף :

ט בשר הנמצא ביד גוי וכתוב עליו חותם או בשר אע"פי שאינו יודע מי כתבו בשר דמידע ידיע שהוא של ישראל הוא שלא יהיו מצויין שם גוים או משומדים שיכולין לכתוב :

י המניח נכרי בביתו ובו דברים שאם הוחלפו יש בהם איסור של תורה אם הוא יוצא ונכנס אז אפי' שהה זמן רב ולא הודיע שדעתו לשהות מותר ולא חיישינן שמא החליף אפי' אם היה הגוי מרויח בחליפין לא חיישינן שכיון שאינו יודע מתי יבא הישראל מרתת ולא מחליף שחוששים שמא עכשיו יבא ישראל פתאום ויראה מיד והוא שלא סגר הבית עליו אבל אם סגר הבית עליו או אפי' לא סגרו והודיעו שדעתו לשהות אסור שיש לו פנאי להחליף ואינו מתיירא מביאתו פתאום ויחליף :

יא ואם אין הגוי נהנה בחליפין מותר בכל עניין דלא חיישינן שמא החליף להכשילו כיון שאין לו הנאה בדבר לפיכך ישראל וגוי ששפתו ב' קדרות זו אצל זו זה בשר שחיטה וזה בשר נבילה מותר ואין לחוש שמא כשהחזיר הישראל פניו החליף הגוי שחיטה בנבילה אפי' אם של ישראל משובח ואפי' פיהן מגולה מותר דמרתת ולא מחלפה וגם אין לחוש שמא נתזו ניצוצים מזו לזו שאינו מצוי כן והוא הדין בכל דברים צלויים זה אצל זה דמותר מה"ט :

יב ועל זה סומכין להניח הקדרות אצל השפחות גוים כשהולכין לבית הכנסת מיהו ירא שמים יש להחמיר שלא להניחן לבדן בבית אם לא ביוצא ונכנסין ואם אירע קילקול שנתנה דבר אסור בקדירה לא יאכיל אותה לאותה שפחה כדי שלא ירגילה בכך

יג ישראל שעשה גבינות בבית גוי וחתמם בחותם דפוס של עץ ושכח הדפוס בבית הגוי אין חוששין שמא זייף הגוי וחתם אחרים באותו דפוס שירא הגוי לזייף שירא שמא היהודי רגיל לעשות חותמו במקום מיוחד ויכירנו וכן אין לחוש שמא החליף הגוי פני הגבינות בשומן של חזיר שאין לו הנאה בדבר ולהכשיל לא חיישינן אבל מ"מ גבינות הנמצאות ביד גוי אע"פ שהם חתומות בחותמות יהודים אסור ליקח ממנו שמא נגב דפוס של ישרא' וטרח וזייף כדי למכרם ביוקר אם לא שיש לו כתב יהודי שמעיד עליהם ועל חשבונם ואם אין יודע חשבונם אסורים שמא הוסיף עליהם בזיוף ובדיעבד במקום הפסד אין להחמיר :

קיט דיני חשוד ובו כ סעיפים

א אע"ג דקיימא לן דמן התורה כל אדם נאמן על שלו לסמוך עליו כשיאמר על שלו דבר זה כשר הוא ולפינן לה מקרא דכתיב וספרה לה לעצמה נאמנת לומר שהיא מותרת לבעלה כדבעינן למימר לקמן בע"ה סימן קכ"ז סעיף א' ובהלכות נדה סימן קפ"ה מ"מ אמרו חז"ל ה"מ סתם בני אדם אבל החשוד לאכול דברים האסורים בין אם הוא חשוד באיסור תורה בין אם הוא חשוד באיסור דרבנן אין לסמוך עליו בהן ואם נתארח אצלו לא יאכל משלו מדברים שהוא חשוד עליהן אפילו יאמר לו כשר הוא אינו נאמן :

ב בד"א בחשוד אבל בסתם כל אדם הרי הוא בחזקת כשר ויכול לאכול עמו מדכתיב וספרה לה לעצמה וכן אפילו אם הוא חשוד למכור דברים האסורין ואינו חשוד לאוכלם מפני שהוא נזהר בלאו דלא תאכל ולא נזהר בלאו דלפני עור לא תתן מכשול מתארח עמו ואוכל עמו דכיון שהוא אינו חשוד לאכול חזקה ממה שהוא אוכל הוא נותן לאורחים וכן אפילו אם שולח לו לביתו מותר דחזקה ממה שהוא אוכל הוא משגר לו בד"א להתארח אצלו אבל לקנות ממנו לא יקנה יין או שאר דברים שיש לחוש בהן לאיסור כי אם ממי שמכירין אותו ומוחזק בכשרות :

ג אפי' החשוד לאכול דברים האסורים אין האיסור אלא שלא לאכול משלו כדאמרן אבל יכול הוא ליתן לו משלו שיתקנו או יכשלנו לו ולא חיישינן שמא יגזול ויחליפנו בשלו דאע"ג דחשוד אמאכלים אסורות לא חשיד אגזל בד"א בסתם כל אדם אבל אם הוא נותן לבשל או לתקן למי שחושש בתקנתו או למי שמתבייש ממנו אסור שמא יתקלקל מה שהוא נותן לו והוא יחליף המתקלקל בשלו מפני הבושה כיצד הרי שנתן לחמותו הנחשדת אסור מפני שבושה מחתנה ורוצה בתקנת בתה ומחלפת אם נתקלקל וכן הנותן לפונדקית הנחשדת פעמים שהיא בושה מן האכסנאי אם תקלקל לו המאכל ומחלפת לו טוב ברע וכן כל כיוצא בזה בד"א בנותן לתקן אבל להפקיד אצל הפונדקית או חמותו להחזירו לו בעין אינו חושש אע"פי שהוא דבר שדרכו להתקלקל כיון שאינו מתקלקל ע"י מעשה ידיה לא תחליפנו ולא תמיר אותו שאינה בושׁ' ממנו כיון שלא נתקלקל על ידה :

ד החשוד לדבר אחד אינו חשוד לדברים אחרים אבל כל מה שהוא צריך לאותו דבר חשוד גם עליו כגון החשוד למכור חלב במקום שומן והיה מרגיל הנערים שיבאו לקנות ממנו שנותן להם אגוזים בשיבואו לקנות בדי שירגילם אצלו קונסים אותו שלא למכור אפילו אגוזים אבל כל שאר דברים שאינם צריכים בלל לדבר שהוא חשוד עליו מותרי' לקנות ממנו :

ה ומיהו החשוד לדבר חמור הוא חשוד גם לדבר הקל ממנו אעפ"י שאין החמור חמור ממנו בעונש אלא שחמור בעיני בני אדם שנזהרין בזה יותר מבזה כיון שהוא חשוד על דבר החמור בעיני בני אדם אעפ"י שאינו חמור בעונש ק"ו שנחשד בדבר שהו' קל בעיניהם אעפ"י שעונשו גדול כמו זה או יותר אבל החשוד על דבר אחד שהוא חמור בעונשו אינו חשוד בשביל זה בדבר אחר אפילו שהוא קל בעונשו כיון שבעיני הבריות שניהם שוים ונזהרו בשניהם שוה אינו חשוד אלא לדבר זה בלבד :

ו החשוד על שני דברים וחזר בו ויצא מידי חשד שניהם ואחר כך חזר ונחשד על אחר מהם אנו חוששין שמא חזר לסורו בשניהם וחשדינן ליה על שניהם אפילו לא נחשד באחרונה אלא על הקל שבשניהם :

ז אפילו מי שהוא מפורסם באחד מן העבירות שבתורה נאמן בשאר איסורין דמשומד לדבר אחד לא הוי משומד לכל התורה כולה ולא עוד אלא אפילו על אותו דבר עצמו הוא נאמן לומר שמותר הוא אם הוא של אחרים חזקה אין אדם חוטא ולא לו וכ"ש אם אינו עושה אותה עבירה אלא לתיאבון שנאמן דאפילו הוא לעצמו לא שביק התירא ואכיל איסורא חוץ מן החשוד לע"ז או לחלל שבתות בפרהסיא או שאינו מאמין בדברי רז"ל הוא חשוד לכל התורה כולה ואינו נאמן על שום דבר :

ח החשוד על דבר איסור אינו נאמן עליו אפילו בשבועה שכיון שהוא חשוד על איסורו חשוד ג"כ שישבע לשקר על אותו דבר שהרי הוא מושבע ועומד על דבר זה מהר סיני ואינו חושש לשבועתו ולא דמי לנטען על מזון שמשביעין אותו ולא אמרינן מתוך דחשיד אממונ' חשיד אשבועתה אף ע"ג דגב על הממון מושבע ועומד הוא מהר סיני וחשדינן ליה שעובר עליה דשאני הת'דנוכל לומ'שמא לאשתמוטי קא מכיון ודעתו להשי' הגזילה אח"כ ומורה לו איזה הית' על זה באיסור הממון על השבוע' שוא למוצאה מפיו בפנינו אמרינן אי אפשר לו להורות כן לפיכך משביעין אותו אבל כאן אין חילוק בין שבועה זו לשבועה זו ואם זו היא קלה בעיניו גם על זו ישבע לשקר נ"ל :

ט גר שחזר לסורו מחמת יראה וכן ישראל שחטא מחמת יראה שלא יהרגוהו ישראל נמו' הוא ונאמן על האיסורי' ושחיטתו מותרת ואינו אוסר יין במגעו :

י וכן מסור אע"פ שהוא גרוע ופסול לכתוב תפילין ומזוזות נאמן הוא על האיסורים ואינו אוסר שחיטתו ומגעתו כיין ועיין לעיל מימן ב' שיש אוסרין שחיטת מסור מפני שמחשבותיו רעות :

יא משומד ההולך מעיר לעיר ובעיר אחת הוא מאמין באלילים מפני הגוים ובעיר אחרת נכנס לבי' ישראל ואומר שהוא יהודי אינו עושה יין נסך דאמרינן מה שעשה שם בעיר האחת עשה מפני היראה וכיון שבעיר הזאת הוא מדעתו נכנס לבית יהודי ודאי חזר בלב שלם דחזקה הוא בזמן הזה שכבר נתפרסם אמונת ישראל אפילו בפי הגוים לאמונה אמיתית וישרה ודאי כל המימר אינו עושה אלא לתאותו ותגבורת יצרו וכל עת שאנו רואים שהוא חוזר לדת יהודי' ודאי עושה בלב שלם ואין דעתו לע"ז ולכך אינו עושה יין נסך ומה שעשה בבר בעיר האחרת מתוך יראה עשהו :

יב האנוסים שנאנסו בשעת השמד ואחר כך רבים מהם יצאו לכשרותם וקצתם נשארו בארצותם אם הם מתנהגים בכשרות בינם לבין עצמם ואין בידם להמלט למקום שיוכלו לעבוד את הש" סומכין על שחיטתן ואין אוסרין יין במגעם דמחזקינן להו עדיין לאנוסין כיון שלא יוכלו להמלט על נפשם והרי הם מתנהגי' בכשרות בינם לבין עצמם ואין דעתם לע"ז :

יג המוכר לחבירו דבר שהוא אסור באכילה אם עד שלא אכלו הלוקח נודע לו הרי זה מקח טעות ויחזיר לו מה שקנה ממנו והוא יחזיר לו הדמים ואם משאכלו נודע קונסין למוכר שצריך להחזיר ללוקח כל דמיו ומה שאכל אכל ואם מכרו הלוקח לגוי או שהשליכו לכלבים הואיל ולא גרם לו המוכר איסור אין קונסין אותו כל כך אלא הלוקח ישלם לו למוכר דמי טריפה בזול והמוכר יחזיר ללוקח המותר אף על פי שמכרו גם הוא לגוי ברמיו כיון שלא הודיעו המוכ' שהו' טריפה כשמכרו לו קונסין אותו שיחזיר לו המותר מה שהוא יתר על דמי טריפה בזול ואם לא היה האיסור שמכר אסור מן התורה אלא מדברי סופרים לא קנסוהו כל כך אלא אם היו הפירות קיימין מחזיר הפירות ונוטל דמיו ואם אכלן אכל ואין המוכר מחזיר לו כלום אבל בל דבר שהוא איסורי הנאה אפילו מדברי סופרים מחזיר הדמים שאין בו דין מכירה כלל שהרי אינו שוה כלום שאסור בהנאה :

יד המוכר בשר ואח"כ נודע שהבהמה לא נבדקה כהוגן דינו כמוכר דברים שאסורים מדברי סופרים שהרי אינה טריפה בודאי דמן התורה כל הבהמות שנישחטו בחזקת כשרו' הן עומדות דאזלינן בתר רובא ורובן כשרות נינהו אלא שחכמים הצריכוה לבדוק משום דטריפות הריאה טריפה דשכיח הוא ולמיעוט' דשכיח חשו להו רבנן והצריכו לבדוק מספק וכ"ת א"כ אפילו אם הבשר קים ם למה מחזיר הדמים ונוטל הבשר הא הוי ליה המוכר מוחזק והלוקח המוציא ועליו הראייה דכיון דמכל מקום פרשי אינשי מינה אין לך מום גדול מזה והוי מקח טעות בד"א שנודע שהבהמה לא נבדקה כהוגן בטריפות הריאה שהוא דבר שרגילין לבדוק אחריו אבל אם נולד אחר כך ספק טריפה אחר שאין הדרך לבדוק אחריו כגון שנמצא מחט בריאה והריאה כבר חתוכה ואין ידוע אם נקבה הריאה אם לאו ועכשיו אי איפשר לבדקה בנפיח' ואסרינן לה מספק כל כי האי גוונא אפי' הבשר קיים אין צריך המוכ' להחזיר הדמים שהוא מוחזק בהם שהלוקחי' רוצים להוציא ממנו ועליהם להביא ראייה י וגם בזה אם מברה אחר שנולד הספק מחזיר הדמים אף ע"פ שאינה ודאי טריפה מ"מ לא היה לו למוכרו לו :

טו המוכר דברים האסורין מעבירין אותו משמתין אותו ואין לו תקנה ליקח ממנו עד שילך למקו' שאין מכירין אותו ויחזיר אבידה ברבר חשוב או לישחוט לעצמו ויצא טרפה לעצמו בדבר חשוב שוראי עשה תשובה בלא הערמ' כיון שאינו חש על ממונו :

טז טבח שמעשיו מוכיחים שהיה רוצה להכשיל הציבור להאכיל' טריפה כגון שעקר הסירכא שלא יכירו שהיה שם סירכא ואחר כך נודע שהיה שם ס"רכא וכהאי גוונא מסלקין אותו מיד ואף ע"פ שמטריפין הבהמה מספק מ"מ פטור הטבח מלשלם הבהמה לבעלים שהרי אינה אלא ספק טריפה והמ"עה :

יז טבח שיצאה טריפה מתחת ידו אין לו התנצלות לומר שוגג הייתי שא"כ אין לך טבח שיכולים לסלקו ויאכיל טריפות לישראל וכשיודע הדבר יאמ' שוגג הייתי אלא לעולם מיד שתצא טריפה מתחת ידו מעבירין אותו מיד דכפושע מחשבינן ליה שאין יראת אלקים לנגד עיניו ואינו מוקדק בטריפות מכל מקום בעונש אחר אין מעגשין אותו עד שיחקרו היטב במעשיו ובעניניו אם פושע ממש הוא אם לאו הכל לפי מה שהוא אדם ומאד מאד צריכים לדקדק עליו אם ראוי לסמוך עליו אם לאו :

יח טבח שיצא טריפה מתחת ידו מחמת שלא היה בקי לא מחשבינן ליה כל כך כרשע שמה שעשה לא עשה מחמת רשעו ופשעו להאכיל טריפות לישראל אלא מחמת חסרון ידיעה לפיכך יש לו תקנה שילמוד ויתחכם עד שיהיה בקי ומחזירין אותו מיד והא דאמרינן שצריך לילך למקום שאין מכירין אותו לעשות תשוב' היינו כשעשה במזיד או מוחזק לכך אבל אם נוכל לתלות בטעותו סגי ליה בקבלות חברות ויעשה תשובה לפי ראות עיני הדיין ועיל סי' ס"ר מי שהוא חשוד ברבר דלא משמע לאינשי שהוא עבירה לא מיקרי' חשוד שגם הוא היה נזהר אם היה יודע שדבר זה הוא אסור מיהו לאותו דבר אינו נאמן ומי שנוהג איסור בדבר א' מחמת שסובר שדינ' הכי הוא או מחמת חומרא שהחמיר על עצמו ואחרים נוהגים בו היתר מותר לו לאכול עם אותן אחרים שנוהגין בו היתר דוודאי לא יאכילוהו דבר שהוא נוהג בו איסור דלא יעברו על לאו דלפני עור ויכשילהו וגו' :

יט האומר למי שחשוד לאכול גבינה של גוים קנה לי גבינה כשרה מן המומחה והלך והביא לו ואמר מן הכשרה קניתי ומן המומחה

המומחה אינו נאמן שמא משל הגוי הביא לו כיון שהוא עצמו אוכל משל גוי קל וחומר שחשוד על לפני עור לא תתן מכשול אבל אם אמר מאיש פלוני מומחה קניתי נאמן וסומך עליו חזקה דלא כיחש לו שירא שמא ילך וישאלנו וימצא בדאי וכן אם הביא לו מנחה בשם אחד מן המומחין נאמן דעביד לגלויי הוא שהרי זה ישאל המשלח או ידבר עמו ממנה ואין חוששין שמא משלו נתן לו שאין אדם עשוי לתן מנחה משלו בשם אחר ולא חיישינן שמא כיון להבשיל דלהבשיל אפי' בגוי לא חיישינן וגם אין חוששין שמא החליף שאינו חשוד אלא לאכול גבינה של גוים ואינו חשוד להחליף בד"א שאינו חשוד לגזול אבל אם הוא חשוד על הגזל כל שכן שהוא חשוד על החליפין בד"א באיסור דרבנן כגון גבינה וכיוצא בו אבל החשוד על איסור דאוריית' אסו' לשולחו לקנו' לו אותו הדב' ואפי' שלחו ובא ואמ' מאיש פלוני ומומחה קניתי אין סומכין עליו :

ד י"א שמי שהוא חשוד לאכול דברים שאין הרבים רגילין להקל בהם חשוד אף להחליף ואין סומכין עליו אפילו כשיאמר מאיש פלוני מומחה קניתיו שלא אמרו אין חושדין להחליף אלא במי שחשוד לאכול אחד מן הדברים האסורים שרבים רגילין להקל בהם כדמאי לע"ה וכגבינה של גוים שהוא רואה שרבים מקילין באיסו' זה אינו בוש לעשות גם הוא כמותם אבל להחליף אינו חשוד כיון שהוא כמו גזל ואין הרבים מקילין בו אבל אם הוא חשוד לאיסורין שאין הרבים מקילין בהן הרי הוא רשע גמור וכגוי מחשבין ליה וחוששין אף להחליף ואין מפקידין אצלו דבר איסור של תורה אלא בשני חותמות :

קב דין טבילת הכלים ובו ט"ז סעיפים :

א הלוקח כלים מן הגוי בין ישנים בין חדשים אסור להשתמש בהן עד שיטבילם טבילה הוגנת בלא חציצה במקוה של ארבעים סאה שכן נאמר בכלי מדין אך במי נדה יתחטא ורשו רז"ל מים הראויים לנדה שתטבול בהם דהיינו ארבעים סאה כמו שיתבאר בהלכות נדה בעזרת השם וטבילה זו לא משום בליעת איסור שבהן נאמרה שהרי אינה מפלטת כלום אלא משום פליטת טומאה היא שיצא הכלי מטומאתו של גוי לקדושתו של ישראל הילכך אפילו הם חרשים שלקחם מן האומן צריך להטבילם יש אומרי' דשבילה זו צריכה דוקא להיות בארבעים סאה אפי' כשיטבול במעיין ואפי' אם הכלי קטן שכולו עולה במים כל שהוא אפ"ה צריך להיו' במ' סאה אע"ג דמעיין מטהר בכל שהוא גם גוף הכלי עולה בו הני מילי לשאר טומאה אבל בכלים הלקוחי' מן הגוים צריך דווקא מ' סאה דמיעט בהן רחמנא ואמרה וטהר אך במי נדה והאי וטהר מיותר הוא ובא ללמד ממנו דלמעט אתא לומר ודוקא דווקא במי נדה שהם ארבעים סאה ולא פחות אפי' טובל במעיין ויש חולקין ויש להחמיר :

ב וצריך שיהא הכלי רפוי בידו בשעת טבילה שאם היה מהדקו בידו בשעת טבילה הוי חציצה ומיהו אם לחלח ידו במים תחלה אין לחוש שכיון שלחלח ידו במים המים נכנסים ביניהם אע"פ שמהדק' ודוקא שלחלח ידו במי מקוה הכשרים לטבילה ולא הוציא ידו מן המקוה עד שטבל אבל לא במים תלושין :

ג ויברך בא"י אמ"ה אקב"ו על טבילת כלי ואם הם יותר מאחד יאמר על טבילת כלים : ולא הקפידה התורה בטבילה זו אלא על כלי מתכות שכן כתיב בתחלת הפר' אך את הזהב ואת הכסף ואת הנחושת וגמר הילכך אין צריכים להטביל אלא כלי מתכות דוקא וכן לא הקפידה התורה אלא דוקא אכלי' שהם צרכי סעודה שכן כתיב בפרשה כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש ואין דרך בכלים להשתמש באש אלא בכלי' שהם של צרכי סעודה וש"מ שאין צריכין לטבול אלא כלים של צרכי סעודה כגון כוסות וצלוחיות יורות וקומקומין וכיוצא בהן שהן מצרכי סעודה וגם דוקא של מתכות אבל שאר כלים כגון מספרים וכיוצא בהם או כלי צרכי סעודה ואינה של מתכות לא :

ד מרי"פוש ששופתין עליה' הקדירה וכן כלי ברזל שכופין על הלחם לאפותו אינן צריכן טבילה כיון שאין נותנין עליהם המאכל עצמו אבל השפודין וכיוצא בהן כגון כיסוי של ברזל וכלי' שצולים עליהם המאכל עצמו כגון פרי"לות צריך טבילה :

ה סכין של שחיטה וכן סכין שמפשיטין בו אע"פ שמתקן הבהמה לאכילה אין זה נקרא תיקון מאכל גמור ואינו צריך טבילה ויש חולקין וטוב לטובלו בלא ברכה :

ו כלי זכוכית כיון שראויים להתיכה ולעשות ממנו כלי אחר הרי הן ככלי מתכות דמי וצריכים טבילה וכן כלי חרס המצופין באבר והני מילי במצופין בפנים דהשתא דמי לכלי סעודה שהציפוי הוא בפנים במקום תשמישו אבל אם אין מציפין אלא בחוץ אין צריכין טבילה ויש מטבילין אותו בלא ברכה אפילו כלי חרס המצופין בפנים כיון שאין כולו של מתכת מסתפקין בו ואין מברכין עליהם דלא תהוי ברכה לבטלה אלא אם כן הוא מצופה בפנים ומבחוץ אז מברכין עליהם דחשיב כלי מתכת גמור :

וכן כוס של כסף שהוא מחובר בעץ כגון שעשאו עץ סביבו מבחוץ כדי להחזיקו ולהעמידו אף על גב שהעץ הוא המעמיד כיון שהמשקה נוגע בכסף צריך טבילה וכל שכן אם הוא קבועה ברגל של עץ שצריך טבילה אבל כלי של עץ המסובב בחוץ בחשוקי כסף או חשוקי ברזל אע"פ שמעמידין את הכלי ומחזקין אותו כיון שאין המשקה או המאכל נוגע במתכות אלא בעץ אין צריך טבילה גם בכלים אלו יש מטבילין אותן בלא ברכה משום דמספקין אי אזלינן בתר המעמיד ולא בתר עיקר הכלי ואם כן הוי הדין איפכא על כן מטבילין שניהם בלא ברכה : רחיים של פלפלין שיש בתוך העץ ברזל קבוע שמטחינן בו הפלפלין צריך טבילה וכן המשפכות של ברזל או הבריזות של ברזל ושאר כלי מתכות כולם צריכין טבילה ודוקא שעיקר הכלי הוא של מתכות אבל אם עיקר הכלי הוא של עץ רק שמעט ברזל קבוע בו הואיל ואיפשר להשתמש בו בלא הברזל אין צריך טבילה אבל כלי המתוקנים בידות של ברזל ובלא היתידו' לא היה איפשר להשתמש בו והם מבפנים שהמשקין נוגעין בו צריך טבילה :

ח וכיון דלא ילפינן טבילת כלים אלא מכלי מדין אין חייבין להטבילו אלא דומיא דכלי מדין דהיינו בכלים שהם גופן קנוין לו שהרי גם במדין קנו גם הם כל הכלים בביזת המלחמה שהיו של עצמם הכי נמי אין חייבין להטביל אלא הלוקח כלים מן הגוי שקנאן לגופו אבל שואל או שוכר ממנו אין צריך להטביל אבל ישרא' שלקי' כלי מנהגוי והשאילו לחבירו גם השוא'אסור להשתמ' בו בלא טבילה כיון שכבר נתחייב ביד הראשון י"א בד"א כשלקחו חבירו המשאיל מן הגוי ג"כ לצורך סעודה אבל אם לא לקחו חבירו לצורך סעודה אלא לחתוך בו קלפים וכה"ג דברים שאינו צורך סעודה גם השואל ממנו אין צריך להטבילו אפי' אם הוא משתמש בו לצורך סעודה שהרי גוף הכלי אינו שלו וגם הכלי לא נתחייב ביד הראשון אבל הראשון אסור להשתמש בו צרכי סעודה בלא טבילה אפי' דרך ארעי אף על פי שלקחו לצורך קלפים . וכן אם קנאו ישראל השני מן הראשון לצור' סעודה צריך טבילה גם השני וכן אם הראשון לא לקחו לצרכו אלא לקח מן הגוי לעשו'בו סחורה ולחזור למוכרו אם השאילו לישראל חבירו אין צריך להטבילו שהרי לא נתחייב ביד הראשון אבל אם קנאו ישראל השני ממנו חייב להטבילו כמו קונה מן הגוי שהרי עכשיו הוא בא לידי חיוב טבילה ויוציא מידי טומאה לקדושה :

ט גוי שמשכן כלי אצל ישראל ורוצה הישראל להשתמש בו אם נראה בדעת הגוי שרוצה לשקעו בידו צריך להטבילו ולברך עליו ואם אינו יודע דעת הגוי אם בדעתו לשקעו אם לא הרי הוא ספק קנוי לו ויטבילנו בלא ברכה או יקנה כלי אחר ויטבלנו עמו ויברך ברכה אחת על שניהם ויש אומרים אם אחר כך נשתקע שקיעה ודאית ביד ישראל צריך לחזור ולהטבילו בלא ברכה דבטבילה ראשונה עדיין לא שלו היה ולא ברי לו אם מהני ליה אותה טבילה :

י ישראל שנותן כסף שלו לאומן גוי לעשות לו ממנו כלי אפי' חדש אין צריך טבילה אפילו למ"ד אומן קונה בשבח כלי כיון שלא נקרא שם הגוי עליו לא הוי דומיא דכלי מדין שהיו מתחלה שלהם ממש ואח"כ קנאום ישראל ע"י מלחמה ויש מצריכין טבילה בלא ברכה אבל אם היה הכסף של גוי אפי' נתן לו כלי שבור לתקנו ותקנו הגוי בתחיכת כסף שלו צריך להטבילו בשביל תוספו חתיכת הכסף שהוסיף הגוי משלו :

יא ישראל שמכר כלי לגוי וחזר ולקחו ממנו צריך להטבילו שהרי היה נקרא שם הגוי עליו אבל אם משכנו בידו וחזר ופדאו ממנו אין צריך להטבילו : נפח ישראל שעשה כלי מחרש אע"פ שקנה המתכות מן הגוי אין צריך להטבילו שהרי בשקנה המתכות מן הגוי לא היה צריך טבילה ולא היה שם גוי נקרא על זה הכלי מעולם . אומן ישראל שעשה כלי לגוי וקנאו ממנו יטבילנו בלא ברכה אם היה כל המתכות של גוי שהרי כשנגמר הכלי עדיין היה של גוי וזה קנאו ממנו : ישראל וגוי שקנאו כלי בשותפות אין צריך טבילה שכיון שעדיין שם הגוי עליו אינו יוצא מטומאתו בטבילה : ישראל שגנבו או נגזלו ממנו כלי והוחזרו לו אין צריך לטובלם אבל שר או מושל שאנסו ישראל ולקחו כלי והחזירום לו צריכין טבילה שכבר ודאי נתייאש מהם והוו להו נשתקעו ביד גוי אלא שהחזירם לו במתנה :

יב ידי הכלים צריכים טבילה כמו הכלי עצמו דהא לאו בפליטת איסור תליא מילת'אלא בקדוש'הכלי מה לי הכלי מה לי ידותיו

יג וצריך להעביר כל החלודה קודם שיטבילנו משום חציצה לפיכך אם לא העבירו וטבלו אם הוא במקום שמקפידין עליו הוי חציצ'וצריך להעבירו ולהטבילו שנית ואם שפשפו ונתנו בנחלי' ונשאר עדיין מעט חלודה שלא יכול להעבירו על ידי כך הוי מיעוט שאינו מקפיד עליו ואינו חוצץ ועיין לקמן סי' ר"ב דיני הציצה בטבילה :

יד וטבילה זו כיון שהיא דאורייתא אין מאמינים קטן עליה אם יאמרו הטבלניהו אבל אם גדול עומד על גביו מניחין לו להטבילו אע"פ שאין כוונתם כונה ואנן ק"ל דמצות צריכות כונה כדאיתא בלבוש התכלת סימן ס' סעיף ד' וסימן תקפ"ט בזו ק"ל מצות אינן צריכי' כוונה וטעמא משום דבפרשה גיעולי גוים משמע דטבילה

רטבילה זו לא בעי שליחות בעלים ואיפשר אם הטבילו ישראל שלא מדעת הבעלים עלתה לו טבילה דלא גרע מאשה שירדה להקר שכתבנו לקמן סי' קצ"ח סעיף מ"ח דלא בעי כונה בו א"כ ממילא שמעינן הכא דאין צריכה כונה ואע"ג דלעיל גבי אשה מסקינן דיש להחמיר לכתחילה היינו משום דכתיב ורחץ בי' כמו שכתבתי שם אבל הכא ליתא שום משמעות מן הפרשה דצריכה כונה :

מו וכן אם הטביל כלים על ידי גוי עלתה להם טבילה אם ראהו שטבלם אבל אינו נאמן על הטבילה :

יז מי ששכח ולא הטביל כלי מערב שבת או מעי"ש יתן הכלי לגוי במתנה ויחזור וישאילנו ממנו והוה ליה כשואלו מן הגוי ואין צריך טבילה ואפי' בחול במקום שאין מקוה מצויה להטבילו יכול לעשות כן : כבר אמרנו שהטבילה הזאת אינה אלא משום קדושה ולא משום איסור לפיכך אם נשתמש בכלי קודם שהטבילו לא נאסר מה שנשתמש בו ויטבלנו עוד :

קכא דין הכשר הכלים הנקנין מן הגוים ובו ז"ס :

א כלים הבלועים מאיסור וכן הלוקח כלים ישנים מן הגוי כדרך שנשתמש בהן האיסור כך הוא הכשרן שכן כתיב בפרשת מדין כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש לפיכך הלוקח מן הגוי כלי תשמיש ישנים שמשתמשין בהסבצונן כגון בוסתן וצלוחיות וכיוצא בהן משפשפן כדי להסיר ולמרק האיסור שעל גביהן ואח"כ שוטפן במים ומטבילין והן מותרים שכיון שנשתמש בהן בצונן לא בלעו שום איסור אלא מה שעליהם מבחוץ :

ב לקח מהן כלים שנשתמש בהן בחמין כגון קדירות ויורות של מתכות שמשתמשין בהן בחמין ממדקן מן האיסור שבחוץ ומגעילן מפני הבליעה שבתוכן ומטבילין והן מותרין ואין חילוק אם הם של מתכות או של עץ או של אבן כולו אם נשתמש בהן בחמין דינם שוה לעניין הגעלה יש מקומות שנהגו היתר לשום יין בכלים שנסריהם מדובקים בחלב משום שטבע היין לברוח מן החלב והחלב נקרש ועומד במקומו ואינו נוגע כלל ביין וכלי מתכות צריך להגעילן קודם שיטבילן שאם יטבילן קודם שיגעילן הוי כטובל ושרץ בידו שהרי עדיין האיסור יש בהן מיהו בדיעבד אם הטבילן קודם שהגעילן מגעילין ומותרין דהא כבר אמרנו שהטבילה לאו משום איסור היא רק משום טומאה והרי הטומאה הלכה לה ויגעלנו אח"כ משום האיסור שכו ויש מצריכין להזור ולהטבילן שנית ואם לא ירצה להשתמ' בו אלא צונן יכול להטביל ולהשתמש בו בצונן וכשירצה אחר כך להשתמש בו בחמין יגעילנו ויספיק לו טבילה שהטבילו כבר אפי' למאן דמצריך לעיל טבילה שנית שאני הכא שמתחלה לא היה דעתו להשתמש בו אלא צונן ולצונן סגי ליה בטבילה וכיון שבהיתר טבלו שוב אין צריך טבילי' שנייה :

ג כיצד היא ההגעלה ישפשף הכלי היטב כדי להעביר כל חלודה שכו מפני שכמקו' החלודה והטינופות אינו יכול לפלוט ולמדוה מקרא דכתיב אך את הזהב וגומר אך משמע מיעוטא כלומר הזהב לבדו שלא יהא עליו שום חלודה ואח"כ מגעילו שכן כתיב בתריה כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש אם הוא כלי ראשון כגון יורות וקדירות מגעילן בכלי הראשון ונקרא כלי ראשון כל זמן שהוא רותח אע"פ שהעבירו מן האש ואינו על גביו ויש אומרים אם הוא כלי שדרכו להשתמש בו בעודו על גבי האש צריך שתהיה ג"כ הגעלה שלו בכלי בעוד שהאש מהלך תחתיו קודם שיעבירנו ממנו דכבולעו כך פולטו ואם הכלי גדול שאינו יכול להכנים כולו כאחד יכנים חציו ואחר כך יכנים חציו השנית ודיו אם הוא ארוך שגם זה אינו מספיק לו מלכנו באמצע ויורה גדולה שאינו יכול להכנים' באחרת יעשה לה שפה מטיט או בצק כדי שיוכל למלאותם היטב כדי שיביאו המים על כל שפתם או יכנים בה אור בוער ומתוך כך ירתיחו המים ויעלו על כל שפתה : כלי שיש בו טלאי אינו ניתר בהגעלה לפי שזה שבלוע תחת הטלאי אינו נפלוט בהגעלה וצריך להסיר הטלאי קודם שיגעילנו : אם בא לערות על כלי אסור מכלי ראשון להכשירו לא מהני אע"ג דקיימא לן דעירוי ככלי ראשון היינו לעניין זה שאם נשפך איסור רותח על דבר היתר מבליעו בתוכו ואוסרו מיהו אין הבליעה הולכת בכל ההתיכה מעבר לעבר אלא נבלע האיסור בכדי קליפה הכי נמי מהני העירוי על כלי האסור לענין זה שמפליט ממנו מעט בכדי קליפה אבל אין כח בעירוי להפליט ממנו כל איסור הבלוע בו מעבר אל עבר לפיכך לא מהני העירוי לכלי שנשתמש בו האיסור אצל האש שנבלע בתוכו מעבר לעבר ומהאי טעמא נ"כ לא מהני קליפה בכלי אומנות לכלי שצריך הגעל' ועיין לעיל סימן ק"ח גבי מרד"ה אבל כלי שלא נשתמ' בו אלא על ידי עירוי די לו ג"כ בהכשירו על ידי עירוי דכבולעו כך פולטו : וה"ה דמהני ליה קליפה מיהו לכתחילה יש להחמי' להגעילו וכלי שלא נשתמש בו אלא בכלי שני מגעילו בכלי שני ודיו וכלי שמשתמשין בו דברים חריפים כמו מדוך שדכין בו שומן ופלפלין עם דבר איסור אפילו לא נשתמשו בו בהאי גוונא אלא בצונן צריכין הגעלה דאגב חורפייהו מבליעין אפי' בצונן ומיהו על ידי הגעלה שרי שאין מבליעין ע"י חורפייהו יותר בצונן משאר איסור על ידי האש ומן הדין היה לנו להשהות הכלי במים רותחין כשמגעילו עד שיפלוט כל האיסור שבה וביית' משיעור פליטת כל האיסור שבתוכו אסור להשהותו שיחזיר הכלי ויבלע מן המים שנאסרו מפליטת איסור אלא שאין אנו יודעין לשער פליטת כל כלי וכלי ויש לחוש שמא ישהנו בתוכו יותר מדאי עד שיחזיר ויבלע לכן כל ירא שמים הרוצה להגעיל כלים ישהם תחלה מעת לעת לתשמישם ויהיה הטע' הבלוע בתוכם טעם פגום שאינו אוסר ואח"כ יגעילם שאם אז ישהם יותר מדאי אינם נאסרים אף אם יחזיר ויבלעו שאין הטעם שבמים אלא טעם פגום ואינו אוסר מיהו נהגו להכניסם ולהוציאם מיד מפני שרבן להפליט מיד ואם באולי נשאר בהם בלוע טעם איסור מעט אינו אוסר מה שמשתמשים בו אח"כ שהרי הוא פגום והוה ליה ספיקא דרבנן ולקולא ומטעם זה ג"כ אין רגילין ליזהר מלהגעיל יחד כלים שנשתמש בהם בכלי ראשון עם כלים שנשתמש בהן בכלי שני שאע"פ שהכלים שנשתמש בהן בכלי שני הן פולטין מהר ויש לחוש שמא יחזירו ויבלעו מן המים הנאסרים מפליטת כלי ראשון מ"מ כיון שגם הכלי ראשון אינו כן יומו כשמגעילו והטעם היוצא ממנו הוא פגום ואינו אוסר ונהגין לשטוף הכל במים קרים מיד אחר ההגעלה אפי' כשמגעילן כלי שאינו בן יומו כדי שלא יחזור הכלי ויבלע מן המים האסורים שנשארו עליו כשהוציאו מן היורה והם חמין ואסמכוה אקרא דכתי' ומורק ושוטף במים מרוק ואח"כ שטיפה מיהו בדיעבד אם לא שטפה מיד לא נאסר אפי' אם הגעיל כלי בן יומו אינו חוזר ובולע ממים מעטים כ"כ שאם אתה בא לחוש לזה לא היה תקנה לכלי בהגעלה כי אי איפשר לצמצם למהר לשפוך עליו מים קרים מיד וניחוש שמא מיד כשהוציאו מן המים הרותחים עם עליתו בולע אלא ודאי לא חששה התורה לזה : ואם רוצה להגעיל כלי שהוא בן יומו צריך שהיה במים שמגעילין בו ששים כנגדו כדי שיתבטל הטעם שיפלוט ממנו בששים ואם הוא חוזר אח"כ ונבלע בכלי הרי נתבטל כבר בששים ואם אין במים ששים לא עלתה לו הגעלה שהרי חזר ובלע מן המים האסורים ולא עוד אלא אפי' הכלי שהגעילו אח"כ כתוכו ג"כ נאסר אם היה של היתר אבל אם אין הכלי הנגעל בו בן יומו אפילו אם אין במים ששים כנגדו אינם נאסרים מיהו צריך שיהיו במים כדי להתכסות בהן כל הכלי שהוא מגעיל ואם הגעיל שני כלי' בני יומן' יותר במים שלא היו בהן ששי' כנגד שניה' אבל היה בהם ששים כנגד אחד מהם אם הגעיל' בבת ארת ודאי לא עלת' שהרי לא היה ששים כנגד שניהם ואם הגעילם בזה אחר זה יש אומרים שעלתה להם ההגעלה שכבר נתבטל טעם האיסור במים קודם שהגעיל השני ונשארו המים מותרים כשהגעיל השני ויש אוסרין גם בזה משום דהוזר האיסור וניעור ואוסר השני וכן אם מגעיל כלי של בשר לאכול בו חלב או איפכא צריך שלא יהא בן יומו שלא יחזור ויבלע טעמו הראשון והרי הוא כאילו לא הגעילו ואם הוא מגעיל בכלי של איסור צריך שיהא הוא גם כן אינו בן יומו כי אם הוא בן יומו הרי נאסרי' המי' ממנו שודאי אין בהן ששים כנגד כל הכלי שאי איפשר שיהא בהן ס' כנגדו דבכולו משערינן ואין שום כלי מחזיק שיעור ששים כנגדו ואיזהו בן יומו כל ששהה מעת לעת כמו שנתבאר למעלה סימן ק"ג : ואם בתוך מעת לעת רממו בו אפילו מים לבדם צריך לשהות מעת לעת משעת בישול המים מפני שעל ידי הבישול נבלע טעמו במים ונעשו המים נבילה וחזרו ואסרו הכלי כאילו בלע עכשיו האיסור עצמו במה דברים אמורים בכלי שבלוע מאיסור אבל מבשר לחלב אינו כן שאם רוצה להגעילו מבשר לחלב או איפכא אין צריך מעת לעת אלא משעת בישול הבשר או החלב אבל אם בשל בו מים לבדם אחר בישול הבשר או החלב ובא להגעילם אינו צריך מעת לעת משעת בישול דמי' שאין המים נעשין נבילי' שנחשבו כאילו עכשיו בלע טעם בשר : כלי חרס שנשתמש בהן באיסור בחמין אפילו שלא אצל האש אלא שעירה לתוכו רותח אין לו הכשר עולמית שהתורה העידה על כלי חרס שאינו יוצא מידי דופיו לעולם על ידי הגעלה שנאמר וכלי חרס אשר תבושל בו ישבר כלומ' ולא מהני ליה מריקה ושטיפ' הנאמרת בפסוק שלפניו ואפי' מלאו גחלי' מבפני' ולבנו היטב אם הו' כלי שאין דרכו להסיקו בפני' בקדירה לא מהני ליה ואם הי' דבר שדרכו להסיקו בפנים והסיקו בפנים שפיר דמי דכבולעו כך פולטו אבל אם לבנו מבחוץ לא מהני ואם החזירו לכבשן עד שנתלבן אפי' קדירה שפיר דמי דלא העידה התורה על כלי חרס שאינו יוצא מידי דופיו אלא על ידי מריקה ושטיפה שהיזכיר בפסוק במה דברים אמורים כשהחזירו לכבשן שמצרפין בו כלי חרס חדשה דכיון שמכניסו להיסק גדול ב ה ודאי לא חיים עליה דילמא פקעי אבל לתנורים שלנו לא דאיכא למיחש דילמא חיים עליה דפקעי ויוציאן קודם שיתלבנו היטב ואם לא נשתמשי בו אלא בצונן מאח' שאין איסורו קשה כ"כ סגי ליה במריקה ושטיפה היטב ואחר כך מיתר ליתן בו אפילו דברים חריפין כחומץ וכיוצא בו ועיין לעיל סימן צ"א: כלים שמשתמשין בו על ידי האור כגון שפודין ואסכלאי צריך ללבנן היטב עד שיהו ניצוצים נתזין הימנו ואין צריך לשפוך תחלה כי האש ישרוף ויעביר הכל ולא דמי להגעלה שצריך לשפוך תחלה שאין כח המים ככח האש :

ד יש אומרים במה דברים אמורים בכלים הבלועים מאיסורא אז צריכין ליבון עד שיהיה הציצוצ' נתזין היטנו אבל כלים הבלועי' מהיתר כגון מחבת של חלב שצריך ללבנה כדי לאפות תחתיה פשטי"דא של בשר או איפכא אין צריכין ליבון כל כך גדול אלא עד שתהא היד סולדת בו מב' עבריה ובודקין אותה בנתינת קש עליה מבחוץ אם נשרף הקש בהכי סגי שכיון שהקש נשרף ודאי שולט הליבון מעבר אל עבר דכיון דהתירא בלע היה די להן בהגעלה אף על גב דתשמישן על ידי האור דדוקא היכא דבלע איסור ילפינן מכלי מדין דבאיסורו כך הבשירו אבל הבלוע היתר סגי בהגעלה אפילו בתשמישו ע"י האור וליבון כזה שנשרף הקש עליו הוא מפליט יותר מהגעלה :

ה הגעיל הכלי הצריך ליבון אסור להשתמ' בו בחמין אפילו שלא על ידי האור שכל שתשמישו ע"י האש אינו פולט הכל אלא על ידי ליבון ולא ע"י הגעלה וכיון שהגעילו עדיין נשאר בו עוד מן האיסור שבתוכו וכל זמן שישתמשו בו בחמין יפלוט מעט מעט אבל מותר להשתמש בו צונן אפי' לכתחילה על ידי הדחה ושפשוף והיטב וכ"ש בכלי שאין צריך אלא הגעלה שרי לו בהדחה ושפשוף להשתמש בו צונן ודוקא בדרך עראי כגון שהוא בבית הגוי או בדיעבד אבל אם רוצה להשתמש בו בקבע יש מחמירין ואומרים דאפילו להשתמש בו צונן צריך הגעלה או ליבון גזיר'שמא ישתמש בו בחמין וכן נוהגין אפילו בכלים שתשמישן בצונן :

ו כל כלי מתכות שחם מקצתו חם כולו לפיכך אם לא נשתמש בו איסור אלא במקצתו נאסר כולו שהולך בליעתו בכולו מיהו דוקא לענין איסור אמרינן הכי אבל לענין הכשר לא אמרינן הכי אלא אם הבשירו מקצתו לא הוכש'כולו עד שיכשיר כולו בין לענין הגעלה בין לענין ליבון ומיהו יש אומרים דלא אמרינן הכי שצריך להכשירו כולו ולא סגי במקצתו אלא כשנשתמ' האיסור בכולו אבל אם יודע בו שלא נשתמש האיסו'אלא במקצתו נכשר נמי כשמגעיל או מלבן אותו המקצת שנשתמש בו דכבולעו כך פולטו . כלי שיש לחוש שמא חממו בו יין נסך כגון כלי כסף נוהגי' להגעיל ואפי' תיבות ושולחנות הנקחין מן הגוים נוהגין להגעיל שמא נשפכו עליהן חמין ודוקא לכתחלה אבל דיעבד אין לחוש ויכול להגעיל או ללבן חצי הכלי ואחר כך חציו השני ולא חיישינן שמא יחזור ויבלע הצד המלובן מן הצד שאינו מלובן : מחבת שמטגנין בה אף על פי שלענין חמץ בפסח נוהגין שרי לה בהגעלה הכי מילי בחמץ דהתירא בלע אבל לענין שאר איסורים דאיסור בלע לא סגי בהגעלה דכיון שמטגנין בה על האור ונדבק בה השמנונית הרבה אי אפשר לשופה יפה ואין כח בהגעלה לנקותה יפה לכך נוהגין ללבנה :

ז סכינים ישנים הנקחים מן הגוים בין גדולים בין קטנים אם בא להשתמש בהן בצונן ובאקראי בעלמא נועצה עשרה פעמים בקרקע קשה ויש שהיא מעברת השמנונית שעליה ויש אומרים שלשה פעמים סגי וצריך שינעוץ אותה בקרקע קשה בכל נעיצה ונעיצה ולא ינעוץ במקום שנעץ בפעם ראשונה שבמקו' שנעץ כבר נעשית הקרקע רך ואינה מעבר'השומן ואפי' לחתוך בה דבר חריף כמו צנון סגי בהכי ודוקא להשתמש בו באקראי אבל להשתמש בו בקביעות לא סגי בנעיצה וגם בצונן במה דברים אמורים שהוא חלק שאין בה גומות אבל אם יש בו גומות מלבנה או משחיזה במשחזת של נפחים היטב על פני כולה עד שתשי' כל קליפתה ונעיצ'אינהימועלת לה.שאין הנעיצ'מוציא'האיסור הנדבק בין הגומות וכן הגעלה לא מהני אפילו לצונן כיון שיש בו גומות שאין ההגעל' מועלת אלא להפליט איסור הבלוע בתוך הסכין אבל לאיסור הנדבק בין הגומות אין הגעלה מועלת לכך צריך ללבנו או להשחיזו יפה במשחזת של נפחים ולהשתמש בו ברותח לא מהני ליה השחזה ויש אומרים דסגי להו בהגעלה אם הם חלקים שאין בהם גומות ויש אומרים שצריכן ליבון אפילו הם חלקי'מפני שהגוים משתמשין בהן על ידי האור שפעמים מהפך בו הגוי בשר אצל האש או מתקן בו נר של חלב ויש להחמיר ואם לא יוכל ללבנו היטב מחמת הקתא ילבנו ויגעילנו אחר כך מיהו אם לבנו ולא הגעילו אפילו יש בו גומות או אם הגעילו ולא לבנו ואין בו גומות וחתך בו מאכל חם לא נאסר אפילו אם הסכין בן יומו דכבר נקלש איסורו בתוכו ואם השחזיה במשחזת היטב בכל מקום ומגעילו אח"כ מהני אפילו לכתחלה כמו ליבון אם יוכל לנקות הגומא שבו :

קכב דין נותן טעם לפגם בכלים ובו י"ב סעיפים :

א כל נותן טעם לפגם מותר עיין טעמם לעיל סימן ק"ג :

ב וכל קדירה שאינה בת יומא דהיינו כל ששהה מעת לעת משנתבשל בה האיסור חשיבה טעם לפגם והיתר שנתבשל בה אז מותר גם זה עיין טעמם לעיל סימן ק"ג : ואף על פי כן אמרו חכמים שלא לבשל בה לכתחלה גזירה אטו בת יומא יש אומרים דבדבריה חריפים לא אמרינן בהו דין נותן טעם לפגם דחורפיה מחליא ליה למעמא כמו שנתבאר לעיל סימן צ"ה וצ"ו :

ולכן אם בישל בקדירות איסור שאינה בת יומא מאכל חריף כגון תבשיל שרובו חומץ או תבלין או שאר דברים חריפין אסור מכל מקום לא מחשיב התבשיל דבר חריף מחמת מעט תבלין שבו וכן נוהגין . אבל אם היה האיסור שבכלי דבר חריף ואחר כך שהה הקדירה מעת לעת ובישלו בו היתר שאינו חריף מותר שאין החריפות הראשון משתי ליה לזה לשבח . ואין חילוק בנט"ל בין אם היתה בלועה מאיסר לבשל בה היתר ובין אם בלועה מחלב ובא לבשל בה בשר או איפכא אף על גב דהיתר בלע לא אמרינן כיון שנפגם שרי אלא אף על פי שנפגמה הקדירה קודם שבא לידי בשר בחלב אסור לבשל בה לכתחילה האיסור שבגדו :

ג והא דחשיב פגום בשהיית יום אחד דוקא שהקדירה יפה וסר ממנה כל שמנונית איסור הדבק בה אבל אם לא הריחה יפה שהאיסור הוא בעין אינו נפגם בשהיית מעת לעת אותו גוף האיסור הנדבק בכלי מבחוץ ואם בישל באותו כלי צריך ההיתר להיות ס' כנגד אותו האיסור הנדבק שכיון שהאיסור היה בעין אע"פ שהוא דבוק בכלי אינו פוגם משום זה ויש מתירין גם בזה ואמרי שזהו גם כן נותן טעם לפגם הוא ויש להחמיר :

ד כלי שנבלע בתוכו איסור מעט אם דרכו של אותו כלי שלא להשתמש בו בהיתר מועט בכדי שיתן זה האיסור טעם בהיתר שישתמשו בו כמו קדירה גדולה או חבית וכיוצא בהן הרי זה מותר להשתמש בו לכתחלה אף על פי שהוא בן יומו לפי שאי אפשר לבא לידי נתינת טעם לעולם שהרי אין משתמשין בו בכלי זה אלא בהיתר הרבה ולא גזרינן שמא יבא לידי איסור שישתמשו בו בהיתר מועט כיון שאינו מצוי להשתמש בו במועט לא גזרו חכמים בזה ולא דמי לקדירה שאינה בת יומא שגזרו בה אטו בת יומא דהתם שכיח הוא לבא לידי איסור בת יומא :

ה אבל אם הוא כלי שמשתמשין בו גם כן לפעמים בדבר מועט כמו קערה וכיוצא בו אסור להשתמש בו לכתחלה אפי' בהיתר הרבה מאד שאין מבטלין איסור לכתחילה ואפי' איסור מועט ואפילו איסור הבלוע בדבר שמצוי לבא בו לידי איסור גזירה שמא ישתמשו בו בהיתר מועט ויש אוסרים וגוזרים אפילו בכלי גדול משום גזירה שמא יבא להשתמש בו בדבר מועט אף על פי שאינו מצוי :

ו סתם כלי גוים הם בחזקת שאינן בני יומן לפיכך אם עבר ונשתמש בהן קודם שיכשירן התבשיל שנתבשל בהן מותר שהטעם שבתוכו הו' בחזקת פגום וטעמ' יתבאר בסמוך אבל אם חמם מים בכלי של גוי ללוש בהן פת אסור ללוש בהן באותן מים דלדבר זה מקרי לכתחלה הואיל ועדיין לא התחיל הנאתו שלא הוחמו לשתיי' אבל דבר שנעשה בשבילו ולא בשביל דבר אחר אע"פ שהוא של גוי וישראל קונה ממנו מותר לכתחילה שמאחר שכבר נעשה ביד גוי מיקרי דיעבד ואף על פי כן אסור לכתחילה לומר לגוי בשל לי ירקות בקדירותך וכן לא יאמר לו עשה לי מרקחת שכל האומר בשל לי הרי הוא כאלו בשל בידיו ואיפשר שע"י הרקדים או שאר אומנים מותר שדרך כל האומנים מיחדים להם כלים נקיים מיוחדים למלאכתן כדי שלא יפגמו אומנותם ובעל נפש יחוש שדברים אלו מביאין לידי טהרה ונקיו'טעם שמחזיק' כלי גוים בחזקת שאינן בני יומן הוא משום דהוי ספק ספיקא ספק אם נשתמשו בו הגוים היום אם לאו ואי אפשר בשאלה שהרי אין הגוים נאמנים לא לאיסור ולא להיתר ואפילו אם ת"ל נשתמש בו היום שמא נשתמש בו בדבר הפגו' בעין או בדבר שאין נ"ט וכיון שהוא ספק ספיקא תלינן לקולא אפילו באיסור דאורייתא :

ז ולפי זה הוא הדין נמי כלים שלנו שיש לנו ספק בהן אם נשתמש בהן היום אם לא ולא נוכל לברר לבא על האמת אם נשתמש בו היום ומה נשתמש בו שנשכח הדבר הוי נמי ספק ספקא ותלינן להקל :

ח כלי שנאסר בבליעת איסור ונתערב באחרים ואינו ניכר בטל ברוב ואף על פי שאיפשר להגעיל ולהחזירו להכשירן אין דנין אותו ע"י כן כדבר שיש לו מתירין לאסור כולם ואפילו הן אלף עד שיגעילם אלא הרי הוא כאיסור יבש שנתערב ביבש ובטל ברוב שכל דבר שאין המתירין שלו באין מאליהן אלא צריך לפזר מעותיו ולהוציא הוצאת על המתירין אינו בכלל דבר שיש לו מתירין שלא החמירו רז"ל כ"כ ובטל ברוב :

ט יש ליזהר מלהניח בבית הגוי כלי סעודה דחיישי' שמא ישתמש בהם ואפי' נתנו לאומן לתקן צריך לעשות בהן סימן שלא ישתמש בהן הגוי ואם עבר ולא עשה כן בשחזור ולוקחן מן הגוי צריכין הגעלה ודוקא אם שהו קצת אצל הגוי דהיינו חצי היום שהיה הגוי יכול להשתמש בו באותו זמן ולחזור ולקנחו אבל לפי שעה אין לחוש וכל זה כשרוצה להשתמש בו ביום שנתנו לו דליכא אלא חד ספיקא שמא נשתמש בו הגוי היום או לא אבל אם לא לקחו מן הגוי עד

לאחר

לאחר זמן שנוכל לומר אף אם נשתמש בו הגוי כבר שמא נשתהו מעת לעת ונפגם או נשתתת ביד ישראל אחר שלקחו מן הגוי מעת לעת אולינן לקולא ואין חוששין בדיעבד ואם לקחו מן הגוי באותו היום שנתנו לו ועבר והשתמש בו בלא הגעלה יש אוסרים המאכל כמו בכלי שהוא בודאי בן יומו ובמקום צורך יש להקל בדיעבד ולכתחילה יש ליזהר בכל עניין אפילו בעבדים ושפחות הגוים שבבית ישראל שלא לייחד כלים שלנו אצלן שמא ישתמשו בהו בדברים האסורים וע"ל סימן קל"ו :

ו ואם שלח קערות עם המאכל שבהן לגוי ושהו שם בבית הגוי אם ניכר המאכל ששלח ישראל בתוכו מותר ולא חיישינן שמא אבל הגוי גם כן בה מאכל כזה של איסור ואם לא ניכר המאכל אסור אם רגילין להדיח כליהם בחמין דחיישינן שמא הודח זה עם כלי של איסור שהיו מלכלכים באיסור בעין ואסרו אותו שהרי כבר אמרנו שהאיסור הנדבק בעין אינו נעשה פגום :

יא כלי סעודה שהם ביד גוי כגון קדירות מקדר וסכינים מן האומן וכהאי גוונא והוא מסיח לפי תומו ואומר חדשים הם ויראה שהוא אמת כמו שהוא אומר שלא ניכר בהן שנשתמש בהן מותר לקנותם ממנו אבל הנכנס באקראי לביתו של גוי ויש שם כלים קרובים לחדשים והוא מסיח לפי תומו שחדשים הן אין לסמוך על דבריו להשתמש בהן לכתחילה מידו בשעת הדחק כגון שנתארח בבית הגוי ואין לו כלים יכול לסמוך עליו אם נראה לו שהם חדשים וע"ל סימן קל"ז : כללא דמילתא אין ליקח כלי מן הגוי אלא אם כן יש לו למכור הרבה כלים והוא קונה ממנו כלי מתוך אותם הכלים שבכגון זה ודאי לא נשתמש בהן הגוי אלא קנאם או עשה אותם למכרם :

יב יש מי שאומר שקערות הבאים מעבר לים והם של חרס שקערורות ירקרקות או אדמדמות אסור להשתמש בהן בחמין לעולם לכתחלה מפני שאינם חדשות שרגוים משמשות בהן ומתוך שעיעתן אינו ניכר :

הלכות יין נסך

קכג כמה דינין מיין נסך ובו כ"ו סעיפים :

א יין שנתנסך לע"ז אסור בהנאה מן התורה דילפינן לה מקראי דכתיב ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים הרי שהקיש הכתוב זבח של עבודה זרה למת מה מת אסור בהנאה כמו שיתבאר לקמן סימן שמ"ט בע"ה אף זבחי עבודה זרה אסורים בהנאה ואחר כך הקיש הכתוב יין שנתנסך לע"ז לזבח שנזבח לה דכתיב בפרשת האזינו אשר חלב זבחימו יאכלו ישתו יין נסיכם פסוק זה קאי למעלה על כי ידין ה' עמו וגומר ופי' אמר להם משה לישראל כשידין ה' עמו ישראל בייסורין על עבירות שבידם ושעבדו עבוד' זרה אז יאמר להם הקב"ה לישראל אי אלקימו צור חסיו בו ר"ל איה ע"ז שלהם שהיא היתה הצור שחסו בו אשר חלב זבחימו יאכלו וגומר ר"ל אותן אלקות אכלו חלב של הזבחי' שזבחו להם ושתו יין נסיכם שנסכו להם יקומו עתה ויעזרוכם וגומר הרי שהקיש היין שנתנסך להם לזבח שלהם מה זבח אסור בהנאה אף יין נסך אסור בהנאה ודוקא שנתנסך לה בתורת תקרובת כדרך עבודתם אבל כתם יינם של גוים ומגען שנגעו ביין שלנו אינו אסור מן התורה זאבל הכמים גזרו גם איסור הנאה על סתם יינם ועל מגעם ביין שלנו ועיקר הגזירה לא היתה אלא משום יחוד בנותיהם שלא יבאו לייחד עמהם על ידי השתייה ויבאו לזנות או להתחתן עמהן ודווקא ביין גזרו כן שיש בו קירוב הדעת למי ששותין יחד אבל בשאר משקין דלית בהן איקרובי דעתא כל כך לא גזרו בהן משום בנותיהן ומן הטעם הזה לא היו צריכין לאוסרו אלא בשתייה ולא בהנאה מ"מ ראו חכמינו ז"ל שאם לא יאסרו אותו גם בהנאה הרואים לא ידעו הטעם דמשום בנותיהם, ויהיו סבורים לומר דמשום ניסוך נאסר ויבואו להתיר נסך ממש בהנאה לכך גזרו גם על סתם יינם ומגען איסור הנאה כדי להשוות היינו שלהם ואם תאמר אם כן גזירת בנותיהן למה י"ל אדרבה הוא עיקר הגזיר' דמשום יין נסך לחודי' לא היו גוזרין כלל דיין שנתנסך לע"ז הוא מיעוטא ומשום המיעוט לא היו גוזרין ארובא אלא כיון שהוצרכו לגזו' על סתם יינם ומגען משום בנותיהן חששו שמא יטעו וישוו יין נסך ממש להתירו בהנאה והצרכו לגזור גם על זה איסור הנאה גזירה משום יין שנתנסך לע"ז :

יא דהיינו דוקא בימיהם שהיו הגוים בקיאין בטיב ע"ז והיו מנסכים יינם לע"ז והיו צריכי' לחוש לכדגזרו איסור הנאה על כולם אבל בזמן הזה שאינו שכיח שהגוים מנסכים לע"ז שאינם יודעים בטיב ע"ז ומשמשיה ואין כאן איסור אלא משום בנותיהן לא אסרו מגע גוי ביין שלנו בהנאה רק בשתייה וכן סתם יין שלהם אינו אסור בהנאה אלא בשתייה ולכן מותר לגבות בחובו מן הגוים סתם יינם משום דהוי כמציל מידם והוא הדין בשאר הפסד לא החמירו בו כל כך כגון אם עבר וקנה או מכר אבל לכתחלה אסו' לקנותו ולמוכרו כדי להשתכר ויש מקילין גם בזה וטוב להחמיר ע"ל סי' קל"ב :

ב אסור לעשות מרחץ אפי' מסתם יינם לחולה שאין בו סכנה דהרחיצה הרי היא כשתיה אע"פ דבשאר איסורין לא גזרו אפילו על הסיכה משום שתייה שהרי לא מצינו בגמר' שאסרו לסוך בחלב או בשומן חזיר מכל מקום בדבר איסור הבא מצד מחמת גזירה דעבודה זרה החמירו בו לעשו' הרחיצה כשתייה וע"ל סימן קנ"ה :

ג כיון שמשו' צד ניסוך אסרו היין לא אסרו' אלא ביין הראוי לנסך ע"ג מזבח אבל שאינו ראוי לנסך לא אסרו יין מבושל אין ראוי לנסך וגם הם אין מנסכין אותו לעבודה זרה לפיכך יין מבושל שלנו שנגע בו גוי מותר לשתות כיון שאינו ראוי לנסך ומאימתי נקרא מבושל משהרתיח על גבי האש :

ד וכן יין שמערבין בו דבש או פלפלין ואח"כ נגע בו גוי אם נשתנה טעמו מחמתן שוב אינו נקרא יין כיון שנשתנה טעמו ואינו בכלל גזירת יין דמגע גוי ודוקא שיש בו דבש הרבה עד שנשתנה טעמו כרכתיבנא אבל אין להתירו אפי' כשיש בו מעט דבש מטעם שאין ראוי לנסך על גבי מזבח דכתיב כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו וגומר חדא דאם כן בטלה גזירת מגע גוי ביין שלנו שכל אדם יעשה כן ביינו ויפקיע עצמו מאיסור יין נסך ונמצאו שותים תמיד עם הגוים ויבאו מתוך כך להתייחד עם בנותיהם ולא דמי ליין מבושל שהתירו דהתם ליכא למיחש שיבש' אדם כל יינו כדי לשתותו עם הגוי דמריחא ליה מילתא טובא ולא יעשה אבל לתת בו מעט דבש או מעט שאור דבר נקל הוא ויעשה כן כדי שלא יאסר יינו במגע גוי ועוד אף את"ל שלא גזרו אלא ביין שראוי לנסך שכל גזירתם אחשש ניסוך אסמכוה מאן לימא לן דאינהו לא מנסכי יין המעורב בו שאור ודבש הלא הם מקריבין בנות שוח ופירות לע"ז שאסרת' תורה למזבח דבשלמ' יין מבושל אנו יודעין שאין מנסכין אותו גם לע"ז אבל זה לא ראינום נזהרין בו :

ה תבשיל שיש בו יין ונגע בו גוי אפילו קודם שהרתיח אין בו משום יין נסך שהיין בטל ברוב ואין בתבשיל שם יין בר"א בתבשיל שאין היין ניכר בו בעין אבל בשומין או חרדל שנתנו בו יין והוא בעין שהרי צף למעלה יש בו משום יין נסך והוא שלא נשתנה טעמו מחמת הר"א שהוא מעורב בו ואם נתערב יין ביין מבושל אם יש בו דבש לכולי עלמא שרי דאמרינן סלק את מינו כמי שאינו ושאינו מינו דבה עליו ומבטלו ואם אין בו דבש י"א דמשערין המבושל כאילו היה מים ואם לא היה בו מדאה יין מותר ויש אומרים שאפילו אין במבושל אלא הרוב בנגד היין החי שנאסר על ידי המגע אין המגע אוסרו ויין שנקרש אין בו משום מגע גוי יכל שכן אם נגע הגוי בחרס הבלוע מיין שכל אלו לא היו בכלל הגזירה שאינם נקראים יין :

ו חומץ לאו בר ניסוך הוא לפיכך חומץ שלנו אינו נאסר במגע גוי ומאימתי הוא הומץ גמור שאינו נאסר כל שמשליכין אותו על הארץ והוא מבעבע שאז הוא חזק מאד ומותר להניח לגוי ליגע בו לכתחלה וכל זמן שאינו חזק כל כך נאסר במגע גוי דשמא עדיין יין הוא וחומץ של גוים אף על פי שהחמיץ הרבה והוא חזק מאד לא פקע איסוריה מיניה שהרי תחלתו היה יין ונאסר :

ז מצא חביות של יין שנתחמץ אם הוא חזק כל כדעד שמבעבע כשמשליכין אותו על הארץ אע"פי שיודע שתוך ג' ימים שעברו נגע בו גוי אין לחוש למגעו שכיון שהוא חזק כ"כ אמרינן חזקה היא שעברו עליו יותר מג' ימים שכבר החמיץ ולא נאסר במגע גוי שנגע בו תוך ג' ימים :

ח ענבים שלא נתבשלו ועריין הם חמוצים היין היוצא מהם נקרא יין ונאסר במגע גוי שאין אנו בקיאין עד מתי נקראו בוסר יין מזוג אפילו נתן בו מים הרבה כל זמן שיש בו טעם יין יש בו משום יין נסך ויש מתירין כשיש במים ששה חלקים כנגד היין וע"ל סימן קל"ד :

ט תמד והוא מים שנותנים על גבי החרצנים אם נדרכו ברגל ולא נעצרו בגלגל וקורה פעם ראשון ושני עדיין נשאר מיצוי וליחלוחי' יין בחרצנים ונאסר אותו התמד במגע גוי אפי' לא מצא בו אלא כדי מדת מים שנתן לתוכן דאמרינן היין שהיה בזגים יצא על ידי שרייתן והמים נבלעו במקומו בחרצנים ואם נעצר' בגלגל אין בו משום יין נסך אלא א"כ נתן ג' מדות מים ומצא ד' דעינינו רואות שיין יצא מן החרצנים יש מי שאומר שאין להתיר מגע גוי משום תמד כל שהוא משובח לשתייה משום דמיחלף ביין גמור :

י יש להזהר שלא להוציא החרצנים והזגים מהגתות ע"י גוי אפי' אחר שהוציאו מהם יין ראשון ושני שעדיין יין טופח בהן ונאסר במגעו של גוי :

יא שמרים שלנו שתמדן אף על פי שלא מצא בהם אלא כדי מדתן אפ"ה פעם ראשון אסורין במגע גוי שהמים נבלעו בשמרי' והיין יצא ופעם שני מותר שכבר יצא יין שהיה בהם בשרייה